

T.C.

İstanbul Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Tarih Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

149 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ
(1155-1156/1742-1743)
İNCELEME-ÇEVİRİYAZI-DİZİN

Yahya KOÇ

2501080765

Tez Danışmanı:

Doç. Dr. Fikret SARICAOĞLU

İstanbul 2011

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüz **TARİH ANABİLİM** Dalında ders dönemindeki Eğitim - Öğretim Programını başarı ile tamamlayan **2501080765** numaralı **Yahya KOÇ'un** hazırladığı **"149 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ (1155-1156/1742-1743) İNCELEME -ÇEVİRİYAZI- DİZİN"** konulu YÜKSEK LİSANS/ DOKTORA TEZİ ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 15.Maddesi uyarınca **23.06.2011 PERŞEMBE** günü **saat: 11.00' de** yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABUL.....'ne* OYBİRLİĞİ /OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ(*)	İMZA
Prof. Dr. Feridun M. EMECEN	KABUL	
Prof. Dr. Fahameddin BAŞAR	KABUL	
Prof. Dr. Mahmut AK	KABUL	
Doç. Dr. Fikret SARICAOĞLU	KABUL	
Doç. Dr. Ömer İŞBİLİR	KABUL	

149 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ
(1155-1156/1742-1743)
İNCELEME-ÇEVİRİYAZI-DİZİN

Yahya KOÇ

ÖZ

Bu tez çalışmasında, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde korunan 149 numaralı Mühime Defteri'nin fiziki ve diplomatik özellikleri tanıtıldıktan sonra, defterdeki hükümlerin değerlendirmesi ve defterin transkripsiyonu yapılmıştır.

149 numaralı Mühimme Defteri, Osmanlı tarihinde, XVIII. yüzyılın ortası sayılabilecek bir zaman diliminde (Câ 1155-Râ 1156/ Temmuz 1742-Nisan 1743) ekonomik, sosyal, askeri ve diğer alanlarda ne gibi gelişmelerin yaşandığıyla ilgili önemli ipuçları sunmaktadır.

Defterde yer alan fermân sûretleri incelendiğinde, Osmanlı-İran savaşlarının yeniden kızıştığı 1743 yılında, Osman yönetiminin, Nâdir Şâh'a karşı doğu sınırının güvenliğini sağlanmaya yönelik ne gibi tedbirler aldığı ayrıntılı bir şekilde görülebilmektedir. Ayrıca, defterde Türkmân, Ekrâd Aşiretleri, başıboş levendler ve sâir eşkıya guruplarının, halkın huzurunu bozan faâliyetleri ve bunlara karşı devletin aldığı önlemler hakkında ayrıntılı veriler bulunmaktadır. XVIII. yüzyılda, Balkanlar'da ve Anadolu topraklarında giderek bir güç odağı haline gelen ayânın ve devlet adamlarının suistimalleri, kamu düzenini bozan hareketleri ve bunlara karşı merkezin takındığı tavrı gösteren hükümler, defterin önemli sayılabilecek kısımları arasındadır.

MÜHIMME REGISTER NO:149
(1155-1156/1742-1743)
ANALYSIS, TRANSCRIPTION, INDEX

Yahya KOÇ

ABSTRACT

In this thesis, first the physical and diplomatical features of the Mühimme Register number 149 are reviewed, then the orders of this Mühimme Register are evaluated and given as full transcription.

The Mühimme register number 149 gives us important details from economic social, military and other point of views in the middle of the XVIIIth century (July 1742-April 1743) in the Ottoman history.

When the record of the fermans in this particular register are studied, the Ottoman measures against Nadir Shah for the protection of the eastern borders in 1743 during the Ottoman-Iranian Wars, can be seen very clearly. Additionally, the register includes detailed information about the Türkmân, Ekrâd tribes, irregular levends, and other bandits, their actions against the public order and the Ottoman actions against those problems. In the XVIIIth century, abuses of ayân who became an important figure in Anatolia and Balkans and corruption of other Ottoman officials and their actions against the public order caused trouble in the Ottoman capital. Orders against those problems and the measures of the central administration compose an important part of this Muhimme register.

ÖNSÖZ

Türkiye'de, Osmanlı Tarihi üzerine çalışan araştırmacıların, yüzbinlerce belgeyi barındıran bir arşivi kullanma imkânına sahip olmaları önemli bir ayrıcalıktır. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki Mühimme Defterleri, bu ayrıcalığı müşahhas hale getiren kaynakların başında yer almaktadır. Zira bu defterler, Osmanlı Devleti'nde üst düzey yönetim organı olan Dîvân-ı Hümayûn'unda, siyasî, sosyal, ekonomik, askerî ve bunlar gibi pekçok alanda, alınan kararların kaydedildiği defterlerdir. Konu zenginliği ve ufuk açıcılığı bakımından tartışılmaz kaynaklardır. Dolayısıyla Mühimme Defterleri hakkında günümüze kadar pek çok neşir çalışması yapılmıştır. Ancak bu çalışmalarda XVIII. yüzyıla ait Mühimme Defterlerinin büyük ölçüde ihmal edildiği görülmektedir.

Aslında başlı başına XVIII. yüzyıl Osmanlı Tarihi, üzerinde çok çalışılmamış bir dönemdir. Bu nedenle, tez danışmanım olan Sayın Hocam Doç. Dr. Fikret Sarıcaoğlu'nun, XVIII. yüzyıla ilgili yetiştirici bir çalışma olabileceğini ifade ederek, bu yüzyılın ortası sayılabilecek bir zaman dilimiyle ilgili hükümleri içeren (Temmuz 1742-Nisan 1743) 149 numaralı Mühimme Defteri üzerine bir çalışma yapmamı tavsiye etmesi, tez konumu belirleyen ve çalışmalarımı başlatan etken olmuştur.

Tez çalışması, giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde, Mühimme Defterleri'nin ve bu defterlerin ihtiva ettiği hükümlerin çıktığı Dîvân-ı Hümayûn'nun kısaca tanıtımı yapılmıştır. Birinci bölümde, tez konumuzu teşkil eden, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde, 989 numaralı Dîvân-ı Hümayûn Defterleri Kataloğu'nda kayıtlı bulunan 149 numaralı Mühime Defterinin, fiziki özellikleri, diplomatik ve teknik özellikleri üzerinde durulmuştur. Bundan sonra, defterin muhtevasıyla ilgili tasnif yapılarak, defterde hükümlerin ilgili olduğu konular bir liste halinde sunulmuştur.

Takib eden kısımlarda, 1743 yılında yapılan İran Seferi ilgili olarak doğu sınırının takviyesi konusundaki hazırlıklar, eşkıyalık faaliyetleri, ayânın ve devlet adamlarının kamu düzenini bozan suistimalleri, Surre Alayı ve hacıların yol

güvenliğinin sağlanması, zahire nakli ve tedariki, suçluların cezalandırılması gibi konularda defterdeki hükümlerden yola çıkılarak bilgi verilmeye çalışılmıştır.

İkinci bölümde defterdeki hükümlerin özetleri yer almaktadır. Üçüncü bölümde defterin çeviri yazısına yer verilmiştir. Tezin son kısmında ise elden geldiği kadar geniş tutulmaya çalışılmış şahıs ve yer adları dizini bulunmaktadır. Dizinde hüküm numaraları esas alınmıştır.

149 numaralı Mühimme Defteri'nin, çeviriyazısı ve diziniyle Osmanlı Tarihi yazını dünyasına kazandırılmaya çalışıldığı bu tezin, konusunu belirleyerek yönlendiren ve çalışmalarım esnasında destek ve teşviklerini gördüğüm tez danışmanım Hocam Sayın Doç. Dr. Fikret Sarıcaoğlu'na teşekkürlerimi sunarım. Yeniçağ Tarihi Anabilim Dalı Başkanı Sayın Hocam Prof. Dr. Feridun M. Emecen başta olmak üzere, anabilim dalındaki tüm hocalarıma teşekkür ediyorum. Ayrıca tez çalışmalarım sırasında takıldığım bazı yerlerde yardımlarını esirgemeyen arkadaşlarım, Selman Soydemir ve Kemal Erkan'a teşekkürü bir borç bilirim.

Yahya KOÇ

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar	ix
KISALTMALAR	x
GİRİŞ	1
MÜHİMME DEFTERLERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ	1

I. BÖLÜM

149 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NİN DEĞERLENDİRİLMESİ

A. FİZİKİ ÖZELLİKLERİ.....	4
B. DİPLOMATİK VE TEKNİK ÖZELLİKLER	6
C. DEFTERİN MUHTEVASI	8
1. İran Sınırının Takviyesi Konusundaki Hazırlıklar	9
2. Eşkıyalık Hareketleri.....	13
3. Kamu Düzenini Bozan Faaliyetler	22
a. İdarecilerin Suçlandığı Meseleler.....	22
b. Pâyitaht'la İlgili Meseleler	24
4. Nakil ve ulaştırma	26
a. Surre-i Hümayûn ve Hacıların Nakli.....	26
b. Zahirî Nakli ve Tedariki	28
c. Nakil ve Ulaştırma ile İlgili Diğer Hükümler	29
5. Suçluların Cezalandırılması	30
6. Tayin, Görevlendirme ve Aziller	30
7. Diğer Hükümler	31

II. BÖLÜM

149 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NDEKİ

HÜKÜMLERİN ÖZETLERİ.....	34

III. BÖLÜM

149 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NİN

ÇEVİRİYAZISI	156
SONUÇ	712

KAYNAKÇA.....	715
EKLER.....	717
ORJİNAL DEFTERDEN GÖRÜNTÜLER.....	717
ŞAHİS VE YER ADLARI DİZİNİ	724

TABLÖLAR

Tablo 1: İran Sınırını Muhafazaya Görevlendirilen İdareciler.....	12
Tablo 2: Başiboş Levendât ile İlgili Hükümlerin Gönderildiği Yerler.....	18
Tablo 3: Türkmân, Yörükân ve Ekrâd Cemaat ve Aşîretleri ile İlgili	
Hükümlerin Gönderildiği Yerler.....	19

KISALTMALAR

A.g.e.	Adı geçen eser
A.g.m.	Adı geçen makale
B	Receb
Bk.	Bakınız
BOA	Başbakanlık Osmanlı Arşivi
C	Cemâziyelâhır
Câ	Cemâziyelevvel
DİA	Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
İA	İslam Ansiklopedisi
L	Şevvâl
M	Muharrem
N	Ramazan
R	Rebîülâhır
Râ	Rebîülevvel
S	Safer
Ş	Şabân
v.d.	Ve diğeri
Z	Zilhicce
Zâ	Zilkade

GİRİŞ

MÜHİMME DEFTERLERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Osmanlı bürokrasisinin ürettiği defter serileri arasında önemli bir yere sahip olan Mühimme Defterleri, Osmanlı Devleti'nin merkezdeki yönetim teşkilatının en yetkili kurumu olan Dîvân-ı hümayûn'da görüşülen ve karara bağlanan konularla ilgili olarak tutulan zabıt sûretlerinin toplandığı defterler olarak tanımlanmaktadır¹. XVI. yüzyıldan itibaren, Osmanlı Devleti'nin yönetiminde padişah'tan sonra en önemli yere sahip olan Dîvân-ı hümayûn, bütün devlet ve toplum hayatıyla ilgili önemli gelişmelerin görüşülerek karara bağlandığı, halktan ve devlet görevlilerinden gelen çeşitli dava ve şikayetlerin değerlendirilerek halledildiği üst düzey karar organıdır².

Orhan Gazi döneminde işleyiş olarak belirginleşen Dîvân kurumunun asıl gelişimini I. Murad zamanında kaydettiği söylenebilir. Dîvân-ı hümayûn'un üyeleri, görevleri, protokolleri ile ilgili konular hakkında kanûnnâmeler ve diğer Osmanlı tarih kaynaklarında ayrıntılı bilgiler bulunmaktadır. Bu kaynaklardan anlaşıldığına göre Dîvân-ı hümayûn, Fatih Sultan Mehmed (1451-1481) döneminde her gün, XVI. yüzyıl ortalarından itibaren haftada 4/5 gün, XVII. yüzyılın ilk yarısında ise Cumartesi, Pazar, Pazartesi ve Salı günleri olmak üzere haftada 4 gün toplanmaktaydı. XVII. yüzyılın ikinci yarısından sonra Dîvân-ı hümayûn'un işlevini prarikte kaybettiği ve görevlerini Bâb-ı Âlî'nin üstlendiği bilinmektedir. II. Mahmûd'un 1838'de sadaret kurumunu kaldırması ve yerine başvekkâleti tesis etmesi, Meclîs-i Vükelâ'nın Meclis-i Meşveret'in yerini alması gibi gelişmeler Dîvân-ı hümayûn'un törenler dışındaki görevlerinin sona ermesine neden olmuştur. Ancak Dîvân-ı hümayûn Osmanlı Devleti'nin yıkılışına kadar sembolik de olsa varlığını sürdürmüştür³.

¹ Mübahat S. Kütükoğlu, "Mühimme," **DİA**, c. 31, İstanbul 2006, s. 520.

² **3 Numaralı Mühimme Defteri (H. 966-968/M. 1558-1560)**, BOA, Ankara 1993, s. XI.

³ Fikret Sarıcaoğlu, "Dîvân-ı Hümayûn'un Kronolojik Toplanma ve Merasim Günleri (1153-1210/1740-1795)," **Osmanlı Araştırmaları**, c. XXX (2007), s. 88-89.

Dîvân-ı hümayûn'da çeşitli işler hakkında bit çok defter tutulmuştur. Bu defterler arasında en önemlileri mühimme, ahkâm, ru'ûs, nâme, ahidnâme gibi defterlerdi⁴. Daha önce değinildiği gibi Mühimme Defterleri, Dîvân'da çıkan kararların bir sûretlerinin kaydedildiği zabıtlar veya siciller olarak tanımlanmıştır. Ancak bu defterlere mühimme adı verilmesi ve bu durumun genelleşmesi XVII. yüzyılın sonlarından itibaren olmuştur. Bu dönemden önce Dîvân'da görüşülen konuların kayıtlarının veya hüküm sûretlerinin yer aldığı defterlere “*mîrî ahkâm defterleri*” veya “*ahkâm-ı mîrî*” adı verilmekteydi⁵. İçerdikleri konuların çeşitliliği itibarıyla Osmanlı arşivindeki en önemli defter serilerinden birisini teşkil eden mühimme defterlerinin tasnife açık olanlarının sayısının 267 adet olduğu bilinmektedir. Bu defterler, 961-1323/ 1553-1905 yılları arasını kapsamaktadır⁶.

Mühimme Defterlerindeki kayıtlar, mahalline/muhatap makama gönderilen berat ve fermanların sûretleriydi. Sadrâzâmın başkanlığında; kubbe vezirleri Anadolu ve Rumeli kazaskerleri, defterdar ve nişancının katıldığı Dîvân toplantılarında alınan kararlar, padişah tasdikinden sonra, reîsülküttâb tarafından gözden geçirilir ve daha sonra kronolojik sıralama ile defter haline getirilirdi⁷. Bu defterler, sadrâzâmın maiyetindeki Bâb-ı Âsafî'ye bağlı olan Beğlikçi Kalemi'nde düzenlenir, defterlere esas teşkil eden hükümleri yazıp derleyenlere de “*mühimme-nüvist*” denilirdi⁸.

İdarî ve adlî mâhiyette olan çeşitli konularda bir çok hüküm içeren Mühimme Defterleri, bir mesele hakkında örnek teşkil edecek önceki kararların gözden geçirilebileceği siciller olarak da kullanılmaktaydı ve XVIII. yüzyılda artık defterdeki metinler, genellikle hüküm veya fermanların sûretleri halini almıştı⁹.

Mühimme Defterlerindeki hükümlerin, Avrupa ortalarından İran'a, Kırım'dan Kuzey Afrika'ya ve Arabistan'a kadar uzanan sınırlar içindeki Osmanlı Devleti'nin merkez ve taşra teşkilâtının idarî yapısı ve çalışma şekilleri, devlet-tebaa ve devlet-

⁴ Uzunçarşılı, **a.g.e.**, s. 79.

⁵ Feridun M. Emecen, “Osmanlı Divanının Ana Defter Serileri: *Ahkâm-ı Mîrî, Ahkâm-ı Kuyûd-ı Mühimme ve Ahkâm-ı Şikâyet*,” **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**, c. 3, sayı: 5, İstanbul 2005, s. 110-117; Kütükoğlu, **a.g.m.**, s.520.

⁶ Emecen, **a.g.m.**, s. 108.

⁷ **Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi**, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, İstanbul 2000, s.8.

⁸ Mesude Çorbacıoğlu, “Osmanlı Devlet Teşkilâtında Mevcut Kalemler ve Görevleri”, **Tarih Boyunca Paleografya ve Diplomatik Semineri, (30 Nisan-2 Mayıs 1986) Bildiriler**, İstanbul 1988, s. 71-72; Kütükoğlu, **a.g.m.**, s. 522.

⁹ Emecen, **a.g.m.**, s.121-122.

esnaf ilişkileri, imar, iskan ve iktisat siyasetleri, iç siyaset, isyanlar ve bastırılma şekilleri, askerî tarih, strateji, dış siyaset ve yabancı devletlerle olan münasebetlerle ilgili olduğu görülmektedir. Zamanla idarî ve adlî konular ayrı defter serilerinde toplanmış, şikâyetler sonucu alınan kararlara dâir hükümler için 1059/1649'dan itibaren "şikâyet defterleri" tutulmaya başlanmıştır. XVIII. yüzyıl ortalarından itibaren bunlar da vilâyetlere göre ayrılarak "*ahkâm-ı şikâyet*" adıyla anılmıştır. Öte yandan idarî konuların Mühimme Defterlerinde kaydına devam edilmiştir¹⁰.

Osmanlı Arşivi'nde mevcut Mühimme Defterleri birkaç şekilde tasnif edilmektedir. Bunlar; padişahın Payitaht'ta bulunduğu sırada, sadrâzam başkanlığındaki Dîvân toplantısından çıkan emirlerin kaydolunduğu Mühimmeler, sadrâzam sefer veya başka bir sebeple Payitaht'tan ayrılırken yerine vekil olarak bıraktığı Rikâb kaymakamı veya Sadâret kaymakamı denilen görevli başkanlığında toplanan Dîvân'da alınan kararların yazıldığı Rikâb Mühimmeleri, ordu ile beraber sefere çıkan sadrazamın sefer sırasında yaptığı Dîvân toplantılarında alınan kararların yazıldığı Ordu Mühimmeleri/Sefer Mühimmeleri, padişah ve sadrâzamın Payitaht'ta olmadığı zamanlarda Sadâret kaymakamının akdettiği Dîvân'da alınan kararların yazıldığı Kaymakamlık Mühimmeleri olarak sıralanmaktadır¹¹. Ayrıca gizli olarak yazılan ferman ve hükümleri ihtiva eden Mektûm Mühimme Defterleri mevcuttur¹².

¹⁰ Kütükoğlu, **a.g.m.**, s. 521.

¹¹ **Başbakanlık Rehberi**, s. 7-8.

¹² Uzunçarşılı, **a.g.e.**, s. 82.

I. BÖLÜM

149 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NİN DEĞERLENDİRİLMESİ

A. Fiziki Özellikleri

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde, korunmakta olan 149 numaralı Mühimme Defteri, dış kapağındaki “*Min evâsıt-ı Cemâziye'l-âhır sene 1155 ilâ evâhır-ı Rebî'ü'l-evvel senel 1156*” şeklindeki kayıttan anlaşıldığına göre, 1155 senesinin Cemâziyelâhır ayının ilk on günü ile 1156 senesinin Rebûlevvel ayının son on günü arasını kapsamaktadır. Ancak defterin içindeki hükümler incelendiğinde “*evâ'il-i Cemâziye'l-evvel 1155*” tarihli hükümlere rastlanmaktadır¹³. Dolayısıyla 149 Numaralı Mühimme Defteri'nin içerdiği hükümler, 1155 senesinin Cemâziyelevvel ayının ilk on günü ile 1156 senesinin Rebûlevvel ayının son on günü arasındaki tarihleri kapsamaktadır. Bu zaman dilimi 4-13 Temmuz 1742 ile 14-24 Nisan 1743 tarihleri arasına denk düşmektedir¹⁴. Defterin dış boyutları 32x22 cm. ölçülerinde olup, cildli ve ebru kapaklıdır.

Defter 191 sayfadan oluşmaktadır. Orijinal defterde sayfa numaraları sayfaların sağ ve sol üst köşelerinde Arap rakamlarıyla, ferman sûretlerinin numaraları ise Latin rakamlarıyla verilmiştir. Defterin incelenmesi ve çeviri yazıda bu numaralandırma esas alınmıştır. Bazı sayfalarda yırtıklar bulunmaktadır¹⁵. 185 numaralı sayfa ters ciltlenmiştir. Bu sayfadaki hükümler, sıralaması değiştirilmeden çeviri yazıya aktarılmıştır. Bir kaç yerde isli veya mürekkep lekesi bulunan kelimelere, bazen de üstü çizilerek tashih yapılmış kelime ve satırlara rastlanmaktadır. Hükümlerin birden fazla kâtip tarafından yazıldıkları anlaşılmaktadır. Zira defterde birden fazla birbirinden farklı yazı stili bulunmaktadır. Bilinen istifleme ve dîvânî hatla yazılan hükümlerde, tashih ve diğer hâşiyeler için satır üstü veya sayfa kenarları kullanılmıştır.

¹³ Hüküm nr.: 32,108,109.

¹⁴ Yücel Dağlı, Cumhure Üçer, **Tarih Çevirme Kılavuzu**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1997, s. 537-539.

¹⁵ s.: 1, 3, 24,25,26,27,28, 49, 50, 52, 129.

Defterde daha önce numaralanmış hükümlerin sayısı 474'dür. Bunların dışında “bir sûreti” başlıklı ve aynı hükmün gönderildiği farklı yerleri işaret eden 190 kayıt mevcuttur. Defterde önceden numara verilmiş fermân sûretlerinden farklı üç kayıt bulunmaktadır. Bunlardan biri “telhîs” sûreti¹⁶, bir diğeri “huccet-i şer‘iyye” sûreti¹⁷, sonuncusu ise bir “ telhîs ilm ü haberi kâ’imesi”nin sûreti¹⁸ olarak deftere kaydedilmiştir. Ayrıca 443, 444, sonradan numara verilen 444^a ve 444^b numaralı hüküm ve hüküm sûretlerinde, Sivas ve Anadolu Eyalet’lerinde bulunan sancaklardaki timâr ve zeâmet sahiplerinin ve bunların bağlı oldukları karye ve mezraaların isimlerinin sayıldığı bir liste bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, sonradan numara verilen 421^a numaralı kayıta muhtemelen asker sınıfından birkaç kişinin isimlerini ve bağlı oldukları yerleri gösteren küçük bir liste, 665^a numaralı kayıta ise Bosna ve İzvornik Sancakları’nın tahrîri ile ilgili bir liste bulunmaktadır. Böylece defterde numaralandırılmış 671 kayıt bulunmaktadır.

Defterdeki bazı hükümlerin sonları noksandır¹⁹. Noksan hükümler diğer hükümler mukayese edilmiş metnin devamı olduğu görülerek, 8. sayfadaki 33 numaralı hüküm, 13. sayfanın başındaki metinle birleştirilmiştir. Aynı şekilde, 187. sayfadaki 664 numaralı hüküm, 185. sayfanın başındaki metinle, 170. sayfadaki 614 numaralı hüküm ise 149. sayfanın başındaki metinle birleştirilmiştir. Diğer durumlarda ise metin olduğu gibi çeviriyazıya aktarılmıştır.

Çeviriyazıda deformasyon, mürekkep bozulması, çürüme vs. sebeplerle harflerin ve kelimelerin tayin edilemediği yerler üç nokta (...) veya köşeli parantezle [yırtık] şeklinde belirtilmiş, okunamayan yerler iki nokta soru işareti (..) ile gösterilmiş, okunuşundan şüphe duyulan kelimeler ise soru işareti (?) ile gösterilmiştir. Şahıs ve yer isimlerinin boş bırakıldığı mahaller içi boş parantez () işareti ile gösterilirken bazı kelimelerin noksan kalan kısmı [] şeklinde köşeli parantez içinde tamamlanmıştır. Ayrıca ayın için (‘) işareti, hemze için (’) işareti kullanılmıştır.

¹⁶ Hüküm nr.: 664.

¹⁷ Hüküm nr.: 666.

¹⁸ Hüküm nr.: 667.

¹⁹ Hüküm nr.: 105,433,491.

B. Diplomantik ve Teknik Özellikler

149 numaralı Mühimme Defteri'nin içerdiği hükümler, daha önce ifade edildiği gibi Temmuz 1742- Nisan 1743 tarihleri arasındaki gelişmeler hakkında bilgiler sunmaktadır. Bu dönem, Osmanlı padişahlarından I. Mahmûd'un (1730-1754) padişahlığı ve Hekimoğlu Ali Paşa'nın (ö.1758) ikinci sadâret dönemine denk düşmektedir.

Defterin başında her hangi bir başlık bulunmamakta, hükümler 1 numaralı sayfadan itibaren sıralanmaktadır. Dış kapakta ise “*Mühimme Defteri min evâsıt-ı Cemâziye’l-âhır ilâ evâ’il-i Rebî’ü’l-evvel*” şeklinde bir ibare bulunmaktadır.

Defterde sûretleri verilen fermân vs. belgelerin naklinde belge rükûnlarının genelde yansıtıldığı görülmektedir²⁰. Hitap kısmında, genellikle fermanın gönderildiği kişinin görevi, bulunduğu yer/görev yeri, bazen de adı²¹, yer almakta ve ifade “*hüküm ki veya hüküm*” diye sona ermektedir. Hitâb kısmı genellikle üst satırda bulunmakta, hükmün asıl kısmı bundan sonra başlamaktadır. Hükümlerde geçen elkab cümleleri bilinen şekillerdedir.

Hükümlerin hitâb kısmından sonra hükmün yazılış sebebinin ifade edildiği nakil/iblağ bölümü gelmektedir²². Defterde, Arz-ı hâl, mektûb veya mahzarlara cevap olarak yazılan hükümler olduğu gibi doğrudan bir konuda emir vermek için yazılan hükümlerde bulunmaktadır. Defterdeki hükümlerden 56 adedi arz-ı hâl, mahzar veya mektûba cevap olarak yazılmıştır. Geri kalanlar ise doğrudan bir konu hakkında gönderilen emir hükümleri niteliğindedir.

Nakil bölümünden sonra genellikle, meselenin halledilmesi için neler yapılması gerektiğinin ifade edildiği emir/hükümkısına geçilmektedir²³. Bu bölümde, genellikle “*işbu emr-i şerîfîm ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi sen/siz ki ...*” diye başlanılmakta ve konu hakkında nelerin yapılması veya yapılmaması gerektiğini anlatan ifadelerle devam edilmektedir.

²⁰ Ferman türü belgelerin diplomatik özellikleri hakkında geniş bilgi için b.k. Mübahat S. Kütükoğlu, **Osmanlı Belgelerinin Dili, (Diplomatik)**, Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı, İstanbul 1998, s. 99-118.

²¹ Hüküm nr.: 2,3,4 v.d.

²² Kütükoğlu, **a.g.e.**, s.100.

²³ Kütükoğlu, **a.g.e.**, s.109.

Hükümlerin bazılarında emir bölümünden sonra, ilgililerin ve görevlilerin emredilen konuya gereken hassasiyeti göstermeleri için, tekîd hatta bazen tehdidi içeren ifadelerle uyarıldıkları görülmektedir. “*Hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak*”²⁴, “... zinhâr ve zinhâr zerre kadar ihmâl ü müsâheleye rızâ ve cevâz göstermekden be-gâyet ihtirâz ve ictinâb eylemeniz”²⁵, “âkıbet-kârî fikir ve mülâhâza ederek dünyâ ve ukbâda rüsvâ ve bed-nâm olacak hareketden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet”²⁶, “şöyle ki nizâm-ı merkûmun hılâfına hareket olunduğu haber alınur ise her kimin tarafından zuhûr etmiş ise bilâ-tereddüd sebkateden va'îdât-ı şedîde-i şâhâneme mazhar olacakları bî-iştibâhdır”²⁷ gibi ifadeler bu konuda örnek olarak gösterilebilir. Ancak bazı durumlarda görevlileri teşvik etmek için de bazı ifadelerin kullanıldığı görülmektedir. 435. hükümde geçen “...sizi ve kal'a ve memleketi Cenâb-ı Hakka vedî'a ve emânet eyledim. Du'â-yı hayr-ı serî'ü't-te'sîr-i pâdişâhânem sizinle bilebilir. Göreyim sizi takviyye-i kal'aya müte'allık umûrda...” ifadesi buna güzel bir misal olabilir.

Hükümlerde, “*Fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur*”²⁸, “*fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki*”²⁹, “...etmek/eylemek bâbında”³⁰, “*emr-i şerîf yazıldı*”³¹, “*emrim olmuştur*”³² gibi ifadeler hâtıme olarak kullanılmıştır.

Hükümler, hicrî ayların “*evâ'il, evâsıt, evâhır*” şeklindeki bölümlerine göre kronolojik bir sıraya konulmuştur. Ancak bazı yerlerde sıralamaya uyulmadığı görülmektedir. Örneğin 1. ve 2. hükümler Cemâziyelâhır ayıyla tarihlendirilmişken, 3,4,5,6,7 numaralı hükümler Receb ayıyla tarihlendirilmiş, devamında tekrar Cemâziyelâhıra dönülmüştür. Bu tür takdim-tehirlere birkaç yerde rastlanmaktadır. Ancak genelde kronolojik sıralamaya uyulduğu görülmektedir. Aylar ve seneler transkribe edilirken aylar rumuzları eklenerek, seneler de köşeli parantez içinde tamamlanarak yazılmıştır. İfade edildiği gibi tarihlendirmede, hicrî ayların ilk, ikinci ve üçüncü on günlerini ifade eden “*evâ'il, evâsıt, evâhır*” kelimeleri ile beraber ay

²⁴ Hüküm nr.: 1 v.d.

²⁵ Hüküm nr.:3 v.d.

²⁶ Hüküm nr.: 13.

²⁷ Hüküm nr.: 25.

²⁸ Hüküm nr.: 3 v.d.

²⁹ Hüküm nr.: 2 v.d.

³⁰ Hüküm nr.: 5 v.d.

³¹ Hüküm nr.: 12 v.d.

³² Hüküm nr.: 24 v.d.

adları ve yıllar hükümlerin sol alt köşesinde yer almaktadır. Farklı olarak, gün tarihi verilen iki hüküm bulunmaktadır³³ (Gurre...; Fî yevmi'l-hâmis...), 104 ve 370 numaralı hükümlerde ise tarih satırı ve bilgisi bulunmamaktadır.

Defterdeki hükümlerin bazılarının üzerinde muâmele kayıtları bulunmaktadır. Söz konusu kayıtların bazılarında tarih de verilmektedir. Mesela, 2. hükmün üzerinde yer alan “*İşbu emr tebdîl ve tarz-ı âhar üzre yazılup, Şikâyet'e kayd olunmuşdur. Evâhır-ı C[emâziye'l-âhır] sene [1]155*” kaydı ile hükmün değiştirilip, Şikâyet Defteri'ne kaydedildiği ifade edilmektedir. “*Emri mahalline gitmeyüp, battalda hıfz olunmuşdur*” veya “*Emri geri gelüp, battalda hıfz olunmuşdur.*”³⁴ şeklinde hükmün nerede olduğunu gösteren, “*Tashîh olunduğu üzere tertîb olunmuşdur.*”³⁵ gibi hüküm üzerinde düzeltme yapıldığını belirten, “*Mektûb mücebince isti'câl olunmuşdur*” gibi emrin yerine getirilmesine süratlendirmek üzere tekîd fermanlarını yazıldığını belirten veya “*Rişvân-zâde ma'îyyetinde olan me'mûriyetinden afv olunmak için emr-i şerîf yazılmışdır. Cemâziye'l-evvel sene 1156*”³⁶ örneğinde olduğu gibi hükümle ilgili olarak gönderilen başka bir hükmün mealini gösteren kayıtlar hükümler üzerinde yer almaktadır³⁷. Ayrıca 95., 241., 280. ve 350. hükümlerin terkîn yazısıyla üzeri çizilerek iptal edilmiştir.

C. Defterin Muhtevası

149 numaralı Mühimme Defteri'ndeki hükümlerin konuları şu şekilde tasnif edilebilir:

1. İran Seferi ve doğu sınırının takviyesi konusundaki hazırlıklar

2. Eşkıyalık faaliyetleri ile ilgili hükümler;

- Başiboş Levendât tâifesinin faaliyetleri

- Türkmân, Yörükân ve Ekrâd şeklinde isimlendirilen cemaat ve

aşîretlerin faâliyetleri

³³ Hüküm nr.: 664, 666.

³⁴ Hüküm nr.: 100, 148, 284, 311, 345, 369, 377, 478, 479, 480, 481, 513.

³⁵ Hüküm nr.: 132, 133, 562.

³⁶ Hüküm nr.: 169.

³⁷ Mühimme defterlerindeki muamele kayıtları hakkında bk. Mübahat S. Kütükoğlu, “Mühimme Defterlerindeki Muâmele Kayıtları Üzerine”, **Tarih Boyunca Paleografya ve Diplomatik Semineri, (30 Nisan-2 Mayıs 1986) Bildiriler**, İstanbul 1988, s. 110-111.

- Zikredilen iki grup dışında eşkıyalık faaliyetinde bulunan şahıslar ve gruplar

3.Kamu düzeninin sağlanması;

- Devlet görevlilerinin ve ayânın kamu düzenini bozan faâliyetleri
- Bir kısım halkın karıştığı kamu düzenini bozmaya yönelik faâliyetler ve Pâyitaht'la ilgili meseleler

4. Nakil ve ulaştırma ile ilgili hükümler;

- Surre Alayı ve Hacıların ulaştırılması ile ilgili hükümler
- Vergi, hazîne, hediye nakli ile ilgili hükümler
- Zahire nakli ve tedârîki ile ilgili hükümler

5. Tayin, azl, görevlendirme gibi konulardaki hükümler

6. Suçluların cezalandırılması konusundaki hükümler

7. Diğer konulardaki hükümler

1. İran Sınırının Takviyesi Konusundaki Hazırlıklar

Osmanlı Devleti için, XVI. yüzyıldan itibaren, doğuda mücadele ettiği devletler arasında Safevî Devleti önemli bir tehdit oluşturmaktaydı. XVIII. yüzyılın ilk yarısında, Safevî Devleti'nde meydana gelen iç mücadeleler nedeniyle, Osmanlı Devleti İran'daki bu durumu kazanca çevirmeyi tasarlayarak Şah II. Tahmasb ve Nâdir Şah ile 1723-1746 yılları arasında sürececek olan uzun bir savaş dönemini başlattı³⁸.

Afgan kabilesinden olan Nâdir Han'ın İran'a hakim olması, Osmanlı Devleti için İran konusunda yeni gelişmelere zemin hazırladı. Nihavend, Tebriz kentlerinin Nâdir Han'ın eline geçmesi, İstanbul'da padişah III. Ahmed'in bizzat sefere çıkmak

³⁸ İ. Hakkı Uzunçarşılı, **Osmanlı Tarihi**, c. IV, kıs.II, Ankara 1995, s. 131.

istememesine yol açtı. Ancak 1730'da meydana gelen Patrona Halil İsyanı padişahın tahtan inmesi ile sonuçlandı.³⁹

Yeni Padişah I. Mahmûd (1730-1754) iç karışıklıklar nedeniyle sekteye uğrayan İran seferlerini yeniden başlattı. Osmanlı orduları 1731'de Tebriz ve Hemedan'ı ele geçirdi. Ancak zabt edilmesi zor olan bu şehirler ertesi yıl yapılan bir anlaşmayla Şah Tahmasb'a geri verildi. Bu arada Nâdir Han Şah Tahmasb'ı tahttan indirerek bu defa İran yönetimini tamamen eline geçirmeyi başardı ve kendisini şah ilan etti (1736)⁴⁰. Nâdir Şah döneminde Osmanlı-İran mücadelesi yeniden başladı. Osmanlılar Orta Avrupa'da ortaya çıkan yeni problemler nedeniyle İran cephesinde başlangıçta elde ettikleri kazanımları devam ettiremediler. Ancak 1743'te savaş yeniden alevlendi. Nâdir Şâh Musul ve Kars'ı tehdit etti. Daha çok Osmanlı topraklarında meydana gelen savaşlar 1746'da yapılan antlaşma ile sona erdi⁴¹. Buraya kadar XVIII. yüzyılın ilk yarısındaki tarihî gelişimi özetlenmeye çalışılan, Osmanlı-İran ilişkileriyle ilgili olarak 149 numaralı Mühimme Defteri'nde bir çok hükme rastlamak mümkündür. 1743'teki mücadele ve Nâdir Şah'ın Osmanlı Devleti'nin doğu sınırlarını tehdit etmesine yönelik olarak alınan önlemler sadedinde, Erzurum seraskeri Ahmed Paşa'nın nezareti ve komutasında sınırlardaki kalelerin tahkim ve takviyesi, asker sayısının artırılması, eyâletlerden beylerbeyi ve sancak beylerinin serasker maiyyetine memur edilmeleri, doğuda Diyârbekir ve Van Eyâletleri'ndeki asker sayılarının artırılması, zahire ihtiyacının karşılanması gibi konularda 113 hüküm bulunmaktadır.

Van⁴², Kars⁴³ ve Hoşab Kaleleri'nin⁴⁴ tahkimi ve takviye edilmesi gerektiği konusunda Erzurum seraskeri Ahmed Paşa⁴⁵ başta olmak üzere, Van beylerbeyisi Süleyman Paşa'ya⁴⁶ ve Van Eyâleti'ndeki sancak beylerine⁴⁷, Bitlis⁴⁸, Hakkari⁴⁹,

³⁹ Feridun M. Emecen, "Kuruluştan Küçük Kaynarca'ya", **Osmanlı Devleti Tarihi**, Editör: Ekmeleddin İhsanoğlu, c. I, İstanbul 1999, s. 59-60.

⁴⁰ Metin Kunt, "Siyasi Tarih", **Türkiye Tarihi, Osmanlı Devleti (1600-1908)**, c. III, s. 61

⁴¹ Emecen, **a.g.m.**, s. 60-61.

⁴² Hüküm nr.:46,435,436,437,438,439,478,479,480,481,485,547,621.

⁴³ Hüküm nr.:46,47,435,440,450,484.

⁴⁴ Hüküm nr.:482.

⁴⁵ Hüküm nr.:46.

⁴⁶ Hüküm nr.:435.

⁴⁷ Hüküm nr.:435.

⁴⁸ Hüküm nr.:436.

⁴⁹ Hüküm nr.:437.

Hoşab hakimlerine⁵⁰ hükümler gönderilmiştir. Bunun dışında Erzurum, Kars ve Van'daki ordunun, cebeci neferlerinin, topcuların ve top arabacılarının sayılarının artırılması konusunda Erzurum'daki yeniçeri askerinin başbuğu olan İbrahim'e⁵¹, Erzurum'daki cebeciler üzerine zâbit tayin olunan Mehmed Kethüda'ya⁵², Kars Kalesi muhâfazasında bulunan cebeciler üzerine zâbiti olan Mustafa Kethüda'ya⁵³; Kars ve etrafında bulunan kazâların kadılarına, yeniçeri serdarlarına, Dergâh-ı muallâ topcuları ihtiyarlarına, ayân-ı vilâyete, iş erlerine⁵⁴; Van ve etrafındaki kazâların kadılarına, yeniçeri serdarına, ayân-ı vilâyete, iş erlerine ve bu konu ile ilgilenmek üzere tayin olunan mübaşire⁵⁵ hükümler gönderilmiştir. İhtiyaç duyulan askerleri, Erzurum seraskerinin maiyyetinde bulunmak üzere kaydetmeleri ve göndermeleri için Dergâh-ı âlî top arabacıları çorbacılarından on beşinci bölüğün Ömer Çorbacı'ya⁵⁶; Çorum ve Çerkes kadılarına, yeniçeri serdarlarına, ayân-ı vilâyete ve iş erlerine⁵⁷; Bolu ve Gerede kadılarına⁵⁸ Trabzon'da bulunan kazâlardaki bütün mütekaid serdengeçdi ağalarına, alemdârlarına ve diğer askeri neferâta⁵⁹, Tokad ve Sivas'ta bulunan kazâlardaki bütün mütekaid serdengeçdi ağalarına, alemdârlarına ve diğer askeri neferâta⁶⁰ hükümler gönderildiği görülmektedir. Ayrıca konunun ehemmiyetine dikkat çekilerek, sınırları korumak üzere gönderilen askerlerin gittikleri yerlerde ahaliyle iyi geçinmelerine dikkat edilmesi husularında Erzurum seraskeri Ahmed Paşa'ya⁶¹ gönderilen hükümler bulunmaktadır.

İran sınırını muhtemel bir saldırıya karşı korumak amacıyla eyâletlerden çok sayıda sancak beyinin Erzurum seraskerinin maiyyetine, Kars Kalesi, Van Kalesi, Bağdat Kalesi muhâfazasına memûr edildiği görülmektedir. Bunların bir listesi aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

⁵⁰ Hüküm nr.:438.

⁵¹ Hüküm nr.:471.

⁵² Hüküm nr.:468.

⁵³ Hüküm nr.:470.

⁵⁴ Hüküm nr.:484.

⁵⁵ Hüküm nr.:485.

⁵⁶ Hüküm nr.:57.

⁵⁷ Hüküm nr.:487.

⁵⁸ Hüküm nr.:488.

⁵⁹ Hüküm nr.:517,649.

⁶⁰ Hüküm nr.:518.

⁶¹ Hüküm nr.:33,158,159.

Tablo 1: İran Sınırını Muhafazaya Görevlendirilen İdareciler

Görev yeri	Görevlendirilen idareci	İlgili hüküm
Erzurum seraskeri maiyyetine	Kocaili Sancağı mutasarrıfı Mustafa	598
Erzurum seraskeri maiyyetine	Çorum mutasarrıfı Ömer	599
Erzurum seraskeri maiyyetine	Ankara mutasarrıfı Halid Paşa	600
Erzurum seraskeri maiyyetine	Niğde mutasarrıfı Abdurrahim	601
Erzurum seraskeri maiyyetine	Kayseriye mutasarrıfı Murtazâ Paşa	602
Erzurum seraskeri mayyyetine	Sultanönü mutasarrıfı Hasan	603
Erzurum seraskeri maiyyetine	Karahisâr-ı Sâhib mutasarrıfı Seyyid Mehmed	604
Erzurum seraskeri maiyyetine	Beyşehir Sancağıbeyi Cafer Bey	605
Erzurum seraskeri maiyyetine	Akşehir Sancağı mutasarrıfı Ahmed Bey	606
Erzurum seraskeri maiyyetine	İçil Sancağı mutasarrıfı Seyyid Gazi Mehmed	607
Erzurum seraskeri maiyyetine	Alanya Sancağı mutasarrıfı İbrahim Paşa	608
Erzurum seraskeri maiyyetine	Anadolu Eyâleti'nde vâkı elviye alaybeyleri	609
Erzurum seraskeri maiyyetine	Adana Eyâleti'nde vâkı elviye alaybeyleri	610
Erzurum seraskeri maiyyetine	Sivâs Eyâleti'nde vâkı elviye alaybeyleri	611
Erzurum seraskeri maiyyetine	Karaman Eyâleti'nde vâkı elviye alaybeyleri	612
Erzurum seraskeri maiyyetine	Trabzon Eyâleti'nde vâkı elviye alaybeyleri	613
Erzurum seraskeri maiyyetine	Haleb vâlisi Vezir Hüseyin Paşa	615
Van Kalesi muhâfazasına	Adana vâlisi Vezir Hüseyin Paşa	618, 619,621
Van muhâfazasına	Bitlis hakimi Mehmed Şeref Hân	478, 638
Van muhâfazasına	Hakkari hakimi İbrahim	479,639
Van muhâfazasına	Hoşab hakimi Zeynel	640
Van muhâfazasına	Zirgi Sancağı beyi Mehmed Halk	641
Van muhâfazasına	Van Eyâleti'nde olan hükümet ve elviye mutasarrıfları	480, 642
Van muhâfazasına	Hazzo hâkimi Nûşirân	643
Van muhâfazasına	Cizre hâkimi Mansûr	644
Van muhâfazasına	Tercil hakimi Haydar	645
Van muhâfazasına	Bayezid Sancağı mutasarrıfı Mahmûd Paşa	646
Van muhâfazasına	Genc mutasarrıfı Mehmed	647

Van muhâfazasına	Diyârbekir Eyâleti'ndeki hükûmet ve elviye mutasarrıfları	648
Kars Kalesi muhâfazasına	Erzurum Eyâleti'nin elviyeler alaybeylerine	47
Kars Kalesi muhâfazasına	Haleb vâlisi Vezir Hüseyin Paşa	616,617
Bağdât Kalesi muhâfazasına	Kars Kalesin'deki altmış bölüğün ortası	534
Hoşab Kalesi muhâfazası	Hoşab hâkimi	482

2. Eşkîyalık Hareketleri

Defterde kaleme alınmış hükümlerin yaklaşık üçte biri eşkıyalık hareketleri ile ilgilidir. Genel olarak soygun yapıp halkın malına, canına ve namusuna kasteden gruplar için Osmanlı kaynaklarında eşkıyâ, Celâlî, eşirrâ, harâmi, haramzâde, türedi, haydut kelimlerinin kullanıldığı bilinmektedir⁶². Benzer kelimeler eşkıyalık hareketleriyle ilgili hükümlerde kullanılmakla birlikte, “*başıbozuk levendât ve ba‘zı aşâ‘ir ve kabâ‘il*”⁶³ “*levendât ve Türkmân ve Ekrâd makûlesi*”⁶⁴ gibi belirli gruplara işaret eden kelimelerin kullanıldığı da görülmektedir. Levendât tâifesinin eşkıyalık hareketleriyle ilgili olarak 46, Ekrâd ve Türkmân cemaatleri ile ilgili 47 ve diğer eşkıyalık hareketleriyle ilgili olarak 112 hüküm bulunmaktadır.

Başboş Levendât, Türkmân ve Ekrâd aşiretleri ve cemaatlerine karşı gereken önlemlerin alınması ile ilgili Anadolu Eyâleti'ndeki devlet ricâline sürekli olarak ve pek çok kez aynı doğrultuda hükümler gönderildiği görülmektedir. Levendât taifesiyle ilgili olarak, dikkati çeken birkaç hüküm üzerinde durmak konunun anlaşılması için faydalı olacaktır. Konuyla ilgili bir hükümde, Levendât, Ekrâd ve Türkmân eşkıyalarının, bahar aylarının girmesiyle gizlendikleri yerlerden çıkarak ahâliye, yolculara zarar verdiklerinin bilinen bir durum olmasından dolayı gereken önlemlerin alınması gerektiği belirtilmektedir⁶⁵. Diğer bir hükümde, Yaya Halil isimli eşkıyâ ile iki yüzden fazla adamının Erzurum'da bulunan ordudan firâr ettikleri, Sivas vâlisi Ali Paşa'nın bunların peşine düştüğü ve Yıldızili'nden Artukâbâd'a giderken Todurga isimli köyde yetişip adı geçen eşkıyaları perişan

⁶² Mücteba İlgürel, “Eşkîyâ,” *DİA*, c.11, İstanbul 1995, s. 463.

⁶³ Hüküm nr.:13,14,15,16 v.d.

⁶⁴ Hüküm nr.:37,38,39,40,410,411,412 v.d.

⁶⁵ Hüküm nr.:410.

ettiği, ancak Yaya Halil ve dört adamının kaçarak Kayseri taraflarına gittikleri ifade edilmektedir⁶⁶. Benzer bir hüküm olan 124. hükümde, Kars ve Van'daki ordudan firar ederek Anadolu taraflarına gelip, fukaraya zarar verip katl-i nüfûsa cesaret eden Yetim Ali, Mecidoğlu İbrahim, Payam Halil, Kürd Yusuf, Arapgir Ali, Mustafa Odabaşı, İbrahim, Musa, Kara Ali, Ahmed, Halil isimli şakîlerin Karaman Eyâleti'nde bulunan Saideli Nâhiyesi ve Ladik Kazâsı'nda yakalandıkları, ancak bunlar hapiste iken beş yüz nefer paşa levendâtının gelip mezkûr on bir şakîyi serbest bıraktıkları, sonrasında serbest kalan şakîlerin ahâliye zarar vermeye devam ettikleri bu nedenle başıboş levendât taifesinden olan bu tür eşkıyanın sürekli takip edilmesi gerektiği belirtilmektedir. Erzurum'daki ordudan kaçan levendâtın halka zarar verdikleri, civardaki bölgelere firar ettikleri, bu nedenle yakalanmaları gerektiği, Sivas, Maraş, Karaman, Diyarbekir ve diğer eyalet ve sancakların vâli ve sancak beylerine gönderilen hükümlerde dile getirilmektedir⁶⁷. Levendât taifesinden sayılabilecek diğer grup ise “*Kütahya Bölüğü*” nâmıyla Bolu ve Gerede ve Çağa civarında yüz seksen mikdarı atlı ile dolaşıp insanları öldürüp, mallarını gasp etme gibi çeşitli bozgunculuk eylemlerinde bulunan eşkıya grubudur. Kütahya müteselliminin teftiş maksadıyla gönderdiği ancak sonradan görevlerini kötüye kullanarak işi eşkıyalığa vardırان “*Kütahya Bölüğü*”nün yakalanması ile ilgili olarak Aydın muhassılı Vezîr Mehmed Paşa'ya ve Aydın Sancağı'ndaki kadılara ve diğer görevlilere, Karaman Eyâleti'ndeki kadılara ve nâiblere, Konya mütesellimine, Sivas, Ankara, Kengiri, Kastamonu, Adana, Bolu, Kütahya, Kayseriye, İçil, Diyârbekir, Çorum, Rakka, Kırşehir, Amasya, Maraş ve diğer eyâlet ve sancaklara hükümler gönderildiği görülmektedir⁶⁸.

Kabile, aşiret ve cemaatlerin eşkıyalık faaliyetleri üzerine gönderilen fermân ve hükümler değerlendirildiğinde, özellikle “*Receblü Afşarı*”⁶⁹, *Afşar eşkıyâsı*”nın⁷⁰ tedfibi ile ilgili hükümlerin çokluğu göze çarpmaktadır. Receblü Afşarı ve Afşar eşkıyası ile ilgili hükümlerde, bunların Çukurova⁷¹, Kayseri, Sivas, Tokad

⁶⁶ Hüküm nr.:59.

⁶⁷ Hüküm nr.:219,290.

⁶⁸ Hüküm nr.: 301,570-591,622.

⁶⁹ Hüküm nr.:48,164-173.

⁷⁰ Hüküm nr.:423,424,425,427,554,555.

⁷¹ Hüküm nr.:423,424,425.

havâlisindeki⁷² ahaliye, köy basarak, mala, cana kasdederek, tüccarların yolunu keserek zarar verdikleri ifade edilmektedir. Bunun dışında Umranlı ve Dalyanlı torunlarının mahallin ileri gelenlerinden zorla vergi alıp, kazanın kadısı ve boy beyini hapse attıkları⁷³, Haremeyn-i Şerifeyn vakıflarından olan Yörük ve Türkman taifesinden Burhanlı, Hüseyinî, Çakal, Seferel ve Kara Tekeli ve sâirlerin yaylak vaktinde yaylaya çıkmayıp, Altuntaş, Virancık Nahiyeleri ve civardaki mezraalarının arasına nüzûl ederek reâyânın mallarını ve eşyalarını yağmalayıp perişanlığa neden oldukları⁷⁴ dile getirilmektedir. Ayrıca, Malatya Sancağı'nda bulunan Şora ve Gerger Kazâları ahâlilerine Cihânbeylû Aşireti'nden Umranlı Oymağı eşkıyasının zarar verdikleri⁷⁵, Yörükân ve Türkmân Taifesi'nin Banaz Kazâsı'ndan geçerek yaylaklarına gidiş ve gelişlerinde mezkûr kazânın ahâlisine ve reâyâsına zarar verdikleri, içlerinden Kaçaroğlu, Dağlıoğlu, Kara Tekeli, Burhân, Karaca Arablı, Alçalı, Çarıklı Cemaatleri'nin eşkıyalık faaliyetlerinde bulunduğu⁷⁶, Dânişmentlû Türkmânı Aşireti'nden Güneşoğulları Sağır Mehmed ve kardeşi Veli Süleyman isimli şakîlerin Dânişmentlû Kazâsı'nda ahâliye zarar verdikleri⁷⁷, İfrâz-ı Zülkadriye Mukataası'na bağlı olan Sakallu Cerîdi Cemaati'nin, yerleştirildikleri Hama ve Hums civarında durmayıp, gelip Sis Derbendi ve havâlisindeki ahâliye zarar verdikleri⁷⁸ gibi konularda hükümlere rastlanılmaktadır.

Eşkıyalık hareketlerine karışan aşiret veya cemaatlerin bulundukları bölgelerden sürgün edilerek başka yerlere iskan ettirildikleri görülmektedir⁷⁹. Konargöçer Yörükân taifesinden Kenezlû ve Serik Cemaatleri'nin, ilkbaharda Anamus Yaylası'na gidiş gelişlerinde, içlerinden bazı eşkıyâların çıkarak Hamid Sancağı'nda bulunan kazâların ahâlilerine zarar vermeleri üzerine, doğan zararın adı geçen cemaatlerden tazmin ettirilmesi ve Aydın Sancağı'nda hâlî ve harab yerlere iskân ettirilmeleri konusunda Teke ve Hamid Sancakları mutasarrıfı Çelik Mehmed Paşa ve civardaki sancakların mütesellimleri görevlendirilmiştir⁸⁰. Konuyla ilgili bir

⁷² Hüküm nr.:164,165,166,167,167,168,169,170,171,172,173.

⁷³ Hüküm nr.:55,56.

⁷⁴ Hüküm nr.:96.

⁷⁵ Hüküm nr.:201.

⁷⁶ Hüküm nr.:204.

⁷⁷ Hüküm nr.:256.

⁷⁸ Hüküm nr.:467,490,624.

⁷⁹ Hüküm nr.:55,56, 201,239,330.

⁸⁰ Hüküm nr.:239.

hükümde, Bolvadin tarafında Yakaağıl isimli yerde çukadâr ve tatarların önünü kesip yaralayarak eşyâlarını gasp eden Musacalı Cemaati'nden dokuz nefer şakînin teslim edilmesi aksi takdirde mallarının alınıp kendilerinin Rakka'ya sürülecekleri belirtilirken⁸¹, diğer bir hükümde ise, yerleştirildikleri Hama ve Hums etrafında durmayıp, Sis Derbendi ve civarına gelerek buradaki ahâliye zarar veren Sakallu Cerîdi Cemaati'nin Rakka'ya yerleştirilmesi konusunda Haleb vâlisi, Adana vâlisi ve İfrâz-ı Zülkadriye voyvodası görevlendirildiği ifade edilmektedir⁸².

Başiboş levendât ile Türkmân, Yörükân ve Ekrâd Aşiretleri'nin eşkıyalık faaliyetlerinin dışında çok daha fazla hükme konu olan ise Rumili, Anadolu ve diğer eyaletlerde ortaya çıkan eşkıyaların faaliyetleridir. Bu neviden olanlar arasında bilinen eşkıyalık yöntemlerini kullananlar, yani yol kesip, haraç alıp mala ve cana kastedenler çoğunluktadır. Ancak bazıları eşkıyalığı ileriye götürüp bulunduğu bölgede kale veya kuleler yapıp bunlara toplar yerleştirecek düzeye getirerek ihtilale vardırmaı başarmış görünmektedir. 1750'lerde Safed mıntıkasında aşiret reisi olarak, Osmanlı idaresine karşı faaliyetlerde bulunduğu bilinen Zâhir Ömer⁸³, bu konuya iyi bir misal teşkil etmektedir. Şam Eyâleti'nde Sayda Mukataası mülhakâtından Safed Mukataası'nda Taberiyye havâlisine yerleşmiş olan Zâhir Ömer, eşkıyalık faaliyetlerine merkez olarak bir kale yaptırmış, bu kaleye kuleler ekleyerek toplar yerleştirmişti. Mısır ve Kudüs-i Şerîf'den gelen yolculara, Şam-ı Şerîf nâhiyelerinden Havrân karyelerine zarar veren Zâhir Ömer'in, kendi haline bırakılırsa Şam beldelerine zararının dokunacağından endişe eden Osmanlı idaresinin bu konuda hassasiyet gösterdiği anlaşılmaktadır. Zira, Zâhir Ömer'in yakalanıp cezalandırılması, inşa ettiği kale ve kulelerin yıkılması için Sayda vâlisi Vezir Yakub Paşa ve Şam vâlisi Vezir Süleyman Paşa'ya konuyla ilgili birkaç defa hüküm gönderilmiş⁸⁴. Agridos Kazâsı'nda bulunan Tekye-nişînoğlu Hasan isimli şakîyle ilgili hükümlerde, adı geçen şakînin ayândan bazılarıyla birlik olarak ahâliye zarar verdiği, Agridos Kazâsı kurâlarından Seydiler Karyesi yaylağında bir kule ve palankalar inşâ edip toplar vaz ettiği belirtilmektedir⁸⁵. Benzer bir olaydan bahseden

⁸¹ Hüküm nr.: 330.

⁸² Hüküm nr.: 467.

⁸³ Feridun M. Emecen, "Zâhir Ömer," *İA*, c. 13, İstanbul 1993, s. 455.

⁸⁴ Hüküm nr.:147,151,184, 252,253.

⁸⁵ Hüküm nr.:364,365,366.

hükümlerden ise, Delvine Sancağı'na bağlı olan Margiliç, Mezrak, Foça ve Kurveleş eşkıyâlarının Yanya Sancağı'nda bulunan Narda Kazâsı'ndaki Loros Nâhiyesi ve civârdaki kazâların ahâlilerine zarar verdikleri, Yukarı Loros Karyesi'nde kulelerde ve evlerde saklandıkları, Narda Kalesi'nden bir kıt'a top alınıp kulelerinin yıkılması için Delvine ve Yanya Sancağı'na mutasarrıf olan Mehmed Paşa ile Yanya Sancağı alaybeyinin görevlendirildiği anlaşılmaktadır⁸⁶.

Bazen eşkıya ve haydut grupları, bir bölgede ortaya çıkmalarına rağmen komşu bölgeleri de etkileyebilmektedir. Örneğin, Çorum Sancağı'nda Direklibend isimli mahalde ortaya çıkarak ahâliye zarar veren eşkıyanın yakalanması için Çorum Sancağı müteselliminin⁸⁷ yanı sıra Bolu voyvodasına⁸⁸, Karaman vâlisine⁸⁹, Kütahya⁹⁰, Amasya⁹¹, Kara Hisâr-ı Sâhib⁹² ve Akşehir⁹³ mütesellimlerine hükümler gönderilmiştir.

Halka zarar veren eşkıyalar arasında, özellikle sınır bölgelerinde diğer ülkelerden gelen grupların olduğu anlaşılmaktadır. Bir hükümde, Sırp ahâliden sınırı geçip Avusturya tarafında eşkıyâlık edenlerin olduğu, ayrıca Avusturya askerlerinin de Der-saâdete getirilen bir suçlunun serbest kalması için yol kesip silahlı müdâhalede bulundukları belirtilmekte, bu gibi şekavet ve haydutluk gösterenlerin her iki tarafın görevlileri tarafından yakalanmaları ve suçluların devletlerine teslim edilmesi gerektiği ifade edilerek, konu ile ilgilenmesi için Bosna vâlisi Vezir Yeğen Mehmed Paşa görevlendirilmektedir⁹⁴. Avusturya tarafından kaçarak gelen Peter Kelas isimli komutan ile bir olup sınırın öteki tarafında Avusturya köylerini basan yeniçerilerin ve sonradan bunlara katılan Avusturya askerlerinin yakalanarak cezalarının verilmesi konusunda Belgrad muhâfızı Vezîr Pîr Hacı Mustafa Paşa'ya gönderilen hükümde olduğu gibi sınırın karşı tarafındaki ahâlinin eşkıyalık faaliyetlerinden muzdarib olduğu durumlar da olabilmektedir⁹⁵.

⁸⁶ Hüküm nr.:459,460.

⁸⁷ Hüküm nr.:260.

⁸⁸ Hüküm nr.:261.

⁸⁹ Hüküm nr.:262.

⁹⁰ Hüküm nr.:263.

⁹¹ Hüküm nr.:264.

⁹² Hüküm nr.:265.

⁹³ Hüküm nr.:266.

⁹⁴ Hüküm nr.:323.

⁹⁵ Hüküm nr.:393.

Eşkîyalık hakkında yukarıda zikredilen örneklerin benzerlerine diğer hükümlerde rastlamak mümkündür⁹⁶. Son olarak korsanlık ile ilgili bir hükme değinmek, konuyu tamamlamak açısından yerinde olacaktır. Bu hükümde, Limni Adası açıklarında Eğriboz muhâfızı Seyyid Mehmed Paşa'nın kethüdasının bulunduğu gemiye korsanların saldırması, Midilli Adası yakınlarında ve Manya Limânı'nda da benzer saldırıların yaşanması üzerine, donanmadan Akdeniz muhâfazasına memûr olanların korsanların saklandıkları Manya sularını teftîş etmeleri ve Akdeniz'de güvenliğin sağlanması konusunda kaptan-ı deryâ Vezîr Mustafa Paşa görevlendirilmektedir⁹⁷.

Tablo2: Başiboş Levendât ile İlgili Hükümlerin Gönderildiği Yerler

Hüküm Gönderilen Yer/Makam	Hükümün Konusu	Hükümler
Anadolu'nun Türkmen ve Yörük Aşiretlerinin boy beyleri vs	Anadolu'nun eşkiyadan temizlenmesi	13,14,15,16
Anadolu'nun sağ, sol ve orta kolu üzerindeki idarecilere	Başiboş levendât ve eşkiyâ taifesinin zararlarından memleketin korunması	25,26,27, 28,29, 30,31
Anadolu'nun sağ, sol ve orta kolu üzerindeki idarecilere	Levendât, Türkman ve Ekrâd taifelerinin zararının önlenmesi	37,38,39, 40,410 411,412
Karaman vâlisi ve Lâdik kadısına v.d.	Kars ve Van'daki ordudan kaçan levendât	124
Sivas vâlisi v.d.	Erzurum'daki ordudan kaçan başiboş levendler	219
Maraş vâlisi v.d.	Erzurum'daki ordudan kaçan başiboş levendler	220
Dişarbekir vâlisi v.d.	Erzurum'daki ordudan kaçan başiboş levendler	222
Karaman vâlisi v.d.	Erzurum'daki ordudan kaçan başiboş levendler	221
Antalya'daki kadılara v.d.	Erzurum'daki ordudan kaçan başiboş levendler	223
Karahisâr-ı Şarkî kadılarına v.d.	Erzurum'daki ordudan kaçan başiboş levendler	224
Tokad nâibi v.d.	Erzurum'daki ordudan kaçan başiboş levendler	225
Amasya kadılarına	Erzurum'daki ordudan kaçan başiboş	226

⁹⁶ Hüküm nr.: 36, 99,203, 297, 300 v.d.

⁹⁷ Hüküm nr.:400.

v.d.	levendler	
Malatya kadılarına v.d.	Erzurum'daki ordudan kaçan başıboş levendler	227
Ankara kadılarına v.d.	Erzurum'daki ordudan kaçan başıboş levendler	228
Bolu hakimine v.d.	Erzurum'daki ordudan kaçan başıboş levendler	229
Köprü Sancağı mutasarrıfı Süleyman Paşa v.d.	Erzurum'daki ordudan kaçan başıboş levendler	230
Gümüşhâne emîni v.d.	Erzurum'daki ordudan kaçan başıboş levendler	231
Adana beylerbeyisine v.d.	Erzurum'daki ordudan kaçan başıboş levendler	232
Erzurum seraskeri Vezir Ahmed Paşa'ya	Erzurum'daki ordudan kaçan başıboş levendler	290
Aydın muhassılına v.d.	Kütahya Bölüğü diye bilinen eşkıyanın yakalanması	570
Sivas beylerbeyi v.d.	Kütahya Bölüğü diye bilinen eşkıyanın yakalanması	572
Ankara, Kastamonu, Bolu kadılarına v.d.	Kütahya Bölüğü diye bilinen eşkıyanın yakalanması	573, 575,577
Karaman, Adana Eyâletleri'ndeki kadılara v.d.	Kütahya Bölüğü diye bilinen eşkıyanın yakalanması	571,576
Kengiri mutasarrıfı Selim Paşa	Kütahya Bölüğü diye bilinen eşkıyanın yakalanması	574
Kütahya, Diyârbekir Eyâletleri'ne	Kütahya Bölüğü diye bilinen eşkıyanın yakalanması	582,578
Bardiz, Kayseri, İçil, Çorum, Yozgad, Kırşehir Sancaklarına	Kütahya Bölüğü diye bilinen eşkıyanın yakalanması	579,580, 581,584 585,586
Rakka, Maraş Eyâletleri'ne	Kütahya Bölüğü diye bilinen eşkıyanın yakalanması	583,588
Malatya, Karesi ve Karahisâr-ı Sâhib Sancaklarına	Kütahya Bölüğü diye bilinen eşkıyanın yakalanması	589,590, 591

Tablo 3: Türkmân, Yörükân ve Ekrâd Cemaat ve Aşîretleri ile İlgili Hükümlerin Gönderildiği Yerler

Hüküm Gönderilen Yer/Makam	Hükümün Konusu	Hükümler
Haleb ve Rakka vâlisi vezire ve Rişvân-zâde Abdurrahman	Dalyanlı, Umranlı torunları	55,56
Kayseriye mollasına, Zamantı, Bozova, Akdağ kadılarına,	Receplü Afşarı eşkıyalarının takibi	48

Bozova voyvodası Sarı-zâde Ahmed'e, Kayseriye mütesellimine		
Aydın muhassılı Vezir Mehmed Paşa'ya, Kütahya mütesellimine	Yörük ve Türkman taifesinden Burhanlı, Hüseynî, Çakal, Seferel ve Kara Tekeli Taifeleri	96
Adana beylerbeyisi Riştân-zâde Süleyman Paşa'ya	Receblü Afşarı ve Gelvanik Taifesi'nin yakalanması	164
Kırşehir müteselimi, Sis, Payas, Belân mütevellileri ve hassı	Receblü Afşarı ve Gelvanik Taifesi'nin yakalanması	165
Zamantı voyvodası, Zülkadiroğlu ve Karsandı voyvodasına	Receblü Afşarı ve Gelvanik Taifesi'nin yakalanması	165
Dîvânoglu, Mansûroğlu ve Yörük beyleri, Karsındıoğlu, Kara Nebîoğlu, Develü, Pusatlıoğulları, Aşiretlerine	Receblü Afşarı ve Gelvanik Taifesi'nin yakalanması	165
Pehlûvanoğlu, Boyunboğazlı, İncelü ve Şam-Bayadı Aşiretlerine	Receblü Afşarı ve Gelvanik Taifesi'nin yakalanması	165
Kara Hisâr ahâlisine, Adana Eyâleti'nin ve Kırşehir Sancağı'na	Receblü Afşarı ve Gelvanik Taifesi'nin yakalanması	165
Bozova voyvodası Cabbâroğluna	Receblü Afşarı ve Gelvanik Taifesi'nin yakalanması	166
İfrâz-ı Zülkadriye voyvodasına	Çingân ve Kuyumcu gibi Afşar eşkıyaları	167
Cerîd Türkmânı ser- aşiretine v.d.	Çingân ve Kuyumcu gibi Afşar eşkıyaları	168
Andırın voyvodası Bâyezîd oğluna	Receblü Afşarı ve Gelvanik taifesi'nin yakalanması	170
Karsındı Emînoğlu ve Gök Velioğlu ve Kerîmoğlu ve Kars ahalilerine	Receblü Afşarı ve Gelvanik taifesi'nin yakalanması	171
Kozanoğlu Rûşen ve Kozan ahalilerine	Receblü Afşarı ve Gelvanik taifesi'nin yakalanması	172
Karsındıoğluna ve Gediz ahalilerine	Receblü Afşarı ve Gelvanik taifesi'nin yakalanması	173

Adana beylerbeyisi Riştân-zâde Süleyman Paşa'ya v.d.	Cihânbeyli Aşireti'nden Umranlı Oymağı eşkıyası	201
Aydın muhassılı Vezîr Mehmed Paşa, mübâşir Ma'nisa voyvodası Kara Osmanoğlu Mustafa ve Tire ve Kütahya mütesellimleri ve Denizli voyvodasına	Yörükân ve Türkmân Taifesi'nin Kaçaroğlu, Dağlıoğlu, Kara Tekeli, Burhân, Karaca Arablı, Alçalı , Çarıklı Cemaatleri	204
Tire ve Kütahya mütesellimleri ve Denizli voyvodasına	Yörükân ve Türkmân Taifesi'nin Kaçaroğlu, Dağlıoğlu, Kara Tekeli, Burhân, Karaca Arablı, Alçalı, Çarıklı Cemaatleri	204
Aydın muhassılı vezire, Teke ve Hamid Sancakları'na mutasarrıf Çelik Mehmed'e	Konar-göçer Yörükân taifesinden Kenezli ve Serik Cemaatleri'nin ilkbaharda yaylaya çıkarken ahaliye zarar vermeleri	239
Akşehir, Beyşehir, Alâiyye Karahisâr-ı Sâhib Sancakları mütesellimlerine	Konar-göçer Yörükân taifesinden Kenezli ve Serik Cemaatleri'nin ilkbaharda yaylaya çıkarken ahaliye zarar vermeleri	239
Diyarbakir vâlisi Vezir Ali Paşa'ya	Türükanlı ve Cihânbeyli Ekrâdı eşkiasının	343
Diyarbakir vâlisi Vezir Ali Paşa'ya	Türükanlı ve Cihânbeyli Ekrâdı eşkiasının	344
Karaman vâlisi vezire , Kütahya mütesellimine	Musacalı Cemaati	379, 380
Maraş Beylerbeyi Riştân-zâde Süleyman Paşa'ya	Çukurova'da Afşar Aşireti'nden olan eşkiasının yakalanması	423,554
Adana vâlisi Hüseyin Paşa'ya	Çukurova'da Afşar Aşireti'nden olan eşkiasının yakalanması	424
İfrâz-ı Zülkadriye voyvodasına	Çukurova'da Afşar Aşireti'nden olan eşkiasının yakalanması	425
Teke Sancağı mutasarrıfı Çelik Mehmed'e, Beyşehir Sancağı ,Manavgat Kazâsı, Na'ıllı Kazâsı idarecileri ve ayânına	Haremeyn-i Şerîfeyn mülhakâtından olan Karaçakal Cemaati ile Kenezli, Meleklü, Çandır Taifeleri	428,429, 430
Kemer Kazâsı, Karağac Kazâsı, Elmalu Kazâsı, Kaş	Haremeyn-i Şerîfeyn mülhakâtından olan Karaçakal Cemaati ile Kenezli, Meleklü, Çandır Taifeleri	428,429, 430

Kazâsı Fenike Kazâsı, Antalya Kazâsı'nın ayânına ve idarecilerine		
Haleb vâlisi, Adana vâlisi ve İfrâz-ı Zülkadriye voyvodası Süleyman	Sakallu Cerîdi Cemaati'nden, Afşar eşkîyasını barındıranların yakalanması	467
Haleb vâlisi, Adana vâlisine ve İfrâz-ı Zülkadriye voyvodası, Üzeyir Sancağı'na, Payas ve	Sakallu Cerîdi Cemaati'nden, Afşar eşkîyasını barındıranların yakalanması	490
Sis mütevellileri, Beyâzıdoğlu Numân, Gök Velioğlu Yâkub, Emînoğlu İsmail,	Sakallu Cerîdi Cemaati'nden, Afşar eşkîyasını barındıranların yakalanması	490
Fettâhoğlu Hasan, Dîvânoğlu Abdî, Sarkındioğlu Kozan- zâde Rûşen	Sakallu Cerîdi Cemaati'nden, Afşar eşkîyasını barındıranların yakalanması	490
Maraş beylerbeyisi Riştân-zâde Süleyman Paşa, İfrâz-ı Zülkadriye voyvodası ve Adana'nın harbe yarar iş erleri	Sakallu Cerîdi Cemaati'nden, Afşar eşkîyasını barındıranların yakalanması	624

3. Kamu Düzenini Bozan Faaliyetler

a. İdarecilerin Suçlandığı Meseleler

Tez konusu Mühimme Defteri, XVIII. yüzyılın ortasında bir zaman diliminde (1742-1743) meydana gelen önemli gelişmeler hakkında devletin aldığı kararları ihtiva etmektedir. Dolayısıyla defterdeki hükümler arasında, daha önceki dönemlerden farklı olarak oluşan toplumsal gelişmeleri yansıtan hükümlere rastlanmaktadır. XVIII. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde merkezî otoritenin, ekonomik, siyasi, sosyal nitelikteki çeşitli nedenlerle taşradaki bir takım güç odakları lehine zayıfladığı bilinen bir durumdur⁹⁸. Ayânın bu yüzyılda taşrada gücünü artırarak, devlet adına iş gören bir idareci sınıfı statüsünü kazandığı görülmektedir⁹⁹. Defterdeki hükümlere göz attığımızda, bu noktaya işaret edenlere rastlamak

⁹⁸ Rıf'a't Ali Abou-El-Haj, **Modern Devletin Doğası**, Çev. Oktay Özel, Canay Şahin, Ankara 2000, s. 114; Kunt, **a.g.m.**, s. 64-69.

⁹⁹ Özcan Mert, "Ayân," **DİA**, c. 4, İstanbul 1991, s. 196.

mümkündür. Sivas ayânından Zaralı-zâde isimli şahsın, Sivas'ta bulunan zahireyi toplayıp Erzurum'a göndermekle görevlendirilmesi¹⁰⁰, benzer bir şekilde Diyârbekir ayânından Semân-zâde'nin Diyârbekir, Mardin ve havâlisinden zahire satın alıp Van Kalesi'ne göndermekle görevlendirilmesi¹⁰¹ gibi durumlar ayânın devlet görevlisi statüsünü kazandığıyla ilgili delillerdir.

Ancak ayânın güç kazandıkları bölgelerde kamu düzenini bozan faâliyetlere giriştiği, kendilerine haksız çıkarlar sağlamaya yönelik hareketlerde bulunduğu konusundaki hükümlere rastlayabilmekteyiz. Bir hükümde, Karahisâr-ı Şarkî ayânından Ali Bey-zâde oğlu Mehmed ve Yazıcı Ömer Efendioğlu isimli kimselerin, Karahisâr-i Şarkî ahâlisi ile Akşehir Nahiyesi'nden bin hane mikdarı ahâli üzerine takat getiremeyecekleri vergiler saldıkları, bu nedenle ahâlinin vatanlarını terk edip, perişan oldukları belirtilmekte, bundan sonra reâyâyâ bu türlü zulmün yapılmaması, Ali Bey-zâdeoğlu Mehmed ve Yazıcı Ömer Efendioğlu isimli kimselerin mahkemeye çıkarılarak cezalarının verilmesi gerektiği ifade edilmektedir¹⁰². Diğer bir hükümden, Filibe'de sâkin koru ağası olarak bilinen Ahmed isimli şahsın, bir şekilde ayân olup, her işe karıştığı, haksız ve fazladan vergiler koyarak ahâliyi zor durumda bıraktığı, mezkûr şahsın mübaşir marifetiyle kadının huzuruna çıkartılması gerektiği konusunda Rumili vâlisi Vezir Ahmed Paşa'nın görevlendirildiği anlaşılmaktadır.

Memleket ahâlisine zararları dokunup kamu düzeninin bozulmasına neden olanlar arasında devlet görevlileri de bulunmaktadır¹⁰³. Bu konuda en çok şikayet edilen durumlardan biri ahâliden keyfi ve kanun dışı olarak vergi toplanmasıdır¹⁰⁴. Bir hükümde, Van Beylerbeyisi Üçüncü-zâde Ömer Paşa'nın mâlikâne olarak uhdesinde olan Gönnye Mukataası'nda hâlen baş muhâfız olan Mehmed Paşa'nın mal sevdasına düşüp, Abaza keferesini kullanarak halkdan zorla para topladığı ifade edilmektedir¹⁰⁵. Bir başka hükümde ise, Dimetoka ve tevâbii kalemiyyesi cizyedârı olan Dimetoka sâkininden Malkod-zâde Mustafa'nın berât şartlarına aykırı olarak cizye topladığının şikayet konusu olduğu ifade edilmektedir. Yine bir hükümde, Van beylerbeyisi olan Üçüncü-zâde Ömer Paşa'nın reâyâyâ ettiği zulmün haddi aştığı bu

¹⁰⁰ Hüküm nr.:620,634,636,637.

¹⁰¹ Hüküm nr.:557.

¹⁰² Hüküm nr.:148.

¹⁰³ Hüküm nr.:339,342,354, 398,527,562,564.

¹⁰⁴ Hüküm nr.:101,148,149,157,327,334.

¹⁰⁵ Hüküm nr.:45.

nedenle idam edilmesi gerektiği dile getirilerek Van muhâfazasında olan Murtezâ Paşa, Mahmûdî hakimi Zeynel, Van defterdarı Ahmed, turnacıbaşı olup hâlâ Van'da olan Seyyid Ahmed, Van Kalesi'nin sağ ve sol kol ağaları cezanın infazı konusunda görevlendirilmektedir¹⁰⁶.

Vâlilerin, mütesellimlerin görevlerini suistimal etmeleri, gereksiz yere mübaşirler göndererek halkı zor durumda bırakmaları kamu düzenini bozan diğer bir durumdur¹⁰⁷.

Kamu düzenini bozan diğer bir konu askerin halkı rahatsız eden faaliyetleridir¹⁰⁸. Askerlerin gelip evlerine zoraki misafir olması, yemesi, içmesi gibi haller¹⁰⁹ ahâlinin yerini yurduna bırakıp göç etmesine neden olabilmekteydi. Konuyla ilgili bir hükümde, İran sınırında bulunan Van'ın ahâlisinin, askerlerin tasallutundan perişan olup vatanlarını terk etmenin eşiğine geldikleri, bundan dolayı ahâlinin ve Van Eyâleti'ndeki hükümet, livâ mutasarrıflarının gönüllerinin kazanılmasının gerektiği, bu meselenin halledilmesinin ahâlinin ve memleketin emniyet ve rahatları için önemli olduğu ifade edilmektedir¹¹⁰. Diğer bir hükümde ise, Erzurum ve civârında görevli askerlerin yaptıkları kötü işlerin giderek artması nedeniyle bölge halkının zor durumda kalıp, kimilerinin yerlerini yurtlarını terk ettikleri, diğer eyâletlere göç ederek yurtlarını terk eden reâyânın gönüllerinin alınması hususunda elinden geleni yapması konusunda Erzurum seraskeri Vezir Ahmed Paşa'nın görevlendirildiği dile getirilmektedir¹¹¹.

Erzurum'da ordu ile halkı birbirine düşürmeye çalışan Acem'den gelen şahıslardan bahseden 158. hüküm de kamu düzenini bozmaya yönelik faaliyetleri yansıtan hükümler arasında sayılabilir.

b. Pâyitaht'la İlgili Meseleler

Kamu düzeninin bozulmasına neden olan gelişmeler arasında idareci sınıfın yanında halkın etkili olduğu durumlar da bulunmaktadır. Bu noktada dikkati çeken

¹⁰⁶ Hüküm nr.:249.

¹⁰⁷ Hüküm nr.:25,268,281,301,302,303,403.

¹⁰⁸ Hüküm nr.:101,159,190.

¹⁰⁹ Hüküm nr.: 111.

¹¹⁰ Hüküm nr.: 101.

¹¹¹ Hüküm nr.:159.

hükümler arasında, İstanbul'a yapılan göçlerle ilgili devletin politikasını anlamamıza yardımcı olan hükümler bulunmaktadır. İstanbul'a Anadolu ve Rumili taraflarındaki kasaba ve karyelerden evleriyle göçüp gelenler veya iş aramak üzere gelenlerin, şehirde nüfus artışı ve yiyecek kıtlığına yol açtıkları¹¹², Osmanlı devlet adamlarının, İstanbul'daki ahâliyi nüfus artışı nedeniyle doğabilecek sıkıntılardan korumak için, İstanbul'a giden geçit ve yolların gözlenmesi, evini taşımak isteyenlere, iş bulmak amacıyla gelenlere izin verilmemesi gibi önlemler aldığı ilgili hükümlerden anlaşılabilir. ¹¹³.

Bu konuda alınacak önlemlerle ilgili İznikmid ve Dil tarafındaki Hendek kadıları ve Kocaili Sancağı mütesellimi ve İznikmid'deki yeniçeri zâbiti görevlendirilmektedir. Ayrıca karadan gelecek olanların engellenmesi için Edirne mollasına, Edirne bostancı başısına ve Edirne'nin yeniçeri zâbitine emir verilirken¹¹⁴, denizden gelenlerin engellenmesi için Tekfûrdağı, Ereğli, Silivri, Boğaz Hisârı, İnöz nâiblerine, Tekfûrdağı'nda ve Gelibolu'da olan yeniçeri zâbitlerine ve sair zâbitlere ve iskele emînlerine emirler verilmektedir¹¹⁵.

Alınan önlemlere rağmen İstanbul'a ulaşanların nerelerde kaldığı ve bunlara karşı nasıl önlemler alındığını gösteren birkaç hüküm bulunmaktadır. Bir hükümde, İstanbul'a civârdan gelip hanlarda, bekar odalarında ikâmet edenlerin artmasının genellikle İstanbul ahâlisinin yiyecek konusunda zor duruma düşmesine neden olduğu, bu nedenle bekar odaları, han ve nalbant dükkanı sûretinde Koltuk Hanı tabir olunan mahallerin yeniden inşası veya alanının genişletilmesi gibi faaliyetlerin yasaklandığı söylenmektedir¹¹⁶. Diğer bir önlem çeşidi olarak, Anadolu'dan gelip hanlarda, hamam külhânlarında ve bekar odaları gibi yerlerde yaşayan işsiz güçsüz takımının, Âsitâne'den çıkarılmak üzere İznikmid'e götürülüp İstanbul Gümrük emîni eliyle gemilere yerleştirilerek, çeşitli vilâyetlere gönderildiği görülmektedir¹¹⁷.

Kamu düzenini bozan diğer gelişmeler arasında, esnaf grupları arasındaki veya devlet görevlileriyle meslek grupları arasındaki anlaşmazlıkların halka olumsuz yansımaları göze çarpmaktadır. Konuyla ilgili hükümlerden, Anadolu'dan Üsküdâr'a

¹¹² Hüküm nr.: 209.

¹¹³ Hüküm nr.:340.

¹¹⁴ Hüküm nr.:209,210.

¹¹⁵ Hüküm nr.:211.

¹¹⁶ Hüküm nr.:162.

¹¹⁷ Hüküm nr.: 370.

koyun getirenlere, bazı tüccarların fiyatı düşer diye düşünüp koyunları geri iade ederek, zorluk çıkardıkları, bu durumun İstanbul sâkinlerinin et kıtlığı yaşamasına yol açtığı¹¹⁸, öte yandan İstanbul'un et ihtiyacının karşılanması için Saray, Vize, Pınar Hisârı, Kırkkilise, Hasköy, Burgaz, Baba-yı Atfık, Havâss-ı Mahmûd Paşa kazâlarından gelen koyun rençberlerinin mallarını değeri ile satmalarına Âsitâne'deki kasap ustalarının müdahale ettikleri anlaşılmaktadır¹¹⁹. Her iki durumda da devletin, İstanbul ahâlisinin et ihtiyacını gözeterek, et ticaretini engelleyen esnaf veya görevlilere izin vermediği görülmektedir¹²⁰. Pâyitaht'ın odun ihtiyacının karşılanmasında önemli bir yere sahip olan, Karadeniz sâhillerinde Terkos ve Mıdye Nâhiyelerinde bulunan yirmi kadar iskeleye odun getiren ve gemilere satan reâyâyâ müdahale edilmemesi gerektiği hakkındaki hükümler, devletin, kamunun ihtiyaçlarının sağlanması noktasında ne kadar hassas davrandığını göstermesi bakımından dikkate değerdir¹²¹.

4. Nakil ve ulaştırma

a. Surre-i Hümayûn ve Hacıların Nakli

Defterdeki nakil ve ulaştırma konuları ile ilgili hükümler incelendiğinde, Surre-i Hümayûn'un ve Müslüman hacıların nakli ve yol güvenliğinin sağlanması ile ilgili hükümler dikkat çekmektedir. Bu iki konu ile ilgili toplam 28 hüküm bulunmaktadır.

Osmanlı padişahlarının, hac mevsiminden önce, Receb ayında, İstanbul'dan Haremeyn'e (Mekke ve Medine), oranın en ileri gelenlerinden en yoksullarına varıncaya kadar dağıtılmak üzere özel bir törenle ve alayla gönderdikleri para, altın ve armağanlara Surre-i Hümayûn adı verilmekteydi¹²².

Konuyla ilgili hükümlere bakıldığında, Surre-i Hümayûn'un sağ salim ulaştırılması için bu sene görevlendirilen Surre Emîni'nin Çavuşbaşı Salih Ağa olduğu¹²³, Surrenin ve hacıların yol güvenliğinin sağlanması ve ihtiyaçlarının

¹¹⁸ Hüküm nr.: 189.

¹¹⁹ Hüküm nr.: 665.

¹²⁰ Hüküm nr.: 189, 665.

¹²¹ Hüküm nr.: 550,551.

¹²² Münir Atalar, **Osmanlı Devletinde Surre-i Hümayûn ve Surre Alayları**, Ankara 1991, s. 2.

¹²³ Hüküm nr.:3,6,7,8,9,10,11.

karşılanması için Kocaili¹²⁴, Sultanönü¹²⁵, Akşehir Sancakları mütesellimlerine, Karaman vâlisi Vezîr Mustafa Paşa'ya¹²⁶, Adana beylerbeyisi Rişvân-zâde Süleyman Paşa'ya¹²⁷, Hama Sancağı mutasarrıfı Esad Paşa'ya¹²⁸, Şam vâlisi ve mîr-i hâccı olan Vezîr Süleyman Paşa'ya ayrı ayrı hükümler gönderilmiştir. Surre-i Hümâyûn'un güvenlik ve konaklama ihtiyaçlarının karşılanması konusunda ayrıca, Üsküdar'dan Akşehir'e¹²⁹, Akşehir'den Konya'ya¹³⁰, Konya'dan Adana'ya, Adana'dan Hama'ya, Hama'dan Şam'a, Üsküdar'dan Şam'a¹³¹ varıncaya kadar yol üzerinde bulunan vezir rütbesindeki idarecilere, kadılara, mütesellimlere, yeniçeri serdarlarına vakıf ve hasların zâbitlerine, ayâna ve iş erlerine yol hükümlerinin gönderildiği görülmektedir. Bütün bu hükümler, daha önce de örnekleri görülen, kalıp ifadelerin yer aldığı hükümlerdir.

Surre-i Hümâyûn gibi hacıların da yol güvenliği ve ihtiyaçlarının temin edilmesi konusunun Osmanlı Devleti için önem arzettiği gönderilen hükümlerden anlaşılmaktadır. Hac emiri olan Şam vâlisi Süleyman Paşa¹³², Şam yolundan gelen hacıların emniyetli bir şekilde menzillerine ulaştırılmaları için Cürde denilen atlı askerleri komuta etmeye memur olan Trablusşam vâlisi Mustafa Paşa¹³³, Saydâ vâlisi Yakûb Paşa¹³⁴, Cebel-i Aclun, Leccûn Sancakları mutasarrıfları¹³⁵, Nablus¹³⁶, Gazze¹³⁷, Kudüs Sancakları alaybeyleri¹³⁸ ve Şam Urbânı Şeyhi'nin¹³⁹ emirleri altındaki adamları veya askerlerini bu işe koşmalarının gerekli olduğu, ayrıca İran'dan gelen hacıların emniyetlerinin sağlanması konusunda da her türlü tedbirin alınarak son derece hassas davranılması gerektiği konuyla ilgili hükümlerde belirtilmektedir. Sadece Osmanlı hacılarının değil İran'dan gelen hacıların da

¹²⁴ Hüküm nr.:3.

¹²⁵ Hüküm nr.:4.

¹²⁶ Hüküm nr.:6.

¹²⁷ Hüküm nr.:7.

¹²⁸ Hüküm nr.:9.

¹²⁹ Hüküm nr.:3.

¹³⁰ Hüküm nr.:5.

¹³¹ Hüküm nr.:10.

¹³² Hüküm nr.:52.

¹³³ Hüküm nr.:53.

¹³⁴ Hüküm nr.:73.

¹³⁵ Hüküm nr.:79.

¹³⁶ Hüküm nr.:80.

¹³⁷ Hüküm nr.:81.

¹³⁸ Hüküm nr.:76,77,78.

¹³⁹ Hüküm nr.:74.

güvenliğinin sağlanması konusunda gerekli önlemlerin alındığı hac emiri olan Şam vâlisi Süleyman Paşa'ya¹⁴⁰, Diyarbekir vâlisi Vezîr Ali Paşa'ya¹⁴¹ gönderilen hükümlerden anlaşılmaktadır. Bütün bu güvenlik işleri için bin beş yüz nefer levendâtın görevlendirildiği¹⁴², hacıların su ihtiyacının karşılanması için Payitahttan Sakabaşının gönderildiği¹⁴³ ilgili hükümlerde geçen diğer hususlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

b. Zahire Nakli ve Tedariki

Zahire nakli ve tedariki ile ilgili hükümlerin sayı olarak ağırlığı kendisini hissettirmektedir. Bunlar arasında doğu sınırında Van¹⁴⁴ ve Kars Kaleleri ile Erzurum'un zahire ihtiyacının karşılanması ile ilgili hükümler oldukça fazladır.

Doğu sınırında önemli bir yere sahip olan Van Kalesi'nin zahire ihtiyacının, Diyârbekir Eyâleti'nden toplanan zahireden sağlandığı anlaşılmaktadır¹⁴⁵. Söz konusu zahirenin satın alınması için ayândan Seman-zâde isimli biri görevlendirilmekte ve zahirenin Tatvan İskelesi'nden Van'a ulaştırılması sağlanmaktaydı¹⁴⁶. Ancak Diyârbekir taraflarından gelecek zahireyi Van'a ulaştırmakla görevli mübaşire gönderilen 565. hükümde söz konusu zahirenin zamanında ulaşmadığı belirtilmekte, bu konuda rehavet gösterilmemesi gerektiği ifade edilmektedir. Aynı uyarı Van muhâfazasında olan Süleyman Paşa'ya, kadısına ve Van Kalesi'nin askeri idarecilerine de yapılmaktadır¹⁴⁷. Erzurum'un zahire ihtiyacı ise Sivas'ta depolanan zahireden sağlanmaktaydı. Zahirenin satın alınması Zaralı-zâde isimli bir ayân eliyle gerçekleştiriliyor, civardaki aşiretlerden zahirenin naklinde kullanılacak yük hayvanları temin ediliyordu¹⁴⁸. Anlaşılan o ki Erzurum'a gelecek zahire geçikmişti. Bu nedenle söz konusu zahirenin naklinde rehâvet gösterilmemesi konusunda Sivas beylerbeyine¹⁴⁹, Sivas'taki kadılara, aşiret beylerine, ayâna; zahireyi

¹⁴⁰ Hüküm nr.:52.

¹⁴¹ Hüküm nr.:343,344.

¹⁴² Hüküm nr.:112.

¹⁴³ Hüküm nr.:82,83.

¹⁴⁴ Hüküm nr.:557,559,565,566.

¹⁴⁵ Hüküm nr.:557,559.

¹⁴⁶ Hüküm nr.:557,559.

¹⁴⁷ Hüküm nr.:566.

¹⁴⁸ Hüküm nr.:620.

¹⁴⁹ Hüküm nr.:636.

almak ve nakletmekle görevli Zaralı-zâde ve mübaşir Feyzullâh'a¹⁵⁰ başka başka hükümler gönderilmiştir.

Zahire tedariki ile ilgili olarak ayrıca, Erzurum, Kars, Çıldır'da kışlayacak askerlerin tayinatı için küçük baş hayvan, un satın alınarak Erzurum'da¹⁵¹, Kars'da¹⁵² ve Çıldır'da¹⁵³ mevcut ettirilmesi konusunda serasker Ahmed Paşa'ya¹⁵⁴; Erzurum vâlisi Vezir Veli Paşa, Erzurum kadıları ve Erzurum Gümrük emîni İsmail'e¹⁵⁵ gönderilen hükümler bulunmaktadır. Van ve Kars Kaleleri'nde bulunan zahirenin telef edilmemesi¹⁵⁶, Tuna Nehri sahillerine götürülecek zahirenin Samsun, Adana ve Giresun İskeleleri'nde depolanarak ihtiyaç görüldüğünde gönderilmesi¹⁵⁷ konularındaki hükümlerde zahire tedâriki başlığı altında değerlendirilebilir.

Zahire nakli konusundaki hükümlerle ilgili olarak İstanbul'daki gayr-ı müslimlerin evlerine şarap nakletmelerine verilen izinler dikkati çekmektedir. Bu hükümlerin hepsi Yeniçeri ağası Hasan Paşa ve hâssa bostancıbaşıya gönderilmiştir. Hükümlerden bir kaç örnek verecek olursak; Müsellem tâifesinden Karapîr oğlu Barsen'in Samatya Kapısı'ndaki hanesine¹⁵⁸, Şirin Kalfa oğlu Mardirus Kalfa'nın İstanbul'da Langa Kapısı'ndaki hanesine¹⁵⁹, Baron isimli tercümânın Kumkapı İskelesi'nden menziline¹⁶⁰, Konstantin veled-i Papazoğlu Dimitri'nin İstanbul'da kendi hânesine¹⁶¹, kendi ihtiyaçları için bir defaya mahsus olarak şarap nakletmelerine izin verildiği görülmektedir.

c. Nakil ve Ulaştırma ile İlgili Diğer Hükümler

Nakil ve ulaştırma ile ilgili olarak, çeşitli sancaklara tayin edilen paşaların ulaştırılması¹⁶², maden ve hazine nakli¹⁶³, bilhassa Ergani Madeni'nden Payitaht'a

¹⁵⁰ Hüküm nr.:637.

¹⁵¹ Hüküm nr.:215,216.

¹⁵² Hüküm nr.:217.

¹⁵³ Hüküm nr.:218.

¹⁵⁴ Hüküm nr.:215.

¹⁵⁵ Hüküm nr.:216.

¹⁵⁶ Hüküm nr.:592.

¹⁵⁷ Hüküm nr.:472,473,474.

¹⁵⁸ Hüküm nr.:24.

¹⁵⁹ Hüküm nr.:107.

¹⁶⁰ Hüküm nr.:177.

¹⁶¹ Hüküm nr.:178.

¹⁶² Hüküm nr.:92,93,200,206,299,362.

¹⁶³ Hüküm nr.:193.

gelecek altın, gümüşün sağ salım ulaştırılması¹⁶⁴, donanma kalyonlarında, inşaatlarda ve tamirlerde kullanılmak üzere kereste, taş, odun nakli¹⁶⁵, Sicilyateyn Kralı'na gönderilecek hediyein sağ salım ulaştırılması¹⁶⁶, Kırım Hânı'ndan gelen hediyelerin Asitâne'ye ulaştırılması¹⁶⁷ konularında muhtelif hükümler bulunmaktadır.

5. Suçluların Cezalandırılması

Suçluların cezalandırılması konusundaki hükümlerde sürgün¹⁶⁸, hapis¹⁶⁹, kalebendlik¹⁷⁰ gibi cezalandırmalar sıklıkla geçmektedir. Aşiretlerin eşkıyalık hareketleri nedeniyle farklı yerlere iskan edilmesi konusu daha önce eşkıyalık hareketleri başlığı altında değerlendirilmiştir. Van beylerbeyi Üçüncü-zâde Ömer Paşa'nın idamı ile ilgili olarak idamın öncesinde ve sonrasında gönderilen hükümler dikkat çekicidir. Ahaliye zulüm ettiği sabit olan Üçüncü-zâde Ömer Paşa'nın idamı konusunda bölge idarecileri görevlendirilmiş, idamdan sonra paşanın işlediği suçlara karıştığı düşünülen kardeşi ve hizmetlileri Pâyitaht'a çağırılmıştır. Ayrıca Üçüncü-zâde'nin geriye kalan mallarının ahâlden tahsili ve Pâyitâht'a gönderilmesi konusunda mübaşir görevlendirilmiştir¹⁷¹.

6. Tayin, Görevlendirme ve Aziller

Temmuz 1742-Nisan 1743 tarihleri arasında yapılan tayinler, aziller ve görevlendirmeler hakkında, incelediğimiz defterde 108 hüküm bulunmaktadır. Dîvân-ı hümayûn'un olağan karar trafiği içerisinde yer alan konulardan biri olduğu bilinen tayin ve tevcihle ilgili hükümlerin defterde ağırlık merkezlerinden birini oluşturması, görevlendirmelerdeki yoğunluğun yanı sıra İran sınırının takviyesi konusundaki önlemlere de işaret etmektedir. Zira doğu bölgesinde Erzurum seraskeri Ahmed Paşa'nın maiyyetine görevlendirilen pek çok sancak beyi olduğu

¹⁶⁴ Hüküm nr.:192,248.

¹⁶⁵ Hüküm nr.:17,131,207,208,235,404,519,528,538,550.

¹⁶⁶ Hüküm nr.:121,122.

¹⁶⁷ Hüküm nr.:294.

¹⁶⁸ Hüküm nr.:176,553 v.d.

¹⁶⁹ Hüküm nr.:2,37,115,136,138,141,401,570,625,649,663,664,665 v.d.

¹⁷⁰ Hüküm nr.:37,138,176,251,356,372,390,570,649 v.d.

¹⁷¹ Hüküm nr.: 249, 251, ,259,272,276,353,355,356,358,360,363, 374.

görülmektedir¹⁷². Bunun dışında Rumili, Anadolu ve diğer eyâletlerde, bu yaklaşık on aylık dönemde vâlilerin¹⁷³, sancak beylerinin¹⁷⁴, kale muhafızlarının¹⁷⁵ ve diğer devlet görevlilerinin tayinlerinin gerçekleştirildiği görülmektedir.

Tayin hükümlerinin yanında aziller ile ilgili birkaç hükme rastlanmaktadır.¹⁷⁶ Örneğin, 113. hükümde, Erzurum canibi seraskerinin ma'iyetine top arabacıları ocağı tarafından memûr edilen Ali Kathüdâ'nın tembelliğinden dolayı maiyetinde olan zabitler ve neferâtı zabt edemediği, kanuna aykırı olarak neferâta cevri eylediği, neferâtın kendisinden hoşnud olmadığı, bu nedenle azl edildiği ifade edilmektedir.

Ordunun ve Donanmanın kışlağa girmeleri ve nerede kışlayacakları ile ilgili hükümler de bu başlık altında değerlendirilebilir¹⁷⁷. Bir hükümde, Ankara Sancağı mutasarrıfı Ömer Paşa, Alânya Sancağı mutasarrıfı İbrahim, Sultanönü mutasarrıfı Ali Paşa, İçil Sancağı mutasarrıfı Abdurrahman Paşa, Karesi Sancağı mutasarrıfı Hüseyin Paşa, Amasya Sancağı mutasarrıfı Cevher Paşa, Çorum Sancağı mutasarrıfı Hamza Paşa, Beğşehir Sancağı mutasarrıfı Ali Paşa, Kocaili Sancağı mutasarrıfı Mustafa Paşa, Akşehir Sancağı mutasarrıfı Ebûbekir Paşa, Kara Hisâr-ı Sahib Sancağı mutasarrıfı Hâmiş Paşa ve Aksaray Sancağı mutasarrıfı Mustafa Paşa'nın kendisiyle birlikte ve emri altında Erzurum'da kışlağa girmeleri konusunda Erzurum seraskeri Vezir Ahmed Paşa görevlendirilmektedir¹⁷⁸. Donanmayla ilgili olarak, Kasım ayı gelince, Donanma-yı hümayûn'un Tersane'de demirleyip, ikâmet etmesi konusunda Kapdan-ı derya Vezir Mustafa Paşa'ya gönderilen bir hüküm bulunmaktadır¹⁷⁹.

7. Diğer Hükümler

Defterde bulunan hükümler arasında bir konu hakkında büyük bir yekûn oluşturmayanları bu başlık altında toplamayı uygun gördük. Bunlar arasında en fazla

¹⁷² Konu hakkında bk. Tablo 1.

¹⁷³ Hüküm nr.:84,85,104 v.d.

¹⁷⁴ Hüküm nr.:86,89,288,402 v.d.

¹⁷⁵ Hüküm nr.:278,512,525 v.d.

¹⁷⁶ Hüküm nr.:113,121,237,511.

¹⁷⁷ Hüküm nr.:214,233,285.

¹⁷⁸ Hüküm nr.:214.

¹⁷⁹ Hüküm nr.:233.

hüküm vergi tahsili ile ilgilidir. Bu konuda 14 hüküm bulunmakta¹⁸⁰ ve özellikle “*imdâd-ı hazariyye*” ve “*imdâd-ı seferiyye*” adıyla anılan vergilerin tahsiline yönelik hükümler karşımıza çıkmaktadır. Osmanlı Devleti'nde XVII. yüzyıl sonlarından itibaren görülen ve Tanzimat dönemine kadar devam eden malî bir yükümlülük olarak tanımlanan “*imdâdiyye*” adı altında toplanan vergiler, önceleri sefer masraflarını karşılamak için konulmuş, XVIII. yüzyıl sonlarından itibaren örfî bir vergi haline gelmiştir. İlk uygulamalarda genellikle “*imdâd-ı seferiyye*” adıyla anılan ve arızî bir özellik taşıyan imdâdiyye. XVIII. yüzyıldan itibaren “*imdâd-ı seferiyye*” ve “*imdâd-ı hazariyye*” diye ikiye ayrılarak düzenli vergiler halini almıştır.¹⁸¹ Konuyla alakalı bir hükümde, Üsküb Sancağı'nda bulunan Pirlepe ma'a Morihova Kazâsı'ndan 1154 senesine mahsûben toplanan imdâd-ı hazariyye ve imdâd-ı seferiyyede, Pirlepe ahâlilerinin noksan teklif verdikleri belirtilerek, noksan kalan kısmın toplanması gerektiği dile getirilmektedir¹⁸².

Hükümlerden bazıları kiliselerin izinsiz inşâsı veya tamiri konusunu ihtiva etmektedir¹⁸³. Bir hükümde Belgrad Kalesi civarındaki kilisenin genişletilmeksizin tamirine izin verilirken¹⁸⁴, diğerinde Diyârbekir Eyâleti'ne bağlı Çüngüş Kazâsı'nda bulunan Avşar-ı süflâ Karyesi'ndeki kilisede yapılan izinsiz tamirin keşfi için mübâşir gönderildiği ifade edilmektedir¹⁸⁵. Konuyla ilgili dikkat çekici bir diğer hükümde ise, Kudüs'te Sultan Süleyman vakfına bağlı olan Kamame Kilisesi'nin dâhilinde Hz. İsa Kilisesi adıyla bilinen kilisede Rum, Ermeni ve Efrenc tâifeleri kendilerine âid mahallerde ibâdet ederlerken, Efrenc tâifesinin Hz. İsa Kilise'sini yıkıp taşını, toprağını memleketlerine götürme arzusunda olduklarının Kamame mütevellisi tarafından bildirilmesi üzerine, söz konusu kilisede kimsenin diğerlerinin ibâdet mahallerine tecavüz etmeden, eskisi gibi üç taifenin de ibâdetlerini kendilerine ayrılan mahallerde sürdürmeleri gerektiği konusunda Kudüs mollası ve Kudüs Sancağı müteselliminin dikkati çekilmektedir¹⁸⁶.

¹⁸⁰ Hüküm nr.:132,135,279,298,369,415,416,441,447,448,486,552,560,563.

¹⁸¹ Ahmet Tabakoğlu, “İmdâdiyye,” **DİA**, c. 22, İstanbul 2000, s. 221.

¹⁸² Hüküm nr.:135.

¹⁸³ Hüküm nr.:291,329,350,395.

¹⁸⁴ Hüküm nr.:291.

¹⁸⁵ Hüküm nr.:350,395.

¹⁸⁶ Hüküm nr.:329.

Defterde, ayrıca Rumili seferleri hazırlıkları nedeniyle pek çoğu telef olduğu için kısıtlı çekilen yük hayvanlarının ülke dışına kanun dışı yollardan çıkarılmaması gerektiği ile ilgili¹⁸⁷, Kütübhâne-i hümayûn vakıflarından Vidin Sancağı'nda bulunan İrşova ve Fethülislam Kazâları'nda kurulacak panayırlarla ilgili¹⁸⁸, vakıf ihtiyaçlarının görülmesiyle ilgili¹⁸⁹, birtakım ayan ve devlet görevlilerine yönelik suçlamaların iftira olduğuyla ilgili¹⁹⁰, çeşitli mukataaların kayıtlarının silinmesi ile ilgili¹⁹¹, menzillerin düzenlenmesi ile ilgili¹⁹², Bosna Eyaleti taraflarındaki Avusturya-Osmanlı sınırının düzenlenmesiyle ilgili¹⁹³ hükümler bulunmaktadır.

¹⁸⁷ Hüküm nr.:152,153,154,155,156.

¹⁸⁸ Hüküm nr.:451,452,453,454,455,456,457.

¹⁸⁹ Hüküm nr.:106,110,313,346,347.

¹⁹⁰ Hüküm nr.:161,174,175,351.

¹⁹¹ Hüküm nr.:128,349.

¹⁹² Hüküm nr.:179.

¹⁹³ Hüküm nr.:242.

II. BÖLÜM

149 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NDEKİ HÜKÜMLERİN ÖZETLERİ

1

Kirmastı Kazâsı'nda yakalanıp İstanbul'a gönderilen Levendât taifesinden altı neferin, Mihaliç Kazâsı'na geldiklerinin haber alınması üzerine acilen İstanbul'a irsal edilmeleri konusunda Mihaliç voyvodasına gönderilen fermânın sûretidir.

2

Sayda'nın eski beylerbeyi olan İbrahim Paşa'nın esnafdan bazı şeyler alıp karşılığı olan yirmi bin dokuz yüz yetmiş altı buçuk guruşu vermediği, bunun şikayet konusu olup kaydedildiği, bu nedenle esnafa olan borçlarını ödemedikçe serbest bırakılmaması gerektiği konusunda Sayda vâlisi Vezir Yakub Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

3

Bu sene Haremeyn-i Şerîfeyne gönderilen Surre-i hümayûn'un ve beraberindeki hacıların yollarda ve konakladıkları kazâlarda ağırlanması ve korunması konusunda Üsküdar'la Akşehir arasında bulunan kadılara, kethüda yerlerine, yeniçeri serdarlarına, vilâyet ayânlarına, iş erlerine ve Kocaeli Sancağı mütesellimine gönderilen fermânın sûretidir.

4

Surre-i hümayûn'un Kocaeli Sancağı mütesellimi ile birlikte Akşehir'e emniyet içinde götürülmesi için gereğinin yapılması konusunda Sultanönü Sancağı mütesellimine gönderilen fermânın sûretidir.

5

Surre-i hümayûn'u ve beraberindeki hacıları Akşehir'den alınıp Konya'ya emniyet ile götürölüp Karaman vâlisi Mustafa Paşa'ya teslim edilmesi ve teslim edildiğinin İstanbul'a bildirmesi gerektiği konusunda Akşehir Sancağı mütesellimine ve Akşehir'den Konya'ya varınca yol üzerindeki kazâların kadıları, kethüda yerleri, yeniçeri serdarları, ayân-ı vilâyet ve iş erlerine gönderilen hükmün sûretidir.

6

Surre-i hümayûn'u ve beraberindeki hacıları Vezir Mustafa Paşa'nın, kethüdası ile Konya'dan aldırıp Adana'ya emniyet ile götürüp Adana beylerbeyisi Rişvân-zâde Süleyman Paşa'ya teslim etmesi ve teslim ettiğini İstanbul'a bildirmesi gerektiği konusunda Karaman vâlisi Vezir Mustafa Paşa'ya ve Konya'dan Adana'ya varınca yol üzerindeki kazâların kadıları, kethüda yerleri, yeniçeri serdarları, ayân-ı vilâyet ve iş erlerine gönderilen fermânın sûretidir.

7

Surre-i hümayûn'u ve beraberindeki hacıları, Süleyman Paşa'nın, kethüdası ile Adana'dan aldırıp Hama'ya emniyet ile götürüp Hama Sancağı mutasarrıfı Esad Paşa'ya teslim etmesi ve teslim ettiğini İstanbul'a bildirmesi gerektiği konusunda Adana beylerbeyisi Rişvân-zâde Süleyman Paşa'ya ve Adana'dan Hama'ya varınca yol üzerinde vâki olan kadılara, kethüda yerlerine, yeniçeri serdarlarına, ayan-ı vilâyet ve iş erlerine gönderilen fermânın sûretidir.

8

Rişvân voyvodası Mustafa'nın bin yüz elli beş senesine dâir toplaması gereken mâl-ı mîrîyi ve aidâtları reâyânın ödemediği, bu şekilde ödemeye karşı çıkan reâyâdan devlet gelirlerinin zorla toplanması gerektiği konusunda Haleb vâlisine gönderilen hükmün sûretidir.

9

Surre-i hümayûn'u ve beraberindeki hacıları, Hama Sancağı mutasarrıfı Esad Paşa'nın emniyetli bir şekilde, Hama'dan alıp Şam'a götürüp Şam vâlisi ve hac emîri

olan Vezir Süleyman Paşa'ya götürüp teslim etmesi ve teslim ettiğini İstanbul'a bildirmesi gerektiği konusunda Hama Sancağı mutasarrıfı Esad Paşa'ya ve Hama'dan Şam-ı Şerîf'e varınca yol üzerinde bulunan kadılara, yeniçeri serdarlarına, ayân-ı vilâyet ve iş erlerine gönderilen fermânın sûretidir.

10

Surre-i hümayûn ve beraberindeki hacılar bölgelerine geldiğinde gerektiği gibi emniyetlerinin sağlanması ve Şam-ı Şerîf'e sağ salim ulaştırılmaları konusunda Üsküdar'dan Şam-ı Şerîf'e varınca yol üzerinde sağ ve sol kolda bulunan vezirlere, beylerbeyilere, emirlere, kadılara, beldelerin ve livâların mütesellimlerine ve yeniçeri serdarlarına, hasların ve vakıfların zâbitlerine, ayân-ı vilâyet ve iş erlerine gönderilen fermânın sûretidir.

11

Surre-i hümayûn ve beraberindeki hacılar bölgelerine geldiğinde, maiyyetlerindeki silahlı adamlarıyla gerektiği gibi emniyetlerinin sağlanması ve Şam-ı Şerîf'e sağ sâlim ulaştırılmaları konusunda Üsküdar'dan Şam-ı Şerîf'e varınca yol üzerinde bulunan kazâlardaki kethüda yerlerine gönderilen fermânın sûretidir.

12

Kırkkilise Sancağı'nda zuhûr eden eşkıyadan ve yol kesen taifesinden reâyânın ve yolcuların korunması için kırk altı senesinde sancak mutasarrıfına ve kadıya hitâben gönderilen emr-i şerîfe göre hareket edilmesi konusunda Kırkkilise Sancağı kendisine arpalık olarak verilmiş olan Kırkkilise Sancağı mutasarrıfına ve adı geçen sancağın kadısı Mustafa'ya gönderilen fermân sûretidir.

13

Anadolu'nun eşkıyadan temizlenmesi ve eşkıyalık faaliyetlerinin denetlenip önlemlerin alınması konusunda Anadolu'nun sağ kolunun sol tarafındaki mahallerde bulunan Türkmen ve Yörük Aşiretlerinin boy beylerine, aşiret emirlerine, cemaat kethüdalarına, torunlarına, ihtiyârlarına ve söz sahiplerine gönderilen fermânın sûretidir.

14

Bir önceki hükmün sûretinin Anadolu'nun orta kolundaki sancak beyi, kadı vs. gönderildiğine dâir.

15

13. hükmün suretinin Anadolu'nun sol kolundaki sancak beyi, kadı vs. gönderildiğine dâir.

16

13. hükmün suretinin Anadolu'nun sağ kolunda bulunan Kütahya, Saruhan, Aydın, Manisa Sancaklarındaki vezirler ve saire gönderildiğine dâir.

17

Tobhâne-i âmire Karhânesi'nin tamiri için Karamürsel Kazâsı'nda Kavak isimli yerden temin edilen taşların Dil İskeleyi'ndeki ve o civardaki iskelerdeki gemilere yüklenerek gönderilmesi konusunda Gebze kadıları ve Kocaeli Sancağı mütesellimine gönderilen fermânın sûretidir.

18

Mahmud isimli bir şahsın iki bin beş yüz gurusunu alıp Edirne'ye firar eden Davud ile onu görevlendiren şahsın yakalanması ve İstanbul'a getirilmeleri hususunda Edirne mollasına, Edirne bostancıbaşına, İstanbul'dan Edirne'ye varınca vâki kadılara ve zâbitâna gönderilen hükmün sûretidir.

19

Bir önceki hükmün sûretinin ber-vech-i arpalık Kırkkilise mutasarrıfına ve İstanbul'dan Kırk Kilise'ye varınca vâki olan kadılara, nâiblere, zâbitlere gönderildiğine dâir.

20

18. hükmün sûretinin İstanbul'dan Tekfurdağı'na varınca vâki olan kadılara, nâiblere ve zâbitlere gönderildiğine dâir.

21

18. hükmün sûretinin, Kocaili mütesellimine ve Üsküdar'dan İznikmid'e varınca vâki kadılarına, nâiblere, zâbitlere gönderildiğine dâir.

22

Yenişehir-i Fener Livâsı kendisine arpalık olarak verilen Mehmed Paşa Hotin muhafazasına memur olduğundan, adı geçen livâyâ Dergâh-ı muallâ kapıcıbaşılığı payesinde olan Mustafa'nın tayin olduğu belirtilerek, bu konuda gerekenlerin yapılması hususunda Yenişehir-i Fener mollasına, Tırhala Sancağı'nda vâki sâir kadılarına gönderilen hükmün sûretidir.

23

Daha önce Belgrad muhafızı olan Mehmed Paşa'nın Hotin Kalesi muhâfazasına tayin olduğu, bununla ilgili emrin gönderildiği belirtilerek, eğer Mehmed Paşa Hotin'e gelmediyse adı geçen Süleyman'ın kendi yerine birini bırakıp İstanbul'a gelmesinin gerektiği konusunda Hotin muhâfazasında olan Süleyman'a gönderilen fermânın sûretidir.

24

Müsellem tâifesinden Karapîr-oğlu Barsen'in (?) Samatya Kapısı'ndan evine hamr nakletmesine izin verildiği konusunda Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası Vezire, hâssa bostancıbaşısına gönderilen hükmün sûretidir.

25

Başıboş levendât ve eşkıya taifesi ile ilgili şikayetlerin çözüme kavuşturulması ve sancaklarda görülen davaların sıhhatli ve adaletli bir şekilde sonuçlandırılması gerektiği konusunda Anadolu'nun sağ kolunun sağ ve sol hattının sonuna varınca yol üzerinde olan vezirlere, beylerbeyilere, mollalara, kadılarına, nâiblere, mütesellimlere, voyvodalara, kethüda yerlerine, yeniçeri serdarlarına, zâbitlere, ayân-ı vilâyete ve memleketin ahâlisine gönderilen hükmün sûretidir.

26

Bir önceki hükmün sûretinin, Anadolu'nun orta kol nihâyetine varınca yol üzerindeki görevlilere gönderildiğine dâir.

27

25. hükmün sûretinin, Anadolu'nun sol kol nihâyetine varınca yol üzerindeki görevlilere gönderildiğine dâir.

28

25. hükmün sûretinin, Anadolu'nun sağ kolunun sağındaki Kütahya, Saruhan, Aydın, Manisa Sancaklarına, İzmir'e ve güzergahın sonuna kadar sâir mahallerde olan vezirler ve sâire gönderildiğine dâir.

29

25. hükmün sûretinin, Rumili'nin sağ koluna gönderildiğine dâir.

30

25. hükmün sûretinin, Rumili'nin orta koluna gönderildiğine dâir.

31

25. hükmün sûretinin, Rumili'nin sol koluna gönderildiğine dâir.

32

Erzurum'da serdengeçti ağaları ve onlarla birlik olan yirmi beşinci cemaatten Küçük Hasan ve Dürzi Hüseyin ve Yetim Ahmed ve Seyyideli Deli Mehmed'in diğer askerlere kötü muamele etmeleri nedeniyle kul kethüdası İbrahim'in yeniçeri zabiti olarak atandığı belirtilerek, bahsedilen sorunların halledilmesi için Erzurum seraskeri Ahmed Paşa ve Kulkethüdası İbrahim'le beraber hareket edilip, sedengeçti ağaları ve eşkıya taifesinin yakalanarak cezalarının verilmesi konusunda Erzurum vâlisi Vezir Numân Paşa'ya gönderilen hükmün sûretidir.

33

Erzurum'da sınırı korumakla görevli askerlerle iyi geçinilmesi gerektiği, aksine hareket edenlerin bâgî sayılacağı ve haklarında şeriatın emrettiğinin yapılacağına dâir Erzurum seraskeri Vezir Ahmed Paşa'ya, Erzurum vâlisi Vezir Numân Paşa'ya, Erzurum mollasına, müftüsine, ocakda kul kethüdası olup bu defa Ordu-yı hümâyûnda zâbit tayin olunan İbrâhim'e, Erzurum'da olan yeniçeri zâbitine, ilmiye mensuplarına, Erzurum'daki serdengeçti ağaları ve sâir askerî görevlilere gönderilen fermânın sûretidir.

34

Tokad ahalisinden Sağırcı-oğlu Hacı Mehmed, oğlu Hüseyin ve şehir kethüdası Arab Mehmed'in saliyâne işlerine karıştıkları yönündeki şikayetlerin araştırılarak, mezkûr şahıslarla önceden düşmanlıkları olan şehir kethüdası Ebûbekir ve kardeşi Salih Efendi, Seyyid Hafız Ömer Efendi ve Seyyid Emin Ağa isimli şahısların arasındaki husumetin kaldırılması gerektiğine dâir Dergâh-ı muallâ müteferrikalarından Tokad'a mübâşir tayin olunan İsmail'e ve Tokad nâibine gönderilen fermânın sûretidir.

35

Van Hazinesi'nden Keban Madeni'ne gelecek olan hazinenin emniyetle ulaştırılması gerektiği konusunda Üsküdâr'dan Keban Madeni'ne kadar yol üzerinde bulunan kadılara, Keban Madeni'ne gönderilen hazînenin ulaştırılmasına tayin olunan mübâşire, mütesellimlere, voyvodalara, kethüda yerlerine, yeniçeri serdarlarına ve şehrin ileri gelenlerine gönderilen fermânın sûretidir.

36

Karahisâr-ı Şarkî, Çehârşenbe, İskefsir, Sivas, Koyulhisâr, Amasra, Niksar Kazâları'nda eşkıyanın ortaya çıkıp yol kesip gasp ve katil gibi kötü işler yaptıkları, bu meselenin halli için daha önce Turnacıbaşı Hüseyin'in görevlendirildiği, kendisine yardımcı olunup, eşkıyaların yakalanarak cezalarının verilmesi gerektiği konusunda Karahisâr-ı Şarkî ve Çehârşenbe serdarlarına gönderilen bu hükmün sûretidir.

37

Osmanlı ülkesindeki Levendât, Türkman ve Kürdlerden oluşan eşkıya gruplarının yakalanıp ortadan kaldırılması konusunda Üsküdar'dan Anadolu'nun yemîn ve yesârıyla sağ kol nihâyetine varınca bulunan vezirlere, idarecilere, kadılara ve kadı nâiblerine, mütesellimlere, voyvodalara, havâs ve evkâf zâbitlerine ve mütevellîlerine, kethüda yerlerine, yeniçeri serdarlarına, ayân-ı vilâyet ve ahâli-i memlekete gönderilen hükmün sûretidir.

38

Bir önceki hükmün sûretinin, Anadolu'nun sağ, sol ve orta kolunun sonuna gönderildiğine dâir.

39

37. hükmün sûretinin, Anadolu'nun sağ, sol kol ile sol kolunun sonuna gönderildiğine dâir.

40

37. hükmün sûretinin Anadolu'nun sağ kol sağında bulunan Kütahya, Saruhan, Aydın, Menteşe Sancaklarına, İzmir ve nihâyetine varınca sâir mahallerde olan vezirlere ve sâire gönderildiğine dâir.

41

Van Kalesi'nin burçları, kuleleri, tabyalarının onarılması ve toplarının kundaklarına yerleştirilmesi hizmetinde bulunmak üzere Van'daki zeâmet sahipleri ve erbâb-ı tîmârın görevlendirilmesi gerektiği konusunda Van beylerbeyisi Üçüncü-zâde Ömer Paşa'ya gönderilen hükmün sûretidir.

42

Van Kalesi'nin burçları, kuleleri, tabyalarının onarılması ve toplarının kundaklarına yerleştirilmesi hizmetinde bulunmaları konusunda Van Eyaleti'nde bulunan elviyelerin beylerine gönderilen hükmün sûretidir.

43

Karahisâr-ı Sâhib sâkinlerinden olup öldürülen cebbârı Beyoğlu isimli şakînin bölükbaşlarından Hacı Hali-loğlu Yusuf, Ali-oğlu Mehmed, Karabaş-oğlu İsmail, Şehrî-oğlu Salih isimli eşkıyaların yakalanması konusunda Kütahya mütesellimine gönderilen hükmün sûretidir.

44

Bir önceki hükmün sûretinin sancak voyvodası Câbir-oğlu Mustafa'ya gönderildiğine dâir.

45

Gönye Mukataası'nda baş muhafız olan Mehmed Paşa'nın mal sevdasına düşüp, Abaza keferesini kullanarak halkdan zorla para topladığının Üçüncü-zâde Ömer Paşa tarafından haber verilmesi üzerine, meselenin araştırılması konusunda Gönye Sancağı'na Der-saâdet'ten tayin olunan mübâşire ve Gönye Sancağı kadılarına gönderilen hükmün sûretidir.

46

Erzurum seraskeri Vezir Ahmed Paşa'ya gönderilen bu hüküm sûretinde, Kars Kalesi'nin muhâfazasında bulunacak elviye alaybeylerinin maiyetleriyle beraber Kars Kalesi'ne sevk ve ulaştırılmaları konusunda ihtimam gösterilmesi gerektiği ifade edilmektedir.

47

Erzurum Eyaleti'nin elviyeler alaybeylerine gönderilen bu hüküm sûretinde, sancaklarındaki bil-umum neferleriyle Kars Kalesi'ne vararak muhafaza hizmetinde bulunmaları gerektiği, ayrıca kalenin tamirâtı konusunda da üzerlerine düşeni yapmaları gerektiği ifade edilmektedir.

48

Receblü Afşarı eşkıyalarının takibi ile görevli olan Bozova voyvodası Sarı-zâde Ahmed'den kaçan eşkıyaların Kayseri, Zamantı ve Bozova civarına kaçmalarına

karşı, bölge halkı tarafından geçitlerin tutulması ve eşkıyaların yakalanması konusunda Kayseriye mollasına, Zamantı, Bozova, Akdağ kadılarına, Bozova voyvodası Sarı-zâde Ahmed'e, Kayseriye mütesellimine ve sâir zâbitân ve ayâna gönderilen hükmün sûretidir.

49

Erzurum Sancakları'nda yirmi beşinci ve yetmiş dokuzuncu cemaatlerinin serdengeçti ağaları ve bazı alemdârları, eski vâlileri olan Hüseyin Paşa ile aralarındaki düşmanlıktan dolayı, fitne ve fesat yaymak için, Erzurum'da görevli asker taifesinden şehre inenlerden bazılarını yaralayıp öldürdüklerinin, şehirde asker konaklarını bastıklarının haber alındığı, meselenin halledilmesi için halen yeniçeri zâbiti olan İsmail'in azledilerek yerine kul kethüdası İbrahim'in atandığı belirtilerek, kul kethüdası İbrahim ve Erzurum vâlisi ile beraber hareket ederek suçluların yakalanması konusunda Erzurum seraskeri Vezir Ahmed Paşa'ya gönderilen hükmün sûretidir.

50

Erzurum ahâlisi ile yakın dönemde Erzurum'da toplanan asker taifesi arasındaki anlaşmazlıkların çözülmesi konusunda kul kethüdası İbrahim'e gönderilen hükmün sûretidir.

51

Derviş İsmail'in atandığı Avlonya Sancağı'nda toplanan bir önceki senenin imdâd-ı hazariyyesinin hesabının Derviş İsmail'le selefi arasında görülerek, selefi namına eksik kalanın belirlenen şartlar üzere toplanarak teslim edilmesi hususunda Avlonya Sancağı'nda bulunan kadılara ve ayân-ı vilâyete gönderilen hükmün sûretidir.

52

Şam yolundan gelen hacıların emniyetli bir şekilde menzillerine ulaştırılmaları ayrıca İran'dan gelen hacıların emniyetlerinin sağlanması konusunda her türlü tedbirin alınarak son derece hassas davranılması gerektiği hususunda Şam-ı Şerîf vâlisi olan Süleyman Paşa'ya gönderilen hükmün sûretidir.

53

Şam yolundan hac maksadıyla Beytullâh ve Ravza-i Mutahhara'yı ziyaret etmek üzere gelen hacıların karşılanması ve yollarda emniyetlerinin sağlanması hususunda Şam vâlisi ve mîr-i hâccı olan Süleyman Paşa ile birlikte hareket ederek görevlerini istenilir bir şekilde yerine getirmelerinin gerekli olduğu hususunda Trablusşam vâlisi olup Cürde'ye başbûğ olan Vezir Mustafa Paşa'ya gönderilen hükmün sûretidir.

54

Cürde için hazırlanan askerlerin hacılara yetecek kadar zahireyle birlikte Cürde başbuğu tayin olunan Mustafa Paşa'ya götürülmesi, askerlerin sayılıp yoklanması, hacılarla beraber gidip Şam'a geri gelindikten sonra payitahta geri dönülmesi konusunda Trablusşam vâlisi olup Cürde'ye başbûğ olan Vezir Mustafa Paşa'ya gönderilen hükmün sûretidir.

55

Rişvân aşiretlerinin boy beyi olan Halil ve Alibey-oğlu Mehmed, Solak Hasan, Kürd ve bunlara uyan Dalyanlı, Umranlı torunlarının mahallin ileri gelenlerinden zorla vergi alıp, kazanın kadısı ve boy beyini hapse attıkları, halkında mahzarlarla durumdan şikayetçi olması üzerine adı geçen şahıs ve aşiretlerin Rişvân voyvodası marifetiyle Rakka'ya yerleştirilmeleri konusunda Haleb ve Rakka vâlisi Vezire ve Rişvân-zâde Abdurrahman'na gönderilen hükmün sûretidir.

56

Rişvân aşiretlerinin göçer boy beyisi Halil, amcası Kürd, Umranlı Oymağı'ndan olan kimseler ve bunlara uyan torunları, Taşköprü ve Altunlu Köprü isimli mahallerde eşkıyalık ettikleri için adı geçen aşiretlerin ve şahısların Rişvân Hassı içinden çıkarılarak Rakka'ya yerleştirilmeleri konusunda Haleb vâlisi ve Rakka mütesellimine gönderilen hükmün sûretidir.

57

Erzurum seraskeri Ahmed Paşa'nın emri altındaki top arabacılarının sayılarını arttırmak için Gerede'de bulunan eski askerlerden ve civardaki kaza, kasaba ve

köylerden görev almak isteyenlerden adam toplanarak Erzurum'a ulaştırılması hususunda Dergâh-ı âlî top arabacıları çorbacılarından on beşinci bölüğün Ömer Çorbacı'ya gönderilen hükmün sûretidir.

58

Erzurum'da bulunan ordudan firar edip, Kayseri taraflarına gelen Yaya Halil ve adamlarının yakalanıp idam edilmelerinde ihmal göstermemeleri gerektiği konusunda Karaman vâlisi Vezir Mustafa Paşa'ya ve ayâna gönderilen hükmün sûretidir.

59

Bir önceki hükmün sûretinin Adana Beylerbeyi Rişvân-zâde Süleyman Paşa'ya ve ayânına gönderildiğine dâir.

60

58. hükmün sûretinin Kayseriye Sancağı mütesellimine ve ayânına gönderildiğine dâir.

61

58. hükmün sûretinin Ankara Sancağı mütesellimine ve ayânına gönderildiğine dâir.

62

58. hükmün sûretinin Bozova voyvodası Çakır-oğluna ve ayânına gönderildiğine dâir.

63

58. hükmün sûretinin Kangırı mutasarrıfı Selim Paşa'ya ve ayânına gönderildiğine dâir.

64

58. hükmün sûretinin Amasya mütesellimine ve molla ve ayânına gönderildiğine dâir.

65

58. hükmün sûretinin Çorum mütesellimine ve ayânına gönderildiğine dâir.

66

Kütahya mütesellimi tarafından Kepsud Kazası'na gönderilen mübâşir Seyyid Hüseyin ile Sarı Ömer isimli bölükbaşı ve adamlarıyla Kirmastı Kazâsı sâkinlerinden Soyalu-oğlu Hacı Mustafa, Koca Ali ve şehir kethüdası Hacı Ahmed isimli kimseler arasında geçen olayların hakikatının araştırılması ve Kirmastı Kazâsı'nda hapsedilen görevlilerin salıverilmesi konusunda Kirmastı nâibine, tayin olunan mübâşire, yeniçeri serdarına ve voyvodaya gönderilen hükmün sûretidir.

67

Dergâh-ı muallâ gedikli müteferrikaları ve çavuşlarının bir an önce Âsitâne'ye gelmeleri konusunda Rumili'nin sağ kolunda bulunan kadılara gönderilen fermânın sûretidir.

68

Bir önceki hükmün sûretinin Rumili'nin sol koluna gönderildiğine dâir.

69

67. hükmün sûretinin Rumili'nin orta koluna gönderildiğine dâir.

70

67. hükmün sûretinin Anadolu'nun sağ koluna gönderildiğine dâir.

71

67. hükmün sûretinin Anadolu'nun sol koluna gönderildiğine dâir.

72

67. hükmün sûretinin Anadolu'nun orta koluna gönderildiğine dâir.

73

Hacıları karşılamak üzere Cürde askerine başbuğ olan Trablusşam vâlisi Mustafa Paşa'nın maiyyetinde Müzeyrib Sahrâsı'nda hazır bulunmak üzere Sayda vâlilerinin göndermekle yükümlü olduğu beş yüz nefer asker ve ihtiyaçtan ziyade zahirenin, görevlendirilen mübâşirin yardımıyla hazır edilmesi, Müslüman hacıların Hedye Eşmeleri'nde karşılanması ve sonrasında Şam vâlisi mîr-i hâccı Süleyman Paşa'nın emri üzere hacıların Şam'a gelinceye dek korunması hususlarına dikkat edilmesi bâbında Sayda vâlisi Vezir Yakûb Paşa'ya gönderilen femânın sûretidir.

74

Hacılara karşılamak üzere Cürde askerine başbuğ olan Trablusşam vâlisi Mustafa Paşa'nın maiyyetinde Müzeyrib Sahrâsı'nda hazır bulunmak üzere, görevlendirilen mübâşirin de yardımıyla, Arap kabileleri ve aşiretlerinden temin edilen askerler ile Müslüman hacıların Hedye Eşmeleri'nde karşılanması, sonrasında Şam vâlisi mîr-i hâccı Süleyman Paşa'nın emri üzere hacıların Şam'a gelinceye dek korunması hususlarına dikkat edilmesi bâbında Şam-ı Şerîf Urbânı Şeyhi'ne gönderilen fermânın sûretidir.

75

Hacıları karşılamak üzere Cürde askerine başbuğ olan Trablusşam vâlisi Mustafa Paşa'nın maiyyetinde, adamlarıyla birlikte Müzeyrib Sahrâsı'nda hazır bulunması, Müslüman hacıların Hedye Eşmeleri'nde karşılanması ve sonrasında Şam vâlisi mîr-i hâccı Süleyman Paşa'nın emri üzere hacıların Şam'a gelinceye dek korunması hususlarına dikkat edilmesi bâbında Nablus Sancağı mütesellimine gönderilen hükmün sûretidir.

76

Bir önceki hükmün suretinin Gazze Sancağı mütesellimine gönderildiğine dâir.

77

75. hükmün bir suretinin Kudüs-i Şerîf Sancağı mütesellimine gönderildiğine dâir.

78

75. hükmün bir suretinin Şam-ı Şerîf mütesellimine gönderildiğine dâir.

79

Cebel-i Aclûn ve Leccûn Sancakları'na hacıları karşılamak üzere verilmesi şart koşulan üç yüz nefer asker ve fazlaca zahire ile Müzeyrib Sahrâsı'nda hazır bulunulması, Hedye Eşmeleri'nde Müslüman hacıların karşılanması ve sonrasında hacıların Şam'a gelinceye dek korunması hususlarına dikkat edilmesi bâbında Cebel-i Aclûn ve Leccûn Sancakları zâbitine gönderilen hükmün sûretidir.

80

Hacıları karşılamak üzere, maiyyetinde bulunan zeamet sahipleri ve erbâb-ı tûmârı toplayıp hazır bulunması, bâbında Nablus Sancağı alâybeyine gönderilen femânın sûretidir.

81

Bir önceki hükmün bir suretinin Gazze Sancağı alaybeyine gönderildiğine dâir.

82

Hacca giden Müslüman hacıların su ihtiyacının karşılanması için, adet olduğu üzere, Payitahttan gönderilen sakabaşılardan sağ salim varmaları için gerekli önlemlerin alınması hususunda Üsküdar'dan Şam-ı Şerîf'e varınca yol üzerinde bulunan vezirlere, komutan ve idarecilere, kadılara, kadı nâiblerine, voyvodalara, havâss ve evkâf zâbitlerine, kethüda yerlerine, yeniçeri serdarlarına ve ayân-ı vilâyete gönderilen fermânın sûretidir.

83

Bir önceki hükmün bir suretinin Sakabaşı-i sâni'ye gönderildiğine dâir.

84

Trabzon Eyaleti'nin kendisine tevcih olunduğuna dâir Vezir Memiş Paşa'ya gönderilen hükmün sûretidir.

85

Hersek Sancağı ilhâkıyla Bosna Eyaleti'nin kendisine tevcih olunduğuna dâir Vezir Yeğen Mehmed Paşa'ya gönderilen hükmün sûretidir.

86

Karlılı Sancağı ilhâkıyla Eğriboz Sancağı muhafızlığının kendisine tevcih olunduğuna dâir Vezir Hacı Mehmed Paşa'ya gönderilen hükmün sûretidir.

87

Erzurum Eyaleti'nin kendisine tevcih olunduğuna dâir Vezir Veli Paşa'ya gönderilen hükmün sûretidir.

88

Hanya Kalesi muhâfazası şartıyla Hanya Sancağı'nın kendisine tevcih olunduğuna dâir Vezir Mehmed Paşa'ya gönderilen hükmün sûretidir.

89

İnebahtı Kalesi muhâfazası şartıyla İnebahtı Sancağı'nın kendisine tevcih olunduğuna dâir İskender Paşa'ya gönderilen hükmün sûretidir.

90

Sâbık Erzurum vâlisi Vezir Numân Paşa'ya gönderilen bu hüküm sûretinde; Erzurum Eyaleti'nin Trabzon vâlisi Veli Paşa'ya tevcih olunduğu, bu nedenle sabık vâli Vezir Numân Paşa'ya eski mansıbı olan Erzurum'dan çıkarak Rumili'ne doğru hareket etmesi gerektiği hususunda fermân yazıldığı ifade edilmektedir.

91

Sâbık Hanya muhafızı olan Hüseyin Paşa'ya gönderilen bu hüküm sûretinde; Maraş Eyaleti'nin adı geçen vezire tevcih olunduğuna dâir fermân sâdır olduğu ifade edilmektedir.

92

Hanya muhafızlığına İnebahtı muhafızı Mehmed Paşa'nın tayin olunduğu, sâbık Hanya muhafızı Hüseyin Paşa'ya da Maraş Eyaleti'nin tevcih olunduğu belirtilerek, Mehmed Paşa'nın Mora Adası'nda bulunan Anabolu İskelesi'nden alınarak Hanya'ya, Hüseyin Paşa'nın da Hanya'dan alınarak İskenderun İskelesi'ne ulaştırılması için donanmadan bir kalyonun görevlendirilmesi hususunda Kapdan-ı deryâ Vezir Mustafa Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

93

Vezir Mehmed Paşa'nın bir an önce hareket edip, Anabolu İskelesi'ne ulaşması gerektiği konusunda kendisine gönderilen hükmün sûretidir.

94

Bosna ve civarındaki top arabacıları neferlerinin Niş Kalesi muhâfazasına memur olmalarına dâir top arabacılarıbaşı Hacı Hüseyin'e mektup verildiği belirtilerek, bu konuda gerekenin yapılması konusunda Bosna'da top arabacıları üzerlerine zâbit olan on dört bölüğün Mustafa Çorbacı'ya gönderilen hükmün sûretidir.

95

Lazkiyetü'l-Arab taraflarında vâki Musan Kürdlerinden Rüstem Hasan-oğullarından Mehmed isimli şakînin ve adamlarının haklarındaki şikâyetlerin araştırılarak, suçlamalar doğru ise yakalanmaları gerektiği hususunda Haleb vâlisi Vezir Hacı Hüseyin Paşa'ya gönderilen hükmün sûretidir.

96

Haremeyn-i Şerifeyn vakıflarından, sadrâzam nezaretindeki vakıflardan olmayan Yörük ve Türkman taifesinden Burhanlı, Hüseyinî, Çakal (?), Seferel (?) ve Kara Tekeli ve sâirlerin yaylak vaktinde yaylaya çıkmayıp, Altuntaş, Gerger ve Virancık Nahiyelerinde bulunan bazı mezraaların arasına nüzûl ederek reâyânın mallarını ve eşyalarını yağmalayıp perişanlığa neden oldukları belirtilerek, mezkûr cemaat ve taifelerin yakalanarak malları gasp edilenlerle mahkemede yüzleştirilmesi ve gasp edilen malların sahiplerine iâde edilmesi, bundan sonra mezkûr cemaatin Kütahya

Kazâsı'na varmayacağı surette meselenin halledilmesi gerektiği konusunda Aydın muhassılı Vezir Mehmed Paşa'ya, Kütahya mütesellimine ve Kara Osman-zâde'ye gönderilen hükmün sûretidir.

97

Maraş'a tayin olunan sâbık Hanya muhafızı Hüseyin Paşa'nın mansıbına ulaşmasının gecikecek olması nedeniyle, mezkûr paşa gelinceye kadar bir mütesellim nasb edilmesi ve yöre kadılarının bu mütesellime yardım etmeleri gerektiği konusunda Maraş nâibine ve kadılara gönderilen hükmün sûretidir.

98

Adana beylerbeyi Rişvân-zâde Süleyman Paşa'nın reâyâyâ zulüm etmemesi ve bu konuda, Adana kadısının üzerine düşeni yapması gerektiği konusunda Adana beylerbeyisi Rişvân-zâde Süleyman Paşa'ya ve Adana kadısına gönderilen hükmün sûretidir.

99

Akkar Nahiyesi'nden Şedîd Nâsır isimli şakî ve adamlarının yakalanması konusunda Sayda vâlisi Vezir Yakûb Paşa'ya gönderilen hükmün sûretidir.

100

İpek Kazâsı'nda bulunan Mevlevî Tekkesi'nin şeyhi Derviş Mehmed Mevlevî'nin 1154 senesinde evini basıp zevcesinin yaralayıp öldüren, eşyalarını ve mallarını gasp eden, aralarında Dukakin Sancağı mutasarrıfı Hüdâverdi Paşa'nın adamlarının da bulunduğu eşkıyaların yakalanması ve merkûm paşanın fukaraya zulüm edip etmediğinin araştırılması konusunda İpek ve Dukakin kadısına, sâbık ve lâhık-ı Dukakin Sancağı alaybeylerine, tayin olunan mübâşire ve yeniçeri serdarlarına, voyvoda ve sâir zâbitâna, ve ayân ve umûmen ahâlilerine gönderilen hükmün sûretidir.

101

İran sınırında bulunan ve bazen askerlerin tasallutundan bazen de vergilerin çokluğundan perişan olup vatanlarını terk etmenin eşiğine gelen Van'ın ahâlisinin gönüllerinin kazanılarak, reâyâ ile sınırdaki askerler arasında kardeşliğin sağlanması ve Van Eyaleti'ndeki idarecilere gereken ihtirâmın gösterilmesi hususlarında Van beylerbeyisi olan Üçüncü-zâde Ömer Paşa'ya gönderilen hükmün sûretidir.

102

İzmir'de Fâik Paşa Mahallesi'nde kumaşçı Hasan-oğlu Hacı Halil'in, Dimitri isimli Rus kölesini, değeri devlet tarafından verilmek üzere Âsitâne'ye göndermesi konusunda İzmir nâibine ve voyvodasına gönderilen hükmün sûretidir.

103

Yeniçerilere verilmesi âdet olan kışlık çukaların dikilmesi için lazım gelen yapağının, yeterince çuka dikilmesi için gereken mikdarı tedarik edilmedikçe Fransız, Venedikli ve Flemenk tüccarlarına verilmemesi gerektiği konusunda Selanik mollasına, Selanik ve Tırhala Sancakları'nda bulunan kadılara, Selanik ve Tırhala Sancakları mütesellimlerine, voyvodalar ve iskele emînlerine gönderilen hükmün sûretidir.

104

Diyâbekir Eyaleti'ne tayin olunduğu, sekiz yüz nefer kapısı halkı ve beş yüz nefer mîrî süvâri ile bir an önce Diyâbekir Eyaleti'ne varması gerektiği konusunda sâbık Sivas vâlisi Vezir Ali Paşa'ya gönderilen hükmün sûretidir.

105

Sâbık Diyâbekir vâlisi Vezir Ali Paşa'nın Sivas Eyaleti'ne tayin olunduğu, bir an önce Sivas Eyaleti'ne varması gerektiğine dâir kendisine gönderilen fermânın sûretidir.

106

Hezargrad Nâhiyesi'nda inşâ edilen câmi ve çeşmelerin tamiri ve hizmetlilerin yevmiyeleri için mezkûr nâhiyenin Belasele (?) isimli karyesi ve civarındaki karyelerin gelirinin vakf edilmesi konusunda Hezargrad kadısına gönderilen fermânın sûretidir.

107

Şirin Kalfa-oğlu Mardirus Kalfa'nın senede bir defa kendi bağlarından hasıl ettiği iki bin müdre şîre hamrı İstanbul'da Langa Kapısı'nda bulunan mahalline nakletmesine engel olunmaması için hüküm rica etmesi üzerine, daha önce verildiği gibi bir defaya mahsus izin verilmesi hususunda Yeniçeri Ağası olan Vezir Hasan Paşa'ya ve hassa-i bostancıbaşıya gönderilen hükmün sûretidir.

108

Maraş Eyaleti'ne vâli olanların imdâd-ı hazariyye ve seferiyye ve fermânlarla belirlenen diğer vergiler dışında vergi toplanarak ahâlinin rencîde olunmamasına dikkat etmeleri gerektiği hususunda Maraş vâlisi Vezir Mehmed Paşa'ya ve Maraş nâibine gönderilen hükmün sûretidir.

109

Belgrad Kalesi'ne nizam verilmesi konusunda Vezir Hacı Pîr Mustafa Paşa'nın atandığı, Belgrad Kalesi'nin nizâmı için gereken tedbirlerin alınması gerektiği hususunda Belgrad muhafızı Vezir Hacı Pîr Mustafa Paşa'ya, Belgrad mollasına, defterdârına ve yeniçeri zâbitine gönderilen hükmün sûretidir.

110

Timok Nehri'nden Böğürdelen'e varınca tutulan balıkların vergi gelirlerinin, yeni bina olunan kütübhânenin evkâfının genişletilmesi amacıyla kütübhâne evkâfına kaydedilmesi konusunda Vidin ve Belgrad muhafızlarına ve defterdârlarına gönderilen hükmün sûretidir.

111

Belgrad Kalesi'nde görevli yeniçerilerin zabt edilmesi, odalı ve yamakân taifesinden ehl-i ırz ve sermaye sahibi olanlar Nemçeli tarafına gider olduklarında dönüş saatlerinin belirlenmesi, Nemçeli ile yapılan anlaşma şartlarına mugayir davranılmaması gibi nizâmı sağlamaya yönelik konularda gerekenlerin yapılması hususunda Belgrad muhafızı Vezir Hacı Mustafa Paşa'ya ve Belgrad defterdârına ve yeniçeri zâbitine gönderilen hükmün sûretidir.

112

Hac umûrunun yerine getirilmesi, hacıların korunması için gereken bin beş yüz nefer levendâtın tekmîli, Şam Eyaleti ve zikr olunan sancakların ahâlilerinin emniyetlerinin sağlanması ve ihtiyaçlarının karşılanması, hacıların gidecekleri yolların Mekke Emiri ile birlikte belirlenmesi hususlarında bundan önceki senelerde gösterdiği gayreti bu senede göstermesi hususunda Kudüs-i Şerîf, Gazze ve Nablus Sancakları inzimâmıyla Şam vâlîsi ve mîr-i hâcî Vezir Hacı Süleyman Paşa'ya gönderilen hükmün sûretidir.

113

Erzurum canibi seraskerinin maiyyetine top arabacıları ocağı tarafından memûr edilen Ali Kathûda'nın azl edilerek, Van muhâfazasında olan neferât ve mühimmâtın zabtında görevlendirilmesi hususunda kendisine gönderilen fermânın sûretidir.

114

Edirne'de bulunan çakşırcı esnafı ile Yahudî çukacı esnafı arasındaki meselenin eskiden nasıl hallediliyorsa öylece halledilmesi konusunda Edirne mollasına gönderilen hükmün sûretidir.

115

İpek Mumhânesi şeyhi Şeyh Mehmed'in evini basıp, zevcesini katl ve eşyasını garet eden şakîlerin yakalanarak adı geçen şeyhin eşyalarının geri kendisine teslim edilmesi ve bu konuda akrabası olsa dahi kimsenin himâye edilmemesi konusunda

Dukakin Sancağı kendisine arpalık olarak verilmiş olan mutasarrıf Hüdâverdi'ye gönderilen hükmün sûretidir.

116

İmdâd-ı seferriyesini toplayıp, neferâtını hazır etmesini konusunda Karaman vâlisi Vezir Mustafa Paşa'ya gönderilen hükmün sûretidir.

117

Bir önceki hükmün bir sûretinin Haleb vâlisi Vezire gönderildiğine dâir.

118

116. hükmün bir sûretinin Maraş vâlisi Vezire gönderildiğine dâir.

119

116. hükmün bir sûretinin Sivas vâlisi Vezire gönderildiğine dâir.

120

Karaman vâlisi Mustafa Paşa ve Haleb vâlisi Hüseyin Paşa ve Sivas vâlisi Ali Paşa ve Maraş vâlisi Memiş Paşa'nın Eyaletlerinde sefer tedâriklerini görmeleri ve haber varınca serasker Ahmed Paşa'nın maiyyetine varmaya gayret etmeleri konusunda Erzurum seraskeri Vezir Ahmed Paşa'ya gönderilen hükmün sûretidir.

121

Sicilyateyn kralına gönderilecek ber-zencir fil hediyeinin ulaştırılması için Dîvân-ı hümayûn çavuşlarından birinin görevlendirildiği belirtilerek, bu hediyeinin sağ salım Dıraç'a ulaştırılması için gereken tedbirlerin alınması hususunda Âsitâne'den Dıraç İskelesi'ne varınca vâki olan kadılara ve nâiblere ve kethüda yerlerine ve yeniçeri serdarlarına ve sâir zâbitlere ve vilâyet ayânlarına gönderilen hükmün sûretidir.

122

Sicilyateyn kralına gönderilecek ber-zencir fil hediyeinin ulaştırılması için Dîvân-ı hümayûn çavuşlarından birinin görevlendirildiği belirtilerek, bu hediyeinin sağ salım

Dıraç'a ulaştırılması için gereken tedbirlerin alınması hususunda Âsitâne'den Dıraç İskelesi'ne varınca vâki olan mîr-i mîrân-ı kirâma, kadılara, nâiblere, kethüda yerlerine ve yeniçeri serdarlarına ve sâir zâbitâna ve ayân-ı vilâyete gönderilen hükmün sûretidir.

123

Gerekenden fazla vergi topladığı için Canik mütesellimliğinden azl edilen Dergâh-ı muallâ kapıcıbaşlarından Abdurrahman'ın Pâyitaht'a gönderilerek, yerine ahâlinin ileri gelenlerinden birinin görevlendirilmesi, konusunda Canik'e tayin olunan mübâşire ve mezkûr sancakta bulunan kadılara gönderilen hükmün sûretidir.

124

Kars ve Van taraflarında müctemi olan ordudan firar ve Anadolu taraflarına gelip, fukarâya zarar verip katl-i nüfûsa cesâret eden Yetim Ali, Mecîd-oğlu İbrahim, Payam Halil, Kürd Yûsuf, Arapgir Ali, Mustafa Odabaşı, İbrahim, Musa, Kara Ali, Ahmed, Halil isimli şakîlerin yakalanması konusunda Karaman vâlisi ve Lâdik kadısına ve Ladik'de kethüda yerleri ve yeniçeri serdarları ve ayân-ı vilâyet ve iş erlerine gönderilen fermânın sûretidir.

125

Erzurum seraskerinin maiyyetine top arabacıları ocağı tarafından memûr edilen Ali Kethüda'nın azl edilerek yerine Mehmed Çorbacı'nın tayin olunduğu konusunda Erzurum Kalesi'ndeki top arabacılarından on birinci bölüğün Mehmed Çorbacı'ya gönderilen hükmün sûretidir.

126

İbrahim'in birinci bölüğün ortası hizmetinde bulunmak için Payitahttan neferâtını çıkarıp, gemi ile Trabzon'a nakl ve oradan da Erzurum'daki orduya ulaştırması hususunda Erzurum seraskeri maiyyetine memur yeniçeriler üzerlerine baş ve zâbit tayin olunan İbrâhim'e gönderilen hükmün sûretidir.

127

Yeniçeri Ağası Hasan Paşa'nın mektubu üzre, bu defa Erzurum'a irsâl edilecek yeniçerilerin üzerlerine İbrahim'in zâbit tayin olunduğu belirtilerek, İbrahim geldiğinde sâbık yeniçeri zâbiti İsmail'in kalkıp, Tekfurdağı'na gelmesi hususunda Erzurum'da yeniçeri zâbiti olan İsmail'e gönderilen hükmün sûretidir.

128

Râkım Mehmed'e mukataa olarak verilen mîr-livâ-i Ohri havassından nefis-i Ohri, Harınca ve Büyükrece (?) isimli karyelerin mâlikâne ve mukataa kayıdlarının silinerek, eskisi gibi mîr-livâ-i Ohri havâssından sayılmaları gerektiği hususunda Ohri ve Debre kadılarına gönderilen hükmün sûretidir.

129

Belgrad aklâmından Koçanya Mukataası'nda bulunan bakır madenlerinden beklenen gelirin sağlanamaması konusunda sorgulanmak üzre maden işlerini görmeye tayin olunan Molla Mustafa ve İsak isimli yahûdînin Payitaht'a gönderilmesi konusunda Belgrad muhafızı Vezir Mehmed Paşa'ya gönderilen hükmün sûretidir.

130

Canik Muhassıllığı mukataasının mâlikâne olarak yarı yarıya hisselerine sahip olan Kefe Eyaleti mutasarrıfı Fatsalı Ahmed ile Van muhâfazasında olan Üçüncü-zâde Ömer Paşa ve birâderi Osman'ın aralarındaki husumetten dolayı ahâlinin zarar görmemelerinin sağlanması hususuna dikkat edilmesi gerektiği konusunda Canik Sancağı'ndaki kadılara gönderilen hükmün sûretidir.

131

Ayasofya Camii yakınında yeni inşa olunan imâret için lazım olan celb-i orta (?) taşlarının Karamürsel havâlilerinden kesilip, mübâşir marifetiyle gemilere yüklenerik Tobhâne-i âmirede ve yeni inşa olunan imârette kullanılmak üzre Ahırkapı İskeleyi'ne ulaştırılması hususunda Üsküdâr muzâfâtından Karamürsel nâibine ve Karamürsel serdarına gönderilen hükmün sûretidir.

132

Delvine Sancağı'na mübâşir tayin olunan Ali'ye gönderilen bu hüküm sûretinde; Delvine ve Yanya Sancakları mutasarrıflarının edâ etmekle yükümlü oldukları emvâl-i bakâyânın tahsil edilip Payitaht'ta Hazîne-i âmireye teslim edilmesi hususunda fermân sâdır olduğu ifade edilmektedir.

133

Arpalık olarak kendisine Avlonya Sancağı verilen mutasarrıf Mahmûd Paşa'ya gönderilen bu hüküm sûretinde; Delvine'deki görevinin bitmesi üzerine mansıbı olan Avlonya Kazâsı'na dönmesine müsâade edildiğine dâir fermân yazıldığı ifade edilmektedir.

134

Avlonya Sancağı'ndan toplanması gereken emvâl-i bakâyânın bir an önce tahsili konusunda Yanya Sancağı mutasarrıfı Hacı Mehmed ve Delvine Sancağı mutasarrıfı İbrahim'e gönderilen fermânın sûretidir.

135

Üsküb Sancağı'nda vâki Pirlepe ma'a Morihova Kazâsı'ndan 1154 senesine mahsûben toplanan imdâd-ı hazariyye ve imdâd-ı seferiyye mikdarından noksan kalanın toplanması hususunda Rumili vâlisine ve Pirlepe kadısına gönderilen hükmün sûretidir.

136

Gördüs Kazâsı'na tâbi Şeyhâne Karyesi'ndeki yeniçeri zümresinden Sarı Hüseyin ve Kasab Ahmed isimli yeniçerilerin seferden geri kalıp, silahlı dolaşarak ahâliyi rahatsız etmeleri nedeniyle yakalanmaları konusunda Gördüs nâibine ve kazâ-i mezbûrdaki yeniçeri serdarları vekillerine gönderilen hükmün sûretidir.

137

Nevşehir mütevellisi Ahmed ve Hacı Musa'nın, Afşar eşkıyası üzerlerine memûr olan Adana beylerbeyisi Süleyman Paşa'nın maiyyetinde olmak üzere görevlendirildikleri, ancak Ahmed ve Hacı Musa'nın uhdelerinde olan Karaman Eyaleti'nin âdet-i ağnâmı mukataalarını henüz toplamadıklarından dolayı bu görevlerinden af olunmak istedikleri, kendi mallarının ve mâl-ı mîrinin tahsilinde tehîr olmasın diye afv olundukları belirtilerek, bu nedenle her ikisinin de maiyyetinde bulunmaları için zorlanmamaları hususunda Adana beylerbeyisi Süleyman Paşa'ya ve Sâroğlu'na gönderilen hükmün sûretidir.

138

Trabzon Sancağı'nda Akçaâbad Mucura (?) Kazâsı'nda sâkin Kazgancı-oğlu Hacı Hüseyin, Hakdoloş-oğlu (?) Hüseyin ve kardaşı Ahmed, Hacı Abdullah, Tosun, Hacı Abdulfettâh-oğlu Osman isimli kimseler ile Görele Kazâsı'nda sâkin Çebni tâifesinden Kör Ali ve kardaşı İsmail, Mikâil Halil, Köse Kara Ali, Çolak Hasan, Tiryaki Mehmed, Kilerci İbrahim ve Halil-oğlu Osman, Banyol-oğlu Ali, Maksud-oğlu Halil, Ağuz Deresi'nden Mikdâd-oğlu Mehmed ve oğlu Hüseyin isimli şakîler ve bunlara uyan Giresun Kazâsı'nda sakin yirmi altı cemaatinin ve sungurcu cemaatinden bazı şakîlerin yakalanması konusunda Trabzon ve Akçaâbad Mucura (?) kadılarına ve Trabzon yeniçeri zâbiti Bulad-zâde Hacıbey Ahmed'e gönderilen fermânın sûretidir.

139

Vezir Mehmed Paşa'nın Hotin Kalesi'ne nasbolunduğu konusunda kendisine gönderilen fermânın sûretidir.

140

Gerekli görüldüğü için Tırhala Sancağı mutasarrıfı Mehmed Paşa'nın Hotin Kalesi muhâfazasına atandığı belirtilerek, bu nedenle adı geçen sâbık Hotin muhafızının Mehmed Paşa gelir gelmez Payitaht'a dönmesi gerektiği hususunda sâbık Hotin muhafızı Süleyman'a gönderilen fermânın sûretidir.

141

Paşa Mahallesi yakınında bulunan maktûller konusunda hapsedilen ayânın serbest kalması için ödenen meblağın Uzuncaâbâd Hasköy Kazâsı ahâlisinin aralarında paylaşılarak ödenmesi hususunda Çirmen Sancağı beyine ve Uzuncaâbâd Hasköy Kazâsı nâibine gönderilen hükmün sûretidir.

142

Hakkari hâkimi İbrahim'le arasındaki husûmetin giderilmesi adına gerekenin yapılması hususunda Van beylerbeyisi Üçüncü-zâde Ömer'e gönderilen hükmün sûretidir.

143

Hakkari'ye tayin olunduğu, Eyalet mutasarrıfı Üçüncü zâde Ömer Paşa'nın emrine girmesi ve onunla ittifak etmesi gerektiği konusunda Hakkari hâkimi İbrahim'e gönderilen fermânın sûretidir.

144

Orduda riyâset vekâleti hizmetinde olan Süleyman Gazi'nin, hastalık nedeniyle görevinden afv edilerek dönmesine izin verilmesi ve yerine Dîvân-ı hümayûn kalemi kâtiplerinden Mehmed Sırrî'nin atanması hususunda Erzurum seraskeri Vezir Ahmed Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

145

Van beylerbeyisi Ömer Paşa ile Bayburd sancağı mutasarrıfının kanûna ve nizâma aykırı olarak birbirlerinin karyelerine müdâhale etmemeleri gerektiği konusunda Erzurum seraskeri Vezir Ahmed Paşa'ya gönderilen bu fermânın sûretidir.

146

Köstendil Sancağı'nda vâki her sene kurulan Doyran Panayırı'na etraftan gelenlerin muhafaza edilmesi ve etrafının güvenliğinin sağlanması konusunda Köstendil Sancağı mutasarrıfı ve Köstendil Sancağı'nda vâki Doyran ve Petriç kadılarına gönderilen hükmün sûretidir.

147

Şam vâlisi emîr-i hâccı Vezir Süleyman Paşa'ya gönderilen bu hüküm sûretinde; Sayda Mukataâtı'ndan Safed Mukataası'nda Taberiyye Karyesi'nin şeyhi Zâhir bin Ömer'in bir süredir civardaki sancak ve nâhiye ahâlilerine zarar verdiği, şakînin yakalanıp cezasının verilmesi hususunda daha önce sâdır olan emr ve bu emrin yerine getirilmesi gerektiği ifade edilmektedir.

148

Karahisâr-ı Şarkî ayânından Ali Bey-zâde oğlu Mehmed ve Yazıcı Ömer Efendi-oğlu isimli kimselerin, Karahisâr-i Şarkî ahâlisi, Akşehir Nahiyesi'nden bin hane mikdarı ahâli üzerine tâkat getiremeyecekleri vergiler saldıkları, bu nedenle ahâlinin vatanlarını terk edip, perişân oldukları belirtilerek, bundan sonra reâyâyâ bu türlü zulmün yapılmaması, Ali Bey-zâde oğlu Mehmed ve Yazıcı Ömer Efendi-oğlu isimli kimselerin mahkemeye çıkarılarak cezalarının verilmesi gerektiği hususunda Erzurum vâlisi Vezir Numân Paşa'ya ve Karahisâr-ı Şarkî kadısına gönderilen fermânın sûretidir.

149

Trablusşam vâlisi Vezir Mustafa Paşa'nın, Refîa Kazâsı'na tâbi Çatalca isimli mahaldeki maiyyetine kasaplık için Rumili'nden, Sofya, Köstendil, Niş ve Samako câniblerinden satın alınarak getirilen marya koyunların naklinde sorun çıkarılmaması gerektiği konusunda Rumili vâlisine, Sofya mollasına, Köstendil ve Niş ve Samako ve () kadılarına gönderilen hükmün sûretidir.

150

Trablusgarb reislerinden Hacı İbrahim'in Venedikliler tarafından korsanlığı bahane edilerek saldırıya uğraması ve mallarının gasb edilmesi üzerine mezkûr reisin korsanlık etmemek şartıyla zabt edilen mallarının geri alınması konusunda Avlonya Sancağı mutasarrıfı Mahmûd Paşa'ya ve Avlonya nâibine gönderilen fermânın sûretidir.

151

Şam Eyaleti'nde Sayda Mukataası mülhakâtından Taberiyye'de sâkin olan şakînin yakalanıp cezalandırılmasının gerçekleşmemesi üzerine, bundan sonra meselenin halledilmesi için gayret gösterilmesi gerektiği konusunda Şam vâlisi ve mîr-i hâccı Vezir Süleyman Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

152

Rumili seferleri hazırlıkları nedeniyle kıtlığı yaşanan yük hayvanlarının, diğer memleketlere götürülüp satılmasına engel olunması konusunda Çıldır vâlisi Vezir Yûsuf Paşa'ya gönderilen hükmün sûretidir.

153

Bir önceki hükmün bir sûretinin Kars beylerbeyisi Çeteci Abdullah Paşa'ya gönderildiğine dâir.

154

152. hükmün bir sûretinin Van muhafızı Üçüncü-zâde Ömer'e gönderildiğine dâir.

155

152. hükmün bir sûretinin Bayezid Sancağı mutasarrıfı olan Mahmûd Paşa'ya gönderildiğine dâir.

156

152. hükmün bir sûretinin Erzurum seraskeri Vezir Ahmed Paşa'ya daha önce açıklanan önlemlerin alınması hususunda emr-i şerîf sâdır olup, gönderildiğine dâir.

157

Delvine Sancağı'nda vâki Mezrak ve Çarkılınç ve Aydonat kazâ ve nâhiye ahâlilerinin yüz elli bir senesinden elli beş senesine kadarki dönem için zimmetlerinde bâki kalan emvâl-i mîrîye ile elli dört ve elli beş seneleri imdâd-ı seferiyelerinin tahsil edilmesi konusunda sâbık Avlonya Sancağı mutasarrıfı

Mehmed Paşa'ya ve Dergâh-ı muallâm kapıcıbaşlarından olup bakâyâ tahsiline mübâşir tayin olunan Ali'ye gönderilen fermânın sûretidir.

158

Acem gürûhundan bazı kimselerin sınır şehirlerine gelerek, bir takım yalanlar söyleyerek ordu ile ahâliyi birbirlerine düşürmeye çalıştıklarının duyulduğu belirtilerek, bu gibilerin gizlice araştırılıp soruşturularak yakalanması ve idâm edilmelerinin gerekli olduğu, özellikle Erzurum'da ve diğer serhadd beldelerinde sınırları koruyan muhafızların bu meseleye çok dikkat etmeleri ve istenmeyen bir duruma mahal bırakmamaları gerektiği konusunda Erzurum seraskeri Vezir Ahmed Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

159

Erzurum ve civarında görevlendirilen askerlerin yaptıkları kötü işler nedeniyle yurtlarını terk eden reâyânın gönüllerinin alınarak kalplerinin kazanılması hususlarında elden gelenin yapılarak memleketin şen ve abadân olmasına gayret edilmesi konusunda Erzurum seraskeri Vezir Ahmed Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

160

Adana sâkinlerinden eski serdengeçtileri ağalarından on yedi bölüğün Musa Bâlîzâde Mustafa'nın ihtiyâr olduğundan dolayı sefere gitmeyip dinlenmesi konusunda Yeniçeri Ağası Hasan Paşa tarafından verilen mektup üzre hareket edilmesi hususunda Adana vâlisine ve serdar vekîline gönderilen hükmün sûretidir.

161

Kıbrıs Cezîresi'nde Karpas Kazâsı'na tâbi Kurne isimli karyede sâbık Kıbrıs muhassılı Hasan tarafından mîrî tahsildâr tayin edilen Aca Nikola (?) isimli zımmînin hakkındaki şikayetlerin doğru olmadığının anlaşılması üzerine mezkûr zımmî hakkında sâdır olan fermânın geçersiz sayılarak hapisten salıverilmesi gerektiği konusunda Lefkoşa kadısı ve Kıbrıs muhassılına gönderilen hükmün sûretidir.

162

İstanbul'a civardan gelip hanlarda, bekar odalarında ikâmet edenlerin artmasının genellikle İstanbul ahâlisinin yiyecek konusunda zor duruma düşmesine neden olduğu, bu nedenle bekar odaları, han ve nalbant dükkânı sûretinde Koltuk Hanı tabir edilen mahallerin yeniden inşası veya alanının genişletilmesi gibi faaliyetlerin yasaklandığı belirtilerek, bu konuda gerekli teftişlerin yapılması hususunda ağası Vezir Hasan Paşa ve İstanbul kadısına ve şehremînine ve hassa mimârbaşı Hacı Mehmed'e yazılan hükmün sûretidir.

163

Akdeniz'e çıkmadan önce İzmir'e uğramayı adet edinen kaptanların bu sene uğramamaları gerektiği konusunda hâlâ Kapdan-ı deryâ olan Vezir Mustafa Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

164

Receblü Afşarı ve Ekrâdî'nın Gelvanik tâifesinden eşkıyalık yapanların yakalanması hususunda Adana beylerbeyisi Rişvân-zâde Süleyman Paşa'ya ve Der-aliyyeden tayin olunan mübâşire gönderilen fermânın sûretidir.

165

Receblü Afşarı ve Gelvanik tâifesinden eşkıyalık yapanların yakalanması için kendilerinin Adana beylerbeyi Süleyman Paşa'nın maiyetine memur kılındıkları konusunda Kırşehir müteselimi, Sis, Payas, Belen mütevellîleri ve hassı voyvodası ve bi'l-cümle aşiret ihtiyârları, Zamantı voyvodası, Zülkadir-oğlu ve Karsındı voyvodasına, Dîvân-oğlu, Mansûlu ve Yörük beyleri, Karsındı-oğlu, Kara Nebî-oğlu, Develü, Pusatlı-oğulları, Pehlûvan-oğlu, Boyunboğazlı, İncelü ve Şambayadı Aşîretleri'nin boy beyleri ve kethüdaları ve ihtiyâr ve söz sâhibleri ve Karahisâr ahâlisine, Adana Eyaleti'nin ve Kırşehir Sancağı'nın umûmen darb ve harbe kâdir iş erlerine gönderilen fermânın sûretidir.

166

Receblü Afşarı ve Gelvanik tâifesinden eşkıyalık yapanların yakalanması konusunda Bozova voyvodası Cabbâr-oğluna ve maiyetinde bulunanlara gönderilen fermânın sûretidir.

167

Ahâliye ve beldelere sürekli zarar veren Çingân ve Kuyumcu gibi Afşar eşkıyalarının yakalanmaları konusunda İfrâz-ı Zülkadriye voyvodasına gönderilen fermân sûretidir.

168

Bir önceki hükmüm sûretinin Cerîd Türkmânı mîr-i aşiretine ve ihtiyârlarına gönderildiğine dâir.

169

Receblü Afşarı ve Gelvanik taifelerinin yakalanmaları için görevlendirilen Adana beylerbeyisi Rişvân-zâde Süleyman Paşa'nın maiyetinde bulunmaları konusunda Adana beylerbeyisi Rişvân-zâde Süleyman Paşa'nın sâbık kethüdası olan Battal ve kardeşi Abdurrahman'a ve mîr-i mîrân-i mûmâ-ileyhin kendi aşireti ricâline gönderilen fermânın sûretidir.

170

Receblü Afşarı ve Gelvanik denilen eşkıya taifesinin yakalanması için Andırın Boğazı'nın tutulması hususunda Andırın voyvodası Bâyezîd -oğluna ve ahâlisine gönderilen fermânın sûretidir.

171

Bir önceki fermânın bir sûretinin Karsındı Emîn-oğlu ve Gök Veli-oğlu ve Kerîm-oğlu ve Kars ahâlilerine Haçın Boğazını tutmaları konusunda gönderildiğine dâir.

172

170. hükmün bir sûretinin Kozan-oğlu Rûşen ve Kozan ahâlilerine Kozan Boğazı'nı tutmaları için gönderildiğine dâir.

173

170. hükmün bir sûretinin Karsındı-oğluna ve Gediz ahâlilerine Gediz Boğazı'nı tutmaları için gönderildiğine dâir.

174

Yenişehir gümrükçüsü olan Dergâh-ı muallâ kapıcıbaşlarından Ahmed hakkında daha önce yapılan şikâyetin iftira olduğunun anlaşılması üzerine, konuyu araştırmak için görevlendirilen hassa silahşörlerinden Hamza Paşa-zâde Yusuf'un o tarafta işinin kalmadığı ve Der-saâdet'e dönmesi gerektiği konusunda gönderilen fermânın sûretidir.

175

Yenişehir gümrükçüsü olan Dergâh-ı muallâ kapıcıbaşlarından Ahmed hakkında daha önce yapılan şikâyetin iftira olduğu, iftira edenlerden birinin de hâlâ Rumili vâlisi Ahmed Paşa'nın dîvân kâtibi olduğu belirtilerek, bu şahsın fermân ulaştığında Ahmed Paşa'nın yanına gönderilmesi gerektiği konusunda Tırhala Sancağı mütesellimine gönderilen fermânın sûretidir.

176

Yenişehir gümrükçüsü olan Dergâh-ı muallâ kapucubaşlarından Ahmed'e iftira edenlerin cezalandırılarak sürgün edilmesi ve bu meseleye müdâhale etmemeleri konusunda Yenişehir-i Fener ayânından Argalaş zâbiti Salih ve Tırnova zâbiti Ahmed ve es-Seyyid Rahmetullâh ve es-Seyyid Ahmed ve Hüseyin Efendi-zâde Mehmed vesâir ayâna gönderilen fermânın sûretidir.

177

Baron isimli tercümânın, medâr-ı maaş olmak üzere bin beş yüz müdre hamrı Kumkapı İskelesi'nden menziline nakl etmesine mâni olunmaması konusunda Yeniçeri Ağası Vezir Hasan Paşa'ya ve hâssa bostancıbaşı paşaya yazılan hükmün sûretidir.

178

Konstantin veled-i Papaz-oğlu Dimitri isimli zımmînin, kendi bağı mahsûlünden hasıl eylediği şîradan iki bin beşyüz müdre şîrayı İstanbul'da kendi hânesine nakletmesi için izin verilmesi konusunda Yeniçeri Ağası olan Vezire ve hâssa bostancıbaşısına yazılan hükmün sûretidir.

179

Malatya Sancağı'nda bulunan İzoli Karyesi ahâlilerinin menzil nizâmını bozdukları için Rakka'ya sürülmeleri hususunda baş defterdâr Ali'nin ilâmı üzre Malatya voyvodası Rişvân-zâde'ye ve Rakka mütesellimine gönderilen fermânın suretidir.

180

Selanik Kalesi muhafızlığı ağalığına bin yüz elli altı senesi Muharrem ayından itibaren sekbanbaşı olan Mehmed'in tayin olduğu belirtilerek, orada muhafazagörevi yapan çavuşlar, yamaklar ve bütün neferâtın Mehmed'i üzerlerine zâbit bilmeleri gerektiği konusunda, Yeniçeri Ağası Hasan Paşa'nın mektubu üzre amel olunması için adı geçen sekbanbaşı Mehmed'e gönderilen hükmün sûretidir.

181

Vize ve Zopnice adlı Venedik kalelerine güvenerek Narda Kazâsı'na zarar veren Karlili Sancağı'na tâbi İkşenomoros ve Valtoz Nâhiyeleri'nin kocabaşları bekçileri olan haydut keferesi eşkıyasının yakalanarak, yerlerinden kaçan ahalinin geriye döndürülmesi gerektiği konusunda Yanya Sancağı mutasarrıfı Mehmed Paşa'ya ve Yanya Sancağı'nda bulunan İkşenomoros, Valtoz Kazâları nâiblerine, Karlili Sancağı mütesellimi, alaybeyisi, zeâmet sahipleri, tûmâr erbâbı, yeniçeri serdarlarına gönderilen fermânın sûretidir.

182

Kudüs-i Şerîf'te bulunan Mescid-i Aksâ ve Sahrâtü's-Şerîfenin tamire muhtac olan mahallerinin tamirine nezâret etmesi hususunda görevlendirildiği konusunda Gazze ve Remle Sancaklarına mutasarrıf olan Mekki-zâde Mehmed'e gönderilen fermânın sûretidir.

183

Rakka alaybeyilerinin Erzurum seraskeri Ahmed Paşa'nın maiyetine memûr kılındıkları konusunda Erzurum seraskeri olan Vezir Ahmed Paşa'ya ve Rakka Eyaleti'nde vâki elviye alaybeylerine gönderilen fermânın sûretidir.

184

Sayda Mukataası'nda vâki Taberiyye Kalesi'nde sâkin Zâhir Ömer isimli şakînin firar edip yanına varması halinde yakalanıp hapsolunması konusunda Sayda vâlisi Vezir Yakub Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

185

Filiba, Tatar Pazarı, Zağra-ı atık, Çırman ve Dırma Kazâları ahâlilerinin ve idarecilerinin eşkıyaların yakalanması işinde itaatsizlik göstermemeleri konusunda Rumeli vâlisine, Filibe mollasına, Tatar Pazarı, Zağra-i Atık, Çırman ve Dırma Kazâlarının kadılarına, nüvvâbına, Filibe nâzırına ve yeniçeri zâbitine ve zikr olunan kazâların voyvodaları, kethüda yerleri, yeniçeri serdarları ve ayân-ı vilâyet ve umûmen ahâlilerine gönderilen fermânın sûretidir.

186

Filiba Kazâsı ayânının, Melalov isimli kocabaşının Rumili Dîvân'ına götürülmesine memur olan Mehmed Çavuş'un işin yapmasına engel oldukları belirtilerek, Melalov isimli zımmînin ele getirilmesi hakkında gönderilen emirlerin yerine getirilmesi gerektiği konusunda Rumili vâlisine, Filibe mollasına ve nâzırına ve yeniçeri serdarı ve ayân-ı vilâyete gönderilen fermânın sûretidir.

187

Kocaili Sancağı müteselliminin, Surre-i hümayûn'un Sultanönü Sancağı mütesellimi nezaretinde Akşehir'e ulaştırması konusunda Üsküdar'dan Akşehir'e varınca yol üzerinde vâki kadılara, Kocaili ve Sultanönü Sancakları mütesellimlerine ve kethüda yerleri ve yeniçeri serdarları ve ayân-ı vilâyet ve iş erlerine gönderilen fermânın sûretidir.

188

Selanik Kalesi muhâfazası görevine tayin olunan sâbık sekbanbaşı Mehmed'in, selefinin görev süresinin elli beş senesi tamamlandığında dolması nedeniyle Gümülcine'de elli altı senesi Muharrem'i gelinceye kadar beklmesi gerektiği konusunda kendisine gönderilen hükmün sûretidir.

189

Anadolu'dan Üsküdar'a koyun getirenlere, bazı tüccârların, fiyatı düşer diye düşünüp koyunları geri iade ederek zorluk çıkardıkları, bu durumun İstanbul sâkinlerinin et ktlığı yaşamasına yol açacak bir durum olması nedeniyle koyunların değerleri üzre satılmaları konusunda İznik kadısına, Kocaili Sancağı mütesellimine ve kethüda yeri ve yeniçeri serdarı ve sâir zâbitân ve ayâna gönderilen fermânın sûretidir.

190

Erzurum seraskeri Ahmed Paşa'nın maiyyetine memûr kılınan Selim'in maiyyetindeki elli yedi nefer terakkiliyân ve Hozan-zâde Mehmed'in maiyyetindeki altmış neferin, diğer askerleri yoldan çıkardıklarından dolayı yakalanıp cezalarının verilmesi konusunda, Sipâhler Ağası Mustafa'nın mektubu üzre, Üsküdar'dan Anadolu'nun sağ ve sol ve orta kolları yemîn ve yesârlarıyla yol üzerleri ve etrafında vâki olan kadılara, nâiblere, Tokad, Sivas, Merzifon, Amasya, Osmancık, Kangal, Konya, Niğde, Bor, Kastamonu, Boyabad , Taşköprü, Kırşehir, Mucur Kazâlarında bulunan sipâh, kethüda yerlerine, ayân-ı vilâyete ve iş erlerine gönderilen hükmün sûretidir.

191

Terakkilüyândan, Hacı Salih'in ve Remleli Abdullah Ağa'nın neferlerinin, Erzurum seraskerinin maiyyetinde bulunup sorun çıkaranlar arasında olduklarının silâhdâr ağası Mehmed tarafından bildirilmesi üzerine bir önceki hükmün bir sûretinin de bunlar için yazıldığına dâir.

192

Ergani Madeni'nden Payitaht'a gelecek olan gümüşün sağ salim ulaştırılması konusunda Üsküdar'dan Ergani Madeni'ne kadarki güzergâhda görevli bulunan vezirlere, beylerbeyilere, kadılara, mütesellimlere, voyvodalara, kethüda yerlerine, yeniçeri serdarları ve ayân-ı vilâyete gönderilen fermânın sûretidir.

193

Kütahya'dan Payitaht'a gelecek hazînenin sağ sâlim ulaştırılması konusunda Kütahya'dan Âsitâne'ye gelince yol üzerinde bulunan kadılara, ketüdâ yerlerine, yeniçeri serdarlarına ve sair zâbitân ve ayân-ı vilâyete gönderilen fermânın sûretidir.

194

Daha önce nezir verdikleri halde firar ederek tüccarın malını yağmalayan, ahâlinin evlerini yakan, Hâtûniye vakfı karyeleri sâkinlerinden Saka-oğlu Mustafa, Hacı Hasan-oğlu Süleyman, Telin (?) Hüseyin, Koğu İbrahim, ayândan Çubukcu-zâde Ahmed Ağa, Bayramboyu (?) oğlu Ali ve Musa Ağa isimli müfsidlerin yakalanıp, mahkemeye çıkarılarak cezalarının verilmesi konusunda Trabzon vâlisine ve Trabzon kadısına gönderilen hükmün sûretidir.

195

Yeniçeri Ağası Hasan Paşa ve reîsülküttâb Mehmed Râgıb'ın kapu kethüdası Ali ve Arpa emîni Ali ve Hüseyin'in ber-vech-i mâlikâne ve iştirâken üzerlerinde olan Rişvân Hassı Mukataası'nın bin yüz elli altı senesi Martı başlangıcından Şubatı nihâyetine kadar zabt olunmak üzere hâlâ mültezimi olan Mustafa'ya tevcih edilmesi konusunda Hısn-ı Mansûr ve () kadılarına gönderilen fermânın sûretidir

196

Sayda Mukataâtı'nın mülhakâtından Taberiyye'de sâkin Zâhir Ömer isimli şakînin yakalanması ile görevlendirilen Şam vâlisi Vezir Süleyman Paşa'nın, bu görevi nedeniyle diğer görevi olan hac umûrunu sekteye uğratmaması, ayrıca Sayda vâlisi ile de iyi geçinmesi gerektiği konusunda Şam vâlisi Vezir Süleyman Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

197

Sayda Mukataâtı'nın mülhakâtından Taberiyye'de sâkin Zâhir Ömer isimli şakînin yakalanması ile görevlendirilen Şam vâlisi Vezir Süleyman Paşa'nın, çok sayıda askeriyle Sayda'ya girmesi nedeniyle Sayda Mukataası'nın vergi gelirlerinin tahsil edilemediğinin Sayda vâlisi Yakûb Paşa tarafından bildirilmesi üzerine, Süleyman Paşa'nın özre yol açmayacak bir şekilde askerini zabt etmesi konusunda kendisine fermân gönderildiği, ancak mezkûr şakînin yakalanıp cezalandırılmasının o bölgelerin emniyeti için daha gerekli olduğu belirtilerek, bu konuda kendisinin de üzerine düşeni yapması gerektiği konusunda Sayda vâlisi Vezir Yakûb Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

198

Daha önce Eğriboz muhâfazası kendisine tevcih olunan sâbık Bosna vâlisi Hacı Mehmed Paşa'nın, Kandiye Kalesi ile birlikte Girid Eyaleti'ne tayin olunduğu konusunda sâbık Bosna vâlisi Hacı Mehmed Paşa'ya gönderilen hükmün sûretidir.

199

Karlılı Sancağı ilhâkıyla Eğriboz muhafızlığının kendisine tevcih edilmesi nedeniyle, yerine atanan eski Bosna vâlisi Hacı Mehmed Paşa'nın vusûlünde, bir an önce kalkıp mansıbına varması konusunda sâbık Kandiye muhafızı Vezir es-Seyyîd Mehmed Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

200

Hacı Mehmed Paşa'yı Selanik İskeleyi'nden Kandiye'ye ve Seyyid Mehmed Paşa'yı dahi Kandiye'den Eğriboz'a nakl etmek üzere bir kıta kalyonu Selanik İskeleyi'ne göndermesi konusunda Kapdan-ı deryâ Vezir Mustafa Paşa'ya gönderilen hükmün sûretidir.

201

Malatya Sancağı'nda vâki Şora ve Gerger Kazâları ahâlilerine zarar veren Rakka iskânından Cihânbeylû Aşireti'nden İmranlı Oymağı eşkıyasının yakalanarak

Rakka'ya iskânları konusunda Adana beylerbeyisi Rişvân-zâde Süleyman Paşa'ya ve mezkûr kazâların kadılarına ve Gerinân ve () Madenleri emînlerine gönderilen fermânın sûretidir.

202

Siroz ve Aruşa ahâlisine zarar ve ziyânlarının dokunan Siroz'da Birinci Camgöz Ali Beşe, Beşinci Hüseyin Beşe ve Küçük Ömer Beşe isimli eşkıyaların yakalanıp cezalandırılmaları gerektiği hususunda Yeniçeri Ağası Vezir Hasan Paşa'nın mektûbu üzre, Siroz kadısına ve Siroz'da yeniçeri zâbiti olan İbrahim Çavuş'a ve ocak ihtiyârlarına, ayân-ı vilâyet ve iş erlerine gönderilen emrin sûretidir.

203

Edirne bostancıbaşısının çukadarlarından İbrahim'in Payitahta gelirken Ergene Köprüsü'nde önünü kesen ve yaralayarak öldüren eşkıyalardan yakalanan Ulacı Hüseyin-oğlu Ahmed, İnce Kara Mustafa ve Kılıcı-oğlu İbrahim'in suçlarını itiraf etmeleri üzerine cezalarının tertib olunması konusunda Edirne mollasına, Edirne'de yeniçeriler zâbiti olan Mehmed'e gönderilen fermânın sûretidir.

204

Yörükân ve Türkmân Tâifesi'nin Banaz Kazâsı'ndan geçerek yaylaklarına gidiş ve gelişlerinde mezkûr kazânın ahâlisine ve reâyâsına zarar verdikleri, içlerinden Kaçar-oğlu, Dağlı-oğlu, Kara Tekeli, Burhân, Karaca Arablı, Alçalı, Çarıklı ve sâir cemaatlerin de eşkıyalık faaliyetlerinde bulunduğu belirtilerek, meselenin halledilmesi, reâyâdan gasbedilenlerin geri verilmesi, suçluların cezalandırılması konusunda, Aydın muhassılı Vezir Mehmed Paşa'ya, mübâşir tayin olunan Manisa voyvodası Kara Osman-oğlu Mustafa ve Tire ve Kütahya mütesellimleri ve Denizli voyvodasına gönderilen fermânın sûretidir.

205

Kaş ve buraya tâbi olan kalelerin muhâfazasında paşaların masrafları için Gönve ve Batum Kazâlarından ayrı bir vergi toplanması konusunda gelen arzlar üzerine, meselenin mahallinden soruşturulacağı, bölge kadılarından gelecek konuyla ilgili

arzların değerlendirilerek buna göre bir düzenlemeye gidileceği konusunda, reisülküttâb Mehmed Râgıb'ın ilâmı üzre, Gönve Sancağı'nda vâki kadılara gönderilen fermânın sûretidir.

206

Sâbık Bosna vâlisi Hacı Mehmed Paşa'yı Selanik'den alıp Kandiye'ye ve sonra sâbık Kandiye muhafızı Seyyid Mehmed Paşa'yı da Kandiye'den alıp Eğriboz'a nakl ve bu hizmeti ikmâl etdikden sonra Selanik'e varıp daha önce satın alınan kurşunun Der-saâdet'e nakl edilmesi işine bir kıta kalyon atanması konusunda Kapdan-ı deryâ Vezir Mustafa Paşa'ya gönderilen hükmün sûretidir.

207

Sahillerdeki kazâlardan İstanbul'a odun nakleden kayıklara mâni olunmaması konusunda Kandıra, Kaymas, Genceli, Şeyhler, Ağaçlu, Şile, Ereğli, Akçaşar ve Samako Ereğlisi İskelelerinin kadılarına, yeniçeri serdarlarına ve iskele emînlerine gönderilen fermânın sûretidir.

208

Bir önceki hükmün bir sûretinin İznikmid ve nâhiyeleri, Karamürsel, Yalakâbad, Gekbüze Kazâlarının kadılarına, Kocaili mütesellimine, İznikmid yeniçeri zâbitine ve zikr olunan kazâların serdarlarına ve iskele emînlerine gönderildiğine dâir.

209

Payitaht olan İstanbul'a Anadolu ve Rumili taraflarındaki kasaba ve karyelerden evleriyle göçüp gelenler veya iş aramak üzere gelenlerin şehirde yiyecek kıtlığını yol açmaları nedeniyle daha önce bu durumun önlenmesi konusunda bir çok emir sâdır olmuşken, yine gelenlerin tesbit olunması üzerine bu konuda gerekli önlemlerin alınması hususunda İznikmid ve Dil tarafında vâki Hendek kadılarına ve Kocaili Sancağı mütesellimine ve İznikmid'de yeniçeri zâbitine ve sâir zâbitâna gönderilen fermânın sûretidir.

210

Bir önceki hükmün bir sûretinin Edirne mollasına, Edirne bostancı başısına ve Edirne'nin yeniçeri zâbitine karadan gelenlerin engellenmesi için gönderildiğine dâir.

211

209. hükmün bir sûretinin Tekfûrdağı, Ereğli, Silivri, Boğaz Hisârı, İnöz nâiblerine, Tekfûrdağı'nda ve Gelibolu'da olan yeniçeri zâbitlerine ve sâir zâbitân ve iskele emirlerine gönderildiğine dâir.

212

209. hükmün bir sûretinin Mudanya, Yalakâbâd, Mihâlîç, Edincik, Çardak, Lapseki, Bandırma ve sâir boğaz hisârlarına varınca Anadolu sâhillerinde olan kazâların kadılarına ve sâir zâbitân ve iskele emînlerine gönderildiğine dâir.

213

209. hükmün bir sûretinin Kırkkilise mutasarrıfına, kethüda yerine, yeniçeri serdarına ve sâir zâbitâna gönderildiğine dâir.

214

Mîrî levedât başbûğlarını kışlaklarına tayin edip, maiyyetinde olan mîr-i mîrân-ı kirâmdan Ankara Sancağı mutasarrıfı Ömer Paşa, Alânya Sancağı mutasarrıfı İbrahim, Sultanönü mutasarrıfı Ali Paşa, İçil Sancağı mutasarrıfı Abdurrahmân Paşa, Karesi Sancağı mutasarrıfı Hüseyin Paşa, Amasya Sancağı mutasarrıfı Cevher Paşa, Çorum Sancağı mutasarrıfı Hamza Paşa, Beğşehir Sancağı mutasarrıfı Ali Paşa, Kocaili Sancağı mutasarrıfı Mustafa Paşa, Akşehir Sancağı mutasarrıfı Ebûbekir Paşa, Karahisâr-ı Sahib Sancağı mutasarrıfı Hâmiş Paşa ve Aksaray Sancağı mutasarrıfı Musatafa Paşa'nın kendisiyle birlikte ve emri altında Erzurum'da kışlağa girmeleri konusunda Erzurum seraskeri Vezir Ahmed Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

215

Erzurum'da, Kars'da, Çıldır'da kışlayan askerlerin tayinâtı için zahire ve küçük baş hayvan tedârik edilip, Erzurum'da ve Kars'da bulunan anbarlarda depolanması konusunda Erzurum seraskeri Vezir Ahmed Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

216

Erzurum'da kışlayacak askerin zahire ihtiyacını karşılamak için un satın aldırılması ve Erzurum'daki anbarlarda depolanması konusunda Erzurum vâlisi Vezir Veli Paşa'ya, Erzurum mollasına, Erzurum Eyaleti'ndeki diğer kadılara, Erzurum Gümrük emîni İsmail'e ve ayân-ı vilâyete gönderilen fermânın sûretidir.

217

Kars beylerbeyisi Çeteci Abdullah Paşa'ya, Kars kadısı ve Eyaletdeki diğer kadılara, Kars defterdârı Müftîzade'ye, ayân-ı vilâyete mûmâ-ileyh Müftizâde ma'rifetiyle Kars'da mevcûd-ı anbar olmak üzere mübâyaaşı fermân olunan zahire çeşitlerini gösteren hüküm.

218

Çıldır vâlisi Vezir Yûsuf Paşa'ya, Çıldır Eyaleti'ndeki kadılara, ayâna, Çıldır'da kışlayan askerlerin tayinâtı için Çıldır vâlisi marifetiyle satın aldırılması fermân olunan zahireleri gösteren hüküm.

219

Erzurum'daki ordudan kaçıp etraftaki karyelerin halkına zarar veren başıboş levendlerin, her kimin hududuna girerlerse yakalanıp cezalarının verilmesi konusunda Sivas vâlisi Vezir Ali Paşa'ya, Sivas Eyaleti'ndeki kadılara, elviye mütesellimlerine, kethüda yerlerine, yeniçeri serdarlarına ve sâir zâbitlere, ayân-ı vilâyete ve iş erlerine gönderilen fermânın sûretidir.

220

Bir önceki hükmün bir sûretinin Maraş vâlisi Vezire, Eyalet-i mezbûrda vâki kadılara ve sâire gönderildiğine dâir.

221

219. hükmün bir sûretinin Karaman vâlisi Vezire ve Eyalet-i mezbûrda vâki kadılara ve sâire gönderildiğine dâir.

222

219. hükmün bir sûretinin Diyârbekir vâlisine ve Âmid mollasına ve Eyalet-i mezbûrda vâki sâir zâbitlere ve sâire gönderildiğine dâir.

223

219. hükmün bir sûretinin Eyalet-i Antalya'da vâki kadılara ve mütesellimlere gönderildiğine dâir.

224

219. hükmün bir sûretinin Karahisâr-ı Şarkî Sancağı'nda vâki kadılara ve mütesellimine ve sâire gönderildiğine dâir.

225

219. hükmün bir sûretinin Tokad nâibine ve voyvadasına ve sâire gönderildiğine dâir.

226

219. hükmün bir sûretinin Amasya Sancağı'nda vâki kadılara ve mütesellimine ve sâire gönderildiğine dâir.

227

219. hükmün bir sûretinin Malatya Sancağı'nda vâki kadılara ve Malatya Hassı voyvadasına ve sâire gönderildiğine dâir.

228

219. hükmün bir sûretinin Ankara Sancağı'nda vâki kadılara ve mütesellimine ve sâire gönderildiğine dâir.

229

219. hükmün bir sûretinin Bolu hâkimine ve livâ-i mezbûrda vâki kadılara ve sâir zâbitâna ve sâire gönderildiğine dâir.

230

219. hükmün bir sûretinin vezâretten mütekaid olup Köprü Sancağı kendisine mâlikâne verilen Süleyman Paşa'ya ve livâ-i mezbûrda vâki kadılara ve sâire gönderildiğine dâir.

231

219. hükmün bir sûretinin Gümüşhâne emîni -dâme mecduhû-ye ve kadısına ve sâire gönderildiğine dâir.

232

219. hükmün bir sûretinin Adana beylerbeyisi ve Eyalet-i mezbûrda vâki kadılara ve sâire gönderildiğine dâir.

233

Kasım ayı gelince, deniz mevsimi geçmeden Donanma-yı hümayûnun Tersânede demirleyip, ikamet etmesi konusunda Kapdan-ı deryâ Vezir Mustafa Paşa'ya gönderilen hükmün sûretidir.

234

Belgrad muhafızı Pîr Mustafa Paşa'nın adamlarıyla birlikte Payitaht'a gönderilen eşyasının sağ salim ulaştırılması konusunda Âsitâne'den Belgrad'a varınca yol üzerinde vâki kadılara, kethüda yerlerine, yeniçeri serdarlarına ve sâir zâbitâna gönderilen hükmün sûretidir.

235

Kudüs'te bazı tamir faaliyetleri için gereken kereste ve aletlerin İnebolu'dan temin edilip, sağ sâlim Yafa İskeleyi'ne ulaştırılması konusunda Kapdan-ı deryâ Vezir Mustafa Paşa'ya gönderilen hükmün sûretidir.

236

Belgrad Kalesi muhâfazasında olan Dergâh-ı muallâ topcuları zâbitliğine sâbık topcular ocağı kethüdası Hacı Mustafa'nın tayin edilmesi üzerine, hâlen zâbit olan Ahmed Kethüda'nın İstanbul'a dönüp burada ikamet etmesi konusunda kendisine gönderilen hükmün sûretidir.

237

Hotin Kalesi muhâfazasında görevli cebeciler üzerine ağa vekili olan Hacı Mustafa'nın istenmeyen hareketlerde bulunması nedeniyle görevinden alındığı ve Kili'de ikâmet etmesi gerektiği konusunda kendisine gönderilen hükmün sûretidir.

238

Sâbık Hanya muhafızı olan Hüseyin Paşa'nın Adana Eyaleti'ne tayin olunduğu, kendisi gelinceye kadar yerine birinin mütesellimliğe nasbı konusunda Adana Eyaleti'nde vâki kadılara ve nâiblere gönderilen hükmün sûretidir.

239

Konar-göçer Yörükân tâifesinden Kenezli ve Serik Cemaatleri'nin ilkbaharda Anamus Yaylası'na gidiş gelişlerinde, içlerinden bazı eşkıyaların çıkarak, Hamid Sancağı'nda bulunan kazâların ahâlilerine zarar vermemeleri konusunda gereken tedbirlerin alınması ve doğan zararın adı geçen cemaatlardan tazmin ettirilerek Aydın Sancağı'nda hâlî ve harâb yerlere iskân ettirilmeleri hususlarında Aydın muhassılı Vezire, Teke ve Hamid Sancakları'na mutasarrıf Çelik Mehmed'e () ve () kadılarına, Akşehir, Beyşehir, Alâiyye ve Karahisâr-ı Sâhib Sancakları mütesellimlerine, Teke, Hamid ve zîkr olunan sancakların zâbitân ve iş erlerine gönderilen fermânın sûretidir.

240

Teke Sancağı'nda bulunan Eğridir Kazâsı'ndan Antalya Kalesi'ni muhâfazaya tayin olunan dokuz yüz seksen neferin arasından eşkıyalık yapanların cezalarının verilmesi konusunda Teke ve Hamid Sancakları mutasarrıfı Çelik Mehmed'e ve tayin olunan mübâşire gönderilen fermânın sûretidir.

241

Filibe'de sâkin koru ağası olarak bilinen Ahmed isimli şahsın, bir şekilde ayân olup, her işe karıştığı, haksız ve fazladan vergiler koyarak ahâliyi zor durumda bıraktığı bildirildiğinden, mezkûr şahsın mübâşir marifetiyle kadının huzuruna çıkartılması konusunda Rumili vâlisi Vezir Ahmed Paşa'ya, Sofya mollasına ve ta'yîn olunan mübâşire gönderilen hükmün sûretidir.

242

Payitaht'ta bulunan Nemçe kapı kethüdasının başvurusu üzerine, Nemçelü ile yapılan anlaşmaya göre Sırp Eyaleti'yle Bosna taraflarındaki iki devlet arasındaki sınırların düzenlenmesi konusunda Bosna vâlisi sadr-ı esbak Vezir Yeğen Mehmed Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

243

Kütübhâne-i âmire evkâfından Tavraş Mukataası ve Haremeyn Mukataası'ndan olan Rişvân Aşîreti'nin vergisinin toplanmasına engel olması, bazı eşkıyalar ile işbirliği yapması ve mezkûr mukataaların âtil kalmasına neden olmasından dolayı Hısn-ı Mansûr kadısının cezalandırılması lazım gelirken, bu defa afv olunup uyarılmakla yetinildiği konusunda Hısn-ı Mansûr kadısına ve Kütübhâne-i âmirem evkâfından Tavraş (?) Mukataası ve Rişvân voyvodasına gönderilen fermânın sûretidir.

244

Kudüs'te Sahrâtullâh'ın tamirinde görev alacak elli bir zımmî ustanın menzillerine sağ sâlim ulaştırılması konusunda Kudüs-i Şerîf, Gazze, Remle Sancakları mütesellimlerine, Kudüs-i Şerîf'de merhûme Haseki Sultan vakfı mütevellîsine ve Yafa Gümrüğü emînine gönderilen fermânın sûretidir.

245

Beypazarı voyvodası Hacı İbrahim'in sarayını basan onu ve yirmi beş adamını katl eden, değerli eşyalarını gasp edenlerin yakalanması hususunda Der-saâdetden Beypazarı tarafına tayin olunan mübâşire ve yeniçeri ocağı tarafından görevlendirilen memûra, Beypazarı nâibine ve ayân-ı vilâyete gönderilen fermân sûretidir.

246

Maraş Eyaleti'nin kendisine tevcih olunduğu, bundan sonra yönetimi altındaki eyaletin dâhilinde bulunan Afşar eşkıyasının şerlerinden ahâliyi kurtarması konusunda Maraş beylerbeyisi Rişvân-zâde Süleymân Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

247

Merkezden gelen emirlerin uygulanmasına engel olan Yenişehir'de nakîbü'l-eşrâf kaymakamı Seyyid Ahmed ile Şeyh-zâde Hüseyin Efendi isimli şahısların, bundan sonra vilâyet işlerine karışmamaları için uyarmak gerektiği konusunda Yenişehir-i Fenâr mollasına ve Tırhala Sancağı mütesellimine gönderilen fermânın sûretidir.

248

Ergani ve Keban Madenleri'nden Payitaht'a gelecek olan altın ve gümüş hazinesinin sağ sâlim ulaştırılması ve gereken yük hayvanlarının sağlanması konusunda Ergani, Keban Madenleri'nden Üsküdar'a varınca yol üzerinde vâki olan vezirlere, beylerbeyilere, kadılara, mütesellimlere, voyvodalara, kethüda yerlerine, yeniçeri serdarlarına ve ayân-ı vilâyete gönderilen fermânın sûretidir.

249

Van beylerbeyisi olan Üçüncü-zâde Ömer Paşa'nın reâyâyâ ettiği zulmün haddi aştığı, pişmanlık göstermemesinden dolayı cezalandırılmasının kaçınılmaz hale geldiği, bu nedenle idâm edilerek cezasının infâz edilmesi gerektiği konusunda Van muhâfazasında olan Murtezâ Paşa'ya, Mahmûdî hâkimi Zeynel'e, tayin olunan

mübâşire, Van defterdârı Ahmed'e, turnacıbaşı olup hâlâ Van'da olan Seyyîd Ahmed'e ve Van Kalesi'nin sağ ve sol kol ağalarına gönderilen fermânın sûretidir.

250

Van muhafızı Üçüncü-oğlu Ömer Paşa'nın idâmının infâz edilmesi üzerine bir sonraki emre kadar Van muhafızlığına Kayseri Sancağı mutasarrıfı Murtazâ Paşa'nın atandığına dâir Van muhafazasında olan Murtezâ Paşa'ya, Van kadısına, müftîsine, defterdârı Ahmed ve muhâfazada görevli turnacıbaşı Seyyîd Ahmed'e, sağ ve sol kol ağalarına, alaybeylerine, kapu yerlü kulu ağaları zâbitlerine ve mîrî levendât bölükbaşlarına gönderilen fermânın sûretidir.

251

İdam edilen sâbık Van Kalesi muhafızı Ömer Paşa'nın mallarının ve eşyasının kardeşi Üçüncü-oğlu Osman'dan sorulması ve bununla birlikte mezkûr kardeşin devlet malını haksız yere yediğinden dolayı cezasının verilip hapsedilmesi konusunda hâlen Van muhâfazasında olan Murtezâ Paşa'ya, tayin olunan mübâşire, Van Kalesi dizdârına, Üçüncü-oğlu Osman ma'rifetiyle yazılmış mîrî piyâde levendât ve yüzbaşlarına gönderilen hükmün sûretidir.

252

Şam Eyaleti'nde bulunan Sayda Mukataâtı'ndan Taberiyye Kalesi'nde konuşlanan Zâhir Ömer isimli şakînin, hac mevsiminden önce yakalanması, binâ ettiği kale ve kulelerinin yıkılması ve gereken cezasının verilmesi konusunda Şam vâlisi Vezir Süleyman Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

253

Şam Eyaleti'nde bulunan Sayda Mukataâtı'ndan Taberiyye Kalesi'nde konuşlanan Zâhir Ömer isimli şakînin, Şam vâlisi Süleyman Paşa ile birlikte, hac mevsiminden önce yakalanması, binâ ettiği kale ve kulelerinin yıkılması ve gereken cezasının verilmesi konusunda Sayda vâlisi Vezir Yakûb Paşa'ya gönderilen femânın sûretidir.

254

Dîvân-ı hümâyûn'umda baş tercüman şahsın Fener hâricinde olan kendi bahçesinden elde ettiği hânesine hamrın, daha önce olduğu gibi elli beş senesinde de bir defada nakledilmesine izin verildiği konusunda Yeniçeri Ağası Hasan Paşa'ya ve hassa bostancıbaşıya gönderilen hükmün sûretidir.

255

Petro veled-i Sava isimli zımmînin Sulu Manastır civarında Zeytun Mahallesi'nde bulunan evine kendi bağından ürettiği hamrın bir defada nakl edilmesine engel olunmaması için Hasan Paşa'ya ve hassa bostancıbaşıya gönderilen hükmün sûretidir.

256

Dânişmentlü Kazâsı'nda ahâliye zarar veren Dânişmendlü Türkmânı Aşîreti'nden Güneşoğulları Sağır Mehmed ve kardeşi Velî Süleyman isimli şakîlerin yakalanarak mahkemeye çıkarılması, yağmaladıkları eşyaların ve malların sahiplerine teslim edilmesi konusunda Aydın muhassılına, Güzelhisâr kadısına, nâibine ve Kütahya mütesellimine gönderilen hükmün sûretidir.

257

Karahisâr-ı Sâhib mütesellimi Veli Ömer Paşa-zâde Ali'nin yine aynı sancağa mütesellim atandığına dâir kendisine gönderilen fermân sûretidir.

258

Karahisâr-ı Sâhib Sancağı'nın tevcih olunduğu şahsın müteselliminin işine karışılmaması konusunda Karahisâr-ı Sâhib Sancağı'nda vâki kadılara gönderilen fermânın sûretidir.

259

Erzurumlu-oğlu Molla Mehmed'in, maktûl Üçüncü-oğlu Ömer Paşa hakkında soruşturulmak üzere Payitaht'a gönderilmesi konusunda İzmir nâibine ve İzmir voyvodasına gönderilen hükmün sûretidir.

260

Çorum Sancağı'nda Direklibend isimli mahalde eşkıyanın ortaya çıkarak ahâliye zarar vermeleri üzerine gereken önlemlerin alınması ve mezkûr eşkıyanın yakalanmaları konusunda Çorum mütesellimine ve sancak zâbitlerine gönderilen fermânın sûretidir.

261

Bir önceki hükmün bir sûretinin Bolu voyvodasına Çamlu Boğazı'nda ortaya çıkan eşkıyanın tedibi için gönderildiğine dâir.

262

260. hükmün bir sûretinin Sivas vâlisine gönderildiğine dâir.

263

260. hükmün bir sûretinin Karaman vâlisi Vezire, Eyalet-i Karaman'da olan zâbitâna gönderildiğine dâir.

264

260. hükmün bir sûretinin Kütahya mütesellimine ve livâ-i mezbûr zâbitânına gönderildiğine dâir.

265

260. hükmün bir sûretinin Amasya mütesellimine ve livâ-i mezbûrda vâki sâir zâbitâna gönderildiğine dâir.

266

260. hükmün bir sûretinin Karahisâr-ı Sâhib mütesellimine ve livâ-i mezbûr zâbitânına gönderildiğine dâir.

267

260. hükmün bir sûretinin Akşehir mütesellimine ve livâ-i mezbûr zâbitânına gönderildiğine dâir.

268

Girid'de bulunan Resmo'da yaşayan Müslim ve gayr-ı Müslim reâyâlarının ova karyelerinden gelen zahirelerinin engellenmemesi, keyfî olarak ahâliye mübâşirler gönderilmemesi konularında Kandiye muhafızı sadrâzam-ı esbak vezire, Resmo Sancağı mutasarrıfına ve Resmo Sancağı'nda vâki kadılara gönderilen fermânın sûretidir.

269

Vergileri toplamak üzere yerine güvenilir birini kaymakam olarak bırakıp Payitaht'a gelmesi konusunda Sayda Eyaleti vâlisi Yakûb Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

270

Dimetoka ve tevâbi'î kalemiyyesi cizyedârı olan Malkod-zâde Mustafa'nın berât şartlarına aykırı olarak cizye topladığının şikâyet edilmesi ile ilgili olarak Payitaht'a gönderilmesi konusunda Dimetoka'ya mübâşir tayin olunan Hacı Ömer'e, Dimetoka, Meğri ve Ferecik nâiblerine gönderilen fermânın sûretidir.

271

Van Kalesi muhâfazası şartıyla Van Eyaleti'nin kendisine tevcih edildiği konusunda Van Eyaleti'ne tayin olunan Süleyman'a, Van muhafazasında olan Murtazâ Paşa'ya, Van kadısına, Van'da olan zâbitlere, alaybeylerine, ve sâir zâbitlere gönderilen fermânın sûretidir.

272

Maktûl Üçüncü-zâde Ömer Paşa'nın Dîvân kâtibi olan Keşanlı Ahmed Efendi-zâde'nin sorgulanmak üzere Âsitâne'ye gönderilmesi konusunda Van muhafazasında olan Murtaza Paşa'ya ve mübâşir tayin olunan Hüseyin'e gönderilen fermânın sûretidir.

273

Yenişehirli Osman Paşa kethüdası Süleyman Efendi'nin birâderi İsmail Efendi'nin sorgulanmak üzere Âsitâne'ye gönderilmesi konusunda Yenişehir-i Fener mollasına ve mübâşir tayin olunan Mehmed'e gönderilen fermânın sûretidir.

274

Adakalesi muhâfazasına tayin olunduğuna dâir Sâbık İzvornik Sancağı mutasarrıfı Hersekli Bektaş'a gönderilen fermânın sûretidir.

275

Edirne bostancıbaşı Hacı Süleyman'ın gösterdiği başarı nedeniyle, aynı göreve atandığına dâir kendisine gönderilen fermânın sûretidir.

276

Maktûl Üçüncü-zâde Ömer Paşa'nın emvâl ve eşyasının araştırılarak ortaya çıkarılması ve her hangi bir müdâhaleye mahal vermeden defter edilip görevlendirilen mübâşire teslim edilerek Payitaht'a gönderilmesi konusunda Trabzon valisine, Trabzon sâkinlerinden Çakıcı-oğlu Ahmed ve Meşâti-oğlu Mehmed'e gönderilen fermânın sûretidir.

277

Sâbık Filibe koruağası Ahmed'in hakkında yapılan şikâyetin asılsız olduğu, yapılan soruşturmada reâyâdan hakkında herhangi bir şikâyetin olmaması üzerine anlaşarak daha önce azl edildiği koruağalığının geri verilmesi ve varsa şikâyetçilerle Payitaht'ta mahkeme edilemesi konusunda Filibe kadısına gönderilen hükmün sûretidir

278

Zağarcıbaşı-i sâbık Süleyman'ın Belgrad Kalesi muhafızlığına tayin olunduğu, bir an önce görev mahalline varması ve muhafazagörevinde bulunması konusunda kendisine gönderilen fermânın sûretidir.

279

Ayasofya-i Kebîr Câmii'nin yanında inşâ edilen Kütübhâne'nin evkâfından olan mukataalardan Hısn-ı mansûr Kazâsı'nda bulunan otuz bir karye ve mezraanın gelirinin vakıf mütevellîsi olan Ali'ye verilmesi konusunda Hısn-ı mansûr kadısına gönderilen fermânın sûretidir.

280

Kebsud Kazâsı'na tâbi Balat Karyesi sâkinlerinden bazı şakîler ile kazâ nâibi Seyyid Abdurrahman'ın birlik olup rüşvet alma ve haksızlık yapma gibi fiillerde bulundukları, meselenin halledilmesi için mübâşir gönderildiğinde ise başka mahallere kaçtıkları, bu nedenle meselenin halledilemediği belirtilerek bundan sonra şakîlerin ve suçluların yakalanarak mahkemeye çıkarılması konusunda Kütahya mütesellimine, Çayır-oğlu Mustafa'ya, Sincan voyvodası'na ve Kara Osman'a gönderilen hükmün sûretidir.

281

Tercil Kazâsı idarecilerinin bundan sonra keyfî mübâşirler göndererek fukarânın zor durumda bırakmamaları konusunda Diyarbekir vâlisine, Âmid mollasına ve Tercil kadısına gönderilen fermânın sûretidir.

282

Hums ile Şam arasında bulunan İki Kapulu isimli hânın zâbiti olan Süleyman'a görevindeki başarısından dolayı Dergâh-ı muallâ kapıcıbaşılığı pâyesi verildiği konusundan kendisine gönderilen fermânın sûretidir.

283

Aydın kazâlarından Meğri Kazâsı ahâlisine zarar veren Tekyenişîn-oğlu Hasan isimli şakînin yakalanması konusunda Aydın muhassılı Vezir Mehmed Paşa'ya ve kadılara gönderilen fermânın sûretidir.

284

Ağros Kazâsı'nda sâkin Tekyenişîn-oğlu Hasan isimli şakînin yakalanması konusunda Teke Sancağı mutasarrıfı Çelik Mehmed Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

285

Donanma kaptanlarından Derviş Ağa-zâde İsmail, İnci Paşa-zâde Osman ve Maryol-zâde Ali'nin Çekdire gemilerinin kışlağa girmelerine izin verildiği konusunda Kapdan-ı deryâya gönderilen hükmün sûretidir.

286

Edirne'ye gelip ikâmet etmesi konusunda sâbıkan Çirmen Sancağı'nda olan Ahmed'e gönderilen fermânın sûretidir.

287

Daha önce zulüm ve adaletsizliklerden ötürü vatanları terk ederek Kürt memleketlerine göç eden ahâlinin gönüllerinin kazanılıp eski vatanları olan Van'a döndürülmeleri hususunda Van beylerbeyisi Hacı Seyyid Süleyman'a gönderilen fermânın sûretidir.

288

Aksaray Sancağı'nın Kırşehir Sancağı eklenerek ()'a tevcih olunduğu konusunda Aksaray Sancağı'nda vâki kadılara gönderilen fermânın sûretidir.

289

Bir önceki hükmün bir sûretinin Kırşehir Sancağı kadılarına gönderildiğine dâir.

290

Çıldır vâlisi Yûsuf Paşa tarafından yakalanan Erzurum tarafında görevli levendât bölükbaşlarından şakîlik yapan Genc Ali, Yakûb Bölükbaşı, Dervîş ve Sarı Hasan'ın cezalandırılması konusunda Erzurum cânibi seraskeri Vezir Ahmed Paşa'ya gönderilen hükmün sûretidir.

291

Belgrad Kalesi yakınlarında, Save Nehri tarafında bulunan kilisenin genişletme ve yükseltme yapılmaksızın tamir edilmesi konusunda Belgrad muhafızı Mustafa Paşa'ya ve Belgrad kadısına gönderilen fermânın sûretidir.

292

Serhadlerde görevli askerin maaşlarının dağıtılması için, yüz bin vakıyye bakır karşılığı taksim edilerek esnâftan toplanan akçelerin kimsenin müdâhale ve engellemesine mahal bırakılmayacak şekilde toplanması konusunda Tokad nâibine, Tokad sâkinlerinden mîr-i piyâde haseki Hacı Ahmed'e ve haseki Hacı Hüseyin'e gönderilen hükmün sûretidir.

293

Daha önce hakkında şikâyetle bulunulan, Filibe'de sâkin koru ağası olarak bilinen Ahmed isimli şahsın Payitaht'ta ölmesi üzerine kalan mallarından fukarâdan zorla aldıklarının hak sahiplerine iâde edilmesi hususunda Filibe mollasına ve tayin olunan mübâşire gönderilen fermânın sûretidir.

294

Kırım Hânı Selâmet Girây Hân tarafından gönderilen hediyelerin, daha giden Dîvân kâtibi ile beraber sağ sâlim Âsitâne ulaştırılması konusunda Kırım'dan Âsitâne'ye gelince vâki olan kadılara ve ayân-ı vilâyete gönderilen hükmün sûretidir.

295

Moskof diyârından gelen Rus ulağını öldüren, eşyalarını ve yanındaki belgeleri alan suçluların yakalanması konusunda Babadağı, Karasu, Hacıoğlu Pazarı, Ester ve Ali Bey Karyelerinin bulunduğu kazâların kadılarına ve zikr olunan kazâların kethüda yerleri, yeniçeri serdarlarına, Ester ve Ali Bey Karyeleri voyvodalarına ve sâir zâbitân ve ayân-ı vilâyete gönderilen hükmün sûretidir.

296

Belgrad muhafızlığı zâbitliğinin sâbık zağarcıbaşı Mehmed'e tevcih olunduğu konusunda Belgrad yeniçerileri zâbiti Mehmed'e gönderilen hükmün sûretidir.

297

Moskof diyârından gelen Rus ulağını öldüren, eşyalarını ve yanındaki belgeleri alan suçluların o tarafa firâr etme ihtimalleri üzerine Silistre ve etrafının araştırılıp gözetlenmesi konusunda Özi vâlisi Vezir Ebûbekir Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

298

Arpalık olmak üzere Üsküp Sancağı'nın imdâd-ı hazariyye malının hazariyye şartlarına göre tahsil olunması konusunda Üsküp Sancağı'nda vâki kadılarına gönderilen hükmün sûretidir.

299

Kandiye'ye muhafız olan Mehmed Paşa'yı Kandiye'ye ve eski muhafız sadr-ı esbak Silahdâr Mehmed Paşa'yı Eğriboz'a ve Resmo'dan bazı eşyaların alınarak Âsitâne'ye taşınması konusunda Bahr-i Sefîd'e memûr mîrî kalyon kapudanlarından İbrahim Kapudan'a gönderilen fermânın sûretidir.

300

Moskof diyârından gelen Rus ulağını öldüren, eşyalarını ve yanındaki belgeleri alan suçluların yakalanması ve gasb edilen eşya ve evrâkın Rus kapı kethüdasının Rus tarafına giden adamına teslim edilmesi hususunda Babadağı, Karasu, Hacıoğlu Pazarı, Ester, Ali Bey ve Menkal Karyelerinin bulunduğu kazâların kâdîlarına, zikr olunan kazâların kethüda yerleri, yeniçeri serdarları ve adı geçen karyelerin voyvodaları ve sâir zâbitân ve ayân-ı vilâyete gönderilen fermânın sûretidir.

301

Kütahya müteselliminin teftiş maksadıyla gönderdiği Veli bölükbaşı, Halil bölükbaşı, Kütahyalı Mustafa Ağa, Genc Mehmed, Dilbân Osman, Sarı Hüseyin gibi

bölükbaşların Bolu Sancağı'nda bulunan Taraklıborlu Kazâsı karyelerine gelip halka zarar verip zor durumda bıraktıklarının bildirilmesi üzerine bunların yakalanması konusunda Taraklıborlu, Bolu, Gerede ve diğer kazâların kadılarına ve Kütahya mütesellimine ve Bolu Hâssı voyvodasına gönderilen fermânın sûretidir.

302

Bir önceki hükmün bir sûretinin Van vâlisine gönderildiğine dâir.

303

301. hükmün bir sûretinin Teke Sancağı mutasarrıfı Çelik Mehmed Paşa'ya gönderildiğine dâir not.

304

Belgrad'da inşâ edilen câmide kullanılmak üzere gönderilen keçe ve avizelerin yüklü olduğu arabaların sağ sâlim ulaştırılması konusunda Rumili vâlisi Vezir Ahmed Paşa'ya, Edirne, Filibe, Sofya mollalarına, Edirne bostancıbaşısına ve Âsitâne-i Saâdet'den Belgrad'a varınca yol üzerinde vâki kadılara, kethüda yerlerine, yeniçeri serdarlarına ve ayân-ı vilâyete gönderilen fermânın sûretidir.

305

İzmir limânında izinsiz depo, akaret ve benzeri dükkanlar yapıldığından limanın harab ve işlemez hale geldiği, limanın bu durumu hakkında İzmir ahâlisi ve İzmir'e gidip gelen kaptanların da şikayetçi olduklarının Kapdan-ı deryâ Mustafa Paşa tarafından bildirilmesi üzerine İzmir Kazâsı nâibine, İzmir voyvodasına ve ayân-ı vilâyete gönderilen hükmün sûretidir.

306

Selanik'de, yeniçeri çukalarının dikimini yapan yahûdilerin çuka vekili Fransız-oğlu diye bilinen İsak isimli yahûdinin görevini suistimal edip, zimmetine çuka malı geçirip kendi işlerinde kullanması nedeniyle gereken yeniçeri çukalarının zamanında tedarik edilemediğinin bildirilmesi üzerine, sonradan İstanbul'a gelip Sicilyateyn Konsolosu'nun tercümanı olarak görev yapan mesfûrdan zimmetine geçirdiği malın

tahsil edilmesi konusunda Selanik kadısına, Selanik'de yeniçeri zâbiti Turnacıbaşı Hasan ve Selanik Sancağı mütesellimine gönderilen hükmün sûretidir.

307

Venedikli Pedemik (?) isimli kaptanın ve Mehmed Reisin gemilerinin saldırıya uğraması ve mallarının gasp edilmesi üzerine meselenin halledilmesi konusunda İskenderiye Sancağı mutasarrıfına, Ülgün ve Bâr nâibine ve Ülgün ve Bâr Kaleleri'nin ulemâ ve sulehâsına, ağa ve zâbitlerine gönderilen hükmün sûretidir.

308

Edirne'de bulunan Dârüssaâde ağası Beşîr Ağa'nın nezâretindeki Sultan Bâyezid-ı Velî, Sultan Murâd-ı Evvel Câmileri ve diğer câmilerin Ramazan Bayramı'nda geceleri kandillerinin yakılarak süslenmeleri konusunda Edirne mollasına ve Edirne bostancıbaşısına gönderilen fermânın sûretidir.

309

Banaz ve etrafında yaşayan ahâlinin mallarını gasb edip zarar ve ziyânda bulunan göçebe eşkıyalarının yakalanmaları, bu konuda civardaki Burhanlı Cemaati'nin de katılımının sağlanması hususunda Aydın muhassılı Vezir Mehmed Paşa'ya, mübâşir Abdüllatif'e, Mağnisa voyvodası Kara Osman-oğlu Mustafa'ya, Tire ve Kütahya mütesellimlerine ve Denizli voyvodasına gönderilen fermânın sûretidir.

310

Beypazarı Kasabası'nda, Beypazarı voyvodası Hacı İbrahim'i öldüren ve mallarını gasp eden şakîlerin yakalanıp cezalarının verilmesi konusunda kazâ kadılarına, Beypazarı nâibi Hüseyin'e, Beypazarı serdarına, diğer kazâların yeniçeri serdarlarına, zâbitlerine ve ayân-ı vilâyete gönderilen fermânın sûretidir.

311

Kayseri Sancağı'na Kayseri sâkinlerinden Sâlih'in tayin olduğu ve bu konuda gerekenlerin yapılması hususunda Kayseriye mollasına gönderilen hükmün sûretidir.

312

Beypazarı voyvodası Hacı İbrahim'i öldüren şakîlerin yakalandığının bildirilmesi üzerine cezalarının verilmesi konusunda, Beypazarı'na mübâşir tayin olunan kapıcıbaşı Süleyman ve Haseki Osman, Beypazarı nâibi Mevlânâ Hüseyin'e ve yeniçeri serdarına gönderilen fermânın sûretidir.

313

Dârü's-saâde ağası Beşîr Ağa tarafından Belgrad'da tamir ve inşâ edilen câminin düzeninin sağlanması ve görevlilerinin maaşlarının temini için, Şehir Köyü Nâhiyesinde olan bazı karye ve mezraaların vergi gelirlerinin mezkûr câminin vakfına eklenmesi konusunda Rumili vâlisi Ahmed Paşa'ya, Sofya mollasına ve Şehir Köyü kadısına gönderilen fermânın sûretidir.

314

Her sene bin beş yüz müdre hamrın Kumkapu İskeleyi'nden Baron isimli tecümânın menziline nakledilmesine daha önce olduğu gibi elli beş senesinde de engel olunmaması konusunda Yeniçeri Ağası Vezir Hasan Paşa'ya ve hassa bostancısına gönderilen hükmün sûretidir.

315

Girid Adası'nda elde edilen ve Âsitâne'ye gönderilmesi eskiden beri âdet olan zeytin yağının, karaborsacılar tarafından alınıp depolanmaması konusunda Kandiye muhafızı Vezir Hacı Mehmed Paşa'ya, Hanya muhafızı Vezir Mehmed Paşa'ya Kandiye, Hanya, Resmo ve sâir Girid'de vâki kadılara gönderilen fermânın sûretidir.

316

Arpalık olmak üzre Tırhala Sancağı'nın kendisine tevcih olunduğu konusunda sâbık Erzurum seraskeri Vezir Numan Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

317

Avlonya Sancağı'na yeniden mutasarrıf tayin olunduğu konusunda Avlonya Sancağı mutasarrıfı yerli Mahmûd Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

318

Basra Eyaleti ilhâkıyla Bağdad'ın yeniden kendisine tevcih olunduğu, Basra Eyaleti'nin ve Bağdad kalesinin güvenliğinin sağlanması konularında Bağdâd vâlisi Vezir Ahmed Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

319

Şehrizor Eyaleti'ne mutasarrıf tayin olunduğu konusunda sâbık Sivas vâlisi olan Ali Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

320

İki senedir Kerkük muhafazında olan Ahmed Paşa'nın Sivas Eyaleti'ne mutasarrıf tayin olunduğuna dâir kendisine gönderilen fermânın sûretidir.

321

Kırım Hânı Selâmet Girây'ın iltimâsıyla kalgaylığın eski hânlardan Kaplan Giray Hân'ın oğlu Selim Girây Sultan'a tevcih olunduğuna, eski kalgay Azamet-Girây Süleyman'ın da Rumili'ne gelip burada ikamet etmesi gerektiği konularında kendisine gönderilen fermânın sûretidir.

322

Erzurum Eyaleti'nde bulunan Karahisâr-ı Şarkî ahâlisi ile aralarında düşmanlık olan mezkûr kazânın sâkinlerinden Ali Bey-zâde oğlu Hacı Mehmed ve yazıcısı Hacı Ömer'in hakkında ahâlinin şikayetlerinin asılsız olduğunun yapılan araştırmalar sonucunda anlaşılması üzerine daha önce haklarında sâdır olan emrin kaydının silinmesi konusunda Erzurum vâlisine ve Karahisâr-ı Şarkî ve () kadılarına gönderilen fermânın sûretidir.

323

Avusturya ile yapılan barış antlaşması şartlarına aykırı gelişmeler olan şekâvet ve haydutluk faaliyetlerinin her iki tarafın görevlileri tarafından önlenmesi ve suçluların devletlerine teslim edilerek cezalandırılmaları konularında Bosna vâlisi Vezir Yeğen Mehmed Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

324

Bir önceki hükmün bir sûretinin Belgrad muhafızı Vezir Mustafa Paşa'ya gönderildiğine dâir.

325

Bazı tüccarların vergi vermekten kurtulmak için Avusturya tarafına gizli yollardan girdiklerinin, Çeh ve Macar Kraliçesi'nin Âsitâne-i saâdetteki kapu kethüdası tarafından bildirilmesi üzerine yapılan musâlahanın şartlarına aykırı olan bu tür hareketlerin engellenmesi konusunda Bosna vâlisi Vezir Yeğen Mehmed Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

326

Bir önceki hükmün bir sûretinin Belgrad muhafızı Vezir Pîr Mustafa Paşa'ya gönderildiğine dâir.

327

Vodina Kazâsı sâkinlerinden sâbık alaybeyi olan Mustafa ve mütaallıkâtından Hacı Halil'in, toplanagelen vergileri tevzî defterinden fazla alıp almadıkları konusunda Vodina ve civar kazâların kadılarının gönderdikleri arzların çeliştiği belirtilerek, bu konuda kendisinin görevlendirildiği ve meselenin aydınlatılması için gerekenin yapılması gerektiği hususunda Karaferye Kadısına ve tayin olunan mübâşire gönderilen fermânın sûretidir.

328

Şehrizer'a atanan Ahmed Paşa'nın makamına geliceye kadar yerine Sivas ayânından Zaralı-zâde Mehmed'in mütesellim tayin olunduğu konusunda Sivas Eyaleti'nde vâki kadılara gönderilen fermânın sûretidir.

329

Kudüs'te Sultan Süleyman vakfına bağlı olan Kamame Kilisesi'nin dâhilindeki Hz. İsa Kilisesi'nde ibâdet eden Rum, Ermeni ve Efrenc tâifelerinden kimsenin

diğerlerinin ibâdet mahallerine tecâvüz etmeden ibadetlerini sürdürmeleri gerektiği konusunda Kudüs mollasına ve Kudüs Sancağı mütesellimine gönderilen fermânın sûretidir.

330

Daha önce Bolvadin tarafında Yakaagıl isimli yerde çukadâr ve tatarların önünü kesip yaralayarak eşyalarını gasp eden Musacalı Cemaati'nden dokuz nefer şakînin teslim edilmesi aksi takdirde mallarının alınıp kendilerinin Rakka'ya sürüleceklerinin tenbih edilmesi konularında Karahisâr-ı Sâhib, Bolvadin, Barçın, Nevâhi-i Barçınlu Kazâlarının kadılarına, mübâşir tayin olunan Ebûbekir'e, Karahisâr-ı Sâhib mütesellimine ve Derbend zâbitlerine gönderilen fermânın sûretidir.

331

Van Eyaleti ve civarında Levendât ve diğer askerî grupların ahâlinin mahalleleri arasına girmemesi, paşalara mahsûs saraylar varken halkın yaşadığı yerlerde konaklanmaması, köylerden zorla otlak, saman ve sâir alınmaması gibi konulara dikkat edilmesi hususunda Van beylerbeyisi Süleyman'a ve Van kadısına gönderilen fermânın sûretidir.

332

Kayseri Sancağı kendisine tevcih olunan Murtazâ Paşa'nın gelmesine kadar yerine Pîr Mustafa'nın mütesellim tayin olunduğu konusunda Kayseriye mollasına gönderilen fermânın sûretidir.

333

Karesi Sancağı'nda Sındırgı Kazâsı'na tâbi Karagöz Karyesi ahâlisinden Halil Ağa-oğulları olarak bilinen İbrahim ve Mehmed ile arasındaki meselenin tarafların mahkemeye çıkarılarak halledilmesi konusunda Aydın muhassılı Vezir Mehmed Paşa'ya ve () kadısına gönderilen fermânın sûretidir.

334

Van Eyâleti'nin etrafındaki bölgelerde yaşayan Kürd reâyânın konulan seferiyye ve hazariyye vergilerinden dolayı zor durumda kalmaları üzerine, eskisi gibi bu vergilerin bölge ahâlisinden alınmaması konusunda Van Eyaleti'nde vâki kadılara gönderilen fermânın sûretidir.

335

Daha önce işlediği suçlardan dolayı endişe etmemesi bütün suçlarını af edildiği konusunda Karahisâr-ı Sâhib sâkinlerinden Ömer Paşa-zâde Ali'ye gönderilen hükmün sûretidir.

336

Askerlerin ve vâlilerin bölgeden geçerken verdikleri zarar yüzünden âciz kalarak yurtlarını terk etmek zorunda kalan Erzurum Eyaleti'nde Kemah, Gercanis, Kuruçay Kazâları reâyâlarının yurtlarına döndürülmesi konusunda Gümüşhâne emîni Mehmed'e, Keban Madeni emîni Abdullah'a, Kemah, Kuruçay ve Gercanis kadılarına gönderilen fermânın sûretidir.

337

Bir önceki hükmün bir sûretinin Erzurum vâlisine, mollısına, Erzurum Gümrüğü emînine, tayin olunan mübâşire ve Seydan, (), () kadılarına Seydan reâyâlarının yurdlarına döndürülmesi konusunda gönderildiğine dâir.

338

336. hükmün bir sûretinin Erzurum vâlisine, tayin olunan mübâşire, Kemah, Kuruçay, Gercanis, (), (), () ve () kadılarına perişan olan reâyâ bundukları yerlerden alıp eski yurdlarına yerleştirmeleri konusunda gönderildiğine dâir.

339

Prizren Sancağı mutasarrıfı Beypazarı Kapudanı Ferhad-zâde Mehmed Paşa'nın, (...) ve Tirgoşına Kazâları ahâlilerine gereksiz yere zulm ettiği konusunda şikayet edilmesi üzerine, adı geçen paşanın Bosna Dîvânı'na çıkarılarak mahkeme edilip

cezasının verilmesi ve hak sahiplerinin haklarının iade edilmesi hususunda Bosna vâlisi Vezir Yeğen Mehmed Paşa'ya, Saraybosna mollasına ve tayin olunan mübâşire gönderilen fermânın sûretidir.

340

İstanbul'daki ahâliyi nüfûs artışı nedeniyle doğabilecek sıkıntılardan korumak için önlemler alınması ve İstanbul'a giden geçit ve yolların gözlenmesi, evini taşımak isteyenlere, iş bulmak amacıyla gelenlere izin verilmemesi konularında Edirne mollasına, bostancıbaşısına, yeniçeri zâbitine ve Edirne gümrüğü emînine gönderilen fermânın sûretidir.

341

Trablusşam vâlisi Vezirim Mustafa Paşa'nın Cürde askeri için kiralayacağı Salma develerinin ve diğer Cürde işleri için lazım gelenlerin tedârik edilmesi konusunda Şam Urbânı Şeyhine ve Şam mütesellimine gönderilen fermânın sûretidir.

342

Cezâyir-i Garb Ocağı ahâlilerinden hac farîzasını yerine getirmek ve ticaret yapmak için gidenlerden yolda vefat edenlerin geride bıraktıkları miraslarına ve mallarına mutasarrıfların, voyvodaların ve saîrlerin müdâhale etmemesi konusunda () kadısına, İzmir Kazâsı nâibine, İzmir voyvodasına, gümrük emînine ve saîr zâbitâna gönderilen fermânın sûretidir.

343

Ergani toprağında İrân'lı hacıların önlerine inerek mallarını gasp edip, iki neferini öldüren Törükânlı ve Cihânbeyli Ekrâdı eşkıyasının yakalanarak diğerlerine ibret olacak şekilde cezalandırılmaları gerektiği konusunda Diyarbekir vâlisi Vezir Ali Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

344

Törükânlı ve Cihânbeyli Ekrâdı eşkıyasının, Ergani toprağında Solak isimli karyenin yakınlarında önlerine inerek mallarını gasp ettikleri İrân'lı hacıların zararlarının

karşılanarak yolculukları boyunca korunmaları konusunda Diyarbekir vâlisi Vezir Ali Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

345

Haremeyn-i Şerîfeyn evkafından Yeni İl ve Türkman-ı Hâleb Hassları aklâmından Çamlu Cemaati reâyâsından Hasan ile Yüreğir Kazası reâyâsından Sisli Hüseyin Efendi arasındaki alacak verecek meselesine Adana mütesellimi Ali ve kethüdası Hatib-oğlu es-Seyyid Ahmed'in gereksiz yere ve yasak olduğu halde müdâhale ederek adı geçen Hasan'ı öldürmeleri üzerine, mezkûr mütesellim ve kethüdasının yakalanarak Sisli Hüseyin Efendi'nin borcunun ödetilmesi konusunda Adana vâlisine, () kadısına ve Yeni İl Hâssı voyvodasına gönderilen fermânın sûretidir.

346

Niğbolu Sancağı'nda vâki İvraca hâsslarının buraya tâbi olan mukataaların Ayasofya Camii bitişiğindeki Kütübhâne'nin vakfına eklenmesi ve bu mukataadan elde edilmesi gereken gelirlerin civardaki mukataalara nakl edilmesi konusunda Niğbolu Sancağı kendisine arpalık olarak verilen mutasarrıf Vidin muhafızı Vezir Abdullah Paşa'ya, İvraca ve () kadısına gönderilen fermânın sûretidir.

347

Sadrâzam Ali Paşa'nın yaptırdığı câminin vakfından olan Marûniyye ve Gedus şabhâneleri mukataalarının padişâhın vakfına zamm edildiği ve bundan sonra daha önce alınan bir takım vergilerin alınmaması gerektiği konusunda vezir-i azam Ali Paşa'ya ve hâlâ şıkk-ı evvel defterdâr Râgıb'a gönderilen fermânın sûretidir.

348

İçil Sancağı'nda vâki Karataş Kazâsı sâkinlerinden Hacı Hasanoğulları Hasan, Topal Ali, Hüseyin, Ömer ve Mehmed isimli şakîlerin yakalanması konusunda Adana vâlisine, İçil Sancağı mutasarrıfına, () kadısına ve Tarsus mütesellimine gönderilen fermânın sûretidir.

349

Delvine Sancağı'nda ve nâhiyesinde bulunan Valorini Karyesi'yle, Çiftlik-i Bâkî bin İlyâs Mukataaları'nın mukataalık ve mâlikâne kayıtlarının kaldırılarak eskisi gibi yetmiş beş aded müstahfızın tûmârı olması konusunda Delvine Sancağı kendisine arpalık olarak verilen mutasarrıfa gönderilen fermânın sûretidir.

350

Çüngüş Kazâsı'na tâbi Avşar-ı süflâ (?) Karyesi'nde bulunan kilisede, fermân olmaksızın yapılan bir tamir varsa yapanların cezalandırılması, konularında Diyârbekir vâlisine ve Çüngüş kadısına gönderilen fermânın sûretidir.

351

Şa'ûr vakfının kaymakâm-ı mütevellisi olan Rüstem-zâde Seyyid Mehmed'in iftiraya uğradığının anlaşılması üzerine af olunması konusunda Şa'ûr Kazâsı nâibine gönderilen hükmün sûretidir.

352

Bin yüz elli beş senesine sayılmak üzere Ceyb-i hümayûn malını tahsil etmeye giden Bergoslu Mustafa Kayıkçı'nın kaybolmasıyla ilgili olarak Selanik ile Gümülcine arasındaki bölgede bulunan eşkıyanın araştırılarak suçluların bulunması konusunda Edirne bostancı başısına gönderilen hükmün sûretidir.

353

Erzurum'da mahbûs olan maktûl Üçüncü-zâde Ömer Paşa'nın kardeşi Osman, hazînedârı, Çakıcı-oğlu, mîr-i âhûrî ile sarrafı Yahûdî'nin soruşturulmak üzere Payitaht'a gönderilmesi konularında Erzurum seraskeri Ahmed Paşa'ya gönderilen hükmün sûretidir.

354

Haksızlıklar yapmaması ve ahâliye zulmetmemesi gerektiği konusunda Kütahya mütesellimine gönderilen fermânın sûretidir.

355

Maktûl Üçüncü-zâde Ömer Paşa'nın eşyasının Der-saâdet'e nakledilmesi için gereken yük hayvanlarının ahâli tarafından karşılanması ve mübâşir ile getirilen eşyaların sağ sâlim ulaştırılması konularında Trabzon'dan Âsitâne-i saâdet'e gelince yol üzerinde vâki olan kadılara, kethüda yerlerine, yeniçeri serdarlarına, diğer zâbitlere ve ayân-ı vilâyete gönderilen fermânın sûretidir.

356

Trabzon ayânından olan Gemişdan Hacı Mahmûd'un zimmetinde bulunan Maktûl Üçüncü-zâde Ömer Paşa'nın malının tamamen tahsil edilmesi konusunda Trabzon vâlisine ve maktûl Üçüncü-zâde Ömer Paşa'nın eşyasının tahsiline memûr olan Abdurrahman'a gönderilen fermânın sûretidir.

357

Maktûl Üçüncü-zâde Ömer Paşa'nın malının, köle ve câriyelerinin toplanması ve eksikliği kalmayacak şekilde kaydedilip ortaya çıkarılması, ayrıca gerekirse bu malların, Trabzon'da bulunan idarecilere ve ayâna rayiç bedeli üzerinden satılabileceği konularında Maktûl Üçüncü-oğlu Ömer Paşa'nın mallarına toplamak için mübâşir tayin olunan kapıcıbaşı Abdurrahman'a gönderilen fermânın sûretidir.

358

Maktûl Üçüncü-zâde Ömer Paşa'nın malının bir kısmının, Gümüşhâne, Tonya, Tirebolu ve Görele Kazâlarının Gümüşhâne'ye mülhak kurâlarının ahâlilerinin zimmetlerinde bulunduğu belirtilerek, bunların devlet malı olması nedeniyle noksansız bir şekilde tahsil edilmesi gerektiği konusunda Gümüşhâne emîni Mehmed'e gönderilen fermânın sûretidir.

359

Yaşlı ve hasta olup, görevlerini yerine getiremeyecek durumda olduğu için Midilli Adası'na gidip orada ikâmet etmesi gerektiği konusunda Sâbık Diyârbekir vâlisi olan maktûl-zâde kethüdası Hüseyin Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

360

Maktûl Üçüncü-zâde Ömer Paşa'nın malının Trabzon'dan Âsitâne'ye sağ sâlim ulaştırılması konusunda Trabzon'dan Âsitâne-i saâdetime gelince yol üzerinde vâki olan kadılara, kethüda yerlerine, yeniçeri serdarlarına, diğer zâbitlere ve ayân-ı vilâyete gönderilen fermânın sûretidir.

361

Hastalığından dolayı bir yere gidemeyecek durumda olduğu için Şehrizor'a gitmekden af edilerek İstanköy Adası'nda ikamet etmesi konusunda Şehrizor vâlisi Vezir Ali Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

362

Şehrizor vâlisi Vezir Ali Paşa'yı Sivas'tan alıp İstanköy Adası'na ulaştırması konusunda mübâşir tayin olunan Hâssa silâhdârı İsmâil'e gönderilen fermânın sûretidir.

363

Dergâh-ı muallâ gediklilerinden Küçük Hüseyin'in nezâretinde soruşturulmak amacıyla Âsitâne'ye getirilecek olan maktûl Üçüncü-zâde Ömer Paşa'nın kardeşi Osman ve hizmetindeki görevlilerden hazinedârı Çakıcı-oğlu, mîr-i âhûrî ve sarrâfı yahûdînin sağ sâlim ulaştırılması konusunda Erzurum'dan Üsküdâr'a gelince yol üzerinde vâki olan kadılara, kethüda yerlerine, yeniçeri serdarına, diğer zâbitlere ve ayân-ı vilâyete gönderilen fermânın sûretidir.

364

Agridos Kazâsı'nda bulunan Tekyenişîn-oğlu Hasan isimli şakînin, ayândan bazılarıyla birlik olarak ahâliye zarar verdiği, Agridos Kazâsı kurâlarından Seydiler Karyesi yaylağında bir kule ve palankalar inşâ edip toplar vaz ettiği belirtilerek, mezkûr şakînin ve ona tâbî olanların yakalanması, inşâ ettirdiği kule ve palankaların yıkılması konularında Aydın muhassılı Vezir Mehmed Paşa'ya ve () kadısına gönderilen fermânın sûretidir.

365

Bir önceki hükmün bir sûretinin Teke mutasarrıfı Çelik Mehmed'e gönderildiğine dâir.

366

364. hükmün bir sûretinin Terkemiş Hâssı voyvodasına gönderildiğine dâir.

367

Daha önce Bosna'dan gelirken Bâzarcık ile Üsküp arasında katledilen şahıslar ile Bosna'ya giderken Üsküp ile Sazlı arasında on iki kese akçeyle kaybolan Esîr Mustafa Ağa akrabasından Ömer Ağa isimli şahsın katillerinin bulunup, gasp edilen mallarının ortaya çıkarılması konusunda ber-vech-i arpalık Köstendil Sancağı mutasarrıfı Süleyman ve Üsküp Sancağı mutasarrıfı Murad'a gönderilen fermânın sûretidir.

368

Belgrad Kalesi dışında inşâ edilmiş olan kârgîr sarâyın yıkılmasına müsâade edildiği konusunda Belgrad muhafızı Vezire gönderilen fermânın sûretidir.

369

Sayda Eyaleti bin yüz elli altı senesi başından itibaren başkasına tevcih olduğundan, bin yüz elli beş senesi için mezkûr vâliye âid olan gelirin toplanmasını sağlamak ve diğer vâlinin bu konuda işini kolaylaştırmak için bir mübâşir görevlendirilmesi konusunda Sayda vâlisine gönderilen fermânın sûretidir.

370

Anadolu'dan gelip hânlarda, hamam külhânlarında ve bekar odaları gibi yerlerde yaşayan, bozgunculuk yapan işsiz güçsüz takımının Âsitâne'den çıkarılması ve geri dönmelerine fırsat verilmemesi konusunda İznikmid yeniçeri zâbitine gönderilen fermânın sûretidir.

371

Bir önceki hükmün bir sûretinin, Rumili'nden İstanbul'a gelen ve adı sanı belli olmayan bir takım şahısların, İstanbul Gümrük emîni eliyle gemilere bindirilmek üzere Tekfûrdağı İskeleyi'ne gönderilmesi konusunda Rumili yeniçeri zâbitine gönderildiğine dâir.

372

Haremeyn-i Şerîfeyn evkâfından Yeni İl ve Türkman-ı Haleb Hâssları aklâmından Çimenlü Cemaati reâyâsından Hasan ile Yüreğir Kazası reâyâsından Sisli Hüseyin Efendi arsındaki alacak verecek meselesine Adana mütesellimi Ali ve kethüdası Hatib-oğlu es-Seyyid Ahmed'in, gereksiz yere müdâhale ederek adı geçen Hasan'ı öldürmeleri üzerine, mezkûr mütesellim ve kethüdasının yakalanarak Sisli Hüseyin Efendi'nin borcunun ödetilmesi konusunda Adana vâlisine, Adana, Yeni İl kadılarına, tayin olunan mübâşire ve () Kalesi dizdârlarına gönderilen fermânın sûretidir.

373

İzmir'de meydana gelen yangında zarar gören, çarşı ortasında bulunan Şadırvân Câmii olarak bilinen Nifli-zâde Câmî-i Şerîfi'nin zararının telâfi edilmesi konusunda İzmir naibine gönderilen fermânın sûretidir.

374

Van muhâfazasındaki Murtazâ Paşa'nın, zimmetinde bir kısmı bulunan Maktûl Üçüncü-zâde Ömer Paşa'nın malının Der-saâdete gönderilmesi konusunda Van beylerbeyisi Süleyman'a ve sadrazam ağalarından mübâşir tayin olunan Ali'ye gönderilen fermânın sûretidir.

375*

Daha önce Bosna'dan gelirken Bazarcık ile Üsküp arasında katledilen şahıslar ile, Bosna'ya giderken Üsküp ile Sazlı arasında on iki kese akçeyle kaybolan Esîr

* 367. hükmün mükerreridir.

Mustafa Ağa akrabasından Ömer Ağa isimli şahsın kâtillerinin bulunup, gasp edilen mallarının ortaya çıkarılması konusunda Ber-vech-i arpalık Köstendil Sancağı mutasarrıfı Süleyman ve Üsküp Sancağı mutasarrıfı Murad'a gönderilen fermânın sûretidir.

376

Hüdâvendigâr Sancağı mutasarrıfı olan Osman Paşa'nın mütesellimi olan Hacı Yûsuf Paşa'nın livâ sâkinleriyle iyi geçinemediğinden azl edildiğine dâir Bursa mollasına ve Hüdâvendigâr Sancağı'nda vâki kadılara gönderilen hükmün sûretidir.

377

Seferlerin yaklaşması nedeniyle yurtlarını terk edip kasaba ve şehirlerin kenarlarına gelip yerleşmek isteyen Anadolu'nun sol kolunda vâki mahallerdeki reâyâdan bazılarının kış mevsiminin yaklaşması nedeniyle eski yurtlarına iskânlarının tehîr edilerek ikbaharda gerçekleştirilmesi konusunda Anadolu'nun sol kolunun sağ ve sol taraflarının nihâyetine varınca vâki olan vezirlere, idarecilere, kadılara, zâbitlere ve ayân-ı vilâyete gönderilen fermânın sûretidir.

378

Bir önceki hükmün bir sûretinin Anadolu'nun orta kolunun sağ ve sol taraflarıyla Diyârbekir'e varınca görevde olan vezirlere, idarecilere, kadılara, zâbitlere ve ayân-ı vilâyete gönderilen fermânın sûretidir.

379

Musacalı Cemaati'nden olup; Haremeyn reâyâsının göçerlerine zarar verip, mallarını gasp eden, Kanber Bey, Mehmed Bey, Hacı Kethüda, Cafer, Herek uşağı ve sâirlerinin yakalanıp cezalandırılarak, gasp ettikleri malların hak sahiplerine verilmesi hususunda Karaman vâlisi vezire, () kadısına, Kütahya mütesellimine gönderilen hükmün sûretidir.

380

Haremeyn-i Şerîfeyn reâyâlarından Yûsuf Yoğunlu Cemaati'nden Barçın sâkinlerinden Osman isimli şahsa saldırıp mallarını gasp eden Mûsacalı Aşîreti'nden Deli Yûsuf'un yakalanması ve gasp edilen malların hak sahibine teslîm edilmesi konusunda Karaman vâlisine, () kadısına ve Kütahya mütesellimine gönderilen hükmün sûretidir.

381

İstanbul'da deri kıtlığından dolayı ayakkabıların fiyatlarının aşırı şekilde artmaması için Kayseri'de tabaklanan ham derinin başka tüccarların eline geçmeden İstanbul'a gönderilmesi gerektiği konusunda Kayseriye mollasına, Kayseriye Sancağı mütesellimine, kethüda yerine, yeniçeri serdarına ve ayân-ı vilâyete gönderilen fermânın sûretidir.

382

Bir önceki hükmün bir sûretinin Karaman vâlisine, Konya nâibine, kethüda yerine, yeniçeri serdarına ve ayân-ı vilâyete gönderildiğine dâir.

383

Rakka'da iskânbaşı olan İsmail Bey'in yerine bir başkasının tayin edilmesi konusunda, mâlikâne olarak Rakka Eyaleti mutasarrıfı olup Anadolu vâlisi ve Erzurum seraskeri olan Vezir Ahmed Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

384

Tersâne-i âmirenin ihtiyaçları için gerekli olan kerestenin, hazırlanıp gönderilmesi konusunda İznikmid Ağası Haseki Mehmed'e, tahta serdarına, Kocaili Sancağı'nda bulunup eskiden beri kereste veregelen kazâların serdarlarına, ayân-ı vilâyete ve iş erlerine gönderilen fermânın sûretidir.

385

Vezir-i azam hâsslarından İzmir Voyvodalığının, Suğla Sancağı ve buraya tâbi olan hâssların, bin yüz elli altı senesi Martından itibaren bir seneliğine Abdurrahman'a

tevcih olunduğu konusunda, Vezir-i azam Ali Paşa'nın temessükü üzerine Suğla Sancağ'nda vâki kadılara ve İzmir nâibine gönderilen fermânın sûretidir.

386

Rişvân voyvodasının bir an önce Âsitâne'ye gelmesi konusunda kendisine gönderilen fermânın sûretidir.

387

Vezir-i azam hâsslarından Kıbrıs Eyaleti muhassıllığı, defterdârlığı, yeniçeri ağalığı, alaybeyliğinin, ağa berâtıyla berâber zabt ederek, mâl ve kalemiyyesini vermek şartıyla bin yüz elli altı senesi Muharreminden itibaren bir seneliğine Hüseyin'e tevcih olunduğu konusunda Vezir-i azam Ali Paşa'nın temessükü üzerine, Lefkoşa mollasına ve Kıbrıs'da vâki kadılara gönderilen fermânın sûretidir.

388

Trabzon Anbarı emîni olan kapıcıbaşı Ali'nin zahire satın alıp, depolaması ve zamanı gelince gerekli görülen yerlere göndermesi konularında kendisine yardım edilmesi hususunda Erzurum seraskeri Vezir Ahmed Paşa'ya ve Trabzon vâlisi Vezir Muhsin Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

389

Trabzon'da toplanacak zahire, Trabzon Anbarı'na sığmazsa ahâliye ait müsâit yerlerde depolanması konusunda Trabzona Anbar emîni nasb olunan kapıcıbaşı Ali'ye, Trabzon kadısına ve ayân-ı vilâyete gönderilen fermânın sûretidir.

390

Beypazarı voyvodası Hacı İbrahim'i ve adamlarını haksız yere öldüren, mallarını yağma eden eşkıyadan Deli Abdurrahman ve Serdengecdi İbrahim ve Yazıcı-zâde Ahmed Eyyüb Bey-zâde Mehmed ve Sandukcı-zâde Mustafa ve Hacı Nebî-zâde hacı Hasan ve diğere eşkıyaların idâm edilmeleri gerektiğı konusunda Beypazarı'na mübâşir tayin olunan Süleyman'a ve yeniçeri ocağı tarafından memûr kılınan Haseki Osman'a, Beypazarı nâibine ve yeniçeri serdarına gönderilen fermânın sûretidir.

391

Maraş beylerbeyisi Süleyman Paşa'nın başçavuşunun Rişvân voyvodasından zorla alıp mezkûr beylerbeyine verdiği bildirilen otuz beş kese altın ve beş kese eşyanın, hak sâhibi olan Rişvân voyvodasına iâde edilmesi konusunda Haleb vâlîsine ve mollasına gönderilen fermânın sûretidir.

392

Hakkında bazı düşmanlarının şikâyetleri nedeniyle idâm fermânı çıkan Ahışa Kalesi'nin Göklüyân-ı yesâr ağası olan Mehmed'in af edildiği ve ağalığa devam ettirildiği belirtilerek, mezkûr Mehmed'in hakkında sâdır olan fermânın kaydının, kendi isteği üzerine silinmesi konusunda Haleb vâlîsi Vezir Yusuf Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

393

Avusturya tarafından kaçarak gelen Peter Kelas isimli komutan ile bir olup sınırın öteki tarafında Avusturya köylerini basan yeniçerilerin ve sonradan bunlara katılan Avusturya askerlerinin yakalanarak cezalarının verilmesi konusunda Belgrad muhafızı Vezir Pîr Hacı Mustafa Paşa'ya gönderilen hükmün sûretidir.

394

Van muhâfazasında olan Murtazâ Paşa'nın asıl mansıbı olan Kayseri'ye ivedilikle gelmesi gerektiği konusunda kendisine gönderilen hükmün sûretidir.

395

Çüngüş Kazâsı'na tâbi Avşar-ı süflâ (?) isimli karye âhâlîsinin, karyelerinde vâki kiliselerini izinsiz yeniden yaptırdıklarının haber alınması üzerine, mübâşir gönderildiği belirtilerek, kilisenin sonradan yapılıp yapılmadığı, eski kilise ise neresinin tamir olunduğuna dâir durumun keşfedilmesi, ayrıca fermân olmaksızın yapılan bir tamir varsa yapanların cezalandırılması konularında Diyârbekir vâlîsine ve Çüngüş kadısına gönderilen fermânın sûretidir.

396

Mîrî tayînât için Velimişe Kışlaklarından Âsitâne'ye gelecek olan koyunların sağ sâlim ulaştırılmasına adam görevlendirilmesi konusunda Çatalca, () nâiblerine ve Çatalca ustasına gönderilen fermânın sûretidir.

397

Şam'daki bostal bahâlarının tahsil edilerek Âsitâne'ye gönderilmesi konusunda Şam mollasına gönderilen fermânın sûretidir.

398

Diyarbakir'li Şeyhânlı-oğlu ile sabıkân çavuşlar kethüdası olan şahsın Ergani Madeni'ne bağlı kazâ ve karyelere müdâhale edip madencilerden zorla para aldığıının bildirilmesi üzerine, bu iksinin uyarılması, buna rağmen bu şekilde hareket etmeye devam ederlerse bildirilerek haklarında verilecek emre göre hareket edilmesi konusunda Diyarbakir vâlisi Vezir Ali Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

399

Münasib bir mansıb tevcih olununcaya kadar Erzurum seraskeri Ahmed Paşa'nın yanında bulunması konusunda sâbık Eğil mutasarrıfı Hüseyin'e gönderilen fermânın sûretidir.

400

Donanmadan Akdeniz muhafazasına memûr olanların korsanların saklandıkları Manya sularını teftiş etmeleri ve Akdeniz'de güvenliğin sağlanması gerektiği konularında Kapdan-ı deryâ Vezir Mustafa Paşa'ya gönderilen hükmün sûretidir.

401

Bekârhisârı Kasabası serdarı ve şehîr kethüdası Mahmud'un İnöz Kalesi'nde hapsedilmesi konusunda Edirne bostancıbaşı Hacı Süleyman'a gönderilen fermânın sûretidir.

402

Seddülbahîr muhafızlığına tayin olunduğu ve bir an önce mansıbına varması gerektiği konusunda sâbık Hınıs Sancağı beyi olan Mustafa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

403

Hamid Sancağı'nda vâki Yalvaç ve Hoyran Kazâları'na buyrulduklar ile mübâşirler gönderilip halka eziyet edildiğinin sancak mutasarrıfı Çelik Mehmed tarafından bildirilmesi üzerine, fermân olmaksızın halkı huzura çağırma ve bunun gibi mezâlimden sakınılması konusunda Kütahya mütesellimi'ne gönderilen fermânın sûretidir.

404

Tersâne-i âmirede inşâ olunacak iki kıta kalyon için üç yüz kıta koğuşun temini konusunda Kocaili Sancağı mutasarrıfına, İznikmid kadısına, Sapanca, Âb-ı Sâfî, Sarıçay, Akyazı Kazâları nâiblerine, İznikmid kereste emînine ve tahta serdarına gönderilen fermânın sûretidir.

405

Rumili seferlerinde içlerinden Kiğı Sancağı beyi Hâşim ve Hınıs Sancağı beyi Abdullah'ın gösterdiği başarılar nedeniyle Alacahan, Erzurum ve Tokad'da ikâmet etmekte olan İran'dan göç edip gelmiş Ustur Aşireti'nin (?) Van'da münâsib bir mahalle yerleştirilmesi konusunda Van beylerbeyisi Süleyman Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

406

Kefe Eyaletinin, Cedîd Kalesi muhâfazası şartıyla kendisine tevcih olunduğuna dâir sâbık Özi Eyaleti vâlisi Ebûbekir Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

407

Sâbık Sayda vâlisi olan Yakûb Paşa'nın Özi Eyaleti'ne vâli olarak tayin olunduğu, Yakûb Paşa gelinceye kadar yerine ayandan bir şahsın mütesellim tayin edilmesi ve

mütesellimlik işlerine kimsenin karışmasına izin verilmemesi konusunda Özi Eyaleti'nde vâki kadılara gönderilen fermânın sûretidir.

408

Sivas muhâfazasında olan cebeciler üzerine zâbit olan Sâlih'in, hem ocak halkı ile anlaşamaması, hem de ahâliye zararı dokunması nedeniyle Sivas'dan alınarak Kaş Kalesi muhâfazasına memûr kılındığı konusunda kendisine gönderilen fermânın sûretidir.

409

Keşan Kazâsı'na bağlı Ereğli isimli karyede sâkin Hâcî-oğlu Ali'nin evini basıp, öldüren ve malını yağmalayan içlerinde gayr-ı Müslim ve Müslümanların bulunduğu hudûd eşkıyasından yakalananların hapis durumunun devam etmesi, geriye kalanların da bir an önce yakalanması ve cezalandırılması konularında Edirne bostancıbaşı Hacı Süleyman'a, Keşan, Evreşe ve İbsala Kazâları nâiblerine, yeniçeri serdarları ve ayân-ı vilâyete gönderilen fermânın sûretidir.

410

Bahar aylarının girmesiyle gizlendikleri yerlerden çıkarak ahâliye, yolculara zarar veren Levendât, Ekrâd ve Türkmân eşkıyaları için önlemler alınması konusunda Üsküdâr'dan Anadolu'nun sağ ve sol kolu ile sağ kolu nihâyetine varınca vâki olan Vezirlere, vâlilere, kadılara, müteselimlere, kethüda yerlerine, yeniçeri serdarlarına, mâlîkâne mutasarrıflarına, voyvodalara, hâsslar ve vakıfların zâbitlerine, ayân-ı vilâyet ve iş erlerine gönderilen fermânın sûretidir.

411

Bir önceki hükmün bir sûretinin Anadolu'nun orta ve sol kollarına gönderildiğine dâir.

412

411. hükmün bir sûretinin Rumili'nin üçer kollarına gönderildiğine dâir.

413

Ahâliye zarar verdiği için hapsedilen Çalık Musa'nın durumunun soruşturulması konusunda Çekmece-i Sağır ve Kebîr, Silivri, Çorlu, Çatalca ve Yapağcı nâiblerine gönderilen fermânın sûretidir.

414

Yerine güvenilir bir adamını mütesellim tayin ederek, sorguya alınmak için Âsitâne'ye gelmesi konusunda Ohri Sancağı mutasarrıfı Taşlıcalı Mehmed'e gönderilen fermânın sûretidir.

415

Eflak ve Boğdan voyvodalarının Ramazan ve Kurban Bayramlarında verdikleri kudûmiyye vergilerini vermede muhâlefet etmemeleri konusunda Dîvân-ı hümâyûnumda çavuşbaşı olan Mehmed'e gönderilen fermânın sûretidir.

416

Sayda Eyaleti'nde Hamûd-oğlu Ahmed'in zimmetinde kalan mîrî malın tahsil edilmesi konusunda Şam vâlisine gönderilen fermânın sûretidir.

417

Belgrad Kalesi muhâfazasında olan beşinci bölüğün emekli askerlerinden ve neferâtından eşkıyalık yapanların yakalanıp cezalandırılması konusunda Belgrad Kalesi muhâfazasında yeniçeri zâbiti olan sâbık zağarcıbaşı Süleyman'a, görevli çavuşlara, çorbacılar, odabaşılara, ve sâire gönderilen fermânın sûretidir.

418

Bir önceki hükmün sûretinin Rumili vâlisi Vezirim Ahmed Paşa'ya bir mübâşir tayin etmesi konusunda gönderildiğine dâir.

419

Bin yüz elli altı senesinde, beyâz ve siyâh astarların inşâsı için görevli karyelerden astarların tamamlanıp toplanarak astar çavuşu Mehmed'e teslîm edilmesi konusunda

Yenişehir-i Fener, Tırhala, Agrefe, Golos ve () kadılarına, zıkr olunan kazâlarda ayân-ı vilâyete ve iş erlerine gönderilen fermânın sûretidir.

420

İlbasdî Kazâsı'nda zuhûr eden eşkıyanın yakalanarak cezalandırılması konusunda Karahisâr-ı Şarkî Sancağı'nda vâki İlbasdî Kazâsı'nda sâkin Hacı Ahmed ve Derviş'e gönderilen fermânın sûretidir.

421

Bölgedeki Urbân eşkıyasının zabt edilmesi, hac yollarının, hacıların ve hac için tedârik edilen zahirenin korunması konusunda Gazze ve Remle Sancakları mutasarrıflarına, Mekkî Mehmed'e gönderilen hükmün sûretidir.

421^a

Askerî sınıftan birkaç kişinin isimleri ve yaşadıkları yerleri gösteren küçük bir listedir.

422

Çarsancak Kazâları'ndan kömür getiren kelekleri batırıp ahâliye zarar veren Karacaören-zâde Osman Ağa-oğlu Ahmed, kardeşi Abdurrahman, Ömer Ağa-oğlu İsmail isimli şakîlerin yakalanarak Hasankeyf Sancağı'na sürülmeleri ve bölgenin eşkıyadan temizlenmesi gerektiği konularında Karacaören-zâde Hacı Mustafa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

423

Çukurova'da ve sâir yönetim bölgesinde bulunan Afşar Aşireti'nden olan eşkıyaların yakalanıp cezalandırılarak bölge ahâlisinin güvenliğinin sağlanması konusunda Maraş beylerbeyisi Süleyman Paşa'ya ve mübâşir tayin olunan Abdülbâki 'ye gönderilen hükmün sûretidir.

424

Bir önceki hükmün sûretinin, Çukurova ve civarında faaliyet gösteren Afşar eşkıyasının yakalanıp cezalandırılmasında Maraş beylerbeyinin emrine girmesi konusunda Adana vâlisi Hüseyin Paşa'ya gönderildiğini dâir not.

425

Bir önceki hükmün sûretinin, Çukurova ve civarında faaliyet gösteren Afşar eşkıyasının yakalanıp cezalandırılmasında Maraş beylerbeyinin emrine girmesi konusunda İfrâz-ı Zülkadriye voyvodasına gönderildiğine dâir.

426

Resmo Sancağı'nın elli altı senesi Muharremi'nden itibaren Veli'ye tevcih olunduğuna dâir Kandiye muhafızı Vezire ve Resmo Sancağı'ndaki kadılara gönderilen fermânının sûretidir.

427

Çukurova ve civarında saklanan Afşar eşkıyasının, Kayseri ve civarında ahâliye, yolculara zarar vermesi üzerine yakalanması konusunda Adana vâlisi Vezire, Maraş beylerbeyisine ve İfrâz-ı Zülkadriye voyvodasına gönderilen fermânın sûretidir.

428

Haremeyn-i Şerîfeyn mülhakâtından olan Karaçakal Cemaati ile Kenezlü, Meleklü, Çandır tâîfelerinin düzene sokulması ve içlerindeki eşkıyalarının yakalanması konusunda Teke Sancağı mutasarrıfı Çelik Mehmed'e gönderilen fermânın sûretidir.

429

Bir önceki hükmün sûretinin, Terkemiş Hâssı Kazâlarından Kemer Kazâsı'nda Katırcı-oğlu Mustafa, Mahmûd, Na'ıllı Kazâsı'ndan Çömek-oğlu (?) İbrahim, Güzelhisâr Kazâsı'ndan Horzumlu Ahmed-oğlu Mustafa, Denekre (?) Karyesi'nden Hüseyinoğulları, Karağac Kazâsı'ndan Sağır Hüseyin, Kızılhisâr'dan Hacı Mahmûd-oğlu Mahmûd, Teke Sancağı'nda vâki Elmalu Kazâsı'ndan Kara Murâdoğulları Hacı Hasan ve Hacı Hüseyin, Kaş Kazâsı'ndan Ömer, Fenike Kazâsı'ndan Ömer Sipâhî-

oğlu İbrahim ve Tarfi'de Tat-zâde Seyyid Mehmed, Sandıklı'dan Kalender (..) Suhte-oğlu Mehmed, Türkmân-oğlu Mustafa, Bozbey ve Mehmed, Antalya Kazâsı'ndan kethüda yerine, yeniçeri serdarına, ayân-ı vilâyet ve iş erlerine Teke Sancağı mutasarrıfı Çelik Mehmed'in emrinde ve maiyyetinde bulunmaları gerektiği konusunda gönderildiğine dâir.

430

428. hükmün sûretinin; Beyşehir Sancağı mutasarrıfına, Alâiyye, Akşehir Sancakları mütesellimlerine, Manavgat Kazâsı'nda sâkin olan Karahacılı Cemaati'nden eşkıyaların hareket ve kaçış noktalarının tutulması hususunda Çelik Mehmed Paşa'nın emriyle harekete geçmeleri gerektiği konusunda gönderildiğine dâir.

431

Banaz ahâlilerinden gasp edilen malların ve öldürülen insanların diyetlerini Aydın muhassılı Mehmed Paşa'ya ödemeleri gerekirken ödemeyip Hüdâvendigâr Gazi Evkâfı'na firar eden göçebe cemaatlerden, söz konusu diyetlerin tahsil edilerek, sonrasında kendilerinden nezir alınarak Şeyh-oğlu Cemaati'ne dâhil edilmeleri konusunda Hüdâvendigâr Sancağı mütesellimine gönderilen fermânın sûretidir.

432

Sakız Kalesi meydânında dükkan veya baraka yaptırılmaması konusunda Sakız nâibine, muhassılına ve Sakız Kalesi zâbitine gönderilen fermânın sûretidir.

433

Görice, Bihişte, Prespe, Hurpişte ve Naslıç Kazâları ahâlilerine zarar veren Avlonya Sancağı'nda Premedi ve Iskarapar ve Depedelen Kazâları'yla paşa sancağında vâki Kolvine Kazâları'nın eşkıyalarının yakalanmaları konusunda Avlonya Sancağı mutasarrıfına, () kadısına ve livâ-i mezbûrda vâki bey ve bey-zâdelere ve askerî ricâle gönderilen hükmün sûretidir.

434

Bir önceki hükmün sûretinin, Aydın muhassılı vezire, Bursa mollasına, Aydın, Mağnisa, Saruhan Sancaklarındaki kazâlar ile Mihalıç, Denizli ve İzmir Kazâları'nın kadılarına ve mahall-i mezkûrenin mütesellimlerine, kethüda yerlerine, yeniçeri serdarlarına, mâlikâne mutasarrıflarına, voyvodalarına, hâslar ve vakıfların zâbitlerine, ayân-ı vilâyet ve iş erlerine gönderildiğine dâir.

435

İran şâhi Nâdir Şâh'ın Derbend ve Dağıstan taraflarında Lezgiye tâifesi üzerine sefer hazırlığında olması nedeniyle Van Kalesi'nin tahkim edilmesi konusunda Van beylerbeyisi Süleyman'a, Van kadısına ve müftüsine, Van'da kapı ve yerli kul ağalarına ve zâbitlerine, alaybeylerine, Van'ın ulemâ sınıfı mensûblarına, ayânına ve umûmen askerlere gönderilen fermânın sûretidir.

436

İran şâhi Nâdir Şâh'ın Derbend ve Dağıstan taraflarında Lezgiye tâifesi üzerine sefer hazırlığında olması nedeniyle Van Kalesi'nin tahkim edilmesinde ecdâdı gibi kendisinin de üstün gayret göstermesi konusunda Bitlis hâkimine gönderilen fermânın sûretidir.

437

Bir önceki hükmün bir sûretinin Hakkâri hâkimine gönderildiğine dâir.

438

436. hükmün bir sûretinin Hoşab hâkimine gönderildiğine dâir.

439

436. hükmün bir sûretinin Van Eyaleti'ndeki sâir hükümet ve elviye mutasarrıflarına gönderildiğine dâir.

440

Kars Kalesi'ne yeniden ağa vekili olarak tayin edildiği, kaleyi tahkim edip, mühimmâtın tedârikine gayret etmesi gerektiği konusunda, Kars Kalesi muhafazasında bulunan Dergâh-ı muallâ topcuları üzerlerine ağa vekili olan on ikinci cemaatin çorbacısı Hacı Ahmed'e gönderilen hükmün sûretidir.

441

Karlili Sancağı ahâlisinden toplanan imdâd-ı hazariyyenin, dört taksit hâlinde toplanması konusunda Karlı Sancağı'nda vâki kadılara, Karlili Sancağı mütesellimine ve ayân-ı vilâyete gönderilen fermânın sûretidir.

442

Kars Kalesi'nde ağa vekâleti hizmetinde olan elli dördüncü cemaatin Mehmed'in hakkındaki şikayetler nedeniyle Van Kalesi'ne nakledilmek istendiği ancak gitmekten kaçınması nedeniyle yakalanması, yerine on ikinci cemaatin çorbacısı Hacı Ahmed görevlendirilmesi konularında Erzurum seraskeri Vezire, Kars beylerbeyisine ve Erzurum topcubaşı vekîline gönderilen fermânın sûretidir.

443

Sivas Eyaleti'ndeki livâların alaybeylerine hüküm.

444

Anadolu Eyaleti'ndeki livâların alaybeylerine hüküm.

444^a

Adana Eyaleti'nde vâki elviye alâybeylerine hüküm.

444^b

Konya Eyaleti'nde vâki elviye alâybeylerine hüküm.

445

Karaman Eyaleti kendisine tevcih olunan Erzurum muhâfazasında olan Çeteci Abdullah Paşa'nın, Niksârlı Burunsuz-zâde Mehmed'i mütesellim olarak tayin ettiğine dâir Karaman Eyaleti'nde vâki kadılara gönderilen fermânın sûretidir.

446

Uzuncaâbâd Hasköy Kazâsı'na tâbi Paşa Köyü isimli yerde cesedleri bulunan maktûllerin katilleri olan Türkmân-oğlu Ahmed ve altı zımmînin sorgulanıp gasp ettikleri malların ortaya çıkarılması konusunda Edirne bostancıbaşı Hacı Süleyman'a gönderilen fermânın sûretidir.

447

Bin yüz elli altı senesi imdâd-ı hazariyyesinin, hazariyye şartlarına göre toplanması konusunda Suğla Sancağı'nda vâki kadılara ve ayân-ı vilâyete gönderilen fermânın sûretidir.

448

Bir önceki hükmün sûretinin, Kocaili Sancağı'nın bin yüz elli altı senesi imdâd-ı hazariyyesinin toplanması konusunda söz konusu sancaktaki kadılara ve ayân-ı vilâyete gönderildiğine dâir.

449

Beypazarı'nda bulunan Ayşe Sultan'ın hâss malından yağmalanan on beş bin beş yüz guruşdan on iki bin guruşunun ahâliye taksim olunarak, tahsil olup gönderilmesi konusunda Beypazarı'na mübâşir tayin olunan Süleyman'a ve Beypazarı Kazâsı nâibine gönderilen fermânın sûretidir.

450

Kars Kalesi'ne tapcubaşı vekili olarak tayin olunan elli üçüncü cemaatin çorbacısı Ahmed'in, vardığında topların bakımı ve mühimmâtın teminine gayret etmesi konusunda kendisine gönderilen fermânın sûretidir.

451

Ayasofya Câmii bitişiğindeki kütübhânenin vakıflarından olan Vidin Sancağı'ndaki İrşova'da ve Fethülislam'da panayırlar kurulacak olması üzerine, bu hususda tüccarlara ve ahâliye duyurular yapılması konusunda Rumili'nin orta kolunun sağ ve sol taraflarıyla nihâyetine varınca vâki olan vezirlere, idarecilere ve kadılara gönderilen fermânın sûretidir.

452

Bir önceki hükmün sûretinin Rumili'nin sağ koluna gönderildiğine dâir.

453

451. hükmün sûretinin Rumili'nin sol koluna gönderildiğine dâir.

454

451. hükmün sûretinin; İrşova ve Fethülislâm'da, panayırları kurmaları, gelen tüccarı ve bunların emvâl ve eşyalarını muhafaza etmeleri için Vidin muhafızı Vezire Adakale muhâfazasındaki paşaya, Vidin vâlisine, Fethülislâm kadılarına, ağalara ve zâbitlere gönderildiğine dâir.

455

451. hükmün sûretinin Eflak voyvodasına gönderildiğine dâir.

456

451. hükmün sûretinin Boğdan voyvodasına gönderildiğine dâir.

457

451. hükmün sûretinin, İslimye Boğazı'ndan İrşova'ya varınca Tuna Nehri'nin iki tarafında ve İrşova'dan Belgrad'a varınca ancak beri tarafta sâhillerde olan Vezirlere, idarecilere, zâbitlere ve kadılara gönderildiğine dâir.

458

Kaş Kalesi muhafazasında memûr neferât üzerine zâbit olan Salih Kethüda'nın deniz yoluyla hacca gitmesine ve hac vakti gelinceye kadar Tekfurdağı'na gelip tedavi olmasına izin verilmesi konusunda Kaş kadısına ve Rodoscuk Kazâsı nâibine gönderilen fermânın sûretidir.

459

Yanya Sancağı'nda bulunan Narda Kazâsı'nda Loros Nâhiyesi ve civardaki kazâların ahâlilerine zarar veren ve Yukarı Loros Karyesi'nde kulelerde ve evlerde saklanan, Delvine Sancağı'na bağlı olan Margiliç, Mezrak, Foça ve Kurveleş eşkıyalarının yakalanması ve kulelerinin yıkılması konusunda Delvine ve Yanya Sancağı'na mutasarrıf olan Mehmed Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

460

Yanya Sancağı'nda bulunan Narda Kazâsı'nda Loros Nâhiyesi ve civardaki kazâların ahâlilerine zarar veren ve Yukarı Loros Karyesi'nde kulelerde ve evlerde saklanan, Delvine Sancağı'na bağlı olan Margiliç, Mezrak, Foça ve Kurveleş eşkıyalarının yakalanması ve kulelerinin yıkılması işlerinde Yanya sancağı mutasarrıfının emrine girmesi konusunda Yanya Sancağı alaybeyine gönderilen fermânı sûretidir.

461

Bir önceki hükmün sûretinin, Yanya Sancağı mutasarrıfının, eşkıyaların kulelerinin yıkılmasında kullanacağı bir kıta topun temin ve irsâl edilmesi konusunda Narda Kadısı ve dizdârına gönderildiğine dâir.

462

Erzurum ahâlisinin, Trabzon Anbarı'ndan tohum alıp Erzurum Anbarı'na nakletmesine izin verildiğine dâir Erzurum cânibi seraskeri Vezirim Ahmed Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

463

Kütübhâne-i hümayûn evkâfından olan Vidin Kazâsı'ndaki Fethülislam Mukataası'nın reâyâlarından, karyelerini terk ederek başka kasaba ve karyelere gidip oraların ayânına istinâd edip vakıfların zarar görmesine neden olanların yeniden eski yurtlarına döndürülmesi konusunda Vidin muhafızı Vezir Abdullâh Paşa'ya, Belgrad muhafızı Vezir Pîr Mustafa Paşa'ya, Adakale muhafızına, vakıf yerlerin kadılarına ve vakıf zâbitlerine gönderilen fermânın sûretidir.

464

Anadolu Eyaleti ile Erzurum seraskerliğinin yeniden kendisine tevcih olunduğu belirtilerek, geçen senelerde olduğu gibi bundan sonra da nizâmın devamına gayret etmesi konusunda Anadolu Eyaleti'nde hâlâ Erzurum seraskeri olan Vezir Ahmed Paşa'ya, maiyyetindeki komutanlara, yeniçer zâbitine, piyâde ve süvâri zâbitlerine, ağalarına ve alaybeylerine gönderilen fermânın sûretidir.

465

İstanköy'e nakli sırasında ahâliye cevri ü ezâ eden sâbık Sivas vâlisi Ali Paşa'nın vezirliğinin kaldırılıp, bütün malına el koyularak İstanköy'e götürülmesi konularında tayin olunan mübâşire, daha önce söz konusu paşayı götürmeye mübâşir tayin olunan İsmail'e, () Kazâsı nâibine, kazâ-i mezbûrun voyvoda ve sâir zâbitlerine gönderilen fermânın sûretidir.

466

Sâbık Sivas vâlisi Ali Paşa'nın kethüdası Hüseyin'in Âsitâne'ye getirilmesi konusunda tayin olunan mübâşirlere gönderilen fermânın sûretidir.

467

Hama ve Hums etrafına yerleştirilmiş olan ve İfrâz sınırına gelip Afşa eşkıyasını içlerinde barındıran İfrâz-ı Zülkadriye Mukataa'sına bağlı olan Sakallu Cerîdi Cemaati'nden bazılarının, Rakka'ya yerleştirilmeleri konusunda Haleb vâlisine, Adana vâlisine ve İfrâz ve Zülkâdriye hâssı voyvodası Süleyman'a gönderilen fermânın sûretidir.

468

Erzurum seraskeri maiyyetindeki cebecilerin sekiz yüz yirmi sekiz neferin bin beş yüze tamamlanması konusunda Erzurum seraskeri maiyyetindeki cebeciler üzerine zâbit tayin olunan Mehmed Kethüda'ya gönderilen hükmün sûretidir.

469

Erzurum seraskeri maiyyetindeki sekiz yüz yirmi sekiz neferin bin beş yüze tamamlanması konusunda Erzurum seraskeri maiyyetindeki cebeciler üzerine zâbit tayin olunan Mehmed Kethüda'ya gönderilen hükmün sûretidir.

470

Kars muhâfazasındaki cebecilerin sayısının yüz yirmi dört neferden beş yüz nefere çıkarılması konusunda Kars Kalesi muhâfazasındaki cebecilerin zâbiti olan Mustafa Kethüda'ya gönderilen fermânın sûretidir.

471

Erzurum ordusunun mevcutunun on altı bin nefere çıkarılması konusunda Erzurum cânibi seraskeri maiyyetine memûr Dergâh-ı âlî yeniçerileri üzerlerine başbuğ olan İbrahim'e gönderilen hükmün sûretidir.

472

Tuna Nehri sâhillerine götürülecek zahire için Samsun, Adana ve Giresun İskeleleri'ne anbar emîni tayin olunan Osman'a yardım edilmesi konusunda Samsun sâkinlerinden Abdurrahman ve Hacı İbrahim'e gönderilen fermânın sûretidir.

473

Bir önceki hükmün sûretinin Adana sâkinlerinden Kaşlı Ali ve Mehmed'e gönderildiğine dâir.

474

472. hükmün sûretinin Giresun sâkinlerinden Dizdâr-oğlu Hüseyin ve dizdâra gönderildiğine dâir.

475

Cezâyir Eyaleti'nden Erzurum seraskeri maiyyetine görevlendirilen zeâmet ve tûmâr sâhiplerinin çok uzakta olmaları nedeniyle seferden af olunmaları karşılığında ödemeleri gereken bedeliyelerin tahsil edilmesi ve Hazîne'ye teslim edilmesi konusunda Kapdan-ı deryâ Mustafa Paşa'ya, Mehsûhât, Suğla, Kocaili, Biga ve Gelibolu alaybeylerine gönderilen hükmün sûretidir.

476

Erzurum'dan İstanbul'a dönen sadrâzam tatarının ve top arabacı çavuşlarından Ahmed Çavuş'un, Çankırı Sancağı'ndaki Mucurda Kazâsı'na tâbi Ömerlü Karyesi'ne yakın olan mezarlıkta önünü kesip mallarını gasp eden ve sonra kaçıp Kürt ve Türkmân Aşiretlerinin aralarına girip saklanan Rakka iskânından olan cemaatlere mensûp şakîlerin yakalanması konusunda Çankırı Sancağı mutasarrıfı Selim Paşa'ya ve livâ-i mezbûrda vâki kadılara gönderilen fermânın sûretidir.

477

Erzurum'dan İstanbul'a dönen sadrâzam tatarının, top arabacı çavuşlarından Ahmed Çavuş'un, Çankırı Sancağı'ndaki Mucura Kazâsı'na tâbi Ömerlü Karyesi'ne yakın olan mezarlıkta eşkıyalar tarafından hücumla uğradıkları esnâda kaçmayı başaran sürücülerin yakalanması konularında Çankırı mutasarrıfı Selim Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

478

İran sınırında her zamankinden daha fazla savunmaya ihtiyâç duyulduğundan, Van Kalesi'ndeki hendeklerin temizlenip, topların tamir edilerek takviye edilmesi konusunda Bitlis hâkimine gönderilen fermânın sûretidir.

479

Bir önceki hükmün sûretinin Hakkâri hâkimine gönderildiğine dâir.

480

478. hükmün sûretinin Van Eyaleti'ndeki sâir hükümet ve elviye mutasarrıflarına gönderildiğine dâir.

481

478. hükmün sûretinin Van beylerbeyisine gönderildiğine dâir.

482

Hoşab Kalesi'nin güvenliğinin sağlanması ve takviye edilmesi görevinde olmasından dolayı Van Kalesi'ndeki hendeklerin temizlenip, topların tamir edilerek takviye edilmesi görevinden af edildiği konusunda Hoşab hâkimine gönderilen fermânın sûretidir.

483

Erzurum seraskeri maiyyetindeki topçuların sayısının yedi yüzden bin iki yüz nefere çıkarılması konusunda Erzurum mollasına, ve Erzurum'un etrafında bulunan kadılara, yeniçeri serdarlarına ve Dergâh-ı âlî topçuları ihtiyârlarına, ayân-ı vilâyete, iş erlerine ve ocak tarafından tayin olunan mübâşire gönderilen fermânın sûretidir.

484

483. hükmün sûretinin, Kars Kalesi'ndeki topçuların sayısının, mevcut yedi nefere ek olarak yüz neferin daha eklenip arttırılması konusunda Kars ve etrafında bulunan kazâların kadılarına, yeniçeri serdarlarına, Dergâh-ı muallâ topçuları ihtiyârlarına, ayân-ı vilâyete, iş erlerine ve ocak tarafından tayin olunan mübâşire gönderildiğine dâir.

485

483. hükmün sûretinin, Van Kalesi'ndeki topçuların sayısının, mevcut yüz otuz sekiz nefere ek olarak elli neferin daha eklenip arttırılması konusunda Van ve etrafındaki kazâların kadılarına, yeniçeri serdarına, ayân-ı vilâyete, iş erlerine, tayin olunan mübâşire gönderildiğine dâir.

486

İzvornik Sancağı'nın elli altı senesine âid imdâd-ı hazariyyesinin hazariyye şartları üzere toplanması konusunda İzvornik Sancağı'nda vâki kadılara ve ayân-ı vilâyete gönderilen fermânın sûretidir.

487

Erzurum seraskeri Vezir Ahmed Paşa'nın maiyyetindeki top arabacılarının sayılarının arttırılması gerekli olduğundan kimsenin bu konuya müdâhale etmemesi konusunda top arabacılarıbaşı Hacı Hüseyin'in mektubu üzere, Çorum ve Çerkes kadılarına, yeniçeri serdarlarına, ayân-ı vilâyete ve iş erlerine gönderilen hükmün sûretidir.

488

Bir önceki hükmün sûretinin, Erzurum'da görevlendirilmek için iki yüz nefer top arabacılarının tedârik edilmesi konusunda Bolu ve Gerede kadılarına gönderildiğine dâir.

489

Kars Kalesi'nin muhâfazasında görevli cebeci neferlerin sayısını yüz seksen dörtten beş yüze çıkarmak konusunda tembellik ve ihmalkârlık gösterilmemesi hususunda Kars Kalesi muhâfazasındaki Dergâh-ı muallâ cebecileri üzerlerine zâbit olan Mustafa Kethüda'ya fermânın sûretidir.

490

Hama ve Hums etrafına yerleştirilmişken İfrâz sınırına gelip Afşar eşkıyasını içlerinde barındıran İfrâz-ı Zülkadriye Mukataası'na bağlı olan Sakallu Cerîdi Cemaati'nden bazılarının kaçma ihtimalleri kuvvetli olduğundan kaçış yollarının tutulması gerektiği konusunda Haleb, Adana vâlilerine, Üzeyir Sancağı'na, İfrâz-ı Zülkâdr Hâssı voyvodası Süleyman'a, Payas ve Sis mütevellilerine, Bâyezid-oğlu Nu'man'a, Gök Veli-oğlu Yakûb'a, Veli Bekir'e, Emîn-oğlu İsmail'e, Fettâh-oğlu Hasan'a, Dîvân-oğlu Abdî'ye, Sarkındı-oğlu Esîr ve Kozan-oğlu Rûşen'e gönderilen fermânın sûretidir.

491

Hükmün sonu noksan olduğu için özeti çıkarılmamıştır.

492

Bir sûreti

Hakkârî hâkimi İbrahim'e

493

Bir sûreti

Hoşab nâm-ı diğer Mahmûdî mutasarrıfı Zeynel'e

494

Bir sûreti

Zirki Sancağibeyi Mehmed Halef'e

495

Bir sûreti

Van Eyaleti'nde olan bi'l-cümle hükümet ve elviye mutasarrıflarına

496

Bir sûreti

Malazgird Sancağı beyi İbrahim'e

497

Bir sûreti

Bayezid Sancağı mutasarrıfı Mahmûd Paşa'ya

498

Bir sûreti

Eleşkird Sancağı beyi ber-vech-i yurdruk ve ocaklık Abdülfettâh Bey'e

499

Bir sûreti

Erzurum Eyaleti'nde vâki hükümet ve elviye mutasarrıflarına

500

Bir sûreti

Hazzo hâkimi Nûşirevân'a

501

Bir sûreti

Cezâire hâkimi Mansûr'a

502

Bir sûreti

Eğil hâkimi Kâsım'a

503

Bir sûreti

Palu hâkimi Seyfullâh'a

504

Bi sûreti

Gence mutasarrıfı Mehmed'e

505

Bir sûreti

Tercîl hâkimi Haydâr'a

506

Bir sûreti

Çermik Sancağı mutasarrıfı Mehmed Bey'e

507

Bir sûreti

Diyârbekir Eyaleti'nde vâki umûmen hükümet ve elviye mutasarrıflarına

508

Humbaracı Ahmed nâm Delibaş, Tokadlı Hasan, Delibaş namı ağa olarak anılan şakîlerin yakalanıp cezalarının verilmesi konusunda İlgin kadısına ve kazâ-i mezbûr voyvodası Abdurrahman'a gönderilen fermânın sûretidir.

509

Konya'da ortaya çıkan Humbaracı Ahmed isimli şakî ile ona tâbi olan başiboş levendâtın yakalanması konusunda Konya nâibine, Konya mütesellimine, Karaman'da vâki ayân-ı vilâyete ve vezir zâbitlerine gönderilen hükmün sûretidir.

510

Dergâh-ı muallâ cebecilerinden bazılarının sürülmesi gerekli görülüp, Erzurum'a götürülmek üzere gemilere yerleştirilmeleri için Kavak tarafına irsâl olunan neferlerin bir şekilde firar edip nizâmı bozduklarının bildirilmesi üzerine, bundan sonra gönderilen neferâtın tutuklu bir şekilde gemilere yerleştirilmesi gerektiği konusunda Kavak Ustasına ve Trabzon'da cebecibaşı vekiline gönderilen fermânın sûretidir.

511

Erzurum seraskeri Ahmed Paşa tarafından Kütahya Eyaleti'ne mütesellim tayin olunan Hüseyin Ağa'nın, şakîlerinin olduğunun anlaşılması üzerine azl edilerek yerine Kıbrıs muhassılı Ömer'in nasb olunduğuna dâir Anadolu Eyaleti'nde vâki kadılara gönderilen hükmün sûretidir.

512

Kandiye Kalesi'nin muhâfazası şartıyla Girid Eyaleti'ne tââyîn olunduğuna dâir hâlen Kandiye muhafızı olan Vezir Numan Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

513

Sâbık Kandiye muhafızı olan Hacı Mehmed Paşa'nın Hanya Sancağı'na tayin olunduğu, paşa-yı merkûmun Hanya'ya gelmesine kadar yerine ()ın mütesellimliğe nasb olunduğu belirtilerek, mütesellimlikle ilgili her hususun nasb olunan şahsa zabt ettirilip, dışarıdan müdâhale olunmaması konularında Hanya kadısına gönderilen fermânın sûretidir.

514

Numan Paşa'nın Selanik'ten alınıp Kandiye'ye, İnebahtı muhafızı olan Mehmed Paşa'nın ise Hanya'dan alınıp Selanik'e nakli için Küçük Hüseyin Kaptan'ın komutasında olan Sayyâd-ı Bahrî isimli kalyonun memur edilmesi konusunda Kapdan-ı deryâ Mustafa Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

515

Çemişkezek voyvodalığına tayin olunan Hacı Mustafa'nın voyvodalığına müdâhale edilmemesi ve Keban Madeni'nden gelen kömürün Ergani Madeni'ne nakline engel olunmaması konularında Pîrî Karyesi sâkinlerinden Karacurlı Hacı Osman ve İsmâilli Karyesi sâkinlerinden kardeşi Ömer'e gönderilen fermânın sûretidir.

516

Erzurum Eyaleti'ndeki askerlerin sayısının arttırmak amacıyla mezkûr Eyaletin dâhilindeki kazâlardan asker temini konusunda Erzurum Eyaleti'nde vâki olan kazâların kadılarına, nâhiyelerin nâiblerine, yeniçeri serdarlarına, ocak ihtiyâr ve mütekaid serdengeçti ağalarına, alemdârlarına, ayân-ı vilâyete, iş erlerine ve kalelerin dizdârlarına gönderilen fermânın sûretidir.

517

Bir önceki hükmün sûretinin, Trabzon Eyaleti'nde vâki kazâlarda bulunan bütün mütekaid serdengeçdi ağalarına, alemdârlarına ve diğer askeri neferâta, ağa mektûbu üzre, Erzurum seraskeri maiyyetine varmaları konusunda gönderildiğine dâir.

518

516. hükmün sûretinin, Tokad ve Sivas Eyaleti'nde vâki kazâlarda bulunan bütün mütekaid serdengeçdi ağalarına, alemdârlarına ve diğer askeri neferâta, ağa mektubu üzere, Erzurum seraskeri maiyyetine varmaları konusunda gönderildiğine dâir.

519

Kütübhâne-i hümayûn'un evkâfına ilhâk edilen, Vidin ve Semendire Sancakları'ndaki Fethülslâm, İrşova, Demirkapu, Tekke ve Prizren Palankalarının tamiri için ve balık avı için gerekli olan binâların yapımında kullanılmak için lazım olan kazıkların ve kerestenin Eflak dağlarından temin edilmesi konusunda Fethülslâm kadısına ve Eflak voyvodasına gönderilen fermânın sûretidir.

520

Piremedi Kazâsı'ndan Temur, Osman ve Şeyhli Muhtâr-oğulları; Alasonya Kazâsı'nda mütemekkin Zebdero; Kolvine eşkıyalarından Solev-oğulları (?) demekle marûf kabileden Kır-oğlu Zekeriya isimli şakîlerin yakalanması ve cazalarının verilmesi konusunda Rumili vâlisine ve () kadısına gönderilen fermânın sûretidir.

521

Bir önceki hükmün sûretinin, () kadısına ve Tırhala Sancağı mütesellimine, Avlonya Kazâsı'ndaki Temur ve refiklerinin yakalanması hakkında gönderildiğine dâir.

522

520. hükmün sûretinin Avlonya Sancağı mutasarrıfına ve () kadısına, Piremedi tarafından firar edenlerin yakalanması için gönderildiğine dâir.

523

520. hükmün sûretinin Yanya Sancağı mutasarrıfına ve () kadısına, Yanya taraflarına firar edenlerin yakalanması konusunda gönderildiğine dâir.

524

Gelibolu, Abari, Çeribaba, Eceâbâd, nefs-i İnöz, Kavak ve cezâire-i İmroz'dan toplanan hazariyyenin Seddûlbahîr muhâfazalarına tayin olunanlara tahsis olunduğu belirtilerek, söz konusu hazariyyenin elli beş senesi Zi'l-hiccesinden itibaren Seddûlbahîr muhâfazasında olan Mustafa'ya teslim edilmesi konusunda Gelibolu, Abari, Çeribaba, Eceâbâd, nefs-i İnöz, Kavak ve cezâire-i İmroz nâiblerine ve ayân-ı vilâyete gönderilen fermânın sûretidir.

525

Sâbık Hanya muhafızı olan Vezir Mehmed Paşa'nın, İnebahtı muhafızlığı ile birlikte İnebahtı Sancağı'na tayin olunduğu, Hacı Mehmed Paşa Hanya'ya gelince onun geldiği gemiye binip mansıbı olan İnebahtı'ya varması gerektiği konusunda Vezir Mehmed Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

526

Vezir Mehmed Paşa'nın İnebahtı'ya tayin olunması üzerine, paşa-yı merkûm İnebahtı'ya gelince kendisinin Mora'ya gidip babası Mora muhassılının yanında beklemesi gerektiği konusunda sâbık İnebahtı muhafızı olan İskender Paşa'ya gönderilen hükmün sûretidir.

527

Silistre alaybeyinin, maiyyetindeki on üç neferi, bazı düşmanlarının inhâlarına uyarak gereksiz yere etmeklerinden ettiğinin Kırım Hânı tarafından haber verildiği belirtilerek, söz konusu neferâtın mağdûriyetlerinin giderilmesi ve bundan sonra bu gibi haksızlıklar yapılmaması konusunda söz konusu alaybeyine gönderilen fermânın sûretidir.

528

Sadâbâd'daki çağlayanların, mermer kâselerinin kırıldığı belirtilerek, söz konusu kâselerin değiştirilmesi için Marmara'da kesilen mermerlerden beş aded büyük mermerin gemiye yüklenerak Âsitâne'ye getirilmesi konusunda Marmara nâibine ve voyvodasına gönderilen fermânın sûretidir.

529

Hanya Kalesi muhâfazası şartıyla Hanya Sancağı'na tayin olunan Hacı Mehmed Paşa'nın, halefi gelinceye kadar Kandiye'de beklemesi, halefi sâbık Tırhala Sancağı mutasarrıfı Numân Paşa gelince mansıbı olan Hanya'ya gitmesi konusunda kendisine gönderilen fermânın sûretidir.

530

Ortaköy'deki câminin yakınında, iki sene önce meydana gelen yangında deniz kenarındaki Yahûdî menzillerinden dört beş tanesinin yandığı belirtilerek, söz konusu menzillerin câmiye ve devlet ricâlinin evlerine yakın bir yerde olması nedeniyle Yahûdîlerin istedikleri gibi yeniden inşâ edilmelerine izin verilmemesi konusunda Hassa bostancıbaşıya gönderilen fermânın sûretidir.

531

Daha önce, Silistre Sancağı'nda Karasu Kazâsı'nda bulunan Kulaklar isimli yerde Rus habercisini katleden dört nefer şakînin yakalanıp, gasp ettikleri eşya ve evrâkla beraber Âsitâne'ye getirilmesine gayret edilmesi konusunda Rumili vâlisine gönderilen hükmün sûretidir.

532

Bir önceki hükmün sûretinin Vidin muhafızı sadr-ı esbak Vezir Abdullâh Paşa'ya gönderildiğine dâir.

533

531. hükmün sûretinin Silistre mütesellimine gönderildiğine dâir.

534

Yeniçeri ortalarından altmış bölüğün ortasının, Kars Kalesi'nden çıkarılıp Bağdâd muhafzasında görevlendirmek için Bağdâd'a nakledilmesi konusunda, Yeniçeri Ağası Hasan Paşa'nın mektûbu üzre Kars Kalesi muhâfazasında olan yeniçeri zâbitine gönderilen hükmün sûretidir.

535

Âmid, Diyârbekir, Maraş, Harput, Malatya, Çermik ve sâir Eyaletler ve bu Eyaletlerin dâhilindeki kazâlarda bulunan mütekaid serdengeçdi yeniçeri ağaları, mütekaid alemdârları, sâhibü'l-esâmî ve esâmisi çalık yeniçeri ve cebeci ve top arabacıları ve kul oğullarının kendilerini götürmek için sürücü geldiğinde hazır bulunmaları konularında Âmid mollasına Anadolu'nun orta kolundaki Diyârbekir ve Maraş Eyaletleri'nin sağ ve sol kollarındaki kazâlarla birlikte dâhillerindeki Harput, Malatya, Çermik ve sâir kazâların kadılarına, yeniçeri serdarlarına, ocak ihtiyârlarına, mütekaid serdengeçti ağalarına, alemdârlarına, ayân-ı vilâyete, iş erlerine ve kale dizdârlarına gönderilen fermânın sûretidir.

536

Bir önceki hükmün sûretinin, Kayseriye kadısına, Anadolu'nun orta kolunda vâki Karaman, Adana Eyaletlerinin yemîn ve yesârlarıyla Eyaletlerinde dâhil olan Konya, Ilgın ve sâir kazâların kadılarına, yeniçeri serdarlarına, ocak ihtiyârlarına, mütekâ'id serdengeçti ağalarına, alemdârlarına, ayân-ı vilâyete, iş erlerine, kale dizdârlarına gönderildiğine dâir.

537

535. hükmün sûretinin Haleb kadısına ve Anadolu'nun orta kolunda vâki Haleb ve Rakka Eyaletlerinin sağ ve sol taraflarıyla dâhilinde bulunan Antakya ve Birecik ve Kilis ve Ayıntab ve sâir kazâların kadılarına ve nâiblerine, yeniçeri serdarlarına, ocak ihtiyârlarına, mütekaid serdengeçti ağalarına, alemdârlarına, ayân-ı vilâyete, iş erlerine ve kale dizdârlarına gönderildiğine dâir.

538

Donanma kalyonları için lazım olan kerestenin nakli ve nakledileceği yolların güvenliğinin sağlanması için, Erzurum Sancağı seraskerinin maiyyetine olan memûriyetinin af edilerek yerinde kalması gerektiği konusunda Kocaili Sancağı mutasarrıfı Mustafa Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

539

Kayseri Sancağı mutasarrıfı Murtazâ Paşa'nın Sivas'a gittiğini bildirmesi üzerine, söz konusu paşanın Erzurum'a olan memûriyetinden af olunup Diyârbekir vâlisi Ali Paşa'nın yanına gitmesi gerektiği konusunda kendisine gönderilen fermânın sûretidir.

540

Semendire Sancağı'nın tevcihât tezkirelerinin harçlarının daha önce alınandan fazla alınmaması konusunda Belgrad muhafızı Vezir Pîr Mehmed Paşa'ya gönderilen hükmün sûretidir.

541

Semendire Sancağı'nın tevcihâtının, tûmâr ve zeâmet sahiplerine kendi kazâları dışından verilmemesi konusunda Vezir Pîr Mehmed Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

542

Mağnisa'ya bağlı Yurtdağı Nâhiyesi'ne tâbi Eğri isimli karyede sakin Sarcalı Himmet isimli şakînin yakalanıp, cezalandırılması konusunda Aydın muhassılı Vezir Mehmed Paşa'ya ve maiyyetine tayin edilen Saruhan Sancağı mütesellimine, Bergama ve Menenmen voyvodalarına gönderilen fermânın sûretidir.

543

Akdeniz'de Mısır'a gidip gelen tüccar kalyonlarının korsan gemileriyle mücâdele edebildikleri bu nedenle kalyon inşâsına izin verildiği belirtilerek, Kapudâne-i hümayûn kaptanı Süleyman'ın Bolu'da Gerdüs isimli yerde kalyon yaptırmasına engel olunmaması konusunda Bolu Sancağı'nda vâki () kadısına ve Bolu hâssı voyvodasına gönderilen hükmün sûretidir.

544

Akdeniz'de Mısır'a gidip gelen tüccar kalyonlarının korsan gemileriyle mücâdele edebildikleri bu nedenle kalyon inşâsına izin verildiği belirtilerek, Kapudâne-i hümayûn kaptanı Süleyman'ın Bolu'da Gerdüs isimli yerde kalyon yaptırmasına

engel olunmaması konusunda () kadısına ve Bolu hâssı voyvodasına gönderilen hükmün sûretidir.

545

Tırhala Sancağı nâhiyelerinden Hâslar Nâhiyesi'nin bekçibaşısı Mağripol isimli haydutun ve Yenişehir Ovası'nda vâki çiftliklerde kışlakçı olan çobanlar arasından yirmi beş kişi olan şakîlerin yakalanıp cezalarının verilmesi konusunda Tırhala Sancağı mütesellimine gönderilen hükmün sûretidir.

546

Daha önce cezası verilen Genc Ali isimli şakînin adamlarından olan Sarı Ömer'in yakalanamayıp firar ettiği ve Aydın semtlerine varacağıının haber alındığı belirtilerek, söz konusu Sarı Ömer'in de yakalanıp cezasının verilmesi konusunda Aydın muhassılı Vezir Mehmed Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

547

Van Kalesi muhâfazasındaki askerlerin sayısının arttırılması gerektiği, bu nedenle Van ve civarından yüz neferin daha kaydedilmesi için, cebecibaşı Abdullâh'ın mektubu üzre, Van Kalesi muhâfazasında olan Dergâh-ı âlî cebecileri üzerlerine zâbit olan () çorbacıya gönderilen fermânın sûretidir.

548

Özi Kalesi'nin inşâsı için lâzım olan işlerin yapılması konusunda ümerâ-yı deryâdan Rodos Sancağı mutasarrıfı Mustafa'ya ve maiyyeti ile Özi Kalesi tamirine memûr kılınan sâir ümerâ-yı deryâyâ gönderilen fermânın sûretidir.

549

Özi Kalesi'nin inşâsı için lâzım olan işlerin yapılması hususunda o tarafa gönderilen üç kıta kalyonun komutanı tayin olunan Sakızlı kaptan Ahmed'e gönderilen hükmün sûretidir.

550

Karadeniz sâhillerinde Terkos ve Midye Nâhiyelerinde bulunan yirmi kadar iskeleye odun getiren ve gemilere satan reâyâyâ herhangi bir şekilde engel olunmaması konusunda Terkos, Midye nâiblerine ve tayin olunan mübâşire, ayân-ı vilâyete, iş erlerine, nâhiye-i Terkos'ta Sultan Selîm Han evkâfı subaşlarına, Korka Karyesi zâbitine, söz sâhiblerine ve Korka ve Kırılıda olan evciler ve korucularına gönderilen hükmün sûretidir.

551

İstanbul'un odun ihtiyacının karşılanmasına yönelik olarak, Kocaili Sancağı ve etrafında bulunan iskelelere odun kesen reâyânın gelip odunlarını satmalarına engel olunmaması konusunda Kocaili Sancağı mutasarrıfına ve ol havâlden İstanbul'a odun nakl olunagelen iskelelerin kadılarına ve nâiblerine va zâbitân ve ayânlarına gönderilen hükmün sûretidir.

552

Sayda Mukataaları'nın yüz elli bir senesinden kalan yıllık gelirinden Sayda sâkinlerinden Hamûd-oğlu isimli şahısa verilmesi gereken mikdarın, Mîr Kasım Şihâbî ve kardeşleri Ahmed ve Mansûr ile Şeyh İmâd ve Şeyh Şahîn Melmûn (?) isimli şahıslardan tahsil edilerek Hamud-oğlu Ahmed'in şer'î vekîline verilmesi konusunda Şam vâlisine, mîr-i hâccı Vezir Süleyman Paşa'ya, sâbık Sayda ve hâlâ Özi vâlisi Vezir Yakûb Paşa'nın Sayda Mukataâtı mallarının kalanının tahsili için Der-saâdetten tayin olunan mübâşire ve sadrıâzam çukadârına gönderilen fermânın sûretidir.

553

Amasya ayânından Osman'ın vilâyet ahâlisiyle arasındaki alacak verecek davâsına son verilerek, Osman'ın ahâliden fâizle toplattığı akçelerin tahsil edilmesi ve kendisinin başka bir yere sürgün edilmesi konusunda Amasya kadısına ve ayân ve ahâlisine gönderilen fermânın sûretidir.

554

Afşar eşkıyası bakiyyelerinin Çukurova'da ve sâir bulundukları mahallerde ortadan kaldırılması konusunda Maraş beylerbeyisi Rişvân-zâde Süleymân Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

555

Afşar eşkıyasının ortadan kaldırılması konusunda Maraş beylerbeyinin yanına memûr kılınan Adana vâlisi Hasan Paşa'nın kethüdasının, geri kethüdası olduğu Hasan Paşa'nın yanına dönmesine izin verilmesi konusunda Maraş beylerbeyine gönderilen hükmün sûretidir.

556

Maktûl Ömer Paşa'nın kardeşi Osman'ın uhdesinde olan Haremeyn-i Muhteremeyn evkafından Hâtûniye Evkafı reâyâsının af olunan zimmetleri haric, geride ahâlinin zimmetinde kalan meblağdan tahsil olunan ne ise defter etirilip İstanbul'a gönderilmesi konusunda Dergâh-ı muallâ kapıcıbaşlarından olup daha önce maktûl Üçüncü-zâde Ömer'in ve karındaşı Osman'ın emvâl ve eşyasını zabt etmeye ve ahâlinin zimmetinde olan alacaklarının tahsiline mübâşir tayin olunan Abdurrahman'a gönderilen fermânın sûretidir.

557

Van Kalesi'ne gönderilecek zahirenin, Tatvan İskeleyi'ne ve oradan da Van Kalesi'ne seri bir şekilde ulaştırılması konusunda Diyârbekir mübâya'acısı Semân-zâde'ye gönderilen hükmün sûretidir.

558

Özi Kalesi binâsı hizmetinde bulunmaları için Karadeniz'e açılan üç kıta kalyon ve iki kıta akdarma palakalar (?) için Yeniköy'e beş nefer kılavuz gönderilmesi konusunda Yeniköy nâibine gönderilen fermânın sûretidir.

559

Van Kalesi'ne gönderilecek zahirenin, Tatvan İskelesi'ne ve oradan da Van Kalesi'ne seri bir şekilde ulaştırılmasında gereken yük hayvanı ihtiyacının karşılanması gibi hizmetlerin görülmesine gayret edilmesi konusunda Diyârbekir vâlisi Vezir Ali Paşa'ya ve Amid mollasına gönderilen fermânın sûretidir.

560

Sadrâzam Ali Paşa'nın İstanbul'da inşâ ettirdiği câminin vakıflarından olan Gümülcine Kazâsı'nda vâki Şabhâne (..) Mukataası'nın reâyâsının avâz-ı dîvâniyye, tekâlif-i örfiyye ve sürsat gibi vergi ve yükümlülüklerden muaf olmaları gerektiği konusunda Rumili vâlisine ve Gümülcine nâibine gönderilen fermânın sûretidir.

561

Bağdad Kalesi'ne ve sâir luzûmu olan mahallere nakl ettirmek için Mardin ve Nusaybin Kazâları'ndan zahire satın alınıp, Mardin'de depolanması konusunda Bağdad vâlisi Vezir Ahmed Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

562

Bolu Sancağı mukataasının yarım hissesini bir kaç senedir zabt etmiş olan Yûsuf Bey'in, İnce Mustafa isimli Türkman tâifesinden zâlim birini bölükbaşı tayin ederek ahâliye zulm ettiğinin ahâli tarafından bildirilmesi üzerine, mezkûr Yusuf ile ahâli arasındaki davanın görülüp, taraflar arasındaki meselenin halledilmesi konularında mübâşir tayin olunan telhisci-i sâbık Mehmed'e, Bolu ve Taraklıborlu kadılarına gönderilen fermânın sûretidir.

563

Kırım Hânı Fetih Girây Hân'a hâss olarak verilen Vize Sancağı'na ait imdâd-ı hazariyyenin tahsil edilmesi konusunda, mezkûr hânın istidâsı, reîsülküttâb Mehmed Râgıb'ın ilâmı üzerine Vize Sancağı'nda vâki kadılara, nâiblere ve ayân-ı vilâyete gönderilen hükmün sûretidir.

564

Bolu Sancağı mukâtaasının yarım hissesini bir kaç senedir zabt etmiş olan Yûsuf Bey'in, İnce Mustafa isimli Türkman tâifesinden zâlim birini bölükbaşı tayin ederek ahâliye zulm ettiğinin ahâli tarafından bildirilmesi üzerine, meselenin halledilmesi için Çankırı mutasarrıfı Selim Paşa'nın görevlendirildiği belirtilerek, mezkûr Yûsuf'un davacıları ile mürâfaa olunmak üzere Çankırı'ya varması ve davasının görülerek hak sahiplerine haklarının verilmesi konularında Bolu voyvodası vekili Yûsuf'a gönderilen fermânın sûretidir.

565

Van Kalesi'ne gönderilecek zahirenin daha fazla gecikmemesi için önlemler alınması konusunda mezkûr Sâlih'e gönderilen fermânın sûretidir.

566

Diyarbakır ve Mardin taraflarından Van Kalesi'ne gönderilen zahirenin sağ salim ulaştırılması için, yoların temizlenmesi, yük hayvanlarının temini gibi gereken hizmetlerin yerine getirilmesi konusunda Van muhâfazasında olan Süleyman Paşa'ya ve kadısına, Van Kalesi'nin ağalarına, zâbitlerine, ayân ve ahâlisine gönderilen fermânın sûretidir.

567

Diyâbekir ahâlisinden Rızkî İbrahim'in, Diyârbekir voyvodalığına ilhâk ettirdiği Rakka iskânından Ali Aşîretine tâbi Hesnân Cemaati'nin, eski iskan bölgeleri olan Rakka iskanına dâhil olunmaları konusunda Diyârbekir vâlisi Vezir Ali Paşa'ya, () ve () kadılarına ve Rakka mütesellimine gönderilen fermânın sûretidir.

568

Rumili ve Anadolu'daki livâların zeâmet sâhipleri ve tûmâr erbâbının seraskerleri maiyyetine sevkedilmeleri konusunda görevlendirilen Dîvân-ı hümayûn'da çavuşbaşı olan Abdî'ye gönderilen fermânın sûretidir.

569

İskenderiye'de önceden yapılmış olan siperlerin zamanla bozuldukları, bu nedenle onarılmaları gerektiği, bu hizmette kullanılmak üzere çekdirme sefînesiyle birlikte Mısır'a gidecek patrona ve riyâle kalyonlarına katılması ve tamir hizmetinin tamamlanmasına gayret etmesi konusunda, ümerâ-yı Diyârbekir'den Elçi Paşa-zâde'ye gönderilen fermânın sûretidir.

570

Bolu ve Gerede ve Çağa civarında yüz seksen mikdarı atlı ile dolaşıp insanları öldürüp, mallarını gasp eden Kütahya Bölüğü isimli eşkıyanın yakalanması konusunda Aydın muhassılı Vezir Mehmed Paşa'ya ve Aydın Sancağı'ndaki kadılara ve nâiblere, voyvodalara, havâss ve vakıfların zâbitlerine, mütevellilere, kethüda yerleri ve yeniçeri serdarlarına, ayân-ı vilâyete ve iş erlerine gönderilen fermânın sûretidir.

571

Bir önceki hükmün sûretinin Karaman Eyaleti'ndeki kadılara ve nâiblere, Konya mütesellimine ve sâir Eyaletde olan elviye mütesellimine gönderildiğine dâir.

572

570. hükmün sûretinin Sivâs beylerbeyisi Ahmed Paşa'ya ve Sivâs Eyaleti'ndeki kadılara ve nâiblere, elviye mütesellimlerine ve sâire gönderildiğine dâir.

573

570. hükmün sûretinin Ankara Sancağı'ndaki kadılara ve nâiblere, mütesellime ve sâire gönderildiğine dâir.

574

570. hükmün sûretinin ber-vech-i mâlikâne Çankırı mutasarrıfı Selîm Paşa'ya ve sâire gönderildiğine dâir.

575

570. hükmün sûretinin Kastamonu Sancağı'ndaki kadılara ve nâiblere, mütesellime ve sâire gönderildiğine dâir.

576

570. hükmün sûretinin Adana Eyaleti'ndeki kadılara ve nâiblere, mütesellime ve sâire gönderildiğine dâir.

577

570. hükmün sûretinin Bolu Sancağı'ndaki kadılara ve nâiblere, mütesellime ve sâire gönderildiğine dâir.

578

570. hükmün sûretinin Kütahya Eyaleti'ndeki kadılara ve nâiblere ve sâire gönderildiğine dâir.

579

570. hükmün sûretinin Niğde Sancağı'na gönderildiğine dâir.

580

570. hükmün sûretinin Kayseriye Sancağı'na gönderildiğine dâir.

581

570. hükmün sûretinin İçil Sancağı'na gönderildiğine dâir.

582

570. hükmün sûretinin Diyârbekir Eyaleti'ne gönderildiğine dâir.

583

570. hükmün sûretinin Rakka Eyaleti'ne gönderildiğine dâir.

584

570. hükmün sûretinin Çorum Sancağı'na gönderildiğine dâir.

585

570. hükmün sûretinin Bozova Sancağı'na gönderildiğine dâir.

586

570. hükmün sûretinin Kırşehir Sancağı'na gönderildiğine dâir.

587

570. hükmün sûretinin Amasya Sancağı'na gönderildiğine dâir.

588

570. hükmün sûretinin Maraş Eyaleti'ne gönderildiğine dâir.

589

570. hükmün sûretinin Malatya Sancağı'na gönderildiğine dâir.

590

570. hükmün sûretinin Karesi Sancağı'na gönderildiğine dâir.

591

570. hükmün sûretinin Karahisâr-ı Sâhib Sancağı'na gönderildiğine dâir.

592

Vân ve Kars Kalelerinde toplanan zahireyi telef olmaktan korumak, zarûrî masraflar dışında bir ferde bir habbe ve bir tane zahire verilmemesine gayret etmek konularında Erzurum seraskeri Vezir Ahmed Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

593

Her sene rûz-ı Hızır gelince Istıranca ve havâlîsinde vâki dağlarda dolaşıp, avcılık yapan ve haydutluk yapanları yakalayan yeniçeri ortalarından otuz üçüncü

sekbânlarının bölgede gereği gibi zabt edilmesi ve ahâliye zararlarının dokunmaması konusunda adı geçen ortanın çorbacısına gönderilen hükmün sûretidir.

594

Sofya'da ölen Sofya Metropolit'i'nin vârisinin olmaması nedeniyle geriye kalan malından şu ana kadar tahsil edilenin defter edilerek mübâşire teslîm edilerek İstanbul'a gönderilmesi konusunda Rumili vâlisine ve Sofya mollasına gönderilen fermânın sûretidir.

595

Kilis'in voyvodalığının Mehmed Battal'a verilmesi üzerine kethüdası olduğu Maraş beylerbeyinin yanındaki memûriyetinden af olunduğuna dâir Maraş beylerbeyisi Rişvân-zâde Süleyman Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

596

Hamid Sancağı mütesellimi olan kardeşi Osman'ın Teke Sancağı'na mütesellim olması nedeniyle, Hamid Sancağı'na gelip kardeşinin yerine devlet işlerine bakması konusunda mâlikâne olarak Teke ve Hamid Sancakları'na mutasarrıf olan Çelik Mehmed Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

597

Teke Sancağı'na mütesellim olarak nasb olunduğu, kalkıp görev yerine gitmesi gerektiği konusunda sâbık Hamid Sancağı mütesellimi olan Osman'a ve Teke Sancağı'nda vâki kadılara gönderilen fermânın sûretidir.

598

Erzurum seraskeri Ahmed Paşa'nın maiyyetine memur kılınması nedeniyle, haber alır almaz kalkıp mezkûr seraskerin yanına varması ve emrine girmesi konusunda arpalık olarak Kocaili Sancağı'na mutasarrıf olan Mustafa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

599

Bir önceki hükmün sûretinin Çorum muutasarrıfı Ömer'e gönderildiğine dâir.

600

598. hükmün sûretinin Ankara mutasarrıfı Hâlid Paşa'ya gönderildiğine dâir.

601

598. hükmün sûretinin Niğde mutasarrıfı Abdurrahim gönderildiğine dâir.

602

598. hükmün sûretinin Kayseriye mutasarrıfı Murtazâ Paşa'ya gönderildiğine dâir.

603

598. hükmün sûretinin Sultanönü mutasarrıfı Hasan'a gönderildiğine dâir.

604

598. hükmün sûretinin Karahisâr-ı Sâhib mutasarrıfı Seyyid Mehmed'e gönderildiğine dâir.

605

598. hükmün sûretinin Beyşehir Sancağibeyi Cafer Bey'e gönderildiğine dâir.

606

598. hükmün sûretinin Akşehir Sancağı mutasarrıfı Ahmed Bey'e gönderildiğine dâir.

607

Bir sûreti

598. hükmün sûretinin İçil Sancağı mutasarrıfı Seyyid Gazi Mehmed'e gönderildiğine dâir.

608

598. hükmün sûretinin Alanya Sancağı mutasarrıfı İbrahim Paşa'ya gönderildiğine dâir.

609

598. hükmün sûretinin Anadolu Eyaleti'nde vâki elviye alaybeylerine gönderildiğine dâir.

610

598. hükmün sûretinin Adana Eyaleti'nde vâki elviye alaybeylerine gönderildiğine dâir.

611

598. hükmün sûretinin Sivâs Eyaleti'nde vâki elviye alaybeylerine gönderildiğine dâir.

612

598. hükmün sûretinin Karaman Eyaleti'nde vâki elviye alaybeylerine gönderildiğine dâir.

613

Bir sûreti

598. hükmün sûretinin Trabzon Eyaleti'nde vâki elviye alaybeylerine gönderildiğine dâir.

614

Bir kaç senedir İran şâhı Nâdir Şâh'ın Lezgiyân tâifesinin üzerine düzenlediği seferler nedeniyle İran sınırının güvenliğinin sağlanmasına önceki senelerden daha ziyâde gayret gösterilmesi gerektiği belirtilerek, ecdâdı gibi kendisinin de hudûdların güvenliğine sağlamaya gayret gösterip yerinde sağlam durması gerektiği konusunda Bitlis hâkimi Şerîf Mehmed'e gönderilen fermânın sûretidir.

615

Bu sene kapısı halkı ve levendleriyle beraber Erzurum seraskeri Ahmed Paşa'nın maiyyetinde bulunması gerektiği konusunda Haleb vâlisi Vezir Hüseyin Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

616

Daha önce Erzurum seraskerinin maiyyetine memûr kılınan Haleb vâlisi Hüseyin Paşa'nın, gerekli görüldüğü için Kars Kalesi'nde, Kars muhafızı Yûsuf Paşa ve muhafaza görevinde olan Çeteci Abdullâh Paşa ile birlikte görev yapması gerektiği konusunda kendisine gönderilen fermânın sûretidir.

617

Bir önceki hükmün sûretinin Kars muhafızı Yûsuf Paşa ve hâlâ muhâfazada olan Çeteci Abdullâh Paşa'ya, Haleb vâlisi Hasan Paşa'nın Kars Kalesi muhâfazasına memûr olduğunu ihbâr etmek ve beraber hareket etmeleri gerektiğini ifade etmek amacıyla gönderildiğine dâir.

618

İran sınırlarının takviye edilmesi gerekli olduğu için, Adana vâlisi Vezir Hüseyin Paşa'nın maiyyetindeki beş yüz nefer kapısı halkıyla kalkıp Van Kalesi muhafazasında bulunmak üzere Van'a varması, Van muhafızı olan Süleyman Paşa ile beraber hareket edip mezkûr kalenin istihkâmına gayret edilmesi konusunda Adana vâlisi Vezir Hüseyin Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

619

Bir önceki hükmün sûretinin, Vân muhafızı Süleyman Paşa'ya, Adana vâlisi Hüseyin Paşa'nın Van Kalesi muhâfazasına memûr olduğunu ihbâr etmek ve beraber hareket etmeleri gerektiğini ifade etmek amacıyla gönderildiğine dâir.

620

Sivas'ta mevcut ettirilen zahirenin Erzurum'a nakli işleminde kullanılacak yük hayvanlarının Sivas'taki aşiretlerden temin edilmesi hizmetlerinin acilen yerine

getirilmesi konusunda Sivas beylerbeyisi Ahmed Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

621

Van Kalesi'nin askerinin arttırılması ve istihkâmının takviye edilmesi için Adana vâlisi Hüseyin Paşa'nın beş yüz nefer kapısı halkıyla maiyyetine memûr kılındığına dâir Van muhafızı Süleyman Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

622

Kütahya bölüğü nâmıyla dolaşıp, Bolu Sancağı muzâfâtından Yavlu Kazâsı, Dörtâdvân Kazâsı, Çağa Kazâsı ve Gereke Kazâları'nın ahâlilerine zarar verenlerin gerçekten Kütaya bölüğü olup olmadığının araştırılması ve kalabalık mübâşir heyeti gönderilmemesi konusunda Kütahya mütesellimine gönderilen fermânın sûretidir.

623

Haleb'in mütekaid, cebeli kaydıyla mukayyed zeâmet sahipleri, tûmâr erbâbı; adı geçen eyalette vâki mâlikâne sâhipleri ve sâir zâbitân ve iş erlerinin Haleb müteselliminin emrine girmeleri ve beraber hareket etmeleri konusunda Haleb mollasına, mezkûr Eyalet dâhilindeki kadılara ve nâiblere, Haleb mütesellimine, Haleb alaybeyisi vekiline, mâlikâne sahiplerine ve sâir zâbitân ve iş erlerine gönderilen fermânın sûretidir.

624

İfrâz-ı Zülkadriye Mukataası'ndan Sakallı Cerîdi Cemaati'nin, Rakka'ya iskanları için yeniden görevlendirildiklerine dâir Mar'âş beylerbeyisi Rişvân-zâde Süleyman Paşa'ya, İfrâz-ı Zülkadriye voyvodası Süleyman'a ve Adana'nın harbe yarar iş erlerine gönderilen fermânın sûretidir.

625

Beypazarın'da voyvoda İbrahim'i öldüren ve mallarını gasp edip yakalananlar arasından Bursa tarafına firâr eden Kaz Hasan-oğlu Deli Ali isimli şakînin elinde bulunan önceden gasp edilmiş malların ortaya konularak cezasının verilmesi

konusunda, öldürülen İbrahim'in akrabası olan Ayşe Sultan'ın kethüdası Hacı Abdullâh'ın arzı üzerine Bursa kadısına ve Hüdâvendigâr Sancağı mütesellimine gönderilen hükmün sûretidir.

626

İfrâz Kazâsı mütesellimi Topal Mehmed hakkında şikayette bulunulması üzerine, yapılan şikâyetlerin aslının olup olmadığının araştırılması için, eğer iftira ediliyorsa müfterîlerin himâye edilmeden bildirilmesi gerektiği konusunda İfrâz Kazâsı civarında vâki () Kadısına ve Der-aliyyeden mahsûsen tayin olunan mübâşire gönderilen fermânın sûretidir.

627

Mısır'a vâli tayin olunan Hacı Mehmed Paşa'nın İstanbul'dan alınıp İskenderiye'ye götürülmesi, sâbık Mısır vâlisi Yahya Paşa'nın da İskenderiye'den alınıp Âsitâne'ye getirilmesi konusunda, Kapdan-ı deryâ Mustafa Paşa'nın ilâmı üzre Patrona ve Riyâle-i hümayûn kalyonları kaptanlarına gönderilen hükmün sûretidir.

628

Gelibolu'daki Baruthâne'nin muhafazasındaki gulemân-ı acemiyan çorbacıları neferâtının işledikleri suçlarından ötürü zâbitleri marifetiyle cezalandırılmaları gerektiği konusunda, Yeniçeri Ağası Vezir Hasan Paşa'nın mektubu üzre Gelibolu'da yeniçeri zâbiti olan Haseki Mehmed'e gönderilen hükmün sûretidir.

629

Ur Kalesi'nin binâsı için gereken işçilerin ve sâir levâzımın tedârik edilmesi gerekirken, hizmet mahalline vâsıl olmadıklarının haber alındığı belirtilerek, bu konuda görevlendirilen Canik muhassılının bir an önce hizmet mahalline varıp kale binâsına nezâret etmesine dâir Dergâh-ı muallâ kapıcıbaşısından Canik muhassılı ve hâlâ Ur Kalesi'nin bina emîni olan Ahmed'e gönderilen fermânın sûretidir.

630

Samsun ve Ünye İskeleleri'ne nakl olunması gereken zahirenin hâlen mahalline ulaşmadıklarının haber alındığı belirtilerek, söz konusu zahirenin adı geçen iskelelere bir an önce ulaştırılması gerektiği konusunda Burgos mübâya'asına memûr ve Dergâh-ı muaallâ kapıcıbaşlarından Mustafa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

631

Kenezlü, Meleklü ve Çandır Cemaatlerinin, Anamus Yaylası'na çıkmamaları şartıyla asıl vatanları olan Karahisâr'ın sâhillerine yerleşmelerine izin verilmesi konusunda Teke Sancağı mutasarrıfı Çelik Mehmed'e ve mübâşir tayin olunan Haseki Halil'e gönderilen fermânın sûretidir.

632

Haçador veled-i Ağya isimli zımmînin, iki bin beş yüz müdre hamrın İstanbul'daki evine nakline izin verilmesi konusunda, reîsülküttâb Mehmed Râgıb'ın ilamı üzre, Yeniçeri Ağası Vezir Hasan Paşa'ya ve hâssa bostancıbaşıya gönderilen hükmün sûretidir.

633

Maktûl Üçüncü-zâde Ömer Paşa'nın ve kardeşi Osman'ın mallarından, ahâlinin zimmetlerinde kalan meblağın tahsil edilmesi gerektiği konusunda Dergâh-ı muallâ kapıcıbaşlarından olup maktûl Üçüncü-zâde Ömer'in kardeşi Osman'ın zimmetlerinde kalanı tahsile mübâşir tayin olunan Abdurrahman'a gönderilen fermânın sûretidir.

634

Sivas'ta mevcut ettirilen zahirenin, Erzurum'a nakl edilmesi ve nakil işleminde kullanılacak yük hayvanlarının ücretlerinin Zaralı-zâde elinden ödenmek üzre, Sivas'taki aşiretlerden temin edilerek, Erzurum'a ulaştırılmasında daha fazla geç kalınmaması konusunda Sivas Eyaleti'nden yük hayvanı alınacak mahallerin kadılarına, nâiblerine, aşiretler ve boy beylerine, ihtiyârlarına, zâbitlerine ve ayân-ı vilâyete gönderilen fermânın sûretidir.

635

Zağra-i atık, Zağra-i cedîd, Çırman ve Akçakızanlık Kazâlarında yerleşmiş olan Mehterân-ı hayme-i hâssa neferlerinin suç işlediklerinde cezalandırılmaları işinin zâbitleri olan kethüda yerlerine ait olduğu belirtilerek, bu konuda yeniçeri serdarlarının müdâhalesinin olmaması gerektiğine dâir Zağra-i atık ve Zağra-i cedîd ve Çırman ve Akçakızanlık Kazâlarındaki yeniçeri serdarlarına gönderilen hükmün sûretidir.

636

Sivas'ta mevcut ettirilen zahirenin Erzurum'a nakl edilmesi ve nakil işleminde kullanılacak yük hayvanlarının ücretlerinin Zaralı-zâde elinden ödenmek üzere, Sivas'taki aşiretlerden temin edilerek, Erzurum'a ulaştırılmasında daha fazla geç kalınmaması için üzerine düşen hizmeti yerine getirmesi gerektiği konusunda Sivas beylerbeyisi Ahmed Paşa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

637

Sivas'ta mevcut ettirilen zahirenin Erzurum'a nakl edilmesi ve nakil işleminde kullanılacak yük hayvanlarının ücretlerinin Zaralı-zâde elinden ödenmek üzere, Sivas'taki aşiretlerden temin edilerek, Erzurum'a ulaştırılmasında daha fazla geç kalınmaması için üzerlerine düşen hizmeti yerine getirmeleri gerektiği konusunda mekkârî ihracına memûr edilen Zaralı-zâde'ye ve bu meselenin halli için görevlendirilen mübâşir Feyzullâh'a gönderilen fermânın sûretidir.

638

İran şâhı Nâdir Şâh'ın Hemedan taraflarından Bağdad'a girmek istediğinin haber alınması üzerine kendisinin görevli komutanlarla haberleşerek ne şekilde emrederlerse ona göre harekete gayret etmesi gerektiği konusunda Bitlis hâkimi Mehmed Şeref Hân'a gönderilen fermânın sûretidir.

639

Bir önceki hükmün sûretinin Hakkari hâkimi İbrahim'e gönderildiğine dâir.

640

638. hükmün sûretinin Hoşab nâm-ı diğêr Mahmûdî hâkimi Zeynel'e gönderildiğine dâir.

641

638. hükmün sûretinin Zirgi Sancağı beyi Mehmed Hulk'a gönderildiğine dâir.

642

638. hükmün sûretinin Van Eyaleti'nde olan bi'l-cümle hükümet ve elviye mutasarrıflarına gönderildiğine dâir.

643

638. hükmün sûretinin Hazzo hâkimi Nûşirân'a gönderildiğine dâir.

644

638. hükmün sûretinin Cizre hâkimi Mansûr'a gönderildiğine dâir.

645

638. hükmün sûretinin Tercil hakimi Haydar'a gönderildiğine dâir.

646

638. hükmün sûretinin Bayezid Sancağı mutasarrıfı Mahmûd Paşa'ya gönderildiğine dâir.

647

638. hükmün sûretinin Genc mutasarrıfı Mehmed'e gönderildiğine dâir.

648

638. hükmün sûretinin Diyârbekir Eyaleti'nde vâki bütün hükümet ve elviye mutasarrıflarına gönderildiğine dâir.

649

Erzurum seraskeri maiyyetine görevlendirilen Trabzon Eyaleti'ndeki kazâlarda bulunan mütekaidd serdengeçdi ağaları ve alemdârları, sâhibü'l-esâmî ve esâmîleri silinmiş yeniçeri, cebeci, topçu ve top arabacıları ve kul oğullarının hazırlanıp bir an evvel harekete geçmeleri konusunda Trabzon Eyaleti'nin sağ ve sol tarafıyla eyaletde dâhil olan kazâların kadılarına ve nâiblerine, yeniçeri serdarlarına, ocak ihtiyârlarına, mütekaidd serdengeçdi ağalarına, alemdârlara, ayân-ı vilâyete, iş erlerine ve kale dizdârlarına gönderilen fermânın sûretidir.

650

Bir önceki hükmün sûretinin Maraş, Rakka, Diyârbekir Eyaletleri'nde vâki Harbut, Malatya, Çermik, [Âbıtâhir] , Ergani, Çüngüş'de ve sâir Eyaletlerde bulunan bütün asker tâifesi serdarlarına, bayraklarıyla Diyârbekir vâlisi ma'yyetine varmaları üzere gönderildiğine dâir.

651

649. hükmün sûretinin; Karaman, Adana, Haleb Eyaletlerinde vâki Kayseriye, Konya, Antakya, Kilis, Ayıntab, Birecik ve sâir Eyaletlerde bulunan bütün serdar bayrâklarının Diyârbekir vâlisi ma'yyetine varmaları için gönderildiğine dâir.

652

649. hükmün sûretinin, Sivas ve Erzurum Eyaletlerinde olan kazâlarındaki asker tâifesinin serdarlarıyla beraber Erzurum'a varmaları için gönderildiğine dâir.

653

Diyârbekir vâlisinin maiyyetine memûr kılınan Dergâh-ı âlî yeniçerileri ortaları, serdengeçdi ve serdar bayrâkları neferleri üzerlerine komutan tayin olunduğuna dâir Turnacıbaşı Mustafa'ya gönderilen fermânın sûretidir.

654

Diyârbekir vâlisi maiyyetine memûr kılınan ve Anadolu'dan gelen yeniçeriler, serdengeçdiler ve kuloğullarının kaydının yapılarak görev yerlerine irsâl edilmeleri

konusunda, yeniçeri ağası Hasan Paşa'nın mektubu üzere, Dergâh-ı muallâ yeniçerileri üzerlerine başbuğ zâbitleri olan Turnacıbaşı Mustafa'ya gönderilen hükmün sûretidir.

655

Görice, Bihişte, Prespe, Hurpişte, Naslıç ve Kesriye Kazâları'na musallat olan Avlonya Sancağı'nda Piremedi, Iskarapar Kazâlarıyla, Kolvine Kazâlarının eşkıyalarının daha fazla gevşeklik gösterilmeden yakalanmaları konusunda Avlonya Sancağı mutasarrıfına ve livâ-i mezbûrda vâki kadılara gönderilen hükmün sûretidir.

656

Bir önceki hükmün sûretinin, eşkıya-yı mezbûrûndan Zekeriya ve adamlarının Yanya tarafına firar etmeleri nedeniyle Yanya paşasına ve livâ-i mezbûr kadılarına gönderildiğine dâir.

657

655. hükmün sûretinin, adı geçen eşkıyalardan haydut başı Zebdero'nun (?) Alasonya tarafına firar etmesi nedeniyle Tırhala mütesellimine ve kadılara gönderildiğine dâir.

658

Diyarbakir vâlisi maiyyetine memûr kılınan topçuların ve bunlarla beraber gönderilen topların ve mühimmâtın zabtı için zâbit tayin olunan topcubaşı vekili olan altıncı cemaatinin çorbacısı Abdülveli'ye, görevini hakkıyla yerine getirip, çocuğu olmadan ölenlerin mallarını kaydettirmesi konusunda, topcubaşı maktûbu üzere gönderilen hükmün sûretidir.

659

Diyarbakir vâlisi maiyyetinde bulunmak üzere kaydedilecek iki yüz nefer topcunun tekmiil edilmesi konusunda Tokad ve Amid mollalarına, Üsküdâr'dan hâlâ Diyârbekir vâlisi olup ol havâlilerin muhâfazasına memûr Vezirim Ali Paşa'nın maiyyetlerine varınca Üsküdar, Geğbüze, İznikmid, Sapanca, Hendek, Düzce, Bolu, Gerede, Karacalar, Karacaova, Koçhisâr, Tosya, Osmancık, Merzifon, Amasya, Turhal, Sivas,

Malatya, Harîr, Ergani ve ol havâîilerdeki, kadılara ve nâîblere, yeniçeri serdarlarına, topcular ihtiyârlarına, ayân-ı vilâyete ve iş erlerine gönderilen fermânın sûretidir.

660

Diyarbakir vâlisi maiyyetinde görevlendirilmek üzere, Belgrad Kalesi muhafazasındaki askerlerden elli yedi ve yetmiş yedi cemaat ile birinci bölük, yedinci ve on yedi sekbânân, beş aded ortaların Belgrad'dan ihrac olup mübâşir tayin olunan çavuşla gönderilmesi konusunda, Belgrad Kalesi muhafazasında yeniçeri zâbiti zağarcıbaşı-i sâbık Süleyman'a gönderilen hükmün sûretidir.

661

Eski serdengeçdi ağalarından otuz kişinin yeniden görevlendirilip Erzurum seraskeri maiyyetine varmaları konusunda Sivas ve Erzurum Eyaletleri'nin sağ ve sol taraflarıyla Eyaletlerinde dâhil kazâların kadılarına ve nâîblerine, yeniçeri serdarlarına, ocak ihtiyârlarına, ayân-ı vilâyet ve iş erlerine gönderilen hükmün sûretidir.

662

Bir önceki hükmün sûretinin, Konya, Adana, Haleb, Rakka, Maraş, Diyârbekir Eyaletleri'nin sağ ve sol taraflarıyla bu Eyaletlerde bulunan kazâların kadılarına ve nâîblerine, yeniçeri serdarlarına, ocak ihtiyârlarına, ayân ve iş erlerine, Diyârbekir vâlisi maiyyetinde görevlendirilmek üzere eski serdengeçdi ağalarından kırk adet ağanın adamlarıyla görevlendirilmesi konusunda gönderildiğine dâir.

663

Avlonya Kazâsı'na tâbi' Many Kalesi sâkinlerinden Kaplan Bey isimli kimsenin erbâb-ı tegallüb ve şekâvetten olduğu ve etrafdaki kazâlara zararının dokunduğu belirtilerek, adı geçen şahsın yakalanıp cezalandırılması ve hak sahiplerine haklarının verilmesi konusunda arpalık olarak Avlonya Sancağı'na mutasarrıf olan Mahmûd Paşa'ya, Ohri Sancağı mutasarrıfına, İlbasan Sancağı mutasarrıfına, Avlonya, Ohri, İlbasan, () ve () kadılarına gönderilen hükmün sûretidir.

664

Eyalet-i Bosna muzâfâtından otuz senesi musalahasında hudûd dışında kalan ve sonra Belgrad Kalesi'nin fethinden sonra daha önce olduğu gibi eyalet-i mezbûra ilhâk olunan mahallerin gelirlerinin yeniden tahrir edilmesi için Defterhâne-i âmire kâtiblerinden muharrir tayin olunan zâtın mezkûr Eyaletteki Bosna ve İzvornik Sancakları'nda görev başında bulunduğu, yeni fethedilen yerleri belirleyerek tahrir ve defter ettiği, daha önceki kayıtlarla şimdiki kayıtların karşılaştırılması konularında gönderilen telhısın sûretidir.

665

İstanbul'daki et ihtiyacının karşılanması için Saray, Vize, Pınar Hisârı, Kırk Kilise, Hasköy, Burgaz, Baba-yı Atîk, Havâs, Mahmûd Paşa, () ve () kazâlarından gelen koyun rençberlerinin mallarını değeri ile satmalarına İstanbul'daki kasap ustalarının veya başka kimselerin müdâhale etmemeleri konusunda adı geçen kazâların kadılarına, tayin olunan mübâşire, zâbit ve ayân-ı vilâyete gönderilen fermânın sûretidir.

665^a

Bosna ve İzvornik Sancakları'nın tahrîri ile ilgili listedir.

666

Rumili Eyaleti'nde Prizren Sancağı'nda vâki Tırgovişte ma'a Rujay ahâlilerinin, Prizren Sancağı mutasarrıfının dört beş yüz askerle kazâlarına gelip bir iki gece kalmaları ve zahirelerini yemelerinden dolayı şikâyet ettikleri, bunun üzerine taraflar arasındaki husumetin giderilmesi için, Bosna Dîvân'ında her iki tarafın görevlendirilen mübâşir tarafından dinlenerek, aralarının bulunmasına yönelik kararlar alındığı, bu kararlara bundan sonra her iki tarafında uyacağının ifade edildiği huccet-i şer'iiyenin sûretidir.

667

Eflak ve Boğdan taraflarından koyun satın alınmasında sorunlar çıktığı ve bu durumun İstanbul'da et sıkıntısı yaşanmasına neden olduğu belirtilerek, İstanbul

kasapbaşı Hacı Ahmed ve diğ er kasapların Eflak ve Boğdan taraflarından koyun satın almalarına izin verilmesi konusundaki telhısın ilm ü haber kaimesinin s retidir.

III. BÖLÜM

149 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİ'NİN ÇEVİRİYAZISI

[1]

1

Mihaliç Voyvodası'na hüküm ki,

Fukarâ-yı ra'yyete îsâl-i hasâret ve bi-gayr-ı hakk ahz-ı emvâl-i mühimmenin i'râzına cesâret eden levendât tâ'ifesinden altı nefer yaramaz Kirmasti kazâsı (...) taraflarında ahz ve âlât ve senedâtlarıyla Âsitâne-i sa'âdet'ime irsâl olunup Mihaliç'e geldikleri haber verilmekle, sen ki voyvoda-i mûmâ-ileyhsin, mübâşir ta'yîn olunan () ma'rifetiyle zikr olunan altı nefer levendâtı âlât ve silâh ve senedâtlarıyla alâ eyyihâl bir an akdem ucâleten ve sârî'aten Âsitâne-i sa'âdet'ime ihzâr ve irsâl eyleyüp, hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

2

İşbu emr tebdîl ve tarz-ı âhar üzre yazılıp, Şikâyet'e kayd olunmuştur.

Evâhır-ı C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

Saydâ vâlisi Vezîr Yakûb Paşa'ya hüküm ki,

Sâbıkâ Saydâ beylerbeyisi olan İbrahim Paşa'nın bundan akdem iki seneyi mütecâviz Saydâ'da olan hükûmet ve ikâmeti esnâsında esnâfdan alup bahâların vermediği eşyâ ve me'kûlât bahâları yirmi bin dokuz yüz yetmiş altı buçuk guruşa bâliğ olmağla, iki yüz neferden mütecâviz esnâf fukarâsı () sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, tarafına varup ma'rifet-i şer'le defter etdirilüp mûmzâ defteri Der-sa'âdet'ime irsâl olunmasın ashâb-ı hukûka bir vechile gadr olunduğuna rızâ-yı hümayûnum olmamağla, esnâfın

haklarını tamamen edâ etmedikçe paşa-yı merkûm habsden ıtlâk ve sebîli tahliye olunmamak fermân olunmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde sen ki vezîr-i müşârûn-ileyhsin, paşa-yı merkûm esnâf fukarâsının tamamen hakların edâ etmedikçe habsden ıtlâk ve sebîlin tahlîye eylemeyüp, esnâfın dahi hakların ashâbına alıvermeye ihtimâm-ı tâm eylemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

3

Üsküdâr'dan Akşehir'e varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlar ve Kocaili Sancağı mütesellimine ve zikr olunan kazâların kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki,

Haremeyn-i Şerîfeyn ahâlîsine be-her sene mu'tâd üzre irsâl olunan Surre-i hümayûn-ı mevhibet-makrûn işbu sene-i mübârekede dahi Hazîne-i âmire'mden an nakd ihrâc ve surre emîni nasb ve ta'yîn olunan iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim ve câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim sâbıkâ Dîvân-ı hümayûn'um çavuşbaşlarından Salih-dâme mecduhû-ya teslîm ve ol savb-ı meymenet-i iştimâle ba's ve irsâl olunmağın, Surre-i hümayûn ile emîn-i mûmâ-ileyhin refâkatinde olan hüccâc-ı zevi'l-ibtihâcın yollarda ve menâzil ve merâhilde muhâfazasına ta'yîn ve ihtimâmı ehemmi mehmâm-ı lazımlî-ihtimâmdan olmağın, sen ki Kocaili Sancağı mütesellimi mûmâ-ileyhsin işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde mükemmel ve müretteb ve müstevfâ ve tâmmü's-silâh âdemlerle [kal]küp Geğbüze'ye gelüp Surre-i hümayûn'umu Geğbüze'de karşılayup Akşehir'e varınca mürûr ve ubûr eylediğin kazâlarda bulunan sipâh ve silâhdâr ve Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri (...) kazânın darb ve harbe kâdir tuvânâ tüfenk-endâzların iş erlerin ihrâc ve Geğbüze'den Eskişehir'e vusûlünde Sultanönü Sancağı mütesellimi () -zîde kadruhû-den mükemmel ve müstevfâ âdemler ile kalkup Akşehir'e varınca Surre-i hümayûn'umu ve emîn-i mûmâ-ileyh ve refâkatinde olan hüccâc-ı Müslimîne yollarda ve menâzil ve merâhilde ve gicelerde bu minvâl üzre kazâ be-kazâ muhâfaza ve muhârasa ederek bi-avnillâhi te'âlâ âminen ve sâlimen Akşehir'e götürüp, Akşehir Sancağı mütesellimini dahi bu minvâl üzre Akşehir'den alup Konya'ya irsâl etmek üzre

mütesellim-i mûmâ-ileyhe teslîm ve tesliminizi müş'ir mütesellim-i mûmâ-ileyhden temessük ve cânib-i şer'den hüccet-i şer'iyye aldıktan sonra Akşehir'den gerü İznikmid'e avdet ve aldığın hüccet ve temessükü Der-sa'âdet'ime irsâl ve lâkin bu bahâne ile re'âyâ ve sükkân-ı vilâyete bir vechile zulüm ve te'addî olunmakdan ziyâde ihtirâz ve ictinâb eyleyesiz. Bu sene-i mübârekede Surre-i hümayûn'u gerek yollarda ve gerek menzillerde gicelerde esnâ-ı nüzûl ve rihletde dahi eşkiyâ ve haramzâdeden gereği gibi muhâfaza ve muhârasasında ziyâde tekayyüd ve ihtimâm lâzım olmağla, şöyle ki ıyâzen billâhi te'âlâ bu emr-i hatîrde zerre kadar ihmâl ve tekâsül ve bir gûne ta'zîr ile bir dürlü zarar ü gezend isâbet etmek ihtimâli olursa bir vechile cevâba kâdir olamayacağınız zâhir ve âşikâr olmağla, âna göre ziyâde basiret üzere hareket ve Geğbüze'den Akşehir'e varınca ber minvâl-i meşrûh her kazânın bulunan sipâhi ve silahdâr ve yeniçeri neferâtı ve darb ü harbe kâdir müsellaht tüfenk-endâzları ihrâc eyleyerek yollarda ve gerek menâzilde gicelerde emniyet gelecek vecih üzere muhârasa ve muhâfazasına ihtimâm ve kemâl-i emn ve selâmet ile Akşehir'e götürüp mütesellim-i mûmâ-ileyhe teslîm edinceye dek terk-i hâb u râhat ile bezl-i tâb ü tuvân eyleyüp zinhâr ve zinhâr zerre kadar ihmâl ü müsâheleyle rızâ ve cevâz göstermekden be-gâyet ihtirâz ve ictinâb eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâ'il-i B [Receb] sene [1]155

[2]

4

Sultanönü Sancağı mütesellimine hüküm ki,

Be-her sene mu'tâd üzere Haremeyn-i şerîfeyn'e irsâl olunan Surre-i hümayûn-ı mevhibet-makrûn işbu sene-i mübârekede dahi an-nakd Hazîne-i âmire'mden ihrâc ve surre emîni olan iftiharü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ül-mehâmid ve'l-mekârim Dîvân-ı hümayûn'umda sâbıkâ çavuşbaşı olan Salih -dâme mecduhû-ya teslîm ve savb-ı mevsûle müteveccih ve âzim olmağla, Kocaeli Sancağı mütesellimi kapısı halkı ile me'mûriyeti üzere Surre-i hümayûn'u emîn-i mûmâ-ileyh ile Geğbüze'den alup muhâfazasına ihtimâm ederek Eskişehir'e vusûlünde sen ki Sultanönü

mütesellimi mûmâ-ileyhsin, sen dahi mükemmel ve müsellaḥ ve müstevfâ âdemlerinle bi'n-nefs kalkup Surre-i hümâyûn'u mütesellim-i mûmâ-ileyh ile ma'an yollarda ve menâzil ve merâhilde bi-avni'l-llahi te'âlâ hıfz u hırâset ederek Akşehir'e gönderüp, Akşehir Sancağı mütesellimi dahi Karaman vâlisi vezîrim Mustafa Paşa - edâ mellâhu te'âlâ iclâlehû-ya gönderüp eline teslîm ve teslîminizi müş'ir Akşehir mütesellim-i mûmâ-ileyhden sened alup ve sen havz-ı hükûmetine avdet eylesin. Surre-i hümâyûn'un muhâfazasına ihtimâm-ı tâm olunmak muktezî olmağın, şöyle ki bu emr-i mühimde ser-mû tekâsül ve rehâvetin zuhûr edecek olursa bir vechile özür ve cevâba kâdir olmayacağın muhakkak bilüp, âna göre basîret üzre hareket ve inşâallahu te'âlâ Eskişehir'e vusûlünde sen dahi me'mûr olduğun üzre yarar ve müsellaḥ ve müstevfâ âdemlerinle kalkub mütesellim-i mûmâ-ileyh ile ma'an Surre-i hümâyûn'u muhâfaza ve muhârasa ederek Akşehir'e götürüp mikdâr-ı zerre tehâvün ve ta'sîrden gâyetü'l-gâye ihtizâr ve ictinâb eylemek bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

Fî evâ'il-i B [Receb] sene [1]155

5

Akşehir Sancağı mütesellimine ve Akşehir'den Konya'ya varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlar ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki,

Haremeyn-i şerîfeyn ahâlîsine mu'tâdü'l-irsâl olan Surre-i hümâyûn-ı mevhibet-meşhûn işbu sene-i mübâreke de dahi Hazîne-i âmire'mden an-nakd ihrâc ve surre emîni nasb ve ta'yîn olunan sâbıkâ Dîvân-ı hümâyûn'da çavuşbaşı olan Salih -dâme mecduhû-ya teslîm ve ol savb-ı meymenet-iştîmâle irsâl olunmağla, Kocaili Sancağı mütesellimi Surre-i hümâyûnu Geğbüze'de karşılayup muhâfazasına ikdâm ve ihtimâm eyleyerek, Eskişehir'e vusûlünde Sultanönü Sancağı mütesellimi dahi mükemmel ve müstevfâ âdemleriyle kalkup mütesellim-i mûmâ-ileyh ile Akşehir'e götürüp sen ki mütesellim-i mûmâ-ileyhsin, sana teslîm ve yedinden temessük ve cânib-i şer' den huccet-i şer' iyye alup gerü avdet etmek üzre mufassal ve meşrûh emr-i şerîfimle me'mûr ve tenbîh ve te'kîd olunmağla Surre-i hümâyûn ile emîn-i mûmâ-ileyhin refâkatinde olan hüccâc-ı zevi'l-ibtihâcın yollarda ve menâzil ve

merâhilde gerek gicelerde ve gerek gündüzlerde muhâfazasına tekayyüd ve ihtimâm olunmak ehemmiyet-i mehâmm ve lâzımı'l-ihimâmından olmağla, Surre-i hümayûn-ı mevhibe-makrûn mashûben bi's-selâm Akşehir'e vusûl ve sana teslim olundukda sen dahi müstevfâ ve tâmmü's-silâh âdemlerinle Surre-i şerîfi alup gerek Akşehir'de ve gerek Konya'ya varınca vâkı' olan kazâlarda olan sipâh ve silâhdâr ve Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ve levendâtdan darb ü harbe kâdir yarar ve tuvânâ ve müsella ve tüfeng-endâzları ihrâc ve bi-avnillâhi te'âlâ Surre-i hümayûn ve emîn-i mûmâ-ileyhin ve refekâtinde olan hüccâc-ı hidâyet-minhâcın Akşehir'den Konya'ya varınca yollarda ve menâzil ve merâhilde muhâfaza ve muhârasasına ziyâde tekayyüd ve ihtimâm ederek âminen ve sâlimen Konya'ya götürüp Karaman vâlisi olan vezîrim Mustafa Paşa -edâ mellâhu te'âlâ iclâlehû-ya teslim verdiğin teslimi müş'ir cânib-i şer' den hüccet-i şer' iyye alup Der-i devlet-medârıma irsâl ve sen dahi gerüye avdet edüp, lâkin bu takrîb ile re'âya ve berâyâ ve sükkân-ı vilâyet ve dükkân-ı memlekete bir dürlü zulüm ve te'addî olunmakdan be-gâyet ihtirâz eylesin. Surre-i hümayûn Haremeyn-i muhteremeyn fukâralarının akvâtlarına tahsîs kılub hıfz u hirâsetine gereği gibi tekayyüd ve ihtimâm lâzım olmağla, bu husûsa tekayyüd ederek menâzillerde gicelerde ihtiyâc hâsıl olacak mertebe bekçiler ta'yîn ve kemâl-i emniyete gelür vechile beklenmekle ve gerek yollarda muhâfaza ve muhârasasına ziyâde bâsîret üzre hareket edüp bu emr-i hatîrde zerre kadar tekâsül ve müsâmahadan be-gayet ihtirâz eylesin. Şöyle ki ıyâzen bi'l-İlâhi te'âlâ zerre kadar ihmâl ve tekâsül ile bir dürlü zarar ü gezend isâbet etmek ihtimâli olursa bir vechile özür ve cevâba kâdir olamayacağınız zâhir ve âşikâr olmağla, âna göre ziyâde tekayyüd ve ihtimâm ve Akşehir'den Konya'ya varınca minvâl-ı meşrûh üzre her kazâda bulunan sipâh ve silâhdâr ve yeniçeri ve darb ve harbe kâdir müsella ve tüfeng-endâz iş erlerin ihrâc ile gerek menâzilde ve gicelerde ve gerek yollarda muhâfaza ve muhârasasına mümkün mertebe tekayyüd ve ihtimâm ederek emn ü selâmet ile Konya'ya götürüp Karaman vâlisine teslim edinceye dek terk-i hâb u râhat ile bezl-i tâb ü tuvân eyleyüb zinhâr ve zinhâr zerre kadar ihmâl ve müsâmahaya rızâ ve cevâz göstermekden be-gâyet ihtizâr ve ictinâb eylemek bâbında ()

Karaman vâlisi Vezîr Mustafa Paşa'ya ve Konya'dan Adana'ya varınca yol üzerinde vâkı' kâdîlara ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki,

Haremeyn-i şerîfeyn ahâlîsine be-her sene mu'tâd üzre irsâl olunan surre-i hümayûn-ı mevhibet-makrûn işbu sene-i mübârekede dahi Hazîne-i âmire'mden an-nakd ihrâc ve surre emîni nasb olunan Dîvân-ı hümayûn'umda sâbıkâ çavuşbaşı olan iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Salih -dâme mecduhû-ya teslîm ve ol savb-ı meymenet-iştîmâle teveccüh ve irsâl olunmağla surre-i şerîf Akşehir'e vusûlünde Akşehir Sancağı mütesellimi Akşehir'den surre-i hümayûn ve emîn-i mûmâ-ileyh ve refâkatinde olan hüccâc-ı Müslimîn muhâfaza ve muhârasa ederek Konya'ya gönderüp sen ki vezîr-i müşarun-ileyhsin, Adana'ya götürmek üzre sana teslîm ve teslîmini müş'ir yedinden temessük ve cânib-i şer'den dahi huccet-i şer'iyye alunub, Der-i devlet-medârıma göndermek üzre mufassal ve meşrûh emr-i şerîfimle me'mûr olmağla, imdi sen ki vezîr-i müşarun-ileyhsin, Surre-i hümayûn vech-i meşrûh üzre Konya'ya vâsıl oldukda sen dahi mükemmel ve müretteb ve müstevfâ ve müsellağ âdemlerinle kethüdan () -zîde mecduhû- Surre-i Şerîfe'yi Konya'dan alup gerek Konya'da ve gerek Adana'ya varınca vâkı' olan kazâlarda bulunan sipâh ve silâhdâr ve Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ve iş erlerin ve darb ü harbe kâdir yarar ve tûfeng-endâz ricâlin ihrâc ve bi-avnilâhi te'âlâ Surre-i hümayûn'u ve emîn-i mûmâ-ileyhi ve refâkatinde olan hüccâc-ı müslîmîni Konya'dan Adana'ya varınca yollarda ve menâzil ve merâhilde ve nüzûl eyledikleri mahallde dahi gecelerde bekçiler ta'yîn ile muhâfaza ve muhârasasında ziyâde tekayyüd ve ihtimâm ederek âminen ve sâlimen Adana'ya götürüp hâlâ Adana beylerbeyisi Rişvân-zâde Süleyman Paşa -dâmet me'âliyahû- dahi Hama'ya göndermek üzre mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhe teslîm ve teslîmini müş'ir yedine temesük ve cânib-i şer'den dahi huccet-i şer'iyye alup Der-i devlet-medârıma irsâl ve kethüdan gerü Konya'ya avdet ve ric'at ve lâkin bu takrîb ile re'âyâ ve berâyâ ve sükkân-ı vilâyete bir dürlü zulm ü te'addî olunmakdan be-gâyet hazer etmek üzre tenbîh ve te'kîd eylesin. Surre-i hümayûn'um muhâfazasına be-gâyet tekayyüd ve

ihtimâm mukaddem olmağla, bu husûsda ziyâde basîret üzre hareket ve gerek menâzillerde gecelerde bekçiler ta'yîn ile gereği gibi emniyete gelür vechile beklenmekde ve gerek yollarda muhâfaza ve muhârasasına ihtimâm-ı tâm ve ser-mû tekâsül den be-gâyet ihtirâz eyleyüb ıyâzen bi'l-llah te'âlâ zerre kadar ihmâl ve tekâsül sebebi ile bir dürlü zarar ü gezend isâbet etmek ihtimâli olursa kat'an özür ve illet îrâdına kâdir olunmayup eşedd-i ukûbete giriftâr olunacağı zâhir ve âşikâr olmağla, âna göre tekayyüd ve ihtimâm ve minvâl-i meşrûh üzre müstevfâ ve tâmmü's-silah âdemler ve her bir kazâda bulunan sipâhî ve silâhdâr ve yeniçeri ve darb ü harbe kâdir tüfeng-endâz iş erlerin dahi ihrâc ile gerek menâzilde ve gerek yollarda Surre-i hümayûn'u kemâl-i tekayyüd ile muhâfaza ederek götürüp mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhe teslîm edinceye dek terk-i râhat ile bezl-i tâb ü tüvân eyleyüb, zinhâr ve zinhâr zerre kadar tekâsüle rızâ göstermekden be-gâyet ihtirâz olunmak bâbında fermân-ı âlî-şân sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i B [Receb] sene [1]155

7

Adana beylerbeyisi Rişvân-zâde Süleymân Paşa -dâme me'âliyahû-ya ve Adana'dan Hama'ya varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki,

Haremeyn-i şerîfeyn ahâlîsine mu'tâd üzre be-her sene irsâl olunan Surre-i hümayûn mevhîbe-makrûn işbu sene-i mübârekede dahi Hazîne-i âmire'mden an-nakd ihrâc ve surre emîni nasb ü ta'yîn olunan Dîvân-ı hümayûn'da sâbıkâ çavuşbaşı olan Salih -dâme mecduhû-ya teslîm ve ol savb-ı meymenet-iştimâle teveccüh ve irsâl olunmağla, Surre-i hümayûn'umla emîn-i mûmâ-ileyh ve refâkatinde olan hüccâc-ı zevi'l-ibtihâcın yollarda ve menâzilde [ve] gecelerde ve esnâ-yı nüzûlde ve rihletde muhâfazasına tekayyüd ve ihtimâm olunmak ehemmi mehâmm-ı lâzımü'l-ihtimâmdan olmağla, Surre-i hümayûn Konya'ya vusûlünde hâlâ Karaman vâlisi vezîrim Mustafa Paşa -edâ mellâhu te'âlâ iclâlehû-nun kethüdâsı Konya'dan alup yollarda ve menâzil ve merâhilde hıfz u muhârasa ederek Adana'ya getirüp sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, sen dahi kethüdân ile Hama'ya göndermek üzre teslîm ve yedinden temessük ve cânib-i şer' den huccet-i şer'iyye alup Der-i devlet-

medârıma irsâl etmek üzre mufassal ve meşrûh emr-i şerîfle me'mûr olmağla, imdi sen ki mîr-i mîrân-ı mumâ ileyhsin Surre-i hümayûn vech-i meşrûh üzre Adana'ya vardukda ve sana teslîm olundukda sen dahi mükemmel ve müretteb ve müstevfâ tâmmü's-silâh âdemlerinle kethüdân () -zîde mecduhû- Surre-i şerîfi alup gerek Adana ve gerek Hama'ya varınca yol üzerinde vâkı' kazâlarda bulunan sipâh ve silâhdâr ve Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ve darb ü harbe kâdir müsellaah ve tûfeng-endâz iş erlerini dahi kazâ be-kazâ ihrâc ve Surre-i hümayûn ve emîn-i mûmâ-ileyh ve refâkatinde olan hüccâc-ı Müslimîn ile Adana'dan Hama'ya varınca yollarda ve menâzil ve merâhilde muhâfazasına tekayyüd ederek ve nüzûl eylediği mahallde gicelerde emniyet hâsıl olur vechile bekledüp ihtimâm-ı tâm olunarak âminen ve sâlimen Hama'ya gönderüb Hama Sancağı mutasarrıfı Esad Paşa -dâmet me'âliyahû- dahi Şâm-ı şerîfe götürmek üzre mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhe teslîm ve yedinden teslîmini müş'ir temessük ve cânib-i şer'den huccet-i şer'iyye alup, Der-i devlet-medârıma irsâl ve girü avdet ve ric'at ve lâkin bu takrîble re'âya ve berâya ve sükkân-ı vilâyete bir dürlü zulm ü te'addî olunmakdan be-gâyet hazer etmek üzre muhkem tenbîh ve te'kîd eylesin. Bu sene-i mübârekede sâ'ir senelere kıyâs olunmayup, Surre-i şerîfe'nin muhâfazasına be-gâyet ihtimâmü't-tâm olmağla, şöyle ki ıyâzen bi'l-İlâhi te'âlâ yollarda ve gerek menâzilde bir dürlü zarar ü gezend isâbet etmek ihtimâli olur ise bir dürlü özür ve ılet îrâdına kâdir olunamayub eşedd-i ukûbete giriftâr olacağınız zâhir ve âşikâr olmağla, âna göre tekayyüd ve ihtimâm ve minvâl-i meşrûh üzre müstevfâ ve tâmmü's-silâh âdeminle ve be-her kazâda sipâh ve silâhdâr ve yeniçeri ve darb ü harbe kâdir tûfeng-endâz iş erlerini dahi ihrâc ile gerek menâzil ve gerek yollarda Surre-i hümayûn'u kemâl-i tekayyüd ile muhâfaza ederek Hama'ya gönderüb Hama mutasarrıfı mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhe teslîm etdirüb zinhâr ve zinhâr mikdâr-ı zerre tehâvûn ve taksîrden be-gâyet ihtirâz ve ictinâb olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i B [Receb] sene [1]155

Haleb vâlisine hüküm ki,

Riştân voyvodası Mustafa -zîde mecduhû gelüp bin yüz elli beş senesine mahsûb olmak üzere

uhdesinde olan Riştân Hâssı voyvoda mukâta'asında mu'ayyen olan mâl-ı mîrî ve avâ'id-i mu'tâdesini re'âyâdan ve sened sâhiblerinden ba'zıları edâda muhâlefet edüp, ekser-i emvâl-i mîrîye re'âyâ zimmetlerinde kaldığın bildirüp, re'âyâ-yı mezkûrenin zimmetlerinde olan emvâl-i mîrîye sâbıkları mûcebince tamâmen tahsîl ol makûle edâda muhâlefet edenler zecr ve te'dîb olunmak üzere sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, sana hitâben emr-i şerîfim sudûrunu istid'â etmenle vücûh-ı meşrûh üzere amel olunmak için yazıldı.

Fî evâsıt-ı C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

[4]

Hama Sancağı mutasarrıfı Esad Paşa -dâmet me'âliyhû-ya ve Hama'dan Şâm-ı şerîf'e varınca yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve yeniçeri serdârları ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki,

Haremeyn-i şerîfeyn ahâlîsine be-her sene mu'tâdü'l-irsâl olan Surre-i hümâyûn bu sene-i mübârekede dahi an-nakd ihrâc ve surre emîni nasb ü ta'yîn olup, sâbıkâ Dîvân-ı hümâyûn çavuşbaşı olan iftîhârü'l-emâcid ve'l-ekârim Salih -dâme mecduhû-ya teslîm ve ol savb-ı meymenet-iştîmâle tevcih-i vech-i azîmet etmekle, Surre-i hümâyûn ile emîn-i mûmâ-ileyh ve refâkatinde olan hüccâc-ı zevi'l-ibtihâcın yollarda ve menâzillerde ve gicelerde ve gündüzlerde esnâ-yı nüzûl ve tirhâlde muhâfazasına tekayyüd ve ihtimâm ehemmi mehmâmdan olmağın, inşaallahü te'âlâ Surre-i hümâyûn-ı mevhibe-makrûn avn-i Rabbânî ile Adana'ya vusûlünde Adana beylerbeyi Süleymân Paşa kethüdâsı Adana'dan alup yollarda ve menâzil ve merâhilde muhâfazasına ihtimâm ederek Hama'ya îsâl ve sen ki Hama mutasarrıfı mîr-i mîrân-ı mûmâ ileyhsin, sen dahi mashûben bi's-selâm Şâm-ı Şerîfe götürmek üzere sana teslîm ve yedinden temessük ve cânib-i şer'den dahi huccet-i şer'iyeye alup Der-i

devlet-medârîma irsâl etmek üzre mufassal ve meşrûh emr-i şerîfimle me'mûr ve tenbîh-i ekîd olmağın, imdi inşâallahu te'âlâ Surre-i hümâyûn meymenet-nümûn Hama'ya vusûlünde sen dahi mükemmel ve müretteb ve müstevfâ tâmmü's-silâh güzîde âdemlerinle Surre-i şerîfemiz gerek Hama'ya ve gerek Şâm-ı Şerîf'e varınca yol üzreinde vâkı' kazâlarda bulunan sipâh ve silâhdâr ve Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri neferin ve darb ü harbe kâdir iş erleri tuvânâ ve müsellah ve tûfeng-endâzların ihrâc ve Surre-i hümâyûn'umuz ve emîn-i mûmâ-ileyh ve refâkatinde olan hüccâc-ı zevi'l-ibtihâcî Hama'dan Şâm-ı Şerîf'e varınca gerek menâzilde gicelerde memûnül-gâ'ile olmak vechiyle beklemek ve gerek yollarda esnâ-yı nuzûlde ve tirhâlde muhâfaza ve muhârasasına tekayyüd ve ihtimâm ederek âminen ve sâlimen Şâm-ı Şerîf'e götürüp Şâm vâlisi ve mîr-i hâccî olan Vezîr Süleyman Paşa'ya teslîm ve teslîmini müş'ir mektûb alub Der-i devlet-medârîma irsâl ve sen dahi gerü Hama'ya avdet eylesesin ve lâkin bu takrîb ile re'âyâ ve berâyâ ve sükkân-ı vilâyete bir dürlü zulm ü te'addîden hazer ve mücânebet eyleyüp, bu bâbda izhâr-ı gayret-i hamiyet ile Surre-i hümâyûn'un sâlimen Şâm-ı Şerîf'e îsâli senden matlûb-ı padişâhânem olmağın, göreyim seni bu husûsda ne vechile bezl-i kudret edüb ma'âza'l-llahü te'âlâ bir dürlü gezend isâbet etmek ihtimâl olur ise kat'an özür ve illet ısgâ olunmayub eşedd-i ikâb ile mu'âkîb olacağın zâhir ve âşîkar olmağın, fermân olduğu üzre müstevfâ yarâr ve tuvânâ âdemlerinle ve her kazâda bulunan sipâh ve silâhdâr ve yeniçeri ve iş erleri ile Surre-i hümâyûnumuz kazâ be-kazâ menâzil ve merâhilde muhâfaza ve gece beklenmek ile terk-i havâb ve râhat ve bu emr-i hatîrde kemâl-i basîret ve intibâh üzre hareket ile emnen ve sâlimen Surre-i şerîf'e Şâm-ı Şerîf'e îsâl ve vezîr-i müşârin ileyhe teslîm edüp zinhâr ve zinhâr zerre kadar tekâsül ve ta'sîrden be-gâyet ihtirâz etmek bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

Fî evâ'il-i B [Receb] sene [1]155

10

Üsküdâr'dan Şâm-ı Şerîf'e varınca yol üzerinde ve yemîn ve yesârında vâkı' vüzerâyı ızâm ve beylerbeyiler ve ümerâ ve kâdîlar ve bilâd ve elviye mütesellimleri ve yeniçeri serdârları ve havâss ve evkâf zâbitleri ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki,

Haremeyn-i Şerîfeyn ahâlîsine be-her sene mu'tad üzre irsâl olunan Surre-i hümâyûn-ı mevhibe-meşhûn işbu sene-i mübâreke de dahi Hazîne-i âmire'mden an-nakd ihrâc ve Surre emîni nasb ü ta'yîn olunan sâbıkâ Dîvân-ı hümayûn'umda çavuşbaşı olan Salih -dâme mecduhû-ya teslîm ve ol savb-ı meymenet-iştîmâle tevcîh-i vech-i azîmet etmekle Surre-i hümâyûn ile emîn-i ileyh ve refâkatinde olan hüccâc-ı zevi'l-ibtihâcın yollarda ve menâzil ve merâhilde muhâfazasına tekayyüd olunmak Devlet-i aliyye'mizin ehemmi-i umûr-ı mehâmmımdan olmağla imdi inşâallahü te'âlâ Surre-i hümâyûn ile emîn-i mûmâ-ileyh her kangınızın taht-ı hükûmet ve kazâsı'na dâhil olur ise me'men ve mahfûz mahallerde kondurub ve müstevfâ ve mu'temed bekçiler ta'yîn ve gereği gibi bekledüp gider olduklarında dahi yanlarında âdemlerinizden ve gayrından ve kazâlarınızın darb ü harbe kâdir mu'temedün aleyh âdemlerden yarar ve tuvâna ve tûfeng-endâz ve müsella kadr-i kifâyeden ziyâde âdemler koşup yollarda ve menâzil ve merâhilde muhâzasasına tekayyüd-i tâm ve ziyâde ihtimâm ederek, âminen ve sâlimen birbirinize irsâl ve îsâl edüb kazâ be-kazâ isâllerinizi müş'ir huccet-i şer'îyye alunup, Der-i devlet-medârıma irsâl ve bu minvâl üzre kemâl-i emn ve selâmet mezîd-i itmi'nân ve refâhiyet ile Şâm-ı Şerîf'e irsâl edüp ve lâkin bu bahâne ile re'âya ve berâyâdan ve sükkân-ı vilâyetten müft ü meccânen zâd ve zahîre metâlibesin ve aher vechile zulm ü te'âddî olunmakdan ziyâde ihtirâz eyleyesiz. Surre-i hümâyûn'umun gerek yollarda ve gerek menâzil ve merâhilde ve hıtta ü tirhâlde eşkıyâ ve haramzâdeden muhâfaza ve muhâzasasında ziyâde tekayyüd ve ihtimâm lâzım olmağla şöyle ki ıyâzen bi'llâhi te'âlâ bu emr-i hatîrde ihmâl ve tekâsül ve bir gûne müsâmaha ve ta'sîrleriniz sebebiyle bir dürlü zarar ve gezend isâbet etmek ihtimâli olursa ukûbete giriftâr olacağınız bi'l-bedâhe zâhir ve âşikâr olmağla, her birinizin basîret ve intibâh üzre hareket ve kavî tedârik ile her hâlde muhâfaza ve muhâzasasinde ziyâde ihtimâm ederek, Surre-i şerîfe'yi ve emîn-i mûmâ-ileyhi ve yanında olan hüccâc-ı Müslimîn-i minhâc kemâl-i emniyet ve selâmet ve mezîd-i itmi'nân ve refâhiyet ile birbirinize irsâl ve Şâm-ı Şerîf'e îsâle bezl-i kudret ve sarf-ı miknet eyleyüp mikdâr-ı zerre ihmâl ve tekâsülden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Üsküdâr'dan Şâm-ı şerîf'e varınca yol üzerinde vâkı' kazâlarda kethüdâ yerlerine hüküm ki,

Haremeyn-i şerîfeyn ahâlîsine be-her sene mu'tâd üzre irsâl olunan Surre-i hümayûn bu sene-i mübârekeke Hazîne-i hümayûn'umdan an-nakd ihrâc ve surre emîni nasb ü ta'yîn olunan sâbıkâ Dîvan-ı hümayûn'da çavuşbaşı olan Salih -dâme mecduhû- ile savb-ı me'mûra irsâl olunup, ancak bu sene-i mübâreke dahi sair senelere kıyâs olunmayub ziyâde tekayyüd ve ihtimâm olunmak lâzım ve lâbüdd olunmağla, siz ki kethüdâ yerleri mûmâ-ileyhimsiz Surre-i hümayûn mûmâ-ileyh ile her kangınızın taht-ı kazâsına varup dâhil olur ise bi'l-cümle neferâtınız olan sipâh ve silahdârların ihrâc ve Surre-i hümayûn'un sâ'ir muhâfazasına me'mûr olanlar ile ma'an muhâfaza ve muhâsasasına ihtimâm ederek âhar kazânın kethüdâ yerlerine varıncaya dek götürüp teslîm ve teslîminizi müş'ir yedinden temessük alub Der-i devlet-medârıma irsâl ve bu minvâl üzre her biriniz âhar kethüdâ yerine götürüp teslîm ve teslîminizi müş'ir temessük alarak âminen ve sâlimen Şâm-ı Şerîf'e îsâl edüp zerre kadar ihmâl ve tekâsülden be-gâyet ihtirâz eyleyesiz. Surre-i hümayûn'un emniyet ve selâmet ile mahalline irsâl ve îsâli Der-i Devlet-i aliyye'mizin a'zam-ı umûr-ı lâzime ve'l-ihtimâmından olmağla, şöyle ki bu emr-i mühimde her kangınızın ihmâli ve tekâsülü istimâ' olunur ise bir vechile cevâba kâdir olamayacağınızı mukarrer bilüp, âna göre gayret-kârî mülâhaza ile bu husûsda ziyâde basîret üzre hareket ve Surre-i hümayûn'un her birinizin olduğu kazâyâ vusûlünde ol sâ'at neferâtınızı cem' ve gerek yollarda ve menâzilde muhâfazasına ikdâm ve ihtimâm ederek âminen ve sâlimen birbirinize götürüp edâ-i hıdmet etdüğünüzü müş'ir birbirinizden temessük alarak Şâm-ı Şerîf'e kemâl-i selâmet ile îsâle bezl-i tâb ü tüvân eyleyüp, zinhâr ve zinhâr zerre kadar ihmâlden ziyâde ihtirâz eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı B [Receb] sene [1]155

Mukaddem olan fermânın târîhi fî evâ'il-i B [Receb]sene 1146

Ber-vech-i arpalık Kırkkilise Sancağı mutasarrıfına ve Kırkkilise Kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Sen ki nâ'ib-i mûmâ-ileyh el-hâc Mustafa -zîde ilmuhû-sun, mektûb gönderüp medîne-i Kırkkilise ashâbından cemm-i ğafîr ü cem'-i kesîr meclis-i şer'a varup kazâ'-i mezbûr civârında vâkı' kazâlarda ser-zede zuhûr eden haydûd ve kuttâ'-i tarîk ve sâ'ir eşkıyâ ve haramzâde Kırkkilise Sancağı mutasarrıfı ve mütesellimleri ma'rifetiyle teftûş ve tefahhus oluna geldiğinden işbu sene-i mübârekede dahi sükkân-ı vilâyet ve fukarâ-yı ra'yyetin emn ü râhatlarıçün sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, havza-i hükûmetini teftûş ve tefahhus ile ol makûle zuhûr eden haydûd ve kuttâ'-i tarîk ve sâ'ir eşkıyâların cezâ-yı şer'îleri tedbîr ve edâ olunmak bâbında sana hitâben emr-i şerîfim verilmek recâsına sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin, bi'l-iltimâs sen arz ve Dîvân-ı hümayûn'umda mahfûz olan kuyûd-ı ahkâma mürâca'at olundukda mukaddemâ dahi livâ'-i mezbûr dâhilinde eşkıyâ zuhûr ve ol havâlînin emniyeti mürtefi' olduğu ihbâr olundukda, zamân-ı seferin iktirânında memâlik-i mahrûseti'l-mesâlik-i hüsrevânemde ol makûle eşkıyânın kat'-ı uruk-ı mefsedetleriyle te'mîn-i bilâd ve terfiye-i ahvâl-i ubbâd ve sâ'ir ebnâ-yı sebîl aksâ-yı murâd-ı hümayûnum olmakdan nâşî havza-i hükûmetini gereği gibi tecessüs ve tefahhus ile ol makûle şekâvet-pîşeler bulundukları mahallde alâ eyyi-hâl ahz ve ele getirilüp şer'an haklarında îcâb ve iktizâ eden ukûbât-ı meşrû'aları ma'rifet-i şer'le tedbîr ve icrâ ile havza-i hükûmetini şerr-i mazarrat-ı eşkıyâ ve haramzâdeden dahi tanzîf ve tathîr eyleyüp turuk ve mesâliki te'mîn ve tazmînine dikkat-i tâm ve sarf ü sa'y-ı mâ lâ-kelâm edüp zerre kadar te'âmî ve taksîrden ve bu bahâne ile kendü hâlinde olanlara ta'arruz ve celb-i mâlda ve fukarâ ve sâ'ir ibâdullâha cevz ü ezâdan be-ğâyet ihtirâz ve ictinâb olunmak bâbında kırk altı târîhinde Kırkkilise Sancağı mutasarrıfı ve nâ'ibine hitâben vech-i meşrûh üzre emr-i şerîf verildiği mastûr ve mukayyed olunmağın, mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebiyle amel ve hareket olunmak bâbında emr-i şerîf yazıldı.

13

Anadolu'nun sağ kolu cânib-i yesâriyle nihâyetine varınca vâkı‘ olan mahallerde bulunan Türkmânân ve Yörükân ve bi'l-cümle aşâ’ir ve kabâ’il esnâfının boy beylerine ve mîr-i aşîretlerine ve cemâ’at kethüdâları ve torunlarına ve ihtiyârlarına ve söz sâhiblerine hüküm ki,

Serü'l-hamd (?) ve'l-menne sarf-ı azîmet ve hüsn-i himmet-i şâhânemle Memâlik-i mahrûse'mde fesâd ve şakâvete cesâret eden başıbozuk levendât ve ba‘zı aşâ’ir ve kabâ’ilden zuhûr eden eşîrrânın bilâd ve ubbâd üzerlerinden şurûr ve mazârları def‘ ü ref‘ olunup, ahâlî-i memleket ve fukarâ-yı ra’iyyete te’mîn ve turuk ve mesâliki vücûd-ı eşkıyâdan tathîr ve tatmîn olmak için vülât ve hükkâm ve a’yân ve ahâlîden her birleri dâimen hudûdları dâhilini tecessüs etmek ve eşkıyâ makûlesini zuhûr ederse sürüp üzerlerine varup kahr ü tedmîr eylemek ve eger hudûdlarından çıkar iseler dahi, “bizim hudûdumuzdan çıkmışdur” diyü gerüye dönmeyüp eşkıyâyı ta’kîb ve girdikleri hudûdun hükkâm ve ahâlîsiyle bi'l-ittifâk ahz ve tenkîl eylemek üzre memâlik-i Anadolu'nun yemîn ve yesârlarıyla nihâyetlerine varınca üçer kollarında bulunan vulât ve hükkâm ve a’yân ve ahâlîye hitâben başka başka evâmir-i şerîfemle egerçi tenbîh ve te’kîd olunmuşdur ve lâkin o makûle ser-zede zuhûr olan şekâvet-pîşeler firâr ile meydân bulmayacaklarını yakînen bildiklerinden tahlîs-i girîbân-ı hayât zu‘muyla aşâ’ir ve kabâ’il hudûdlarına girmek ihtimâli olur ise ve bu takdîrce aşâ’ir ve kabâ’il ricâli kullarım dahi o makûle şakîleri ketm ve ihfâ edecek olurlar ise eşkıyâ gürûhu memâlikden eksik olmayacağı, yine bilâd ü ubbâd ve ebnâ-yı sebîl şerâretten âsûde olmayacakları ve matlûb-ı hümâyûnum olan âsâyîş ve emeniyet-i memleket hâsıl olmayacağı zâhir ve âşikâr olduğuna binâ’en, bu husûs dahi mücerred fukarâ ve zu‘afâyı sıyâneten bir zâbıta-i kaviyyeye rabt ü bend olmak vâcib olup, siz ki aşâ’ir ve kabâ’il ricâli mûmâ-ileyhimsiz, Memâlik-i mahrûse-i hüsrevânemde vâkı‘ hâlen mütemekkin olduğunuz ve konup göçtüğünüz yerlerde tahsîl-i râhat ve refâhiyyet ile kesb-i bisâr ü servet matlûb merâmınız idüğü emr-i bedîhî ve vüs‘at-i ayş ü istirâhatınız dahi hakkınızda hüsn-i nazar-ı re’fet-eser-i şâhânemin masrûf olmasına mevkûf idüğü ve vâzıh ve celî olmağla, bu hâlinizin

husûl-pezîr olması ancak sâdır olan fermân-ı âlî-şânıma itâ'at ve inkıyâdınız tahtında olduğu cümleliz ma'lûmunuz oldukda, fî mâ-ba'd o makûle muzırr-ı ubbâd ve muhıll-ı nizâm-ı bilâd olan eşkıyâ ve haramzâde makûlesinden bir ferde sâhib çıkmayup ve içlerinizde zuhûr ederse ve evlâd ve akribânız dahi olursa ketm ve himâye etmeyüp ve kezâlik taşradan kaçup gelenler dahi bir dürlü içlerinizde kabûl etmeyüp, cümlesini dutup taht-ı hükûmetinde bulunduğunuz vülât ve hükkâma kendü elleriniz ile teslîm etmek ve eger mugâyir-i fermân-ı hümâyûn gerek aşîretiniz ricâlini ve gerek taşradan kaçup gelenleri himâye ve ihfâ edecek olur iseniz sonra anlara tedbîr olunacak cezâyı sizin de haklarınızda icrâ olunmak şartıyla her bir aşîret ve kabîle halkı birbirlerine tekeffül ve bu vech ile ta'ahhüd edüp, tekeffül ve ta'ahhüdünüz hudûdunda bulunduğunuz kazâların kuzât ve nüvvâbı huzûrunda hüccet-i şer'îyye olunmak ve bu şurûtu ta'ahhüd ve ilzâm ettiğinizi müş'ir aşîret be-aşîret ve kabîle be-kabîle mühr ve imzâlarınız ile mûmzâ sened verüp, ol huccet-i şer'îyye ve senedât Der-i sa'âdet'imde mahallerine kayd ve mazmûnları düstûrül'amel tutulmak vechlerine mücededen nizâm verilüp mahalline kayd ve bu vechile karâr-dâde olmağla, nizâm-ı merkûm ma'lûmunuz olup, siyâk-ı meşrûh üzre huccet-i şer'îyye ve senedinizi Der-i Devlet-medârıma göndermek için mahsûsan işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi her kangınızın aşîret ve kabîlenize vâsıl ve dâhil olur ise şurût-ı mezkûreyi cümleliz kabûl ve ilzâm ve bu vechile biribirinize kefil olup, huccet-i şer'îyye ve ma'mûlüne ta'ahhüd senedâtı verdikten sonra mahallerine kayd için mübâşir-i mûmâ-ileyh ile Der-i Devlet-medâr-ı mülûkâneme irsâl ve siz dâhî ba'de'l-yevm kabûl eylediğiniz âhd ve şartınızda durup dâ'imen icrâ ve imzâsına ihtimâm ve hılâf-ı ta'ahhüd bir ferdden ser-mû hareket sudûr eder ise cümleliz âna da'vâcı olarak men' ü zecrine ikdâm ve âhdinizi yerine getürmeye bezl ü sa'y-i mâ lâ kelâm eylesiniz. Şöyle ki ma'âzallâhi te'âlâ içlerinizden bir aşîret ve bir kabîle halkı işbu ahdinize mugâyir hareket irtikâb etmek ve bu ta'ahhüdle verilen hüsn-i nizâm bir tarîkle bozulmak lâzım gelür ise ta'ahhüdünüze hıyânet ettiğiniz için mecmû'-ı aşâ'ir ve kabâ'il içlerinde rüsvâ ve bed-nâm olacağınızdan gayrı sâ'ire [6] mûcib-i ibret için ol aşîret ve kabîle halkının bilâ-emân haklarından gelünüp âna göre âkıbet-kârî fikir ve mülâhâza ederek dünyâ ve ukbâda rüsvâ ve bed-nâm olacak hareketden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet ve işbu fermân-ı âlî-şânımın mazmûn-ı münîfini ale'd-devâm icrâyâ sarf-ı tâb ü tâkat eylemeniz bâbında ()

14

Bir sûreti dahi
Anadolu'nun orta kol nihâyetine varınca

15

Bir sûreti dahi
Anadolu'nun sol kol nihâyetine varınca

16

Bir sûreti dahi
Anadolu'nun sağ kol cânib-i yemînde vâkı' Kütahya ve Saruhan ve Aydın ve Manisa Sancakları'na ve İzmir'de ve nihâyetine varınca sâ'ir mahallerde olan vüzerâ ve sâ'ire ber-vech-i meşrûh

17

Geğbüze ve () Kazâları nâ'iblerine ve Kocaeli Sancağı mütesellimine hüküm ki, Tobhâne-i âmire'm Kârhânesi'nin ta'mîrine me'mûr kıdvetü'l-emâcîd ve'l-a'yân Halîl -zîde mecduhû- südde-i sa'âdetime arz-ı hâl edüp Tobhâne-i âmirem Kârhânesi'nin iktizâ eden ta'mîr ve binâsıçün bundan akdem Karamürsel Kazâsı'nda vâkı' Kavak nâm mahallde kat'ı ve nakli fermânım olan ecnâs-ı ahcârdan külhan kalıbı ve köprülük devr-i kebîr ve devr-i sağîr ve battâl kürsi ta'bîr olunan taşların tahmîl ve nakli içün mahallinde sefâyinin killeti olduğundan nâşî bu âna değin nakl olunmayup usret çekildiğın bildirüp, siz ki mevlânâ ve mütesellim-i mûmâ-ileyhsiz, ol havâlîlerde ve Dil İskelesi'nde ve sâ'ir iskelelerde mevcûd olan sefînelere bir gün evvel tahmîl ve ucâleten Tobhâne-i âmire'm'e nakl ve tesyîr olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu iltimâs etmeğın vech-i meşrûh üzre amel olumak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

18

Edirne mollasına ve Edirne bostancıbaşına ve Âsitâne'den Edirne'ye varınca vâkı' kâdîlara ve zâbitâna hüküm ki,

Mahmûd -zîde kadruhû- südde-i sa'âdetime arz-ı hâl edüp, () nâm kimesne beş altı gün mukaddem Dâvud ismiyle müsemma kimesneyi mûmâ-ileyhe hıdmet-kâr pâyesiyle intisâb ettirmekle, mezbûr Dâvud iki bin beş yüz guruşluk nukûd akçesini alup, intisâb ettiren mezbûr Edirne taraflarına firâr etmeleriyle, mezbûrân her ne mahallde bulunurlar ise ta'yîn olunan mübâşir ma'rifetiyle ahz ve Âsitâne-i sa'âdetüme ihzâr olunmalarıçün hükm recâ etmekle, vech-i meşrûh üzre Edirne'ye varınca tecessüs ve bulundukları mahallde bi-eyyi-hâl ahz ve emvâl-i meşrûh ile mahbûsen Âsitâne-i sa'âdet'ime ihzâr ü irsâl olup mikdâr-ı zerre tekâsül ve tehâvünden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında ()

Fî evâsıt-ı C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

19

Bir sûreti

Ber-vech-i arpalık Kırkkilise mutasarrıfına ve Âsitâne'den Kırkkilise'ye varınca vâkı' olan kuzât ve nüvvâba ve zâbitâna ber-vech-i meşrûh

20

Bir sûreti

Âsitâne'den Tekfurdağı'na varınca vâkı' olan kuzât ve nüvvâba ve zâbitâna ber-vech-i muharrer

21

Bir sûreti

Kocaeli mütesellimine ve Üsküdâr'dan İznikmid'e varınca vâkı' kuzât ve nüvvâba ve zâbitâna ber-vech-i meşrûh

22

Yenişehir-i Fener mollasına ve Tırhala Sancağı'nda vâkı' sâ'ir kâdırlara hüküm ki, Ber-vech-i arpalık hâlâ livâ'-i mezbûr mutasarrıfı vezîrim Mehmed Paşa -edâ mellâhu te'âlâ iclâlehû- Hotin muhâfazasına me'mûr kılınmakdan nâşî tarafından zabt ü rabt-ı memlekete kâdir bir kimesnenin livâ'-ı mezbûra mütesellim nasbı lâzım geldiğinden [Dergâh-ı mu'allâm kapucıbaşılığı pâyesinde olan iftiharü'l-emâcîd ve'l-ekârim Mustafa dâme-mecduhû] livâ'-i mezbûra mütesellim nasb olunmağla, mütesellimlik-i mezbûr mûmâ-ileyh zabt ve müşârun-ileyhe âid olanı ahz ve kabz ettirilüp mütesellimlik umûruna bir ferdini müdâhale ve mu'âraza ettirilmemek bâbında ()

Fî evâsıt-ı C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

23

Hotin muhâfazasında olan Süleyman -dâme ikbâlühû-ya hüküm ki, Hotin Kal'ası muhâfazasına sâbıkâ Belgrad muhâfızı olan vezîrim Mehmed Paşa mukaddemen ta'yîn olundukda, vezîr-i müşârun-ileyhin kal'a-i mezbûra vusûlünde sen kalkup südde-i sa'âdetime gelmek üzre emr-i şerîfim sâdır olmuş idi. El-hâletü hâzihî senin bir an akdem bu tarafa gelmek mühim ve muktezî olmağla, işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde eger şimdiye dek vezîr müşârun-ileyh gelmiş ise febihâ gelmedi ise muhâfaza-ı merkûmeye bir kimesne kâ'im-i makâm nasb ü ta'yîn ve sen kalkup bir kadem evvel bu tarafa gelmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâsıt-ı C[Cemâziye'l-âhır] sene [1]155

24

Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası vezîre hâssa bostancıbaşısına hüküm ki, Müsellem tâ'ifesinden Barsen veled-i Karapîr nâm mezbûr gelüp mesfûrun gâfile zahîresi olan iki bin müdre hamr İstanbul'da Samatya Kapusu'ndan hânesine nakl etmek üzre bin yüz kırk yedi târîhinde emr-i şerîfim verildüğün bildürüp, ol mikdâr müdre hamr Samatya Kapusu'ndan hânesine nakl edüp âharın hamr nakl olunmamak üzre mücededen emr-i hükm-i hümayûnum recâ ve Dîvân-ı hümayûn'umda mahfûz olan kuyûd-ı ahkâma mürâca'at olundukda, ancak bu def'a mesfûr Barsen veled-i

Karapîr nâm-ı mezbûrun iki bin müdre hamr zahîresinden Samatya Kapusu'ndan nakl ve mürûruna mumâna‘at olunmayup, bundan mâ-adâsının nakline ruhsat verilmemesi bâbında târîh-i mezkûrda emr-i şerîfim verilmesi müfîd bulunmakla, sâdır olan emr-i şerîfim mücebince def‘a-i âharda nakline mumâna‘at olunmaması emrim olmuştur.

Fî evâsıt-ı C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

[7]

25

Mahzarlar ancak Rumili evâmirine derc olunmuştur.

Anadolu'nun sağ kol yemîn ve yesârıyla nihâyetine varınca vakı‘ olan vüzerâ-yı ızâm ve mîr-i mîrân-ı kirâm ve mevâlî-i ızâm ve kuzât ve nüvvâb ve mütesellimler ve voyvodalar ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve sâ‘ir zâbitân ve a‘yân-ı vilâyet ve ahâlî-i memlekete hüküm ki,

Yümn ve tevîk-i Hazret-i Rabbü'l-izzet ve dest-bend-i hüsn-i himmet-i cenâb-ı hılâfet-menkabetim ile umûmen Memâlik-i mahrûsemde mezâlim ve te‘addiyât mürtefi‘ ve husûsen başıboş levendât hâşerâtının şerr ü mazarrâtları mündefi‘ olup bilâd ve ubbâd vücûh-ı cevri ü âzârdan masûn ve turuk ve mesâlik mazârr-ı eşkıyâdan egerçi me‘mûndur ve lâkin her bir eyâlet ve elviye dâhilinde bulunan kasabât ve kurâda nev-be-nev zuhûr eden de‘âvî-i şer‘iyye içün eyâlet ve sancak mutasarrıflarına ve yâhud mütesellimlerine müdde‘îler vârup iştikâ ve ihkâk-ı hakk olunmak bâbında istid‘â eylediklerinde mahallinde hasmını huzûr-i şer‘iyye ihzâr ve terâfu‘ ettirmek vülâta müfevvaz olan umûrdan olduğuna binâ‘en, buyruldu ile hafîfü'l-me‘ûnet bir iki nefer ile mübâşir ta‘yîn eyledikleri sûrette a‘yân ve ahâlî-i vilâyet mübâşir-i merkûmun temşiyet-i maslahatına i‘ânet etmek lâzıme-i zimmetleri iken, mu‘âvenet etmeyüp igmâz eylediklerinden, mübâşir dahi bir iki nefer adam ile müdde‘î-i aleyhi ahz ve mahallinde huzûr-ı şer‘iyye ihzâr etmeyüp, bilâ maslahat avdet etdiklerinden nâşî bi‘z-zarûre vülât dahi bu misillü de‘âvî vukû‘ında ashâb-ı hukûkun tazallümlerine binâ‘en yirmişer ve otuzar ve iktizâsına göre dahi ziyâde âdemler ile mübâşirler ta‘yîn etmeye muhtâc olup, bu takdîrce ol makûle âdemler ile

ta'yîn olunan mübâşirler mahall-i me'mûra varup ba'de-itmâmü'l-maslahat ric'at edinceye değin konup göçdükleri mahallerin ve vardıkları mevzı'anın ahâlî ve re'âyâsı bî-hûde mesârif-i kesîreye mübtelâ ve ba'zı mahallerde dahi tarafeynin şiddet ve huşûnetlerinden nâşî muhârebe ve katl misillü şenâ'at vukû'ı ihbâr ve inhâ olunmağla, bu mefâsidin zuhûr ve hudûsüne sebep ve illet ancak varan mübâşirin temşiyet-i umûruna ahâlînin adem-i itâ'at ve i'ânetleri olduğu zâhir ve âşikâr olmak hasebiyle bu gûne mefsedet vuku'ının def' u ref'ı esbâbına teşebbüs olunarak mâdde-i merkûma dahi taht-ı zâbitaya idhâl olunmak vâcib oldukda, imdi fî mâ-ba'd bu makûle de'âvî-i şer'iyeye için vülât ve mütesellimler taraflarından buyruldu ile mübâşir ta'yîn olunmak lâzım geldikde haffü'l-me'ûnet bir veya iki veyahûd üç ve beş nefer adam ile bir mübâşir ta'yîn ve irsâl olunmak ve mübâşir-i merkûmun temşiyet-i maslahatına dahi vardığı kazânın zâbitân ve a'yân ve ahâlîsi ez-derûn-ı i'ânet ve husûl-ı maslahatıyla avdet ettirmek ve eger mübâşire azm-i i'ânet ile me'mûr olduğu mâddede ihkâk-ı hakk olunmaksızın ric'at ettirmek gibi zâbitân ve a'yân ve ahâlî taraflarından kusûr ve rehâvet sudûr eder ise ol makûlelerin nefy ve kal'a-bend ve belki tertîb-i cezâ ile sâ'ire mûcib-i ibret olmalarını vülât ve mütesellimler Der-i sa'âdet'ime arz ve i'lâm etmek ve eger anların i'ânet ve mazhariyette kusûr etmeye hatırı ve haffü'l-me'ûnet mübâşir ta'yîn ile işin husûle geleceği melhûz iken mücerred ahâlî-i memleket ve fukarâ-yı ra'iyete îsâl-i hasâret için vülât ve mütesellimler taraflarından ziyâde âdem ve yarak ile mübâşirler ta'yîn olunacak olur ise ol vakit ânların dahi haklarından gelinmek üzere keyfiyet-i ahâlî taraflarından alâ vechi's-sihha arz ve mahzarlar birle i'lâm olunmak şartıyla mübâşirler husûsuna nizâm verülüp kalemine kayd ve bu re'y-ı hüsn-i siyâk-ı meşrûh üzere karâdâde olmağın, keyfiyyeti cümleye i'lân olunmak için muhsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi her kangınızın taht-ı hükûmet ve Kazâsı'na varır ise emr-i şerîfim sicill-i mahfûza kayd ü sebt ve mazmûn-ı münîfi dellâller vesâitiyle her kese i'lân ve iş'âr ve fî mâ-ba'd düstûrül'-amel tutulup, hılâfına hareketden mücânebet oluna. Şöyle ki nizâm-ı merkûmun hılâfına hareket olduğu haber alunur ise her kimin tarafından zuhûr etmiş ise bilâ-tereddüd sebkateden va'îdât-ı şedîde-i şâhâneme mazhar olacakları bî-iştibâhdır âna göre amel ve hareket olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

[Ve kezâlik bir kazânın hudûdunda kuttâ'-i tarîk ve haydût eşkıyâsı zuhûr etdikde ol kazânın hükkâm zâbitân ve ahâlisi sürüp üzerlerine varmak ve eger hudûdlarında çıkar ise hudûdumuzdan çıkmışdır, diyü akablarından erilmeyüp ta'kîb ederek giddikleri hudûdun hükkâm ve ahâlîleriyle bi'l-ittifâk ahz ve ele getürmek vechile bu arzlar karar-dâde ve bazı kazâlarda haydût eşkıyâsına ve kuttâ'-i tarîk makûleleri dahi zuhûr ittikde hudûtlarında vâkı' olan hükkâm ve zâbitân ve ahâliyle ahzlerinde iğmâz ve te'âmî etdiklerinden nâşî ba'zı vülât taraflarından üzerlerine bayrak ile katı vâfir adam ta'yîni lâzım gelüp, bu sûrette ta'yîn olunan bayrakdan dahi ahâli-i kazâ oldukları ihbâr ve inhâ ()]

26

Bir sûreti

Anadolu'nun orta kol nihâyetine varınca vech-i meşrûh üzre

26 C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

27

Bir sûreti

Anadolu'nun sol kol nihâyetine varınca ber vech-i muharrer

28

Bir sûreti

Anadolu'nun sağ kol cânib-i yemîninde vâkı' Kütahya ve Saruhan ve Aydın ve Manisa Sancaklarına ve İzmir'e ve nihâyetlerine varınca sâ'ir mahallerde olan vüzerâ ve sâ'ire ber-vech-i meşrûh

29

Bir sûreti

Rumili'nin sağ koluna

30

Bir sûreti

Rumili'nin orta koluna

31

Bir sûreti

Rumili'nin sol koluna

32

Erzurum vâlisi Vezîr Numân Paşa'ya hüküm ki,

Sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, tarafından ve Ordu-yı hümayûn'umda olan yeniçeri zâbiti İsmail ve umûmen kapum kulları tarafından vârid olan kavâ'im ve mahzarda nefsi-i Erzurum'da olan serdengeçti ağaları ve şekâvetde kendülere hem-pây olan ba'zı erâzil ve eşhâs makûleleri cibilliyetlerinde merkûz olan ru'ûnet ve huşûnet muktezâsınca birbirleriyle yek-dil ve yek-cihet olup, Ordu-yı hümayûn'umda olan kapum kullarına ve bi'l-cümle askeriye tâ'ifesine eyledikleri kem mu'âmele ve rüfekâsı ve zâbitânından ve ocak çavuşu ve neferâtından ba'zan derûn-ı şehre varanları darb u cerh ve tard u tarh misillü ictisâr ve hasâr ve derûn-ı şehirde bi'd-defe'ât konaklar basup, neferâtından ba'zıların cerh ve ba'zıların katl gibi etdikleri mel'anet ve mazâr ve sâ'ir tahrîr olunan keyfiyyât ve âsâr harf be-harf manzûr-ı mülûkânem ve müttebi'-i fitne ve fesâd-ı mutlak yirmi beşinci cemâ'atin Küçük Hasan ve Dürzi Hüseyin ve Yetim Ahmed ve Seyyideli Deli Mehmed ile bunlara mu'âdil ba'zı müfsid ve bed-tıynet etdikleri, ve bu hâletden nâşî Ordu-yı hümayûn'umda olan âhar leşker dağ-ı ber-dil-i ızdırâb oldukları yakînen ma'lûm-ı şâhânem olmuştur. Öteden beru belde-i Erzurum'un serdengeçti ağalarından ve ba'zı erâzil ve hezelân gürûhundan muktezâ-yı habîs-i cibilliyetleri üzre vakit be-vakit bu gûne ser-zede-i zuhûr olan şekâvet-pîşelerin zulm ile ahz ve i'dâm olundukça mâ'adâsı bîm-i cân ile semt-i şekâvetden beru gelüp ve her biri köşesine kem-nâm-ı gürîzân olarak derhâl ol arâzîden âsâr-i inâba ve salâha rû-nümûn olageldiği bi'd-defe'ât mücerreb ve meşhûd olup binâ'en-aleyh bu def'a dahi [8] muharrik-i fitne ve fesâd olanlar vech-i suhûletle ahz ve istîsâl olundukları sûretde bu hâlde sâ'irlerine mûcib-i ibret ve sebep-i pend ü nasîhat olacağı ve bundan böyle bir müddet ol

aktârda bu misillü şûr ü şerr zuhûr etmeyeceği egerçi zâhir ve âşikârdır ve sonra bu mevâddın ahsen vechile pezîrâ-yı husûl olunması sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, senin gibi âkıl ü dâne ve müdebbir ve kâr ez-mâ bir vezîr-i dûr-endîşin inzimâm-ı hüsn-i himmet ve âzîmetine mevkûf olup ve bu husûs üzre bulunman temşiyet-i kâra celb-i suhûlet ve karâr ve senin her husûsda hüsn-i tedbîr ve tedbîrin müsellemler-i sığâr ve kibâr olmağın, sana olan i'timâd-ı pâdişâhânem lâzimesince makarr-ı hükûmetin olan belde-i Erzurum'un nizâm-ı kadîmine idhâli ve müttebi'-i fitne ve fesâd olan eşkıyâsının ahz ü istisâli senin uhde ve re'yna ve liyâkat ve zimmet-i kifâyet-i vâfiyene havâle ve tefvîz olunmuşdur. Temşiyet-i maslahatda sana i'ânet ve bi'l-ittifâk husûl-ı kâra mübâderet eylemek üzre keyfiyet Erzurum cânibi ser'askeri Ahmed Paşa'ya dahi başka emr-i şerîfle tevsîl ve tenbîh olundukdan gayrı, muktezâ-yı vakt ü hâle göre yeniçeri zâbiti olan mezbûr ağanın azl olunup, halâ ocakda kul kethüdâsı olan İbrahim -zîde mecdühû- müddet-i medîde ocakda emekdâr ve kâr-ı güzâr ve cümle beyninde sâhib-i vak' ü i'tibâr ve zabt ü rabt-ı neferâtta ve te'dîb ve tenkîl-i haşerâtta zevi'l-iktidâr olmakdan nâşî mûmâ-ileyh ocak mektûbu mücebince sâdır olan emr-i şerîfimle müceddeden Ordu-yı hümayûn'uma yeniçeri zâbiti nasb ve irsâl olunmuş olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr () ile îsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde serasker-i müşârun-ileyh ve me'mûr olan kul kethüdâsı mûmâ-ileyh ile hafiyyeten haberleşerek, muharrik-i fitne ve fesâd olanları sırren teftîş ve tefahhus ile ele götürüp kul kethüdâsı mûmâ-ileyh ma'rifetiyle cezâ-yı mâ-yelîkaları icrâ ve tertîb ve sâ'irlerini anlar ile tahvîf ve terhîn ve ahâlîye hitâben sâdır olan diğer emr-i şerîfimi ızhâr ve mazmûn-ı münîfini işâ'at ve i'lân ile cümleyi semt-i salâh ve inâbeye tahrîs ve tergîb eylemek belde-i merkûmeyi nizâm-ı asliyesine ircâ' ve tenzîl ve eşkıyâsını alâ eyyi-hâl te'dîb ve tenkîl edüp, serasker-i müşârun-ileyh ile bi'l-ittifâk ol arâ-zîden âsâr nefy ve ısyânı izâle ve senden me'mûl-ı tab'-ı hümayûn ve melhûz-ı hâtır-ı safâ-makrûn-ı hüsrevânem olduğu üzre i'mâl-i tedâbîr-i hasene ve imâle-i miknet-i fikr ü rü'yet ile ol serhad-i ızam ahâlîsini tavk-ı itâ'ate cezb ü imâle eyleyüp, fî mâ-ba'd gâ'ilesi çekilmeyecek vechile taht-ı zâbitaya idhâl ve vezîr-i mezkûrun hüsn-i nizâmın devâm ve istikrârına sa'y-ı bî-hemâl ve bu vesileyle ile hakkında olan i'timâd-ı hidîvânemi tefrîk ve te'yîdde ikdâm ve ser-mû ihmâl ve tevâlî ve iğmâz ve te'âmîden gâyetü'l-gâye ittikâ-i tâm etmek bâbında ()

33*

Erzurum cânibi seraskeri Vezîr Ahmed Paşa'ya ve Erzurum vâlisi Vezîr Numân Paşa'ya ve Erzurum mollasına ve müftîsine ve ocakda kul kethüdâsı olup bu def'a Ordu-yı hümâyûnda zâbit ta'yîn ve irsâl olunan İbrâhim -zîde mecduhû-ya ve nefsi-i Erzurum'da olan yeniçeri zâbitine ve ulemâ ve sulehâ ve e'imme ve hutebâsına ve Erzurum'da sâkin olan serdengeçti ağaları ve sâ'ir ecnâd-ı askeriyyeye hüküm ki, Belde-i Erzurum ahâlîsini öteden beru Devlet-i aliyye'ye itâ'at ve inkıyâd ile be-nâm ve hükkâm ve zâbitânın emr ve re'ylarına mütâba'at ile mezkûr-ı elsine-i enâm olup, anda bulunan serdengeçti ağaları kullarım ile bi'l-cümle yeniçeri ve sâ'ir tavâ'ifi askeriyye ve ocak kâ'idesi üzre her halde edebâne hareket ve ocağın de'b-i dîrînine muvâfakat ve ru'ûnet ve huşûnetden mübâ'adet etmeleriyle, binâ'en-aleyh haklarında hüsn-i zann-ı şefkat eser-i mülûkânem mebzûl ve masrûf ve a'râz ve emvâl ve evlâd ü ıyâlleri muhâfazası zimmet-i şâhâneme vâcib ve mevkûf olmağın, bundan akdem li-ecli'l-iktizâ sirâyet-i âşub ve şûrdan gerek anları ve gerek sâ'ir serhadlerde olanları hıfz ü sıyânet için iki seneden beru Devlet-i aliyye'ye bî-hadd ü bî-payân mesârif-i kesîreyi irtikâb ve asâkir edevât ile ol havâlîleri hırâsete bezl-i sa'y ü tâb edüp, bu kadar ihtiyâr-ı külfet-i masrûfât ve ılgâr-ı asâkir ve ihzâr-ı mühimmât için ol havâlîlerin râhat ve emniyetleriçün tertîb ü i'dâd olunmağla, mukâbeledede siz dahi hareminizi muhâfaza için evtânların terk ile ol cânibe gidüp mübtelâ-yı meşâkk-ı sefer olan dîn karındaşlarınız ile hüsn-i ülfet ü mu'âşeret ve dâ'im-i ikrâm ve ihtirâmlarına ri'âyet etmeniz vâcibe-i emr-i diyânetiniz olduğuna binâ'en, farazâ ol makûle giriftâr-ı gurbet ü girye ve sizin diyârlarınızı muhâfaza için taş basılıp toprak döşenüp mübtelâ-yı külfet ü mihnet olan ihvân-ı dîn-i mübînden muktezâ-yı beşeriyet ile bir emr-i nâ-mülâyim sudûr etmiş olsa dahi ol vakitte zâbitlerine i'lâm ve ihbâr ve anlar te'dîb ü gûşmâllerine ibtidâr idüp sizler bir dürlü rişte-i muvahhede ve uhuvveti anlardan kat' etmeği revâ görmek münâfî-i mürüvvet ve sadâkat iken bu havâlîde içlerinizden ba'zı kendüni bilmez erâzîl ve eşhâs makûleleri mücerred tahrîk-i fitne ve fesâd için beyne'n-nâs ba'zı gûne erâcîf ve ekâzîb ilkâ ve orduda

* Hükümün devamı 13. sayfada olup, burada birleştirilmiştir.

olan asâkir-i İslâm'a izhâr-ı adâvet ve bâ'zen ve ba'zen şehre gelenlerini cerh ve katle ictirâ' eyledikleri Ordu-yı hümayûn'um tarafından mahzarıyla i'lâm ve inhâ olumağla bu hâlet-i gayr-ı marziyyeye cesâret edenlerin men' ü def'ına sizlerde her vechile kudret ü miknet-vâr iken, kat'an vak' ü izâlesine mübâderet etmediğimize binâ'en bu bâbda taraflarınızdan rû-nümâ olan iğmâz ve tesâmüh-i hafîleri be-gâyet istifsâr olunmuştur. Bu gûne beynlerinize ârız olan münâkaşa ve Bürûdet lâıyk-ı şân ve diyânet olmadığından başka, bu esnâlarda ahâlîsinin metânet ve diyânetlerine i'tinâ olunan Erzurum misillü serhad-i azîmde bu gûne hâlât nâ-marziyye vukû'ı ma'âzallâhi te'âlâ bâ'is-i şemâtet-i a'dâ ve rızâu'l-llâh ve rızâ-yı hümayûnuma muhâlif olmakdan nâşî, mûcib-i hizlân-i dünyâ ve ukbâ ve hetk-i perde-i şerî'at-ı garrâ olacağı vâzıh ve peydâ olmak hasebiyle bu keyfiyyetin indifâ'ı ve belde-i merkûme ahâlîsinin ferâh-bâl ve refâh-hâl ile kemâl-i emn ü râhatları nizâm-ı beldenin tatarruk-ı halelden sıyânetini akdem-i iştigâl-i şâhânem olmağla, işbu hudûs ve tekevvün eden adâvet ve nakîzâtı izâle ve cümleyi ke'l-evvel cânib-i meveddet ve uhuvvete imâle için ocakda müddet-i medîd emekdâr ve ocaklu beyninde vak' u i'tibârı be-dîdâr ve zabt ü rabt-ı neferâtda sâhib-i iktidâr olan kul kethüdâsı mûmâ-ileyh intihâb ve ihtiyâr olunup, ocak mektûbu mûcebince sâdır olan emr-i şerîfimle Ordu-yı hümayûn'uma zâbit nasb ve irsâl olunmağın, mahsûsan işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi hakkınızda zuhûr eden inâyet ve şefkat-i hümayûnumı mülâhaza ve tefekkür ve a'râz ve ahvâl ve evlâd ü ıyâlleriniz muhâfazası için çekilen tegayyur ve meşâkkı ve görülen mesârif-i pîş-mârî te'emmül ve tezekkürden sonra harîmleriniz muhâfazasıçün tertîb ve irsâl olunup el-yevm Ordu-yı hümayûn'umda olan ve bir taraftan ceste ceste varan asâkir-i İslâm ile beyninizde ârız olan adâvet ve Bürûdeti tard ve terkle şemâtet-i a'dâya bâ'is olacak hâlâtı def' ü ref' edüp ke'l-evvel cümleiniz tarhü'l-fiten ve germiyyet ve rüsûm-ı uhuvvet ve meveddeti icrâyâ dikkat ve bu vesîle ile tahsîl-i rızâ-yı Hüdâ ve celb-i hâtır-ı meymenette itmâma mübâderet ve fî mâ-ba'd o makûle mefâsid îkâ'ına cesâret eden bî-edebleri dahi bi'l-ittifâk zecr ve men'ına bezl-i miknet eyleyesiz, hâsıl-ı kelâm memleket muhâfazasına ve a'dâ müdâfa'sı ittifâk-ı kulûb ve ittihâd-ı derûn-ı meymenet-mashûb zımnında hâsıl olacak bir hâlet olmağla, siz ki Ordu-yı hümayûnumda olan dîn karındaşlarınız ile beyninizde ednâ-yı Bürûdet ve 'adâvetin vukû'ına aslâ ve kat'an rızâ-yı hümayûnum yoktur. "Utû'u'l-llah ve utû'u'r-rasûl ve

ulü'l-emri minküm^{*}” fermân-ı vâcibü'l-iz‘ânı olan müşârun-ileyhâma ve kul kethüdâsı ve sâ’ir mûmâ-ileyhim ma’rifetiyle miyânenizde ârız olan Bürûdeti külliyyen derûnlarından çıkarup, cümleiniz dâ’ire-i muhabbet ve uhuvvete girüp ba‘de’l-yevm husûlû ellerinizden gelecek umûrda birbirinize i‘ânet ve ittifâk-ı derûn ile muhâfaza-i memlekete mübâderet eyleyesiz () ve’l-hâsıl işbu îzâhât-ı mülûkânem rıza’u’l-llâha ve rızâ-yı hümayûnuma muvâfık ve nusûs-ı kâtı‘aya mutâbık âsâr-ı haseneden ise şöyle ki ıyâzen bi’l-llahi te‘âlâ hılâfına hareket olunduğu mesmû‘ olunur ise irtikâb edenler şer‘an bâğî olmuş olurlar, ol-vakit şer‘at-ı mutahharenin infâz ve icrâsıyla te’dîb ve gûşmâlleriniz uhde-i saltanatıma vâcib olmağla, âna göre encâm-ı kârı mülâhaza ederek işbu fermân âlî-şânımın mazmûn-ı diyânet-unvânına mütâba‘at ve zinhâr ve zinhâr mikdâr-ı zerre hılâfından gâyetü’l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-i C[emâziye’l-ahır]sene 1155

[9]

34

Dergâh-ı mu‘allâm müteferrikalarından olup bu def‘a medîne-i Tokad’a mübâşir ta‘yîn olunan İsmail -zîde mecduhû- ye ve Tokad nâ’ibine hüküm ki, Medîne-i Tokad ahâlîsinden Sağrııcı-oğlu Hacı Mehmed ve oğlu Hüseyin ve şehir kethüdâsı Arab Mehmed nâm kimesnelerine ahâlî-i belleden ma‘lûmü’l-esâmî kimesneler, “sâliyâne umûruna karışup mâl-ı sâliyâneyi za‘afla tevzî‘ ve fukarâya gadr ederler” diyü fukarâ tarafından vekâlet iddi‘âsıyla hâllerin Der-i devlet-medârıma inhâ ve ref‘a ref‘a-i iştikâ birle husûs-ı mezbûrun şer‘la fasl ü hasmı için mahsûsan mevlâ ve mübâşir ta‘yîni bâbında emr-i şerîfim sudûrunu mukaddemâ istid‘â eylediklerine binâ’en müderrisîn-i kirâmdan Mevlâna Numân -zîde ilmühûbâ-işâret-i Şeyhü’l-islâmî mevlâ ve Dergâh-ı mu‘allâm gediklülerinden Süleymân -zîde mecduhû- dahi mübâşir ta‘yîn olup, şeref-sudûr bulan emr-i şerîfimle mahalline irsâl ve medîne-i merkûmeye varup mezkûrân Sağrııcı-oğlu Hacı Mehmed

^{*} Ayet-i Kerîme, Nisâ Sûresi, 59: “Allah'a itaat edin, Peygamber'e de itaat edin, sizden ulü'l-emre de.” Meâl için bk. Elmalılı M. Hamdi Yazır, **Hak Dini Kur'an Dili**, Yenda Yayınları, İstanbul, c. 3, s.25.

ve şehir kethüdâsı Arab Mehmed ile vükelâ-yı fukarâ mürâfa‘at-ı şer‘ olduklarında mezbûrânın üzerlerine ma‘lûmü'l-mikdâr akçeden hesâb ve hüccet-i şer‘iyye olduğu bundan mukaddem egerçi inhâ olunmuşidi. Lâkin mezbûrân Sağrıçı-oğlu Hacı Mehmed ile Arab Mehmed'e kadîmden beru ğayz ü garaz-ı fâsideleri olan üzre gürûh-ı müfsidînden şehir kethüdâsı Ebû Bekr ve karındaşı Sâlih Efendi ve Seyyid Hâfız Ömer Efendi ve Seyyid Emîn Ağa demekle meşhûr müfsidler mezbûr Hacı Mehmed ile oğlu merkûm Hüseyin'i bilâ-emr-i şerîf müddet-i medîde derûn-ı kal‘ada bir bi'r-i amîka vaz‘ ü habs ile tazyîk ve itlâf-ı nefis ile ızrâr ve tahvîf sûretinde mukaddemen kâ‘ide-i kadîme üzre cümle ma‘rifetiyle sicill-i mahfûza kayd ü bend olunan ba‘zı mevâdd-ı mezbûr Hacı Mehmed'in üzerine tahmîl ve mâl-i sâliyâne (...) tamâmen tevzî‘ ve ve ba‘zısı cem‘ ve tahsîl ba‘zen dahi henüz bakâyâ ile tekmîl esâsında merhameten bir mikdârı emr-i âlî-şânımla te’hîr olunmağla, fukarânın umûrlarıçün hıfz olunan mâlî sûret-i gasb ve te‘addîde mezbûr Arab Mehmed'e tazmîn ettirilüp bu vechile mağdûr olduklarını gerü arz-ı haller ile inhâ ve ol taraftan tevârüd eden mu‘temedân-ı ricâl-i Devlet-i aliyyem ihbârlarıyle dahi ifâde ve inbâ olunmağın, bu takdîrce husûs-ı mezbûrun künh ü hakîkatine itlâ‘-ı tâm hâsıl olmak ziyâde mühimm olmağla, bu bâbda gerek fukarâyâ ve gerek bunlara vechen mine'l-vücûh gadr ü himâye olunmakdan be-gâyet tevakkî ve mücânebet ve meslek-i adl ve insâfa sülûk ve mütâba‘at olunarak merkûmların hesâbları müfsidûn-ı merkûmûnun te’dîblerine mübâşir ta‘yîn olunan mûmâ-ileyh telhîsı İsmail -zîde mecduhû-mübâşereti ve ahâlî-i vilâyetten bi-gayr-ı hakk ehl-i vukûf kimesneler ma‘rifetiyle vech-i şer‘ üzre görölüp hakîkat-i hâl gereği gibi ma‘lûm oldukdan sonra merkûmların fî nefsü'l-emr ma‘dûriyetleri lede's-şer‘ nümâyân oldukda sebilleri tahlîye ve kal‘a-i merkûmeden ıtlâk olunup, mezbûrların vükelâ-yı merkûmûn ile beynleri ber-vech-i suhûlet tevfi‘k ve ıslâh olundukdan sonra ahâlî-i belde meyânlarında dahi fî mâ-ba‘d ârız olan buğz ve garazı ref‘ ü imhâ olunup, tahsîl-i emn ve itmi’nân olmağa ihtimâm ve nizâm-ı belde hâlet-i ûlâsına ircâ‘a (...) ikdâm ve hakîkat-ı hâl alâ vukû‘ihi südde-i sa‘âdetime arz ve i‘lâm ve ser-mû hılâfından gâyetü'l-gâye ittikâ-ı tâm olunmak bâbında ()

Üsküdâr'dan Keban Ma'deni'ne varup gelince yol üzerinde vâkı' kuzât ve nüvvâba ve bu def'a Der-sa'âdet'imden Keban Ma'deni'ne gönderilen hazînenin îsâline mübâşir ta'yîn olunan () -zîde mecduhû-ya ve mütesellimler ve voyvodalar ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Devlet-i aliyye'min mukâta'a-i cesîmesinden olan Keban Ma'deni'ne bu def'a li-ecli'l-iktizâ irsâl olunan hazîne-i Van'dan gelecek olan hazînenin mübâşir-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyle irsâl ve îsâli ehemmi-i umûr-ı lâzımu'l-ihimâmından olup, muhâfaza ve muhârasasına be-hemehâl yakaza ve intibâh üzre hareket olunmak muktezî olduğuna binâ'en hazîne-i merkûme her kangınızın taht-ı hükûmetine ve kazâsına vâsıl olunursa meks ve te'hîr edilmeyip, siz ki mütesellimler ve voyvodalar ve sâ'ire mûmâ-ileyhimsiz mikdâr-ı kifâyet müsella sâ'ir âdemler koşup ve iktizâ eder ise bi'n-nefs kendüleriniz kifâyet mikdârı sâ'ir ve mübâşir mûmâ-ileyh ile muhâfazasına ihtimâm ve dikkât ederek bu vechile birbirinizin kazâsına âminen ve sâlimen îsâlinizi müş'ir huccet-i şer'iyye ahz ederek mashûben bi'l-emn ve s-selâm îsâl eyleyüp, mikdâr-ı zerre tesâmüh ve kusûrdan ziyâde ittikâ ve ihtizâr eyleyesiz ıyâzen bi'l-llahi te'âlâ hazîneye gidişte ve gelişte bir zarar ve hasâret erişmek ihtimâli olursa ve her kimin hudûdu dâhilinde vâkı' olursa bilâ-tereddüd ve l'imhâl anlardan tahsîl ve tazmîn olunacağı mukarrer olmağla, âna göre basîret üzre hareket ve muhâfazasına gereği gibi dikkat ve ihtimâm ve kemâl-i emn ve selâmet birle birbirinize ulaşıdurup, mahalline îsâle sarf-ı mâ-hâsal-ı kudret eyleyüp ser-mû tekâsülünden ve meks ve tevâkkufu mûceb olur ednâ vaz' ve hâlâtdan gâteül-gâye ihtirâz ve icitinâb olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i C[emâziye'l-âhır] sene 1155

[10]

Karahisâr-ı Şarkî ve Çehârşenbe serdârlarına hüküm ki,

Karahisâr-ı Şarkî ve Çehârşenbe dâhillerinde olan ve gerek İskefsir ve Sivas ve Koyulhisâr ve Amasra ve Niksar Kazâları'nda olan ba'zı kuttâ-i tarîk ve haram-

zâde ve tüfenk-endâz haydûd misillü eşkıyâ zuhûr etmekle, ebnâ-yı sebîle ve kazâyâ-i mezbûrûnun karyelerinde ahâlî ve re'âyâ ve berâyâ ve fukarâyâ ilkâ-i şerr ve mazarrat ve hetk-i ırz ve gasb-ı emvâl ve katl-i nüfûs ve bunun emsâli ef'âl-i şenâ'at ve şekâvet üzre geşt ü güzâr eylediklerinden, ocak tarafından diğêr mektûb ile bundan akdem Turnacıbaşı Hüseyin -zîde mecduhû-ya ol havâlîde zuhûr eden eşkıyânın teftîş ve tefahhusu ve ahz ve şer'le îcâb eden cezâları icrâ ve kal'a-bend olunacakları dahi kal'a-bend edüp, te'mîn-i bilâd ve terfiye-i hâl-i ubbâd ve nizâm-ı bilâd için tekayyüd ve ihtimâmını mutezammin ma'rifet-i ağavât ve alemdârlarına husûs-ı merkûmda kendüye i'ânet ve muzâharet ederek, şerr-i eşkıyânın kazâ-i mezkûrdan tathîre sa'y-ı belîğâ muvaffak olunması gereğî gibi tevcih ve tenebbüh olunmağla, sizler dahi kazâlarınızda zuhûr eden eşkıyâ ve kuttâ'-i tarîk ve haram-zâde makûlelerinin teftîş ve tefahhus ve bulundukları mahallerde ahz ve ele getirölüp muktezâ-yı şer' üzre amel ve hareket ve mücerred şer'le cezâ tertîbi lâzım gelicek olanlarına töhmeti sübût ve hüccet-i şer'îyye ve fetvâ-yı şerîfesi verilenlerin haklarından gelinmekde ve kal'a-bend olacakları kal'a-bend eylemekde her vechile sa'y ü ihtimâm ve te'mîn-i bilâd ve âsâyîş-i ubbâd olunmasına kemâl-i tekayyüd birle ser-mû tekâsül olunmayarak birbirinize mu'âvenet ve muzâharet ve kavâ'id-i ahkâm-ı şer'-i şerîfe üzre hareket eylemeniz fermân olunup () irsâl olunmuşdur. Vusûlünde bu husûsa gereğî gibi dikkat ve ihtimâm va kazâlarınızda o makûle zuhûr eden eşkıyânın mazarratlarını men' ü def'a ve kendülerin ahz ve kal'a-bend ve hakîkati üzre arz ve i'lâm ve ihmâl ve tesâmühden ve eşkıyâyâ mu'în olanlar dahi haklarından gelinmek üzre keyfiyetlerin bildürüp hılâfından mücânebet eyleyesiz diyü bi'l-fi'l Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası olan vezîrim Hasan Paşa -edâme'l-llâhu teâ'lâ iclâlehû- tarafından mühürlü mektûb verilmeğın, ber-vech-i meşrûh amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı C[emâziye'l-âhır] sene 1155

37

Üsküdâr'dan Anadolu'nun yemîn ve yesârıyla sağ kol nihâyetine varınca vâkı' olan vüzerâ-yı 'ızâm ve mîr-i mîrân-ı kirâm ve kuzât ve nüvvâba ve mütesellimler ve

voyvodalara ve havâs ve evkâf zâbitânı ve mütevellîleri ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârlarına ve a'yân-ı vilâyet ve ahâlî-i memlekete hüküm ki, Memâlik-i mahrûse'mde eşkıyâ tâ'ifesinin külliye mahv ü izâlesiyle bilâd ve ubbâdın ebnâ-yı sebîlin râhat ve emniyetleri matlûb-ı şâhânem olmakdan nâşî bu husûsîçün bi'd-defa'ât evâmir-i aliyyemle cümleye tenbîh ve te'kîd olunmuşiken, yine etrâf ve civârdan ba'zı yaramaz ve haram-zâdelerin zuhûrî ve ebnâ-yı sebîle îsâl-i mazarratları pey der-pey sâmi'-i hümayûnuma vâsıl olmağla, eyâlet ve elviye mutasarrıflarından her kimin dâhil-i dâ'ire-i hükûmetinde eşkıyâdan bir ferde zarar ve hasâret irüşür ise vâkı' olan zarar hudûdunda olan kula ve zâbitâna tazmîn etdirilmekle iktifâ olunmayup, bu gûne mertbe-i vucûbda olan emr-i mühimme mugâyir emr-i münîf zâhir olan rehâvetiçün lâzım gelen ukûbeti dahi tertîb olunmak ile istîsvâb-ı ârâ ile bundan akdem nizâm virülüp düstûrül-amel olunmak üzre müceddeden mahalline kayd ve keyfiyet her bir kul ve hükkâm ve zâbitân ve a'yâna başka başka evâmir-i aliyyemle tenbîh ve te'kîd ve tehdîd ve teşdîd olunmuşiken, şimdi yine Anadolu câniblerinden gelenlerin takrîrlerine göre yer yer eşkıyâ ve haram-zâde makûleleri ve kuttâ'-i tarîk gürûhu zuhûr edüp bilâd ve ubbâd ve ebnâ-yı sebîle îsâl-i mazarratdan hâlî olmadıkları ve sâdır olan evâmir-i aliyyemin mezâmîn-i münîfesine ve nizâm-ı merkûmun devâm ve ibkâsına icrâ ve emzâ olunmada vülât ve hükkâm ve zâbitân ve a'yân iğmâz ve tekâsül eyledikleri ma'lûm-ı hümayûnum olmuştur. Lâkin zikr olunan nizâm-ı mergûb bi'l-ittifâk karâr-dâde olundukdan sonra devâm ve istikbâlin murâd-ı şâhânem olduğuna binâ'en mahalline dahi kayd ü sebt olunup bu nizâmı muhill harekete hiçbir vakitte ve anda mıkdar-ı zerre ruhsat gösterilmemek ve hılâfı hareket edenlerin haklarında sebkât eden va'îdât-ı mülûkânem bilâ-tereddüd icrâ olunmak hâtır-ı ifhâm-ı mezâhir-i pâdişâhânemde musammem ve mukarrer idüğün tekrâr her kesin ma'lûmı olmak ve ve ba'de izin bir ferd için îrâd-i a'zâr ve ilele bir dürlü cevâz ve mesâğ kalmamak için işbu fermân-ı âlî-şânım dahi ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi siz ki vâlîlersiz mukaddemâ verilen nizâm-ı müstahseni bâ-fermân-ı âlî egerçi sicillâta kayd ü sebt eylemiş idiniz. Ancak bu vâkı' olan tenbîhât-ı mülûkânemden dahi herkes âgâh olmak ve ba'de'l-yevm bir ferd özür ve illet îrâd etmemeniz için tekrâr işbu emr-i şerîfim dahi bir sûreti mahkemelerinizde sicillâta kayd ü sebt ve mazmûn-ı münîfini cümleye i'lân ve iş'âr etdikden sonra siz ki vüzerâ-yı müşârun ve sâ'ire-i mûmâ-ileyhimsiz, her

biriniz havza-i hükûmet ve taht-ı kazâlarında olan mahalleri hıfz u hirâset ve hudûdunuz dâhilinde eşkıyâ tâ'ifesini tecessüs ve tefahhusdan bir an hâlî olmayup levendât ve Türkmân ve Ekrâd makûlesinden ve gayrından kat'-ı tarîk ve nehb-i emvâl ile ibâdullâha îsâl-ı hasâret âdet-i müstemirreleri olan şekâvet-pîşeleri katl ve kesr ve her ne mahallde zuhûr eder ise at ve bisât ve emvâl ve eşyâları ahz ederek ve ser-i maktû'ları rikâb-ı hümayûnuna îsâl olunmak üzre iktizâsına göre hareket birle sürüp üzerlerine varup hudûdunuz dâhilinde ahz ederseniz febihâ ve illâ âharın hudûduna gederlerse, "mücerred hudûdumuzu tecâvüz etmiştir" diyü ardlarından ayrılmayup ta'kîb ve duhûl etdiği sancak ve turak mutasarrıfı ve zâbitleriyle muhâbere ve ittifâk ederek, alâ eyyi-hâl ahz ve ele götürüp ma'rifet-i şer'le cezâ-yı sezâlarını tertîb ve ser-i maktû'ların Der-i devlet-medârıma irsâl ve tesyîr ve şerr ve mazarratların def' ü ref' ile hayt-ı hükûmetinizi hüsn-i nizâma ircâ' ve tertîb eylemekde bezl-i tâb ü tüvân eyleyüp ser-mû ihmâl ve müsâheleden ziyâde ihtizâr ve ictinâb eyleyesiz. Şöyle ki bundan sonra her kangınızın havza-i hükûmetinde eşkıyâdan bir ferde zarar ve hasâret îsâl eder ise ittifâk-ı ârâ ile düstûr'l-amel miyân-ı nizâm-ı müstahsene üzre vâkı' olan zarar mutasarrıfına ve ol kazânın zâbitân ve a'yânına zecren lehüm tazmîn ve katl-i nefis vâkı' olur ise diyeti tahsîl olunduktan gayrı hükkâm ve zâbitân makûleleri katl ve a'yân-ı vilâyet gürûhı kılâ'-ı rasînede habs ve kal'a-bend olacakları muhakkak ve musammem olup âna göre basîret üzre hareket ve lâkin bu husûsı celb-i menfa'ate vesîle ittihâzile re'âyâ ve berâyânın bi-gayrı hakk bir akçe ve bir habbelerin almayup ve dâ'irenizde bulunanların dahi almalarına rızâ göstermeyüp ve şekâvet alâmetin olmayup, kendü hâlinde olanlara ta'arruzdan ve ba'zı mesâlih-i câr ve umûr-ı mühimme temşiyetine vulât tarafından buyuruldular ile ta'yîn olunan mübâşirlere müdâhaleden ziyâde tevakkî eyleyüp ve'l-hâsıl maksûd-ı aslî kahr ve temdîr-i eşkıyâ ve te'mîn-i bilâd ve terfîye-i ubbâd olmağla, bu husûsa cidd-i ekîd ve sa'y-i hamîyyet eyleyüp mikdâr-ı zerre hılâfından gâyetü'l-gâye tehâşî ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

38

Bir sûreti

Anadolu'nun yemîn ve yesârıyla orta kolun nihâyetine varınca ber-vech-i meşrûh

39

Bir sûreti

Anadolu'nun yemîn ve yesârıyla sol kol nihâyetine vârinca ber-vech-i meşrûh

40

Bir sûreti

Anadolu'nun sağ kol cânib-i yemîninde vâkı' Kütahya ve Saruhan ve Aydın ve Menteşe Sancakları'na ve İzmir ve nihâyetine varınca sâ'ir mahallerde olan vüzerâya ve sâ'ire

[11]

41

Van Beylerbeyisi Üçüncü-zâde Ömer Paşa'ya hüküm ki,

Sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, bu def'a gönderdiğün kağıdlarının mâtde be-mâtde mefhûmları bi'l-cümle ma'lûm olup, iktizâsına göre her husûsun tedârik ve temşiyetine şürû' ve mübâşeret olunduğun mufassalen sadr-ı azam kâ'imesinden karîn-i yakîn olup, ez-cümle Van Eyâleti'nin umûmen zü'amâ ve erbâb-ı tîmârı Van Kal'ası'na varup burûc ve kulel ve tâbiyelerin termîmâtı ve toplarının kundaklarına takılmaları ve siper tertîb ve vaz'ı hıdmetlerinde ve sâ'ir iktizâ eden hıdemâtda re'y ve emrinle hareket eylemek ve eger içlerinden derûn-ı kal'aya gelmeyüp bilâ-izn taşrada kalanlar ve kâr ü kesbleriyle meşgûl olanlar ve nâ-mevcûdlar var ise bi'l-icâbe o makûlelerin etmekleri hıdemât-ı merkûmede istihdâma şâyân olanlara tarafından arz olunmak üzere merkûmlara diğér emr-i şerîfimle tenbîh ve te'kîd olunduğu ma'lûmun olmak için işbu emr-i şerîf ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi ber-vech-i muharrer eyâlet-i mezbûrenin alaybeyleri bi'l-cümle sancakları neferâtıyla derûn-ı kal'aya getürdüp içlerinden nâ-mevcûdların ve bilâ-izn taşrada kalanları ve hıdmet-i lâzimeleri rü'yetden nûkûl edenleri olurise o

makûlelerin etmeklerini sancakları mülâzimlerinden hıdemât-ı merkûme uhdesinden gelmekle kâdir olmayanları var ise anlara, yoğise müstehakkına tevcîh olunmak üzere arz edüp ve verdiği arzları tevcîh için bu cânibe irsâl ve yerlerine anları hıdemât-ı merkûmede i'mâl edüp, metânet-i kal'aya ihtimâm eylesin. Bundan gayrı kal'a-i Van'da eyâlet askerinin lüzûmu olduğu i'lâm siyâkında Erzurum cânibi seraskerinin yanında olan a'yânlardan birinin mücerreden Van'a me'mûriyetini iltimâs etmişsin. Serasker-i müşârun-ileyh seninle haberleşerek, eyâlet askerinin ol tarafda lüzûmu olduğu sûretde yanında olan eyâletlerden birinin zü'amâ ve erbâb-ı tîmârının umûmen Van'a göndermek üzere başka emr-i şerîfle tevcîh ve tenbîh olunduğu dahi ma'lûmun oldukda bi'l-muhâbere iktizâ ettiği hâlde ta'yîn olunacak eyâlet askerini dahi tarafına celb edüp hıdemât-ı lâzımede istihdâm ve isticlâb olunan imtiyâz ve âsârı bildürüp i'lâm etmek bâbında fermân-ı âlî-şânım yazıldı.

Fî evâhır-ı B [Receb] sene [1]155

42

Van Eyâleti'nde vâkı' elviyelerin beylerine hüküm ki, Eyâlet askeri öteden beru kal'anın burûc ve kulel ve tâbiyelerinin iktizâ eden termîmâtı ve topların kundaklara binüp inmesi ve siper vaz'ı hıdmetlerinde istihdâm olunagelmeleriyle siz ki mûmâ-ileyhimsiz, sizden Van Kal'asında zıkr olunan hıdmetlere kıyâm ve mübâderet ve Van muhâfızı Üçüncü-zâde Ömer Paşa'nın re'y ü emrine mütâba'at etmeniz lâzıme-i zimmetiniz iken, mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh hıdmet-i merkûmede bulunmanız için bu esnâda Âdilcevâz Sancağı'na adam gönderüp, ba'zı ma'lûmu'l-eşhâs müfsidler zu'amâ ve erbâb-ı tîmârı ızlâl ve anlar dahi hıdmet-i merkûmeden nükûl ve i'râz eyledikleri bu def'a i'lâm ve inhâ olunmağla, o makûle müfsidler elbette te'dîb olunurlar iken, siz ez-kadîm Devlet-i aliyye'min muktedir ve mu'temed asâkirinden olup vazîfe-i lâzımeniz bu hıdmetlerin rû'yeti iken böyle vakitte bî-edebâne hareket ve hıdmetinizi olan muhâlefet eylemeniz haklarınızdan gelinmesi müceb iken, cümmeniz neferâtlarınız ile Van Kal'asına varup zıkr olunan hıdemâta kıyâm eylemeniz şartıyla bu def'a afv olup hıdmet-i muhâfazaya me'mûr ve ta'yîn kılınmışsızdır. İmdi işbu emr-i şerîfim () ile vusûlunde neferâtınızla kal'a-i merkûmeye varmayup bilâ-izn taşrada kalanlarınız

etmeklerini erbâb-ı istihkâka tevcîh için arz etmek ve yerlerine anları istihdâm etmek ve gelen arzları mûcebince bu tarafa tevcîh olunmak üzre mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhe başka emr-i şerîfimle tevcîh ve tenbîh olunduğun ma'lûmunuz oldukda keyfiyeti umûmen neferâtınıza i'lâm ve iş'âr ve bir neferiniz bilâ-izn taşrada kalmamak üzre cümleniz Van Kal'ası'na varup hıdemât-ı merkûmede ve sâ'ir iktizâ eden hıdemâtda mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin re'y ve emrine mütâba'at ve hıdmet-i mevcûda getürmeyesarf-ı tâb ü tâkat eylesiniz. Şöyle ki ıyâzen bi'l-İllâhi te'âlâ hılâf emr-i âlî hareketiniz zuhûr ederise alaybeyi olanların alaybeylikleri ve etmekleri âhare tevcîh olunmağla iktifâ olunmayup bilâ-emân haklarından gelineceği ve kezâlik neferâtlarının nâ-mevcûdlarına dahi himâyet olunmayup, etmekleri müstehakkına verileceği mukarrer ve muhakkaktır. Âna göre hareket ve ser-mû hılâfından hazer ve mücânebet etmeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım yazılmışdır.

Fî evâhır-ı B [Receb] sene [1]155

43

() Kâdısına ve Kütahya mütesellimine hüküm ki, Kıdvetü'l-akrânü'l-müteşerri'în Gökçedağ Kazâsı nâ'ibi Mevlânâ Seyyid Ahmed - zîde ilmuhû- südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp Gökçedağ Kazâsı ahâlîsinden cemm-i gafîr ve cem'-i kesîr mahall-i şer'a varup fi'l-asl Karahisâr-ı Sâhib sâkinlerinden olup maktûl cabbârı Beyoğlu nâm şakînin bölükbaşlarından Hacı Halil-oğlu Yûsuf ve Ali-oğlu Mehmed ve Karabaş-oğlu İsmail ve Şehrî-oğlu Salih nâm yaramazlar şakî-i mezbûrun katlinden sonra firâr ve Kepsud Kazâsı'na tâbi' Bilâr (?) ve Dökene (?) nâm karyelerde mütevattın ve hâlâ yetmiş seksen nefer eşkıyâyı başlarına cem' ve leyl ü nehâr kurâları havâlîlerinde ve kurâlarında Müslümanların emvâl ve erzâkını nehb ü gâret ve ehl ü ıyâllerini rencîde vü remîde ve küllî hasâret ve re'âyâ ve fukarâsının kimisini katl ve kimisini cerh ve ebnâ-yı sebîlin yollarına inüp kâtı'-ı tarîk etmekden hâlî olmamaları eşkıyâ-yı merkûmenin ibâdullâh üzerlerinden şerr ü mazarratları def' ü ref' ve vücûd-ı habâset-âlûdları i'dâm olunması lâzım olmağla, eşkıyâ-i merkûmenin şer'an îcâb eden cezâ-yı sezâları tertûb ve icrâ olunmak bâbında vâkı'-ı hâlî hükm-i hümayûnum verilmek recâsına arz eylediğün ecilden sen ki mütesellimi mûmâ-ileyhsin, hâlâ sancak voyvodası olan

Câbir-oğlu Mustafa -zîde kadruhû- başka emr-i şerîfimle ma'yyetine me'mûr ve ta'yîn olunan mûmâ-ileyh ile ittifâk ve ittihâd ederek şakıyyûn-ı mezbûrûnı alâ eyyi-hâl ahz ve ele götürüp şer'le haklarında îcâb eden cezâ-yı mâ yelîkları tertîb ve icrâ ile te'mîn-i ubbâd ve tatmîn-i bilâda ihtimâm ve dikkat eylemek bâbından fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı B [Receb] sene [1]155

44

Bir sûreti

Hâlâ sancak voyvodası Câbir-oğlu Mustafa -zîde kadruhû-ya Kütahya mütesellimi Mehmed -zîde mecduhû-nun ma'yyetine me'mûr ve ta'yîn ve ittifâk ve ittihâd ile eşkiyâ-yı merkûmenin ahz ve ele götürülmeleriçün vech-i meşrûh üzre

[12]

45

Bu def'a Gönve Sancağı'na Der-sa'âdet'imden ta'yîn olunan () -zîde mecduhû-ya ve livâ'-i mezbûrda vâkı' kâdîlara hüküm ki,

Van Beylerbeyisi Üçüncü-zâde Ömer Paşa'nın ber-vech-i mâlikâne uhdesinde olan Gönve Mukâta'asında hâlâ baş muhafız olan Mehmed Paşa celb-i mâl sevdâsıyla Abaza keferesin başına cem' edüp o başta bilâ-emr-i şerîf beşyü[z] gurus sâliyâne tahmîl ve zecren tahsîl eyledikten gayrı yanında olan keferesinin ümmet-i Muhammede eyledikleri te'addî ve tecâvüz ve tekellûfünün nihâyeti olmadığı mâlikâne mutasarrıfı mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh tarafından i'lâm ve inhâ olunmağla, bu gûne mezâlim ve te'addiyât vukû'ına kat'an rızâ-yı şerîfim olmayup, lâkin keyfiyyetin dahi sıhhati ma'lûm-ı hümayûnum olmak muktezî olmakdan nâşî işbu emr-i şerîfle mahsûsen mübâşir-i mûmâ-ileyh teftîş ve tefahhusa me'mûr ve ta'yîn kılınmıştır. İmdi paşa-yı merkûmun haber verdiği üzre bilâ-emr-i şerîf fukarâ-yı ra'yyetden aldığı ve eylediği zulm ve te'addîsin mübâşir-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyle kazâ be-kazâ kurâ be-kurâ hak ve adl üzre teftîş ve tefahhus edüp, haber verilen mâddelerin sıhhati karîb-i yakîniniz oldukda, mâdde be-mâdde defter ve defter-i

merkûmun mübâşir-i mûmâ-ileyh ile irsâl ve keyfiyyetin alâ vechi's-sıhha i'lâm ve sen ki mübâşir-i mûmâ-ileyhsin, Mâliye tarafından verilen emr-i şerîfim mûcîbince kal'a neferâtının havâsslarını tahsîl ve ashâbına teşyî' eyledikten sonra işbu teftîş mâddesinin dahi hak ve adl üzre sıhhat ve hakîkatine tahsîl-i vukûf ve ittılâ' edüp, defter ve i'lâmları alup bu tarafa îsâl ve lâkin gelen kağıdlarda hılâf-ı nesne tahrîrinden dahi gâyetü'l-gâye ihtizâr ve ictinâb eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım yazıldı.

Fî evâhır-ı R [Receb] sene [1]155

46

Erzurum cânibi seraskeri vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki,
Kars Kal'ası'nın muhâfazasun Erzurum Eyâleti zu'amâ ve erbâb-ı tîmârının müceddeden Kars'a me'mûr ve ta'yîn kılınmaların muhâfaza-i mezbûrda olan Çeteci Abdullah Paşa bu def'a Der-i sa'âdet'ime i'lâm etmekle eyâlet-i mezbûrede elviye alâybeyleri sancaklarının umûmen neferâtlarıyla bir an akdem ve bir kadem mukaddem serî'an Kars'a varmak üzre diğer emr-i şerîfimle pâ-bend eylemeleriyle mezbûrların mûmâ-ileyhe vardıkları anda cümlesin yegân yegân yoklayup, mevcûdlarının başka ve nâ-mevcûdlarının başka defter eyledikten sonra nâ-mevcûdlarının etmekleri havâss-ı hümayûnuma tazmîm olunmak için defter-i merkûmı bu tarafa getürtmek üzre kendüye dahi başka emr-i şerîfle tavsîye olunup ve bundan başka Van beylerbeyisi Üçüncü-zâde Ömer -dâme iclâluhû-nun dahi gelen kağıdların Van Kal'ası muhâfızına iledüp kal'a termîmi ve topların kundaklarına nakliyesi hıdmeti ve sâ'ir hıdemâtta istihdâm için sen ki serasker-i müşârun-ileyhsin yanında olan eyâletlerden birinin Van Kal'ası'na müceddeden me'mûriyyetini iltimâs etmekle seninle bi'l-muhâbere luzûmu olduğu sûretde ma'ıyyetinde olan eyâletlerden Karaman ve yâhud âna mu'âdil bir münâsib eyâletinin Van'a me'mûriyeti husûsu sana havâle olunduğu dahi Van beylerbeyisine tefhîm ve işâret olunup, işbu emr-i şerîfim ısdâr () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde Erzurum Eyâleti'nde zu'amâ ve erbâb-ı tîmârdan bir ferd yerlerinde ve yurdlarında kalmamak üzre cümlesi ihrâc ve Kars Kal'ası'na irsâl ve gitmeyenlerin etmeklerin havâss-ı hümayûnuma tashîh olunacak her kese ifhâm ve cümlesinin Kars'a varmalarına ihtimâm olunup ve

kezâlik Van beylerbeyisi ile dahi haberleşdikden sonra Van Kal'ası'nda eyâlet askerinin luzûm-ı iktizâsı meczûmun oldukda, ma'iiyyetinde olan eyâletlerden Karaman Eyâleti va yâhûd âna mu'âdil bir münâsib eyâlet umûmen neferâtıyla Van Kal'ası'na irsâl ve tesyîre mübâderet ve'l-hâsıl ol havâlîlerde olan serhadâtın takvîyet ve metâneti senin ihtimâm-ı re'y ve nezâretine tefvîz olunmağla, işlerin tevellüd edişine göre serhadâtların istihkâm ve rısânetlerine ve sâ'ir askerine müretteb olan umûr ve husûsun temşiyetine dikkat ve Erzurum Eyâleti me'mûr oldukları üzere umûmen bu hılâlde Kars'a sevk ve îsâle bezl ü cidd eylemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı B (Receb) sene [1]155

47

Erzurum Eyâleti'nin elviyeler alaybeylerine hüküm ki,
Siz ki mûmâ-ileyhimsiz, sancaklarınızın umûmen zu'amâ ve erbâb-ı tîmârıyla bundan akdem Kars Kal'ası muhâfazasına me'mûr olunmuşiken serasker paşa tarafından me'zûnen ve boyunuzda ric'at eylediklerin ihbâr olunup, lâkin elhâletü hazihî Kars Kal'ası'nın tevîr ve teksîr-i asker ile hıfz ve sıyâneti akdem umûrdan olmakdan nâşî, sancaklarınızın bi'l-cümle neferâtıyla kalkup müsâra'aten bir an akdem varmak üzere müceddeden Kars Kal'ası muhâfazasına me'mûr ve ta'yîn kılınmıştır. İmdi işbu emr-i şerîfim () ile vâsıl oldukda, işbu me'mûriyetiniz def'a-i evvelinde olan me'mûriyete kıyâs olunmayup neferâtınızdan bir ferd geriye kalmamak şartıyla emr-i şerîfim vürûdunda cümleiniz der-hâl yerinizden hareket ve seyr-i serî ile Kars Kal'ası'na varmak üzere yerlerinizden ihrâc ve serî'an Kars'a irsâl olunmasıçün serasker paşaya başka evâmîr-i şerîfemle tenbîh olduğu ve Kars'a vardığınız anda hâlâ Kars muhâfazasında Çeteci Abdullah Paşa'yla yegân yegân sürücü koşulup mevcûdlarınızı başka ve nâ-mevcûdlarınızı başka defter eyledikten sonra nâ-mevcûdların etmeklerin bölüverüp, havâss-ı hümayûnuma tashîh olunmak üzere defter-i merkûmu ucâleten bu cânibe göndermek üzere bu def'a olan me'mûriyetinizde bu taraftan mezîd-i taharrî ve dikkat olduğu ma'lûmunuz olup, keyfiyetin der-akab neferâtınıza i'lân ve iş'âr ve heman bayraklarınızı alup umûmen neferâtınız ile bir an akdem bir kadem mukaddem alâ cenâhi'l-isti'câl Kars'a vusûlü

müsâra‘atde ve ba‘de'l-vusûl kal‘a-ı merkûmenin burûc ve kulel ve tâbiyelerinin iktizâ eden termîmi ve topların kundaklara binüp inmesin ve siper vaz‘ı hıdmeti gibi öteden beru eyâlet askerinin uhdelerine lâzım gelen hıdemâtın ve sâ‘ir husûsâtı mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin re‘y ü emrine mütâba‘at ve hıdemât-ı mezbûru vücûda getürmekde sarf-ı tâb ü tâkat eylesiniz. Şöyle ki ma‘âzallâhi te‘âlâ serhadde azîmetde rehâvet ve kusûrunuz vukû‘ı ve neferâtınızdan bayraklarınız altında mevcûd olmayanları haber alunursa nâ-mevcûdların etmekleri ber-vech-i muharrer havâss-ı hümayûnuma tashîh olunur, lâkin sizin dahi ser‘an varmadığınız için alaybeylikleriniz ve etmekleriniz âhara verilmekle iktifâ olunmayup, eşedd-i cezâ ile haklarınızdan gelünür. Âna göre hareket ve zinhâr ve zinhâr mikdâr-ı zerre hılâfdân gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet etmeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâhır-ı B [Receb] sene [1]155

48

Kayseriye mollasına ve Zamantı ve Bozova ve Akdağ kâdîlarına ve Bozova voyvodası Sarı-zâde Ahmed -zîde mecduhû-ya ve Kayseriye mütesellimine ve sâ‘ir zâbitân ve a‘yâna hüküm ki,

Receblü Afşarı eşkıyâlarının tedmîr ve istîsâline me‘mûr mûmâ-ileyh Bozova voyvodası Sarı-zâde Ahmed -zîde mecduhû- eşkıyâ-yı mezbûreyi tecessüs ederek Sukın (?) Deresi nâm mahallde altı nefer mikdârına tesâdüf edüp muhârebe ile cem‘iyyetlerin tefrîk ve bir mikdârın katl ve ser-i maktû‘ların irsâl ve bakıyyetü's-süyûfları firâr eyledikten sonra sâdır olan emr-i şerîfim mücebince firâr edenlerden Kayseriye ve Zamantı ve Bozova havâlîsine çıkanları olurise lâzım gelen ma‘berleri sedd ü bend ve ele girenleri ahz eylemek üzre ahâlî altmış dokuz bin guruh nezrin kabûl ve ta‘ahhüd edüp, ta‘ahhüdlerin hılâfına hareketleri zuhûr ederise nezr-i merkûmu edâ etmek üzre verdikleri huccet-i şer‘iyye voyvoda-i mûmâ-ileyh tarafından mahalline kayd için Der-sa‘âdet’ime irsâl ve keyfiyetlerin i‘lâm olunmağla, huccet-ı merkûme Başmuhâsebe’ye kayd ü hıfz etdirülüp fî mâ-ba‘d ve muktezâ-yı ta‘ahhüd üzre amel ve hareket hılâfı zuhûrunda nezr-i merkûmun tahsîline mübâderet olunacağın her birinize ihbâr için mahsûsen işbu emr-i şerîfim

ısdâr () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde ta'ahhüdünüz muktezâsınca kazâlarınızda sedd ü bendi lâzım gelen mahalleri muhkem sedd ü bend ve eşkıyâ-yı merkûme Kayseriye ve Zamantı ve Bozova havâîlilerine çıkarlar ise bilâ-tereddüd ahz ve istîsâline cid ve cehd eylesiniz. Şöyle ki ma'âzallâhi te'âlâ verdiğiniz nezr hucetine mugâyir hareketiniz zuhûr ederse ol vakitte kaydı Başmuhâsebe'den ihrâc ve mûcebince ta'ahhüd eylediğiniz meblağ-ı merkûm nezr akçelerin nezr akçelerin sizden bilâ-ihmâl tahsîl olunacağıın muhakkak ve mukarrer olmağla, âna göre mezîd-i basîret üzre hareket ve hudûdlarınız dâhilinde dâ'imâ eşkıyâ-yı merkûmeyi tecessüs ederek bulup i'dâm ve izâlesine bezl-i tâb ü tâkat ve ser-mû hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâ'il-i Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]155

[13]

49

Erzurum seraskeri Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki,
Hâlâ Erzurum vâlisi olan vezîrim Numân Paşa'nın ve orduda yeniçeri zâbiti olan İsmail'in kâ'imelerin ve bi'l-cümle Ordu-yı hümayûnumda bulunan esnâf-ı askeriyye zâbitânının mazharları bu def'a Der-i devlet-medârıma tevârüd edüp hulâsa-ı mefhûmunda Erzurum sancaklarından yirmi beşinci ve yetmiş dokuzuncu cemâ'atlerin serdengeçdi ağaları ve ba'zı alemdârların mukaddemâ vâlileri olan vezîrim Hüseyin Paşa ile beynlerinde güzerân olan münâkaşadan nâşî havfe tebe'ıyyet ile tahrîk-i fitne ve fesâda cesâret ve hıdmetlerinde olan a'câm gurûhını ve sâ'ir hıdmetkârlarını ve neferâtdan dahi ba'zı erâzil ve eşhâs makûlelerini ve gûyâ Ordu-yı hümayûn anların ecrâmı için tertîb ve ihzâr olunmak üzre beyne'n-nâs ilkâ'-i erâcîf-i bî-meâl ile derûn-ı şehirde bir gece kırkinci cemâ'atin kolluğun basup birkaç neferi cerh ve katl ve ba'zı tehdîd ile kolluklardan ahz olunanları neferât ellerinden cebren ahz ve kendülerin darb ve ale'l-gafle bahâne-i vâhiye ile pür-silâh Çarşubahçesi nâm mahallde tecemmü' ve on bir nefer bî-günâh kapu kullarının cerh ve katl ve dâfi'i için ocak tarafından ta'yîn olunan çavuşlar ve yazıcılar ve odabaşılar ve aşçıların üzerlerine hücûm ve vakitte ağası olan Zorlı-zâde (?)

turnacıbaşı el-hâc Mehmed'i darb ve mecrûh beş ocak kadarını katl edüp ve içlerinde olan eşkıyâ taleb oldukda ele vermeyüp ve cem'iyet ile Erzurum vâlisi vezîr-i müşârun-ileyhin sarayına varup Erzurum'da kolluk bekleyen ba'zı odaların bilâ-mûceb-i fârizâ nakl itdürüp ve orduda olan âhar leşkerden biri şehre varmak lâzım gelse üzerine hücûm ve darb ve katl ve hatta orta yazıcılarından Hisârî İbrahim yazıcı ba'zı husûsişün şehre gönderüldükde, mezbûrun dahi üzerine hücûm ve birkaç yerinden kendüsini ve hıdmetkârların darb ve cerh edüp ve'l-hâsıl Ordu ricâliyle âmiziş olduğundan ve tavâ'if-i askeriyye dahi anların bu gûne ru'ûnet ve huşûnetlerinden bî-tâb ü tüvân oldukların tahrîr ve bâ'is-i fitne ve fesâd-ı mutlak yirmi beşinci cemâ'atin Küçük Hasan ve Dürzî Hüseyin ve Piç (?) Ahmed ve Seyyid Veli Mehmed ile bunlara mu'âdil ba'zı müfsid ve bed tab'dan olmak üzre takrîr ve tastîr olunmuş. Öteden beru belde-i Erzurum'un serdengeçti ağalarından ve erâzil ve hezelâtı gürûhundan muktezâ-yı habîs tıynetleri üzre vakt be-vakt bu gûne utüvv ve tuğyân olan şekâvet pîşeleri asılıp hükm ile ahz ve i'dâm olundukca, mâ'adâsı bîm-cân ile kûşe-i cefâ ve kem-nâmiye gürîzân ve der-hâl ol arâzîden asâr-ı salâha ve inkıyâdı nümâyân olageldüğün kazâyâ-yı mücerrebeden olup, binâ'en-aleyh bu def'a dahi içlerinden muharrik-i fitne ve fesâd olanları vech-i suhûletle ahz ve istîsâl olunsa ordu-yı hümayûn belde-i merkûmda emn ve râhatla meştâ-nişîn ikâmet ve bu hâlet sâ'ir erâzil ve evbâşa mûcib-i ibret ve sebeb-i pend ü nasîhat olacağın ve bundan böyle bir müddet o kutrda bu misillü şûr ü şeyn zuhûr etmeyeceği sen ki serasker-i müşârun-ileyhsin, cümleden ziyâde senin ma'lûm ve meşhûdun olan hâlatdan olup, ez-cümle belde-i merkûmenin asâyiş ve nizâmına şürû' ve mübâşeret ve evvel emirde yeniçeri zâbiti merkûm İsmail'in zabt ve rabta adem-i kudreti nümâyân olduğundan mezbûr azl olunup ve muktezâ-yı vakt ü hâle göre hâlâ ocakda kul kethüdâsı olan İbrahim -zîde mecduhû-nun ocaklu beyninde vak' ü i'tibârı ve emekdâr ve kâr-güzâr ve zabt ü rabt-ı neferâta ve te'dîb ü tenkîl-i haşerâtta sâhib-i iktidâr olduğun nümûdâr olmak hasebiyle, ocak mektûbu mûcebince sâdır olan emr-i şerîfimle mûmâ-ileyh ordu-yı hümayûnuma ta'yîn ve irsâl kılınup ve Erzurum vâlisi vezîr-i müşârun-ileyh dahi seninle ve kul kethüdâsı mûmâ-ileyh ile hafiyeten haberleşerek içlerinden muharrik-i mefsedet ve ser-i cem'iyet olanların sırren teftîş ve ele getirüp, mûmâ-ileyh ma'rifetiyle cezâ-yı mâ-yelîkaların ve bi'l-ittifâk hüsn-i nizâm-ı beldeye sa'y-i ekîd eylemek üzre başka emr-i şerîfle keyfiyyetin ifâde ve

tenbîh olunduğun ma'lûmun oldukda, sen dahi müşârun ve mûmâ-ileyhâ ile hafiyyeten muhâbere ve eşkıyâ ve ser-i cem'iyetlerinin ahz ü istîsâliyle re'âyâyı semt-i salâh ve inâyete imâle eylemek için mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi o havâlîlerin keyfiyyetin ve husûsen belde-i Erzurum ahâlîsinin mîzâc ve tabî'atların senin ma'lûmun olan hâletden olmağla, müşârun ve mûmâ-ileyhâ ile bi'l-muhâbere işin iktizâsına göre hareket ve içlerinden ser-i cem'iyet ve muharrik-i fitne ve şekâvet olanların asılup hükm ile ele getirüp tertûb-i cezâları üzre mukayyedâne hareket ve belde-i Erzurum'ı intizâm-ı asliyesine ifrâğa mübâderet ve'l-hâsıl seraskerlik umûrunun muktezâsına ve senin tedbîr-i dil-pezîrin lâzîmesi üzre her husûsun lutf ve kubhu sana tevcîh ve ta'ahhüdümünden müstağnî olunmamağla, fî mâ-ba'd belde-i merkûme ahâlîleri bu misillü şenâ'at ve fezâhatden keff-i yed etmek vechiyle hüsn-i suhûletle temşiyet-i kâre ikdâm ve iğmâz ve tevâniden be-gâyet ittikâ-i tâm eylemek bâbında ()

Fî evâsıt-ı Câ[Cemâziye'l-evvel] sene [1]155

50

Hâlâ ocakda kul ketüdâsı olan İbrahim -zîde mecduhû-ya hüküm ki,
Bu hilâlde sahra-yı Erzurum'da tecemmü' eden asâkir-i İslâm ile Erzurum ahâlîleri beyninde ba'zı gûne münâkaşa vürûdun ârız olduğu sem'-i hümayûnuma lâhık olmağla bu hâletin vukû'ı rızâullâh ve rızâ-i hümayûnuma muhâlîf olduğundan gayrı maâzallâhi te'âlâ şemâtet-i a'dâya bâ'is olmakdan nâşî, ıslâh-ı zâtü'l-beyn ile bu küdûretin safvet ve germiyyete mütebeddil olmasına irâde-i aliyye-i mülûkânem ta'alluk etmeğin, ordu-yı hümayûnuma ocakdan müte'ayyin ve iş-güzâr bir sâhib-i i'tibârın ta'yîn ve irsâl kılınması lâzım ve sen ki kul kethüdâsı mûmâ-ileyhsin, müddet-i medîd ocakda emekdâr olduğundan her hâlde ve rüsûm ve edâya vâkıf ve hayr ve i'tibârın derece-i a'lâyâ vâsıl olup zabt u rabt-i neferâta ve te'lîf ü tenzîf-i kulûbe sâhib-i iktidâr ve i'tibâr olduğun emr-i mütehattim olmağla, bu def'a Ordu-yı hümayûn'uma zâbit nasb ü ta'yîn ve ricâl-i ordu ile ahâlî-i Erzurum beynlerinde ârız olan küdûret-i inzimâmı hüsn-i tedbîr ve reviyetin ile mübeddil-i safvet ü germiyyet olmak için irsâl ve tesyîr olunmuştur. İmdi kalkup doğru Ordu-yı hümayûn'uma varup zabt ü rabt-ı neferâta cidd ü cehd ve ricâl-ı ordu ile Erzurum'lu beynlerinde

hâdis olan küdüreti hüsn-i tertîb ve kiyâset ile semt-i salâha ve muhabbete tahvîl ve sarf ve ıslâh-ı zâtü'l-beyn ile fî mâ-ba'd bu gûne münâkaşanın vukû'ına bâ'is olacak esbâb ve hâlâtı tard ü def' ve ke'l-evvel cümlelerin kulûbların ele alup ittihâd-ı derûn ve ittifâk-ı kulûb-ı meymenet-makrûn ile muhâfaza-i memlekete sa'y ve dikkat eyeleyesin, hâsıl-ı kelâm esbâb-ı hıfz ü sıyânet ve âsâr-ı galebe ve makderet mücerred ittihâd-i derûndan ibâret olmağla, işbu ârız olan bürûdet ve küdüretin ne vechile ve ne tarikle olurise olsun safvet ve germiyyete mübeddil olmasına bezl-i miknet ve bu vesîleyle cümle haklarında isticlâb-ı da'vât-ı hayriyye ve istihsâl-i rızâ-yı yümn-i iktizâ-yı padişâhâneme sarf-ı tâb ü tâkat eyleyüp ve siz ki Ordu-yı hümâyûnumda ve nefsi-i Erzurum'da olan bi'l-cümle neferâtsiz, kul kethüdâsı mûmâ-ileyhi üzerlerinize zâbit bilüp, sözünden taşra ve emrinden hârice bir dürlü hareket etmeyüp, emr ü re'yına ittibâ' ve hılâfından be-gâyet ihtizâr eyeleyesüz diyü vezâretle bi'l-fi'l Dergâh-ı mu'allâm yeniçeri ağası olan vezîrim Hasan Paşa - edâ mellâhu te'âlâ iclâlehû- tarafından mühürlü mektûb verilmekle, vech-i meşrûh üzre amel ve hareket olunmak bâbında fermân-ı sâlî-şânım sâdr olmuştur.

Fî evâsıt-ı Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]155

[14]

51

Avlonya Sancağ'ında vâkı' kâdîlara ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki, Livâ'-i mezbûr avâtıf-ı aliyye-i hüsvânemden ber-vech-i arpalık emîrül-ümerâ'i'l-kirâm Dervîş İsmail -dâme ikbâluhû-ya işbu sene-i mübâreke Cemâziye'l-evvelinin yirmi ikinci gününde tevcîh ve ihsânım ve livâ'-i mezbûrun imdâd-ı hazariyyesi üç taksît ile dört bin beş yüz gurus olup hazariyyede re's-i sene gurre-i Muharrem'den i'tibâr olunmağla, halef ve selef beynlerinde tevcîh târîhinden kiste'l-yevm hesâbı üzre hesâbların görülüp, hazariyye-i mezbûrdan mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhe îcâb eden imdâd-ı hazariyye şurût-ı hazariyye üzre lâzım gelenlerden mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh tarafına edâ ve teslîm olunmak fermân olmağın, işbu emr-i şerîfim sâdır ve () ile ırsâl olunmuştur. İmdi mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin tevcîhi târîhinden kiste'l-yevm hesâbı üzre halef ve selef beynlerinde hesâbların rü'yet olup, hazariyye-i

merkümeden selefi zimmetine geçen ahâlî zimmetlerinden îcâb eden şurût-ı hazariyye üzre lâzım gelenlerden tahsîl ve tarafına bi't-tamâm edâ ve teslîm etdirülüp avk ve te'hîrden ve özür ve illet ibrâzından hazer ve mücânebet olumak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

52

Kudüs-i Şerîf ve Gazze ve Nablûs Sancakları inzimâmıyla hâlâ Şâm-ı Şerîf vâlisi ve mîr-i hâccı olan vezîrim Süleyman Paşa'ya hüküm ki,

Hacc-ı şerîf umûru Devlet-i aliyye'min ehem-i mehâmm-ı akdem-i şu'ûn-ı vâcibü'l-ihitimâmından olmak hasebiyle, bu sene-i amîmeti'l-meymenede huccâc-ı müsliminin istîsâlleri husûsuna sene-i mâziden ziyâde hıdemât-ı sa'îde ve mü'esser-i hamîde zuhûru matlûb-ı hümayûn-ı pâdişâhânem olduğu ecilden, öteden beru olunageldiği vechile kapısı halkını ve levendâtını bin beş yüz nefere iblâğ ve sene-i sâlifede olageldiği vechile Hediye Eşmeleri nâm menzilde huccâc-ı Şâmî'yi istikbâl etmek üzre bu sene-i mübârekeke kâfile-i huccâcı istikbâl etmek için Cürde'ye me'mûr olan tavâ'if-i askeriye üzerlerine hâlâ Trablusşam vâlisi vezîrim Mustafa Paşa başbuğ nasb ü ta'yîn olunmağla, hâlâ Saydâ vâlisi Yakûb Paşa be-her sene Saydâ Eyâleti mutasarrıfları tarafından techîz ve irsâl olunagelan beş yüz nefer müsella ve müretteb ve gü-zîde ve cengâver asâkiri tertîb ve techîz ve kethüdâsıyla istikbâl-i hüccâc-i Müslimîn için irsâl etmek ve ber-vech-i mâlikâne Cebel-i Aclûn ve Leccûn Sancakları mutasarrıfı dahi techîz ve irsâli mu'tâd olan üç yüz nefer asâkiri tertîb ve tesyîr etmek ve Nablus ve Gazze Sancakları alaybeyleri sancaklarının umûmen zu'âmâ ve erbâb-ı tîmârıyla Şâm Urbânı Şeyhi () -zîde kadruhû-yı dahi kabâ'il-i Urbândan ve etbâ' eşbâ'ından yarâr ve müstevfâ âdemleriyle ve Gazze ve Nablus ve Kudüs-i şerîf Sancakları mütesellimleri Şâm-ı Şerîf müteselimlerinden dahi kendülere tavsîye ve tekmîl olduğu mikdârı müretteb asâkirleri ile me'mûr kılınup, zimâm-ı eyâletlerinde kendülerine vefâ edecekden ziyâde hüccâc-ı Müslimîne dahi i'ânet ve imdâd olacak kadar mükemmel ve müstevfâ zahîre ile vakt ü zamânıyla başbuğ olan vezîr-i müşârun-ileyhin yanına varup kendüsüyle ma'an savb-ı me'mûra azîmet etmeleriçün her birine tenbîh te'kîdi müştemil başka başka evâmîr-i aliyyem

ısdâr ve Dergâh-ı mu'allâm kapucı başlarından mübâşir ta'yîn olunan () -dâme mecduhû- ile ırsâl olunmuşdur. İmdi sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin bu âna dek zuhûra gelan gayret ve istikâmetin ma'lûm ve sadâkat ve halâkatin meczûm olduğundan nâşî tarîk-i hacc-ı şerîf umûruna vukûf ve ittılâ'ın ve husûsan hüccâc-ı Müslimînin kabâ'il-i Urbândan sıyânetlerine vakûr-ı re'y-ı iktidârın müsellemler ve zâhir ve her hâletde idâre-i umûr-ı mîrû'l-hâccılığa isti'dâd ve istihâlîn pedîd ve mâhir olmağla keyfiyet-i tarîk-i hacc-ı şerîf uhdene bu def'a ve tefvîz olunup binâ'en-aleyh zihâben ve iyâben hüccâc-ı Müslimînin hıfz ü hırâset ve terfîye ve sıyânetlerinden eslâfından ve sinîn-i sâlifeden ezyed senden âsâr-ı meşkûre ve hıdemât-ı mebrûre zuhûru melhûz tab'-ı safâ-makrûn-ı pâdişâhânem olmağın, muktezâ-yı himmetin üzre âsâr-ı gayret ve bezl-i makdûr ve hamîyyet edüp mükemmel ve müretteb kapun halkından ve cânib-i mîrîden techîz olunagelen bin beş yüz nefer gü-zîde ve cengâver askerden mâ-adâ ve sinîn-i sâlifeden ezyed cenk ve harbe kâdir yarâr ve bahâdır mükemmel ve müstevfâ asâkiri techîz ve i'dâd ve Cürde başbuğ olan vezîr-i müşârun-ileyh ile haberleşüp Cürde askerini dahi hüsn-i nizâma ifrâğ ve emrine gereği gibi istihmâm ve intizâm verdükden sonra vakt ü zamânıyla tarîk-i hacc-ı Şâmî'ye müteveccih olan hüccâc-ı müslimin ile bi-mennihî te'âlâ savb-ı maksûda müteveccih ve azîmet ve zihâb ve vakflarında muhâfaza ve muhârasalarına min külli'l-vücûh refah-hâl ve itmi'nân-ı bâllerine ve tahsîs ve diğer emr-i şerîfimde tenbîh ve tavsîye olduğuna vechile İrân hüccâcının dahi vücûh-ı emn ve râhatlarına fevka'l-had ihtimâm ve dikkat ve hîn-i avdetde Hediye Eşmeler'ine Cürde askerini sen dahi Cürde başbuğ vezîr-i müşârun-ileyh ve kapucıbaşı mûmâ-ileyh ma'rifetiyle yoklatup ta'dâd ve defter ve defterini Der-sa'âdet'ime ırsâle sa'y-ı evfâ eylesin, ber-vech-i meşrûh hacc-ı şerîf umûru Devlet-i aliyye'min eşref ve a'zam-ı mehâmmından olup, tarafına olan hüsn-i i'timâd-ı mülûkânem muvâcehesince bu hâtîr-i azîm-i girânı önüne tefvîz ve tefevvüz olunmağla, şöyle ki imsâk ve teftîr ve zerre kadar tehâvün ve ta'sîr ile fermânım olan asâkir ve âdemlerinle tevfir ve teksîrde kusûr ve bi'l-cümle hüccâc-ı Müslimînin hıfz ü hırâset ve ta'dîl ve takvîyet-i maslahatlarında [bir] nev'î rehâvet ve fütûrun mesmû' olacak olursa bir dürlü özür ve illetin ısgâ ve sem'-i kabûle ve i'tibâra ilkâ olunmayup, hakkında tağyîr-i tab'-ı safâ-pezîr-i mülûkâneme bâ'is ve bâdî olacağın yakînen ma'lûm olup, âna göre bu emirde kemâl-i ihtiyât ve basîret üzre ve hüccâc-ı

Müslimîn sene-i sâlifeden ziyâde kemâl-i emniyet ve refâhiyet ile götürüp getürmeye bezl-i nakdîne ve sa'y-ı kudret ve sa'yin mebrûr ve hıdmetin meşkûr ve tahsîl-i rızâyı meymenet-i iktizâ-yı pâdişâhânem şerefini ihrâza îsâl-i nakdîne-i miknet ve mikdâr-ı zerre hılâfından ziyâde ihtirâz ve mücânebet eylemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı B [Receb] sene 1155

[15]

53

Hâlâ Trablusşam vâlisi olup Cürde'ye başbuğ olan vezîr Mustafa Paşa'ya hüküm ki, Tarîk-i hacc-ı Şâmî'den tavâf-ı Beytu'l-İlâhî'l-harâm ve ziyâret-i Ravzâ-i Mutahhara-i Seyyidi'l-enâm aleyhi efdalu's-salâtü ve ekmelü's-selâm için tertîb-i kâfile[ye] azîmet ve techîz-i râhile[ye] niyet eden hüccâc-ı hidâyet-minhâcın istikbâlleri hıdmeti ve muhâfaza ve sıyânetleri husûsu Devlet-i aliyye-i ebediyyi'l-istikrârının eşref ve a'zam-ı umûr ve ehemmiyet ve akdem-i hutûbundan olup, bu mehâmm-ı azîm öteden beru Trablusşam vâllileri olanların uhde-i ihtimâmlarına ihâle ve tefvîz olunup, anların ihtimâm ve mübâşeretleriyle Cürde umûrın temşiyet-pezîr olmak de'b-i kadîm ve âdât-ı müstedîm iken, sen ki vezîr-i müşarun-ileyhsin, mukaddemâ Trablusşam Eyâleti sana tevcîh olunduğu hengâm Mısır'dan infisâline tesâdüf etmekle, ba'îd-i mesâfe takrîbi ile vakitli gelüp emr-i me'mûruna temşiyet ve nizâm veremeyeceğin mülâhazasıyle Cürde başbuğluğu mugâyir-i de'b ü dîrîn bi'l-iktizâ elli iki târîhinde Haleb beylerbeyisi olan Ahmed Paşa, ba'dehû Mısır'dan hurûcun ve mansıbın olan Trablus'a duhûl edeceğin esnâsında cânib-i mîrîye olan düyûn-ı kesîrenin edâsında mücerred sana celb-i suhûlet me'mûliyle elli üç senesinde dahi Cürde umûrî senden sarf ve tahvîl ve Hama mutasarrıfı Esad Paşa'ya tahmîl ve kezâlik elli dörd senesinde dahi tekmîl-i düyûn ile fî mâ-ba'd umûr-ı me'mûrunda sana liyâkat ve isti'dâd tahsîl için sâbıkâ Haleb vâlisi vezîrim Yakûb Paşa'ya Cürde başbuğluğu tefvîz olunup bu vechile üç senesinin zarfında mücerred yârâ-yı kuvvet ve miknetin irâdesiyle hıdmet-i hezîmet-i kadîmen afv ü safh olunmuş idi. Lâkin el-hâletü hazîhî ol havâlîlerde Cürde umûrunu rü'yet eder vüzerâ ve mîr-i mîrândan kimesne olmayup, bu sene-i mübâreke de umûr-ı Cürde'nin rü'yet ve idâresine kat'an ve hasren kâdimesi üzre senin uhde-i liyâkatine havâle kılınmak iktizâ ettiği

ma'lûmun oldukda be-her sene Trablusşam Eyâleti mutasarrıfları tarafından techîzi mu'tâd olan asâkir ve kapun halkı ve sâ'ir ademlerinle cenk ve harbe kâdir tüvânâ ve bahâdır ricâlden olmak üzre tertîb ve techîz ve sene-i sâbıkâ üzre Hedye Eşmeleri nâm menzilde hüccâc-ı Şâmî'yi istikbâl eylemek şartıyla masârifine avn ü medâr olmak için ûhdenizde olan Trablusşam mukâta'âtdan bin yüz elli senesi malından yirmi beş bin gurus havâle olunup, bu sene-i mübâreke Cürde'ye me'mûr tavâ'if-i askeriye üzerlerine sen başbuğ nasb u ta'yîn olunmanla, be-her sene Saydâ Eyâleti mutasarrıfları tarafından matlûb olan beş yüz neferinizden ve tâmmü's-silâh askeri tertîb ve techîz ve kethüdâsıyla irsâl eylemek üzre hâlâ eyâlet-i mezbûre mutasarrıfı vezîr-i müşârun-ileyh Yakûb Paşa'ya emr-i şerîfim şeref-bahş-ı sudûr olup, Cebel-i Aclûn ve Leccûn Sancakları mutasarrıfları tarafından şürût-ı mâlikâne i'tibârıyla üç yüz neferinizde mükemmel ve müretteb Cürde askerini dahi mâlikâne zâbitleri ber-vech-i mu'tâd techîz ve tertîb ve üzerlerine başbuğ nasb ü ta'yîn ve irsâl etmek üzre ve Nablus ve Gazze Sancakları alaybeyleri sancaklarının umûmen zu'amâ ve erbâb-ı timârıyla Şâm Urbânı şeyhi () -zîde kadruhû- dahi kabâ'il-i Urbândan ve etbâ' ve eşbâ'ından yarâr ve müstevfâ âdemleriyle ve Kudüs-i Şerîf ve Gazze ve Nablûs Sancakları mütesellimleri dahi hâlâ Şâm vâlisi ve mîr-i hâccı olan vezîrim Süleyman Paşa ve mîr-i hâccı olan vezîrim Süleyman Paşa'nın kendülerine tavsîye ve tenbîhi üzre müstevfâ ademleriyle me'mûr kılınup, cümlesi zihâb ü iyâblarında kendülerine kifâyetden ziyâde hüccâc-ı Müslimîne dahi imdâd ü i'ânet olacak mikdâr-ı mükemmel ve vâfî zahîreler ile varup vakt ü zamânıyla seninle ma'an savb-ı me'mûre azîmet eylemeleri için her birine te'kîd ve tenbîhi müştemil başka başka evâmir-i şerîfem ısdâr ve Dergâh-ı mu'allâm kapucı başlarından mübâşir ta'yîn olunan () -dâme mecduhû- ile irsâl olunup ve sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, izhâr-ı kemâl-i gayret ve bezl-i makdûr ve hamîyyet ederek bu mehâmm-ı azîm ve hatîr-i cesîmede senden eslâfından ziyâde hıdmet-i hamîyyet ve mesâ'î-i sa'îde izhârı matlûb-i hidivânem olmağla, imdi işbu emr-i şerîf-i celîl-i ihtirâm kapucıbaşı mûmâ-ileyh ile vusûlünde öteden beru Trablusşam mutasarrıfları tarafından techîz ve mu'tâd olan askeri ve kapun halkını cenk ve harbe kâdir ve tüvânâ ve bahâdır-ı gü-zîde ve müntehab ricâlden olmak üzre techîz ve i'dâd ve uhdenizde olan Trablusşam Eyâleti mukâta'âtının zabt ü rabtı ve emvâl-i mîrîyenin cem' ve tahsîli için bir mukaddem ve müstekîm âdemin tarafından nasb ü ta'yîn etdikden sonra bâlâda zikr

olunduğı vechile ma'yyetinle Cürde'ye me'mûr olanları vakt ü zamânıyla mükemmel ve müstevfâ zahîreleriyle yanına istishâb ve inşâallâhü te'âlâ Medîne'ye vardıkda gerek techîz eylediğın askeri ve kapun halkını ve gerek seninle me'mûr tavâ'if-i asâkirinin cümlesini kapucu başı mûmâ-ileyh [16] ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le yegân yegân yoklayup defter ve hüccet-i şer'yye eyleyüp noxsânı zuhûr edenleri bu gûne emr-i mühimde tekâsülleri ve emr-i şerîfeme adem-i imtisâllerichün haklarında lâzım gelen icrâ olunmak üzere hüccet ve mûmzâ ve mahtûm defterlerin Der-i devlet-medârıma irsâl ve avn ü inâyet-i Rabbü'l-izzet ile sene-i sâbıkadan birkaç gün mukaddem Müzeyrib Sahrâsı'ndan hareket ve savb-ı maksûda azîmet ve hüccâc-ı Müslimîn Hedye Eşmeleri'ne gelmezden mukaddem mahall-i mezbûra vusûle müsâra'at ve kâfile-i hâccı istikbâl ideceğini pey der-pey hüccetler ile Şâm vâlisi ve mîr-i hâccı vezîr-i müşârun-ileyhe i'lâm ve işâ'at birle hüccâc-ı Müslimînin kulûblarına ilkâ'-i şâd-mânî ve meserrete ihtimâm ve dikkat ve bi-tevfîki'l-llâhi te'âlâ Hedye Eşmeleri'nde istikbâl ve öteden beru vezîr-i müşârun-ileyh ile muvâfakat ve merâsim-i ittihâd ve ittifâka gereği gibi ri'âyet ederek esnâ-i tarîkde ve nüzûl ve nehzatınızda hüccâc-ı zevi'l-ibtihâcın muhâfaza ve muhârasalarında tekayyüd-i tâm ve âminîn ve sâlimîn Şâm-ı Şerîf'e getürüp edâ-yı hıdmet ve itmâm-ı maslahat birle sa'yinin meşkûr ve hıdmetinin mebrûr ve makbûl olmağa ikdâm ve ihtimâm eylesin, hüccâc-ı Müslimînin istikbâl ve muhâfazaları hıdmeti Devlet-i aliyye'min ehemmi mehâmmından olmağla, şöyle ki imsâk ve tefîr ile fermân-ı hümâyûnum olunduğı mıkdarı askerinle ve mükemmel kapun halkı ve sâ'ir âdemlerinle tertîb ve techîz ve tekmîlde ve bi'l-cümle harekât ve sekenât-ı lâzımede zerre kadar tekâsül taksîrin zuhûr etmek ve Cürde'ye ta'yîn olunan tavâ'if-i askeriye dahi me'mûr oldukları üzere mükemmel ve müstevfâ zahîreleriyle getmeyüp ıyâzen billâhi te'âlâ hüccâc-ı Müslimînin bir gûne usret ve müzâyakalarına bâ'is ve mıkdar-ı zerre âzurde ve remîdeliklerine sebep olacak bir hâlet-i nâ-marziyye vâkı' olmak ihtimâli olurise bir vechile özür ve cevâbın sem-i kabûle ilkâ' olunmayup, mes'ûl ve mu'âteb olacağınızdan gayrı seninle Cürde'ye me'mûr olanların dahi a'zâr-ı vâhiyelerine bakılmayup ser-pençe-i saht-gîr-i saht-ı hüsrevânemden tahlîs-i giribân edemeyeceklerin kendülerine gereği gibi ifhâm ve sen dahi bu emr-i azîmde âkıbet-kârî bir hoşca fikir ve mulâhaza edüp âna göre kemâl-i intibâh ve basîret üzere hareket ve izhâr mezîd-i gayret ve hamîyyet birle Devlet-i aliyye râsihatü'l-erkânıma lâyıık ve

rızâ-yı yümn ve iktizâ-yı padişâhâneme muvâfık hıdemât-ı mebrûre ve mesâ'î-i meşkûre-i gayr-ı mahsûre vücûda getürmeye bezl-i hâsıl-ı sa'y ü gayret idülüp mikdâr-ı zerre tekâsül ve taksîrden ziyâde tahazzür ve tehâşî eylemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâsıt-ı B [Receb] sene 1155

54

Dergâh-ı mu'allâm kapucibaşlarından olup, işbu sene-i mübâreke Cürde asâkirine mübâşir ta'yîn olunan () -dâme mecdühû- ya hüküm ki,

Tarîk-i hacc-ı Şâmî'den tavâf-ı Beytu'l-İlâhî'l-harâm ve ziyâret-i Ravza-i Mutahhare-i Hazret-i Seyyidi'l-enâm aleyhi efdalü's-salâvâtü ve's-selâm için niyyet-i azîmet olan hüccâc-ı zevi'l-ibtihâcın istikbâlleri husûsu Devlet-i aliyye'min a'zam-ı umûrundan olmağla, hâlâ Trablusşam vâlisi vezîrim Mustafa Paşa işbu sene-i mübâreke Cürde asâkirine başbuğ nasb ü ta'yîn olunup, mükemmel kapısı halkını bin beş yüz nefere iblâğ ve cenk ve harbe kâdir tüvânâ ve bahâdır ricâlden olmak üzre techîz ve i'dâd ve sinîn-i sâbıkâdan bir kaç gün mukaddem Müzeyrib Sahrâsı'ndan hareket ve hüccâc-ı Müslimîn Hediye Eşmeleri'ne gelmeden evvel kendüsin varup hüccâc-ı Müslimîni istikbâl eylemek üzre me'mûr olmağın, be-her sene istikbâl-i hüccâc için Saydâ Eyâleti mutasarrıfları tarafından tertîb olunagelen beş yüz nefer gü-zîde ve cenkâver süvârî askerinin hâlâ eyâlet-i mezbûrun vâlisi vezîrim Yakub Paşa kethüdâsıyla irsâl etmesiçün emr-i şerîfim şeref-bahş-ı sudûr olup ve Nablus ve Gazze ve Kudüs-i Şerîf ve Şâm-ı Şerîf Sancakları mütesellimleri taraflarından sinîn-i sâbıkâda Cürde için techîz ve i'dâd olunagelan mikdârı Cürde askeriyle gitmeleri ve Şâm Urbânı Şeyhi kabâ'il-i Urbândan ve eşbâ' ve etbâ'ından müstevfâ âdemleri Gazze ve Nablus alaybeyleri umûmen sancaklarının zu'amâ ve erbâb-ı tûmârların me'mûriyetlerin müş'ir ve Cebel-i Aclûn ve Leccûn sancaklarıçün dahi şürût-ı mâlikâne üzre üçer yüz nefer gü-zîde süvârî Cürde askerinin techîz olunmak üzre mâlikâne zâbitine başka başka evâmir-i şerîfem ısdâr olunup ve sen ki kapucibaşı-i mûmâ-ileyhsin, sen de bu emr-i hatîrda dikkat ve ihtimâm ile hıdemât-ı mebrûre zuhûr melhûz-ı hümâyûnum olunmakdan nâşî bu husûs için hâsseten mübâşir ta'yîn olunmağla, evâmir-i şerîfem mücebberince mübâşeretinle vech-i meşrûh üzre Cürde'ye me'mûr olanları techîz ve kendülere kifâyetden ziyâde hüccâc-ı Müslimîne dahi medâr olacak mikdârı

zahîreleriyle kaldırıp cümlesin Cürde askerine başbuğ olan vezîr-i müşârun-ileyhin ma'îyyetine götürüp, Medîne'ye varıldıkda Cürde için techîz olunan tavâ'if-i askeriyyenin cümlesin sınıfıyla ta'dâd ve defter ve hüccet-i şer'îyye olunup, mümzâ ve mahtûm defterleri ve hüccet-i şer'îyyeyi Der-i devlet-medârıma irsâl ve sinîn-i sâbıkâdan birkaç gün mukaddem Cürde askerine başbuğ olan vezîr-i müşârun-ileyhle ma'an cümlesin Müzeyrib'den savb-ı maksûda tesyîr ve sen dahi ma'îyyetleriyle ma'an gidüp hüccâc ile ma'an Şâm'a geldikten sonra Der-i sa'âdetime avdet ve tehâvün ve taksîrâtdan hazer ve mücânebet eyleyesin. Bu husûs Devlet-i aliyye'min mühimmesinden olmağla, şöyle ki bu emr-i hatîrde mikdâr-ı zerre tekâsül ve taksîrin zuhûr edecek olurise kat'an özür ve cevâbın isgâ olunmayup, mes'ûl ve mu'âteb olacağın muhakkak olmağla, âna göre ziyâde basîret üzre hareket ve mesâ'î-i meşkûre vücûda getürmeye ihtimâm ve dikkat eylemek bâbında fermân-ı âlf-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

[17]

55

Haleb ve Rakka vâlisi vezîre ve Rişvân-zâde Abdurrahman -zîde mecduhû- ye hüküm ki,

Rişvân Hâssı voyvodası el-hac Mustafa -zîde kadruhû- südde-i sa'âdetime arz-ı hâl edüp, hâlâ Rişvân aşâ'iri boy beyisi olan Halîl ve Ali Bey-oğlu Mehmed ve Solak Hasan ve Kürd ve hevâdârları Dalyanlı ve Umranlı torunları kendü hâllerinde olmayup ve a'yân makûlelerinin mîrîlerinden beş yüz ve biner gurusların her bir cemâ'atden ahz ve re'âyâ-yı merkûme mîrîlerin taleb eyledikde, mezbûr Halîl vermemek bahânesiyle tezvîre sülûk ve îkâz-ı fitne ile eşirrâyı başlarına cem' ve yerlü boy beyisini ve kâdî-yı kazâyı yerlerinden kaldırıp yanlarında habs ve “işbu sene verdüğümüz mâl ziyâdedir” diyü cebren ve kahren kâdîya arz ve defter imzâ ettürüp mâl-ı mîrînin ibtâline bâ'is olduğun, ahâlî-i Rişvân mehâzır ve mezkûrların haklarından gelinmez ise perâkende ve perîşân olacakları zâhir olduğun bildürüp, mezbûrların ve hevâdârlarının re'âyâdan gasben aldıkları ve mezbûrların hevâlarına

tâbi‘ olanların zimmetlerinde olan mâl-ı mîrîleri tahsîl olundukdan sonra Rakka'ya iskân olunmalarıçün siz ki vezîrân-ı müşârun ve voyvoda-i mûmâ-ileyhimsiz, size hitâben emr-i şerîfim sudûrunu recâ eylediğiniz ecilden, vech-i meşrûh üzere voyvoda ma‘rifetiyle ba‘de't-tahsîl Rakka'ya iskân olunmaları emrim olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i B [Receb] sene 1155

56

Halep vâlisi ve Rakka mütesellimine hüküm ki,
Riştân voyvodası el-hâc Mustafa -zîde mecduhû- südde-i sa‘âdetime arz-ı hâl gönderüp, hâlâ Riştân aşâ'iri göçer boy beyisi Halîl ve ammîsi Kürd nâm kimesneler hevâdârı torunları ile Taşköprü ve Altunlu Köprü nâm mahallde kemâl-ı tuğyânlarından nâşî aşâ'ir-i mezkûrun ahâlîsine âid koyunların ta‘dâd ettirmeyüp ubûrun bozdurup, mâl-ı mîrînin kesr ü noksânına bâ'is olduklarından gayrı ahâlî-i kurâyı tahaddu‘ ve tağrîm edüp ve etdirüp ve ıyâl ve evlâdlarına ta‘arruz ve hetk-i ırz ve mürûr ve ubûr eyledikleri mahallerde mezbûrlar ebnâ-yı sebîle ve kurâ ahâlîlerinin mâlların ve mahsûllerine ta‘arruz ve hayvânâtların sürüp götürüp envâ'-ı fesâdlarına mürtekib ve mîrîden bir akçe ve bir habbe vermediklerinden mâ-adâ re‘âyâ makûlelerinin yedlerinden mîrîlerin gasb ve taraflarında olanlara dahi mîrî verdimeyüp, yedlerinden cümle Riştân mütezarrır ve parîşân olmalarına bâ'is ve bâdi olmağla, mezkûr Halil ve ammisi Kürd ve aşâ'ir-i mezbûrdan Umranlı Oymağı'ndan olan hevâdârı torunlar evleriyle Rakka'ya iskân olunmaz ise Riştân'ın parîşân olmalarına sebep olduğundan gayrı mâl-ı mîrînin ibtâlîne bâ'is olmalarından “ahvâlî i‘lâm ediver” diyü her biri tazarru‘-ı hâl etmeleriyle, fî nefsi'l-emr-i hâl minvâl-i muharrer üzere olmağla, mezbûrlar evleri ile Riştân içinden ihrâc ve Rakka'ya iskân olunmak bâbında sen ki Halep vâlisi vezîr-i müşârun-ileyhsin, sana hitâben emr-i şerîfim verilmek recâsına vâkı‘-i hâli voyvoda-i mûmâ-ileyh arz-ı hâliyle iltimâs eylediğün ecilden vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i B [Receb] sene [1]155

Dergâh-ı âlî top arabacıları çorbacılarından on beşinci bölüğün Ömer Çorbacı -zîde kadruhû- ya hüküm ki,

Hâlâ Erzurum cânibi seraskeri vezîrim Ahmed Paşa -edâ mellâhü te'âlâ iclâlehü-nun ma'yyetine bundan akdem ta'yîn ve irsâl ve el-yevm mevcûd olan iki yüz elli iki nefer top arabacıları istihdâm için vefâ etmeyüp, külliyyetlü neferâta muhtâc olduğu serasker-i müşârun-ileyh i'lâm etmekle, zikr olunan neferâtın tevfi'r ve teksîri için ve bir gün akdem tekmîl ve mahalline îsâli mühim ve muktezî olduğına binâ'en sen ki çorbacı mûmâ-ileyhsin hâlâ Gerede'de sâkin kuloğlu ve esâmîleri çalık ve atik neferâtın ve sâ'ir yemîn ve yesârda vâkı' kasabât ve kurâ ve kazâlarda rağbet edenlerden mahall-i mezbûrdan Erzurum'a varıncaya değin esnâ-yı râhda yalnız altmış nefer top arabacıları müceddeden tahrîr ve tashîh ve bir gün evvel ordu-yı Erzurum'a irsâl ve îsâline ziyâde dikkat ve cidd ü sa'y ve ihtimâm birle bezl-i makdûr ve sarf-ı miknet eyleyüp, inşâallahü te'âlâ tekmîl mahall-i me'mûrlarına îsâl eyledikde, esâmîleri memhûrîn defter ve arz ve i'lâm birle Âsitâne-i sa'âdetime getirüp kazâ-i mezbûrlarda hâkimü's-şer'-i şerîf olan kâdîlar ve mütesellim ve voyvoda ve sâ'ir a'yân-ı vilâyet ve iş erlerisiz, bu zikr olunan altmış nefer top arabacıların mübâşir-i merkûm ma'rifetiyle bir sâ'at akdem tahrîr ve tekmîlen savb-ı me'mûrlarına âzim ve râhî olmalarına ziyâde cidd ü sa'y ü ihtimâm eyleyüp âhardan “benim hıdmetkârımdır ve yâhud oğlumdur” diyü tahrîre mâni' olanlara cevâz ve ruhsat göstermeyüp ve itâ'at-ı emr-i âlî eylemeyenleri isim ve resimleriyle arz eyleyüp ve siz dahi ıyâzen bil'l-llahi te'âlâ bu husûsda tekâsül birle avk veyâhud gidüp celb-i mâl sevdâsıyla bir kimesne rencîde edüp gadr eylediğin zâhir olursa bir dürlü özür ve cevâbın ısgâ olunmayup, mu'âkâb ve mu'âteb olacağın muhakkak ve mukarrer bilüp âna göre âkılâne mütebassırâne hareket birle neferât-ı mezkûreyi tekmîl ve bir gün akdem ordu-yı Erzurum'a nakl ü teysîr eylemeye ziyâde dikkat-i tâm ve sa'y-i ihtimâm eyleyesiz diyü top arabacıbaşı olan el-hac Hüseyin -zîde mecduhû- tarafına mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzre âmel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

Karaman vâlisi Vezîr Mustafa Paşa'ya ve a'yâna hüküm,

Bu def'a Erzurum Sahrâ'sında mukîm Ordu-yı hümayûnumdan bilâ-mûceb firâr ve bilâd ve ubbâda îsâl-i envâ'-ı mazâr eden levendât eşkıyâsından Yaya Halîl nâm şakî, iki yüzden mütecâviz eşkıyâ ile Yıldızili'nden Artuk-âbâd Kazâsı'na toğrı gidenlerin ahz ve i'dâmlarına me'mûr Sivâs vâlisi vezîrim Ali Paşa haber aldıkda ta'kîbâtına ibtidâr ve Todurga nâm karyede erişüp cem'iyetlerin târ ü mâr ve pençlerin kahr ü dımâr edüp, lâkin bakıyyetü's-süyûf şakîlerden mezkûr Yaya Halîl dört nefer mikdârı süvârî ile Kayseriye taraflarına firâr eylediklerin vezîr-i müşârun-ileyh bu def'a kağıdıyla i'lâm ve ihbâr etmekle, şakî-i mezbûrun rüfekâsının dahi alâ eyyi-hâl bulundukları mahallde ahz ve i'dâmlarıyla vücûd-ı habâset-âlûdlarından rû-yı arzın tathîri fermânım olmağla, mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi siz ki vezîr-i müşârun ve sâ'ir-i mûmâ-ileyhimsiz, şakî-i mezkûr Yaya Halîl rüfekâsıyla ne mahallde olduğun haber aldığın anda kat'an imhâl ve te'hîr ve aslâ ihmâl ve taksîr etmeksizin heman alâ eyyi-hâl sürüp üzerine varup, eger hudûdunuzu tecâvüz ederse "hudûdumuzdan çıkmışdır" diyü zinhâr ve zinhâr ardlarından erilmeyüp hudûdun hükkâm ve zâbitânı ile bi'l-ittifâk ahz ve i'dâm ve muhârebeye tasaddî ederler ise siz dahi muhârebe ile izâlelerine ihtimâm ve şekâvetlerin bilâd ve ubbâd üzerlerinden def' ü ref'a ikdâm edüp, hâsılı ne tarîkle ve ne cihetle olursa olsun şakî-i mezbûru bulup tedmîr ve istîsâl ile vücûd-ı şekâvet-nümûdunu vech-i arzdan kaldırmağa bezl-i vâsi'-i mâ lâ-kelâm eylesiniz. Mezbûrun i'dâmı bilâd ve ubbâdın emn ve râhatlarını müstelzim iken, şöyle ki ıyâzen billâhi te'âlâ ihmâl ve taksîrden nâşî şakî-i merkûm ferah bulmak ve yâhûd firâr etdi, diyü ahz ve tedmîrinde birinizden rehâvet ve kesâlet sudûr etmek lâzım gelürse her kangınız olursa olsun sonra bir dürlü cevâba kâdir olamazsınız. Âna göre hareket ve ser-mû hılâfdan gâyetü'l-be-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında ()

59

Bir sûreti

Adana Beylerbeyisi Rişvân-zâde Süleyman Paşa'ya ve a'yânına

60

Bir sûreti

Kayseriye Sancağı mütesellimine ve a'yânına

61

Bir sûreti

Ankara Sancağı mütesellimine ve a'yânına

62

Bir sûreti

Bozova voyvodası Çakır-oğluna ve a'yânına

63

Bir sûreti

Kangırı mutasarrıfı Selîm Paşa'ya ve a'yânına

64

Bir sûreti

Amasya mütesellimine ve molla ve a'yânına

65

Bir sûreti

Çorum mütesellimine ve a'yânına

66

Kirmastı nâ'ibi ve mübâşir ta'yîn olunan () -zîde mecduhû- ya ve yeniçeri serdârı ve voyvodasına hüküm ki,

Sarı Ömer nâm bölükbaşının rüfekâlarından üç nefer bölükbâşılar bundan mukaddem altmış neferden mütecâviz levendât ile Kütahya tarafından Kepsud Kazâsı'na me'mûr olmalarıyla, bir müsvedde ile dahi Kite Kazâsı'na me'mûriyet peydâ ve esnâ-yı râhda iğtisâb-ı emvâl dâ'iyesiyle Kirmastı Kazâsı'na bir sâ'at kurbunda olan Behrâm nâm karyeye ale's-sabâh nüzûl ve meccânen yem ü yimek ve yiyeceklerin ve bayrak akçesi nâmıyla bir mikdâr akçelerin ahz eylediklerin ve kurâ-i sâ'ireden dahi iğtisâb-ı emvâle mütesaddî oldukların ihbâr olunduğuna binâ'en, ba-mürâsele me'mûriyete gitmeleriçün taraf-ı şer' den tenbîh olundukda, mütenebbih ve müterâfi' olmadıklarından üzerlerine varup altı nefer levent ahz ve âlât ve senedât ve silahları ile Âsitâne-i sa'âdet'ime mukaddemen irsâl olundukları bundan akdem i'lâm olundukda, sâdır olan emr-i şerîfim merkûmun eşyâlarıyla ahz ve sebîllerin küşâd ve zikr olunan altı nefer kimesneler Der-aliyyeye ihzâr olunup, bu taraftan istintâk olunduklarında mezbûrlar Kütahya mütesellimi tarafından ba'zı hukûk da'vâsiçün ısdâr olan iki kıt'a emr-i şerîf mûcebiyle bâ-buyruldu yirmi üç nefer ile mübâşir ta'yîn olunan es-Seyyid Hüseyin nâm kimesne ile ta'yîn olunup, Kepsud Kazâsı'na giderken Kirmastı Kazâsı'na tâbi' sâlifü'z-zikr Behrâm nâm karyeye yemeklerin içün nüzûl ve ba'zı rü'yet levâzimesiçün Kirmastı Kazâsı'na adam gönderdikde, kazânın sâkinlerinden Soyalu-oğlu Hacı Mustafa ve Koca Ali ve şehir kethüdâsı Hacı Ahmed nâm kimesneler müfsid ve muharrik-i fitne olduklarından ahâlîyi tahrîk ve kasabaya varan âdemlerin ahz ve at ve bisâtların yağma ve kendülerin habs ve iki yüzden mütecâviz haşerât ile mübâşir-i merkûmun olduğu karye-i merkûmeyi basup üzerine hücûm üzre iken ol dahi me'mûr olduğu husûs içün sâdır olan emr-i âlî ve buyruldu taraflarına gönderdikde, varan adamı dahi ahz etmeleriyle "bizi eşkıyâ nâmıyla Devlet-i aliyye'ye göndermek içün töhmetlerinden tahallus ve mu'âteb olmakdan tecennüb fikriyle at ve bisâtlarımızı gasb ve ancak bizi kayd ü bend ile Âsitâne-i sa'âdete îsâl kasdıyla Mihaliç İskelesi'ne vusûlümüzde mağdûriyetimiz şüyû' bulduğundan Mihaliç voyvodası bizi yanına getirdüp ba'de'l-istintâk uğradığımız mahallerde keyfiyyetimizi istihbâr eyledikde hüsn-i hâlimiz ihbâr olunduğuna binâ'en aldıkları silâh ve bisâtlarımızı göndermek üzre Mihaliç voyvodası tarafından kendülere mektûb gönderüldükde vermeyüz" diyü def' ile cevâb verdiklerin takrîr edüp ve takrîrlerin musaddık Kütahya nâ'ibi ve mütesellimi ve Mihaliç voyvodası tarafından başka memhûr kağıdlar vârid olmuştur. Bu sûretde tarafeynin kağıdları

mefhûmları birbirlerine mugâyir olup, keyfiyetde ıstibâh vâkı' olmakdan nâşî levendât-ı merkûm yine bu cânibden habsde ikâ olunmayup, künh ve hakîkatin ma'lûm olmak için kasaba-i mezbûr ahâlîlerinin levendât-ı merkûmeden ahz eyledikleri at ve eşyâ ve bisât her ne ise tamâmen ve kâmilten mübâşir-i mûmâ-ileyhe teslîm ve irsâl ve sâlifü'l-beyân Soyalu-oğlu Hacı Mustafa ve Koca Ali ve şehir kethüdâsı Hacı Ahmed nâm kimesneler dahi mübâşir-i mûmâ-ileyh ile bi-eyyi-hâl Âsitâne-i sa'âdetime ihzâr olunmak fermânım olmağla, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve mübâşir-i mûmâ-ileyh ile gönderilmiştir. İmdi ber-vech-i muharrer neferât-ı mezbûrdan ahz olunan at ve bisât ve eşyânın cümlesin kemâl-i tahrîr ve dikkat ile tamâmen ve kâmilten harice çıkarılıp ma'rifet-i şer'le defter ve bir hılâlleri noksan ve telef olmamak vechile mübâşir mûmâ-ileyhe teslîm ve mesbûkû'z-zikr üç nefer kimesneler dahi bilâ-tereddüd mübâşir-i mûmâ-ileyh ile bu tarafa mu'accelen irsâl ve tesyîr olunup, mikdâr-ı zerre özür ve illetin îrâdıyla ta'tîl-i maslahatı mûceb hareketden gâyetü'l-gâye ihtirâz ve ictinâb olunmak bâbında ()

Fî evâ'il-i B [Receb] sene [1]155

67

İşbu emr-i şerîf ve beş kıt'a sûretlerin evâmiri gerüye gelüp tebdîl ve zîrde sıhhati üzre kayd şod.

Evâ'il-i S [Safer] sene [1]156

Rumili'nin sağ kolunda vâkı' kâdîlara hüküm ki, Dergâh-ı mu'allâm gediklü müteferrikagân ve çavuşândan olup taht-ı kazânızda vâkı' hânelerde mekîn ve ikâmet üzre olan zu'amâdan kaydlarında şerhle me'zûnen gidenlerinin ta'rîh-i fermân-ı âlî-şânımdan ucları mürûr edenleri ile mâ-adâ lisânen izin ile gidüp hânelerinde mekîn ve ikâmet üzre olanların âcilen Âsitâne-i sa'âdetime gelüp hıdemât-ı lâzimelerinde mevcûd bulunmak fermânım olmağın, siz ki mûmâ-ileyhimsiz işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile vusûlünde taht-ı hükûmet ve kazâlarınızda bulunan Dergâh-ı mu'allâm müteferrikagân ve çavuşânından kaydlarında şerhle me'zûnen gidenlerinin ta'rîh-i fermân-ı âlî-şânımdan ucları mürûr

edenlerin ile sâ'ir lisânen izin ile gitmişlerine bir gün akdem gelüp Âsitâne-i sa'adet'imde mevcûd bulunmalarıçün tenbîh ü ekîd ile bir sâ'at mukaddem evvel zamân yerlerine ihrâc ve serî'ân ve âcilen Âsitâne-i sa'adet'ime irsâl eyleyüp, ser-mû hılâfdan ihtirâz ve ictinâb eyleyesiz. Mezkûrların bir gün evvel Âsitâne-i sa'adet'ime gelmeleri mühim ve muktezî olmağla, sür'at ve isti'câl ile gelmekde tehâvün ve taksîri zâhir olanların gediklerin ref' olacağı mukarrer olduğu kendülere bir hoşca tefhîm ve sâri'aten ihrâc ve irsâllerine sa'y-i belîğ olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâ'il-i B [Receb] sene [1]155

68

Bir sûreti

Rumili'nin sol koluna

69

Bir sûreti

Rumili'nin orta koluna

70

Bir sûreti

Anadolu'nun sağ koluna

71

Bir sûreti

Anadolu'nun sol koluna

72

Bir sûreti

Anadolu'nun orta koluna

Saydâ vâlisi vezîr Yakûb Paşa'ya hüküm ki,

Bu sene-i amîmeti'l-meymenede istikbâl-i hüccâca me'mûr olan Cürde askerine hâlâ Trablusşam vâlisi vezîrim Mustafa Paşa -edâ mellâhu te'âlâ iclâlehû- başbuğ ta'yîn olunup, mükemmel ve müretteb kapısı halkı ve mu'tâd olan asâkiri tuvânâ ve bahâdır ricâlden olmak üzere tertîb ve i'dâd ve sene-i sâlifeden birkaç gün mukaddem Müzeyrib Sahrâsı'ndan hareket ve hüccâc-ı Müslimîn Hedye Eşmeleri'ne gelmezden evvel kendüsi varup kâfile-i hüccâcı istikbâl eylemek ve hıfz ü hırâsetde ve sâ'ir umûrda sene-i mâziyeden ziyâde hıdemât-ı meşkûre vücûda getürmek üzere emr-i şerîfimle me'mûr olup ve öteden beru Saydâ Eyâleti mutasarrıfları tarafından be-her sene techîz ve irsâl olunagelan beş yüz nefer müsellağ ve müretteb ve gü-zîde ve cengâver ber-vech-i mu'tâd tarafınızdan tertîb ve techîz ve kethüdân ile istikbâl-i hüccâc-ı Müslimîn için tesyîr ve irsâl eylemek fermânım olmağla, imdi eyâlet-i merkûmede matlûb olan ve istikbâl için techîz ve i'dâd olunagelan ve beş yüz nefer yarar ve tuvânâ süvârî askeri Dergâh-ı mu'allâm kapucıbaşlarından mübâşir ta'yîn olunan () -dâme mecduhû- ma'rifetiyle içlerinden bir neferi noksan ve piyâde ve cenk ve harbe yaramaz akkâm ve meş'aleci ve sâ'ir evgâd makûlesinden olmayup tâmmü's-silâh ve güzîde ve tuvânâ ve cenk ü harbe kâdir süvârî olmak üzere bu sene-i mübârekede tamâmen ve kâmilten techîz ve i'dâd ve üzerlerine kethüdânı ta'yîn ve kendülere kifâyet edecekden ziyâde hüccâc-ı Müslimîne medâr-ı i'ânet olacak mertebe müstevfâ zahîre ile vakt ü zamânıyla Müzeyrib Sahrâsı'nda mevcûd etdürüp sene-i sâlifeden birkaç gün mukaddem başbuğ olan vezîr-i müşârun-ileyh ile savb-ı maksûda azîmet ve hüccâc-ı sa'âdet-minhâcın Hedye Eşmeleri'ne gelmezden evvel varup istikbâl ve öteden beru Şâm vâlisi ve mîr-i hâccı vezîrim Süleymân Paşa -edâ mellâhu te'âlâ iclâlehû-nun re'y-ı savâb-dîdesi üzere amel ve hareket ile kâfile-i hüccâcı Şâm-ı Şerîfe gelinceye dek muhâfaza ve sıyânetleri hıdmetinde bezl ü sa'y ve kudret eylemeleriçün tenbîh-i ekîd ile irsâl ve tesyîr eyleyesin. İstikbâl-i hüccâc-ı Müslimîn husûsı Devlet-i aliyye'min ehemm umûr ve akdem hutûbundan olmakdan nâşî her hâlde sene-i mâziyeden ziyâde ihtimâm ve dikkat olunmak aksâ-yı murâd-ı hümayûnum olduğu ecilden istikbâle me'mûr olan askerin cümlesi ale'l-infirâd bir

def‘a Müzeyrib ve bir def‘a Hedye Eşmeleri'nde yoklanup ta‘dâd ve defteri rikâb-ı hümâyûnuma gönderilmek fermânım olmağla, keyfiyet ma‘lûmun oldukda âna göre basîret üzre hareket eylesin. Şöyle ki maâzallâhi te‘âlâ fermân-ı hümâyûnum olan beş yüz nefer gü-zîde ve süvârî Cürde askerinin bir neferi noksan veyâhud cenk ve harbe yaramaz piyâde ve akkâm meş‘aleci ve evgâd makûlesinden olduğu vâsıl-ı sem‘-i hümâyûnum olmak ihtimâli olursa böyle emr-i mühimmde tenbîh-i hümâyûnuma mugâyir tekâsül ve taksîrin ve fermân-ı vâcibü'l-iz‘ânıma adem-i imtisâlin için kat‘an özür ve cevâbın ısgâ olunmayup, muâhez ve mu‘âkab olunacağını mukarrer ve muhakkak bilüp âna göre hareket ve ser-mû hılâfdan gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı B [Receb] sene [1]155

74

Şâm-ı Şerîf Urbânı Şeyhi () -zîde kadruhû- ya hüküm ki,
Bi-tevfîki'l-llahi te‘âlâ tarîk-i hacc-ı Şâmî'den zâmile niyyet-i azîmet olan hüccâc-ı Müslimînin istikbâlleri husûsunda ziyâde ihtimâm olunmak muktezî olup ve bu sene-i mübârekede hâlâ Trablusşam vâlisi vezîrim Mustafa Paşa -edâ mellâhu te‘âlâ iclâlehû- Cürde askerine başbuğ nasb ü ta‘yîn olunmağla, sene-i sâlifeden birkaç gün mukaddem Müzeyrib'den hareket ve hüccâc-ı Müslimîni Hedye Eşmeleri'ne gelmezden evvel varup istikbâl etmek üzre mufassal ve meşrûh emr-i şerîfimle tenbîh-i hümâyûn olmağla, sen ki mûmâ ileyhsin, Dergâh-ı mu‘allâm kapucibaşlarından mübâşir ta‘yîn olunan () -dâme mecduhû- ma‘rifetiyle kabâ'il-i Urbândan ve aşâ'ir ve etbâ'ından yarar ve gü-zîde ve müsellaah ve müstevfâ âdemlerinle vakt ü zamânıyla başbuğ ta‘yîn olunan vezîr-i müşârun-ileyh ile ma‘an savb-ı maksûda azîmet ve hüccâc-ı Müslimîni Hedye Eşmeleri'ne gelmezden mukaddem varup istikbâl-i hüccâca mübâderet ve öteden beru dahi Şâm vâlisi ve mîr-i hâc olan vezîrim Süleymân Paşa -edâ mellâhu te‘âlâ iclâlehû-nun savâb-pedîdine muvâfakat ile yollarda ve menâzil ve merâhilde hüccâc-ı Müslimînin muhâfazasına ihtimâm ederek emîn ve sâlim Şâm-i Şerîf'e gidüp senden melhûz-ı hümâyûnum olduğu üzre mesâ'î-i cemîle vücûda getürmeğe bezl ü sa'y ü kudret

eyleyesin. Bu husûs Devlet-i aliyye'min ehemmi mehmâmından hüccâc-ı Müslimîn hizmeti olup, tekâsül ve taksîrin zuhûr edecek olu ise bir vechile özür ve cevâbın ısgâ olunmayup mu'âkab olunacağını mukarrer bilüp âna göre basîret ve intibâh ile hareket eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı B [Receb) sene 1155

75

Nablus Sancağı mütesellimine hüküm ki,

Bi-tevfîki'l-İlâhî te'âlâ tarîk-i hacc-ı Şâmî'den hüccâc-ı Müslimînin istikbâlleri husûsu Devlet-i aliyye'min ehemmi mahâmından olmakdan nâşî ziyâde ihtimâm lâzım ve muktezî olup ve hâlâ Trablusşam vâlisi vezîrim Mustafa Paşa -edâ mellâhü te'âlâ iclâlehû- işbu sene-i mübâreke Cürde askerine başbuğ nasb ü ta'yîn olunmağla, sinîn-i sâlifeden birkaç gün mukaddem Müzeyrib Sahrâsı'ndan hareket ve hüccâc-ı Müslimîn Hedye Eşmeleri'ne gelmezden mukaddem kendüsi varup istikbâl etmek üzere mufassal ve meşrûh emr-i şerîfimle tenbîh-i hümayûnum olmağla, sen ki mütesellim-i mûmâ-ileyhsin, Gazze ve Kudüs-i Şerîf ve Nablus sancakları ilhâkıyla Şâm vâlisi ve mîr-i haccı olan vezîrim Süleymân Paşa -edâ mellâhü te'âlâ iclâlehû- nun sana tenbîh ve sâ'ir re'yı üzere kapun halkını tertîb ve techîz ve güzîde asâkir tedârik ve vakt ü zamânıyla mütevfâ zahîre istishâbıyla hüccâc-ı Müslimînin istikbâline dikkat ve Dergâh-ı mu'allâm kapucibaşlarından mübâşir ta'yîn olunan () -dâme mecdühû- ma'rifetiyle Cürde'ye başbuğ olan vezîr-i müşârun-ileyhin yanına varup ma'iyyetiyle savb-ı maksûda azîmet ve hüccâc-ı Müslimîn Hedye Eşmeleri'ne gelmezden mukaddem istikbâl ve öteden beru Şâm vâlisi ve mîr-i haccı vezîr-i müşârun-ileyhin re'yine murâfakat birle âminîn ve sâlimîn hüccâc-ı Müslimîni muhâfaza ederek Şâm-ı Şerîf'e götürüp edâ-yı hizmette bezl ü sa'y ü kudret eyleyesin. Bu husûs hüccâc-ı Müslimîn hizmeti olup gayret ve hamîyyet ile ihtimâm ve dikkat vâcibü'l-emrim olmağın şöyle ki me'mûr olunduğun üzere vakt ü zamânıyla hareket etmekde tehâvün ve tekâsülden ve Cürde'ye başbuğ olan vezîr-i müşârun-ileyh ile istikbâl-i hüccâc-ı Müslimîne vaktiyle erişmekde kusûrun zuhûr edecek olur ise bir vechile özür ve cevâbın ısgâ olunmayup, ukûbât-ı şedîde ile mu'âkab

olacağını mukarrer bilüp âna göre intibâh ve basîret üzre hareket eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım yazılmışdır.

Fî evâsıt-ı C[emâziye'l-âhır] sene 1155

76

Bir sûreti

Gazze Sancağı mütesellimine vech-i meşrûh üzre

77

Kudüs-i Şerîf Sancağı mütesellimine

78

Bir sûreti

Şâm-ı Şerîf mütesellimine

[20]

79

Cebel-i Aclûn ve Leccûn Sancakları zâbiti () -zîde mecduhû- ye hüküm ki,
Tarîk-i hacc-ı Şâmî'den zâmile niyyet-i azîmet olan hüccâc-ı Müslimînin istikbâlleri
husûsu Devlet-i aliyye'min a'zam umûrundan olmağla, hâlâ Şâm-ı Trablus vâlisi
vezîrim Mustafa Paşa -edâ mellâhü te'âlâ iclâlehû- bu sene-i mübâreke Cürde
askerine başbuğ nasb ü ta'yîn olup, sinîn-i sâlifeden birkaç gün mukaddem Müzeyrib
Sahrâsı'ndan hareket ve hüccâc-ı Müslimîn Hedye Eşmeleri'ne gelmezden evvel
kendüsi varup istikbâl eylemek üzre emr-i şerîfimle tenbîh ve te'kîd olunmağla,
Cebel-i Aclûn ve Leccûn Sancakları'nda dahi şurût-ı mâlikâne üzre istikbâl-i hüccâc
içün üç yüz nefer gü-zîde ve müsellah ve müretteb süvârî Cürde askeri techîz ve
i'dâd ve üzerlerine mukaddem mu'temedün aleyh ve kâr-güzâr kimesne başbuğ nasb
ü ta'yîn ve kendülere kifâyet edecek ve hüccâc-ı Müslimîne medâr ve i'ânet olacak
kadar müstevfâ zahîre ile istikbâl içün irsâl olunmak fermânım olmağın, sen ki zâbit-
i mûmâ-ileyhsin, Dergâh-ı mu'allâm kapucıbaşlarından ta'yîn olunan () -dâme

mecduhû- ma'rifetiyle şurût-ı mâlikâne üzre üç yüz nefer güzîde ve cenkâver müsellaḥ ve müretteb süvârî Cürde askerini techîz () ve i'dâd ve üzerlerine tarafından mu'temedün aleyh ve kâr-güzâr kimesnenin başbuğ ta'yîn ve vech-i meşrûḥ üzre müstevfâ ve mükemmel zahîreleriyle vakt ü zamânıyla Müzeyrib Sahrâsı'nda mevcûd etdirüp, Cürde askerine başbuğ olan vezîr-i müşârun-ileyh ile savb-ı maksûda azîmet ve hüccâc-ı Müslimîn Hedye Eşmeleri'ne gelmezden mukaddem varup hüccâc-ı Müslimîni istikbâle mübâderet ve öteden beru Şâm vâlisi ve mîr-i hâc olan vezîrim Süleymân Paşa'nın re'y-ı savâb-pezîri üzre amel ve hareket ve kâfile-i hüccâc-ı Müslimîn Şâm-i Şerîfe gelince muhâfaza ve muhârasasına bezl-i tâb ü tüvân eylemeleriçün tenbîḥ ile ve irsâllerine ihtimâm ve dikkat eylesin. İstikbâl-i hüccâca me'mûr olan tavâ'if-i askeriyyenin cümlesin Müzeyrib'de ve Hedye Eşmeleri'nde yoklanup, ta'dâd defteri rikâb-ı hümayûnuma göndermeğin, fermân olduğu ma'lûmun oldukda, âna göre basîret üzre hareket olunup, şöyle ki iyâzen bi'l-İlâhî te'âlâ zikr olunan üç yüz nefer süvârî Cürde askerin bir neferi piyâde ve yâhud noksan ve işe yaramaz makûlesinden zuhûr ederse bir vechile cevâba kâdir olamayup mu'âteb olacağını mukarrer bilüp bu mehâmm-ı hatîrde ser-mû hılâf-ı emr-i şerîf hareketden be-gâyet ihtirâz ve ictinâb eylemen bâbında fermân-ı âlî sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

80

Nablus Sancağı alaybeyisine hüküm ki,

Tarîk-i hacc-ı Şâmî'den zâmile-i niyyet-i azîmet olan hüccâc-ı müsliminin istikbâlleri husûsunda ziyâde ihtimâm olunmak muktezî olup ve hâlâ Trablusşâm vâlisi vezîrim Mustafa Paşa -edâ mellâhü te'âlâ iclâlehü- bu sene-i mübâreke Cürde askerine başbuğ nasb ü ta'yîn olmağla, sinîn-i sâlifeden birkaç gün mukaddem Müzeyrib Sahrâsı'ndan hareket ve hüccâc-ı Müslimîn Hedye Eşmeleri'ne gelmezden mukaddem varup istikbâl eylemek üzre mufassal ve meşrûḥ emr-i şerîfimle tenbîḥ-i hümayûnum olmağla, sen ki mîr-i alây-ı mezkûrsun, Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından mübâşir ta'yîn olunan () -dâme mecduhû- ma'rifetiyle sancağının umûmen zu'amâ ve erbâb-ı tîmârın vakt ü zamânıyla bayrağın altına cem' ve

önlerine koşup mükemmel zahîreleriyle başbuğ ta'yîn olunan vezîr-i müşârun-ileyh ile ma'an Müzeyrib'den savb-ı maksûda azîmet ve hüccâc-ı Müslimîn Hedye Eşmeleri'ne gelmezden mukaddem varup istikbâl ve öteden beru Şâm vâlisi ve mîr-i hâccı vezîrim Süleyman Paşa -edâ mellâhü te'âlâ iclâlehü- nun re'yine müvâfakat ile kavâfil-i hüccâc-ı Müslimîni muhâfaza ederek âminîn ve sâlimîn Şâm-ı Şerîf'e götürüp, edâ-yı hıdmetde bezl ü sa'y ü kudret eylesin. Bu husûs Devlet-i aliyye'min ehemmi-i mehâmmından olan hüccâc-ı Müslimîn muhâfazası hıdmeti olmağla, şöyle ki me'mûr olduğun üzre vakt ü zamanıyla bi'l-cümle neferâtunla hareket etmeyüp tehâvün ve tekâsülün hasebiyle vezîr-i müşârun-ileyh ile ma'an istikbâl-i hüccâca vaktiyle erişmekte kusûrun zuhûr edecek olursa bir vechile özür ve cevâbın ısgâ azlinle iktifâ olunmayup, ukûbât-ı şedîde ile mu'âkâb olacağını mukarrer bilüp, âna göre ziyâde bâsîret ve intibâh üzre hareket eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı B [Receb] sene 1155

81

Bir sûreti

Gazze Sancağı alaybeyisine

82

Üsküdâr'dan Şâm-ı Şerîf'e varınca yol üzerinde vâkı' vüzerâ-yı ızâm ve mîr-i mîrân-ı kirâm ve kuzât ve nüvvâb ve voyvoda ve havâss ve evkâf zâbitlerine ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Be-her sene tarîk-i hacc-ı Şâmî'den ıskât-ı farîza-i hacc içün zâmile-i niyyet-i azîmet olan hüccâc-ı zevi'l-ibtihâcın irvâ' ü iskâlarıçün Der-i devlet-medârımdan sakâ başılar ta'yîn ve irsâl olunmak mu'tâd-ı kadîm olageldiğine binâ'en işbu sene-i mübâreke de sakabaşı evvel ta'yîn olunan () -zîde mecdühü- ol tarîk-i hidâyet-refî'a âzim olmağla, siz ki vüzerâ ve sâ'ir mûmâ-ileyhimsiz mûmâ-ileyh sakabaşı evvel her kangınızın taht-ı hükûmet ve kazâsına dâhil olur ise me'men ve mahfûz mahallere kondurulup ve yanına müstevfâ yeniçeriler ta'yîn ve gider oldukda dahi gereği gibi yanına kifâyet mikdârı darb ve harbe kâdir yarar ve tûvânâ müsellaht tûfeng-endâz

âdemler koşulup, yollarda ve menâzil ve merâhilde muhâfaza ve muhârasalarına ihtimâm olunarak âminen ve sâlimen ve kemâl-i itmi'nân ve refâhiyet ile Şâm-ı Şerîf'e îsâline bezl-i kudret ve sarf-ı miknet eyleyüp, mikdâr-ı zerre müsâmaha ve tekâsülden gâyetü'l-gâye ihtirâz ve ictinâb eylemek bâbında fermân-ı âlî-şân sâdır olmuştur.

Fî evâsıt-ı B [Receb] sene 1155

83

Bir sûreti

Sakabaşı-i Sâni'ye vech-i meşrûh üzre

[21]

84

Hâlâ Trabzon Eyâleti kendüye tevcîh olunan Vezîr Memiş Paşa'ya hüküm ki, Sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, vüzerâ-yı ızâmın emekdâr ve kâr-güzâr ve yarâr ve hamîyyet-şi'ârlarından olman hasebiyle avâtıf-ı aliyye-i mülûkânemden Trabzon Eyâleti şeref-bâhş-ı sudûr olan hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûnum mücebiyle sana tevcîh ve ihsânım olmağla, kalkup bir kadem akdem mansıbın olan Trabzon'a varman fermânım olmağla, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde kalkup mansıbın olan Trabzon'a azîmet ve esnâ-i râhda ve konup göçdüğü mahallerde fukarâ-yı ra'îyyete ve ehâli-i memlekete bir tarîkle âzürde olmamak husûsunda dikkat ve etbâ' ve levendâtınla zabt ve rabta mübâderek ederek mansıbına ba'de'l-vusûl zabt ve rabt-ı memlekete kıyâm ve iktizâ eden umûr-ı mühimmenin fermânım olduğu vechile temşiyetine ikdâm ve havza-i hükûmetini vücûd-ı eşkiyâdan tathîre ihtimâm-ı tâm eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâsıt-ı C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

Hersek Sancağı ilhâkıyla Bosna Eyâleti kendüye tevcîh ve ihsânım olan sadr-ı esbak Vezîr Yeğen Mehmed Paşa'ya hüküm ki,

Sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, senin mesbûk olan hüsn-i tedbîr ve rü'yet ve sıdk-ı azîmet ve hamîyyetin takdîrden müstağnî olup, her hâlde sâye-i inâyet ve pâye-i 'âtıfet ve mekremet olman hasebiyle avârif-i seniyye-i şâhânemden inâyet-bahş-ı sudûr olan hatt-ı hümayûn-ı mevhibet-meşhûnum mücebince Hersek Sancağı ilhâkıyla Bosna Eyâleti sana tevcîh ve ihsânım olmağla, işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde hâlâ olduğun Eğriboz Kal'ası muhâfazasına halefin gelinceye dek muhâfaza kâim-i makâmı olmak üzere müteyakkız ve nâfizü'l-kelîm bir kimesneyi kâim-i makâm ta'yîn ve sen kalkup mansıbın olan Bosna tarafına azîmet ve ba'de'l-vusûl zabt ü rabt-ı memlekete kıyâm ve mübâderet ve neşr-i âsâr ve re'fet ve adâlet ile ahâlî-i memleket ve fukarâ-yı ra'ıyyeti vücûh-ı cevır ü ezâdan sıyânet ve Nemçelü ile ma'kûd olan musâlaha şerâitinin hıfz ve icrâsına bezl-i miknet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâsıt-ı C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

Sâbıkâ Bosna vâlisi olup hâlâ Karlılı Sancağı ilhâkıyla Eğriboz muhâfazasına me'mûr olan esbak Vezîr el-hâc Mehmed Paşa'ya hüküm ki,

Sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, sebkât eden hüsn-i sülûk ve hareketin beyândan muğnî olup sezâvâr-ı inâyet olman hasebiyle avârif-ı hazîne-i pâdişâhânemin Karlılı Sancağı ilhâkı ve Eğriboz Sancağı'yla muhâfızlığı şeref-bahş-ı sudûr olan hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûnum mücebince sana ihsânım olmağla, kalkup bir kadem evvel Eğriboz Kal'ası'na gelmen fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile ırsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde bir gün akdem hareket ve bir gün mukaddem Eğriboz'a vusûlüne müsâra'at ve ba'de'l-vusûl muhâfaza-i kal'a ve memlekete kıyâma mübâderet ve muhâfazada olanları ve ahâlî-i memleket ve fukarâ-yı ra'ıyyeti vücûh-ı cevır ü sitemden sıyânet ve havza-i hükûmetinde neşr-i âsâr-ı şefkat ve re'fet birle emniyet-i bilâd ve ubbâda bezl-i himmet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

87

Hâlâ Erzurum Eyâleti kendüye tevcîh olunan Vezîr Veli Paşa'ya hüküm ki,
Sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, vüzerâ-yı ızâmın yarâr ve kâr-güzâr ve metüyakkız ve hamîyyet-şi'ârlarından olman hasebiyle avâtıf-ı aliyye-i mülûkânemden Erzurum Eyâleti sâdır olan hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûnum mücebince sana tevcîh ve ihsânım olmağla, kalkup bir kadem evvel mansıbın olan Erzurum'a varman fermânım olmağın işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde kalkup cânib-i Erzurum'a tevcîh ve azîmet ve esnâ-i râhda ve konup köçdüğü mahallerde ahâlî-i memleket ve fukarâ-yı ra'îyyete bir dürlü âzürde ve remîde olmamak husûsunda ve etbâ' ve levendâtının zabtına dikkat ve ba'de'l-vusûl zabt ü rabt-ı memlekete kıyâm ve mübâderet ve Erzurum cânibi seraskeri vezîrim Ahmed Paşa'nın re'y-ı ittifâkına mütâba'at ve hüsn-i ülfet ve mu'âşeret birle umûr-ı mühimmenin icrâ ve temşiyetine mu'âvenet ve senden me'mûl olduğu üzre hıdemât-ı mebrûre vücûda getürmeye tâb ü tâkat eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

88

Sâbıkâ İnebahtı muhâfız olup hâlâ Hanya Sancağı'yla Hanya Kal'ası muhâfazasına me'mûr olan Vezîr Mehmed Paşa'ya hüküm ki,
Sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, vüzerâ-yı ızâmın kâr-dân ve gayret-şi'ârlarından olman hasebiyle avâtıf-ı aliyye-i hüsvânemden şeref-rîz-i sudûr olan hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûnum mücebince Hanya Kal'ası muhâfazası şartıyla Hanya Sancağı sana tevcîh ve ihsânım olmağla, kalkup bir sâ'at akdem Hanya Kal'ası'na varman fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde kat'an tevakkuf ve ârâm etmeyüp yerine hareket ve bir sâ'at akdem Hanya'ya vusûle müsâra'at ve ba'de'l-vusûl muhâfaza-i kal'a ve memleket ve

himâyet ve sıyânet-i ahâlî-i vilâyet ve fukarâ-yı ra'yyete bezl-i miknet eylemen bâbında ()

Fî evâsıt-ı C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

89

Sâbıkâ Tırhala Sancağı'na mutasarrıf olup hâlâ İnebahtı muhâfazasına me'mûr olan İskender Paşa -dâmet me'âliyhû-ya hüküm ki,
Sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, zâtında müteyakkız ve kâr-güzâr ve muhâfaza-i kal'a ve memlekette sâhib-i iktidâr olmandan nâşî avâtıf-ı aliyye-i mülûkânemden İnebahtı Kal'ası muhâfazası şartıyla İnebahtı Sancağı sana tevcîh olmağın, kalkup bir an akdem kal'a-i mezbûreye varman fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde bir kadem akdem hareket ve âcileten mansıbın olan İnebahtı Kal'ası'na vusûle müsâra'at ve ba'de'l-vusûl muhâfaza-i kal'a ve memlekete kıyâm ve mübâderet ve hıdemât-ı mebrûre vücûda getürmeğe sarf-ı tâb ü tâkat eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sadır olmuştur.

Fî evâsıt-ı C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

[22]

90

Sâbıkâ Erzurum vâlisi Vezîr Numân Paşa'ya hüküm ki,
Sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, uğur-ı dîn ve Devlet-i aliyye'mde bu âna dek sebkât eden hıdmetin makbûl ve mebrûr ve zuhûra gelen hüsn-i sülûk ve hareketin pesendîde ve meşkûr olmuştur. Lâkin bu hılâlde bi-hasebi'l-iktizâ Erzurum Eyâleti Trabzon vâlisi olan vezîrim Velî Paşa'ya tevcîh olmağla, sana dahi kesîrû'l-cündî bir mansıb tevcîh olunmak üzere şimdilik Erzurum'dan çıkup beru Rum câniblerine toğrı tevcih ve azîmet eylemen bâbında fermân-ı hümayûnum şeref-sudûr olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () irsâl olmuştur. İmdi vusûlünde ber-vech-i muharrer sana bir mansıb tevcîh olunmak üzere şimdilik Erzurum'dan çıkup beru Rum câniblerine toğrı teveccüh ve azîmet eylemen bâbında fermân-ı 'âlî-şân yazılmışdır.

91

Sâbıkâ Hanya muhâfızı olup hâlâ Mar'aş Eyâleti kendüye tevcîh ve ihsânım olan vezîrim Hüseyin Paşa'ya hüküm ki,

Sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, vüzerâ-yı ızâmın yarâr ve işgüzârı olman hasebiyle avâtıf-ı aliyye-i mülûkânemden şeref-bahş-ı sudûr olan hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûnum mücebince Mar'aş Eyâleti sana tevcih ve ihsânım olmağla, işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde halefin sâbıkâ İnebahtı muhâfızı vezîrim Mehmed Paşa Hanya'ya ba'de'l-vusûl sen kalkup mansıbın olan Mar'aş Eyâleti'ne teveccüh ve azîmet ve berren seyr ü sülûk ettiğin mahallerde ahâlî-i memleket ve fukarâ-yı ra'yyete bir dürlü rencîde vü remîde olmamak husûsuna dikkat ederek mansıbına ba'de'l-vusûl zabt ve rabt-ı memleket ve himâyet ve sıyânet-i ahâlî-i vilâyet ve fukarâ-yı ra'yyete mübâderet ve havza-i hükûmetini vücûd-ı eşkıyâ ve harâmzâdeden tathîre sarf-ı miknet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şân sâdır olmuştur, buyurdum.

92

Bi'l-fi'l deryâ Kapudân Vezîr Mustafa Paşa'ya hüküm ki,

Hanya muhâfızı olan vezîrim Hüseyin Paşa'ya Mar'aş Eyâleti tevcîh olunduğundan nâşî Hanya muhâfızlığı dahi İnebahtı muhâfızı vezîrim Mehmed Paşa'ya tevcîh olunmağla, müşârun-ileyh Hanya'ya ba'de'l-vusûl selefi dahi mansıbı olan Mar'aş'a gitmek üzre me'mûr olup binâ'en-aleyh İnebahtı muhâfızı müşârun-ileyhi Hanya'ya ve Hanya mutasarrıfı müşârun-ileyhi dahi mansıbına getmek için İskenderun İskelesi'ne îsâl için Donanma-yı hümayûn'um kapudanlarından birinin ta'yîni fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde sen ki kapudânım vezîr-i müşârun-ileyhsin, levendâtı tâm ve müretteb ve âlât ve tâkımı gereği gibi mükemmel olmak üzre Donanma-yı hümayûnum kalyonlarından bir münâsibi intihâb edüp ibtidâ Mora Cezîresi'nde vâkı' Anabolu

İskelesi'ne varup İnebahtı muhâfızı müşârun-ileyhi iskele-i mezbûrdan kalyon-ı mezkûra irkâb ve Hanya'ya ba'de'l-vusûl mütesellim-i müşârun-ileyhi dahi Hanya'dan alup İskenderun İskelesi'ne nakl ve ba'dehû Der-sa'âdetime avdet etmek üzere kapudânına muhkem tenbîh ve te'kîd ile Anabolu İskelesi'ne irsâl ve hitâm-ı kâre sa'y-i behemehâl eyleyüp iğmâza ve te'âmîye ruhsat ve cevâz gösterilmemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

93

Sâbıkâ İnebahtı muhâfızı olup hâlâ Hanya muhâfızı olan vezîrim Mehmed Paşa'ya hüküm ki,

Sen ki vezîr-i müşârun ileysin, Mora Cezîresi'nde vâkı' Anabolu İskelesi'nden alup mansıbın olan Hanya'ya îsâl ve andan dahi selefin vezîrim Hüseyin Paşa'yı alup İskenderun İskelesi'ne irsâl etmek üzere levendât ve tâkım ve âlâtı müretteb ve tâm Bahr-i Sefîd muhâfazasında olan Donanma-yı hümâyûn'um kalyonlarından biri Anabolu İskelesi'ne ta'yîn ve irsâl olunup, senin kudûmüne intizâren iskele-i merkûmda lenger-endâz-ı ikâmet olmağın, işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde kat'an meks ve ârâm etmeyüp mevsim-i deryâ güzêrân olmaksızın serî'an Anabolu İskelesi'ne varup mu'accelen kalyon-ı merkûma süvâr ve müsâra'aten Hanya'ya vusûle bezl-i iktidâr edüp kalyon-ı mezbûrî bî-hûde iskelede sana intizâren meks ve tevakkuf ettirmeğe ruhsat ve cevâz gösterilmemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâhır-ı C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

94

Hâlâ Bosna cânibinde top arabacıları üzerlerine zâbit olan on dört bölüğün Mustafa Çorbacı -zîde kadruhû-ya hüküm ki,

Hâlâ Bosna cânibi havâlîsinde neferâtın kıyâm eylemeleri bu vakitlerde iktizâ ve luzûmu olmadığından, âhar münâsib kılâ'lara ta'yîn ve kaydları vaz' olunmak üzere emr-i şerîfim sâdır olmağın, vech-i meşrûh üzere neferât-ı mezkûrenin Bosna

câhibinden kaydları ref‘ ve Niş Kal‘ası muhâfazasına me‘mûr ve ta‘yîn kılınmışsıdır. İnşâallâhu te‘âlâ vusûlünde gerekdir ki, ma‘iyyetinizde mevcûd olan neferât ve orta tâkımlarıyla cem‘ ve bir gün akdem me‘mûr olduğunuz Niş Kal‘ası muhâfazasına varup hıdemât-ı hümayûnda kıyâm-ı mübâderet ve hılâf-ı emr-i âlî bir dürlü vaz‘ ve hareket eylemeden be-gâyet tevakkî ve mücânebet eyleyesiz diyü kıdevetü'l-emâcid ve'l-a‘yân hâlâ top arabacıbaşı olan el-hâc Hüseyin -zîde mecduhû- tarafına mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında ()

Fî evâhır-ı C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

[23]

95

Sâdır olan fermân-ı âlî mücebince cürmü afv ve kaydı terkîn olunup mâdde beyânıyla iddi‘â-yı hukûk eden var ise mahallinde şer‘le görülmek için emr-i şerîf yazılmışdır.

Evâ‘il-i Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]155

[Terkîn]

Haleb vâlisi Vezîr el-hâc Hüseyin Paşa'ya hüküm ki,
Lazkiyetü'l-arab tarafında vâkı‘ Mûsân Ekrâdı tâ‘ifesinden Rüstem Hasan-oğullarından Mehmed nâm şakî öteden beru şekâvet ile ma‘rûf ve ef‘âl-i şen‘îyye irtikâbı ile mevsûf olmak hasebiyle bundan esbak defe‘âtle sû-i hâli Der-i Devlet-medârıma arz olundukda, hakkından gelinmesi ve nefy ü iclâ ile tedbîr olunması bâbında üç dört def‘a evâmir-i aliyyem sâdır olmuşiken firâr ve ba‘dehû bir takrîr ile cürmünü afv etdürüp gelüp Lazkiyyetü'l-arab kurbunda Şa‘ûr nâm kasabada karâr ve iki üç sene kadar egerçi kendü hâliyle evkât-güzâr olup, lâkin şimdi yine de‘b-i kadîmi üzre gerü şekâvet ve habâsete ric‘at ve yerlûden ve etrâfdan firâr eden Ekrâddan iki yüz nefer mikdârı eşkıyâ ile tertîb-i sevâdd-ı cem‘iyyet edüp, Lazkiyyetü'l-arab nevâhîlerinin re‘âyâlarına musallat birer ve ikişer neferin tutup ahz

ve habs ve eziyetden sonra esîr misillü yüz ve yüz elli ve iki yüz guruşa bey' eyledükden mâ'adâ havâşîlerin sirka ve emvâlin ve eşyâların nehb ü gâret ve âhar diyârda fûrûht eylediği ve bundan gayrı yollara dahi yanında olan eşkıyâlardan otuzar ve kırkar nefer eşkıyâ ta'yîn ve mürûr ve ubûr eden ebnâ-yı sebîlin her birisinden cebren ve kahren onar ve on beşer guruş alup, zikr olunan Lazkiyyetü'l-arab nevâhîlerinin nizâmı muhtell ve re'âyâlarının ahvâli mükedder olduğun bu def'a Lazkiyyetü'l-arab Kazâsı'nın umûmen ahâlîleri mehâzır birle i'lâm ve kâdîsı es-Seyyid Mehmed Şâkir -zîde fazluhû- dahi arzıyla inhâ ve iş'âr etmeleriyle şakî-i mezbûrun sâkin olduğu sâlifü'z-zikr Şa'ûr Kazâsı sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, havz-ı hükûmetinin dâhilinde olmakdan nâşî arz ve inhâ olunduğu üzre mezbûrun fesâd ve şekâveti ve sû-i hâli fî nefsi'l-emr muhakkak ise kendüsini ve başına cem' olan şakîleri ahz ve mazarratların bilâd ve ubbâd üzerlerinden def' ü ref' eylemen fermânın olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde fi'l-hakîka mezbûrun ahvâlin ve etvârın arz ve mahzar olduğu vecih üzre ise alâ eyyi-hâl elbette ve elbette mezbûrî ve şekâvet üzre olan havâdârlarını ahz ve haklarında muktezâ-yı şer'-i kavîm üzre iktizâ eden te'dîblerin icrâ ve şerr ve mazarratından bilâd ve ubbâdı tahlîse sa'y-ı evfâ eyleyüp lâkin bu bâbda hakkâniyet ve insâf üzre hareket ederek şekâvetde alâkası olmayanlara ta'arruzdan dahi be-gâyet ittikâ olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

96

Aydın muhassılı Vezîr Mehmed Paşa'ya ve () kâdîsına ve Kütahya mütesellimine ve Kara Osman-zâde () -zîde mecdühümâ-ya hüküm,
Haremeyn-i Şerîfeyn evkâfından ve sadr-ı a'zam nezâretinde vâkî' evkâfdan olmayan konar ve göçer Yörük ve Türkmân ta'ifesinden Burhânî ve Hüseyinî ve Çakal ve Seferel ve Kara Tekeli ve sâ'irlerin yaylak vaktinde tarîk-i müstekîmi bırakup, Kütahya Kazâsı'nda Altuntaş ve Gerger ve Virancık Nâhiyeleri'nde Emet (...) Mezrû'âtı arasına nüzûl ve re'âya fukarâsının emvâl ve eşyâların nehb ü gâret ve ekser-ı kurâ ahâlîlerin perâkende ve perîşân olup ve bu sene-i mübârekede sene-i sâlifeden bir nîce kât ziyâde zulm ü te'addîlerin hadden birûn ve kıyâsdan efzûn

olduğun fukarâ inhâ ve ihbâr etmeleriyle, taraf-ı Devlet-i aliyye'mden mübâşir ta'yîn olunan Bulâd el-hâc Mustafa -zîde mecduhû- ile [sâ]dır olan emr-i şerîfime binâ'en mütesellim-i mûmâ-ileyh tarafından kethüdâsı Osman dârb ü harbe kâdir askeri tâ'ifesiyle üzerlerine ta'yîn olundukda, muhârebeye tasaddî ve bin altı yüz koyun ve keçi ve yüz on dokuz re's kara sığır ve dörd re's bârgîr ve yigirmi altı merkeb İne Karyesi'nden ve on dokuz re's kara sığır Akça Karyesi'nden altı çift öküz Gören Karyesi'nden ve on beş öküz Uyusu Karyesi'nden (?) ve Kara Ağaç Karyesi'nin emvâl ve eşyâsı bi'l-küllîye nehb ve kurâ-yı sâ'iresinin dahi [em]vâl ve eşyâların gasb ve katl-i nüfûsa cesâret etmeleriyle, fukarânın hakkı istirdâd ve fî mâ-ba'd Kütahya Kazâsı'na gelmek üzere nezr-i kat'î olunmak bâbında [sana] hitâben emr-i şerîfim sudûrî bâbında ahâlînin iltimâslarıyla keyfiyyetin Kütahya nâ'ibi el-hâc Ali i'lâm ve kazâ-i Kütahya'nın umûmen ahâlîleri mehâzırıyle istirhâm [ey]ledikleri ecilden, iltimâslarına müsâ'ade-i aliyyem erzânî kılınup husûs-ı mezbûra me'mûr ve ta'yîn kılınmışsıdır. İmdi işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, mûmâ-ileyhümâ ile haberleşerek zikr olunan şikâyetleri ne tarîkle ve ne vechile olursa olsun alâ eyyi-hâl elbette ve elbette bi'l-ittifâk ahz ve ele getirüp, huzûr-ı şer'a ihzâr etdürüp da'vâ-yı hakk ve ta'yîn-i mâdde eden husemâlarıyla terâfu'-ı şer' ve haklarında şer'an sâbit olan hukûk-ı ibâd tahsîl ve ashâbına teslîm ve ihkâk-ı hakk eyledükden sonra tavâ'if-i merkûme fî mâ-ba'd Kütahya Kazâsı'na varmamak ve kendü hâlinde olup, şekâvetten keff-i yed etmek üzere nezr-i kat'î ve keyfiyyeti taht-ı zâbıtaya idhâl ve yedlerine hüccet-i şer'îyye alup Başmuhâsebe'ye kayd olunmak için hüccet-i mezbûreyi Der-i sa'âdet'ime irsâl ve eger ba'de-izin ta'ahhüdlerine mugâyir hareketleri zuhûr eder ise kat' olunan nezirleri zecren lehüm kendülerden tahsîl olduğundan gayrı andan ziyâde girân nezre dahi kat' olunacakları eşkıyâlarının cezâları tertîb olunacağı muhakkak idüğünü cümlesine ifâde ve ifhâm ve bu husûsa bi'l-ittifâk sûret-i hak nizâm verüp keyfiyyeti alâ vukû'ihî i'lâm ve hılâfından gâyetü'l-gâye ittikâ-i tâm eylemen bâbında ()

Fî evâhır-ı C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

Mehmed Bayram -zîde mecduhû- südde-i sa'âdetime arz-ı hâl edüp, mûmâ-ileyhin kapu kethüdâsı olduğu sâbıkâ Hanya muhâfızı vezîrim Hüseyin Paşa -edâ mellâhü te'âlâ iclâlehû- eyâlet-i mezkûra işbu bin yüz elli beş senesi Cemâziye'l-âhırının yirminci gününde avâtıf-ı aliyye-i hüsvânemden tevcih ve ihsânım olup, lâkin eyâlet-i mezbûr Hanya'ya ba'id ve ahvâl-i sefâyin dahi müsâ'ade-i rûzgâra mevkûf olduğundan vezîr-i müşârun-ileyhin vusûl ve luhûkî müddet-i medîde tahmîl olup ve eyâlet-i mezkûr etrâfında olan tavâ'if-i ekrâddan zabt-ı memleket ve himâyet [ve] sıyânet-i ahâlî ve ra'yyet için bir mütesellim nasb ü ta'yîni muktezî olduğundan () - zîde mecduhû- eyâlet-i mezkûreye mütesellim nasb ü ta'yîn olunduğun bildürüp siz ki mûmâ-ileyhimsiz, vezîr-i müşârun-ileyh eyâlet-i mezbûreye vürûd edinceye değin eyâlet-i mezkûr mütesellimliği mûmâ-ileyh zabt ü rabt ve â'id ve râci' olan her ne ise kuyûd-ı defter mûcebince ahz ü kabz eylemeniz bâbında hükm-i hümayûn recâ etmeğın, vech-i meşrûh üzre amel olunmak için emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî evâhır-ı C[emâziye'-âhır] sene 1155

[24]

98

Hâlâ Adana beylerbeyisi Rişvân-zâde Süleyman Paşa -dâmet me'âliyhû-ya ve Adana kâdîsına hüküm ki,

Bir eyâlet ve sancağa vâli ta'yînden maksûd-ı aslî mazlûmun hakkını zâlimden alıvermek ve havza-i hükûmetinde bulunan fukarâ-yı ra'yyeti himâyet ve sıyânet ile râhat ve refâhiyetlerine ihtimâm eylemek zımında idiğü emr-i müberhen iken, sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, bu ahvâlî fikr ve mülâhâza etmeksizin sen kendin fukarâ-yı ra'yyete zulm ü te'addîye ve envâ'-ı gûne cevır ü i'tisâfa cesâret eylediğın şimdiye dek bi'd-defa'ât istimâ' olduğundan gayrı, Adana Eyâleti'nde vâkı' göçebe tâ'ifesinden Menemenci Cemâ'ati'nin boy beyisi Seyyid Nebî -zîde kadruhû-nun Abdullah ve Musâ nâm iki nefer âdemlerini, “mîr-i merkûm Abdullah bizden izinsiz yaylağa mürûr eyledi” diyü ahz ve bi-gayr-ı hakk katl ve üç mehâr[î] deve ve üç yüz guruş kıymetlü bir re's at ve yüz elli aded keçilerini cebren alup ve bundan mâ'adâ mîr-i merkûmun elli nefer âdemlerini dahi ahz ü habs ve her birlerini bilâ-cürm üçer

yüz guruş tecrîm eylediğinden başka, mîr-i merkûma dahi sû'-i kasd üzre olmağla, mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin ol vechile cebren ve zulmen aldığı bâlâda mezkûr devâbb ve nukûd kendünden istirdâd ve el-yevm zulm ü te'addîsinden havfı olmağla, mâ-dâme ki üzerine şer'an bir mâdde sâbit olmadıkca gerek buna gerek aşîreti ahâlîsine ol vechile zulm ü te'addî etmemek için tenbîh ve te'kîdi mutazammın emri i şerîfim recâ etmeğın, vech-i meşrûh üzre zulmen aldığı nukûdu alup, istirdâd ve maktûllerin vereseleriyle dahi ma'rifet-i şer'le hakları ihkāk-ı hak oldukdan sonra mîr-i merkûma ve cemâ'ati ahâlîsine fî mâ-ba'd ol vechile te'addî ve i'tisâfdan mücânebet eylemesi fermânım olmağın, imdi sen ki mevlânâ-yı mûmâ ileysin, paşay-ı mûmâ-ileyhin vekîl-i şer'îsini meclîs-i şer'a ihzâr ve da'vâ-yı hakk ve ta'yîn-i mâdde eden husemâlarıyla terâfu'-ı şer' ve zulmen aldığı nukûd ve devâbbı ba'de's-sübût ashâbına ma'rifet-i şer'le istirdâd ve maktûllerin vereseleriyle dahi ihkāk-ı hak olunmağa ihtimâm eyleyüp ve sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, vekîl-i şer'îni huzûr-ı şer'a gönderüp, şer'an zimmetinde icâb eden hukûk-ı ibâdı redd ve teslîm ve maktûllerin vereseleriyle ihkāk-ı hak oldukdan sonra fî mâ-ba'd tarafından gerek mîr-i merkûma ve gerek cemâ'atin ahâlîsine bir dürlü cevır ü te'addî olunmayup, icrây-ı nefsanîyet misillü nâ-merzî hareketden be-gâyet mücânebet eylesesin. Şöyle ki eslemeyüp garaz-ı nefsanîyetini icrâ kaydına düşmek ve vülâta münâsib olmayan zulm ü te'addîye cesâret etmek gibi rızâ-yı hümâyûnuma muhâlif hareketin mesmû' olur ise sonra cevâba kâdir olamazsın, âna göre amel ve hareket olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâhır-ı C[emâziye'l-âhır] sene [1]115

99

Saydâ vâlisi Vezîr Yakûb Paşa'ya hüküm ki,
Bundan esbak Trablusşam'da bâ'is-i ihtilâl-i nizâm-ı belde olan rü'esâ-yı eşkıyâdan Eşkele-oğlu (?) Hasan ve Ramazan-oğlu Derviş ve Kara Bulat Mustafa ve Kaytar-oğlu Ahmed ve Mustafa el-Acîb (?) ve İbrâhim (...) oğlu Yûsuf ve Sibsi (?) oğlu Mustafa ve Kızılbaş Ahmed ve İbrahim Nahlus ve Mezrâk-oğulları Ahmed ve Bârgîr ve Sabuncu-oğlu Hüseyin ve Safter-oğlu Mehmed ve Abbas-oğlu Bârgîr ve Râhiboğulları (?) ve Abdülkâdir ve Abdurrahmân ve Rebî'-oğlu Zâ'fer (?) ve Hâdim-

oğlu Sâlih ve İbrahim ve Neclûs ve Ramazân-oğlu İbrahim ve Hayle-oğlu Mustafa ve Mecâc Hüseyin ve Hasan Calak ve Semerci-oğulları Bıyıklı Mehmed ve Ali ve Ebû Şu'le-oğulları Mustafa ve Hasan ve subaşı-ı sâbık Derviş ve İbrahim Göze (?) ve karındaşı Ahmed ve Ferrûh (?) Arabî Abdullah nâm şakîler firâr eylediklerinde, Saydâ Eyâleti'nde Şûf Dağı mültezimi Mülcem'in yanında müctemi' olup ve yine rüesâ-yı eşkıyâdan kazâ-i mezbûr nevâhîsinden Akkâr Nâhiyesi ahâlîsinden Şedîd Nâsır ve oğlu Süheyl nâm yaramazlar dahi şerîr ve muzıru'n-nâs olup nîce kimesnelerin mâlların nehb ve kendülerin katl etdikleri sâbit ve zâhir olduğundan, firâr etmeleriyle şerlerinden ahâlî-i kazâ emîn ve sâlim olmuşlarken zıkr olu[nan] şakîlerden Şedîd Nâsır nâm şakî hâlâ Haleb vâlisi vezîrim Hüseyin Paşa'nın hıdmetinde olup ve oğlu Süheyl dahi nîce eşkıyâyı Saydâ Eyâ[leti'nde] vâkı' Beyrût Kazâsı'nda başına cem' ve Şâm-ı Şerîfe firâr edenleri dahi cem'ıyyetine idhâl ve hâlâ Beyrut sınırında (?) âşikâre müctemi' oldukları [yırtık] fukarâ-yı ra'ıyyet muzdarib oldukların Trablusşam kâdîsı dahi arzıyla i'lâm ve vak'-ı şerr ü mazarratları bâbında emr-i şerîfim sudûrunu Trablusşam ahâlîsi umûmen mahzârlarıyla istirhâm eylemeleriyle, mezbûrun i'lâm olduğu üzre fesâd ve şekâveti mütehakkık ise sen ki vezîr-i müşârun ileysin, Beyrut Kazâsı eyâletinin dâhilinde olmak hasebiyle mezbûru ve şekâvetde kendüye hem-pây olan şakîleri ahz ve şerr ü mazarratlarını fukarâ üzerlerinden vak' ü ref' eylemen fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile ırsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde ber-vech-i meşrûh i'lâm olunduğu üzre mezbûrun şekâvet ve fesâdların mütehakkık ise kat'an meydân vermeyüp alâ eyyi-hâl ne tarîkle ve ne vechile olur ise elbette ve elbette mezbûru ve şekâvetde kendüye hem-pây olan şakîleri ahz ve haklarında muktezâ-i şer' kavîm üzre iktizâ eden te'dîbâtı icrâ ve şürûr ve mefâsidlerinden bilâd ve ubbâdı te'mîne sa'y-ı evfâ eyleyüp, lâkin bu bâbda hakkâniyet ve insâf üzre hareket ederek şekâvetde alâkası olmayanlara ta'arruzdan dahi gâyetü'l-gâye ittikâ olunmak bâbında ()

Fî evâsıt-ı C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

Emri mahalline getmeyüp battâlde hıfz olunmuşdur.

8 Rebî'ü'l-evvel sene [1]155

İpek ve Dukakin kâdîsına ve sâbık ve lâhık-ı Dukakin Sancağı alaybeylerine ve mübâşir ta'yîn olunan () ve yeniçeri serdârlarına ve voyvoda ve sâ'ir zâbitân ve a'yân ve umûmen ahâlîlerine hüküm ki,

İpek Kazâsı'nda vâkı' Mevlevî Tekkesi'nin bi'l-fi'l şeyhi olan Dervîş Mehmed Mevlevî - zîde salâhuhû- nun bin yüz elli dört senesinde ve İpek'de olan menzilin penceresin kırıp zevcesini yirmi dört yerinden cerh ve katl ve emvâlin ve eşyâsını nehb eden Darıca-oğlu Ahmed'in âdemlerinden Pirledi-oğlu (?) Haydar ve karındaşları Dukakin Sancağı mutasarrıfı Hüdâverdi Paşa'nın âdemlerinden Delecik-oğlu Mino (?) ve Yahya-oğlu Süleyman Ağa demekle ma'rûf kimesnenin hıdmetkârı Velî Mehmed ve gayrıları olup ve bunların cümlesi mîr-i mîrân-ı mûmâ ileyh Hüdâverdi Paşa'nın etbâ' ve âdemlerinden ve bu fesad ve şekâvete cesâretleri âna istinâden ve izniyle olduğu haber verildikten gayrı, bu taraftan paşa-yı merkûmun zulm ü te'addîsinden nev be nev şikâyet dahi olmağla, şeyh-i mûmâ-ileyhin zevcesini katl edenler kimlerdir, alâ eyyi-hâl bulunmak ve kimlere tâbi' oldukları beyân olunmak ve paşa-yı merkûmun fukarâya zulm ü te'addîsî ne gûnedir, ol dahi sıhhati üzre haber verilüp, bu mâddeler mübâşir-i mûmâ-ileyh ile alâ vechi's-sıhha Der-sa'âdeti'me i'lâm ve inhâ olunmak fermânım olmağın, mahsûsen işbu emr-i şerîf ısdâr ve mübâşir-i mûmâ-ileyh ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde şeyh-i mûmâ ileryhin zevcesini katl edenler kimlerdir, gereği gibi tecessüs ve tefahhus ederek alâ eyyi-hâl bulundukdan sonra kime tâbi'lerdir, ânı ve isim ve resimlerini sıhhati üzre i'lâm ve bundan gayrı paşa-yı merkûmun fukarâ-yı ra'ıyyete zulm ü te'addîsî var mıdır, ânı dahi bir hoşca mübâşir-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyle dahi tefahhus edüp ve bu bâbda bir dürlü havfe teba'ıyyet ile vâkı'ın hılâfı tahrîrden zinhâr ve zinhâr ictinâb ve ihtirâz eyleyüp, hemân vâkı'a her ne ise bilâ-kizb ve iftirâ ânı kaleme getirüp, cümleliz bu mâddeleri vukû'ı üzre arz ve mehâzır ve mübâşir-i mûmâ-ileyh ile âciletten Der-sa'âdet'ime irsâl eylesin. Bundan böyle yine keyfiyet sırran ve alenen teftîş olunur. Şöyle ki paşa-yı merkûmdan havf ile vâkı'-ı hâli haber vermemek ve

şeyh-i mûmâ-ileyhin zevcesini katl edenleri bulmamak ve kime tâbi' olduklarını ketm eylemek gibi hılâf-i merzî hareket irtikâb ederseniz vebâli boynunuza, sonra bir dürlü cevâba kâdir olamazsınız. Âna göre hakkâniyet üzre mevâd-ı merkûmeyi olduğu gibi Der-i Devlet-medârıma bildürüp, ser-mû hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

Fî evâhır-ı C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

101*

Hâlâ Van beylerbeyisi olan Üçüncü-zâde Ömer Paşa'ya hüküm ki, İrân hudûdunda olan serhadlerden sedd-i serîr olan Van serhaddine ba'zen me'mûr olan asâkirin emr-i şerlerinden ba'zen dahi tekellüfiyyet-i kesîreden nâşî fukarâ-yı ra'iiyyete pâ-zede-i meşakkat ve mübtelâ-yı vücûh-ı külfet ve zahmet olup, evtânların terk ile celâ-yı vatan mertebelerine varmalarıyla, anların te'lîf ve istimâletleri ve gerek eyâlet-i Van dâhilinde bulunan hükûmet ve elviye mutasarrıflarının dahi bu hılâlde celb-i kulûbları ve muhâfazada bulunanların ferâğ-ı bâl ile tahsîl-i emn ü râhatları mukteziyât-ı vakt ü hâlden olup ve sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, senin hüsn-i sülûk ve hareket ve cümle ile âmiziş ve ülfete meyl ve rağbetin ma'lûm ve me'mûr olduğun hıdemât-ı aliyyemde mesâ'î-i cemîle izhârîyle tahsîl rızâ-yı hümayûnum [yırtık] ve dikkatin müselleme ve meczûm olduğuna binâ'en gerek fukarâ-yı ra'iiyyet üzerlerine neşr-i âsâr-ı şefkat ve merhamet ve gerek muhâfazada bulunanlar ile [yırtık] mübâşeret ve celb-i kulûbları emrine ri'âyet ve eyâlet dâhilinde olan hükûmet ve elviye mutasarrıflarının dahi te'lîf ve istimâletleri emrine [yırtık] ederek ol serhaddin ittihâd-ı derûn ile muhâfazasına mübâderet ve âsâyiş ve emniyetine sa'y ü dikkat eylemek fermânın ve senden matlûb-ı [hümay]ûnum olmağın, mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde göreyim seni, bu husûsların [fer]mânım olduğu vechile edâ ve temşiyetine ibtidâr ve fukarâ-yı ra'iiyyetin istimâletler ile yerlerinde temkîn ve tavattununa ve muhâfazada olanlar ile hüsn-i ülfet ve mu'âşerete ve hükûmet ve elviye mutasarrıflarının dahi celb-i kulûblarına bezl-i iktidâr ve'l-hâsıl senden me'mûl

* Sayfadaki deformasyon ve yırtılma sebebiyle bazı kelimeler okunamamıştır.

olduğu üzere her husûsun fehvâ-yı mülûkânem üzere temşiyet ve icrâsına sa'y-ı bî-şümâr eyleyesin. Muhâfaza-i kal'a ve memleket ancak ittifâk-i derûn zımınında hâsıl idiği ma'lûmun olmağla, her kes mertebe-i uhuvvetde âmiziş ve ülfet ve sığâr ve kibârın alâ kadr-i merâtibihim ikrâm ve ihtirâmılarına ri'âyet ve fukarâ-yı ra'ıyyeti himâyet ve sıyânet ve bu siyâk üzere ol serhaddin kâffe-i umûr ve âmme-i hutûbun nizâm ve intizâm bulmasına sarf-i hayl-i himmet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı C[emâziye'l-âhır] sene 1[1]15

102

İzmir nâ'ibine ve voyvodasına hüküm ki,
Memâlik-i mahrûsemde Nasrânîlerinden bâkî Moskov üserâsı şurût-ı ahidnâme mûcebiyle bulunan mahallerden ahz ve kıymeti nâmına tarafımızdan takdîr olunan yüzer guruş taraf-ı mîrîden ashâbına verilmek üzere Der-sa'âdet'ime irsâl olunmak için mukaddemâ evâmir-i şerîfem ısdâr ve Memâlik-i mahrûseme irsâl olunmuşıdi. El-hâletü hazihî Medîne-i İzmir'de Fâik Paşa Mahallesi sükkânından bezzâz Hâcî Halîl bin Hasan nâm kimesnenin abd-i memlûku orta boylu gök ala gözlü sarı kaşlı gibi kumral sakallu Rusiyyü'l-asl Vasil veled-i Dimitri nâm zimmîyi meclis-i şer' de Dimitri nâm zimmîye bey' ve temlîk eylediği vürûd eden huccet-i şer'înin mazmûnundan münfehim olmağla, gulâm-ı mesfûr Vasil'i ber-vech-i muharrer bahâsı nâmına takdîr olunan yüzer guruş câ'ize-i mîrîden verilmek şartıyla ahz ve âminen ve sâlimen sefîne ile bu tarafa irsâl eylemen fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. Vusûlünde ber vech-i muharrer bahâsı mîrîden kendüye verilmek için sâhibinin yedine ma'rifet-i şer'le sened verüp, ol bir nefer esîri ahz ve bu tarafa gelecek sefînenin birine vaz' ve sâlimen irsâl ve ittisâl ve hılâfından hazer olunmak bâbında ()

Fî evâhır-ı C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

Selanik mollasına Selanik ve Tırhala Sancakları'nda vâkı' kâdîlara Selanik ve Tırhala Sancakları mütesellimlerine voyvodalar ve iskele emînlerine hüküm ki, Be-her sene Âsitâne-i sa'âdet'imde tevzî'i mu'tâd olan Dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinin umûm zemistânî çukaları Selanik'de nesc olunagelmekle lâzım-ı nesc ve inşâlarından olan yapağı bilâ-kusûr tedârik ve tekmîl olmadıkça müste'men tüccârına ve sâ'ir tüccâra yapağı verilmemek üze bundan akdem fermânım sâdır olup, mübâşiri çavuş ile mahalline irsâl ve Selanik mahkemesinde cümle muvâcehesinde hâtem ve karâr ve mazmûn-ı münîfi cümleye i'lân ve iş'âr olundukda, Franca ve Venedik ve Felemenk tüccârları emr-i şerîf-i âlî-şânımın mazmûnuna mugâyir hareketden nâşî Selanik'de ve etrâfında vâkı' mahallerde yapağıyı ahz ve kabz Kavala'ya nakl ve mahzenlerine vaz' etdikleri cihetden aslâ bir mahallde bir vakıyye yapağı bulunmak hadd-i imkândan olmadığından, çuka nescine iktizâ eden yapağı bulunmayup ve kifâyet mikdârı Kavala Mahzeni'nde olan yapağıdan verilmesiçün tüccâr-ı mesfûrlardan taleb olundukda vermekde muhâlefet etdiklerine binâ'en çuka-ı mezbûrun nesci te'hîrine sebep ve bâdî olmalarıyla, çuka-ı mezkûrun tekmîli için tüccâr-ı mesfûrun yedlerinde bulunan yapağıdan kifâyet mikdârı alıverilüp ve fî mâ-ba'd çuka nesci tekmîl olmadıkca bir kimesneye bir vakıyye yapağı verilmemek üze bundan akdem sâdır olan fermân-ı âlî-şânım mücebince bu def'a dahi emr-i şerîfim verilmek recâsına istid'â ve Dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinin zemistânî çukaları nesci için iktizâ eden üç bin kantar yapağı be-her vakıyyesi on birer ve on ikşer akçeye olmak üze Selanik ve etrâfında ve havâlîsinde vâkı' kasabât ve kurâ ve eger sonradan mübâya'a ve tekmîl olmadıkça tüccâr ve Efrence ve sâ'ir ashâb-ı ihtikârdan bir ferde bir vakıyye yapağı fûruht olunmamak üze Mâliye tarafından emr-i şerîf verildiğine binâ'en, zümre-i yeniçeryânın zemistânî çukaları için iktizâ eden ol mikdâr kantar yapağı tekmîl olmadıkça müste'men tâ'ifesine bir vakıyye yapağı bilâ-emr-i âlî mübâya'a eylememek üze bundan akdem Dîvân-ı hümayûnumda emr-i şerîfim verildiği mukayyed olunmağın, mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince bu def'a dahi

emr-i şerîfim tahrîri bâbında bi'l-fi'l Başdefterdâr olan Ali -dâme uluvvuhû- i'lâm etmeğin, i'lâmı mûcebince amel olunmak için yazılmışdır.

Fî evâhır-ı C[emâziye'l-âhır] sene[1]155

104

Sâbıkâ Sivâs vâlisi olup hâlen Diyârbekir Eyâleti kendüye tevcîh olunan Vezîr Ali Paşa'ya hüküm ki,

Bu hılâlde Diyârbekir semtlerinde ciddî ve cesûr ve kuvvet ve miknet ile sâhib-i şu'ûr bir vezîr-i hamîyyet-semîrin bulunması lâzım ve sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, bundan evel Sivâs Eyâleti üzerinde iken sekiz yüz nefer mükemmel kapun halkı ve tahrîrine me'mûr olduğun beş yüz nefer mîrî süvârî levendât ile hâzır ve âmâde durman bâbında emr-i şerîfim sudûruna binâ'en ol mikdâr levendât ile hâzır ve müheyyâ olduğun ve şecâ'at ve dirâyet cihetiyle müsellemler idüğün emr-i mütehattim olmakdan nâşî, şeref-bahş-ı sudûr olan fermân-ı hümayûnum mûcebince avâtıf-i aliyye-i mülûkânemden Diyârbekir Eyâleti sana tevcîh ve ihsânım olmağla, ol mikdâr kapun halkı ve tahrîrine me'mûr olduğun beş yüz nefer mîrî süvârî levendât ile Sivâs'dan kalkup mansıbın olan Diyârbekir'e varup kapun halkını ve mîrî levendâtından bir ferdi dağıtmayup, bir tarafa me'mûriyetin emr-i şerîfi vürûduna intizâren âmâde ve müheyyâ durman fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olmuştur. İmdi vusûlünde fermânım olduğu vechile ol mikdâr kapun halkı ve mîrî levendât ile Sivâs'dan kalkup ve esnâ-i râhda ve hengâm-ı nüzûl ve [yırtık] fukarâ-yı ra'îyyet ve ahâlî-i memleketi âzürde ve remîde etmeyüp, levendâtını zabt ü rabta dikkat birle bir an akdem ve bir kadem mukaddem doğru yoldan seyr ü sülûk ile mansıbın olan Diyârbekir'e vusûle müsâra'at ve ba'de'l-vusûl kapun halkı ve mîrî levendâtdan bir ferd dağıt[mayup] bir cânibe me'mûriyetini müş'ir emr-i şerîfim vürûduna intizâren hey'et-i mecmû'a ki hıfz ü himâyet ve hâzır ve âmâde durmağa bezl-i miknet ve me'mûriyetinin zuhûruna dek zabt ü rabt-ı memleket ve himâyet ü sıyânet-i fukarâ-yı ra'îyyete dahi mübâderet ve senden me'mûl olduğu üzre her hâlde hıdemât-ı mebrûre vücûda getirmeye sarf-ı tâb ü tâkat eylemen bâbında ()

Sâbıkâ Diyârbekir vâlisi olup hâlen Sivâs Eyâleti kendüye tevcîh olunan Vezîr Ali Paşa'ya hüküm ki,

Sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, şeref-rîz-i sudûr olan fermân-ı hümâyûnum mûcebince bu def'a Sivâs Eyâleti avâtıf-ı aliyye-i hüsrevânemden sana tevcîh ve ihsânım olmağla, kalkup mansıbın olan Sivâs'a varup, iktizâ eden umûr-ı mühimmenin temşiyetine mübâderet eylemek fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde kalkup doğru yoldan giderek ve esnâ-i râhda fukarâ-yı ra'ıyyet ve ahâlî-i memleketi vücûh-ı te'addîden himâyet ederek bir an akdem bir sâ'at mukaddem mansıbın olan Sivâs'a varup zabt ü rabt-ı memlekete kıyâm ve mübâderet ve iktizâ eden umûr-ı mühimmenin ve evâmîr-i şerîfeyle uhdene ihâle kılınan husûsların icrâ ve temşiyetine mübâşeret ve havza-i hükûmetini vücûh-ı eşkıyâdan tathîre sa'y ü dikkat ve fukarâ-yı ra'ıyyete ve ahâlî-i memleketi himâyet ve sıyânet ve memleketin ma'mûr ü âbâdân olmasına ve perîşân olan re'âyâsının evtân-ı kadîmlerine celb ve iskânlarına bezl-i miknet ve'l-hâsıl basîret üzre hareket ederek ol cânibde temşiyeti muktezî umûr-ı mühimmenin edâ ve tekmîline sarf ü hasr-ı kudret ve senden me'mûl olduğu üzre hıdemât-ı meşkûre vücûda getürmeye nisâr-ı nakdîne-i kudret eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır ()

Fî evâhır-ı C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

[27]

Hezargrad kâdîsına hüküm ki,

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim hâlen kethüdâ-yı sadr-ı âlî el-hâc Mehmed -dâme mecduhû- rikâb-ı kâm-yâbıma arz-ı hâl sunup, kazâ-i mezbûrda hasbeten-lillâhi te'âlâ ve taleben-li-merzâtihî binâ ve ihyâ eylediği câmi'-i şerîf ve çeşmeler mürûr-ı eyyâm ve küdür-ı a'vâm ile ta'mîre muhtâc olduklarından mesârif-i ta'mîrâtına sarf olunmak ve külle yevm mürtezikaları vezâyifine verilmek için kesr ü hâlel illetinden sâlim olacak îrâd-ı mu'ayyenesi olmayup ve hayrât-ı merkûmenin devâm

ve istikrârın îrâd-ı mu'ayyene tedârikine muhtâc ve bu keyfiyet isticlâb-ı du'â-yı hayra ve istihsâl-i rızâ-yı Hakka bâdî bir hâlet olmağla, ikinci kapucibaşılara mahsûs olan havâssdan Niğbolu Sancağı'nda Hezârgrad Nâhiyesi'nde beş bin iki yüz akçe yazusu olan Belasele (?) Karyesi kurâ-yı âhar ile birikdürölüp on dokuz bin dokuz yüz doksan dokuz akçe bir icmâl olup, icmâl-i mezbûr ser-nevvâbîn-i Dergâh-ı âlî olanlara arpalık olmak üzere muharrer kılmayla tahrîr ve hâsslar kaleminde ikinci kapucibaşı olanların taraflarından zabt olunmak üzere mukâta'a kayd ve emr-i şerîf tahrîr olup senevî yirmi dörd bin akçe mâl furûhtı olmağın, cânib-i mîrîye kesr gelmemek ve ikinci kapucibaşılara gadr olmamak için mukâta'a-i mezbûrenin senevî iki yüz guruş mâl furûhtı hâlâ mûmâ-ileyhin mâlikâne uhdesinde olan Saruhan Sancağı mukâta'asının mâlını zamm ve meblağ-ı mezbûr be-her sene mukâta'a-i mezbûre ümenâsı taraflarından ikinci kapucubaşılara edâ ve teslîm olunmak şartıyla zikr olunan câmi'-i şerîf ve çeşmelere vakıf ta'yîn için mukâta'a-i mezbûre kendüye temlîk olunmamak bâbında istid'â-i inâyet ve vech-i meşrûh üzere mukâta'a-i mezbûrenin temlîkinde mîrîye ve ikinci kapucibaşılara kesr ü zarar tertûbi melhûz olmayup, lâkin temlîk husûsunda hatt-ı hümayûn-ı şeref-bahş-ı sudûr olmağa muhtâc olduğun, iftihârü'l-ümerâ ve'l-ekâbir bi'l-fi'l Başdefterdârım olan Yûsuf -dâme uluvvuhû- dahi i'lâm etmeğın, defter-i icmâl getürölüp, defterdâr-ı mûmâ-ileyhin i'lâmı ve şeref-yâfte-i sudûr olan hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûnum mûcebince mîrîye kesr gelmemek ve ikinci kapucibaşılara gadr olmamak için defter-i icmâlde ser-nevvâbîn Dergâh-ı âlî olanlara arpalık ve hâsslar kılmanıza ikinci kapucibaşı olanlar taraflarından zabt olunmak üzere emr-i şerîfim verilen on dokuz bin dokuz yüz doksan dokuz akçe yazı ile mukayyed olan Belasene (?) ve tevâbi'i karyelerinin mâl furûhtı olan yirmi dört bin akçe mûmâ-ileyh el-hâc Mehmed -dâme mecduhû-nun mâlikâne uhdesinde olan Saruhan Sancağı mukâta'asının mâlına zamm ve meblağ-ı mezbûr be-her sene mukâta'a-i mezbûre ümenâsı taraflarından ikinci kapucı başılara edâ ve teslîm olunmak şartıyla sâlifü'z-zikr Belasene (?) ve tevâbi'i karyeleri ikinci kapucibaşı hâsslığında ifrâz ve tefkîk olunan câmi'-i şerîf ve çeşmelere vakıf ve ta'yîn olunmak için taraf-ı hümayûnumdan mûmâ-ileyhe temlîk olunmak üzere bin yüz elli beş senesi Cemâziye'l-evveli gurrende mahall-i tashîh ve defter-i icmâl sebt olup, Defterhâne-i âmire'mde memhûr sûret-i icmâl verilmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

107

[Dergâh-ı mu'allâ]m yeniçerileri ağası olan Vezîr Hasan Paşa'ya ve hassa-i bostancı başıya hüküm ki,
[yırtık]lerinden Şîrîn Kalfa oğlu Mardirus Kalfa südde-i sa'âdetime arz-ı hâl sunup öteden beru babası ve bu Devlet-i aliyye'm tarafından iktizâ eden işlerde bulunup [sebkât] eden hıdmetleri mukâbelesinde mu'âf ve müsellemler olmak üzere bundan akdem yedlerine verilen müsellemler berâtları şurûtnun kendü bağlarında hâzır olan [şîreden] voyvoda ve sâ'irleri fuçî akçesi taleb eylemeye diyü tasrîh olunduğuna binâ'en ve senede bir def'a kendü bağlarında hâsıl olan iki bin müdre şîre hamrî İstanbul'da Langa Kapusu'nda vâkı' taht-ı icâresinde olan mahalline nakline mûmânâ'at olunmamak bâbında hükm-i hümayûnum recâ eylediği ecilden, Dîvân-ı hümayûnumda mahfûz olan kuyûd-ı ahkâma mürâca'at olundukda, tüccâr kalfalarından mesfûr Şîrîn Kalfa ve oğulları Mardirus ve Arvanid'de zımmîlerin mu'âfiyetlerini müş'ir bin yüz kırk yedi senesi Rebî'ü'l-evvelî tâ'rîhiyle müverrah yedlerine Dîvân-ı hümayûn'um tarafından verilen berât-ı âlî-şânım şurûtnun "ancak kendü bağlarında hâsıl olan şîreden voyvoda ve sâ'irleri olageldiği üzere fuçî akçesi taleb eylemeyeler" diyü mestûr ve mukayyed olunmağın, berâtın meşrûtu vech-i meşrûh üzere ve def'a-i vâhidede nakline mûmânâ'at olunmamak bâbında fermân-ı âlî-şânım yazılmışdır.

[28]

108

Mar'aş vâlisi Vezîr Mehmed Paşa'ya ve Mar'aş nâ'ibine hüküm ki,
Eyâlet-i Mar'aş'a vâli olanlar Mar'aş'a hengâm-ı nüzûllerinde kapularında bulunan enderûn ve bîrûn halkına ve levendâtlarına medîne-i merkûmda kadr-i kifâye büyût ve dübûr tahlîye [yırtık] olunagelüp ve tâ'ife-i mezkûr kondukları mahalle ahâlîlerine

zecz ve tehdîd ile yorgan ve döşek ve mak'ad ve yasdık ve kilim ve odun ve saman ve [yırtık] ve cirâ ve bunun emsâli tekellüfât-ı mâ lâ-yutâk tahmîl ve envâ'-ı gûne bid'a ve mezâlîmi tarh mutâlebesiyle konakların döşedüp ve ba'de'l-azl mefrûşât-ı mezkûr bi'l-küllîye zâyi' ve telef olup bir takrîb ile ehl-i Mar'aş be-her sene mübtelâ-yı zulm ü hüsrân ve ahâlî perâkende ve perîşân oldukların sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, rahmeten li'l-fukarâ bu gûne bid'a ve mezâlîmin ref' ve nefyiçün tarafından buyruldu tahrîr ve sebt-i sicill olunmağla, ba'de'l-yevm fukârâ ve zu'â[fâ] bu misillü rencîde vü remîde olunmamak üzre emr-i şerîfim sudurunu tarafından vürûd eden arzında ve mevlânâ-yı mûmâ-ileyhin i'lâmında tahrîr veistirhâm olunmağla, ahâlîye fermân olunan imdâd-ı seferiyye ve hazariyyeleri şürûtları üzre mahallerine ve evâmîr-i aliyye ile vârid olan tekâlif-i sâ'irelerin dahi cem'ine me'mûr olanlara emr ve zimmetler mûcebince edâ ve teslîm eyledikden sonra ber-vec-i muharrer bu def'a verilen nizâm-ı müstahsen dâîmen düstûru'l-amel tutulup hılâfına vaz' ve hareketden ittikâ ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım yazılmışdır.

Fî evâ'il-i Câ [Cemâziye'l-evvel] sene 1155

109

Belgrad muhâfızı Vezîr el-hâc Pîr Mustafa Paşa'ya ve Belgrad mollasına ve defterdârına ve yeniçeri zâbitine hüküm ki,

Bi-avni'llâhi'l-meliki'l-kadîr keşîde-i silk-i teshîr ve ordu-yı feyziyye-i kişver-gîr kılınan dârü'l-cihâd kal'a-i Belgrad'ın nizâm ve intizâmına dâ'ir hâlât ve keyfiyatı pezîrâ-yı husûl olmasına ba'zı ârız ve ılel tahalülü ile bu vakte dek mande-i akdde imhâl ve te'hîr olunmuşıdi. Lâkin kal'a-i merkûme sedd-i serîr-i suğûr ve hısn-ı hasîn-i tuhûm ve sınır olmakdan nâşî tertûb ve tesviye olunan huffâza ve hırâset[in] ve gerek dâhil-i hudûdunda bulunan kasabât ve kurâsı sekenesinin cevri ü âzârdan itmi'nân ve râhatları ve taht-ı nizâma idhâli ile nefsi-i kal'a ve varoşunun ve etrâf ve enhâsının şen ve abadân olması akdem-i mehâmm-ı Devlet-i aliyye'mden olup, bu merâm-ı hayr-encâmın mertebe-i kuvveden derece-i fi'le zuhûr ve hurûcî âkil ü kâr-âşinâ ve ârif-i umûr-âzmâ kimesnenin kal'a-i mezbûre muhâfazasıyla anda bulunmasına mevkûf ve sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, zât-ı nasfet-simâtın zikr olunan evsâf-i cemîle ile mücellâ ve mevsûf olduğuna binâ'en kal'a-i mezkûrenin

hüsn-i nizâmına ihtimâm eylemen şartıyla bâ-hatt-ı hümayûn Belgrad muhafızlığı hûş-ı liyâkat ve isti'dâd ve gerden-i liyâkat-i hudâ-dâdına tahmîl ve ta'lîk ve ol serhadd-i mezbûrun tanzîm-i kâffe-i umûr ve tensîk-i kâtibe-i hutûbu senin rüşd ü reviiyyetine tefvîz ve tahvîl olunmağın, yed-i zimmet-i hidâyet ve tevfiik ve reh-nümâyî-i Hızr-ı himmet refîk ile mashûben bi's-selâm dârü'l-karâr ve ârâmın olan kal'a-i Belgrad'a ba'de'l-vusûl umrân-ı memleketden ibâret olan fukarâ-yı ra'iiyyete ve ahâlî-i memleket üzerlerinden ağavât ve a'yân ve yerlü kapu kulları makûlelerinin tetâvül-i âmâlleri zulümlerin def' ü ref'a mübâderet ve kal'a-i merkûmede ve dâhil-i hudûdunda vâkı palankalarda bulunan neferât gürûhı bilâ izin taşra kurâlara çıkmayup ve iktizâ hasebiyle çıkmak lâzım geldikde isim ve resîmleriyle ağavâta i'lâm ve mürûrlarıçün tarafından yedlerine buyruldu verilüp ve verilen buyrulduları mahalline kayd olunup ve izin ile kendüleri dahi edebâne hareket ve vardukları yerlerde fukarânın ehl ü ıyâlleriyle sâkin oldukları evleri üzerlerine konmayup bir münâsib mahalle konup ve müft ü meccânen yem ü yiyeceklerin ve bir tarîkle emvâl ve mahsûllerin almayup, lâzım olup aldıklarında satanlardan rızâlarıyla narh-ı cârî üzre akçeleriyle almak ve re'âyâyâ bostan yeri sürdürmek ve meccânen sâ'ir hıdmetlerde istihdâm etmek gibi te'addîyât ile rencîde etmemek ve herkes hıdemât-i me'mûrelerinde kıyâm ve edebâne hareket izhârına ikdâm eylemek üzere tenbîhi [lâzım] gelenlere tenbîh ve te'kîd-i mütenebbih olmayup, hılâf-i evâmir harekete cesâret edenleri zâbitleri ma'rifetiyle ahz ve te'dîb ederek anların te'addîlerinden re'âyâ fukarâsını bu vechile tahlîs [yırtık] ve sıyânet eyleyüp bundan gayrı bi-hasebi'l-kânûn re'âyâ tâ'ifesi üzerlerine sâlyâne ve tekâlîf vâkı' oldukda palankalar ağavâtı müdâhale ve ta'arruz etmeyüp, teklîf edâsı [yırtık] nevâhî kinezleri iki nefer kimesneleri vekîl nasb etmek ve nasb etdikleri vekîlleri ikişer nefer ulûfelü kolcu peydâ edüp, vekîller dâ'imâ Belgrad'da meks ve ikâmet ve [yırtık] olunmak ve bunlardan başka Belgrad dağları kesret-i işticâr ile mülteff ve haydûd yatağı mahaller olmak hasebiyle haydûd ve eşkıyâsının dahi mazarratlarından kasabât ve kurâ re'âyâlarını ve gerek ebnâ-yı sebîli himâyet vâcib olmağla, öteden beru ol havâlîlerde cârî ve mer'î olan örf-i belde muktezâsınca eyyâm-ı sağırde ba'zı mahallere vaktiyle pandorlar vaz' olunup, tûmâr ve zu'amâ olan kurâlar za'îm ve sipâhîleri ma'rifetiyle ve havâss olan mevâzi' ve mahaller voyvodaları ve mültezimleri ve nevâhî kenezleri ma'rifetleriyle birbirlerine keffile verilüp, muhafazalarına dikkat ve ahz olunan

haydûd makûlesinin mu‘âkabıyla i‘dâm ve izâlelerine müsâra‘at olunmak ve kezâlik Nemçelü tarafından çarnak (?) ta‘bîr olup kayık ile harb, eşkıyâsından ba‘zıları leylan beru cânibine geçüp fesâddan hâlî olmadıkları dahi ihbâr olunmağla, tercümân vâsıtasıyla makûleleri men‘ ü def‘i için evvel emirde hudûdda olan Nemçelü ceneraline ihbâr oluna, mukayyed olmadığı sûretde ricâl-i serhadden anların ma‘berlerini bilür kimesneler ile hafiyyeten ma‘berleri muhâfaza olunmak ve Belgrad'da ve etrâf ve havâlîsinde sâkin olan ibâdullâhın lahm-ı ganem husûsunda def‘i muzâyaka ve zarûrîleriçün Uzunca ve Niş etrâfında olan ağnâmın âhar diyârlara nakl edilmesini men‘-i küllî ile men‘ ü def‘ olunmak fermânım olmağın, mahsûsen işbu emr-i şerîf şeref-bahşâ-yı sudûr olmuştur. İmdi emr-i şerîfim cümle muvâcehesinde feth ve kırâ‘at ve mazmûn-i münîfi herkese i‘lân ve işâ‘at ve fî mâ-ba‘d düstûrîl-amel ve dâ‘imen mu‘tâdı mer‘î ve mu‘teber tutmak için bir sûretini Belgrad mahkemesinde sicill-i mahfûza kayd ü sebt etdikden sonra zikr olunan infâz ve emzâsına mübâderet ve inşâallahü te‘âlâ devâm ve istikrârına bezl-i miknet ve ser-mû hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî evâ'il-i Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]155

[29]

110

Vidin ve Belgrad muhâfızları vezîrâna ve defterdârlarına hüküm ki, Feth-i cedîd olan nehr-i Timok'dan Böğürdelen'e varınca sayd olunan mâhîlerin rusûmâtı yedi bin beş yüz guruş mâl ile elli beş senesi Mart'ı ibtidâsından müceddeden mukâta‘aya kayd ve yedi bin beş yüz guruş mu‘accele ile Vezîr Mustafa Paşa ve rûznâmçe-i evvel Ahmed ve kâtib-i yeniçeryân-ı Dergâh-ı âlî Mehmed ve Abdî Dâmâd Ağa Paşa ve Numân ser-nevvâbîn-i Dergâh-ı âlî ber-vech-i mâlikâne tevcîh olduğu Başmuhâsebeden ihrâc olup, lâkin taraf-ı humâyûnumdan li-vech-i'llâhi te‘âlâ mücedden binâ ve ihyâ olunan kütübhâne-i humâyûn evkâf-ı şerîfesinin tevsî‘ ve teksîrine irâde-i humâyûnum ta‘alluk edüp ve mukâta‘a-i mezkûr yine kütübhâne-i humâyûn evkâfından olan Fethülslâm Mukâta‘ası'na semt

olduğuna binâ'en mukâta'a-i mezkûrun dahi evkâf-ı şerîfe-i mezkûreye zamm ve ilhâk olunmasıçün fermân-ı hümayûn şeref-bahş-ı sudûr olmağla, sâdır olan fermân-ı hümayûn mücebince mukâta'a-i mezkûrenin mâlikâne ve mukâta'a kaydı ref' ve terkîn olunup, mârrü'z-zikr kütübhâne-i hümayûn evkâf-ı şerîfesine zamm ve ilhâk olunmak için defterhâne-i âmiremden olan mahallî tevkî'î kalemiyle vakfa tashîh olunmak üzere iftihârü'l-ümerâ ve'l-ekâbir bi'l-fi'l Başdefterdâr olan Mustafa Âtîf - dâme uluvvuhû- dahi i'lâm etmeğın, defterin getürüp mûmâ-ileyhin i'lâm-ı mücebince mukâta'a-i mezkûrenin mâlikâne ve mukâta'a kaydı ref' ve terkîn ve kütübhâne-i hümayûn evkâfına zamm ve ilhâk olunmak için bin yüz elli Cemâziye'l-evvelinin beşinci günü tâ'rîhinde mahallî tevkî'î kalemiyle vakfı tashîh ve defter-i icmâle sebt olunup, Defterhâne-i âmire'mden memhûr sûret-i icmâl verilmekle, vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâ'il-i Câ [Cemâziye'l-evvel] sene[1]155

111

Belgrad muhafızı Vezîr el-hâc Mustafa Paşa'ya ve Belgrad defterdârına ve yeniçeri zâbitine hüküm ki,

Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri neferâtı öteden beru rusûm edâya vâkîf ve ocağın kânûn ve kâ'idesine ârif Devlet-i aliyye'min ve mu'tenâ ve muhtâr ve müstesnâ asâkirinden olmalarıyla, me'mûr ve ta'yîn kılındıkları mahallerde ve husûsen serhadât-ı İslâmiye'de me'mûriyetleri ve ocağın de'b-i dirîni üzere hıdemât-ı mezkûrelerine kıyâm ve mübâderet edibâne hareket ve zâbitlerinin ve husûsen vâli-i memleket bulunanların emr ve tenbîhlerine mütâba'at vazîfe-i zimmetlerini olduğu gibi zâbitleri bulunanların dahi tama'-ı hâmdan mübâ'adet ve neferâta ocağın kânûn ve kâ'idesini dâimen telkîn ve îrâd etmek farîza-i uhde-i emânetleri iken, feth-i cedîd ve sedd-i serîr olan dârü'l-cihâd Kal'a-i Belgrad misillü bir hısn-ı hasîn ve kufl-ı üstüvâr ve metîn olan kal'aya mukaddemen ta'yîn olunan kapu kulu neferâtı ocağın kânûn-ı kadîm ve de'b-i müstedîmine mugâyir ba'z-ı gûne harekât-ı nâ-marzîyyeye cesâret ve bilâ-izin taşra firârlara çıkup fukarâ-yı ra'ıyyetin ıyâlleriyle sakin oldukları evleri üzerlerine konup ve müft ü meccânen yem ü yiyeceklerin alup, vedî'atu'l-illâh olan re'âyâ fukarâsına îsâl-ı mazarrat eylediklerinden gayrı, zâbitleri dahi ba'zen

tama'-ı hâma teba'iyet ve neferâtdan ahz-ı rüşvet ve ticâret bahânesiyle Devlet-i aliyye'mle musâfât üzre olan Nemçelü diyârına murûrlarına izin ve ruhsat verüp, anlar dahi vardıkları yerlerde izhâr-i habâset edüp, her-bâr nizâ'dan hâlî olmadıkları ve ba'zı mukâta'ât-ı mîrîye ve hazîne cibâyeti iltizâmı gibi ocağın kâ'ide ve erkânına mugâyir hareket irtikâb eyledikleri ihbâr olunup, böyle serhad-i azîm ve sedd-i serîr-i cesîm olan kal'anın hüsn-i nizâmı ve kapu kulu neferâtının ocak kâ'idesi üzre hareket eylemeleri Devlet-i aliyye'min akdem-i umûr-i lâzımü'l-ihimâmından olmak hasebiyle vezîr-i müşârun-ileyh gibi müdür ve dâna ve mütefekkir ve âkabet-aşnâ bir vezîr-i gayret-semîr Belgrad muhâfazası için intihâb ve ihtiyâr olunup, kal'a-i mezbûrenin hall ü akd-i nizâm-ı umûrî vâbeste-i enâmîli liyâkat ve iktidârın kılınmışdır. İmdi fî mâ-ba'd kapun kullarından bir ferde bilâ-izin taşra kasabât ve kurâya çıkmamak ve bi'l-iktizâ çıkmak lâzım geldikde ismi ve resmini zâbitleri i'lâm ve murûrlarıçün vezîr-i müşârun-ileyh tarafından izin buyruldukları verildikten sonra çıkup vardıkları mahallerde re'âyâ fukarâsının ıyâlleriyle sâkin oldukları evleri üzerlerine konmayup bir münâsib mahalle konmak ve meccânen yem ü yiyeceklerin almayup, lâzım gelen şeyi akçeleriyle satanlardan rızâlarıyla almak ve re'âyâyı bostan yeri sürdürmek ve meccânen sâ'ir hıdmetlerinde istihdâm etmek gibi ta'cîz ve rencîde etmemek ve maslahatların gördükden sonra yine derûn-ı kal'aya avdet ve hıdemât-ı lâzımelerine kıyâm ve mübâderet etmek ve kezâlik odalı ve yamakân zümresinde ehl-i ırz ve sâhib-i sermâye olanlar ticâret ile Nemçelü tarafına gider olduklarında hîn-i ubûrlarında vakt-i avdetlerini ta'yîn edüp ve şurût-ı musâlahaya mugâyir hareket etmemek üzre yarâr kefilleri olunmak ve mukâta'ât-ı mîrîye ve hazîne-i cibâyet iltizâmına kapu kulu ocakları taraflarından kat'an ta'arruz ve mudâhele olunmamak ve bu şerâyitin mugâyiri bir ferd ednâ harekete cesâret ederse kâinen men kân himâyet olunmayup, zâbitleri ma'rifetiyle ahz ve te'dîb ve sâ'irleri tahvîf ve terhîb olunmak üzre işbu nizâm-ı mergûb ile mâşâallâhü te'âlâ düstûru'l-amel tutmak bâbında fermân-ı âlî şeref-sudûr olmağın, sen ki zabit-i mûmâ-ileyhsin, sâdır olan fermân-ı âlî-şânın mazmûn-ı münîfini bi'l-cümle kapum kullarına i'lâm ve iş'âr ve infâz ve icrâsına bi'l-ittifâk sa'y ü dikkat ve vezîr-i müşârun-ileyhin emr-i re'yine mütâba'at ve hılâf-i şurût ednâ hareket sudûrundan gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında vezâretle bi'l-fi'l Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası olan düstûr-ı mükerrem müşîr-i müfahham nizâmü'l-âlem vezîrim Hasan Paşa -

edâ mellâhu te'âlâ iclalehû- tarafından mühürlü mektûb verilmekle, vech-i meşrûh üzre amel ve hareket ve zinhâr ve zinhâr mikdâr-ı zerre hılâfından be-gâyet tevakkî ve mübâ'adet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâ'il-i Câ [Cemâziye'l-evvel] sene 1155

[30]

112

Kudüs-i Şerîf ve Gazze ve Nablus Sancakları inzimâmıyla Şâm vâlisi ve mîr-i hâccı Vezîr el-hâc Süleyman Paşa'ya hüküm ki,
Sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, zâtında olan gayret ve hamiyet ve sadâkat muktezâsınca serü'l-hamdi'l-a'zam mehâmm-ı Devlet-i aliyye'mden umûr-ı haccı gerek sâbika-ı emâretinde ve gerek lâhikasında gereği gibi rü'yet ve hüccâc-ı sa'âdet-minhâcî sâlimîn ve âminîn götürüp ve getürmekde zuhûra gelen ihtimâm ve dikkatin meşhûd olup, bundan akdem böyle dahi senden vâcibe-i ahde dirâyet ve istikâmetin olduğu üzre rızâ-yı yümn-i iktizâ-yı pâdişâhâneme muvâfık harekât-ı merzıyye izhârı melhûz-ı tab'-ı safâ-kârîn-i şâhânem olmağla, avâtıf-ı aliyye-i mülûkânemden şeref-bahş-ı sudûr olan hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûnum mücebince bu def'a dahi eyâlet-i Şâm ve mülhakâtıyla mîrû'l-hâccılık üslûb-ı sâbık üzre ibkâ ve mukarrer kılınmağın, inşâallâhü te'âlâ bu sene-i mübârekede dahi kendi kapun halkını gereği gibi tevîr ve teksîr ve taraf-ı mîrîden mu'ayyen ve mahsûs olan bin beş yüz nefer levendât ve askeri tamamen ve kâmilten darb ü harbe kâdir ve tüvânâ ve bahâdır ve tâmmü's-silâh gü-zîde ve müntehâb ricâl-i harb ü kıtâlden tekmîl ve tahrîr ve bi-avni'l-İllâhî'l-meliki'l-kadîr hüccâc-ı hidâyet-minhâc-ı Müslimînin muhâfazası esbâbına ve vedî'a-i uhde-i hükûmetin kılınan eyâlet-i Şâm'ın ve zikr olunan sancakların ahâlî ve re'âyâ fukarâsının himâyet ve sıyânet ve emniyet ve itmi'nânlarına vesîle olan umûr ve husûsî tanzîm ve tetmîm zımnında âtîde beyne'l-haremeyn meslûk olacak tarîkı şimdiden emîr-i Mekke-i Mükerrerme ile bi'l-muhâbere tahsîs ve ta'yîn ve inşâallâhü'l-Meliki'l-Emîn hüccâc-ı Müslimîni âminîn ve sâlimîn götürüp ve getürmeğe bezl ve sa'y ve himmet ve miknet eylemen fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde sen ki vezîr-i müşârun-

ileyhsin, a'zam-ı mehâmm-ı Devlet-i aliyye ve akdem-i merâm-ı saltanat-ı seniyyemden olan umûr-i hacc-ı şerîf ve esbâb-ı muhâfaza-i hüccâca inayet ve rü'yet bir emr-i vâcibü'l-tetmîm olmağla, bu bâbda mukaddem ve mu'ahhar masrûf-gerde-i nakdîne-i himmetin olan luzûm-ı dikkat ve ihtimâmınla izhâr ve bu def'a dahi kendi kapun halkını bâliğan ma bâliğ tevfi'r ve iktisâr ve taraf-ı mîrîden mu'ayyen olan bin beş yüz nefer levendât ve askeri dahi fermân olduğu üzre darb ve harbe kâdir tüvânâ ve bahâdır ve tammü's-silâh güzîde ve müntehab ricâlden tahrîr ve ikmâl edüp, gerek kendü ma'iiyyetinle gidecek askere ve gereği gibi hüsn-i nizâm ve gerek iktizâ eden tedârikât ve levâzımât bir hoşca takvîye ve istihkâm vererek beyne'l-Haremeyn meslûk olacak tarîkı şimdiden emîr-i Mekke-i Mükerrrem'e müşârun-ileyh ile bi'l-muhâbere ta'yîn ve tahsîs ve avn ü inâyet-i Rabbü'l-izzet ile hüccâc-ı kerâmet-ibtihâcın iyâb ü zihâbında emvâl ve nüfûslarına bir dürlü zarar ü gezend erişmeyecek ve vechen mine'l-vücûh mütevehhaş ve munzacır olmayacak vechile âminîn ve sâlimîn küllî refâhiyet ile götürüp ve getirüp vâcibe-i ahde hamiiyet ve istikâmetin olduğu üzre gerek hüccâc-ı Müslimînin emn ü râhatlarında ve gerek taht-ı hükûmetinde bulunan ahâlî ve re'âyânın himâyetinde ve buldân ve kurânın ve turuk ve mesâlikin nizâm ve temşiyetine bu def'a dahi uluvv-ı şân-ı Devlet-i aliyye'ye lâyıq ve rızâ-yı meymûn-ı iktizâ-ı pâdişâhâneme muvâfık mesâ'î-i meşkûre ve mü'esser-i mebrûre izhârı ile du'a-yı şerîfi't-te'sîr-i pâdişâhâneme mazhar olmağa nisâr-ı nakdîne-i kudret ve bezl-i mâ-hâsal-ı tâb ü tâkat eylemen bâbında fermân-ı âlî-şân sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]155

113

Bundan akdem Erzurum canibi seraskerinin ma'iiyyetine top arabacıları ocağı tarafından me'mûr ve irsâl olunan sâbık Ali Kethüdâ -zîde kadruhû-ya hüküm ki, Top arabacıbaşı el-hâc Hasan -zîde mecduhû- südde-i sa'âdetime gönderüp, sen ki Ali Kethüdâ-yı merkûmsun, tama'-ı hâmindan nâşî tekâsülün birle bir dürlü zabt ü rabta kâdir hâlin olmayup, ma'iiyyetinde olan zâbitân ve neferât ile hüsn-i zindegânın olmadığından her birini bir dürlü hılâf-ı inhâ ve mugâyir-i kânûn cevri ü ezâ ile perâkende ve perîşân edüp, ocağın tarafına dahi adem-i itâ'atından nâşî ser-fürû

etmeyüp, ocaklu dahi senden bir dürlü hoşnûd ve rızaları olmadığından ol taraftan azl olunman muktezî olmağla, sen serasker-i müşârun-ileyhin ma'iiyetinden azl ve ocak tarafından ta'yîn olunan mübâşir () -zîde kadruhû- ma'rifetiyle Van muhâfazasında olan neferât ve mühimmât-ı hümayûnumun zabt u rabta varup kıyâm eylemen için emr-i şerîfim sudûru bâbında arz eylediği ecilden vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında fermân-i âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i Câ [Cemâziye'l-evvel] sene 1155

114

Şikâyet'e nakl olunmuştur.

Edirne mollasına hüküm ki,

Edirne'de vâkı' çakşırı esnâfı arzhâl edüp, bunlar başka esnâf olup ve çukacı esnâfı dahi başka esnâf olmakdan nâşî, seferler vukû'ında iki adet hayme bunlar ve iki adet hayme dahi çukacılar ihrâc ve kadîmü'l-eyyâmdan beru çakşırı esnâfına mahsûs olan dikilmiş metâ'ı dükkânlarında bey' ve çukacı esnâfı dahi çukaların bey' edegelüp her birlerine mahsûs olan emti'aya hırfet-i âhar tarafından müdâhele olunmak îcâb etmez iken, Edirne'de sâkin Yahûdî çukacı esnâfı ba'zı kimesnelere istinâden kendülere mahsûs olan çukaların bey'a kanâ'at etmeyüp bunlara mahsûs olan dikilmiş çuka metâ'ını dahi dükkânlarında fûrûht eylemek üzre bir müzevver hüccet peydâ ve mücebince “yedimizde emr-i âlî vardır” diyü nizâm-ı kadîmlerine mugâyir te'addî ve çuka-i mezbûrenin muhtell ve müşevveş olmasına bâdî ve ol vechile inad eylediklerin bildürüp, kadîmisi üzre kendülere mahsûs olan metâ'ları bey' eyleyüp mugâyir-i kadîm mu'âraza etdirilmemek bâbında evâmîr-i şerîfe recâ eyledikleri ecilden, sen ki mollâ-yı mûmâ-ileyhsin, nizâm-ı kadîmleri beynlerinde ne vechile cârî olunageldiklerini su'âl ve nizâm-ı kadîmlerin ibkâsıçün arz ve i'lâm eylemen için yazılmışdır.

Fî evâ'il-i Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]155

Emri mahalline getmeyüp battâlde hıfz olunmuştur.

8 Zi'l-ka'de sene [1]155

Ber-vech-i arpalık Dukagin Sancağı'na mutasarrıf olan Hüdâverdi -dâme ikbâluhû-ya hüküm ki,

Sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, etbâ'larından Hacı Hüseyin ve karındaşı Mustafa Ağa ve Yahya-oğlu Süleyman Ağa ve hıdmet-kârı Mehmed ve Receb Beyoğlu (...) ve birâderi oğlu Haydar ve karındaşları ve sâbıkâ İskenderiye alaybeyisi Darıca-oğlu Ahmed Bey ve Gavga Paşa-zâde Ali Paşa'nın İpek Kasabası'nda mütesellim olan Acem Mehmed Ağa demekle ma'rûf kimesnelere merkûm Ahmed Bey ser-cem'ıyyet, hânesinde ictimâ' ve bin yüz elli dört senesi cemâziye'l-âhırının yirmi ikinci şenbih gecesi İpek mumhânesinin şeyhi olan kıdvetül-sülehâi'l-sâlikîn Şeyh Mehmed -zîde salâhahû-nun zâviyesini basup, zevcesi bî-çâreyi yirmi dört yerinden darb eyledikten kanâ'at etmeyüp, boğazından üç taraftan boğazlayup ve bi'l-cümle mâlın olduğu eşyâsını gâret ve şeyh-i mûmâ-ileyhe îsâl-i mazarrat eylediklerin mûmâ-ileyhe ifâde edüp, bu misillü meşâyîhden ve tarîkat-ı aliyye-i Mevleviyye'den olan zâta zulm ü te'addîye cesâret eden şakîlerin her kangı mahallde bulunurlar ise alâ eyyi-hâl buldurulup, muktezâ-i şer'-i kadîm üzre ihkāk-ı hakk ve şeyh-i mûmâ-ileyhin gâret olunan emvâl ve eşyâsı tahsîl olunmak fermân ve sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, mübâşir ta'yîn olunan () ma'rifetiyle husûs-ı merkûmu hâsetsen sen icrâ infâza dikkat etmek senden matlûb-ı hümayûnum olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve mübâşir-i mûmâ-ileyhe irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde zikr olunan şakîler her ne mahallde iseler bi-eyyi-hâl elbette elbette buldurup, şeyh-i mûmâ-ileyhin gâret eyledikleri emvâl ve eşyâsını bir hılâli zâyî' ve telef olmamak üzre mübâşir-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyle hârice çıkarup ve mâtde-i katl olunursa ma'rifet-i şer' ile müte'ayyen oldukda merkûmları muhkem habs edüp ale'l-esâmî keyfiyetlerin i'lâm ve hârice çıkardüğün emvâl ve eşyâsının aynî gelmek mümkün olanlarının aynî olmayanlarının defterlerini irsâl ve ba'dehû ne gûne fermân-ı âlî-şânım sâdır olursa muktezâsını icrâ edüp, bu fesâda cesâret eden

şakîlerin ele getirülmesinde ve mâtde-i katli gereği gibi tahkîk ve edenleri zâhire çıkarup ihkâk-ı hakk olunmağa ziyâde ihtimâm ve vüfûr-i ikdâm ve ser-mû ihmâl-i tekâsülde ve bu bâbda evlâd ve akribâna dahi olur ise bir nesne himâye ve ketmden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemen için yazılmışdır.

Fî evâl-i Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]155

116

Karaman vâlisi Vezîr Mustafa Paşa'ya hüküm ki,
Sen ki vezîr-i müşârun ileyhsin, işbu sene-i mübârekeye mahsûben eyâlet-i mezbûrda imdâd-ı seferiyyeni ahz etmek hasebiyle sefer muhimmâtını ve kapun halkını techîz ve tertîb ve hâzır ve muheyyâ tutman husûsu bundan mukaddem emr-i şerîfimle tenbîh ve te'kîd olunmuşidi. El-haletü hazihî Erzurum cânibi seraskeri vezîrim Ahmed Paşa Erzurum'a varmak takrîbi ile seraker-i müşârun-ileyh tarafından sana akşama haber gelür ise sabâh, sabâha gelür ise akşama kalkmak vechiyle âmâde bulunman için te'kîden ve isti'câlen emr-i şerîfim dahi ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi mukaddemâ hâlâ fermânım olduğu vechile mecmû'-ı tedârik-i seferiyyeni rü'yet ve tekmîl edüp, bir güne hâzır ve müheyyâ durasın ki, sen ki serasker-i müşârun-ileyh tarafından ber-vech-i muharrer akşama haber gelür ise sabâha, sabâha gelür ise akşama kalmayup ve sana berât mıkdar-ı zerre pâ-bend-i terâhî olmamak üzere hâzır ve âmâde bulunmağa cidd-i ekîd sarf-ı sa'y-ı hâmîd eylesin. Şöyle ki ma'âzallahi te'âlâ haber vürûdunda zerre kadar bî-gâne ve kusûrun zuhûr eder ise bir vechile kahr ve azab-ı şâhânemden halâs olamazsın, âna göre hareket ve ser-mû hılâfdan gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet etmen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]155

117

Bir sûreti

Haleb vâlisi vezîre

118

Bir sûreti

Mar'aş vâlisi vezîre

119

Bir sûreti

Sivas vâlisine

120

Erzurum cânibi seraskeri Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki,

Karaman vâlisi vezîrim Mustafa Paşa ve Haleb vâlisi vezîrim Hüseyin Paşa ve Sivas vâlisi vezîrim Ali Paşa ve Mar'aş vâlisi vezîrim Memiş Paşa eyâletlerinden seferiyyelerin ahz etmeleriyle sefer tedâriklerin rü'yet ve tekmîl ve tarafından haber vürûdunda ucâleten ma'îyyetine vusûle sa'y-ı hamîd etmeleriçün bundan akdem me'mûr olup, lâkin el-hâletü hâzihî senin Erzurum'a vusûlün haberi müşârun-ileyh ihbâr ve tarafından akşama haber vâır ise sabâha sabah varır ise akşama kalmamak üzere yedlerinden tahsîl-i liyâkat ve istikrâr etmeleriçün mü'ekked ve müşedded bu def'a evâmîr-i şerîfeyle tenbîh ve te'kîd olunduğu ma'lûmun olmak için işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi keyfiyyet ma'lûmun oldukda hîn-i iktizâda müşârun-ileyhi tarafına celb ü cezb ve müteyakkızâne turup muhâfaza-i hudûd ve sınura cidd ü cehd ve isticlâb olunan ahbârı pey der-pey Der-sa'adete arz eylemen bâbında ()

Fî evâsıt-ı Câ [Cemâziye'l-evvel]sene [1]155

Âsitâne-i sa'âdetümden Dırac İskelesine varınca vâkı' olan kuzât ve nüvvâba ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve sâ'ir zâbitâna ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki, Bu def'a Der-aliyye-i mülûkânemden Sicilyateyn kralına alâ tarîkı'l-hediye tertîb olunup, Dırac'a ve andan mahall-i maksûda irsâl ve tesyîr kılınan ber-zencir fil îsâline me'mûr Dîvân-ı hümâyûn'um çavuşlarından () Çavuş -zîde kadruhû- ile her kangınızın taht-ı kazâsına dâhil olursa müselleme ve tûvânâ olmak üzere kazâ be-kazâ yirmi beş nefer süvârî i'dâd ve ihzâr ve fil-i mezbûru esnâ-yı râhda gereği gibi muhâfaza ve muhârasa ederek civârında olan kazâyâ emîn ve sâlim îsâl ve selâmet ile teslîm olduğunu müş'ir kazâ be-kazâ taraf-ı şer'eden sened ahz olunarak ve Dırac'a îsâl olunup, bu siyâk üzere fil-i mezbûru kazâlarınızdan mürûr ve civârda olan kazâyâ vusûlünü mutazammın olan i'lâmları bu cânibe îsâl eyleyesiz. Şöyle ki fermân olduğu vechile ol mikdâr süvârî ihrâcında ve yâhud ednâ tekâsülünüz sebebiyle ma'âzallâhi te'âlâ fîl-i merkûma zarar ve elem isâbet edecek olursa sonra îrâd olunacak özür ve iletiniz bir tarîkle isgâ olunmayup, her kimin hudûdu dâhilinde vâkı' olursa ol kazânın hükkâm ve zâbitân ve a'yânı isr-i itâb ve ıkâba giriftâr olacakları muhakkaktır. Âna göre hareket ve hılâf-ı emr-i şerîf vaz' ve hâletden be-gâyet hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]155

[32]

Âsitane'den Dıraç İskelesi'ne varınca vakı' olan mîr-i mîrân-ı kirâm ve kuzât ve nüvvâb ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve voyvodalar ve sâ'ir zâbitân ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Der-i devlet-medâr-ı mülûkânemden bu def'a Sicilyateyn kralı tarafına alâ tarîkı'l-hediye tertîb ve irsâl olunan ber-zincir fîl hademe-i Devlet-i aliyye'mden kıdvetü'l-emâcîd ve'l-âyan () -zîde mecduhû- ile irsâl olunmuştur. Fil-i mezkûr her kangınızın taht-ı kazâsına dâhil olursa lâzım gelen zâd ve zâhirelerini Mâliye emr-i şerîf

mucebince bilâ-avk ve te'hîr tedârik ve tehniye ve mûmâ-ileyh tarafına teslîm ve fîlin güzergâhı olan mahallerde muhtâc-ı termîm ve tevsî' olan ba'zı mevâzı' ve cisrlerin vâkı' olduğu kazanın ahâlîleri bi'l-ittifâk derhâl ta'mîr ve tevsî' ve tathîr ile seyr-i sülûkte bir dürlü zahmet çekmemek üzre yedinize îsâl ve savb-ı maksûda âminen ve sâlimen nakl ve irsâline cümleliz sarf-ı mezîd-i sa'y ve iktidâr eyleyesiz. Şö[yle ki] rehâvet ve ta'sîrinizden nâşî ma'âzallah-i te'âlâ fil-i merkûma esnâ-yı râhta ve hengâm-ı ikâmette zarar ve elem isâbet etmek ihtimâli olursa özür ve iletiniz mesmû' olmayup, her biriniz mu'âteb ve mu'akâb olacağınızı muhakkak ve mukarrer bilüp, âna göre hareket ve mikdâr-ı zerre rehâvet ve tekâsülden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

Fî evâ'il-i Câ [Cemâziye'levvel] sene [1]155

123

Bu def'a Canik'e mübâşir ta'yîn olunan () -zîde mecduhû-ya Canik Sancağı'nda vâkı' kâdîlara hüküm ki,

Mukaddemâ Canik mütesellimi nasb ve ta'yîn olunan Dergâh-ı mu'allâm kapucu başlarından Abdurrahman livâ'-i mezbûrda iktizâ eden avâ'idâtı ahz ve kabz eyledikten sonra kanâ'at etmeyüp, re'âyâyı onar bin guruşdan zîyâde tecrîm edüp, zulm ve te'addîleri olduğu livâ'-i mezbûrda ber-vech-i mâlikâne mutasarrıf Üçüncü-zâde Ömer Paşa tarafından inhâ olunmağla, bu güne mezâlim ve te'addiyât vukû'ına ve husûsen emir ve defter ve kânûn-ı mukadderden ziyâde fukarâdan bir akçe cevri ve te'addîye cesâreti hasebiyle mütesellimlikden azl ve mübâşir mûmâ-ileyh ma'rifetiyle Âsitâne-i sa'âdet'ime ihzâr olunması ve mâlikâne mutasarrıfları taraflarından bir mütesellim nasb ve ta'yîn oluncaya dek ahâlînin muhtârlarından bir mu'tedil kimesnenin şimdilik mütesellim ta'yîn olunması ve mütesellim-i sâbık mezbûrun emir ve defterden ve kânûn-ı mukadderden ziyâde aldığı mübâşir-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyle teftîş ve tefahhus olunup, alâ vechi's-sihha müfredât üzre i'lâm olunması fermânım olmağın, işbu emri-i şerîfime mahsûsen mübâşir-i mûmâ ileyh ile irsâl olumuşdur. İmdi vusûlünde mütesellim-i sâbık-ı mezbûr azl olunduğu yerine mâlikâne mutasarrıfları taraflarından bir mütesellim nasb oluncaya dek ahâlînin muhtârları olan mu'tedil bir kimesneyi mübâşir mûmâ-ileyh ma'rifetiyle mütesellim

nasb eyledikten sonra mütesellim-i sâbık-ı mezbûrî mübâşir mûmâ-ileyh ma'rifetiyle Âsitâne-i sa'âdetime irsâl ve ihzâr emir ve defter ve kânun-ı mukadderden ziyâde aldığı kazâ be-kazâ kurâ be-kurâ mübâşir mûmâ-ileyh ma'rifetiyle teftîş ve tefahhus ve haber verilen mâddelerin sıhhati kurb-ı yakîniniz oldukda hakkâniyet vechile ber-vech-i müfredât defter ve mûmzâ defteri mübâşir-i mûmâ-ileyhe teslîm ve keyfiyyeti alâ vukû'ihî i'lâm eyleyüp, himâye ve özür misillü irtikâb, hılâfından be-gâyet hazer ve mücânebet eylesin ve sen ki mübâşir-i mûmâ-ileyhsin, muktezâ-yı me'mûriyetin üzre husûsât-ı merkûmenin sıhhat ve hakîkâtini gereği gibi tahkîk edüp, aldığın defter ve i'lâmlar ile mütesellim-i sabık-ı mezbûrî Der-i devlet-medârıma ihzâr ve îsâl edüp, hılâfından cümleiniz ihtirâz ve ictinâb eylemeniz bâbında ()

Fî evâsıt-ı Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]155

124

Karaman vâlisi ve Lâdik kâdîsına ve Ladik'de kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm,

Kars ve Van taraflarında müctemi' olan asâkirden firâr ve Anadolu taraflarına gelüp, fukarâya îsâl-i mazarrat ve katl-i nüfûsa cesâret eden Yetim Ali ve Mecîd-oğlu İbrahim ve Payam Halîl ve Kürd Yûsuf ve Arapgir Ali ve Mustafa Odabaşı ve İbrahim ve Musa ve Kara Ali ve Ahmed ve Halîl nâm şakîler başlarına müctemi' olan eşkıyâ ile her ne mahallde bulunurlar ise ahz ve cezâ-yı mâ yelîkaları tertîb olunmak için mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebiyle Karaman Eyâleti'nde vâkı' Sa'îdeli Nâhiyesi'nde ve Ladik Kazâsı'nda sâbıkü'z-zıkr on bir nefer şakîlerin kasaba-i mezbûrda âdemleriyle bi'l-ittifâk ahz edüp, mahbûs iken beş yüz nefer paşa levendâtı gelüp mahbûs olan eşkıyâ-yı merkûmeyi cebren ve kahren ellerinden alup, halâs etmeleriyle, şimdi zıkr olunan on bir nefer şakîler “eşyâımız zâyî' oldu” diyü ilkâ-i şerr ve iftirâ ile fukarâ-yı ra'îyyete envâ'-i te'addîyâtından hâlî olmamalarıyla, eşkıyâ-yı mezbûrlar ol havâliye gelürse siz ki vezîr-i müşâr ve sâ'ir mûmâ-ileyhimsiz, ma'rifetiniz ile ahz ve haklarında lâzım gelen icrâ ve şerr ve mazarratların def' ve imhâ olunmak için Lâdik Kazâsı ahâlîleri Der-sa'âdetime refte refte iştikâ etmeleriyle kuyûd-ı ahkâma mürâca'at başı boş levendâtdan Konya

taraflarına varanlardan ba‘zıları ahz eyledikleri mukaddema inhâ olundukda, me’hûz olan şakîlerin cezâları tertîb olundukdan sonra eşkıyâ-yı merkûmûndan firâr edenleri dâ’imâ tefahhusdan hâlî olmayup, her nerede haber alunursa ahz ve izâlesine ibtidâr olunmak ve defter olunan başı boş levendâtın at ve bisâtı ve ma’iyyetlerinde “akçeleriyle memlû kemerleri var imiş” diyü fukarâ-yı ra’iyyete ve sâ’irleri rencîde olunmamak için iki kıt’a evâmîr-i şerîfem verildiği mukayyed olundukda, başıboş levendât tâ’ifesinden olup, vedâyi‘-i Hâlîku’l-berâyâ re’ayâ fukarâsına hılâf-ı şer‘-i şerîf te’addî ve hasârete tasaddî edenler ahz ve ele getirölüp, haklarında ukûbât-ı meşrû‘iyyeden îcâb eden icrâ olunup, hılâfından ittikâ olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâ’il-i B [Receb] sene [1]155

[33]

125

Erzurum Kal‘ası muhâfazasında olan top arabacılarından on birinci bölüğün Mehmed Çorbacı -zîde kadruhû-ya hüküm ki,
Bundan esbak Erzurum cânibi seraskeri vezîrim paşa -edâmallâhü te‘âlâ iclâlehû-nun ma’iyyetine me’mûr olup top arabacıları neferâtlarının üzerlerine ocak tarafından Ali Kethüdâ -zîde kadruhû- ta’yîn olunup, lâkin merkûmun ma’iyyetinde olan zâbitân ve neferât ile hüsn-i zindegânesi olmadıklarından nâşî huşûneti zâhir ve sû‘-i hâlî sebebiyle her birlerini dürlü cevri ezâ ile perâkende ve perîşân edüp, zabt ve rabta kâdir olmadığı ihbâr ve mezbûr Ali Kethüdâ ol tarafdân azl olunup, Van Kal‘ası muhâfazasına ta’yîn ve yerine âharı nasb ve ta’yîn olunmak fermânım olmağın, sen ki çorbacı mûmâ-ileyhsin emekdâr olup her vechile fenninde mâhir ve iş bilir olduğun ecilden üslûb-ı sâbık üzre serasker-i müşârun-ileyhin ma’iyyetlerinde olan top arabacılar neferâtı üzerlerine sâdır olan emri-i şerîfim mantûkunca ol tarafdân olan neferâtla bir gün evvel cem‘ ve tekmîl eyleyüp, me’mûr olduğun hıdemât-ı hümâyûnumda bezl-i makderet eyleyesin. Ve siz ki zâbitân ve neferâtsiz mûmâ-ileyhi üzerinize zâbit bilüp, re’yinden hâric vaz‘ ve hareketten ihtirâz eyleyesiz diyü

hâlâ top arabacısı başı olan Hüseyin -zîde mecduhû- tarafından mühürlü mektub verilmekle vech-i meşrûh üzre amel olunmak için yazıldı.

Fî evâ'il-i Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]155

126

Hâlâ ocakta kul kethüdâsı olup Erzurum cânibi seraskeri ma'îyyetine me'mur Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri üzerlerine baş ve zâbit nasb olunan İbrâhim -zîde mecduhû-ya hüküm ki,

Ber-vech-i mu'tâd-ı kâdîm birinci bölüğün ortası hıdmetinde kıyâm eylemek üzre Ordu-yı hümayûnuma ta'yîn ve Âsitânedен kazgânı ve neferâtıyla ihrâc ve sefîne ile Trabzon'a nakl ve andan dahi bir gün akdem Ordu-yı hümayûnuma vusûl bulup, ke'l-evvel hıdmetinde kıyâm olunmaları fermân olmağın, () ile irsâl olunmuştur. Ber-vech-i meşrûh orta-i mezkûra varup dâhil oldukda hıdmetinde kıyâm etdirüp, iktizâ eden hıdemât-ı lâzımede i'mâl ve istihdâm ve müceb-i mektub ile âmil olasın, diyü düstûr-ı mükerrrem müşîr-i müfehham nizâmü'l-âlem vezâretle Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası olan vezîrim Hasan Paşa -edâmallâhü te'âlâ iclâlehû- tarafından mühürlü mektûb verilmekle, vech-i meşrûh üzre amel eylemek bâbında fermân-ı âlî-şân sâdır olmuştur.

Fî evâsıt-ı Câ [Cemâziye'l-evvel] sene 1155

127

Erzurum cânibinde vâkı' Ordu-yı hümayûnumda yeniçeri zâbiti olan kul kethüdâsı sâbık İsmail -zîde mecduhû-ya hüküm ki,

Bu def'a Ordu-yı zafer-rûya me'mûr Dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinin üzerlerine hâlâ ocakda kul kethüdâsı olan İbrahim -zîde mecduhû- bâ-fermân-ı âlî başbuğ ve zâbit nasb ve ta'yîn olunduğu ecilden varup dâhil oldukda, sen dahi bilâ-te'hîr kalkup ve gelüp Anadolu Yakası'nda Çardak nâm mahallden karşıya geçüp varup medîne-i Tekfûrdağı'nda meks ve ikâmet eylemen fermân olmağın, () irsâl olundu. İnşâallâhü te'âlâ vusûlünde gereği gibi hâlâ kul kethüdâsı mûmâ-ileyhe varup, dâhil oldukda sen dahi te'hîr ve tevakkuf eylememek üzre kalkup, ber-minvâl-i muharrer Anadolu

Yakasında vâkı‘ Çardak'dan karşuya mürûr ve varup Tekfur Dağı'nda meks ve ikâmet eyleyüp ve dâ'im-i ömr ü devletim ed'iyesine müdâvemet ve muvâzebet eyleyesin, diyü düstûr-ı mükerrerem müşîr-i müfehham nizâmü'l-âlem bi'l-fi'l Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası olan Hasan Paşa -edâ mellâhü te'âlâ iclâlehû- tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzrere amel olunmak için yazılmışdır.

Fî evâsıt-ı Câ [Cemâziye'l-evvel] sene 1155

128

Ohri ve Debre ve () kâdîlarına hüküm ki,
Emîrül-ümerâ'i'l-kirâm Ohri Sancağı mutasarrıfı Mehmed -dâme ikbâlühû- arz-ı hâl edüp, mîr-livâ-i Ohri havâssından nefis-i Ohri ve Harınca (?) ve Büyükrece (?) nâm karyelerin otuz beş bin üç yüz kırk beş akçe yazusu mukâbili vakt-i hazarda bin guruş sancak mutasarrıflarına ve bin beş yüz guruş turuk-ı mîrîye verilmek ve hazariyyenin iki katı olmak üzere bin dört yüz guruş imdâd-ı seferiyye ve nefis-i Ohri ve tevâbi'i karyeleri mukâbili üç yüz guruşa yüz guruş zamm ile dört yüz guruş ki sefere me'mûriyetlerinden bin sekiz yüz guruş sancak mutasarrıflarına ve bir yüz guruşunu turuk-ı mîrîyeye verilmek şartıyla mukâta'âya kayd ve sancak mutasarrıfları Petran Kazâsı'nda ikâmet eylemek üzere kurâ-i mezbûr mîr-livâ-i Ohri havâssından ikrâz ve mahallî havâss-ı hümâyûnuma tashîh verilüp, elli guruş mu'accele ile Râkım Mehmed -zîde mecdühû-nun mâlikâne üzerinde olduğu der-kâr olup, ve kadîmden Ohri Sancağı'na den Usturga'dan gayrı mâlikâne ve mukâta'â olmayup ve livâ'-i mezbûrda vâkı' kasaba ve kurâlar ile mîr-livâ havâssının zabt ü rabt ve hıfz ü hırâseti mîr-livâ ve sancak mutasarrıflarına müfevvaz ve sancak mutasarrıfları müddet-i medîdeden beru Ohri'de ikâmet edegelmişler iken, Ohri ve Evreşe ve Debre Kazâlarında vâkı' Harınca(?) ve Büyükrece (?) Karyeleri'nin mîr-livâ' havâssından mâlikâne kayd ve mutasarrıflarına âid olan mahsûlâtı ahz eyledikten mâ-adâ ve Usturga Kazâsı'nda vâkı' Lanka ve Nice (?) Karyeleri'nin imdâd-ı seferiyye ve hazariyyesi tertîbinde ve kazâ-i mezbûrda tahrîr ve kayd ve mutasarrıfları Debre Kazâsı'nda ikâmet etmek üzere ancak umûr-ı şer'îleri İşbat Kazâsı'na nakl ve bu bahâne ile seferiyye ve hazariyye vâlilere verilmeyüp ve livâ'-i mezbûrda tahsîl olan İsterde ve Fât (?) ve Debre Kazâları'ndan gayrı kazâ olmayup

ve mutasarrıfları Debre Kazâsı'nda ve ikâmet etmek üzere bir takrîble fermân etdirilmeleriyle sancak mutasarrıflarına ve Debre Kazası fukarâlarına gadr olunmağla, cümleye tercümân-ı kadîmesi üzere hisse tashîh ve mutasarrıfları kadîmi üzere Ohri Kazâsı'nda ikâmet eylemek üzere emr-i şerîfim verilmek bâbında i'ânet recâsına Debre Kazâsı nâ'ibi Mevlânâ Derviş Mustafa arz ve arzı olduğu üzere nefsi-i Ohri mukâta'asının mâlikâne verilmesi ve Ohri mutasarrıflarının Debre Kazâsı'na ikâmet livâ'-i mezbûrun ihtilâl-i nizâmına ve mutasarrıflarının âidâtı kesrine bâ'is olmağla, sâdır olan fermân-ı âli mücebiyle nefsi-i Ohri ve Harınca ve Büyükrece (?) Karyeleri'nin mâlikâne ve mukâta'a-i kaydı ref' ve kemâ fî'l-evvel mîr-livâ-i Ohri hassı olmak üzere bâ-hatt-ı tevkî'î kalemiyle mahallî tashîh olunmak bâbında bi'l-fi'l Başdefterdârım olan Yûsuf -dâme uluvvuhu- i'lâm etmekle, i'lâmı mücebiyle nefsi-i Ohri ve Harınca (?) ve Büyükrece (?) Karyeleri'nin mâlikâne ve mukâta'a kaydı ref' ve kemâ fî'l-evvel mîr-livâ-i Ohri hassı olunmak üzere ba-hatt-ı tevkî'î işbu sene-i mübârekenin Cemâziye'l-evvelinin yirmi dördüncü gününde mahallî tashîh olduğun bildürüp ber-mûceb-i tashîh mîr-livâ hassı tarafından hatt ve mahsûlât ve rusumâtı ahz ve kabz eylemek bâbında emr-i şerîfim recâ ve Defterhâne-i âmire'mde mahfûz olan defter-i icmâle mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzere olduğu mestûr mukayyed bulunmakdan ber-mûceb-i tashîh amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şân sâdır olmuştur.

Fî evâsıt-ı Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]155

[34]

129

Belgrad muhâfızı Vezîr Mehmed Paşa'ya hüküm ki,
Belgrad aklâmından Koçanya Mukâta'ası'nda vâkı' ahd-i ba'îdden beru i'mâl olunan nühas ma'denleri kabl-i fetihde keferi tarafından ders ve tams ve âlât ve edevâtı hudûdlarına nakl olunmağla, bi'l-küllîye mu'âtl kalup, ba'de'l-feth sâdır olan emr-i şerîfim mücebiyle nizâmına sâbıkâ Belgrad defterdârı olup hâlâ cebeciyan kâtibi olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-akrân Ahmed -zîde mecduhû- me'mûr olmağla, ibtidâ-i emirde âsâr ve kârhanelerinin tathîrleriçün be-her yevm ücretleriyle ikişer yüz ameleyi yedi

sekiz ay mikdârı eyyâm istihdâm ve iktizâ eden âlât ve edevâtını tehniye ve ihzâr ve cevheri nâfi‘ olan mahallde müceddeden karhâneler ihdâs edüp, mesârifât-ı merkûme hâsıl olan nemâsından mahsûb olmak şartıyla her husûsunu kendi malından rü‘yet ve tanzîm Molla Mustafa nâm kimesneyi kâtib nasb ve İsak nâm yahûdîyi dahi husûs-ı mezbûra ta‘yîn eyledikten sonra henüz îrâdından bir habbe almaksızın mûmâ-ileyh defterdârlıktan azl ve ihzâren Âsitâne-i sa‘âdet’ime celb olunmuşıdi. Lâkin hîn-i azimetde kırk elli kiselik izâbeye sâlih cevher mevcûd ve mu‘ahhar olup ve fi’l-asl mecrâsı ma‘den zîrinde olmak üzre âheni nühâsa tahvîl eder bir sulanmağla on bin vakıyye temur mübâya‘a ve tahsîs kılınmışiken ve mûmâ-ileyhin azlinden beru güzêrân olan bir buçuk senenin zarfında mesârifâtıdan fazla öşür cihetiyle mîrîye îrâd-ı küllî hâsıl olunacağı meczûm iken henüz mîrîye hâsıl olmayacak şey’i ve mûmâ-ileyhin kalan cevherini kim aldığı ma‘lûm olmadığından bu hâlet hem beytül-mâl-i Müslimîne ve hem mûmâ-ileyhe vücûh-ı özrü mûceb olduğu zâhir olmağla, kâtib-i mezbûr Mustafa ile mesfûr İsak Yahûdî defterleriyle tarafından mu‘temed adamın ma‘rifetiyle Âsitâne-i sa‘âdet’ime ihzâr ve îrâd-i mîri ve mûmâ-ileyhin mesârifi hârice çıkarulup bu cânibde tahsîl olununcaya dek mûmâ-ileyhin tarafından me‘mûr olan âdemleri i‘mâl etmeleri fermânım olmağın işbu emr-i şerîfim ısdâr () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, fermânım olduğu üzre kâtib-i mezbûr Mustafa ile mesfûr İsak Yahûdî’yi defterleri ve tarafından mu‘temed adamın mübâşeretiyle bir an akdem Âsitâne-i sa‘âdet’ime ihzâr ve îrâd-i mîrî ve mûmâ-ileyhin mesârifi hârice çıkarulup, bu tarafdıan tahsîl oluncaya dek mûmâ-ileyh tarafından me‘mûr olan âdemlerin i‘mâl eyleyüp, mazmûn-ı emr-i şerîfim mûcebiyle amel ve hareket ve hılâfından be-gâyet hazer ve mûcânebet eylemek bâbından fermân-ı âlî-şân sâdır olmuşdur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]155

130

Canik Sancağı’nda vâkı‘ kâdîlara hüküm ki,
Canik Muhassıllığı mukâta’âsının nısf hissesi hâlâ Kefe Eyâleti mutasarrıfı Fatsalı Ahmed -dâme ikbâluhû-nun ve nısf hissesi dahi hâlâ Van muhâfazasında olan Üçüncü-zâde Ömer Paşa ile birâderi Osman -zîde kadruhû-nun mâlikâne

uhdelerinden olduğu mukayyedir. Lâkin muhassıllık-i merkûmu zabt eylemek üzere Dergâh-ı âlî kapucibaşlarından Abdurrahman Bey -dâme mecduhû- bundan akdem taraf-ı Devlet-i aliyye'nden bâ-fermân-ı âli nasb ve irsâl olunduktan sonra bu def'a su-i hâli haber verilmekden nâşî mütesellim-i mûmâ-ileyh Der-sa'âdet'ime irsâl ve muhassıllığı zabt eylemek için bir kimesne varıncaya değin ahâlî-i memleketin mümtâzları olan bir kimesnenin mütesellim nasb olunmak üzere fermân-ı âli ihsânım olup, ancak bu misillü müşterek olan mukâta'ât münâvebe vechiyle zabt olunagelmekle, sene-i âtiyesi müştereki Ahmed Paşa tarafından zabt olunmak şartıyla elli beş senesine mahsûben muhassıllık-ı mezkûr kendü tarafından zabt olunmak için mûmâ-ileyh Üçüncü zâde Ömer Paşa -dâme ikbâlihi arzâli ile iltimâs etmeğın, eğer ki iştirâken mâlikâne mutasarrıfları mukâta'aların münâvebe ile zabt eylemek için ashâb-ı mâlikânenin iltimâslarıyla evâmir-i şerîfem verilegelüp, lâkin mûmâ-ileyhim Ahmed Paşa ile Ömer Paşa beyninde bir az müddetden beru münâkaşa-i azîme zuhûr eyledikten başka etbâ' ve levâhıkları dahi birbirleriyle husûmet üzere olup ve bunların münâkaşa ve husûmetleri takrîbiyle livâ'-i mezbûr ahâlîleri dahi kemâl-i mertebe mütezarrır olmağla, itfâ-i nâriye-i münâkâşa ve husûmete sebep olmak için bundan akdem mîr-mîrân-ı mûmâ-ileyhânın kendüleri ve etbâ' ve levâhıkları bi'l-küllîye livâ'-i merkûmdan ihrâc ve taraf-ı Devlet-i aliyye'nden mûmâ-ileyh Abdurrahman Bey mahsûsen mütesellim nasb ve irsâl olunmağla, ahâlî ve ra'ıyyete beynlerinde tekevvün eden ihtilâlden bir mikdâr bertaraf olduktan sonra mütesellim-i mûmâ-ileyhin fukarâ-yı ra'ıyyete evvelkinden ziyâde zulm ve te'addîye tasaddîsi haber verilmekden nâşî mütesellimlikden azl ve husûsen ihzârı fermânım olmağla, fukarâ-yı ra'ıyyete bu hâletden biraz mütesellî olmuşlar iken şimdi münâvebe şurûtu üzere livâ'-i mezbûr mûmâ-ileyh Ömer Paşa tarafından zabt etdirildiğın sûretde mûmâ-ileyhin etbâ' ve levâhıkından ekserisi bî-mücâben livâ'-i merkûma duhûl edüp beyne'l-ahâlî muntafî olan nâriye-i fesâd ve ihtilâl kemâ fi'l-evvel müştâ'il ve müştereki Ahmed Paşa'nın dahi avâne ve levâhıkı re'âyâ fukarâsı üzerlerine musallat olmağla, nizâm-ı memleket muhtell ve ahâlî ve re'âyâ karîb-i ızdırâb ve zucret olup, Der-sa'âdet'ime pey-der-pey şükât vürûdu muhakkak ve sâmi'-i hümâyûnumu tahrîş edecek hâletler vukû'ı mukarrer olmağla, memlekete nizâm ve ahâlî ve re'âyâyâ emniyet ve ârâm gelinceye dek livâ'-i mezbûrun mütesellimliği âhar kimesnelere zabt etdirilmesi lâzım-ı hâlden olup, lâkin

mûmâ-ileyh Ahmed Paşa'nın cânibin ahâlîsi ile ba'zı re'âyâ zimmetlerinde memhûr temessükât mûcebiyle ne vechile mu'âmele vâfir alacağı olup, bu esnâda münâvebe şurûtu muktezâsınca elli beş senesi Ömer Paşa tarafından zabt olunduğu gibi mûmâ-ileyh Ahmed Paşa'nın dahi nâsda olan alacakları münâkaşa-i kadîmeye ibtilâ'en zecren ve cebren tahsîl itdiler diyü Ahmed Paşa tarafından tazallüm olunmağla, zikr olunduğu vechile mûmâ-ileyh Ahmed Paşa'nın zimem-i nâsda olan alacaklarına kat'an ta'arruz ve müdâhele olunmamak ve sene-i âtiyede mûmâ-ileyh Ahmed Paşa'nın nevbet zabtı olmamak üzere yine cânib-i Devlet-i aliyye'mden mahsûs mütesellim nasb ve ta'yîn olunmak şurûtuyla işbu bin yüz elli beş senesine mahsûben mûmâ-ileyh Ömer Paşa'nın nevbet-i zabtı olmak üzere hâlâ Darbhâne-i âmirem nâzırı el-hâc Sa'dullah -dâme mecduhû- tarafından mu'temedün aleyh bir kimesne mütesellim nasb ve irsâl olunup, vusûlünde selefi mûmâ-ileyh Abdurrahman Bey ile mâ beyn [35] hesâbı görüp elli beş senesi muharreminden beru her ne mekbûzu olmuş ise ma'rifet-i şer'le defter ve mâlikâne mutasarrıfları taraflarına sene-i merkûme fâyizinden nesne veridiği var ise makbûzundan fûrû-nihâde ve mâ-adâsını tahsîl ve kabz ve livâ'-i mezbûrî sene-i âharına dek zabt edüp muhassıllık ve avâriz malları mukâbili ocaklık olan vakt ü zamanıyla cem' ve tahsîl ve Der-sa'âdet'ime irsâl ve tesyîr eylemek ve mu'tâd üzere fâyiz-i mâlikâne mutasarrıflarına teslîm ve ahâlî-i vilâyet ve fukarâ-yı ra'yyeti zulm ve te'addîden sıyânet edüp alâ vukûfi'l-umûr hıdemât-i mebrûre vücûda getürmek ve işti'âl-i nâriye-i fesâd ve ihtilâle sebeb olmamak için mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin ve karındaşının ve gerek müşterekleri Ahmed Paşa'nın etbâ ve levâhıklarından bir ferd livâ'-i mezbûre uğradulmamak üzere Dîvân-i hümayûnumda emr-i şerîfim tahrîr ve Başmuhâsebe ve Mevkûfât'a ilm ü hâberleri verilmek bâbında hâlâ Başdefterdârım olan el-hâc Mustafa Âtîf -dâme uluvvuhu i'lâm etmeğın, ol vech-i meşrûh üzere amel olunmak için yazılmışdır.

Fî evâsıt-ı Câ [Cemâziye'l-evvel sene [1]155

131

Üsküdâr muzâfâtından Karamürsel nâ'ibine hüküm, Karamürsel serdârına hüküm, Es-seyyid İshâk -zîde mecduhû- gelüp, Ayasofya-i kebîr kurbunda mücededen binâ ve inşâsı fermânım olan imâret-i âmirem için iktizâ eden celb-i orta taşları

Karamürsel havâlîlerinden kat' olunageldiği bundan akdem Tobhâne-i âmire'm orta taşları ta'mîre emr-i şerîfim mukarrer olunmağla, imâret-i âmirem için dahi bermûceb-i sâbık iktizâ eden orta taşlarını ol havâlîlerden kat' ve Kavak İskeleye'ne nakl edilmesiçün bulunan mahallerden arabalara nakl ve mübâşir nasb olunan () -zîde kadruhû- ma'rifetiyle sefînelere tahmîl olundukda sefînenin bir kıt'ası Tobhâne-i âmirem için ve bir kıt'ası imâret-i âmirem için Ahurkapu İskeleye'ne nakl ve irsâl olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ etmek vech-i meşrûh üzere amel olunmak için yazıldı.

Fî evâhır-ı Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]155

132

Tashîh olduğu üzere tertîb olunmuşdur.

Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından olup mukaddemâ Delvine Sancağı'na mübâşir ta'yîn olunan Ali -dâme mecduhû-ya hüküm ki,
Sen ki mûmâ-ileyhsin, mukaddemâ me'mûr olduğun Delvine Sancağı'nın emvâl-i bakâyâsını Delvine ve Yanya Sancakları mutasarrıfları edâ etmek üzere tekeffül ve iltizâm etdiklerine binâ'en başbuğ olan Avlonya Sancağı mutasarrıfı Mahmud Paşa'nın me'mûriyeti afv olunmağla, sen mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhi mansınbına götürdükden sonra Der-sa'âdet'e avdet etmen bâbında bundan mukaddemce emr-i şerîfim sâdır olmuşidi. Bu def'a tarafından ve Avlonya mutasarrıfı mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhden gelen kağıdlarınız mefhûmları ma'lûm ve emvâl-i bekâyâdan bir mikdâr makbûzun olduğu meczûm ve ta'ahhüdüm olmağla, sâbıkı üzere mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh mutasarrıf olan Avlonya'ya gitmek üzere başka emr-i şerîfimle tevcîh ve tenbîh [ve kezâlik Delvine ve Yanya Sancakları mutasarrıfları mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhümâ dahi tahsîl olunandan mâ-adâ muktezâ-yı ta'ahhüd ve kefâletleri üzere mu'accelen cem' ve tahsîl ve cümlesini sana teslîm ve bu cânibe seninle irsâl ve tesyîr etmeleri başka emr-i şerîfimle kendülere te'kîd olunmağla, meblağ-ı merkûmun cümlesini alup Der-sa'âdet'ime göndermek fermânım olmağın, i'lâm-ı hâl için sana dahi işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olmuşdur. İmdi vusûlünde tahsîl olunandan mâ-adânın dahi mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhümâdan muktezâ-yı

ta‘ahhüd ve kefâletleri üzre müddet-i merkûme aksâsından mukaddem alâ eyyi-hâl kabz ve teslîm ve tamâmen ve kâmilên cümlesini bir kadem akdem ve bir sâ‘at mukaddem Der-sa‘âdet’ime îsâl ve teslîm-i Hazîne-i âmire’m etmeğe sa’y ve dikkat ve zinhâr ve zinhâr ihmâl ve tekâsülden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemek bâbında] fermân-ı âlî-şân sâdır olmuştur.

Fî evâsıt-ı Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]155

133

Ber-vech-i arpalık Avlonya Sancağı mutasarrıfı Mahmûd Paşa'ya hüküm ki, Sen ki mî-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, bundan akdem me'mûr olduğun Delvine husûsunun vech-i suhûletle temşiyet-pezîr olması sûret-numâ olmakdan nâşî, sen me'mûriyetinden afv olunup mansıbına avdet eylemen bâbında emr-i şerîfim sâdır olmuşdu. Bu def'a tarafından ve kapucıbaşı cânibinden gelen kağıdlarınızın mefhûmları ma'lûm olup, sâbıkı üzre emvâl-i bakâyâ Delvine ve Yanya Sancakları mutasarrıflarından kefâlet ve ilzâmları mûcebince matlûb olmakdan nâşî, külfet ve meşakkat-i seyr ü hareketinden afvına müsâ'ade-i aliyyem erzân kılınmağın, imdi işbu emr-i şerîfim () ile vâsıl olduğu anda mansıbın olan Avlonya'ya varup zabt u rabt-ı memlekete kıyâm ve havza-i hükûmetini vücûd-ı eşkıyâ ve haram-zâdeden tathîre ve fukarâ-yı ra'iiyeti vücûd-ı mezâlim ve te'addîden himâyet ve sıyânete ikdâm ve ihtimâm eyleyüp hılâfından ittikâ-i tâm olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım yazılmışdır.

Fî evâsıt-ı Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]155

[36]

134

Tashîh olunduğu üzre tertîb olunmuştur.

Ber-vech-i arpalık Yanya Sancağı mutasarrıfı el-hâc Mehmed ve Delvine Sancağı mutasarrıfı İbrahim -dâme ikbâluhumâ-ya hüküm ki,

Siz ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhümâsız, Delvine Sancağı'ndan matlûb olan bakâyâyı yetmiş beş güne dek tamâmen ve kâmilten edâ etmek üzere gönderdiğiniz kefâlet temessüküne binâ'en başbuğ olan Avlonya Sancağı mutasarrıfı Mahmûd Paşa iltimâsınız üzere me'mûriyetden sarf olunup, mansıbına avdet ve mübâşiri olan kapucı başı dahi Der-sa'âdet'ime ric'at etmek bâbında bundan mukaddem evâmîr-i şerîfem ısdâr ve irsâl olunmuşdu. Şimdi Avlonya mutasarrıfı mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin ve mübâşiri olan kapucı başının kağıdları gelüp, emvâl-i bakâyâdan bir mikdarı tahmîl ve kûsûrunun tahmîli için me'mûriyetleri ibkâ ve teşdîd kılınmasını iltimâs ve etmişler iken, sizin kefâletiniz makbûl ve mu'teber olmak olmak hasebiyle mes'ûllerine müsâ'ade olunmayup, Avlonya mutasarrıfı mansıbına varmak [üzere iken emr-i şerîfimle tenbîh ve te'kîd olunmağla tahsîl edemeden dağıtılup (?) ta'ahhüd ve kefâletin mûcebince (...) tahsîl ve kapucı başı-i mûmâ-ileyhe teslîm ve müddet-i merkûme inkızâsına değin mûmâ-ileyhi (...) i'âde etmek fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde tahsîl olunandan mâ-adâyı [kemâl-ı acele ile bir gün akdem ve bir kadem mukaddem muktezâ-yı ta'ahhüd ve kefâletiniz üzere cem' ü tahsîl ve tamâmen ve kâmilten kapucıbaşı-i mûmâ-ileyhe teslîm ve müddet-i merkûme inkızâsına dek alâ eyyi-hâl bu cânibe i'âde ve Hazîne-i âmire'ne teslîm ve temessükleri (...)] berât-ı zimmetinize sa'y ü dikkat eyleyesiz. Şöyle ki, ma'âzallâhi te'âlâ ta'ahhüdünüze mugâyir hareket zuhûr eder ise emvâl-i merkûme zecren mâ-meleklerinizden tekmîl olunduğundan gayrı emr-i şerîfime ve ta'ahhüdünüze mugâyir hareketizinden nâşî mu'âteb ve mes'ûl olacağınız dahi muhakkaktır. Âna göre hareket ve hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]155

135

Rumili vâlisine ve Pirlepe kâdîsına hüküm ki,
Hâlâ Üsküb Sancağı mutasarrıfı emîrül-ümerâ'i'l-kirâm İbrâhim -dâme ikbâluhû-
mühürlü arz-ı hâl gönderüp Üsküb Sancağı'nda vâkı' Pirlepe ma'a Morihova
Kazâsı'ndan livâ'-i mezbûr mutasarrıfları için senede üç taksît ile bin yüz yirmi beş

guruş imdâd-ı hazariyye tesviye ve tertîb kılındıktan sonra iki yüz guruş tenzîl olunmak için yüz elli bir senesi Cemaziye'l-âhırasında emr-i şerîf verölüp, yüz elli dört senesine mahsûben i'anet-i mîrî tarîkıyla livâ'-i mezbûrun mu'ayyen olan dört bin iki yüz elli guruş imdâd-ı seferiyyesi tahsîl ve hazariyyesi olan iki bin beş yüz guruşu Hazîne-i âmireme teslîm olunmak üzere emr-i şerîfim sâdır olmuşiken, Pirlepe ahâlîleri “yüz elli dört senesine mahsûben beş yüz yirmi beş guruş hazariyyeleri tertîb olunmuştur” diyü noksan teklîfle verüp, muhâlefet etmeleri ile tahsîli için emr-i şerîfim sudûrûnu hâlâ livâ'-i mezbûr mutasarrıfı mîr-mîrân-ı mûmâ-ileyh istid'â ve Dîvân-ı hümayûnumda mahfûz tertîb defteri ve kuyûd-ı ahkâma mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzere olduğu tesbît olunmağla, bir senede mükerrer hazariyye tahsîlinden hazer olunarak sene-i mezbûreye mahsûben kazâ-i mezbûrun gayr-ı ez-tertîb beş yüz yirmi beş guruş hazariyyesi lâzım gelenlerden şerâ'it-i hazariyye üzere tahsîl ve bi't-tamâm mûmâ-ileyh tarafından edâ ve teslîm olunmak için iftihârü'l-emâcîd ve'l-ekârim bi'l-fi'l re'îsülküttab olan Mehmed Râgıb -dâme mecduhû-ya i'lâm etmekle, i'lâmı mûcebiyle amel olunmak babında yazılmıştır.

Fî evâsıt-ı Câ [Cemâziye'l-evvel] 1155

136

Gördüs nâ'ibine ve kazâ-i mezbûrda yeniçeri serdârları vekillerine hüküm ki, Gördüs Kazâsı'na tâbi' Şeyhâne Karyesi'nde sâkin yeniçeri zümresinden Sarı Hüseyin ve Kasab Ahmed nâm yeniçeriler me'mûr oldukları sefer-i hümayûnuma gelmeyüp kendü hallerinde olmadıklarından âlet-i harb ile gezüp, ahâlî-i karyeyi tağrîm ve ta'cîz ve ehl ü ıyâllerine ta'arruz ve umûr-ı Şeyhhâne'ye hâlel verir sû-i hâllerinden ahâlî-i karye-i mezbûr meclîs-i şer'a varup haber ve mezbûrlardan ol vechile ifnâsı ve te'dîbleriçün sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin, bi'l-iltimâs i'lâm eylediğin ecilden imdi mezbûrân Sarı Hüseyin ve Kasab Ahmed ve dahi seferden geri kalmış her kim bulunur ise ba'de'l-yevm te'hîr ve tevakkuf etdirilmeyüp me'mûr oldukları sefer-i hümayûnuma gönderilmeleri için ma'rifetinle ve kazâ-i mezbûr serdârları vekîli ma'rifetiyle vech-i meşrûh üzere ihtimâm eyleyüp, ekser-i mezbûrân ve dahi askeriyye tâ'ifesinden olup, her kim dahi gitmemiş ise bilâ-te'hîr kılınmayup âzim ve râhî olmazlar ise ve kazâlarından çıkup lâkin getmemek

sevdâsıyla âhar mahallde keşt ü güzâr ve mürûr ve ubûr üzre olmuşlar ise ol makûleler yalnız kal'a-bend olmağla, iktifâ olunmayup itâ'at-ı emr-i âli eylemedikleriçün azillerin tertîb olunmak üzre sâdır olan evâmir-i aliyyemde sarâhaten tasrîh olunmağla, bundan sonra eger mezbûrlar ol vechile mütenebbih olmayup gitmezler ise ahz ve habs ve keyfiyetlerin tekrâr arz ve i'lâm eylemeniz fermânım olmağın, vusûlünde mefhûmunu i'lân ve işâ'at ve mü'ekked tenbîh ve alâ eyyi-hâl irsâllerinde mühim ve mukayyed olunup hılâfından ihtirâz eyleyesiz diyü bi'l-fi'l Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası olan vezîrim Hasan Paşa -edâmallahu te'âlâ iclâlehû- tarafından mühürlü mektûb verilmekle, vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâsıt-ı Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]155

137

Adana beylerbeyisi Süleyman Paşa'ya ve Sayâr-oğlu () -zîde mecduhû-ya hüküm ki, Nevşehir mütevellîsi Ahmed ve Hacı Musa -zîde kadruhûmâ- arz-ı hâl edüp, sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, Afşar eşkıyâsı üzerlerine emr-i şerîfimle me'mûr olduğundan nâşî, mûmâ-ileyhûmâ dahi ma'iiyetinde olmak üzre emr-i şerîfimle me'mûrlar kılınup, lâkin Boynuincelü ve eyâlet-i Karaman'ın âdet-i ağnâmı mukâta'aları mûmâ-ileyhûmânın uhdelerinde olup gerek mâl-ı harîminin ve gerek mâl-ı mîrânın tahsîline henüz mübâşeret etmeyüp, alâ-hâlîhâ kalmağla, emvâl-i mezkûrenin tahsîli husûsuna iştigâl ve mübâşeret eylemek üzre ma'iiyetinde olan me'mûriyetlerinden afv olunmalarıçün emr-i şerîfim sudûrunu recâ etmekle, merkûmânın uhdelerinde olan mâl-ı mîrî ve mâl-ı harîminin tahsîlleri avk ve te'hîr kılmamak içün zikr olunan me'mûriyetinden afv olunmaları siz ki mîr-i mîrân ve Sayâr-oğlu mûmâ-ileyhimsiz, fî mâ-ba'd ma'iiyetinde bulunmak üzre teklîfi ile te'addî eylememek bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

Fî evâhır-ı Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]155

Trabzon ve Akçaâbad-mucura (?) kâdîları -zîde fazlu hü mâ-ya ve Trabzon yeniçeri zâbiti Bulad-zâde Hasbeyi Ahmed -zîde mecdühû-ya hüküm ki,

Trabzon Sancağı'nda Akçaâbad-mucura Kazâsı'nda sâkin Kazgancı-oğlu Hacı Hüseyin ve Hakdoloş-oğlu Hüseyin ve karındaşı Ahmed ve Hacı Abdullah ve Tosun ve Hacı Abdulfettâh-oğlu Osman nâm kimesneler ile Görele Kazâsı'nda sâkin Çebni tâ'ifesinden Kör Ali ve karındaşı İsmail ve Mikâil Halîl ve Köse Kara Ali ve Çolak Hasan ve Tiryaki (?) Mehmed ve Kilerci İbrahim ve Halîl-oğlu Osman ve Banyol-oğlu (?) Ali ve Maksud-oğlu Halil ve Ağuz (?) Deresi'nden Mikdâd-oğlu Mehmed ve oğlu Hüseyin nâm şâkîler bunlara tebe'ıyyet ile Giresun Kazâsı'nda sakin yirmi altı cemâ'tinin ve sungurcu cemâ'tinden ba'zı şâkîler zuhûr ve vâfir tüfenk-endâz erâzil ve eşkıyâ ile birer mahallde nehb ü gâret-i emvâl-i ubbâd ve katl-i nüfûs ve fesâdâta tasaddî etmeleri ile düstûr-ı mükerrem müşîr-i müfehham nizam'ül-âlem Trabzon vâlisi vezîrim el-hac Velî Paşa -edâ mellâhü te'âlâ iclalehû-nun ba'zı umûrû mühimme ile tarafından varan mübâşirlere dahi katl kasdıyla tecâsür ve alenen fesâdâtları efzûn olmağla, ve bu âna değin te'dîb ve tehdîtlerinde avk ve te'hîr olduğu için, "Üçüncü-zâde Osman -zîde mecdühû- ile sefere gittiler" diyü haşem-dâr üzre iken mûmâ-ileyh gidip, lâkin eşkıyâ-yı merkûmeden ekseri gitmeyüp ve gidenleri dahi esna-yı râhdan ubûr etmekle, her biri bir mahallde tahsîn ve evvelkinden zîyade şekâvet izhâr etmelerinden icrâ-yı şer'-i mutahhare ve vezîr-i müşârun-ileyhin imdâd-ı seferiyye ve sair ûmûru mühimme-i lazımenin husûl-pezîr olmamasına bâ'is ve nizâm-ı hâl-i fukarânın ihtilaline mûcib ve ızrâr ve hasâretleriyle mü'eddî-im sû'-i hâlleri inhâ ve i'lâm olduğuna binâ'en eşkıyâ-yı merkûmenin şerr ve mazarratları def'i için ve gerek te'mîn-i bilâd ve âsâyiş-i ubbâd için husus-ı mezbûra ne vechile olursa sa'y ve ihtimâm olunması lâzıme-i hâlden olup, ancak gerek iktizâ-yı vakt ü hâlde ve gerek ba'zı içlerinden bî-günâh ve kaziyyede müdâhil olmayan kesâna bu vechile ve bir tarîkle gadr olunmayup, ancak içlerinden muharrik ve ser-cem'ıyyetleri ele götürüp muhkem haps ve kal'a-bend ve keyfiyet-i ahvâlleri sıhhat ve hakikati üzre arz ve i'lâm olunmak üzre bu husûsun ahsen vechile görölüp temşiyet ve nizâmı bu hılâlde yine vezîr-i müşârun-ileyhin

re'yine menût ve hüsn-i tedbîrine merbût kılınacak mevâddan olmağla, gereği gibi ahvâllerine tahsîn-i ittılâ' ü vukûf ü mâ-hasal eshel vech üzre gâ'ilelerin bilâd ve ubbâd üzerinden men' ve def' için bezl-i kudret olunması müstehakk görülmekle, imdi sen ki Trabzon yeniçeri zâbiti mûmâ-ileyhsin, ol havâlînin ekser ahâlîsi ve mukîm ve misâfiri yeniçerilik ve askerlik iddi'âsında olmaları vezîr-i müşârun-ileyhin re'y ve emri üzre amel ve hareket ber-vech-i muharrer üzre şekâvete ictisâr eden yaramazların ser-i cem'iyetleri ele getirülüp, muhkem ahz ve sefer-i hümâyûnuma me'mûr yeniçeri ve tavâ'if-i asâkirden olmaları ve yine sefer-i hümâyûnuma me'mûriyet ile ihrâc ve irsâlleri emrinde ve Çebni tâ'ifesinden ma'dûd ve isimleri mezkûr olduğundan şakî ve yaramazların ma'rifet-i şer' ve vezîr-i müşârun-ileyhin re'y ve senin ma'iiyetinde olup, tekayyüd ve ihtimâm olunmak üzre iktizâ eden te'dîb ve gûşmâl ve tehdîdleri icrâ olunup, fî mâ-ba'd bu misillü hâlet vukû'ına ve hılâf-ı şer'-i şerîf ve rızâ-yı aliyyeme muhâlif kimesneye iş etdirilmeyüp ahkâm-ı şer'-i ilâhînin icrâsına ve vâkı' olan umûr-ı mühimme ve lâzîminin rû'yet ve husûl ve re'âyâ ve berâyâ ve ahâlî-i vilâyetin eşkıyâdan te'mîn ve tathîri maddesinde sa'y-ı cemîl olunarak râbita-i nizâm ve intizâm-ı kadîm üzre temşiyet buldurulup ve bir dahi içlerinden şakî ve yaramazları zuhûr eyledikde der-an ahz ve ittifâk-ı mevâlî ve zâbitân tarafına teslîm ve şer'le haklarından gelinmek üzre ta'ahhüd ve kefâletleri rabt ve Giresun Kazâsı'nda sâkin kazâ-ı mezbûr nizâmına muhıll ve hükkâm ve zâbitâna muhâlif adem-i itâ'at ve erâzilâne hareket edenleri içlerinden ahz ve teslîm ve yâhud tard ve i'âde ile kasaba-ı mezkûrenin kemâ fi'l-evvel nizâmı ve hükkâm ve zâbitânların karârı ve umûr-ı şer'iiyenin icrâsı ve zabt ü rabtlarının imkânı ve'l-hâsıl bundan sonra içlerinden şekâvet ashâbının cümle ittifâkla haklarından gelinmek üzre ve zâbitlerinin re'yinden hârice bir ferdin vaz' ve hareketine rızâ ve cevâz gösterilmemek vechi avn ü inâyet-i Bârî ile ol havâlîleri eşkıyâ zümresinden te'mîn ve tathîr ve vâkı' olan umûr-ı mühimmelerin rû'yet ve husûlü ve cümlelerin refâhiyeti eclîçün bu emrin temşiyet ve nizâmı vezîr-i müşârun-ileyhin re'yi üzre görülp, zuhûr eden eşkıyânın gereği gibi ahvâllerine vukûf olunarak içlerinden ser-zede ve ser-cem'iiyetlerini teshîl vech üzre ahz ve muhkem habs ve kal'a-bend ve gâile-i tasallutlarının tarîkü'l-ehveni ne vechile rûnümâ olursa âna göre sarf-ı mesâ'î olunup ve nizâm ve intizâmı kendine ihâle olunduğu ecilden sen ki yeniçeri zâbiti haseki-i mûmâ-ileyhsin, sen ocağın emekdâr ve kâr-güzâr

zâbitlerinden olup hıdemât-ı lâzıme uhdesinden gelmekle sâhib-i iktidâr olduğun ecilden sen dahi vezîr-i müşârun-ileyhin emir ve re'yi üzre hareket birle hıdmeti ve meşkûr olunacak harekât-ı pesendîde vücûda getürüp, ser-mû kusûr ve bir dürlü tekâsül olunmamak şartıyla zuhûr eden eşkıyânın def' ü ref' ile bundan sonra efrâd-ı aharîndem bir ferdin mütezarrır ve mükedder olmayup, âsâyiş-i ubbad ve gereği gibi nizâm-ı bilâd kılınması içün nisâr-ı kudret ve mikdâr-ı zerre tehâvün ve tesâmühden mücânebet eylemen fermânım olmağın () ile irsâl olunmuşdur. İnşâallâhü te'âlâ vech-i meşrûh üzre amel ve vezîr-i müşârun-ileyhin ma'ıyyet ve emr ve re'yi üzre bu husûsun vech-i ahseni üzre temşiyet ve nizâmı virülüp bir gün akdem Der-sa'âdetime arz ve i'lâm olunmasına bezl ve sa'y-ı makderet eyleyüp, hılâfından ittikâ ve tehâşî eyleyesin, diyü Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası olan vezîrim Hasan Paşa - edâmallâhü te'âlâ iclâlehû- tarafından mühürlü mektûb verilmekle, vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâhır-ı Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]155

[38]

139

Ber-vech-i arpalık Tırhala Sancağı mutasarrıfı olup Hotin muhâfâzâsına ta'yîn kılınan Vezîr Mehmed Paşa'ya hüküm,

Sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, hâlâ Belgrad muhâfızı olan vezîrim el-hac Pîr Mustafa Paşa Belgrad'a bâ'de'l-vusûl sen mansıbın olan Tırhala'ya gelmen bâbında mukaddemâ emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl olunmuş idi. Lâkin suğûr-i memâlik-i mahrûsemden intihâ-i serhâd-ı İslâmiye'de vâkı' Hotin Kal'ası'nda bu hılâlde bi-hasebi'l-iktizâ işine pezîr olan rişte-i nizâm ve intizâmın akd ve rabtı ve derûnunda olan sükkânın hıfz ve sîyanetleri içün bir vezîr-i sâil-i tedbîrin anda muhâfız bulunması muktezî ve vâcib olup ve sen zâtında akl ve rüşd ile mevsûf ve umûr-ı serhaddin her vechile hüsn-i nizâmına liyâkat ve kudretin mâlum ve melhûz olmakdan nâşî, şeref-bahş-ı sudûr olan hatt-ı hümayın-ı şevket-makrûnum mûcebince Hotin Kal'ası muhâfazasına me'mur ve ta'yîn kılınmışsındır. İmdi işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde üzerinde olan Tırhala Sancağı'nın zabt ve rabtı ve memleketin cevri

ve ezâdan muhâfazâsı için livâ'-i mezbûra bir kimesneyi mütesellim nasb ve ta'yîn ve Belgrad muhâfızı vezîr-i müşârun-ileyh vardıĝı an sen kalkup kendüne mahsûs olan etbâ' ve levâhıkın ile yola âzimet ve seyr-i seri' ile giderek ve esnâ-yı râhda re'âyâ fukarâsını sıyânet ederek alâ cenâhi'l-isti'câl Hotin'e ba'de'l-vüsûl hıdmet-i mûhâfazâyâ kıyâm-ı mübaderet ve anda olan ağavât ve zâbitân ve neferât ile hüsn-i ülfet ve mu'âşeret ve re'âyâ fukarâsını himâyet ve sıyânet birle her hâlde umûr-ı memleketi hüsn-i nîzâm ve intizâma bend ü rabt edüp, senden me'mûl-i hümayûnum olduĝu üzre mesâ'î-i meşkûre ve mü'esser-i mebrûre vücûda getürmeye nisâr-ı nakdîne-i celb-i himmet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı Câ [Cemâziye'l-evvel] sene 1155

140

Sâbıkâ Hotin muhâfızı olan Süleyman -dâme ikbâluhû-ya hüküm ki,
Bu esnâda bi'l-iktizâ Hotin muhâfazasına bir vezîr ta'yîn olumak lâzım gelmekden nâşî sâbıkâ Belgrad muhâfızı olup, ber-vech-i arpalık hâlâ Tırhala Sancaĝı mutasarrıfı vezîrim Mehmed Paşa ba-hatt-ı hümayun Hotin muhâfazasına ta'yîn kılınmaĝla, müşârun-ileyh vardukda sen kalkup bu tarafa sarf-ı zimâm-ı ric'at eylemen bâbından fermân-ı hümayûnum sâdır olmaĝın işbu emr-i şerîfîm ısdâr () ile ırsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde müşârun-ileyh Hotin'e ba'de'l-vusûl sen kalkup bu tarafa gelmen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı Câ [Cemâziye'l-evvel] sene 1155

141

Bu emr-i şerîfden mukaddem yalnız a'yân ve ahâlîlerden tahsîl olunmak için sâdır olan emr-i şerîfin yazısı

Evâhır-ı S[after] sene [1]155

Çirmen Sancaĝı beyine ve Uzuncaâbâd Hasköy Kazâsı nâ'ibine hüküm,

Sen ki nâ'ib-i mûmâ-ileyh Mehmed -zîde ilmu'î-sun, sÛdde-i sa'âdetime mektûb gönderÛp Uzuncaâbâd Hasköy Kazâsı ahâlîleri bi-esrihim meclis-i şer'a varup, bundan akdem Paşa Mahallesi kurbunda turuk-ı câdde üzerinde bulunanlar maktûller husûsu içÛn zecren lehûm a'yân-ı vilâyetden tahsîli fermânım olunan üç bin dokuz yüz yirmi gurus içÛn Edirne bostancıbaşı el-hâc Süleyman -dâme mecduhû-mübâşeretile kazâ-i mezbûrdan ma'lûmu'l-esâmî birkaç nefer kimesnelerin üzerine sâdır olan emr-i şerîf mûcebiyle ihzâr ve habs olunup, bi'z-zarûrî Edirne'de sâkin kazâ-i mezbûr hazînedârı Osman Ağa demekle ma'rûf kimesneden istikrâz ve bostancıbaşı-i mûmâ-ileyh tarafına teslîm ve habsden halâs olup, lâkin kazâ-i mezbûrda vâkı' hıdemât-ı hümayûn ve gerek umûr-ı vilâyeti bi'l-cümle ahâlî-i kazânın ittifâk ve ittihâdlarıyla vücûda gelÛp müte'ayyin ve müstakîl a'yânları olmayup, ahâlî-i kazâ ittifâk ve ittihâd edÛp istikrâz olunan meblağ-ı merkûmu beynlerinde tevzî' ve taksîm ve herkes hissesine isâbet edeni vermedikce meblağ-ı mezkûru bir vechile mahalline edâya iktidârları olmamağla, ahâlî-i kazâ-i mezbûrun ittifâklarıyla meblağ-ı mezkûr beynlerinde tevzî' ve taksîm olunup, herkes hissesini verÛp mahalline edâ olunmak bâbında vâkı'-ı hâl emr-i şerîf verilmek recâsına Der-i devlet-medâra arz ve i'lâm edilÛr, diyÛ ilticâ ve iltimâs ve fî'l-hakîka ahvâlleri minvâl-i muharrer Ûzre olduğı, sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin, sen dahi ma'lûmun olmağla, bu bâbda vâkı'-ı hâlî bi'l-iltimâs arz eylediğın ecilden meblağ-ı mezbûr ale'l-umûm edâ oluna, diyÛ emr-i şerîf yazıldı.

Fî evâhır-ı Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]155

142

Van beylerbeyisi ÜçÛncü-zâde Ömer -dâme ikbâluhû-ya hükÛm ki, Hakkari hâkimi İbrahim -zîde uluvvuhû-nun hakîkat-i sÛ-ı hâlini müş'ir mukaddemâ vârid olan arz ve mehâzırın mefhûmlarına binâ'en azl ve tenkîliyle (..) hükÛmet-i mezbûra tevcihi evâmîr-i şerîfesi egerçi ısdâr olunup, lâkin bu hılâlde ol serhadlerin ihtilâl-i intizâmını mûceb hareketden dahi mücânebet lâzime-i mehâmm ve ihtiyât olmak hasebiyle mîr-i merkûmun def'i ve yerine âharın nasbı emrinde ba'zı tekellÛf ve su'ûbet rû-nümâ olur ise vakt-i âhara ta'lîk ile evâmîr-i şerîfe gelmesi ihfâ olunmak bâbında keyfiyet sadr-ı azam kâ'imesiyle sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-

ileyhsin, sana ta'lim ve inhâ olunmuşidi. Ancak mukaddemâ mulâhaza ve tefkîr olunduğu üzre husûs-ı merkûm suhûlet üzre hüsn-i sûret bulmayup, tarafından mukâtele ve muhârebeye mü'eddî olmağla, ber-minvâl-i muharrer sana tahrîr ve tefhîm olunduğu vechile işini bu mertebeye getürmeyüp ketm-i mâdde ve keyfiyet birle vakt-i âhara ta'lîk ve te'hîri lâzime-i hâlden iken noksân-ı avdet-i hiddetinden nâşî sen dahi mîr-i merkûm üzerine asâkir ba's ve tesyîr ile güyâ temşiyet-i maslahata mübâderet eylediğini bu def'a ol taraflardan vürûd eden mevsûkun-bihim kimesneler ihtiyâr eylemişlerdir. İmdi işin bu dereceye reşîd olması bir dürlü vakt ü hâle münâsib olmadığından mâ-adâ ma'âzallâhi te'âlâ bâ'is-i şamata-i iğrâ ve mûcib-i neş'et-i şeml-i ârâ olacak bir emr-i nâ-becâ olmağla, keyfiyyetin bu vechile vukû'ına aslâ ve kat'â rızâ-yı hümayûnum olmayup, nâriye-i mücâdele ve muhâsamanın vech-i suhûlet ile itfâsı alâ eyyi-hâl matlûb olduğuna binâ'en, hâkim-i mûmâ-ileyh yine Hakkari hükûmetini îfâ ve tevcîh ve beyninizde ârız olan münâkaşa ve mu'âraza derûnlarınızdan külliye tard ve teb'îd ve ıslâh-ı zâtü'l-beyn ile tarafeyni taltîf ve te'mîn olunmak üzre bi'l-iktizâ nevâziş ve istîmâleti hâvî başka emr-i şerîfin îfâsı emr-i şerîfi ısdâr ve irsâl olunmuşdur. İşbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde o havâlîlerin bu esnâda âsâyiş ve emniyetini ne mertebe matlûb ve mültezim idüğü takdîrden müstağnî olmağla, zinhâr ve zinhâr bâ'is-i nizâ' ve cidâl ve mü'eddî-i hurûb ve kıtâl olacak harekâtdan keff-i yed ve mübâşeret olunmuş ise dahi bi-eyyi-hâl men' ve sedd edüp, keyfiyyet-i vâkı'ayı pes-mânend-i sâhâ-i imhâl ve îbkâsı emrini ve nevâziş-nâme-i mülûkânem tarafına irsâl ve miyâneden ârızâ-i Bürûdet ve adâvete endâhte-i (..) imhâl ederek, ke'l-evvel hâkimi mûmâ-ileyh ile tarz-i ülfet ve muhabbet ve celb-i kulûb ve hâtırına mübâderet ve istîmâlet vererek, idhâl-i dâ'ire-i itâ'at-i mülâyemet ve müsteclibün aleyh ve mukadderi olan ittihâd-ı derûn kâ'idelerini ne vechile olur ise olsun hâllen ve kâ'ilen vücûda getürmeğe bezl-i makderet ve'l-hâsıl i'mâl-i tedâbir-i hasene ile mâdde-i mübâlâtın su'ûbet ve germîyete tahvîline nisâr-ı nakdîne-i gayret ve azîmet eyleyüp, iktizâ-yı nefsâniyet ve dâ'ie-i şiddet ve hiddet hasebiyle ıyâzen billâhi te'âlâ nâ-mülâyim nesne hudûsundan ve hılâf-ı emr-i şerîf vaz' ve hareketden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur, buyurdum ki,

Hakkari hâkimi İbrahim -zîde uluvvuhû-ya hüküm ki,
 Sen ki hâkim-i mûmâ-ileyhsin öteden beru eslâf ve hânedânın taraflarından celb-i saltanat-ı seniyyeme rû-numâ olan sûret-i inkıyâd ve ubûdiyet ve mâdde-i sadâkat ve istikâmetinden ezîd tahsîs senden meşhûd olan rû-yı itâ'at ve mülâyemet ve hüsn-i sülûk ve hareket hakkında olan hüsn-i i'tikâd-ı şâhânemi te'yîd ve tasdîk nekâ-i niyyet ve safâ-yı taviyyetini isbât ve tahkîk eylemeğin avâtıf-i aliyye-i şâhânemden üzerinde olan Hakkari hükûmeti kemâ kân sana ikâ ve tevcîh olunmuştur. İmdi işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde göreyim seni fî mâ-ba'd dahi ahlâf ve dûdmânına sermâye-i ibtihâc ve mefâhirin ve inşâallâhü te'âlâ bizâ'at-ı nâmi-i izz u rıf'at olacak kâlâ-yı sıdk ve ubûdiyet ve ezder-i hâlisü'l-ıyâr-ı istikâmet izhârına mübâderet ve eyâlet mutasarrıfı olan Üçüncü-zâde Ömer Paşa ile tarhü'l-ülfet ve re'y ve emrine muvâfakat hudûdunun dâhilini emîn ve ağıyârdan hıfz ü sıyânet ve hükûmetinde olanlar ile hüsn-i mu'âşeret ve hînü'l-iktizâda mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhe i'ânet ve'l-hâsıl eslâf ve hânedânından ve husûsen livâna gelinceye değin senden meşhûd olan ihlâs ve ihtisâs muktezâsınca Devlet-i aliyye'min dostuna dost ve düşmenine düşmen olarak ol havâlîlerde merdâne-i rûşen ve ilzâmına refât ve habs etmelerine bezl-i tâb ü tâkat edüp, iktizâ-yı nefsâniyet ve haşerât ve erâcîf makûlelerin dürûğ-ı peymânlarına teba'iiyetinden nâşî ma'âzallâhi te'âlâ bâ'is-i şamata-i a'dâ ve mugâyir-i rızâ-yı cenâb-ı Hüdâ olacak evzâ' ve harekât-ı reddiye ve nâ-makbûleye meyl ü iltifâtdan gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet ve her hâlde tahsîl-i rızâ-yı yümn-i iktizâ-yı şâhâne ve isticlâb-ı du'â-yı hayr-merâm pâdişâhâneme sarf-ı mâ hasal-ı miknet ve kudret eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]155

Erzurum cânibi seraskeri Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki,

Ordu-yı hümâyûnumda bir buçuk seneden mütecâviz ve riyâset vekâleti hıdmetinde olan Süleyman Gâzi -zîde mecduhû- ba'zı illet ve emrâz hasebiyle alîl olduğunu ıyâl ve evlâdı inhâ ve avdetiçün izn-i ruhsat verilmesini istid'â etmeleri mûmâ-ileyhin avdetine ruhsat verilüp, yerine yine Dîvân-ı hümâyûn'um kalemi küttâbından olup ahd-i sağırdan беру hıdmet-i kitâbetde istihdâm ile fenn-i kaleme ve fûnûn-ı tevcihâta vâkıf ve âşinâ olan erbâb-ı dirâyetden kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Mehmed Sırrî -zîde mecduhû- ta'yîn ve riyâset vekâleti kalem-i kebîr tezkireciliği pâyesiyile kendüye tevcih olunup, ol cânibe irsâl ve tesyîr olunmuşdur. İmdi vusûlünde mûmâ-ileyh Mehmed Sırrî -zîde mecduhû-yü riyâset vekâleti hıdmetinde istihdâm edüp selefi mûmâ-ileyh Süleyman Gâzî -zîde mecduhû-nun avdet ve ric'atine izn ü ruhsat verilmek bâbında fermân-ı âlî-şân sâdır olunmuşdur.

Fî evâhır-ı Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]155

145

Hâlâ Erzurum cânibi seraskeri Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki, Van Eyâleti'nde vâkı' Adilcevâz Sancağı'nda Sarısu Nâhiyesi'nde Bablus (?) ve Kara Hacı ve Guruk nâm karyeler ile sâ'ir elli iki adet kurâ ve mezârî' mukaddemâ Van beylerbeylerine hâss olmak üzere tevkî'î kalemiyle tashîh olunduğuna binâ'en, zıkr olunan kurâ ve mezârî' ber-mûceb-i tashîh hâlâ Vân beylerbeyisi Ömer -dâme ikbâluhû- tarafından zabt olunmak için mukaddemâ emr-i şerîfim sâdır olmuşiken, Bayburt Sancağı mutasarrıfı ve Malazgird Sancağı'nın taraflarında Sarısu Nâhiyesi'nde olan sâlifü'z-zıkr kurâ ve mezârî' için Malazgird Sancağı'nda vâkı' tûmâr karyelerinden Bablus (?) nâm karye ile sâ'ir karyelerdir, diyü hılâf-ı inhâ ve arz ve sâ'ir karyeler ahâlîleri tarafından müdâhale olunmamak üzere emr ısdâr olunmağın, emr-i mezbûrun mazmûnuna mugâyir Adilcevâz Sancağı'nda Sarısu Nâhiyesi'nde mârrü'z-zıkr Bablus (?) ve tevâbi'-i kurâ ve mezârî' Defter-i hâkâniye mugâyir cebren zabt olunduğun bundan akdem Van kâdîsi el-hâc Ahmed arz ve Vân'ın 'ulemâ ve sulehâ ve e'imme ve hutebâ ve sâ'irleri mehâzır birle i'lâm ve mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh mektûbuyla inhâ etmekle, mukaddemâ sâdır olan emr-i âli tarafından sancakların ve nâhiyelerin başka başka olduğun dahi inhâ, arzında zıkr ve tasrîh olunmağla ahadühümâ âharına mu'âraza ve müdâhale etmek iktizâ etmezken tekrâr

mesbûku'z-zikr Bablus (?) ve tevâbi'î kurâ ve mezâri' ta'arruzları emr-i âlî ve Defter-i hâkânîye mugâyir olmakdan nâşî ber-mûceb-i Defter-i hâkânî herkesin kurâ ve mezâri'î kendilere zabt ettirilüp ahadühümâ âhare ta'arruz ettirilmemek için mufassal ve meşrûh emr-i şerîfim vârid olmuşiken, bu def'a Van kâdîsı mevlânâ-yı mûmâ-ileyhin arz ve ahâlî-i Van'ın mahzarları tevârüd edüp, mazmûnların mukaddemâ sâdır olan evâmir-i şerîfeme ve defter-i hâkânîye mugâyir sâlifü'l-beyân Bablus (?) ve tevâbi'î kurâ ve mezâri' Bayburd mutasarrıfı ve Malazgird Sancağı'nın taraflarına müdâhale olunduğun i'lâm etmeleriyle, ber-mûceb-i tashîh ve Defter-i hâkânî Adilcevaz ve Sancağı'nda Sarısu Nâhiyesi'nde vâkı' Bablus (?) ve tevâbi'î kurâ ve mezâri' mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh tarafından zabt ve vâkı' olan mahsûlât ve rusumâtların kabz ve defter mûcebiyle ahz ve kayd ettirilüp, Sarısu Nâhiyesi'nde olan salifü'z-zikr Bablus (?) ve tevâbi'î kurâ ve mezâri' Malazgird Sancağı'yla ve Bayburd mutasarrıfı tarafından ve kezâlik Malazgird Sancağı'nda vâkı' tîmar karyelerin mesbûku'z-zikr Bablus (?) ve sâ'ir kurâya dahi Van beylerbeyleri tarafından hılâf-ı Defter-i hâkânî ve mugâyir-i evâmir-i aliyye bir vechile müdâhale ve mu'âraza ettirilmeyüp, ahadühümâ âharının kurâsına müdâhaleden men'-i ekîd ile men' ve def' ve tarafeynin nizâ'larına ber-mûceb-i defter-i hakânî dikkat ve taharrî birle kabz ve fî-mâ ba'd nizâ'ların ber-taraf olunmak fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim dahi ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. Vusûlünde sen ki serasker-i müşârun-ileyhsin, Adilcevaz Sancağı'nda Sarısu Nâhiyesi'nde olan Bablus (?) Karyesi'yle tevâbi'î olan elli iki 'adet kurâ ve mezâri' ber-mûceb-i tashîh-i defter-i hakânî Van beylerbeyisi mûmâ-ileyh tarafından zabt ve vâkı' olan mahsûlât ve rusûmı kabz ve defter mûcebiyle ahz ve kezâlik Malazgird Sancağı'nda olan Bablus (?) ve sâ'ir tîmar karyelerin dahi mutasarrıflar tarafından ber-mûceb-i Defter-i hakânî zabt ve vâkı' olan mahsûlât ve rusumatların ahz ve kabz ettirilüp âhar taraftan birbirlerin kurâ ve mezâri'lerine fî mâ-ba'd vechen mine'l-vücûh müdâhale ve mu'âraza etmemek üzere fasl ve beyenlerin tevfi'k etmeye ihtimâm-ı tâm eylemen bâbında ()

Evâhır-ı Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]155

Ber-vech-i Arpalık Köstendil Sancağı mutasarrıfı ve Köstendil Sancağı'nda vâkı' Doyran ve Petriç kâdîlarına hüküm ki,

Sen ki Petriç nâ'ibi mevlânâ es-Seyyid Ali -zîde ilmuhû-sün, Der-sa'adetime mektûb gönderüp Köstendil Sancağı'nda vâkı' be-her sene ikâmet olunagelan Doyran Panayırı'na etrâfdan gelenleri ve muhâfaza ve derbendleri muhârasa için livâ'-i mezbûr mutasarrıfları me'mûr ve ta'yîn kılınageldiklerine binâ'en sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, sâbıkı üzre çıkup etrâfı eşkıyâdan teftîş ederek ve derbendlerde mehavf ve muhâtara olan mahallere mu'temedün aleyh âdemler ta'yîn birle, tüccârı mazarrat-ı eşkıyâdan muhârasa için izn-i hümayûnumu müş'ir emr-i şerîfim sudûrını Dunca kâdîsı Mevlânâ Mehmed ve Köstendil kâdîsı Mevlânâ İbrahim Edhemî -zîde fazluhû-mâ- başka başka arz ve "Petriç Kazâsı'nda eşkıyâ ferah bulup ibâdullahın ıyâl ve evlâdlarına ta'arruz ve katl-i nufûsa cesâret ederler" diyü sen ki Petriç nâ'ibi mevlânâ mûmâ-ileyhsin mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin def'ül-eşkıyâya me'mûriyetiçün sen dahi başka arzınla i'lâm ve Dîvân-ı hümayûn'umda mahfûz olan kuyûd-ı ahkâma mürâca'at olundukda, sancak mutasarrıfları kendüler sancaklarında olmadıkları halde taraflarından mütesellimleri sancakları dâhilinde olan mahalleri muhâfaza ve muhârasa etmeleri uhdelerine ihâle olunan kazâyâdan olup, lâkin hıfz ü hırâset bahânesiyle ahâlî üzerine dert çıkmak ve hılâf-i şer'-i şerîf akçeleri ve müft ü meccânen me'kûlât alınmak memnû'âtdan olmağla, mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfimde zikr olunduğu vechile fukarâdan bir akçe ve bir habbe taleb ve şekâvette alâkası olmayanlara ta'arruz olunmamak ve taleb olunursa dahi verilmemek üzre ibâdullahın eşkıyâdan muhâfaza eylemek vechi ile mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebiyle amel ve hareket ve hılâfından hazer ve mücânebet olunmak için elli senesi evâsıt-ı Rebi'ül-evvelinde emr-i şerîfim verilmekle, mestûr ve müfîd ve panayır mezkûr vakitte sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, mukaddemâ verilen emr-i şerîf şurûtu üzre bu def'a dahi panayır-ı mezkûr muhâfazasına me'mûriyetin için emr-i şerîfim tahrîri bâbında bi'l-fi'l Re'îsül-küttâb olan Mehmed Râgıb -dâme mecduhû- i'lâm etmeğın, i'lâmı mücebiyle amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

147

İşbu emr tarz-ı âhar üzre tebdîl olunup emri ahz ve battâlde hıfz olunup, müceddeden tahrîr olunan emr-i şerîf bir varak aşağıda kayd olunmuşdur.

Şâm vâlisi emîr-i hâccı Vezîr Süleyman Paşa'ya hüküm ki,
Saydâ Mukâta'âtından Safed mukâta'asında Taberiyye Karyesi'nin şeyhi Zâhir bin Ömer nâm şakî bir müddetden beru mel'anet ve şekâvete tasaddî ve karye-i mezbûrda olan sûr-ı kadîme metânet ve istihkâm verüp cevânib-i erba'asından mücedden bir kule ve üzerine dahi iki müstahkem kule ve vasatında bir hâne binâ ve tahsîn edüp ve mezbûrun karındaşı Sa'd dahi ve Birsâ (?) nâm harâb karyede ammi-zâdesi Mehmed bin Ali ve Hüdeyc Karyesi'nde (?) ve Hüseyini bin Sâlih (?) Saded Karyesi'nde ve (..) (..) (..) nâm karyede birer kal'a binâ ve istihkâm verdikden sonra îkâ'-ı mefâside cesâret ve civârlarında vâkı' Şâm Kazâsı'nda vâkı' Kantara Nâhiyesi'nde ve Leccûn ve Nablus Sancakları ahâlîlerine îsâl-i mazarrat ve bundan akdem mezbûr Zâhir yedi sekiz yüz süvâri ile Leccûn Sancağı'nda vâkı' Sahil-i Ayntab Nâhiyesi'nde Şâm vâlilerinin hâssa mülhakâtından olan karyeleri tahrîb ve ihrâk-ı bi'n-nâr eyledikden gayrı, Cürdeye hareket etmeksizin şeyhliğinden azl olan Küleyb-oğlu Tâhir ile telâkî ve ittihâd ve Şâm şeyhi olan Debâyî'yi (?) ale'l-gafle basup menzilinden kaçurup yerine Küleyb-oğlu mezkûrî iskân ve nevâhi-i Şâm'da Soran (?) Nâhiyesi'nde sâkin Kara Koyunlu Türkmânı'nın üzerlerine varup bi'l-cümle devâbb ve mevâşilerin ve obalarında bulunan emvâl ve eşyâların gâret ve avdet esnâsında Şâm re'âyâsından esnâ-yı tarîkde bulunan El-Feth ve Elvanlı re'âyâlarının emvâllerin ve nehb ve tecrîm ve Hüseyini'l-vak (?) ve Mültekî Mîr Sâlih (?) nâm Dürzî ile ittifâk va ânın a'yânıyla Mevân (?) demekle ma'rûf tâ'ife-i Kızılbâş'dan bir mikdâr asker dahi cem' ve mecmû'ı on binden mütecâviz asker ile Şâm şeyhi mezkûr Debâyî'yi tekrâr ale'l-gafle basup emvâl ve eşyâsın gasb ve ol esnâda merkûm Küleyb-oğlu dahi kendüler ile ma'an Şâm-ı Şerîfe iki sa'at mesâfe mahalle gelüp, re'âyânın emvâl ve erzâkın gâret hayvânâtların itlâf ve isâ'at ve eyâlet-i Şâm'ın ihtilâline ve

sâ'ir erbâb-ı fesâdın kesb-i kuvvetlerine bâdî olduğu mukaddemâ arz ve ve mahzar birle inhâ olundukda, şakî-i merkûm Zâhir ahz olunup, ber-vech-i muharrer Kara Koyunlu Türkmanı ve Sâhil (?) re'âyâsı ve Şâm re'âyâsı fukarâsından gâret eyledikleri emvâl ve eşyâ ve devâbb ve mevâşi ma'rifet-i şer'le her ne ise tamâm tahsîl ve ashâbına teslîm ve binâ eyledikleri kal'a ve kulelerin hedm ü tahrîb ve haklarında muktezâ-yı şer'-i kadîm üzre îcâb ve iktizâ eden te'dîbâtı icrâ ve tertîb olunmak üzre sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, sana ve sâbıkâ Saydâ beylerbeyisini hitâben elli bir ta'rîhinde emr-i şerîfim sâdır olunmuş, sen eyâlet-i Şâm'dan azlin vaktine tesâdüf eylediğinden nâşî mazmûn-ı emr-i şerîfim icrâ olunmamağla, şakî mezbûr Zâhir'in küfründen şekâveti müzdâd olup ve mütehasın olduğu hısârın havâle mahallinde müceddeden dört kat bir metîn kal'a binâ ve kefereden dört kıt'a cedîd şâhî top getirüp kal'a-i mezbûreye vaz' ve mühimmâtından efzûn edüp bilâd-ı Şâm'a dahi itâle-i dest te'addî ve iğmâz olunmak lâzım gelinse keyfiyyetin emr-i müşkil olacağı zâhir ve bedîhî olmağla, mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebiyle müceddeden sana hitâben hükm-i hümayûnum sudûru tarafından iltimâs olmağla, ber-minvâl-i meşrûh mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfimin mazmûn-ı münîfi alâ eyyi-hâl tekayyüd ve icrâ olunmak fermânım olmağla, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebiyle mezbûr Zâhir'i ve avânelerini alâ eyyi-hâl ahz ve zimmetlerinde sübût bulan hukûk-ı ibâdî ashâbına ba'de'l-istirdâd binâ eyledikleri kal'a ve kulelerin bir dahi tahsîn kâbil olmayacak vechile külliyyen hedm ve tahrîb ve haklarında ber-muktezâ-i şer'-i kavîm îcâb ve iktizâ eden edeni icrâ ve tertîb ve şürûr ve mazarratlarından bilâd ve ubbâdî te'mîn ve tatmîn edüp lâkin bu vesîle ile celb-i mâdde ve şekâvette alâkası olmayanlara ta'arruzdan ve hılâf-ı melhûz bir dâ'iyeyi mûceb olacak vaz' ve hareketden ittikâ ve mücânebet olunmak bâbında ()

Fî evâ'il-i B [Receb] sene [1]155

[41]

Erzurum vâlisi Vezîr Numân Paşa'ya ve Karahisâr-ı Şarkî kâdîsına hüküm ki, Karahisâr-ı Şarkî a'yânından Ali Bey-zâde oğlu Mehmed ve Yazıcı Ömer Efendi oğlu demekle ma'rûf kimesneler ile Karahisâr-i Şarkî ahâlîsinden hesâb ve kitâbların görülmek için Sivas'a ihzâr olunmak bâbında bundan akdem mübâşir ma'rifetiyle Sivâs vâlisi vezîrim Ali Paşa'ya hitâben sâdır olan fermân-ı cihân-mutâ'ım mücebiyle tarafından buyruldu ile mübâşir mûmâ-ileyh irsâl olunmuşiken, mezbûrlar güyâ Âsitâne tarafına gitmişlerdir, diyü paşası ve kâdîsı taraflarından i'lâm olup, lâkin mâdde-i merkûme vukû'ından çend rûz sonra mezbûrların ve sâ'ir a'yân zinde olan yaramazların zulm ü te'addîlerinden nâşî Akşehir Nahiyesi'nden bin hâne mikdârı re'âyâ evtân-ı kadîmelerin terk ve ıyâl ve etfâlleriyle Der-aliyyeye gideriz, diyü Sivâs sınırına vardıkları vezîr-i müşârun-ileyhin mesmû'ı oldukda, içlerinden yetmiş seksân nefer mikdârı müsinn ve ihtiyâr kimesnelerin getirülüp istintâk olundukda a'yândan şikâyet edüp "bir senenin zarfından iki yüz yetmiş kise akçe kadar sâliyâne tahsîli ile tâkatimiz kalmadı ahvâlimiz ifâde için Der-sa'âdete râhil oluyoruz" diyü tazallüm-i hâl eylediklerin müşârun-ileyh kağıdıyla i'lâm ve inhâ ve Sivas nâ'ibi Seyyid Halil -zîde ilmuhû-dan gelen arzında dahi Karahisâr-i Şarkî Kazâsı muzâfâtından Aşgarovası Nâhiyesi'ne (?) tâbi' Uğrunca nâm karye sâkininden Seyyid Osman ve Sıyrıldı (?) nâm karyeden İsmail ve Derecik nâm karyeden Hasan ve Güzel-i Sağîr Karyesi'nden (?) Seyyid Veli ve Güzel Kiler Karyesi'nden İsmail ve Murâd-ı Şeyh Karyesi'nden İbrahim ve Sadâver Karyesi'nden Ömer ve Gümeşli Karyesi'nden Seyyid İsmail ve (..) Karyesi'nden Yûsuf ve Karakaş Karyesi'nden Mustafa ve Çakırlı Karyesi'nden Ömer ve Müstecâb-ı Şeyh Karyesi'nden Ebûbekir ve (..) Karyesi'nden Ahmed ve Afşar Karyesi'nden Ahmed ve (..) Karyesi'nden Süleyman ve Eski Sarıca'dan Ahmed ve (..) Karyesi'nden İbrahim ve Çörenceç Karyesi'nden Süleyman ve Balçık Karyesi'nden Süleyman ve Karımış Karyesi'nden Hamza ve Duraguş Karyesi'nden Seyyid Süleyman ve (..) Karyesi'nden Minas ve (..) Karyesi'nden Ertan ve (..) Karyesi'nden (?) Orhan ve Yerek Karyesi'nden (?) Bogos ve (..) Karyesi'nden (..) ve Eskisaz Karyesi'nden Sarkiz ve Bayır Karyesi'nden Halîl ve Şâmenkâr (?) Karyesi'nden (?) Seyyid Burak

ve Alamanik Karyesi'nden Arakil ve yine kazâ-i mezbûra tâbi' Bahâcık Nâhiyesi kurâsından (..) Karyesi'nden (..) ve Sülûs Karyesi'nden (?) (..) ve Güdlü Karyesi'nden Osman ve (..) Karyesi'nden Mustafa ve Mazlûma Karyesi'nden Mehmed ve Tuz Karyesi'nden Üstüvân ve Sulak Karyesi'nden Veli ve Molla Culu (?) Karyesi'nden Molla Süleyman ve Aşağıurun'dan (?) Molla İbrahim ve Yukarı Virân'dan Veli ve Cüce Çukuru'ndan Osman ve Zâr'ndan (?) Halil ve Kara Oluk Karyesi'nden Molla Mehmed ve Musu Karyesi'nden Mahmûd ve Kemen (?) Karyesi'nden Veli ve Keylü Köyü'nden Bâli ve Yalnız Bekliceri'nden (?) İbrahim ve Serler'den Osman ve İki Göyer'den (?) Halil ve Şeyh Karyesi'nden Ömer ve yine kazâ-i mezbûra tâbi' Güzeyir Nâhiyesi'nden Gevher Seyyid Zülfikâr ve Deyr Karyesi'nden Seyyid Hasan ve Dâye Karyesi'nden Ali Beşe ve Akarcık (?) Karyesi'nden Osman ve Azilli (?) Karyesi'nden İbrahim ve Dermân (?) Karyesi'nden Süleyman ve Kâfirâr (?) Karyesi'nden Şahin ve Tırabol Karyesi'nden İbrahim ve Sıracuk'dan Bekir ve Kangalar (?) Karyesi'nden İbrahim ve Tonük (?) Karyesi'nden Hasan ve yine kazâ-i mezbûra tâbi' Suşehri Nahiyesinden Abana Karyesi'nden Mustafa ve Bazu (?) Karyesi'nden Mehmed ve Gezlüş (?) Karyesi'nden Hasan ve Tumlus (?) Karyesi'nden Abbas ve Bahaüddin Şeyh Karyesi'nden Şa'bân ve Ağvanis Karyesi'nden Güvendik ve Toklus Karyesi'nden Asadur (?) ve Aksuzu Karyesi'nden Mehmed ve Gezlüş Karyesi'nden Turmuş (?) ve yine kazâ-i mezbûra tâbi' Alucara Nâhiyesi'nde Aslan Karyesi'nden Osman ve Ermekli Karyesi'nden Ahmed ve Yulus (?) Karyesi'nden Mustafa ve yine kazâ-i mezbûra tâbi' (..) Nâhiyesi'nden Yenice Karyesi'nden Murtazâ ve (..) Karyesi'nden Hasan ve Eğlen Karyesi'nden (?) İsmail Beşe ve (..) Karyesi'nden İbrahim nâm kimesneler derin-i Sivas'da meclis-i şer'â varup kazâ-i merkûm a'yânından Şabhâne emîni Mehmed'in ve Müftû Hüseyin Efendi ve Nakib-i kebîr Halîl ve Hıyâr Müezzîn-oğlu Süleyman Efendi ve Kelekçi-oğlu Ömer Efendi demekle ma'rûf kimesneler ve avânelerinden Köz Dere Nahiyesi'nde sâkin Hacı Yûsuf ve Kara Melik İbrahim ve Hacı Abdülgaaffâr-oğlu Hüseyin ve Odapâre Nahiyesi'nden (?) Hatib Hüseyin Efendi ve Suşehri Nahiyesi'nden Torak-oğlu Nebî ve Yayacık Nahiyesinden Mehmed Bey demekle ma'rûf kimesneler ile (..) (..) Karyesi'nden Kişniş-oğlu Kirkor (..) (..) ve Kişniş ve Benkla-oğlu Yogus ve Sertoloslu Serdi (?) nâm zımmîler birbirleriyle yekdil ve yekcihet olup bin yüz elli dört senesi Cemâziye'l-evvelisinde kırk iki bin beş yüz

guruş ve bir bucukları üzre yedi bin beş yüz guruş ve yine ikileri üzre yirmi iki bin beş yüz guruş ve yine ikileri üzre yirmi bin guruş ve yine bir buçukları üzre altı bin guruş sâliyâneler tevzî' ve taksîm edüp, bundan akdem Karahisâr'da dahi sâliyâne vukû'ından sihâm ikrâz ve tahmîl olunmak üzre yedlerine senedât verilmiş iken, amel etmeyüp tahammüllerinden ziyâde sâliyâneyi bi'l-cümle bunların nevâhî ve kurâlarına tarh ve tahmîl ve cebren ve kahren cem' ve tahsîl ile bi'l-cümle emvâllerin isâ'at ve ifnâ ve her bir sâliyane emr-i şerîfimle vakı' tekâlîf ve hademe-i beldeden ziyâde kendülere me'kûl olmak üzre küllî akçelerin ahz eylediklerine dahi kanâ'at etmeyüp, otuz beş bin beş yüz guruş sâliyâne dahi tarh ve tahmîl ve tevzî' eylediklerinden bir vechile edâyâ tâkat ve iktidârları kalmadığı ecilden zikr olunan nevâhî kurâları bi'l-cümle ahâlî ve a'yânlarıyla kalkup perâkende ve perîşân ve her birlerinden bir nefer kimesne ahvâllerin ifâde ve takrîr için Der-i devlet-madârıma râhil olduklarını takrîr ve inbâ etmiş ve bu misillü mezâlim ve te'addiyâtın def' ü ref'içün adâletnâme-i hümayûnumla tenbîh ve te'kîd olunmuşiken, yine fukarâ-yı ra'iiyyete bu gûne cevri ü ezâ olunmak rızâ-yı hümayûnuma mugâyir olup, imdi işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, mezbûrân Ali Beyzâde oğlu Mehmed ve Ömer ile Sivâs nâ'ibi mevlânâ mûmâ-ileyhin arzında mezkûru'l-esâmî olanların alâ eyyi-hâl üzre ahz ve meclis-i şer'a ihzâr ve şerlerinden vatanlarını terk ile Der-sa'âdetime gelmek murâd eden husemâları ve sâ'ir da'vâ-yı hukûk eden hasımlarıyla terâfu'-ı şer' ve zimmetlerinde olan hukûk-ı ibâdî ashâbına ba'de'l-istirdâd mezbûrân habs ve üzerlerine sâbit olan mevâd tescîl hamiyet-i şer'iiye olunduktan sonra sûret-i sicilleriyle keyfiyyeti Der-sa'âdet'ime i'lâm ve ba'dehû vârid olan emr-i şerîfim mûcebiyle amel ve hareket eyleyüp ve husûs-ı mezbûra bu def'a olan me'mûriyetine ve fî mâ-ba'd fukarâ-yı ra'iiyyet üzerlerinden bu makûle zulmün cevri ve te'addîlerin def' ü ref' olunacağı ve herkes yerlerinde ve yurdlarında kemâl-i emn ve rahat ile mütmekkin olmalarına himmet-i mülûkânem masrûf idüğünü mezbûrlara ifâde ve işâ'at ve cümlesinin evtân-ı kadîmelerinde mutayyib ve memnûnen takrîr ve iskânlarına ve sâ'ir etrâfda perîşân olanların dahi istîmâletler vererek yerlerine celb ve cezbine miknet ve'l-hâsıl imaret-i memâlikden ibâret olan fukarâ-yı ra'iiyyetin vücûh-ı mezâlim ve te'addîyâtdan âsude olmaları ve hukûk-i ibâdî ashâbına istirdâdî keyfiyyetin sûret-pezîr olmasına ne mertebe matlûb ve müstelzim idüğü beyândan müstağnî olmağla, göreyim seni da'vâlarının

alâ eyyi-hâl ma‘rifet-i şer‘le temşiyet bulmasına ve yerlerinden olanlarının yerlerine ve yurdlarına i‘âde ve ircâ‘larına kemâl-i emn ve râhat ile sâkin olmalarına fevka'l-hadd sarf-i celb-i himmet edüp, bu bâbda ednâ-yı iğmâz ve te‘âmî ve zerre kadar ihmâl ve tevânî hasebiyle husûsat-ı merkûmenin te'hîre kalmasına ruhsat ve cevâzdan gâyetü'l-gâye ittikâ ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı Câ [Cemâziye'l-evvel] sene 1155

[42]

149

Şikâyet'e nakl olunmuştur.

Evâ'il-i C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

Rumili vâlisine Sofya mollasına Köstendil ve Niş ve Samako ve () kâdîlarına hüküm,

Hâlâ Trablusşam vâlisi Vezîr Mustafa arz-ı hâl gönderüp, vezîr-i müşârun-ileyhin Havâss-ı Refî‘a Kazâsı'na tâbi‘ Çatalca nâm mahallde mutasarrıf olduğu ma‘iyyetine öteden beru kasablık için Rumili'nden Sofya ve Köstendil ve Niş ve Samako câniblerinden marya koyun iştirâ olunageldiği, birkaç seneden beru ol havâlîlerden koyun aldırılmaz, diyü voyvodaya zahmet ve ehl-i örf tâ'ifesine irtişâ ile tahrîmden hâlî olmadıkların bildürüp, öteden beru alınagelen bin yüz marya koyunu ol havâlîlerden ashâbından hakk ve zimmetlüyle akçeleri ile iştirâ ve Çatalca'ya gelince yol üzerinde ba‘zı geçid ve derbend ve köprülerden bâc ve fıkdan akçesi nâmıyla rencîde vü remîde olunmamak bâbında hükm-i hümayûnum recâ etmeğin, vech-i meşrûh üzre yalnız bin beş yüz re's ağnâmın iştirâ ve naklinde mümâna‘at ve ol vechile te‘addî olunmaya diyü yazıldı.

Fî evâhır-ı Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]155

Ber-vech-i arpalık Avlonya Sancağı mutasarrıfı Mahmûd Paşa -dâmet me‘âliyhû-ya ve Avlonya nâ’ibine hüküm ki,

Trablusgarb re’îsleri'nden el-hâc İbrahim nâm kimesne yirmi seneden beru ocağ-ı mezbûrun beylik sefînesiyle korsanlıkda emrâr-ı evkât ve altı ay mukaddem bir kıt’a beyliğin sefînesiyle keşt ü güzâr üzre iken şiddet-i rûzgâra tesâdüf ile sefînesi rahnedâr olmağla, Avlonya Limanı'na duhûl ve kal’a üzerinde sefînesini ta’mîr eder iken Venedik tarafından iki kıt’a kalyon ile ve çekdiri ve firkate ve şahtiye gelüp re’îs-i mûmâ-ileyhi ahz ve esîr eylemek irâdesinde olmalarıyla, bil’l-cümle ahâlî ve zâbitân ve Françe konsolosu tavassutıyla ve Avlonya nâ’ibi huzûrunda birbirlerine zarar etmemek üzre ve Venedik sefînelerinin başbuğ nâmında olan Funurmar (?) nâm kapudân yedine hüccet-i şer’iyye verildikten sonra üç gün mürûrunda leylen re’is-i mezkûrun sefînesin basup âlât ve mühimmâtın nehb ü gâret etmeleriyle, re’is-i merkûm dahi ahâlî-i Avlonya tarafından yedine verilen mahzar mantûkunca Der-aliyye’me gelüp arz-ı hâl ve tazallüm-i hâl eyledikde, husûs-ı mezbûr mevsûkun bihim kimesnelerden sırren ve alenen teftûş ve tefahhus ve sıhhat ve hakîkati üzre arz ve i’lâm olunmak içün sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, sana hitâben sâdır olan emr-i şerîfime binâ’en emr-i şerîfim cümle muvâcehesinde dahi kırâat ve keyfiyet-i mezbûrenin sıhhat ve hakîkatini cemm-i gafîr ve cem’-i kesîr ba’zı kimesnelerden su’âl eyledikde, bundan akdem re’is-i mezkûr şiddet-i rûzgâra müsâdefe ile Avlonya Kal’ası üzerine gelüp rahnedâr olan sefînesini ta’mîr ve terkîm eylemek niyetinde iken re’âyâ Körfez Kal’asında olan Venediklüler’e haber vermekle iki kalyon ve üç kıt’a çekdiri ve bir iki firkate ile sefîne-i mezkûreyi almak sevdâsıyla zuhûr ve re’is-i merkûmun yolunu sedd eylemeleriyle levendât perâkende ve re’is-i merkûm el-hâc İbrahim firâren kalmağla, sefînesin bağlayup keyfiyyeti arz olunmak üzre iken Âsitâne-i sa’âdet’imde mukîm Balyos tarafından re’is-i merkûma korsanlık ile ba’zı kal’a ve memleketlerine ta’arruz etmekle sefînesinde bulunan esîrler Venedik re’âyâsıdır, diyü idda’â ve merkûm İbrahim re’is Âsitâne-i sa’âdet’ime gelmekle, vekîli Mehmed nâm kimesne ihzâr ve sefînesinde bulunan dört nefer esîrler getürdülüp su’âl olundukda “el-hâc İbrahim Re’îs gerçi korsanlık içün Trablus’dan çıkup, lâkin bu seferde bizleri ahz etmemiştir. Birimiz ânın yedinde esîr olalı yirmi sekiz ay ve birimiz on dört sene ve birimiz iki sene ve birimiz on yedi aydır ve dört

neferden ziyâde esîri yokdur ve ikisi Venediklü ve ikisi Napoli'den (...), mukaddemâ ahz eylemiştir” diyü meclis-i vâhidde haber verüp ve zikr olunan esîrleri ve Dırac Konsolosuna sâdır olan emr-i şerîfimle taleb eylemekle teslîm olunmuşdur, fî nefsi'l-emr re'îs-i mezkûrun mağdûr olduğunu sahîhan haber verdiklerin, bu def'a Der-aliyye'ye vurûd eden arzında ifâde ve tahrîr olunmağla, fî mâ-ba'd Devlet-i aliyye'm sularında ve limanlarında korsanlık etmemek şartıyla rabt olunan sefînesi âlât ve mühimmatı re'is-i merkûma teslîm ve sebîli tahlîye olunmak bâbında fermân-ı âlî-şân sâdır olmuştur.

Fî evâhır-ı Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]155

151

Şâm vâlisi ve mîr-i hâccı Vezîr Süleyman Paşa'ya hüküm ki, Şâm Eyâleti'nde Saydâ Mukâta'ası mülhakâtından Taberiyye nâm mahallde sâkin olan şakî başına nîce eşkıyâyı ve kuttâ'î't-tarîk makûlesini cem' ve ihzâr ve makarr ve mefsedeti olan kal'ada tahsîn ve karâr ve envâ'-ı fezâhat ve şekâvet îkâ'ına ictisâr eylediği elli bir ta'rîhinde arz ve mahzarla i'lâm ve iş'âr olundukda, tahsîn etdiği kal'ası hedm ve tahrîb ve cezâ-yı sezâsı icrâ ve tertîb olunmak bâbında sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, sana hitâben şeref-sudûr bulan emr-i şerîfim Şâm'dan infisâlin hengâmına tesâdüf etmekden nâşî alâ hâlihî terk olunmağla, şakî-i mezbûrun rûz be-rûz şekâvet ve te'addîsi terakkî bularak mürûr ü ubûr eden kavâfil ve ebnâ-yı sebîle îsâl-i mazarrat ve Şâm-i Şerîf nevâhîsinde Havrân Kurâlarına itâle-i dest-i gâret ettiği selevin vezîrim Ali Paşa tarafından i'lâm ve arz ve mahzar birle istihdâm olundukda, tâğî-i mezbûrun i'dâm ve izâlesi vâcib olmak hasebiyle mukaddemâ sana hitâben sâdır olan emr-i şerîfim mücebince üzerine varılup, me'men ve penâh ittihâz ettiği kal'a hedm tahrîb ve cezâ-i lâyıkı icrâ ve tertîb olunmak üzre müşârun-ileyhe hitâben dahi vârid olan emr-i şerîfim eyyâm-ı azline tesâdüf etmekle te'dîb ve gûşmâli bu ana dek mânend-i ukde te'hîr olunduğundan, şakî-i mezbûrun mel'anet ve adâveti gün be-gün ziyâde olarak bilâd-i Şâm ve etrâf ve civârına musallat olup ve tahsîn ettiği kal'ayı metânet ve mukâbelesinde olan mahalle müceddeden dört kat metîn ve müstahkem kule inşâdıyla bir sıyânet vererek bilâd-ı küffârdan hafîyen getürdüğü dört kıt'a cedîd şâhî topların kule-i mezbûreye vaz' ve ta'yîn ve

mühimmât ve cebehânesin tertîb ve tesviye etmekle, tarîk-i merkûmdan amed-şüdde me'lûf olan kârbân ve Mısır ve Kudüs-i Şerîf'den tevârüd eden ebnâ-yı sebîl bi'l-küllîye munkatı' olduğundan gayrı şakî-i mezbûr Şâm-ı Şerîf [43] Sancağı'nda vâkı' olan mukâta'âta ve ze'âmet ve tîmâr ve evkâf kurâlarına dahi îsâl-i gezend ve şekâvet ve mahsûlâtların ahz ve devâbb ve mevâşîlerin gasb misillü irtikâb-ı şenâ'at ve fukarânın perâkende ve perîşân olmalarına sebep ve illet olmağla, bundan böyle dahi te'dîb ve gûşmâli bir müddet ihmâl ve tevakkuf olunmak lâzım gelse ma'âzallâhi te'âlâ bilâd-ı Şâmî'ye kendü mazarratı sirâyet ve kesret-i eşkıyâ ile tevfir-i cem'îyyet edeceği ve encâmı vahîm olacağı zâhir ve âşikâr olduğun bu def'a mahsûs kağıdınla i'lâm ve inhâ tahsîn ettiği hisârı tahrîb ve cem'îyyetin tefrîk ve cezâ-i sezâsı icrâ ve tertîb olunmak için fenninde mâhir iki nefer humbaracı ve üç nefer lağımçı ta'yîn olup bu husûsa me'mûriyetini hâvî müceddeden emr-i şerîfim sudûrunu iltimâs ve istid'â etmişsin, kuyûd-ı ahkâma tâbî' olundukda, şakî-i mezbûrun mukaddem olan hengâm-ı hükûmetinde irtikâb ettiği fezâhat ve udvân ve cesâret eylediği şekâvet ve tuğyân tafsîlen arz ve mahzar birle ifâde ve beyân olundukda, elli bir tarihinde sana ve ol vakitte Saydâ beylerbeyisi olan İbrahim Paşa'ya hitâben ber-minvâl-i meşrûh mü'ekked emr-i şerîfim verildiği ba'dehû ol emr-i şerîf vurûdu Şâm'dan infisâline tesâdüf etmekle temşiyet-i kâr alâ hâlihi kaldığı ve şakî-i mezbûrun şürûr ve mel'aneti mütezâyîd olduğu selefin müşârun-ileyh tarafından i'lâm ve başka arz ve mahzar birleistirhâm olundukda, avdet-i hacc-ı şerîfde bi'z-zât üzerine varup kal'asını tahrîb ve cezâsını tertîb etmek üzere elli üç senesinde dahi selefin müşârun-ileyhe hitâben emr-i şerîfim verildiği mukayyed bulunmağın, bu takdîrce tahrîrâtın mantûkı ve mukaddemâ sâdır olan evâmîr-i şerîfem mazmûnatı üzere şakî-i mezbûrun i'dâmı mertebe-i vücûba resîde olmuş bir hâlet olduğuna binâ'en iltimâsına müsâ'ade olunup zikr olunan humbaracı ve lağımçı techîz ve irsâl olunmağla, şakî-i mezbûrun alâ eyyi-hâl tahsîn ettiği kal'asın külliyen hedm ve tahrîbi ve cezâ-yı mâ yelîkasının icrâ ve tertîbi fermânım ve bu husûsun temşiyeti hâsetsen senden matlûb-ı hümayûnum olmağın mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde bu bâbda üslûb-ı hakîm üzere hareket ve şakî-i mezbûr tarafına ser-i rîşte vermeksizin iktizâ-yı hâle göre azîmet birle ale'l-gafle üzerine varup muhâbereye tasaddî iderse sen dahi merdâne ve dilîrâne muhâbere ve mukâtele ile bi-mennihi te'âlâ alâ eyyi-hâl kendüyi hayyen ve

meyyiten ahz ve hayyen ele getürdükde bilâ-emân cezâsını teryîb ve cem'iiyetini tefrîk ve teşyîd ve tahsîn eylediği kal'ayı ve etrâfında inşâd ettiği kuleleri hâkine berâber esâsından külliye hedm ve tahrîb ve âsâr ve etlâl kalmamak üzre mahv ü tahrîk ve dâ'ire-i cem'iiyetinde olan şekâvet pîşeleri dahi tenkîl ve te'dîb edüp fî mâ-ba'd şürûr ve mefâsidinden ol havâlîleri te'mîn ve terfîye ve vücûd-ı habâset-âlûdundan rû-yı arzı tenzîf ve tathîr ve senden matlûb olduğu üzre bu husûsun itmâm ve temşiyetine sa'y-ı belîğ eylesin, lâkin şekâvette alâkası olmayanlara dahi bu bahâne ile vechen mine'l-vücûh ta'arruz olunmakdan ve nâ-mülâyim bir nesne hudûs edecek hareketden dahi ittikâ ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]155

152

Çıldır vâlisi Vezîr Yûsuf Paşa'ya hüküm ki,
Bir müddetden beru vâkı' olan Rumili seferleri takrîbiyle çâr-pâ ve devâbb makûlesinin kesret-i i'mâlinden nâşî ekseri helâk olduğundan vücûdî nedret ve kılet bulup Rumili ve makarr-ı hılâfet-i aliyyem olan Mahmiye-i Kostantuniyye ve etrâf ve havâlîsi ahâlîleri çâr-pâ tedarikinde Anadolu câniblerine muhtâc olup, ancak ba'zı canbâz ta'ifesi intifâ'-ı bisâr dâ'iyesiyle bahâdır atları ve tuvâna bârgîr ve deve ve katır ve sâ'ir çâr-pâ makûlelerini iştirâ ve hudûdlardan geçirüp memâlik-i âharına nakl ve bey'a me'lûf oldukları mukaddemâ inhâ olunmağla, bu hâlet Memâlik-i mahrûsemde davarın kıletine bâdî olduğundan gayrı âhar diyârlar gitmesi dahi nîce mahzûrâtı müstelzim olduğuna binâ'en men'-i küllî ile men'i lâzım gelmekden nâşî, herkes havza-i hükûmetlerinde olan geçitleri ve memerrleri muhkem sedd ü bend ve diyâr-ı âharâna davar götürenleri men' ve sayd edüp, mütenebbih olmayanların ellerinde bulunan davarları mîriçün zabt ve kendüleri ahz ve habs ve isim ve resîmleriyle keyfiyetleri bu cânibe arz ve i'lâm olunmak üzre bundan akdem iktizâ eden mahallere evâmîr-i şerîfemle tenbîh-i ekîd ve tehdîd-i şedîd olumuşiken, ba'zı kendini bilmez eclâf makûleleri memnû' ve mündefi' olmayup emr-i şerîfe mugâyir bir hareket ve intifâ'-ı bisâr sevdâsıyla hudûdlardan diyâr-i âharâna devâbb ve mevâşi nakline cesâret eyledikleri yakînen ihbâr olunmağla, hudûdlarda bulunan

vülâtın bu misillü Devlet-i aliyye'm ve ibâdullahın âsâyîşine muzır idüğü emr-i bedîhî olan hâlâtın def' ü ref'inde ıgmâz ve te'âmîye ruhsat göstermeleri be-gâyet istiğrâb olunmuştur. Lâkin fî mâ-ba'd canbazlık dâ'iyesiyle ol havâlîye devâbb ve mevâşî getürenler men'-i küllîyle men' ve zecr olunmak ve mütenebbih olmayup ısrâr edenler ahz ve cezâları tertîb ve sâ'irleri anlar ile tahvîf ve terhîb olunmak fermânım olmağın, sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, sen dahi havza-i hükûmetinde olan memerr ve ma'berleri sedd ü bend eylemen içün muhsûsen sana dahi işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi dâhil-i eyâletinde bulunanlara evvel emirde bu keyfiyeti bir hoşça tefhîm ve işâ'at eyledikden sonra hudûdun dâhilinde olan memerr ve ma'berleri sed ü bend ve dâ'imâ sırren ve alenen tecessüs ve tefahhusdan hâli ve münfekk olmayarak hudûdlardan davar geçürmek murâd edenler men' ve sayd ve bundan sonra dahi mütenebbih olmayup devâbb ve çâr-pâ makûlesini nakl ve emrâr edenleri alâ eyyi-hâl ahz ve emr-i şerîfime itâ'at etmedikleriçün sâ'irler müceb-i ibret ve sebebi nasîhat olmak üzre cezâları tertîb ve davarları mîriçün ahz ve girift ve keyfiyeti bu tarafa i'lâm ile sâ'irleri dahi men' ve terhîb eyleyesin. Husûs-ı merkûmun Devlet-i aliyye'me ve âsâyîş-i bilâd ve ubbâda olan zarar ve mazârı beyândan müstağnî iken ma'âzallâhi te'âlâ ıgmâz ve te'âmî olunmak lâzım gelürse bu bâbda îrâd olunacak özür ve illet kat'an imâle-i sem'-i i'tibâr olunmayup senin kusûr ve rehâvetine hamlolunmağla, bilâ-emân mazhar-ı esr-i itâb olacağın muhakkak ve mukarrerdir. Âna göre kemâl-i teyakkuz ve iştibâh üzre hareket ve ser-mû rehâvet ve ıgmâzdan gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemen bâbında ()

Fî evâhır-ı Câ [Cemâziye'l-evvel] sene[1]155

153

Bir sûreti dahi

Kars beylerbeyisi Çeteci Abdullah Paşa -dâmet me'âliyahû-ya ber-vech-i meşrûh

154

Bir sûreti dahi

Van muhâfızı Üçüncü-zâde Ömer -dâme iclâluhû-ya ber-vech-i muharrer

[44]

155

Bir sûreti dahi

Bayezid Sancağı mutasarrıfı olan Mahmûd Paşa -dâmet me'âliyhû-ya vech-i meşrûh
üzre

156

Bir sûreti dahi

Erzurum cânibi seraskeri Vezîr Ahmed Paşa'ya () hasâret üzre oldukları yakînen
ihbâr olunmağla, bu makûle devâbb ve çâr-pâ götürenleri men'î külli ile men' ve
zecr ve mütenebbih olmayanları ahz ve cezâlarını tertîb ile herkes havza-i
hükûmetini tecessüsden hâli olmamak üzre tenbîh-i ekîdi hâvî Çıldır vâlisine ve Kars
vâlisine ve beylerbeyilerine ve Bayezid Sancağı mutasarrıfına başka başka evâmir-i
şerîfem şeref-bahş-ı sudûr olmağın, ifâde-i hâl zımınında iş bu emr-i şerîfim ısdâr ve ()
ile irsâl olunmuşdur. İmdi keyfiyet ma'lûmun oldukda ol havâlîlerde vâkı' memerr
ve geçidlerde olan tarafından buyrulduklar ile keyfiyet-i mezbûreyi ifâde ve fî [mâ]
ba'd bu gûne canbazlık sevdâsıyla bu taraflardan devâbb ve çâr-pâ götürenlerin
vürûdlarına bir tarîkle ruhsat göstermeyüp men' ve zecr ve mütenebbih olmayanlar
ahz ve tarafına ifâde ile mazmûn-ı emr-i şerîfimi infâz ve sen dâimen bu keyfiyete
nezâret ederek bu husûsun indifâ'ına ve ba'de'l-yevm devâbb ve mevâşî makûlesinin
ol havâlîlere nakl ve emrâr olunmamasına dikkat-i tâm ve sa'y-i mâ lâ kelâm
eylemen bâbında ()

157

Sâbıkâ Avlonya Sancağı mutasarrıfı Mehmed Paşa'ya ve Dergâh-ı mu'allâm
kapucibaşlarından olup bakâyâ tahsiline mübâşir ta'yîn olunan Ali -dâme mecduhû-
ya hüküm ki,

Delvine Sancağı'nda vâkı' Mevrâk ve Çarkılınç ve Aydonat kazâ ve nâhiye
ahâlîlerinin yüz elli bir senesinden elli beş senesine gelince zimmetlerinde bâkî kalan
emvâl-i mîrîye ile elli dört ve elli beş seneleri imdâd-ı seferiyyelerini tahsîl ve fî mâ-

ba'd emvâl-i mîrîye bilâ ta'allül teslîmleriçün nezre-i kâtı'a ile eşkıyâlarını te'dîb ve tenkîl etmek üzre üzerlerine sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, başbuğ nasb ve ma'yyetine Yanya Sancağı mutasarrıfı el-hâc Mehmed Paşa ve Delvine Sancağı mutasarrıfı İbrahim Paşa me'mûr ve taraf-ı Devlet-i aliyye'mden dahi kapucıbaşı mûmâ-ileyh mübâşir ta'yîn olundukdan sonra senin celb-i mâl kaydıyla temşiyet-i maslahat-ı mehâmm ve hâcetin olmadığını mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhâ Mehmed Paşa ve İbrahim Paşa Der-sa'âdet'ime i'lâm edüp ve ikisi ale'l-ittifâk zıkr olunan bakâyâyı yetmiş güne dek tahsîl ve edâya ta'ahhüd ve memhûr kefâlet ve ta'ahhüdün gayrı irsâl ve senin başbuğlukdan ref'ını iltimâs mücebince ref' ve mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh Mehmed Paşa ve İbrahim Paşa müddet-i merkûme inkızâsına dek mâl-ı bakâyâyı tamâmen ve kâmilten tahsîl eylemeleri içün elli beş senesi Rebî'ül-ahîresinde emr-i şerîfim verildikten sonra senin ve kapucıbaşı mûmâ-ileyhin kağıdlarınız gelüp, hülâsâ-i mefhûmundan bakâyâ-yı mezkûrenin bir mıkdarı tahsîl olunup altı yüz binin tahsîli içün me'mûriyetinin ibkâ ve tecdîd olunması tahrîr ve iltimâs etmekle, mûmâ-ileyhâ Mehmed Paşa ve İbrahim Paşa'nın kefâlet ve ta'ahhüdleri makbûl ve mu'teber olmakdan nâşî senin iltimasına müsâ'ade olunmayup gerü mansıbına varmak üzre müceddeden emr-i şerîfimle tenbîh olduğuna binâ'en senin tahsîlinin ve gayrı bakâyâ-yı mebûrenin kusûrunu mukaddemâ fermân olduğuna üzre mûmâ-ileyhâ Mehmed Paşa ve İbrahim Paşa tahsîl etmek üzre elli beş senesinin Cemâziye'l-evvelisinde tekrâr emr-i şerîfimle verildiği Dîvân-ı hümayun'um kaleminde mukayyed bulunup sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, başbuğluğun vaktinde mârrü'z-zıkr kazâlardan gerek kendün ve gerek âdemlerin emvâl-i bakâyâdan on sekiz bin sekiz yüz doksan sekiz gurus ile sâbit yirmi yedi akçe tahsîl ve kabz edüp ve bakâyâ ashâbına memhûr tahvîlât ve tezâkir vermenizle meblağ-i mezkûr mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhâ senden talep eyledikde "tahsîl eylediğim akçeyi başbuğluğun vaktinden tahsîl eyledim, sizlere vermem Devlet-i aliyye'ye ben irsâl eylerim" diyü cevâb ve meblağ-ı mezbûr ile mansıbına avdet eylemekle, Yanya ve Mezrak nâ'ibleri başka başka arz ve i'lâm ve Yanya ahâlîsi mehâzır ve meblağ-i mezbûrun müfredâd defterini irsâl eylemişler. Zıkr olunan bakâyâ emvâlinin cümlesin Der-sa'âdet'ime nakl ve Hazîne-i âmire'me teslîm olunacak emvâl-i mîrîyeden olduğuna binâ'en gerek senin ve gerek âdemlerinin bakâyâ-yı mezbûrdan ber-müceb-i defter tahsîl edüp kendü yanına

alduğun sâbıkü'z-zikrlerden sekiz bin sekiz yüz doksan sekiz guruş ile sâbit ve yirmi yedi akçeyi alâ eyyi-hâl tamâmen ve kâmilen kapucı başı mûmâ-ileyhe teslîm ve sen ki kapucı başı mûmâ-ileyhsin, sen dahi bilâ kusûr Der-sa'âdet'ime nakl ve tesyîr eylemek ve sen dâhi mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, eger meblağ-ı mezbûreyi edâda muhâlefet edersen bi'l-cümle emvâl ve eşyân cânib-i mîrîden zabt olunacağı ma'lûmun olup, bu husûsa bir dürlü ta'allül ve muhâlefet eylememek üzere Dîvân-ı hümayûn'um tarafından emr-i şerîfim tahrîri bâbında bi'l-fî'l Başdefterdârım Ali - dâme uluvvuhû- i'lâm etmeğin vech-i meşrûh üzere amel ve hılâfından gâyetül-gâye hazer ve mücânebet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

158

Erzurum cânibi seraskeri Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki, Gürûh-ı a'câm-ı hadî'a-irtisâmdan ba'zı mechûlül-hâl hîlebâzlar mecd-i hudûd-ı memâlik-i mahrûsem olan serhadlere ma'âzallâhi te'âlâ ihtilâl vermek ve tavâ'if-i askeriye beynlerine şerr ü şûr düşürmek zu'm-ı fâsidiyle serhadlere ve Ordu-yı hümayûn'uma gelüp, beyne'n-nâs ilkâ-ı erâcîf ve ekâzîb ile îkâz-ı nâriye-i ihtilâl ve fesâda cesâret eyledikleri sem'-i hümayûnuma resîd olmağla, ol makûleler sırren ve hafiyyeten teftîş ve tefahhus birle alâ eyyi-hâl ele getirülüp bilâ-emân cezâların tertîb ve şerr ve mefâsidlerinden serhâdât-ı İslâmiyye te'mîn ve tathîr olunmak fermânım olmağla mahsûsen işbu emr-i şerîf ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. Vusûlünde sen ki seraskeri müşârun-ileyhsin, Ordu-yı hümayûn'uma ve nefsi-i Erzurum'a o makûle îkâz-ı şerr ü şûr dâ'iyesinde olan mechûlül-hâl a'câm makûlelerin dâ'imâ hafiyyeten teftîş ve tefahhusdan hâli olmayup ele girenlerin bilâ-emân cezâların tertîb ve kir ve gezendlerinden ol havâlîleri te'mîn ve tanzîf eyleyüp ve kezâlik serhadlerde bulunan muhafızîn dahi müteyakkızâne hareket ve sırren o makûleleri teftîş ve ele girdüklerinde cezâların tertîb etmek üzere fermân-ı hümayûnum sâdır olduğun kendülere tarafından hafiyyeten kağıdlarıyla tefhîm ve anlar dahi bulundukları serhâdâtı o misillü eşrârın vücûd-ı habâset-âlûdlarından tathîr eylemelerine bir hoşca telkîn ve ta'lîm edüp, velhâsıl bu gûne müfsidlerin i'dâm ve

izâleleriyle serhadllerin ve Ordu-yı hümayûn'umun nizâm ve intizâmalarını tatarruf-ı halelden sıyânet ve serhadların ve asâkirin vücûh-ı âsâyiş ve itmi'nânlrında bezl-i miknet eyleyesin. Lâkin bu husûsda mezîd-i tahrrî ve dikkat eyeleyesin ki, bî-günâh nüfûsun telef olması ve nâ-mülâyim nesne hudûs etmesi gibi mahzûrât dahi zuhûra gelmeye âna göre mütebassırâne hareket eylemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i C[emâziye'l-âhır] sene[1]155

[45]

159

Erzurum cânibi seraskeri Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki,
Geçen seneden beru ol-havâlîlerde bi'l-iktizâ me'mûr kılınan esnâf-ı askeriyenin kesret-i emr-i şerrlerinden nefis-i Erzurum ve havâlîlerin belki bütün eyâletlerin dâhilinden bulunan fukarâ-yı ra'iiyyete ve ahâlî-i memleket mübtelâ-yı meşakkat ve giriftâr-i renc ü mihnet olacakları ve içlerinden ba'zıları dahi bu zahmete tâkat getürmeyüp, evtân-ı kadîmelerin terk ile celâ-yı vatan edecekleri ihtimâlden ba'îd olmayup, lâkin onların evtân-ı kadîmelerinde bulunmaları ferâğ-bâl ve refâh-hâl ile zıra' ü hars ve kesb ü kâra meşğûl olmaları tavâ'if-i askeriyenin muhtâc oldukları umûr-ı zarûriyyeleri temşiyete bâdî ve vüs'at-i ayş ve râhatlarına medâr-ı küllî olduğundan gayrı, fukarâ-yı ra'iiyyetin vücûh-ı ızdırâbda emniyetleri hemân sunûf-ı askeriyenin ahd-i râhatları olduğu kazâyâ-yı mücerrebeden olmağla, binâ'en-aleyh o makûle evtân-ı kadîmelerin terk eden re'âyânın yine kadîm yurdlarına nakl ve iskânları ve ahâlî-i memleket ve fukarâ-yı ra'iiyyetin emn ve refâhiyetleri zimmet-i saltanatıma vâcib olmağın mahsûsen işbu emr-i şerîf ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde sen ki serasker-i müşârun ileysin, keyfiyeti merkûmenin vücûh-ı muhassenâtı ne mertebeye resîde idiği beyândan müstağnî olmağla, zâtında olan himmet-i sadâkat ve azîmet-i sârife muktezâsınca havâlî-i Erzurum'da ve hemân âhar eyâletlerde bulunan re'âyâdan evtân-ı kadîmelerin terk ile perâkende olanların her nerede iseler teftîş ve tefahhus birle alâ eyyi-hâl buldurup istîmâletler vererek oldukları yerlerden kaldurup kadîm yerlerine ve yurdlarına nakl

ve iskân ve anların ve sâ'ir yerlerde kalanlarınun ve bi'l-cümle ahâlî-i memleketin emn ü emân ve râhat ve itmi'nânlarına bezl-i tâb ü tüvân eyleyüp, hâsıl-ı kelâm rıhs ü rehâ-i vilâyetden ibâret olan fukarâ-yı ra'ıyyetin perîşân olanlarından bir ferd geride kalmamak üzre merâsim-i celb-i kulûblarına ri'âyet olunarak cümlesin evtân-ı kadîmelerine cezb ve iskânları ve istîmâletler verilerek fukarâ-yı ra'ıyyete ve ahâlî-i memleketin vücûd-i âsâyişleri husûsu senden matlûb olmağla, göreyim seni bu merâmın bir vefk-ı dilhâh-pezîrâ-yı itmâmına ikdâm ve memleketin şen ve âbâdân olmasına ihtimâm-ı tâm eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i C[emâziye'l-âhır] sene[1]155

160

Adana vâlisine ve serdâr vekîline hüküm ki,
Adana sâkinlerinden atîk serdengeçtileri ağalarından on yedi bölüğün Musa Bâlî-zâde Mustafa -zîde kadruhû- pîr ve ihtiyâr olup nüzûle iktidârı olmamağla, mûmâ-ileyhin bu sene-i mübâreke sefer teklîfi ile kazâ-i mezbûrdan ve âhar refâkat eden zâbitân ve mübâşir taraflarından dahl ve ta'rruz olunmamak üzre hâline merhameten afv ve ikâmetine izn verilmekle, vech-i meşrûh üzre mezbûrun pîr ve nâ-tüvân olduğuna binâ'en hâline ol-vechile merhâmeten meks ve ikâmet eylemesine muvâfakat olunmasına diyü vezâretle bi'l-fi'l Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası olan vezîrim Hasan Paşa -edâmellâhü te'âlâ iclâlehû- tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzre amel olunmak için yazılmışdır.

Fî evâ'il-i C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

161

Lefkoşa kâdîsi ve Kıbrıs muhassılına,
Sen ki muhassıl-ı mûmâ-ileyhsin, südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp Kıbrıs Cezîresi'nde Karpas Kazâsı'na tâbi' Kurne nâm karyede sâbıkâ Kıbrıs muhassılı Hasan tarafından mîrî tahsîldâr olan Aca Nikola (?) nâm zımmî cezîre-i mezbûre

sâkinlerinden Cafer nâm kimesnenin birer evlâdlarıyla ahâlî-i sâ'ireden beş nefer kimesneleri korsan keferesine bey' eylediğinden mâ-adâ karye-i mezbûreyi Malta korsanına basdurup ahâlîsini esîr ettirüp, bu gûne şekâvete cesâreti zâhir, diyü mesfûr Âsitâne-i sa'âdet'ime ihzârîçün sâdır olan fermân-ı âlî ile ta'yîn olunan Mustafa -zîde kadruhû- mesfûru ahz ve habs eyledikde, sen ki muhassıl-ı merkûmsun, ahâlî kazâ-i merkûm tarafına ihzâr ve mazmûn-i emr-i şerîfim cümleye i'lâm ve işâ'at eyledikde, bi'l-cümle ehl-i kazâ mesfûrun hakkında "inhâ olunan ifk ve iftirâdır kazâmız korsan tâ'ifesinden hâlî olup muhassıl tarafından müslim tahsîldâr olmadığından mesfûr tahsîldâr nasb olunagelmıştır, mesfûrun maskat-ı ra'sı kazâmızdır, bu misillü hılâf-i hareket ile korsan tâ'ifesine karye basdurup ve ahâlî-i kazâdan birkaç esîr bey' eylediği vakı' olmamıştır" diyü cümle ahâlî-i kazâ hüsn-i hâline şehâdet eyledikten mâ-adâ mübâşir-i mûmâ-ileyh sırren ve alenen tecessüs ve tefahhus eyledikde, fi'l-hakîka mesfûr bu misillü hılâf-ı hareketde bulunmadığın ma'lûm olmakdan nâşî, mesfûrun ihzârîçün sâdır olan emr-i şerîfmin mahalli terkîn ve ıtlâk olunmak bâbında emr-i şerîfim verilmek recâsına vâkı'-ı hâlî arz eylediğin ecilden, vech-i meşrûh üzre ihzârdan men' ve afv ve ıtlâk ve verilen emrin kaydı ref' ve terkîn olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâ'il-i C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

[46]

162

Vezâretle bi'l-fi'l Dergâh-ı âlî yeniçerileri ağası Vezîr Hasan Paşa ve İstanbul kâdîsına ve şehremîni () ve hassa mi'mârbaşı el-hâc Mehmed -zîde mecduhû-mâya hüküm ki,

Makarr-i hılâfet-i aliyyem olan Mahmiye-i Kostantıniyye'ye etrâf ve eknâfdan gelüp hanlarda ve bekar odalarında meks ve ikâmet eden ecnâs-ı muhtelifenin kesreti ekser-i ahyânda killet-i nân ve luhûm ve sâ'ir zahâire bâ'is ve bâdî ve İstanbul ahâlîsinin zarûret ü muzâyakalarına mü'eddî olduğundan nefsi-i İstanbul ve muzâfâtında fî mâ-ba'd mücedden hân ve bekâr odaları binâsına ve bâ-husûs mahsûsen hatt-ı hümayûnum sâdır olmadıkça müceddeden gerek kârgîr ve gerek

tahta hân îcâd ve ihdâsına kat'an bir ferde ruhsat ve müsâ'ade olunmayup, ve'l-yevm mevcûd olan hânların hey'ât-ı asliyelerinden ziyâde içlerine yekyerden oda zamîmesi ve hâricden arsa ilhâkı ve sâ'ir vechile tevsî' olunmalarına zinhâr ve zinhâr cevâz ve mesâğ gösterilmeyüp ve fî mâ-ba'd nefsi-i İstanbul ve muzâfâtında çarşı ve pazar içlerinde ve mahallât aralarında vâkı' eşhâs-ı mechûlü'l-ahvâle beyt ve mesken olan ol makûle hân ve bekar odaları ve na'lbend dükkânları sûretinde Koltuk Hânları ta'bîr olunan mahallerin yerinde sâhib-i töhmet ve mezânne-i şakâvet bir yaramaz bulunup ahz olundukda, ol han ve odalar ve na'lbend dükkânlarında sâkin olanların cümlesi ihrâc ve tahlîye ve kapusu bend ve bir dahi bekâr sâkin olmamak için mahallât arasında ise müte'ehhilîn odaları ve çarşı ve pazar içinde ise iktizâsına göre esnâf dükkânları yaptırmak üzere ashâbına tenbîh olunmak ve eger sâhib-i kadîmi yok diyü i'tirâz ederse vech-i meşrûh üzere evli odaları veyâhud mevkı'ına göre esnâf dükkânları yapmak şartıyla zî-kudret kimesnelere kıymet-i misliyesiyle bey' için ibrâm olunmak ve ıyâzenbillahi te'âlâ o makûle hân ve bekâr odalarından ve na'lbend dükkânlarından muhterik veyâhud harâb olup ta'mîr ve tecdîde muhtâc olanlarını dahi vech-i sâbıkuz-zikr üzere evli odaları ve esnâf dükkânları yaptırmaya izn verilüp müceddeden bekâr odaları va hân ve na'lbend dükkânları üzerlerine bekâr odaları binâ olunmasına ve ta'mîrlerine min ba'd bir dürlü ruhsat ve müsâ'ade gösterilmemek ve îrâde olunan illet zuhûrunda evli odaları ve dükkânlar yapmak ve adem-i kudret izhâr edenlere satmak üzere tenbîh olundukda, kudret-i muhakkak olanlardan ba'zıları mürûr-ı eyyâm ile yine kendü murâdı üzere binâ etmek mülâhazasıyla adem-i kudret izhâr ve yâhûd bu gün yarın fûruht ederim diyü imrâr-i evkât birle avk ve te'hîre ictisâr eylediği zâhir ve aşikâr olur ise bu makûle hayâlât-ı kâmvereye zâhib olanlara meydân ve ruhsat verilmeyüp, kudreti muhakkak olduğu hâlde bi-eyyi-hâl müte'ehhilîn odaları ve dükkânlar yaptırılmak ve adem-i kudreti sâbit ve müte'ayyin olduğu sûretde özür ve illeti ısgâ olunmayup, ma'rifet-i şer'le değeri bahâsıyla sattırılmak, ve'l-yevm mevcûd olan hân ve bekâr odaları sâkinlerinin birisinden hilaf-i şer' hareket-i şenî'a zuhûr eylediğin muktezâ-i şer' üzere te'dîb olundukdan sonra o misillü yaramazları han ve odalarına koduklarıçün hancılar ve odacılar dahi ahz ve te'dîb olunmak üzere bu vechlere yeniçeri ağası ve İstanbul kâdîsi ve şehremîni ve mi'mâr başı bulunanlar ittifâk ve ittihâd ile mezîd-i ihtimâm ve bast ü temhîd olunan keyfiyâta mugâyir özür ve ayb îrâdına cesâret ve

tasaddî ile ısrâr eden ashâb-ı akâr her kim olursa olsun sâ'ire mûceb-i ibret ve sebeb-i nasîhat olmak için ahz ve habs ve tazyîk ve nefy ü tağrîb ve muktezâ-yı hâle göre hakkında lâzım gelan zecr ve ta'zîb icrâsıyla te'dîb olunacakları ifâdesi iktizâ edenlere ifhâm ve bu şurût fî mâ-ba'd düstûr'l-amel tutulmak için mahkemelerde sicill-imahfûza kayd ü bend olunmak üzere bin yüz kırk sekiz senesi evâhır-ı saferî târîhiyle mü'erreh ve hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûnumla mufassal ve meşrûh emr-i şerîfim sâdır ve bu âna dek mazmûn-ı münîfi icrâ ve tenfîz olunmuş idi. Lâkin ba'zı ufak müsekkafâtı ve erâzil ve eytâm makûlelerinin ve sâ'ir ibâdullâhın emlâk ve akârları olan kadîm na'lbend dükkanları ve bekâr odaları ve hanların mürûr-ı eyyâm ile külliyyen harâbe müşrif olmayup sekaf ve kiremid ve kepenk ve pencere ve suvâ misillü ta'mîre muhtâc mahallerini ashâbı ta'mîr etmeyüp, gitdikçe dahi ziyâde harâb ve bu takdîrle evkâfa ve ashâb-ı akâra özür ve hasâret vukû'ı iktizâ edüp, ancak zamân-ı meymenet-nişân-ı şâhânemde gerek evkâf ve gerek ibâdullâha mikdâr-ı zerre zarar tertîb olunmasına kat'an rızâ-yı şerîfim olmamağla, zikr olunan hatt-ı hümayûnumla mu'anven sâdır olan emr-i şerîf-i âlî-şânım Dîvân-ı hümayûnum kaleminde hıfz olunup, ba'de-izin ol emr-i şerîfde mezkûr ta'mîrât maddesi ref' ve imhâ ve müceddeden yine hatt-ı şerîf-i inâyet-rûnümünla mu'anven şeref-bahşâ-yı sudûr olan işbu fermân-ı âlî-şânımın mazmûn-ı mevhibet-meşhûnı icrâ ve imzâ olunmak bâbında fermân-ı hümayûnum sâdır olmağla, imdi fî mâ-ba'd ol makûle kâdîmî olan hanlar ve bekâr odaları na'lbend dükkanları suvâları ve sakafî kiremidleri ve pencereleri misillü mahalleri ta'mîre muhtâc oldukda ma'rifet-i şer' ve hâssa mi'mârbaşı ma'rifetiyle ba'de'l-keşf vaz'-ı aslîsini tecâvüz etmemek ve bir tarîkle tevsî' ve terfî' olunmamak ve etrâfdan arsa ilhâk ve zamîme kılınmamak velhâsıl ancak ta'mîre muhtâc mahalleri vaz'-ı aslîleri üzere termîm olunmak şartıyla ta'mîrlere izin verilüp, ba'de't-terkîm yine keşf olunup vaz'-ı aslîsini tecâvüz etmemiş ise kemâ kân ibkâ ve eger tecâvüz ettiği hak ve adl üzere hîn-i keşifde mu'ayyen olursa ziyâdesi hedm ve ilgâ ve vaz'-ı aslîsine tahvîl ve ircâ' olunup ve lâkin bu sebep ile kadîmî olan hanların ve bekâr odaları ve na'lbend dükkanlarının esâsından hedm ve müceddeden yine ihdâs olunmalarına dahi bir dürlü ruhsat ve cevâz gösterilmeyüp ta'mîrât [47] maddesinde işbu şurûta ri'âyet ve mâdde-i merkûmeden mâ-adâ mukaddemen sâdır olan emr-i şerîfimde zikr ü beyân olunan mevâdd-i sâ'ire dahi yine kemâ fi'l-evvel yerlü yerinde ibkâ ve himâyet olunup ve

ta'mîrât keyfiyyetine bu siyâk üzre müsâ'ade i'lâm ve erzân kılındığı mehâkimde olan sicillâta tekrâr kayd ü bend ve fî mâ-ba'd inşâallâhü te'âlâ düstûru'l-amel tutulup bi'l-ittifâk temşiyet ve icrâsına nezâret ve şurût-ı mezkûrenin edâsına kemâl-i sa'y ve dikkat eylemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

163

Hâlâ Deryâ Kapudânı olan Vezîr Mustafa Paşa'ya hüküm ki, Medîne-i İzmir'in ulemâ ve sulehâ ve sâ'ir fukarâları arz-ı hâl gönderüp, kapudan olanlar be-her sene Akdeniz'e çıkdıklarında İzmir'e uğrayup birkaç gün meks âdet olunup, lâkin bi-emri'llâhi te'âlâ bu sene-i mübârekede İzmir'de ihrâk-ı azîm vâkı' olduğundan cevâmî' ve mesâcid ve çarşı ve pazarları ve hanlar ve şehrin nısfından ekseri ve gü-zîde yerleri bi'l-cümle muhterik ve cümle ahâlînin îrâd ve ma'âşları muzmahil ve re'âyâ fukarâsının emvâlleri gâib ve dîger-gûn oldukların bildirüp hallerine merhameten bu sene-i mübârekede İzmir'e varmakdan afv olunmaları bâbında istid'â-i merhamet eyledikleri ecilden vech-i meşrûh üzre amel eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâ'il-i C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

164

Adana beylerbeyisi Rişvân-zâde Süleyman Paşa -dâme me'âliyhû-ya hüküm ki, ve Der-aliyyemden mübâşir ta'yîn olunan () -dâme mecdühû- hüküm, Receblü Afşarı ve Ekrâdî'nın Gelvanik dedikleri tâ'ife-i habâset-âlûdun eyledikleri fesâd ve şekâvet ve etdikleri mel'anet ve fezâhatin hadd ü payânı olmayup, içlerinden fesâd ve şekâvet üzre olan eşkıyâsının mahv ü izâle olunmak vechiyle i'dâm ve izâleleri lâzım gelmekle, sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, eşkıyâ-yı merkûmenin i'dâmlarına bundan akdem me'mûr ve husûl-ı maslahatına vesîle-i suhûlet için ma'iyyetine ecnâd-ı kesîre ve tavâ'if-i vâfîre dahi ta'yîn kılındığından gayrı sefer-i hümayûnumdan afvın dahi ancak ibâdullâha îsâl-i şerr ve şûr üzre olan Afşar eşkıyâsının i'dâmları husûsu için olduğu emri şerîfimle sana tenbîh ve tefhîm

olunmuşiken, tahmînen iki bin mikdârı adam ile Kayseriye'ye varup on gün mikdârı ikâmet ve ba'dehû Sarımsaklı ve Belas ve Gemrek ve Sarıoğlan nâm karyelerde dahi birer gün meksden sonra Malatya cânibine azîmet eyledikten, eşkıyâ-yı merkûmun ferâh bulup fesâd ve şekâvetleri gün be-gün müzdâd ve ber-vech-i tahmîn üç yüze karîb şakîler Dülek Boğazı'ndan Develü ve Karahisar nâm mahallere gelince rast geldikleri Sivâs ve Tokad ve Kayseriye bâzîrgânlarını ve sâ'ri ebnâ-yı sebîli ahz ve emvâl ve eşyâların bi'l-cümle gasb ve önlerine gelen kurâ ve kasabâtı dahi ihrâk-ı bi'n-nâr ve devâbb ve mevâşîlerin sürüp, bunun emsâli şekâvetlerinin nihâyeti olmadığından fukarâ-yı ra'ıyyet me'yûs olup dâr ve diyârların terk ve eşkıyâ-yı merkûmenin şerrlerinden ıyâl ve evlâdlarıyla şehirlerde tahsîn eyledikleri bu def'a sahîhan ihbâr olunmuşdur. Bu gûne ibâdullâha îsâl-i mazarrat âdet-i me'lûfleri olan eşkıyâ-yı merkûmenin bir ferdi dâ'ire-i habâsetde pâ-ber-câ kalmamak vechiyle kahr ve i'dâmları akdem-i iştigâlden olduğuna binâ'en bakıyyetü's-süyûf olan eşkıyâsının dahi kahr ve i'dâmlarıçün mukaddem olan me'mûriyetin tecdîd ve kezâlik me'mûr-ı ma'ıyyetin olanların dahi me'mûriyet-i sâbıkaları te'yîd olduğundan, def'a-i sâbıkâ kethüdân olan Ayıntâbî Battal Ağa ve karındaşı Abdurrahman Bey ile aşîretinin halkı dahi müceddeden yanına me'mûr ve ta'yîn kılınmışlardır. İmdi işbu emr-i şerîfim mübâşir mûmâ-ileyh ile vusûlünde husûs-ı mezbûrun dil-hâh-ı mülûkânem üzre itmâm ve husûlu hasseten senden matlûb-ı hümayûnum olduğu ma'lûmun oldukda, zinhâr ve zinhâr keyfiyet-i me'mûriyetini âhar umûra ve gayrı me'mûriyetlere kıyâs etmeyüp, hemân me'mûr-ı ma'ıyyetin olanlardan tîz elden celb ve cezbi mümkün olanların derhâl yanına cem' ve istishâb ve ba'îd olanlara esnâ-i râhda ucâleten tarafına erişmek üzre kağıdlar ile irsâl ve bir an akdem yerinden hareket ve sür'at-i seyr ve azîmet birle sürüp eşkıyâ-yı mezbûrun el-yevm gerek Rûm'da ve gerek sâhilde hâsılı her ne mahall ve ne yerde iseler tahsîn eyledikleri ve cem'ıyyetgâh ittihâz etdikleri mahallere varup kat'an amân ve zaman ve aslâ harekete mecâl ve meydân vermeksizin ibâdullâhı öteden beru îsâl-i mazarrat âdet-i müstemirreleri olan eşkıyâ üzerlerine hücûm ve ifticâ ve ne tarîkle ve ne vecîhle olursa olsun bi-eyyi vechin kân elbette ve elbette cem'ıyyetleri tefrîk ve gezend-gâhları olan Andırın ve Haçın ve Kozan ve Girin nâm boğazların dahi sedd ü bendleriçün başka emr-i şerîfimle Andırın voyvodası Bayezid-oğullarına Karsındı Emîn-oğlu ve Gök Veli-oğlu ve Kerîm-oğluna ve Kozan-oğlu Rûşen'e ve Karsındı-

oğluna ve ahâlîlerine tenbîh olunmağla, mahall-i merkûmeyi gereği gibi sedd ü bend etdirerek şekâvet ve mefsedet üzre olan racûllerinden bir ferdi habâsetde kalmamak üzre i'dâm ve tedmîr ve şerrlerinden bilâd ve ubbâdî te'mîn ve tatmîn eyleyüp ve emr-i me'mûrunda mücerred celb-i suhûlet mülâhazasıyla Bozova voyvodası Cabbar-oğlu dahi mukaddemâ yanına me'mûr olunur ile müceddeden me'mûr ve seninle haberleşerek re'yinle harekete ta'yîn olunduğu karîb-i yakînin oldukda, mûmâ-ileyhi dahi emr ve tedbîrinle i'mâl ve istihdâma mübâderet ve husûs-ı merkûmun fermânım olduğu vecih üzre itmâm ve temşiyeti senden matlûb olmakdan nâşî bu bâbda a'zâr ve ilel îrâdî ve işin avk ve te'hîri ma'âzallâhi te'âlâ tahrîk-i urûf-ı gazab-ı pâdişâhânemi mü'eddî bir hâlet olmağla, bundan böyle te'hîr-i maslahatı mûceb ednâ vaz' ve hareketin zuhûr ederse bir dürlü cevâba kâdir olamayacağını muhakkak ve mukarrer bilüp, âna göre mâdde-i mezkûrenin himmet-i sâdika ve azîmet-i sârifeye ile alâ eyyi-hâl ucâleten ve sâri'aten ne vechile ve ne tarîkle olursa itmâm ve temşiyetine sa'y ve dikkat ve lâkin bu bahâne ile esnâ-yı râhda ve hengâm-ı nüzûl ve tirhâlde uğradığın kasabât ve kurâ ahâlîlerinin gerek sen ve gerek me'mûr-ı ma'îyyetinde olanlar taraflarından a'râz ve emvâllerine vechen mine'l-vücûh ta'arruz olunmamak husûsuna dâ'imâ gereği gibi nezâret ve zabt ü rabtlarına bezl-i miknet ve ser-mû hılâfından gâyetü'l-gâye ittikâ ve mücânebet ve sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, mahsûsen intihâb ve ihtiyâr olup, bu husûsa sen mübâşir ta'yîn olunmanla, göreyim seni mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhi hemân emr-i şerîfimle vardığın anda yerinden kaldırıp sür'at-i seyr ve azîmet ile eşkıyâ-yı merkûmûnun üzerlerine götürüp itmâm-ı kâra dek yanından ayrılmayup, mazmûn-ı emr-i şerîfim icrâ ve tenfîz olunmadıkça mübâşeret ve ihtimâmından bir an hâli olmayup eşkıyâ-yı merkûmûnun izâlelerine ikdâm eyleyüp ve eger senin dahi emr-i me'mûriyetinde rehâvet ve kusûrun mesmû' olursa bilâ-tereddüd hakkından gelünür âna göre kemâl-i germiyyet ve vüfûr-ı sa'y ve dikkat ile husûl-i kâra ihtimâm-ı tâm eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

Üzeyir Sancağı'na ve Kırşehir müteselimi ve Sis ve Payas ve Belân mütevellîleri ve hassı voyvodası ve bi'l-cümle aşiret ihtiyârları ve Zamantı voyvodası ve Zülkadir-oğlu ve Karsandı voyvodasına ve Dîvân-oğlu ve Mansûr-oğlu ve Yörük beyleri ve Karsındı-oğlu ve Kara Nebî-oğlu ve Develü ve Pusatlı-oğulları ve Pehlûvan-oğlu ve Boyunboğazlı ve İncelü (?) ve Şâm-bayadî Aşîretleri'nin boy beyleri ve kethüdâları ve ihtiyâr ve söz sâhibleri ve Karahisâr ahâlîsi ve Adana Eyâleti'nin ve Kırşehir Sancağı'nın umûmen darb ve harbe kâdir iş erleri -zîde kadruhûm-a hüküm ki, Receblü Afşarı ve Gelvanik dedikleri tâ'ife-i habâset-âlûdun eyledikleri fesâd ve şekâvet ve etdikleri mel'anet ve fezâhatin hadd ü pâyânı olmayup bunların rû-yı arzdan ırkları kesilmek ve nâm ü şânları külliye mahv ü izâle olunmak vechiyle ricâllerinin umûmen i'dâm ve izâleleri mertebe-i vucûbı kat üzre kat geçmekle Adana beylerbeyisi Süleyman Paşa -dâmet me'âliyhû-ya eşkıyâ-yı merkûmenin i'dâmlarına ve bundan akdem me'mûr ve husûl-ı maslahata vesîle-i suhûlet için ma'îyyetine ecnâd-ı kesîre ta'yîn kılınmağla, ekrâd tâ'ifesinden ma'lûmu'l-esâmi şakîlerin cezâların tertîb ile gûyâ maslahat tamâm oldu diyü iğmâz ve te'âmî olunup, makarrları olan Gülek Boğazı muhâfaza olunmadığından nâşî eşkıyâ-yı mezbûrenin bakıyyetü's-süyûfları boğaz-ı mezbûrdan hurûc edüp evvelkinden ziyâde şekâvet ve mel'anete cesâret ve nehb-i emvâl ve katl-i nüfûs misillü irtikâb-ı envâ'-ı şenâ'at eyledikleri ve mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin gûyâ me'mûriyetinden afv olunması zu'mıyla ma'îyyetine me'mûr olunların avdet eyledikleri fukarâ-yı ra'îyyetin ma'lûmları oldukda, me'yûs olup dâr-i diyârların terk ve eşkıyâ-yı merkûmûnun şerrlerinden ıyâl ve evlâdlarıyla şehirlerde tahsîn eyledikleri bu def'a sahîhen sem'-i hümayûnuma vâsıl olup lâkin eşkıyâ-yı merkûmûnun şekâvet üzre olanları kahr ve i'dâmları akdem-i iştigâlden olduğuna binâ'en bakıyyetü's-süyûflarının dâhî umûmen kahr ve i'dâmlarıçün mîr-i mîrân-ı mûmâ ileyhin mukaddem olan me'mûriyeti tecdîd ve kezâlik me'mûr-ı ma'îyyeti olanların dahi me'mûriyet-i sâbıkları te'kîd olunduğundan fazla siz ki mûmâ-ileyhimsiz, siz dahi etbâ' ve levâhıkınız ve aşiretiniz ricâliyle itmâm-ı kâre dek yanında bulunup re'yi ile amel ve hareket eylemek üzre tekrâr mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin yanına me'mûr ta'yîn

kılınmışsızdır. İmdi işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde me'mûr olduğunuz üzere umûmen etbâ' ve lavâhıkınız ve aşiretiniz ricâliyle der-hâl kalkup kemâl-i acele ve şitâb ile mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin yanına varup itmâm-ı kâra dek re'y ve emrile amel ve hareket ve eşkıyâ-yı mezbûrûn el-yevm gerek Rûm'da ve gerek sâhilde hâsılı her ne mahalde ve ne yerde iseler tahsîn eyledikleri ve cem'iyetgâh ittihâz eyledikleri mahallere varup kat'an amân ve zaman ve aslâ harekete mecâl ve meydân vermeksizin ve ne tarîk ile ve ne vecîhle olursa olsun bi-eyyi vechin kân elbette ve elbette cem'iyetlerin tefrîk ve şekâvet üzere olan eşkıyâları i'dâm ve tedmîr ve şerrlerinden bilâd ve ubbâdı te'mîn ve tatmîn eyleyesiz, mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin haklarınızda şekv ü şikâyeti müsmir ve mü'essir olmağla, şöyle ki ma'âzallahi te'âlâ sizden şikâyet edecek olursa sonra bir dürlü cevâba kâdir olamazsınız, âna göre hareket ve zinhâr ve zinhâr hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur diyü yazılmışdır.

Fî evâ'il-i C[emâziye'l-âhır] sen [1]155

166

Bozova voyvodası Cabbâr-oğluna ve mûmâ-ileyhin ma'iyyetine me'mûr Munzûr-oğluna ve Tokmak Hasan Paşa-zâde'ye ve Kayseriye mütesellimine ve Kayseriye a'yânından Zenneci-oğlu demekle ma'rûf Mustafa'ya ve Emîr-oğlu Kayseriye civârında Develü sâkinlerinden Develi-oğlu ve Bozova sâkinlerinden Hızır ve Karaminâreli Bey -zîde kadruhû-mâyâ hüküm ki,

Receblü Afşarı ve Gelvanik dedikleri tâ'ife-i habâset-âlûdun kesb eyledikleri fesâd ve şekâvet ve etdikleri mel'anet ve fezâhatin hadd ü pâyânı olmamağla, i'dâm ve izâlelerine hâlâ Adana beylerbeyisi Rişvân-zâde Süleyman Paşa -dâmet me'âliyahû- ve sen ki Cabbar-oğlu mûmâ-ileyhsin, ma'iyyetine me'mûr olanlar ile mukaddemâ sen dahi me'mûr ve ta'yîn kılınmışiken, ekrâd tâîfesinden ma'lûmu'l-esâmî şakîlerin cezâları tertîb olunmağla, gûyâ maslahat tamâm oldu hayâliyle herkes yerlerine avdet eylediklerinden bakıyyetü's-süyûfları Dülek Boğazı'ndan Develü ve Karahisâr nâm mahalle gelince tahmînen üç yüze karîb eşkıyâ rast geldikleri Sivas ve Tokad ve Kayseriye tüccârlarını ve ebnâ-yı sebîli ahz ve emvâl ve eşyâların nehb ve önüne gelan kurâ ve kasabâtı ihrâk-ı bi'n-nâr ve devâbb ve mevâşîlerini sürdüklerinden

fukarâ-yı ra'yyet me'yûs olup, dâr ve diyârlarını terk ve ıyâl ve evlâdlarıyla şehirlerde tahsîn eyledikleri bu def'a ihbâr olunmağla, ibâdullâha mazarratları olan eşkıyâ-yı merkûmûnun kahr ve i'dâmlarına mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh müceddeden me'mûr ve ma'yyetine me'mûr olanların me'mûriyet-i sâbıkaları tecdîd olunmağın, sen ki Cabbâr-zâde mûmâ-ileyhsin, sen dâhî mukaddem ma'yyetine me'mûr olanlar ile müceddeden eşkıyâ-yı merkûmûnun izâlelerine me'mûr ve mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh ile haberleşerek re'y ve emri ile harekete ta'yîn kılınmışsındır. İmdi işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde ma'yyetine me'mûr olanları tîz elden yanına istishâb ve mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh ile haberleşüp seni yanına bir talep eder yohsa bir mahallden eşkıyâ üzerlerine varmakîçün münâsibe göre hâsılı her ne gûne re'y ve tedbîr alır ise bilâ-tereddüd emrine mutâba'at ve eşkıyâ-yı merkûmun el-yevm gerek Rûm'da ve gerek sâhilde hâsılı her ne mahallde ve ne yurdda iseler bi'l-ittfâk sürüp varup göz açdırmaksızın üzerlerine hücûm ve avn-ı Bârî ile cem'yyetlerin tefrîk fesâd ve şekâvet üzre olanlarını i'dâm ve tedmîr ve bilâd ve ubbâdî şerlerinden te'mîn ve tathîr ve siz ki Cabbar-zâde mûmâ-ileyhin ma'yyetine me'mûr olan sâ'ir mûmâ-ileyhimsiz cümleliz mûmâ-ileyh Cabbâr-zâde yanında bulunup hitâm-ı maslahatına ez-derûn-ı sa'y-ı belîğ eyleyesiz, mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin cümle hakkında vârid olan şekv ü şikâyeti müsmir ve müesser olmağla, şöyle ki ma'âzallâhi te'âlâ tarafından şikâyet zuhûr eder ise sonra cevâbâ kâdir olamazsınız, âna göre hareket ve hilafından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şân yazıldı.

Fî evâ'il-i C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

[49]

167

İfrâz-ı Zülkadriye voyvodası () -zîde mecduhû-ya hüküm ki, Bilâd ve ubbâda dâ'imâ îsâl-ı hasâret ve katl-i nüfûs ve gasb-ı emvâl misillü şekâvet âdet-i müstemirreleri olan Çingân ve Kuyumcu ve sâ'ir Afşar eşkıyâlarının ahz ve istîsâlleri için Adana beylerbeyisi Rişvân-zâde Süleyman Paşa mükeddemâ me'mûr oldukda müfsîd-i ibâd olan eşkıyâlardan ba'zıları ahz ve lâkin firâr edecekleri

makarları gaflet ile sedd ü bend olunmadığından ekseri Dülek Boğazı'ndan geçüp boğaz-ı mezbûrdan Develü ve Karahisâr nâm mahallere gelince rast geldikleri Sivas ve Tokad ve Kayseriye bâzîrgânlarını ve ebnâ-yı sebîli urup kendülerin ahz ve eşyâ ve emvâllerin gasb ve önlerine gelan kurâ ve kasabâtı ihrâk-ı bi'n-nâr ve devâbb ve mevâşîlerin sürerek nîce fesâd ve habâsete ictisâr eyledikleri bu def'a ihbâr olunmağla, ibâdullâha mazarrat üzre olan eşkıyâların i'dâm ve izâle olunmadıkca bilâd ve ubbâd şerrlerinden emîn olmayacakların bedîhî olmakdan nâşî, ancak şekâvet üzre olanların kahr ve tedmîrlerine mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh müceddeden me'mûr ve ta'yîn ve firâr edecekleri boğazlar sedd ü bend olunmak üzre iktizâ edenlere tenbîh ve telkîn olunmuştur. Ancak eşkıyâ-yı merkûmûnun başları saklandıkda hâssı içine girüp ihtifâ edecekleri öteden beru mücerrebât-ı umûrdan olup bu def'a dahi hâss içine kaçan ve anda ihtifâ etmek zu'mıyla derûn-ı hâssa gidenleri olursa mücerred şerr ve mazarratlarından bilâd ve ubbâd te'mîn ve tatmîni için sâlifi gibi kat'an himâye ve ketm etmeyüp, alâ eyyi-hâl ahz ve mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhe teslîm olunmak fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi sâbıkü'z-zikr Çingân ve Kuyumcu ve sâ'ır Afşar eşkıyâsı fîrâr ile hâss içine dâhil ve düşerler ise bize dâhil olmamıştır diyü zinhâr ve zinhâr sâhib çıkmayup ve hâss içinden âhar mahalle kaçmalarına dahi ruhsat vermeyüp, hemân emr-i şerîfime itâ'aten ibâdullâhı sıyâneten varanları bilâ-tereddüd tutup mîr-i mîrân-ı mûmâ ileyhe teslîm edüp o makûle eşrârın mazâr ve mefsedetlerinden bilâd ve ubbâdî terfîhe ikdâm ve emr-i şerîfim mantûkunca amel ve hareket ve kemâl-i sa'y ve ihtimâm eylesin, şöyle ki ıyâzen billâhi te'âlâ eşkıyâ-yı merkûmûndan hâss içine varanları koyup ihfâ ve yâhûd âhar mahallere kaçırma gibi hılâf-ı merzî harekete ihtirâ olunduğu haber alunursa fermân-ı hümayûnuma itâ'at etmediğiniz için hakkınızdan gelinmekte imhâl ve te'hîr olunmayacağı muhakkaktır. Ânâ göre hareket ve hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı hümayûnun sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i C[emâziye'l-âhır] sene 1155

Bir sûreti

Cerîd Türkmanı mîr-i aşiretine ve ihtiyârlarına vech-i meşrûh üzre emr-i şerîf yazılmışdır.

Rişvân-zâde ma'îyyetine olan me'mûriyetinden afv olunmak içün emr-i şerîf yazılmışdır.

Evâsıt-ı Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]156

Adana beylerbeyisi Rişvân-zâde Süleyman Paşa -dâmet me'âliyhû-nun sâbıkâ kethüdâsı olan Battal ve karındaşı Abdurrahman -zâde mecduhû-mâya ve mîr-i mîrân-i mûmâ leyhin kendi aşireti ricâli -zâde kadruhum-a hüküm ki,

Receblü Afşarı ve Gelvanik ta'ifelerinin şekâvet ve mazarrat üzre olan eşkıyâlarının i'dâm ve izâlelerine ve mukaddemâ mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh me'mûr kılınmağla, bir mikdârlarının cezâlarının tertûb ve bakıyyetü's-süyûfları firâr etmeleriyle, şimdi bilâd ve ubbâda ve ebnâ-yı sebîle îsâl-i mazarratdan hâlî olmadıkları haber verilmekle, mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh yine müceddeden eşkıyâ-yı merkûmun üzerlerine ta'yîn kılındığına binâ'en siz ki mûmâ-ileyhimsiz, siz dahi etbâ' ve levâhıkınız ve aşiretiniz ricâliyle itmâm-ı kâra dek yanında bulunup re'yiyle amel ve hareket etmek üzre müceddeden mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin [yanına] yine me'mûr kılınmışsıdır. İmdi işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde me'mûr olduğunuz üzre umûmen etbâ ve lavâhıkınız ve aşiretiniz ricâliyle derhâl kalkup kemâl-i acele ve şitâb ile [mîr-i] mîrân-ı mûmâ-ileyhin yanına varup itmâm-ı kâra dek re'y ve emriyle amel ve hareket ve eşkıyâ-yı merkûmun el-yevm gerek Rum'da ve gerek sâhilde hâsılı her ne mahallde ve ne yerde iseler [tahsîn] eyledikleri ve cem'îyyet-gâh ittihâz eyledikleri mahallere varup kat'an aman ve zaman ve aslâ harekete mecâl ve meydân vermeksizin ve ne tarîkle ve ne vechile olursa olsun bi-eyyi vechin kân [elbette] ve elbette cem'îyyetlerin tefrîk ve şekâvet üzre olanları i'dâm ve tedmîr ve şerrlerinden bilâd ve ubbâdı te'mîn ve tatmîn eyleyesiz. Mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin hakkınızdaki şekv ve şikâyeti müsmir ve müesser olmağla şöyleki ıyâzenbillâhi

te‘âlâ sizden şikâyet edecek olursa sonra bir dürlü cevâba kâdir olamazsınız. Âna göre hareket ve zinhâr ve zinhâr hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâ'il-i C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

170

Andırın voyvodası Bâyezîd -oğluna ve ahâlîsine hüküm ki,
Receblü Afşarı ve Gelvanik dedikleri tâ'ife-i habaset-pîşelerin eyledikleri fesâd ve şekâvet ve etdikleri mel'anet ve fezâhatın nihâyeti olmayup, şerr ve şekâvet üzre olanlarının i'dâm ve izâleleri lâzım gelmekle hâlâ Adana beylerbeyisi Rişvân-zâde Süleyman Paşa -dâmet me'âliyhû- kahr ve tedmîrlerine mukaddemâ me'mûr oldukda bir mikdârını ahz ve istîsâl ve firâr edecekleri boğazları gaflet ile sedd ü bend olunmamakdan nâşî bakıyyetü's-süyûfları firâr ve Dülek Boğazı'ndan Develü ve Karahisâr nâm mahalle gelince rast geldikleri Sivas ve Tokad ve Kayseriye bâzîrgânını ve ebnâ-yı sebîli ahz ve emvâl ve eşyâların gasb ve önlerine gelan kurâ ve kasabâtı ihrâk vve devâbb ve mevâşîlerin sürerek nîce fesâd ve şekâvete ictisâr eyledikleri bu def'a sahîhân mesmû'-ı hümayûnuma vâsıl olmağla, ibâdullâha mazarrat üzre olan eşkıyâlarının kahr ve i'dâmlarına müceddeden mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh me'mûr ve ma'iyetine tavâ'if-i kesîre ta'yîn kılınup, lâkin eşkıyâ-yı mezbûrûnun başları saklandıkda zikr olunan Andırın Boğazı'ndan firâr edecekleri zâhir ve âşikâr olduğuna binâ'en mârrü'z-zikr boğazın şimdiden gereği gibi sedd ü bendi fermânım olmağla işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile ırsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde siz ki mûmâ-ileyhimsiz, muhâfazasına me'mûr olduğunuz sâbıkuz-zikr boğazdan gelenlere yol vermeyüp, alâ eyyi-hâl ne tarîkle ve ne vechile olursa olsun hayyen ve meyyiten ahz ve mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhe teslîm ve dâ'imâ müteyakkızâne durup ve muhâfazasına kemâl-ı sa'y ve ihtimâm edüp bir ferdini boğaz-ı merkûmdan geçirmeyesiz. Şöyle ki, ihmâl ve tekâsülünüzden nâşî ıyâzenbillâhi te'âlâ eşkıyâ-yı merkûmûnun firârîlerin zikr olunan boğazdan geçecek olur ise sonra eşedd-i ukûbet ile sizin muhkem hakkınızdan gelinüp âna göre hareket ve boğaz-ı merkûmu hıfz ve zabta mübâderet ve zinhâr ve zinhâr mikdâr-ı zerre

hılâfından gâyetü'l-gâye hazer mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

171

Bir sûreti

Karsındı Emîn-oğlu ve Gök Veli-oğlu ve Kerîm-oğlu ve Kars ahâlîlerine hüküm Haçın Boğazını sedd ü bend etmeleriçün

172

Bir sûreti

Kozan-oğlu Rûşen ve Kozan ahâlîlerine Kozan Boğazı'nı sedd ü bend eylemeleriçün

173

Bir sûreti

Karsındı-oğluna ve Gediz ahâlîlerine Gediz Boğazını sedd ü bend eylemeleriçün

[50]

174

Mukaddemâ Yenişehir'e ta'yîn olunan hassa silahşörlerinden Hamza Paşa-zâde Yûsuf -zîde mecduhû-ya hüküm ki,

Yenişehir gümrükcüsü olan Dergâh-ı mu'allâ kapucibaşlarından Ahmed -dâme mecduhû- hakkında mukaddemâ varid olan şikayetine binâ'en, keyfiyyetin mahalline varup alâ vechi's-sıhha teftîş ve tefahhusu içün sen ki mûmâ-ileyhsin, bundan akdem emr-i şerîfimle mübâşir ta'yîn ve irsal olunmuş iken, el-hâletü hazîhî tarafından gelen kağıd ile tevârüd eden arz ve mahzarlarda mâdde-i merkûme mûmâ-ileyhe iftira-i mahz ve bühtân-ı sırfa olduğu ma'lûm olup, muharrik-i fitne ve fesat olanları esâmîleri dahi tahrîr ve inhâ olunmağla, muhâfaza-i nizâm-ı belde içün o makûle müfsidler nefy ve tağrib olunup şimdilik ol taraftan senin işin kalmamağla, iş bu

emr-i şerîf () ile vusûlünde kalkup Der-sa‘âdetime gelmen babında ferman-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâhır-ı Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]155

175

Tırhala Sancağı mütesellimine hüküm ki,
Yenişehir gümrükcüsü olan Dergâh-ı mu‘allâm kapucubaşlarından Ahmed -dâme mecdühû-nun hakkında mukaddemâ varid olan şikâyetin iftirâ-yı mahz olduğu bu def‘a gelen arz ve mahzarlarda ma‘lum olup ve hâlâ Rumili vâlisi vezîrim Ahmed Paşa'nın dîvân kâtibi olan kimesne el-yevm Yenişehir'de olduğundan anın dahi tahrîk-i fesadda alakası olduğu inhâ olunmağla, mezbûrun bilâ-tevakkuf vezîr-i müşârün-ileyhin yanına varması fermânım olup, iş bu emr-i şerîfim ısdar ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi vüsûlünde sen ki mütesellim-i mûmâ-ileyhsin, dîvân kâtibi merkûmu bir an tevakkuf ettirmeyüp musâra‘aten vezîr-i müşârün-ileyhin yanına irsâl ve tesyîr eylemen babında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâhır-ı Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]155

176

Yenişehir-i Fener a‘yânından Argalaş zâbiti Salih ve Tırnova zâbiti Ahmed ve es-Seyyid Rahmetullâh ve es-Seyyid Ahmed ve Hüseyin Efendi-zâde Mehmed vesâ'ir a‘yân -zîde kadruhûm-a hüküm,

Yenişehir gümrükcüsü olan Dergâh-ı mu‘allâm kapucubaşlarından Ahmed -dâme mecdühû- hakkında “me‘mur olduğu mübâya‘dan ve cibâyet etdirdiği hazîneden hılâf-ı emr ve mugâyir-i şurût-ı berât ziyâde nesne aldı ve mîrî bâhâların ashabına vermedi ve harbî kefereye hinta bey‘ eyledi” diyü vârid olan şikâyete binâen keyfiyeti mahallinde teftiş ve tefahhus ve alâ vechi's-sıhha arz ve i‘lâm olunmak babında Der-sa‘âdet'imden müdîr ve perhîz-kâr mübâşir ta‘yîn ve emr-i şerîfimle irsâl ve tesyîr olunmağla, ol dahi varup emr-i şerîfi kırâ‘at ve izhâr ve keyfiyeti su‘âl ve istifsâr olundukda “mûmâ-ileyh mübâya‘ayı onu on bir buçuktan ziyâde almadı vermedi irsâl olunan zahâir ve bahasından ölçekci akçesi olmak üzre yazılmış

akçe alıkoyup gerek hinta ve gerek şa'îrin ve miri bahâların emr-i âlîde ta'yîn olduğu üzere tamâmen alındık ve aldılar zimmetinde bir akçe kalmadı ve harbî kafereye buğdây verdüğüne ilm-i el-hak [olmadığından] iftirâdır ve cizye husûsunda re'âyânın rızâlarıyla verdüklerin alup, bir ferdi hılâf-ı şer'-i şerîf rencîde eylemedi" diyü cümle ahâlî mûmâ-ileyhden ve kethüdâsı Halîl'den ve [yırtık] râzı ve şakirler oldukdan etrâf olan kazâlardan dokuz kıt'a arzlar ve beş kıt'a mehâzır birle i'lâm ve inhâ ve keyfiyyetin minvâl-i meşrûh üzere olduğun mübâşir-i [mûmâ-ileyh] dahi ifâde ve inbâ edüp, muharrik-i fesâd olanların dahi isimleri tasrîh ve inhâ olunmuş, lâkin mücerred muhafazâ-i nizâm-ı vilâyet ve tahsîl-i râhat-ı ahâlî-i memleket ve fukarâ [yırtık] için muharrik-i fesâd olduğundan nefy ve tağrîb ve şerr ve mazarratlarından memleket tenzîf ve tathîr olunup, siz ki mûmâ-ileyhimsiz fî mâ-ba'd siz dahi kendülüğünüzde olup muhîl-i nizâm ve [yırtık] olacak umûra kat'an müdâhale ve ta'arruz etmeyüp ve fukarâ-yı ra'îyyete ve ahâlî-i memlekete tasallut ve te'addîden keff-i yed ve ancak kendü umûr ve husûslarınız temşiyetine cîdd ve cehd [eyleyüp], şöyle ki bundan sonra senden dahi muhîl-i nizâm-ı belde olacak vilâyet umûruna ta'arruzun ve fukarâ-yı ra'îyyete mikdâr-ı zerre tasallutunuz haber alınacak olursa bilâ-tereddüd [yırtık] ba'îden nefy ü tağrîb ve belki habs ve kal'a-bend ile cürmünüze göre lâzım gelen cezâ tertîb ile gûşmâl ve te'dîb olunacağınız muhakkaktır. Âna göre hareket ve zinhâr hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

177

Vezâretle bi'l-fi'l Dergâh-ı mu'allâm yeniçeri ağası Vezîr Hasan Paşa'ya ve hâssa bostancıbaşı paşaya hüküm,

Baron nâm tercümân arz-ı hâl edüp mesfûr zamân-ı sabâvetten bu ânâ gelince tahsîl-i fenn-i zamâna sarf-ı makdûr ve kemâl-i sa'y-i nâ-mahsûr ile te'lîf ve ihtirâ' eylediği resâ'il ve âlât-ı irtifâ'îyye ve kible nümâ-yı âfâkıyye ve ta'yîn-i mîkâtiyye husûsunda mâhir ve ma'rifeti zâhir olup müstahakk-ı âtîfet ve sezâvârı inâyet olduğundan, mesfûra medâr-ı ma'âş olunmak üzere be-her sene bin beş yüz müdre hamrın Kumkapı İskeleyi'nden menziline nakl için kırk yedi senesinde arzıyla verilen emr-i

şerîf mûcîbiyle sinîn-i âtiyelerde İngiltere elçisinin hıdmetinde iken elçi-i mûmâ-ileyh arzıyla Sicilya elçisinin yanına berât-ı âlî-şânımla ikinci tercümânlık hıdmetinde olundukda, iltimâsıyla verilen emr-i şerîf şurût-ı ahitnâme-i hümâyûn ve kâ'ide-i kadîmeye binâ'en verilmek, lâkin kırk yedi senesinde verilen emr-i şerîf kendine medâr-ı ma'âş olunmağ üzre verildüğün bildirüp, sene-i mezkûrda kendüye medâr-ı ma'âş olunmak üzre mukaddemâ verilen emr-i şerîf mûcebiyle İstanbul'a karîb iskele riyâlelerinden be-her sırası onar vakıyye olumak üzre iştirâ eyeldiği bin beş yüz müdre hamrın elli dört senesine mahsûben Kumkapı iskelesi'nden ihrâç ve menziline nakline mûmâna'at olunmamak bâbında hükm-i hümâyûn recâ ve dîvân-ı hümâyûnumda mahfûz olan kuyûd-ı ahkâma mürâca'at olundukda kırk yedi senesine mahsûben ol mikdar müdre hamrın iştirâ ve nakli içün emr-i şerîfim verildiği mestûr ve mukayyed bulunmakda, mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mucibiyle elli dört senesine mahsûben nakline mûmâna'at olunmamak içün emr-i şerîf yazılmıştır.

Fî evâ'il-i Câ [Cemâziye'l-evvel] sene 1155

[51]

178

Vezâretle Dergâh-ı mu'allâm yeniçeri ağası olan vezîre ve hâssa bostancıbaşı () - dâme mecduhû-ya hüküm ki,

Konstantin veled-i Papaz-oğlu Dimitri nâm zımmî südde-i sa'âdetime arz-ı hâl edüp babası mesfûr Sarây-ı hümâyûnum vezîrlerinden olmağla, fevt oldukda mesfûr Konstantin mürd-i mesfûr babası hıdmetinde istihdâm olup ve hıdmeti mukâbelesinde cizye-i şer'ıyyeyi edâ eyledikten sonra tekâlîftten mu'âf ve müsellemler olmak üzre yedine berât-ı şerîfim inâyet ve ihsânım olup ve babasına kendü bağı mahsûlünden hasıl eylediği şîradan iki bin beşyüz müdre şîranın İstanbul'da vâkı' kendü hânesine nakline mûmâna'at olunmamak üzre emr-i şerîf verilegelmekle, yüz elli beş senesine mahsûben ol mikdar şîranın Kumkapı'da vâ'kı' hânesine nakline mûmâna'at olunmayup ruhsatı mutazammın kendüye dahi emr-i şerîfim verilmek bâbında istid'â ve Dîvân-ı hümâyûn'umda mahfûz kuyûd-ı ahkâma mürâca'at olundukda babası mürd-i mesfûr kırk dokuz senesinde ol mikdâr şîranın nakline

mümâna‘at olunmamak için emr-i şerîfim verildiği mestûr ve mukayyed bulunmağın, mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebiyle elli beş senesine mahsûben bir def‘ada nakline mümâna‘at olunmamak emrim olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ’il-i Câ [Cemâziye'l-evvel] [1]155

179

Malatya voyvodası Rişvân-zâde () ve Rakka mütesellimi () -zîde mecduhûmâ-ya hüküm ki,

Yüz elli beş senesi rûz-ı Hızır ibtidâsında umûmen Anadolu menzillerine nizâm verilmek üzere evâmir-i şerîfem sâdır olduğuna binâ‘en Malatya Sancağı'nda vâkı‘ Hasan Çelebi ve Hısn-ı Batrik (?) ve nefsi-i Malatya ve İzoli Menzili'nden mâ-adâ üç aded menziller mazmûn-ı emr-i âlî üzere sûret-i hüsn-i nizâma ifrâğ edüp, ancak İzoli Karyesi ahâlîleri emr-i şerîf-i âlî-şânım ve vâli buyrulduşuna adem-i itâ‘atlarından nâşî Malatya'ya gelmeyüp, menzillerinin nizâmına bir dürlü rağbet eylememeleriyle, bilâhare mübâşir-i mûmâ-ileyh bi'n-nefs karye-i mezbûra varup umûr-ı menzil-i mezbûr dahi taht-ı zâbitaya ifrâğ ve murâd eylediği ol karyeden Kâdî-oğlu Mustafa ve Kasım ve Hayrullah-oğlu Mustafa ve Muhtar-oğlu Osman ve Şâmlı Hacı Mehmed ve Pîrî-oğlu Hüseyin ve Sinan-oğulları ve İmam-oğlu Molla Mahmûd ve karındaşları dâ‘imen ısyân üzere oldukların bu def‘a dahi nizâm-ı menzile mümâna‘at eylediklerine binâ‘en menzil-i mezbûrun nizâmı verilmek kâbil olmayup, el-yevm Malatya'nın bârgîrleri Harburut'a, Harburut'un bârgîrleri Malatya'ya tecâvüz ve ulaklar mübtelâ-yı meşakkat ve ahâlî fukarâsına gadr olmağla, merkûmlar te'dîb olunmağa muhtâc olduğun mübâşir mûmâ-ileyh arz ve ahâlî-i vilâyet mehâzırıyla i‘lâm etmeleriyle, merkûmların ısyân ve şekâvet âdet-i müstemirreleri oldukdan nâşî aşiretlerin ve derûnlarından ihrâc ve Rakka'ya iskân, hevâdârları dahi te'dîb olunmak için bundan akdem Malatya Sancağı mutasarrıfı Seyyid Mehmed Paşa'ya hitâben elli üç senesi Zi'l-hiccesinde mufassal ve meşrûh emr-i şerîfim verildiği mukayyed bulunmağın mukaddem fermân olduğu üzere mezkûrû'l-esâmî şakîler ahz ve alâ eyyi-hâl Rakka'ya iskân ve hevâdârları gereği gibi te'dîb olunup menzil-i mezbûr bi-eyyi vechin kân nizâm verilmek için Dîvân-ı hümayûn'um tarafından mü'ekked emr-i

şerîfim tahrîri bâbında iftihârü'l-emâcid ve'l-ekâbir Başdefterdârım olan Ali -dâme uluvuhu- i'lâm etmeğin, i'lâmı mücebiyle amel olmak bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

Fî evâ'il-i B [Receb] sene [1]155

180

Sabıkâ ocakda sekbanbaşı olan Mehmed -zîde mecduhû-ya hüküm ki, Sen ocakda ifrâz-ı rutbe ve kesb-i ta'yîn etmiş zâbitândan olup, sezâ-yı inayet-i celîle olmandan naşı bin yüz elli altı senesi Muharremü'l-harâmının gurresinde zabt ve Avlonya altı cemâ'at hıdmetinde olmak üzere Selanik Kal'ası muhafazâsı ağalığı bâ-fermân-ı celîlü's-şân sana inâyet ve ihsanım olmağın () ve irsal olundu. İnşâallâhü te'âlâ vusûlünde kal'a-ı mezbûreyi gereği gibi hıfz ve hırâsetin ve zabt ü rabt-ı neferât ile tanzîm-i bilâd ve terfiye-i hâl-i ibâda bezl-i iktîdâr ve sarf-ı miknet-i pîş-mârr eyleyesin ve muhâfaza-i mezbûra me'mûr olan çavuşân ve odabaşı bi'l-cümle odalu ve yamakân ve emekdârân yeniçerileri neferâtının cümlesi seni üzlerine zâbit bilüp, sözünden taşra ve re'yinden harice vaz' ve harakette bulunmayıp, itâ'at ve inkıyâd üzere olalar ve sen dahi umûr ve husûsunu kavâid-i ahkâm-ı şer'-i şerîfe ve kânûn-ı kadîm ve emr-i münîfi tatbîk ederek sükkân-ı vilâyetin emn ve râhatlarına bâ'is hıdemât-ı mesâliha-i mebrûre ve mesâ'î-i celîle-i meşkûre vücûda getürmeye mücidd ü sâ'î olman için bi'l-fi'l Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası olan vezîrim Hasan Paşa -edâmallâhü te'âlâ iclâlehü- tarafından mühürlü mektûb verilmekle, vech-i meşrûh üzere amel olunmak için yazılmışdır.

Fî evâ'il-i B [Receb] sene [1]155

[52]

181

Ber-vech-i arpalık Yanya Sancağı mutasarrıfı Mehmed Paşa -dâmet me'âliyahû-ya ve livâ'-i mezbûrda vâkı' İkşenomoros ve Valtoz Kazâları nâ'iblerine ve Karlili Sancağı mütesellimi ve livâ'-i mezbûrun alaybeyisi ve zu'amâ ve erbâb-ı tîmârı ve yeniçeri serdârları ve darb ve harbe kâdîr ricâline hüküm ki,

Karlili Sancağı'na tâbi İkşenomoros ve Valtoz Nâhiyeleri'nin kocabaşları bekçileri olan haydût keferesi eşkıyâsı yekdil ve yekcihet ve Vize ve Zopnice Kal'aları'na istinâden Narda Kazâsı'na müstevli olup, nice kurâ ve çiflikâtı ihrâk ve ahâlî-i İslâm ve re'âyâyı katl ve esîr edüp ve hatta gâret eyledikleri emvâl ile eşyâ bahâsı için aldıkları akçe geçen sene memhûr defter ve arz ve mehâzırlar ile Âsitâne-i sa'âdet'e i'lâm veistirhâm olduğunda, eşkıyâ-yı mezbûrdan ahz ve cezâların tertîb olduğunda, emvâl ashâbına istirdâd olunmak üzere Karlili Sancağı mütesellimi Yakub-zîde mecduhû-ya hitâben fermân-ı âlî-şânım sâdır lâkin adem-i ihtimâmlarından nâşî icrâ olunmayup ve [haydûd] ve eşkıyâsının şekâvet tuğyânları müzdâd ve kılâ'-ı merkûmeye istinâden deryâ tarafından Venediklû'nün kalyonlarıyla Narda Kazâsı'na tâbi' Komyoz Karyesi'ni ihrâk ve dört nefer re'âyâ ile dört avrat ve üç sabî re'âyâ uşakların katl ve üç neferin esîr ve bi'l-küllîye emvâl ve hayvânâtların gâret ve ba'dehû Megariz ve Havşan (?) karyelerinin dahi alenen bi'l-küllîye ihrâk ve on nefer re'âyâ ve dört nefer avret katl ve altı neferin esîr ve emvâl ve hayvânların gâret edüp sonra üç nefer müsellemtâ dahi ahz ve esîr ve cümlesini İkeşenomoroz ve Valtoz Nâhiyeleri'ne getürüp muhkem bend ve hıfz ve zikr olunan kurâ ve re'âyânın gâret eyledikleri emvâlî nâhiye-i mezkûrenin Kocabaşları ile bekçileri olan haydûd keferesi eşkıyâsı beynlerinde taksîm ve bu misillü kesret-i şerr ve mazarratlarından Narda re'âyâsı fukarâsına kemâl mertebe su'ûbet târî olup, firâra yüz tutdukların hâlâ Yanya Sancağı mutasarrıfı sen ki mîr-i mîrân-ı müşârun-ileyhsin, tarafına ifâde olduğunda, Narda'ya yanaşup envâ'-ı teslîmiyet ve istîmâlet ile firâr eden re'âyâyı gerüye i'âde ve yerlerinde takrîr eylemekle ve hâllerine merhameten emvâl-i fukarâ ve re'âyâ ve ahâlî-i İslâm ve re'âyâ-i İslâm'dan bahâ için aldıkları akçe İkşeromoro ve Valtoz kocabaşlarından ve bekçileri olan haydûd keferesi hezelesinden tahsîl ve ashâbına istirdâd ve ele girenlerin cezâların tertîb ve fî mâ-ba'd Venediklû Kal'alarından ve sefâyîninden kabûl olunmayup, Venediklû tarafından Preveze Boğazı muhâfaza olunmak üzere Âsitâne'de mukîm olan Venedik balyosları ta'ahhüd ve taraflarından mektûblarıyla tenbîh ve te'kid olunmak bâbında vâkı'-ı hâl Narda Kazâsı ahâlîlerinin iltimâslarıyla mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh ile Narda kâdîsi el-hâc Ali ve Yanya nâ'ibi Mustafa Sâlih -zide fazluhümâ- başka başka arz ve ahâlî-i Narda mehâzır birle i'lâm ve iltimâs etmeleriyle, iltimâsları üzere bu cânibde mukîm Venedik Balyosu'na keyfiyet tefhîm ve zikr olunan Pireveze Boğazı Venediklû

taraflarından gereği gibi muhâfaza olunmak üzere balyos-ı mûmâ-ileyh Venediklû tarafına mektûblar tahrîr ve tesyîr etmelerin, imdi işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, mûmâ-ileyhim ile haberleşerek bi'l-ittifâk zikr olunan İkşeromoro ve Valtoz kocabaşlarını ve bekçileri olan haydûd keferesini alâ eyyi-hâl ahz ve da'vâlarıçün andan çıkmalarıyla terâfu'-ı şer' ve zimmetlerinde sâbit olan hukûk-ı ibâdî ashâbına ba'de'l-istirdâd üzerlerine sâbit olan mevâddı tescîl ve hüccet-i şer' olundukdan sonra mücrim olanların habsde ibkâ ve sûret-i sicillâtlarıyla Der-sa'âdetime inhâ ve ba'dehû vârid olan emr-i şerîfimin mazmûn-ı münîfi tekayyüd ve icrâ ve bu siyâk üzere şerr ve şekâvetlerinin Narda ahâlîleri üzerlerinden def' ve imhâ eyleyüp lâkin şekâvetden alâkası olmayan ehl-i ırz makûlelerinin dahi vucûh-ı te'addiyâtından himâyet ve sıyânet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

Fi evâ'il-i Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]155

182

Mîr-livâlık ile ber-vech-i mâlikâne Gazze ve Remle Sancakları'na mutasarrıf olan Mekkîzâde Mehmed -dâme ızzuhû-ya hüküm ki, Kudüs-i Şerîf'de vâkı' Mescid-i Aksâ ve Sahrâtü's-Şerîfe'nin muhtâc-ı ta'mîr olan mahallerinin ta'mîrine bundan akdem sâdır olan emr-i şerîfim mûcebiyle Simon Kalfa ma'rifetiyle keşf olunmağla, verdiği keşf defteri mûcebiyle ta'mîrine irâde-i mülûkânem ta'alluk edüp, ta'mîrleri mesârifîçün iktizâ eden yirmi beş bin yüz altmış yedi gurus an-nakd ve aynî taleb olunan ecnâs-ı kerâsite ve mühimmât-ı sâ'ire dahi Tersâne-i âmirem tarafından verilüp mecmû'ı sefîneye vaz' ve tahmîl ve mahalline irsâl ve tesyîr olunup, lâkin zikr olunan ebniye husûsuna bir mukayyed kimesnenin me'mûriyetinden lâ-büdd ve lâzım ve sen ki mîr-i mûmâ-ileyhsin senden sadâkat-i istikâmet ile hıdmet zuhûrı emr-i şerîfim olmağla, müstakillen sen binâ emîni nasb ve ta'yîn olunmuşsundur. İmdi göreyim seni savb-ı maksûda azimet ve bir an vusûle müsâra'at ve ba'de'l-vusûl mezîdü'l-ihimâm ve dikkat ve vufûr-ı say' ü himmet eylemen ve keşf olunan mahallerden bir mahalli nâkıs kalmamak şartıyla metîn ve istihkâm birle ebniye-i merkûmeyi ikâme ve tekmîl ve ba'de't-tekmîl tekrâr keşf ve huccet-i şer'iyeye ettürüp mahalline kayd için huccet-i şer'iyeye ve keşf defteri Der-

sa‘âdetime irsâl ve ihmâl ve tekâsülden be-gâyet tehâşî ve ictinâb eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ’il-i Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]155

183

Erzurum cânibi seraskeri olan Vezîr Ahmed Paşa'ya [yırtık] ve Rakka Eyâleti'nde vâkı‘ elviye alaybeylerine hüküm ki,

Eyalet-i Rakka'nın ûmûmen zu‘amâ ve erbâb-ı tûmârı bundan akdem Bağdad [yırtık] ta'yîn kılınmışlaridi, lâkin neferât-ı mezkûre sen ki serasker-i müşârun-ileyhsin, [yırtık] ve erbâb-ı tûmârı olduklarından hâlâ Erzurum'da ma'iyetinde oldukları kağıdınla [yırtık] tahrîrine binâ'en Bağdad'da olan me'mûriyetleri sarf ve tahvîl olunup, müceddeden [yırtık] ve ta'yîn ve cebe defderler dahi defterhâne-i âmiremden ihrâc olunup, tevcihâtı sana [yırtık] olunmuşdu. İmdi işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde neferât-ı merkûmeyi iktizâ (..) âliyemde istihdâm ve ber-vech-i muharrer cebe defterleri dahi tarafına irsâl olunmağla, iktizâ [yırtık] kânûn tevcihine ri'âyet ile erbâb-ı istihdâma tevcih ve ol taraftan amed olunmak üzere tahvîl ve [yırtık] verdiresin ve siz ki eyâlet-i mezbûre alaybeylerisiz, müceddeden serasker-i müşârun-ileyhin ma'iyetine me'mûr olmanız ile müşârun-ileyhin emr ve re'yi üzere amel ve hareket ve hıdemât-ı mebrûre vücûda getürmeye sarf-ı makderet eyleyüp hılâfından hazer ve mücânebet eylemeniz babında fermân-ı âlî-şân yazıldı.

Fî evâ'il-i B [Receb] sene [1]155

[53]

184

Saydâ vâlisi Vezîr Yakub Paşa'ya hüküm ki,

Saydâ mukâta‘asında vâkı‘ Taberiyye Kal‘ası'nda sâkin Zâhir Ömer nâm şakînin bir nîce müddetden beru ebnâ-yı sebîl ve kârbâna olan îsâl-i hasâret ve ve bilâd-ı Şâm'a sirâyet eden kir ve mazarratı rûz be-rûz terakkî bularak kal‘asına metânet ve istihkâm verdiği bundan akdem sıhhat ve hakîkati üzere Der-devlet-medârıma arz ve mahzar

birle i'lâm inhâ olundukda, kal'ası hedm ve i'dâm ve izâlesiyle şerr ve fesâdı bilâd ve ubbâd üzerlerinden def' ü ref' olunmak bâbında bi'd-defe'ât evâmir-i aliyyemle Şâm ve elviyelerine tenbîh ve te'kîd olunmuşiken, meşâgıl-ı hacc-ı şerîfden nâşî mazmûn-ı emr-i şerîfim bu âna dek tenfîz olunamayup ve bu def'a dahi bâğî-i mezbûrun vücûd-ı şekâvet ve mel'aneti arz ve mehzar birle ihbâr olunup, izâlesi mertebe-i vücûba resîde olduğu zâhir olmağla, hâlâ Şâm vâlisi ve mîr-i haccı Vezîr Süleyman Paşa üzerine varup muhârebeye tasaddî ederse mukâbele ve alâ eyyi-hâl ahz ve cezâ-yı mâ yelîkını tertîb ve te'mîn ve penâh eylediği kal'asını ve müceddeden inşâ eylediği kulesini zemîne berâber hedm ve tahrîb bâbında şeref-sudûr olan emr-i şerîfimle me'mûr ve ta'yîn ve Der-sa'âdet'imden kadr-ı kifâye humbaracı ve lağımçı îsâl ve tesyîr olunup, binâ'en-aleyh vezîr-i müşârun-ileyh dahi der-hâl etrâf-ı bilâd-ı Şâm ve Kudüs-i Şerîf ve Gazze ve Nablus taraflarından asâkir ve aşâ'ir-i Urbânın hizb ve cem'leriçün buyruldular irsâl ve lâzım gelen mühimmât ve levâzım bi'l-cümle techîz ve ihzâr olunup, savb-ı me'mûrâ inâyet üzre olduğunu vezîr-i müşârun-ileyh kağıdlarıyla inhâ ve lâkin şakî-i mezbûr gûyâ kendüsi mukâta'a mültezimi olmak zu'mıyla ser-rişde ve bahâne için Saydâ vâlileri tarafından (..) ve (..) Mukâta'aların be-her sene iltizâm edegelüp zikr olunan iki kıt'a mukâta'a senede otuz altı bin yüz kırk bir guruşa iltizâm olunagelmekle, zikr olunan iltizâmdan Mehmed Ali ve Şeyh Sa'îd nâm kimesnelere yirmi sekiz bin beş yüz gurusu ifrâz ve ilzâm ve meblağ-ı mezbûr merkûmân tarafından Saydâ vâlilerine teslîm bu takdîrce şakî-i mezbûrun kendü üzerinde kalan yedi bin altı yüz kırk bir gurusun şimdiye dek bir mikdârı sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, sana teslîm ve mezbûrun zimmetinde beş kise mikdârı bâkî kalmağla, meblağ-ı mezbûru dahi re'âyâdan tahsîli emr-i sehl olup mâl-ı mîrîden bir pâre kesr ve noksan iktizâ etmez ve ancak be-hemhâl şakî-i mezbûrun tarafına firâr etmek ihtimâlden ba'îd olmamağla, eger kaçup yanına varırsa bilâ-tereddüd ahz ve keyfiyyeti Der-sa'âdetime i'lâm etmek fermânım olmağın işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde ber-vech-i muharrer şakî-i mezbûr firâr ve bir tarîkle yanına varır ise zinhâr ve zinhâr ketm ve ihfâ ile kat'an meydân vermeyüp, bi-eyyi vechin kân ahz ve muhkem habs ve keyfiyyeti alâ vukû'ihî Der-sa'âdet'ime arz eyleyüp hilâfından gâyetü'l-gâye ihtizâr ve ictinâb olunmak bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

Rumeli vâlisine ve Filibe mollasına ve Tatar Pazarı ve Zağra-i Atîk ve Çirman ve Dırâma Kazâlarının kuzât ve nüvvâbına ve Filibe nâzırına ve yeniçeri zâbit ve zikr olunan kazâların voyvodaları ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve a'yân-ı vilâyet ve umûmen ahâlîlerine hüküm ki,

Memâlik-i mahrûsemde kuttâ'-ı tarîk ve haydûd makûlelerinin izâleleri ve eşkıyâ nâmının külliye mahv ve izâlesi murâd-ı hümayûnum olduğuna binâ'en herkes taht-ı hükûmet ve kazâlarını muhâfaza etmek ve eger kuttâ'-ı tarîk ve haydûd eşkıyâsı zuhûr ederse at ve bisât ve emvâl ve eşyâlarını ahz edenlerden alup, ser-i maktû'ların rikâb-ı hümayûnuma irsâl olunmak üzere bi'l-ittifâk üzerlerine varup hudûdları dâhilinde tutarlar ise febihâ ve illâ âharın hudûduna girerler ise mücerred "hudûdlarımızı tecâvüz etmiş" diyü ardlarından ayrılmayup ta'kîb ve duhûl ettiği sancak ve turak mutasarrıfı ve zâbitleri ile muhâbere ve ittifâk ile alâ eyyi-hâl ahz etmek, şöyle ki bundan sonra her kimin havza-i hükûmetinde ve taht-i kazâsında eşkıyâdan bir ferd zarar ve hasâret erişürise ittifâk-ı ârâ ile düstûrül'-amel olunmak üzere karâr-dâde olan nizâm-ı müstahsen şurûtı mücebince vâkı' olan zarar sancak mutasarrıfına ve ol kazânın zâbitân ve a'yânına tazmîn ettirilmek ve lâkin bu bahâne ile şekâvetde alâkası olmayup kendü hâlinde olanlara ta'arruz ve ba'zı mesâlih-i ubbâd husûsuna ve umûr-ı mühimme temşiyetine vülât taraflarından buyrulduklar ile ta'yîn olunan mübâşirlere müdâhaleden mücânebet olunmak bâbında memâlik-i Rumili'ye bundan mukaddem mufassal ve meşrûh şeref-sudûr olan emr-i şerîfim sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, kazâ be-kazâ sicill-i mahfûza kayd olundukdan sonra eyâlet-i Rumili'nde olan bi'l-cümle kazâların ahâlîlerin şurût-ı mezkûreyi icrâyâ ta'ahhüd ve birbirlerine kefîl ve bu vechile başka başka verdükleri hucec-i şer'iyeye ve i'lâmlar müşârun-ileyh tarafından bu def'a cümlesi Âsitâne-i sa'âdet'ime gelüp mahalline kayd ve hıfz olundu. Ancak zikr olunan Filibe ve Tatar Pazarı ve Zağra-i atîk ve Çirman ve Dırâma Kazâları ahâlîleri ru'ûnet ve huşûnetlerinden nâşî huccet-i şer'iyeye ve i'lâmlar vermedikleri ma'lûm olmağla, bu gûne hareketinizden nâşî hükkâm ve zâbitân ve a'yânlarının te'dîb ve tenkîlleri lâzım gelmişken, bu def'a

ihmâl ve te'hîr olunup, yalnız tehdîd ve inzâr ile iktifâ olunmuştur. İmdi işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde şurût-ı mezbûreyi ba'de-izin icrâ ve imzâyâ siz dahi ta'ahhüd ve birbirlerinize keffl olup başka başka hucec-i şer'îyye ve i'lâmlar verüp, mahalline kayd için vezîr-i müşârun-ileyh ma'rifetiyle Âsitâne-i sa'âdet'ime irsâl ve berâat-i zimmetinize ve telâfî-i mâ fâte sa'y-ı be-hemâl eylesiniz. Şöyle ki bu def'a dahi ber-vech-i muharrer matlûb olan hucet ve i'lâmınız gelmez ise kuzât ve zâbitân gürûhı azl ve tenkîl ve a'yân ve söz sâhibleri makûleleri kılâ'-ı metîneye habs ve tescîn olunacakları bî-iştibâhdır. Âna göre hareket ve ser-mû muhâlefetden gâyetü'l-begâyet hazer ve mücânebet etmeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]155

[54]

186

Fî mâ-ba'd nizâ'a tasaddî olunursa da'vâ-i mezkûr âhar mahalde istimâ' olunmayup huzûr-ı âsafîde rü'yet olunmak için emr-i şerîf yazıldı.

Fî evâ'il-i B [Receb] sene [1]155

Rumili vâlisine ve Filibe mollasına ve nâzırına ve yeniçeri serdârı ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Nevrekop Kazâsı tüccârından on iki nefer kimesneler Filibe Kazâsı'na tâbi' Köseler nâm karyeye nüzûllerinde birkaç nefer şakîler önlerine inüp bir neferin katl ve altı kise akçelerin ve devâbb ve mevâşîlerin ahz ve eyledikleri mukaddemâ i'lâm ve inhâ olundukda, eşkıyâ-yı merkûmûn ahz ve Dîvân-ı Rumili'ne ihzâr ve ihkāk-ı hakk olunmak bâbında sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, sana hitâben mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince tarafından buyruldu gönderildikde, a'yân-ı vilâyet itâ'at etmeyüp eşkıyâyı himâyet ve mübâşiri tehî-dest ü avn etdirdiklerinden mâ-adâ Remyân (?) nâm râhibin emvâl ve eşyâsını gâret eden Filibe Kazâsı'na tâbi' Kuludara (?) nâm karye kocabaşısı Melalov nâm zımmînin dahi sâdır olan emr-i şerîfimle

Dîvân-ı Rumili'ne ihzârıçün giden Mehmed Çavuşa dahi bilâ-itmâm-ı maslahat ric'at ve zımmî-i mesfûrî ihfâ birle mazmûn-ı emr-i şerîfimin adem-i inkıyâdına bâ'is ve illet oldukları bu def'a Der-sa'âdet'ime i'lâm ve inhâ olunmağla, bu misillü emr-i şerîfime mugâyir hareket ve irtikâb edenlerin haklarından gelinmek lâzım gelmişiken, zıkr olunan evâmir-i aliyyemin alâ eyyi-hâl infâz ve icrâsına cümleden ihtimâm ve dikkat ve tekmîl-i maslahata mübâderet eylemeniz şartıyla bu def'a ihmâl olunup yalnız tevbîh ve inzâr ile iktifâ olunmuştur. İmdi işbu emr-i şerîfim () ile vâsıl olduğu ânda sâlifü'z-zıkr iki kıt'a evâmir-i aliyyemin mezâmin-i münîfini siz alâ eyyi-hâl infâz ve icrâ birle telâfî-i mâ-fâte mübâderet ve kâtilleri ve zımmî-i mesfûrî bulup mantûk-ı evâmir-i şerîfem mevâcibince ele vermeğe bezl ü sa'y ve kudret eyleyesiz. Şöyle ki ma'âzallâhi te'âlâ bu def'a ihmâl ve tekâsülünüz hasebiyle mezbûrlar bulunmamak ve evâmir-i şerîfemin mazmûnları icrâ ve tenfîz olunmamak lâzım gelürse sonra sebkât eden va'îdât-ı şedîde-i pâdişâhâneme mazhar olacağınız bî-iştibâhdır. Âna göre hareket ve ser-mû hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i B [Receb] sene [1]155

187

Üsküdâr'dan Akşehir'e varınca yol üzerinde vâkı' kâdîlara ve Kocaili ve Sultanönü Sancakları mütesellimlerine ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki,

Haremeyn-i Şerîfeyn ahâlîsine be-her sene mu'tâd üzre irsâl olunan Surre-i hümayûn Geğbüze'ye vardukda sen ki Kocaili sancağı mütesellimi mûmâ-ileyhsin alup Eskişehir'e götürüp Sultanönü Sancağı mütesellimi mûmâ-ileyh ile ma'an Akşehir'e irsâl ve mütesellimine ba'de't-teslîm ikiniz dahi avdetetmek üzre mufassal ve meşrûh bundan akdem size hıtâben başka başka evâmir-i şerîfem tahrîr ve irsâl olunmuşidi. El-hâletü hâzihî Donanma-yı hümayûn'um kalyonlarıçün İznikmid ve ol havâlîlerden kat' olunacak kerâsitenin ve sâ'ir umur-ı mühimmenin temşiyet ve tesviyesi husûsuiçün senin livâ'-i mezbûrda bulunman mühim ve muktezî olmağla, ber-vech-i muharrer Surre-i şerîfeyi livâ'-i mezbûrda vâkı' zâbitân vve a'yân ile Geğbüze'den alup Eskişehir'e götürüp Sultanönü Sancağı mütesellimi mûmâ-ileyhe

teslîm ve teslimini müş'ir sened alup, sen avdet ve sen ki Sultanönü Sancağı mütesellimi mûmâ-ileyhsin, sen dahi Akşehir'e götürüp teslîmini müş'ir sened ile ric'at eylemen fermânım olmağın, işbu emr-i şerîf ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi inşâallâhü te'âlâ Surre-i şerîfe Geğbüze'ye vardukda, sâ'ir me'mûr-ı ma'yyetin kılınanlar ile Geğbüze'den alup Eskişehir'e götürüp Sultanönü sancağı mütesellimine teslîm ve sened alup, ancak sen etbâ'ınla avdet ve sen ki Sultanönü Sancağı mütesellimi mûmâ-ileyhsin sen dahi Surre-i şerîfe'yi Eskişehir'e vusûlünde me'mûr-ı ma'yyetin kılınanlar mûmâ-ileyhim ile alup sen emr-i şerîfimde tasrîh olunduğu vechile kemâl-i muhâfaza ve muhârasa ederek Akşehir'e dek teşyî' ve livâ'-i mezbûr mütesellimine teslîm ve sened ile avdet eyleyüp mıkdâr-ı zerre ihmâl ve tekâsülenden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı B [Receb] sene [1]155

188

Sâbıkâ sekbânbaşı olup Edirne'de olan Mehmed -dâme mecduhû-ya hüküm, Bin yüz elli altı senesine olmak üzre bâ-fermân-ı âlî Selanik Kal'ası muhâfazasına Dergâh-ı mu'allâm yeniçeri zâbitliği sana tefvîz olunduğu hasebiyle Mahmiye-i Edirne Ağalığı saksoncubaşı sâbık Süleyman -zîde mecduhû-ya tevcîh etmekle, lâkin muhâfaza-i mezbûrede olan kolluklar husûsu elli beş senesi tamâmına değin selefinin uhdesinde olmak iktizâ eylediğine binâ'en sâ'ir serhadler misillü olmamağla, inşâallâhü te'âlâ elli altı senesi Muharremü'l-harâmı hulûl edince medîne-i Gümülcine'de meks eylemen bâbında () irsâl olundu. Vusûlünde Edirne'den hareket birle varup mansıbına ve vakti gelince medîne-i Gümülcine'de meks üzre olası diyü yeniçeri ağası vezîrim Hasan Paşa -e-dâmellahü te'âlâ iclâlehû- tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında ()

Fî evâsıt-ı B [Receb] sene[1]155

İznik kâdîsı ve Kocaili Sancağı mütesellimine ve kethüdâ yeri ve yeniçeri serdârı ve sâ'ir zâbitân ve a'yâna hüküm ki,

Anadolu cânibinde tüccâr tâ'ifesinden Üsküdâr'a getürdükleri ağnâm ashabı olan ta'ife-i mezbûreye bir dürlü gadr olunmamak ve değer bahâlarıyla kasab tâ'ifesine tevzî' olunmak üzre fermân-ı âlî sâdır olmuş iken, tüccârdan ba'zıları gûya noksan bahâ teklîf ederler fikriyle getürdükleri koyunları gerü i'ade etmek dâ'iyesinde oldukları haber verilüp, bu hâlet sevâkin-i dâr-ı hılâfet olan ibâdullâhın muzâyakalarına bâdî bir keyfiyet olmağla, imdi fî mâ-ba'd tüccâr tâ'ifesinden ol makûle getürdükleri koyunları gerü i'ade etmek murâd ederlerse men' ve yine Üsküdâr cânibine sevk ve tesyîre mezîd-i ihtimâm ve dikkat ve gerek mülâhaza-i mezbûre ile ağnâmları gerü getürmek dâ'iyesinde olanlar ve gerek pey der-pey Anadolu tarafından getürenler tüccâlara ağnâmlarının bey' ve şirâlarında kendülere bir dürlü gadr ve zarar olunmağına rızâ olmadığın tefhîm ve işâ'at eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

Fî evâsıt-ı B [Receb] sene [1]155

Üsküdâr'dan Anadolu'nun sağ ve sol ve orta kolları yemîn ve yesârlarıyla yol üzerleri ve etrâfında vâkı' olan kâdîlara ve nâ'iblere ve Tokad ve Sivâs ve Merzifon ve Amasya ve Osmançık ve Kangal ve Konya ve Niğde ve Bor ve Kastamonu ve Boyabad ve Taşköpri ve Kırşehir ve Mucur Kazâlarında sipâh kethüdâ yerleri ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki,

Sipâh neferâtından Erzurum cânibi seraskeri düstûr-ı mükerrrem müşîr-i müfehham nizâmü'l-âlem vezîrim Ahmed Paşa -edâmallahü te'âlâ iclâlehû-nun ma'iyetine me'mûr terakkîlüyândan elli yedi nefer Selîm'in ve altmış nefer Hozan-zâde Mehmed neferâtından olup, mahall-i me'mûriyetlerine vardıkları günde ihsân olunan ta'yînât-ı rûz-merreleri verilmişken, ancak derûnlarında olan habâsetlerin izhâr için bundan akdem ihsânım olan reşş ü ber-bast-ı mevâcibleri tevzî'inden sonra mûmâ-

ileyhümânın bayrakları altında olan neferâtın cümlesini tahrîk ve ızlâl ve iğvâ ederek bi'l-cümle perâkende ve perîşân eylemeğe bâdî ve bâ'is olan yüz on yedi nefer müfsid olduklarını vezîr-i müşârun-ileyh ve mûmâ-ileyhümânın vürûd eden i'lâmları müş'ir olmağla, bu misillü hâin-i devlet olan neferât ve ocakdan tard ve ib'âd ve sâ'ire mûcib-i ibret için cümlesinin esâmîleri hazîne-mande olunup, bulundukları mahallde ahz ve te'dîb olunmalarıçün fermân-ı celîl-i şân sâdır olmağın () ile irsâl olunmuştur. İnşâallâhü te'âlâ vusûlünde gerekdir ki bu makûle hıdmetleri hıtâm bulmadan mugâyir-i kânûn ve hılâf-i emr-i âlî hareket eylediklerinden başka sâ'ir neferâtı dahi tahrîk ve ifsâda bâ'is olup, süvâri mukâbelesi kaleminden verilen memhûr defterde esâmileri mezkûr olan neferâtdan her kangınızın taht-ı kazâ ve hükûmetinde bulunurlar ise ol makûle hâin-i devlet olan neferâtı ahz ve te'dîb edüp, vechen mine'l-vücûh himâye ve sıyânetden ihtirâz ve mubâ'adet ve lâkin bu bâbda mezîd-i taharrî ve dikkat eyleyesiz, neferât-ı mezkûreden olmayup, kendü hâlinde olan ve yâhud savb-ı me'mûrlarında mevcûd bulunanlara ta'arruz olunmakdan ve hılâf-i emr-i âlî vaz' ve hareketden tevakkî ve mücânebet eyleyesiz diyü iftihârül-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l sipahiler ağası olan Mustafa -dâme mecduhû- tarafından mühürlü mektûb verilmekle, vech-i meşrûh üzre amel olunmak için yazılmışdır.

Fî evâsıt-ı B [Receb] sene [1]155

191

Bir sûreti

Kezâlik mahall-i mezkûre () serasker müşârun-ileyhin ma'iyetinde me'mûr terakkilüyân elli altı nefer el-hac Salih ve altmış nefer Remleli Abdullah Ağa'nın neferâtından olmalarıyla silahdâr ağası Mehmed -dâme mecduhû-nun mektûbu mûcebiyle ber-vech-i meşrûh yazılmışdır.

192

Üsküdâr'dan Ergani Ma'deni'ne varup gelince yol üzerinde vâkı' olan vüzerâ-yı ızâm ve beylerbeyilere ve kâdîlara ve mütesellimlere ve voyvodalar ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Devlet-i aliyye'min mukâta'a-ı cesîmesinden olan Ergani Ma'deni'ne bu def'a li-ecli'l-iktizâ irsâl olunan sermâye hazînesine ve andan Âsitâne-i sa'âdet'ime gelecek sîmin () -zîde mecduhû- mübâşeretîyle her kangınızın taht-ı kazâ ve hükûmetine dâhil olursa meks ve tevakkuf etdirilmeyüp, siz ki vüzerâ-yı ızâm ve beylerbeyilersiz, mikdâr-ı kifâye süvârî âdemler koşup ve siz ki mütesellimler ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve voyvodalarsız, bi'n-nefs kendüleriniz kifâyet mikdârı müsellemler süvârî ve mübâşir-i mûmâ-ileyh ile muhâfazasına ihtimâm ederek civârda olan kazâyâ irsâl ve selâmet ile îsâli ve ba'de't-tescîl hüccet-i şer'îyye etdirüp bu vechile birbiriniz kazâsına âminenve sâlimen îsâlinizi müş'ir hüccet-i şer'îyye ahz ederek mahsûben bi's-selâm mahalline îsâl eyleyüp, zerre kadar ihmâl ve müsâheleden ziyâde ittikâ ve ihtirâz eyleyesiz, ıyâzen-billâhi te'âlâ hazîneye gidişde ve gelişde bir dürlü zarar ve gâret isâbet etmek muhtemel olur ise her kimin hudûdu dâhilinde olursa bilâ-tereddüd ihmâl edenlerden tahsîl ve tazmîn olunacağı mukarrer olmağla, âna göre basîret üzre hareket ve muhâfazasına ihtimâm ve dikkat ve kemâl-i emn ve selâmet birle birbirinize ulaştırıp mahalline îsâline sarf-ı makdûr eyleyüp ser-mû tekâsülünden ve meks ve tevakkufu mûceb olur ednâ vaz' ve hâletden gâyetü'l-gâye ihtirâz ve ictinâb eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâsıt-ı B [Receb] sene [1]155

[56]

193

Kütahya'dan Âsitâne-i sa'âdet'ime gelince yol üzerind vakı' kâdîlar ve ketüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve sair zâbitân ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,
Bu def'a Kütahya tarafından Âsitâne-i sa'âdet'ime vürûd edecek hazînenin âminen ve sâlimen îsâli mühim ve muktezî olmağla, siz ki mûmâ-ileyhimsiz, hazîne-i merkûme her kangınızın taht-ı kazâsına dâhil olursa emîn ve me'mûn ilkâ'ile mahfûz mahallere indürüp gecelerde muhâfaza ve yollarda yanına kadr-i kifâyet tüfenk-endâz âdemler koşup emin ve sâlim birbirinize irsâl ve mu'accelen Üsküdâr'a îsâline cümleliz sa'y ve ihtimâm eyleyesiz. Tekâsülünüzden nâşî ma'âzallâhi te'âlâ hazîne-i merkûmeye bir zarar isâbet eylemek ihtimali olursa vakî' olan mahallin hükkâm ve

zâbitânından tahsîl ve tazmîn ile iktîfâ olunmayup, muhkem haklarından gelineceği mukarrerdir. Ânâ göre hareket ve mikdâr-ı zerre kusûr ve tehâvünden cümleiniz be-gâyet hazer ve mücânebet eylemeniz babından fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâsıt-ı B [Receb] sene [1]155

194

Trabzon vâlisine ve Trabzon kâdîsına hüküm ki,
Dârü's-sa'âdet-i şerîfem ağası nezâretinde olan evkâfdan Hâtûniye vakfı re'âyâsı südde-i sâ'âdetime arz-ı hâl edüp, vakf-ı mezbûr karyesi sâkinleri bundan akdem fesâd ve şekâvet ve ibâdullâha îsâl-i hasâret etmemek üzere nezre-i kâtî'a olunmuşiken firâr eden Saka-oğlu Mustafa ve Hacı Hasan-oğlu Süleyman ve cebeciyân tâ'ifesinden ve Telin (?) Hüseyin ve Koğu İbrahim ve a'yândan Çubukcu-zâde Ahmed Ağa ve Bayramboyu (?) oğlu Ali ve Musa Ağa demekle ma'rûf kimesneler birbirleriyle yekdil ve yekcihet ve vâli-i sâbıkâ istinâden bi'l-ittifâk Bilalcema (?) nâm mahallde tertûb-i süvâr ve cem'iyet edüp yirmi beş aded mahâzin derûnlarında olan yüz kiselik mikdârı bâzîrgân malını yağma ve gâret ve fukarâ-yı ra'iiyyetin yüz elli aded evlerin ihrâk-ı bi'n-nâr ve bâkire kızların bîkrlerini izâle nîcelerin esîr edüp bi'l-cümle mâlın aldıkları emvâl ve eşyâların nehb ve seffînelere tahmîl ve vilâyetlerine götürüp bu vechile zulüm ve fesâdlarının nihâyeti olmayup ahvâllerin hakîr gûne olduğun bildirüp, ol bâbda istid'â-i inâyet eyledikleri ecilden sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, eşkıyâ-yı merkûmûn her ne mahallde iseler bi-eyyî-hâl ahz ve ele götürüp, huzûrunda da'vâ-yı hakk ve ta'yîn-i mâdde eden husemâlarıyla murâfa'a-ı şer' etdürüp üzerlerine şer'an sâbit olan hukûk-ı ibâdî ashâbına bi't-tamâm redd haklarını bi'l-cümle ale'l-infirâd sebt-i sicil etdirdükden sonra mezbûrları muhkem habs ve sûret-i sicille keyfiyetlerin vukû'ı ve sıhhati üzere Der-sa'âdet'ime arz ve inhâ ve kendülerine hukûk îkâ ve ta'yîn ve ne gûne emr-i şerîfim vârid olursa muktezâsını infâz ve icrâ eyleyüp, ihmâl ve tekâsülünden ve hukûk-ı ibâd te'hîre kalmadan ve hılâf-ı şer'-i şerîf vaz' ve hareketden gâyetü'l-gâye ihtizâr ve ictinâb olunmak bâbında ()

Fî evâ'il-i B [Receb] sene [1]155

Hısn-ı Mansûr ve () kâdîlarına hüküm ki,

Bi'l-fi'l Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası vezîrim Hasan Paşa -edâmallâhü te'âlâ iclâlehû- ve bi'l-fi'l re'îsü'l-küttâb Mehmed Râgıb'ın kapu kethüdâsı Ali ve Arpa emîni Ali -zîde mecduhû- ve Hüseyin -zîde mecduhû-nun berât-ı şerîf-i âlî-şânımla ber-vech-i mâlikâne iştirâken mutasarrıf oldukları Rîşvan Hassı Mukâta'ası işbu bin yüz elli altı senesi martı ibtidâsından Şubatı nihâyetine değin zabt eylemek üzere ma'lûmu'l-mıkdâr mâl ve fâyiz ve kalemiyyesiyle hâlâ mültezimi olan Mustafa -zîde kadruhû- taraflarından bu sene-i mübâreke de dahi ilzâma değin ve tefvîz ve ol dahi iltizâm ve kabûl etmekle, mukâta'a-ı merkûmeyi ber-vech-i muharrer sene-i mezkûr martı ibtidâsından şubatı nihâyetine değin mûmâ-ileyh Mustafa -zîde kadruhû- zabt ve bu âna eline geldiği vech üzere vâkı' olan âidâtını ahz ve kabz edüp, taraflarından ve taraf-ı âharden müdâhale olunmaması için mûmâ-ileyh Mustafa -zîde kadruhû- nun yerine taraflarından zabt temessükü verilmekle vech-i meşrûh üzere zabt etdirilmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı B [Receb] sene [1]155

Şâm vâlisi ve mîr-i hâccı Vezîr Süleyman Paşa'ya hüküm ki,

Saydâ mukâta'âtı mülhakâtından Taberiyye nâm mahallde sâkin Zâhir Ömer nâm şakînin tahsîn ettiği hisârın hedmi ve cem'iyyetinin tefrîk ve tesbîti ile cezâ-yı mâ-yelîkının icrâ ve tertîbi hususuna sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, bundan mukaddem me'mûr ve ta'yîn kılındığından sonra vârid olan tahrîrâtının muktezâsınca şakî-i mezbûr ser-pençe-i be's-i satvetine tâkat getüremeyüp bir tarîkle firâr ve Saydâ vâlisi vezîrim Yakûb Paşa tarafına ilticâ ve firâr eder ise müşârun-ileyh bilâ-terreddüd ahz ve muhkem habs ve keyfiyyeti der-hâl arz eyleyüp, şakî-i mezbûru bir dürlü himâye ve ketm eylememek üzere başka emr-i şerîfimle kendüye dahi kemâ yenbağî tenbîh ve te'kîd olunup ve bu hılâlde senin mükemmel ve müstevfâ tedârikât-ı evfer ve neşr-i hamiiyet-eser ile şakî-i mezbûrun te'dîb ve gûşmâline kıyâm ve mübâşeretinin egerçi melhûzdur ve lâkin Saydâ mukâta'ât-ı mîrînin vâridât-ı cesîme ve mukâta'ât-ı

azîmesinden olduğu ve emvâl-i mukarreresi havâlât ve mesârifâtına tertîb ve îrâd ve mutasarrıfı kayd olduğu cümleden zîyâde senin ma'lûmun olup, binâ'en-aleyh senin bu kadar asâkir-i vâridât ile eyâlet-i merkûmeye duhûlün emvâl-i mîrîyenin adem-i tahsîline bâ'is ve bâdî olmuşdur, diyü îrâd-ı özür ve illetine vesîle ve cânib-i mîrîye vechen mine'l-vücûh îsâl-i zarar ve hasârata zerî'a olmamak vechiyle hîn-i duhûlünde bi-mennihî te'âlâ emr-i me'mûrun tekmîli ile avdet ve eyâlet-i Şâm'a vaz'a ikdâm ve ric'at ettirinceye dek ma'iiyetinde olan tavâ'if-i askeriyyeyi ve kapun halkını ve etbâ'ını bir hoşca zabt ü rabt ve a'zâr-ı merkûme îrâd olunmayacak vechile bi't-taharrî nezâret ve vezîr-i müşârun-ileyh ile hüsn-i âmîziş ve ülfet ve heman avn ü inâyet-i Rabbü'l-ızzet birle bir an akdem ve bir kadem mukaddem umûr-ı me'mûriyetinin temşiyetine bezl-i cidd ü himmet ve vakt-i dayyık olmak hasebiyle bu hâlet hüccâc-ı sa'âdet-minhâca dahi bir dürlü pâ-bend-i terâhî ve terakkub olmamak şartıyla a'zam-ı umûr-ı Devlet-i aliyye'm olan umûr-ı haccın dahi tertîl ve tesviyesine mübâşeret ve dikkat ve zamanıyla mashûben bi's-selâm cânib-i Haremeyn'e nehzat ve hareket eylemen için mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi zâtında mezkûr olan cevher-i rüşd ve vezâret ve âsâr-ı kuvvet ve kifâyet muktezâsınca bu gûne umûr ve husûsun dilhân-ı mülûkânem üzre pezîrâ-yı husûl olmasına ikdâm ve ihtimâm edeceğin muhakkak olup, tavsiye ve te'yîd mücerred ihtâr ve tezkîr-i şâyeste olduğu mukarrer olmağla, göreyim seni eyâlet-i Saydâ'ya duhûlünden hurûcuna dek tavâ'if-i askeriyenin zabt ü rabtına ve emvâl-i mîrîyenin adem-i tahsîline vesîle-i i'tizâr olmayacak hüsn-i harekete kemâl-i basîret ile sa'y ü dikkat ve vezîr-i müşârun-ileyh ile tarhû'l-esâs-ı ülfet ve ünsiyyet ve âhar-i me'mûr gibi bi-lutfihî te'âlâ bir sâ'at evvel itmâm ve temşiyeti ile şakî-i merkûmun def'-i mekâbir ve mazarrına sarf-ı tâb ü tâkat ve hakkında olan hüsn-i zann-ı şâhânemi te'yîd ve tasdîka mübâderet ve uhdende mahmûl olan hatîr-i azîm-i umûr-ı haccın bu vesîle ile bir dürlü te'hîre kalmaması emrine teşmîr-i sâk-ı makderet ve her işin ber-vefk-i dilhâh temşiyet ve ârâmına nisâr-ı nakdîne ve miknet etmen bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır, buyurdum ki

Saydâ vâlisi Vezîr Yakûb Paşa'ya hüküm ki,
 Saydâ Mukāta'âtı mülhakâtından Taberiyye nâm mahalde sâkin vücûd-ı şer ü
 şenâ'ati hasebiyle i'dâm ve izâlesi mertebe-i vücûba müntehî Zâhir Ömer nâm
 şakînin hedm ve tahrîb-i hisârı ve kahr ü düçârı ile def'-i şürûr ve mazarrı husûsu
 hâlâ Şâm vâlisi mîr-i hâccı vezîrim Süleyman Paşa'nın uhdesine ihâle ve ta'lîk
 olduğu ve şakî-i mezbûr müşârun-ileyhin pençe-i kahr ve satvetinden tahlîs-i
 girîbân ile sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, tarafına firâr eder ise bilâ-tereddüd ahz ü
 habs ve keyfiyyeti der-hâl bu cânibe arz eylemek husûsu sana dahi tevcîh ve sipâriş
 kılındığı egerçe ma'lûmundur, bu def'a vârid olan kağıd mefhûmu üzre müşârun-
 ileyhin asâkir-i enbûde ile eyâlet-i Saydâ'ya vusûlü emvâl-i mîrînin adem-i tahsîline
 bâ'is ve bâdî olmamak husûsuna ihtimâm lâzım gelmekle, kezâlik eyâlet-i Saydâ'ya
 duhûlünden hurûcuna dek emvâl-i mîrîyenin adem-i tahsîline mü'eddi olacak hareket
 vâki' olmamak ve ma'iyyetinde bulunan esnâf-ı askeriyyeyi ve kapısı halkını
 muhkem zabt ü rabt etmek ve seninle hüsn-i vifâk ve imtizâca bezl-i müyesser
 eylemek bâbında vezîr-i müşârun-ileyhe mü'ekked emr-i şerîfimle gereği gibi tenbîh
 ve te'kîd olunup ve şakî-i mezbûrun i'dâm ve izâlesi ol havâlînin emn ü râhatına
 illet-i müstekille idüğü yakînen muhakkak olmağla, i'lâm-ı hakîkat-i hâl için işbu
 emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi keyfiyet ma'lûmun oldukça,
 husûl-i kâra sen dahi kemâl-i germiyyet ile kıyâm ve mübâderet ve şakî-i mezbûr
 firâr ile tarafına duhûl ve karâr eder ise kat'an ketm ve himâyet etmeyüp, bi-eyyi-hâl
 ahz ve muhkem habs ve keyfiyyeti arz eyleyüp, ve'l-hâsıl bu husûsun hüsn-i suhûlet
 ile bir an akdem temşiyetine bezl-i miknet ve maslahat-ı mezkûrenin bu def'a dahi
 te'hîre kalmasından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-
 şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı B [Receb] sene [1]155

Sâbıkâ Bosna vâlisi sadr-ı esbak vezîrim el-hâc Mehmed Paşa'ya hüküm ki, Sen ki vezîr-i müşârun ileysin, bundan mukaddem Eğriboz muhâfazasına me'mûr olman hasebiyle Eğriboz'a vusûlün bâbında emr-i şerîfim sâdır olmuşdu. Lâkin el-hâletü hazihî Eğriboz muhâfızlığı Kandiye muhâfızı sadr-ı esbak vezîrim Seyyid Mehmed Paşa'ya tevcih olunup, kezâlik Kandiye Kal'ası şartıyla Girid Eyâleti dahi şeref-bahş-ı sudûr olan hatt-ı hümayûn-ı şevket makrûnum mücebince sana tevcih ve ihsânım olmağla, Donanma-yı hümayûn kalyonlarından bir kalyon Selanik İskelesi'ne varup iskele-i mezbûrdan seni alup Kandiye'ye ve andan dahi vezîr-i müşârun-ileyhi Eğriboz'a nakl ü îsâl eylemek üzre bi'l-fi'l deryâ kapudânı vezîrim Mustafa Paşa'ya başka emr-i şerîfimle tevcih ve sipâriş olunmağın, mevsim-i deryâ mürûr etmezden evvel Kandiye'ye vusûle müsâra'at ve ibtidâr eylemen içün işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunuşdur. İmdi emr-i şerîfim sana ne mahallde vâsıl olursa mu'accelen Selanik'e varup ber-vech-i muharrer anda âmâde kılınan kalyon-ı merkûma süvâr birle Kandiye'ye vürûda mübâderet ve ba'de'l-vusûl muhâfaza-i kal'a ve memelekete mübâşeret ve muhâfazada olanlarla hüsn-i ülfet ve eyâletinde olan fukarâ-yı ra'iyyeti vücûh-ı cevri ü şetmden sıyânet ve neşr-i hâiz-i adâlet ederek cezîre-i merkûmenin emniyet ve âsâyışine fevka'l-hadd bezl-i celb-i himmet eylemen bâbında ()

Fî evâhır-ı B [Receb] sene [1]155

Sâbıkâ Kandiye muhâfızı sadr-ı esbak Vezîr es-Seyyîd Mehmed Paşa'ya hüküm ki, Kandiye muhâfızlığı bu hilâlde bi'l-iktizâ sâbıkâ Bosna vâlisi sadr-i esbak vezîrim el-hâc Mehmed Paşa'ya tevcih olunmağla, Karlili Sancağı ilhâkıyla Eğriboz muhâfızlığı dahi sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, sâdır olan hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûnum mücebince sana tevcih ve ihsânım olup, Donanma-yı hümayûn'um kalyonlarından bi kalyon Selanik İskelesi'nden müşârun-ileyhi alup Kandiye'ye ba'de'l-îsâl seni dahi Kandiye'den Selanik'e nakl eylemek üzre deryâ kapudânı vezîrim Mustafa Paşa'ya başka emr-i şerîfimle tevcih ve sipâriş olmağla Kandiye muhâfazasında vezîr-i müşârun-ileyh cezîre-i Girid'e vâsıl oldukda sen kalyon-ı merkûma süvâr ve

Selanik'e vusûle ibtidâr eylemen içün işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde ber-vech-i muharrer müşârun-ileyh Kandiye'ye [du]hûlünde sen kalkup kendüye mahsûs etbâ' ve âdemlerin ile vusûle bezl-i iktidâr ve ba'de'l-vusûl muhâfaza-i kal'a ve memleket ve himâyet ve sıyânet-i fukarâ-yı ra'ıyyetee teşmîr-i sâk ve ibtidâr eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım yazıldı.

Fî evâ'il-i B [Receb] sene [1]155

[58]

200

İşbu emr-i şerîf tertîb sıhhati üzre zîrde kayd olunmuşdur.

Bi'l-fi'l deryâ kapudân Vezîr Mustafa Paşa'ya hüküm,
Donanma-yı hümayûn kalyonlarından bir kıt'a kalyonu Hanya muhâfızını alup Hanya'ya getürmek, muhâfız-ı sâbık dahi Üsküdâr'dan iskelesine nakl etdirmek üzre ta'yîn eylemek içün mukaddemâ emr-i şerîfimle sana tevcîh olunmuşdu. Andan mâ-adâ bu def'a dahi Kandiye muhâfızlığı sâbıkâ Bosna vâlisi sadr-i esbak Vezîr el-hâc Mehmed Paşa'ya ve Eğriboz muhâfızlığı dahi sâbıkâ Kandiye muhâfızı sadr-ı esbak es-Seyyîd Mehmed Paşa'ya hatt-ı hümayûnumla tevcîh olunup, müşârun-ileyh el-hâc Mehmed Paşa'yı Selanik İskelesi'nden Kandiye'ye ve müşârun-ileyh es-Seyyid Mehmed Paşa'yı dahi Kandiye'den Eğriboz'a nakl etmek üzre bir kıt'a kalyon dahi ta'yîn ve müsâra'aten Selanik İskelesi'ne irsâl ve tesyîr eylemek fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi ber-vech-i muharrer müşârun-ileyhümâyı mansıblarına nakl ve îsâl içün ma'ıyyetinde olan Donanma-yı hümayûn'um kalyonlarından bu def'a bir kıt'a kalyon dahi Selanik İskelesi'ne ta'yîn ve müşârun-ileyhümâyı siyâk-ı meşrûha üzre mansıblarına nakl ve îsâl eylemesini kapudânına bir hoşca tavsîye ve tenbîh ile Selanik İskelesi'ne serî'an irsal ve tesyîr eylemen bâbında ()

Fî evâhır-ı B [Receb] sene [1]155

Adana beylerbeyisi Rişvân-zâde Süleyman Paşa'ya ve Şora ve () ve () kâdîlarına ve Gerinân (?) ve () Ma'denleri emînlerine hüküm ki,

Malatya Sancağı'nda vâkı' Şora ve Gerger ve () ve () ve () Kazâları ahâlîleri südde-i sa'âdetime adam ve arz-ı hâl gönderüp, hâlâ Rakka iskânından Cihânbeylü Aşireti'nden Umranlı Oymağı eşkıyâsı bunların kazâları derûnunda sâkin ve mütevattın edüp, lâkin eşkıyâ-yı merkûme şekâvet üzre olduklarından nâşî bunların kazâları derûnunda yevmen fe-yevmen kesret üzre tecemmu' ve içlerinden ser-eşkıyâ olan Mahmûd-oğlu Hâklu ve refîkları ve Bundurak Kıran-oğlu Ezdin (?) ve karındaşı İbrahim ve Mîr Osman ve Muskar-oğulları ve Haylu (?) ve oğlanları (?) ve Mahzar oğlanları (?) ve refîkları ve Sarı Mehmed oğlanları ve sâ'ir refîkları ve Telli-oğlu Sâhu Oymağı ve karındaşları ve Şâkil-oğlu Mehmed ve rüfekâları ve Kartal uşakları ve Eleşli Çözer (?) uşakları ve refîkları ve sâ'ir ma'lûmu'l-esâmî refîkları bin yüz elli senesinden beru taraf taraf livâların ve nâhiyeleri derûnlarında geşt ü güzâr ve hevâlarına tâbî' yerlûden olan Kürd İbrahim ve refîkı Osman ve Gevan-oğlu Hasan nâm şakîler ile ittifâk ve ümmet-i Muhammed'e tasallut ve ahâlî-i fukarânın haremelerin ihrâk-ı bi'n-nâr etdiklerini ve bağ ve bağçelerini hayvânâtlarına ekl etdirüp ve kimini ihrâk ve mâl ve erzâklarını cebren ve kahren nehb ü gâret ve on iki aded bâkire kızlarına fi'l-i şenî'a kasdıyla ta'arruz ve hetk-i ırz ve on sekiz âdemlerin dahi katl ve bunun emsâli zulm ve fesâd ve şekâvetlerinin nihâyeti ve şerr ve mazarratlarından emn ve râhatları olmayup ekseri perâkende ve perîşan ve leyle-i ıshâyâ muhtâc olmalarıyla, eşkıyâ-yı merkûmûnun Rakka'ya iskânlarıçün üç dört def'a evâmir-i şerîfe sâdır olmuşiken bir dürlü itâ'at ve evâmir-i şerîfenin icrâsı mümkün olmayup, mübâşir ta'yîn olundukda dahi eşkıyâ-yı merkûme Ma'den kazâları derûnlarına firâr etmeleriyle, bundan akdem ahz husûsı içün o tarafa ta'yîn olunan Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Mustafa -dâme mecduhû- mübâşeretiyle görülmek içün sâdır olan emr-i âlî mahalline irsâl olundukda dahi bir dürlü icrâsı mümkün olmamağla, Diyârbekir ve Rakka vâlîleri keyfiyyeti Der-sa'âdetime arz ve i'lâm ve bunların üç nefer âdemleri Âsitâne-i sa'âdet'ime gönderirlerken esnâ-yı râhda eşkıyâ-yı merkûm üç nefer âdemlerin ahz ve katl edüp ol vechile ahvâllerin ve şerr ve fesâdların hadden efzûn ve cümlesin ıyâl ve evlâdlarıyla diyâr-ı âhare perâkende ve perîşân olmalarına bâ'is oldukların bildürüp, siz ki mîr-i mîrân ve

ma‘den emînleri mûmâ-ileyhimsiz, ma‘rifetiniz ve ta‘yîn olunan mübâşir ma‘rifetiyle eşkıyâ-yı merkûm mahall-i iskânlarına nakl ve şerr ve mazarratları ahâlî-i fukarâ üzerlerinden def‘ ü ref‘ olunmak bâbında sana hitâben emr-i şerîfim sudûrını istîrhâm etmeleriyle vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında fermân-ı âlî sâdır olmuşdur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı B [Receb] sene [1]155

202

Siroz kâdîsına ve Siroz'da yeniçeri zâbiti olan İbrahim Çavuş ve ocak ihtiyârları ve a‘yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm

Medîne-i Siroz'da Birinci Camgöz Ali Beşe ve Beşinci Hüseyin Beşe ve Küçük Ömer Beşe demekle ma‘rûf şakîler sa‘y-ı bi'l-fesâd ve kuttâ‘-ı tarîk eşkıyâsından olup şekâvet-pîşe ve mûkız-ı fitne muzırru'n-nâs leyl ü nehâr alâ mele‘i'n-nâs re‘âyâ fukarâsının ıyâlleriyle dest-i tetâvül ve tahrîm ve tecrîm ve eşkıyâ-yı mezbûrdan medîne-i Siroz ve Aruşa (?) re‘âyâsından Paraşki nâm zımmînin gice ile hânesini basup zımmî-i mesfûrî darb ve cerh ve zevcesini sahrâyâ götürüp fi‘l-i şen‘a kâd ve hetk emsâli zulm ve te‘addîlerinin nihâyeti olmayup rızâ-yı ilâhîye muhâlif ve şer‘-i şerîfe mugâyir hareketleri müzdâd olup, kat‘-ı tarîk ve katl-i nüfûs ve gâret-i emvâl-i ebnâ-yı sebîl ve sâ‘î-bi'l-fesâd fî‘l-hakk şakîlerdir diyü medîne-i Siroz'un ulemâ ve sulehâ ve a‘yân ve eşrâf ve fukarâ ve zu‘afâ ve re‘âyâ-yı varoş bi-esrihi meclis-i şer‘a varup haklarında bu vechile takrîr-i kelâm ve izhâr-ı te‘accüz birle tazallüm-i hâl eylediklerini ve eşkıyâ-yı mezbûrûnun nevâzil haklarında olunan takrîrât vâkı‘a mutâbık olmağla, birkaç seneden beru yevmen fe-yevmen şekâvetleri mütecâviz ve hudûd-ı memleketin nizâm-ı hâli muhtell ve müşevveş olmağla, eşkıyâ-yı mezbûrûnun siyâseten katilleri meşrû‘ bulunmak sen ki Siroz kâdîsı Mevlânâ Abdülhalim -zîde fazluhû-sün, arz etmenle, binâ‘en alâ zâlik mezbûrûnun Siroz'da yeniçeri zâbiti ma‘rifetiyle cezâları tertîb olunması dahi tahrîr ve inhâ olunmağla, imdi bu misillü şekâvet-pîşelerin haklarından gelinmek ile şerr ve mazarratlarından ibâdullâhı tahlîs ve belde-i merkûmeyi tathîr ve nizâm-ı hâl-i ubbâd için hükkâm ve zâbitân üzerlerine lâzım-ı emr-i mühimmeden olduğunda iştibâh olmamağla, sâlifü'z-zikr Camgöz Ali Beşe ve Beşinci Hüseyin Beşe ve Küçük Abdi Beşe ve Küçük

Ömer Beşe demekle meşhûr şakîleri meclis-i şer‘a ihzâr ve i‘lâm olunduğu üzre mevâd muvâcehelerinde vech-i şer‘ üzre üzerlerine sâbit ve şer‘le cezâları tertîb olunmak lâzım gelürise kıbel-i şer‘den huccet-i şer‘iyye ihrâc ve icrâsıçün arzı o taraftan yeniçeri zâbitine mürâsele verilüp, ba‘dehû lâzım gelen cezâ-yı şer‘îleri icrâ ve i‘dâm olunmalarıçün sen ki Siroz‘da yeniçeri zâbiti mûmâ-ileyhsin tekayyud ve ihtimâm birle mezbûrun dört nefer şakîlerin vech-i meşrûh üzre yedine huccet-i şer‘iyye ve icrâsıçün mürâsele verildikten sonra cümle ma‘rifeti ve ma‘rifet-i şer‘le cezâların tertîb etmen içün () irsâl olunmuşdur. Vusûlünde ber-minvâl-ı muhârrer üzre amel ve hareket ve mezbûrun dört nefer eşkıyâların üzerlerine mevâdd-i müterakkibât sâbit olup taraf-ı şer‘den hüccet-i şer‘iyyeleri ihrâc ve icrâ etmek üzre zâbit yedine mürâselesi verildikten sonra bilâ-te‘hîr i‘dâm ve izâleleri sen ki yeniçeri zâbiti mûmâ-ileyhsin ma‘rifetinle görölüp avk ve te‘hîrden ve hılâfına vaz‘ ve hareketden ihtirâz ve ictinâb eyleyesin, diyü vezâretle bi‘l-fi‘l Dergâh-ı mu‘allâm yeniçerileri ağası olan Vezîr Hasan Paşa -edâmallâhü te‘âlâ iclâlehû- tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzre amel oluna diyü emr-i şerîf yazıldı.

Fî evâhır-ı B [Receb] sene 1155

[59]

203

Zâbiti ma‘rifetiyle şer‘le görölüp üzerine şer‘an bir nesne sâbit olmayup bilâ-mûceb habs olduğu ve ol tarîk içün emr-i şerîf sudûrundan men‘ bâbında kayd olunmuşdur.

Evâsıt-ı lam [Şevvâl] sene [1]155

Edirne mollasına ve sâbıkâ sekbânbaşı olup hâlâ Edirne‘de Dergâh-ı mu‘allâm yeniçerileri zâbiti olan Mehmed -zîde mecduhû-ya hüküm ki, İftihârü‘l-emâcid ve‘l-ekârim hâlâ Edirne bostancbaşısı olan el-hâc Süleyman -dâme mecduhû- mektûb gönderüp, mûmâ-ileyhin çukadarlarından İbrahim nâm kimesne bundan akdem Âsitâne-i sa‘âdet‘ime gelür iken Ergene Köprüsü‘nde üç nefer piyâde eşkıyâ yoluna inüp mezbûrı kurşunla darb ve mecrûhan Terkos‘a gelince fevt

olmağla, eşkıyâ-yı mezbûrları tecessüs ve tefahhusı için adam ta'yîn olundukda, mezkûrlardan Ulacı Hüseyin-oğlu Ahmed nâm şakî ahz ve Çorlu sâkinlerinden İnce Kara Mustafa ve Kılıcı-oğlu İbrahim nâm şakîler ile Ergene Köprüsü'nde merkûm çukadârın yoluna inüp katl etdikleri huzûr-ı şer' de takrîr ve i'tirâf ve hüccet-i şer' iyye aliverilüp, ber-mûceb-i hüccet-i şer' iyye cezâsı tertîb ve refîklarını Çorlu ahâlîsi alâ eyyi-hâl bulup vermeleriçün emr-i 'âlî sâdır olmağla, refîkları bulunmak için mezkûrun cezâsı tertîb olunmayup habsde iken, babası zuhûr ve oğlum Ahmed Edirne'ye gider iken karışdıran ustası bi-gayr-ı hakk katl isnâd ile ahz ve yeniçeridir diyü ithâm etmekle, husûs-ı mezkûrdan mukaddem Çorlu bağlarında bir adamı katl ve bârgîr ve eşyâsını gâret ve Tekfûrdağı'nda fûrûht ve Sazlı Dere nâm mahallde dahi bir nefer zımmîyi katl ve yüz gurusunu gasb eyledikleri hüccet-i şer' îde musarrah ve şakî-i mezkûr sen ki zâbit-i mûmâ-ileyhsin, sana teslîm olmağla, sâ'ire mûcib-i ibret için Ergene Köprüsü'nde cezâsı tertîb olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrını arz etmeğın, kıbel-i şer' den verilen hüccet-i şer' iyye ve fermân-ı âlî mûcebiyle ma'rifetinle kazâen cezâsı tertîb olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâ'il-i B [Receb] sene [1]155

204

Tashîh olunduğu üzre buyrulmuştur.

İlm ü haberi verilmiştir.

Aydın muhassılı Vezîr Mehmed Paşa'ya [ve taraf-ı Devlet-i aliyye'mden bu def'a mübâşir ta'yîn olunan] Manisa voyvodası Kara Osman-oğlu Mustafa ve Tire ve Kütahya mütesellimleri ve Denizli voyvodası -zîde mecduhû-ya hüküm ki, Birkaç seneden beru Yörükân ve Türkmân Tâ'ifesi Banaz Kazâsı'ndan mürûr ve ubûr etdiklerinde kazâ-yı mezbûrun ahâlî ve re'âyâsına zarar ve te'addîleri hadden efzûn olmağla, mukaddem zararlarının men' ve def' için Der-sa'âdet'ime arz ve i'lâm olundukda, rahmen-li'l-fukarâ kazâ-yı merkûmdan mürûrları men' ve kadîmi mürûr eyledikleri Güni nâm mahallde mürûr eylemeleri bâbında emr-i şerîfim sâdır olmuştiken, itâ'at-ı fermân etmeyüp yaylağa teveccühlerinde yine kazâ-yı mezbûrdan

ubûr ve ba‘dehû yine kışlağa dahi kazâ-yı merkûmdan mürûr etmesinde, Kara Güne (?) nâm karye etrâfında üç nefer âdemlerin katl etmeleriyle Oturak nâm mahalle varup zararların iddi‘âsunda iken tâ‘ife-i mezbûreden Şeyh-oğlu İbrâhim ve Potuk-oğlu nâm şakîler cümleye baş olup, kendü cemâ‘atlerini ve kezâlik rüfekâlarından Kaçar-oğlu ve Dağlı-oğlu Cemâ‘atlerini ve Harbendeli ve Kara Tekeli ve Burhân ve Karaca Arablı ve Alçalı (?) ve Çarıklı ve sâ‘irlerini bir yerde cem‘ yine mürûr kasd edüp fukarâ-yı ahâlîyi muhâsara ve on beş gün mikdârı mukâtele ve muhârebe etmeleriyle, Oturak nâm karyede dört nefer ve Paşacık Karyesi'nden iki nefer ve Kaplangı (?) Karyesi'nden bir nefer ve Dumanlar Karyesi'nden dört nefer ve Durunc (?) Karyesi'nden bir nefer ve Eldeyeli Karyesi'nden bir nefer ve Kızılcahisâr Karyesi'nden dört nefer ve Kızılcaşöğüt Karyesi'nden bir nefer ve Susağar (?) Karyesi'nden bir nefer ve Kayılı Karyesi'nden bir nefer ve Uşak Kazâsı'na tâbî‘ Kalacan nâm karyeden bir nefer ve Kırkyârân Karyesi'nden bir nefer ve Hassı nâm karyeden bir nefer ve Gördüs Kazâsı'na tâbî‘ Ovacık nâm karyeden bir neferini ve kurâ-yı mezbûre ahâlîlerinden mecmû‘ı otuz dört nefer kimesneleri bi-gayr-ı hakk katl ve otuz mikdârı kimesneleri dahi mecrûh ve Oturak Karyesi ve Dövmelipınar Karyesi ahâlîlerinin dahi devâbb ve mevâşî ve emvâl ve erzâklarını nehb ve gâret edüp ve fukarâ ve ahâlînin eşkıyâ-yı merkûme ile mukâvemete iktidârları olmamağla, kutelâ-yı mezbûrenin ve şerleri ile fukarâ-yı ahâlînin nehb ü gâret olunan bin dönüm mikdârı hinta ve beş bin dönüm şa‘îr ve alefin ma‘rifet-i şer‘ ve cümle ma‘rifetiyle hintanın be-her dönüme beşer ve şa‘îr ve alefin be-her dönümüne üçer guruş takdîr olunan bahâları mîriçün tahsîl olunmasın Uşak ve Banaz nâ‘ibi başka başka arz ve ahâlî-i vilâyet mahzar etmeleriyle, sâdır olan fermân-ı âlî mücebince taraf-ı Devlet-i aliyye'mden mahsûsen bir mübâşir ta‘yîn ve irsâl ve sen ki vezîr-i müşârun ve sâ‘ir mûmâ-ileyhimsiz, bu husûsa me‘mûr [mübâşir mûmâ-ileyh ma‘rifetiyle] kutelâ-yı merkûmenin deynleri ve nehb ü gâret olunan emvâl ve eşyâ ve mahsûlâtının behâları eşkıyâ-yı mezbûreden mîriçün tamâmen tahsîl ve mübâşir mûmâ-ileyh ile Âsitâne-i sa‘âdet'ime irsâl ve Hazîne-i âmire'me teslîm olunmak üzere Dîvân-ı hümayûnum tarafından emr-i şerîfim tahrîri [bâbında] bi'l-fi‘l Başdefterdârım Ali -dâme mecduhû- i‘lâm etmeğîn, [mübâşir mûmâ-ileyh bu husûs için intihâb (?) olunup (..) üzere (..) emr-i şerîfim irsâl (..) Başdefterdârım mûmâ-ileyhin i‘lâmı mücebince husûs-ı mezbûrun bir an akdem ve bir kadem

mukaddem itmâm ve temşiyeti matlûb-ı mülûkânem idüğü ma'lûmunuz oldukda, bi'l-ittifâk hareket ve temşiyet-i kârda vezîr-i müşârun-ileyhin emir ve re'yna mütâba'at ederek sâlifü'z-zikr şakîleri alâ eyyi-hâl elbette ve elbette ahz ve merkûmenin deynlerini ve nehb ve gâret olunan emvâl ve eşyâ ve mahsûlâtın takdîr olunan bahâlarını kemâl-i basîret ve ihtimâm birle mübâşir mûmâ-ileyh ma'rifetiyle bi-eyyi-vechin-kân mîriçün kendülerden tahsîl ve ucâleten müsâra'aten mikdâr ve kemiyeti müş'ir defteriyle mübâşir mûmâ-ileyh ile Âsitâne-i sa'âdet'ime irsâl ve tesyîr ve Hazîne-i âmireme teslîm etdirmeğe sa'y ve dikkat ve mikdâr-ı zerre ihmâl ve tekâsüle ruhsat ve cevâzdan mübâ'adet ve bu bahâne ile şekâvetde alâkası olmayanlara ta'arruzdan ve ta'tîl-i maslahatı mûcib ednâ hareketden be-gâyet mücânebet ve vâkı'-ı hâl alâ vukû'ihî i'lâm ve işâret eyleyesiz ve sen ki mübâşir mûmâ-ileyhsin husûs-ı mezbûrun bir sâ'at evvel husûlü murâd-ı hümâyûnum olmakdan nâşî mahsûsen sen intihâb ve mübâşir ta'yîn olmuşsundur. Vardığın anda sâdır olan fermân-ı âlî-şânımın tenfîz ve icrâsın muktezâ-yı me'mûriyet olup (..) (..) fermânım olan akçesinin tahsîlinde ve ba'de't-tahsîl mikdârı mübeyyen memhûr defter i'lâm ile alup bir kadem evvel götürüp hazîne-i âmireme teslîm etmekle kemâl-i germiyyet üzre mübâşeret eyleyüp ser-mû tehâvün ve ta'sîrden gâyetü'l-gâye ihtirâz ve ictinâb olunmak bâbında] fermân-ı âlî şânım sâdır olmuşdur.

Fî evâhır-ı B [Receb] sene [1]155

205

Gönye Sancağı'nda vâkı' kâdîlara hüküm ki,
Hâlâ Kaş Kal'ası muhâfazasına me'mûr Mehmed -dâme ikbâluhû- bu âna gelince hıdmet-i muhâfazada mevcûd ve Abaza ve Çerkes ve Megrel ve Gürcü keferelerinin yedlerinde olan üserâ-yı Müslimîni tahlîs ve mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh yerlû olduğundan ol serhadlerde vâkı' a'dânın îsâl-i mazarratların def' ve urûkların kat' ve mahfûz ve muhâtara olan derbendleri zabt edüp beren ve bahren mürûr eden ebnâ-yı sebîl ve kayıkcı fukarâlarına varınca cümlesini emîn ve sâlim ve evzâ' ve etvârından râzî ve hoşnûd olunur iken, Kaş ve tevâbî'i olan kılâ' muhâfızlığına me'mûr paşaların mu'ayyen nesneleri olmayup, îrâdları yalnız Gönye Sancağı kazâlarının imdâd-ı hazariyyesine munhasır iken, elli iki ve elli üç senelerine mahsûben livâ'-i mezbûrda

vâkı‘ kazâlarda ahâlîleri yalnız yedi bucuk kiseden ziyâde hazariyye mutâlebesi alınmak üzre arz ve mahzar gönderüp, emr-i şerîfim ısdâr etmeleriyle, livâ’-i mezbûr mutasarrıflarının meblağ-ı merkûm masraflarına vefâ etmeyüp özr olunmağla, selefden gelen paşalara ev başına verilegelen beşer ve altışar guruşdan faslıçün tavassutuyla merhameten ahâlî ve a’yân-ı vilâyet ve ihtiyârân ma‘rifetleriyle be-her ev başına senede bir gün yalnız üçer guruş vermek üzre cümle rızâsıyla huzûr-ı şer‘den hüccet-i şer‘iyye alınup, kayd ve tescîl ve ahâlî-i vilâyet ve a’yân ve umûmen ihtiyârân bu minvâl üzre ta‘ahhüd etmeleriyle, fî-mâ-ba’d ziyâde ve noksan taleb ve teklîf olunmamak için şart-ı mezkûr Başmuhâsebe’ye kayd ve mücebince emr-i âlî-şânım sudûrını Gönve ve Batum Kal’aları muhâfazasında olan bi’l-cümle ahâlî iki kıt’a mahzar birle i’lâm ve istirhâm etmeleriyle, kuyûd-ı ahkâm tettebbu‘ olundukda livâ’-i mezbûrda vâkı‘ kazâların müfredât üzre hazariyyeleri elli üç târîhinde Dîvân kalemine kayd olunup emr-i şerîfim verilmiş, ancak seferiyye ve hazariyye tahsîl ve ev başına öteden beru mer‘î ve mukayyed tutulan şürût ve kuyûd bir kasaba ve bir karye toprağından tekâlif alınmak îcâb eder emlâk ve arâziye mutasarrıf olanlar kazâyâ isâbet eden hazariyye ve seferiyyede a’lâ ve evsât ve ednâ i’tibâriyla tahammûlerine göre hisselerine düşeni vermek üzre mukayyed ve meşrût olup, bu takdîrce bâlâda mezkûr olduğı üzre ev başına ber-vech-i müşârât üçer guruş verilmesi şart-ı mezkûra mugâyirdir. Ancak hazariyyenin hîn-i vaz‘ ve tertîbinde her kazâdan tahsîl olunan ne mikdâr akçedir, elli üç târîhinde müfredât üzre gelen arzlarda hazariyyenin mikdârın ne olunduğı yazılmışdır. Bu def’a tekrâr kazâlar bulunan mahallerinde su’âl ve teftîş olunup her kazânın mikdârını mu‘ayyen kâdîsından arz ve ahâlîsinden mahzar geldikten sonra Dîvân-ı hümâyûn’umda mukayyed olan fermân-ı âlî-şânımın kaydına mugâyir olan mâddeler o vechile tashîh olunmak üzre mahallerinden istifsâr olunmak için emr-i şerîfim sudûrunı bi’l-fi’l reîsülküttâb olan Mehmed Râgıb -dâme mecduhû- i’lâm etmekle i’lâmı mücebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı B [Receb] sene [1]155

Hâlâ deryâ kapudânı Vezîr Mustafa Paşa'ya hüküm ki,
 Sâbıkâ Bosna vâlisi sadr-ı esbak vezîrim el-hâc Mehmed Paşa'ya Kandiye Kal'ası muhâfazası şartıyla Girid Eyâleti ve sâbık Kandiye muhâfızı sadr-ı esbak vezîrim es-Seyyid Mehmed Paşa dahi Karlili Sancağı ilhâkıyla Eğriboz muhâfızığın hatt-ı hümayûnumla tevcih olunup, müşârun-ileyh el-hâc Mehmed Paşa Selanik'e gelüp anda âmâde kılınan mîrî kalyon ile Kandiye'ye ve müşârun-ileyh Mehmed Paşa dahi Kandiye'den kalyon-ı mezbûr ile Eğriboz'a varmalarıçün ikisine dahi başka başka evâmîr-i şerîfemle tevcih ve tefhîm olunmakla, binâ'en aleyh sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, Donanma-yı hümayûnum'un kalyonlarından bir kalyon dahi Selanik İskelesi'ne irsâl ve tesyîr ve bu hıdmetin edâsına me'mûr ve ta'yîn kılınman iktizâ etmişidi. Ancak bu def'a tarafından vârid olan kâ'imen muktezâsı üzre Bahr-i Sefîd'de olan Donanma-yı hümayûnum'un kalyonlarından iki kıt'ası Dimyat cânibine ve Riyâle kalyonu İskenderiye'ye me'mûr kılındıktan sonra kusûr-ı ma'ıyyetinde kalan Kapudâne ve Patrone ve Şehbâz-ı Bahrî kalyonları dahi bi'l-iktizâ Kıbrıs ve Trablusşam ve ol havâlîlere ta'yîn ve İnebahtı muhâfızını Hanya'ya ve Hanya muhâfızı İskenderun İskelesi'ne nakl için bir kıt'a kalyon dahi Anabolu İskelesi'ne ve Srebrenis Ma'deni emîni ma'rifetiyle mübâya'a olunan kurşunun nakliyesi Selanik İskelesi'nden Der-sa'âdet'ime nakli için sâdır olan emr-i şerîfime yanında bulunan uzun kışlı kalyonun dahi Selanik'e ta'yîn ve irsâl eylemen hasebiyle hâlâ ma'ıyyetinde mevcûd kalyon kalmamak iktizâ eder. Ve lâkin müşârun-ileyhümânın Kandiye ve Eğriboz'a nakilleri husûsı dahi akdem-i mehâmmdan olup, bu işin te'hîre kalması bir dürlü câ'iz olmamağla, eger gönderdiğin kalyonlarından şimdiye dek ma'ıyyetinde ve ol havâlîlere gelmiş var ise müşârun-ileyhümâyı Selanik'den Kandiye'ye ve Kandiye'den Eğriboz'a nakl için mu'accelen Selanik İskelesi'ne ta'yîn ve irsâl ve eger yanında mevcûd kalyon yoğsa kurşun nakli için Selanik'e gönderdiğin mâ-adâ zikr olunan uzun kışlı kalyonu kurşun tahmîl etmeyüp ânın müşârun-ileyh el-hâc Mehmed Paşa'yı Selanik'den alup Kandiye'ye ve ba'dehû müşârun-ileyh Seyyid Mehmed Paşa'yı dahi Kandiye'den alup Eğriboz'a nakl ve îsâl ve bu hıdmeti tetmîm ve ikmâl etdikden sonra Selanik'e varup sâlifü'z-zikr kurşun dahi tahmîl ve Der-sa'âdet'ime nakl etmek üzre kapudânına muhkem tevcih ve tenbîh

ve'l-hâsıl müşârun-ileyhümânın Kandiye'ye ve Eğriboz'a nakilleri emri dahi serî'an ve ucâleten edâ ve tekmîl etmen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı B [Receb] sene [1]155

207

Kandıra ve Kaymas ve Genceli ve Şeyhler ve Ağaçlu ve Şile ve Ereğli ve Akçaşar ve Samako Ereğlisi İskelelerinin kuzât ve nüvvâb ve yeniçeri serdârlarına ve iskele emînlerine hüküm ki,

Âsitâne-i sa'âdet'imde sâkin ibâdullâhın havâ'ic-i zarûriyelerinden olan hatab makûlesi öteden beru sevâhil-i bahîrde olan kazâlardan odun kat'ına me'lûf olan re'âyâ tâ'ifesi ziyâdesiyle kat' ve pey der-pey sefînelere tahmîl ve kesret ve vefret üzere İstanbul'a nakl ve ibâdullâha fûrûht eylediklerine binâ'en sükkân-ı İstanbul hatab husûsunda mukaddem bir vakitte muzâyaka ve zarûret çekdikleri olmayup ve zikr olunan iskelelerin kayıkları kat'an bağlanmayup, yaz ve kış lâ-yenkâtı' odun nakl idegelmişler iken, hâlâ ol taraflarda iskelelerde mevcûd katı vâfir odun var iken, şimdi odun nakilidegelan kayıklar bağlamak sevdâsıyla sefînlerine odun tahmîl ve nakl etdiklerinden bu tarafda muzâyakaya bâ'is oldukları zâhir ve âşikâr olmağla, bu husûs için Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ocağı tarafından mahsûs () çavuş gönderilmiştir. İmdi işbu emr-i şerîfimle her kangınızın iskele ve kazâlarına varır ise iskelelerinizde bulunan kayıkları asla bağlamayup, el-yevm iskelelerde mevcûd bulunan odunu mübâşir mûmâ-ileyh ma'rifetiyle derhâl bulunan kayıklara tahmîl ve mu'accelen Der-sa'âdet'ime nakl ve tesyîr ve sevâhil-i bahirde olan kazâlarda odun kat'ına me'lûf olan re'âyâ tâ'ifesini ihrâc ve ziyâdesiyle odun kat'ı ve iskelelere indürüp, anlar dahi ceste ceste sefînlere tahmîl ve Âsitâne-i aliyye'me nakl ve tesyîr ve ibâdullâha bu tarafda fûrûht ile def'-i muzâyaka ve zarûriyete cümleliz sa'y-ı belîğ eyleyüp ve eger sefâyin rüesâsı eslenmeyüp kayıkların bağlamak sevdâsında olurlar ise kat'an müsâ'ade etmeyüp bi'l-ittifâk kayıkların bağlanmamağa te'annüd ve ısrâr edenlerini mübâşir-i mûmâ-ileyh ve zâbitleri ma'rifetiyle ahz ve habs ve yerlerine fenn-i deryâya vâkıf âharlarını nasb ve hemân müte'âkıben hamûleleriyle bu tarafa göndermeğe ihtimâm ve dikkat ve odun kat'ına me'lûf re'âyâdan dahi odun

kat'ına çıkmayanları alâ eyyi-hâl ihrâc ve odun kat' etdirüp anlardan dahi ısrâr edenlerini ahz ve te'dîb ve'l-hasıl sayf ü şitâya bakmayup, sinîn-i mâziyeden ziyâde kesret üzre iskelelerimizden odun göndermeğe bezl-i tâb ü tâkat ve bu husûs ibâdullâh hıdmeti olmağla, cümleniz terk-i ârâm ve râhat ve mu'accelen anda takâtu'-ı hatab nakline sarf-ı mâ hasal-ı kudret eyleyesiz. Şöyle ki ma'âzallâhi te'âlâ sizin dahi bu bâbda ednâ kusûr ve tekâsülünüz mesmû' olunursa her kangınız olursa olsun muhkem haklarınızdan gelünür, âna göre hareket ve sefîne ve kalyon sâhiblerinin sefîne ve kalyonlarını bağlamamağa mübâderet ve ser-mû hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı B [Receb] sene [1]155

208

Bir sûreti

İznikmid ve nevâhîsi ve Karamürsel ve Yalakâbad ve Geğbüze Kazâları'nın kuzât ve nüvvâbına ve Kocaili mütesellimine ve İznikmid'de yeniçeri zâbitine ve zıkr olunan kazâların serdârlarına ve iskele emînlerine vech-i meşrûh üzre

[61]

209

İznikmid ve Dil tarafında vâkı' Hendek kâdîlarına ve Kocaili Sancağı mütesellimine ve İznikmid'de yeniçeri zâbitine ve sâ'ir zâbitâna hüküm ki,

Mahmîye-i Kostantıniyye -sânehallâhu ani'l-âfât ve'l-beliyye- belde-i azîme ve sevâd-ı cesîme olup, öteden beru temekkününe me'lûf olan kadîmî sükkân ve kuttânı hadd-i i'tidâddan efzûn iken, ahd-ı karîbden beru Anadolu ve Rumili taraflarında vâkı' kasabât ve kurâ ahâlîlerinden ba'zıları işlerini görmek bahânesiyle ceste ceste ehl ü ıyâllerini nakl ve ba'zıların dahi erbâb-ı mesâlihden olmak üzre mücerred ikâmet için duhûl ve vürûd edüp, o makûlelerin ikâmetleri belde-i merkûmenin ekser-i ahyânda killet-i zâd ve zahâ'irine ve bu takrîb ile asıl sükkânın zarûret ve müzâyakalarına mü'eddî ve bu hâlet taşra vilâyetlerinin harâbına bâ'is ve bâdî

olduğu zâhir ve âşikâr olmakdan nâşî, fî mâ-ba'd bilâ-fermân ev göçüp gelmemek ve erbâb-ı mesâlihden olanlar dahi yedlerinde arzları ve ahâlîden mahzarları yâhud sahîh maslahat sahîbi olduklarında bir yâhud iki neferden ziyâde gelmemek üzere mukaddemâ bi'd-defe'at evâmir-i aliyyem vârid oldukdan sonra, işbu sene-i mübâreke evâhır-ı Rebî'ü'l-evveli târîhiyle husûs-ı mezbûr için cümlenize hıtâben ekîd ve şedîd emr-i şerîfim sâdır olup, ıgmâz ve müsâmaha edenlerin muhkem haklarından gelineceği tefhîm ve tenbîh olunmuşken, yine bu bâbda kusûr ve tekâsülünüzden nâşî hâlâ Müslim ve zımmî makûlelerinden elli beş ve dahi zîyâde nefer eşhâs nev be-nev bir taraftan gelmeleriyle, el-yevm İstanbul'un kesret-i izdihâmı mertebe-i i'tâdı kat üzere kat tecâvüz ettiği meşhûd olup, sizin bu emr-i ehemmm ve hatîr-i a'zam ve akdemin bu gûne ihmâl ve tesâhülüne cesâretiniz ne gûne hareketdir, encâm-ı kârda mübtelâ olacağınız kahr ve tedmîri fikir ve mülâhaza etmez misiniz ? Bundan böyle adem-i tekayyüdü zuhûr edenler her kim olursa olsun bilâ-emân katl olunmak üzere nizâm verilüp keyfiyyetden sizi âgâh için işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi siz ki mûmâ-ileyhimsiz bu def'a zuhûr eden va'îdât-ı şedîd-i şâhânemden tahlîs-i girîbân-ı selâmet size lâzım ise cümleniz gözünüzü açup bi'l-ittifâk bu mehâmm-ı azîmde mezîd-i teyakkuz ve basîret üzere hareket ve cânib-i ıgmâz ve te'âmîye meyl ve in'ıtâfdan mübâ'adet ve havzâ-i hükûmetinizde vâkı' berr ve bahrde olan memerr ve ma'berleri muhkem bend ve zabt ve dâ'imâ tecessüs ve tefahhusa dikkat ederek o gûne bilâ-fermân İstanbul'a gelmek ve o emirden ev göçürenin berren ve bahren mürûrlarına ve kezâlik erbâb-ı mesâlihden olmayup bilâ-mûceb gelmek murâd edenlerin vechen mine'l-vücûh gelmelerine kat'an ruhsat vermeyüp alâ esrihim gerü vilâyetlerine ırcâ' ve erbâb-ı mesâlihden arz ve mahzar ile yâhud kendi maslahatı ile gelenleri dahi gereği gibi istintâk edüp sahîh erbâb-ı mesâlihden oldukları müte'ayyen olur ise o makûlelerden dahi bir ve iki neferden ziyâdesini beru tarafa koyvermeyüp anlar dahi maslahatların görüp derhâl avdetetmek şartıyla ancak bir ve iki nefer erbâb-ı mesâlihînin gelmelerine izin verüp ve İstanbul'a zahîre getüren tüccâr tâ'ifesinin mürûrlarına bir tarîkle mûmâna'at etmeyüp, bu vechile memerr ve ma'berlerin zabt ü rabtına mübâderet ve leyl ü nehâr terk-i ârâm ve râhat ile fermân-ı hümâyûnumun icrâsına bezl-i tâb ü tâkat eyleyesiz. Memerr ve ma'berler sırren ve alenen tefahhus olunmakda idüğü ma'lûmunuz iken şöyle ki, ıyâzen-billâhi te'âlâ bundan sonra dahi

biriniz hudûdı dâhilinden hılâf-ı fermân-ı âlî adam gelecek olursa vebâli boynunuza, kat'an özür ve ılletiniz makbûl olmayup, bilâ-imhâl sâîre mûcib-i ibret olacağınız bî-ıştibâhdır. Âna göre hareket ve mazmûn-ı emr-i şerîfimin infâz ve icrâsına sarf-ı miknet ve hılâfından gâyetü'l-gâye ittikâ ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şân yazıldı.

Fî evâhır-ı B [Receb] sene [1]155

210

Bir sûreti

Edirne mollasına ve Edirne bostancı başısına ve Edirne'nin yençeri zâbitine ve berren gelenlerin men'leriçün

211

Bir sûreti

Tekfûrdağı ve Ereğli ve Silivri ve Boğaz Hisârı ve İnöz nâ'iblerine ve Tekfûrdağında ve Gelibolu'da olan yeniçeri zâbitlerine ve sâ'ir zâbitân ve iskele emirlerine

212

Bir sûreti

Mudanya ve Yalakâbâd ve Mihâlîç ve Edincik ve Çardak ve Lapseki ve Bandırma ve sâ'ir boğaz hisârlarına varınca Anadolu sevâhilinde vâkı' olan kazâların kuzât ve nüvvâbına ve sâ'ir zâbitân ve iskele emirlerine

213

Bir sûreti

Kırkkilise mutasarrıfına ve kethüdâyeri ve yeniçeri serdârı ve sâ'ir zâbitâna

214

Erzurum seraskeri Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki,

Hâlâ mevsîm-i şitâ ve hengâm-ı berd ü sermâ karîb olmak takrîbiyle Ordu-yı hümayûn'umda olan asâkir-i hamîyyet-mü'esserin tertîb-i meştâları lâzım gelmekden

nâşî sen ki serasker-i müşârun-ileyhsin, ma'yyetinde olan Timur Süleyman Paşa ma'rifetiyle muharrer bin nefer mîrî levendât ile beşyüzbaşlarından Resûl ve Deli Musa -zîde mecduhûmâ-yı dahi yanlarında olan mîrî levendât ile Kars ve Hınıs Sancağı beyi Abdullâh -dâme izzuhû-yı dahi yanında olan beş yüz nefer mîrî levendât ile mansıbı olan Hınıs'da ve Tekyeli Mehmed ve Kara Mehmed -zîde mecduhûmâ-yı dahi yanlarında olan mîrî levendât ile Çıldır'da kışlandırmak musammem idiğü bu def'a vârid olan tahrîrinden ma'lûm ve ma'yyetinde olan mîr-i mîrân-ı kirâmın keyfiyet-i ahvâllerine dâir serd ü beyân olunan hâlât münfehem ve meczûm olunmuşdur. Ol tarafın kâffe-i umûr ve âmme-i hutûbı cumhûrun re'y-ı rezîn-i isâbet ve fikrine ihâle ve tefvîz kılındığına binâ'en mîrî levedât başbûğlarını tedbîr-i dil-pezîr üzre kışlaklarına ta'yîn edüp, lâkin ma'yyetinde olan mîr-i mîrân-ı kirâmdan Ankara Sancağı mutasarrıfı Ömer Paşa ve Alânya Sancağı mutasarrıfı İbrahim ve Sultanönü mutasarrıfı Ali Paşa ve ve İçil Sancağı mutasarrıfı Abdurrahmân Paşa ve Karesi Sancağı mutasarrıfı Hüseyin Paşa ve Amasya Sancağı mutasarrıfı Cevher Paşa ve Çorum Sancağı mutasarrıfı Hamza Paşa Beğşehir Sancağı mutasarrıfı Ali Paşa ve Kocaili Sancağı mutasarrıfı Mustafa Paşa ve Akşehir Sancağı mutasarrıfı Ebûbekir Paşa ve Karahisâr-ı Sâhib Sancağı mutasarrıfı Hâmiş Paşa ve Aksaray Sancağı mutasarrıfı Mustafa Paşa -dâme ikbâluhum- dahi seninle ma'an kışlağa girüp rûz-ı Kasım ibtidâsından i'tibârıyla ordu defterdârı tarafından her birine ta'yînât verilmek üzre Mâliye tarafından ahkâm-ı şerîfesi ısdâr ve irsâl olunmağla, sen dahi mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhim ve sâ'îr mâ'yyetinde seninle kışlağa girmesi münâsib olanlar ile ma'an vakt ü zamânıyla derûn-ı Erzurum'da meştâlarda ikâmet ve ba'zı etrâf ve havâlîde kışlamaları münâsib olan tavâ'if-i askeriye dahi re'y ve tedbîrinle kışlaklara vaz' ve ta'yîn ile emr-i kışlağa temşiyet vermen fermânım olup ve bundan başka zikr olunan mîrî levendâtdan yarağını bırağup firâr edenleri vardıkları mahallerde ahz ve bilâ-emân cezâların tertîb eylemek üzre bi'l-cümle Anadolu'da olan eyâlât ve elviye mutasarrıflarına ve zâbitâna ve kasabât ve kurânın darb ü harbe kâdir ricâllerine hıtâben müceddeden evâmir-i şerîfemle tenbîh-i ekîd ve tehdîd-i şedîd olmağın, i'lâm-ı hâl için mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde muktezâ-yı tahrîrin üzre mîrî levedâtı başbûğlarıyla kışlaklara ta'yîn ve içlerinden firâr edenlerin haklarında sâdır olan evâmir-i şerîfemi cümlesine ifâde ve telkîn ve mîr-i mîrân-ı

mûmâ-ileyhimden mâ-adâ sâ'ir etrâf ve havâlîlerde kışlakları münâsib olanları dahi re'y ve tedbîrin üzre kışlaklara me'mûr ve tesyîr edüp sen dahi mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhim ve sâ'ir yanında kışlayacak asâkir ve vakt ü zamanında derûn-ı Erzurum'da ikâmet ve bast-ı bisât ve emn ü râhat ve kışla husûsuna vech-i münâsib ile temşiyet verdikten sonra seraskerliğe karîb olan uhdene lâzım gelan umûr ve husûsların tanzîm ve idâresine dikkat ve her hâlde ol havâlîlerde vâkı' olan serhadât-ı İran'ın nizâm ve intizâmına nezâret ve senden me'mûl ve melhûz olduğu üzre dâ'imâ takdîm-i rusûm-ı basîret ve tertûb-i âsâyiş-i bilâd ve memlekete bezl-i cidd ü himmet ve ba'de izin isticlâb olunan emvâl ve âsârın pey der-pey i'lâm ve işâret eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i Câ [Cemâziye'l-evvel] sene 1155

[62]

215

Erzurum seraskeri Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki,
İran serhadlerinde olan asâkir-i İslâm'ın ve ahâlî ve sükkânın vesîle-i bâzû-yı miknet ve zerî'a-i vücûh-ı terfiye ve ma'îşetleri olan ecnâs-ı zahâir ve ağnâmın tevfir ve teksîri akdem-i mehâmmdan olmakdan nâşî, Erzurum cânibinde olan Ordu-yı hümâyûn'um için ordu defterdârı ma'rifetiyle mübâya'ası fermânım olan ağnâm bahâsıyla sâ'ir mesârif-i mühimmeye sarf için defterdâr-ı mûmâ-ileyhe bu def'a Hazîne-i âmire'mden seksen bin gurus verilüp, meblağ-ı merkûm ile Erzurum Kal'asında mevcûd-ı anbâr olmak üzre Erzurum gümrük emîni İsmail -zîde mecduhû- ma'rifetiyle mübâya'ası fermânım olan kırk bin ve peksimed tabhı için on iki bin beş yüz keyl İstanbulî hinta ve altmış bin keyl şa'îr bahası için 'ale'l-hesâb emîn-i mûmâ-ileyhin bin yüz elli altı senesine mahsûben uhdesinde olan Erzurum hazînesi peşîn mâlından yirmi bin gurus havâle ve sebep-i tahrîr ahkâm-ı mâliyeden mübâya'a emr-i şerîfi Dergâh-ı mu'allâm gümrükcülerinden İsmail -zîde mecduhû- ile irsâl olunduğu ve bundan gayrı Kars'da müctemi' olan tavâ'if-i askeriyye ta'yînâtı için Kars a'yânından Müftîzâde ma'rifetiyle mübâya'ası fermânım olan yirmi bin keyl İstanbulî hinta ve yirmi bin keyl dakîk ve altmış bin keyl şa'îr bahâsı için ale'l-

hesâb yirmi bin guruş ve kezâlik ve Kars'da mevcûd-ı an bâr olmak üzere kırk bin peksimed tabhı için on iki bin beş yüz kara çift tecemmu' ve on iki bin beş yüz keyl istanbulî hinta ve altmış bin şa'îr bahâsıçün dahi yirmi bin guruş Hazîne-i âmire'mden ihrâc ve mübâya'a evâmîr-i şerîfe ile ma'an silâhşör-i sadr-ı a'zam Mehmed -zîde mecduhû- ile irsâl kılındığı ve Çıldır'da müctemi' tavâ'if-i askeriye ta'yînâtı için Çıldır vâlisi vezîrim Yûsuf Paşa ma'rifetiyle mübâya'ası fermânım olan otuz bin keyl istanbulî hinta ve yüz yirmi bin keyl şa'îr bahâsıçün Hazîne-i âmire'mden yirmi bin guruş ihrâc ve mübâşîr-i mûmâ-ileyh ile ol dahi îsâl kılındığın ma'lûmun oldukda ol havâlîlerin kâffe-i umûr ve husûsunun rû'yet ve temşiyetine inzimâm-ı hüsn-i himmet ve muvakkaten uhdene ihâle kılınan a'bâ-i cesîme-i seraskerînin derece-i lâzîmesinden olduğuna binâ'en sâlifü'z-zikr mübâya'ât keyfiyâtına dahi nezâret ve mâliye evâmîr-i şerîfesi muktezâsınca bir an evvel temşiyet ve itmâmılarına sa'y ü dikkat eylemen fermânım olmağın, mahsûsen işbu emr-i şerîf ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde mârrü'z-zikr mübâya'ât husûslarının Mâliye ahkâm-ı şerîfesi mantûklarınca inzimâm-ı re'y ve ma'rifetin ile bir kadem akdem ve pezîrâ-yı husûl olmasına nezâret ve mübâya'a-i merkûmenin tekâmîlini tarafından i'lâm ve işâret ve seraskerliğe lâzım ve uhde-i hamiyetine müterettib ve mütemmim olan bi'l-cümle umûr ve husûsun ahsen vechile temşiyetine bezl-i miknet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı B [Receb] sene [1]155

216

Erzurum vâlisi Vezîr Veli Paşa'ya ve Erzurum mollasına ve Erzurum Eyâleti'nde vâkı' sâ'ir kâdîlara ve Dergâh-ı âlî kapucubaşlarından olup, Erzurum Gümrük emîni İsmail -dâme mecduhû-ya ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Erzurum Kal'asında mevcûd bulunmak üzere mûmâ-ileyh gümrük emîni İsmail -dâme mecduhû- ma'rifetiyle mübâya'ası fermânım olan elli iki bin beş yüz keyl İstanbulî hinta ve altmış bin keyl şa'îr bahâsıçün emîn-i mûmâ-ileyhin bin yüz elli altı senesinde uhdesinde olan Erzurum'un hazîne peşîni mâlından ale'l-hesâb yirmi bin guruş havâle ve sebep-i tahrîr ahkâmı ile şurût ve kuyûdî hâvî mübâya'a emr-i şerîfi Mâliye tarafından ısdâr ve mübâşîr ta'yin olunan Dergâh-ı muallâm

gedüklülerinden İsmail -zîde mecduhû- ile irsâl olunmağla, zikr olunan mübâya'anın alâ eyyi-hâl bir an akdem ve bir dakîka mukaddem mübâya'ası ve tamâmen ve kâmilen Erzurum Kalası'nda mevcûd ve der-anbar etdirilmesi akdem-i a'mâl ve ehemmi-i iştiğâl mâ fi'l-evvel-i hürevânem olmağla, emr-i şerîfimin itmâm ve temşiyetinde mezîd-i ikdâm ve vüfûr-ı tekayyüd ve ihtimâmı hâvî Dîvân-ı hümayûn'um tarafından dahi mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve mübâşir-i mûmâ-ileyh ile irsâl olunmuşdur. Vusûlünde siz ki vezîr-i müşârun ve sâ'ir-i mûmâ-ileyhimsiz, zikr olunan mübâya'a-ı zahâirin bu hılâlde gayret-i taharrî ve dikkat ve niyet-i sa'y ve miknet ile Mâliye emr-i şerîfi mûcebince âcilen ve müsâra'aten tekmiilen mübâya'a olunması ve bir sâ'at evvel kal'a-ı mezbûrede bi't-temâm mevcûd ve der-anbâr etdirildiğinin bu tarafa arz ve i'lâmı aksâ-yı murâd-ı şâhânem ve müntehâ-yı metâlib-i pâdişâhânem idüğü cümlelizin yakînen ma'lûmunuz oldukda bu bâbda âsla kusûr ve imhâl ve kat'an fütür ve ihmâl etmeyüp bil-ittifâk siyâk-ı vâhid üzre kıyâm ve Mâliye emr-i şerîfi mantûkı üzre zahâyir-i merkûmeyi temâmen ve kâmilen bir lahzâ evvel mübâya'a ve kal'a-i mezbûrda mevcûd der-inbâr etdirilmesi emrine kemâl-i ikdâm ve hıdmet-i mübâya'a tekmiil buluncaya dek cümlelizin râhat ve âram ve hıtâm-ı maslahat-ı merkûmeye teşmîr-i rû-yı ihtimâm edüp tekmiilen mübâya'a olunduğu ve bî-lâ noksân kal'a-i mezbûreye vaz ve der-anbâr etdirildiği alâ cenâhi'l-isti'câl Der-i devlet-medârıma i'lâm ve hıdmetiniz meşkûr ve sa'yiniz mebrûr olmağa bezlû sa'y-i mâ lâ kelâm eylesesiz. Mübâya'a-i merkûmenin serî'an husûlî mertebe-i matlûb ve mültezem idiği beyândan müstağnî iken, şöyle ki bu hutûb-ı a'zam ve mehâmm-ı celîlve cesîmde birinizden mikdâr-ı zerre tehâvün ve taksîr sebebiyle emr-i şerîfi ma'âzallâhi te'âlâ tavakkuf ve akdi te'hîr olacak olursa sonra îrâd olacak a'zâr ve ilel ısgâ olunmayup, şamata-i azîme ve vehâmet-i elîmesin çekeceğiniz muhakkaktır. Âna göre iş bu mehâmm-ı hayr-encâmın temşiyet ve husûlünü sâ'ir umûr ve husûslarınızdan takdîm ve kemâl-i germîyet ile [63] bir an akdem Mâliye emr-i şerîfi mûcebiyle emr-i mübâya'ayı tekmiil ve tetmîm edüp zinhâr ve zinhâr ser-mû hılâfından gâyetü'l-gâye ihtizâr ve ictinâb olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur, buyurdum ki,

Bir sûreti

Kars beylerbeyisi Çeteci Abdullah Paşa'ya ve Kars kâdîsı ve eyâletde vâkı' sâ'ir kâdîlara ve Kars defterdârı Müftîzade () -zîde mecduhû- ve a'yân-ı vilâyete mûmâ-ileyh Müftîzâde ma'rifetiyle Kars'da mevcûd-ı an bâr olmak üzre mübâya'ası fermân olunan ecnâs-ı zahâirdir.

Şa'îr	Hınta
Keyl	Keyl
60000	İstanbulî
	52500

Ve Kars'da müctemi' olan tavâf-i askeriye tayinâtı için yine mûmâ-ileyh marifetiyle mübâya'ası fermân olunan

Şa'îr	Dakîk	Hınta
Keyl	Keyl	Keyl
60000	20000	20000

Bunlar için ale'l-hesâb kırk bin guruş Hazîne-i âmire'mden ifrâz olundu. Mübâşir Silahşör-i sadr-ı a'zamî Mehmed -zîde mecduhû- ile irsâl olunmağla

Bir sûreti

Çıldır vâlisi Vezîr Yûsuf Paşa'ya ve Çıldır Eyâleti'nde vâkı' kâdîlara ve a'yâna vech-i meşrûh üzre Çıldır'da müctemi' olan tavâ'if-i askeriye ta'yînâtı için Çıldır vâlisi vezîr-i müşârun-ileyh ma'rifetiyle mübâya'ası fermân olunan zahâyir

Şa'îr	Hınta
Keyl	Keyl
20000	30000

Yirmi beş bin guruş Hazîne-i âmire'mden ihrâc ve mübâşir silahşör-i sadr-ı a'zamî Mehmed ile irsâl olunmağla,

Sivas vâlisi Vezîr Ali Paşa'ya ve Sivas Eyâleti'nde vâkı' kâdîlara ve eyâlet-i mezbûrda olan elviye mütesellimlerine ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve sâ'ir zâbitân ve a'yân-ı vilâyet ve darb ü harbe kâdir iş erlerine hüküm ki,

Erzurum cânibinde olan Ordu-yı hümayûn'um içün, cânib-i mîrîden tahrîr olunan levendât geçen seneden beru karye be-karye fukarâya îsâl-i hasâret mu'tâdları olduğundan yalnız ulûfe ve ta'yînâta kanâ'at etmeyüp, şekâvetlerin icrâyâ bahâne-cû olup ve bahşîş alanlar dahi bâyir-cây-î îstimâr olunmayup, bir bir müddetden sonra firâr ve fukarâ-yı ahâlîlerine itâle-i dest-i mazarrata ictisâr edecekleri emr-i bedîhî olup ve'l-hâsıl levendât tâ'ifesi bu vechile karye be-karye dolaşup akçe almakdan munkatı' olmadıkça Ordu-yı hümayûn'umda ikâmetleri adîmül-ihtimâl olduğu bu def'a Erzurum cânibi seraskeri vezîrim Ahmed Paşa i'lâm ve inhâ ve ordudan firâr eden levendât eşkıyâsının te'dîb ve gûşmâllerichün etrâf ve eknâfdan olan vülât ve hükkâm ve darb ve harbe kâdir olanlara hitâben müceddeden evâmîr-i şerîfem sudûrunu istirhâm ve istid'a etmekle, bu misillü başı boş levendât her kimin havza-i hükûmet ve taht-ı kazâsına varırlar ise ahz ve istîsâl eylemeleriçün bundan akdem evâmîri şerîfemle bi'd-defa'ât cümleye ekîdce tenbîh ve te'kîd olunmuşdur. Ancak serasker-i müşârun-ileyhin tahrîri üzre herkes dâhil-i hudûdını dâ'imâ tecessüsden hâlî olmayarak o makûle başı boş levend makûlesini görür ise bilâ-imhâl bi'l-ittifâk ahz ve muhkem habs ve isim ve resîmleriyle keyfiyetlerin i'lâm ve ba'dehû vârid olan emr-i şerîfim muktezâsı üzre amel ve hareket eylemeleri teceddüden fermânım olmağın, mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde havza-i hükûmet ve taht-ı kazâlarınızda dâ'imâ tefahhusdan hâlî olmayup, bâlâda tahrîr olunduğu vechile birden ikeden ve dahi ziyâde başı boş levend makûlesinden hudûdlarınıza gelenleri alâ eyyi-hâl ahz ve eger firâr ile âharın hudûdına girerler ise mücerred hudûdınızdan çıkmışdır, diyü ardlarından ayrılmayup elbette ve elbette takîb ederek girdikleri hudûdların hükkâm ve zâbitân ve ahâlîleriyle bi'l-ittifâk tutup ve eger cenk ve harbe tasaddî ederler ise siz dahi mukâtele île hayyen ve meyyiten ele götürüp hayyen ele getürdükleri muhkem habs ve isim ve resîmleriyle keyfiyetlerin mu'accelen Der-sa'âdet'ime inhâ ve ba'dehû vârid olan emr-i şerîfimin mazmûnını icrâ eyleyesiz. Serasker-i müşârun-ileyhin vârid olan işbu

tahrîri muktezâsınca levend makûlesinin fukarâ-yı ra'yyete olan dest-i te'addîleri kesilmedikce onlar Ordu-yı hümâyûn'umda ikâmet etmeyecekleri ve bilâd ve ubbâd ve ebnâ-yı sebîl mazarratlarından emîn olmayacakları zâhir ve âşikâr olmağla, bu bâbda cümleniz mezîd-i teyakkuz ve basîret ve vüfûr-ı ihtimâm ve dikkat ile hudûdlarınızı ve bir hoşca hıfzû sıyânet edüp şöyle ki ma'âzallahî teâlâ o makûle başı boş levend makûlesinden hudûdunuza girenleri tutmayup firâr etdirecek olursanız, sonra özür ve illetiniz makbûl olmayup rütbenize göre iktizâ eden tekellüfünüz icrâ olunur. Âna göre hareket ve lâkin bu bahâne ile vülât ve mütesellimler taraflarından buyruldular ve evâmir-i şerîfe ile ba'zı husûsa me'mûr olan mübâşirler ve bölüklere müdâhale olunmayup, anların me'mûr oldukları husûsun icrâ ve temşiyetine her biriniz ihtimâm-ı tâm eyleyüp mazmûn-ı emr-i şerîfime muğâyir hareketden cümleniz gâyetü'l-gâye ihtirâz ve ictinâb eylemeniz bâbında ()

Fî evâhır-ı B [Receb] sene [1]155

220

Bir sûreti

Maraş vâlisi vezîre ve eyâlet-i mezbûrda vâkı' kâdîlara ve sâ'ire

221

Bir sûreti

Karaman vâlisi vezîre ve eyâlet-i mezbûrda vâkı' kâdîlara ve sâ'ire

222

Bir sûreti

Diyârbekir vâlisine ve Amid mollasına ve eyâlet-i mezbûrda vâkı' sâ'ir zâbitlere ve sâ'ire

223

Bir sûreti

Eyâlet-i Antalya'da vâkı' kâdîlara ve mütesellimlere

224

Bir sûreti

Karahisâr-ı Şarkî Sancağı'nda vâkı' kâdîlara ve mütesellimine ve sâ'ire

225

Bir sûreti

Tokad nâ'ibine ve voyvadasına ve sâ'ire

226

Bir sûreti

Amasya Sancağı'nda vâkı' kâdîlara ve mütesellimine ve sâ'ire

227

Bir sûreti

Malatya Sancağı'nda vâkı' kâdîlara ve Malatya Hassı voyvadasına ve sâ'ire

228

Bir sûreti

Ankara Sancağı'nda vâkı' kâdîlara ve mütesellimine ve sâ'ire

229

Bir sûreti

Bolu hâkimine ve lîvâ-yı mezbûrda vâkı' kâdîlara ve sâ'ir zâbitâna ve sâ'ire

230

Bir sûreti

Vezâretten mütekâ'id olup ber-vech-i mâlikâne Köprü Sancağı mutasarrıfı Süleyman Paşa'ya ve lîvâ-i mezbûrda vâkı' kâdîlara ve sâ'ire

231

Bir sûreti

Gümüşhâne emîni -dâme mecduhû-ya ve kâdîsına ve sâ'ire

Bir sûreti

Adana beylerbeyisi ve eyâlet-i mezbûrda vâkı‘ kâdîlara ve sâ’ire

[64]

Deryâ kapudânı Vezîr Mustafa Paşa'ya hüküm ki,

Kasım hulûlünde Donanma-yı hümayûn'umun Âsitâne-i sa‘âdet'imde vâkı‘ Tersâne-i âmire'm limanına gelüp, lenger-endâz ikâmet olması mu‘tâd olup, zamân-ı vakt-i şitâ takrîb etdikde sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, mevsîm-i deryâ güzerân olmazdan mukaddem vaktiyle ber-vech-i mu‘tâd ubûr eylemen fermânım olmağın, imdi işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde ber-vech-i muharrer mevsîm-i deryâ güzerân olmazdan evvel vaktiyle Donanma-yı hümayûnum sefâyîni ile ubûr ve inşâallâhü te‘âlâ gelüp Tersâne-i âmire'me lenger-endaz ikâmet ve istirâhat eylemen bâbında ()

Fî evâ’il-i Ş[a‘ban] sene [1]155

Âsitâne'den Belgrad'a varınca yol üzerinde vâkı‘ kuzât ve nüvvâba ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve sâ’ir zâbitâna hüküm,

Hâlâ Belgrad muhâfızı vezîrim Pîr Mustafa Paşa -edâmellâhü te‘âlâ iclâlehû-nun Âsitâne-i Sa‘âdet'imden Belgrad'a âdemleri ve sâ’irleriyle nakl ve irsâl olunan eşyâsının âminen îsâli mühim ve muktezi olmağla, siz ki mûmâ-ileyhimsiz, eşyâ-yı mezkûre her kangınızın taht-ı kazâsına dâhil olursa emîn ve mahfûz mahallere indürüp gicelerde me‘mûnül-gâile olacak vechile muhâfaza etdürüp ve gider oldukda yanına âdemler koşup emîn ve sâlim savb-ı mezkûra irsâl ve mu‘accelen îsâline sa’y ü ikdâm eyleyüp ma‘âzallâhi te‘âlâ eşyâ-yı mezkûreye hasâreti müstelzim olur ednâ rehâvet ve te‘âmîden gâyetü'l-gâyet hazer ve mücânebet olunmak bâbında ()

Fî evâ’il-i Ş[a‘bân] sene[1]155

Hâlâ deryâ kapudânı Vezîr Mustafa Paşa'ya hûküm ki,
 Kudüs-i Şerîf'de vâkı' ba'zı ta'mirât-ı şerîfe için iktizâ eden ecnâs-ı kerâsite ve lâzım gelen edevât İnebolu cânibinden tehnîye ve tertîb ve tüccâr [sefînelerinden üç direkli () sefînesine vaz' ve tahmîl ve Yafa İskeleyi'ne irsâl ve tesyîr olunup, kerâsite ve mûhîmmât-ı merkûmenin bi-lutfihî te'âlâ âminen ve sâlimen Yafa İskeleyi'ne vusûlü akdem-i mehâmmdan olmakdan nâşî sefîne-i merkûmu iskele-i mezbûra varıncaya dek muhâfaza ve selâmetle iskele-i merkûma îsâli için Donanma-yı hümâyûn'um kalyonlarından bir kalyonun ta'yîni lâzım gelüp ve sen ki kapudân-ı müşârun-ileyhsin, mukaddemâ vârid olan tahrîrâtına göre etrâfa me'mûr ettiğin kalyonlardan bu vakte dek yanına ve ol havâlîlere gelmiş var ise onlardan birini yoğsa mukaddemâ ol havâlîlere ta'yîn eylediğin kalyonlardan birisini bu husûsa me'mûr edüp, mârrü'z-zikr kerâsite sefînesini Rodos'dan bi-avnihi te'âlâ âminen ve sâlimen Yafa İskeleyi'ne îsâl ve selâmetle vâsıl olduğunu müş'ir sened alup, avdet etmek üzre ta'yîn ve keyfiyyeti kapudânına muhkem tenbîh ve telkîn ve bu husûsun dahi ber-dakîk merâm-ı tedbîrâtın itmâm olmasına sa'y-ı cemîl eylemen bâbında ()

Fî evâîl-i Ş[a'bân] sene [1]155

Sâbıkâ Belgrad Kal'ası muhâfazasında Dergâh-ı mu'allâm topcuları üzerlerine zâbît olup bundan esbak ocak kethüdâsı olan Ahmed Kethüdâ -zîde mecduhû- ye hûküm,
 Kal'a-i mezkûr muhâfazasına kıyâm eyleyen Dergâh-ı mu'allâm topcuları üzerlerine sâbıkâ ocak kethüdâsı kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân el-hâc Mustafa -zîde mecduhû- bu taraftan zâbît nasb ve ta'yîn olunup, sen Âsî tâne-i sa'âdet'imde hânende kıyâm eylemen için bi'd-defa'ât iltîmâsına binâ'en gelüp hânende kıyâm eylemen fermânım olmağın, inşâllâhü te'âlâ vusûlünde kal'a-i mezkûr muhâfazasında olan top ve havanları ve sâ'ir Tobhâne mûhîmmâtını aded ve ecnâs-ı ve kıyye ve çaplarıyla tahrîr ve defter ve halefîn mûmâ-ileyh sâbıkâ ocak kethüdâsı el-hâc Mustafa -zîde mecduhû-ya teslîm edüp ve teslîmini mûş'ir mûmâ-ileyhden sened almak üzre defter alup, Âsî tâne-i sa'âdet'imde hânende kıyâm eylemen üzere gelmen için Dergâh-ı

mu'allâm kapıcı başlarından olup hâlâ topçu başı olan iftihârü'l-emâcîd ve'l-ekârim Mustafa -dâme mecduhû- tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında ()

Fî evâ'il-i Ş[a'bân] sene [1]155

237

Sâbıkâ Hotûn Kal'ası muhâfazasına me'mûr Dergâh-ı mu'allâm cebecileri üzerlerine ağa vekîli olan el-hâc Mustafa -zîde kadruhû-ya hüküm,

Bu def'a ba'zı nâ-be-murâd hareketin zuhûr ve ahâlî-i ocak ile hüsn-î zinde-gânen olmadığı bu tarafa ihbâr olunup ref'ın îktizâ etmekle, senin ref'ından bin yüz elli beş senesi ağalığı Yûsuf Çorbacı -zîde kadruhû-ya tefvîz ve sipâriş ve senin Kili nâm mahallde ikâmet eylemen fermânım olmağın, inşaallâhü te'âlâ vusûlünde varup me'mûr olduğun Kili muhâfazasında ikâmet el-ıyâzen billâhi te'âlâ hılâfıyla hareket eylediğin istimâ' olunursa bir dürlü cevâba kâdîr olamayacağın muhakkak bilüp, bermûceb-i emr-i âlî-şânımla hareket ve hılâfından be-gâyet ihtirâz ve ictinâb eylesen diyü bi'l-fi'l Dergâh-ı mu'allâm cebecibaşısı olan el-hâc Abdullah tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâ'il-i Ş[a'bân] sene 1155

[65]

238

Adana Eyâleti'nde vâkı' kuzzât ve nüvvâba hüküm,

Mehmed Bey -zîde mecduhû- arz-ı hâl edüp mûmâ-ileyhin kapu kethüdâsı olduğu sâbıkâ Hanya muhâfızı vezîrim Hüseyin Paşa -edâmallâhü te'âlâ iclâlehû-ya avâtuf-ı alîyye-i hüsvânemden Adana Eyâleti işbu bin yüz elli senesi Şabân-ı şerîfi guresinde vezîr-i müşârun-ileyhe tevcih ve inâyet-i ihsânım olup, lâkin vezîr-i müşârun-ileyh Hanya'dan eyâlet-i mezkûreye vürûduna değin zabt ü rabt-ı memleket ve hıfz-ı hırâset-i ahâlî-i ra'ıyyet içün eyâlet-i mezbûreye bir mütesellim ta'yîni tedbîr ve lâzım oldukdan, () -zîde mecduhû- mütesellim nasb ü ta'yîn olunduğun

bildürüp, siz ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhimsiz eyâlet-i mezkûre mütesellimliğini vezîr-i müşârun-ileyh varıncaya değin mûmâ-ileyh zabt ü rabt ve vezîr-i müşârun-ileyhe ‘âid ve râci‘ olan her ne ise kânûn ve defter mûcebiyle yerlü yerinde ahz ve kabz etdirülüp mütesellimliğe ve âharın bir dürlü dahl ve ta‘arruz etdirilmemek bâbında hükm-i hümayûnum recâ eylemeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak için emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî evâ’il-i Ş[a‘bân] sene 1155

239

İlm ü haberi yazılmışdır.

Kenezli ve Meleklü ve Çandır Cemâ‘atleri'nin Aydın kurâlarına iskândan afvları için emr-i şerîf yazılmışdır.

Evâhır-ı Râ [Rebî‘ü'l-evvel] sene 1156

Aydın muhassılı vezîre ve Teke ve Hamid Sancakları'yla Mutasarrıf Çelik Mehmed - dâme ikbâluhû-ya () ve () kâdîlarına ve Akşehir ve Beyşehir ve Alâiyye ve Karahisâr-ı Sâhib Sancakları mütesellimleri ve Teke ve Hamid ve zîkr olunan sancakların zâbitân ve darb ve harbe kâdir iş erlerine hüküm ki,

Konar-göçer Yörükân tâ’ifesinden Kenezli ve Serik Cemâ‘atları evvel baharda bi'l-ittifâk mürûr ve ubûrları esnâsında Hamid Sancağı'nda vâkı‘ kazâlar ahâlîlerinin merzû‘ât ve mahsûlâtlarını itlâf ve isâ‘at ve emvâl ve eşyâ ve hayvanâtların nehb ü gâret eyledikleri mukaddemâ Der-sa‘âdet’ime i‘lâm olundukda, Anamus nâm yaylağa çıkmamak ve âlet-i harb isti‘mâl etmeyüp kendü hallerinde olmak şartıyla mukaddemâ müte‘ahhid oldukları nezrleri mîrîçûn tahsîl ve kendüleri Aydın sevâhilinde ba‘zı harâbe mahâllere iskân ve tavtîn olunmak üzere fermân- ı âlî sâdir olduktan sonra bir tâkrîb ile kendülerin iskândan afv etdirilüp ve fî mâ-ba‘d Teke Kara Hisarı'ndan çıkmamak ve konup göçmemek üzere müceddeden nezre-i kat’î olunmuşlar iken Kenezli Cemâ‘ati'nden re’îs-i eşkıyâ Koca Halil-oğlu Ali ve karındaşları ve Akkaş ve Subatî (?) ve Kara Hacılu Cemâ‘atinden Sarı Kayak (?)

oğlu Nurullah ve karındaşları ve Saçıkıralı (?) Cemâ'ati'nden Tülü Suhte (?) demekle ma'rûf İbrahim ve oğulları ve Solak Receb-oğlu İsa ve Hacı Halil-oğlu Abdullah (?) ve oğlu ve Eski Yörük Cemâ'atinden Deli Yûsuf ve Abdülhay-oğlu ve Eger Süleyman ve Meleklü Cemâ'ati'nden Kara Abdi ve Çandarlı Kara İbrahim-oğulları ve Kızıllar Cemâ'ati'nden Kaymakçı-oğlu Bey-zâde ve mütenevvi'ât-ı Eski Yörük'ünden Çolak Hasan ve Hinzırcı Kebe Mehmed (?) ve Künklü Cemâ'atinden Künkcü Halil ve İbrahim ve Çakal eşkıyâlarından Kütâretçi (?) ve Medlim (?) ve Hasan Bölükbaşı ve Pehlûvan nâm şakîler birbirleriyle ittifâk ve her birleri kırkar ve ellişer nefer tüfenk-endâz ile sâhillerden hurûc ve sâlîfû'z-zıkr Anamus ta'bîr olunan yaylakda haymeleriyle ikâmet ve ebnâ-yı sebîle îsâl-i hasâret ve Eğridir Kazâsı ahâlîsinin bağ ve bağçe ve mahsûlâtların itlâf isâ'at ve emvâl ve eşyâların nehb ü gâret ve sekiz aded karyelerin basup menâzil-i fukarâyı ihrâk ve iki nefer âdemlerin katl ve ihlâk ve ekserin darb ve mecrûh etmeleriyle murâfa'a-i şer'-i şerîf olundukda mecmû'-ı zararları seksen sekiz bin guruşa bâlîğ olmağla, sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin başbuğ nasb ve livâ'eyn-i mezbûreyn ve Akşehir ve Beyşehir ve Alâiyye ve Karahisâr-ı Sâhib Sancakları mütesellimleri ve darb ve harbe kâdir iş erleri ma'ıyyetine ta'yîn ve bostaniyân-ı Hâssa Hasekilerinden kâr- güzâr bir mübâşir dahi irsâl olunup, eşkıyâ-yı mezbûrûn bulundukları mahallerde ahz ve şer'an üzerlerine sâbit olan hukûk-ı fukarâ ve kezâlik mukaddem kayd olunan nezrleri tahsîl ve yedlerinde bulunan âlât-ı harb ahz ve müstehakk-ı cezâ olan kâtillerin cezâların tertîb ve mâ-adâsı Aydın Sancağı'nda harâbe mahallare iskân ve ba'de's-sübût tahsîl olunan emvâl-i fukârânın nısfı teberru'an mîrîye ve nısf-ı âharı sâhiblerine teslîm ve müceddeden kavî nezr-i kat'î olunmak için emr-i şerîfim verilmek recâsına Eğridir ve Isparta ve Yalvaç ve Yarlu (?) ve Antalya ve Karahisâr-ı Teke ve Kara Ağaç Yalvaç'a ve Doğan Hisâr ve Afşar ve Ağros kâdîları başka başka arz ve ahâlîleri mahzar ve sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, sen dahi mektûbunla i'lâm ve seksen sekiz bin gurusluk hasârâtın ve iki nefer maktûllerin dokuz kıt'a keşf hucec-i-i şer'ıyyesini irsâl etmeleriyle, zıkr olunan Kenezli Cemâ'ati'nin gayr-ı ez-afv on bin guruş ve Kara Çakal (?) Cemâ'ati'nin beş bin guruş ve Eski Yörük Cemâ'ati'nin on bin gurusuna mecmû'ı yirmi beş bin guruş nezirleri olduğu Başmuhâsebede mukayyed bulunmağla, sudûr eden fermân-ı âlî mûcîbîyle sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, başbuğ nasb ve ta'yîn ve siz ki zıkr olunan sancakların

mütesellimleri ve zâbit ve darb ve harbe kâdir erlerisiz, mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin ma'yyetine me'mûr ve Der-sa'âdet'imden dahi mu'temedün aleyh ve kâr-güzâr bir haseki mübâşir ta'yîn ve irsâl olunup, bâlâda mestûru'l-esâmî eşkıyâ bulundukları mahallerde ahz ve ibtidâ-i emirde mîrîye olan yirmi beş bin gurus nezirlerin ve yedlerinde bulunan âlât-ı harbin cümlesi ahz ve alunduktan sonra ashâb-ı hukûk ile terâfû'-ı şer' etdirülüp itlâf ve isâ'at ve nehb ü gâretve ihrâk eyledikleri menâzil ve mevrû'ât ve mahsûlât ve emvâl ve eşyâ ve emlâkin bahâların zîmmetlerinde şer 'an sâbit ve mûtehakkık olan akçe dahi tamâmen kendülerden tahsîl ve nısfı teberru'an mîrîçün ifrâz ve nısf-ı âhari ashâb-ı hukûka teslîm ve şer'an müstehakk-ı tedbîr-i cezâ olan kâtillerin ba'de's-sübût cezâ-yı şer'îleri tertîb ve mâ-adâsı Aydın Sancağı'nda hâlî ve harâb mahallere iskân ve tavnî ve fî-mâ-ba'd kendü hallerinde olup mahall-i iskânlarından bir hatve hâriç mahalle hareket etmemeleri şartıyla müceddeden kavî nezre-i kat'î ve fukarâ-yı ahâlî ve re'âyâ üzerlerinden şer ve mazarratların def' ve şurût ve kuyûdî mutazammın hücec-i şer'îye olunduktan sonra tahsîl olunan emvâl-i fukarânın mîrîye teberru' eyledikleri nısfı ve kezâlik tahsîl olunan nezir akçeleri ve eşkıyânın yedlerinden ahz olunan âlât-ı harb tamâmen Der-sa'âdet'ime nakl ve âlât-ı harb Cebelhâne'ye ve akçeler dahi Hazîne-i âmire'ye teslîm olunmak ve bu bahâne ile kazîyede müdâhili olmayan kimesnelere ve ahâlî-i vilâyete bir dürlü dahl ve ta'arruz olunmamak üzre Dîvân-ı hümayûn'um tarafından emr-i şerîfim tahrîri bâbında bi'l-fi'l Başdefterdârım olan Ali -dâme uluvvuhû- i'lâm etmeğin, mübâşir mûmâ-ileyhe mahsûs bu husûs için mübâşir ta'yîn ve işbu emr-i şerîfimle irsâl ve tesyîr olunmuştur. İmdi başdefterdârım mûmâ-ileyhin i'lâmı mûcebince husûs-ı mezbûr sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, başbuğ nasb ve ta'yîn ve emrine ta'vîn ve medâr-ı sühûlet olmak için Akşehir ve Beğşehri ve Alâiyye ve Karahisâr-ı Sâhib Sancakları mütesellimleri ve Teke ve Hamid ve elviye-i mezkûrenin sâ'ir zâbitleri ve darb ü harbe kâdir iş erleri ma'yyetine ta'yîn kılınmalarıyla, mübâşir-i mûmâ-ileyh işbu emr-i şerîfim vusûlünde ol emirde ma'yyetine me'mûr olan mûmâ-ileyhim ile haberleşü bi'l-ittifâk hareket ederek, bâlâda mezkûru'l-esâmî eşkıyâ bulundukları mahallerde ahz ve ibtidâ-i emirde mîrîye olan yirni beş bin nezîrleri ve üzerlerinde bulunan âlât-ı harbiyyenin cümlesi ahz olunduktan sonra ashâb-ı hukûk ile terâfu'-ı şer' ve itlâf ve isâ'at ve nehb ü gâret menâzil ve mevrû'ât ve mahsûlât ve emvâl ve eşyâ ve emlâkin bahâlarından

zımmetlerinde sâbit ve mütehakkık [66] olan akçeler dahi tamâmen kendülerden tahsîl ve nısfı teberru‘an mîrîcün ifrâz ve nısf-ı âharı ashâb-ı hukûka teslîm ve şer‘an müstehakk-ı tertîb-i cezâ olan kâtillerin ba‘de’s-sübût cezâ-yı şer‘îlerive mâ-adâsı Aydın Sancağı'nda hâlî ve harâbe mahallere iskân ve tavnî ve fî mâ-ba‘d kendü hallerinde olup mahall-i iskânlarından bir hatve hârice mahalle hareket etmemeleri şartıyla müceddeden kavî nezre-i kat‘î ve fukarâ-yı ahâlî ve re‘âyâ üzerlerinden şer ve mazarratları def‘ ve şürût ve kuyûdı mütezammın hucec-i şer‘iyye olunduktan sonra tahsîl olunan emvâl-i fukarânın mîrîye teberru‘ eyledikleri nısfı ve kezâlik tahsîl olunan nezir akçeleri ve eşkıyânın yedlerinden ahz olunan âlât-ı harb tamâmen Der-sa‘âdet’ime nakl ve âlât-ı harb Cebehâne'ye ve akçeleri dahi Hazîne-i âmîre'ye teslîm olunmak üzre kemâl-i ihtimâm ve sa‘y-ı mâ lâ kelâm eylesiz ve siz ki başbuğ mûmâ-ileyhin mâ‘iyyetine me‘mûr mütesellimler ve sâ‘ir mûmâ-ileyhimsiz, itmâm-ı kâra dek mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin ma‘iyyetinde bulunup, emir ve re'yi üzre amel ve hareket ederek temşiyet-i maslahata cümleliz bi'l-ittifâk sa‘y ve dikkat ve itmâm-ı kâra bezl-i mâ hasal kudret ve sâdır olan emr-i şerîfin mazmûn-ı münîfi icrâsına sarf-ı gayret ve makderet ve mikdâr-ı zerre ihmâl ve tekâsüle cevâz ve ruhsatdan mübâ‘adet ve lâkin bu bahâne ile kazıyyede müdâhil olmayanlara ta‘arruz ve müdâhaleden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâ’il-i Ş[a‘bân] sene 1155

240

Ber-vech-i mâlikâne Teke ve Hamîd Sancakları mutasarrıfı Çelik Mehmed -dâme ikbâluhû-ya ve Der-sa‘âdetimden mübâşir ta‘yîn olunan () -zîde mecduhû- ye hüküm ki,

Teke Sancağı'nda vâkı‘ Eğridir Kazâsı yirmi üç karye ve dört binden mütecâviz ev olup, içlerinden dokuz yüz seksen neferi Antalya Kal‘ası'na müstahfız kayd olunmuşlarken, kazâ-yı mezbûr sâkinlerinden zümre-i eşkıyâdan Burhan-oğlu Mûsâ ve Yanık Hüseyin nâm şakîler kendü hallerinde olmayup, başlarına dört beş yüz nefer tüfenk-endâz haşerâtı cem‘ ve kazâ-yı mezbûr ahâlîlerini yanlarına cezb ve “ bizler umûmen Antalya Kal‘ası müstahfizîn ve tekâlîfinden ba-hatt-ı hümâyûndan

mu‘afız’’ diyü sehmlerine isâbet eden emvâl-i mîrîye ve imdâd-ı seferiyye ve hazariyyeyi vermeyüp ve mezbûrların bu gûne hareketlerinden livâ’-i mezbûrda zuhûr eden eşkıyâ ve haram-zâde ve tekâlîf tahmîl olunan re‘âyâ makûlesi dahi zıkr olunan şakîlerin yanlarına varup tahassun ve bu keyfiyet Teke Sancağı'nın ekser kazâsına sirâyet ile cümlesi itâ‘atdan hurûca yüz tutup ve mâl-ı mîrî tahsîli içün kazâ-i mezbûre ahâlîlerinin üzerlerine varsa eşkıyâ-yı mezkûre ahâlî ile ittifâkan muhârebe ve mukâteleye tasaddî edecekleri nümâyân olup ve Antalya Kal‘ası'nın dizdârı ve kethüdâ ve sâ‘ir müstahfızâtı huzûr-ı şer‘a varup, bizler kal‘amızı muhâfaza ederiz, İğdir Kazâsı ahâlîsinin müstahfızlığı iktizâ eylemez, ancak kazâmız olan Antalya'nın dört yüz otuz iki aded hâne-i avâriz ve bedel-i nuzûli olup ve ekser kurâmız harâb ve perişân olduğundan nâ-mevcûdu mevcûduna zamm ile iki yüz doksan iki hâneye tarh olmağla, bunları dahi edâya bir vechile iktidârımız yokdur, ahâlî-i fukarâya merhameten kazâmızın yüz hânesini tefrîk ve İğdir Kazâsı'na tahmîl olunmasıçün emr-i şerîfim sudûrını istirhâm eylediklerin ve emvâl-i mîrîye tahsîl içün kazâ-i mezbûr ahâlîlerinin üzerlerine varıldıkda, muhârebe ve mukâteleye tasaddî ederler ise mukâbele olunarak mâl-ı mîrîleri tahsîl olundukdan sonra, sâlifü'z-zıkr eşkıyâların cezâ-yı şer‘îlerin tertîb ve icrâ ve kazâ-i mezbûr sûret-i hüsn-i nizâma ifrâğ olunmak içün emr-i şerîfim verilmesini mübâşir olduğun sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, sen ve Antalya ve Elmalu ve Kaş kâdîları -zîde fazluhum- dahi başka başka arz ve Antalya ahâlîleri mahzar etmeleriyle, Teke Sancağı'nda vâkı‘ Antalya Kazâsı'nın dört yüz otuz iki aded hâne-i avâriz ve bedel-i nuzûli ve kırk üç bin iki yüz akçe bedel-i avâriz mütekâ‘idi olup, İğdir Kazâsı'nın avârizları kaydı bulunmadığı ve Antalya'nın yüz yirmi bir nefer zımmî re‘âyâsı hîn-i tahrîrde Antalya Kal‘ası'na müstahfız ta‘yîn olunur hizmetleri mukâbelesinde ispençe ve avâriz ve tevâlîye ve tekâlîf-i örfiyyeden mu‘âf oldukları ve yedlerinde olan atık mu‘âfiyet emirleri kırk dört târîhinden tahrîr olundukda unvânına hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûnum keşide kılındığı ve Antalya Kal‘ası'nın gerek timârlu bir nefer dizdâr ve bir nefer kethüdâ ve yüz otuz bir nefer müstahfızâtı olduğu Defterhâne-i âmire'mde ve mevkûfât ve hazîne muhâsebesi kalemlerinde mukayyed olmağla, bu sûretde kal‘a muhâfazasına me‘mûr yüz yirmi bir nefer zımmîlerden mâ-adâ İğdir Kazâsı'nın ahâlîlerinin müstahfızlığı olmayup, müstahfızân bahânesiyle mu‘âfiyet iddi‘âsında olmaları iktizâ etmemeğin, sâdır olan emr-i âli mücebince kal‘a-i

mezbûreyi timârlu dizdâr ve kethûdâ ve müstahfız neferât muhâfaza etmek şartıyla bundan sonra İğdir Kazâsı ahâlîlerinin mu‘âf iyet iddiâları men‘ü def‘ ve Antalya Kazâsı'nın dört yüz otuz iki hânesinden yüz hânesi ifrâz ve zîkr olunan İğdir Kazâsı'nın üzerine vaz‘ ve tahmîl olunmak ve emvâl-i mîrîye tahsîli için sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, kazâ-i mezbûr ahâlîlerinin üzerlerine vardığında ve yâhud müstevfâ âdemler ta‘yîn eylediğinde muhârebe ve mukâteleye tasaddî ederler ise der-âkab sen dahi mukâbele ederek alâ eyyi-hâl mâl-ı mîrîleri tahsîl olunduktan sonra sâlîfü'z-zikr eşkıyânın lâzım gelen te'dîbat-ı şer‘iyyeleri tertîb ve icrâ ve kazâ-i merkûme gereği gibi sûret-i hüsn-i nizâma ifrâğ olunmak üzre Dîvân-ı hümayûn tarafından emr-i şerîfim tahrîri bâbında bi'l-fi'l Başdefterdârım Ali -dâme uluvvuhû-i'lâm etmeğin, mübâşir-i mûmâ-ileyh mahsûs bu husûs için mübâşir ta‘yîn ve iş bu emr-i şerîfim irsâl ve tesyîr olunmuştur. İmdi Başdefterdârım mûmâ-ileyhîn i'lâmı mûcebince husûs-ı mezbûrun bir an akdem ve bir kadem mukaddem itmâm ve temşiyeti matlûb-ı mülûkânem idüğü ma'lûmun oldukda, ber-vech-i muharrer kal‘a-i mezbûreyi tîmârlu dizdâr ve kethûdâ ve sâ'ir müstahfız neferâtı muhâfaza etmek şartıyla fî mâ-ba'd İğdir Kazâsı ahâlîlerinin mu‘âfiyet iddi‘âları men‘ ve def‘ olunmağla, Antalya Kazâsı'nın dört yüz otuz iki hânesinden yüz hânesi ifrâz ve zîkr olunan İğdir Kazâsı üzerine vaz‘ ve tahmîl ve sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin kazâ-i mezbûr ahâlîleri üzerlerine vardığında ve yâhud müstevfa âdemlerin ta‘yîn eylediğinde muhârebe ve mukâteleye tasaddî ederler ise der-‘akab sen yâhud gönderdiğün âdemler dahi mukâbele ederek alâ-eyyi-hâl mâl-ı mîrîlerin tahsîl eyledikten sonra sâlîfü'l-beyân eşkıyânın lâzım gelen te'dîbat-ı şer‘îleri tertîb ve icrâ ve kazâ-i mezbûr gereği gibi sûret-i hüsn-i nizâma ifrâğ ihtimâm eylesin, ve sen ki mübâşir-i mûmâ-ileyhsin husûs-ı mezbûrun bir sâ‘at akdem husûlü murâd ve matlûb olunmakdan nâşî, sen müstakillen mübâşir ta‘yîn olunmağla, vardığın anda muktezâ-yı me'mûriyetini icrâ birle mâl-ı mîrînin tahsîlinde ve mesbûku'l- beyân eşkıyânın te'dîbat-ı şer‘iyyeleri icrâsında kazâ-i mezbûrun hüsn-i nizâma ifrâğında kemâl-i dîkkat üzre mübâşeret ve azîmet eyleyüp ser-mû tehâvûn ve ta'sîrden gâyetü'l-gâye ihtirâz ve ictinâb olunmak bâbında fermân-ı âlî sâdır olunmuştur.

Evâ'il-i Ş[a‘bân] sene 1155

[67]

241

Bâ-fermân-ı âlî terkîn olunup, emr-i şerîf yazılmıştır.

Fî evâhır-ı Ş[a‘bân] sene 1155

Emri gerü gelüp, sebt olunmuşdur.

10 N [Ramazan] sene [1]155

[Terkîn]

Rumili vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya ve Sofya mollasına ve Der-sa‘âdetden bu def‘a mübâşir ta‘yîn olunan () -zîde mecduhû-ya hüküm ki,
Medîne-i Filibe sâkinlerinden Kuru Ağası demekle ma‘rûf Ahmed nâm kimesne mukaddemâ bilâ-fermân a‘yânlık iddi‘âsıyla ba‘dehû bir takrîble a‘yânlık fermânı alup, on seneden beru her umûra müdâhele ve tama‘-ı hâmından nâşî bin yüz kırk dokuz senesinde yetmiş bin keyl şa‘îr ve dakîk mübâyâ‘a ve der-anbâr etmek için me‘mûr olunmağla, bilâ-fermân anbâr kirâsı ve kolculuk akçesi nâmıyla iki bin beş yüz gurus ve mübâyâ‘a-i mezkûreden bâ-fermân-ı âlî in‘âm olunandan dahi birer buçuk ve ikişer guruşdan on bin gurus mikdârı bedel ve mübâyâ‘a-ı mezkûru Niş Anbârı'na nakl için emr-i âlî sâdır oldukda, zahâirden aynî aldıkların nakl ve mukaddema bedel aldığı yirmi bin keyl zahîrenin her keyline birer gurus nakliye ve Filibe'nin nehr-i Meriç'de vaz‘ olunan cısr ta‘mîrine taraf-ı mîrîden iki bin beş yüz gurus verilmişken kerâsite nakline ekseri emeci tarîkıyle aldığından gayri çoğuna nakliye vermeyüp ve köprü hıdmetinde me‘mûr re‘âyâ kadr-ı kîfâyet kerâsiteleri götürmüşler iken, köprü akçesi altı bin gurus ve seferler vukû‘ında Babadağı ve Niğbolu ve Ruscuk İskelelerine pirinc nakli için bilâ-fermân iki bin beş yüz gurus ve Filibe Kazâsı'nda esnâ-yı seferde asâkir-i zî-şânlar mürûrunda Kuru Karyesi ve sâ‘ir karyelerden şa‘îr ve dakîk aldıkların gûyâ üçüne redd için kavlı-i hud‘a ile iki bin sekiz yüz gurus ve Rumili vâlisi vezîrim Ebûbekir Paşa Filibe'ye geldikte,

vilâyet tarafından olan ikrâmdan gayrı pirinc ve sâ'ir şey virmedim diyü iki bin guruş ve Elçi Ali Paşa geldikde vilâyet tarafından an-nakd yedi bin guruş vermişler iken hâneye müsâfir oldu diyü kudûmiye ve sâ'ir masraf için dört bin guruş ve seferler takrîbile mürûr eden yarklara ve ortalara iktizâ eden ta'yînâtı âdemleriyle verdürüp ba'dehû şa'îrin be-her kîle istanbûlîsi için birer bucuk ve ikişer guruş ve sâ'ir me'kûlâtı dahi hakkıyla hesâb edüp beş bin guruş ve Elçi Ali Paşa'ya bâ-fermân-ı âlî ocaklık pirincden iki bin kile pirinc ta'yîn olunmağla, hîn-i teslîmde "bana mîrî altmışar akçeye mahsûb eden ve hâlâ pirincin bahâsı kırk sekiz ve elli pâreyedir" diyü bin iki yüz elli guruş bilâ-emr-i âlî vilâyet defterine idhâl ve fukarâya tevzî' ve tahsîl edüp ve elli ve elli iki senelerinde mübâya'a olunan ecnâs-ı zahâ'irin mîrîsi teslîm için Niş'e irsâl eylediği adamını bâ-fermân-ı âlî cümle fukâradan afv ve in'âm olunan zahâirini nüzûl emînine teslîm eylemek iddi'âsıyla yirmi beş bin keyl zahâire bedel herkes için ikişer üçer guruşdan yalnız Avratalanı nâm karyeden îd-i fıtırdan sonra on dört bucuk kise akçe tahsîl ve yirmi kileye karîb zahâirin mîrîsi ashâbına teslîm etmeyüp ekl ve bey' ve elli senesinde sefer-i hümâyûn için ihrâc olunacak yedi yüz elli guruşdan seksen guruşa bâ-fermân-ı âlî in'âm olunmuş iken tamâmı re'âyâdan tahsîl ve seksen altı arabanın ellişer guruşdan ücretleri hesâb ve teslîm olup ve Filibe menziline mîrîsinden gayrı beş altı bin guruşa iltizâm eder talepleri var iken kendüye müte'allık ademîsini menzilci etmekle elli bir senesinde on iki bin beş yüz ve elli üç senesinde on üç bin beş yüz guruş fukarâdan tahsîl etdürüp ve Kuru karyelerinde sâkin hâne-keş re'âyâ yirmi sehem i'tibâr ile tekâlif verirleriken vilâyet defterine idhâl etmeyüp, mezbûrlardan kendü için on bin guruş alup ve bundan mâ-adâ vilâyet defterleri oldukça kendü ve müte'allık için üçer dörder bin guruş tahsîl edüp ve on sene mültezim kazâ-i mezbûrda mevcûd ve defter-i sicillde mestûr altı yedi yüz hânesin var iken hılâf-ı emr-i âlî dört yüz karyeye değin tenzîl edüp ve tenzîl eylediğin hâne ashâbından kırkar altmışar guruş aldığıdan gayrı kurâ-i sâ'irede sâkin re'âyâyı kendüye müte'allık karyeye cem' etmekle sâ'ir kurânın harâbına bâ'is olup ve Filibe'de mübâya'a tarîkıyle cem' ve tahsîl ettiği on bin beş yüz keyl pirincin altmış akçenin mâ-fevki yirmi beşer para fâ'izden kendüye ahz edüp ve ocaklık nâmıyla ahz eylediği on yedi bin beş yüz keyl pirincden Belgrad-ı dârü'l-cihâd ve Vidin Anbârı'na irsâl eylediğün mâ-adâsından rencberân fukarâsından her keyline kırk beş ve kırk sekiz pare bedel almak makûlesi envâ'-i zulm ve fesâd ile ibâdullâhı

rencîde vü remîde eyleyüp, mezbûr Kuru Ağası cebâbire ve fesakadan ve erâzil ve eşkiyâyâ mu'în ve ehl-i ırz ve şer'-i şerîf-i mühimmeden olduğundan nâşî bir dürlü mukâvemete kudretleri olmamağla, kendü Âsitâne'de iken mu'temedün aleyh bir mübâşir ta'yîn olunup gerek şehîr ve gerek kurâ ahâlîsinden teftîş ve bu âna gelinceye değin belde-i mezkûrede celb olup hâlâ Âsitâne'de sâkin olan mevâlîden keyfiyet-i ahvâl su'âl ve ihkāk-ı hak olunmak için emr-i şerîfim sudûrî bâbında medîne-i Filibe ve kurâlarından Avratalanı ve Presadın (?) ve Filofir (?) ve (...) ve sâ'ir hâne-keş kurâ ve re'âyâsı ve şehir fukarâsından cemm-i kesîr ve cem'-i gafîr meclis-i şer'-de istid'â istirhâm eylediklerinde iltimaslarıyla hâlâ Filibe kâdîsı mevlânâ es-Seyyid Mehmed Rızâ -zîde fezâ'ilühû- i'lâm etmekle, sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, Kuru Ağası sâbık (...) Ahmed'i ta'yîn olunan mübâşir mûmâ-ileyh ma'rifetiyle huzûruna ihzâr ve kendünden da'vâ-yı hakk ve ta'yîn-i mâdde eden husemâsıyla huzûrunda mürâfa'a-i şer' etdürüp, zimmetinde sâbit olan hukûk-ı 'ibâd ve mevâdd-ı sâ'ire ale'l-infirâd kayd ü sebt ve tescîl olunduktan sonra keyfiyeti sûret-i sicillâtıyla Der-aliyye'me i'lâm ve inhâ ve mezbûrları habs edüp habsde îkâ ve ba'dehû sâdır olacak emr-i şerîfimin mazmûn-ı münîfini tenfîz ve icrâ edüp bu bâbda hılâf-ı şer'-i şerîf vaz' ve hareketden gâyetü'l-gâye ittikâ olunmak bâbında fermân-ı âlî-şân sâdır olmuşdur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı B [Receb] sene 1155

242

Nemçe kapu kethüdâsı tarafından Ostrava Adası'nın ve Novi ve Kostaniça cisrinin kusûr kalan mahallerinin hedmiçün gelan Latin lisânı üzre mektûb verilmesi bâbında sandıkda hıfz olunmuşdur.

Bosna vâlisi sadr-ı esbak Vezîr Yeğen Mehmed Paşa'ya hüküm,
Devlet-i aliyye-i dâ'imü'l-karârile Nemçelü beyninde bundan akdem müte'âkid olan musâlahanın şurûtunda Nehr-i Una'nın ilerü ya'nî karşı tarafları Pojrofcâ hudûdu kala şöyle ki, Sırp Eyâleti'nin nihâyeti olan Nehr-i Vidin'den yukarı ve Bosna taraflarında iki devletin hudûdları Nehr-i Sava ve Nehr-i Una olup, işbu nehreyn mezkûreyn tarafından tecâvüz olunmaya diyü takvîm olunmağla, Nehr-i Una

üzerinden Novi-i Atîk karşusunda esnâ-yı muhârebede bir kıt'a cisir binâ olunup, muhdes olmak takdîri ile akd olunan şurût muktezâsınca hedm olunması ve bundan gayrı Novi-i Atîk taraflarından karâr-dâde olan hudûd için Pojrofça Musalahası üzre nizâm verildiğine binâ'en zikrolunan hudûdlara o vech üzre i'tibâr olunması iktizâ eder iken cisir-i merkûm alâ hâletihî terk olunduğu ve Novi Kal'sı'nın karşusunda vâkı' ber-mûceb-i hudûd-nâme Nemçelü tarafına teslîm olunacak Sirvac arâzisin teslîm olunmadığı mukaddemâ Nemçelü tarafından inhâ olundukda, onların taraflarından Devlet-i aliyye'ye teslîm olunacak Ostrova Adası'nı teslîm ve taraflarından hedm olunacak Kostaniçe Cisri hedm olunmak üzre cânib-i Devlet-i aliyye'mden dahi Novi-i Atîk karşusunda sonradan muhdes olan cisir-i merkûm hedm ve hudûd-nâmede Nemçelü'ye teslîmi meşrût olan arâzî teslîm olunmak bâbında sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, selefine hitâben bundan akdem emr-i şerîfim şeref-sudûr olmuşdu. Şimdi Âsitâne-i aliyye'mde mukîm olan Nemçe kapu kethüdâsı ref'a ref'a iltimâs edüp Nemçelü tarafından Devlet-i aliyye'ye teslîm olunacak sâlifü'z-zikr Ostrava Adası'nın teslîmi musammem ve müheyyâ olup ve mârrü'z-zikr hedm edecekleri Kostaniçe Cisri'nin dahi külliye hedminde kusûr kalmış varise bi'l-külliye hedm olunmak üzre Macar ve Çeh kraliçesi tarafından tenbîh-i ekîde vârid olup ânın dahi itmâm ve ikmâlî Nemçelü tarafından ta'ahhüd olunmuştur. Lâkin Novi karşusunda vâkı' teslîmi bu âna dek tevakkuf olunan arâzî-i merkûme ber-mûceb-i hudûd-nâme Nemçelü tarafına redd ve Novi Cisri bi'l-külliye hedm olunmayup ve mevsîm-i şitâ duhûlünden mukaddem icrâsı lâzım gelmekle, taraf-ı Devlet-i aliyye'mden husûsât-ı merkûmenin duhûl-i şitâdan mukaddem ber-mûceb-i şurût-ı musâlaha icrâsına ihtimâm olunduğu devleti tarafına inhâ ve i'lâm etmek [68] üzre istid'â eylemek gerek, cisir-i merkûmun bi'l-külliye hedmi ve gerek ber-mûceb-i hudûd-nâme taraflarına teslîmi lâzım gelen arâzînin teslîmi cânib-i saltanat-senîyyemden ve anlar taraflarından dahi Kostaniçe Cisri hedminin kusûr kalmış ise tekmîli ve Ostrava Adası'nın taraf-ı Devlet-i aliyye'ye teslîmi şitâ duhûlünden evvel hâzır-pezîr olmak fermân ve zâtında olan sıdk ve hulûs-ı niyet ve vufûr-ı teyakkuz ve basîretine binâ'en kusûr kalan işbu mâddelerin bir sâ'at evvel tekmîli hâsetsen senden matlûb-ı hümayûnum olmağla, mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde sana olan i'timâd-ı mülûkânem lâzımesince mevâdd-ı musâlahadan kusûr kalan işbu mâddelerin ber-mûceb-i şurût-ı hudûd ve

vakt-i şitâdan evvel tedbîrâtı temşiyet ve husûl olmasına bezl-i cuhûd ve sa'y-ı nâ-ma'dûd edüp, mevâdd-ı sâlifenin ihtimâm-ı re'y ve ma'rifetinle hitâm bulmasına bezl-i cidd ü himmet ve fî mâ-ba'd şerâyit-i musâfâtın havza-i hükûmetinde icrâ ve tenfîzine dikkat ve mugâyir-i şurût tahrîş-i şamata-i cânibeteyn edecek bir mâddenin hudûs ve zuhûr etmemesi emrine nisâr-ı nakdîne-i miknet ve bi-'avinihî te'âlâ karîben tekmîl ve itmâmını Der-i Devlet-medârıma arz ve işâret eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i Ş[a'bân] sene [1]155

243

Hısn-ı Mansûr kâdîsına ve Kütübhâne-i âmirem evkâf-ı şerîfesinden olan Tavraş (?) Mukâta'ası ve Rişvan voyvodasına hüküm ki,

Rişvan hâssında ve Hısn-ı Mansûr Kazâsı'nda sâkin bi'l-cümle ulemâ ve sulehâ ve e'imme ve hutûb ve eşrâf ve a'yân ve sâ'ir re'âyâ ve berâyâ südde-i sa'âdetime mahzar gönderüp sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin, Kütübhâne-i âmire'm evkâfından Tavraş (?) Mukâta'ası ile mîrînin mukâta'a-i cesîmesinden olan göçer Rişvân Aşîreti'nin mâl-ı mîrîsi cem' ve tahsîl olunacak Akça Kal'a nâm mahalle mîrî cem' ve tahsîl esnâsında varup üç gün kadar meks eyledikten sonra acz ve tama'-ı hâma tebe'ıyyet ve celb-i mâl sevdâsıyla şekâvet ile ma'rûf ve envâ'-ı fezâhatla mevsûf göçer boy beğisi Halîl ve hevâdârı ba'zı eşkıyâlar ile yekdil ve yekcihet olup “ âna birkaç yüz guruş verirsiniz bu senenin mâl-ı mîrîsin sizinle re'âyâdan alup ekl ü bel' idelim, ben Devlet-i aliyye'ye her ne tahrîr edersem arzıma i'tibâr olunur, hâlâ Rişvân voyvodasın mâl-i mîrîsin aldıktan sonra altmış bin akçe ziyâde aldı, diyü, arz ederim. Hemân sizler cevâb ve terk-i itâ'at etmen” diyü ta'lîm ve tahrîk etmek hasebiyle hâlâ mâl-ı mîrî re'âyâdan tahsîl olunmayup, bu vechile re'âyânın nizâmına hâlel verdikten mâ-adâ öteden beru kâdî olanlar mâl-ı mîrî cem'inde ve böyleler ile mukayyed üzre olmak lâzım ve âdet-i kadîm iken, mücerred mâl-ı mîrînin ta'tîline bâ'is olmak için hılâf-ı mu'tâd-ı kadîm mahall-i mezkûrdan kalkup kasabaya geldikde irtikâb etdirdiği hıyânâtın havfından nâşî Hısn-ı Mansûr sükkânından öteden beru mel'anet ve fesâd ile ma'rûf ve envâ'-ı fîsk ü fücûr ile mevsûf muzırrü'n-nâs ve sa'y-ı bi'l-fesâd ve müzevvir ve ser-i cem'ıyyet olan Kasım-oğlu Hasan ve

karındaşları Mehmed ve Ahmed nâm şakîler ile ittifâk ve mezbûrları kendülerine ağavât ittihâz edüp umûr-ı bilâd ve nizâm-ı ra'yyete muhtell olacak hılâf-ı şer' ve mugâyir-i kânûn hareket ve ibâdullâha îsâl-i mazarrat ile celb- mâl etdikden gayrı istimâ'-ı de'âvîde kibeli'l-terâfu' tarafndan rüşvet alınmadıkca istimâ'-ı da'vâya teveccüh etmeyüp ba'dehû beş on gün da'vâ avk ve te'hîr ve tarafeyne senedler verüp kat'-ı nizâ' ve fasl-ı husûmet etmeyüp, bu vechile ahâl-i vilâyet beynlerinde nice dürlü gavga ve fesâda bâ'is olduğun ve kadîmü'l-eyyâmdan beru mahkemenin müte'ayyen mehâzırları olup ve hükm olunan mâddeden yüzde iki akçe resm-i ihzâriye alınmak kânûn iken tama'ından nâşî mahzarları ihzârdan men' edüp ve kendü âdemlerini ihzâr-ı husemâ için irsâl ve zuhûr eden mâddenin tahammûlden ziyâde nesne taleb ve de'âvî-i şer'iyeden üçer beşer gurus çukadârına alup ve eslâfın vakıflarından resm-i kismetleri alunup, yedlerinde kismet tezkîresi olan ba'zı kimesnelerden “sizler selefimize resm-i kismet az vermişsiniz, ziyâde tahammül var imiş” diyü mücerred tecrîm edüp ve nîce ashâb-ı cihâtdan müceb-i azli olmayan kimesnelerin tama'-ı hâmindan nâşî arzları verüp nîce ehl-i ırz ve hüsn-i hâl sâhibi olan kimesnelerden hılâf-ı inhâ sû-i hâline ve nice eşkıyânın hüsn-i hâline arzlar verdikden gayrı, hukûk-ı şer'iyeye tahsîlinde mahsûl-ı mahkeme diyü ba'zen nısf ve bazen sülûs ve baze rubu' mikdârı kendün için ahz ve bir mikdârın dahi çukadârına fetvâ akçesi diyü alup bilâ-özür-i şer'î on sene mürûr eden hukûk da'vâsının istimâ'ı memnû'ıyyâtiken elli altmış seneden beru eslâfının istimâ' etmedikleri da'vâyı istimâ' edüp ve leylen eşkıyâ ile kefere hânelerine varup, şîrb-i hamr ve mahkemedan alenen envâ'-ı fısk ü fücûr irtikâb eyleyüp ve eşkıyâ-yı mezbûrun ta'azzur ve iğvâ ile ibâd-ı Müslimîni bilâ-müceb tecrîm ve tağrîm ve beynlerinde taksîm edüp, bu kimesneye hılâf-ı şer' ve mugâyir-i kânûn zulm ve te'addînin nihâyeti olmadığından mâ-adâ Kütübhâne-i celîlem vakfı olan Hısn-ı Mansûr Kazâsı'na tâbi' sâlifü'z-zıkr Tavraş Nâhiyesi'nin iş erlerine ve re'âyâsına hîn-i tahrîrde verilen nizâma muhâlif ve hatt-ı hümayûnuma mugâyir tarîklar gösterüp (...) “bana şu kadar akçe vermezseniz mahsûlâtınız tenzîl ederim” diyü ikrâ[h] eyleyüp, ve'l-hâsıl evkâf-ı hümayûnumdan olan gerek Tavraş (?) Mukâta'ası'nın ve gerek mîrînin mukâta'a-i cesîmesinden olan Rişvân Mukâta'ası mâlî mîrîdir, bi'l-küllîye mu'attıl ve muhtell kalup, umûr-ı vilâyet ve ra'yyete her vechile halel verdiği arz ve mahzar birle i'lâm ve inhâ olunmağla, sen misillü hılâf-ı şer' ve kânûn harekete

cesâretin azl ve cerîde ve kazâdan ismin hakk ve kal'a-i ba'ideden birinde habs-i ibtidâ ile te'dîb ve tenkîlin iktizâ etmişiken, bu misillü harekât-ı reddiyeden keff-i yed ve Tavraş ve Rişvân Mukâta'aları ve böyle ittihâz ve inbisât etmek ve sana istinâd ile fukârâ-yı ra'yyete cevır ü zulme cesâret eden Kasım-oğlu Hasan ve Mehmed ve Ahmed nâm müfsidlerini yanına uğratmayup ve fukarâyâ olan zulumlerini def' ü ref'a mübâderet etmen şartıyla bu def'a hakkında icrâsı lâzım gelen te'dîb afv olunup yalnız inzâr ve tehdîd ile iktifâ olunmuştur. İmdi bundan böyle hakkında yine şikâyet zuhûr edecek ve hılâf-ı şer' ve kânûn hareketin haber alınacak ve Tavraş ve Rişvân voyvodasına muhâlafet ile emvâl-i mîrînin kesr ve noksânına bâ'is etvârın sudûr edecek olursa sonra bir dürlü özür ve illetin ısgâ olunmayup sebkât eden va'îdât-ı şedîde-i şâhâneme bî-lâ imhâl mazhar olacağın ve nedâmet-i azîmesin çekeceğin bî-iştibâhdır, âna göre gözünü açup âkıbet-i hâlini fikr ve mülâhaza edüp ef'âl ve akvâlini şer'-i şerîfe tatbîk ve voyvoda-i mûmâ-ileyh ile hüsn-i emr-i şen ve ülfeti tevsîk edüp evkâf-ı hümayûnumdan olan gerek Tavraş Mukâta'ası ve mîrînin mukâta'a-i cesîmesinden olan Rişvân Mukâta'ası'na bir tarikle hâlel verecek hâletden mübâ'adet ve emvâl-i mîrînin tahsîlinde voyvoda-i mûmâ-ileyhe i'ânet ve zinhâr ve zinhâr mikdâr-ı zerre hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

Fî evâ'il-i Ş[a'bân] sene 1155

[69]

244

Kudüs-i Şerîf ve Gazze ve Remle Sancakları mütesellimlerine ve Kudüs-i Şerîf'de merhûm Haseki Sultan - tâbe serâhâ-nın vakfı mütevellîsine ve Yafa Gümrüğü emîni () -zîde kadruhüm-e hüküm ki,

Kudüs-i Şerîf'de binâ ve ta'mîri fermânım olan Sahrâtullâh'ın ve sâ'ir mahallerin hıdmet-i binâsı içün esnâf-ı ameleden bu taraftan tedârîki iktizâ eden fenlerinde mâhir elli bir nefer üstâd-ı amele zımmîler hıdmet-i ebniye-i şerîfe içün tedârik ve ihtiyâr ve ol cânibe tesyîr ve irsâl olunmak hasebiyle mesfûrların âminen getmeleri ve ba'de'l-edâ-i hıdmet kezâlik sâlimen gelmeleri fermânım olmağın, imdi siz ki

mûmâ-ileyhimsiz, mesfûrûn elli bir nefer amele zımmîleri gerek Yafa İskelesi'nde ve gerek Kudüs-i Şerîf kapusunda ve Remle'de zihâb ü iyâblarında bir gûne vergü metâlibesiyle ve âher vechile te'addî ve rencîde ve Şerî'a Suyu'nda ve Köprü'de ve Kamâme Kapusu'nda alınagelen ağfâr (?) talebiyle dahi vechen mine'l-vücûh ta'cîz ve remîde etmeyüp ve âherlerden kâ'inen men-kân hiç ferde mesfûrları incitdirmeyüp gitmelerinde ve gelmelerinde kemâl-i ferâğ-bâl ve mezîd-i refâh-hâllerine sa'y ve dikkat edüp min külli'l-vücûh metâlibât ve te'addîyâtdan masûn ve mahfûz tutup ve me'mûr oldukları ebniye-i mübâreke hıdmetinin alâ mâ hüve'l-merâm istihdâm ve itmâmlarında mesfûrlara bir gûne teşevvüş-i hâtır hâsıl olmayacak vechile ikdâm-ı tâm eyleyüp zinhâr ve zinhâr gidişde ve gelişde mesfûrûn elli bir nefere mikdâr-ı zerre cevır ü te'addî olunmakdan ve bir gûne vergü metâlibesinden ve Şerî'a Suyu'nda ve Köprü'de ve Kamâme Kapusu'nda alınagelen ağfâr (?) talebinden gâyetü'l-gâye ihtirâz ve ictinâb olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâsıt-ı Ş[a'ân] sene [1]155

245

Der-sa'âdetimden bu def'a Beypazarı tarafına mübâşir ta'yîn olunan () -dâme mecduhû- ye ve Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ocağı tarafından me'mûr kılınan () -zîde mecduhû-ya ve Beypazarı nâ'ibine ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Bu def'a Beypazarı Kazâ'sı tarafından atebe-i aliyyeme vârid olan arz ve mahzarın mefhûmlarından Beypazarı voyvodası el-hac İbrahim'in maktûliyetine dâ'ir serd ü beyân olunan hâlât ma'lûm olup, lâkin mâh-ı Recebü'l-müreccebin yirmi sekizinci gecesi Beypazarı Kasabası'nda bi-kazâillâhi te'âlâ vâkı' olan harîkın ferdâsı cum'a günü vakt-i salâh kasaba-i mezbûrda sâkin şekâvetle ma'rûf ve şöhret-şi'âr ve gürûh-ı eşkıyâya alemdâr olan Deli Abdurrahman ve Serdengecdi İbrahim ve Yazıcı-zâde Ahmed ve Hendekci-zâde Mustafa ve Çavuş-zâde Ahmed ve Eyyûb Bey-zâde Mehmed ve el-hac Nebî-zâde el-hac Hasan ve Boyacı-oğlu Habbâz Hüseyin ve Kalın (?) Kavuk İbrahim ve Yûsuf ve Kara Çavuş ve Ekşiverdüren-oğlu (?) nâm şakîler ile Na'lluhanlı Mehmed ve Hâlid ve Nu'mânlı Deli Mustafa nâm şakîler dahi taraflarından Bit (?) oğlu Ali nâm şakîyi yirmi nefer şakîlere baş ta'yîn ve anların

re'y ve ma'rifetleriyle müftî-i sâbık Abdurrahman'ın hânesinde meşveret ve müftî-i mezbûrun mu'âvenetiyle eşkıyâ-yı merkûmdan ref'-i livâ-i şekâvet ve üç dört yüz mikdârı erâzil ve eşhâs ile tertîb-i cem'iyet edüp mahkeme muhterik olduğundan voyvoda-i merkûm el-hac İbrahim'in sarâyında mahkeme tertîb olunup, hükm-i şer' ve Mihalicçık ve Karahisâr ve Na'llu[han] kâdîleri dahi musâferet ederiken alenen voyvodanın sarâyın basup voyvoda-i mezkûru yirmi beş nefer mikdârı âdemleriyle katl edüp, kusûr kalan on beş yirmi nefer mikdârı âdemleri üç beş yerlerinden mecrûh olunmalarından gayrı kendinin olmak üzere temür sandık içinde mevzû iki bin beş yüz guruş zula ve guruş ve beş bin yüz guruşluk zincirlü ve zer-i mahbûb ve fındık altunu ve bin beş yüz guruşluk pâre ve kûtundan üç bin guruşluk akçenin cem'an kendü mâlî olmak üzere on iki bin beş yüz guruşunu ve hâss mâlî olmak üzere yevm-i mezbûrda İzmir'den gelen bâzir-gândan beyâz akçe ile tebdîl ettiği on kiselik zincirlü ve zer-i mahbûb altunu ve yine hâss mâlından hazîne bağlayup Âsitâne'ye göndermek üzere sepet içinde eşyâ arasına vaz' ettiği on bin beş yüz guruşuna min haysül'l-mecmû' hâss mâlından on beş bin yüz ve kendü mâlından dahi on iki bin beş yüz guruş ve karındaşı Halîl üzerinde mevcûd olan sekiz yüz guruş cem'an yirmi sekiz bin sekiz yüz guruş nukûd ile sekiz anbârda vaz' olunan dört bin keyl hinta ve şa'îr ve sâ'îr ber-mûceb-i defter emvâl ve eşyâ ve devâbb ve mevâşin nehb ü gâret ve bunun gibi kurb-ı makarr-ı hilâfetimde irtikâb-ı envâ'-ı fezâhat ve şenâ'at eyledikleri sahîhen haber verilüp [bu sûretde voyvoda-i merkûmun fi'l-hakîka fukarâ-yı ra'iyete cevri ü zulmü vâkî' olduğu takdirde bile (?) (..) keyfiyeti tarafınızdan Der-sa'âdet'ime i'lâm olunup ba'dehû hakkında iktizâ eden cezâ-yı sezâ taraf-ı saltanat-ı seniyyemden icrâ olunmak iktizâ eder iken, siz keyfiyeti Der-sa'âdet'ime i'lâm ve isti'lâm etmeksizin hod be hod garaz-ı nefsinizi icrâ kasdıyla bilâ-fermân voyvoda-i merkûmun katline cesâret ve mebâliğ-i merkûmeyi gasb ü gâret ile irtikâb-ı şekâvetiniz ve bâ-husûs civâr-ı saltanat-ı seniyye-i mülûkânemde bu misillü şenâ'at vukû'ına cevâz ve ruhsatınız] bâ'is-i tahrîk-i silsile-i gazab-ı şâhânem olmağla, ahâlî-i kasaba ve bi'l-cümle a'yân-ı vilâyetin böyle katline ve fesâda ruhsat gösterdikleriçün ibreten li'l-abd kahr ve tenkîlleri lâzım gelmiştir. Ancak gâret olunan gerek hâss mâlî ve gerek maktûl-ı mezbûrun ve karındaşlarının mâlları ve hayvânât ve eşyâ ve devâbb ve mevâşî her ne ise ber-mûceb-i defter alâ eyyi-hâl buldurup mübâşir mûmâ-ileyhe teslîm ve Der-sa'âdet'ime irsâl ve bu mâkûle

mel'anet ve mefsedet ve şekâvet ve hasârete cesâret eden şakîleri dahi kat'an ketm ve himâyet etmeksizin bi'l-ittifâk bulup, muhkem habs ve keyfiyetlerin ucâleten i'lâm olunmak şartıyla bu def'a cümle hakkında tertîb ve icrâ olunacak cezâ afv e imhâl olup mahsûsen Der-sa'âdet'imden ve ocak tarafından mübâşirân-ı mûmâ-ileyhüma gönderilmiştir. İmdi işbu fermân-kazâ-i ceryân-ı pâdişâhânemle vardukları anda cümleniz bi'l-ittifâk hareket ve mübâşirler ma'rifetiyle nehb ü gâret olunan ol mikdâr nukûd ile hayvânât ve eşyâ ve devâbb ve mevâşîyi her kim almış ise alâ eyyi-hâl elbette ve elbette yerlü yerinden alup çıkarup bir akçe ve bir habbesi mektûm ve mahfî kalmamak üzere ber-mûceb-i defter cümlesini Der-sa'âdet'imden giden mübâşir-i mûmâ-ileyhe teslîm ve kezâlik muharrik-i fitne ve mel'ânet olanlar ve ârâ-i ziyâd-ı şekâvet edenler dahi her kimler ise kat'an ketm ve himâyet etmemek ve bir ferdi kûşe-i hafâda kalmamak vechiyle cümlesini alup mübâşirân-ı mûmâ-ileyhimâ ma'rifetleriyle muhkem ahz ve habs ve firâr ve tahlîyelerinden emin olunacak vechile muhâfazlarına dikkat ve üzerlerine sübût bulan mevâddı sûret-i sicilleriyle Der-sa'âdet'ime arz ve emvâl ve eşyâ-yı merkûmeyi mübâşir-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyle müsâra'aten Der-i Devlet-medârıma irsâl ve ba'dehû emr-i şerîfim vürûduna dek mahbûsları habsde ibkâ ve bu husûsları fermân-ı hümayûnum olduğu üzere temşiyet ve icrâ ve tahlî-i girîbân-ı hayât ve necâtınıza sa'y-ı evfer eyleyesiz. İşbu husûsun fermânım olduğu üzere husûlî murâd-ı hüsrevânem olup, şöyle ki ma'âzallâhi te'âlâ bu bâbda mikdâr-ı zerre ıgmâz ve tekâsül zuhûru cümleniz haklarında ebvâb-ı merhamet ve şefkati sedd ü bend edecek cerâyim-i şen'adan idüğü ma'lûmunuz oldukda vebâli boynunuza, sonra özür ve iletiniz bir dürlü isgâ olunmayup sebkât eden va'idât-ı şedîde-i mülûkâneme bilâ-şekk mazhar olursuz. Âna göre âkıbet-i kârınızı bir hoşca fikr ve mülâhaza edüp selâmet-i hâl ve yerlerinizde ferâğ-bâl ile temekkün ve karâr size lâzım ise [70] hemân bi'l-ittifâk bu işin temşiyetine bezl-i iktidâr ve ser-mû hılâfından gâyetü'l-gâye ihtirâz eyleyüp ve siz ki mübâşirân-ı mûmâ ileyhimsiz, husûs-ı sâlifü'z-zikrin fermân olduğu üzere icrâ ve temşiyeti matlûb-ı hümayûnum olmakdan nâşî mahsûsen siz intihâb ve ihtiyâr olup ber-hatîr-ı azîme ta'yîn olunmuşsuzdur. Gerekdir ki varduğunuz anda fermân-ı âlî-şânımın mazmûnını icrâ ve gâret olunan nukûd ve eşyâ ve hayvanât ve mevâşî ve devâbbı bi-eyyi vechin kân buldurup, ve bâ'is-i fitne ve fesâd olanları ve katli nefse cesâret edenleri ele getürdüp, muhkem habs etdirdikten sonra nukûd-ı

merkûme ile eşyâ ve hayvânâtdan nakli kâbil olanları sen ki Der-sa‘âdet'imden giden mübâşir-i mûmâ-ileyhsin, ma‘rifetinle ucâleten bu cânibe irsâl ve keyfiyyeti alâ sıhhatihî sen dahi cümle ile ma‘an i‘lâm ve ba‘dehû emr-i şerîfim vürûduna dek siz anda meks ve karâr edüp, bundan sonra vârid olacak emr-i şerîfimin mazmûn-ı münîfini icrâ ve infâz ve muktezâ-yı me‘mûriyetinize mugâyir tehâvün ve ta‘sîrden ve iş ta‘tîle kalmakdan ziyâde ictinâb eylesesiz, lâkin bu bahâne ile şekâvetde alâkası olmayup kendü hâlinde olanlara ta‘arruz olunmayup ve celb-i mâl ve tama‘-ı hâm misillü harekât-ı nâ-marziyyeden cümleiniz be-gâyet mübâ‘adet etmeniz bâbında fermân-ı âlî sâdır olmuştur.

Fî evâ’il-i Ş[a‘bân] sene [1]155

246

Hâlâ Mar‘aş beylerbeyisi Rişvân-zâde Süleymân Paşa -dâmet me‘âliyahû-ya hüküm ki,

Sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, bu def‘a tarafından vârid olan kağıdların hulâsa-i mefhûmlarından Rum tarafına firâr eden Afşar eşkıyâsının te‘dîbâtlarına mukaddemâ me‘mûr olduğunda ma‘iyyetine me‘mûrlara buyruldular tahrîr ve bunların sedd ü bendi dahi te‘kid olundukdan sonra Adana'dan hareket ve Kayseriye ve Zamantı taraflarına vardığında ekseri Cerîd ve Boztoğan Kerîm-oğlu ve Akça Koyunlu ve Keçeli-oğlu ve sâ’ir cemâ‘atlerin hudûdlarına girüp taleb olundukda vermeyüp, me‘mûr etdiklerin ve ma‘iyyetine me‘mûr olanlar dahi gelmeyüp ve Kayseriye mütesellimi ve Cabbar-oğlu eşkıyâ-yı merkûmenin üzerlerine azîmet ve Elbistan'a dört sa‘at karîb mahallere vardıkları taraflarından i‘lâm olduğuna binâ’en sen dahi Elbistan semtine ve andan dahi Malatya ve Behinsi semtlerine varup cedîd asker tedârik etdikden sonra Bâyezîd-oğlu ve Andırın ahâlîlerinin yolların sedd ü bendinde îrâd etdikleri cevâbların ve Cerîd Cemâ‘ati ve Çukurova tarafına gidüp, ancak boybeyleri olan Emîr Bey (?) iki yüzden mütecâviz ev ile Mar‘aş üzerinde sâkin olduğu ba‘dehû Zamantı Kazâsı'nda Eğrik nâm karyeye nüzûl eyledikde husûs-ı mezbûra müceddeden me‘mûriyetine müş‘ir sâdır olan evâmir-i aliyyem evâ’il-i Recebde Abdülbâkî -zîde mecduhû- yediyle karye-i mezbûrda vâsıl olup, eşkıyâ-yı mezbûreden Memiş İbrahim ve Cef Yûsuf oğlu otuz beş mikdârı

evleriyle Akça Koyunlu Mustafa Bey yanında olmağla, taleb olundukda vermedikleri Kayseriye mütesellimi ve ahâlîsine taraflarından gönderdiğin haberin cevâbı gelmeyüp, sonra eşkıyâ-yı merkûme Sis tarafına firâr etdiler diyü haber gönderdikleri ve sâ'ir tahrîr olunan keyfiyet bi'l-cümle ma'lûm-ı hümayûnum olmuştur. İzâleleri mertebe-i vücûbu kat üzere kat güzêrân olan sâlifü'z-zıkr Afşar ile Gelvanik eşkıyâlarının te'dîb ve gûşmâlleri ne mertebe matlûb-ı hümayûnum idüğü bu âna dek bi'd-defe'ât vârid olan evâmîr-i aliyyemden ma'lûmun olup ve tavâ'if-i merkûme eşkıyâlarının ve sâ'ir şakîlerin def'-i şürûr ve mazarratları senin mübâşeret ve dikkatine husûle geleceği melhûz ve anların mukaddemâ dalları dahi ekser-i ahyânda eyâlet-i Mar'âş dâhilinde mukarrer ve meczûm olmağla, eyalet-i merkûme ise vatanlarının ve mahall-i ikûmetlerinin ve aşîretinin olduğuna binâ'en mukaddemâ me'mûr olduğun Afşar ve Gelvanik Aşîretleri eşkıyâlarıyla sâ'ir şakîlerin kemâ fî'l-evvel te'dîbâtlarına kıyâm ve mübâşeret ve ahz ve kûşmâllerine bezl-i mâ hasal-ı miknet eylemen şartıyla eyâlet-i Mar'âş [şeref]-sudûr olan hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûnum mücebince müceddeden sana tevcîh ve ihsânım olup hayta'-i eyâletinde bulunan tavâ'if-i merkûme eşkıyâsının ve sâ'ir şakîlerin bu istîsâlleri fermânım olmağın, mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ ileyhsin hayta'-i eyâlet ve havza-i hükûmetin olan Mar'âş Eyâleti dâhilinde te'dîb ve kûşmâllerine mukaddemâ me'mûr olduğun Afşar ve (...) Aşîretleri eşkıyâlarından ve sâ'ir şakîlerden ser-zede-i zuhûr eden şkâvet-pîşeleri ele götürüp şurût-ı tevcîhin üzere kahr ve istîsâllerine mübâderet ve şürûr ve mefâsidlerinden bilâd ve ubbâdı te'mîn ve tatmîne ve dâhil-i eyâletini vücûd-ı eşkıyâdan tenzîf ve tathîre dikkat ve emniyet-i bilâd ve refâhiyet-i ubbâd ve ebnâ-yı sebîle fevka'l-hadd sarf-ı mâ-hasal-i kudret ve miknet ve havza-i hükûmetini ale'd-devâm teftîş ve tefahhusa dikkat ederek senden me'mûl olduğun üzre hıdemât-ı mebrûre ve meşkûreyi vücûda getürmeğe sa'y ü dikkat eyleyesin, lâkin bu bahâne ile şekâvetde alâkası olmayanlara vechen mine'l-vücûh ta'arruzdan ve bir tarîkle celb-i mâldan gâyetü'l-gâye ihtirâz ve mücânebet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâsıt-ı Ş[a'bân] sene [1]155

Yenişehir-i Fener mollasına ve Tırhala Sancağı mütesellimine hüküm ki,
Yenişehir'de nakîbü'l-eşrâf kâim-i makâmı Seyyid Ahmed ile Şeyh-zâde Hüseyin Efendi demekle ma'rûf kimesneler kendü hallerinde olmayup, vârid olan evâmir-i aliyyemin icrâ ve tenfîzine mûmâna'at ve nizâm-i cedîdenin ihtilâlini mûceb harekete cesâret edüp, bu misillü sû-i hâl ve kabîh evzâ' ve ef'âlleri sahîhan sem'-i hümâyûna vâsıl olup tenkîl ve te'dîbleriyle ve sâ'irlerine mûcib-i ibret ve sebep-i pend ü nasihat olmaları lâzım gelmeğin, fî mâ-ba'd umûr-ı vilâyete karışmayup ve evâmir-i aliyyemin tenfîzine mûmâna'at etmeyüp haremleleriyle kendü hâllerinde olmak ve ba'de izin yine kendü hallerinde turmazlar ise muhkem haklarından gelinmek şartıyla bu def'a cerâyim-i şenî'alarından iğmâz olunup, yalnız inzâr ve tehdîd ile iktifâ olunmuşdur. İmdi işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde siz ki mûmâ-ileyhimsiz, mezbûrları götürüp haklarında sâdır olan emr-i şerîfimi muvâcehelerinde kırâat ve ba'de'l-yevm bir dürlü umûr-ı vilâyete karışmamak ve nizâm-ı beldeye hâlel verecek umûra ta'arruz etmemek ve evâmir-i aliyyemin icrâ ve tenfîzine mûmâna'at etmemek husûsunda kendülerine bir hoşca tenbîh ve te'kîd ve eger mütenebbih olmayup bundan sonra dahi kendü hâllerinde turmayup hılâf emr-i âlî hareket zuhûr ederse eşedd-i ukûbet ile muhkem haklarından gelinmek üzre keyfiyyeti bu cânibe i'lâm ve işâret ve ser-mû hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı Ş[a'bân] sene [1]155

[71]

248

Ergani ve Keban Ma'denleri'nden Üsküdâr'a varınca yol üzerinde vâkı' olan vüzerâyı ızâm ve beylerbeyilere ve kâdîlara ve mütesellimlere ve voyvodalar ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Devlet-i aliyye'min mukâta'a-i cesîmesinden olan Ergani ve Keban Madenleri'nden Âsitâne-i sa'âdet'ime gelecek sîm ü zerr hazînesinin bi-avnillâhi te'âlâ âminen ve sâlimen De-sa'âdet'ime vusûlü akdem-i mehâmdan olmağla, mübâşir olan Dergâh-ı mu'allâm gediklülerinden Ahmed -zâde mecduhû- mübâşeretiyle her kangınızın taht-

ı kazâsına ve hükûmetine dâhil olursa kat'an meks ü te'hîr etdirilmeyüp, siz ki vüzerâ-yı ızâm ve beylerbeyilersiz mikdâr-ı kifâye müsellemler süvârî âdemler koşup ve siz ki mütesellimler ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve voyvodalarsız bi'n-nefs kendileriniz gidüp, mikdâr-ı kifâye müsellemler süvârî ve mübâşir mûmâ-ileyh ile muhâfazasına kıyâm ve ihtimâm ederek civârda olan kazâyâ irsâl ve selâmet ile îsâli ba'de't-tescîl hüccet-i şer'iyeye olunup ve hazîne yüklerine ne mikdâr menzil bârgîri iktizâ eder ise be-her bârgîrin şurût-ı nizâm mûcebiyle sâ'at başına mu'ayyen olan birer ma'aş menzil ücretleri hesâb ve îcâb eden akçesin menzil be-menzil ber-vech-i defter mübâşir mûmâ-ileyh ma'rifetiyle ve ma'den emînleri tarafından ta'yîn olunan âdemler yediyle verilerek hazîne-i merkûmeyi meshûben bi's-selâm bir an akdem ve bir dakîka mukaddem alâ cenâhi'l-isti'câl Der-i Devlet-medârıma îsâl ve zerre kadar ihmâl ve müsâheleden ziyâde ittikâ ve ihtirâz eyleyesiz. İyâzenbillâhi te'âlâ hazîne-i merkûmeye esnâ-yı râhda bir dürlü zarar ve hasâret isâbet etmek ve hazîne yüklerine iktizâ eden menzil bâr-gîrleri tedârikinde te'hîr olunmak ve takdîr olunan ücret-i merkûmeden ziyâde nesne mutâlebesiyle ta'tîl-i maslahatı mûceb harekete cevâz gösterilmek lâzım gelür ise kimin hudûdu dâhilinde vâkı' olursa bilâ-tereddüd vâkı' olan hasâret anlardan zecren lehüm tahsîl ve tazmîn ve ba'is-i te'hîr olanlar te'dîb ve tenkîl olunacakları mukarrer olmağla, âna göre basîret üzre hareket ve bir kadem mukaddem îsâline ihtimâm ve dikkat ve kemâl-ı emn ve selâmet birle birbirinize ulaştırup bu tarafa îsâline sarf-ı makderet eyleyüp ser-mû tekâsülde ve meks ü tevakkî'ini mûceb olur ednâ vaz' ü hâletden gâyetü'l-gâye tevakkî ve ictinâb eylemek bâbında fermân yazılmışdır.

Fî evâsıt-ı Ş[a'bân] sene [1]155

249

Hâlâ Van muhâfazasında olan Murtezâ Paşa'ya ve Mahmûdî hâkimi Zeynel -zîde uluvvuhû-ya ve Der-sa'âdetden mübâşir ta'yîn olunan () ve Van defterdârı Ahmed ve turnacıbaşı olup hâlâ Van'da olan Seyyîd Ahmed -zîde mecduhû-ya ve Van Kal'ası'nın sağ ve sol kol ağalarına hüküm ki, Van beylerbeyisi olan Üçüncü-zâde Ömer Paşa mecbûl olduğu habîs tıyneti muktezâsınca Van'a vusûlünden bu âna değin re'ayâ fukarâsına ve ibâdullâha

eylediği cevri ü zulmü merreten ba'de uhrâ egerçe istid'â olunup merkûm belki kabûl nush ü pend ile etdiği ef'âl-ı şenâ'atden tevbe ve rucû' eder mülâhazasıyla bu vakte değin te'dîb ve gûşmalı ihmâl ve te'hîr ve keyfiyyet-i hâlini sırren tefahhus için mahsûs adam ta'yîn ve tesyîr olunmuşıdi. Bu def'a vârid olan tahrîrâtınızda paşa-yı merkûmun irtikâb etdiği mefâsid ve mel'anet ve husûsen cânib-i mîrîye olan hasâret ve hıyâneti ne mertebelere resîde olduğu mufassalen tahrîr ve takrîr olunmağla, mantûk-ı tahrîrât hakkında mesmû' olan hâlât ve keyfiyyâta muvâfık ve mutâbık olduğuna binâ'en bilâ-şekk karîn-ı sıhhat ve yakîn olmuştur. Fî mâ-ba'd mezbûrdan tevbe ve rucû' ile salâh-ı hâle meyl ve rağbet bir dürlü mutasavver olmayup, i'dâm ve izâlesi Devlet-i aliyye'ne ve ibadullâha nâfi' idüğü zâhir ve âşikâr olmak hasebiyle sadr-ı a'zam kâ'imesinde ifâde olunduğu üzre bilâ-emân cezâsı tertîb ser-i maktû'ı rikâb-ı kâm-yâbıma irsâl ve tesyîr olunmak fermânım olmağın, mahsûsen işbu emri-i şerîfim isdâr ve mübâşir mûmâ-ileyh ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde hafiyeten bir birleniz ile haberleşerek pes-perde-i hafâda cümleiniz hâzır ve âmâde olup paşa-yı merkûm tarafına kat'an ser-rişte vermeksizin ale'l-gafle hemân ne tarîkle ve ne vechile olursa olsun bi-eyyi vechin kân ahz ve derhâl cezâ-yı sezâsını tertîb eyledikten, sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ îleyhsin cümle câmegîni mübâşir-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyle mühürleyüp ve paşa-yı mezbûrun ahz ve i'tâsına karışan ve keyfiyyet-i hâline vâkıf olan kethüdâsı ve Dîvân kâtibi ve hazînedârı ve sâ'ir mahremleri misillü kendilerinden su'âl ve cevâb iktizâ edenleri dahi ahz ve habs ve gereği gibi istintâk ederek bir hılâli metrûk ve mensî kalmamak üzre mecmû'-i câmegîni hârice çıkarup, mübâşir-i mûmâ-ileyh ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le ber-vech-i müfredât defter edüp mevcûd olan nukûd ve sâ'ir nakli sehîl olan emvâl ve eşyâsıyla ser-i maktû'ını ve mûmzî ve mahtûm defteri ucâleten ve sâri'aten bir kadem akdem mübâşir-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyle rikâb-ı mustetâbıma irsâl ve îsâl ve temşiyet-i maslahata alâ eyyi-hâl sa'y-i behemâl eyleyüp, lâkin bu bâbda cümleiniz müteyakkızâne hareket ve hılâfı melhûz bir nesne hudûs etmeyecek vechile itmâm-ı kâra bezl-i mâ hasal-ı kudret ve miknet ve mikdâr-ı zerre ihmâl ve te'hîr ve ser-mû tehâvün ve taksîrden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Kayseriye Sancağı mutasarrıfı olup hâlâ Van muhâfâzasında olan Murtezâ Paşa'ya ve Van kâdîsına ve müftîsine ve defterdârı Ahmed ve turnacıbaşı olup hâlâ muhâfaza-i mezbûrda olan Seyyîd Ahmed -zîde mecduhûmâ-ya ve sağ ve sol kol ağaları ve alaybeyler ve kapu yerlü kulu ağavât ve zâbitânı ve mîrî levendât bölükbaşları -zîde kadruhû-me hüküm ki,

Fukarâ-yı ra'îyyete hezâr gûne cevır ü te'addîye cesâreti ve cânib-i mîrîye hasâret ve hıyâneti zâhir olup, i'dâm ve izâlesi hem ibâdullah ve hem Devlet-i aliyye'ne nâfi' olmakdan nâşî cezâsı tertîb olunan Van muhâfızı Üçüncü-oğlu Ömer Paşa'nın yerine muhâfız ta'yînini müş'ir emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, emr-i şerîfim vürûduna dek sen Van muhâfazasına kıyâm ve mûbâderet ve anda olanlar ile hüsn-i ülfet ve mu'âşeret ve cümle ile merâsim-i ittifâk ve ittihâda ri'âyet ederek muhâfâza-i kal'a ve memleket ve himâyet ve sıyânet-i fukarâ-yı ra'îyyete mûbâderet ve müteyakkizâne hareket eyleyüp ve siz ki sâ'ir mûmâ-ileyhimsiz, taraf-ı Devlet-i aliyye'mden emr-i şerîfim vürûduna dek mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh kal'a-i merkûmeye muhâfız nasb ü ta'yîn olunmağla, emr-i merkûmda ve sâ'ir umûr ve husûsda siz dahi re'y ve ittifâkına mütâba'at ve hıdemât-ı mebrûre vücûda getürmeğe cümleiniz bezl-i tâb ü tâkat edüp hılâfından hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî evâsıt-ı C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

[72]

Kayseriye Sancağı mutasarrıfı olup hâlâ Van muhâfazasında olan Murtezâ Paşa'ya ve mübâşir ta'yîn olunan () -zîde mecduhû-ya ve Van Kal'ası dizdârına ve Üçüncü-oğlu Osman ma'rifetiyle muharrer mîrî piyâde levendât ve yüzbaşlarına hüküm ki, Merkûm Osman kendü ma'rifetiyle tahrîri fermânım olan bin nefer mîrî piyâdeden tama'-ı hâmı sebebiyle ekall-i kalîl levendât ile Van'a varup zıkr olunan bin neferin ulûfe bahşişlerine verilmek içün gönderilen mîrî akçenin ekserini ekl ü bel' edüp, bu

takdîr ile mîrîye hasâret ve hıyâneti emr-i mütehattem ve karındaşı Ömer Paşa'nın emvâl ve eşyâsı dahi kendüden su'âl istifsâr olunmak lâzım ve lâ-büdd olmakdan nâşî, mezbûr Osman'ın ahz ve Van Kal'ası'nda muhkem habs ve kal'a-bendi ve ma'ıyyetiyle Van'a vâsıl olan levandâtın mevcûdlarından fazla nâ-mevcûdlarıçün mîrîden aldığı akçenin alâ eyyi-hâl câmegînden tahsîl ve mevcûd olan levendâtın hıdmetleri tekmîline dek senin ma'ıyyetinde bulunmaları femânım olmağın, mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve mübâşir-i mûmâ-ileyh ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, merkûm Üçüncü-oğlu Osman ahz ve Van Kal'ası'nda habs ve kal'a-bend etdikden sonra getürdüğü mîrî levendâtı mübâşir mûmâ-ileyh ma'rifetiyle yoklayup mevcûdlarının mikdâr ve kemiyetlerini ta'dâd ve bin nefere bâliğ oluncaya dek nâ-mevcûdları ne kadar iktizâ eder, anlar için cânib-i mîrîden merkûme verilen ulûfe ve bahşîş akçelerini ba'de'l-hesâb bi't-temâm ve ikmâle alâ eyyi-hâl emvâlinden ve mâ-melekenden tahsîl ve bu makûle hıyâneti irtikâb eylediği için mecmû'-ı mâ-melekini dahi mübâşir-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyle zabt ve tahrîr ve karındaşı Ömer Paşa'nın emvâl ve eşyâsını dahi kendüden tefahhus ve haber verdüğü mahallerden ihrâc edüp cümlesini ma'rifet-i şer' ve mübâşir-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyle defter ve memhûr defteri Der-sa'âdet'ime mu'accelen irsâl ve sen mevcûd olan neferâtı hıdmetleri tekmîline dek yanına istishâb ve husûs-ı mezbûru fermânım olduğu vechile icrâ ve ifâya ziyâde sa'y ü şitâb ve zerre kadar ıgmâz ve tekâsülden be-gâyet ihtirâz ve ictinâb eyleyesiz ve siz ki mîrî levendât yüzbaşılıarı ve sâ'ir neferâtsiz hıdmetleriniz tekmîline dek mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin yanından bulunup re'y ü emrine mütâba'at ve hidmet vücuda getürmeğe sa'y ü dikkat ve zinhâr ve zinhâr mikdâr-ı zerre hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şanım sâdır olmuştur.

Fî evâsıt-ı C[emâziye'l-âhır] sene [1]155

252

Şâm vâlisi ve mîr-i hâccı Vezîr Süleyman Paşa'ya hüküm ki,
Şâm Eyâleti'nde vâkı' Saydâ Mukâta'âtı'ndan Taberiyye Kal'ası'nda tahassun eden Zâhir Ömer nâm şakînin ahz ve tedmîrî ve kal'a-i mezbûrun hedm ve tahrîbi husûsu sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, bundan akdem müstakillen uhde-i hamiiyyetine

havâle ve tefvîz olunmuşidi. El hâletü hâzihî Der-sa'âdet'ime vârid olan tahrîrâtından iktizâ eden asâkir ve edevât ile kal'a-i mezbûr pîş-gâhına nüzûl ve hafiiyen kapusundan Balyemez toplar nakli ile tazyîk-i sarf-ı makdûr olduğı ve taşrada bulunan karındaşı Sa'd'ın başına cem' etdüğı erâzil ve evbâşdan beş ağanın mübâşeretiyle üç yüz mikdârı şakîlerin tu'me-i şemsîr ve on bir neferinin ser-i maktû'ı irsâl ve tesyîr kılındığı ve sâ'ir tahrîr olunan keyfiyâtın hâl ve mâ kâlleri bi'l-cümle ma'lûm-ı hûmâyûnum olmuşdur. Fi'l-hakîka şakî-i mezbûrun i'dâm ve izâlesi mertebe-i vücûba müntehî olmağla, bu bâbda sebkât eden dilîrâne hayş ü refât ve gayûrâne harekât ve gayret-şi'ârın bâ'is-i inbîsât-ı hâtır-ı safâ-mezâhirim olduğundan gayrı, me'mûr olunduğun husûs hâsseten refâhiyyet-i bilâd ve emniyet-i ubbâda vesîle ve illet olmak hasebiyle, bundan böyle dahi bi-avnihi te'âlâ şakî-i mezbûrân kahr ü dımârıyla şürûr ve mefâsidinin def' ü ref'ında senden izhâr-ı hamiiyet ve ibrâr-ı halâvet me'mûl-ı hûmâyûnum olmağla, mukaddemâ vârid olan tenbîh-i mülûkânemden başka, bu def'a emr-i me'mûrunda sana i'ânet ve müzâheret ve husûl-ı maslahata ez-dil ü cân teşmîr-i sâk-ı makderet etmen ve bir gûne iğmâz ve te'âmî ve mikdâr-ı zerre ihmâl ve tevâlî misillü harekâtdan be-gâyet ihtirâz ve mücânebet eylemen üzre Saydâ vâlisi vezîrim Yakûb Paşa'ya dahi bu def'a ekîd ve şedîd başka emr-i şerîfimle tenbîh olup binâ'en-aleyh şakî-i mezbûr Zâhir Ömer'in tertîb-i cezâsı ve kal'asının tahrîb ü ifnâsı hasseten senden matlûb-ı mülûkânem olmağın, mahsûsen işbu emr-i şerîfim isdâr ve alâ cenâhi'l-isti'câl () ile irsâl olunmuşdur. İmdi mücebince hareket câh-ı gayrete karîb olmağla, bu işin kable'l-hareket avn-i Bârî ile bir an akdem husûl-pezîr olması müntehâ-yı metâlib-i pâdişâhânemden idüğü ma'lûmun oldukda, göreyim seni -dâmen-i gayreti der-meyân-ı hamiiyete bend ü ebvâb-ı havâb u râhat-ı vücûh üzre sedd edüp, zâtında olan himmet ve azîmet ve satvet ve hamiiyet muktezâsınca dâd-ı kuvveti bâzûyı gayrete getürüp mukaddemâ ve hâlâ me'mûr olduğu vechile müzâheret-i Rabbânî ile mevsim-i hareket-i hâcdan mukaddem şakî-i mezbûru hayyen ve meyyiten ahz ve istîsâl ve ser-i maktû'ını Der-i Devlet-medârıma irsâl ve tahassun eylediğı kal'ayı ve kuleleri hâk ile berâber hedm ve harâb ve bu husûsun bir an evvel temşiyetine bezl-i tâb ü tüvân eyleyüp ve vezîr-i müşârun-ileyh tarafından dahi iktizâ eder ise istî'ânet ve'l-hâsıl ne tarîkle ve ne vechile olursa olsun alâ eyyi-hâl elbette ve elbette bu hılâlde itmâm-ı kâra nisâr-ı nakdîne-i miknet ve senden melhûz-ı hüsrevânem olan

gayret ve hamiyyeti izhâra sa'y ü dikkat ve te'hîr-i maslahatı mûceb tehâvün ve ta'sîre ruhsat ve cevâzdan mübâderet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı Ş[a'bân] sene [1]155

253

Saydâ vâlisi Vezîr Yakûb Paşa'ya hüküm ki,
Saydâ Mukâta'âtı'ndan Taberiyye Kal'ası'nda tahassun eden şakî-i bed-nihâd Zâhir Ömer'in kahr ve tedmîri ve kal'a ve kulelerinin hedm ve tahrîbi husûsuna me'mûr olan Şâm vâlisi ve mîr-i hâccı vezîrim Süleyman Paşa'nın bu hılâlde kağıdları gelüp, hulâsa-i mefhûmlarından muktezâ-yı me'mûriyeti üzre asâkir ve levendât ile hareket ve kal'a-i mezbûr pîş-gâhına nüzûl birle şakî-i mezbûrun tazyîkına mübâderet hılâlinde taşrada bulunan karındaşı Sa'd bir mikdâr hevâdârlarıyla müşârun-ileyhin ordusını basmak zu'mıyla karîb-i mahalle geldiği haber alındıkda, baş ağasını ta'yîn edüp ba'de'l-mukâtele üç yüz mikdârı şakîler kahr ü dimâr ve bakıyyetü's-süyûfları firâr ve on bir neferinin ser-i maktû'ları Der-sa'âdet'ime irsâl olunmuş. Ancak şakî-i mezbûr vâcibü'l-izâle-i eşkıyâdan olup, i'dâmı bâ'is-i refâhiyet-i bilâd ve ubbâd olmak takdîri ile sen ki vezîr-i müşârun ileyhsin, bu bâbda müşârun-ileyhe i'ânet ve müzâharet eylemen husûsu mukaddemâ sana tenbîh ve te'kîd olunmuşiken iğmâz ve tekâsül ile ta'tîl-i maslahatı mûceb harekete ruhsat göstermen be-gâyet istiğrâb olunmuştur. Hareket-i hüccâcdan mukaddem şakî-i mezbûrun ahz ve istîsâli ile gâ'ilesinin ber-taraf olması aksâ-yı murâd-ı hümayûnum olduğuna binâ'en sen dahi müşârun-ileyhe imdâd ve i'ânet eylemen fermânım ve bi-eyyi-vechin-kân bir gün evvel şakî-i mezbûrun ser-i maktû'ının hasseten ikinizden matlûb-ı hümayûnum olmağın, mahsûsen işbu emr-i şerîfim isdâr ve () ile irsâl olmuştur. İmdi ednâ tesâmuh ve kusûra kat'an cevâz ve ruhsat göstermeyüp, sen dahi kemâl-i germiyyet ve gâyet-i azîmet ve dikkat ile itmâm-ı kâra mübâşeret ve müşârun-ileyh ile haberleşerek ve ittifâk ve ittihâd mesleğine sülûk ve ri'âyet ederek, iktizâ eden imdâd ve i'ânete mübâderet ve ne tarîkle ve ne vecîhle olursa olsun alâ eyyi-hâl hareket-i hüccâcdan mukaddem şakî-i mezbûrun kahr ü tedmîrine ve gâ'ilesinin ol havâlîlerden külliyyen def'ü ref'ına teşmîr-i sa'y-ı makderet ve te'hîr-i maslahatı

mûceb ednâ rehâvet ve kasîrden be-gâyet mübâ'adet ve senden me'mûl-ı hümâyûnum olduğu üzre temşiyet-i maslahata nisâr-ı nakdîne-i kudret ve miknet eyleyesin, hâsılı bu işin temşiyet ve itmâmı ikizinden matlûb olmağla, göreyim seni sarf-ı azimet birle bir kadem akdem husûl-ı maslahata ikdâm ve ser-mû hilâfından gâyetü'l-gâye ittikâ-i tâm eylemek bâbında ()

Fî evâsıt-ı Ş[a'bân] sene [1]155

[73]

254

Hâlâ Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası olan vezîrim Hasan Paşa'ya ve hassa bostancıbaşıya hüküm ki,

Dîvân-ı hümâyûnumda baş tercüman olan () südde-i sa'âdetime gelüp, Dîvân-ı hümâyûn'umda baş tercümân olanların evinde olan âdemlerinin kefâf-ı nefsleri için İstanbul'a karîb mahallelerden iştirâ ve hânesine nakl eylemek üzre bir def'ada üç bin müdre hamr için emr-i şerîf verilegelmekle, bunun dahi kendi nefisleri için Fenâr hâricinde vâkı' hânesinde olan âdemlerinin kefâf-ı nefsleri için taşradan akçesiyle ol mikdâr hamrın iştirâsına ve menziline nakline muhâlefet olunmamak üzre bin yüz elli dört senesine mahsûben ancak bir def'ada nakl için emr-i şerîf verildiğün bildürüp, ol bâbda hükm-i hümâyûnum recâ ve Dîvân-ı hümâyûn'umda mahfûz olan kuyûd-ı ahkâma mürâca'ât oldukda vech-i meşrûh üzre sene-i mezbûreye mahsûben emr-i şerîf verildiğü mukayyed bulunmağın, mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebiyle elli beş senesine mahsûben ancak bir def'ada nakline muhâlefet olunmamak için yazılmışdır.

Fî evâhır-ı Ş[a'bân] sene 1155

255

Hâlâ Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası vezîrim Hasan Paşa ve hâssa bostancıbaşına hüküm,

Petro veled-i Sava nâm zımmî südde-i sa'âdetime arz-ı hâl edüp mesfûr Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası kapusunda vâkı' mescîd-i şerîf ve dîvân hânesinde yanan

fenârları için be-her sene malından seksen bir vakıyye revgan-ı zeyt vermek şartıyla mukâbelesinde üzerine edâsı lâzım gelen cizye-i şer'iiyesin edâ eyledikten sonra avâriz-ı Dîvâniyye ve tekâlîf-i örfiyye ve meşâkkattenin küllîsinden ve kul ve câriye resminden ve kefâf-ı nefsiçün kendü bâğından hâsıl olan şîre resminden ve me'kûlât ve melbûsât ve meşrûbâtına müdâhale olunmakdan mu'af ve müsellemler olmak üzere bundan akdem yedine müsellemler berâtı ihsânım olunup ve bu makûle müsellemler olanların kendü bağlarından hâsıl olan üzüm şîresinin menzillerine nakline mümâna'at olunmaya, diyû emr-i şerîf verildiğine binâ'en bunun dahi kendü bağı mahsûlünün şîresinden Sulu Manastır nezdinde Zeytun Mahallesi'nde vâkı' menziline nakline mümâna'at olunmamak için emr-i şerîfim sudûrunu istirhâm ve mukaddemâ kalemî ve defterlerine nazâr olundukda ber-vech-i muharrer yüz kırk bir senesi Saferinin yirmi birinci günü târîhiyle mü'errah mesfûra müsellemler berâtı i'tâ olunduğu mukayyed ve Dîvân-ı hümayûn'umda mahfûz olan ahkâm kaydı görüldükde Sarây-ı hümayûnun derzilerinden Kostantin veled-i Papaz-oğlu Dimitri nâm müsellemler için elli beş senesine mahsûben kendü bağından hâsıl olan şîreden iki bin beşyüz müdre şîrenin Kumkapı'da vâkı' hânesine defâ-ı vâhidede nakline mümâna'at olunmaya, diyû işbu sene-i mübâreke evâ'il-i şehir-i Recebinde emr-i şerîfim verildiği bi'l-fi'l re'îsü'l-küttâbım olan Mehmed Râgıb -dâme mecduhû-i'lâm etmeğin, def'a-i vâhidede ol mikdâr şîrenin nakline mümâna'at olunmamak için yazılmışdır.

Fî evâhır-ı Ş[a'bân] sene 1155

256

Eşkîyâ-yı mezkûre Teke mutasarrıfı ma'rifetiyle bulundukları mahallerde ahz ve kabzlarıyla mürâfa'â ve üzerlerine sübût bulan mevâdd tescîl ve huccet-i şer'iiye olunduktan sonra mezkûr îkâ ve keyfiyet-i icrâları sûret-i sicillerile arz ve i'lâm olduğuçün emr-i şerîf yazıldı.

Fî evâsıt-ı B[Receb] sene [1]156

Aydın muhassılı vezîre () kâdîsına ve Güzelhisâr kâdîsı nâ'ibine ve Kütahya mütesellimine hüküm ki,

Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Nu'man -dâme mecduhû- südde-i sa'âdetime arz-ı hâl edüp ber-vech-i mâlikâne mutasarrıf olduğu Dânişmendlü Türkmânı Aşîreti'nden şekâvet ile ma'rûf Güneşoğulları Sağır Mehmed ve karındaşı Velî Süleyman nâm şakîler kendü hallerinde olmayup, dâ'imâ mukâta'a-i mezbûre re'âyâsına ve sâ'ir etrâf kurâ fukarâsına zulm ü te'addîden hâlî olmadıklarından nâşî, bundan akdem Aksaray Sancağı'na nakl ve iskân olunmalarıçün iki kıt'a emr-i şerîfîm sâdır olunmuşiken, adem-i itâ'at ile iskân olunduğu mahalde itâ'at etmeyüp, kendü hevâsına tâbi' Derviş-oğlu Hasan ve oğlu Ivaz ve Yörükân Mahallesi'nde Sarı Beyoğlu etbâ'ından oğulları Halîl ve Mûsa (?) ve Hüseyin ve (...) oğulları Mustafa ve İlyas Bölükbaşı ve Cingân Ali ve Çifti Celîl (?) ve Çakal Çırahı-oğulları Gözi Sarı (?) demekle ma'rûf kimesne Açığı Mustafa mahallesi (?) ahâlîleriyle ittifâk ve bin yüz elli senesinde Çölâbâd Kazâsı'na tâbi' Horî nâm karyenin makarr-ı nisvân olan menzillerin basup cümle emvâl ve eşyâların nehb ü gâret ve yaraklar alup ve mukâta'a-i mezbûr karyelerini tahrîb ve ahâlîsini katl etmedikçe bir tarafa gitmek ihtimâli yokdur, diyü kurâ be-kurâ girüp müsâdefe etdüğü devâbb ve mevâşî ve sâ'ir bulduğunu, yağma esnâsında Karahisâr Sancağı mutasarrıfı ve sâ'irleri ittifâkıyla üzerlerine varduklarında, eşkıyâ-yı mezbûrûn ile yekdil ve ale'l-ittifâk Gedikler Kazâsı'nda sâkin Cerîd Cemâ'ati derûnunda voyvodası mîrî tahsîl ederken ânı dahi ale'l-gafle basup, muhârebe ve otuz nefer âdemlerin katl ve mîr-i aşîret Yûsuf Bey'in mâl-ı mukâta'adan tahsîl eylediği üç bin beş yüz gurusun yağma ve seksen dört mehâr deve ile beş yüzden mütecâviz koyun ve elli altmış re's at ve bârgîr ve kısrakların sürüp ve etrâfda olan re'âyâlardan dahi katı vâfir emvâl ve eşyâ gâret ve bu ana dek altmış kiselikden ziyâde mal ve eşyâ ve devâbb ve mevâşîlerin gasbla kanâ'at etmeyüp, yevmen fe-yevmen şekâvetleri müzdâd ve mukâta'a-i merkûme re'âyâsının bir vechile emn ve râhatları kalmayup, perâkende ve perîşân olmalarına bâdî ve eşkıyâ-yı mezbûrûn Yörükân tâ'ifesine karuşup Aydın tarafına gidüp hâlâ ol cânibde olmalarıyla, mahall-i mezbûrdan avdet eyledikleri sûretde mukâta'a-i mezbûr kâryelerinin tahrîb ve ahâlîlerinin perâkende ve perîşân olmalarına bâ'is ve mezbûrler ol tarafda iken ahz olunmalarında sühûlet olduğun ve ber-minvâl-i muharrer mezbûrûnun keyfiyetlerini Dânişmentlü Kazâsı nâ'ibi Mevlânâ Mehmed

Feyyâz ve Çölâbâd Kazâsı nâ'ibi Mevlânâ Osman ve Keçiborlu Kazâsı nâ'ibi Mevlânâ Mehmed başkâ başkâ ârz ve Dânişmentlü Kazâsı ahâlîsi mahzar eylediklerin bildürüp mâhsûsen mübâşir ta'yîni ile mezbûrlar kışlakları olan mahall-i mezkûrda iken ahz ve bir tarîkle firâr ederler ise bildürmesi lâzım gelenlere bildirilüp, bulundukları mahallde ahz ve şakî-i mezbûr Güneş-oğlu ve hevâdârları olan eşkıyâlar mukâta'a-i merkûme re'âyâsıyla sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, mezbûrûn terâfu'-ı şer' ve gâret eyledikleri emvâl ve eşyâ tahsîl ve ashâbına alıverilüp icrâ-yı şer' ve ihkāk-ı hak olunduktan sonra keyfiyyetleri vukû'ât üzre Der-i Devlet-medânıma arz ve i'lâm ve ba'dehû hâklarında ne vechile emr-i şerîfim sâdır olunursa mûcebiyle amel olunmak üzre mezbûrlar ol tarafda ikâmet etdirilmek bâbında emr-i şerîfim recâ etmeğin, vech-i meşrûh üzre amel olunmak için yazılmışdır.

Fî evâhır-ı Ş[a'bân] sene [1]155

[74]

257

Karahisâr-ı Sâhib mütesellimi Veli Ömer Paşa-zâde Ali -zîde mecduhû-ya hüküm ki, Karahisâr-ı Sâhib Sancağı avâtıf-ı aliyye-i mülûkânemden işbu mâh-ı Şa'bânın yirminci gününde emîrû'l-ümerâ'i'l-kirâm Seyyid Mustafa -dâme ikbâluhû-ya tevcîh ve ihsânım olup ve sen ki mûma-ileyhsin, bir müddetden беру sen livâ'-i mezbûr mütesellimi olman hasebiyle zabt ü rabt-ı memleketde zuhûra gelen hüsn-i sülûkun ve himâyet ve sıyânet-i fukarâ-yı ra'ıyyete sebkât eden gayret ve hamıyyettin ma'lûm olmakdan nâşî yine kemâ fî'l-evvel sen livâ'-i mezbûr mütesellimi nâsb ü ta'yîn olunmuşsundur. İmdi işbu emr-i şerîfim () ile vûsulünde ke'l-evvel livâ'-i mezbûrda mütesellim olup mütesellimlik-i merkûmı zabt ve re'âyâ ve ahâlîyi hıfz ve sıyânet ve mîr-i mîrân-ı mûmâ ileyhın zamanına düşen â'idâtın ahz ve kabzı senden me'mûl olduğu üzre hıdemât-ı mebrûre vücûda getürmen bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

Fî evâhır-ı Ş[a'bân] sene [1]155

258

Karahisâr-ı Sâhib Sancağı'nda vâkı' kâdîlara hüküm ki,
Karahisâr-ı Sâhib Sancağı emîrû'l- ümerâ'î'l-kirâm () -dâme ikbâluhû-ya işbu mâh-ı Şa'bân-ı şerîfin on dokuzuncu gününde tevcîh ve ihsânım olmağla, tarafından kıdvetü'l-emâcid ve'l-akrân () -zîde kadruhû- mütesellim nasb ü ta'yîn olunmuştur. İmdi işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde mütesellimlik-i merkûmu mûmâ-ileyh zabt ve âid ve râci' olanı ahz ve kabz etdürüp, mütesellimliğine taraf-ı âhardan bir ferdi dâhil ve ta'arruz etdirilmeyüp emr-i şerîfimin mazmûn-ı münîfiyle amel ve hareket ve hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

Fî evâhır-ı Ş[a'bân] sene [1]155

259

İzmir nâ'ibine ve İzmir voyvodasına hüküm ki,
Erzurumlu-oğlu Molla Mehmed nâm kimesne Üçüncü-oğlu maktûl Ömer Paşa'nın ahz ve i'tâsıyla me'lûf olup, hâlâ İzmir'de olduğu ihbâr olunmağla, Dîvân-ı hümayûnum çavuşlarından ta'yîn olunan () çavuş mübâşeretiyle Âsitâne'ye ihzâr ve irsâl olunmak fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim isdâr ve mûmâ-ileyh ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde ba'zı su'âl ve cevâb için merkûmun bu tarafa gelmesi mühim ve muktezî olmağla ahz ve çavuş-ı mûmâ-ileyh ile bu tarafa irsâl ve ihzâr eyleyüp, hılâfından hazer ve mücânebet olunmak için emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî evâhır-ı Ş[a'bân] sene [1]155

260

Çorum Sancağı mütesellimine ve livâ'-i mezbûrda vâkı' zâbitâna hüküm ki,
Vülât ve hükkâmdan herkes havza-i hükûmetini eşkıyâ ve haram-zâdeden hıfz ü sıyânet ve ebnâ-yı sebîl ve fukarâyı şurûr ve mazarrılarından vikâye ve himâyet eylemek ve eşkıyâ makûlesi haber alundukça bi'l-ittifâk üzerlerine varulup ahz ve

i'dâmlarıyla tathîr-i bilâd ve te'mîn-i ubbâd husûsuna ihtimâm ve ikdâm olunmak üzere kirâren ve mirâren şeref- sudûr eden evâmir-i şerîfemle cümleye tenbîh ve te'kîd olunmuşken, bu hılâlde Çorum Sancağı'nda vâkı' Direklibend nâm mahallde kuttâ'-i tarîk eşkıyâsı zuhûr ve ebnâ-yı sebîl önüne inüp gasb-ı emvâl ve katl-i nufûsa cesâret eyledikleri ihbâr ve inhâ olunup, bu kadar tenbîh ve te'kîdden sonra sen ki mütesellim-i mûmâ-ileyhsin, havza-ı hükûmetinde kuttâ'-i tarîk ve sâ'ir haram-zâde eşkıyâ makûlesinin zuhûr etmesi senin tegâfûl ve tekâsülünden nâşî idüğü vâzıh olmağla, ibretün li'l-gayr bilâ-emân hakkından gelinmek mertebe-i vucûda iken, mahall-i mezbûrda zuhûr eden eşkıyâyı ve gerek havza-i hükûmetinde bulunan yaramazları alâ eyyi-hâl ahz ve şerr ve şûrlarından ol havâlîleri tathîr ve te'mîn eylemek şartıyla sebkât eden cerâyiminden bu def'a iğmâz olunup, yalnız inzâr ve tehdîd ile iktifâ olunmuşdur. İmdi işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile vusûlünde ber-vech-i meşrûh gerek mahall-i mezbûrda ve gerek havza-i hükûmetinde zuhûr eden eşkıyâyı ne tarîkle ve ne vecîhle olursa olsun bi'l-ittifâk alâ eyyi-hâl ahz ve şürûr ve mefâsidlerinden bilâd ve ubbâdı ve ebnâ-yı sebîli tathîr ve te'mîn ve ba'de'l-yevm dahi her an ve her sâ'at havza-i hükûmetini tefahhus ve tecessüsden hâlî olmayup eşkıyâ ve haram-zâde haber alundukta kat'an amân verilmeyüp, cümleliz bi'l-ittifâk üzerlerine varup, âharın hudûdına firâr ederler ise dahi hudûdumuzdan çıkdılar diyü ardlarından bir hatve ayrılmayup, dâhil oldukları hudûdun hükkâm ve zâbitânı ile haberleşerek ahz ve i'dâmlarına mübâderet ve bu vechile havza-i hükûmetinin şürûr ve mazarrat-ı eşkıyâdan tathîr ve te'mînine bezl-i miknet eylesiz. Şöyle ki ma'âzallâhi te'âlâ ba'de ez-in tesâhül ve taksîrinden nâşî havza-i hükûmetinde eşkıyâ zuhûrı ve bir ferde zarar ve hasâret vukû'ı istimâ' ve ihbâr olunmak lâzım gelür ise îrâd olunacak a'zâr ve ılel kat'an imâle-i sem'-i i'tibâr olunmayup, vâkı' olan hasâret bilâ-tereddüd sen ki mütesellim-i mûmâ-ileyhsin senden tazmîn ve tahsîl ettirildikten gayrı eşedd-i cezâ ve eşna'-ı ıkâb ile senin ve siz ki sâ'ir zâbitânsız sizin dahi muhkem haklarınızdan gelineceği yakînen ma'lûmunuz oldukda, âna göre kemâl-i basîret ve teyakkuz üzere hareket ve mugâyir-i emr-i şerîf vaz' ü hareketden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

261

Bir sûreti

Bolu voyvodasına Çamlu Boğazı'nda zuhûr eden eşkıyâ için ber-vech-i meşrûh

262

Bir sûreti

Sivas vâlisine havza-i hükûmetinde zuhûr eden eşkıyâ için ber-vech-i meşrûh

263

Bir sûreti

Karaman vâlisi vezîre eyâlet-i Karaman'da olan zâbitâna

264

Bir sûreti

Kütahya mütesellimine ve livâ'-i mezbûr zâbitânına

265

Bir sûreti

Amasya mütesellimine ve livâ'-ı mezbûrda vâkı' sâ'ir zâbitâna havza-i hükûmetlerinde zuhûr eden eşkıyâ için

266

Bir sûreti

Karahisâr-ı Sâhib mütesellimine ve livâ'-i mezbûr zâbitânına

267

Bir sûreti

Akşehir mütesellimine ve livâ'-i mezbûr zâbitânına

[75]

Kandiye muhâfızı sadr-ı a'zam-ı esbak vezîre ve Resmo Sancağı mutasarrıfına ve Resmo Sancağı'nda vâkı' kâdîlara hüküm ki,

Girid Cezîresi'nde vâkı' Resmo'da sâkin umum ehl-i İslâm ve ehl-i zimmet re'âyâları bi-ecma'ihim meclis-i şer'a varup cezîre-i mezbûre intihâ-i suğûr-ı İslâmiyye'de olup, vilâyetlerinin ekser-i mevâzı'ı sengistân ve mezâri'-i bî-hâsıl ve mahsûlâtı ekall-i kalîl olmağın, hâsılı tekâmîl-i seneye değîn ma'aşlarına vefâ etmeyüp ve limanları harâb olmak takrîbiyle diyâr-ı aharda amed-şüd eden sefâyîn ile zahîre gelmesi müte'azzir olmağla, medâr-ı ma'aşları kadîmü'l-eyyâmdan beru Kandiye Sancağı'nda ova karyeleri tarafından tevârüd eden zahîreye münhasır olup, binâ'enaleyh feth-i hâkânîden beru Resmo'ya zahîre murûrî Kandiye muhâfızları tarafından aslâ men' olunagelmiş değıl iken, bir iki seneden beru Kândiye muhâfızları zahîre nakline mümâna'at ve zecr-ı ekîd ile men' edüp sınır başında mübâşir vaz' ve İsfâkiye Nâhiyesi ahâlîlerine on iki bin keyl hinta verüp, Resmo ahâlîlerinin def'-i zarûretlerine binâ'en verilmek lâzım iken, gerek yerlûden ve gerek ova tarafından kurâ dâhil bir keyl zahîre ihrâc ve nakl etmeğı mümkün olmayup, bu tarîkle vilâyetlerini kâht ü galâ istîlâ ve ahvâllerin perişân olduğundan mâ-adâ Kandiye mûhafızları tarafından ba'zı müfsidin ilgâsıyla bilâ-müdde'î müsevvedât ile ba'zı kimesnenin ve ahâlî-i kurânın ihzârlarına buyurdular ile mübâşirler gelüp, mübâşiriyye nâmiyle elişer yüzer guruş ahz ve kabz mübâşirler dâhi vilâyetlerinde bir iki ay meks etdikten, eşîrrâ ve müzevirîn tahrîkiyle nîce müsevvidât ifâde ve Kandiye tarafından buyruldılar ile mübâşir-i âhar gelüp, kendüleri ihtifâ ve bu makûle kizb ü dürûğ ile mübâşirler birbirlerine istinâden müdde'a-ı aleyh olan derdestleri envâ-ı ta'annüf ve tahvîf ile tecrîm edüp bu tarz üzre ibâdullâhı gamz ve tağrîm-i âdet ve hatta Kandiye tarafından Hasan Ağa nâmında bir mübâşir müte'âkıben iki def'a gelüp her def'ada birer ikişer ay meks ve re'âyâ fukarâsını mahz-ı ifk ü iftirâ ile tecrîme tasaddi ve nîce bühtânı hâvî buyruldılar ile mübâşirler cem' etdürüp esnâf-ı cevrenden başka vâliye ve ahâlî-i vilâyete şetm ve hıdmetkârı dahi çarşuya çıkup ba'z-ı ehl-i ırza itâle-i lisân etmekle, keyfiyyet-i hâlini Kandiye tarafına i'lâm için sûkkân-ı vilâyet umûmen Paşa Kapusu'na varduklarında mezbûr bi'l-muvâcehe cümlesine şütûm-ı galiza ile şetm ve bu siyâk üzre fukarâ müte'azzir

oldukların inhâ ve hâllerine merhameten fi mâ-ba'd nakli mu'tâd olan zahâ'irin elân nakl olunup, nakline vülât tarafından mûmâna'at ve zahîre getirenlere ta'arruz olunmamak ve Kandiye taraflarından bilâ-müdde'î mücerred müsevvedât ile mübâşirler gelmemek ve müdde'î talebi ile mübâşir iktizâ etdikde âharını müdde'î vermek üzre ne mahalle havâle olunmak ve mübâşirler fukarâya vechen mine'l-vucûh zulm ve te'addî etmeyüp ve fukarâ-yı ra'yyetin bi-gayr-ı vech-ı şer'î ahz ve habs ve akçeleri alınmamak ve bî-hûde tekâlif-i şâkk ve ba'zı merfû'atdan olan şeynler ile re'âyâ ve berâyâ rencîde olunmamak ve fî ma-ba'd düstûrû'l-amel olunmak üzre müceddeden emr-i âlî sudûru ve unvânına hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûnum keşîde kılınmasını iltimâs eyledikleri Resmo nâ'ibi Mevlânâ es-Seyyid İbrahim -zîde ilmuhû- arz ve ahâlîsi mahzar birle i'lâm etmeleriyle, Dîvân-ı hümayûn'umda mahfûz olan kuyûd-ı ahkâm tetebbu' olundukda, Kandiye muhafızı Vezîr Ebûbekir Paşa'nın kethüdâsı Hasan ile Kandiye dizdârı İsmâil ba'zı hevâsına tâbi' olanlar ile yekdil ve re'âyâyı tecrîm eylediklerinden gayrı re'âyânın mevâşileri ve evlâd ü ıyâllerin fûrûht etdirdiklerin arz-ı hâlleriyle tazallüm etmeleriyle, bu tarafa gelen re'âyâ istintâk olundukda emr-i şerîfde mestûr olanlar müsveddeleriyle re'âyâyı tomruğa urup altı yüz ve beş yüz guruşdan elli guruşa dek cerîmelerin almadıkça salıvermeyüp ve maktûl bulundukda dem-i diyet nâmıyla be-her neferden yirmi beşer pâre alup, vakfının tefîşi nâmıyla on yedişer pâre ve kuleler bekçisi nâmıyla on yedişer ve be-her neferden kal'a ta'mîriçün kirec sâliyânesi bahânesiyle yirmişer pârelerin ve be-her nâhiyeden kadîme mugâyir beş yüz vakıyye revgan-ı sâde ve kasabbaşıları dahi üç re's koyunların alurlar ve bu takdîr etmeleriyle hazîne-i şer'îyye ve rusûm-ı örfiyyelerin öteden beru veregeldikleri üzre emr-i defter mûcebince verdiklerinden sonra mezâlim-i mezkûre ve sâ'ir vucûb-ı te'addiyât ile bir akçe ve bir habbeleri alınmamak için Kandiye muhafızına ve Kandiye'de vâkı' kuzât ve nüvvâba hitâben bin yüz elli beş senesi Cemâziye'l-evveli evâsıtında bir kıt'a, ba'dehû Girid Cezîresi re'âyâsına emr-i şerîfle vârid olan tekâliflerin edâ eylediklerinden sonra muhafaza için ziyâde akçe zamm olunmamak ve kendü za'yile helâk olanlar için öşr-i dîn nâmıyla yüz ellişer guruş alınmamak ve bilâ-fermân kiliselerin ta'mîr ve harbî kefereye zahîre bey' etmiş değiller iken "kilisenizi ta'mîr eylediniz ve harbî kefereye bey' eylemişsiniz" diyü bilâ-mûceb ahz ü habs ve tecrîm olunmamak ve be-her neferden odun akçesi nâmıyla yirmi pâre ve kule bekçiliği

nâmıyla yirmi pâre ve kule ta'mîri nâmıyla yirmi pâreleri alınmamak ve bâzar vakitlerinde be-her yevm on sekiz yük kar ve ba'zı a'yân-ı vilâyete dahi birer ikişer yük kar getürdülmeğe teklîfiyle rencîde olunmamak ve kasabbaşları dahi dört beş koyunların bir guruşa alurım diyü cevri etmemek ve bunun emsâli hılâf-ı şer' ve kânûn vâkı' olan te'addîyât fukarâ üzerlerinden âlâ eyyi hâl men'-i ekîd ile men' ü def' ve vucûh-ı mezâlimden fukarâ himâyet ve siyânet olunmak üzere Kandiye ve Hanya ve Resmo ve sâ'ir cezîre-i Girid'de vâkı' kâdîlara hitâben bütün cezîre ahâlîsinin iltimâslarıyla yüz elli beş Receb-i şerîfi evâhır târîhiyle bir kıt'a emri-i şerîf verildiği mukayyed bulunmağla, bu sûretde öteden beru Kandiye taraflarından Resmo semtlerine ne vechile zahîre nakl olunagelinmiş ise cezîreden taşra bir habbe götürülmemek ve bir tarîkle harbî ve müste'mene bey' olunmamak ve cesâret edeni olursa tefahhus birle ahz ve muhkem hakkından gelinmek şartıyla kadîmi üzere ancak olan ibâdullâhın neferâtlarına kifâyet edecek mikdârı zahâir Resmo taraflarına nakl olunup, bu siyâk üzere def'-ı müzâyaka ve zarûretlerine dikkat olunmak ve Kandiye tarafından mücerred ba'zı erbâb-ı ağrâzın tahrîkiyle bilâ-müdde'î mübâşirler gönderilmeyüp mübâşir müdde'î talebi ile ta'yîn olunmak iktizâ etdikte ücret-i mübâşiriyye müte'anniden iktizâ etmekle, inâd kangı tarafda vâkı' olur ise müte'addeden olunmak üzere da'vâları mahalline havâle olunmak ve mübâşirler fukarâyı tecrîm ve bilâ-fermân ve bilâ-izn-i şer'î ahz ve habs ve tağrîm etmeyüp ve bi-gayr-ı hakk akçeleri alınmamak ve mübâşirler me'mûr oldukları mahallerde fukârânın ehl ve iyâlleriyle sâkin oldukları evleri üzerlerine konmayup ve mecânen zâd ve zahîrelerin almayup, re'âyâyı himâyet ederek me'mûr oldukları iş görüldükten sonra derhâl avdet etmek ve tekâlif-i âliye ve evâmir-i şerîfemle vâkı' olan rusûm-ı mu'ayyene ve mukayyedenen mâ-adâ ba'z-ı mezâlim ve te'addîyât makûlesinden merfû' olan metâlibât ile fukarâ-yı ra'ıyyet rencîde olunmamak ve fî mâ-ba'd mazmûn-ı münîfi düstûrül-amel tutulmak üzere emri-i şerîfim sudûru bâbında iftihârül-emâcid ve'l-ekârim bi'l-fi'l Re'îsü'l-küttâb olan Mehmed Râgıb -dâme mecduhû- i'lâm etmeğin, mûmâ-ileyhin i'lâmı mücebiyle amel olunmak için fermân-ı âlî yazılmışdır.

Fî evâhır-ı Ş[a'bân] sene [1]155

Saydâ vâlisi Vezîr Yakûb Paşa'ya hüküm ki,
 Sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, bu hılâlde Âsitâne-i sa'âdet'ime gelmen muktezî olup, lâkin üzerinde olan Saydâ Eyâleti'nin senesi nihâyetine dek tarafından zabt ü rabtı ve emvâl-ı mîrîyenin yerlü yerinden ahz ve kabzı dahi akdem-i umûrdan olduğuna binâ'en, mansıbından hareket idinceye dek tîz elden sehli'l-husûl olan emvâli yerlü yerinde bi'z-zât sen cem' ü tahsîl eyledikden sonra mâ-adâ zimemde kalan emvâl-i mîrîyeyi ma'rifet-i şer'le tahrîr ve defter ve huccet-i şer'îyye etdirüp ve tarafından kethüdânla ve yâhud emvâl-i mîrîyenin cem' ve tahsîline ve zabt ü rabt-ı memlekete kâdir mu'temedün aleyh ve müteyakkız ve müdür bir kimesneyi yerine kâ'im-i makâm ve mütesellim nasb ü ta'yîn ve emvâl-i bekâyâyı kendüye ibrâz ve telkîn ve defter-i merkûmı ve huccet-i şer'îyyeyi yedine teslîm ve vakt ü zamânıyla yerlü yerinde cem' ü tahsîlini gereği gibi tenbîh ve tefhîm edüp, bu husûsa serî'an bir hoşca nizâm verdikden sonra kendin kalkup Der-sa'âdet'im tarafına azîmet etmen fermânım olmağın, mahsûsen işbu emr-i şerîfem ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlunde husûs-ı merkûmeyi ber-vech-i muharrer tanzîm ve tesvîye eyledikden sonra, yerinden hareket ve Âsitâne-i aliyye'm tarafına imâle'-i lihâm-ı azîmet ve kurb ve civâr-ı saltanat-ı seniyyeme vusûlünü i'lâm ve işaret eylesin, Ancak emvâl-i mîrîyenin yerlü yerinden temâmen ve kâmilan cem' ve tahsîli husûsuna mezîd-i taharrî ve dikkat ile mübâderet eylesin ki sen anda bulunmaman sebebi ile zinhâr ve zinhâr cem' ve tahsîli bir vechile ukde-i te'hîr ve tesvîfe kalmaya, bu bâbda fermân-ı hümayûnum mücebince amel ve hareket eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı Ş[a'bân] sene [1]155

Der-sa'âdetden mukaddemâ Dimetoka'ya mübâşir ta'yîn olunan el-hac Ömer -zîde mecduhû-ya ve Dimetoka ve Meğri ve Ferecik nâ'iblerine hüküm ki,
 Dimetoka ve tevâbi'i kalemiyyesi cizyedârı olan Dimetoka sâkininden Malkod-zâde Mustafa hakkında hılâf-ı şurût-ı berât cizye ahz ile fukarâya zulm ü te'addî eder,

diyü mukaddemâ rikâb-ı kâm-yâbıma re'âyâ gelüp şikâyet etmeleriyle, keyfiyyeti tefât ve tefahhus için sen ki mübâşir-i mûmâ-ileyhsin, emr-i şerîfimle me'mûr ve ta'yîn kılınmışidin, el-hâletü hâzihî vârid olan arz ve mahzarlarda ve senin bu gönderdiğin kağıdda husûs-ı mezbûrun aslı olmayup, ashâb-ı ağrâzın tahrîkiyle re'âyâdan ba'zıları hılâfına inhâ ve ref'a ref'a iştikâ etmişlerdir, diyü tahrîr ve cizyedâr-ı merkûmun hüsn-i hâli testîr olunmuşiken, keyfiyyâtına ve hakîkati kemâ yenebegî ma'lûm olmak için cizyedâr-ı merkûm ile re'âyâyı tahrîk idenlerden el-yevm ol cânibde olanların mübâşeretinle Âsîtâne-i sa'âdet'ime ihzârları fermân-ı hümayûnum olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi sen ki mübâşir-i mûmâ-ileyhsin eger emr-i şerîfim vürûduna dek çıkup bu cânibe azîmet etmiş isen dahi emr-i şerîfim sana nerede vâsıl olur ise bilâ-tevakkuf gerüye avdet ve varup cizyedâr-ı merkûmı ve bu husûsa re'âyâyı tahrîk edenlerden ol tarafda olanlar her kimler ise alâ eyyi-hâl zinhâr ve zinhâr avk ve te'hîrden cümleliz gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında ()

Fî evâhır-ı Ş[a'ân] sene [1]155

271

Hâlâ Van muhâfazası şartıyla Van Eyâleti kendüye tevcîh ve ihsânım olan Süleyman ve Van muhâfazasında olan Murtazâ Paşa ve Van kâdîsı ve Van'da olan kapum ve yerlü kulları zâbitânı ve alaybeyleri ve sâ'ir tevâ'if-i askeriye'nin zâbitân ve rüesâlarına hüküm ki,

Bu hılâlde Van Kal'ası muhâfazası şartıyla eyâlet-i Van sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh Süleyman -dâme ikbâlühû-sun, avâtıf-ı alîyye-i mülûkânemden şeref bahşı-ı sudûr olan hattı hümayûn-ı şevket-makrûnum mücebince sana tevcîh ve ihsânım olmağla, kalkup bir kadem akdem ve bir an mukaddem serî'an ve âcilen kal'a-i Van'a varup, emr-i muhâfazaya kıyâm ve mübâşeret ve anda olan mîr-i mîrân ve ve sâ'ir mûmâ-ileyhim ile tarz-ı ülfet ve mu'âşeret ve fukarâ-yı ra'ıyyeti himâyet ve sıyânet eylemen fermânım olmağın, mahsûsen işbu emr-i şerîfim şeref-yâfte-i sudûr olmuşdur. İmdi derhâl hareket ve toğrı yoldan giderek ve uğraduğın yerlerde fukarâ-yı ra'ıyyeti vücûh-ı cevri ü te'addîden himâyet ve sıyânet iderek alâ cenâhi'l-istîcâl mansıbın olan olan kal'a-i Van'a vusûle ibtidâr ve ba'de'l-vusûl cümle ile meslek-i

vifâk ve ittifâka sülûke bezl-i iktidâr ve muhâfaza-i kal‘a ve memlekete gönül birliğı ile sa‘y-ı pîşe-mâr ve eyâletinin dâhilinde olan hükûmet ve elviye mutasarrıflarıyla dahi hüsn-i âmîziş ve ittifâka nakdîne-i sa‘y ve dikkat-i nessâr edüp, zinhâr ve zinhâr nâ-mülâyim vaz‘ ü hareketden mübâ‘adet ve siz ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh Murtaza Paşa ve sâ‘ir mûmâ-ileyhimsiz, Van muhâfızı olan mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin re‘y ve ittifâkına mu‘âvenet ve bi'l-ittifâk hıfz ü hırâset-i kal‘a-i memlekete mübâderet ve ittifâk-ı derûn ve ittihâd kılup, muayyen-i makrûn ile cümleniz dîn ü Devlet-i aliyye‘me hayırlu ve nâfiz harekât-ı marzıyye vücûda getürmeğe sarf-ı tâb ü tâkat ve hılâfından hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı Ş[a‘bân] sene 1155

272

Van muhâfazasında olan Murtaza Paşa -dâmet meâliyyehû-ya Dergâh-ı mu‘allâm gediklülerinden mukaddemâ ol tarafa mübâşir ta‘yîn olunan Hüseyin -zîde mecduhû-ya hüküm ki,

Maktûl Üçüncü-zâde Ömer Paşa'nın Dîvân kâtibi olan Keşanlı Ahmed Efendi-zâde demekle ma‘rûf nâm kimesnenin ba‘zı su‘âl ve cevâb için Âsitâne-i sa‘âdetime ihzârı fermânım olmağla, işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ ileyhısın, mezbûrı mübâşir-i mûmâ-ileyhle koşup bu cânibe irsâl ve sen ki mübâşir-i mûmâ-ileyhısın mezbûrı yanına alup ma‘an bu tarafa ihzâr ve îsâl etmen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı Ş[a‘bân] sene [1]155

273

Yenişehir-i Fener mollâsına ve mukaddemâ mübâşir ta‘yîn olunan Mehmed -zîde mecduhû-ya hüküm ki,

Yenişehirli Osman Paşa kethüdâsı Süleyman Efendi birâderi İsmail Efendi demekle ma‘rûf kimesnenin ba‘zı su‘âl ve cevâb için Âsitâne-i sa‘âdet‘ime gelmesi iktizâ

etmekle, imdi işbu emr-i şerîfîm () ile vusûlünde sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin, mezbûr İsmail'i mübâşir-i mûmâ-ileyhle koşup bu cânîbe irsâl ve sen ki mübâşir-i mûmâ-ileyhsin mezkûr alup ma'ıyyetinle Der-i Devlet-medârıma ihzâr ve irsâl eyleyüp, hilâfından ihtirâz ve ictinâb olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı Ş[a'bân] sene [1]155

274

Sâbıkâ İzvornik Sancağı mutasarrıfı Hersekli Bektaş -dâme ikbâlühû-ya hüküm ki, Sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, yarâr ve işgüzâr olduğundan nâşî Adakal'ası muhâfazasına müceddeden me'mûr ve ta'yîn kılınmıştır. İmdi işbu emr-i şerîfîm () ile vusûlünde kalkup Adakal'ası'na varup emr-i muhâfazaya kıyâm ve mübâşeret ve anda olan muhâfızîn ile hüsn-i ülfet ve mu'âşeret ve zabt ü rabta dikkat eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâhır-ı Ş[a'bân] sene [1]155

[77]

275

Edrine bostancıbaşı el-hac Süleyman -dâme mecduhû-ya hüküm ki, Sen ki bostancıbaşı-i mûmâ-ileyhsin, zâtında müteyakkız ve kâr-güzâr ve mütebassır ve gayret-şi'âr olmandan nâşî, bostancıbaşılık husûsı uhdene ihâle kılınandan beru nefs-i Edrine'nin ve etrâfı beldenin zabt ü rabtında zuhûra gelen harekât-ı hamîyyetinin ve bâ-husûs uhdene ihâle kılınan hıdemât-ı aliyyenin ber-vefk-i merâm temşiyet ve itmâmında sebkat eden etvâr-ı pesendîden makbûl olmağla, avârik-ı senîyye-i şâhânemden işbu sene-i mübâreke Şa'bânının yirmi birinci gününde Edirne bostancıbaşılığı kemâ kân sana ibkâ ve tevcîh olunmağla, fî mâ-ba'd dahi senden me'mûl olan hüsn-i hareket ve âsâr-ı rüşd ü gayret lâzımesince zabt ü rabt husûsunda ve uhdene ihâle kılınan sâ'ir umûr-ı lâzımenin icrâ ve tenfîzinde teşmîr-i sâke himmet eylemen fermânım olmağın, i'lâm-ı hâl içün işbu emr-i şerîfîm ısdâr ve () ile

irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde ibkâ ve takrîrin üzre bostancıbaşılığı müstakillen zabt ve nizâm-ı belde-i Edirne'nin devâm ve istikrârına cidd ü cehd ve etrâf ve encâsında eşkıyâ ve haram-zâde nâmının mahv ü izâlesine ve turuk ve mesâlikin te'mîn ve tathîrine ve dâhil-i hükûmetinde olan mahallerin vücûh-ı itmi'nânına mübâderet ve evâmir-i aliyyemle uhdene havâle kılınan umûrun te'dîyesine bezl-i miknet ve senden melhûz olduğu üzre ba'de ez-in dahi her hâlde harekât-ı hayrile ve mesâ'î-i cemîle izhârına nisâr-ı nakdîne-i kudret eylemen bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

Fî evâhır-ı Ş[a'ân] sene [1]155

276

Trabzon valisine ve Trabzon sâkinlerinden Çakıcı-oğlu Ahmed ve Meşâti-oğlu Mehmed -zîde kadruhumâ-ya hüküm ki,

Maktûl Üçüncü-zâde Ömer Paşa'nın emvâl ve eşyâsı cânib-i mîrîden zabt olunmak fermânım olduğuna binâ'en mâ-meleki ve zımmetinde olan emvâl teftîş ve tefahhus olunarak zuhûra getirülmesinde kemâl-i taharrî ve dîkkat ve mezîd-i ihtimâm ve basîret olunmağla, siz ki mûmâ-ileyhümâ Ahmed ve Mehmed -zîde kadruhumâ-sız, mezkûrun emvâl ve eşyâsından bir hılâli ve bîr nesnesi mektûm ve mahfî kalmamak üzre cümlesini dikkat ve basîret ve germiyyet ile bi'l-ittifâk zâhire ve hârice çıkarup, gönderilen mübâşire müfredât defterile teslîm eylemeniz fermânım olmağla, mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde fermânım olduğu üzre ikinizin bi'l-ittifâk hareket ederek maktûl-ı mezbûrun gerek sizde ve gerek âhar bellediğiniz mahallerde emvâl ve eşyâsından her ne ise bir akçe ve bir hılâlini sıyânet ve ketm ve himâyet etmeksizin cümlesini zâhire çıkarup, ma'rifet-i şer'le müfredât üzre defter olundukdan sonra, memhûr defteri ile bulunan emvâl ve eşyâsını mübâşir-i mûmâ-ileyhe teslîm ve bu cânîbe irsâl ve tesyîr eyleyesiz. maktûl-ı merkûmun bütün mâ-meleki hârice çıkarılıp, taraf-ı mîrîden kabz olunmak matlûb iken şöyle ki ma'âzallâhi te'âlâ ba'zı hâl kâst-ı tebe'yyet ve tama'-ı hâma meyl ü rağbet ve yâhûd emvâl ve eşyâsını sıyânet ile ketm ü ihfâ etmek ve zâhire çıkarmamak ihtimâli olursa Devlet-i aliyye'min bu gûne ikdâm ve ihtimâm itdiği mâddeler ucâleten zâhire çıkacağı ma'lûmunuzdur, oldukda bu hıyâneti siz irtikâb

etdüğünüz için ketm ü ihtifâ eyledüğünüz emvâl ve eşyâsının iki katı zecren sizden tahsîl etderildikten gayrı, işbu ıkâb ve cezâ ile mu‘âkab ve mücâzât olunacağınızı dahi müte‘ayyen bilüp, âna göre hareket ve fermân-ı hümayûnuma mugâyir hareket ve vaz‘ ve hâletden gâyetü'l- gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı Ş[a‘bân] sene [1]155

277

Filibe kâdîsına hüküm ki,

Sâbıkâ Filibe koru ağası olan Ahmed -zîde kadruhû- gelüp, mûmâ-ileyhin bundan akdem Enderûn-ı hümayûn'da sebkât eden hıdmeti mukâbelesinde yirmi seneden mütecâviz Filibe koruğası olup kendü hâliyle iştigâl ve vüs‘ ü kudreti mertebe re‘âyâ fukarâsını te‘addîyâtdan himâyeti kemâl üzre iken on sene mukaddem Filibe kâdîsı olup, eyyâm-ı hükûmetinde celb-i mâl kasdıyla mûmâ-ileyhe husûmet üzre olan Seyyid Mehmed Rızâ'nın garazı ve ba‘zı ashâbı iğrâzın hilâfı inhâlarıyla nân-ı pâresi olan koruağalığı üzerinden ref‘ olunduğundan, mahallinde keyfiyet-i ahvâl teftîş ve tefahhus ve ashâb-ı hukûk ile terâfu‘-ı şer ve emvâli zabt olunmak üzere emr-i şerîf sâdır olup, lâkin re‘âyâ ve ahâlîden bir ferd mûmâ-ileyhden mütezarrır olmadığından başka, bir dürlü davâ ve nizâları dahi olmayup ve hâlâ kendü Âsitâne-i sa‘âdet'imde olduğın bildürüp, mukaddemâ hilâf-ı inhâ hakkında verilen emrin kaydı terkîn ve ol tarafda re‘âyâ ve ahâlîden iddi‘â-yı hukûk eden vâr ise kendüler ile Dîvân-ı hümayûn'umda mürâfa‘a-i şer‘ olunmak için da‘vâları Der-sa‘âdetime havâle olunmak bâbında hükm-i hümayûnum sudûrunu istirhâm etmeğın, mukaddemâ verilen emrin kaydını terkîn vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında ()

Fî evâhır-ı Ş[a‘bân] sene [1]155

278

Zağracıbaşı-i sâbık Süleyman -zîde mecdühû-ya hüküm ki,

Sen ocakda îhrâz-ı rütbe edüp kesb-i ta'ayyün etmiş zâbitândan olup, emekdâr ve sadâkat-kâr ve zabt ü rabta sâhib-i iktidâr ve me'mûr olduğun hıdemâtı edâ birle hâlâ sezâvâr-ı inâyet olduğun ecilden hakkında inâyet-i aliyye-i celîle-i erzânî kılınub, bâ-fermân-ı âlî seksen iki cemâ'at hıdmetinde olmak üzre bin yüz elli altı senesinde Dârü'l-cihâd Belgrad Kal'ası muhâfazası sana tevcih ve inâyet olunduğun () irsâl olunmuştur. İnşâallâhü te'âlâ vusûlünde imtisâlen emr-i âlî bulunduğu mahalliden kalkup, bir gün akdem muhâfaza-i mezbûra varup, kal'a-i mezbûreyi gereği gibi hıfz ü hırâset ve zabt ü rabt-ı neferât ile tanzîm-i bilâd ve terfîye-i hâl-i ubbâda bezl-i iktidâr ve sarf-ı miknet pîş-mâr eylesesin ve muhâfaza-i mezbûre me'mûr olan çorbacılar ve çavûşân ve serdengeçti ağaları kolcubaşılar ve bi'l-cümle odalı ve yamakân neferât cümlesi seni üzerlerine ağa ve zâbit bilüp sözünden taşra ve re'yinden hâric vaz' ve hareketde bulunmayup, itâ'at ve inkıyâd üzre olalar ve sen dahi dâ'imâ kavâ'id-i ahkâm-ı şer'-i şerîfe ve kânûn-ı kadîme ve emr-i münîfe mutâbık harekâtdan ser-mû inhirâf eylemeyüp, sükkân-ı vilâyetin emn ü râhatlarına harekât-ı müstahsene-i mebrûre ve mesâ'î-i celîle-i meşkûre vücûda getürmekde mücidd ü sa'y eylesesin diyü bi'l-fi'l Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası olan vezîrim Hasan Paşa -edâ mellâhü te'âlâ iclâlehû- tarafından mühürlü mektûb verilmekle, vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı Ş[a'bân] sene 1155

[78]

279

Hısn-ı mansûr kâdîsına hüküm ki,

() ve () -zîde mecdühümâ- südde-i sa'âdetime arz-ı hâl edüp, cenâb-ı (..) hilâfet-me'âbımın (?) İstanbul'da Ayasofya-i Kebîr Câmi'-i Şerîfi civârı ittisâlinde hisbeten li-vechillâhi te'âlâ ve haseneten li-vech-i resûlihî'l-âlî müceddeden binâ ve ihyâ eylediği Kütübhâne-i hümayûnum evkâf-ı şerîfi mukâta'âtından kazâ-i mezbûrda vâkı' Tirkaş (?) nâm-ı diger İnânlu (?) ve tevâbi'i mukâta'asına tâbi' ma'lûmü'l-esâmî otuz bir pâre kurâ ve mezâri'in bin yüz elli altı senesi Martı ibtidâsından

Şubatı nihâyetine değin ser-te-ser üzre zabt ve hâsıl olan a'şâr-ı şer'îyye ve sâ'ir zarûrî ve küllî mahsûlât ve rusûmâtı kânûn ve defter mücebince ahz ve kabz etdirülüp, taraf-ı âharden vechen mine'l-vücûh dahl ve ta'arruz olunmamak üzre mütevellî-i evkâf olan Ali -zîde mecduhû- tarafından mûmâ-ileyhümâyâ der-uhde ve ifrâğ ve yedlerine satılmayan memhûr ve temessük verdüğün bildürüp, zıkr olunan kurâ ve mezâri' ber-mûceb-i temessük zabt ve vâkı' olan mahsûlât ve rusumâtı ahz ve kabz ettirmek bâbında hükm-i hümayûnum recâ eyledikleri ecilden temessükleri mücebince zabt etdirilmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı Ş[a'bân] sene 1155

280

Mezbûr Hacı Ahmed oğlu Hüseyin'in hakkında emr-i şerîf yazılmışdır.

Evâ'il-i M[uharrem] sene [1]157

Sâdır olan fermân-ı âlî mücebince terkîn olunup, emr-i şerîf yazılmışdır.

Evâ'il-i Râ [ebî'ül-evvel] sene [1]156

[Terkîn]

() kâdîsına ve Kütahya mütesellimine ve Çayır-oğlu Mustafa ve Sincan voyvodası () ve Kara Osman -zîde kadruhumâ-ya hüküm ki,

Bundan akdem hakkında defa'âtle evâmir-i aliyye sâdır olan Za'îm Sarı Mustafa nâm şakînin bölükbaşısından Kepsud Kazâsı'na tâbi' Balat Karyesi sâkinlerinden Salih bölükbaşı ve Mezîdler Karyesi'nden Hacı Ahmed-oğlu Hüseyin ve Şehirli-oğlu Hasan ve Gökçedağ Kazâsı'ndan Hacı Halil-oğlu Yûsuf bölükbaşı ve refîkı Kırbac (?) İsmail nâm şakîler fî'l-asl İçil Kazâsı'ndan olup kazâ-i mezbûrda nâhib ve za'îm-i sâlifü'z-zikrin kız karındaşını tezevvüc ile kendüye karâbeti olmak hasebiyle beş seneden beru kazâ-i mezbûre nâ'ib-i olan Seyyid Abdurrahman nâm nâ'ib ile yekdil ve ahz-ı rüşvet ile ibtâl-ı hakk olduğundan gayrı sâlifü'l-beyân Balat Karyesi

sâkinlerinden mezbûrûn Sâlih Bölükbaşı ve Mehmed Ağa ve Halîl-oğlu İsmail ve Hasan ve sâ'ir rüfekâları bilâ-cürm olan Ali nâm kimesnenin hânesini basup kendüyi katl ve emvâl ve eşyâsın ahz ve gasb etmeleriyle bundan akdem iştikâ olundukda, sür'atle haklarında îcâb eden cezâ-yı mâ-yelîkaları tertîb ve icrâ ile te'mîn-i ibâd ve tatmîn-i bilâda ihtimâm ve dikkat olunmak için sâdır olan emr-i şerîfim mübâşir ile ol tarafa irsâl ve ucâleten vardukda, mezbûr Salih Bölükbaşı (..?)'da sâkin Arab-oğlu nâm şakînin yanına ve Mehmed ve İsmail dahi Yarıcı-oğlu Mustafa'nın olduğu mahalle firâr ve mezbûrlar dahi himâyet eyleyüp, ihkāk-ı hakk olunmadığı bu def'a irsâl ve mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince alâ eyyi-hâl ba'de'l-mürâfa'a şer'le îcâb eden infâz ve icrâ olunmak için müceddeden emr-i şerîfim sudûru istirhâm ve istid'â olunmağla, mahsûsen işu emr-i şerîfim () ile vusûlünde siz ki mûmâ-ileyhimsiz, birbiriniz ile haberleşüp bi'l-ittifâk hareket ederek şakiyyûn-ı mezbûrûnı alâ eyyi-hâl ahz ve ele götürüp husemâsıyla mürâfa'a-i şer' ve üzerlerine sübût bulan mevâdd ba'de't-tescîl mezbûrlar habsde îkâ ve sûret-i sicillâtlarıyla keyfiyyeti Der-aliyye'me i'lâm ve ba'dehû vârid olacak emr-i şerîfimin mazmûn-ı münîfi infâz ve icrâ eyleyüp, ihmâl ve tekâsülden ve mugâyir-i emr-i şerîf vaz' ve hareketden be-gâyet hazer ve mücânebet olunmak için yazılmışdır.

Fî evâhır-ı Ş[a'bân] sene [1]155

281

Diyarbakir vâlisi ve Âmid mollasına ve Tercil kâdîsına hüküm ki, Memâlik-i mahrûsemden bid'a ve muhdesât makûlesi külliyyen memnû' ve merfû' olmağla, hılâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i emr-i münîf bir gûne mezâlim ve te'addiyât metâlibesiyle fukarâ-yı ra'iiyyete âzürde ve remîde olmamak üzre tenbîh ve te'kîdi hâvî ve hılâfına hareket edenler mazhar-ı zecr ve tenkîl olunacaklarını muhtevî evâmîr-i şerîfem ısdâr ve irsâl olunmuşiken, ehl-i örf tâ'ifesi taraflarından tama'-ı hâma tebe'iiyyet ile Tercil Kazâsı ahâlîleri bilâ-emr-i şerîf kilisa ve tevâbi'inden bir nesne ta'mîr etmiş değiller iken, kilisalu kıyla teftîş ve sâ'ir muhdesât-ı memnû'a bahânesiyle mübâşirler gönderilüp, fukarâ-yı ra'iiyyet tecrîm ve hadden efzûn akçeleri alunup, bu hâlet re'âyâ fukarâsının evtânların terk ve perâkende ve perîşân olmalarına bâ'is olduğu Tercil Sancağı beyi İbrahim -dâme ızzuhû- tarafından inhâ

ve ihbâr olunmağla, eyyâm-ı sa‘d-encâm-ı mülûkânemde bu gûne mezâlim muharremât re‘âyâ fukarâsı rencîde vü remîde olduklarına kat‘an rızâ-yı hümâyûnum olmamak hasebiyle, fî mâ-ba‘d ber-minvâl-i muharrer livâ’-i mezbûrda ehl-i zimmet re‘âyâsı memlûk-ı kilisa ve kilisa tevâbi‘inde bir nesneyi bilâ-fermân ta‘mîr etmiş olmayalar, bilâ-emr-i şerîf kilise ve kışlak teftûşî nâmı ve sâ‘ir mezâlim ve muharremât tarhı ile bilâ-mûceb mübâşirler irsâl ve re‘âyâ fukarâsı rencîde ve tecrîm olunmayup dâ‘imâ himâyet ve sıyânetlerine ihtimâm ve bu misillü hılâf-ı şer‘-i şerîf ve mugâyir-i emr-i münîf mezâlim mukûlesi fukarâ üzerinden men‘ ü def‘a ikdâm-ı tâm olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ’il-i Ş[a‘bân] sene [1]155

282

Hums ile Şâm-ı Şerîf beyninde vâkı‘ İki Kapulı demekle ma‘rûf hânın zâbiti olup, bu def‘a Dergâh-ı mu‘allâm kapucıbaşılığı pâyesi ihsânım olan Süleyman -dâme mecduhû-ya hüküm ki,

Sen ki zâbit-i mûmâ-ileyhsin, zâtında müteyakkız ve kâr-güzâr olmandan nâşî hân-ı mezbûrun ve etrâf ve enhâsının zabt ü rabtında ve ol havâlîde mürûr ve ubûr eden ebnâ-yı sebîlin ve bi’l-husûs hüccâc-ı zevi’l-ibtihâcın ser-âmed ile zihâb ü iyâblarından sebkât eden hıdmetin makbûl olup, fî mâ-ba‘d dahi senden ol havâlîlerin zabtı ve ebnâ-yı sebîlin emniyeti ve eşkıyâ nâmının mahv ü izâlesi husûslarında gayret ve hamîyyet ile hıdmet imrârı melhûz olduğuna binâ’en şur‘ût-ı merkûmeye dâimen ri‘âyet ve sâbıkı üzre leyl ü nehâr ol tarafları teftûş ve tefahhus ile turuk ve mesâklîkin te’mînine bezl-i kudret eylemen şartıyla, bu def‘a avâtuf-ı celîle-i şâhânemden mücededen sana Dergâh-ı mu‘allâm kapucıbaşılık pâyesi tevcîh ve ihsânım olmağla, i‘lâm-ı hâl için işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde hân-ı mezbûru kemâ fi’l-evvel zabt ü rabt ve etrâf ve enhâsını râhatsız eden ebnâ-yı sebîli ve bi’l-husûs hüccâc-ı Müslimîni mazarrat-i eşkıyâdan himâyet ve sıyânet ve senden melhûz olduğu üzre bundan sonra dahi harekât-ı cemîle izhârına sarf-ı tâb ü tâkat eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâhır-ı Ş[a‘bân] sene [1]155

Aydın muhassılı Vezîr Mehmed Paşa'ya ve () kâdîlarına hüküm ki,
 Aydın kazâlarından Meğri Kazâsı ahâlîsine birkaç seneden beru zulm ü te'addî ve mürûr ve ubûr eden tüccâr makûlesini katl ve gasb-ı emvâl misillü envâ'-ı fesâda tesâddî eden Tekye-nişîn-oğlu Hasan nâm şakînin ihkāk-ı hakk için mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfime adem-i itâ'atı ve ihzârı kâbil olmadığından mâ-adâ mahallinde dahi mürâfa'adan nükûl ve muhâlefeti ve kazâ-i Meğri ahâlîsinin işbu bin yüz elli beş senesinde hâsıl olan mahsûllerini nehb ü gâret ve Aydın muhassıllığı malından dahi on dört bin gurus ekl ü bel' eylediği ve ba'dehû havfundan nâşî emvâl ve eşyâsını Teke Sancağı'nda vâkı' Kaş ve Kalkan Kazâlarına nakl etmekle kazâ-i mezbûra sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, tarafından adam ta'yîn olundukda, mezbûr on bir nefer hıdmetkârıyla Kalkan Kazâsı sâkinlerinden Beyoğlu Ahmed nâm kimesnenin yanından olduğu ve avânelerinden ba'zı vâcibü'l-izâle bölükbaşlarının cezâ-yı sezâları tertîb ve binâ eylediği kal'ası hedm ve tahrîb olunduğu bu def'a tarafından gelen kağıdlardan ve müte'addid arzların mefhûmlarından ma'lûm ve şakî-i mezbûr bulunduğu mahallde ahz ve mahallinde beş aded kazâlar re'âyasıyla mürâfa'â-i şer' ve ba'de's-sübût zimmetinde zuhûr eden hukûk-ı ibâd ashâbına redd ve mâl-ı mîrî tahsîl ve muktezâ-yı şer'îsi icrâ olunmak bâbında sana hitâben emr-i şerîfim sudûru iltimâs olunduğu meczûm olmağla, iltimâs olunduğu üzre şakî-i mezbûr bulunduğu mahallde alâ eyyi-hâl ahz ve hasımlarıyla mürâfa'a ve ihkāk-ı hak için sana teslîm etmek üzre Teke Sancağı mutasarrıfı Çelik Mehmed -dâme ikbâluhû-ya başka emr-i şerîfimle tenbîh ve te'kîd olunmağın, i'lâm-ı hâl için işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi şakî-i mezbûru mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh ahz ve sana teslîm eyledikde, sen dahi ma'rifetinle meclis-i şer'a ihzâr ve sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin, da'vâ-yı hakk ve ta'yîn-i mâdde eden husemâlarıyla terâfu'-ı şer' ve zimmetinde şer'an sâbit olan hukûk-ı ibâd ashâbına redd ve emvâl-ı mîrî dahi tahsîl ve ihkāk-ı hâkk olundukda, üzerine sübût bulan mevâd tescîl ve hüccet-i şer'îyye olunup, kendüsi muhkem habs sûret-i sicilîyle hüccet-i şer'îyyeyi Der-sa'âdet'ime irsâl ve ba'dehû emr-i şerîfim vürûduna dek

habsde ifâ ve gayret ve firârından emniyet hâsıl olacak vechile muhâfazasına sa'y-ı evfâ ve fermân-ı hümayûnumun mazmûn-ı münîfi icrâ olunup, hılâf-ı şer'-i şerîf ednâ harekete ruhsat ve cevâzdan ve ser-mû hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâhır-i N [Ramazan] sene [1]155

284

Emri gerü gelüp battâlda zabt olunmuştur.

23 Z[i'l-hicce] sene [1]155

Teke Sancağı mutasarrıfı Çelik Mehmed Paşa'ya hüküm ki, Ağros Kazâsı'nda sâkin Tekye-nişîn-oğlu demekle ma'rûf Hasan nâm şakî bundan mukaddem yedi sekiz yüz mikdârı eşkıyâyı başına cem' ve Meğri Kazâsı'nı basup ahâlî-i kazânın emvâl ve eşyâlarını gâret ve ba'zılarını katl ve bâkire kızların bıkırını izâle ve zevcelerini cebren alup etbâ'larına teslîm ve bunun emsâli fesâd ve mel'anetinin nihâyeti olmadığı Der-i Devlet-medârıma inhâ ve zulmün ref'a ref'a-i iştikâ olundukda, ihkāk-ı hakk olunmak için Aydın muhassılı vezîrim Mehmed Paşa'ya hitâben sâdır olan emr-i şerîfim mücebince ahziçün müşârun-ileyh tarafından mu'teber âdemler ta'yîn olundukda, mezbûr nice erbâb-ı şekâvet ile akd-i cem'iyet ve şer'-i-i şerîfe ve emr-i hümayûnuma adem-i itâ'at etmekden nâşî ihzârı mümkün olmamakla, bi'l-âhare mahallinde da'vâları görölmek üzre müşârun-ileyh tarafından adem irsâl olundukda, zâtında mezkûr olan şekâvet muktezâsınca murâfa'adan ve kazâ-i mezbûr ahâlîlerinin elli beş senesinde hâsıl olan mahsûllerin bi'l-küllîye gâret ve re'âyadan ve tüccârdan nîce kimesneleri bi-gayr-i hakk katl ve emvâlleri gâret ve Meğri ve Üzümlü ve Döğeri ma'a Ağros Kazâlarına kendü için sâ'ir tekâlif-i kadr-i sâliyâne tahmîl ve cebren tahsîl eylediği ve Meğri nâ'ibi Mehmed ve Eşen nâ'ibi Ahmed ve Üzümlü nâ'ibi Ahmed ve Döğeri ma'a Ağros nâ'ibi ve Muğla nâ'ibi Seyyid İsmail -zîde ilmühüm- taraflarından başka başka arzlar ile inhâ ve şakî-i mezbûrun şekâvet-i mezkûresini îrâd ve beyân sebkât eden muhassıllığı aklâmından ve vezîr-i müşârun-ileyhin uhdesinde olan emvâl-i mîrîyeden on dört bin guruşluk

mâl-ı mîrîyi ekl ve bel‘ ve havfından nâşî kendü emvâl ve eşyâsını Teke Sancağı’nda vâkı‘ Kaş ve Kalkan Kazâlarına nakl ve kendüsi dahi on bir nefer hıdmetkârıyla Kalkan Kazâsı’nda sâkin Musâ Bey-oğlu Ahmed nâm kimesnenin yanında ikâmet üzre olduğu, vezîr-i müşârun-ileyh başka kâ’imesiyle ihbâr ve şakî-i mezbûr bulunduğu mahallde ahz ve da‘vâcılarını olan beş kazâ re‘âyasıyla mürâfa‘a-i şer‘ ve ba‘de’s-sübût zimmetinde zuhûr eden hukûk-ı ibâd ile emvâl-i mîrîye tahsilde mûceb-i şer‘îsi icrâ olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu cümlesi istid‘â etmeleriyle, sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, ma‘rifetinle şakî-i mezbûru alâ eyyi-hâl ahz ve kendünden da‘vâ-yı hukûk eden husemâlarıyla mürâfa‘a-i şer‘ olunmak için Aydın muhassılı vezîr-i müşârun-ileyhe teslîm olunmak fermânım olmağın, mahsûden işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde şakî-i mezkûru bi-eyyi vechin kân elbette ve elbette ahz ve ber vech-i muharrer husemâlarıyla mürâfa‘a olunmak için vezîr-i müşârun-ileyhe teslîm eyleyesiz. Lâkin zikr olunan Kaş ve Kalkan Kazâları’nda Haremeyn-i Şerîfeyn re‘âyâsının vechen mine’l-vücûh âzürde olmalarına kat‘an rızâ-yı şerîfim olmamağla, şakî-i mezbûrun ahz vesîlesiyle zihâr ve zinhâr Haremeyn Şerîfeyn re‘âyâsına te‘addî ve rencide olunmayup heman vech-i suhûlet ile merkûmu alâ eyyi-hâl ahz ve teslîm edüp, re‘âyâ-yı Haremeyni her hâlde himâyet ve sıyânet ve bu husûsun fermânım olduğu üzre itmâm ve temşiyetine bezl-i tâb ü tâkat edüp şakî-i mezbûr firâr etdi ele girmedi kayd-i özür ve illet îrâdına ruhsat ve cevâzdan ve ser-mû tehâvün ve ta‘îsîrden gâyetü’l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ’il-i N [Ramazan] sene [1]155

[80]

Ümerâ-yı deryâ me'mûr oldukları hıdemât-ı pâdişâhânemi edâ eylediklerinde bermu'tâd-ı kadîm çekdire sefînelerini rûz-ı Kasım hulûlunde kışlakları olan mahalle rabt etmek üzre izin verilmek kâ'ide-i kadîmeden olmağla, ümerâ-yı deryâdan Dervîş Ağa-zâde İsmail -dâme ikbâluhû- misâfirde ve İnci Paşa-zâde Osman -dâme ikbâluhû-nun çekdirmesi Eğriboz'da ve Maryol-zâde Ali -dâme ikbâluhû-nun İzmir'de kışlağa rabt ve evvel baharda kemâ fî evvel mu'tâd üzre vakt ü zamânıyla Âsitâne-i sa'âdet'ime gelmeleri için izin recâsında olmalarıyla, üç kıt'a çekdirme sefînelerinin kışlakları olan mahallere girüp, vaktiyle gelmek üzre emr-i şerîfim tahrîri bâbında sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, arz etmenle, arzın mücebiyle amel olunmak üzre yazılmışdır.

Fî evâ'il-i N [Ramazan] sene [1]155

286

Sâbıkâ Çirmen Sancağı'nda olan Ahmed -dâme izzuhû-ya hüküm ki,
Sen ki mîr-i mûmâ-ileyhsin bu hılâlde senin Edirne'ye gelüp anda meks ve ikâmet eylemen fermânım olmağın işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde kat'an tevakkuf ve ârâm ve imrâr-ı vakt ve eyyâm eylemeyüp bir kadem mukaddem mahrûse-i Edirne'ye gelüp meks ve ikâmet eyleyüp, hılâfıdan hazer ve mübâ'adet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i N [Ramazan] sene [1]155

287

Van beylerbeyisi el-hâc Seyyid Süleyman -dâme ikbâluhû-ya hüküm ki,
Sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp eyâlet-i Vân'ın re'âyâ ve berâyâsı mukaddemâ kesret-i zulm ve te'addîden nâşî perâkende ve ekseri Kürdistan memleketine firâr ve temekkün edüp eyâlet-i merkûmenin bi'l-küllîye harâbına bâ'is olmağla, ol makûle firâr eden re'âyâ bulundukları mahallerden kaldırılıp vatan-ı kadîmelerine ircâ' ve iskân olunup, bir ferd ta'allül ve muhâlefet etdirilmeyüp, kadîmî yerlerine sevk ve tesyîr etdirilmek bâbında emr-i şerîfim verilmek recâsına arz eylediğin ecilden, Dîvân-ı hümayûn'umda mahfûz olan kuyûd-ı ahkâma mürâca'at olundukda Van kurâlarında sâkin ve mütevattın olan hûş-nişîn

re‘ayâ makûleleri mukaddemâ Kürdistan taraflarında ba‘zı mahallere firâr eyledikleri ihbâr olundukda, istimâlet verilerek oldukları mahallerden bekletdirilmeyüp evtân-ı kadîmelerine celb ü cezb ve te‘lîf-i kulûblarıyla yerlerine nakl ve iskân etdirilmek üzere işbu sene-i mübâreke evâsıt-ı Rebî‘ü'l-âhırında emr-i şerîfim verildiği mestûr ve mukayyed bulunmağın, mukaddemâ sâdır olan emr-i âlî mûcebince müceddeden emr-i şerîfi tahrîri bâbında bi'l-fi‘l reîsülküttâb Mehmed Râgıb -dâme mecduhû-i‘lâm etmeğın mûmâ-ileyhin i‘lâmı mûcebince amel olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâ'il-i N [Ramazan] sene [1]155

288

Aksaray Sancağı'nda vâkı' kâdîlara hüküm ki,
Aksaray Sancağı avâtıf-ı aliyye-i mülûkânemden emîrül-ümerâ'i'l-kirâm Süleyman -dâme ikbâluhû-ya Kır[şehir] Sancağı inzimâmıyla bin yüz elli beş senesi Şa'bânının yirmi ikinci gününde inâyet ve ihsânım olup livâ'-ı mezbûra () -zîde kadruhû-mütesellim nasb ü ta'yîn olunmağla, siz ki mûmâ-ileyhimsiz, livâ'-ı mezbûr mütesellimliğini mûmâ-ileyh zabt ü rabt ve livâ'-i mezbûrdan mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh tarafına âid ve râci' olanı ahz ve kabz etdürüp âharı dahl ü ta'arruz etdirilmemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i N [Ramazan] sene [1]155

289

Bir sûreti

Kırşehir Sancağı'nda vâkı' kâdîlara kezâlik

290

Erzurum cânibi seraskeri Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki,
Bundan akdem Erzurum cânibine me'mûr levendât bölük başlarından kat'-ı tarîk ve katl-i nüfûs ve nehb-i emvâl misillü mel'anet ve şekâvet irtikâbı âdet-i müstemirresi olan Genc Ali ve Yakûb Bölükbaşı ve Dervîş ve Sarı Hasan nâm şakîler bi'd-defa'ât nîce hezele ve evbâşı başlarına cem' ve fukarâ ve ebnâ-yı sebîlin emvâl erzâklarını

nehb edüp, Devlet-i aliyye'me ve ibâdullâh-ı mühimme ve men'-i fesâd ve vâcibü'l-izâle ve levendât-i mezbûrlardan Yakûb Bölükbaşı ile Sarı Hasan mukaddemâ eyledikleri mel'anet ve mefsedetlerinin mücâzâtından havfından bir mîkdâr erâzil makûlesiyle dahi kendülere uydurup Revân hudûduna firâr ve ba'dehû cânib-i mezbûrdan gerü ircâ' ile hâlâ Çıldır vâlisi vezîrim Yûsuf Paşa'nın yanında tevkîf olundukları Der-i aliyye'me müşârun-ileyh tarafından ihbâr olunmağla, zikr olunan dört nefer şakîlerin ve bunlardan mâ-adâ bunların tebe'a ve rüfekâsından vâcibü'l-izâle olan melâ'înin ibreten li's-sâ'irîn cezâları tertîb ve ser-i maktû'ların Asitâne-i sa'âdetime irsâl eylemen fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () irsâl olunmuştur. İmdi Çıldır tarafında tevkîf olanlar hâlâ anda ise yanına getürdüp değiller ise buldurdup anların [81] ve kezâlik mezbûrân Genc Ali ve refîki Dervişin ve avane ve tebe'alarından müstehakk-i cezâ olan erbâb-ı fesâd ve şekâvetin bilâ-emân cezâların tertîb ve ser-i maktû'ların Der-i sa'âdet'ime irsâl ve tesyîr eyleyüp iğmâz ve tesâmühe ruhsat ve cevâz gösterilmemek bâbında ()

Fî evâ'il-i N [Ramazan] sene [1]155

291

Belgrad muhâfızı vezîrim Mustafa Paşa'ya ve Belgrad kâdîsına hüküm ki, Sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp dârü'l-cihâd Belgrad Kal'ası'nın varoş sükkânı re'âyâ fukarâsının kadîmden beru nehr-i Sava cânibinde edâ etmeleriçün mahall-i ma'iiyetleri olan vladikhâne kurbunda vâkı' kenîseleri harâb ve re'âyâ fukarâsının her biri bir mahallde ser-gerdâne ve ol vechile dârü'l-harbe firâr etmeleriyle vaz'-ı kadîmi tecâvüz etmemek üzre zikr olunan kenîse fi'l-asl kefere vaktinde kilise miydi, ve'l-yevm etrâfında sâkin olanlar ehil ve müstemîddir ve kiliseye ihtiyâcları var mıdır, bir hoşca tefahhus ve muhtâcü'l-ta'mîr olan mahalleri keşf ve sıhhat ve hakîkati üzre Der-i Devlet-medârıma arz ve i'lâm olunmak bâbında şeref-bahş-ı sudûr olan fermân-ı âlî-şân mücebince ma'rifet-i şer' ve mi'mâr ve erbâb-ı vukûfdan mütedeyyin ve bî-garaz cem'-i kesîr ma'rifetleriyle keşf olundukda, finâ-yı varoşda nehr-i Sava Bayırı demekle ma'rûf mahallde bir tarafı vladikhâne ve cevânib-i selâsesi tarîk-i âmme ile mahdûd kilise-i mezbûrenin hey'et-i kadîmesini binâ zirâ' ile mesâha eyledikde cenûben ve şimâlen divârlarının

tûlî elli yedî zirâ‘ ve dört parmak ve şarken ve garben divarlarının tûlî yirmi zirâ‘ ve on sekiz parmak ve İncil kırâ‘at eyledikleri mahallin irtifâ‘ı on iki zirâ‘ ve sekiz parmak ve sâ‘ir divârlarının zemîninde kiremid pûşîdeyi sakfının bâlasına varınca yirmi iki zirâ‘ ve kenîse-i mezbûrenin vasatında kubbe mahallinin ve kuşakdan yukarı dıvârları fennen on zirâ‘ ve dokuzuncu yerleri mevcûd olup ve bir zokak kapusu ve on dördüncü yerleri mevcûd ve kadîmden varoş re‘âyâsına mahsûs kenîse ve etrâfında ehl-i zimmetden gayrı kimesne olmayup ve kenîse-i mezbûrdan mâ-âdâ kenîseleri dahi olmayup, re‘âyâ-yı mezbûr kenîse-i merkûm eşedd-i ihiyâc ile muhtâc olmalarıyla, ma‘rifet-i şer‘ ile mesâha ve keşf ve i‘lâm olunup, keşf olunduğu üzre harâb olan mevâzı‘ının bilâ-terfî‘ ve tevsî‘ hey‘et-i kadîmesi üzre ta‘mîri lâzım gelmekle, ol bâbda vâkı‘-ı hâli hükm-i hümayûnum verilmek recâsına bi‘l-iltimâs arz eylediklediğiniz ecilden arzlarınız mücebince bilâ-terfî‘ ve lâ tevsî‘ hey‘et-i kadîmesi üzre binâ ve ta‘mîr etdirilmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur ki,

Fî evâ‘il-i N [Ramazan] sene [1]155

292

Tokad nâ‘ibine ve Tokad sâkinlerinden mîr-i piyâde Haseki el-hâc Ahmed ve Haseki el-hâc Hüseyin -zîde mecdühümâ-ya hüküm ki,

Serhadlerin mâl-i mevâcibleriçün bundan akdem bâ-fermân-ı âlî medîne-i mezbûrda olan mîrî nühâsdan yüz bin vakıyye nühâs esnâf ve tüccâra tevzî‘ ve taksîm olunmağla, va‘deleri zamânında mâl-i mevâcib içün akçeleri teslîm ve edâ olunmak üzre nizâmı verilmişiken, bakır üzerine ta‘yîn Molla Ali nâm kimesnede “benim alacağım vardır” diyü mâl-ı mevâcib tahsîline mümâna‘at ve esnâf-ı mezkûre dürlü dürlü rencîdeden hâlî olunmadığı ecilden mâl-ı mevâcibin bu takdîrce husûl-pezîr-i imkândan olmadığı mülâhazadan ba‘îd olmayup ve neferâtın bu hâletce izhâr-ı tazallüm ve istid‘â-i inâyet edecekleri muhakkak olmağla, sâlifü‘z-zikr tevzî‘ olunan ol mikdâr vakıyye nühâsın va‘deleri hulûlünde akçeleri bi‘t-tamâm esnâf-ı mezkûrdan cem‘ ve tahsîl ve bir gün akdem tekmi‘l ve tahsîldâr olan çavuşa edâ ve teslîm olunmak içün merkûm Molla Ali’nin mu‘ârazasına kat‘an cevâz göstermemek vechi husûs-ı mezbûra ihtimâm-ı tâm olunarak ve‘l-hâsıl mâl-ı mevâcib alınmak üzre tevzî‘ olunan nühâsın bahâsı va‘deleri tamâmından sonra bir gün tecâvüz etmeksizin

yerlü yerinden ahz ve kabz ve tekmîline mübâderet ve dikkat ve hılâfına vaz‘ ve hareketden tevakkî ve mücânebet olunmak bâbında bu def‘a dahi te‘kîd ve isti‘câliçün fermân-ı âlî sâdır olmağla () ile irsâl olunmuşdur. İnşâallâhü te‘âlâ vusûlünde âna göre infâz ve icrâsında cidd ü sâ‘î olup, gerek molla-i merkûm Molla Ali'nin ve âharın mâl-ı mevâcibin adem-i tahsîline ve yâhûd ziyâde avk ve te'hîrine sebep olunacak hâlet-i gayr-i merzîye vukû‘una rızâ-yı şerîfim olmadığı cümleye mu‘ayyen olup bu emr-i lâzîmenin rü‘yet ve temşiyeti mâddesinde bilâ-mûceb-i özür ve bahâne ve mahsûr olmamasına mesâ‘î-i mevfûre ve mücidd-i nâ-mahsûr eyleyüp, hılâfından ihtirâz ve ictinâb eyleyesiz, diyü bi'l-fi'l Dergâh-ı mu‘allâm yeniçerileri ağası Hasan Paşa tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak için yazılmışdır.

Fî evâ'il-i N [Ramazan] sene [1]155

293

Filiba mollasına ve Der-aliyyemden mübâşir ta'yîn olunan hassa silâhşörllerinden () -zîde mecduhû-ya hüküm ki,

Sâbıkâ Filibe Kuru Ağası olan Ahmed bir müddet bilâ-fermân a'yânlık iddi'âsıyla ba'dehû bu takrîb ile isdâr etdirdüğü a'yânlık fermânı ile hâsılı on seneden beru her umûra müdâhele ve tama'-ı hâmından nâşî bin yüz kırk dokuz senesinde medîne-i mezbûrda yetmiş bin keyl şa'îr ve dakîk mübâyâ'a ve der-anbâr etmek için me'mûr olmağla, bilâ-fermân anbâr kirâsı ve kolculuk akçesi nâmıyla iki bin beş yüz gurus ve mübâyâ'a-i mezkûreden bâ-fermân-ı âlî in'âm olunandan dahi birer bucuk ve ikişer gurusdan on bin gurus mîkdârı bedel ve mübâyâ'a-i mezkûre Niş Anbârı'na nakl için emr-i âlî sâdır oldukda, zahâ'irden aynî aldıkları nakl ve bedel aldığı yirmi bin keyl zahîrenin her keyline birer gurus nakliye ve Filibe'nin nehr-i Meriç'de vaz' olunan cisr ta'mîrine taraf-ı mîrîden iki bin beş yüz gurus verilmişiken, kerâsitesinin nakli ekseri emeci tarîkiyle aldığından gayrı çoğuna dahi nakliye vermeyüp ve köprü hıdmetinde me'mûr re'âyâ kadr-i kifâye kerâsiteleri getürmüşler, iken köprü akçesi nâmıyla altı bin gurus ve seferler vukû'ında Babadağı ve Niğbolu ve Ruscuk İskeleleri'ne pirinç nakli için bilâ-fermân iki bin beş yüz gurus ve Filibe Kazâsı'nda esnâ-yı seferde asâkir ve paşalar mürûrunda Kuru Karyesi ve sâ'ir karyelerden şa'îr

ve dakîk aldılar diyü güyâ ashâbına redd için kavî-i hud'a ile iki bin sekiz yüz gurus ve sâbıkâ Rumili vâlisi vezîrim Ebûbekir Paşa -edâmellahü te'âlâ iclâlehû- Filibe'ye geldikde "vilâyet tarafından olan ikrâmdan gayrı pirinc ve sâ'ir şey verdim" diyü iki bin gurus ve Genc Ali Paşa geldikde vilâyet tarafından an-nakd yedi bin gurus verilmişiken, "hâneme misâfir olup" diyü kudûmiyye ve masraf-ı sâ'ire için dörd bin gurus ve seferler takrîbi ile mürûr eden yârâklara ve ortalara iktizâ eden ta'yînâtı kendü âdemlerine verdürüp, ba'dehû şa'îrin bir keyl istanbûlîsi için birer bucuk ve ikişer gurus ve sâ'ir me'kûlâtı dahi za'fiyle hesâb edüp beş bin gurus ve Elçi Ali Paşa'ya fermân-ı âlî ocaklık pirincden iki bin keyl pirinç ta'yîn olunmağla, hîn-i teslîmde "bana mîrî altmışar akçeye mahsûb eder, hâlâ pirinç bahâsı kırk sekiz ve elli pâreyedir" diyü bin iki yüz elli gurus bilâ-emr-i 'âlî vilâyet defterine idhâl ve fukarâya tevzî' ve tahsîl edüp ve elli bir ve elli iki senelerinde mubâya'a olunan ecnâs-ı zahâirin mîrîsin teslîm için pîşte irsâl eylediği âdemisi bâ-fermân-ı âlî cümle fukarâdan afv ve in'âm olunan zahâ'iri nüzûl emînine teslîm etmek iddi'âsıyla yirmi beş bin keyl zahâ'ire be-her kile için ikişer üçer gurusdan yalnız Avratalanı nâm karyeden îd-i fıtırdan sonra on dört buçuk kise akçe tahsîl ve yirmi bin kîleye karîb zahâirin mîrîsin ashâbına teslîm etmeyüp ekl ü bel' ve elli senesinde sefer-i hümayûn için ihrâc olunacak yedi yüz elli arabadan seksen arabası bâ-fermân-ı âlî in'âm olunmuşiken, bi't-temâm re'âyâdan tahsîl ve seksen altı arabanın altışar gurusdan ücretleri hâlâ zimmetinde kalup ve Filibe Menzili'ni mîrîsinden gayrı beş altı bin gurusu iltizâm eder talepleri variken kendüye müte'allık âdemisini menzilci etmekle elli bir senesinde on iki bin beş yüz ve elli iki senesinde on üç bin beş yüz gurus fukarâdan tahsîl edüp ve Kuru karyelerinde sâkin hâne-keş re'âyâ yirmi sehem a'yânlarıyla teklîf verirler iken, vilâyet defterine idhâl etmeyüp, mezbûrlardan kendü için on bin gurus alup ve bundan mâ-adâ vilâyet defterleri oldukça kendü müte'allıkâtıçün üçer dörder bin gurus tahsîl edüp, on sene mukaddem kazâ-i mezbûrda mevcûd defter-i mücelledede mestûr altı yedi yüz hânesi vâir iken hılâf-ı emr-i âlî dört yüz karyeye değin tenzîl ve tenzîl eylediği hâne ashâbından kırk altışar gurus aldığından gayrı kurâ-i sâ'irede sâkin re'âyâyı kendüye müte'allık karyeye cem' etmekle sâ'ir kurânın harâbına bâ'is olup ve Filibe'de mubâya'a tarîkıyla cem' ve tahsîl etdüğü on bin beş yüz keyl pirinç altmış akçenin mâ fevki yirmi beşer pâre fâyiz kendü ahz edüp ve ocaklık nâmıyla ahz eylediği on yedi bin beş yüz keyl

pirinçden Belgrad-ı Dârü'l-cihâd ve Vidin Anbân'na irsâl eylediğinden mâ-adâsıçün rencberân fukarâsından her keyle kırk beşer ve kırk sekizer pâre bedel almak makûlesi envâ'-ı zulm ile ibâdullâhı rencîde vü remîde eylediğin Filibe ve kurâsından Avratalanı ve Presadın(?) Flofir(?) İstanemka(?) ve sâ'ir hâne-keş kurâ re'âyâsı ve şehir fukarâsından cemm-i kesîr ve cem'-i gafîr meclis-i şer' de haber verdikleri Filibe kâdîsı Mevlânâ es-Seyyid Mehmed Rızâ -zîde fezâ'ilühû mukaddemâ i'lâm etdikde, Kuru Ağası sâbık mezbûr Ahmed ta'yîn olunan mübâşir mûmâ-ileyh ma'rifetiyle da'vâ-yı hakk ve ta'yîn-i mâdde eden husemâsıyla mürâfa'a-i şer' ve zimmetinde sâbit olan hukûk-ı ibâd ve mevâdd-i sâ'ire ale'l-infirâd sebt-i defter ve tescîl olundukdan sonra keyfiyyeti sûret-i sicillâtla Der-aliyyeme i'lâm ve inhâ ve ba'dehû sâdır olacak emr-i şerîfimin mazmûn-ı münîfi tenfîz ve edâ olunmak üzere emr-i şerîfim sâdır olmuşken, mazmûn-ı emr-i şerîfim icrâ olunmaksızın mezbûr Âsitâne-i sa'âdet'ime gelüp hâlen bu tarafda fevt olmağla, haber verilen mevâdd-ı mezkûr emvâl-i mîrîden olup, vâkı' olduğu sûretde müteveffâ-yı mezbûrun mâ-melekinden tahsîl olunmak lâzım gelmekden nâşî keyfiyyet sen ki mevlânâ ve mübâşir-i mûmâ-ileyhümâsız, ma'rifetiniz ile mahallinde kurâ neferen kemâl-i dikkat ve taharrî birle teftîş ve tefahhus olundukdan sonra sıhhat ve hakîkati ve fukarâdan zulmen aldığı her ne ise ber-vech-i müfredât defter olup, defter-i merkûm memhûren Der-sa'âdet'ime irsâl ve keyfiyyeti alâ vukû'ihî i'lâm olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâ'il-i N [Ramazan] sene [1]155

294

Kırım'dan Âsitâne'ye gelince vâkı' olan kâdîlara ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki, Hâlâ Kırım Hânı olan Selâmet Girây Hân -dâmet me'âliyehû- tarafından bu def'a Devlet-i aliyye'm tarafına ba'zı hedâyâ ile Asiâne-i sa'âdet'ime irsâl olunan Dîvân Kâtibinin âminen ve sâlimen bu tarafa irsâl ve îsâli mühim ve muktezî olmağın, siz ki mûmâ-ileyhimsiz her kangınızın taht-i kazâsına dâhil olur ise mûmâ-ileyh istushâb eylediği hedâyâ ile memen ve mahfûz mahallerde kondurup ve gîcelerde ve esnâ-i râhda muhâfazasıçün yanına kifâyet mikdârı âdemler koşup emîn ve sâlim birbirinize

îsâl ve mu‘accelen bu tarafa sevk ve îsâline ihtimâm eyleyüp rehâvet ve tekâsül misillü ednâ ta‘sîrden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında ()

Fî evâ'il-i N [Ramazan] sene [1]155

[82]

295

Babadağı ve Karasu ve Hacıoğlu Bâzârı ve Ester (?) ve Alibey Karyelerinde bulunan kazâların kuzât ve nüvvâbına ve zıkr olunan kazâların kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve Ester ve Alibey Karyeleri voyvodaları ve sâ'ir zâbitân ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Devlet-i aliyye'mle musâlaha üzre olan Moskoğlu tâ'ifesinden Memâlik-i mahrûseme gelen ulaklar ve sâ'ir Moskoğlular emîn ve sâlim mürûr ü ubûr etmek üzre tarafından verilüp alınan ahidnâmelerde musarrah ve mestûr iken, bu def'a Moskof diyârından âzim olan bir nefer Moskof ulağı Karasu Menzili'nden Alibey Köyü'ne gelür iken birkaç nefer kuttâ'-i tarîk eşkıyâları önüne çıkup mesfûrî katl ve yanında olan evrâkı ve eşyâsını nehb ve menzil bârgirini sürücü ile Karasu Menziline irsâl etdikleri sem'-i hümayûnuma vâsıl olup, hudûd-i Memâlik-i mahrûsemde bu gûne hareket vukû'ına kat'an rızâ-yı şerîfim olmayup binâ'en 'aleyh bu fezâhate cesâret eden şakîler alâ eyyi-hâl buldurulmak ve gâret eyledikleri emvâl ve eşyâ zuhûra götürülmek fermânım olmağın, mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi siz ki mûmâ-ileyhimsiz cümleiniz bi'l-ittifâk hareket ederek sâlifü'z-zıkr Moskof ulağını katl edenleri ne tarîkle ne vechile olursa olsun alâ eyyi-hâl elbette ve elbette bulup muhkem habs ve gâret eyledikleri evrâk ve eşyâyı zuhûra getirüp, mezbûrları habsde îkâ ve keyfiyyetlerini ale'l-esâmî Der-sa'âdet'ime inhâ ve varâk ve eşyâyı irsâl ve ve ba'ehû ne gûne emr-i şerîfim vârid olur ise muktezâsını infâz ve icrâ eyleyesiz. Eşkîyâ-yı merkûmûdan bu misillü mugâyir-i sulh ü salah harekete cesâret edenleriçün bi-eyyi vechin kân buldurulmak murâd-ı şahânem ve sizin kazâlarınızda vâkı' olmak hasebiyle mezbûrların ele götürülmeleri hâsseten sizden matlûb-ı pâdişâhânem idüğü ma'lûmunuz olup, zinhâr ve zinhâr bulunmadı ve yâhud firâr eylemişler diyü özür ve illet îrâdıyla def' kaydında olmayup, alâ eyyi-hâl

ne vechile olursa bulup berât-ı zimmetinize ibtidâr ve fermân-ı hümâyûnumun tenfîzine bezl-i iktidâr eyleyüp, eger ma'âzallâhi te'âlâ mugâyir-i fermân-ı hümâyûn kusûr ve tekâsülünüz haber alunur ise birinizin özür ve iletî makbûl olmayup eşedd-i ikâba giriftâr olacağınız muakkaktır. Âna göre hareket ve ser-mû hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında ()

Fî evâ'il-i N [Ramazan] sene [1]155

296

Belgrad yeniçerileri zâbiti saksoncubaşı-i sâbık Mehmed -zîde mecduhû-ya hüküm ki,

Muhâfaza-i merkûm zâbitliği zağarcıbaşı-i sâbık Süleyman -zîde mecduhû-ya inâyet ve ihsânım olup, savb-ı me'mûresine rahî olmağla, varup vâsıl oldukda siz dahi tevzî'ine me'mûr olduğunuz bin yüz elli beş senesi mevâcibleri bundan akdem serî'ül-hâsıl olan emvâlden havâle ve sâliyâne olduğuna binâ'en karîben husûl ve vürûd edecek mevâcib-i mezkure müterakkiben selevin gibi senin dahi pîşe-i miknet eylemen fermânım olmağın () ile irsâl olundu. Vusûlünde halefin mûmâ-ileyhin vurûdunda sen dahi kalkup vech-i meşrûh üzre mevâcibin vürûduna müterakkiben gelüp pîşe-i miknet ve husûs-ı mezkûrun bir gün akdem husûlünü mütezammın mahallerine te'yîd ve isti'mâl olmakdan hâlî olmamak hasebiyle şöyle ki, vakt-i zûr etmeyüp, tevzî'ine mübâderet edeceğiniz muhakkak olup, evkât-ı sâ'ireye kıyâs olunmayup cümlesi mesrûr olunacağın yakînen bilüp kat'an (...) çekilmeyüp mevâcibin varınca gelüp pîşe-i miknet eyleyesin, diyü yeniçeri ağası Hasan Paşa tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzre amel olunmak için yazılmışdır.

Fî evâ'il-i N [Ramazan] sene [1]155

297

Özi vâlisi Vezîr Ebûbekir Paşa'ya hüküm ki,

Devlet-i aliyye'mle musâlaha üzre olan Moskoflu tâ'ifesinden Memâlik-i mahrûse'me gelen ulaklar ve sâ'ir Moskoflular hudûd-ı İslâmiyede emîn ve sâlim mürûr ve ubûr etmek üzre tarafından verilüp alınan ahidnâmelerde musarrah ve mestûr iken, bu

def'a Moskov diyârından gelen bir nefer Moskov ulağı Karasu Menzili'nden Alibey Köyü'ne gelür iken birkaç nefer kuttâ'-i tarîk eşkıyâsı önüne çıkup mesfûrî katl ve yanında olan evrâkı ve eşyâsını nehb ve menzil bârgîrini sürücü ile Karasu Menziline irsâl eyledikleri sem'-i hümayûnuma vâsıl olduğuna binâ'en bu fezâhate cesâret eden şakîler alâ eyyi-hâl buldurmak ve gâret eyledikleri emvâl ve eşyâ zuhûra getirülüp kendüleri muhkem habs ve eşyâ ile keyfiyyetleri i'lâm ve sonra vârid olan emr-i şerîfim mücebince amel olunmak teşdîd ve te'kîdi muhtevî Babadağı ve Karasu ve Hacıoğlu Bâzârı ve Ester (?) ve Alibey Karyeleri bulunan kazâların kuzzât ve hükkâm ve zâbitânına hitâben emr-i şerîfim ısdâr ve bostanî hasekisi mübâşir ta'yîn ve irsâl olunmuşdur. Lâkin eşkıyâ-yı merkûmûn keyfiyyeti haberdâr olduklarından ele girmeyüp ol taraflara firâr etmeleri ihtimâlden ba'îd olmamağla sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, Silistre ve sâ'ir taht-i hükûmetinde bulunan mahalleri tecessüsden hâlî olmayup eger zikr olunan şakîler ol havâîlilere firâr eder ise alâ eyyi-hâl ahz ve ele getirüp haklarında ber vech-i muharrer verilen emr-i şerîfimin mazmûn-ı münîfi alâ eyyi-hâl icrâ etmek fermânım olmağın mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde havza-i hükûmetini gereği gibi tecessüs ve tefahhus edüp eger sâlifü'z-zikr şakîler mahallinde ele girmeyüp Silistre ve ol havâîlilere firâr etmek ihtimâlleri olur ise ne tarîkle olur ise olsun alâ eyyi-hâl ahz ve ele getirdüp muhkem habs ve gâret eyledikleri emvâl ve erzâkı zuhûra getirüp mezbûrları habsde îkâ ve keyfiyetlerini ale'l-esâmî Der-sa'âdet'ime inhâ ve evrâk ve eşyâyı irsâl ve ba'dehû vârid olan emr-i şerîfimin muktezâsını infâz ve icrâ eyleyesin, eşkıyâ-yı merkûmûn bu misillü mugâyir-i sulh u salâh harekete cesâret etdikleriçün bi-eyyi-hâl buldurulmak murâd-ı şâhânem olmağla iğmâz ve te'âmî misillü harketden be-gâyet hazer ve mücânebet ve etrâfını tecessüs ederek mazmûn-ı emr-i şerîfimin bi-eyyi vechin kân infâzına fevka'l-gâye ihtimâm ve dikkat ve ser-mû hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i N [Ramazan] sene [1]155

Üsküp Sancağı'nda vâkı' kādîlara hüküm,
 Ber-vech-i arpalık Üsküp Sancağı mutasarrıfı Murâd -dâme ikbâluhû- arz-ı hâl edüp,
 livâ'-ı mezbûr avâtıf-ı aliyye-i hüsrevânemden işbu bin yüz elli beş senesi Şa'bânının
 yirmi ikinci gününde mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhe tevcîh ve ihsânım olup, lâkin livâ'-i
 mezbûrun sene-i mezkûra mahsûben mu'ayyen olan imdâd-ı hazariyyesinden kiste'l-
 yevm hesâbı ve şurût-ı hazariyye üzre tevcîhi târîhine göre zamânına isâbet eden
 sene-i mezkûre hazariyyesinden bu âna dek bir sene me'hûzı olmadığın bildirüp,
 livâ'-i mezbûrun sene-i mezkûre mahsûben mu'ayyen olan imdâd-ı hazariyyesinden
 kiste'l-yevm hesâbı ve şurût-ı hazariyye üzre tevcîhi târîhine göre zamânına isâbet
 eden her kimden ne vech eder ise buyrulup, tahsîl ve (..) bâbında hükm-i
 hümâyûnum recâ, kiste'l-yevm hesâbı ve şurût-ı hazariyye üzre tahsîl oluna diyü
 yazıldı.

Fî evâsıt-ı N [Ramazan] sene [1]155

Bahr-i Sefîd'e me'mûr mîrî kalyon kapudanlarından İbrahim Kapudan -zîde
 mecduhû-ya hüküm ki,
 Sen ki mûmâ-ileyhsin, Kandiye'ye muhâfız sadr-ı esbak vezîrim Mehmed Paşa'yı
 Kandiye'ye ve muhâfız-ı sâbık sadr-ı esbak vezîrim Silahdâr Mehmed Paşa'yı
 Eğriboz'a nakl ve îsâline sonra Âsitâne-i sa'âdet'ime gelmek üzre bundan akdem
 me'mûr ve ta'yîn kılınmışidin, lâkin bu def'a Resmo cânibinden Asitane-i
 sa'âdet'ime nakli fermânım olan ba'zı eşyânın bu cânibe nakli dahi akdem-i umûrdan
 olmağla, mukaddemâ me'mûr olduğun üzre Kandiye muhâfızı müşârun-ileyhi
 Kandiye'ye nakl ve îsâl ve Eğriboz muhâfızı müşârun-ileyhi dahi Eğriboz'a götürmek
 üzre süvâr olundukda kalyona irkâb ve ba'dehû Resmo'ya varup, bu tarafa nakl
 olunacak eşyâyı dahi mübâşiri ma'rifetiyle kalyon-ı merkûma vaz' ve tahmîl ve
 müşârun-ileyhi Eğriboz'a îsâl ve ihrâc etdikden sonra eşyâ-yı merkûmeyi Âsitâne-i
 sa'âdet'ime nakl ve îsâl eyleyüp hılâfıdan gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet etmen
 bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

300

Babadağı ve Karasu ve Hacıoğlu Bâzârı ve Ester ve Alibey ve Menkal Karyeleri bulunan kazâların kuzât ve nüvvâbına ve Der-sa‘âdet’imden mübâşir ta‘yîn olunan Bostânî hasekilerinden () Haseki -zîde mecduhû-ya ve zikr olunan kazâların kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve kurâ-ı merkûme voyvodaları ve sâ’ir zâbitân ve a‘yân-ı vilâyete hüküm ki,

Bundan akdem Moskov diyârından âzim olup, Karasu Menzilinden Alibey Köyü mâbeyninde katl olunan bir nefer Moskov ulağının kâtilleri alâ eyyi-hâl buldurulup ve gâret olunan evrâk ve eşyâsı zuhûra getürmek bâbında haseki-i mûmâ-ileyh mahsûsen emr-i şerîfimle mübâşir ta‘yîn ve keyfiyet cümlenize tenbîh ve te’kîd olunmuşıdi. Lâkin maktûl-ı mezbûr mukaddemâ bir nefer sürücü ile Alibey Karyesi kurbunda bir mahalle gelindikde Menkal nâm karye sâkinlerinden Deveci-oğlu ve Ali Berber-oğlu ve Hızır-oğlu ve sâ’ir mecmû‘ı altı nefer kuttâ‘-ı tarîk eşkıyâsı katl ve yanında olan evrâk ve eşyâsını nehb eyledikleri bu def‘a haber verilmekle mezkûru'l-esâmî olan şakîler ile refîkleri alâ eyyi-hâl ahz ve evrâk ve eşyâsı zuhûra getürülüp Moskov kapukethüdâsı tarafına giden adama teslîm ve eşkıyâ-yı merkûmûn kayd ü bend ile mahbûsen Der-sa‘âdet’ime ihzâr ve irsâl olunmak fermânım olmağın mahsûsen işbu emr-i şerîfim dahi şeref-yafte-i sudûr olmuşdur. İmdi siz ki mûmâ-ileyhsiz bâlâda isimleri mezkûr olan şakîler ile refîkleri olan mecmû‘ı altı nefer kuttâ‘-ı tarîk ne tarîkle ve ne vechile olursa olsun alâ eyyi-hâl hasaki mûmâ-ileyh ma‘rifetiyle elbette ve elbette bulup ele getürüp hasaki-i mûmâ-ileyhe teslîm ve gâret eyledikleri evrâk ve eşyâyı dahi bi-eyyi-vechin-kân zuhûra getürüp kapu kethüdâsı mûmâ-ileyh tarafından geden ademîsine teslîm ve eşkıyâ-yı merkûmûn mahbûsen Der-sa‘âdetime ihzâr ve tesyîr ve bu husûsun icrâ ve temşiyetine say’-i belîğ eyleyüp ve sen ki haseki-i mûmâ-ileyhsin zikr olunan altı neferin bi-eyyi-hâl bulunmasına bezl-i iktidâr ve ele getürüldükden sonra zuhûra gelan evrâk ve eşyâyı kapu kethüdâsı tarafından giden âdemîsine ba‘de’t-teslîm anınla ma‘iyyet ederek eşkıyâ-yı mezbûrûn dahi kayd ü bend ile mahsûben Der-sa‘âdet’ime ihzâr ve husûl-i maslahata sa‘y-i pîş-mâr eylesin, mârrü'z-zikr altı nefer kâtillerin ve gâret eyledikleri evrâk ve eşyânın ele getürülmeleri bâbında merâm-ı şahânem olup ve bu husûsun tekmîli

sizden matlûb olmağla şöyle ki ma'âzallahi te'âlâ zerre kadar tesâmuh ve ta'sîriniz hasebiyle işin ta'tîle kalacak olursa sonra biriniz cevâbına kâdir olamazsınız âna göre işin husûlüne ne gûne ihtimâm-i mülûkânem der-kâr olduğu ba'de'l-mülâhaza itmâm-ı kâre cümleliz ez-derûn bezl-i tâb ü tâkat ve ser-i mû hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâsıt-ı N [Ramazan] sene [1]155

301

Taraklıborlu ve Bolu ve Gerede ve () kâdîlarına ve Kütahya mütesellimine ve Bolu Hâssı voyvodasına hüküm ki,

Bundan akdem hutût-ı hümayûnumla mu'anven sâdır olan adâletnâme-i hümayûnum müceblerince Memâlik-i mahrûsemenden mezâlim ve te'addiyât memnû' ve merfû' olduğundan gayrı bir mahalle mübâşir ta'yîn iktizâ etdikde, afîf ve perhîz-kâr bir kaç nefer adem ile bir mübâşir gönderilüp, anlar dahi vardıklarında maslahatı şer'an ve kânûnen rû'yet ve itmâm eyledikden sonra avdet etmek ve bir ferde hılâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i kânûn-ı münîf cevır ü te'addî etmemek üzre evâmir-i şerîfemle mübâşirler husûslarına dahi nizâm verilüp, keyfiyet herkese tenbîh ve te'kîd olunmuşiken, sen ki Kütahya mütesellimi mûmâ-ileyhsin, tarafından teftîş nâmıyla irsâl olunan Veli bölükbaşı ve Halîl bölükbaşı ve Kütahyâlî Mustafa Ağa ve Genc Mehmed ve Dilbân Osman ve Sarı Hüseyin ve Demir ayak (?) nâm bölükbaşları yüz yirmi mikdârı süvârî levendât ile Bolu Sancağı'nda vâkı' Taraklıborlu Kazâsı kurâlarına nüzûl ve menzillerine duhûl ve be-her karyeden otuzar ve kırkar kuruş ahz ve eylediklerinden gayrı, öşr-i diyet bahânesiyle ba'zı kimesneleri der-zencir edüp ve da'vet-i şer' olunduklarında itâ'atden rû-gerdân ve vâfir hizb ile ibâdullâhın üzerine yürüyüp sulehâdan Ahmed nâm kimesneyi bi-gayr-ı hakk katl ve nîcelerin darb ve mecrûh ve ber-mûceb-i defter iki bin beş yüz guruşluk emvâl ve eşyâ ve hayvânâtların nehb ve gâret eylediklerin zıkr olunan kâdîların kazâlarıyla Bolu voyvodası mûmâ-ileyh başka başka arz ve Taraklıborlu ahâlîleri dahi mahzar birle i'lâm ve inhâ etmeleriyle bu gûne mezâlim vukû'una kat'an rızâ-ı şerîfim yoğiken, sen ki mütesellim-i mûmâ-ileyhsin, gönderdiğin bölüklerinin fukarâya bunun gibi zulm ü te'addî etmeleri mücerred senin zabt ü rabt husûsunda adem-i tenfîz ve

ihtimâmına haml olunmağla, müstehakk-ı eşedd-i ıkâb ve itâb olmuşsundur. İmdi mezbûrlar eger Karaman Eyâleti ve Teke Sancağı hudûdlarına varırılar ise Karaman vâlisi vezîrim Mustafa Paşa ve Teke Sancağı mutasarrıfı Çelik Mehmed Paşa ahz edüp, habs ve keyfiyetlerini i'lâm etmeleriçün başka başka evâmîr-i şerîfemle kendülere tenbîh ve te'kîd olunup, binâ'en-aleyh bulundukları mahallde ahz ve husemâlarıyla murâfa'a-i şer' ve ihkāk-ı hakk olundukdan sonra habs olunup, keyfiyetlerin i'lâm olunmak fermânım olmağın, işbu [85] işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. Vusûlünde eger mezbûrlar tarafına gelmişler ise ahz ve yanlarına mu'temed âdemler koşup mürâfa'a-i şer' içün zikr olunan kazâlara irsâli ve eger henüz gelmemişler ise yine âdemler ta'yîn edüp, mûmâ-ileyhimlerin ma'rifetleriyle bulundukları yerlerde alâ eyyi-hâl ahz ve ele getirüp, mahallinde da'vâ-yı hakk ve ta'yîn mâddelerinden husemâlarıyla terâfu'-ı şer' etdürüp, üzerlerine sâbit olan mevâd tescîl olundukdan sonra mezbûrlar habsde îkâ ve keyfiyetleri sûret-i sicillâtıyla Der-aliyye'ne arz ve inhâ ve ba'dehû vürûd edecek emr-i şerîfimin mazmûn-ı münîfi infâz ve icrâ olunup, bundan başka ba'de'l-yevm levendât ve etbâ'ını dahi bir hoşca zabt ü rabt edüp bir mahalle mübâşir ta'yîn iktizâ etdikde, bu misillü harekete cesâret eden makûlelerini göndermeyüp, afîf ve perhîz-kâr mübâşirler gönderüp, şöyle ki bundan sonra dahi gönderdiğin mübâşirlerinden şikâyet zuhûr edecek ve yâhud biu def'a zulm eden mezbûrları ahz ve mahalline irsâlinde rehâvetin zâhir olacak olursa sonra bilâ-emân hakkından gelineceği bî-iştibâhdır. Âna göre hareket ve siz ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhimsiz, mezbûrûn bölükbaşıları ber-vech-i muharrer bulundukları yerde ahz ve husemâlarıyla şer'-i mürâfa'a etdirüp vâkı' olan da'vâ-i şer'îlerini muktezâ-yı şer'-i kâdîm üzre rüyet ve hakkâniyet vechile fasl-i husûmet ve âhar tarafa özür ve himâyeden mübâ'adet edüp, eger siz dahi mâdde-i hâkdan inhirâf edüp vâkı'ın hılâfını tahrîr edecek olursanız cerîde-i kazâdan isimleriniz hakk olumağla iktifâ olunmayup hılâf-ı şer'-i şerîf zikr eylediğiniz için bilâd-i ba'îdeye nefy ü tağrîb olunursuz, âna göre fermân-ı hümâyûnumun mazmûn-ı münîfi üzre amel ve hareket ve ser-i mû hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur, buyurdum ki,

302

Bir sûreti

Van vâlisine ve mezbûrlar hudûdı dâhiline varırlar ise ahz ve habs ve keyfiyetlerin i'lâm etmesiçün

303

Bir sûreti

Teke Sancağı mutasarrıfı Çelik Mehmed Paşa'ya vech-i meşrûh üzere

304

Rumili vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya ve Edirne ve Filibe ve Sofya mollalarına ve Edirne bostancıbaşısına ve Âsitâne-i Sa'âdetimden Belgrad'a varınca yol üzerinde vâkı' kâdîlara ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârlarına ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Hasbeten li'l-llah ve taleben li merzâtî'l-llâh dârü'l-cihâd Kal'a-i Belgrad -sannehehû ani'l-ızzâr-da taraf-ı hümayûn-ı diyânet-nümûnumdan binâ ve ihyâ olunan câmi'-i şerîf ma'fireten redîfe-i ferş ve ta'lîk olunmak üzere tertîb ve tesvîye kılınan keçeler ile avizeler dört kıt'a sıırım ta'yîn olup arabalara bu cânibden vaz' ve tahmîl ve cânib-i Belgrad'a irsâl ve tesyîr olunmağla, bi-mennihî te'âlâ zikr olunan eşyânın mashûben bi's-selâm kal'a-ı Belgrad'a vusûl ve luhûkî fermânım olmağın, mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi her kangınızın taht-ı kazâsına vâsıl olursa zikr olunan arabaları mahfûz mahallere kondurup muhâfazasına ihtimâm ve mehavf ve muhâtara bulunan bir yerde dahi gereği gibi muhâfaza ettirerek mübâşirler ma'rifetiyle emîn ve sâlim birbirinize irsâl ve sâlifü'z-zikr arabaların bâr-gîrlerine yedek olmak üzere kazâ be-kazâ mikdâr-i kifâye tüvânâ bâr-gîrler dahi hâzır ve âmâde edüp ve civârınızda olan kazâyâ vâsıl oluncaya dek müheyyâ eylediğünüz bâr-gîrleri ihtiyâten ma'an gönderüp bu vechile bir an akdem ve bir kadem mukaddem selâmetle Belgrad'a îsâl ve itmâm-ı maslahata her biriniz sa'y-ı be-hemâl eyleyesiz. Eşyâ-yı merkûme ber-vech-i muharrer taraf-ı zâmirü'l-şeref-i şâhânem tertîb ve irsâl olunduğuna binâ'en âminen mahalline vusûlüne mertebe-i matlûb idüğü beyândan müstağnî olmağla, şöyleki birinizin hudûdu

dâhilinde ma‘âzallâhi te‘âlâ ednâ zarar isâbet ve yâhûd yedek bâr-gîrlerin tedârikinde iğmâz ve te‘âmî vukû‘ı ve bir takrîb ile mikdâr-i zerre tehîre kaldığı haber alunur ise ol kazânın hükkâm ve zâbitân a‘yânı bilâ-emân giriftâr-ı çengel-i kâb ve itâb olunacakları bî-iştibâhdır. Âna göre amel ve hareket ve ser-mû hılâfından cümleiniz gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

Fî evâhır-ı N [Ramzan] sene [1]155

305

İzmir Kazâsı nâ‘ibine ve İzmir voyvodasına ve a‘yân-ı vilâyete hüküm ki, Ümerâ-i deryâdan Maryol-zâde Ali -dâme gelüp, medîne-i İzmir limânında öteden beru beş kıta çekdiri sefînesi kışlaya gelüp vâsi‘ limân iken, birkaç seneden beru ba‘zı kimesneler birer nefer nakille limân-ı mezbûrı doldurup üzerine dükkân ve akâret binâ ve ihdâs ve limân-ı mezbûr ol vechile harâb ve mu‘attal olduğun bildürüp, ol bâbda hükm-i hümayûn recâ ve sâdır olan fermân-ı âlîye imtisâlen limân-ı mezbûrun keyfiyyeti İzmir sâkinlerinden olup, mâ tekaddümden beru kışlağa gelen ümerâ-yı deryâdan Dervîş-zâde İsmâil ve Maryol-zâde Süleyman Koronlu zâde Ali Bey ve İzmir'e mürûr ve ubûr eden kayık re‘islerinden Seyyid Ahmed ve Hasan Hoca ve Hüseyin ve Ali ve Mustafa ve Mehmed Re‘îs ve sâ‘ir vukûfı olanlardan su‘âl [86] istintâk olundukda, İzmir Limânı'nda mâ-takaddümden beru çekdiri sefîneleri kışlaya geldikde çekdirmelere rabt olunmak üzre mahsûs olan mahall-i gümrük ittisâlinde olup ve limân-ı mezbûr ve on direkli on beş çekdirme sefînesi rabt olmağla, tahammülü variken birkac ba‘zı kimesneler limân-ı mezbûr etrâfını bilâ-sened doldurup, üzerine akârât olmak üzre dekâkîn ve boyahâneler ihdâs ve Mısır Çarşusu nâmıyla şöhret peydâ edüp ve bu sene vâkı‘ olan ihrâk-ı azîm sebebiyle mezbûr yerlerini dahi doldurdup, limân-ı merkûm on beş çekdirme sefînesi rabt olunmasına vüs‘ati var iken, ancak bir kıt‘a çekdirme sefînesi rabt olunacak mahalli kalup (..) doldurmak sevdâsında olmalarıyla mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh süvâr olduğu sefînesi köhne olmağla, gecesine müceddeden sefîne inşâ ve köhne sefînesini bu sene-i mübârekede edâ-yı seferden sonra bozmak üzre limân-ı mezbûrda rabt eyleyüp ve mahall-i mezbûr öteden beru çekdirme sefînelerine kışlak için mahsûsı ve sâ‘ir nîce tüccâr sefîneleri dahi limân-ı mezbûra çeküp, yüklerini çıkarup ve iktizâ

eden yüklerini dahi mahall-i mezbûrdan alup, üç dört seneden beru ba‘zı kimesneler bilâ-sened (..?) doldurup ve üzerine binâ ve ihdâs etmeleriyle bu ana gelince ihdâs olunanlardan mâ-adâ bundan sonra dahi limân-ı mezbûra bir dürlü binâ ve ihdâs olunmamak bâbında emr-i şerîfim tahrîriçün bi'l-fi‘l-deryâ kapudânı vezîrim Mustafa Paşa -edâ mellâhü te‘âlâ iclâlehû- i‘lâm etmekle, i‘lâmı mûcebince amel olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâhır-ı N [Ramazan] sene 1155

306

Selanik Kādîsına ve Selanik’de yeniçeri zâbiti olup Turnacıbaşı Hasan ve Selanik Sancağı mütesellimine hüküm ki,

Âsitâne-i sa‘âdet’imde olan mütekâi‘dîn ve kayıdluyân ve sefer-berân Dergâh-ı mu‘allâm yeniçerileri ve gulemân-ı a‘cemînin taraf-ı saltanat-ı aliyyemden be-her sene gelüp tevzî‘ ve taksîm olunagelan îrâd ve mestânî çuka ve (..?) nesc ve inşâsıçün sebeb-i tahrîr ahkâmı ile havâle olunan malı ocakdan çuka çavuşu ta‘bîr olunur bir mübâşir çavuş varup cem‘ ve tahsîl ve götürüp Selanik’de yeniçeri zâbiti bulunan kimesne ile ittifâk birle Yahûdîler beyninde mümtâzları olup, yine ocakda çuka vekîlleri ta‘yîn olunan ve mu‘temed Yahûdîlere ceste ceste teslîm ve mesfûrlar dahi çuka ve (..?) me‘lûf olan Yahûdîlere nesc ve inşâ etdürüp, itmâm ve tekmîl eyledikten zikri sebkât eden yeniçeri zâbiti ve çuka çavuşu vekîli Yahûdîler ile hesâbların görüp, ba‘dehû çukayı Âsitâne-i sa‘âdet’ime nakl edegelmışleriken, birkaç seneden beru vekîl Yahûdîlerden başvekîl ittihâz eylediklerin Fransız-oğlu demekle meşhûr İsak nâm Yahûdî çuka mâlından kabz eylediği vâfir mâlî ketm ü ihfâ ve kendü umûruna sarf ve istihlâk etmekle, çukanın vakt ü zamânıyla gelüp erişmemesine bâ‘is hâletler zuhûr eyledikten, sen ki yeniçeri zâbiti turnacıbaşı mûmâ-ileyhsin, ma‘rifetin ve çuka çavuşu ve cümle vekîller ma‘rifetleriyle mesfûr İsâk yahûdînin hesâbını görüp, çuka akçesinden olmak üzre kabz eylediği mâldan zimmetinde on beş bin gurus deyni zuhûr eylediğini bundan akdem i‘lâm etmeleriyle, habâseti zâhir olduğundan çuka dükkânından ref‘ ve zimmetinde zuhûr eden meblağ-ı mezkûr tamâmen tahsîl ve öbür vekîllere teslîm ve çukanın vakt ü

zamânıyla erişmesine ihtimâm etmeleriçün olupgeldüğü üzre emr-i şerîfim ısdâr ve ocak tarafından mektûb irsâl olunmuşıdi. Zâbit-i mûmâ-ileyh ve çavuş-ı mezkûr dahi mesfûrî ahz ve mâl-ı mezkûrî tahsîl üzre iken mücerred mâl-ı merkûmı vermemek içün Âsitâne-i sa'âdet'ime adam gönderdüp, Selanik'de mukîm Sicilyateyn Konsolosu tercümânı olmak üzre bir takrîb ile berât alup, şimdi konsolosa istinâd ile yeniçeri ocağı çuka malından ol mikdâr mâlî vermekde illet ve mûmâna'at üzre olup, umûr-ı nizâm muhtell olmamak içün mesfûrun zimmetinde olan meblağ-ı mezkûr on beş bin guruş çuka malı sen ki yeniçeri zâbit-i mûmâ-ileyhsin, ma'rifetin ve çuka çavuşu ve mesfûr tercümânlık iddi'asında olduğu içün konsolos ma'rifetiyle emvâl ve eşyâsı fûrûht etdirilmek ile mi ve yâhud âhar vecîhle mi, her ne vecîhle olur ise olsun bi-eyyi-hâl tamâmen tahsîl etdirilmek içün tenbîh ve te'kîdi mutazammın emr-i şerîfim sudûru bâbında Dergâh-ı mu'allâm yeniçeri ağası olan vezîrim Hasan Paşa -edâmallahü teâlâ iclâlehû- tarafından mühürlü mektûb verilmekle, vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâhır-ı N [Ramzan] sene [1]155

[87]

307

Ber-vech-i arpalık İskenderiye Sancağı mutasarrıfına ve Ülgün-bâr nâ'ibine ve Ülgün ve Bâr Kal'alaları'nın ulemâ ve sulehâ ve ağvât ve zâbitânına hüküm ki, Sen ki nâ'ibi-i mûmâ-ileyh Hasan -zîde ilmuhû-sün, seninle İskenderiye kâdîsı Mevlânâ Ahmed Rûhî -zîde fazluhû- başka başka mektûb ve nefsi-i İskenderiye ve Ülgün-bâr Kal'alaları'nın ulemâ ve sulehâ ve ağvât ve zâbitân ve neferâtı mahzar gönderüp Ülgün Kal'ası sükkânından rü'esâ-yı sefâyînden ve Mehmed Re'îs mâlik olduğu şahtiye sefînesine râkiben nâhiyesinden vaz' ve tahmîl eylediği altı yüz frengi altunluk tereke mahsûlını bey' içün Bâr Kal'ası'na götürdüğü kal'a-i mezbûre mukâbilinde rûy-ı ülkât-ı Venedik'den Boştörvik Nâhiyesi sükkânından Brezenik-oğulları (?) ve Kazankar-oğulları (?) Luke Beradin (?) ve sâ'ir rûfekâları bir kıt'a kebîr forsa korsan sefînesiyle merkûm Mehmed Re'îs'in üzerine hücum ve darb ve top ve tûfeng ile zebûn edüp harben ve kahren sefînesini uryânen sebillerin tahlîye ve

sefîne ve eşyâ ve metâ'ını alup, gadr ve cefâ olunduğu urûz ve mehâzir birle Dersa'âdetime i'lâm ve inhâ olmağla, zikr olunan arzlar ile mehâzir hâlâ Âsitâne-i aliyye'mde mukîm Venedik Balyosu'na irsâl ve işbu gâret olunan sefîne ve eşyânın tahsîl ve reddi ve bu fesâda cesâret eden Venediklüler'in ahidnâme-i hümâyûnum şürûtu üzre haklarından gelinmesini teklîf ve incâh olundukda, Balyos-ı mûmâ-ileyh Venediklü Pedernik (?) nâm kapudân bu def'a iki kıt'a Ülgün sefînesinden ahz ve gâret etdikleri eşyâyı Boştorvik nâm mahalle nakl edüp, lâkin kapudân-ı mesfûrun bu hareketinden nâşî (..) (..) cumhûrunun rızâsına mugâyir ve ıkâb ve itâba müstehakk olduğundan bilâ-tevakkuf muâheze ve muhkem hakkından gelinmesi bâbında cumhûr-ı mûmâ-ileyhim tarafından tenbîhât-ı ekîde vârid oldukdan gayrı zikr olunan iki kıt'a Ülgünlü sefînesinden gâret olunan eşyâ hakk ve adl ve tahkîk-ı ahvâl olunarak zuhûra getürilüp, İskenderiye Sancağı mutasarrıfı ile bi'l-muhâbere tarafından istirdâd ve tazmîn mâddeleri fasl ve kat' ve ba'de'l-yevm bu misillü fesâdât vukû'ı men' vâkı' olmamak üzre Dalmacya generaline Balyos-ı mûmâ-ileyhe mahsûs kağıd tahrîr ve irsâl ve husûs-ı mezbûrun temşiyetine müsâra'at ve ibtidâr eylediğini sened olmak üzre gönderdiği memhûr kağıdında egerçe takrîr edüp ve lâkin zikr olunan tahrîrde Venediklü'nün dahi Ülgün'den iddi'â eyledikleri mâddeleri bu vechile îrâd ve tastîr etdüğü Ülgün Kal'ası ahâlîsi dâimen îkâz-mande-i fesâda me'lûf ve nehb ve gâret ile mevsûf olmalarıyla, bu hılâlde tereke nakl olunmak mu'ayyen bahâne ile birkaç kıt'a sefâyin Dina-kopneş Kal'ası (?) San Cuvan Marda (?) nâm iskelede Venedik re'âyasından Boştorvikli ve Pedernik (?) nâm kapudânın mısır buğdayı ve pirinc ve duhân ve sâ'ir eşyâ ile memlû üç kıt'a sefînelerinde ve yine Venediklü'den Novâli ve Fuckovnik (?) nâm kapudânın eşyâ-yı memnû'a ile memlû bir kıt'a sefînesin bulup Ülgünlü bi'l-ittifâk hücûm ve bir nefer adamını katl ve bir ikisini mecrûh etdikden sonra ahz ve eşyâ-yı merkûmeyi bi'l-cümle nehb etmeleriyle, mesfûr Pedernik (?) nâm kapudân dahi ihmîrâr-ı ğaraz ve nefsanîyetine binâ'en bâlâda mezkûr olduğu üzre Ülgünlü'ye îsâl-i hasâret etmiştir. Ancak şurût-ı ahidnâme-i hümâyûn mûcebince tarafeynin gasb ve gâret olunan eşyâları zuhûra getürilüp ashâbına redd olunmak iktizâ etmekle İskenderiye Sancağı mutasarrıfı dahi bu husûsları Dalmacya generali ile bi'l-muhâbere tarafeynin iddi'â etdiklerin istirdâd ve tazmîn-i mâddeleri ber-mûceb-i ahidnâme-i hümâyûn fasl ü kat' ve fî mâ-ba'd bu gûne fesâdın vukû'ı dahi def' ü ref' olunmak üzere taraf-ı saltanat-ı seniyyeden mîr-i

mîrân-ı mûmâ-ileyh ve anda olan ağavât ve zâbitâna emr-i şerîf-i âlî-şân ile tehdîd ve te'kîd olunması tahrîr ve iltimâs etmekle Balyos-ı mûmâ-ileyhin takrîr ve tahrîri tarafeynin ser-rîşte-i nizâları mahallinde bi'l-muhâbere fasl ve re'yine mevkûf olmak hasabeyli ber-i minvâl-i meşrûh Balyos-ı mûmâ-ileyh ta'yîni Dalmacya generaline tahrîr ve beyân ve ber-vech-i müsâra'at temşiyet-i maslahatı tevzîh ve ıyân etmekle, siz ki mîr-i mîrân-ı mûmâ ileyhimsiz, siz dahi anların taleb ve iddi'â eyledikleri eşyâyı ma'rifet-i şer'le zuhûra getirüp, tarafından bi'l-müsâvât mevâdd-ı münâza'a fasl verdirmek, içün mahsûsen işbu emr-i şerîf ısdâr ve () ile irsâl olmuştur. İmdi vusûlünde keyfiyyeti general-i mûmâ-ileyh ile muhâbere ederek, sen dahi Venediklû'nün taleb ve iddi'â eylediği eşyâ-yı menhûbeyi yerlü yerinden alup zuhûra getirüp, bu nizâ'ları şurût-ı ahidnâme-i hümayûnum mücebince bi'l-ittifâk fasl ü kat' ve fî mâ-ba'd bu misillü fesadları vukû'ını men' ü def' idüp, kâ'ide-i sulh ü salâh üzre işin itmâm ve temşiyetine cümleliz ez-derûn bezl-i miknet ve ba'de ez-in Venediklü ile akd olunan dostluğun istihkâm ve devâmına sarf-ı tâb ü tâkat ve ser-mû hılâfından gâyetü'l-gâye ihtirâz ve mücânebet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı N [Ramazan] sene [1]155

308

Edirne mollasına ve Edirne bostancıbaşısına hüküm ki,
Mahmiyye-i İstanbul'da vâkı' cevâmi'-i şerîfe minâreleri îd-i şerîfenin ibtidâ geceleri kanâdîl îkâdı ile tezyîn olunagelmekle, mahrûse-i Edirne'de vâkı' cevâmi'-i şerîfelerin minâreleri dahi ol leyle-i mübâreke kanâdîl ile tezyîn olunmasını Edirne ahâlîsi arz-ı hâllerile istid'â etmeleriyle, mahrûse-i Edirne'de vâkı' Dârü's-sa'âdet'im ağası nezâretinde olan Sultan Bâyezid-ı Velî ve Sultan Murâd-ı Evvel Câmî'-i Şerîfeleri minârelerinin tezyînleriçün nâzır-ı vakıf olan bi'l-fi'l Dârü's-sa'âdetim ağası el-hâc Beşîr Ağa -dâme uluvvuhû- tarafından evkâf-ı mezkûre mütevellîlerine hitâben mühürlü mektûb verilmekle, siz ki bostancı başı mevlânâ-yı mûmâ-ileyhümâsız, Edirne'de vâkı' Dârü's-sa'âdet'im ağası ve gerek vezîr-i a'zam nezâretinde olan evkâf-ı selâtîn ve gerek vüzerâ ve gerek sâ'ir bi'l-cümle cevâmi'-i

şerîfelerin minâreleri vech-i meşrûh üzre ıyd-i şerîfin ibtidâ giceleri îkâd-ı kanâdîl ile tezyîn olumak bâbında fermân-ı âlî-şân sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i N [Ramazan] sene [1]155

309

Aydın muhassılı Vezîr Mehmed Paşa'ya ve Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından mukaddemâ ol tarafa mübâşir ta'yîn olunan Abdüllatif -dâme mecduhû-ya ve Mağnisa voyvodası Kara Osman-oğlu Mustafa ve Tire ve Kütahya mütesellimlerine ve Denizli voyvodası () -zîde mecduhû-ya hüküm ki,

Göçebe tâ'ifesinden ma'lûmu'l-esâmî cemâ'at eşkıyâsının Banaz ahâlîlerine olan vücûh-ı mazarratlarının def' ü ref'i ve ahâlîden gasb ve gâret eyledikleri emvâl ve eşyâ ile katl eyledikleri otuz dört nefer bî-cürm kimesnelerin dem ü diyetler cânib-i mîrî için alâ eyyi-hâl tahsîl ve kapucubaşı mûmâ-ileyh ile taraf-ı mîrîye irsâl ve tesyîr olunmak üzre bundan akdem mufasssal ve meşrûh sâdır olan emr-i şerîfimle sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, me'mûr ve rayınla harekete mûmâ-ileyhim dahi ta'yîn kılınmışlar idi. El-hâletü hazihî tarafından vârid olan kağıdlarda husûl-ı kâra mübâşeret ve ma'berlerin sedd ü bendiçün âdemler ta'yîni ile temşiyet-i maslahata mübâderet esnâsında Burhanlu ve sâ'ir kabâ'ilin kethüdâları ve ihtiyârları müdâfa'a za'mıyla dâmen-i ilticâya teşebbüs etdikleri kabâ'il-i sâ'irenin ma'lûmları olmakda, anlar dahi ba'zı a'zâr-i vâhiye îrâdiyla itmâm-ı maslahat mevkûf-ı ukde-i te'hîr ve tesvîk olduğu i'lâm ve inhâ ve ol tarafda olan Burhanlu ve sâ'ir göçebe tâ'ifesinin kethüdâlârı ve ihtiyârları tarafına irsâl olunmağa ve mazmûn-ı emr-i şerîfimin tenfîz ve icrâsı bi'z-zât hareketine muhtâc idiği tahrîr ve inbâ olunmuş, mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfimin infâzı bi-eyyi-hâl matlûb olup [88] ancak ol emirde bi'z-zât hareketin fukarâ-yı ra'yyete mûcib-i zahmet ve meşakkat olmağla, zikr olunan Burhanlu ve sâ'ir göçebe tâ'ifesine ibtidâ-yı emirde tarafından haber gönderüp eger mantûk-ı emr-i şerîfimle itâ'at ve maktûllerin dem ü diyetleri eyledikleri emvâl ve eşyâ ve mahsûlât-ı mağsûbenin be-her nev'ine takdîr olunan kıymetleri mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim nâtık olduğu vechile bi't-tamâm edâ ve teslîme mübâderet ederler ise febihâ ve illâ izhâr ru'ûnet ve huşûnet ve emr-i şerîfime adem-i itâ'at edecek olur ise ve bi'z-zât hareket ve azîmetinden gayrı vechile husûl-ı kâr müyesser

olmadığı müte‘ayyin olur ise ol vakitte bi’z-zât üzerlerine harekete değin esnâ-i râhda fukarâ-yı ra‘iyyetei ve ahâlî-i memleketi meccânen zâd ü zevâda talandan ve asâkirin vücûh-ı cevır ve tağdîrlerinden kemâl-i himâyet ve sıyânet ve bir ferde ser-mû tecâvüz ve zulmden gâyetü'l-gâye mübâ‘adet ve ma‘iyyetinde olanları gereği gibi zabt ü rabta dikkat ederek, üzerlerine varup içlerinden ser-i cem‘iyyet ve muharrik-i fitne ve şekâvet olanları ahz ve te’dîb ve mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince maktûllerin dem ü diyetlerini ve gasb etdikleri emvâl ve eşyâyı ve mahsûl-ı menhûbenin be-her duğına takdîr olunan kıymetlerini bi-eyyi-hâl elbette ve elbette cem‘ ü tahsîl ve kapucıbaşı mûmâ-ileyhe ber-vech-i müfredât defter ile edâ ve teslîm ve ucâleten ve müsâra‘aten cânib-i mîrîye irsâl ve tesyîr ve fî-mâ ba’d bu gûne cevır ve tağdîrleri fukarâ üzerlerinden def‘ ü ref‘ olunacak vechile hüsn-i nizâma ifrâğ ve tenzîl etmek ve mûmâ-ileyhimi dahi iktizâsına göre itmâm-ı maslahata dek rayınla a‘mâl eylemek fermânım olmağın, mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve alâ cenâhi'l-isti‘câl () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde bu bâbda kemâl-i teyakkuz ve basîret birle eşyânın encâmını fikr ve mülâhaza ederek emr-i şerîfimin mazmûn-ı münfi üzre amel ve hareket ve bu takrîble nâ-mülâyim nesne hudûsuna ruhsat ve cevâzdan ziyâde ihtizâr ve mücânebet eyleyesiz ve siz ki sâ‘ir-i mûmâ-ileyhimsiz, vezîr-i müşârun-ileyhin emr ve re‘yına mütâba‘at ve husûl-ı maslahata her biriniz sa‘y ü dikkat ve sen ki kapucıbaşı mûmâ-ileyhsin, sen dahi bu bâbda merâsim-i ihtiyâta ri‘âyet ve mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfimin vech-i suhûletle tenzîf ve icrâsına mübâderet ve makbûzın olan emvâl defterile alup, müsâra‘aten cânib-i mîrîye îsâle bezl-i miknet edüp hılâfından cümleiniz be-gâyet tevakkî ve ictinâb eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur, buyurdum ki,

Fî evâ’il-i L [Şevvâl] sene [1]155

() ve () ve Kazâlarının kuzât ve nüvvâbına ve Beypazarı nâ'ibi Hüseyin -zîde fazlühüm-e ve Beypazarı serdârı ve sâ'ir kazâların yeniçeri serdârlarına ve sâ'ir zâbitlerine ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Beypazarı Kasabası'nda bundan mukaddem bi-kazâi'l-illâhi teâlâ vukû' bulan harîk akabinde îkâz-ı fitne ve fesâda cesâret ve Beypazarı voyvodası el-hâc İbrahim'i ve ba'zı a'yânı bi-gayr-ı hakk katl ve emvâl ve eşyâsını nehb ü gâret eden eşkıyânın teftîş ve tefahhus olunarak ahz ve hasbi ve emvâl-i mağsûbenin zuhûra getirülmesi bâbında ekîd ve şedîd emr-i şerîf-i cihân-nızâmım ısdâr ve Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Süleyman -dâme mecduhû- ve yeniçeri ocağı tarafından Haseki Osman -zîde mecduhû- ile ısdâr ve irsâl olunmuş idi. Bu def'a mûmâ-ileyhümâ ile Beypazarı nâ'ibi mûmâ-ileyh taraflarından vârid olan arzlar ve sâ'ir kağıdlarda mâtde-i fesâd ve şekâvete dâhil olanlardan bir mikdâr egerçe ahz ü habs olunup, lâkin katl ve nehb mâttesinde bulunan şakîlerden Kâdî Hasan-oğlu Deli Ali ve Sarlı (?) oğlu Mustafa ve Cellât Beşe ve Halîl-oğlu Halîl ve Kantarcı İbrahim ve Zâlim Ali ve Hacı İsmail ve Kara Çavuş İtmekci Kör Ömer ve gulâmı ve Kara Şarlı Ahmed ve Çil Hasan ve Kara Çavuş-oğlu ve Ramazan-oğlu Mahmûd ve karındaşı Ali ve Beşîr-oğlu Hasan ve Tok-oğlu Ömer ve Hacı Nefes-oğlu ve Geredeli-oğlu Hacı Mehmed ve Sofî Beşe ve Yılâmi (?) İbrahim nâm şakîler firâr ve ğaybet eyledikleri i'lâm ve inhâ olunmağla, civâr-ı saltanat-ı seniyyemde bu misillü katl-i nefis ve nehb-i emvâle ictisâr eden şakîlerin alâ eyyi-hâl te'dîb ve gûşmalleri muktezî olmak hasebiyle zikr olunan firârîler bulundukları mahalde ahz ü habs olunup ve gâret eyledikleri emvâl ve eşyâ zuhûra getirülmek fermânım olmağın mahsûs işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde siz ki mûmâ-ileyhimsiz, bâlâda esâmîleri mezkûr olan firârîleri her biriniz taht-i kazâlarınızda sırren ve alenen teftîş ve tefahhus ederek her nerede bulunurlar ise alâ eyyi-hâl ahz ve muhkem habs ve gâret etdikleri emvâl ve eşyâyı zuhûra getirüp, ber-vech-i müfredât zimemi bu cânibe irsal ve kendüleri habsde îkâ ve keyfiyetlerin alâ vukû'ihî i'lâm ve inhâ ve ba'dehû ne gûne emr-i şerîfim vârid olur ise muktezâsını icrâ eyleyesiz. Eşkıyâ-yı merkûmenin ele getirülmeleri matlûb iken şöyle ki 'ıyâzen billâhi teâlâ biriniz taht-ı kazâsına dâhil olduktan sonra iğmâz ve tekâsülünüz sebebi ile ele getirülmeyüp andan dahi bir âhar mahalle firâr etdikleri haber alunur ise mahzâ sizin ihmâl ve tekâsülünüze haml olunmağla, ol kazânın hükkâm ve zâbitân ev a'yânı eşedd-i ikâba giriftâr

olacakları masammemdir. Âna göre mezîd basîret üzre hareket ve ser-mû hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i L [Şevvâl] sene [1]155

311

Emri geri gelüp battâlda hıfz olunmuştur.

Kayseriye mollasına hüküm ki,

Süleyman -zîde kadruhû- südde-i sa'âdetime arz-ı hâl edüp kapu kethüdâsı olduğu Van muhâfazasında olan Murtezâ Paşa -dâmet me'âliyhû-nun ber-vech-i arpalık mutasarrıf olduğu Kayseriye Sancağı'na yine Kayseriye sükkânından Salih -zîde kadruhû- mütesellim nasb ve livâ'-ı mezbûrdan mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin tarafına âzim ve râci' olan ahz ve kabz etdürölüp, taraf-ı âhardan müdâhale ve mûmâna'at olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ eyleyüp ol bâbda vech-i meşrûh üzre amel olunmak için yazılmışdır.

Fî evâsıt-ı L [Şevvâl] sene [1]155

[89]

312

Dergâh-ı mu'allâm kapucıbaşlarından olup, mukaddemâ Beypazarı'na mübâşir ta'yîn olunan Süleyman -dâme mecduhû- Dergâh-ı mu'allâm yeniçeri ocağı tarafından me'mûr ve irsâl kılınan Haseki Osman -zîde mecduhû- ve Beypazarı nâ'ibi Mevlânâ Hüseyin -zîde ilmuhû-ya ve yeniçeri serdârı () -zîde kadruhû-ya hüküm ki,

Beypazarı Kasabası'nda bundan mukaddem bi-kazâi'l-İlâhi teâlâ vukû' bulan harîk akabinde ref'-i livâ-i tuğyân ve şekâvet ve Beypazarı voyvodası el-hâc İbrahim ve ba'zı etbâ'ını bilâ cürm ve hılâf-ı şer' katl ve i'dâma cesâret ve emvâl ve eşyâsını yağma ve gâret eden eşkiyânın teftûş ve tefahhus birle ahz ve habsleri ve emvâl-i

menhûbenin zuhûra getürülmesi ve üzerlerine sübût bulan mevâddın alâ vechi's-sihha arz ve i'lâm olunması bâbında sâdır olan emr-i şerîfimle mübâşirân-ı mûmâ-ileyhümâ ta'yîn ve irsâl olunmuşlar idi. Binâ'en-aleyh bu def'a vârid olan arzlar ve sâ'ir kağıdlarda voyvoda-i merkûmu katle cesâret ve yağmaya mübâşeret eden Beypazarı sâkinlerinden Erzurumlu demekle ma'rûf () nâm şakî ile Hüseyinî (?) Bekir Beşe ve Dil Halîl-oğlu ve Kahveci Safa ve Güreşçi Hacı Hasan ve Dongele Halîl-oğlu ve Osman ve Ele Hasan-oğlu ve Hosandı-oğlu Ali ve Sağır-oğlu İsmail ve İncekara ve İnce pelidli Salih ve Çeliker Kel (?) Ali ve Hacı Ali oğlu Hüseyin ve Postalcı'nın İsmail ve Nâtır-oğlu Yûsuf ve Oracılı-oğlu (?) nâm şakîler ahz ve habs olunup, mevâd-ı katl ve nehb şer'an üzerlerine sâbit olduğu tahrîr ve i'lâm olunmuş bu güne katl-i nefis ve nehb-i emvâle cesâret eden eşkıyânın sâ'ire mûcib ve sebeb-i pend ü nasîhat için ma'rifet-i şer'an i'dâm ve izâleleri bâ'is-i âsâyiş-i bilâd ve mûcib-i ırâhat-ı ubbâd olmak hasebiyle sâlifü'z-zikr on altı nefer mahbûsların zâbitleri ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le cezâları tertîb olunmak fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde siz ki mûmâ-ileyhimsiz ber-vech-i muharrer mevâd-ı katl ve nehb-i emvâl şer'an üzerlerine sâbit olup ahz ü habs olunan mârrü'z-zikr on altı nefer mahbûsların zâbitleri ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'ile cezâ-yı sezâların tertîb ve icrâ ve ba'dehû keyfiyyeti Der-sa'âdet'ime i'lâm ve inhâ edüp hılâfından ihtirâz ve ittikâ olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i L [Şevvâl] sene [1]155

313

Rumili vâlisi vezîrim Ahmed Paşa'ya ve Sofya mollasına ve Şehirköyü kâdîsına hüküm ki,

İftihârü'l-havâs ve'l-mukarrabîn mu'temedü'l-mülûk ve's-selâtîn muhtârü'l-izz ve't-temkîn bi'l-fi'l Dârü's-sa'âde-i şerîfem ağası olan el-hâc Beşîr Ağa -dâme uluvvuhû- tarafından dârü'l-cihâd Belgrad -suyyinet ani'l-i'tirâd- da mebzûl ve bî-dirîğ tutulan izin ve ruhsat-ı pâdişâhâneme binâ'en hısbeten-lillâh ve taleben li-merzâtillâh ta'mîr ve inşâ kılınan câmi'-i şerîfenin istikâmet-i hüsn-i nizâmı hademe ve mürtezikasının ma'âş-i yevmiyyelerine medâr olacak mertebe âidât-ı mu'ayyeneye muhtâc

olmakdan nâşî Belgrad hazînesi aklâmından bakıyye-i Yagodina Mukâta'ası'nın mukayyed olan mâl-ı mu'ayyenesine kesr ü noksân gelmemek üzere senevî mâlî Sofya ve Vulcitrın âdet-i ağnâmı Mukâta'aları'na zamm olunmak şartıyla zikr olunan bakıyye-i Yagodina Mukâta'ası câmi'-i latîf-i mezkûra vakf olmak üzere ağa-yı müşârun-ileyhe temlîk ve mahallî tevkî'î kalemiyle tashîh olunmak bâbında kendülerine taraf-ı zâhirü's-şeref-i şâhânemden istid'â etmeleriyle, şeref-yafte-i sudûr olan hatt-ı hümayûn-ı mevhîbe-makrûn-ı hüsrevânem mücebince istid'âları üzere bakıyye-i Yagodina Mukâta'ası olup Paşa Sancağı'da Şehir Köyü Nâhiyesi'nde iki bin beşyüz otuz bir akçe yazusı olan karye-i Merak (?) ve üç bin doküz yüz elli akçe yazusı olan karye-i Menlarkofça (?) ve üç yüz elli akçe yazusı olan karye-i (..) ve yedi yüz on akçe yazusı olan mezra'a-i Ralbofça elli defter-i mufasssalında iki bin dört yüz akçe yazusı olan (..) Karyesi'nin hisse-i mîrî olan bin iki yüz akçesi ağa-yı müşârun-ileyhe temlîk-i hümayûnum olmağın, Başmuhâsebe'den der-kenâr olduğu üzere bakıyye-i Yagodina Mukâta'ası'nın üç yüz gurus malına kesr ü noksan gelmemek üzere iki yüz gurus Sofya ve yüz gurusunu Vulcitrın âdet-i ağnâmı mukâta'âtına ve yüz elli altı senesi Martı ibtidâsından zamm ve zikr olunan kurâ ve mezâri' câmi'-i münîf-i mezkûra vakf olunmak üzere müşârun-ileyhe temlîk olunduğunu müş'ir mahalleri tevkî'î kalemiyle tashîh olunmasıçün iftihârü'l-ümerâ ve'l-ekâbîr bi'l-fi'l başdefterdârım olan Ali -dâme uluvvuhû- dahi i'lâm etmekle, ber-vech-i muharrer bakıyye-i Yagodina Mukâta'ası'nın üç yüz gurus malına kesr ü noksân gelmemek üzere iki yüz gurus Sofya ve yüz gurus Vulcitrın âdet-i ağnâmı Mukâta'âtına yüz elli altı senesi Martı ibtidâsından zamm olunmak ve zikr olunan Merak (?) ve (..) Karyeleriyle Menlarkofça ve Ralbofça Mezra'aları ve (..) Karyesi'nin hisse-i mîrî olan bin iki yüz akçesi sâdır olan hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûnum ve müşârun-ileyhin iltimâsları müceblerince taraflarından Belgrad'da ta'mîr ve inşâ eyledikleri câmi'-i şerîfelerine vâkf olmak üzere işbu bin yüz elli beş senesi mâh-ı Şevvâlinin üçüncü gününde mahalleri tevkî'î kalemiyle tashîh ve defterhâne-i âmiremden sûret-i icmâl verülüp ve minvâl-i meşrûh üzere ağa-yı müşârun-ileyhe taraf-ı kâmilü's-şeref-i mülûkânemden temlîk-i hümayûn pâdişâhânem olduğunu mutazammın temlîk-nâme-i hümayûnum dahi şeref-efzâ-i sudûr olmağın, siz ki müşârun ve mevlânâ-yı mûmâ-ileyhimsiz, inâyet-rîz-i sudûr olan hatt-ı hümayûn-ı mevâhib-nümûn ve mülk-nâme-i âtîfet-meşhûnum mücebince

ber-mûceb-i tashîh elli altı senesi martı ibtidâsından sâlifü'z-zikr Şehirköyü Nâhiyesinde olan Merak (?) ve (...) Karyeleriyle ve Menlarkofça ve Ralbofça Mezra'aları'nın ve (..) Karyesi'nin dahi hisse-i mîrî olan bin iki yüz akçesini ağa-yı müşârun-ileyhin cânib-i makrûnları vakıfları taraflarından ser-nişân üzre zabt ü rabt ve âid ve râci' olan mahsûlât ve rusûmâtlarını ve bi'l-cümle Defterhâne-i âmire'mde hâsları tahtlarında mukayyed olan bâd-ı hevâ ve sâ'ir âidâtları ve iktizâ eden rûsûm ser-nişân bilâ-mâni'a ve (..) vakf-ı şerîf tarafından kabzına me'mûr olanlardan ahz ve kabz etdürüp, mesbûku'z-zikr vakf olan kurâ ve mezâri'â fî mâ-ba'd efrâd-ı âferîdeden hiç ferdi vechen mine'l-vücûh dâhl ve ta'arruz etdirmeyüp re'âyâlarını vücûh-ı mezâlim ve te'âddiyâtta himâyet ve ma'mûr ve abadân olanlarına mezîd-i sa'y ü dikkat ve işbu fermân-ı cihân-mezâ'ımı mahkemelerinizde sicill-i mahfûza kayd ü sebt ve dâ'imâ mazmûn-ı itâ'at-müferrikına ri'âyet edüp, zinhâr ve zinhâr ser-mû hılâfına ruhsat ve cevâzdan gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i L [Şevvâl] sene [1]155

314

Vezâretle bi'l-fi'l Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası olan Vezîr Hasan Paşa'ya ve hassa bostancıbaşına hüküm,

Baron nâm tecümân arz-ı hâl edüp mesfûr zamân-ı sabâvetinden bu âna gelince tahsîl-i fenn-i haritaya sarf-ı makdûr ve kemâl-i sa'y-ı nâ-mahsûr ile te'lîf ve ihtirâ' eylediği resâil ve âlât-ı irtifâ'a ve kible-nümâ-yı afâkıyye ve ta'yîn-i mîkâtıyye husûsunda mâhir ve ma'rifeti zâhir olup, müstehakk-ı atıfet ve sezâvâr-ı inâyet olduğundan mesfûra medâr-ı ma'aş olmak üzre be-her sene bin beş yüz müdre hamrın Kumkapu İskelesi'nden menziline nakliçün kırk yedi senesinde arz-ı hâli ile verilen emr-i şerîf mûcebince sinîn-i âtiyelerde İngiltere elçisinin hıdmetinde iken elçi-i mûmâ-ileyhin arzıyla ve Sicilyateyn elçisinin yanına berât-ı âlî-şânımla ikinci tercümânlık hıdmetinde olundukda, iltimâsıyla verilen emr-i şerîf şurût-ı ahidnâme-i hümâyûn ve kâide-i kadîmeye binâ'en verilmeğin, kırk yedi senesinde verilen emr-i şerîf kendüye medâr-ı ma'aş olmak üzre verilmekle, sene-i mezkûrda kendüye medâr-ı ma'aş olmak üzre mukaddemâ verilen emr-i şerîfim mûcebince İstanbul'a

karîb iskele riyâlelerinden be-her müdresi otuz vakıyye olmak üzere iştirâ eylediği bin beş yüz müdre hamrın elli dört senesine mahsûben Kumkapu İskelesi'nden ihrâc ve menziline nakline mûmâna'at olunmamak için emr-i şerîf verildiğün bildürüp, mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince İstanbul'a karîb iskele riyâlelerinden be-her müdresi otuz vakıyye olmak üzere iştirâ eylediği bin beş yüz müdre hamrın elli beş senesine mahsûben Kumkapu İskelesi'ne ihrâc ve menziline nakline mûmâna'at olunmamak bâbında hükm-i hümayûnum recâ ve Dîvân-ı hümayûn'umda mahfûz olan kuyûd-ı ahkâma mürâca'at olundukda vech-i meşrûh üzere elli dört senesine mahsûben ol mikdâr müddre hamrın iştirâ ve nakliçün emr-i şerîfim verildiği mestûr ve mukayyed bulunmakda, mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince elli beş senesine mahsûben nakline mûmâna'at olunmaya diyü emr-i şerîf yazılmışdır.

Fî evâsıt-ı Zâ [Zilka'de] sene [1]155

[90]

315

Kandiye muhâfızı sadr-ı esbak vezîr el-hâc Mehmed Paşa'ya ve Hanya muhâfızı Vezîr Mehmed Paşa'ya Kandiye ve Hanya ve Resmo ve sâ'ir hazîne-i Girid'de vâkı' kâdîlara hüküm ki,

Girid Cezîresi'nde vâkı' resm-i revgan-ı zeyt mukâta'âsının senevî mâl ve kalemiyyesi hâsıl olacak âidâtından olunacak resm-i mevkûf olmağla, muhtekir tâ'ifesinin cezîre-i merkûmede hâsıl olan revgan-ı zeyti iştirâ ve iddihâr etmeleri mâl-ı mukâta'anın kesrine bâdî bir hâlet iken Âsitâne-i sa'âdet'ime mu'tâdül-irsâl olan revgan-ı zeytinin kadîmîsi üzere Der-aliyye'ne sevk ve tesyîr olunmasına mübâderet olunmak bâbında mukaddemâ emr-i şerîfim sâdır oldukda, muhtekir tâ'ifesi bu hâleti icrâ-yı mel'anetlerine vesîle ittihâz edüp âhar mahallere revgan-ı zeyt furûht olunmak bâbında fermân-ı âlî sâdır olmuştur, diyü işâ'at ve cezîre-i mezbûrda hâsıl olan revgan-ı zeytte sâ'ir mahallere furûhtı mu'tâd olanların dahi furûhtına mûmâna'at edüp ashâb-ı revgandan bi'l-cümle revgan-ı zeyti iştirâ ve anbârlara vaz' edüp, iddihâr etdiklerinden sene-i mübârekede mâl-ı mukâta'anın nısfı

mertebesi hâsıl olmayup kesr-i fâhiş tertîb etmekle, bu makûle muhtekirler dahi men‘ olunmağa muhtâc olmağın fî mâ-ba‘d muhtekir tâ’ifesine revgan-ı zeytî iştirâ ve iddihâr etdirilmeyüp, bu gûne ihtikâra cesâret eder bulunur ise sâ’ire mucib-i ibret olacak vechile muhkem sebt ve te’dîb ve tenkîl olunmak üzre gerek Âsitâne-i sa‘âdetime mu‘tâdü'l-irsâl olan revgan-ı zeytînin bu cânibe fûrûht ve irsâlinde ve gerek âhar mahallere öteden beru fûrûhtı mu‘tâd olan revgan-ı zeytînin dahi fûrûht ve irsâl olunmasında kimesneye vechen mine'l-vücûh müdâhale ve mûmâna‘at etdirilmeyüp, öteden beru fûrûht olunageldiği vechile fûrûht olunmak için emr-i şerîfim verilmek recâsına mukâta‘a-i mezbûreye ber-vech-i mâlikâne mutasarrıf olan Re‘îsü'l-küttâbım Mehmed Râgıb -dâme mecduhû- istid‘â etmekle, muhtekir tâ’ifesinin bu makûle iddihârları mâl-ı mukâta‘anın kesrine bâ‘is olmakdan nâşî tâ’ife-i merkûmeye fî mâ-ba‘d revgan-ı zeytî iştirâ ve iddihâr etdirilmeyüp, bundan sonra cesâret edeni olur ise muhkem te’dîb olunup, Âsitâne-i sa‘âdet’ime mu‘tâdü'l-irsâl olan revgan-ı zeytî bu cânibe fûrûht ve irsâl ve öteden beru âhar mahallere fûrûhtı mu‘tâd olan revgan-ı zeytînin dahi fûrûht ve irsâl olunmasında vechen mine'l-vücûh müdâhale ve mûmâna‘at etdirilmeyüp öteden beru fûrûht olunageldiği vechile fûrûht olunmak için mü’ekked emr-i şerîfim tahrîri bâbında iftihârü'l-emâcid ve'l-ekâbir bi'l-fi‘l Başdefterdârım olan Ali -dâme uluvvuhû- i‘lâm ve mûmâ-ileyhin i‘lâmı mücebince amel ve hareket olunmak fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi siz ki müşârun ve mûmâ-ileyhimsiz mukâta‘a-i merkûme-i mîrînin külliyyetlü ve cesîm mukâta‘asından olup nizâm-ı mukâta‘aya ve îrâd-i mukarresine kesr ü noksân tertîb edecek hâlâtın def‘ ü ref‘ı ve mukâta‘a-ı merkûmenin hüsn-i nizâmı matlûb idüğü ma‘lûmunuz oldukda, başdefterdârım mûmâ-ileyhin i‘lâmı mücebince fî mâ-ba‘d iddihâr dâ‘iyesinde olan muhtekir tâ’ifesinden bir ferde revgan-ı zeyt iştirâ ve iddihâr etdirmeyüp sırren ve alenen teftîş ve tefahhus ederek men‘-i küllî ile men‘ ü def‘i ve bundan sonra mugâyir-i emr-i âlî-şânım harekete cesâret ederi olur ise muhkem te’dîb ve zecr edüp ber-minvâl-i muharrer Âsitâne-i sa‘âdet’ime mu‘tâdü'l-irsâl olan revgan-ı zeytînin bu cânibe fûrûht ve irsâl ve öteden beru âhar mahallere fûrûhtı mu‘tâd olan revgan-ı zeytînin dahi kemâ fi'l-evvel fûrûht ve irsâl olunmasında vechen mine'l-vücûh efrâd-ı âferîdeden hiç [bir] ferdi müdâhale ve mûmâna‘at etdirmeyüp, öteden beru fûrûht olunageldiği vechile fûrûht olunmasına, her biriniz mahz-ı ihtimâm ve dikkat ve

nizâm-ı mukâta'anın devâm ve istikrârına bezl-i cidd-i himmet ve mukâta'aya ve emvâline kesr ü hâlel tertîb edecek emvâl ve âsârın külliyyen indifâ'ına nisâr-ı nakdîne-i miknet edüp hılâfına rızâ ve cevâzdan be-gâyet mübâ'adet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâ'il-i L [Şevvâl] sene [1]155

316

Sâbıkâ Erzurum cânibi seraskeri olup hâlâ ber-vech-i arpalık Tırhala Sancağı kendüye tevcîh ve ihsânım olan Vezîr Numan Paşa'ya hüküm ki,
Sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, vüzerâ-yı ızâmımın yarâr-ı nâmdâr ve umûr-dîde ve kâr güzâr olup, her vechile müstehakk-ı inâyet ve şâyeste-i âtîfet olduğın ecilden avârik-ı seniyye-i şâhâne ve avâtıf-ı celîle-i pâdişâhânemden şeref-yafte-i sudûr olan hatt-ı hümayûn-ı şevket-mâkrûnum mücebince ber-vech-i arpalık Tırhala Sancağı müceddeden sana tevcîh ve ihsânım olmağın bir an evvel mansıbın olan livâ'-ı mezbûra varup zabt ü rabt-ı memlekete kıyâm eylemen içün işbu emr-i ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde mansıbın olan livâ'-ı mezbûra bir kadem evvel zabt ü rabt-ı memlekete mübâderet ve fukarâ-yı ra'ıyyete ve ehl-i memleketi vücûh-ı te'addiyâtından sıyânet ve zuhûr eden eşkiyânın def' ü ref'ıyla vilâyetinin te'mîn ve tatmînine bezl-i cidd- himmet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı Ş[a'bân] sene [1]155

317

Ber-vech-i arpalık Avlonya Sancağı mutasarrıfı yerlû Mahmûd Paşa -dâmet me'âlihüye hüküm ki,
Sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, yarâr ve sadâkat-güzâr olduğundan gayrı vatan-ı aslînin Avlonya Sancağı olmağla, her vechile zabt ü rabt ve te'dîb ve kahr ve tedmîr-i eşkiyâ ile te'mîn-i ra'ıyyete istitâ'atın olmakdan nâşî avâtıf-ı aliyye-i hüsrevânemden Avlonya Sancağı müceddeden sana tevcîh ve ihsânım olmağla bir an akdem mansıbına varup zabt ü rabt-ı memlekete kıyâm eylemen içün işbu emr-i

şerîfim şeref-sudûr olmuştur. İmdi kalkup bir sâ'at mukaddem mansıbın olan Avlonya Sancağı'na varup zabt ü rabt-ı memlekete mübâderet ve zuhûr eden eşkıyânın te'dîb ve tenkîlleriyle ehl-i memleket ve fukarâ-yı ra'ıyyetin emn ü râhatlarına sa'y ü dikkat ve hılâf-ı şer'-i şerîf hareketden mübâ'adet ve her hâletde hıdemât-ı mebrûre vücûda getürmeğe sarf-ı tâb ü tâkat eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı L [Şevvâl] sene [1]155

[91]

318

Basra Eyâleti ilhâkıyla hâlâ Bağdâd vâlisi olan Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki, Sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, sen ırsen ve aslen ve zâten ve neslen Devlet-i aliyye'min sadâkatkâr ve hayr-hâh ve hamıyyet-şi'âr ve sâhib-i intibâhı olmandan nâşî zâtında olan envâr-ı nasfet ve himmet ve âsâr-ı besâlet ve istikâmet-i lâzımesince bu âna değin vedî'a-ı emânet ve kefâletin kılınan eyâlât-ı Bağdâd ve Basra'nın tanzîm-i umûr ve tetmîm-i ahvâl-i cumhûrunda cılve-gir-i mirât olan mesâ'î-i cemîle ve mü'esser-i cezîlenin karîn-i pesendîde-i hümayûnum olup, her hâlde hakkında i'timâd ve i'tikâd-ı şâhânem masrûf ve mebzûl ve bundan böyle dahi senden dîn ü devlet aliyyeme lâıyk ve dâhil-i hayta-i hükûmetinde bulunan ehl-i vilâyet ve fukarâ-yı ra'ıyyetin vücûh-ı cevır ü âzârdan te'mîn ve tatmînlerine mülâyim ve muvâfık nîce nîce hıdemât-ı mebrûre ve etvâr-ı meşkûre zuhûru melhûz ve me'mûl olunduğuna binâ'en bu def'a dahi avârık-ı kâmile- hidîvâne ve avâtuf-ı şâmîle-i mülûkânemden şeref-efzâ-yı sudûr olan hatt-ı hümayûn-ı mevhibet-nümûn mücebince kemâ fi'l-evvel Basra Eyâleti ilhâk ve inzimâmıyla Bağdâd-ı Dârü's-sedâd Eyâleti sana îkâ ve mukarrer kılınmağın zıkr olunan eyâletlerin zabt ü rabtlarına kemâkân ihâle-i miknet-i ibtidâr ve kal'a-i Bağdâd'ın emr-i muhâfazasına ve nizâm ve intizâmının tevsîk ve tensîk bezl-i iktidâr eylemen içün mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile ırsâl olunmuştur. İmdi ol havâlîlerin kâffe-i umûr ve husûsu re'y-ı rezîn-i isâbet-karîn ve tedbîr-i dil-peziir-i sedâd-ı miknetine ihâle ve tefvîz olunduğu ta'rîf ve beyândan müstağnî olmağla, göreyim seni gerek Bağdâd-ı

Dârü's-sedâd ve gerek Basra Eyâletleri'nin kemâ kân zabt ü rabtlarına teşmîr-i sâka kıyâm ve kal'a-ı Bağdâd'ın emr-i muhâfazasına ve esbâb-ı muhâfazaya dâir hâlâtın tesvîye ve tanzîmine nisâr-ı nakdîne-i ikdâm ve ihtiyât olunan cânibde dâ'imâ isticlâb-ı ihtiyâr zımınında merâsim-i azm ü ihtiyâta ra'yyetde sarf-ı mâ-hasal-ı ihtimâm ve celb olunan ahhâr ve âsârı pey der-bâr-ı hılâfet-karâr-ı hüsrevâneme iş'âr ve i'lâm etmen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâsıt-ı L [Şevvâl] sene [1]155

319

Sâbıkân Sivâs vâlisi olup hâlâ Şehrîzor Eyâleti kendüye tevcîh ve ihsânım olan vezîrim Ali Paşa'ya hüküm ki,

Sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, vüzerâ-yı izâmımın yarâr ve kâr-güzârı olmandan nâşî bu def'a avâtıf-ı seniyye-i şâhânemden şeref-bahş-ı sudûr olan hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûnum mücebince Şehrîzor Eyâleti müceddeden tevcîh ve ihsânım olmağla bir an akdem ve bir an mukaddem kalkup ucâleten mansıbın olan Şehrîzor'a varup zabt ü rabt-ı kal'a ve memlekete kıyâm ve mübâderet eylemen için işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde bir kadem akdem yerinden hareket ve doğru yolunda gederek ve uğradığın mahallerde fukarâ-yı ra'yyetden ve ahâli-i memleketden meccânen zâd ve zevâd almayup ve bir ferde zulm ü te'addî etmeyüp fukarâyı himâyet ve sıyanet ve kapun halkının zabt ü rabta dikkat ederek bir an akdem alâ cenâhi'l-isti'câl mansıbın olan Şehrîzor'a varup zabt ü rabt-ı kal'a ve memlekete kıyâm ve mübâderet ve havza-i hükûmetinde olan fukarâ-yı ra'yyeti himâyet ve sıyanet ve hılâf-ı şer'-i şerîf hareketden mübâ'adet ve her hâlde hıdemât-ı mebrûre vücûda getürmeğe sarf-ı tâb ü tâkat eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâsıt-ı L [Şevvâl] sene [1]155

320

Halâ Sivâs beylerbeyisi olan Ahmed Paşa -dâmet me'âliyhû-ya hüküm ki,

Sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ ilehsin, zâtında reşîd ve sadâkatkâr ve yarâr ve gayret-
şi'âr olduğundan gayrı bir iki seneden beru külliyetlü dâire ve etbâ' ile Kerkük
muhâfazasında hıdmet-i muhâfazaya bezl-i iktidâr edüp, şâyeste-i inâyet ve sezâvâr-ı
âtıfet olmanla avârik-ı seniyye-i mülûkânemden şeref-bâhs-ı sudûr olan hatt-ı
hümâyûn-ı şevket-makrûnum mûcebince Sivâs Eyâleti müceddeden sana tevcîh ve
ihşânım olmağın, bir kadem akdem mansıbına varup zabt u rabt-ı memlekete kıyâm
ve iktizâ eden ve umûr-ı mühimmenin temşiyetine ikdâm-ı tâm eylemen içün işbu
emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi kalkup esnâ-i râhda ve uğraduğın
mahallerde fukarâdan meccânen bir nesne almayarak ve kapun halkını zabt u rabt-ı
memlekete mübâderet ve vâkı' olan umûr-ı mühimmenin mu'accelen temşiyet ve
edâsına dikkat ve ahâli-i memleket ve fukarâ-yı ra'ıyyeti te'mîn ve tatmîne bezl-i
miknet ve memleketin ma'mûr ve abadân olmasına ve zuhûr eden eşkıyânın def' ü
ref'leriyle hüsn-i nizâm-ı bilâda sarf-ı tâb ü tâkat edüp, her hâlde hıdemât-ı mebrûre
vücûda getürmeğe ibtidâr ve hılâf-i şer'-i şerîf hareketden ve umûr-ı mühimmenin
temşiyetinde rehâvet ve tekâsülünden ihtirâz ve ictinâb eylemen bâbında fermân-ı âlî-
şânım sâdır olmuştur.

Fî evâsıt-ı L [Şevvâl] sene [1]155

321

Sâbıkân kalgay olan Azamet-Girây-ı Süleymân -zîde uluvvuhû-ya hüküm ki,
Bi'l-fi'l Kırım Hânı Selâmet-Girây Hân -dâmet me'âliyahû- bu def'a vârid olan
tahrîr ve iltimâslarına binâ'en bi'l-iktizâ isnâd kalgaylık hân-ı esbak merhûm Kaplan
Girây Hân-zâde Selîm Girây Sultan -dâme uluvvuhû-ya müceddeden tevcîh ve
ihşânım olup sen ki kalgay-ı sâbık mûmâ-ileyhsin, vilâyet-i Rumili'nde ikâmetini
ihtiyâr eylediğın nâm mahallde sen dahi gelüp ikâmetin husûsunda izn ü ruhsat-ı
şahânem erzân kılınmasını hân-ı müşârun-ileyh cenâbları istid'â etmeleriyle,
müşârun-ileyhin istid'âları üzre kalkup gelüp mahall-i merkûmda ikâmet etmeleri
bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmağın işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl
olunmuştur. İmdi vusûlünde kalkup mübâşir-i mûmâ-ileyh ile doğru mahall-i
merkûma gelüp anda ikâmet ve devâm-ı ömür ve devletim ed'ıyesine mübâderet
eylemen bâbında ()

[92]

322

Erzurum vâlisine ve Karahisâr-ı Şarkî ve () kâdîlarına hüküm ki,
 Eyâlet-i Erzurum'da vâkı' Karahisâr-ı Şarkî Kazâsı ahâlîsinin, Karahisâr-ı Şarkî
 Kazâsı sükkânından Ali Bey-zâde oğlu el-hâc Mehmed ve yazıcısı el-hâc Ömer nâm
 kimesneler ile da'vâları olup, bundan akdem Der-i Devlet-medârıma ref'a ref'a-i
 iştikâ ve da'vâları şer'le görülüp, icrâ-yı hakk olunmak için emr-i âlî ısdâr
 olduğuna binâ'en, mezbûrân ordu-yı Erzurum'a ihzâr ve husemâlarıyla mürâfa'a-i
 şer'-i şerîf olunduklarından mezbûrânın haklarında olan iştikâ, ifk ü iftirâ olup ba'zı
 ashâb-ı ağrâzın tahrîkinden nâşî olduğu zâhir ve mütebeyyin olduğunda hâlâ
 Erzurum cânibi seraskeri vezîrim Ahmed Paşa -edâmallahü teâlâ iclâlehû- mektûb ve
 arzıyla i'lâm ve sen ki müşârun-ileyhsin, mektûbunla iş'âr ve vech-i meşrûh üzre
 serasker-i müşârun-ileyhin huzûruna terâfu' ve Karahisâr-ı Şarkî Kazâsı ahâlîsinin
 vekîllerinden Karahisâr-ı Şarkî nevâhîsinden Yakacık Nâhiyesi karyelerinden
 Mazlûm Karyesi'nden Mehmed ve Güzeyir (?) Nâhiyesi'ne tâbi' Beke Karyesi'nden
 İbrahim ve Hasan ve diğer İbrahim ve Osman ve Akşehir Nâhiyesi'ne tâbi' Uğrunca
 Karyesi'nden Osman ve Süleyman ve Bekir ve Hasan ve Eyyûb ve diğer Süleyman
 ve Halîl ve Ahmed ve Suşehri Nâhiyesi'ne tâbi' Sarı Yûsuf Karyesi'nden Ali ve
 Mindaval Nahiyesi'ne tâbi' Yağbasan Karyesi'nden Ahmed ve Alucra Nâhiyesi'ne
 tâbi' Feykas Karyesi'nden Osman ve Türkmanlardan Yûsuf nâm kimesneler ve nefis-
 i şehîrden Kesane ve Krikor ve Meldon ve Tamraza Karyesi'nden Bağdasar ve
 mukaddisi Mardirus ve mukaddisi ve Varnak nâm zımmîler ve sâ'irlerinden su'âl
 oldukda mezbûrân el-hâc Mehmed ve el-hâc Ömer'in haklarında bundan akdem
 iştikâ ve iki yüz altmış kise akçe da'vâ olunmuş "husûs-ı mezkûrda bizim alâka ve
 medhalimiz yokdur ve da'vâ edenler dahi ba'zı ashâb-ı ağrâzın tahrîkiyle edüp
 haklarında isnâd etdikleri mahz-ı kizb-i sarîhdir ve mezbûrân el-hâc Mehmed ve el-
 hâc Ömer zâtlarında ehl-i ırz ve dâ'imâ fukarâyı hıfz ü hırâsetde ve her hâlde
 cümlemiz evzâ' ve etvârlarından hoşnûd ve râzîlarız" diyü cevâb ve sicill-i mahfûza

nazar olundukda mezbûrânın zimmetlerinde bir akçe zuhûr etmemekle haklarında zuhûr eden da‘vânın cümlesi mahzan ifk ü iftirâ ve bühtân olmağla, ısdâr olunan emrin kaydı terkîn olunmak recâsına arz ve i‘lâm ederüz, diyü iltimâs etmeleriyle, fî nefsü'l-emr husûs-ı mezbûr minvâl-i muharrer üzre olduğuna sen ki Karahisâr-ı Şarkî kādîsı Mevlânâ Abdullah -zîde fazluhû-sun ilmin lâhık olmağla, bi'l-iltimâs sen dahi başka arz etmekle kıbel-i şer‘den verilen i‘lâm-ı şer‘îde isimleri mezkûr Mehmed Bey ve el-hâc Ömer ile terâfu‘larında üzerlerine bir nesne sâbit olmayup, berâat ve zimmetleri zâhir ve ibrâ-yı zimmet eyledikleri verilen hüccet-i şer‘îyeden zâhir olmağla, mukaddemâ haklarında verilen emrin kaydı ref‘ ve terkîn ve hılâf-ı şer‘-i şerîf te‘addî ve rencîde etdirilmemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî evâsıt-ı L [Şevvâl] sene [1]155

323

Hâlâ Bosna vâlisi sadr-ı esbak Vezîr Yeğen Mehmed Paşa'ya hüküm ki, Devlet-i aliyye'm ve Nemçe Devleti beyninde mukaddemâ akd olunan şurût-ı musâlahada nehb ü gâret ve re‘âyâyâ te‘addî olunmak husûsu muhkem men‘ ve mütenebbih olmayup hılâf-ı ahd hareket edenler bulundukları yerlerde ahz ü habs ve mahallinde şer‘le cürümlerine göre iktizâ eden cezâları bilâ-emân icrâ ve haklarından gelinüp ve gasb olunan eşyâ her ne ise ihtimâm ile buldurulup hak ve adl ile sâhiblerine redd etdirülüp, ve zâbit ve başbuğ ve cümle iş erlerine tenbîh ve te‘kîd oluna ki müsâmahadan ihtirâz edüp, sadâkat ve istikâmet üzre ihkâk-ı hakk eyleyüp ve tarafeyn re‘âyâsından müfsid ve gâsıb ve bed-hâh olanlar ile câniblerinde dahi kabûl ve bir vechile himâye olunmamak, bu makûle ehl-i fesâd ve çeteci ve gâretci her kimin re‘âyâsı olur ise olsun her kangı tarafda bulunur ise müstehakk oldukları cezâları tertîb olunup, ihtifâ ederler ise haberleri alunup zâbitleri âgâh ola ki haklarından geline ve zâbit ve baş olanlar dahi bu misillü eşkıyânın haklarından gelinmekte ihmâl ve tekâsül ederler ise mesûl ve mu‘âteb olunup azl ve hakkından geline, diyü Nemçelü'ye i‘tâ olunan ahidnâme-i hümayûnumda musarrâh ve meşrûh iken bu def‘a Devlet-i aliyye'me tâbi‘ olan Sırb re‘âyâsı te‘addî ve tecâvüzden hâlî olmayup ve bundan mukaddemce bir gice nıssfü'l-leylde Nemçe arâzîsinde olan Deyrok (?) nâm karyeye varup mahall-i mezbûrda olan Nemçe zâbitini ahz ve

eşyâsını nehb ve bundan başka Menzel Yakûb nâm adamın hânesini basup, cümle eşyâ ve nukûdını ve ıyâlini ahz ve ba'dehû mesfûrun ıtlâkıçün bin aded kara gurus taleb ve vermeğe kudreti olmadığından akrabâsından istidâneye mecbûr olup ve kezâlik zımmî ahâlîsinden Kostantin nâm adam bir nefer hıdmetkârıyla mesâlihi rüyeti içün Çingâne Adası'na mürûr eder iken Nemçe hudûları dâhilinde mesfûr dört nefer yeniçeri ihâta ve hıdmetkârını cerh etdikden sonra beş yüz kara gurusunu gasb etdikleri ve bundan evvel keyfiyeti Der-sa'âdet'ime i'lâm olunan harâmibaşı bir nefer zımmî kasabını ahz ve hudûd-ı İslâmiye'ye getürür iken ba'zı Nemçelüler tahlîsine sa'y ile darb ü kıtâl vâkı' olmağla, esnâ-yı ma'rekede kasab-ı merkûm ve hıdmetkârı helâk olup, haydûdlar firâr eyledikleri ve bundan gayrı iki ay mukaddem otuz bir nefer Bosnevîler kendü taraflarına ilticâ eden ba'zı Nemçe re'âyâsından mukaddemâ Nemçe'de iken sâkin oldukları mahallerde ba'zı değirmanlarda alâkası olmak bahânesiyle Nemçe hudûduna varup Ester Pınar nâm mahall ahâlîsinin değirmanlarını ahz ve mahallerine nakl eyledikleri ve ba'zı Nemçe re'âyâsı asakirinden iken Gradişka taraflarına firâr ve şurût-ı mu'âhedeye mugâyir kabûl birle bu hâlet-i sâ'ire Nemçe asâkirinin dahi firârlarına vesîle olduğu hâlâ Macaruçe Kraliçesi taraflarından Âsitâne-i sa'âdet'imde mukîm kapu kethüdâsı olan kıdvet-i a'yânî'l-milleti'l-Mesihîyye Petkar -hutimet avâkıbuhû bi'l-hayr- tarafından inhâ ve bu misillüler haklarında ahidnâme-i hümayûnum şurûtu icrâ ve iktizâ edenlerin haklarından gelinüp ve firâr eden Nemçe askerini taraflarına redd ve teslîm ve hudûdların nizâmına sa'y-i belîğ olunmak ve fî mâ-ba'd bu makûle firârîler kabûl olunmayup ve mesfûrlar haydûd ve eşkıyâya şerîk ve reh-nümâ ve Nemçe hudûdlarına îsâl-ı mazarratları hüveydâ olmağla, bundan böyle şekâvetleri men' olunmak bâbında sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, sana ve Belgrad muhâfızına hıtâben evâmir-i alıyyemle keyfiyet sipârîş ve tedbîr olunmasını iltimâs ve istid'â eder hılâf-ı ahidnâme-i hümayûn harekete cesâret edenlerü Nemçe askerîsinden firâr birle hudûd-ı İslâmiye'ye gelenler Belgrad hudûdunda bulunurlar ise teftîş ve tefahhus olunarak ahz ve ele getirülüp haklarında şurût-ı mu'âhedeyi icrâ ve ihkâk-ı hak ve haklarından gelinmesi lâzım gelenlerin haklarından gelinmek ve teslîmi iktizâ edenler taraflarına redd ve teslîm olunma ve fî-mâ ba'd şerâyit-i mu'âhadeye ve hudûdların nizâmına kemâ yenbeğî ri'ayet ve muktezâsına bir hoşca muhâfaza ve himâyet olunmak bâbında Belgrad muhâfızı Vezîr Mustafa Paşa'ya mufassal ve

meşrûh başka emr-i şerîfimle tenbîh ve te'kîd olunmağla, imdi sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, işbu emr-i şerîfim vusûlünde sen dahi ber-vech-i muharrer mugâyir-i şurût-ı musâlaha şekâvet [93] ve harekete cesâret eden sâlifü'z-zıkr haydûdlardan ve sâ'irlerden Bosna hudûdunda bulunanları gereği gibi teftîş ve tefahhus ederek alâ eyyi-hâl elbette ve elbette ahz ve Nemçelüden gasb ve gâret eyledikleri emvâl ve eşyâyı buldurdup bi't-tamâm defterile hudûda karîb bulunan Nemçelü ceneraline ve yâhud zâbitânına teslîm ve o makûlelerin ber-mûceb-i şurût-ı musâlaha muhkem haklarından gelüp ve Nemçe askerîsinden firâr birle Bosna hudûduna gelmiş var ise anlar dahi bulup ahidnâme-i hümayûn muktezâsı üzre Nemçelü taraflarına redd ve teslîm edüp ve fî mâ-ba'd mugâyir-i şurût firâr ile gelenleri kabûl ve himâyet etmeyüp ve hudûdların nizâmına ve tarafeynin âsâyış ve itmînânına kemâ hüve hakkahû ri'âyet ve mugâyir-i şurût-ı mu'âhede harekete cesâret edenleri zecr ve tenkîl birle def' ü ref'a mübâderet ve dâ'imâ şerâyit-i musâfâtın istikrârına ihtimâm ve dikkat ve bu husûsların ahidnâme-i hümayûnum mûcebince temşiyet ve itmâmına Der-i Devlet-medârıma i'lâm ve işâret eyleyüp hâsılı Devlet-i aliyye'me tâbi' olanlar taraflarında fî mâ-ba'd şurût-ı ahidnâme-i hümayûna mugâyir Nemçelü câniblerine zerre kadar te'addî ve tecâvüz olunmasına aslâ ve kat'â rızâ-yı hümayûnum olmamağla, bu mehâmm-ı hatîrde sen dahi mezîd-i ikdâm ve işbu fermân-ı âlî-şânımın icrâ ve tenfîzine vüfûr-ı ihtimâm ve ser-mû ihmâl ve tekâsülünden gâyetü'l-gâye ittikâ-i tâm olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı L [Şevvâl] sene 1155

324

Bir sûreti

Belgrad muhâfızı Vezîr Mustafa Paşa'ya vech-i meşrûh üzre

325

Hâlâ Bosna vâlisi Vezîr Yeğen Mehmed Paşa'ya hüküm ki,

Devlet-i aliyye'mle Nemçelü Devleti beyinde mukaddemâ mün'akıd olan musâlaha şurûtunda iki devletin tüccâr tâ'ifesi tarafeyn memâlikinde âminen ve sâlimen kendü

hâllerinde ticâret edenler Rum İmparatorluğu'na tâbi' vilâyetlerinde tüccâr ve re'âyâlardan her kankı milletden iseler berren ve bi'l-istiklâl kendü sefîneleriyle bahren bu güne değin mu'tâd olan vech üzre bayrak ve patentesiyle [Me]mâlik-i mahrûse'me kendü hâllerinde gidüp ve gelüp alış veriş edüp ve bu güne değin verilügelan gümrüklerin verdikden sonra bir dürlü rencîde vü remîde olunmayup himâye olunmaları, Rum İmparatoru'nun memâlikine râhil olan Devlet-i aliyye'm re'âyâsı ve tüccârına dahi bu vech ile mu'âmele oluna ve Devlet-i aliyye'm tüccârından Nemçe memleketlerinde ticâret edenler her hâlde mahmî ve mahrûs kılınalar diyü musarrah ve meşrûh olup, lâkin bu hılâlde Devlet-i aliyye'me tâbi' ba'zı tüccâr tâ'ifesi Nemçe hudûdlarına varduklarında mu'tâd üzre lazate mahallerine varduklarında ahidnâme şurûtı üzre göturdükleri emti'anın gümrüğünü edâ eylemek üzre iken mücedded resm-i gümrüğü edâ eylememek kasdıyla tarîk-ı câhdan ani'l-inhirâf ve mahfî tarîkden Nemçe hudûduna duhûl ve bir takrîb ile veya hastalık sirâyetine ve adem-i emniyetine bâ'is ve bâdî olduğunu hâlâ Çeh ve Macar Kraliçesi tarafından Âsitâne-i sa'âdet'imde mukîm kapu kethüdâsı olan kıdvat-i a'yânî'l-milleti'l-Mesihîyye Petkar -hutime avâkıbuhû bi'l-hayr- inhâ ve bu misillüler def' ü ref' ve hudûdların nizâmına kemâ yenbeğî ri'âyet olunmak bâbında sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, sana ve Belgrad muhâfızına hitâben evâmir-i aliyyem sudûrunu istid'â etmekle, husûs-ı mezbûr Belgrad muhâfızı vezîrim Pîr Mustafa Paşa'ya başka emr-i şerîfimle tenbîh olmağla, sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, sen dahi Bosna Eyâleti'nde ticâret tarîkiyle Nemçe diyârına âzim olan Devlet-i aliyye'm tüccârı fî mâ-ba'd ber-vech-i mu'tâd emti'alarıyla doğru lazate ta'yîn eyledikleri mahallere varup ahidnâme-i hümayûn verdikleri üzre gümrüklerin edâ edüp, mu'tâda mugâyir tarîk-i câhdan udûl ve inhirâf eyleyüp ve mahfî tarîkden Nemçe hudûdlarına gitmeyüp, her hâlde mu'dât üzre hareket eylemelerin muhkem tenbîh ve te'kîd ederek tüccâr mâddesini mu'tâda muvâfık vech üzre tesvîye ve tanzîmine mübâderet ve hudûdların nizâmına ale'd-devâm nezâret edüp, musâlâha-i merkûmeye halel verecek hâletden külliye ref' ü def'ına ikdâm ve şurût-ı musâfâtın devâm ve istikrârına fevka'l-gâye ihtimâm-ı tâm eylemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Bir sûreti

Belgrad muhâfızı Vezîr Pîr Mustafa Paşa'ya Belgrad hudûdlarında

[94]

Karaferye kâdîsına ve mübâşir ta'yîn olunan () -zîde mecduhû-ya hüküm,
Vodina Kazâsı sâkinlerinden sâbıkâ Alaybeyi olan Mustafa ve mûta'allıkâtından el-hâc Halîl nâm kimesneler için kazâ-i mezbûrun kırk beş senesinden elli senesine gelince â'idâtlarından olan cizye cibâyeti ve avâriz ve nüzûl ve güherçile ve imdâd-ı seferiyye ve hazariyyeden tevzî' defterinden ziyâde nesne almışlardır, diyü kazâ-ı mezbûr ahâlîsi iştikâlarıyla bundan akdem mübâşir ma'rifetiyle sâdır olan emr-i şerîfim mücebince Selanik kâdîsı huzûrunda bi'd-defâ'ât mürâfa'a-i şer' olundukda, mezbûrânın üzerlerine bir nesne ziyâde olmayup, husemâları bi-hasebi'l-şer' men' ü def' olunduğun ve hüsn-i hâzırîn Selanik kâdîsı el-hâc İbrahim -zîde fazluhû- ile Karaferye kâdîsı Arifî el-hâc Ahmed ve sâbıkâ Vodina kâdîsı Hüseyin ve nâ'ibi Ahmed Vehbî başka başka arz-ı hâllerini ve mazmûnlarını Vodina Kazâsı ahâlîleri iki kıt'a mahzarlarıyla tasdîk ve te'yîd eyleyüp, lâkin hâlâ Vodina Kâdîsı Abdullah -zîde fazluhû-nun arzı ve Vodina ahâlîsinin bir kıt'a mahzarları bunların hılâfını nâtık olup ve mezbûrân Mustafa ve el-hâc Halîl dahi arzlarında elli üç ve elli beş senelerine mahsûben kazâ-i mezbûrun cizyesi cibâyetini ve nüzûl ve avâriz ve güherçile ve imdâd-ı seferiyye ve hazariyye mâllarının cem' ve tahsîli uhdemizde olmağla, taraf-ı şer'den verilen tevzî' defteri mücebince her kesin hissesine isâbet edeni edâ eylemek lâzım iken şirrete sülûk ve bizlerden ziyâde aldılar, diyü iddi'â ve sâdır olan iki kıt'a emr-i şerîf ile bir def'a Selanik kâdîsı ve bir def'a Sofya kâdîsı huzûrlarında mürâfa'a olduğumuzda üzerlerine şer'an bir nesne sâbit olmamağla, re'âyâ ibrâ'nı nâtık huccet-i şer'iyye vermişken, re'âyâdan ba'zı şerîrleri mukaddemâ kazâlarında nâ'ib olup, hâlâ Yenice-i Vardâr nâ'ibi olan Ahmed nâm nâ'ib ile yekdil ve ma'ân olmak üzre emr-i âlî ısdâr ile özür murâd ederler, diyü inhâ ve ihkāk-ı hak olunmasını istihâm ve istid'â etmeleriyle, bu takdîrce tarafeynin

özürleri birbirine mugâyir olup ıstibâh vâkı‘ olduğuna binâ’en husûs-ı mezbûru ber-muktezâ-yı şer‘-i mutahhar rü’yet eylemek üzre sen ki Karaferye kâdîsı Mevlânâ mûmâ-ileyhsin, mevlâ olman için bi’l-fi’l şeyhülislâm ve müftî’l-enâm olan Mevlânâ es-Seyyid Mustafa -edâ mellâhu te‘âlâ fezâilühû- işâret etmeleriyle, işâretleri mûcebince bu husûsa müstekıllen mevlâ olup, ta’yîn olunan mübâşir-i mûmâ-ileyh ma‘rifetiyle bu tarafda mevcûd olanlar dahi mahalline ihzâr ve şer‘ ile tarafeynin da‘vâları hakk ve adl üzre görölüp ber-muktezâ-yı şer‘i kavîm ihkāk-ı hakk ve vâkı‘-ı hal sûret-i sicillâtlarıyla arz olunmak bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

Fî evâsıt-ı L [Şevvâl] sene 1155

328

Sivas Eyâleti’nde vâkı‘ kâdîlara hüküm ki,
Mustafa -zîde mecduhû- Südde-i sa‘âdetime arz-ı hâl edüp kapu kethüdâsı olduğu emîr-i ümerâ’i’l-kirâm sâbıkâ Şehrîzor beylerbeyisi Ahmed Paşa -dâmet me‘âliyhû- ya avâtıf-ı alıyyemden işbu bin yüz elli beş senesi Şevvâlinin on ikinci gününden Sivâs Eyâleti tevcîh ve ihsanım olmağın, mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh mansıbına gelinceye değin Sivas a’yânından Zaralı-zâde Mehmed -zîde mecduhû- mütesellim nasb ü ta’yîn olmağla, eyâlet-i mezkûreyi zabt ü rabt ve mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh tarafına âid olanı ahz ü kabz etdirilmek bâbında hükm-i hümayûnum sudûrunu istid‘â etmeğın, vech-i meşrûh üzre mütesellim-i merkûma zabt etdirilmek bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

Fî evâsıt-ı L [Şevvâl] sene [1]155

329

Tecdîd olunmuşdur. Der-şikâyet.

Fî evâhır-ı S[afer] sene [1]169

Kudüs-i Şerîf mollasına ve Kudüs-i Şerîf Sancağı mütesellimine hüküm ki,

Hâliyâ Bâbü's-sa'âde ağası olan İbrahim Ağa -dâme uluvvuhû- arz gönderüp, ağa-yı müşârun-ileyhin taht-ı nezâretinde olan evkâfdan Kudüs-i Şerîf'de vâkı' merhûm ve mağfûrun leh Sultan Süleyman Hân -tâbe serâhu- evkâf-ı şerîflerine hâsıl-ı kayd olunan Kamâme nâm kilise dâhilinde Rum ve Ermeni ve Efrenci tâ'ifelerinin merkad-ı Hazret-i İsâ -aleyhisselâm- zu'm etdikleri mahallin binâsı kadîm ve el-yevm mevcûd ve Rum ve Ermeni ve sâ'ir tâ'ifelerin Memâlik-i mahrûseminden varan (...) âyîn-i bâtılaları üzre ancak mahall-i mezbûrda olan binâ-i kadîmine i'tikâdları olup ve vakf-ı mezbûrun vezâif-i mürtezika ve mesârif-i imâret-i âmme ve rikâbiyye îrâdları Kamâme mahsûlüne münhasır iken, bu sene-i mübârekede Efrenc tâ'ifesi memleketlerinden mücessem pulat putlar ve taşlar nakl ve merkad-i Hazret-i İsâ -aleyhisselâm- ittihâz eyledikleri binâ-i kadîmi bilâ-emr-i şerîfim hedm ve bu mahall-i atîkîn türâb ve ahcârını memleketlerine nakl murâd eyledikleri Yafa emîni olup Kamâme mütevellîsi olan () -zîde kadruhû- tarafından ihbâr ve inhâ ve zümre-i mezbûrûnun ihtilâl üzre oldukları sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin, tarafından dahi i'lâm olunmağın, Ermeni ve Rum ve Efrenc tâ'ifesi kadîmisi üzre âyînlerin icrâ ve âhar tâ'ife âharların mahallerine kadîme mugâyir ta'arruz etdirilmeyüp ve mahall-i merkûma efrenc tâ'ifesi tarafından vaz'-ı kadîmi hedm ile tebdîl ve tağyîr ve vaz'-ı kadîmine mugâyir binâ ihrâz ile vaz'-ı yed etdirilmemek için siz ki mûmâ-ileyhimsiz, size hıtâben emr-i şerîfim sudûrunu istid'â etmekle, Dîvân-ı hümâyûn'umda mahfûz kuyûd-ı ahkâma mürâca'at olundukda, milel-i Efrenc ve Rum ve Ermeni tâ'ifelerinin beynlerinde nizâ' olunmayup ve ziyâretgâhlarını herkes kadîmîsi üzre ziyâret edüp vel-yevm milel-i Rum ve Ermeni ve Efrenc tâ'ifelerinin tasarruflarında bulunan yerler ve manastırlar husûslarında âhar tâ'ife âharlarına ta'arruz eylemeyüp ve her gûne umûrlarında birbirlerine te'addî etmemeleriçün yüz elli iki senesinde mufassal ve meşrûh Rum ve Ermenî tâ'ifelerine ve Kudüs-i Şerîf'de mukîm Efrencîlû râhiblerinin bağçe kurbunda vâkı' zahîrelerini hıfz eyledikleri iki aded mahzen ve Franca ziyâretcilerini iskân etdirecek iki bâb odaları harâbeye (..) olduğundan iki sene mukaddem ma'rifet-i şer'le keşf ve hüccet-i şer'iyye ve mûcebince ta'mîr ve tersîm olunup, lâkin Devlet-i aliyye-i dâimü'l-karârım ile musâfât üzre olan Ferencelû ve ittihâdımız düvel-i sâ'ireye kıyâs olmamağla, fakat bu mâddeye müsâ'ade olunup bunun için te'addî ve rencîde olunmamak ve lâkin fî mâ-ba'd vâli ve mütesellim buyruldu ve keşf hucceti ile bilâ-fermân-ı hümâyûnum

bu misillü ta'mîrâta dahi ruhsat ve cevâz gösterilmemek için yüz elli dört senesinde Francalu tarafına dahi başka başka evâmir-i şerîfem verildiği mestûr ve müfîd bulunmağın, mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim ve vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki, vusûl buldukda bu bâbda mukaddemâ ve hâlen sâdır olan evâmir-i şerîfem müceblerince amel dahi siz ki mevlânâ ve mütesellim-i mûmâ-ileyhümâsız, milel-i Efrenc ve Rum ve Ermeni tâ'ifeleri beynlerinde nizâ' olunmağın ve ziyâretgâhlarını herkes kadîmisi üzre ziyâret edüp vel-yevm milel-i Rum ve Ermeni ve Efrenc tâ'ifelerinin tasarruflarında bulunan yerler ve manastırlar husûslarında âhar tâ'ife âharlarına ta'arruz ve birbirlerine te'addî ettirilmeyüp ve mukaddemâ ta'mîrâtına ruhsat-ı hümâyûnum erzân kılınan Ferenc râhiblerinin zahîrelerini hıfz etdikleri iki aded mahzen ve ziyâretcilerini iskân etdirecek iki bâb odaların ta'mîrinden mâ-adâ vâli ve mütesellim buyruldu ve keşf hücceti ile fî mâ-ba'd bilâ-emr-i şerîf ruhsat ve cevâz gösterilmeyüp, mukaddemâ sâdır olan evâmir-i şerîfem müceblerince amel ve hareket eylesiz şöyle bilesiz.

Fî evâhır-ı L [Şevvâl] sene 1155

[95]

330

Karahisâr-ı Sâhib ve Bolvadin ve Barçın ve Nevâhi-i Barçınlu Kazâları'nın kuzât ve nüvvâb ve mukaddemâ mübâşir ta'yîn olunan Ebû Bekr ve Karahisâr-ı Sâhib mütesellimine ve Derbend zâbitlerine hüküm ki,

Bundan akdem Bolvadin menzilinden süvâr ve Yakaagıl nâm mahâlde emvâl ve eşyâları gasb olup kendüleri mecrûh olan Çukadâr ve Tatarların emvâl ve eşyâlarını gâret eden Musacalı Cemâ'atî'nden Cerîd-oğlu İbrahim ve Usta Halîl ve Ağzığri İsâ ve Gök Oğlan ve sâ'ir cemâ'at-i mezbûrdan dokuz nefer mikdârı cemâ'at-i mezbûr ahâlîlerinden tefahhus ve ahz ü kabz ve emvâl-i mağsûbe ba'de't-tahsîl keyfiyet i'lâm olunmak bâbında mübâşir mûmâ-ileyh bundan akdem ısdâr ve ırsâl kılınan emr-i şerîfime imtisâlen mütesellim ve mübâşir mûmâ-ileyhi ve derbend ahâlîleri ve cemâ'at-i mezbûrenin sâkin oldukları kazâyâ varup, ahâlî-i cemâ'at bi'd-

defa'ât mürâsele ile şer'-i şerîfe da'vet olunduklarında, bi'l-küllîye itâ'at-i şer'-i şerîf ve inkıyâd-ı emr-i münîf etmediklerinden gayrı pür-silâh tecemmu' ve muhârebeye ve mukâteleye tasaddî eyledikleri bu def'a mübâşir ve mütesellim mûmâ-ileyh ile kâdîlar tarafından arz ve i'lâm olunmağla, bu gûne hareketleri te'dîb ve tenkîlleri egerçe iktizâ etmiştir. Ancak bu emr-i şerîfim () ile vâsıl olduğu anda siz ki mûmâ-ileyhimsiz, cümleiniz bi'l-ittifâk hareket ederek cemâ'at-i mezkûrenin söz sâhiblerine ve zâbit ve ihtiyârlarına haber gönderüp eger içlerinden zikr olunan şakîleri tutup bilâ nizâ' sizlere teslîm ederler ise febihâ ve illâ bu def'a dahi tenbîh vermekde ta'allül ve muhâlefet sûretini gösterirler ise üzerlerine varılup, eşkıyâları ahz ve mâlları redd ve mukâta'âtına zamm ve kendüleri ehl ü iyâlleriyle Rakka'ya nefy ve iskân olunacakları ve Başmuhâsebe'den defteri dahi ihrâc olmağla, adem-i itâ'atleri i'lâm olduğu üzre bilâ-te'hîr Rakka'ya iskânına mâllarıyla ilhâk kılınmak üzre emr-i şerîfim sâdır olduğu ukâlâsına bir hoşça ifhâm ve sonra giriftâr olacakları nedâmet ve pişmanlığın fâidesi olmayacağını dahi gereği gibi i'lâm edüp, bu siyâk üzre eşkıyâ-yı merkûmeyi kendülerden terğîb ve terhîb zımnlarından taleb ve teslîm ettikleri sûretde mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfimin mazmûnu üzre amel ve hareket lâkin bu def'a dahi eşkıyâ-yı merkûmeyi vermeyüp, muhârebeye tasaddî ederler ise haklarında sebkât eden va'îdât-ı şedîde-i pâdişâhânem icrâ olunmak üzre keyfiyyeti Der-sa'âdet'ime inhâ ve nâ-mülâyim bir nesne hudûsundan gâyetül-gâye ittikâ olunmak bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

Fî evâhır-ı L [Şevvâl] sene 1155

331

Van beylerbeyisi Süleyman -dâme ikbâluhû-ya ve Van kâdîsına hüküm ki, Memâlik-i mahrûse'mde olan fukarâ-yı ra'yyete ve ahâlî-i memlekete vechen mine'l-vücûh zulm ü te'addî olunmayup, cemî' te'addiyât ve mezâlimden himâyet ve sıyânet ve te'lîf-i kulûblarıyla râhat ve itminânlarına ihtimâm ve dikkat olunmak üzre bundan akdem hatt-ı hümayûnumla mu'anven evâmir-i şerîfem ısdâr ve irsâl olunup ve fukarânın her hâlde âsûde veistirâhatları matlûb ve muktezî iken maktûl Üçüncü-zâdenin levendât ve ağvât makûleleri, paşalara mahsûs olan serâyin ve hânlarda tavnîn olunmayup, kadîme mugâyir mahalle arasında ibâdullâhın menzillerine

kondurulup ve ahâlîden ve asâkirden müdde'î arz-ı hâl verdiği on guruş da'vâ ancak elli guruş ve yüz guruş mübâşiriye alınup ve ibâdullâhın bağçe ve tarlalarına atlar naklolup ve (..) saman ve otlak celbi için karyelere gitdikde re'âyâ fukarâsına dürlü dürlü cevır ü eziyet ile tekellüfât-ı mâ-lâ yutâk tahmîl olunarak ahâlîlerinin tâkatları kalmadığı bu def'a ahâlî-i Van tarafından mehâzir birle i'lâm ve mezâlim-i mezkûrenin def' ü imhâsı için emr-i şerîfim sudûrunu istid'â veistirhâm olunmuş, mukaddemâ hatt-ı hümayûnumla mu'anven şeref-bahş-ı sudûr olan adâlet-nâme-i mülûkânem üzre mezâlim-i mezkûr bi'l-külliyet def'i ve zamân-ı adâlet-ünvânımda ahâlî ve re'âyâsının te'lîf-i kulûblarıyla tavtûn-i bâllerine sa'y ve ihtimâm olunmak fermânım olmağın mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr () ile irsâl olunmuştur. İmdi siz ki mîr-i mîrân ve mevlânâ-yı mûmâ-ileyhümâsız, sedd-i serîr-i İslâmiye'den olan Van ahâlîsinin ve re'âyâsının bu gûne mezâlim ve te'addiyât ile rencîde vü remîde olunduklarına kat'an rızâ-yı hümayûnum olmamağla, min-ba'd levendât ve etbâ' makûlesi mahalle arasında menzillerden sâkin olmayup paşalara mahsûs olan serâyîn ve ikâmet münâsib olan mahallerde ikâmet edüp ve karyelerde müft ü meccânen otlak ve saman alunmayup satanlardan narh-ı rûzî üzre iştirâ olunup ve bir ferdin bağçe ve tarlası aralarında at ve nakletmeyüp ve mevrû'atları çektilirmeyüp ve on guruş da'vâ için hılâf-ı şer' ve kânûn elli ve yüz guruş mübâşeret alunmayup ve kul tâ'ifesinin da'vâsı zuhûrunda zâbitleri ma'rîfetleriyle görölüp, hâsılı hılâf-ı şer' ve kânûn bir ferde zulm ü te'addî olunmayup, bu gûne mezâlim ve te'addiyât külliyyet ile ref' ü izâle olunup fî mâ-ba'd düstûr'l-amel tutulmak üzre işbu emr-i şerîfim sicill-i mahfûza sebt ü kayd ve dâ'imâ mazmûn-ı münîfi ile amel ve hareket ve hılâfına ruhsat ve cevâz gösterilmemekden be-gâyet hazer ve mücânebet ve Van Kal'ası ahâlîsinin ve kurâ ve nevâhîsinde sâkin ve kâtın olan ibâdullâhın ârâmîş ve râhatlarına sarf-ı makdûr olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâhır-ı L [Şevvâl] sene [1]155

Kayseriye mollasına hüküm ki,

Süleyman -zîde kadruhû- südde-i sa'âdetime arz-ı hâl edüp, kapu kethüdâsı olduğu hâlâ Van muhâfazasında olan emîrül-ümerâ'i'l-kirâm Murtazâ -dâme ikbâluhû-nun ber-vech-i arpalık mutasarrıfı olduğu Kayseriye Sancağı elli beş senesi Şevvâli guresinde zabt eylemek üzere Pîr Mustafa -zîde kadruhû- müteselim nasb olunub, livâ'-i mezbûr mütesellimliği târîh-i mezkûrda merkûma zabt ü rabt ve tarafına âid olanı ahz ü kabz etdirilmek bâbında emr-i şerîfim recâ eylediği ecilden vech-i meşrûh üzere amel olunmak ()

Fî evâhır-ı L [Şevvâl] sene [1]155

Aydın muhassılı Vezîr Mehmed Paşa'ya () kâdîsına hüküm ki,

Karesi Sancağı'nda Sındırgı Kazâsı'na tâbi' Karagöz Karyesi ahâlîsinden Halîl Ağa-oğulları demekle ma'rûf İbrahim ve Mehmed nâm kimesneler mukaddemâ kazâ-i mezbûr ahâlîlerinden Bayrakdâr ve Temürçi Hüseyin ve Musâ ve İbrahim ve Enehan nâm kimesneleri ta'arruz-ı katl ve emvâllerin gasb ve ba'dehû Nevâhî Kazâsı'nda Buracuk Karyesi'nde Arab-oğlu İsmâil nâm kimesnenin yanına firâr etmişler iken, bu def'a dahi otuz kırk nefer mikdârı eşkiyâ ile kazâ-i mezbûra gelüp ahâlîlerinden beş nefer kimesneyi ta'arruz-ı katl edüp, da'vet-i şer' olunduklarında, itâ'at-i şer'-i şerîf eylemediler, diyü bu vechile mezbûrların sû'-i hâlleri i'lâm ve i'lâmlar Der-sa'âdet'ime egerçe vâsıl olup ve lâkin mezbûr İbrahim için Bergama voyodasının hıdmetinde iken voyvoda-i merkûmun ma'rifeti ve Karesi Sancağı mutasarrıfının buyrulduğı ile birkaç eyyâm ikâmet için hânesine geldikde Sındırgı a'yânından Tuzlu Köylü Hasan-oğlu Mustafa ve karındaşı Ali ve ammisi oğlu Halîl ve Bölükbaşıoğlu Mehmed ve Baba Köylü Hacı Bekir'in mezbûr İbrahim'e ğaraz-ı dünyeviyyeleri olmakdan nâşî iki yüz mikdârı tüfenk-endâz ile hânesini basup, mezbûr İbrahim karındaşı mezkûr Ali ile muhârebe ve hâne-i mezbûrî ihrâk ve iki nefer sabiyye kızları ve bir nefer sabî veledi muhterik olduğundan gayrı hâne-i merkûmenin ittisâlinde olan on iki hâne ve anbârları ve derûnlarında mevcûd bi'l-

cümle emvâl ve eşyâları ihrâk-ı bi'n-nâr olduğu dahi ihbâr ve inhâ olunmağla, iki tarafın dahi hılâf-ı şer'-i şerîf bu gûne hareketleri rızâ-yı şerîfeme mugâyir olmak hasebiyle tarafeyn huzûr-ı şer'a ihzâr ve şer'le görölüp, katl ve gasb mâddeleri şer'an sâbit oldukda iktizâ edenlerden tahsîl ve alâ eyyi-hâl ihkāk-ı hakk ve yaramazlar ahz ve arz olunmak fermânım ve bu husûsun hakkâniyet ve adâlet vechile temşiyet ve icrâsı sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, hasseten senden matlûb-ı hümayûn olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde tarafeynin bi-eyyi vechin-kân ma'rifetle ahz ve mübâşir mûmâ-ileyh ma'rifetiyle huzûr-ı şer'a ihzâr ve âhar-ı tarafeyn kat'an gadr ve himâye olunmayarak, hakkâniyet ve adâlet üzre keyfiyetleri şer'le görölüp, katl ve gasb mâddeleri ber-muktezâ-yı şer'-i kavîm muvâcehe-i husemâda şer'an sâbit ve zâhir oldukda, îcâb ve iktizâ edenlerden ma'rifet-i şer'le tahsîl ve ihkāk-ı hak ve içlerinden yaramaz olanları ahz ve keyfiyetleri i'lâm olunup, ba'dehû ne gûne emr-i şerîfim vârid olur ise muktezâsıyla amel ve hareket ve hılâfından şer'-i şerîf ne gûne (..) ve âhar tarafa bir dürlü gadr ve himâyeden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım yazılmışdır.

Fî evâhır-ı L [Şevvâl] sene 1155

334

On bin guruş imdâd-ı seferiyye tahsîl olunmağla emr-i şerîf yazılmışdır.

Evâ'il-i L [Şevvâl] sene [1]156

Van Eyâleti'nde vâkı' kâdîlara hüküm ki,
Hâlâ Van beylerbeyisi emîrül-ümerâ'i'l-kirâm es-Seyyid el-Hâc Süleyman -dâme ikbâluhû- südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp, serhâdât-ı mezbûremden Van Eyâleti'nin cevânib-i erba'ası Kürdistan ve re'âyâsı hoşnişîn olmağla, merhûm ve mağfûrun leh Sultan Süleyman Han Gâzî -tâbe serâhû- zamânında re'âyânın keyfiyet-i hâllerine vukûfundan nâşî merhameten imdâd-ı hazariyye ve seferiyyeden mu'âf ve müsellemler olup, bu âna değin verdikleri yoğiken, birkaç seneden beru üzerlerine imdâd-ı hazariyye ve seferiyye ihdâs olunduğundan bi'l-cümle re'âyâ ve

berâyâ perâkende ve perîşân ve kurâları hâlî ve harâb olmağla, meşakkatde ve perîşan olan re‘âyâları cem‘ ve tavnî ve kemâ fi’l-evvel kânûn-ı kadîm üzre hâllerine merhameten eyâlet-i merkûme re‘âyâları imdâd-ı hazariyye ve seferiyyeden mu‘âf ve müsellemler olup ba‘de’l-yevm tekâlif-i mezbûre tarh olunmamak içün emr-i şerîfim verilmek recâsına mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh arz eylediği ecilden vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı L [Şevvâl] sene [1]155

335

Karahisâr-ı Sâhib sükkânından Ömer Paşa-zâde Ali -zîde mecduhû-ya hüküm ki,
Sen ki mûmâ-ileyhsin, vezîr-i a‘zam ve vekîl-i mutlağî taraflarından mukaddemâ Kütahya’da yedine re’y buyrulduzu verilüp, cerâyim-i güzeştan dahi karîb-i afv olduğuna binâ’ en sen dahi hânende ikâmet ve ba‘dehû livâ’-ı Karahisâr’a mütesellim olup, azlinden sonra dahi kendü hâlinde hânende oturur iken ba‘zı gûne vâhimeye tebâ’iyyet ve gûyâ “ katlime fermân-ı âlî sâdır olmuştur” diyü giriftâr-ı vahşet ve havfda olduğuna binâ’ en bu def‘a mektûbunla i‘lâm ve cürmünün afv olunması bâbında ref‘a ref‘a istirhâm etmişsin, sadr-ı ekrem-i mûmâ ve müşârun-ileyhin mukaddemâ yedine verdikleri re’y buyrulduzu makbûl ve mu‘teber olmak hasebiyle mezbûr bir dürlü havf ve haşyet ve bir gûne fikr ve endîşede olmayup, cürmün var ise dahi merhameten külliyyen afv ve safh olduğunu müş‘ir yedinde sened olmak içün mahsûsen işbu fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. Vusûlünde mazmûn-ı münîfi üzre amel ve hareket () [nâm karyede çiftliğinde ikâmet edüp] devâm-ı ömr ü devletim ed‘iyesine müdâvemet etmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı L [Şevvâl] sene [1]155

Dergâh-ı mu'allâm kapucibaşlarından olup Gümüşhâne emîni olan Mehmed -dâme mecduhû-ya ve şikk-ı sâlis pâyesiyle Keban Ma'deni emîni olan Abdullah -zîde mecduhû-ya ve Kemah ve Kuruçay ve Gercanis kâdîlarına hüküm ki,

Erzurum Eyâleti'nde Kemah ve Gercanis ve Kuruçay Kazâları re'âyâları birkaç seneden beru gönderilen asâkir ve vülâtın iyâb ü zehâblarında ve mübâyâ'ası fermânım olan zahâir tedârikinde olan aczlerinden ve vâliler taraflarından gelen mübâşirlerden cümlesi perâkende ve perîşân olmalarıyla, Keban Ma'deni'ne lâzım gelen iki senelik kütük için aldıkları akçe zimmetlerinde olmak hasebiyle ma'denin perîşânlığına bâ'is ve mâl-ı mîrîye kesri âşikâr olduğundan gayrı, zirâ'at ve hirâset eden re'âyâ bulunmadığından Erzurum'da olan asâkir bakliyâtı husûsunda kahta sebep olmağla, kütük ve zahâir tedâriki ve nizâm-ı hâlleriçün zıkr olunan kazâların üç ayda bir def'a Erzurum vâlileri tarafından fûruht olunan subaşılık bedel-i iltizâmı olan iki yüz elli guruşa elli guruş dahi zamm ve altı aylık altı yüz guruş ve diğer altı aylık için ispençe ve subaşılık hâsıl olmak üzere dokuz yüz guruş ile mecmû'ı bin beş yüz guruş ve be-her sene Erzurum vâlilerine imdâd-ı seferiyye ve hazariyye için viregeldikleri yedi bin guruş ba'dehû Gümüşhâne emînlerine edâ ve teslîm eylemek üzere ta'ahhüd ve başka başka huccet-i şer'iyye verüp ve meblağ-ı merkûm hâlâ Gümüşhâne emîni tarafından Erzurum vâlilerine verilmek ve Keban Ma'deni lâzımesinden olan otuz bin aded kütüğü sâ'ik ve râ'ici üzere Keban Ma'deni emîni tarafından akçesi teslîm olundukda ma'rifet-i şer'le kabz ve vakt ü zamânıyla Kemâh karşusunda Fırât Köprüsü nâm mahalle nakl ve vazîfe-i me'mûre edâ etmek üzere bin yüz elli altı senesi Muharremi gurrelerinden perîşân olan re'âyâ yine yerlerine nakl ve iskân ve Erzurum vâlileri tarafından kendülere mübâşir gönderilmek ve da'vâları murâfa'a olundukda, kazâlarında şer'an görölüp buyruldu ile adam ihzâr olunmamak üzere mübâşir ta'yîn ve evâmir-i şerîfem verilüp, şurût-ı mezkûr düstûru'l-amel tutulmak üzere Erzurum'da sicill-i mahfûza kayd etdirilmek için mârrü'z-zıkr Kemah ve Gercanis ve Kuruçay Kazâları re'âyâları istirhâm etmeleriyle istid'âları üzere iktizâ eden evâmir-i şerîfem tahrîr olunmak için fermân-ı âlî-şânım sâdır olmağın mûcebince subaşılık ve ispençe hâsılı bin beş yüz guruşunu ve imdâd-ı hazariyye ve seferiyye için be-her sene yedi bin guruş ba'dehû Gümüşhâne emînine teslîm

eylemek üzre huccet-i şer'îyye olunup, emîn-i mûmâ ileyh meblağ-ı mezbûru iki taksît ile Erzurum vâlilerine edâ ve Kebân Ma'deni için otuz bin aded kütüğün sâ'ik ve râyici üzre bahâsında mukaddemâ emniyyetle ahz ve ol mikdâr kütüğü vakt ü zamânıyla kabzına me'mûra teslîm etmek üzre yüz elli altı senesi Muharremi guresine dek perîşân olan re'âyâ yerlerine nakl ve iskân ve zikr olunan Kemâh ve Gercanis ve Kuruçay Kazâları'na Erzurum vâlileri tarafından mübâşir götürülmemek ve vâkı' olan da'vâları kazâlarında şer'an görölüp, buyrulduları ile adam ihzâr olunmamak üzre bast olunan şurût Erzurum'da sicill-i mahfûza kayd ve mucibince amel olunmak üzre Dîvân-ı hümayûn'um tarafından emr-i şerîfim tahrîri bâbında bi'l-fi'l Başdefterdârım olan Ali -dâme uluvvuhû- i'lâm etmeğin, i'lâmı mûcebine amel olunmak fermânım olmağın, husûs-ı mezbûr Erzurum vâlisi ve kâdîsina ve mübâşire başka emr-i şerîfimle tenbîh ve te'kîd ve fî mâ-ba'd şurût-ı mezkûr düstûru'l-amel tutulmak için Erzurum'da sicill-i mahfûza kayd ve i'lâm olunmasını tefhîm olunmak hasebiyle siz ki mûmâ-ileyhimsiz, ba'de'l-yevm şurût-ı merkûme üzre amel ve hareket olunup hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olumak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki,

Fî evâhır-ı L [Şevvâl] sene [1]155

337

Kemâh ve Gercanis ve Kuruçay ahâlîleri zimmetlerinde olan on beş bin guruş mâl-i mîrîyi tahsîl ve fî mâ-ba'd gerek seferiyye ve hazariyye ve gerek araba tedârîki gibi husûslar Erzurum vâlisi ve serasker taraflarından mübâşir ta'yîni ile tahsîl olunup, Gümüşhâne emînlerinden mutâlebe olunmak üzre Erzurum vâlisi ve seraskere hıtâben başka başka bi'l-hassa evâmir-i şerîfem yazılmışdır.

Fî evâ'il-i R[ebî'ü'l-âhır] sene [1]157

Bir sûreti

Erzurum vâlisine ve mollâsına ve Dergâh-ı mu'allâm kapucı başlıklarından olup Erzurum Gümrüğü emîni olan () -dâme mecduhû-ya ve mübâşir ta'yîn olunan () -zîde mecduhû-ya ve Seydan (?) ve () ve () kâdîlarına perîşân olan Seydân re'âyâları

bulundukları mahallerden mübâşir-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyle kaldırılıp yerlerine nakl ve iskân ve fî mâ-ba'd imdâd-ı hazariyye ile ve seferiyyeleri mûmâ-ileyh Erzurum Gümrüğü emîni ma'rifetiyle verilüp, Erzurum vâlileri tarafından mübâşir varmak ve vâkı' olan da'vâları kazâlarında şer'le görölüp buyrulducu bilâ-fermân adam ihzâr olunmamak üzre bast olunan şurût-ı Erzurum'da sicill-i mahfûza kayd ü ba'dehû mübâşir mûmâ-ileyh ile bu tarafa i'lâm olunmak için ber-vech-i meşrûh

338

Bir sûreti

Erzurum vâlisi ve Der-sa'âdet'imden mübâşir ta'yîn olunan () -zîde kadruhû-ya ve Kemâh ve Kuruçay ve Gercanis ve () ve () ve () ve () kâdîlarına perîşân olan re'âyâ bundukları mahallerden kaldırılıp mübâşir mûmâ-ileyh ma'rifeti ile kadîmî yerlerine nâkl ü iskân ve şurût-ı mezbûra fî mâ-ba'd düstûru'l-amel tutulmak için emr-i şerîfimin bir sûreti Erzurum'da sicill-i mahfûza kayd ve sebt ve dâimen mefhûmuna ri'âyet ve ba'de'l-kayd keyfiyet mübâşir mûmâ-ileyh ile Der-sa'âdetime i'lâm ve işâret olunmak üzre ber-vech-i muharrer

[98]

339

Hâlâ Bosna vâlisi Vezîr Yeğen Mehmed Paşa'ya ve Saraybosna mollasına ve Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşılardan olup mübâşir ta'yîn olunan () -zîde mecduhû-ya hüküm ki,

Mucur ma'a Komran ve Tîrgovişte Kazâları intihâ-i hudûd-ı İslâmiye'de olduklarından nâşî mukaddemâ vukû' bulan seferler esnâsında ahâlîleri ızhâr-i gayret ve beyyine ve ibrâz-ı hamîyyet-i İslâmiyeleri umûr-dîn-i mübîninde bezl-i makdûr ve sarf-ı sa'y-ı nâ-mahsûr edüp, her hâlde vücûh-ı mezâlim ve te'addiyâtı himâyet ve sıyânet olunmaları lâzım iken ve husûsan bundan mukaddem hutût-ı inâyet-menûtumla mu'anven şeref-bahş-ı sudûr olan adâlet-nâme-i hümayûnumda dahi fukarâ ü zu'afâ üzerlerinden vechen mine'l-vücûh def'-i âsâr-ı cevri ve havf-ı udvân husûsu ve eger matlub-ı şâhânem herkese tenbîh-i ekîd olup mütenebbih olmayanların muhkem haklarından gelinecekleri dahi tehdîd-i ekîd olunmuşiken,

sâbıkân Prizren Sancağı mutasarrıfı olan Beypazarı Kapudânı Ferhad-zâde Mehmed Paşa işbu tenbîhât-ı ekîd-i mülûkânemden iğmâz-ı ayn ve zıkr olunan kazâlar ahâlîleri üzerlerine dest-i zulm-i dıraz ve fukârânın mâ-meleklerin ellerinden almak için (..) (..) bâz edüp, bi-gayr-ı hakk fukârânın emvâl ve eşyâların ahz ve evlâd ve ‘ıyâllerin esîr misillü bağ ve bağçe ve tarlaların ve çiftlik ve arâzilerin bî-mûceb-i şer‘ cebren ve kahren zabt ve bunun emsâli fukarâyâ eyledikleri zulm ü te‘addîsin hadden efzûn ve'l-yevm fukârânın ahvâlleri perîşân ve diğêr-gûn olduğı mahsûsen rikâb-ı kâmyâbıma ref‘a ref‘a-i tazallüm ve iştikâ olunmağla, bu gûne zulm ve cevır bir dürlü rızâ-yı hümâyûnum olmayup, fukârânın hakları bi-eyyi-hâl ihkâk ve şer‘-i mutahharin muktezâsı icrâ ve infâz olunmak ve zaleminin zulmleri fukarâ üzerlerinden ref‘ ü def‘ kılınmak bâbında fermân-ı hümâyûnum sâdır olmağın kapucıbaşı mûmâ-ileyh hasseten mübâşir ta‘yîn ve irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde mübâşir-i mûmâ-ileyh ma‘rifetiyle paşa-yı merkûm alâ eyyi-hâl Dîvân-ı Bosna'ya ihzâr ve huzûrunda akd-i meclis-i şer‘i şerîf olunup, kendünden da‘vâ-i hak ve ta‘yîn-i mâdde eden husemâlarıyla, terâfu‘-ı şer‘ ve âhar-i tarafeyn bir dürlü gadr ve himâyet olunmayarak hakkâniyet ve adâlet ve insâf ve akd zımnında da‘vâları şer‘an rüyet olunup, zimmetinde ber-muktezâ-yı şer‘-i mutahhar sâbit olan hukûk-ı ‘ibâd ashâbına bi’t-tamâm istirdâd ve üzerinde sübût bulan mevâdd-ı tescîl ve hüccet-i şer‘iyye olundukdan sonra paşa-yı merkûm dahi habsde îkâ ve sûret-i sicillâtlarıyla keyfiyyeti alâ vukû‘ihi Der-sa‘âdet’ime i‘lâm ve ba‘dehû ne gûne emr-i şerîfim vârid olur ise muktezâsını icrâ eylesin, hâsılı bir tarafa gadr ve himâye olunmayarak fukârânın da‘vâları şer‘an Dîvân-ı Bosna'da rü‘yet ve fasl ve ihkâk-ı hakk olunmak murâd-ı hümâyûnum olmağla, mevlânâ-yı mûmâ-ileyhin da‘vâ istimâ’ına gereğı gibi teveccüh ve uhde-i zimmet ve şübehât ve iştibâhdan ârî olacak vechile vâkı‘ olan da‘vâ tahkîkına mübâderet ve bu siyâk üzre ba‘de itmâmi’d-da‘vâ keyfiyyeti âlâ vechi’s-sıhhâ i‘lâm ve işâret ve sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin, istimâ’-ı da‘vâda muktezâ-yı şer‘-i mutahhar hareket ve bir tarafa meyl ve rağbetdan be-gâyet mübâ‘adet ve icrâ-ı hakka bezl-i makderet ve sen ki kapucı başı mûmâ-ileyhsin muktezâ-yı me’mûriyetin üzre paşa-yı mûmâ-ileyhi Bosna'ya ihzârda ve husemâlarıyla terâfu‘ etdirmekte ve icrâ-yı hakkâniyette sarf-ı mâ-hasal-i miknet eyleyüp ser-mû hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mübâ‘adet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

340

Edirne mollasına ve bostancıbaşısına ve yeniçeri zâbiti -zîde mecduhû-ya ve Edirne gümrüğü emîni -zîde kadruhû-ya hüküm ki,

Âsitâne-i sa'âdet'imde sâkin olan ibâdullâhı müzâhameden sıyânet ve is'âr husûsunun rahs ü rehâsete bâ'is ve illet olmak için taşradan Âsitâne-i sa'âdet'ime bilâ-fermân ev göçü gelmesine ve sahîh erbâb-ı mesâlihın bir ikiden ziyâde cem'iyet ile gelmelerine ve Âsitâne-i sa'âdet'ime eşyâ ve zahîre nakl idegelen tüccârdan mâ-adâ re'âyâ makûlesinin bilâ-mûceb gelmelerine ruhsat gösterilmemek için bundan akdem bi'd-defa'ât te'kîdât ve tehdîdâtı hâvî evâmir-i şerîfem ısdâr ve irsâl olunmuşıdi. Bu hılâlde Edirne tarafından ba'zı kimesnelerin mürûrlarına ruhsat gösterildiği ihbâr ve istimâ' olunmağla, husûs-ı mezbûr kemâl-i dikkat ve ihtimâm olunacak mevâddan olup mutlakan Âsitâne-i sa'âdet'ime gelmek için ednâ illet ile bilâ-mûceb bir kimesnenin mürûrlarına kat'an ruhsat gösterilmeyüp, kemâl-i ihtiyât ve basîret üzre hareket olunmak için te'kîden ve ihtimâmen işbu emr-i şerîfim dahi ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi mukaddemâ sâdır olan evâmir-i şerîfem mantûklarınca ol havâlide vâkı' memerr ve ma'berleri gereği gibi muhâfaza ve bilâ-fermân bu tarafa gelemek murâd eden ev göçlerini salıvermeyüp ve sahîh erbâb-ı mesâlihden gelenlerden bir iki neferden ziyâdesinin bu tarafa azîmetlerine ve bilâ-mûceb gelmek murâd edenlerin bir dürlü mürûrlarına ruhsat ve cevâz gösterilmeyüp, ve lâkin bu bâhâne ile Âsitâne-i sa'âdet'ime eşyâ ve emti'a ve zahîre nakl eyleyen sahîh tüccâr makûlesinin dahi mürûrlarına bire tarîkle mûmâna'at olunmayup bu siyâk üzre bilâ-mûceb gelmek murâd edenleri gerü vilâyetlerine alâ esrihim ircâ' ve memerr ve ma'berlerin muhâfazalarına bi'l-ittifâk dikkat ve ihtimâm ve bu husûsa dâ'ima tekayyüd ve nezâretten hâlî olmayarak, evâmir-i alıyyemin infâz ve icrâsına ikdâm-ı tâm eylesiniz. Şöyle ki ma'âzallahi te'âlâ bundan böyle hılâf-ı fermân bilâ-mûceb bir ferdin geldiği haber alunursa mürûruna ruhsat gösterenler için selâmet ve necât mutasavver olmayacağını cümleiniz yakînen bilüp, âna göre hareket ve ser-mû hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

[99]

341

Şâm Urbânı Şeyhi () ve Şâm-i Şerîf mütesellimi () -zîde mecduhû-ya hüküm ki,
 Bu sene-i mübâreke Cürde askerinin üzerlerine başbuğ olan Trablusşam vâlisi
 vezîrim Mustafa Paşa'nın umûr-ı Cürde'ye kemâl-i takvîyet ve metânet ile
 mübâdereti ve nizâm-ı Cürde'nin vech-i lâıykı üzre temşiyetine kıyâm ve dikkati
 fermânım olduğuna binâ'en öteden beru Cürde askeri için Şâm-ı Şerîf'den istikrâ
 olunagelan Salma develerinin mükemmel ve müstevfâ tedârikât ve tehnîyesi lâzım
 gelmekle, başbuğ müşârun-ileyh ma'rifetiyle bu sene-i mübâreke dahi istikrâsı
 iktizâ eden salma develerinin sâbıkından ziyâde vakt ü zamânıyla hâzır ve müheyyâ
 kılınması ve sâ'ir lâzım gelan esbâb ve levâzım-ı Cürde'nin mevcûd ve âmâde olması
 fermânım ve siz ki mûmâ-ileyhimsiz ma'rifetiniz ile temşiyet bulacak sâ'ir esbâb-ı
 Cürde'nin dahi mevcûd ve âmâde kılınmasında sinîn-i sâbıkından ziyâde izhâr-ı
 germiyyet ve mezîd ihtimâm ve dikkat eylemeniz matlûb-ı hümayûnum olmağın
 mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi Cürde umûru
 Devlet-i aliyye'min ne mertebe akdem-i mehâmmından idüğü ma'lûmnuz oldukda
 bi'l-ittifâk hareket ederek gerek salma develerinin sinîn-i sâbıkadan ziyâde vakt ü
 zamânıyla mevcûd ve müheyyâ olmasında ve gerek ma'rifetiniz ile temşiyet bulacak
 sâir levâzım-ı Cürde'nin hâsılı temşiyet bulmasında sarf-ı makderet ve vezîr-i
 müşârun-ileyhin vaktinden bir an ve bir dakîka gerüye kalmasına bâ'is olacak ednâ
 hareketden be-gâyet mübâ'adet eyleyesiz şöyle ki ma'âzallahi teâlâ temşiyeti size
 müte'allık olan umûrun mu'accelen husûlünde mikdâr-ı zerre kusûr ve tekâsülünüz
 mesmû' olursa sonra cevâba kâdir olamayup, eşedd-i cezâ ile muhkem haklarınızdan
 gelineceği mukarrerdir. Âna göre hareket ve ser-mû hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve
 mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şân sâdır olmuşdur.

() kâdîsına ve İzmir Kazâsı nâ'ibine ve İzmir voyvodasına ve gümrük emînine ve sâ'ir zâbitâna hüküm ki,

İzmir nâ'ibi mevlânâ el-hâc Yûsuf -zîde ilmuhû-sün, südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp, medîne-i İzmir sâkinlerinden el-hâc Süleymân -zîde kadruhû- meclis-i şer'a varup, muzâfât-ı memâlik-i mahrûsemenden olan dârü'l-cihâd Cezâyir-i Garb Ocağı ahâlîleri fî'l-asl evlâd-ı a'râbdan olmayup ekserîsi Anadolu ve Rumili memleketlerinden ve Cezâyir-i Bahr-i Sefîd'den gidüp tavattun-ı ikâmet ve öteden beru Devlet-i aliyye-i ebed-peyvende mütâba'at üzre olup, dâ'imâ küffâr-ı hâk-sâr ile mukâvemet ve ikâmet farîza-i cidd ü cehd eder guzât-ı mücâhidînden ve min külli'l-vücûh avâtıf-ı celîle-i pâdişâhânem istihkâkları olduğuna binâ'en, dâ'imen haklarında ebvâb-ı mekârim-i seniyye-i mülûkânem küşâde olmağla, ocağ-ı mezbûr ahâlîlerinden ba'zıları de'b-i dîrîneleri üzre Ocak zâbitânından me'zûnen tavâf-ı Beytü'l-Harâm ve ziyâret-i Ravza-i Mutahhara-i Hazret-i Seyyidü'l-Enâm aleyhi efdalü's-salavât ve's-selâm'a niyyet ve azîmet arzusu ve ba'zıları ocağın orta emvâlinden mudârebe tarîkiyle akçe alup, ticâret sevdâsıyla memâlik-i sâ'ireye azîmet eylediklerinden iyâb ü zihâbda bi-emri'l-llâhi te'âlâ fevt olanların muhallefâtlarına ummâl ve muhassılîn ve voyvodalar ve sâ'irleri taraflarından ta'arruz ve müdâhale olunmayup, ocakları tarafından ta'yîn olunan ümenâ ve vekîlleri ma'rifet-i şer'le zabt ve ocak tarafına irsâl ve isâl ve o makûlelerin yanlarında mevcûd olan eşyâlarından resm-i gümrük ve rüsûmât-ı sâ'ire alınmamak üzre mülûk-ı sünûha sülûk eslâf hazerâtının müsâ'ade-i hümâyûnları olmuşiken, bu yakînlarda ocak ahâlîlerinden edâ-i farîza-i hacc ve sıla-i rahm ve ticâret kasdıyla Rumili ve Anadolu taraflarına gidenlerden yedlerinde olan eşyâlarında iyâb ü zihâbda mürûr ve ubûr eyledikleri mahallerin gümrükcüleri rüsûm-ı gümrük metâlibesiyle te'addî ve vefât edenleri muhallefâtlarına ummâl ve muhassılîn ve sâ'irleri tarafından ta'arruz ve müdâhale olunmağla, bu husûsun men' ve def'i için Cezâyir-i Garb Ocağı'nın dayı ve yeniçeri zâbiti ve kethüdâsı bundan akdem arz ve fî mâ-ba'd Cezâyir-i Garb Ocağı'nın sahîh kapukulu neferâtından olup ocak zâbitânından me'zûnen zâmile-bend hüccâc ve kezâlik sıla-i rahm arzusuyla maskat-ı re'sleri olan memleketlerine avdet edenlerden Ocağın orta malından mudârebe tarîkiyle akçe alup ticâret tarîkiyle Rumili ve Anadolu taraflarından müteveccih

olanların yanlarında mevcûd olup havâ'ic-i zarûriyyelerinden olan kendü emvâl ve eşyâlarından iyâb ü zihâbda mürûr ve ubûr eyledikleri mahallerde resm-i gümrük ve bâc ve rusumât-ı sâ'ire mutâlebe olunmamak ve esnâ-yı tarîkde ve yâhud vilâyetlerinde bilâ vâris vefât edenlerin muhalledfât ve metrûkâtlarına dahi vülât ve hükkâm ve ummâl ve muhassılîn ve voyvoda ve serdâr ve beytü'l-mâl emînleri ve sâ'irleri kat'an ta'arruz ve müdâhele ve resm-i kısmet ve rüsumât-ı sâ'ire talep olunmayup de'b-i kadîmleri üzre Ocak tarafına mensûb olan ümenâ ve vekîlleri ma'rifet-i şer'le zabt ve teslîm etdirilüp, hılâfından ittikâ ve mücânebet olunmak üzre bundan akdem Başdefterdârım i'lâmı mücebince Dîvân-ı hümayûn tarafından emr-i şerîfim sâdır ve mûmâ-ileyh Ocak tarafına mensûb vekîlleri olmağla, mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince medîne-i İzmir etrâflarında vâkı' bilâ vâris ma'ruf-i fevt olan tâ'ife-i mezbûrenin taraf-ı beytü'l-mâle âid olan emvâl ve eşyâları ahz ü kabz ve mahallerine irsâl ve îsâle yedinde vekâlet mektûbu olmağla, mücebince vâkı' olan beytü'l-mâlları husûsunda âhardan kimesne mûmâna'at etmemek için vâkı'-ı hâlî arz ediyor, diyü ilhâm ve ol bâbda hükm-i hümayûnum verilmek recâsına sen ki mûmâ-ileyhsin, sen arz ve Dîvân-ı hümayûn'umda mahfûz olan kuyûd-ı ahkâma mürâca'at olundukda, vech-i meşrûh üzre memâlik-i mahrûsemde vâkı' Rumili ve Anadolu câniblerinde vâkı' vüzerâ ve beylerbeyiler ve sâ'ir zâbitâna hitâben kırk dört senesi evâhır-ı Cemâziye'l-âhiresinde verilen evâmir-i vâcibü'l-imtisâlim mücebince amel olunup, hılâfından hazer olunmak üzre unvânlarına keşîde kılınan hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûnum mahalline kayd olduğu mastûr ve mukayyed ve mukaddemâ sâdır olan evâmir-i şerîfem mücebince vekîl-i mezbûrun yedine vekâletini hâvî emr-i şerîfim verilmek için bi'l-fi'l re'isülküttâbım Mehmed Râgıb -dâme mecduhû- i'lâm etmeğın, i'lâmı mücebince amel olunmak için yazılmışdır.

Fî evâhır-ı L [Şevvâl] sene 1155

Diyarbakir vâlisi Vezîr Ali Paşa'ya hüküm ki,

Sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, bu def'a gönderdiğün kağıdında Ergani toprağında hüccâc-ı Îrâniyân'ın önlerine inüp emvâllerin gasb ve iki neferini katl eden Törükanlı (?) ve Cihânbeyli Ekrâdı eşkıyâsını ta'kîb ve yirmi üç neferini katl edüp lâkin avk-ı merâmından nâşî gereği gibi kahr ü tedmîr olunamadıkları tahrîr ve maktûllerin ser-i maktû'ları tarafından irsâl ve tesyîr kılınmış, hudûd-ı memâlik-i mahrûsemde kemâl-i emn ü selamete iyâb ü zihâbları matlûb olan hüccâc-ı Îrâniyân'a bu gûne îsâl-i hasârete cesâret eden eşkıyâ kemâ-yenbağî te'dîb ve gûşmâl olunmadıkça fî mâ-ba'd sâ'irleri terhîb ve tahvîf olunmak emr-i usr olup, binâ'en-aleyh bu eşkıyânın (..) ahz ve istîsâlleri ahd-i saltanat-ı seniyyeme dâhil ve menût ve bu merâmın husûlu dahi senin gibi sâhib-i şân ve gayret ve müdebbir ve zî-şecâ'at bir vezîrin ihtimâm ve dikkatine mevkûf ve merbût olmakdan nâşî bu fesâda ictisâr eden şakîlerin bi-eyyi vechin-kân kahr ü tedmîrleri fermânın ve hasseten senden matlûb-ı hümayûnum olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi eşkıyâ-yı merkûmenin te'dîb ve tenkîlleri ne mertebe mültezem ve matlûb idüğü ma'lûmun oldukda mümkün ise bi'z-zât değil ise kethüdâmı ta'yîn ile eşkıyâ-yı sâlifü'l-beyânı ne tarîkle ve ne vechile olursa olsun alâ eyyi-hâl elbette ve elbette ahz ve ele getirüp ma'rifet-i şer'le cezâ-i mâ yelîkaların icrâ ve tertîb ve sâ'irlerini fî mâ-ba'd bu misillü harekât-i şenî'a irtikâbından tahvîf ve terhîb ve havza-i hükûmetini vücûd-ı eşkıyâdan tathîr ve tanzîf ve ba'de ez in ol havâlilerde bir ferde mikdâr-ı zerre îsâl-i zarar vce hasâret vâkı' olmayacak mertebe te'mîn ve turuk ve mesâlike sa'y-i belîğ ve cidd-i cehd-i ekîd eylesin ve minvâl-i muharrer eşkıyâ-yı mezbûrûnun etdikleri fesâd ve mel'anet yanlarına kalmamak üzere muhkem haklarından gelinmek matlûb iken, şöyle ki ma'âzallâhi te'âlâ ihmâl ve tekâsülünden nâşî te'dîb ve gûşmâlleri ukde-i te'hîre kalmak lâzım gelürse sonra cevâba kâdir olamazsın. Âna göre vüfûr-ı ihtimâm ve basîret üzere hareket ve mazmûn-ı emr-i şerîfimin icrâ ve tenfîzine bezl-i mâ hasal-i miknet ve ser-mû hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı L [Şevvâl] sene 1155

Diyârbekir vâlisi Vezîr Ali Paşa'ya hüküm ki,

Sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, bu def'a vârid olan tahrîrâtında diyâr-ı Îrân'dan cânib-i Beytü'l-Harâm'a âzim olan üç yüz mikdârı hüccâc-ı Îrâniyân kâfilesine Ergani toprağında Solak nâm karye kurbunda tâ'ife-i Ekrâd'dan Törükânlı ve Cihânbeyli aşâ'iri eşkıyâsı urup iki neferi katl ve bir mikdâr malların nehb eylediklerin ve ba'dehû hüccâc-ı merkûmûn perîşân hâl sınırına varup eşyâ-yı mağsûbeleri defter etdirdiklerin tahrîr ve sen dahi hîn-i ta'kîbde eşkıyâ-yı merkûmûndan esnâ-yı muhârebede katl olunan yirmi üç neferin ser-i maktû'ların bu tarafa irsâl ve tesyîr eylemişsin. Lâkin hüccâc-ı Îrâniyân'ın hudûd-ı memâlik-i mahrûseme ibtidâ-yı duhûllerinden mûntehâ-yı hurûclarına dek nüfûs ve emvâl ve a'râzlarına mikdâr-ı zerre zarar ve hasâret etdirmemek ve eger ma'âzallahî te'âlâ bu misillü ziyân erüşür ise âla eyyi hâl buldurulup bilâ noksân kendülerine teslîm ile tazmîn-i mâllarına dikkat olunmak, zimmet-i vâlâ ve himmet-i şâhâneme lâzım ve lâ-büdd olduğu mukaddemâ bi'l-cümle hükkâma evâmîr-i şerîfemle te'kîd ve ve be-her sene eknâf-ı Hicâz'da bulunan vülâta dahi tenbîh-i ekîd olunup, kezâlik hüccâc-ı Îrâniyân'ın vâkı' olan zarar ve ziyânları tahsîl ve teslîm olunmak iktizâ-yı murâd-ı hüsvânem olmağın mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve alâ cenâhi'l-isti'câl () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vâsıl olduğu anda bu emr-i ehem ve hâtîr-i elzem ve akdem-i umûr âharlara kıyâs etmeyüp, husûlüne teşmîr-i sâk-i ihtimâm eylemen matlûb idüğü ma'lûmun oldukda, ber-mûceb-i defter ne mikdâr eşyâları gasb ve zâyî' olmuş ise bi-eyyi-vechin-kân elbette ve elbette kemâl-i cidd ü ikdâm ve vüfûr-ı bezl-i ihtimâm birle aynî bulunanların aynını buldurup ve bir vechile aynını ele getüremeyenlerin kıymet-i misâllerini tahsîl etdürüp eşyâ-yı mağsûbelerini ve kıymetlerini tamâmen ve kâmilten kendülerine teslîm ve hudûdun dâhilinden çıkıncaya dek muhâfazalarına sa'y-ı belîğ eyleyüp celb-i kulûblarına savb-ı merâmlarına tesyîre mezîd-i sa'y ve dikkat ve bu mehâmm-ı azîmde terk-i ârâm ve râhât ve fermânım olduğu üzre husûl-i kâra bir an akdem ve bir kadem mukaddem sarf-ı mâ hasale-i kudret ve miknet ve keyfiyyeti ucâleten Der-sa'âdet'ime i'lâm ve işâret eylesin hâsılı hüccâc-ı merkûmenin hudûd-ı memâlik-i mahrûsemde bu gûne mütezarrır olmaları şân-ı Devlet-nişân-ı saltanat-ı aliyyeme nâ-sezâ olmakdan nâşî eşyâ-yı menhûbelerinin aynî ve kıymetleri bi-eyyi-hâl bulunmak lâzım gelmekle zinhâr ve zinhâr mikdâr-ı

zerre iğmâz ve te'âmî ve ser-mû ihmâl ve tevâliye ruhsat göstermeyüp, ne tarîkle olursa olsun alâ eyyi vechin kân fermân-ı hümayûnumun tenfîzine ibtidâr ve eşyâ-yı menhûbenin aynî ve kıymetlerini kendülere teslîm ile mutayyiben savb-ı merâmlarına [101] gitmelerine sa'y-ı bî-şümâr edüp, hılâfından gâyetü'l-gâye ihtirâz ve ictinâb eylemen bâbında fermân-ı âlî-şân sâdır olmuşdur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı L [Şevvâl] sene [1]155

345

Emri gerüye gelüp battâlında hıfz olunmuşdur.

Fî Z[i'l-hicce] sene [1]155

Adana vâlisine ve () kâdîsına ve Yeni İl Hâssı voyvodasına hüküm ki, Yeni İl ve Türkman-ı Haleb Hâssları aklâmından Çamlu (?) Cemâ'ati re'âyâsından Hasan nâm kimesnenin babası fevt oldukda, muhallefâtından vâlidesi Yüreğir Kazâsı sükkânından Sisli (?) Hüseyin Efendi demekle ma'rûf kimesneye alâ tarîki'l-emânet on iki kise akçe teslîm edüp kable'l-ahz vâlidesi merkûme dahi müteveffâ olup, merkûm Hasan mezbûr Sisli Hüseyin'dan meblağ-ı mezkûr talep eyledikde, bi'l-küllîye inkâr etmeğın merkûm Hasan Âsitâne-i aliyye'me gelüp, ma'rifet-i şer'le sübût bulan hakkını tahsîl bâbında emr-i âlî-şânım ile ol tarafa vârup iddi'â sadedinde iken mezbûr Hüseyin Efendi mütegalibeye istinâd ile mütesellimler min külli'l-vücûh re'âyâ-yı mezbûrlardan ba-hatt-ı hümayûn ile memnû'lar iken hâlâ Adana mütesellimi Ali ve kethüdâsı Hatîb-oğlu es-Seyyid Ahmed tama'-ı hâmlarından nâşî merkûm Hasan'ı ahz ve müdde'âsı ibtâl olunmak için hılâf-ı şer' katl ve mezbûra gadr-ı küllî ve bu fezâhatten mâ-adâ Haremeyn-i Şerîfeyn re'âyâsına dahl ve ta'arruzdan memnû'lar iken mütesellim-i mezkûr ve kethüdâsı adem-i inkıyâdlarından müsevvidde ile re'âyâdan ba'zı bî-günâh (..) diyü ahz ve habs edüp zulm ü te'addîlerinin nihâyeti olmamağla, maktûl ve mezbûrun deynini zu'amâ kâtillerinden tahsîl ve sen ki voyvoda-i mûmâ-ileyhsin, mübâşeretinle on iki kise akçe ma'rifet-i şer'le ba'de's-sübût merkûm Sisli Hüseyin'den tahsîl ve Haremeyn re'âyâlarına bu güne fezâhat eden mütesellim ve kethüdâsı te'dîb olunmak havâss-ı

merkûme Haremeyn-i Muhteremeyn evkâfı mukâta‘âtından olup, min külli'l-vücûh serbest olmak takdîri ile kâffe-i umûru voyvodalar ma‘rifetleriyle rü’yet ve hılâfına vechen mine'l-vücûh hareketde bulunmamak bâbında hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûnumla mu‘anven emr-i âlî sâdır olmuşiken, havâss-ı mezkûre voyvodasının re’y-ı münfehim olmaksızın mütesellim-i mezbûr ve kethüdâsının mücerred tama‘-ı hâmina tebe‘ıyyet sevdâsıyla zu‘amâ-i havâss ibtâl-i hakk için mezbûr Hasan'ı ahz ve hılâf-ı şer‘-i şerîf katl eylemeleri şürût-ı hatt-ı hümayûnuma mugâyir ve nizâm-ı havâssın ihlâline bâdî olur hâlet olmağla, sen ki Adana vâlisi vezîr-i müşârun-ileyhsin, ma‘rifetin ve sen ki voyvoda-i mûmâ-ileyhsin, mübâşeretinle mütesellim-i mezkûr ve kethüdâsı ahz ve zecren lehümâ maktûl ve merkûmun deynini kendülerden ve meblağ-ı mezbûr on iki kise akçe dahi ma‘rifet-i şer‘le görülüp ba‘de’s-sübût mezbûr Sisli Hüseyin Efendi'den tahsîl olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı L [Şevvâl] sene [1]155

346

Ber-vech-i arpalık Niğbolu Sancağı'na mutasarrıf olup Vidin muhâfızı olan sadr-ı esbak Vezîr Abdullah Paşa'ya İvraca ve () kâdîsına hüküm ki, Niğbolu Sancağı'nda vâkı‘ hâshâ-i İvraca ve tevâbî‘i olan mukâta‘asının senevî iki bin beş yüz seksen akçe malından ber-vech-i tahmîn on dört bin akçesi vezâyif ve yüz seksen sekiz bin beş yüz seksen akçesi irsâliye-i Hazîne-i âmire'm olup, üç rub‘ hissesi el-Hâc Mehmed ve rub‘ hissesi Hüseyin ve Ali nâm kimesnelerin ber-vech-i mâlikâne üzerlerinde olduğu Başmuhâsebe ve hâsslar kalemlerinde mukayyed olmağla, mukâta‘a-i merkûme re‘âyâsı bundan akdem Nemçe keferesi istîlâsında her biri felâket-zede olup muzdaribü'l-ahvâl iken, malikâne mutasarrıflar olanların dahi hıfz ve hırâsete ve zabt ü rabta kudretleri olmadığından başka zulm ü te‘addîleri ve etbâ‘larının dahi tagallüb ve tasallutları hadden efzûn bi-gayr-i hakk cevır ve ezîyetlerinden hâlleri diger-gûn olmağla, hâllerine merhameten mukâta‘a-i mezkûre mâlikâne ashâbı üzerlerinden ref‘ ve hâlâ Ayasofya-i Kebîr Câmi‘i ittisâlinde vâkı‘ Kütübhâne-i hümayûn vakfına zamm ve ilhâk olunmasıçün mukâta‘a-i mezbûr re‘âyâsı istirhâm eylemeleriyle, mukâta‘a-i merkûm Ayasofya-i Kebîr civârında

müceddeden binâ ve ihyâ olunan kütübhâne-i hümayûnum vakfına zamm ve ilhâk olunmak üzere irâde-i hümayûnum ta'alluk etmekle, cânib-i mîrîye dahi kesr ü noksân tertîb etmemek vechile mukâta'a-i merkûm mâlından verilmek üzere mukayyed olan vezâyifâtına ol havâlîye karîb ve münâsib bir mukâta'aya nakl ve zamm ve mâ-adâlar sâliyânesi kezâlik münâsib mukâta'aya zamm ve tahmîl olunmak şartıyla mukâta'a-ı mezbûrenin mahalli tevkî'i kalemiyle vakf-i hümayûnuma ilhâk ve tazmîm olunmak için i'lâm olunmak bâbında fermân-ı âlî sâdır olmağın, mû'cebince mukâta'a-i mezbûr yüz elli altı senesi Martı ibtidâsında mâlikâne mutasarrıfları üzerlerinden ref' ve mukayyed olan senevî iki yük iki bin beş yüz seksen akçe mâlının on bin beş yüz seksen akçesi Klabagya (?) ve on iki bin akçesi Ayolasene (?) ve on sekiz bin akçesi Görice âdet-i ağnâmı ve yirmi dört bin akçesi Kukuş (?) ve on sekiz bin akçesi Büyük Kesîrli ve altmış bin akçesi Dırac İskelesi gümrüğü ve altmış bin akçesi Üsküp nezâreti mukâta'alarına yüz elli altı senesinde zamm ve mukâta'a-i merkûm malından verilmek üzere ta'yîn olunan vezâyifi dahi Ayolasene (?) Mukâta'ası mâlından verilmek üzere mahalline kayd ve mârrû'z-zikr nefsi-i İvraca (...) mülhakâtı olan karyeler bi'l-cümle tevâbi' ve levâhık ve hukûk ve murâfıklarıyla ma'an mahallî tevkî'î kalemiyle vakf-ı hümayûnuma tazmîm ve ilhâk olunmak için bi'l-fi'l Başdefterdârım olan Ali -dâme uluvvuhû- i'lâm etmeğın, İvraca Nâhiyesi'nde yetmiş beş akçe yazusu olan nefsi-i İvraca ve on yedi bin iki yüz yirmi akçe yazusu olan Argur Grad ve sekiz bin beş yüz elli akçe yazusu olan Emlak ve altı bin akçesi olan Dirina ve Kürne (?) ve (...) ve altı bin akçe yazusu olan Dragan (?) ve sekiz bin beş yüz akçe yazusu olan Pasca (?) ve on bir bin altı yüz yirmi akçe yazusu olan Alanil (?) ve üç bin beş yüz akçe yazusu olan (..?) ve yedi bin beş yüz on akçe yazusu olan Kusluk nâm karyeler bi'l-cümle tevâbi' ve levâhık ve hukûk ve mürâfıklarıyla ma'an defterdâr mûmâ-ileyhin i'lâmı mûcebince Ayasofya-i Kebîr Câmi'-i Şerîfi ittisâlinde vâkı' Kütübhâne-i hümayûn'um vakfına zamm ve ilhâk olunmak için sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince bin yüz elli beş senesi Şevvâlinin yirmi sekizinci gününde tevkî'î kalemiyle tazmîm ve zamm ve ilhâk olup sûret-i icmâl verilmekle, vech-i meşrûh üzere zikr olunan karyeleri bi'l-cümle tevâbi' ve levâhıkları ve hukûk ve mürâfıklarıyla fî mâ-ba'd Kütübhâne-i hümayûn'um tarafına serbestiyet üzere zabt ü rabt ve âid ve râcî' olan mahsûlât ve rusumât ve cürm ü cibâyet ve resm-i arusâne ve resm-i tapu ve dest-yâb ve sâ'ir bâd-i hevâsını ve

umûmen rûsûm-ı serbestisini cânib-i vakf-i şerîfime tamâmen ve kâmilten ahz ve kabz etdürüp, mukâta‘a mutasarrıfları taraflarından ve taraf-ı âharden vechen mine'l-vücûh bir ferdi aslâ ve kat‘an duhûl ve müdâhale etdirilmeyüp, işbu fermân-ı âlî-şânımı mehâkimde sicillâta kayd ü sebt ve ba‘de'l-yevm mazmûn-ı itâ‘at-nümûnı düstûrül-amel tutulup, zerre kadar hılâfına vaz‘ ve hareketden gâyetül-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâhır-ı L [Şevvâl] sene [1]155

[102]

347

Vezîr-i a‘zam ve vekîl-i mutlak ve efham Ali Paşa'ya ve hâlâ şikk-ı evvel defterdâr Râgıb -dâme uluvvuhû-ya hüküm ki,

Sen ki vezîr-i a‘zam müşârun-ileyhsin, meyâmin-i hüsn-i himmet-i şâhânemle hasbeten-lillâh ve taleben li-merzâtillâh mahrûse-i İstanbul'da dest-yâr-ı tevîk ve inâyet-i Rabbâniyye ile mukaddemâ binâ ve ihyâsına muvaffak olduğun câmi‘-i şerîf rahmet-i revnak-ı evkâfından olan Marûniyye ve Gedus şabhâneleri mukâta‘alarının ma‘a zamm-ı mâl senevîleri ber-vech-i maktû‘ mütevellî-i vakf yediyle sene be-sene teslîm-i Hazîne-i âmire'm olunmak üzere bundan akdem hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûnumla mâlikâne ve havâss kaydları ref‘ ve terkîn ve evkâf-ı şerîfeye ilhâk ve temlîk olundukda, mâl-ı mîrîlerinden sadr-ı a‘zam ve defterdâr kalemiyyeleri taleb olunmamak husûsu sarâhaten şart kılınmakda olunduğu ecilden her-bâr kalemiyye mutâlebesiyle mütevellî-i vakıf tağyîr olunup ve bu hâlet îrâd-ı vakf-ı şerîf dahi mûcib-i kesr olup ve'l-hâletü hazihî eslâf-ı vüzerâ-yı ızâmın evkâf-ı şerîfelerine bu vechile ilhâk ve temlîk olunan mukâta‘atdan taleb olunduğu olmadığından başka, mukâta‘ateyn-i mezbûreyn kırk altı senesi Martında taraf-ı vakf-ı şerîfemden zabt olunmak üzere mahalleri tevki‘î kalemiyle tashîh olundukda, ikisinin ma‘a zamm senevî sekiz yük elli bir bin altı yüz altmış akçe malları mütevellî-i vakf yediyle be-her sene teslîm-i Hazîne-i âmire'm olunması tasrîh olunup, sadr-ı a‘zam ve defterdâr kalemiyyeleri alınması zikr olunmamış iken, kemâ fîl-evvel mîrî mukâta‘a misillü taraf-ı vakf-ı şerîfden kalemiyye taleb olunması bir dürlü iktizâ etmemekle, gerek

kırk altı senesi Martı ibtidâsından bu vakte gelinceye değin ve gerek fî mâ-ba'd mukâta'ateyn-i mezbûreyn için taraf-ı vakf-ı şerîfden ve mütevellî-i vakfdan sadr-ı a'zam ve defterdâr-ı kalemiyyeleri nâmıyla bir akçe ve bir habbe taleb olunmamak üzere ma'den kalemine kayd olunup, taraf-ı vakf-ı şerîfe sûreti verilmek bâbında sen ki Başdefterdârım mûmâ-ileyhsin, i'lâm ve mûcebince sûreti tahrîr olunmak fermânım olduğuna binâ'en asl-ı i'lâm ve fermân-ı âlî ma'den kaleminde hıfz ve taraf-ı vakf-ı şerîfte kalem-i mezbûrdan sûret vermeğin, fî mâ-ba'd kalem-i mezbûrdan verilen sûret-i merkûm mûcebince amel ve hareket ve mukâta'ateyn-i merkûmeynlerden sadr-ı a'zam ve defterdâr-ı kalemiyyeleri taleb olunmamak için işbu fermân-ı âlî-şânımın birer sûretleri mukâta'ateyn-i merkûmeynlerin bulundukları kazâlar mahkemeleri sicillâtına kayd ü sebt ve mukâta'a mültezimlerinden kalemiyye metâlib olunmamak üzere düstûru'l-amel tutulmasına ihtimâm ve dikkat olunup, ayn-ı emr-i şerîfim evkâf-ı şerîfe mütevelleri ma'rifetleriyle cânib-i vakıfda îfâ olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i Zâ [Zi'lka'de] sene [1]155

348

Adana vâlisine ve İçil Sancağı mutasarrıfına ve () kâdîsına ve Tarsus mütesellimi () -zîde kadruhû- ye hüküm ki,

İçil Sancağı'nda vâkı' Karataş Kazâsı sâkinlerinden olup fesâd ve şekâvet ve kat'-ı tarîk ve gâret-i emvâl ve katl-i nüfûs âdet-i müstemirreleri olan Hacı Hasan-oğulları Hasan ve Topal Ali ve Hüseyin ve Ömer ve Mehmed nâm şakîler kendü hâllerinde turmayup, kazâ-i mezbûrlar ahâlîlerine zulm ü te'addîleri bî-nihâye olmakdan nâşî murâfa'a ve icrâ-yı hakk olunmak için bi'd-defa'ât evâmir-i aliyye sâdır olmuşiken, mezbûrûn sâhib-i cumhûr oldukları cihetle evâmir-i şerîfemin tenfîz ve icrâsı mümkün olmadığından fesâd ve şekâvetleri gün be-gün mütezâyid olarak hevâlarına tâbi' Erbâc-oğlu Hasan ve Alamet-oğulları Enes Mahmûd ve Kara Mehmed ve Veli ve Tarsus Sancağı sâkininden Elvân-oğlu İbrahim ve oğlu Ahmed ve Ferîd-oğlu Mehmed ve karındaşı İsmail nâm şakîler ile yek-dil ve kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Menteşe ve Gök Osman-oğlu Hacı ve Mehmed ve Yûsuf ve Abdülkâdir ve Kara nâm kimesneler ile Râbia nâm hâtûnu bi-gayr-ı vech katl ve emvâllerinden üç bin aded

keçi ve otuz bâr-gîr ve sekiz deve ve on üç merkeb ve on sekiz öküzlerin yağma ve gâret ve bunun emsâli mezâlim ve te‘addiyâta cesâretleri olduklarına binâ’en eşkıyâ-yı merkûmun bulundukları mahallde ahz ve gâret eyledikleri emvâl ve eşyâ ve devâbb şer‘le ashâbına ba‘de’l-istirdâd hakların şer‘an îcâb eden tedbîrleri icrâ ve keyfiyet-i emvâlleri i‘lâm olunmak için Adana beylerbeyisine ve kâdîlara ve İçil mütesellimine ve Tarsus voyvodasına hâtâben bundan akdem sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince eşkıyâ-yı mezbûrûndan ahzlerinde müsâra‘at ve oldukları karyeye tahmînen bir sâ‘at ba‘îd mesâfede tevakkuf ve ikâmet ve taraf-ı şer‘den mürâsele ile şer‘i şerîfeye da‘vet olundukda, izhâr-i adem-i itâ‘at ve cumhûr ve cem‘iyyetleriyle karyelerinden hurûc ve makarr-ı nüfûs olan Tarsus Sancağı'nda vâkî Elvanlı Kazâsı'na tahassun ve Tarsus voyvodası olan Mustafa ile haberleşüp voyvoda-i mûmâ-ileyhi ilcâ‘ ve ekâbire istinâden Tarsus Sancağı sâkininden Kürd Yûsuf-oğlu Mehmed ve Tor-oğlu Ahmed ve Ferîd-oğlu Mehmed ve karındaşı İsmail ve Elvân-oğlu İbrahim ve oğlu Ahmed nâm şekâvet-pîşeler her biri yüz elli beş sekbân hazelesi [103] başlarına cem‘ ve eşkıyâ-yı sâlifü’z-zikre mu‘âvin ve me‘âzı olmak üzere yanına varup tuğyân ve şekâvete cesâret edüp üzerlerine varsa muhârebe ve mukâtele vukû‘ı mütebeyyin olmağla, avdet olunduğu ve eşkıyâ-yı mezkûrûnun şerr ve mazarratından ahâlî-i fukarânın emn ü râhatları meslûb olduğu, hâla Karaman vâlisi vezîrim Mustafa Paşa ile Silifke kâdîsî es-Seyyid Mehmed ve Larendi kâdîsî Mehmed -zîde fazlühümâ- taraflarından başka başka arzlar ile inhâ ve i‘lâm olunmağla siz ki müşârun ve mûmâ-ileyhimsiz ma‘rîfetinizle mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebiyle eşkıyâ-yı merkûme bi-eyyi-hâl ahz ve mürâfa‘a ve ihkâk-ı hakk olunup, keyfiyet alâ sıhhatihâ Der-sa‘âdet’ime i‘lâm olunmak fermânım olmağın, işbu emr-i şerîf ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, eşkıyâ-yı merkûmenin makarrları dâhil-i havzâ-i hükûmetinden olmak takdîriyle bu husûsun ahsen vech ile temşiyet ve inhâ ve senden matlûb olmak hasebiyle İçil Sancağı mutasarrıfı ve Tarsus voyvodası ile bi’l-ittifâk hareket ve re’yınla i‘mâl ve istihdâm kasd ederek eşkıyâ-yı sâlifü’l-beyânı ne mahallde iseler alâ eyyi vechin kân elbette ve elbette ahz ve husemâlarıyla mürâfa‘a-i şer‘ etdirmeğe mübâderet ve siz ki mîr-i mîrân ve mütesellim-i mûmâ-ileyhümâsız ve vezîr-i müşârun-ileyhin re’y ve tedbîrleri üzere hareket ve eşkıyâ-yı merkûmûnun ahzlerine ve husûl-i maslahata bezl-i miknet ve sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin, mezbûrûn

şakîler kendülerden da'vâ-i hakk ve ta'yîn-i mâdde eden husemâlarıyla terâfu' ve kayd olunup gasb ve nehb eyledikleri emvâl ve eşyâ ve mevâşî ashâbına ba'de'l-istirdâd üzerlerine sübût bulan mevâd tescîl ve huccet-i şer'iyye olunup kendüleri muhkem habsde îkâ ve keyfiyyetleri sûret-i sicillâtıyla Der-aliyye'ne i'lâm ve inhâ ve ba'dehû sâdır olan emr-i şerîfimin muktezâsı icrâ olunmağla cümleniz mezîd ihtimâm ve şürûr ve mazarratlarının fukarâ üzerlerinden def' ü ref'ine ikdâm-ı tâm eyleyüp ihmâl ve tekâsülünden ve hılâf-ı şer'-i şerîf hareketden ve bu def'a dahi ma'âzallâhi te'âlâ eşkıyâ-yı merkûmûnun def'-i şürûr ve mefâsidleri te'hîre kalacak ednâ kusûr ve tesâmuhtan gâyetü'l-gâye ihtirâz ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şân sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i Zâ [Zi'l-ka'de] sene [1]155

349

Hâlâ ber-vech-i arpalık Delvine Sancağı mutasarrıfı olan () -dâme ikbâluhû-ya hüküm ki,

Kıdvatü'l-nüvvâbi'l-müşerri'în Delvine Kazâsı'nda nâ'ib-i şer' olan mevlânâ İshak -zîde ilmuhû- südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp, Delvine Sancağı'nda ve nâhiyesinde yetmiş altı bin beş yüz akçe yazusu olan Valori Karyesiyle otuz akçe yazusu olan Çiftlik Bâkı bin İlyâs hîn-i tahrîrde Tavernik Kal'ası'nın yetmiş beş aded müstahfizânına gedik tûmâr olmak üzere tevzî' ve tahsîs kılınmış iken, kırk dokuz senesinde kal'a-i mezbûreye müztahfizânın lüzûmu yokdur, diyü zikr olunan Valori Karyesi'yle Çiftlik Bâkı bin İlyâs mahalleri havâs-ı hümayûnuma tazmîm ve dört yüz gurus mâl ile müceddeden mîrî mukâta'a kayd ve ol mikdâr mâl ve beş yüz gurus mu'accele ile Süleymân ve Arslan nâm kimesnelere iştirâken mâlikâne tevcih olunup, lâkin kal'a-i mezbûra Kırvaş usâtı miyânında Venedik Körfezi mukâbilinde lâzımü'l-hıfz bir kal'a olduğundan başka ref' olunan gedik tûmârlar müstahfizân neferâtının âbâ ü ecdâdlarından müntakil sâbit pâreleri olup, şimdi sâbit pârelerinden mahrûmiyet ile cümlesinin ahvâlleri diger-gûn olmağla, hâllerine merhameten kemâ fî'l-evvel ashâbına îkâ olunmak bâbında inâyet recâsına ve emîrû'l-ümerâ'i'l-kirâm Yanya Sancağı mutasarrıfı Mehmed Paşa -dâmet me'âliyahû- ile sen ki mîr- mîrân-ı mûmâ-ileyh İbrahim -dâme ikbâluhû-sün, ber-vech-i meşrûh başka başka arz ve

âhâli-i vilâyet dahi mahzar etmeleriyle, zikr olunan tûmârlar havâss-ı hümâyûnuma tazmîm olundukdan sonra dört yüz gurus mâl ile müceddeden mukâta‘a kayd olunup, senevî ol mikdâr mâlî îrâd-i mukarrere-i mîrîye idhâl olunmakdan nâşî şimdi mal ile ma‘an mukâta‘alıktan ref‘ ve yine gedik tûmâra tazmîm olunmak lâzım gelse îrâd-i mîrîyenin kesrine sebep olacağı nûmâyân ve merfû‘ olan müstahfizânın dahi inâyet ve merhamete istihkâkları zâhir ve ıyân olmağla, müstahfizân-ı mezbûrûnun vekîlleri getirilüp, mukâta‘a-i mezbûrenin mukayyed olan dört yüz gurus malın sene be-sene müstahfizân neferâtına verilir ise tûmârlarının îfâsından baş olmayacağı kendülere tefhîm olundukda, “havâss-ı hümâyûnuma tazmîm olunan gedik tûmârlarının cümlesinden senevî ancak dört yüz gurus hâsıl olabilir senevî ol mikdâr hâsılın dahi taraf-ı mîrîye virdikleri sûrette tûmârlarının ibkâsından fukarâyâ ne fâide hâsıl olacaktır eger mezbûrların hâllerine merhamet olunur ise tûmârları bilâ mîrî ibkâ olmağa muhtâcdır” diyü cevâp virmişlerdir, vâkı‘a mezbûrların bu vechile olan cevâpları yolunda olup ve fukarâ neferâtının merhamete istihkâkları nûmâyân olmağla, sâdır olan fermân-ı âlî mücebince mukâta‘a-i mezbûrenin mukâta‘a ve mâlikâne kayıdları ref‘ ve terkîn ve kemâ fi'l-evvel yetmiş beş aded müstahfiz tûmârı olup sâhib olanlarına ibkâ olunmak için mahalleri tazmîm olunmak üzre bi'l-fi‘l Başdefterdârım olan Ali -dâme uluvvuhû- i‘lâm etmekle, i‘lâmı mucibince yetmiş altı bin beş yüz akçe yazusu olan Valorini Karyesi'yle otuz akçe yazusu olan Çiftlik-i Bâğ-ı İlyâs mukâta‘alıktan ref‘ ve terkîn ve kemâ fi'l-evvel Tavernik Kal‘ası müstahfizânına mahsûs yetmiş beş aded gedik tûmâr olup, sahib olanlarına îkâ ve berât olunmak için bâ-hatt-ı tevki‘î yüz elli beş senesi Şevvâlinin yirmi sekizinci gününde mahalleri tazmîm olunup Defterhâne-i âmire'mden sûret-i icmâl verilmekle, sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin ber-vech-i muharrer zikr olunan yetmiş beş aded gedik tûmârlar sâhib olanlarına îkâ ve tevcih olunmak için başka başka arz eyleyüp, lâkin bu bâhâne tama‘-ı hâminâ tebe‘iyyeten neferât-ı mezkûreden arz akçesi nâmıyla ve sâ‘ir bahâne ve illet ile bir akçeleri almıktan gâyetü'l-gâye ittikâ ve mücânebet eylemen bâbında ()

Fî evâ'il- Zâ [Zi'l-ka‘de] sene [1]155

Terkîn ve tarz-ı âhar üzre tebdîl olunup bir yerde kayd olunmuşdur.

Evâhır-ı Z[i'l-hicce] sene [1]155

[Terkîn]

Diyârbakır vâlisine ve Çüngüş kâdisına hüküm ki,
Çüngüş Kazâsı'na tâbî' Avşar-ı süflâ nâm karye âhâlîsi karyelerinde vâkı' kiliselerini bilâ-fermân müceddeden yabdukları ihbâr olunmağla, ta'mîrlerine fermân ısdâr ettirmek için bu tarafa gelen Kohman (?) nâm zımmîye “ kilise-i merkûme ne târîhinde yapıldı ve bilâ-emr-i şerîf yapmağa nîce cesâret eylediniz?” diyü su'âl olundukda, “ hüccet-i şer'iyye ile ve Ergani Ma'deni emîni Mehmed Ağa'nın izin tezkeresiyle yaptık” diyü cevâb verüp, bundan hüccet-ı mezkûreye nazar olundukda, hüccet târîhi elli dört Ramazanı ve tezkere târîhi elli beş Rebî'ü'l-evveli ve âharı takrîrde “geçen sene Şevvâlinde yapıldı” diyü tavârih-i muhtelif ile haber vermekle, bilâ-emr-i şerîf bu makûle kilise ta'mîrine mesâ' olmadığı ecilden mübâşir ta'yîn olunan () ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le alâ vechi'l-ihimâm üzerine varulup keşf ve mu'âyene va vâkı'-ı hâl alâ vukû'ihî arz ve i'lâm olunmak muktezî olmağla, mahallinde ma'rifet-i şer' ve mübâşir ma'rifetiyle üzerine varulup kilise-i merkûm feth-i hâkânîden beru yerlerinde terk olunmuş kenise-i kadîmeleri midir, değil midir, terk olunan kiliseleri olduğu hâlde ta'mîr olunan mevâzı'ı nedir, bu cebhe müceddeden mi binâ olunmuşdur, gereği gibi keşf ve rü'yet olundukdan sonra bilâ-emr-i âlî bu makûle hareket-i ta'mîrine tasaddî edenler kimler ise ahz-ı habs ve vâkı'-i hâl alâ vechi's-sıhhâ arz ve i'lâm ve bundan böyle ne vechile emr-i şerîfim sâdır olur ise âna göre amel ve hareket ve hılâfından ittikâ ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur ve bu yazılmışdır.

Fî evâ'il-i Zâ [Zi'l-ka'de] sene 1155

[104]

Battâlı gelmedi.

Şa‘ûr Kazâsı nâ‘ibine hüküm ki,

Kā‘im-i makâm-ı mütevellî olan Yûsuf-zîde mecduhû- gelüp, Şa‘ûr Kasabası sâkinlerinden hâlâ Cezîre-i Ma‘mûre Sancağı muhâfızı olan vezîrim Ahmed Paşa - edâ mellâhü te‘âlâ iclâlehû-nun tarafından Şa‘ûr vakfının kā‘im-i makâm-ı mütevellî olan Rüstem-zâde Seyyid Mehmed nâm kimesneye ba‘zı kimesneler derûnlarında muzmer olan garaz ve adâvetlerine binâ‘en hevâlarına tâbi‘ evgâd-ı nâs ile ittihâd ve âhar kazâ olan Lazkiyetü'l-arab Kazâsı kâdîsini itmâ‘ ve merkûm Seyyid Mehmed'i kazâ-i mezbûr mezbûr re‘âyâsını rencîde ve ebnâ-i sebîle ta‘arruz etdürüp, günâ gün sû-i hâl ve kizb ve iftirâ mütezammın kâdî-i mezbûrdan arz olup, bu tarafa irsâl eylediklerinde, hakkında isnâd olunan keyfiyet vâkı‘ ise hakkından gelinmek üzre Haleb vâlisine hıtâben emr-i şerîfim sâdır olup, lâkin merkûm Seyyid Mehmed'e Lazkiyetü'l-arab Kazâsı ahâlîlerinden ba‘zılarının öteden beru adâvet ve husûmetleri olmağla, kâdîlarını fütûra irsâliyle kendülerine tebe‘ıyyet ve ancak husemâsının ihbârlarıyla hakkında isnâd olunan keyfiyetde min külli'l-vücûh aslı ve fer‘i olmayup, mücerred beynlerinde tekevvün eden hased ve ba‘zen garaz ve adâvetden nâşî olup, öteden beru arzıyla mukayyed ve bir ferde dahl ü ta‘arruzu olmayup, re‘âyâ fukarâsını dâ‘imâ himâyet ve sıyânet ve inhâları mücerred arzına mebnî ve ifk ü iftirâ ve töhmet-i mezkûreden biri “ bir fukarâdır özür ve hak murâd ederler” diyü sen ki Şu‘ûr Kazâsı nâ‘ibi mevlânâ mûmâ-ileyhsin, sen ve kurb ve civârın olan İdlîb ve Antakya kâdîları başka başka arz ve Şa‘ûr Kazâsı ahâlîsi mahzar birle i‘lâm ve istirhâm eylediklerinde, kat‘-ı nazar ve vakf-ı (..) (..) verilecek akçeleri cem‘ ü tahsîli merkûmun inzimâm ve sa‘y ü ihtimâmına mevkûf olduğuna binâ‘en nizâm-ı vakfın bi'l-küllîye muhtell ve müşevveş olmasına bâdî ve vakf-ı şerîfin ahâlîsi ve re‘âyâsı beynlerinde ihtilâl ve ihtilâs vukû‘ına bâ‘is olup, isnâd-ı mezkûr mahz-ı kizb ve ithâm olduğu vürûd eden urûz ve mehâzırdan âşikâr olmağla, ba‘de'l-yevm arzla ve kendü hâliyle mukayyed olup, umûr-ı vakfı rü‘yet ve re‘âyâ fukarâsını ber-karâr-ı sâbık himâyet ve sıyânet etmek üzre hakkında verilen emr-i şerîfin mahalli terkîn ve emr-i mezkûr ile rencîde vü remîde olmamak için emr-i şerîfim sudûrunu istid‘â etmeğin merkûmun hüsn-i hâlî ve mukaddemâ hakkında isnâd olunan mevâdd-i ifk ü

iftirâ olduğu urûz ve bir kıt'a mahzar birle inhâ ve evkâf-ı mezkûre mütevellîsi tarafından dahi memhûren arz olunmağla, vech-i meşrûh üzre afv ve verilen emrin kaydı terkîn olunup, mâtde beyânıyla iddi'â-i hukûk eder var ise mahallinde şer'ile görölmek bâbında yazılmışdır.

Fî evâ'il-i Zâ [Zi'l-ka'de] sene 1155

352

Edirne bostancı başısına hüküm ki,
Kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân sarâyın koru ağası Musa -zîde mecduhû- südde-i sa'âdetme arz-ı hâl sunup, işbu bin yüz elli beş senesine mahsûben hassa korulardan Ceyb-i hümayûn'um malı tahsîl olunmak için ber-vech-i mu'tâd mîr-i âhur-ı evvelim kayıkcılarından İstabl-ı âmiremden başeskileri olan Bergoslu Mustafa kayıkçı bir nefer adamı ile mûmâ-ileyhin uhdesinde olan Selanik Korusu'na varup Ceyb-i hümayûn'um malı olan bin sekiz yüz seksen beş guruşu teslîm ve yanına bir nefer kendü ademisini dahi koşup Selanik'den hurûc ve Gümülcine Korusu'na gitmek üzre iken Orfane nâm mahall ile Selanik arasında üçü dahi Ceyb-i hümayûn'um malı ile zâyî' ve telef ve nâm ü nişânları nâ-bedîd olmağla, Selanik'den Gümülcine'ye gelince o havâlîlerde bu misillü fesâda cesâret eden kuttâ'-i tarîk eşkıyâsı sen ki bostancı başı mûmâ-ileyhsin, ma'rifetinle teftîş ve tefahhus olunarak bi-eyyi-hâl ele getirölüp gâret olunan Ceyb-i hümayûn'um malı tahsîl ve eşkıyâ ahz ve tenkîl olunmak bâbında bundan akdem sâdır olan emr-i şerîfimle bir usta ta'yîn ve mahalline varuldukda, mazmûn-ı emr-i şerîfim icrâ ve tenfîz olunmayup, mûmâ-ileyhe gadr-ı küllî olduğun bildürüp, bu def'a senin ma'rifetinle bu fesâda cesâret eden şakîler Orfane nâm mahallden Selanik'e varınca teftîş ve tefahhus olunarak bi-eyyi-hâl ahz olunup gâret olunan Ceyb-i hümayûn'um malı ile zâyî' olan ademler zuhûra getirölüp bulunmadığı hâlde mukaddemâ verilen nizâm mücebince buldurulması lâzım gelenler dahi mal-ı mezbûr ve âdemler buldurulup, eşkıyâlar ahz ve icrâ-yı hakk olunmak bâbında hükm-i hümayûnum recâ ve vech-i meşrûh üzre amel olunmak fermânım olmağın işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde sen ki bostancı başı mûmâ-ileyhsin, eşkıyâ-yı mezbûrûnı zikr olunan Orfane nâm mahallden Selanik'e varıncaya dek gereği gibi teftîş ve tefahhus birle kendülerini ve mal-ı merkûme ile zâyî' olan

âdemleri alâ eyyi-hâl buldurup, bulunmadığı sûretde mukaddemâ verilen nizâm mûcebince buldurması lâzım gelenler dahi mal-ı merkûmu ve eşkıyâyı ve zâyî' olan âdemleri zuhûra getürdüp emr-i şerîfimin mazmûn-ı münîfini icrâ ve bu husûsun temşiyetine sa'y-ı evfâ edüp, ser-mû hılâfından ve şekâvetde alâkası olmayan bî-gühânlara ta'arruzdan ve celb-i malden gâyetü'l-gâye ictinâb ve ittikâ eylemek bâbında ()

Fî evâ'il-i Zâ [Zi'l-ka'de] sene [1]155

353

Erzurum cânibi seraskeri vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm ki, Maktûl Üçüncü-zâde Ömer Paşa'nın mukaddemâ gelen defter mûcebince Van'da mevcûd olan emvâl ve eşyâ ve devâbb ve mevâşisi ile karındaşı Osman'ın ve fevt olan kethüdâsı Murtezâ'nın Van'da düyûn-ı müsbitelerine verilen eşyâlarından mâ-adâ emvâl ve eşyâları meştâ-i Erzurum'a nakl olundukda, habsi fermânım olanlardan karındaşı Osman ve hazînedârı ve Çakıcı-oğlu ve mîr-i âhûrî ile sarrafı Yahûdî dahi Erzurum'a îsâl ve anda mahbûs olundukları bu def'a inhâ ve ihbâr olunmağla, zikr olunan beş neferin ba'zı su'âl ve cevâb için mübâşir mûmâ-ileyh ma'rifetiyle Âsitâne-i sa'âdet'ime ihzâr olunmaları fermânım olmağın işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde sen ki serasker-i müşârun-ileyhsin, bu mezbûrûn beş neferi ba'zı su'âl ve cevâb için mübâşir mûmâ-ileyh ma'rifetiyle Âsitâne-i sa'âdet'ime ihzâr ve irsal ve sen ki mübâşir-i mûmâ-ileyhsin mezbûrları alup yollarda muhâfazalarına dikkat ederek bir an akdem Der-sa'âdet'ime îsâl edüp hılâfından ihtirâz ve ictinâb olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur ve bu yazılmışdır.

Fî evâ'il-i Zâ [Zi'l-ka'de] sene [1]155

Kütahya mütesellimi -zîde mecduhû-ya hüküm ki,

Çal Kazası karyelerinden Temurcı ve Seller ve Şapcılar ve Börgürcü nâm karyelerde vâkı' ulemâ ve sulehâ ve e'imme ve hutebâ ve bi'l-cümle fukarâ ve zu'afâ meclis-i şer'a varup, sen ki mütesellim-i mûmâ-ileyhsin, bundan akdem kazâlarına nüzûl murâd eyledikde kazâlarında vâkı' kurâ-i mezbûrûn subaşı Ali ve Çal voyvodası Halîl ve (..) sükkânından el-hâc Mustafa ve (..) nâm karye sükkânından İbrahim nâm kimesneler istikbâl için vardıklarında mezbûrûnu ahz ve habs ve der-zincîr ve karyelerine nüzûl edüp sekiz gün müft ü meccânen ekl ü meşrûbâtların eylediklerinden gayrı nîcelerinin emvâl ve eşyâların nehb ü gâret ve subaşı-i mezkûr Ali'nin kurâ-i mezbûrûnun a'şârından cem' ve tahsîl eylediği anbârlarında misket ve içinde olan mahsûlât levendât tâ'ifesi yağma ve gâret ve zıkr olunan Şapcılar Karyesi ahâlîleri sıyânet-i ırzlarıçün kendüleri karyelerinden firâr ve emvâl ve eşyâların hânelerinde terk etdiklerinden hânelerinde olan eşyâların gâret etdürüp ve habslikde kimesneleri "sizler elbette kazânızdan bana ikrâmiye nâmıyla otuz kise akçe virirsüz" diyü mu'âhaze ve rencîde ve ba'dehû içlerinden mezbûrân Ali ve Halîl bir tarîkle habisten halâs olup, kusûr habsde kalan İbrahim ve Hacı Mustafa'dan cebren bin guruş ahz ve yine mahbûs oldukları hâlde kayd ü bend ile Kütahya tarafına götürüp her vechile hâlleri diger-gün olduğu arz ve mahzar birle Der-sa'âdetime arz ve inhâ olunmağla, bu gûne mezâlim ve te'addiyât vukû'ına aslâ ve kat'â rızâ-yı hümayûnum olmadığını müş'ir ve cesâret edenlerin haklarından gelineceğini muhbir bu âna dek bi'd-defa'ât evâmîr-i alıyyemle tenbîh-i ekîd ve tehdîd-i şedîd olunmuşken vâkı' olduğu sûrette senin bu misillü hılâf-ı şer'-i şerîf cevır ü âzâra cesâretin muhkem te'dîb ve tenkîlini muktezî olmuştur. Ancak bu def'a seni rukde-i gafletinin îkâz ve fî mâ-ba'd bunun gibi mezâlimden tahzîr ve ihtirâz için mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi vâsıl olduğu üzre hâlâ habsinde olanları de-hâl ıtlâk ve sebîllerin tahlîye ve ba'de'l-yevm bu misillü fukarâyı cevır ü te'addîden keff-i yed ve fukarânın himâyet ve sıyânet ile havza-i hükûmetinde neşr-i âsâr-ı iffet ve adâlet ve nîk-nâmın istimâ olunmasına bezl-i mâ hasal-i miknet eylesin, şöyle ki ma'âzallâhi te'âlâ mahbûsları itlâk eylemediğin ve yâhud bundan sonra dahi afv olunurum za'mıyla bu gûne mezâlim ve cevre cesâret ettiğin mesmû' olursa sonra bir tarîkle necât ve selâmet bulamazsın. Âna göre

encâm-ı kârı mülâhaza ve fermân-ı hümayûnum mücebince amel ve hareket edüp ser-mû hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâ'il-i Zâ [Zi'l-ka'de] sene [1]155

355

Mahalline sebt olunmuştur.

Trabzon'dan Âsitâne-i sa'âdet'ime gelince yol üzerinde vâkı' olan kuzât ve nüvvâb ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve sâ'ir zâbitân ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından iftîhârü'l-emâcid ve'l-ekârim Numân -dâme mecduhû- Trabzon'dan maktûl Üçüncü-zâde Ömer Paşa'nın nakline me'mûr olduğu eşyâsının tahmîline müceddeden verilen şurût-ı nizâm mücebince ahâlî tarafından on re's menzil bâr-gîri verilmek fermânım olmağın, kapucubaşı mûmâ-ileyh işbu emr-i şerîfimle her kangınızın taht-ı kazâsına varırsa eşyâ-i mezkûre ile müemmen ve mahfûz mahallere kondurup ve nakline me'mûr olduğu eşyâ-i mezkûreyi tahmîl için güzîde ve tûvânâ müceddeden verilen nizâm üzre ahâlî tarafından on re's menzil bâr-gîri tedârik ve ihzâr olunup bârgîr tedârikine intizâren bir an ve bir dakîka meks ve tevakkî itdürülmeyüp cümleliz ol mikdâr bâr-gîrin tedârikinde mezîd-i ikdâm ve ihtimâm ve ol mikdâr bâr-gîr mûmâ-ileyhe verildiğini müş'ir yedinden memhûr sened ahz ve sene başında sûret-i sicillât ve ma'mûlün bih senedât Âsitâne-i sa'âdet'ime ırsâl olunup, avk ve te'hîrden ve ücret talebinden be-gâyet hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâ'il-i Zâ [Zi'l-ka'de] sene [1]155

Trabzon vâlisine ve Dergâh-ı mu‘allâm kapucibaşlarından olup maktûl Üçüncü-zâde Ömer Paşa'nın emvâl ve eşyâsının ahz ve kabzına me'mûr olan Abdurrahman -dâme mecduhû-ya hüküm ki,

Maktûl-i mezbûrun bi'l-cümle emvâl ve eşyâsı beytû'l-mâl-i Müslimîne âid ve râci' olmakdan nâşî gerek Trabzon'da ve gerek havâlîsinde bulunan cümle emvâl ve eşyâ taraf-ı mîrîden ahz ve kabz olunmak üzere başk evâmîr-i şerîfemle sâdır olup, lâkin müteveffâ-i merkûmun Trabzon a'yânından Gemişdan Hacı Mahmûd nâm kimesne zimmetinde ber-mûceb-i defter mumzâ vâfir emvâl olup, bir gün mukaddem bilâ-tereddûd tahsîl olunması fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi merkûm Hacı Mahmûd'un mumzâ defter mûcebince zimmetinde olan emvâl beytû'l-mâl-ı Müslimîne âid ve râci' akçeden olup ber-mûceb-i defter-i mumzâ zimmeti olan emvâlin bi't-tamâm tahsîl olunmasını matlûb olmağla merkûm Hacı Mahmûd'dan defter mûcebince zimmeti olan emvâlin özür ve iletine kat'an iltifât etmeyerek bi't-tamâm tahsîl etmeğe ihtimâm ve ikdâm eyleyesiz. Meblağ-ı mezkûr emvâl-i mîrîden olmağla tamâmen tahsîl eyleyüp, şöyle ki a'zâr-ı vâhiye îrâdıyla zimmeti olan emvâli edâda ta'annüd eder ise bilâ-tereddûd ahz ve kal'a-bend eyleyüp zimmeti olan akçeyi tamâmen edâ etmedikçe ıtlâk eylemeyüp, bu bâbda mikdâr-ı zerre kusûr ve rehâvet ve te'hîr-i maslahat-ı mûceb olur hareketden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i Zâ [Zi'l-ka'de] sene [1]155

[106]

Maktûl Üçüncü-oğlu Ömer Paşa emvâlinin kabzına mübâşir ta'yîn olunan Dergâh-ı mu‘allâm kapucı başlarından Abdurrahman -dâme mecduhû-ya hüküm ki,

Sen ki kapucı başı mûmâ-ileyhsin, merkûm Ömer Paşa'nın Trabzon ve havâlîsinde olan emvâl ve eşyâ ve gulâm ve cevârînin mîrîçün ahz ve kabzına ve bir hılâli mektûm ve mestûr kalmayup, alâ vechi't-taharrî mıntıkan olan mahallerden bulup

hârice çıkarılmasına sen mahsûsen mübâşir ta'yîn olunup, lâkin maktûl-i mezbûrun gerek Trabzon'da ve gerek havâlîsinde olan emvâl ve eşyâ ve gulâm ve hüsnâ cevârîleri ve mücevherât ve bıçak makûlesi emvâlinden ta'sîrû'l-haml olmayandan mâ-adâsı mahallinde bey' ve furûht olunmak lâzım geldikde, Trabzon vâlisi ve sâ'ir ashâb-ı kudret ve besâr olan kimesneler diledikleri eşyâyı behâ-i rahîz ve kalîl ile ihtilâs edecekleri eclâ-yı bedîhiyyâtından ve maktûl-ı mezbûrun emvâl ve eşyâsı bi'l-cümle beytü'l-mâl-i Müslimîne âid ve râci' olmakdan nâşî cânib-i mîrîye özür olunacağı vâzıh ve âşikâr olup, bu bâbda kemâl-i teyakkuz ve intibâh üzre hareket ederek ol tarafta furûht olunacak eşyânın kıymet-i misliye ile bey' ve furûht olmağına kemâl-i dikkat ve ihtimâm olunmak fermânım olmağın mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde eşyâyı mezkûreye sen müstakil mübâşir ta'yîn olunmanla değer bahâlarile tâliblerine furûht eylemek sen kendün bi'n-nefs iltizâm ve bu husûsa bir ferdi dahl ve ta'arruz etdirmeyüp ne tarîkle nakle kâbil ve hamle gayr-ı nakl olan cevâhır ve bıçak makûlesinin mâ-adâsını ol tarafda değer bahâ ile tâlib olanlara bey' ve furûht etmeğe kemâl-i takayyüd ve ihtimâm ve mezîd-i sa'y ve ikdâm eylesesin senden vüfûr-ı istikâmet ve dirâyet memûl olup, şöyle ki ma'âzallâhi te'âlâ bu bâbda kusûr ve rehâvetinden nâşî (..) eşyâ-yı mezkûre kıymet-i misliyeleriyle furûht olunmayup, taraf-ı mîrîye özü müceb ednâ kusûr ve müsâhelen istimâ' olunmak lâzım gelür ise bir dürlü cevâba kâdir olamayacağın muhakkak bilüp, âna göre intibâh üzre hareket ve hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemen bâbında ()

Fî evâ'il-i Zâ [Zi'l-ka'de] sene [1]155

358

Dergâh-ı mu'allâm kapucu başlarından olup, hâlâ Gümüşhâne emîni Mehmed -dâme mecduhû-ya hüküm ki,

Maktûl Üçüncü-zâde Ömer Paşa'nın bi'l-cümle emvâl ve eşyâsı cânib-i beytü'l-mâl-i Müslimîne âid ve râci' olmak cihetiyle Trabzon ve havâlîsinde olan emvâl ve eşyâ ve cevârî ve gulemânı taraf-ı mîrîden ahz ve kabz olunmak üzre başka emr-i şerîfim sâdır olup, lâkin maktûl-i mezbûrun Gümüşhâne ve Tonya ve Tirebolu ve Görele Kazâlarının Gümüşhâneye mülhak kurâ ahâlîleri zimmetlerinde vâfir zimem olup

zimem-i mezkûrenin cümlesi taraf-ı mîrîye gelecek akçelerden olmağına ber-mûceb-i defter maktûl-i mezbûrun akçesinden zimem-i nâsda olan akçeler bilâ noksan tamâmen ve kâmilin lâzım gelânlerden bilâ-tereddüd cem‘ ve tahsîl eylemek fermânım olmağın mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde dahi mezkûrenin cümlesi beytü'l-mâl-i Müslimîne râci‘ akçelerden olup yerlü yerlerinde cem‘ ve tahsîli matlûb olmağla, maktûl-i mezbûrun ber-mûceb-i defter kurâ-yı mezkûre ahâlîlerinden her kimin zimmetinde akçesi var ise kemâl-i dikkat ve taharri ederek bulup hârice çıkarup bi't-tamâm ve'l-kemâl cem‘ ve tahsîl ve bu husûsda bir ferdin özür ve illetine ve redd ve ta‘annüdüne imâle-i sem‘-i i‘tibâr etmeyüp heman temşiyet-i maslahata sarf-ı kudret ve bezl-i mezîd-i sa‘y-i dikkât eylesin. Zimem-i mezkûre envâl-i mîrîden olmağla, şöyle ki ba‘zı özür ve illet ile sahîh-i zimmetde edâ ve teslîmde ta‘annüd eden olursa ol misillüler bilâ-tevakkuf ahz ve habs ile zâhir olan zimmetlerinden tamâmen tahsîl ve kabzına me‘mûr-ı edâ ve teslîm etdirüp bu bâbda mikdâr-ı zerre kusûr ve tehâvünden ve te’hîr-i maslahatı mûceb olur ihâml ve tekâsülden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şân sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ’il-i Zâ [Zi'l-ka‘de] sene [1]155

359

Sâbıkâ Diyârbekir vâlisi olup hâlâ Derne’de ikâmet üzre olan maktûl zâde kethüdâsı Hüseyin Paşa -dâmet me‘âliyahû-ya hüküm ki,
Sen ki mûmâ-ileyhsin, pîr ve alîl olup, rükûb ve nüzûle adem-i iktidârın olmamağla, hatt-ı hümayûn-ı şeref-makrûnum mûcebince üzerinde tuğun ref‘ olunup, Midilli Adası’na varup uzlet-nişân-ı ihtiyâr olman femân-ı hümayûnum olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde olduğun mahalliden mu‘accelen kalkup bir sâ‘at akdem Midillü Cezîresi’ne varup anda ikâmet ve devâm-ı ömr ve devletim du‘âlarına iştigâl ve müdâvemet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım yazılmışdır.

Fî evâ’il-i Zâ [Zi'l-ka‘de] sene 1155

Trabzon'dan Âsitâne-i sa'âdet'ime gelince yol üzerinde vâkı' olan kuzât ve nüvvâb ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârları ve sâ'ir zâbitân ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Dergâh-ı mu'allâm kapucı başlarından Numân -dâme mecduhû- maktûl Üçüncü-zâde Ömer Paşa'nın Trabzon'dan Âsitâne-i sa'âdet'ime nakl olunacak eşyâsına mübâşir ta'yîn olup esnâ-i râhda muhâfaza olunarak âminen ve sâlimen bu tarafa îsâline ihtimâm-ı tâm eylemeniz fermânım olmağın işbu emr-i şerîfim ısdâr ve mûmâ-ileyh ile irsâl olunmuşdur. İmdi kapucı başı mûmâ-ileyh nakline me'mûr olduğu eşyâ-i mezkûre ile her kangınızın taht-ı kazâsına dâhil olursa emîn ve me'mûn'ül-gâ'ile mahfûz mahallere indürüp gicelerde kadr-ı kifâye âdemler ile muhâfaza ve yollarda yanına tüfenk-endâz âdemler koşup emîn ve sâlim birbirinize irsâl ve mu'accelen bu tarafa îsâline cümleiniz sa'y ü ihtimâm eyleyesiz, tekâsülünüzden nâşî ma'âzallâhi teâlâ eşyâ-yı merkûmeye bir zarar isâbet ve mikdâr-ı zerre muhâfazasında rehâvet etmek ihtimâli olursa vâkı' olan zarar hükkâm ve zâbitândan tahsîl ve tazmîn ile iktifâ olunmayup muhkem haklarından gelineceği mukarrerdir. Âna göre hareket ve mikdâr-ı zerre kusûr ve tehâvünden cümleiniz be-gâyet hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân yazılmışdır.

Fî evâ'il-i Zâ [Zi'l-ka'de] sene 1155

[107]

Şehrîzor vâlisi Vezîr Ali Paşa'ya hüküm ki,

Sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, illet-i mîzâcından nâşî rukûb ve nüzûle bir dürlü iktidârın olmayup me'mûr olduğun Şehrîzor'a olan azîmetinin afv ve bir mahallde ikâmetin bâbında ıyâlin tarafından ref'a ref'a-i iltimâs olmağla, iltimâsları karîn-i müsâ'afe olup Şehrîzor'a azîmetinden afv ve varup İstanköy'de ikâmetin fermânım olmağın işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde ber-vechi meşrûh Şehrîzor'a olan azîmetinden afv olunmanla, bulunduğu mahallden

toğrı İstanköy Cezîresi'ne varup anda ikâmet ve devâm-ı ömr-i devletim ed'iyesine müdâvemet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım yazılmışdır.

Fî evâ'il-i Zâ [Zi'l-ka'de] sene 1155

362

Hassa silâhdârlarından olup sâbıkân Sivas vâlisi Ali Paşa'yı İstanköy Cezîresi'ne îsâle mübâşir ta'yîn olunan İsmâil -zîde mecduhû- ye hüküm ki,
Vezîr-i müşârun-ileyhe ârız olan illet-i mizâdan nâşî rukûb ve nüzûle iktidârı olmayup me'mûr olduğu Şehrîzor'a azîmetinden afv ve bir mahallde ikâmeti bâbında ıyâli tarafından def'a def'a-i istirhâm olunduğuna binâ'en Şehrîzor'a azîmetinden afv olunup varup İstanköy'de ikâmet eylemek üzre kendüye hitâben başka emr-i şerîfim şeref-bahş-ı sudûr olmağla, sen ki mûmâ-ileyhsin, sendahi vezîr-i müşârun ileyi Sivâs'dan alup cezîre-i mezbûreye nakl ü îsâline mahsûsen mübâşir ta'yîn olunmuşsundur. İmdi kalkup alâ cenâhi'l-isti'câl Sivâs'a varup vezîr-i müşârun-ileyhi Sivas'dan ale'l-acele kaldurup esnâ-yı râhda bir mahallde tevakkuf etmeksizin İstanköy Cezîresi'ne nakl ü îsâl ve anda ikâmet itdürüp mahall-i mezbûre vusûlünü müş'ir i'lâm ile Der-aliyye'ne avdet ve ric'at eylemen bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

Fî evâ'il-i Zâ [Zi'l-ka'de] sene 1155

363

Erzurum'dan Üsküdâr'a gelince yol üzerinde vâkı' olan kâdîlara ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri serdârı ve sâ'ir zâbitân ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,
Dergâh-ı mu'allâm gediklilerinden Küçük Hüseyin -zîde mecduhû- mübâşeretiyile ba'zı su'âl ve cevâb için maktûl Üçüncü-zâde Ömer Paşa etbâ'ından Âsitâne-i sa'adetime ihzârları fermânım olan karındaşı Osman ve hazînedârı Çakıcı-oğlu ve mîr-i âhûr ile sarrâfı yahûdînin menâzilde ve esnâ- râhda firâr ve gaybetlerinden me'mûnül-gâile olacak vechile muhafazalarına dikkat ve ihtimâm olunmak fermânım olmağın işbu emr-i şerîfim mübâşir mûmâ-ileyh ile he kagınızın taht-ı kazâsına vâsıl olur ise zikr olunan beş nefer kimesneleri emîn ve mahfûz mahallere

kondurup gicelerde yanlarına âdemler ta'yîn ve muhâfaza itdürüp ve geder olduklarında kadr-ı kifâyet tüfenk-endâz âdemler ta'yîn i ile birbirinize irsâl ve îsâl eyleyüp firâr ve gaybetleri gâ'ilelerinden emniyet hâsıl olur vechile kemâl-i ihtimâm edüp, hılâfından ve rehâvetiniz ta'zîri ile bir tarîkle gaybet ve firârlarından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şân sâdır olmuştur.

Fî evâsıt-ı Zâ [Zi'l-ka'de] sene [1]155

364

Tekye-nişîn-oğlu Hasan'ın afvıçün emr-i şerîf yazılmışdır.

Evâsıt-ı B [Receb] sene [1]156

Aydın muhassılı Vezîr Mehmed Paşa'ya ve () kâdîsına hüküm ki,
Agridos Kazâsı'nda sâkin şekâvet ile me'lûf olan Tekye-nişîn-oğlu Hasan nâm şakî birkaç seneden beru ibâdullâha îsâl-i hasâret ve irtikâb-ı envâ'-ı fesâd ve rehâvetinden nâşî hakkından gelinmek için sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, sana hıtâben bundan akdem sâdır olan emr-i şerîfime binâ'en şakî-i mezbûrun fukarâ üzerlerinden şerr ve mazarratı def' olunmuşiken, bu esnâda şakî-i mezbûr beş altı nefer etbâ'ıyle Teke Sancağı'nda Terkemiş Havâssı aklâmından Kaş ve Kalkan Kazâları'nda tahsîn ve Kaş a'yânı Ömer Ağa ve Kalkan a'yânı Musa Beyoğlu Ahmed ve (..) Osman nâm şakîler ile ittihâd ve hevâlarına tâbi' erâzil ile leyle-i Fıtır'da Eşen a'yânı es-Seyyid Musa'yı ale'l-gafle basup mezbûr Musa ve iki nefer âdemlerini ve emvâl-i kesîre ve eşyâ-yı vefîrelerini gasb ve merkûm Musâ'nın oğlu Süleyman'ı dahi ahz ve mehbûsen Kaş ve Kalkan Kazâlarına götürdükleri ve şakî-i mezbûr Hasan'ın bu gûne fesâd ve hasâreti merkûmûn Musa Bey'in oğlu Ahmed ve Kaş a'yânı Ömer ve Eşen'li Osman'ın a'yânlarıyla olmağla, eşkıyâ-yı merkûmûnun haklarından gelinmesi Suğla ve Agridos ve Köyceğiz ve Pirnâz ve Döğer (?) Kazâları kâdîları başka başka arz ve Döğer ma'a Agridos ve Meğri ve Eşen Kazâları ahâlîleri üç kıt'a mahzar birle i'lâm ve sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, sana ve Teke Sancağı mutasarrıfına ve Terkemiş Hâssı voyvodasına mübâşir ta'yîni ile başka başka evâmir-i aliyyem sudûrunu sen dahi kağıdınla ifhâm edüp ve şakî-i mezbûr

Hasan'ın Agridos Kazâsı kurâlarından Seyyidler Karyesi yaylağında bir kule ve palankası ve sâhilinde dahi altmış zirâ' tûlî ve altmış zirâ' ardı olan palankası ahâlî iltimâsları ve senin buyruldukların ile hedm ve tahrîb için Döğër ma'a Agridos kâdîsının imzâsıyla mumzâ verilen bir kıt'a hüccet-i şer'iyeye irsâl olunmuş, mezbûrûn şakîlerin fukarâ üzerlerinden şerr ve mazarratı [108] def' ü ref' olunmak lâzım gelmekden nâşî mîr-i mîrân ve voyvoda-i mûmâ-ileyhâya evâmîr-i şerîfem ısdâr ve senin zâtınla hıtâm-ı maslahata ibtidâr eylemeleri tenbîh ve iş'âr olunmağla, Der-sa'âdet'imden mübâşîr ta'yîn olunan () ile işbu emr-i şerîfim dahi tarafına irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde mîr-i mîrân ve voyvoda mûmâ ileyhâ ile haberleşerek ve re'y-ı vezâretine muvâfakat olunarak eşkıyâ-yı sâlifü'l-beyânı alâ eyyi-hâl ahz ve ele götürüp meclis-i şer'a ihzâr ve kendülerinden da'vâ-i hukûk eden husemâ ile mübâşîr mûmâ-ileyh ma' rifetiyle terâfu'-ı şer' ve da'vâları hakk ve adl üzre rü'yet olunup üzerlerine şer'an sübût bulan mevâd tescîl ve hüccet-i şer'iyeye olunduktan sonra mezbûrları muhkem habs edüp sûret-i sicilleriyle keyfiyetlerini alâ vukû'ihî Der-sa'âdet'ime i'lâm ve inhâ ve mezbûrları habsde îkâ ve ba'dehû ne gûne emr-i şerîfim vârid olursa muktezâsını icrâ ve şakî-i mezbûr Hasan'ın zikr olunan Seyyidler Karyesi'nde ve sâhilde binâ ve inşâ eylediği kule ve palankalarını verilen hüccet-i şer'iyeye mücebince hedm ve imhâ ve tahsîn kâbil olmayacak vechile tahrîb ve ifnâ eyleyüp, bu siyâk üzre eşkıyâ-yı merkûmûnun bilâd ve ubbâd üzerlerinden şerr ve mefâsidleri def' ve fukarânın râhat ve emniyetlerine cidd ü cehd ve ser-mû hılâfından ittikâ ve hazer olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i Zâ [Zi'l-ka'de] sene [1]155

365

Bir sûreti

Teke mutasarrıfı Çelik Mehmed -dâme ikbâluhû- ye

366

Bir sûreti

Terkemiş Hâssı voyvodası () -zîde mecduhû-ya

Ber-vech-i arpalık Köstendil Sancağı mutasarrıfı Süleyman ve Üsküp Sancağı mutasarrıfı Murad -dâme ikbâluhumâ-ya hüküm ki,

Bundan akdem Bosna'dan gelürken Bâzarcık ile Üsküp beyinde zâyî' ve kâtilleri nâ-ma'lûm olan Râviyenli el-Hâc Mustafa ve bir nefer refîkî ve Novalı-zâde Ahmed Efendi demekle ma'rûf kimesnenin oğlu ve üç nefer hıdmetkârı ve Alamoslu (?) Tosun-zâde Ahmed Ağa demekle meşhûr kimesne ve hıdmetkârı Bağdâtlı Mustafa Kethüdâ ve bir nefer oğlu ve (..) diğêr () Ağa nâm kimesne ve bir refîkî ve bunlardan gayrı Bosna'ya giderken Üsküp ile Sazlı beyinde on iki kise akçe nukûdî ile mefkûd olan Esîr Mustafa ağa akribâsından Ömer Ağa demekle ma'rûf kimesnenin kâtilleri ve gâret olunan nukûd ve eşyâları teftîş ve tefahhus olunarak buldurulup kâtiller habs ve keyfiyyet i'lâm olunmak bâbında mübâşir ma'rifetiyle siz ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhümâsız, selefimize hitâben emr-i şerîfim sâdır olmuşiken sâbıkâ Üsküp mutasarrıfı İbrahim Paşa tarafından gelen kağıdda mezbûr Ömer için Üsküp'e gelmediği ve Üsküp'de Sazlı beyinde Kaçanık Derbendi'ne varmazdan evvel zâyî' olduğu ve sâbıkâ Köstendil mutasarrıfı Mahmûd Paşa'nın kağıdında dahi mezbûr el-hâc Mustafa için Bosna'ya râhî iken Dopniçe Kazâsı'na dâhil ve ba'dehû mefkûd olduğu tahrîr ve mübâşir kağıdlarında dahi ba'zı ilel ve esbâbdan naşı mazmûn-ı emr-i şerîfin icrâ olunmadığı tastîr olunmuşiken, zikr olunan mefkûdların kâtilleri ve gasb olunan emvâl ve eşyâlarının buldurulması siz ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhimsiz, ikinizden matlûb-ı hümayûnum ve mukaddemâ verilen fermân-ı âlî-şânımın tenfîz ve icrâsı size fermânım olmağın mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsal olunmuşdur. İmdi vusûlünde ikinizin bi'l-ittifâk hareket ve mezîd-i taharrî ve dikkat ederek kâtilleri her ne mahallde iseler mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince alâ eyyi-hâl buldurup kendülerin muhkem habs ve gâret olunan nukûd ve eşyâları dahi zuhûra getürüp mukaddemâ ta'yîn olunan mübâşir ma'rifetiyle hıfz ve kâtillerin keyfiyetlerin ve zuhûra getürdüğünüz nukûd ve eşyânın mikdâr ve kemmiyetini ucâleten ve müsâra'aten Der-sa'âdet'ime arz ve ba'dehû ne gûne emr-i şerîfim vârid olursa muktezâsıyla amel eyleyesiz. Sâlifü'z-zikr kâtillerin ve nukûd ve eşyâ-i mağsûbenin hârice çıkarılması ve fermân-ı hümayûnumun icrâsı sizden matlûb olmakdan nâşî şöyle ki ma'âzallâhi teâlâ selefimiz gibi siz dahi bu bâbda iğmâz ve te'âmî ve kusûr ve tevânî edüp beyhûde ilel ve a'zâr îrâdî ve bu vech

tahrîrât irsâliyle ta'tîl-i maslahata bâ'is hareketiniz zuhûr eder ise gâret olunan nukûd ve eşyâ zecren sizden tazmîn ve tahsîl etdürölüp âna göre keyfiyyetin husûlü ne mertebe mültezem ve matlûb idüğünü ba'de't-teyakkun bir an evvel temşiyet-i kâra bezl-i miknet ve fî mâ-ba'd havza-i hükûmetinizde eşkıyâ taraflarından bir ferde îsâl-i zarar ve hasâret vâkı' olduğu haber olundukda sizden tazmîn olunacağını bilerek hudûdlarınızı fücûr-ı eşkıyâdan muhâfazaya sarf-i tâb ü tâkat ve bu bahâne ile şekâvetde alâkası olmayan bî-günâhlara ta'arruzdan ve celb-i mâldan dahi gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâ'il-i Zâ [Zi'l-ka'de] sene [1]155

368

Belgrad muhâfızı vezîre hüküm ki,
Belgrad Kal'ası'nın derûnunda muhâfaza için müceddeden bir sarây binâ olup ve hâric-i kal'ada el-yevm vülâta mahsûs kal'a-i mânend-i kebîr kârgîr sarâyın ba'zı mahzûrât sebebi ile ricâl-i serhad hedmini münâsib gördükleri, sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, kâ'imende tahrîr ve iltimâsın üzre sarây-ı merkûmun hedmine müsâ'ade-i âliyyem erzânî olmağla, enkâz-ı mevcûdesinden bir nesne zâyî' olmayup, nezâretin ile kal'a-ı mezbûre ve vâli sarâyına sarf olunmak şartıyla iltimâsın mücebince Dîvân-ı hümayûn'um tarafından emr-i şerîfim tahrîri bâbında iftihârü'l-ümerâ ve'l-ekâbir bi'l-fi'l Defterdârım olan Ali -dâme uluvvuhû- etmeğin mûmâ-ileyhin i'lâmı mücebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâ'il-i Zâ [Zi'l-ka'de] sene 1155

[109]

369

Emri gerü gelüp battâlâda hıfz olunmuştur.

Evâsıt-ı Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene [1]156

Saydâ vâlisine hüküm ki,

Saydâ vâlisi vezîrim Yakub Paşa -edâmallâhü teâlâ iclâlehû- südde-i sa'âdetime arz-ı hâl gönderüp, müşârun-ileyhin mutasarrıf olduğu Saydâ Eyâleti bin yüz elli altı senesi ibtidâsından âhara tevcîh olunmakdan nâşî elli beş senesi hıtâmınâ dek müşârun-ileyhin tarafından zabt olunmak iktizâ etmekle, Saydâ'dan hareketi esnâsında egerçe sene-i merkûme hıtâmına dek eyâlet-i merkûmeyi zabt ve tarafına âid olacak vâridâtı tahsîl için tarafından mütesellim nasb olunup, ancak müşârun-ileyhin eyâlet-i mezbûrede katı vâfir bakâyâsı olup ve sene-i cedîde ibtidâsı dahi karîb olmağla, eyâlet-i merkûme mutasarrıfı tarafından cedîd emvâlin tahsîline sıklet ile emvâl-i cedîde tahsîli takdîm olunduğu sûrette müşârun-ileyhin bekâyâsı tahsîl olunmak hadd-i imkândan olmağla, be-her hâl bekâyâ-yı merkûme tahsîliçün taraf-ı Devlet-i aliyye'mden mahsûs bir mübâşir ta'yîn ve bekâyâsı tekmîl olmadıkça emvâl-i cedîd tahsîliçün eyâlet-i merkûme mutasarrıfı tarafından sıklet olunmamak bâbında emr-i şerîfim sudûrını iltimâs etmeğın, müşârun-ileyhin iltimâsı üzre bekâyâ-yı merkûmenin yerlû yerinden tamâmen ve kâmilten tahsîl olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i Zâ [Zi'l-ka'de] sene 1155

370

İznikmid yeniçeri zâbitine hüküm ki,

Anadolu cânibinde vâkı' ba'zı kasabât ve kurâ ahâlî ve re'âyâsından Âsitâne-i aliyye'me vusûl ve vürûd ve hânlar ve bekâr odaları ve evkâf-ı selâtin-i ızâm tâbhâneleri ve ba'zı hamâm külhânlarına duhûl ile bast-i pür-bâr-ı ku'ûd eden mechûlül'ahvâl ve bekâr eşhâs ve erâzil ve envâ'-ı tezvîrâta tasaddî ile ta'cîze cesâret eyleyan eşirrâ ve esfel makûleleri bulundukları mahallerden ihrâc ve İstanbul Gümrüğü emîni ma'rifetiyle giden sefâyîne vaz' ve İznikmid İskeleyi'ne nakl ve ednan vilâyetlerine tesyîr olunmak üzre fermânım olmuşiken, ol tarafdaki zâbitânın adem-i ihtimâmlarından nâşî içlerinden ba'zıları birkaç eyyâm mahall-i mezbûrda meks ü ikâmet ve hâfî ve âşikâre beren ve bahren yine Âsitâne tarafına avdete cesâret eyledikleri haber verildiği cihetden alâ vechi'l-ihtimâm men'leri muktezî olmağla imdi ber-vech-i muharrer sefâyîn ile iskele-i mezkûreden nakl olunan ol makûle

eşhâs ve esfelin mahall-i merkūmede meks ve tevakkuflarına ve hafî ve âşikâre berren ve bahren gerü İstanbul tarafına mürûrlarına kat'an ruhsat gösterilmeyüp men' ve sedd ile vilâyetleri cânibine ircâ' ve tesyîrlerine ihtimâm ve dikkat ve hılâf-ı fermân-ı âlî hareketden ihtirâz ile yine bu tarafa ric'at murâd edenleri olur ise ahz ve te'dîb ve alâ eyyi-hâl vilâyetlerine sevk ve irsâle bezl ü sa'y ü kudret eylemek bâbında fermân-ı âlî-şân sâdır olmuştur.

()

371

Bir sûreti

Rumili yeniçeri zâbitine Rumili cânibinden mechûlü'l-ahvâl ahâlî-i ve re'âyâdan Âsitâneye vürûd eden eşirrâ ve esfel makûleleri bulundukları mahallerden ihrâc ve İstanbul Gümrüğü emîni ma'rifetiyle geden sefâyinden birine vaz' ve Tekfurdağı İskeleye'ne nakl ve andan vilâyetlerine sevk ve tesyîr olunmak üzere yazılmışdır.

372

Sisli Hüseyin Efendi demekle ma'rûf kimesnenin ıtlâkıçün yazılmışdır.

Evâsıt-ı M[uharrem] sene [1]157

İşbu emr-i şerîfde mezkûr olan vâkı' ise şuna buna kalmayup heman merkûmun kısıâsen cezâları tertîb olunmak üzere yazılmışdır.

Evâsıt-ı Zâ [Zi'l-ka'de] sene [1]155

Adana vâlisine ve Adana ve Yeni İl kādîları ve Der-sa'âdetimden mübâşir ta'yîn olunan () -zîde mecduhû-ya ve () Kal'ası dizdârlarına hüküm ki,
Haremeyn-i Şerîfeyn evkâfından Yeni İl ve Türkmân-i Haleb Hâsslarına tâbi' Çimenlü Cemâ'ati'nden Hasan nâm kimesnenin babası fevt oldukda vâlidesi () nâm hâtun-ı müteveffâ-i merkûmun malından olmak üzere Yüreğir Kazâsı sükkânından Sisli Hüseyin Efendi demekle ma'rûf kimesneye altı bin gurus teslîm edüp kable'l-ahz merkûm dahi müteveffâ olmağla, merkûm Hasan kendüye ırsen intikâl eden

meblağ-ı mezbûr altı bin guruş mezkur Sisli (?) Hüseyin Efendi'den taleb eyledikde bi'l-küllîye inkâr etmeğin, şer'le tahsîli bâbında sâdır olan emr-i şerîfim mücebince mahallinde şer'le görülüp hakkı tahsîl olunmak üzre iken mezbûr Sisli Hüseyin ba'zı mütegalibeye istinâd ve kuvvet-i irtişâ ile Adana mütesellimi Ali ve kethüdâsı Hatîb oğlu Seyyid Ahmedî itmâ' etmekle, müdde'î-i merkûm Hasan'ı ahz ve mücerred ibtâl-ı hakk için hılâf-ı şer' katl eyledikleri ihbâr olunmağla, haber verildiği vechile fi'l-hâkika merkûmân mütesellim Ali ve kethüdâsı Seyyid Ahmed maktûl-ı mezbûrî hılâf-ı şer' katle tasaddî eyledikleri vâkı' ise merkûmların dahi kısâsen cezâları tertîb olunmak ve meblağ-ı mezkûr Sisli Hüseyin'den tamâmen ba'de't-tahsîl ahz ve kal'a-bend olunup keyfiyet sûret-i sicillâtıyla Der-sa'âdet'ime i'lâm olunmak fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim mübâşir mûmâ-ileyh () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlüde siz ki müşârun ve sâ'ir mûmâ-ileyhimsiz haber verildiği vechile fî nefsi'l-emr merkûmân mütesellim Ali ve kethüdâsı Seyyid Ahmed maktûl-ı mezbûrî hılâf-ı şer' katle tasaddî eyledikleri vâkı' ise mübâşir-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyle merkûmların dahi kısâsen cezâları tertîb ve meblağ-ı mezkûr dahi merkûm Sisli Hüseyin'den tamâmen ba'de't-tahsîl ahz ve kal'a-bend etdürüp sûret-i sicillâtıyla keyfiyyeti Der-i Devlet-medârıma i'lâm ve hılâfından gâyetü'l-gâye ittikâ-i tâm olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâ'il-i Zâ [Zi'l-ka'de] sene [1]155

[110]

373

İzmir nâ'ibine hüküm ki,

Medîne-i İzmir'de sâkin ulemâ ve sulehâ ve meşâyîh ve e'imme ve hutebâ ve sâ'ir-i fukarâ südde-i sa'âdetime mehâzır gönderüp, bundan akdem bi-kazâi'l-İlâhi te'âlâ medîne-i İzmir'de vâkı' olan harîkde vasat-ı sûkda vâkı' Şadırvân Câmi'i demekle ma'rûf Nifli-zâde Câmi'-i Şerîfi'nin binâ ve ihyâsını istirhâm eylemeleriyle, câmi'-i şerîf-i mezkûr ma'rifet-i şer'le keşf olunup, ne kadar mesârif ile binâ ve ihyâsı iktizâ eder ziyâde ve noksandan ârî vech üzre gereği gibi dikkat ve taharrî ve fenn-i binâyâ vâkıf mi'mârân ma'rifeti ile defter ve huccet şer'îyye olunduktan sonra keşf ve

defter ve huccet-i şer'iyyesi ucâleten ve müsâra'aten Der-sa'âdet'ime irsâl ve keyfiyet alâ vukû'ihî i'lâm olunup, avk ve te'hîrden gâyetü'l-gâye ittikâ olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i Zâ [Zi'l-ka'de] sene [1]155

374

Van beylerbeyisi Süleyman -dâme ikbâluhû-ya ve sadr-ı a'zam ağalarından mübâşir ta'yîn olunan Ali -zîde mecduhû- ye hüküm ki,

Maktûl Üçüncü-zâde Ömer Paşa'nın emvâl ve eşyâsından katı vâfir nesnesi Van'da olan Murtazâ Paşa almıştır, diyü haber verülüp lâkin bu husûsun künh ve hakîkati ma'lûm-ı hümayûnum olmak muktezî olup ve sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, husûs-ı mezbûrun gereği gibi teftîş ve tefahhusu ve sıhhat ve hakîkatinin Der-sa'âdet'ime i'lâmı olmakdan nâşî mahsûsen mübâşir mûmâ-ileyh me'mûr ve ta'yîn kılınmıştır. İmdi işbu emr-i şerîfimin vusûlünde mübâşir-i mûmâ-ileyh ma'rifetiyle maktûl-i merkûmun emvâl ve eşyâsından paşa-yı mûmâ-ileyhin aldığı her ne ise kemâl-i taharrî ve dikkat ve mezîd-i teyakkuz ve basîret birle gereği gibi teftîş ve tefahhus ve vâkıf olanlardan istifsâr ve tecessüs ederek bir akçe ve bir habbesi mektûm ve mensî kalmamak vechile sıhhat ve hakîkati ba'de't-teyakkun ber-vech-i müfredât defter edüp defteri Der-sa'âdet'ime irsâl ve alâ vukû'ihî keyfiyeti bi'l-ittifâk i'lâm ve sen ki mübâşir-i mûmâ-ileyhsin, sen dahi husûs-ı mezbura vüfûr-ı dikkat ve keyfiyeti alâ vukû'ihî inhâya mübâderet edüp, özür ve himâye misillü hareketden ve vâkı'ın hılâfını tahrîrden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i Zâ[Zi'l-ka'de] sene [1]155

Mükerrerdir.

Ber-vech-i arpalık Köstendil Sancağı mutasarrıfı Süleyman ve Üsküp Sancağı mutasarrıfı Murad -dâme ikbâluhû-mâya hüküm ki,

Bundan akdem Bosna'dan gelürken Bâzarcık ile Üsküp beyinde zâyî' ve kâtilleri nâ-ma'lûm olan Râviyenli el-Hâc Mustafa ve bir nefer refîkî ve Novalı-zâde Ahmed Efendi (?) demekle ma'rûf kimesnenin oğlu ve üç nefer hıdmetkârı ve Alamuslu (..) Ahmed Ağa demekle meşhûr kimesne ve hıdmetkârı Bağdâdlı Mustafa Kethüdâ ve bir nefer oğlu ve (..) diğer Ağa nâm kimesne ve bir refîkî ve bunlardan gayrı Bosna'ya gederken Üsküp ile Sazlı beyinde on iki kise akçe nukûdı ile mefkûd olan Esîr Mustafa ağa akribâsından Ömer Ağa demekle ma'rûf kimesnenin kâtilleri ve gâret olunan nukûd ve eşyâları teftîş ve tefahhus olunarak buldurulup kâtiller habs ve keyfiyyet i'lâm olunmak bâbında mübâşir ma'rifetiyle siz ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhümâsız, selefimize hıtâben emr-i şerîfim sâdır olmuşiken sâbıkâ Üsküp mutasarrıfı İbrahim Paşa tarafından gelen kağıdda mezbûr Ömer için Üsküp'e gelmediği ve Üsküp'de Sazlı beyinde Kaçanık Derbendine varmazdan evvel zâyî' olduğu ve sâbıkâ Köstendil mutasarrıfı Mahmûd Paşa'nın kağıdında dahi mezbûr el-Hâc Mustafa için Bosna'ya râhî iken Dopniçe Kazâsı'na dâhil ve ba'dehû mefkûd olduğu tahrîr ve mübâşir kağıdlarında dahi ba'zı ilel ve esbâbdan nâşî mazmûn-ı emr-i şerîfin icrâ olunmadığı tastîr olunmuşiken zikr olunan mefkûdların kâtilleri ve gasb olunan emvâl ve eşyâlarının buldurulması siz ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhimsiz ikinizden matlûb-ı hümayûnum ve mukaddemâ verilen fermân-ı âlî-şânımın tenfîz ve icrâsı size fermânım olmağın mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsal olunmuştur. İmdi vusûlünde ikinizin bi'l-ittifâk hareket ve mezîd-i taharrî ve dikkat ederek kâtilleri her ne mahallde iseler mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince alâ eyyi-hâl buldurup kendülerin muhkem habs ve gâret olunan nukûd ve eşyâları dahi zuhûra getürüp mukaddemâ ta'yîn olunan mübâşir ma'rifetiyle hıfz ve kâtillerin keyfiyetlerin ve zuhûra getürdüğünüz nukûd ve eşyânın mikdâr ve kemmiyetini ucâleten ve müsâra'aten Der-sa'âdet'ime arz ve ba'dehû ne gûne emr-i

* 367. hükmün mükerreridir.

şerîfim vârid olursa muktezâsıyla amel eyleyesiz. Sâlifü'z-zikr kâtillerin ve nukûd ve eşyâ-i mağsûbenin hârirece çıkarılması ve fermân-ı hümâyûnumun icrâsı sizden matlûb olmakdan nâşî şöyle ki ma'âzallâhi teâlâ selefiniz gibi siz dahi bu bâbda iğmâz ve te'âmî ve kusûr ve te'ânî edüp beyhûde ilel ve a'zâr îrâdî ve bu vech tahrîrât irsâliyle ta'tîl-i maslahata bâ'is hareketiniz zuhûr eder ise gâret olunan nukûd ve eşyâ zecren sizden tazmîn ve tahsîl etdürölüp, âna göre keyfiyyetin husûlü ne mertebe müstelzim ve matlûb idüğünü ba'de't-teyakkun bir an evvel temşiyet-i kâra bezl-i miknet ve fî mâ ba'd havza-i hükûmetinizde eşkıyâ taraflarından bir ferde îsâl-i zarar ve hasâret vâkı' olduğu haber olundukda sizden tazmîn olunacağını bilerek hudûdlarınızı fücûr-ı eşkıyâdan muhafazaya sarf-i tâb ü tâkat ve bu bahâne ile şekâvetde alâkası olmayan bî-günâhlara ta'arruzdan ve celb-i mâldan dahi gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâ'il-i Zâ [Zi'l-ka'de] sene [1]155

376

Bursa mollasına ve Hüdâvendigâr Sancağı'nda vâkı' kâdîlara hüküm ki, Mustafa -zîde kadruhû- gelüp kapu kethüdâsı olduğu düstûr-ı mükerrem müş'ir-i müfehhâm nizâmü'l-âlem ber-vech-i arpalık Hüdâvendigâr Sancağı mutasarrıfı olan vezîrim Osman Paşa -edâ mellâhu te'âlâ iclâlehû- tarafından hâlâ livâ'-i mezbûr mütesellimi olan el-hâc Yûsuf nâm kimesnenin ahâlî-i sükkân ile adem-i hüsn-i mu'âşeretinden gayrı re'âyâ fukarâsını hılâf-ı şer' ve kânûn ba'zı gûne gadr ve te'addîsi inhâ olunduğun bildürüp, merkûm Hacı Yûsuf mütesellimlikden azl ve yerine her vechile bir perhîz-kâr ve müstekîm ve dizdâr () -zîde kadruhû- livâ'-i mezbûra mütesellim nasb olunmak bâbında emr-i şerîf recâ eylediği ecilden vech-i meşrûh üzre amel olunmak için yazılmışdır.

Fî evâsıt-ı Zâ [Zi'l-ka'de] sene 1155

Emri gerü gelüp battâlında hıfz olunmuşdur.

2 Rebî'ü'l-evvel sene [1]156

Anadolu'nun sol kol yemîn ve yesârıyla nihâyetine varınca vâkı' olan vüzerâ-yı ızâm ve mîr-i mîrân-ı kirâm ve kuzât ve nüvvâb ve zâbitân ve a'yân-ı vilâyete hüküm, Anadolu'nun sol kolunda vâkı' ba'zı re'âyâ fukarâsı seferler takrîbiyle ile evtân-ı kadîmelerin ve kasabât ve şehirler kurbuna varup, ilticâ eyledikleri vedî'a-i Hâliku'l-arz ve's-semâ olan re'âyâ fukarâsı mazhar-ı terâvet ve inâyet-i şâhânem olmaları hasebiyle bilâ-emr-i şerîf tekâlîf-i şâkka ve mezâlim ve te'addiyât-i bî-hûde memâlik-i mahrûsemenden fî külli'l-vücûh def' ü ref' ve dest-i tûlû'l-erbâb-ı zulm ve şakk fukarâ üzerlerinden kat' ve men' olunup, hutût-ı inâyet-menûtumla mu'anven etrâf ü eknâfa adâlet-nâme-i hümayûnlar ısdâr ve irsâl ve fukarâ-yı ra'ıyyetin vücûh-ı emn ü râhatlarına sa'y-ı be-hemâl olunmağla, bu makûle perîşân olan re'âyânın yerlerine ve yurdlarına varup zira' ve hars ile meşgûl olmaları vesîle-i ümrân ve bâ'is-i âbâdî-i büldân olduğu cihetten, kadîmî yerlerine nakl ve iskânları egerçe musammem ve mukarrerdir. Lâkin şimdilik iskânlarına fermânım olsa şiddet-i şitâ ve sûret-i (?) berk ve sermâdan nâşî bi'l-küllîye müteferrik ve perîşân olacakları bedîdâr ve bi'l-küllîye esnâ-yı râhda telef-i nefse dahi sebeb-i illet olacağı zâhir ve âşikâr olmağla, inşâallâhü te'âlâ evvel bâhâr-ı muhsin-i âsâr o makûle perîşân olan re'âyâ evtân-ı kadîmelerine nakl ve iskân etdirilmek şartıyla ancak bu kış o makûle etrâfdan gelüp kasabât ve şehirlerin kenârlarına ilticâ eden ra'ıyyete makûleleri müteferrik ve perîşân olmamaları için rahmen li'l-ibâd hükkâm ve zâbitân ve a'yân ma'rifetiyle tevîk ve imhâl ve himâyet ve sıyânetlerine bezl-i tâb ü tûvân olunmak fermânım olmağın, mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde cümleiniz bu bâbda meslek-i ittihâda ri'âyet ve cânib-i merhamet ve re'fete meyl ve ragbet ederek o makûle etrâfdan gelüp kasaba ve şehirlerin kenarlarına ilticâ eden re'âyâ makûlelerin ber-vech-i meşrûh hengâm-i sayfde yine kadîmî yerlerine ve yurdlarına nakl ve iskân olunmak şartıyla şimdilik müteferrik ve perîşân

olmamalarıçün rahmeten li'l-ibâd ancak bu kış oldukları mahallde tevakkuf ve îkâ ve vücûh-ı te'addîyâtdan himâyet ve sıyânetlerine sa'y-ı evfâ eyleyüp, fukarâ-yı ra'ıyyetin mütezarrır olacakları harekâta cesâret edenleri men' ve zecre mübâderet ve mazmûn-ı emr-i şerîfimi infâz ve icrâyâ dikkat ve ser-mû hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı Zâ [Zi'l-ka'de] sene [1]155

378

Bu dahi gerü gelmiştir.

Bir sûreti

Anadolu'nun orta kolu yemîn ve yesârıyla Diyârbekir'e varınca vâkı' olan vüzerâ-i ızâm ve mîr-i mîrân-ı kirâm ve kuzât ve nüvvâb ve zâbitân ve a'yâna ber-vech-i meşrûh

379

Konya mütesellimi ile tebdîl-şod.

Evâsıt-ı M[uharrem] sene [1]156

Karaman vâlisi vezîre () kâdîsına ve Kütahya mütesellimine hüküm ki, Haremeyn-i Şerîfeyn re'âyâlarından Yoğunlu (?) Cemâ'ati'nden Barçın Kazâsı'nda sâkin Hacı Mustafa nâm kimesne gelüp Musacalı Cemâ'ati'nden Kanber Bey ve Mehmed Bey ve Hacı Kethüdâ ve Cafer ve (..) oğlu Mehmed ve Herek uşağı ve sâ'irleri birbirleriyle müttefik ve Haremeyn re'âyâsının altmış kise akçelü mikdârı mallarını gasb ve gâret ve bu def'a dahi Haremeyn re'âyâsının göçerleri önüne çıkup şart verüp ve mezbûr Hacı Mustafa'nın beş yüz gurusun ahz ve hetk-i ırz edüp cevır ve zulümlerinden Haremeyn-i Şerîfeyn re'âyâsının ahvâlleri mükedder ve şerr ve şekâvetlerinden evlâd ve ıyâlleriyle perîşân olacakları mukarrer olduğun inhâ ve siz ki müşârun ve mûmâ-ileyhimsiz, eşkıyâ-yı mezbûrûn ma'rifetiniz ile ahz ve ber-

mûceb-i defter kendülerine redd ve icrâ-yı hak olunmak bâbında hükm-i hümâyûnum recâ etmeğin, Haremeyn-i Şerîfeyn re'âyâsı mefrûzü'l-kalem ve maktû'ü'l-kadem min külli'l-vücûh serbest olup vücûh-ı mezâlimden sıyânet ve himâyetleri akdem-i umûrdan olduğundan gayrı eşkıyâ-yı merkûmenin ahzleri ve zimmetlerinde olan hakk-ı fukarânın ashâbına istirdâdı fermânım olmağla, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde eşkıyâ-yı merkûmûn her ne mahalde iseler alâ eyyi-hâl ahz ve ele götürüp da'va-yı hakk eden Haremeyn re'âyâsıyla mürâfa'a ve zimmetlerinde şer'an sübût bulup gasb ve gâret eyledikleri hukûk-ı fukarânın ve bâ-husûs merkûm Hacı Mustafa'nın sâbit olan hakkı ber-mûceb-i defter bi't-temâm tahsîl ve ashâbına redd ve teslîm ve keyfiyyeti Der-sa'âdet'ime i'lâm ve tefhîm etdikden sonra fî mâ-ba'd Haremeyn re'âyâsına bir ferdi vechen mine'l-vücûh mikdâr-ı zerre zulm ve te'addî etmek üzre vücûh-ı mezâlim ve te'addiyâtıdan himâyet ve sıyânet ve emr-i şerîfimin infâz ve icrâsına dikkat ve ser-mû ihmâl ve tekâsülden ve hukûk-ı re'âyâ-yı Haremeyn akd-i te'hîre kalacak ednâ tesâmuh ve tesâhûlden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak için yazılmışdır.

Fî evâ'il-i Zâ [Zi'l-ka'de] sene [1]155

380

Konya mütesellimi ile tebdîl şod.

Evâsıt-ı M[uharrem] [1]156

Karaman vâlisi vezîre ve () kâdîsına ve Kütahya mütesellimine hüküm,
Haremeyn-i Şerîfeyn re'âyâlarından Yûsuf Yoğunlu (?) Cemâ'ati'nden Barçın sükkânından Osman nâm kimesne arz-ı hâl edüp, bu kendü hâlinde olup dâhil olunmak îcâb eder hâli yoğiken Mûsacalı Aşîreti'nden Deli Yûsuf nâm kimesne katl kasdı ve hetk-i ırz ve âlet-i harb ile üzerine hücum ve bu dahi bir tarîkle yedinden halâs oldukdan sonra mezbûr Deli Yûsuf başına nice eşkıyâyı cem' ve bunun üzerine varup yetmiş aded öküz ve otuz koyun ve beş deve ve altı re's at ve bir kürk ve bir çuka ve bir kumaş kaftan ve beş kilim ve iki araba ve on vakıyye bakırcı ve iki tüfenk ve sâ'ir emvâlini gasb ve gâret ve Kanber'in (?) ve Hacı Kethüdâ ve Cafer ile

müttefik olduğundan külliyet ile buna gadr ve te‘addî eylediğin inhâ ve siz ki müşârun ve mütesellim-i mûmâ-ileyhümâsız, ma‘rifetiniz ve mübâşir ma‘rifetiyle ahz ve ber-mûceb-i defter gasb ve gâret eyledikleri emvâl ve hayvânâtı yedinde olan iki kıt‘a fetevâ-yı şerîfe mûcebince kendüye alıverilüp, ihkāk-ı hak olunmak bâbında hükm-i hümayûnum recâ eylediğin Haremeyn-i Şerîfeyn re‘âyâsı mefrûzü'l-kalem ve maktû‘ül-kadem min külli'l-vücûh senedât ve himâyet ve sıyânetleri akdem-i umûrdan olmakdan nâşî mezbûrûnun husemâlarını ma‘rifetiniz ve mübâşir ta‘yîn olunan () ma‘rifetiyle her ne mahallde olursa alâ eyyi-hâl ahz ve meclis-i şer‘a ihzâr ve bununla mürâfa‘a etdirüp ve ber-vech-i meşrûh gasb ve gâret eyledikleri hayvânât ve emvâlini ber-mûceb-i defter yedinde olan fetvâ-yı şerîfemin mûcebince ma‘rifet-i şer‘le tahsîl ve kendüsine tamâmen ve kâmilten redd ve teslîm etdürüp icrâ-yı şer‘ ve ihkāk-ı hakk ve keyfiyyeti Der-sa‘âdet’ime arz ve mezbûr Haremeyn-i Şerîfeyn re‘âyâsına bir zerre ve bir katre zulm ve te‘addî etdirmemek üzre himâyet ve sıyânetlerine dikkat ve mazmûn-ı emr-i şerîfemi icrâya mübâderet ve ihmâl ve tekâsüle ruhsat ve cevâzdan mübâ‘adet olunmak bâbında ()

Fî evâ’il-i Zâ [Zi'l-ka‘de] sene [1]155

[112]

381

Kayseriye mollasına ve Kayseriye Sancağı mütesellimine ve kethüdâyeri ve yeniçeri serdârı ve a‘yân-ı vilâyete hüküm ki,

Bundan akdem hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûnumla mu‘anven mufasssal ve meşrûh şeref-yafte-i sudûr olan emr-i celîlü'l-karârım mûcebince medîne-i Kayseriye’de mâ-takaddümden dibâğat olunan hâm derinin a‘lâsının yüz dânesi elli guruşa, evsâtının yüz dânesi kırk guruşa ve ednâsının yüz dânesi otuz üç guruş bir sülûse bey‘ ve şirâ olunur iken İskilibli tâ‘ifesi medîne-i mezkûreye varup sathiyân tüccârı ve debbâğ esnâfına duhûl ve aldıkları sathiyânı ziyâde bahâ ile fûrûht eyledikleri Âsitâne-i aliyye’nde isti‘mâl olunan ayakkabıların kıymet-i girân ile bey‘ ve şirâsına bâ‘is ve bâdî olduğu cihetden men‘ ve def‘ ve sûret-i müstahseneye ifrâğ ve bu nizâm-ı lâzımü'l-ihtimâmın alâ vechi'l-istimrâr temşiyetine ikdâm olunmuşiken, bir az

müddetden beru hükkâm ve zâbitânın adem-i mübâlâtlarından nâşî şîrâze-i nizâmı müşevveş ve muhtell ve ayakkabılarının yevmen ve fe-yevmen bahâları mütezâ'id ve müterâkkî olduğu ecilden Âsitâne-i sa'âdet-medârımda olan hakkākânın dâd ve senedleri mu'attal olup, hâlet-i ûlâsına ircâ' ve te'yîd-i zâbitâ-ı nizâmı için ba'zı şurût ilâvesiyle bast ü temhîdi âmme-i ibâdullâha nâfi' bir maslahat olmağla, mukaddemâ hatt-i şerîf-i inâyet-redîfim ile mu'anven şeref-sudûr olan emr-i vâcibü'l-ımtisâlim mücebince fî mâ-ba'd dahi bâlâda tahrîr ve tafsîl olunduğu vech üzre on beş sene mukaddem bey' ve şîrâ olunan hâm deriler ne vechile bey' ve şîrâ olunagelmiş ise yine ol vechile bey' ve şîrâ ve debbâğhânelerde dibâğat olunduktan sonra zinhâr ve zinhâr âhare verilmeyüp a'lâ ve evsât ve ednâ i'tibârıyla ceste ceste bağlanup kemmiyet ve mikdârlarını mübeyyin ma'rifet-i şer' ve cümle ma'rifetinizle defter ve münzî ve mahtûm defterleriyle Âsitâne-i sa'âdet'im gümrüğüne andan dahi gümrük emîni vâsıtasıyla defterlerin kapuya gelüp aded ve mikdârını ve kangı sıfattan olduğu ma'lûm olduktan sonra tâcirhâneye nakl ve arasta kethüdâsı es-Seyyid Mehmed -zîde şerefühû- ma'rifetiyle dikici esnâfına tevzî' ve taksîm olunmak üzre irsâl îsâline her biriniz ihtimâm ve dikkat ve bundan böyle dahi ber-vech-i muharrer fiyat-i sâlifelerinden ziyâdeye hâm deri bey' ve şîrâ ve yâhud işlenen sathiyânın bir dânesini gerek mahallinden ve gerek esnâ-yı tarîkden diyâr-ı âhara nakl etdürülür ise ol makûle gereği gibi teftîş ve tefahhus ve bi-eyyi vechin kân ahz ve hılâf-ı hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûnum harekete ictirâ eyledikleriçün muhkem habs ve haklarında îcâb eden te'dîyeleri icrâ ve İskilibli tâ'ifesi dahi kezâlik tüccâr ve debbâğ tâ'ifelerine luhûkdan men'-i küllî ile men' ve def' ile temşiyet-i nizâma alâ vechi'l-ihtimâm mübâderet ve işbu emr-i şerîfimin mazmûn-ı münîfini cümleye i'lâm ve işâ'at ve tenfîz ve icrâsına bi'l-ittifâk bezl-i sa'y ü kudret ve mikdâr-ı zerre hılâfından gâyetü'l-gâye ittikâ ve mücânebet olunmak bâbında ()

Fî evâsıt-ı Zâ [Zi'l-ka'de] sene [1]155

382

Konya mütesellimi ile tebdîl olunmuştur.

Evâsıt-ı M[uharrem] sene [1]156

Bir sûreti

Karaman vâlisi vezîre Konya nâ'ibine ve kethüdâyeri ve yeniçeri serdârı ve a'yân-ı vilâyete vech-i meşrûh üzre

383

Hâlâ ber-vech-i mâlikâne Rakka Eyâleti mutasarrıfı olup Anadolu vâlisi ve Erzurum cânibi seraskeri Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki,

Rakka iskânından Beydili iskânbaşısı olan İsmail Bey'in tevâ'if-i iskânı zabt ü rabta adem-i iktidârından nâşî ekser mahall-i iskânlarından hurûc ile etrâf ve eknâf münteşir ve perîşân ve vedâyi'-i Hâlıkü'l-berâyâ olan re'âyâ fukarâsına mezâlim ve te'addiyâtдан muhtell ile Dîvân-ı hümayûn'umâ ref'a ref'a-i iştikâ olunmağla, fî nefsi'l-emr mezbûr İsmâil Bey'in iştikâ olduğu vech üzre zulm ve te'addîsi vâkı' ise ref' ve mîrî re'âyâyâ nâfi' bir kimesne iskânbaşısı nasb eylemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur, diyü yazılmışdır.

Fî evâsıt-ı Zâ [Zi'l-ka'de] sene [1]155

384

İznikmid ağası Haseki Mehmed -zîde mecduhû- ve Tahta serdârına ve Kocaili Sancağı'nda öteden beru kerâsite viregelen kazâların serdârlarına ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki,

Tersâne-i âmirem için livâ'-i mezbûrda vâkı' kerâsite viregelen kazâlardan matlûb ve iktizâ eden ecnâs-ı kerâsitelerin fermânım olduğu üzre vakt ü zamanıyla kat' ve nakli için bir gün akdem hâzır ve âmâde etdirilmesinde bi-hasebi'l-vâkı' umûr ve husûsâtda rüyet ve temşiyet ve tekmîli mâddesinde sen ki haseki mûmâ-ileyhsin, senin uhdende lâzıme-i hâlin olduğuna binâ'en takayyüd ve ihtimâm eylemen için tahta serdârı ve kazâ-i mezbûrun serdârları ve a'yân-ı vilâyet ve iş erleriyle cümleliz husûs-ı mezbûrda haseki-i mûmâ-ileyhin re'yına mütâba'at ve muvâfakat eylemek şartıyla mûmâ-ileyhi üzerlerinize baş ve mübâşir olmak üzre Tersâne-i âmirem için lâzım-ı mühimm ve muktezî olan ecnâs-ı kerâsitenin viregelen kazâlardan tahsîl ve vakt ü zamanıyla hâzır ve âmâde ve nakl olunmak üzre umûr ve edevâtın rü'yet ve temşiyet ve tenfîz ve icrâsında bî-kusûr sa'y-ı mevfûr ve haseki mûmâ-ileyhin

sözünden taşra ve re'yından hârice vaz' ve hareketde bulunmayup gereği gibi ittihâd ve bu bahâne ile hılâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i emr-i münîf bir ferde gadr ve te'addî olunmakdan begâyet tahzîr ve tehâşi eyleyerek, Tersâne-i âmiremin kerâsite husûsunda kemâl-i sa'y ve ihtimâm eylemeniz fermânım olmağın () ile irsâl olunmuştur. İnşâallâhü te'âlâ vusûlünde sen ki haseki mûmâ-ileyhsin, sen dahi Tersâne-i âmirem için öteden beru kerâsite kat' ve nakl ve tesyîr etdirülügelen kazâlardan fermânım olduğu üzre ber-vech-i mu'tâd-ı kadîm âna göre tahsîl ve vakt ü zamânıyla hâzır ve âmâde ve tesyîr olunmalarında vech-i suhûlet ile ve senin bundan akdem ol havâlîde ikâmet ile vukûf ve şu'ûrun olup, her ne vechile senden hıdemât-ı lâzıme uhdesinden gelmen me'mûl ve melhûz olduğuna binâ'en vech-i meşrûh üzre vâkı' olan husûsâtta sana tahta serdârı ve sâ'ir serdârlar ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerinin mu'âvenet ve re'yna mütâba'at ve muvâfakat birle husûs-ı mezbûrda cümlesine sen baş ve mübâşir [113] olup, merzî ve meşkûr olacak harekât-ı müstahsene-i merûre vücûda getürmekde ve berâverde-i husûl-i merâm olmasına çendân gayret ve hamıyyet ve hılâf-ı emr-i âlî nâ-merzî hareketden her birleriniz ihtirâz ve ictinâb eyleyesiz diyü bi'l-fi'l Dergâh-ı mu'allâm yeniçeri ağası olan vezîrim Hasan Paşa -edâmallâhü te'âlâ iclâlehû- tarafında mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

Fî evâsıt-ı Zâ [Zi'l-ka'de] sene 1155

385

Suğla Sancağ'nda vâkı' kâdîlar ve İzmir nâ'ibine hüküm ki, Vezîr-i a'zam hâsslarından İzmir Voyvodalığı ve Suğla Sancağı ve tevâbî'-i hâssı bin yüz elli altı senesi martı ibtidâsından bir sene nihâyetine değin zabtda kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Abdurrahman -zîde mecduhû-ya tefvîz olunmağın, tarafından yedine memhûr zabt temessükü verilmekle, voyvodalığı mezkûr ve hass-ı mezbûr inşâallâhü te'âlâ sene-i mezbûrda ser-nişîn üzre voyvoda-i mûmâ-ileyh zabt ü rabt ve vâkı' olan rusûmâtı ahz ve kabz etdirülüp, taraf-ı âhardan dahl ü ta'arruz olunmamak bâbında düstûr-ı ekrem müşîr-i müfehham nizâmü'l-âlem nâzım-ı muntazamü'l-âmm hâlâ vezîr-i a'zam ve vekîl-i mutlak kaviyyü'l-lehüm Ali Paşa -edâmallâhü te'âlâ iclâlehû ve zâ'af bi't-te'yîd iktidâruhu ve ikbâluhû- taraflarından mühürlü temessük

verilmekle, vech-i meşrûh üzre zabt etdirilmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı Zâ [Zi'l-ka'de] sene [1]155

386

Hâlâ Rişvân voyvodası olan () -zîde mecduhû-ya hüküm ki,
Sen ki voyvoda-i mûmâ-ileyhsin, yerine bir münâsib kimesneyi vekîl nasb edüp kendin bir an evvel Âsitâne-i sa'âdetime gelmen muktezî olmağla işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde ber-vech-i muharrer yerine bir münâsib kimesneyi vekîl nasb eyledikten sonra sen kalkup bir an akdem ucâleten ve müsâra'aten Âsitâne-i sa'âdetime gelmen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı Zâ [Zi'l-ka'de] sene [1]155

387

Lefkoşa mollasına ve Kıbrıs'da vâkı' kâdîlara hüküm ki,
Vezîr-i a'zam Ali Paşa -edâmallâhü te'âlâ iclâlehû ve zâ'af bi't-te'yîd iktidâruhû ve ikbâluhû-nun havâsslarından eyâlet-i Kıbrıs muhassıllığı ve defterdârlığı ve yeniçeri ağalığı ve alaybeyliyi avâ'idâtıyla ma'an zabt etmek üzre mâl ve kâlemiyyesini vermek şartıyla işbu bin yüz elli altı senesi Muharremi ibtidâsından bir sene tamâmına değin zabtı kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Bey Hüseyin -zîde mecduhû- ye vezîr-i a'zam müşârun-ileyh taraflarından der-uhde ve iltizâm ve mûmâ-ileyh dahi ber-vech-i muharrer kabûl ve iltizâm edüp muhassıllığı-ı merkûmu tevâbi'i ve levâhıkıyla olunageldiği üzre ber-vech-i ser-sened zabt ü rabt edüp âharden müdâhale ve mu'âraza olunmaya diyü vezîr-i a'zam müşârun-ileyh taraflarından memhûr temessük verilmekle siz ki mevlânân-ı mûmâ-ileyhimsiz, muhassıllığı-ı merkûmı tevâbi' ve levâhıkıyla sene-i mezbûr Muharremi ibtidâsından bir sene tamâmına değin mu'ayyen olan mâl ve kalemiyyesin verilmek şartıyla mûmâ-ileyhe olunageldiği üzre ber-vech-i serbestiyet zabt ü rabt etdirdüp âharden vechen mine'l-vücûh müdâhale ve ta'arruz sûretinde olanların men' ve def'lerine ihtimâm-ı tâm ve

hılâfından ittikâ ve ictinâb olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, diyü yazılmışdır.

Fî evâhır-ı Zâ [Zi'l-ka'de] sene 1155

388

Erzurum cânibi seraskeri Vezîr Ahmed Paşa'ya ve Trabzon vâlisi Vezîr Muhsin Paşa'ya hüküm ki,

Hâlâ Trabzon Anbâr emîni nabs ve ta'yîn olunan Dergâh-ı mu'allâm kapucibaşlarından Ali -dâme mecduhû-nun me'mûr olduğu mübâya'a zahâ'irinin cem' ve hıfz ve vaktiyle mahallerine irsâl ve tesyîri Devlet-i aliyye'min ehemm umûrundan olmak takrîbi ile iktizâ eden umûr ve husûsda tarafınızdan i'ânet ve muzâharet olunmak lâzım gelmekle, imdi kapucıbaşı mûmâ-ileyhin umûr-ı me'mûriyetine dâir tarafınızdan i'âneti iktizâ eden umûr ve husûsda lâzım gelen i'ânet ve muzâharete ihtimâm ve muktezâ-yı me'mûriyetinin husûlüne ihtimâm-ı tâm eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı Zâ [Zi'l-ka'de] sene [1]155

[114]

389

Trabzon vâlisi vezîre ve Dergâh-ı mu'allâm kapucibaşlarından olup bu def'a Trabzona Anbâr emîni nasb ve ta'yîn olunan Ali -dâme mecduhû-ya ve Trabzon kâdîsi ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Trabzon'da cem' olunacak mübâya'a zahâ'iri kesret üzre vürûd etdiği sûretde vaz' ve hıfzına vefâ edecek anbâr olmadığından bi'z-zarûre hîn-i hâcetde âhar misilleriyle kadr-ı kifâye ba'zı münâsib hân ve hâne tedâriki muktezî olmak hasebiyle, vakt-i iktizâda cem' olan mübâya'a zahâ'irini cem' ve hıfziçün siz ki müşârun ve sâ'ir mumâ ileyhimsiz, kadr-ı kifâye münâsib hân ve hâneleri lâzım gelan âhar misilleri anbâr emîni mûmâ-ileyh yedinden ashâbına verilmek üzre tedârik ve zabt ve mübâya'a zahâirini vaz' ve hıfz etdürüp zinhâr ve zinhâr mübâya'a zahâ'irinin

taşrada kalmasından ve lüzûmundan ziyâde hân ve hâne tedârîki bahânesiyle ibâdullâha dahi beyhûde teklîfden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâsıt-ı Zâ [Zi'l-ka'de] sene [1]155

390

Dergâh-ı mu'allâm kapucibaşlarından olup mukaddemâ Beybazarı'ya mübâşir ta'yîn olunan Süleyman -dâme mecduhû-ya ve Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ocağı tarafından me'mûr ve irsâl kılınan Haseki Osman -zîde mecduhû-ya ve Beybazarı nâ'ibine ve yeniçeri serdârına hüküm ki,

Beybazarı kasabasında bundan mukaddem bi-kazâi'llâhi te'âlâ vukû' bulan harîk akabinde ref'-i livâ-i tuğyân ve şekâvet ve Beybazarı voyvodası el-hâc İbrahimi ve ba'zı etbâ'ını bilâ-cürm hılâf-ı şer' katli ve i'dâma cesâret ve emvâl ve eşyâsını yağma ve gâret eden eşkıyâdan Deli Abdurrahman ve Serdengecdi İbrahim ve Yazıcı-zâde Ahmed Eyyüb Bey-zâde Mehmed ve Sandukçı-zâde Mustafa ve Hacı Nebî-zâde Hacı Hasan ve Kalcı Kavak (?) İbrahim ve (..) ve Boyacı-zâde Mustafa ve Canbâz (?) Hüseyin nâm on nefer şakîlerin ahz ve kal'a-bendleriçün mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince mezbûrûn ahz ve kal'a-bend ve habs olunup, lâkin mezkûrûn on nefer şakîler re's-i eşkıyâ ve menba'-ı fesâd ve şekâ olup i'dâm ve izâleleri vâcib idüğü ihbâr ve inhâ olunmağla, maktûl-i merkûmun katli mâddesinde cem'iyet-i eşkıyâya duhûl edüp, töhmet-i katilde mezbûrûn on neferin medhalleri olduğu ma'rifet-i şer'le ba'de's-sübût şer'an lâzım gelan cezâları tertîb ve icrâ ve gâret olunan emvâl ve eşyâ ve nukûd mukaddemâ ve hâlâ fermânım olduğu üzre tahsîl olunup hılâfından ihtirâz ve ictinâb olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı Zâ [Zi'l-ka'de] sene [1]155

391

Haleb vâlisine ve mollasına hüküm ki,

Kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm hâss-ı mezbûr kâdîsı Mevlânâ Seyyid Hasan -zîde fazlühû- südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp, hâlâ Rişvân voyvodası olan kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân el-hâc Mustafa -zîde mecduhû-nun aşâ'ir-i Rişvân'da bâkî kalan mâl-ı mîrânın cem' ve tahsîli bâbında sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, sana hitâben ısdâr etdirdüğü emr-i şerîfimle voyvoda-i mûmâ-ileyh Halebü's-şâhâne'ye azîmet-râh olup, Karakaluk nâm mahalle ta'yîn, vardukda Mar'aş beylerbeyisi Süleymân Paşa başçavuş asker-i vâfire ile voyvoda-i mûmâ ileyhin üzerine ta'yîn edüp, bir mikdâr muhârebeden sonra merkûm Süleymân Paşa'nın ta'yîn eylediği asâkiri voyvoda-i mûmâ-ileyhin bir kâtırı yüküyle üzerinde otuz beş kîselik altın ve beş kîselik eşyâsın Haleb'e bulmaya götürür iken hîn-i muhârebede gasb ve ahz edüp, mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh Süleyman Paşa'ya götürüp teslîm eyledüğün neferât-ı Müslimînden bir nîce kimesneler meclis-i şer'a haber vermeleriyle tahsîli bâbında emr-i şerîfim verilmek recâsına vâkı'-ı hâl bâlâda iltimâs arz eylediği ecilden, sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, ma'rifetinizle tahsîl olunmak fermânım olmağın, vezîr-i müşârun-ileyhsin, işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde sen ki vezîr-i müşârun-ileysin, gasb olunan meblağ-ı merkûm ile eşyâ-yi mezkûr arz olunduğu üzre mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhde ise ma'rifetinizle tahsîl ve voyvoda-i mûmâ-ileyh tarafına teslîm etdürüp hılâfına ruhsat ve cevâz gösterilmemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, diyü yazılmışdır.

Fî evâhır-ı Zâ [Zi'l-ka'de] sene 1155

[115]

392

Haleb vâlisi Vezîr Yûsuf Paşa'ya hüküm ki,
Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Ahîsha Kal'ası'nın Göklüyân-ı yesâr ağası olan Mehmed -zîde kadruhû- südde-i sa'âdetime arz-ı hâl edüp, mûmâ-ileyhden cümle ahâlî-i vilâyet hoşnûd ve râzî iken ba'zı ashâb-ı ağrâzın hılâf-ı inhâsıyla bundan akdem cezâsı tertîb ve ser-i maktû'ı rikâb-ı hümayûnuma irsâl için emr-i şerîfim sâdır olup, el-hâletü hazihî cürmü afv ve ağalığı ibkâ olunduğun bildürüp, mukaddemâ hakkında sâdır olan emr-i şerîfimin kaydı terkîn ve fî mâ-ba'd husûs-ı merkûm için bir dürlü

rencîde vü remîde olunmamak bâbında istid'â-yı inâyet etmeğin, mûmâ-ileyhin hüsn-i hâli sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, tarafından arz-ı kâ'imen üzerine ibkâ olunmağla, tertîb-i cezâdan afv ve ıtlâk ve mukaddemâ hakkında verilen emrin kaydı ref' ve terkîn olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâhır-ı Zâ [Zi'l-ka'de] sene [1]155

393

Belgrad muhâfızı Vezîr Pîr el-hâc Mustafa Paşa'ya hüküm ki,
Devlet-i aliyye'mle Nemçe Devleti beyinde mün'akid olan şerâyt-i musâlahada nehb ü gâret ve re'âyâya te'addî olunmak husûsu muhkem men' ve tenbîh olup, hılâf-ı ahidnâme hareket edenler bulundukları yerlerde ahz ve habs ve mahallinde şer'le cürümlerine göre iktizâ eden cezâları bilâ-emân icrâ ve haklarından gelünüp, gasb olunan eşyâ her ne ise ihtimâm ile buldurulup, hakk ve adl üzre sâhiplerine redd etdirilüp ve zâbit ve başbuğ ve cümle iş erlerine tenbîh ve te'kîd oluna ki müsâmahadan ihtirâz edüp sadâkat ve istikâmet üzre ihkâk-ı hakk eyleyüp ve tarafeyn re'âyâsından müfsid ve âsî ve bed-hâh olanlar iki cânibden dahi kabûl ve bir vechile himâye olunmayup, bu makûle ehl-i fesâd ve çeteci ve gâretci her kimin re'âyâsı olur ise olsun her kangı tarafda bulunursa müstehakk oldukları cezâları tertîb olup ihtifâ ederler ise haberleri alunup zâbitleri âgâh oluna ki haklarından geline, diyü meşrût iken, bu hılâlde Peter Kelas nâm Nemçe asâkiri zâbiti Nemçe tarafından Böğürdelen Kal'ası'na firâr etmekle, der-hâl yeniçeri neferâtından dört nefer ve yerlûden dahi yirmi nefer kimesneler dahi zâbit-i mesfûr ile ma'an üç aded kayıklara süvâr ve silâh ve bisât ile gece vaktinde ve Kasvac (?) nâm Nemçe karyesini basup Panzer neferâtından birini helâk ve üç neferini dahi mecrûh etdiklerinden sonra üç nefer Panzer ve bir nefer zâbitlerini dahi ahz ve bend ve ma'an götürdüklerinden gayrı karye-i mezbûre ahâlîsinden on iki aded hânenin ıyâllerini hudûd-ı İslâmiye'ye nakl ve müdâfa'a sûretinde olanların hânelerini nehb ü gâret ve hayvânâtların sürüp ve Duka nâm kalyon kapudânlarından imdâdlarına ta'yîn ve irsâl olunan Nemçe panzeri neferâtı luhûkıyla fesâdları mündefi' olmağla, husûs-ı mezbûr için Bekordelen mütesellimine (...) birle adam gönderdüklerinden mütesellim-i merkûm çendan ihtimâm etmeyüp, ancak bir nefer Panzeri zâbitiyle Nemçelü tarafına teslîm

ve mâ-adâ iki neferini yanında alıkoyup ve ertesi gün firâr eden Nemçe zâbiti mesfûr otuz nefer müsellemler ehl-i silâh ile tekrâren kayıklara süvâr ve (..) nâm mahallde vâkı' Nemçelü değirmanlarına varup gece vaktinde Panzer neferâtını basup mesfûrları ahz ve bend ve değirmanlarından otuz çuvâl hinta ve mısır ve buğdayların ahz ve kendü taraflarına nakl etmeleriyle husûs-ı mezkûr te'yîd-i ekîd ile men' olunmadıkça, bu misillü te'addîyâtdan hâlî olmayacakları bedîhiyyâtdan olduğun hâlâ Macar ve Çeh kraliçesi tarafından Âsitâne-i sa'âdet'de mukîm kapu kethüdâsı (..) inhâ ve Nemçe Devleti tarafından hudûd-i İslâmiye'de olan re'âyâ kat'an mütecâviz olunmamak ve dostluk rûsûmuna ri'âyet olunmak üzere Nemçe re'âyâsı taraflarından muhkem tenbîh olduğun inbâ zımnında taraf-ı Devlet-i aliyye'mden dahi bu gûne hâletin def' ü ref'ına ihtimâm olunmasını istid'â eder fî'l-hâkîka bâlâda mezkûre şurût-ı müsâfât lâzımesince bu misillü te'addîyâtın def' ü ref'ı ve tarafeyn re'âyâsından âsî ve bed-hâh olanların iki cânibden dahi kabûl olunmamasını ve hılâf-ı şurût-ı müsâfât harekete cesâret edenlerin ber-mûceb-i ahidnâme te'dîb ve tenkîlleri vâcibe-i zimmet-i saltanatım idüğü bi'l-bedâhe zâhir ve âşikâr ve sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, bu husûsların mürâ'ât-ı temrîni müstelzim-i mülûkânem olduğun sâ'ire tenbîh ve sana vâzıh ve bedîdâr olmağın, işbu emr-i şerîfim () ile vâsıl olduğu anda mugâyır-ı şurût-ı musâlaha firâren gelen zâbit-i mesfûr ile iki nefer Nemçe Panzerleri alâ eyyi-hâl buldurup, bilâ-imhâl Nemçelü tarafına teslîm ve vâkı' olan hasâretin dahi tahsîl ve taraflarına redd etdirdikden sonra bu misillü hılâf-ı şurût-ı musâlaha harekete cesâret eden tâbi'lerinden dahi tecessüs birle bulup, muktezâ-yı şurût-ı ahidnâme üzere te'dîb ve fî mâ-ba'd havza-i hükûmetinde olan hudûdlarda bunun gibi mugâyır-ı şerâyit-i musâlaha bu gûne ahvâl ve âsâr zuhûr etmemek üzere Devlet-i aliyye'm tevâbi'ini muhkem zabt ü rabt etdirerek, etrâf ü eknâfına tenbîh-i ekîd ile herkesi men' ve tahzîr edüp senden me'mûl olan âsâr-ı rüşd ü rû'yet ve envâr-i fikr ve hamîyyet lâmi'asınca hayt-ı hükûmetinde bu misillü hâdisâtın vukû'ıyla sâmi'-i Devlet-i aliyye'mi tahrîşden be-gâyet mübâ'adet ve şerâyit-ı mu'âkadenin kemâ yenbeğî te'dîye ve istikrârına bezl-i cidd-i himmet eylemen bâbında ()

[116]

394

Hâlâ Kayseriye Sancağı mutasarrıfı olup Van muhâfazasında olan Murtaza Paşa - dâmet me'âlihû-ya hüküm ki,

Sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, senin bir sâ'at evvel mansıbın olan Kayseriye'ye gelüp muhâfaza-i memleketeye kıyâm eylemen fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile vusûlunde olduğun mahallden hareket ve etbâ'ını zabt ederek esnâ-i râhda fukarâdan müft ü meccânen yem ü yiyecek mutâlebesinden hazer olunarak mu'accelen mansıbın olan Kayseriye'ye varup ikâmet ile zabt ü rabt-ı memleketeye ve havza-i hükûmetini mazarrat-ı eşkıyâdan tenfîz ve tathîrine iktidâr edüp hılâfından hazer ve mücânebet eylemen bâbında ()

Fî evâhır-ı Zâ [Zi'l-ka'de] sene [1]155

395

Diyârbekir vâlisine ve Çüngüş kâdîsına hüküm ki,

Çüngüş Kazâsı'na tâbi' Avşar-ı süflâ(?) nâm karye ahâlîsi karyelerine vâkı' kiliselerini bilâ-fermân müceddeden yapdurdıkları ihbâr olunmakdan nâşî mübâşir ta'yîn olunan () ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le üzerine varulup, alâ vechi'l-ihtimâm keşf ve mu'âyene ve vâkı'-ı hâli ma'rifeti alâ vukû'ihî arz ve i'lâm olunması muktezî olmağla, mahallinde ma'rifet-i şer'le ve mübâşir mûmâ-ileyh ma'rifetiyle üzerine varulup kilise-i merkûme feth-i hakânîden beru yerlerinde terk olunmuş kilise-i kadîmeleri midir, değil midir ve kadîmden terk olunmuş kiliselerin olduğu hâletde ta'mîr olunan mevâzı'ı nedir, yohsa müceddeden mi binâ olunmuşdur, gereği gibi keşf ü rü'yet olundukdan sonra bilâ-emr-i âlî bu makûle hareket-i nâ-merzîye tasaddî eden kimler ise ahz ve habs ve vâkı'-ı hâl alâ vechi's-sıhha arz ve i'lâm edüp, bundan böyle ne vechile emr-i şerîfim sâdır olursa âna göre amel ve hareket ve hılâfından ittikâ ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı Zâ [Zi'l-ka'de] sene 1155

Çatalca ve () nâ'iblerine ve Çatalca ustasına hüküm,

Hâlâ Hassa kasabaşlarından olan el-hâc Mehmed -zîde mecduhû- südde-i sa'âdetime arz-ı hâl edüp, mîrî ta'yînât için Velimişe Kışlakları'ndan Âsitâne-i sa'âdet'ime gelecek koyunlar bi-emrillâhi te'âlâ şiddet-i şitâ vukû'undan gelememekle, vakt-i zamânıyla gelüp erişüp muzâyakaya bâ'is olmamak için yolları tathîr olmağa muhtâc olduğun bildürüp, lâzım gelen ücretleri kendü tarafından verilmek üzere Velimişe'den Âsitâne-i sa'âdet'ime gelince yol üzerinde vâkı' olan kurâdan ve içinizden kifâyet mikdârı gerekli âdemler çıkarılup mîrî ağnâm bir gün evvel Âsitâne-i sa'âdet'ime gelmek üzere yolları tathîr olunmak bâbında emr-i şerîfim recâ etmeğin, vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır (...) olmağla, siz ki mûmâ-ileyhimsiz, zikr olunan mîrî ağnâm Velimişe Kışlakları'ndan bir gün evvel Âsitâne-i sa'âdet'ime gelmek için yol üzerinde olan kurâdan ve içinizden ücretli kifâyet mikdârı gerekli âdemler ihrâc ve ücretleri mûmâ-ileyhin tarafından verilmek üzere yolların tathîr olunmasına ihtimâm edüp avk ve te'hîr ile muzâyakaya bâ'is olacak hareketden be-gâyet ihtirâz ve ictinâb olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i Z[i'l-hicce] sene 1155

Şâm-ı Şerîf mollasına hüküm,

Dergâh-ı mu'allâm yeniçerisinin kânûn-ı kadîm üzere bostâl bahâlarına merbût olan Şâm-ı Şerîf'de vâkı' ber-mûceb-ı defter zabt ve idâre olunagelan kolluk akçelerinden elli beş senesine mahsûben bakâyânın lâzım gelenlerden tahsîli işbu bin yüz elli altı senesi Muharremü'l-harâmı guresinden kolluğ-ı mezbûrenin zabt ve idâre ve ber-mûceb-i defter lâzım gelen akçelerinin yerlü yerinden cem' ve tahsîli ve hâlâ ocakda kul kethüdâsı olan İbrahim -zîde mecduhû- tarafına irsâl ve teslîmi ocak tarafından bostal meymenet-iştimâlde müstakil mübâşir ta'yîn olunmasını iktizâ eyledüğü ecilden ocağın emekdâr ve kâr-güzâr mu'temed çavuşlarından () -zîde kadruhû-ta'yîn ve irsâl olunmağın, varup dâhil oldukda kânûn-ı kadîm üzere bostal bahâya

merbût Şâm-ı Şerîf'de vâkı' kolluklar sene-i mezkûre Muharremi guresinden vâli-i vilâyetin re'y ve ma'rifeti ve bâ-ma'rifet-i şer' ve ta'yîn olunan mübâşir-i merkûm ma'rifetiyle mu'tâd-ı kâdîm üzre zabt ve idâre ve lâzım gelen Bostan bahâsının bilâ kusûr yerlû yerinden cem' ve tahsîl ve Âsitâne-i sa'âdet'ime pey der-pey irsâl ve teslîm ile tekmîl olmasını elli beş senesinden bakâyânın husûl-pezîri bâbında mübâşir-i merkûm her vechile isti'ânet ve temşiyet emrinde bezl-i himmet lâzıme-i hâlden ve husûs-ı mezbûr umûr-ı mühimm ve müsta'celeden olmağla, vakt ü zamânıyla ashâbına tevzî' ve taksîm olunmak için memâlik-i memâlik-i mahrûsede vâkı' Şâm ve Haleb ve Diyarbekir ve sâ'ir mahallerde kânûn ve kadîm üzre bostâl bahâya merbût kolluklardan tahsîl olunagelen emvâlin işbu sene-i mübâreke de dahi lâzım gelen mahallerden tahsîli husûsunda vülât ve hükâm taraflarından isti'ânet ve mugâyir-i kânûn ve muhâlif-i rızâ-yı hümayûn kimesneye iş etdirilmemek vechile himmet ve tekayyüdlerine menût ve neferâtın du'â-yı hayrları isti'câllerine bâ'is olmağla, sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin, taht-ı hükûmetinde olan Şâm-ı Şerîfde vâkı' vech-i meşrûh üzre zabt ve idâre olunan kollukları ber-mûceb-i defter ocakdan nasb olunan mübâşir ma'rifetiyle sene-i mezbûre Muharremi guresinden zabt ve lâzım gelen kolluk akçelerini ve sene-i mâzîyeden bakâyâ kalan akçeyi mübâşir-i merkûm lâzım gelen mahallerden cem' ve tahsîl ve pey der-pey bu tarafa irsâl olunmasında vâli-i vilâyetin re'y ve ma'rifetiyle tarafından sa'y ü himmet ve kendüye sıklet ve muhâlefet etdirilmeyüp, sene-i mâzîyeden bakâyânın ve bu sene-i mübâreke için lâzım gelen bostâl bahânın cem' ve tahsîli ve irsâlinde sa'y ve dikkat olunması fermânım olmağın, sen ki mübâşir-i mûmâ-ileyhsin, senden hıdemât-ı lâzıme uhdesinden gelmek me'mûl ve ocağın emekdâr ve kâr-güzâr çavuşlarından ma'dûd ve mu'tezim olduğun ecilden husûs-ı mezbûre müstakil mübâşir ta'yîn olunmuştur. Gerekdir ki bir gün akdem varup yedine i'âtâ olunan emr-i âlî ve memhûr mektûb sicill-i mahfûza ba'de'l-kayd ve bâ-ma'fret-i kolluğ-ı mezbûrun dikkat ve idâre ve lâzım-ı bostâl bahâsının bilâ kusûr yerlû yerinden tahsîl ve pey der-pey irsâl ile teslîmi ve kezâlik sene-i mâzîyeden bakâyâ kalan akçenin husûl-i pezîri mâddesinde bezl-i kudret ve gayret ve ser-mû tekâsül ve hılâf-ı merzî ve mugâyir-i emr-i âlî vaz' ve hareketden be-gâyet ihtirâz eyleyesiz, diyü bi'l-fi'l Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası olan vezîrim Hakkı Paşa -edâmallâhü te'âlâ

iclâlehû- tarafından mühürlü mektûb verilmekle, vech-i meşrûh üzre amel olunmak için yazılmışdır.

Fî evâ'il-i Z[i'l-hicce] sene 1155

[117]

398

Diyarbakir vâlisi Vezîr Ali Paşa'ya hüküm ki,
Diyarbakirli Şeyhânî-oğlu ile sabıkân çavuşlar kethüdâsı olan () nâm kimesne Devlet-i aliyye'min îrâd-ı cesîmesinden olan Ergani Ma'deni'ne müte'allık olan kazâ ve kurâlara müdâhale ve ta'arruz ve Diyârbekir'e iyâb ü zihâb eden ma'denciyân fukarâsını ednâ bahâne ile tecrîm ve ihtilâl-i nizâm-ı ma'dene bâ'is ma'denciyân fukarâsının iltimâslarıyla Ergani Ma'deni emîni Mehmed -dâme mecduhû- i'lâm ve fî mâ-bâ'd bu misillü vaz' ve hareketleri zuhûr ederse te'dîb ve gûşmâl olunacakları kendülere i'lâm ve ber-vech-i muharrer umûr-ı ma'dene dahl ü ta'arruz eder ise keyfiyyeti Der-i Devlet-medârıma i'lâm olunmak bâbında emri-i şerîfim sudûrunu ma'denciyân fukarâsı iltimâs ve istirhâm eylemeleriyle, vech-i meşrûh üzre amel ve hareket olunmak fermânım olmağın, imdi sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, mezbûrlar fî mâ-bâ'd dahi u misillü vaz' ve harekete cesâret ederler ise bilâ-imhâl te'dîb ve gûşmâl olunacaklarını kendülere tefhîm ve i'lân ve eger ba'de ez-in vech-i muharrer umûr-ı ma'dene ta'arruz ve müdâhale edecek olurlar ise ol vakit keyfiyyetini Der-i Devlet-medârıma i'lâm ve ba'dehû haklarında vârid olacak emr-i şerîfim mazmûnunu icrâyâ ihtimâm eylemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâ'il-i Z[i'l-hicce] sene [1]155

399

Sâbıkâ Eğil mutasarrıfı Hüseyin -dâme ikbâluhû-ya hüküm ki,
Sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, zâtında işgüzâr ve hıdmet uhdesinden gelmeğe sâhib-i iktidâr olduğun mesmû' olmak hasebiyle Der-i Devlet-medârımdan karîben hâsıllı bir mansıb sana tevcih ve ihsânım oluncaya dek kalkup varup Erzurum seraskeri vezîrim Ahmed Paşa'nın yanında meks ve ikâmet eylemen fermânım

olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde kalkup seraskeri müşârun-ileyhin yanına varup ber-vech-i meşrûh Der-sa'âdetimden karîben hâsıllı bir mansıb tevcih oluncaya dek müşârun-ileyhin yanında ikâmet ve devâm-ı ömr-i devletim ed'iyesine mudâvemet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i Z[i'l-hicce] sene [1]155

400

Deryâ kapudanı Vezîr Mustafa Paşa'ya hüküm ki,

Mora muhassılı vezîrim el-hâc Ebûbekir Paşa'nın bu def'a Der-sa'âdet'ime vârid olan kâ'imesinin hulâsâ-i mefhûmundan hâlâ Eğriboz muhafızı sadr-ı esbak vezîrim Seyyid Mehmed Paşa'nın kethüdâsı Mehmed Kethüdâ müşârun-ileyh âzimen süvâr oldukları Boğazlı nâm re'isin kayığıyla cezîre-i Limni açıklarına vardıklarında bir kıt'a Maltız Korsanı önlerine çıkup bir kaç sâ'at muhârebe esnâsında bir kaç adamıyla keyhüdâ-yı mûmâ-ileyh ve sefîne re'isi şehîd olduktan sonra korsan-ı mezkûr zikr olunan kayığı ahz ve vürûdunda müşârun-ileyhin ve kethüdâ-yı şehîdin etbâ'larıyla mezkûr (...) mecmû'ı yirmi üç nefer Müslimîn'i esîr ve katı vâfir eşyâlarını nehb ve ba'dehû cezîre-i Mora'da vâkı' Manyadapova Limanı'na varup lenger-endâz-ı ikâmet olunduğu ve bu esnâda Midillü Cezîresi sularında diğer korsan sefînesi dahi boğazlı bir kebîr üç direkli sefînesini ahz ve derûnunda olan müslümanları esîr ve eşyâların gasb ve içine aktarma vaz'ıyla Malta'ya göndermek üzere iken mezkûr üç direkli muhâlif-i rûz-gâr ile Many Limanı'nda karaya düşüp âlât ve bisât ve temüre mûte'allık mühimmâtını Manyalu ahz ve kerâsitesin ihrâk-ı bi'n-nâr eyledikleri ve liman-ı mezbûrda iki aded korsan sefînesi bir kaç ay ikâmet etmişler iken ele götürülmedükden korsan şerlerinden o sularda emniyet mürtefi' olduğu zikr ve îrâd olunup, def'i husûsunda Donanma-yı hümâyûn'um kalyonlarından rûz-ı Kasımda ve hengâm-ı şitâ ve eyyâm-ı sayfde Bahr-ı Sefîd muhafazasına me'mûr olanlar elbette Many sularına varup geşt ü güzâr ve zikr olunan limanlarda korsan sefînelerini istifsâr bâbında emr-i şerîfim sudûru ebnâ-yı sebîlin emniyetlerine ve refâh-ı hâl-i fukarâyâ bâ'is ve bâdî olacağı takrîr ve i'lâm olunmuş, fî'l-hakîka Bahr-i Sefîd muhafazasından maksûd mücerred âmed-şüd eden

sefâyini mazarrat-ı korsandan muhâfaza ve korsan nâmını Devlet-i aliyye'm sularından mahv ü izâlesi için olduğu vâzih ve celî olmağla, sen ki kapudânım vezîr-i müşârun-ileyhsin el-yevm Bahr-i Sefîd muhâfazasında olanlara ve bir cânibden muhâfaza için techîz ve irsâl kılınanlara fî mâ-ba'd vezîr-i müşârun-ileyhin tahrîrleri üzre korsan eşkiyâsının melce' ve me'vâ ittihâz etdikleri mârrü'z-zikr Manya sularına varup o taraflarda geşt ü güzâr ve zikr olunan limanlarda korsan sefînelerini dâ'imen istifsâr ve sahîh korsan olduklarında kat'an enâm ve zamân vermeyüp alâ eyyi âl ahz ve keşîde-i kayd-ı üsârâ birle kîr ve gezendlerini Bahr-i Sefîd sularından def' ü ref'a ibtidar ve âmed-şüdlerinde sefâyînin emniyetlerine ve fukarânın refâh-hâllerine bezl-i iktidâr ve'l-hâsıl korsan nâmını külliyyen mahv izâleye sa'y-ı pîş-mâr eylemelerini tarafından buyrulduklarınla tenbîh ve te'kîd ve mazmûn-ı emr-i şerîfimi sâmi'a-ı intibâhlarına telkîn birle, korsan gâilesinden bi-eyyi vechin-kân indifâ'ına cidd ü cehd-i ekîd eylemen bâbında ()

Fî evâ'il-i Z[i'l-hicce] sene [1]155

[118]

401

Edirne bostancıbaşı el-hâc Süleyman -dâme mecduhû-ya hüküm ki, Sen ki bostancışası mûmâ-ileyhsin, bu def'a tarafından vârid olan arzında Bergos Kazâsı sâkinlerinden Ramazan-oğlu Süleyman nâm kimesneyi kasaba-i merkûme ortasında kuşun ile darb ve cerh etdüğüçün zâbiti ma'rifetiyle kal'a-bendi ve kasaba-i mezbûre civârında bulunan ba'zı maktûllerin kâtilleri ve Bekârhisânı sâkinlerinden İbrahim nâm kimesneyi yine kasaba kurbunda darb ve cerh edenleri tefahhus için mübâşir ta'yîn olundukda, kasaba-i mezbûrede sâkin serdâr-i sâbık ve şehîr kethüdâsı Mahmûd bi'l-ittifâk mübâşire cevâb verüp, adem-i it'atlerin izhâr eylediklerin tahrîr ve îrâd olunduğuna binâ'en mezbûrûn Mehmed ve Mahmûd ve Süleyman'ın yeniçeri ocağı tarafından verilen memhûr mektûb mücebince İnöz Kal'asında kal'a-bendleri için emr-i şerîfim sâdır olmağla, fî mâ-ba'd dâhil-i hudûdunda yeniçeri ve âna tâbi' olanlardan mâ-adânın bu gûne cürümleri zuhûra geldükde, tarafından ahz ve te'dîbleri fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi

vusûlünde fermânım olduğu üzre Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ve âna tâbi' olanlardan mâ-adâ dâhil-i hudûdunda bir ferde bu misillü hılâf-ı şer' hareket ve şerr ve şekâvet zuhûra geldikde ahz ve te'dîblerine mübâderet ve dâhil-i hudûdunu mazarrat-ı eşkıyâdan tathîre ve ibâdullâhın emn ve râhatlarına bezl-i miknet edüp ve hılâfına ruhsat ve cevâz gösterilmemek bâbında fermân-ı 'âlî-şânım sâdır olmuştur, buyudum ki,

Fî evâ'il-i Z[i'l-hicce] sene [1]155

402

Sâbıkâ Hınıs Sancağı beyi olan Mustafa -dâme izzihû-ya hüküm ki, Sen ki mîr-i mûmâ-ileyhsin, Seddûlbahîr muhâfızlığı bin yüz elli beş senesi Zi'l-hiccesi guresinden sana verilüp muhâfazasına kıyâm eylemen fermânım olmağın imdi bir gün akdem ve bir sâ'at mukaddem kalkup Seddûlbahîre varup muhâfazasına kıyâm ve uhdendeki lâzım olan husûsun icrâsına ihtimâm ve ikdâm eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâhır-ı Zâ [Zi'l-ka'de] sene [1]155

403

Kütahya mütesellimi () -zîde mecduhû-ya hüküm ki, Hamid Sancağı'na vâkı' Yalvaç ve Hoyran Kazâlarına sen ki mütesellim-i mûmâ-ileyhsin, tarafından müsveddeyi mutazammın buyruldukların ile mübâşirlerin varup ba'zı bî-günâh kimesneleri bî-vech ahz ve bilâ-emr-i şerîf kayd ü bend ile Kütahya'ya götürüp ve nîce karyelerin basup emvâl ve eşyâların nehb ü gâret eyledikleri livâ'-i mezbûre mâlikâne mutasarrıfı olan Çelik Mehmed -dâme ikbâluhû- tarafından Der-aliyyeme i'lâm olunmağla, bî-lâ fermân buyruldu ile âhar kazâdan kimesneyi ihzâr teklîfi ile rencîde etdirmeyüp, mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince mübâşir zabt ü rabt ve fukarâya cevır ü te'addîden men' ve def' ve sen dahi mezâlimden keff-i yed eylemen fermânım olmağın işbu emr-i şerîfim ısdâr () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfimin mazmûn-ı münîfi üzre bilâ-fermân âhar kazâdan bâ-müsvedde ve buyruldu ihzâr ve teklîfi ve

mezâlim-i sâ'ire ile rencîde vü remîde eylemeyüp ve mübâşirleri zabt ü rabta ve mezâlim ve te'addîden men' ve def' edüp kendin dahi vücûh-i cevır ü ezâyâ dâ'ir hâletden keff-i yedd ve ser-mû hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâhir-i Zâ [Zi'l-ka'de] sene [1]155

404

Ber-vech-i arpalık Kocaili Sancağı mutasarrıfına ve İznikmîd kâdîsına ve Sapanca ve Âb-ı Sâfî ve Sarıçayır ve Akyazı Kazâları nâ'iblerine ve İznikmîd'de kerâsite emînine ve Tahta serdârına hüküm ki,

Bu def'a Tersâne-i âmiremde müceddeden inşâ ve binâsı fermânın olan iki kıt'a kalyonların tekmîli üç yüz kıt'a koğuşa muhtâc olmağla, bu esnâda kışdır demeyüp, bi-eyyi-hâl zikr olunan üç yüz kıt'a koğuşun kazâlarından kat' ve bir gün evvel ve bir an mukaddem zikr olunan üç yüz aded koğuşlar bilâ-tereddüd ve ta'allül İznikmîd İskelesi'ne nakl ve tesyîr olunmak bâbında siz ki mîr-i mîrân ve mevlânâ ve sâ'ir-i mûmînâ-ileyhimsiz, size hutâben ekîd ve sedîd emr-i şerîfim sudûn için bi'l-fi'l deryâ kapudânı olan vezîrim Mustafa Paşa -edâmallâhü te'âlâ iclâlehü- i'lâm ve eylemekde, i'lâmı mücebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i Z[i'l-hicce] sene 1155

405

Van beylerbeyisi Süleyman Paşa -dâmet me'âliyehü-ya hüküm ki, Ehl-i sünnet ve'l-cemâ'at olup fî'l-asl Îrân ahâlîsinden Ustur (?) Aşîreti'nden Emîr Ali ve Uzun Ahmed ve Abdullah ve diğer Ali ve diğer Abdullah ve diğer Ahmed ve Abdülvehhâb ve Uzun Mehmed ve Kara Mehmed nâm bölükbaşlar ve sâ'ir aşiretleri halkı diyârlarında vukû' bulan ihtilâle binâ'en mukaddemâ hicret ve Memâlik-i mahrûsemde vâkı' Alacahân'da ve Erzurum ve Tokad ve sâ'ir büldân ve emsârda müteferrikan ikâmet etmişler idi. Lâkin bunlar sahîhü'l-akîde bir tâ'ife-i hamiyeyet-sîret olduklarına binâ'en bundan evvel hudûs eden Rumili seferlerine içlerinden hâlâ

Kiğı Sancağı beyi Hâşim ve Hınıs Sancağı beyi Abdullah -dâme ızzihumâ- ile ma'an mevcûd bulunup, izhâr-ı celâdet ve ibrâz-ı salâbet ve şecâ'at eyledikleri meşhûd olup, binâ'en-aleyh her vechile şâyeste-i zerâfet olmalarıyla, öteden beru [119] üzerlerine zâbit olup hâlâ Alacahân zâbiti olan Mustafa -zîde kadruhû- dahi mîr-i aşîretleri olmak hasebiyle memâlik-i İslâmiyye'ye müteferrik ve perîşân olan aşîretleri halkı müctemi' olup nısfî mertebe Alacahân'da mâ-adâsı dahi eyâlet-i Van'da vâkı' Adilcevâz ve Ahlat nâm mahallerde ikâmet ve hîn-i iktizâda ulûfe ve bahşîşleri cânib-i mîreden i'tâ ile sefer-i hümâyûnuma me'mûr olduklarında bilâ tevâkkuf zâbitleri ve mîr-i aşîretleri mûmâ-ileyh ma'iiyyetiyle hıdemâta kıyâm eylemeleriçün zıkr olunan mahallerde tavnîn ve iskân olunmaların bu def'a arz-ı hâl birle istid'â eylediklerine binâ'en Van Eyâleti'nde zirâ'at ve hırâsete kâbiliyyeti nümâyân ve âbâdî ve umrâna şâyân ve çesbân bir münâsib mahalle ivâ ve iskân ile terfiye-i hâl ve tatmîn-i bâllerine bezl-i tâb ü tüvân olunmak fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim isdâr ve () ile irsâl ve vusûlünde sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, merkûmları eyâlet-i Van'da zirâ'at ve hirâsete kâbiliyyeti nümâyân ve âbâdî ve umrâna şâyân bir münâsib mahalle ivâ ve iskân etdürüp, terfiye-i hâl ve tatmîn-i bâllerine dikkat ve ihtimâm eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, diyü yazılmışdır.

Fî evâ'il-i Z[i'l-hicce] sene [1]155

406

Sâbıkâ Özi vâlisi olup hâlâ Kal'a-i Cedîd muhâfazası şartıyla Kefe Eyâleti kendüye tevcîh ve ihsânım olan vezîrim Ebûbekir Paşa'ya hüküm ki, Özi Eyâleti bu hılâlde sâbıkâ Saydâ vâlisi olan vezîrim Yakûb Paşa'ya fermân-ı hümâyûnumla tevcîh olmağla, sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin şeref-bahş-ı sudûr olan hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnum mücebince Kal'a-i Cedîd muhâfazası şartıyla Kefe Eyâleti dahi sana tevcîh ve ihsânım olmağın, bir an akdem Kal'a-i Cedîd'e varup hıdmet-i muhâfazaya kıyâm ve Kefe Eyâleti'ni zabt ü rabta ikdâm eylemen içün işbu emr-i şerîfim isdâr ve () ile irsâl olunmuştur.İmdi vusûlünde bir kadem evvel kalkup râh-ı rast ile Kal'a-i Cedîd'e varup hıdmet-i muhâfazaya mübâderet ve mansıbın olan Kefe Eyâleti'ni zabt ü rabta dikkat ve hengâm-ı nehzat ve hılâl-i

azîmetinde uğradığın mahallerde fukarâyı himâyet ve sıyânet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur buyurdum ki,

Fî evâ'il-i Z[i'l-hicce] sene [1]155

407

Özi Eyâleti'nde vâkı' kâdîlara hüküm ki,
Özi Eyâleti işbu mâh-ı Zi'l-hiccenin on dördüncü gününde sâbıkâ Saydâ vâlisi olan Yakub Paşa'ya tevcîh ve ihsânım olmağla, vezîr-i müşârun-ileyh varıncaya dek tarafından eyâlet-i mezbûreyi zabt ü rabt için kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân () -zîde mecduhû- mütesellim nasb ü ta'yîn olunmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde siz ki mûmâ-ileyhimsiz eyâlet-i mezbûre mütesellimliğine mûmâ-ileyh zabt ve 'âid ve râci' olan avâidâtı ahz ve kabz etdürüp, mütesellimliğine bir ferdi müdâhale ve mu'âraza etdirmeyüp, emr-i şerîfimin mazmûn-ı münîfi üzre amel ve hareket ve hılâfından ihtirâz ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı Z[i'l-hicce] sene [1]155

408

Sâbıkâ Sivas muhâfazasına me'mûr Dergâh-ı âlî cebecileri üzerlerine zâbit olan Sâlih -zîde mecduhû-ya hüküm ki,
Hâlâ âhâli-i ocak ile hüsn-i zinde-gânen ve zabt ü rabt fukarâya kudretin olmadığından mâ-adâ ba'zı eşirrâyı taslît ile ahâlî-i vilâyeti tekdîr ve vâli kapusu'na bu vakitte varup kendü umûrundan gayrı umûra tasaddî eyledüğün ol tarafa ba'zı husûs ile mübâşir ta'yîn olunan hassa silahşörlerimden İsmail -zîde mecduhû- tarafından sadr-i a'zama arz ve i'lâm olmağla, senin Sivas'dan ref' ve Kaş Kal'ası'na zâbit vekâletiyle ikâmet etmen fermânım olmağın, me'mûr olduğun Kaş Kal'ası'na varup muhâfazasına ikâmet ve gerek ahâlî-i vilâyet ile hüsn-i mu'âşeret eyleyüp ocak umûrundan gayrı umûr ve husûsa karâbet ve tasaddî birle hılâf-ı merzî hareket eyledüğün istimâ' olunur ise bir dürlü cevâba kâdir olamayup mu'âteb olman mukarrerdir, diyü hâlâ cebeci başı el-hâc Abdullah tarafından mühürlü mektûb

verilmekle, vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şân sâdır olmuşdur.

Fî evâsıt-ı Z[i'l-hicce] sene [1]155

[120]

409

Edirne bostancıbaşı el-hâc Süleyman -dâme mecduhû- ya ve Keşan ve Evreşe ve İbsala Kazâları nâ'iblerine ve yeniçeri serdârları ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki, Keşân Kazâsı'na tâbi' Ereğli nâm karyelerde sâkin Hâcî-oğlu Ali nâm kimesnenin hudûd eşkıyâsı ba'de'l-gurûb odasını basup kendüsini katl ve emvâl ve eşyâ ve nukûdunı gasb eyledikleri, sen ki bostancıbaşı mûmâ-ileyhsin, mukaddemâ tarafına haber verildükde bostânî ustalarından eşkıyâyı teftîş için Hüseyin Ustayı ta'yîn ve ol dahi Keşan Kazâsı'na varup ba'de't-tecessüs kazâ-i mezbûrda vâkı' Manastır Çiftliği'nin orta mahallesi olan (..) Karyesi mütemekkinlerinden İlya nâm zımmî ahz ve istintâk eyledikde maktûl-i mezbûr refîkalarıyla ma'an katl eylediğini ikrâr ve rüfekâsı su'âl olundukda, Evreşe sükkânından (..) Ahmed ve Başçılı Ali-oğlu Hasan ve Evreşe Kazâsı'na tâbi' Kâzî (?) Karyesi sükkânından Tahsîn (?) Süleymân ve Kara Mahmûd ve Çakal Ali ve Sarlıdere Karyesi'nden (?) Vasil-oğlu İstemat ve İbsala Kazâsı'na tâbi' Koca Ali Karyesi'nden olup mesfûr İlya ile ma'an ahz ve habs olunan Bulgar (..) Kenik (?) ve Keşan Kazâsı'na tâbi' Çeltük (?) Karyesi mütemekkinlerinden Paymalî (?) (..) (..) ve Payadeh-oğlu Kostantin ve maktûl-i merkûmun kaynı İstefo ve Mekkiköyü Karyesi'nden Payoniki (?) nâm zımmîler olduğunu i'tirâf eyledüğünü Keşan nâ'ibi Mustafa -zîde ilmuhû- iki kıt'a i'lâm ve i'lâmlar ile verilen hüccet-i şer'iyye ile sen dahi Der-sa'âdet'ime inhâ ve ifhâm etmekle, eşkıyâ-yı mesfûrûndan ahz ve olunup hâlâ mahbûs olanları habsde îkâ ve kusûrunu dahi alâ eyyi-hâl ahz ve habs ve sûret-i sicillerile i'lâm eylemek fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde ahz olunup, hâlâ mahbûs olanlarını habsde îkâ ve kusûrunu dahi siz ki mûmâ-ileyhsiz kemâl-i dikkat ve tecessüs birle alâ eyyi-hâl ahz ve ele getirüp bostancı başı mûmâ-ileyhe irsâl ve anları dahi habs eyledikden sonra cümlesinin üzerlerine sâbit olan mevâddı

tescîl ve huccet-i şer'îyye edüp, sûret-i sicilleriyle keyfiyetlerini tekrâren Der-
sa'âdet'ime i'lâm ve ba'dehû ne gûne emr-i şerîfim vârid olursa muktezâsı üzre amel
ve harekete ihtimâm edüp, iğmâz ve te'mîden ser-mû hılâfından gâyetü'l-gâye ihtirâz
ve ictinâb olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı Z[i'l-hicce] sene 1155

410

Üsküdâr'dan Anadolu'nun yemîn ve yesârile sağ kolu nihâyetine varınca vâkı' olan
vüzerâ-yı ızâm ve mîrân-ı kirâm ve mevâlî ve kâdîlar ve müteselimler ve kethüdâ
yerleri ve yeniçeri serdârları ve mâlikâne mutasarrıfları ve voyvodaları ve havâss ve
evkâf zâbitleri ve darb ü harbe kâdir il erleri ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm
ki,

Memâlik-i mahrûse'mden eşkıyâ nâmının bi'l-küllîye mahv ve izâlesiyle bilâd ve
ubbâdın ve ebnâ-yı sebîlin emn ve ırâhatları matlûb-ı hümâyûnum olmakdan nâşî,
mukaddemâ her kes havza-i hükûmetinde olan mahalleri hıfz ve hırâset ve eşkıyâyı
dâ'imâ tefahhusa dikkat ederek levendât ve Türkmân ve Ekrâd makûlelerinden ve
gayrı tavâ'ifden kat'-ı tarîk ve nehb-i emvâl ile ibâdullâha îsâl-i hâsâret âdet-i
müstemirreleri olan şekâvet-pîşeler kâlîl ve kesîr her ne mahallde zuhûr ederse at ve
bisât ve emvâl ve eşyâları ahz edenlerin olmak ve ancak ser-i maktû'ları rikâb-ı
hümâyûnuma konulmak üzre iktizâsına göre bulundukları mahallerin hükkâm ve
zâbitân ve a'yân ve darb ü harbe kâdir ricâli bi'l-ittifâk sürüp üzerlerine varup
hudûdları dâhilinde tutarlarsa febihâ ve illâ vücûh-ı âharın hudûdu dâhiline giderler
ise mücerred hudûdumuzu tecâvüz etmemişdir, diyü ardlarından erilmeyüp ta'kîb ve
duhûl eyledikleri sancak ve durâk mutasarrıfları ve zâbitleriyle haberleşerek alâ eyyi-
hâl ahz ve ele getirüp ma'rifet-i şer'le cezâ-yı sezâları tertîb ve ser-i maktû'ları Der-
sa'âdetime irsâl ve tesyîr olunup ve eger fî mâ-ba'd birinin hudûdu dâhilinde
eşkıyâdan bir ferde zarar ve hasâret irişmek ve bi-gayr-i hakk katl-i nefis vâkı' olmak
iktizâ ederse hudûs eden zarar ve maktûlün dem-i diyeti sancak mutasarrıfına ve ol
kazânın zâbitân ve a'yânına tazmîn ve zâhir olan kusûr ve rehâvetlerinin mücâzâtı
dahi bilâ-imhâl icrâ ve tertîb olunmak olunmak üzre, bundan akdem nizâm verilüp
mahalline kayd ve nizâm-ı merkûm inşâallâhü te'âlâ düstûru'l-amel tutulmak için
Anadolu ve Rumili'nde olan bi'l-cümle vülât ve hükkâm başka başka şeref-bahşa-i

sudûr olan evâmir-i aliyem mehâkimde sicillâta sebt ve mezâmîn-i münîfesine işâ'at olundukdan sonra devâm ve istikrâr ve kıyâm ve istimrârına nezâret ve hılâf-ı nizâm hareket zuhûr eden mahallerde şurût-ı merkûmenin bilâ-tereddüd tenfîz ve icrâsına mübâderet olunup, lâkin el-hâletü hâzihi evvel bahâr muhsin-âsâr karîb olmak cihetiyle dağlarda ağaçlar yapraklanup eşkıyâ ve harâm-zâde barınacak zamanlar olmağla, böyle hengâmda aşâ'ir ve kabâ'ilden ve yerlûden kuttâ'-ı tarîk eşkıyâsı ve başı boş levendât gurûhı ve sâ'ir harâm-zâdeler kûşe-i hafâdan zuhûr birle ebnâ-yı sebîl ve sükkân-ı memlekete îsâl-i mazarrata cesâret edegeldikleri öteden beru mücerreb olmağın, her kes havza-i hükûmetini eşkıyâdan muhâfaza ve zuhûr eden eşkıyâyı tedmîr ve izâle etmek üzere bu mevsimlerde Anadolu ve Rumili câniblerine evâmir-i şerîfem ba's ve neşr olunmak eger de'b-i kadîm-i saltanat-ı seniyyemdendir, ancak müdâfa'a-i eşkıyâ bâlâda tafsîl olunan vechile nizâm verilmekden nâşî sinîn-i sâlifede sâdır olan evâmir-i aliyem mezâmînine kıyâs olunmayup, akd ve tesvîye kılınan nizâm-ı müstahsene-i merkûm her vakitte ve anda mer'î ve mu'teber ve devâm ve istikrârı nasîhat-ı şâhânem idüğü muhakkak ve mukarrer olmağla, cümleyi tekrâren âgâh ve bâ'is-i teyakkuz ve intibâh için bu def'a şurût-ı ma'kûde-i mezkûreyi mütezammın mahsûsen işbu emr-i şerîf ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi eşkıyâ ve harâm-zâde makûlelerinin külliyyen def' ü ref'leriyle memâlikin emn ü emânı mültezim-i mâlikânem idüğü yakînen ma'lûmunuz oldukda siz ki vüzerâ-yı müşârun ve sâ'ir mûmâ-ileyhimsiz, her biriniz havza-i hükûmetinizde ve taht-i kazâlarınızda olan mahalleri hıfz ü hırâset ve hudûdunuz dâhilinde eşkıyâ tâ'ifesini tacessüs ve tefahhusa mübâderet ederek levendât ve Türkmân ve Ekrâd makûlelerinden ve âhar sınıftan kat'-ı tarîk ve nehb-i emvâl ile îsâl-i hasârete cesâret edenler kalîl ve kesîr her ne mahallde zuhûr ederler ise mukaddemâ verilen nizâm-ı merkûme üzere at ve bisât ve emvâl ve eşyâları tutanların olmak ve ancak ser-i maktû'ları rikâb-ı müstetâba irsâl kılınmak üzere bi'l-ittifâk sürüp üzerlerine varup hudûdunuz dâhilinde ahz ederseniz febihâ ve illâ vücûh-ı âharın hudûduna girdikleri sûrette mücerred hudûdunuzu tecâvüz etmiştir, diyü zinhâr ve zinâr ardlarından erilmeyüp kemâl-i germiyyet ve ikdâm birle ta'kîb ve girdikleri sancak ve durak mutasarrıfları ve zâbitleri ile haberleşerek alâ eyyi-hâl elbette ve elbette ahz ve ele getirüp ma'rifet-i şer'le cezâ-yı sezâları icrâ ve tertîb ve ser-i maktû'ların Der-sa'âdet'e irsâl ve tesyîr eyleyesiz şöyle ki her kangınızın

hudûd-ı dâhilinde eşkıyâ gürûhundan bir ferde zarar isâbet etmek ve bi-gayr-ı hakk katl-i nefis vâkı' olmak lâzım gelürse akd olunan nizâm-ı merkûm şurûtu üzre vâkı' zarar ve dem-i diyeti ol sancak mutasarrıfına ve ol kazânın zâbitân ve a'yânına bilâ-imhâl tazmîn etdirileceğinden gayrı haklarında sebkât eden va'îdât dahi bilâ-imhâl icrâ ve tertîb olunacağı musammemdir. Âna göre cümleniz zîr-i basîret üzre hareket ve nizâm-ı mezkûrın istimrârına bezl-i tâb ü tâkat ve lâkin bu bahâne ile re'âyâ ve berâyânın bir akçeleri alınmakdan ve şekâvetde alâkası olmayan bî-günâhlara vechen mine'l-vücûh ta'arruz ve te'addîden ve ba'zı mesâlih-i ubbâd ve umûr-ı mühimme temşiyetine vülât taraflarından buyrulduklar ile ta'yîn olunan mübâşirlere müdâheleden ve hılâf-ı şer'-i şerîf hareketden dahi gâyetül-gâye ihtirâz ve ictinâb olunmak bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

Fî evâ'il-i Z[i'l-hicce] sene [1]155

411

Bir sûreti

Anadolu'nun orta ve sol kollarına

412

Bir sûreti

Rumili'nin üçer kollarına

[121]

413

Çekmece-i Sağîr ve Kebîr ve Silivri ve Çorlu ve Çatalca ve Yapağcı nâ'iblerine hüküm ki,

Silivri Nâhiyesi'nde vâkı' Köstemir nâm karye sâkinlerinden Çalık Mûsâ demekle ma'rûf kimesne kendü hâlinde olmayup katl-i nefis ve gâret-i emvâl ve kat'-ı tarîk âdet-i müstemirresi olmak üzre ba'zı kimesneler ihbâr ve inhâ eyledikleri ecilden mezbûr bu tarafda ahz ve habs olunup, keyfiyet-i hâle tahsîl-i ıttılâ' için mahallinde

ve civârında vâkı‘ nevâhî ahâlîlerinden su‘âl ve vâkı‘-ı hâl sıhhat ve hakîkati üzre arz ve i‘lâm olunmak muktezî olmağla, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve mübâşir ta‘yîn olunan () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde siz ki mûmâ-ileyhimsiz, mübâşir mûmâ-ileyh ma‘rifeti ve ma‘rifet-i şer‘le mezbûr Çalık Mûsâ’nın keyfiyet-i hâlini karyesi ahâlîsinden ve Silivri ve Büyük Çekmece ve Küçük Çekmece ve Çatalca ve Yapağcı ve Çorlu Kasabaları ahâlîsinin ba‘zı kimesnelerinden alâ vechi’t-taharrî tefahhus ve isitksâ ve inhâ ve ihbârlarını ve vukû‘ı üzre başka başka arz ve i‘lâm eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı Z[i'l-hicce] sene 1155

414

Hâlâ Ohri Sancağı mutasarrıfı Taşlıcalı Mehmed -dâme ikbâluhû-ya hüküm ki, Sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, ba‘zı su‘âl ve cevâb için sen ki Âsitâne-i sa‘âdet'im tarafına gelmen iktizâ etmekle işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde yerine zabt ü rabt-ı memlekete kâdir bir adamını mütesellim nasb ü ta‘yîn ve sen gereği gibi mahsûs âdemlerinle hareket ve Âsitâne-i sa‘âdet'im tarafına vürûd ve vusûle müsâra‘at ve ibtidâr eyleyüp ve ihmâl ve tekâsülden hazer ve mücânebet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı Z[i'l-hicce] sene [1]155

415

Dîvân-ı hümayûn'umda çavuşbaşı olan Mehmed -dâme mecduhû-ya hüküm ki, İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim hâlâ başbâkîkulu Abdî -dâme mecduhû- mîrî mukâta‘âtdan be-her tevcîhde binde on guruş harc-ı berât ve kezâlik ol mikdâr harc-ı muhâsebe alması mu‘tâd olup, binâ’enaleyh Eflak ve Boğdan voyvodalarından harc-ı berât ve harc-ı muhâsebe nâmiyla bir şey almak mu‘tâd olmadığına binâ’en başbâkî kulluğu ibtidâ tevcîh ve yâhûd îkâ olundukda, voyvodalar taraflarından beş yüz guruş kudûmiyye ve üç yüz guruş ıydiyye alınmak mu‘tâd olduğundan bu def‘a dahi iktizâ eden ıydiyye ve kudûmiyyeyi Eflak ve Boğdan voyvodaları kapu kethüdâlarından taleb eyledikde evvelâ muhâlefet etmeleriyle, zikr olunan ıydiyye ve kudûmiyyesi

kapu kethüdâlarından tahsîl olunmak için mûmâ-ileyh istid'â etmekde, ıyd-i fıtrda Eflak ve ıyd-i adhâda Boğdan voyvodaları taraflarından verilen ıydiyye ashâbının ber-vech-i mu'dât iktizâ eden kudûmiyye-i ıydiyyeleri mikdârı olup, mûmâ-ileyhin ıydiyyeleri üçer yüz guruş ve kudûmiyyeleri dahi olmikdâr etdüğün teşrîfât defterlerinde mukayyed oldukda, der-kârı mûcebince tahsîli için emr-i şerîfim tahrîri bâbında bi'l-fi'l Başdefterdârım Ali -dâme uluvvuhû- i'lâm etmeğın i'lâmı mûcebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâhır-ı Z[i'l-hicce] sene [1]155

416

Şâm vâlisi ve mîr-i hâccı vezîre hüküm,
Sâbıkâ Saydâ ve hâlâ Özi vâlisi vezîrim Yakûb Paşa -edâmallâhü te'âlâ iclâlehû-nun yüz elli bir senesine mahsûben uhdesinde olan Saydâ Eyâleti mukâta'ası malından Saydâ sâkinlerinden Hamûd-oğlu Ahmed demekle ma'rûf kimesne zimmetinde kırk altı bin guruş kalup, meblağ-ı mezbûru edâ ve teslîm eylemesi şartıyla verdiği hucet-i şer'iyye ve Saydâ kâdîsı'nın defteri Başmuhâsebe'ye kayd olunmuş iken, evvelen edâ etmeyüp zimmetinde kalmağla, merkûmun eyâlet-i mezkûre ahâlîsinden ma'lûmu'l-esâmî kimesneler zimmetlerinde ber-mûceb-i temessükât kırk yedi bin beş yüz bir bucuk guruş alacağı mîrîye deynine takass olunmak üzere merkûmun vekîl-i şer'îsi ile mahallinde mürâfa'a ve şer'an îcâb eden alacağı mahallerinden tahsîl olunmak için hâlâ Saydâ beylerbeyisine hitâben mü'ekked ve müşeddet başka emr-i şerîf sâdır olup, lakin meblağ-ı mezbûrdan eyâlet-i merkûmda vâkı' Cebel-i Şûf Mukâta'ası mültezimi Mîr Kasım Şihâbî ve karındaşları Ahmed ve mezbûrun birbirlerine kefâlet ile senesi âhirine değın üç taksît ile tamâmen edâ eylemek üzere virdükleri deyn temessükü mûcebiyle otuz bir bin yüz on iki guruş ve (..) Cebel-i Şûf Mukâta'ası sicillerinden Şeyh İmâd ve Şeyh Şâhîn (..) zimmetlerinde ber-mûceb-i temessükât ile bin otuz guruş ki cem'an otuz üç bin yüz kırk guruş alacakları mîrîye olan deynlerine takass olunmak üzere mahallerinde alâ eyyi-hâl tahsîl etdürüp, ancak merkûm Mîr Kasım Şihâbî (?) Adana'dan beru ru'ûnet ve huşûnet üzere olduğundan nâşî ba'zı illet-i vâhiye îrâdıyla meblağ-ı mezkûrun edâ ve teslîminden Saydâ vâlisi tarafına cevâb [122] vereceğı saçık olmağla, husûs-ı mezbûr

sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, senin tekayyüd ve ihtimâmınla husûle geleceği zâhir ve mütehakkık olduğuna binâ'en merkûm Mîr Kasım Şihâbî ve karındaşları Ahmed ve mezbûr ve Şeyh İmâd ve Şeyh Şâhin (..) zimmetlerinde olan meblağ-ı mezkûr otuz üç bin yüz kırk iki gurus merkûm Ahmed taraf-ı mîrîye olan deynine takass için bir gün ve bir sâ'at mukaddem kendülerden tahsîl ve vekîl-i şer'îsi olan kimesneye teslîm etdürüp alâ eyyi-hâl mahalline îsâl etmek üzere mahsûs mübâşir ta'yîn ve irsâl olunmak için sana hıtâben başka mü'ekked emr-i şerîfim tahrîri bâbında bi'l-fi'l Başdefterdârım olan Ali -dâme uluvvuhû- i'lâm etmeğin mûmâ-ileyhin i'lâmı mûcebince amel ve hareket olunmak fermânım olmağla Der-i Devlet-medâr-ı hüsrevânemden mahsûsen mübâşir ta'yîn ve irsâl olunmuştur. İmdi emr-i şerîfle mübâşir mûmâ-ileyh varduğu anda sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, merkûm Mîr Kasım Şihâbî ve karındaşları Ahmed ve mezbûr ile Şeyh İmâd ve Şeyh Şâhin (..) zimmetinde mûmâ-ileyh Hamûd-oğlu Ahmed'in alacağı olan meblağ-ı mezkûr otuz üç bin yüz kırk iki gurus merkûm Ahmed taraf-ı mîrîye olan deynine takass için bir gün ve bir sâ'at alâ eyyi-hâl elbette ve elbette kendülerden ma'rifetin ve mübâşir mûmâ-ileyh ma'rifetiyle tahsîl ve mûmâ-ileyh Ahmed'in vekîl-i şer'îsi olan kimesneye tamâmen ve kâmilten teslîm ve bi-eyyi-vechin-kân ucâleten ve müsâra'aten mahalline îsâl ve tesyîr edüp itmâm-ı maslahata ez-derûn bezl-i mechûd ve sarf-ı sa'y-ı nâ-memdûd eyleyesin. Meblağ-ı merkûm emvâl-ı mîrîyeden olup kemâl-i sür'at ve şitâb ile bi't-tamâm tahsîl ve mahalline teslîm akdem-i mehâmmdan iken, şöyle ki ma'âzallâhi te'âlâ emvâl-i mîrîye-i mezkûre mezbûrların a'zâr-ı vâhiyelerine firifte olmakdan nâşî bir an ve bir dakika tevakkuf olunmak ve bu emr-i ehemmdede ser-mû igmâz ve tekâsül zuhûr etmek lâzım gelürse bir dürlü özür ve cevâbın ısgâ olunmayup, emvâl-i mîrî-i mezkûre senden tahsîl olunacağından gayrı bilâ-tereddüd mu'âkab ve mu'âhaze olacağın dahi muhakkaktır. Âna göre mezîd-i teyakkuz ve intibâh üzere hareket ve mazmûn-ı emr-i şerîfimin alâ vechin kân serî'an icrâ ve tenfîzine vüfûr-ı ihtimâm ve dikkat ve zinhâr ve zinhâr mikdâr-ı zerre hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

Hâlâ dârü'l-cihâd Belgrad Kal'ası muhâfazasında yeniçeri zâbiti olan zağarcıbaşı-i sâbık Süleyman -zîde mecduhû-ya ve çavuşân ve çorbacılar ve odabaşılar ve eskiler ve sâ'ir emekdârlar -zîde kadruhûm-e hüküm ki,

Dergâh-ı âlî yeniçerileri her vechile Devlet-i aliyye'min mu'tenâ-yı askeriyyesinden olup ve mâ-tekaddümden me'mûr oldukları sefer ve hazerde ve gerek serhad-i mansûrelerde her biri sadâkat ve istikâmet ve kemâl-i âdâb üzre hıdmet ve hareket ve zâbitlerine itâ'at ve yol ve erkâna ri'âyet ve emr-i muhâfazada bezl-i sa'y-i kudret ederek vâli ve vülâtın emrinden ve ocakda üzerlerine zâbit nasb ve ta'yîn olanların re'yıdan hâric vaz' ve hareketde bulunmayup nîce nîce etvâr-ı pesendîdeleri bedîdâr ve nîk-nâm ile mevsûf olageldikleri ma'lûm olmağla, husûsen dârü'l-cihâd Belgrad Kal'ası muhâfazasında olan uc oymakân ve neferâtın zabt ü rabtı husûsunda sen ki üzerlerine zâbitleri olan zağarcı başısı mûmâ-ileyhsin, cümle ile dâmen-i gayreti dermeyân ve ocağın zâbitân ve ricâli ile ittifâk ve ittihâd ile bi avnillâhi te'âlâ cümlelerin emn ü âsâyişine bezl ü sa'y ü kudret edüp, töhmetleri zuhûr ve şekâveti nümâyân olanların te'dîbleri mâddesini ocak ahâlîsi ve ehl-i örf makûlesi ta'ahhüd ve iltizâm etmeleriyle, lâkin beşinci bölümün tekâ'üd ve neferâtından olanlar hîn-i fetihden beru tecâvüz edenleri hadden birûn ve bir dürlü itâ'at ve inkıyâdları olmayup, dâ'imâ şekâvetde hâli ve nâ-bercâ hareketleri nümâyân olmağla, hılâf-ı kânûn ve mugâyir-i rızâ-yı hümayûn nâ-bercâ evzâ'-i garîbe zuhûrundan nâşî sâ'ir uc oymakân ve emekdârların nîk-nâmları izmihlâline bâ'is olacak hâlet vukû'ı ve serhâd-i mezbûrun nizâmını ihtilâle bâdi bir vechile kendü hâllerinde olmadıkları ecilden bi-eyyi-hâl muhâfaza-i merkûmeden âhar mahalle nakl olunmaları lâzım hâlden olmağın, imdi muhâfaza-i mezbûrede beşinci bölümün mütekâ'id ve dal-kılıc ve neferâtından olanlardan bir ferdi geri kalmayup, münâsib olan ba'zı serhadlere nakl ve me'mûr olmalarıyla, iktizâ eden imzâluları bâ-fermân-ı âlî kaleminden ihrâc ve irsâl olup, vusûlünde ashâb-ı pîrâna teslîm (?) ve me'mûr oldukları serhadleri cânibe bir sâ'at mukaddem zâhir olmaları için vâli ve vülâtının emr ve ma'rifeti sen ki yeniçeri zâbiti zağarcıbaşı-i sâbık [123] eşkıyâ-yı sâlifü'l-beyânı kendüleri tutup husemâlarıyla mürâfa'a-i şer' ve ihkâk-ı hak olunmak için Avlonya Sancağı mutasarrıfı mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhe teslîm eylemeleri ve fî mâ-ba'd dahi zuhûr eden eşkıyâların ahz ve hükkâma verilmeleri şartıyla cerâ'im-i güzeşteleri afv

olunmak hasebiyle eşkıyâ-yı merkûme ber-vech-i muharrer kendülerden taleb olunup, eger tutup teslîm ederlerse febihâ ve illâ inâd ve ısrâr ederler ise sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, ma'yyetine me'mûr olan mûmâ-ileyhim ile bi'l-ittifâk üzerlerine varup eşkıyâları ahz ve kendilerinin nezr-i sâlifelerin zecren lehüm tahsîl ve itâ'at-ı emr-i âlî eylemedikleriçün muhkem haklarından gelineceği muhakkak idüğü kendüler bir hoşca telkîn olunmak fermânım olmağın mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi Rumili vâlisi vezîrim Ahmed Paşa dahi tarafından bir müteyakkız ve şecî' mübâşiri bir kaç nefer âdemleriyle tarafına ta'yîn ve mazmûn-ı emr-i şerîfimin icrâsına sa'y-ı belîğ eylemesiçün başka emr-i şerîfimle tevcîh olunduğu ma'lûmun oldukda, eşkıyâ-i sâlifü'z-zikri evvel emirde ahâlîden taleb ve ahz edüp kendülerden da'vâ-yı hakk ta'yîn-i mâdde eden husemâlarıyla terâfu'-i şe' ve zimmetlerinde sâbit olan hukûk-ı ibâd ashâbına redd mevâdd-i müsbeste tescîl ve hüccet-i şer'iyeye olundukdan sonra mezbûrlar habs olunup, habsde îkâ ve sûret-i sicilleriyle keyfiyetleri Der-sa'âdet'ime i'lâm ve inhâ ve ba'dehû vârid olan emr-i şerîfim muktezâsını icrâ ve fî mâ-ba'd ahâlî-i mezbûrûn dahi eşkıyâların zuhûrunda tutup hükkâma vermek üzre nizâm-ı sâbık tecdîd ve ihyâ ve şürûr ve mazârlarını ref' ü imhâ eyleyüp ve eger ahâlî-i mezkûreden eşkıyâyı tutup ele vermekde inâd ederlerse sonra müşâhede edecekleri vehâmet ve şe'âmeti dahi kendülere bir hoşca telkîn ve ifâde ederek emr-i şerîfimin infâz ve icrâsına dikkat ve şekâvetde alâkaları olmayanlara ta'arruzdan ve nâ-mülâyim nesne hudûsünden dahi gâyetü'l-gâye ittikâ ve mücânebet eylesin ve siz ki livâ'-i mezbûrun bey ve bey-zâde ve ricâl-i darb ü harbi mûmâ-ileyhimsiz, bu husûsun itmâm ve temşiyetine dek mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin ma'yyetinde bulunmak me'mûr olmuşsuzdur. Sen dahi fermân-ı âlî-şânımın tenfîz ve icrâsına dikkat ve hıtâm-ı kâre dek mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin yanında mevcûd bulunup re'y ve tedbîrine mütâba'at ve itmâm-ı kâre bezl-i miknet edüp muktezâ-yı me'mûriyetinize mugâyir hareketden ictinâb eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî evâsıt-ı Zâ [Zi'l-ka'de] sene [1]155

Rumili vâlisi vezîrim Ahmed Paşa'ya tarafından bir müteyakkız mübâşiri bir kaç nefer âdemleriyle ta'yîn ve fermân-ı hümayûnumun mazmûnunu icrâ için keyfiyyeti mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh buyruldu ile te'kîd edüp, lâkin gönderdiği mübâşire bu husûsu celb-i mâla ittihâz eylememesini bir hoşca tenbîh ve te'kid eylemesiçün

419

Yenişehir-i Fener ve Tırhala ve Agra ve Golos ve () kâdîlarına ve zikr olunan kazâlarda a'yân-ı vilâyete ve iş erlerine hüküm,

Dergâh-i âlî yeniçerilerinin gediklü çavuşlarından beşinci bölüğün Mehmed Çavuş - zîde kadruhû-ya bin yüz elli altı senesi astâr çavuşluğu ilkâ ve mukarrer olmağla, Dergâh-ı âlî yeniçerilerinin astârlarına ocaklık kayd olunan astârların inşâsına me'mûr olan kurâ re'âyâlarının üzerlerine icrâsı lâzım gelen astâr-ı beyâz ve siyâhların enleri ve boyları mu'tâd-ı kâdîm üzre edâ ve teslîm etmeleriçün gereği gibi kazâ-i mezbûrların re'âyâ kocabaşlarına muhkem tenbîh olunup, astârların tekmîli husûsunda kemâl-i dikkat-i tâm ve sa'y-i ihtimâm olunup, bir gün evvel vakt ü zamânıyla mübâşir-i merkûma edâ olunmak cümlelerinin üzerlerine elzem ve mühimm olmağla, bin yüz elli altı senesi Muharreminin astârları birisiçün ikdâm ve vakt ü zamânıyla mübâşir-i merkûm ma'rifetiyle re'âyâya tevzî olunup, astârların tahsîli husûsunda her birlerinin sa'y eyleyüp, mübâşir-i merkûma bir dürlü rencîde olacak kimesneye iş etdirilmeyüp ve sen ki mübâşir-i merkûmsun, sen ocakda emekdâr ve sadâkatın zuhûr etmekle, bin yüz elli altı senesi beyaz ve siyâh astârların bir gün evvel tekmîl olmasında kemâl-i sadâkat ve edüp vakt ü zamânıyla an bâra götürüp teslîm eylemesi için dikkât ve tekayyüd eylesin ve siz ki kazâ-i mezbûrlarda olan kocabaşlar ve sâ'ir kurâların kocabaşları, üzerlerinizde edâsı lâzım gelen beyaz ve siyâh astârları mübâşir-i merkûma livâ' be-livâ' teslîm ve edâya bir dürlü tekâsül ve bir güne illet ve muhâlefet olunmayup mu'tâd-ı kâdîm üzre enleri ve boyları ve dirhemleri viregeldiğiniz astârlarınızı teslîm ve mübâşir-i merkûm ile astâr hesâbınızı görüp, yedlerinizde edâ tezkîreleriniz almanız için fermânım olmağın, vusûlünde siz ki mevlâna mûmâ-ileyhimsiz, Dergâh-i âlî yeniçerilerinin ocaklık kayd olan astâr re'âyâsının dest-i tetâvül-i te'addî ve rencîdeden dâ'imâ sıyânet ve himâyet olunup ve lâzım-ı uhdeleri olan beyâz ve siyâh astârlarının sene-i mâzîyeye mahsûben mübâşir ma'rifetiyle bir gün evvel tekmîl ve teslîm eylemeleri mâddesinde güşmâl-i

tekayyüd eylemelerine bâ'is sa'yiniz ve hılâf-ı şer'-i şerîf kimesneyi rencîde etdirmemeniz ve sen ki astâr çavuşu mûmâ-ileyhsin, sen dahi vech-i meşrûh üzre astâra bağılu re'âyâ fukarâsının sıyânetlerinde ve tahsîli lâzım gelan sene-i mezkûre astâlarının cem' ve tahsîlinde ve anbâra götürüp vakt ü zamânıyla teslîm eylemekde her vecîhle sa'y-ı vüfûr edüp, astâr fukarâlarının astâriçün hesâbların görüp kocabaşlarının yedlerine edâ tezkîrelerin verüp içlerinde mu'tâd-ı kâdîm ve fermân-ı 'âlîye mugâyir ta'allül ve muhâlefet ve özür ve bahâne eden olur ise ve nizâm-ı ihtilâle mûceb olanları var ise isim ve resimleriyle keyfiyet ve ahvâllerini âna göre arz ve i'lâm edüp haklarından gelinmek emr-i mukarrer olduğundan yeniçeri ağası vezîrim Hasan Paşa tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında ()

Fî evâsıt-ı Zâ [Zi'l-ka'de] sene [1]155

[124]

420

Karahisâr-ı Şarkî Sancağı'nda vâkı' İlbasdı Kazâsı'nda sâkin el-hâc Ahmed ve Derviş -zîde kadruhumâ-ya hüküm,

İlbasdı Kazâsı nâ'ibi mevlânâ Osman -zîde ilmuhû- südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp, kazâ-i mezbûr ahâlîleri bi'l-cümle meclis-i şer'a varup kazâlarının civârı ve etrâfı orman olup eşkıyâ tahsîn edecek mahaller olduğundan kuttâ'-i tarîk eşkıyâsı gezüp müft ü meccânen yem ve yiyecek talebiyle ahâlî-i kazâ-i mezbûrî rencîde eyledikten mâ-adâ ebnâ-yı sebîlin dahi yollarına inüp emvâl ve eşyâların nehb ü gâret ve katl-i nüfûsdan hâlî olmayup, binâ'en-aleyh eşkıyâ ile muhârebe ve mukâtele etmeksizin ahzleri mümkün olmadığı ecilden siz ki mûmâ-ileyhümâsız, her hâletde ciddî ve ehl-i ırzın ve fukâranın ahvâllaeri temşiyetine sâyi' olmanızla cümlelerin ittifâkıyla kendülerini ve emvâl ve erzâklarını hıfz ü hırâset etmek için zuhûr eden kuttâ'-i tarîkin üzerlerine varup, muhârebe eylediğinizde demleri heder olmak üzre emr-i şerîfim verilmek recâsına vâkı'-ı hâl Der-i Devlet-medârıma arz ve i'lâm ediver, diyü ilcâ' ve iltimâs eyledikten ve eşkıyânın ol havâlîde zulm ü

te‘addîlerinin nihâyeti olmadığını nâ‘ib-i mûmâ-ileyh arzıyla i‘lâm ve istirhâm ve Dîvân-ı hümayûn’umda mahfûz olan kuyûd-ı ahkâma mürâca‘at olundukda, vüzerâ-yı ızâm ve mîr-i mîrân-ı kirâm ve sâ‘ir hükkâm havza-i hükûmetlerin eşkıyâ ve harâm-zâdeden hıfz ü hırâsetde ve kuttâ‘-i tarîk ve nehb-i emvâl ile ibâdullâha îsâl-i hasâret âdet-i müstemirreleri olan şekâvet-pîşeler zuhûr eyledikde sürüp üzerlerine varup, âharın hudûdlarına girerler ise dahi mücerred “hudûdumuzu tecâvüz etmiştir” diyü ardlarından erilmeyüp, duhûl eyledikleri mahallin hükkâm ve zâbitânı ile haberleşerek ahz ve ma‘rifet-i şer‘le cezâlarını tertîb etmek üzere bu sene-i mübâreke Cemâziyelâhiresinde mufassal ve meşrûh etrâf ü eknâfa evâmir-i şerîfem sâdır olduğu mukayyed bulunmağın, siz ki mûmâ-ileyhimsiz, kazâ-i mezbûr ahâlîlerinin iltimâsları üzere rızâlarınız üzere fukarâ ve emvâl ve eşyâlarını sıyânet etmek üzere ancak kuttâ‘-ı tarîk eşkıyâsının haklarından gelüp ve fukarâdan bu mukâtelede bir akçe ve bir habbe taleb ve şekâvette alâkası olmayanlara vechen mine'l-vücûh ta‘arruz etmeyüp ve bu husûsı bir tarîkle celb-i nukûd ve yâhud hılâf-ı şer‘-i şerîf harekete mü‘eddî olacağı haber alunur ise bilâ-emân eşedd-i cezâ ile haklarından gelineceği mukarrer olduğu bi‘l-fi‘l Re‘îsü'l-küttâb olan Mehmed Râgıb -dâme mecduhû- i‘lâm etmeğın, mûmâ-ileyhin i‘lâmı mücebince amel ve hareket olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, diyü yazılmışdır.

Fî evâhır-ı Zâ [Zi‘l-ka‘de] sene [1]155

421

Rütbe-i mîr-i mîrânlık ile ber-vech-i mâlkâne Gazze ve Remle Sancakları'na mutasarrıf olan Mekkî Mehmed -dâme izzuhû-ya hüküm,

Bu def‘a cânib-i Mısır'dan Der-sa‘âdet’ime kağıdlar vârid olup, hulâsa-i mazmûnlarından Mısır-ı Kâhire'den nehr-i Yenbû‘a varınca esnâ-yı tarîkde olan gerek ashâb-ı direk ve gerek kabâ‘il-i Urbân on beş yirmi seneden beru Şâm Eyâleti'nde Gazze ve Remle Sancakları arâzîleri me‘men ve mesken ittihâz etmeleriyle, ancak bu semtte direkleri olan mahallerde bulunup, avâ‘îdlerin ahz ve hüccâc-ı Müslimînin iyâb ü zihâbında hıdmet ve sıyanetden murâdları olan vechile hareketve ba‘dehû elviye-i mezkûre arâzîlerine azîmet ve bu siyâk üzere etdikleri hıyânet ve fezâhat yanlarına kalup, hattâ bir kaç sene mukaddem cem‘iyyet ile hüccâc-ı Müslimîni ifrâr

kasdıyla nîce mesârife bâdî olduklarından gayrı bunların mel‘anetleri sâ‘irlere dahi sirâyet etmekle, kat‘an derekâ ve hıdmetde alâkaları ve müdâhalelerinden aslâ avâ‘îd mutâlebeleri olmayan Ma‘rre Urbânı dahi Müslih (?) Kal‘ası'na hüçûm ve burcların hedm ve kapusını ihrâk ve toplarının kimini çivileyüp ve kimini ise ve mevcûd olan zahâir-i hüccâcı nehb edüp ve mezbûrlar elviye-i mezkûrede sâkin olduklarından bu fesâda cesâretleri dahi ancak elviye-i merkûme Urbânının a‘yânlarıyla olup ve bu sene-i mübâreke de tekrârına merkûmlar tulû‘-ı haccdan on beş yirmi gün mukaddem müctemi‘an sâlifü’z-zikr Müslih (?) Kal‘ası'na varup, kapusını ihrâk ve müstahfızların katl etdikleri haberi tevârüd eylediği ve bunlardan mâ-adâ elviye-i mezkûrenin Mısır'a altı konak mesâfesi olmağla, Aktâr-ı Mısırye'de (?) sâkin olup, Haremeyn gılâlini nakl ve tahvîle me‘mûr olan aş‘îr-i Urbân dahi elviye-i mezbûre Urbânı ile yek-dil ve on beş yirmi seneden beru her sene Haremeyn gılâlinden ve tüccâr malından bir mikdârını mahalline îsâl etmeyüp kazâlarında bâkî kalmağla, her-çend ba‘zı şeyhleri ahz ve mutâlebe oldukca ref‘-i livâ-i ısyân edüp, re‘y verilinceye dek umûr-ı Haremeyn ta‘tîl olunduğundan başka kâfilelere ve ebnâ-yı sebîle îsâl-i hasâret ve üzerlerine Cürde ta‘yîn olundukca, melce’ ve me‘menleri olan elviye-i mezkûre havâlîsine firâr eylediklerinden bi‘z-zarûre (..) vermekle, şimdiye dek bu takrîble zimmetlerinde yedi bin erdebden mütecâviz gılâl-i Haremeyn bâkî kaldığı bu def‘a Nahl (?) Kal‘ası'nın sâkiye ve havuzları ta‘mîriçün ta‘yîn olunan kimesneyi ve ma‘iyyetinde amele ve levâzım ve mühimmâtı yine Gazze Urbânından olan bir kabîle nehb ü gâret ve firâr ve gaybet etdikleri ve sâ‘ir elviye-i mezkûre Urbânının irtikâb etdikleri vücûd-ı mekâyid ve mefâsidleri ve tafsîlen zikr ve ibrâz olunmuş tarîk-i hacc-ı şerîf ve hüccâc-ı mağfiret-redîfin karîb-i emn ve râhat ve rehîn-i itmi’nân ve refâhiyetleri ve gılâl-i Haremeyn'in dahi selâmetle Bender-i Süveys'e ve andan mahallerine vusûl ve luhûk Devlet-i aliyye'min akdem-i iştigâl ve ehemmi-i a‘mâlinden olmakdan nâşî, bu merâmın husûlü zikr olunan Urbân eşkıyâsının zabt ü rabtları ve keyd ü gezendlerinin def‘ ve ref‘ıyle hâsıl olacağı nümâyân ve elviye-i mezbûre sen ki mîr-i mûmâ-ileyhsin, müceddeden bu gâilelerin def‘ ü ref‘ına mübâderet ve ibtidâr eylemen şartıyla sancaklıktan ref‘ ve ber-vech-i mâlikâne sana tevcîh ve ihsân olunmağla iş bu emr-i şerîfim () ile sana vâsıl olduğu anda elviye-i mezkûrede sâkin olan tava‘if-i Urbânı bir hoşca zabt ve fî mâ-bâ’d turuk-ı hacc ve hüccâc-ı hidâyet minhâc ve gılâl-ı Haremeyn'e îsâl-i hasâret ve

mazarratdan men' ü fasl ve içlerinden te'dîb ve gûşmalleri iktizâ edenleri te'dîbe ve tenkîle cidd ü cehd edüp ba'de-zin tavâ'if-i mezbûr taraflarından bu misillü hareket edecek vechile avâ'idlerin taht-ı zâbitaya ihrâc ve tedmîr ve kendülerden bir dahi şikâyet olunmayacak sûret ile keyfiyyât hüsn-i nizâma ircâ' ve tahvîl ve gâilelerinin külliyyen indifâ'ına sa'y-ı cemîl eylesin. Tavâ'if-i mezkûre taraflarına ıyâzen-billâhi te'âlâ bu gûne te'addî ve hasâret edecek olursa hakkında bir katre kusûr ve rehâvetinize haml ve sana nisbet ve arz olunmağla, su'âl ve cevâb tarafına râci' olacağı ve nedâmet ve şeâmet-i elîmesin çekeceğin emr-i mukarrerdir. Âna göre kemâl-i basîret ve vüfûr-ı teyakkuze ve rü'yet ile hareket ve eşkıyâ-yı Urbânın zabt ü rabtlarına ve lâzım gelan te'dîbleri icrâsıyla bu misillü şenâ'atden ve fezâhatden keff-i yedd ve zecrlere mübâderet ve zinhâr ve zinhâr mikdâr-ı zerre hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemen bâbında ()

Fî evâhır-ı Zâ [Zi'l-ka'de]sene [1]155

[125]

421^a

Ali ve Seyyid Hüseyin veledân-ı Seyyid Hüseyin 44 ber-vech-i iştirâk Karye (...) tâbi'-i Sahrâ 2666	Mustafa veled-i Veli bâ-tezkire Hacılar tâbi'-i Karataş 9300	Hüseyin veled-i Mehmed 48 Fursaya tâbi'-i Sahrâ 5500 2250
Mehmed veled-i Şa'bân 43 Vekse tâbi'-i Konmâd (?) 8200	Mustafa veled-i Hüseyin 45 (...) tâbi'-i Konmâd 7100	

422

Diyârbekir vâlisine yazılan emr-i şerîf kal'a-bend hazîneye kayd olmuşdur.

Karacaören-zâde el-hâc Mustafa -zîde kadruhû-ya hüküm ki,
Çemişkezek Kazâsı'na nâ'ibi Mevlânâ Hüseyin -zîde ilmuhû- südde-i sa'âdetime mektûb günderüp, Keban Ma'deni'nde sâkin ahâlî-i İslâm ve sâ'ir ma'denci tâ'ifesi meclis-i şer'a varup ma'den-i mezbûrun cüz'-i a'zamı olan kömür Çarsancak Kazâlarından kelek ile gelmeğe muhtâc olduğundan Şeyh Hasno Ekrâdî eşkıyâlarının mazarratlarından ta'ife-i kömürciyânı muhâfaza ve Hustabeli (?) nâm mahallde dahi ma'denciyânı ve sâ'ir ebnâ-yı sebîli te'mîn ve muhârasa için sen ki mûmâ-ileyhsin, bundan akdem emr-i şerîfimle me'mûr ve ta'yîn olduğunuzdan beru bir ferdin bir akçelik eşyâsı zâyî' olmadığından gayrı kömürciyân tâ'ifesi dahi râhat ve hıdmet-i me'mûrlarına mübâderet üzreler iken Çarsancak Kazâları'ndan () nâm kazâsında sâkin Karacaören-zâde Osman Ağa-oğlu Ahmed ve karındaşı Abdurrahman ve Ömer Ağa-oğlu İsmail demekle ma'rûf şakîler zuhûr ve hevâlarına tâbî' eşkıyâları başlarına cem' ve ma'dene gelen kömür keleklerinin kimisini ğark ve kimisini şikest edüp ma'den-i mezbûrun harâbına bâdî hareketden hâlî olmayup, şerr ve mazarratları muhakkak olmağla, mezbûlar avâneleriyle diyâr-ı âhare nefy ü iclâ olunmak ve sen ki mûmâ-ileyhsin, kemâ fî'l-evvel hıdmet-i mezbûrende mukîm olman için müceddeden me'mûriyetinle mutezammin emr-i şerîfim vermek recâsına vâkı'-ı hâlî bi'l-iltimâs mevlânâ-yı mûmâ-ileyh arz ve ma'den-i mezkûrun ahâlî ve re'âyâsı dahi mehâzir birle istirhâm ve bâlâda tafsîl olduğu üzre mürûr ve ubûr eden ma'denciyân ve kömürciyân ve sâ'ir ebnâ-yı sebîli eşkıyâ mazarratından hıfz ü hırâsetde ve ma'dene kömür nakl etdürmekde hâvâb ve râhatı terk ederek ihtimâm ve dikkat eylediğin ma'lûm olmak hasebiyle ke'l-evvel kömür nakline ve ol havâlîleri mazarrat-ı eşkıyâdan tathîr ve tanzîf etmek müceddeden me'mûriyetin için emr-i şerîfim sudûrını hâlâ Kebân Ma'deni emîni Abdî -zîde mecduhû- i'lâm etmeğin sen ki mûmâ-ileyhsin, emîn-i mûmâ-ileyhin i'lâmı mücebiyle amel ve hareket eylemen fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi mezbûrûndan ancak mezkûr İsmail'in cürmü afv olunup mâ-adâ-yı merkûmân Ahmed ve karındaşı Abdurrahman'ın avaneleriyle ma'an Hasankeyf Sancağı'na nefy ü iclâlarıçün hâlâ Diyârbekir vâlisi vezîrim Ali Paşa -edâmallâhü te'âlâ iclâlehû-ya hitâben başka emr-i şerîfim sâdır olmağla, sen ki mûmâ-ileyhsin, ke'l-evvel kömür nakline ve ol havâlîleri mazarrat-ı eşkıyâdan tathîr ve tanzîfe müceddeden olan

me'mûriyetinin muktezâsı üzre mübâderet ve kemâ fî'l-evvel hıdmet vücûda getürmeğe sa'y ü dikkat ve bu vesîle ile tahsîl edüp, sa'yin mebrûr ve hıdmetin meşkûr olmağa bezl-i tâb ü tâkat ve ser-mû kusûr ve tekâsülden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

Fî evâhır-ı Z[i'l-hicce] sene 1155

423

Maraş beylerbeyisi Süleyman Paşa'ya ve hassa silahşörlerden mukaddemâ mübâşir ta'yîn olunan Abdülbâkî -zîde mecduhû- ye hüküm ki,

Receblü Afşarı ve Gelvanik eşkıyâsının bilâd ve ubbâda ve ebnâ-yı sebîle etdikleri hasâr ve mazârr i'dâm ve izâlelerini mûceb olmakdan nâşî sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, ahz ve istîsâllerine bundan akdem me'mûr olduğunda Gelvanik eşkıyâsının külliye gâ'ilelerin def' ve Receblü Afşarı eşkıyâsından dahi ele girenlerin vücûd-ı habâset-alûdların rû-yı arzdan def' etmişidin. Lâkin Afşâr eşkıyâsının Gelvanik Kürdü'nün gâ'ileleri külliye ber-taraf olmayup, firârîleri yine mahall be-mahall ba'zen zuhûr edüp, fesâd ve mel'anetlerin icrâyâ cesâret etdikleri ihbâr olunmak hasebiyle, tekrâr i'lâm ve tedmîrlere yine sen me'mûr ve mübâşir-i mûmâ-ileyh dahi bu husûsa ta'yîn olunup, binâ'en-aleyh eşkıyâ-yı Afşâr'ın dahi def'-i gâileleri husûsı ne mertebe matlûb idüğü sâdır olan evâmîr-i aliyemde ifâde ve tenbîh olunmuşiken, ba'zı avâriz ve ılel bu gâilenin külliye indifâ'ına perde-keş-i mûmâna'at olduğu cihetden bu def'a dahi Nevşehir Vakfı re'âyâsından Korunlu (?) ve Hereklü ve Karacakürd ve Boynuyoğunlu Cemâ'atleri'nden olup deveci mekkârî tâ'ifesinden olan ma'lûmu'l-esâmî kimesneler işbu sene-i mübâreke Ramazân-ı şerîfnde Kayseriye tüccârından Ali ve Seyyid Ömer ve Halîl nâm kimesnelerin emvâl ve eşyâlarını develerine tahmîl ve Maraş'a giderleriken esnâ-i râhda Göksin nâm mahalle karîb Keyâmur (?) Sınırı üzerine varduklarında mukâddemâ tertîb-i cezâlarıçün haklarında bi'd-defa'ât evâmîr-i aliyem sâdır olan Afşâr eşkıyâsından Hacı Mustafa-oğlu Mehmed ve Terekli-oğlu Mahmûd ve yeğen Hasan [ve] İbrahim ve Cin Yûsuf-oğlu nâm şakîler ile iki nefer eşkıyâ ile önlerine inüp dahve girenden vakt-i asra dek levendler ile mukâtele ve esnâ-yı muhârebede tüccârdan bir ve mekkârîden dahi bir cem'an iki nefer adamları katl ve on iki nefer adamları mecrûh

ve ön üç re's develeri helâk olup, müdâfa'alarına iktidârları kalmadığından derûnlarına duhûl ve emvâl ve eşyâ ve nukûd ve devâbb ve mevâşîlerin cebren gasb eylediklerinden gayrı bunlardan üç gün mukaddem dahi Kara Kürd Mekkârîsinden kırk bir re's develeri dahi hamûleleriyle nehb ve yanlarında mevcûd Gürün Kazâsı tüccârının dahi yetmiş seksen re's bâr-gîr ve katırların ahz edüp ve ol havâlîlerden bir karyeden bir karyeye cem'iyet-i arûs için giden tüvânâ ve ricâlinin dahi tarîklerin kat' ve emvâl ve eşyâların gasb eylediklerin ve zikr olunan mecrûhlardan iki neferi dahi fevt olup, şerrlerinden emniyet-i tarîk bi'l-küllîye münkatı' ve âsâyîş-i ebnâ-yı sebîl mürtefi' ve şerr ve fesâdları evvelkinden muzâ'af ve mütezâid olduğunu zikr olunan mekkârî tâ'ifesi meclis-i şer'a varup ihbâr ve eşkıyâ-yı merkûmûn Sis ve Mis ve Kars nâm mahallerde ve Züyuk Dağı kurbunda tavattun etmeleriyle süvârîleri kat'-ı tarîk ve sefk-i dimâ'ya evvelkinden ziyâde mübâşeret eylediklerini Kayseriye ve Talas kâdîları başka başka arz ve hâlâ oldukları Çukurova nâm mahallerde üzerlerine varulup katl ve i'dâmlarına ihtimâm olunmasını ahâlî dahi mehâzîrlarıyla i'lâm etmeleriyle, bakiyyetü's-süyûf olan eşkıyâ-yı Afşar'ın dahi şürûr ve mazarratları bilâd ve ubbâd üzerlerinden külliye def' olunmak vechiyle eşkıyâsının ahz ve istîsâllerine irâde-i hümayûn ta'alluk edüp, kezâlik zikr olunan Çukurova'da [126] ve sâ'ir havza-i hükûmetinde bulunan Afşâr eşkıyâsının ve ale'l-husûs bu mefâside cesâret eden şakîleri kat'an emân ve zamân vermeyerek bulundukları mahallde alâ eyyi-hâl ahz ve sezâ-yı cezâların tertîb eylemek fermânım olmağın, ma'iyyetinde bulunup itmâm-ı kâre dek re'yınla amel ve harekete hâcî ağası ve Adana vâlîsi vezîrim Hüseyin Paşa -edâmallâhü te'âlâ iclâlehû-nun kethüdâsı ta'yîn kılınmalarıyla, eşkıyâ-yı Afşar'dan Adana tarafında firâr edenleri dahi vezîr-i müşârun-ileyh tutmak ve kethüdâsını Kars ağası tarafına göndermek üze müşârun-ileyhe dahi başka emr-i şerîfim sâdır olmağla, mübâşir-i mûmâ-ileyhin dahi bu husûsa mübâşereti tecdîd olunmuştur. İmdi işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, hacı ağası vezîrim müşârun-ileyhin kethüdâsı mûmâ-ileyhi tarafına celb edüp, mûmâ-ileyhi ve mübâşir mûmâ-ileyh ile senin ittifâk-ı ri'âyet ve vech-i münâsibi ile hareket ve re'y ve tedbîrine muvâfakat olunarak, eşkıyâ-yı merkûmûn yakalandurup, sâlifü'z-zikr Çukurova'da mı bulunur ve sâ'ir havza-i hükûmetinizde mi bulunurlar, her nerede ve ne mahallde iseler bi'l-ittifâk hafiyyeten üzerlerine alâ eyyi-hâl elbette ve elbette ne tarîk ile ber-taraf etmek sa'y-ı

belîğ ve bilâd ve ubbâdı şerr ve mazârrlarından te'mîn ve terfîye edüp, fî mâ-ba'd gâileleri çekilmemek ve bilâd ve ubbâda şurûr ve şekâvetlerinden emniyet gelecek vechile âsâyîş ve emniyet zuhûruna sa'y ve dikkat eyleyesin, eşkıyâ-yı mezbûrûnun ahz ve i'dâmları matlûb iken, şöyle ki ma'âzallâhi te'âlâ bundan böyle dahi ba'zı a'zâr ve ılel ibrâzıyla def'-i gâileleri mande-i akdden te'hîr olmak lâzım gelür ise sonra mu'âhaze ve mu'âteb olacağın bî-iştibâhdır. Âna göre bi'l-ittifâk fermân-ı âlî-şânın mazmûn-ı münîfi icrâsında dâmen-i dermeyân-ı iktidâr ve mikdâr-ı zerre hılâfından gâyetü'l-gâye ihtirâz ve ictinâb eyleyüp ve sen ki mübâşir-i mûmâ-ileyhsin, ber-vech-i meşrûh bu husûsa olan mübâşeretin tahrîr olmağla, ne tarîkle ve ne vechile olursa olsun eşkıyâ-yı Afşar gâilesini külliyyen ber-taraf etdirmeğe ve hitâm-ı kâre dek sen dahi bezl-i iktidâr eylemen bâbında ()

Fî evâhır-ı Z[i'l-hicce] sene 1155

424

Bir sûreti

Adana vâlisi vezîrim Hüseyin Paşa'ya () fermânım olmağın zikr olunan Çukurova'da ve sâ'ir havza-i hükûmetinde eşkıyâ-yı merkûmûnun oldukları yerlerde hafiyiyeten üzerlerine varup ahz ve i'dâmlarına mübâderet etmek üzre Maraş beylerbeyisi mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh müstekillen me'mûr ve mukaddemâ mübâşir ta'yîn olunan hâssa silahşörlerinden Abdülbâkî -zîde mecduhû-nun dahi mübâşereti tahrîr olup lâkin mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh yalnız bu işin uhdesinden gelmek emr-i asîr olmakdan nâşî bi-eyyi vechin kân i'ânete muhtâc olmağın, imdi işbu emr-i şerîf () ile vusûlünde sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, sen dahi kethüdânı müstevfâ levendâtınla ve kezâlik ve İfrâz voyvodasını dahi ricâl-i aşîret ile ucâleten mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin yanına gönderüp ve kendin dahi hayt-ı hükûmetinde olan mahallere havâle-i haşem ve gûş edüp, eger eşkıyâ-yı merkûmûnun firârîleri Adana Eyâleti dâhiline girerler ise heman bilâ-imhâl kendin şakîlerin ahz ve cezâ-yı sezâların tertîb ve şerr ve mefâsidlerinden bilâd ve ubbâdı te'mîn eyleyüp, bu husûsun itmâm ve temşiyetine bir taraftan sen dahi mezîd ihtimâm ve mûmâ-ileyhümâyı müsâra'aten bir kadem evvel mîr-i mîrân-ı

mumâ ileyhşn yanına âlâ eyyi hâl irsâl ve ser-mû ihmâl ve tekâsülden gâyetü'l-gâye ihtirâz ve ictinâb eylemen bâbında ()

425

Bir sûreti

İfrâz-ı Zülkadriye voyvodasına fermânım olmağın, zikr olunan Çukurova'da vesâ'ir eşkıyâ-yı merkûmûn bulundukları mahallerde sürüp üzerlerinde varup eşkıyâlarının ahz ve i'dâmlarına Mar'aş beylerbeyisi mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh müceddeden me'mûr ve mukaddemâ mübâşir ta'yîn olunan hâssa silâhşörlerinden Abdülbâkî - zîde mecduhû-nun dahi mübâşereti tecdîd olunduğuna binâ'en sen ki mûmâ-ileyhsin ricâl-i aşîret ile sen dahi mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin yanına ta'yîn ve Adana vâlisi vezîrim Hüseyin Paşa -edâmallâhü te'âlâ iclâlehû- dahi kethüdâsı müstevfâ levendleriyle mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin yanına gönderilmek üzre başka emr-i şerîfimle tenbîh olunmuştur. İmdi işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin inhâsı üzre ricâl-i aşîret ile kalkup bir an akdem ucâleten ve müsâra'aten mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin yanına varup itmâm-ı kâre dek re'yiyle amel ve hareket ve eşkıyâ-yı Afşarın te'dîb ve gûşmâlleriyle bilâd ve ubbâdın emn ü râhatları husûsuna mezîd-i dikkat ve emn ve re'yinden hâric hareketden ve kusûr ve rehâvetden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylesin, mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin hakkında şekk ve şikâyeti müsmir ve mü'essir olmağla, şöyle ki ma'âzallâhi te'âlâ kusûr ve tekâsülün tarafından ihbâr olunur ise sonra şamata çekeceğın mukarrerdir. Âna göre amel ve hareket eylemen bâbında ()

426

Hâlâ Kandiye muhafızı sadr-ı esbak vezîre ve Resmo Sancağı'nda vâ[kı'] kâdîlara hüküm ki,

Resmo Sancağı elli altı senesi muharremi guresinde zabt eylemek üzre emîrül-ümerâ'i'l-kirâm Veli -dâme ikbâluhû-ya tevcîh ve ihsânım olup, livâ'-i mezkûrdan mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin tarafına âid ve râci' olan olunageldüğü üzre ahz kabz etdirilmek için istid'â-yı inâyet etmeğın, vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

[127]

427

Adana vâlisi vezîre ve Mar'aş beylerbeyisine ve İfrâz-ı Zülkadriye voyvodasına hüküm ki,

Nevşehir Vakfı re'âyâsından Kozanlı ve Hereklü ve Karaca Kürd ve Boynuboğunlu (?) Cemâ'atleri'nin deveci mekkârî tâ'fesinden ma'lûmu'l-esâmî kimesneler işbu sene-i mübâreke Ramazân-ı şerîfinde Kayseriye tüccârından Ali ve Seyyid Ömer ve Halîl nâm kimesnelerin emvâl ve eşyâların develerine tahmîl ve Mar'aş'a giderken esnâ-yı râhda Küksin nâm mahalle karîb Keyâmur (?) Sınırı üzerine varduklarında mukaddemâ tertûb-i cezâlariçün haklarında bi'd-defa'ât evâmîr-i aliyyem sâdır olan Afşar eşkıyâsından Hacı Mustafa-oğlu Mehmed ve Terekli-oğlu Mahmûd ve yiğeni Hasan ve İbrahim ve Cin Yûsuf-oğlu nâm şakîler elli iki nefer eşkıyâ ile önlerine inüp dahve girenden vakt-i asra dek bunlar ile mukâtele ve esnâ-i muhârebede tüccârdan bir mekkârîden cem'an iki nefer âdemler katl ve on iki nefer adamları mecrûh on üç re's develeri helâk olup, müdâfa'alarına iktidârları kalmadığından derûnlarına duhûl ve emvâl ve eşyâ ve nukûd ve devvâb ve mevâşîlerin cebren gasb ve kezâlik bunlardan üç gün mukaddem dahi Karaca Kürd mekkârîsinden kırk bir re's develeri dahi hamûleleriyle nehb ve yanalarında mevcûd Gürün Kasabası tüccârının dahi yetmiş seksen re's bârgîr ve katırların ahz edüp ve ol havâlîlerden bir karyeden bir karyeye cem'îyyet-i arûs için giden nisvân ve ricâlin dahi tarîklerini kat' ve emvâl ve eşyâlarını gasb eylediklerini ve zikr olunan mecrûhlardan iki nefer dahi fevt ve şerrlerinden emniyyet-i tarîk bi'l-küllîye münkatı' ve âsâyîş-i ebnâ-yı sebîl ve şerr ve fesâdları evvelkinden müzdâd ve mütezâid olduğunu zikr olunan mekkârî tâ'ifesi meclis-i şer'a varup ihbâr ve eşkıyâ-yı merkûmûn Sis ve Mis ve Kars nâm mahallerde ve Züyük Dağı kurbunda tavattun etmeleriyle süvârîleri kat'-ı tarîk ve sefk-i dimâ'ya evvelkinden ziyâde mübâşeret eylediklerini Kayseriye ve Milas kâdîları başka başka arz ve hâlâ oldukları Çukurova nâm mahallde üzerlerine varup katl ve i'dâmlarına ihtimâm olunmasını ahâlî dahi mehâzır birle i'lâm

etmeleriyle, eşkıyâ-yı Afşarın şerr ve mazârları bilâd ve ubbâd üzerlerinden külliye def' olunmak vechiyle ahz ve istîsâleriçün bu âna dek bi'd-defa'ât evâmir-i şerîfem vârid olmuşiken, mel'anet ve habâsetleri bu âna dek munkatı' olmamak mücerred vülât ve hükkâmın ıgmâz ve te'âmîlerinden neş'et eylediği bi'l-bedâhe vâzih olmağla, bundan böyle bu mefâside cesâret eden şakîlere kat'an amân ve zamân verilmeyerek, bulundukları mahallerde bi'l-ittifâk alâ eyyi-hâl ahz ve cezâ-yı sezâları tertîb olunmak fermânım olmağın işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde sen ki vezîr-i müşârun ve mîr-i mîrân ve hacı ağası mûmâ-ileyhimsiz birbirleriniz ile haberleşerek meslek-i ittifâka ri'âyet ve vech-i münâsib ile hareket ve vezîr-i müşârun-ileyhin re'y ve tedbîrine muvâfakat olunarak eşkıyâ-yı merkûmûnı yakalandurup, her nerede ve ne mahallde iseler bi'l-ittifâk hafiyeten üzerlerine varup alâ eyyi-hâl elbette ve elbette ne tarîkle ve ne vecîhle olur ise ahz ve cezâ-yı sezâlarını tertîb ve vücûd-ı habâset-âlûddarından rû-yı arzı tathîr ve bilâd ve ubbâd şürûr ve mefâsidlerinden te'mîn ve terfîye edüp, fî mâ-ba'd gâileleri çekilmeyecek ve bilâd ve ubbâd vücûh-ı şekâvetlerinden emniyet gelecek vecîhle âsâyiş-i bilâda sa'y ve dikkat eyleyesiz. Eşkıyâ-yı mezbûrûn ahz ve i'dâmları matlûb iken şöyle ki ma'âzallâhi te'âlâ bundan böyle dahi a'zâr ve ilel îrâdıyla def'-i gâileleri mande-i ukde-i te'hîr olmak lâzım gelür ise sonra mu'âhez ve mu'âteb olacağınız bî-ıştibâhdır. Âna göre üçünüz dahi bi'l-ittifâk fermân âlî-şânımın mazmûn-ı münîfi icrâsında dâmen-i dermeyân-ı iktidâr olup, mikdâr-ı zerre hılâfından gâyetü'l-gâye ihtirâz ve ictinâb olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı Z[i'l-hicce] sene [1]155

428

Zikr olunan Kenezli ve Meleklü ve Çandır Cemâ'atleri'nin Aydın harâbelerine iskânlarından afvleriçün emr-i şerîf yazılmışdır.

Evâhır-ı Zâ [Zi'l-ka'de] sene [1]156

Ber-vech-i arpalık Teke Sancağı mutasarrıfı Çelik Mehmed -dâme ikbâlühû-ya hüküm ki,

Sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, bu def'a tarafından gelan kâ'ime ile Kara Ağac Yalvac kâdîsı Mehmed ve Afşar kâdîsı Hüseyin ve Yalvac nâ'ibi Seyyid Abdullâh ve Egridir nâ'ibi Mehmed Hamdî ve Isparta nâ'ibi el-hâc Halîl ve Keçiborlu nâ'ibi İbrahim ve Tarla ma'a Gönen nâ'ibi Ali ve sâbıkâ Manavgat kâdîsı olup hâlâ Uluborlu nâ'ibi Abdullâh ve Ağros nâ'ibi es-Seyyid Osman ve Ağlasu ma'a İncirpazarı nâ'ibi Ali ve Hoyran nâ'ibi Ebûbekir nâm on bir nefer kâdîlar ve nâ'ibler ile mükademâ mübâşir ta'yîn olunan bostânî hasekilerinden Hasan -zîde mecduhû-nun vârid olan arzlarında mukaddemâ Yörükân eşkıyâsından ma'lûmu'l-esâmî şakîlerin bulundukları mahallde ahzleri ve hukûk-ı fukarâ ile nezirlerinin tahsîl ve bulunan âlet-i harb makûlesi ahz ve içlerinden müstehakk-ı cezâ olanlarının cezâlarını tertîb ve mâ-adâsının Aydın Sancağı'nda harâbe mahallde iskân olunmaları bâbında haseki mûmâ-ileyh mübâşeretiyile sana ve Aydın muhassılı vezîrim Mehmed Paşa'ya ve sâ'ir hükkâma hitâben bundan akdem mufassal ve meşrûh şeref-sudûr bulunan emr-i şerîfim binâ'en havza-i hükûmetin olan Teke Sancağı'nda bulunan Kenezli ve Meleklü ve Çandır Cemâ'atlerine tarafından adam gönderildikde ta'ife-i mezbûre evlerin sengistân mahallere çeküp nezir akçesi virmezüz ve iskâna dahi gitmezüz diyü cevâb virdiklerin ve Karahacılı Cemâ'ati'nden Sarı Kunk-oğlu (?) Nurullâh ve karındaşı Solak Receb-oğulları ve Manavgat eski Yörüğünden Hıncırcı ve Teke Mehmed ve Çolak Hasan ve Hacıkaralu Cemâ'ati'nden Hacı Halîl-oğlu Veli ve sâ'irleri [128] Alâiyye Sancağı'nda Manavgat Kazâsı'nda sâkin olmalarıyla üzerlerine varılmak lâzım gelse nefîr-i âmm askeri re'âyâyı rencîde edecekleri ve binâ'en-aleyh Beyşehir Sancağı mutasarrıfı ve Alâiyye ve Akşehir Sancakları mütesellimleri bi'l-ittfâk tâ'ife-i merkûmenin üzerlerine varup, bi'l-muhâbere merkûmeden ihrâc ve sana teslîm eylemeleriçün me'mûriyetini müş'ir emr-i şerîfim sudûrunu ve Haremeyn-i Şerîfeyn aklâmından olan Karaçakal Cemâ'ati ile Kenezli Cemâ'ati'nin nısfı Teke sevâhilinde ve nısfı Egridir Kazâsı'nda Anamus Yaylağı'nda sâkin olmalarıyla zikr olunan Kenezli ve Meleklü tâ'ifelerinin üzerlerine varulduğu sûretde muhâbere edecekleri bedîhî olmak hasebiyle mukâtele ederek nizâmlarına bi'z-zât sen mübâderet ve ma'iiyyetine gönderdiğiniz defterde isimleri mezkûr eşhâsın me'mûr ve ta'yîn kılınmasını ve tâ'ife-i mezbûrdan Hacıkaralu nısf-ı cemâ'atiyle (..) Suhte ve oğulları Aydın Sancağı'nda meştâ-nişîn olmalarıyla nizâmları Aydın muhassılına havâle olunması tahrîr ve cezâları tertîb olunan ba'zı

eşkıyânın ru'ûs-ı maktû'alarını irsâl ve tesyîr eylemişsin. Aydın Sancağı'nda meştâ-nişîn olmadılar, diyü tahrîr olunan mârrü'z-zikr Ulu Suhte'nin ve oğlu ve refikının ser-i maktû'ları ile elli neferden mütecâviz eşkıyâ-yı Yörükânın ser-i maktû'alarıyla ma'an Aydın muhassılı vezîr-i müşârun-ileyh tarafından Der-sa'âdet'ime vâsıl olup, lillâhilhamd anların işleri ber-araf olmuş ancak sâlifü'z-zikr Haremeyn-i Şerîfeyn mülhakâtından olan Karaçakal Cemâ'ati ile Kenezlü ve Meleklü ve Çandır tâ'ifelerinin nizâmları ve eşkıyâlarının te'dîb ve gûşmâlleri Devlet-i aliyye'min ehemmi-i iştigâl ve akdem-i amâlinden olmağla, bu husûsun temşiyeti hasseten senin uhde-i hamiiyetine ihâle nâşî iltimâsın üzre gönderdiğin defterde isimleri mezkûr ricâl dahi itmâm-ı kâre dek re'yınla amel ve hareket etmek vechiyle müceddeden yanına ta'yîn kılınan ve lâkin cümle tahrîrâtında olan Kara Hacılı Cemâ'atinden isimleri mezkûr hâlâ Manavgat Kazâsı'nda sâkin olan eşkıyânın ahz ve tarafına îsâllerine iltimâsın mücebince mûmâ-ileyhim me'mûr olmak lâzım gelseler za'fî-i hâllerine ve kıllat-i ictimâ'alarına biâ'en eşkıyâ-yı merkûmûna zafer bulamayup şirret ve şekâvetlerinin izdiyâd bulmasına ve belki bu hâlet mefâsid-i azîmeye mü'eddî olacağı ihtimâlden ba'îd olmamak takrîbiyle, bunların dahi ihrâc ve nizâmları kavî ve cesûr ve vâkıf-ı (...) umûr bir zâtın zimmetine ihâle kılınmak lâzım ve ber-vech-i muharrer tertîb ve nizâmlarına me'mûr olduğun sâlifü'z-zikr tavâ'ifin gûşmâl ve te'dîblerinden sonra bu işin dahi suhûletle husûlû semt ve münâsib olmak hasebiyle senin azîmet ve mübâşeretine mevkûf idüğü emr-i mütteham olmağla, tahrîr ve iltimâsın üzre Beyşehir mutasarrıfı ve Alâiyye ve Akşehir Sancakları mütesellimleri sancaklarında olan harb ü darbe kâdir âdemler ile tarafından haber vürûduna intizâren hâzır ve âmâde turup bi-avnihi te'âlâ sen nizâmlarına me'mûr olduğun tavâ'if-i sâlifü'l-beyânın işlerini ber-araf etdikden sonra mûmâ-ileyhime haber gönderüp re'yinle i'mâl ederek Karahacılı Cemâ'ati (?) eşkıyâsını dahi sâkin oldukları Manavgat Kazâsı'ndan ihrâc ve hüsn-i nizâma ifrâğ eylemek fermânım olmağın, mûmâ-ileyhim semtlerinden eşkıyâ-yı merkûmenin makarr ve ma'berlerini sedd ü bend ve hâzır ve âmâde turup hîn-i iktizâda re'yinle amel ve hareket eylemeleriçün başka me'mûriyetleri emr-i şerîfi isdâr olunup, cümlesi () ile tarafına irsâl olunmuşdur. İmdi husûsât-ı merkûmenin itmâm ve temşiyeti ber-minvâl-i meşrûh ne mertebe matlûb ve mültezem ve senin sarf-ı azîmet ve hulûs-ı niyyet ve hamiiyetine i'timâden bi-mennihî te'âlâ cümlesinin ahsen vechile pezîrâ-yı husûl

olması senden me'mûl ve müntazar idüğü beyândan müstağnî olmağla, göreyim seni gayret kuşağını meyân-ı hamîyyetine bend ve vech-i teveccüh ve himmetine ğâile-i vehm ve rehâveti sedd edüp, gönderdiğin defter mücebiyle ma'îyyetine me'mûr olan ricâli yanına istishâb birle akd-i hamîyyet ve izhâr-i kemâl-i celâdet ve ibrâz-i vüfûr-ı şecâ'at ve azîmet zımnında ibtidâ'en uhdene mahmûl olan sâlifü'z-zıkr Karaçakal ve Kenezli ve Meleklü ve Çandır eşkıyâlarının mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mücebince te'dîb ve gûşmâl ve ve nezirleri ve hukûk-ı fukarâ tahsîli ve âlet-i harblerinin ahzi ve iskânları ile hüsn-i nizâmılarına sa'y ve dikkat ve avn ü inâyet-i izzetihî ile bu husûsu ber-taraf etdikde, Manavgat Kazâsı'nda sâkin olan Karahacılı Cemâ'ati eşkıyâsının dahi mûmâ-ileyhim ile bi'l-muhârebe iktizâ eden hıdemâtı re'yinle i'mâl ederek oldukları mahallden ihrâc ve te'dîb ve iz'âc ile anların dahi taht-i zâbitaya ircâ' ve tahvîllerine mübâderet ve'l-hâsıl hüsn-i pezîr ve vech-i suhûlet-i dil-pezîr ile mukaddemâ fermânım olduğu üzre mevâdd-i merkûmenin temşiyet ve itmâmılarına bezl-i cidd-i himmet ve sarf-ı mâ hasale ve sa'y ü kudret edüp senden me'mûl olan hüsn-i hareketin izhârına ikdâm ve hıdmetin meşkûr ve sa'yin mebrûr olmağa nisâr-ı nakdîne-i ihtimâm ve ser-mû hılafından gâyetü'l-gâye ittikâ'-i tâm ve her ne sûretde ifrâğ olur ise vâkı'-i hâli Devlet-medârıma arz ve i'lâm eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâhır-ı Z[i'l-hicce] sene [1]155

429

Bir sûreti

Terkemiş Hâssı Kazâlarından Kemer Kazâsı'nda Katırcı-oğlu Mustafa ve Mahmûd ve Na'ıllı Kazâsı'ndan Çömek (?) oğlu İbrahim ve Güzelhisâr Kazâsı'ndan Horzumlu Ahmed-oğlu Mustafa ve Denekre (?) Karyesi'nden Hüseyinoğulları ve Karağac Kazâsı'ndan Sağır Hüseyin ve Kızılhisâr'dan Hacı Mahmûd-oğlu Mahmûd ve Teke Sancağı'nda vâkı' Elmalu Kazâsı'ndan Kara Murâdoğulları Hacı Hasan ve Hacı Hüseyin ve Kaş Kazâsı'ndan Ömer ve Fenike Kazâsı'ndan Ömer Sipâhî-oğlu İbrahim ve Tarfî'de (?) Tat-zâde Seyyid Mehmed ve Sandıklı'dan Kalender (..) Suhte-oğlu Mehmed ve Türkmân-oğlu Mustafa ve Bozbey ve Mehmed ve Antalya Kazâsı'ndan kethüdâ yeri ve yeniçeri serdârı ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine mîr-i mîrân-ı mûmâ-

ileyhin emr ve re'yine mütâba'at ve itmâm-ı maslahata dek yanında mevcûd olup tedbîrine muvâfakat ve husûl-ı kare mübâderet etmeleriçün mü'ekked emr-i şerîf yazmak

430

Bir sûreti

Beyşehir Sancağı mutasarrıfına ve Alâiyye ve Akşehir Sancakları mütesellimlerine ve elviye-i merkûmede olan ricâl-i harb ü darbe Manavgat Kazâsı'nda sâkin olan Karahacılı Cemâ'ati'nden sâlifü'z-zikr eşkıyânın makarr ve me'merrlerini sedd ü bend ve cümlesi birbirleriyle haberleşerek hâzır ve âmâde olup Çelik Mehmed Paşa'dan haber vürûdunda re'y ve emriyle eşkıyâ-yı merkûmûnun oldukları mahallerden ihrâclarına i'ânet ve itmâm-ı kâre mübâderet eylemeleriçün te'kîdi hâvî emr-i şerîf yazmak ()

431

Hüdâvendigâr Sancağı mütesellimine hüküm ki,

Göçebe tâ'ifesinden ma'lûmu'l-esâmî cemâ'at eşkıyâsının Banaz ahâlîlerinden gâret eyledikleri emvâl ve eşyâ ile katl eyledikleri otuz dört nefer kimesnelerin dem-i diyetleri cânib-i mîriçün tahsîl olunmak bâbında kapucıbaşı mübâşeretile Aydın muhassılı vezîrim Mehmed Paşa'ya hitâben bundan mukaddem mufassal ve meşrûh sâdır olan emr-i şerîfime binâ'en her bir cemâ'atden ücret eden hisseleri tahsîl olup, lâkin cemâ'at-i merkûmeden (..) Cemâ'ati'ne üç bin üç yüz elli guruş ve Yarımca (?) Cemâ'ati'ne beş bin yüz guruş ve Anbar Deviren (?) Cemâ'ati'ne altı yüz guruş min cüz'i'l-mecmû' dokuz bin elli guruş mârrü'z-zikr üç cemâ'atin hisselerine ısbet etmişiken, mezbûrûn üç cemâ'atin ahâlîleri hisselerine düşen emvâl-i mîrîyeyi vermeyüp firâr ve Hüdâvendigâr Gâzî Evkâfı sınûrına dâhil olup, andan firâr ve adem-i itâ'atlerin izhâr eylediklerin Atranos nâ'ibi Mehmed -zîde ilmuhû- vezîr-i müşârun-ileyh tarafına i'lâm ve ihbâr ve i'lâm-ı merkûmı ol dahi Der-sa'âdet'ime irsâl edüp, keyfiyyeti ifhâm ve iş'âr zımnında sen ki mütesellim-i mûmâ-ileyhsin, ma'rifetinle zikr olunan cemâ'atlerin hisseleri [129] alâ eyyi-hâl kendülerden ba'de't-tahsîl sâ'ir cemâ'atler ile iskânı kabûl edüp nezre dâhil olmalarıyla Şeyh-oğlu Cemâ'ati'ne mülhak olmak üzere kethüdâları ahz ve vezîr-i müşârun-ileyh tarafına

ihzâr olunması tahrîr ve iltimâs müşârun-ileyhin tahrîri üzre husûs-ı mezbûrun itmâm ve temşiyeti sana fermânım olmağın, mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi cemâ'at-i merkûmenin hisselerine isâbet eden meblağ-ı merkûme dokuz bin elli guruş sen ki mütesellim-i mûmâ-ileyhsin alâ eyyi-hâl ma'rifetinle tahsîl ve tarafından Hazîne-i âmire'me irsâl ve tesyîr etdikden sonra merkûmlar iskânı kabûl ve nezri ta'ahhüd edenlere dâhil olmalarıyla vezîr-i müşârun-ileyhin tahrîri üzre Şeyh-oğlu Cemâ'ati'ne mülhak olmak üzre kethüdâları dahi bi-eyyi vechin kân ahz ve vezîr-i müşârun-ileyh tarafına ihzâr ve irsâl eyleyüp ihmâl ve tekâsül den ve ta'tîl-i maslahatı müceb ednâ rehâvet ve kusûrdan gâyetü'l-gâye ihtirâz ve ictinâb eylesin meblağ-ı merkûm emvâl-i mîrîden ve tahsîl ve îsâli matlûb olmağla, bu bâbda dâmen-i gayreti der-meyân ve husûl-i kâre bezl-i tâb ü tüvân eyleyüp, şöyle ki ma'âzallâhi te'âlâ fermân-ı hümayûnuma mugâyir ser-mû igmâz ve tekâsülün zuhûr edecek olursa sonra bir dürlü cevâba kâdir olamazsın âna göre gerek meblağ-ı merkûmun tahsîl ve îsâlinde ve gerek kethüdâlarının ahzi ve müşârun-ileyh tarafına ihzâr ve irsâlinde vüfûr-ı dikkât ve mezîd-i ihtimâm ve basîret eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur.

Fî evâhır-ı Zâ [Zi'l-ka'de] sene 1155

432

Sakız nâ'ibine ve muhassılına ve Sakız Kal'ası zâbitine hüküm ki, Cezîre-i Sakız Kal'ası'nın etrâfı kal'a meydânı olmağla, meydân-ı mezkûrda vaz' olunan alâyim derûnunda fî mâ-ba'd kâr-hâne ihdâs olunmamak üzre mukaddemâ müfîd evâmîr-i aliyye sâdır olmuşiken, beş on seneden beru yamakân tâ'ifesi kemâl-i ta'lîl ve tasallutlarından nâşî meydân-ı mezkûrda tahtadan barakalar ihdâs etmeleriyle etrâfında olan kadîmî vakıf dükkânlarının ibtâlîne bâdî ve ibâdullâha zararı mü'eddî ve bâ-husûs icâre-i evkâfın vücûh ile noksan tertîbi muktezî olduğundan gayrı, âhar gûne mahzûr ve mazârı dahi müstebtî' iken bi-kazâi'l-llâhi te'âlâ vâkı' olan harîkde cümlesi muhterik ve bu takrîb ile ittisâlinde olan Sâlih Paşa Câmi'i Şerîfi'nin sakfları ve câmi'in etrâfında olan vakıfları ve Dârü's-sa'âde-i şerîfe ağası evkâflarından olan vakıf dükkânlar bi'l-cümle ihrâk-ı bi'n-nâr olup hasâret-i azîmeye bâ'is olduğun Sakız Cezîresi ahâlîleri inhâ ve siz ki mûmâ-ileyhimsiz, ma'rifetinizle meydân-ı mezkûrda vaz' olunan alâyim derûnunda fî mâ-ba'd o

misillü barakaları bir dürlü binâ ve ihdâs olunmamak bâbında emr-i şerîfim sudûrını istid'â etmeleriyle, fî'l-hâkîka ahâlîlerinin inhâ ve istid'âları üzre meydân-ı merkûmede o makûle barakaların ve sâ'ir ebniyenin bulunması bu misillü harîk vukû'ında sâ'ire sirâyeti ve bundan gayrı nîce gûne mahzûrât ve mazarratı dahi müstelzim idüğü vâzih ve âşikâr olmak hasebiyle meydân-ı mezkûrda vaz' olunan alâyim derûnunda fî mâ-ba'd o misillü barakalar bir dürlü binâ ve ihdâs olunmamak fermânım olmağın mahsûsen işbu emr-i şerîf isdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde siz ki mûmâ-ileyhimsiz, fermânın olduğu vechile fî mâ-ba'd meydân-ı mezkûrda vaz' olunan alâyim derûnunda o misillü barakaların ve sâ'ir bir dürlü ebniyelerin binâ ve ihdâs olunmasına cevâz ve ruhsât göstermeyüp bi'l-ittifâk dâ'imen nezâret ve emr-i şerîfimi ba'de ez-in düstûr'l-amel tutulmak ve hılâfına hareketden mücânebet olunmak üzre mahkemede sicill-i mahfûza kayd ve sebt ve mazmûn-ı münîfi üzre amel ve hareket ve bundan böyle bir vakitte hılâfına vaz' ve tavra cesâret edenleri bi'l-ittifâk men' ve zecre dikkat eylesiniz. Şöyle ki ma'âzallâhi te'âlâ ba'de'l-yevm mugâyir-i emr-i âlî zikr olunan alâyim derûnunda bir aded baraka ve yâhud ebniye-i sâ'ire ihdâs olduğu haber alınacak olursa derhâl temelinden hedm ve def' etdirdikden gayrı cesâret edenlerin ve sizin dahi bilâ-tereddüd haklarınızdan gelineceği mukarrerdir. Âna göre hareket ve ser-mû hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şân sâdır olmuştur.

Fî evâhır-ı Zâ [Zi'l-ka'de] sene [1]155

433*

Ber-vech-i arpalık Avlonya Sancağı mutasarrıfı () -dâme ikbâluhû-ya ve () kâdîsına ve livâ'-i mezbûrda vâkî' bey ve bey-zâdelere ve darb ü harbe kâdir ricâle hüküm ki, Avlonya Sancağı'nda Premedi ve Iskarapar ve Depedelen Kazâları'yla paşa sancağında vâkî' Kolvine Kazâları'nın eşkıyâlarından sekiz yüzden ve binden mütecâviz eşkıyâ tecemmu' edüp, Görice, Bihişte ve Prespe ve Hurpişte ve Naslıç Kazâlarına musallat ve kurâlarını basup devâbb ve mevâşîlerini sürüp ve evlâdlarını esîr ve bahâya kat' ve emvâl ve eşyâlarını [yırtık] ve evlerini ihrâk-ı bi'n-nâr ve katl-

* Hükümün sonu noksandır.

i nüfûs misillü envâ'-ı fesâd ve şekâvetleri mukaddemâ i'lâm olundukda, üzerlerine varulup gasb eyledikleri emvâl ve eşyâ tahsîl [yırtık] tertîb-i cezâ iktizâ edenlerin cezâların tertîb ve ele girmeyenlerinin ehl ve ıyâllerini Mora Cezâresi'ne nefy ve tesyîr olunmak için olundukda Rumili vâlisi bulunan müteveffâ Osman Paşa'ya [hıtâben sâdır] olan emr-i şerîf mücebince tarafından kapucılar kethüdâsı ta'yîn ve ba'zı elviye mutasarrıfları ve tavâ'if-i askeriye ve darb ü harbe kâdir il erleri me'mûr ve taraf-ı devletden [yırtık] ta'yîn olmağla, mahalline varuldukda on yedi nefer eşkıyânın cezâları tertîb ve da'vâsının ahvâli şer'an görilmek için habs olunup firâr edenleri ele götürölmek [130] ve fî mâ-ba'd zuhûr eden eşkıyâ kazâlarına gelmekden men' ve zecr olunmak üzere a'yân ve iş erlerini tekeffül edüp, cânib-i mîrîye nezri mütezammın verilen hucec-i şer'îyye Başmuhâsebe'ye kayd ve karâr-dâde olan nizâm-ı müstahsenenin devâm ve istikrârına cidd ü cehd olunmak üzere evâmîr-i aliyye sâdır olmuşiken, hâlâ Kolvine Kazâsı'na tâbi' Espeteriye (?) Karyesi'nde Kanber ve oğlu Zekeriya ve yiğenleri Yakûb ve İslâm ve Ali Zor ve karındaşları Osman ve Murtazâ ve İlyas ve Zoko ve Mâlik ve Nazar-oğlu Abdullah ve Sinân ve Yakûb ve oğulları Ali ve Sinan ve diğêr Abdullah ve Mehmed ve Selice (?) Karyesi'nden Murâd ve karındaşları Sâlih ve Derviş ve Hucu Kas ve Yunus ve Gelince Karyesi'nden Döne ve Seyyidi ve oğulları Günam (?) Karyesi'nden Şabu ve Murtazâ ve Yemin (?) Sipâhîoğulları ve Tac (?) Karyesi'nden Ömer ve karındaşı Çavuş ve Murtezâ ve karındaşları ve Hersek Karyesi'nden Hakkı (?) ve Mehmed ve Premedi Kazâsı'na tâbi' (..) Karyesi'nden Yakup ve Ali ve Dost ve Ali Zor ve karındaşları Süleyman ve Mehmed ve karındaşları Hüseyin Şah ve yine İstariye (?) Karyesi'nden (?) Yuda (?) oğulları Süleyman nâm şakîler mugâyir-i nizâm harekete cesâret ve kesret ve vüfûr üzere cem'îyyet ve Hurpîşte Kazâsı'na tâbi' (..) nâm karyeyi basup beş bin gurus kıymetli eşyâlarını yağma ve gâret ve nîce dürlü irtikâb-ı şenâ't eylediklerinden mâ-adâ yedi nefer Nasârâ avratların katl ve ve tekrâr yine karye-i merkûmeyi basup iki nefer çobanların katl ve dört bin re's koyunlarını sürüp bundan gayrı Kesriye Kazâsı'na tâbi' Sîhne (?) nâm karyeden on yedi re's bâr-gîr ve beş re's katır ve dokuz re's merkebin nehb ve yine Kesriye Kazâsı'na tâbi' Kelesre (?) Karyesi'nden iki nefer esir ve bin gurus ahz ve Sonya (?) Karyesi'nden dahi üç yüz elli gurus ahz ve def'a-i sâniyede tekrâr yine karye-i mezbûreyi basup iki nefer adam esîr ve (...) Karyesi'ni dahi basup, cümle emvâl ve eşyâsını yağma ve bir nefer

zımmîyî katl ve üç nefer avretlerin tatlîk etdürüp ve yine Kesriye Kazâsı'na tâbi' Grâdenişt (?) ve Neştvarende (?) ve (..) nâm karyeleri basup, emvâl ve erzâkların gâret ve nîce dürlü fesâd ve mel'anet edüp zulm ü te'addîleri hadden efzûn olduğu zikr olunan kazâlar ahâlîleri akd-i meclis-i şer'îde ihbâr ve inhâ ve mukaddemâ verilen nizâm-ı müstahsen üzre kemâ fî'l-evvel mu'temedün aleyh mibâşir ta'yîn ve üzerlerine varulup gâret eyledikleri emvâl şer'le kendülerden ve kefillerinden tahsîl ve cezâların tertîb ve müceddeden nizâm verilüp, te'mîn-i bilâd için şürût ve kuyûdî mutezammın nezre-i kat' olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu Kesriye kâdîsı Osman ve Bihişte kâdîsı Abdullah [ve Nasliç Kazâsı nâ'ibi Süleyman ve Görice Kazâsı nâ'ibi Mehmed Hâlim ve Hurpişte Kazâsı nâ'ibi Abdüllatif] -zîde fazlühümâ-bi'l-iltimâs başka başka arzlarıyla takrîr ve inhâ' ederler, diyü Dîvân-ı hümayûn'umda mahfûz olan kuyûd-ı ahkâma mürâca'at olundukda Kolvine Kazâsı eşkıyâlarının şerr ve şekâvetleri otuz sekiz tâ'rîhinde Der-i Devlete i'lâm olundukda, ol vakit Rumili vâlisi tarafından ta'yîn olunan kapucılar kethüdâsı ma'rifetiyle Ohri ve Avlonya Sancakları mutasarrıfları ve Yanya mütesellimi ve Arnavud bey-zâdeleri bi'l-ittifâk üzerlerine varup, ahz ve eger itâ'at-i emr-i şerîf etmeyüp, muhârebeye tasaddî ederler ise anlar dahi muhârebe ve mukâtele ile alâ eyyi-hâl elbette ahz ve gâret eyledikleri, emvâl ve eşyâ ve mevâşî ma'rifet-i şer'le tahsîl ve şer'an îcâb eden cezâları tertîb olunup ve eger ele girmeyüp, firâr ederler ise bulundurulması lâzım gelenlere bulundurup mu'âvenet ederler ise yerlerine ahz ve habs ve haklarından gelinmek üzre Der-aliyyeye arz ve i'lâm olunup, bir vecîhle ele girmeyenlerin evlâd ü ıyâlleri Mora Cezîresi'ne nefy ü iclâ ve emvâl ve eşyâları mîrîçün zabt ve defter olunup mumzî ve mahtûm defterleri Der-sa'âdet'ime irsâl ve keyfiyet i'lâm olunmak bâbında tâ'rîh-i mezbûrda Rumili vâlisine ve sâ'ir mûmâ-ileyhe hıtâben evâmîr-i şerîfe verildiği mukayyed ve Başmuhâsebe defterleri görüldükde, Depedelen Kazâsı kurâlarından on yedi pâre karyenin ahâlîlerinden otuz dört nefer kimesneler bi'l-cümle kurâ ahâlîlerine kefil olunup, fî mâ-ba'd içlerinden zuhûr eden eşkıyâyı tutup zâbite teslîm etmezler ise cânib-i mîrîye vermek üzre her bir karye beş yüz guruş nezrden mecmû'ı sekiz bin beş yüz guruş nezri ta'ahhüd ve kezâlik Premedi Kazâsı'ndan otuz bir nefer ve () Kazâsı'na tâbi' dört aded kurâ ahâlîlerinden on üç nefer ve İskarapar Kazâsı'na tâbi' beş aded ve kurâ ve nevâhî ahâlîlerinden her birleri beş yüz guruş nezri kabûl ve Premedi'ye tâbi' Cumhûr Kasabası'ndan on altı nefer

kimesne dahi yüz altışar guruş nezri iltizâm ve ta'ahhüd edüp, cümlesi bu vechile huccet-i şer'iyeye vermeleriyle, ol hüccet-i şer'iyeye nezrleri dahi tâ'rîh-i mezbûrda Başmuhâsebe'ye kayd olunduğu mezkûr olup ba'dehû elli bir tâ'rîhinde dahi Premedi ve Depedelen ve Kolvine Kazâları'nın hudûd eşkıyâsından urûz-ı mu'tedde ile şikâyet sâbıkâ Delvine mutasarrıfı Belgradî Mahmûd Paşa-oğlu Behrâm Paşa ta'yîn ve ma'iyyetine Avlonya ve Ohri ve Yanya Sancakları mütesellimleri dahi me'mûr olup, hudûd eşkıyâsı ahz ve hukûk-ı fukarâ ashâbına ba'de'l-istirdâd şer'an lâzım gelan icrâ olunmak bâbında tâ'rîh-i mezbûrda bir kıt'a emr-i şerîfim verildikten sonra elli iki tâ'rîhinde Premedi ve Iskarapar ve Depedelen ve Kolvine eşkıyâlarından iştikâ olundukda, Avlonya mutasarrıfı Mahmûd Paşa me'mûr ve Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Ömer -dâme mecduhû- mübâşir ta'yîn olunup, eşkıyâ-yı merkûm ahz ve hukûk-ı ibâd ashâbına ba'de'l-istirdâd te'dîbi iktizâ edenleri te'dîb ve nefyi iktizâ edenleri nefy ve ta'zîb ve ba'de ez-in şekâvet etmemek üzre zâbitâ-ı kaviyeye rabt eylemesiçün tâ'rîh-i mezbûrda dahi iki kıt'a evâmîr-i şerîfe verildiği mestûr olmağın, zikr olunan Premedi ve Iskarapar ve Depedelen ve Kolvine Kazâları eşkıyâlarının sâbıkda olan şekâvet ve hıyânetleri kuyûdâtdan münfehim ve husûsan ahâlînin ta'ahhüd eyledikleri nezrlerine binâ'en içlerinden şekâvete cesâret edenlerine tutup hükkâma teslîm eylemeleri uhde-i zimmetlerine dâhil ve lâzım iken yine bu bâbda sükût ve iğmâz eylemelerinden nâşî eşkıyâlarının i'lâm olunduğu vechile fukarâya olan îsâl-i hasâretleri bilâ-imhâl nezr-i bâkîlerinin tahsîlini ve andan başka içlerinden bu ta'ahhüdü iltizâm edenlerden el-yevm hıyânetde olanlarının ibret-i eşedd-i cezâ ile haklarından gelinmesini egerçe müstelzim olup ancak bu def'a ()

[131]

434

Bir sûreti

Aydın muhassılı vezîre ve Bursa mollasına ve Aydın ve Mağnisa ve Saruhan Sancaklarından vâkı' kazâlar ile Mıhâlîç ve Denizli ve İzmir Kazâlarının kâdî ve nâ'iblerine ve mahall-i mezkûrenin mütesellimleri ve kethüdâ yerleri ve yeniçeri

serdârları ve mâlikâne mutasarrıfları ve voyvodalar ve havâss ve evkâf zâbitleri ile darb ü harbe kâdir il erleriyle ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine vech-i meşrûh üze

435

Van beylerbeyisi Süleyman -dâme ikbâluhû-ya ve Van kâdîsına ve müftüsine ve Van'da kapu ve yerlü kul ağvât ve zâbitânına ve alaybeylerine ve Van'ın ulemâ ve sulehâ ve e'imme ve hutebâ ve a'yânına ve umûmen efrâd-ı askeriye ve ahâlîye hüküm ki,

Hâlâ İrân şâhı olan rutbetlü Nâdir Şâh bir kaç senden beru Derbend ve Dağıstan taraflarında tâ'ife-i Lezgiye ile iş'âl-i nâ'ire-i kâr-zâr ve havâlî-i merkûmede geşt ü güzâr üze olduğundan hudûd-ı İrân'a mülâhık olan serhadâtın mühimmât ve asâkir ve cebehâne ve zahâyir ile takvîyet ve istihkâmları lâzım-ı rüsûm-ı hazm ve ihtiyâtdan olmak hasebiyle mukaddemâ Bağdâd ve Kars ve Çıldır ve Erzurum câniblerine husûsan müntehâ-yı a'zam-ı serhadâtdan olup sedd-i serîr-i Memâlik-i mahrûsem olan Van Kal'ası gibi hısn-ı hasîn ve kufl-ı müstahkem ve metînin asâkir ve mühimmât ve cebehâne ve zahâyir ve edevât ile rasânet ü metânetle fevka'l-gâye sarf-ı makderet ve el-yevm cebehâne ve asâkir ve mühimmât ve zahâyir cihetlerinden lâzım gelen noksânlarının tekmîline dahi kemâl-i germiyyet ile kıyâm ve mübâşeret olunup, her husûsu tetmîm ve tertîb ve bu def'a dahi avn ü inâyet-i Rabbânî ile bi'l-cümle noksânı ucâleten tekmîl olunmak mültezem-i şâhânem olmak hasebiyle, bi-lutfihî te'âlâ Van Kal'ası'nın levâzım ve edevâtını müstevfâ olmak üze el-yevm kal'a-i merkûmede mevcûd topların fâliyeleri ta'mîr için topcu ocağından ustalar ve fâliyeciler ve zikr olunan topların çaplarına uygun tekmîli iktizâ eden yuvarlaklar ve mevcûddan fazla barût-ı siyâh ve Diyârbekir'de mevcûd zahâirden mikdâr-ı vâfir zahîre tertîb ve ucâleten nakillerine iktizâ eden davarları ihrâc ve bir an akdem cümlesinin kal'a-i merkûmeye îsâl ve teslîmlerine dikkat-i tâm ve bundan böyle dahi işlerin iktizâsına ve vakt ü hâlin tevlîd-i endîşine göre lâzım gelen edevât ve mühimmât ve esbâb-ı takvîyet ve tedârikâtın bir ucdan tesvîye ve tanzîmine ve bir taraftan pey der-per nakl ve tesyîrine ikdâm ve ihtimâmda ser-mû tahâvün ve ta'sîr olunmamak husûsları nasb-ı ayn-ı hüsrevânem idüğü bî-şâ'ibe-i istibâhdır. Ancak öteden beru emr-i muhâfazanın akvâ-yı esbâbı cümlelerin ittifâk-ı derûn ve ârâ ve ittihâd-ı kâmile ve ehvâlarından ibâret idüğü tecrîbe-i ukâlâ ve fehvâ-yı hikmet-i

ihativâ-yı “el-mü’minûn ke’l-bünyân yeşüddü ba’zuhum ba’zâ” ile sübût-yâfte-i cedîde-i tahakkuk olduğu cümleye zâhir ve hüveydâ olmağla, bu vetîre-i behiye ve reviiyyet-i seniyyenin mürâ’âtı aksâ-yı murâd-ı şâhâne ve esnâ-yı maksad-ı pâdişâhânem olup, binâ’en-aleyh ol tarafların ahvâline vâkîf ve cümle ile tarh-ı encümen-i ülfet resmine ârif bir zâtın hıdmet-i muhâfaza-i kal’ada bulunmas mühimm ve muktezî ve sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, senin menşe’ ve müvelledin ülkâ-yı Van olmak takrîbi ile sükkân ve kuttânın husûsan eyâlet-i merkûme dâhilinde olan hükûmet ve elviye mutasarrıflarının meşreb ve mizâclarına vukûf ve şu’ûrun bedîhî ve bu âna dek uhde-i ihtimâmına havâle kılınan umûr ve husûsların edâ ve temşiyetinde zuhûra gelen sa’yin emr-i celî ve’l-hâsıl evsâf-ı mezkûrenin her hâlde mâ-sadakı olmanla, mukaddemâ muhâfaza-i kal’a şartıyla eyâlet-i Vân gerden-i kuvvet ve gayretine taklîd olunmuşıdi. El-hâletü hazihî gerek derûn-ı kal’ada olan muhâfızîn ve sâ’ir sükkân ve kuttânı ve gerek dâhil-i eyâletinde olan hükûmet ve elviye mutasarrıfları ile kemâl-i âmiziş ü ülfet ve siyâk-ı meşrûha üzre murâd ve matlûb olan ittifâk ve ittihâd rûsûmuna ri’âyet ve cümlelerin hâl ve şânlarına hürmet ederek siyâk vâhid üzre muhâfaza-i kal’a ve memlekete kıyâm ve ıyâzen bi’l-İlâhî te’âlâ hîn-i iktizâda müdâfa’-i düşmene merdâne ve dilîrâne ikdâm-ı tâm birle hudûd ve sınırlarının ve Van Kal’ası’nı hıfz ü hırâsetde ve izhâr-ı gayret ve celâdet zımnında sayd-ı ittihâdınızı i’lân ve işâ’at eylemeniz için mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi dâhil-i eyâletde bulunan Hakkâri ve Bitlis ve Hoşab hâkimleriyle sâ’ir hükûmet ve elviye mutasarrıflarına senin ile meslek-i ittifâk ve ittihâda ri’âyet ve re’yine mütâba’at ve hudûd sınırlarını muhâfaza ve muhârasaya dikkat eylemeleri başka evâmîr-i şerîfemle tenbîh ve te’kîd olunduğu ve ber-minvâl-i muharrer Van Kal’ası’nın [132] cebehâne ve zahâir ve mühimmât ve asâkir cihetlerinden olan noksânının tekmîline ne gûne germiyyet ile mübâşeret ve kıyâm kılındığı ve emr-i metânet ve rasânete dâ’ir hâlâta fevka’l-hadd ihtimâm olunduğu ma’lûmunuz oldukda, sizi ve kal’a ve memleketi Cenâb-ı Hakka vedî’a ve emânet eyledim. Du’â-yı hayr-ı serî’ü’l-te’sîr-i pâdişâhânem sizinle bilebilir. Göreyim sizi takvîye-i kal’aya müte’allık umûrda bir dürlü kusûr ve fûtûr ihtimâli olmayup, her ne gûne levâzım ve tedârikin rütbe-i kifayete iblâğı meczûm ve mukarrer olmağla, bu husûslarda vechen mine’l-vücûh fikr ve endîşe vâdilerine zâhip olmayup, cümleliz kaviyyü’l-kalb ve cer’îyyü’l-hâtır olup, gayûrâne hareket ve

siyâk-ı vâhid üzre kıyâm ve mübâderet ve muhâfaza-ı kal'a ve sâ'ir iktizâ eden hıdemât-ı aliyyemde ve vâliniz olan mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin emr ve re'yine bilâ-tereddüd mütâba'at ve re'yinden ve sözünden hâric ednâ hareketden mübâ'adet ve siz ki kapu kullar ve yerlü kul ağavât ve zâbitân-ı mûmâ-ileyhimsiz, neferâtınız ile hüsn-i mu'âşeret ve zabt ü rabtlarına dikkat ve siz ki askerî kullarınız siz dahi ağavât ve zâbitânınızın emr ve tenbîhâtına muvâfakat ve sözlerinden taşra iş işlemeden hazer ve mücânebet ve edibâne hareket eyleyesiz. Ve sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ ileysin, ber-vech-i muharrer sen dahi gerek hıdmet-ı muhâfzada olanlar ile ve gerek eyâletin dâhilinde bulunan sâlifü'z-zıkr hükûmet ve elviye mutasarrıfları ile âmiziş ve ülfet ve ma'âzallâhi te'âlâ beyninizde vahşet ve huşûnet âır olacak ilâle ve esbâbın külliyyen mürâfa'asına dikkat ve akvâ-yı esbâb-ı makderet olan ittihâd ve yek-cihetin levâzımına ri'âyet ve bu matlûbun husûlüne alâ eyyi-hâl nisâr-ı nakdîne-i himmet ederek herkes gerek hıdmet-i muhâfaza-i kal'ada ve gerek emr-i muhârasa-i hudûd ve sınırda tedbîr-i dil-pezîr ve celb-i kulûb-i meymenet-semîr zımında i'mâl ve istihdâm ve izhâr-ı gayret ve celâdete sarf ve sa'y mâ lâ-kelâm eyleyüp, yümn-i vifâk ve yek-cihetliğin pey der-pey semere ve âsârı zuhûrıyla tahsîl ve rızâ-yı meymenet-iktizâ-yı mülûkâneme sa'y-ı evfâ olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı Z[i'l-hicce] sene [1]155

436

Bitlis hâkimine hüküm ki,

Îrân şâhı rutbetlü Nâdir Şâh birkaç senden beru Derbend ve Dağıstan taraflarında tâ'ife-i Lezgiye ile iş'âl-i nâ'ire-i kâr-zâr ve havâlî-i merkûmede geşt ü güzâr üzre olduğundan hudûd-ı Îrân'a mülâhık olan serhadâtın mühimmât ve asâkir ve cebehâne ve zahâ'ir ile takvîyet ve istihkâmları lâzım-ı rüsûm-ı hazm ve ihtiyâtdan olmak hasebiyle mukaddemâ Bağdâd ve Kars ve Çıldır ve Erzurum câniblerine husûsan müntehâ-yı a'zam-ı serhadâtdan olup sedd-i serîr-i Memâlik-i mahrûse'm olan Van Kal'ası gibi hısn-ı hasîn ve kufl-ı müstahkem ve metînin asâkir ve mühimmât ve cebehâne ve zahâ'ir ve edevât ile rasânet ü metânetle fevka'l-gâye sarf-ı makderet ve el-yevm cebehâne ve asâkir ve mühimmât ve zahâir cihetlerinden lâzım gelan

noksânlarının tekmîline dahi kemâl-i germiyyet ile kıyâm ve mübâşeret olunup, her husûsı tetmîm ve tertîb ve bu def‘a dahi avn ü inâyet-i Rabbânî ile bi'l-cümle noksânı ucâleten tekmîl olunmak mültezem-i şâhânem olmak hasebiyle bi-lutfihî te‘âlâ Van Kal‘ası'nın levâzım ve edevâtını müstevfâ olmak üzre el-yevm kal‘a-i merkûmede mevcûd topların fâliyeleri ta‘mîr için topcu ocağından ustalar ve fâliyeciler ve zikr olunan topların çaplarına uygun tekmîli iktizâ eden yuvarlaklar ve mevcûddan fazla barût-ı siyâh ve Diyârbekir'de mevcûd zahâ'irden mikdâr-ı vâfir zahîre tertîb ve ucâleten nakillerine iktizâ eden davarları ihrâc ve bir an akdem cümlesinin kal‘a-i merkûmeye îsâl ve teslîmlerine dikkat-i tâm ve bundan böyle dahi işlerin iktizâsına ve vakt ü hâlin tevlîd-i endîşine göre lâzım gelen edevât ve mühimmât ve esbâb-ı takvîyet ve tedârikâtın bir ucdan tesvîye ve tanzîmine ve bir taraftan Pey der-Pey nakl ve tesyîrine ikdâm ve ihtimâmda ser-mû tahâvün ve ta‘sîr olunmamak husûsları nasr-ı ayn-ı hüsvânem idüğü bî-şâ'ibe-i iştibâhdır. Ancak öteden beru emr-i muhâfazanın akvâ-yı esbâbı cümlelerin ittifâk-ı derûn ve ârâ ve ittihâd-ı kâmile ve ehvâlarından ibâret idüğü tecrîbe-i ukâlâ ve fehvâ-yı hikmet-i ihtivâ-yı “el-mü'minûn ke'l-bünyân yeşüddü ba‘zuhum ba‘zâ” ile sübût-yâfte-i cedîde tahakkuk olduğu cümleye zâhir ve hüveydâ olmağla, bu vetîre-i behiyye ve reviiyyet-i seniyyenin mürâ'âtı aksâ-yı murâd-ı şâhâne ve isnâ-yı maksad-ı pâdişâhânem olup, binâ'enaleyh ol tarafların ahvâline vâkıf ve cümle ile tarh-ı encümen-i ülfet resmine ârif bir zâtın hıdmet-i muhâfaza-i kal‘ada bulunması mühimm ve muktezî ve emîrül-ümerâ'i'l-kirâm Süleyman -dâme ikbâluhû-nun menşe' ve müvelledi ülkâ-yı Van olmak takrîbî ile ol havâîlilerin keyfiyetlerine vukûf ve şu'ûru bedîhi ve bu âna dek uhde-i ihtimâmına havâle kılınan umûr ve husûslarda hüsn-i hareketi meşhûd ve celî olduğuna, mukaddemâ muhâfaza-i kal‘a şartıyla Van Eyâleti uhdesine havâle ve taklîd olunmuşdu. El-hâletü hazihî gerek derûn-ı kal‘ada olan muhâfızın ve sâ'ir sükkân ve kuttânı ve gerek dâhil-i eyâletinde olan hükûmet ve elviye mutasarrıfları ile kemâl-i âmiziş ve ülfet ve siyâk-ı meşrûha üzre murâd ve matlûb olan ittifâk ve ittihâd rüsûmuna ri'âyet ve cümlelerin hâl ve şânlarına hürmet ederek siyâk-ı vâhid üzre muhâfaza-i kal‘a ve memlekete kıyâm ve ıyâzen-billâhi te‘âlâ hîn-i iktizâda müdâfa'a-i düşmene merdâne ve dilîrâne ikdâm-ı tâm birle hudûd ve sınır-ı Memâlik-i mahrûse'mi ve Van Kal‘ası'nı hıfz ü hırâsetde ve izhâr-ı gayret ve celâdet zımnında sayd-ı ittihâdınızı i'lân ve işâ'at eylemek üzre mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh ve

Van'da olan tavâ'if-i askeriye ağvât ve zâbitânına ve bi'l-cümle ulemâ ve ahâlîsine ve efrâd-ı askeriyyeye hıtâben başka emr-i şerîfim şeref-yâfte-i sudûr olmağla i'lâm-ı hâl için sen ki hâkim-i mûmâ-ileyhsin, sana dahi mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi senin âbâ ü ecdâdın Devlet-i aliyye'mi hayr hâh ve hıdmetkâr ve kullarından olduğu ve sen dahi mesned-i hükûmetde kadem-nihâde olandan beru Dîn ve Devlet-i aliyye'me hulûs-ı niyyet ve safâ-yı taviyyet birle hıdmet eylediğin mücerreb ve ma'lûm idüğü kurb-ı ta'ayyünün oldukda, sizi ve kal'a ve memleketi Cenâb-ı Hakk'a vedî'a ve emânet eyledim. Du'â-yı hayr-ı serî'ül-te'sîr-i pâdişâhânem cümleiniz ile biledir. Göreyim seni takvîye-i kal'aya müte'allık umûrda bir dürlü kusûr ve fûtûr ihtimâli olmayup her ne gûne levâzım ve tedârikin rütbe-i kifayete iblâğı meczûm ve mukarrer olmağla, bu husûslarda [133] vechen mine'l-vücûh fikr ve endîşe vâdilerine zâhib olmayup, her hâlde kaviyyü'l-kalb ve cer'iyyü'l-hâtır olup gayûrâne hareket ve hudûd ve sınırunun muhâfazasına ve sâ'ir iktizâ eden hıdemât-ı aliyyemde vâliniz olan mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin emr ve re'yine bilâ-tereddüd mütâba'at ve ma'âzallâhi te'âlâ beyninizde vahşet ve huşûnet ârız olacak ılel ve esbâbın külliyyen müdâfa'asına dikkat ve akvâ-yı esbâb-ı makderet olan ittihâd ve yek-cihet levâzımına ri'âyet ve bu matlûbun husûlüne alâ eyyi-hâl nisâr-ı nakdîne-i himmet ederek yümn-i vifâk ve yekcihetinin pey der pey semere ve âsârı zuhûrile tahsîl-i rızâ-yı meymenet-iktizâ-yı mülûkâneme sa'y-ı evfâ olunmak bâbında ()

Fî evâsıt-ı Z[i'l-hicce] sene [1]155

437

Bir sûreti

Hakkâri hâkimine

438

Bir sûreti

Hoşab hâkimine

439

Bir sûreti

440

Bi'l-fi'l Kars Kal'ası muhâfazasında kıyâm eyleyen Dergâh-ı mu'allâm topcuları üzerlerine ağa vekîli olan on ikinci cemâ'atin çorbacısı el-hâc Ahmed -zîde kadruhû-ya hüküm ki,

Bundan akdem kal'a-i mezbûrda kemâl-i sadâkat ve istikâmet birle sebkât eden hıdmetin mukâbelesinde neferât üzerlerine bu taraftan kemâ fî'l-evvel yine seni ağa vekîli nasb ü ta'yîn olunduğun ecilden, vusûlünde kal'a-ı mezbûrda olan topları ve mühimmât ve Tobhâne ve sâ'ire gereği gibi yerlü yerine vaz' ve hıfz ü hırâset edüp, neferâtını mevcûd ve zabt ü rabt ve me'mûr olduğun hıdemât-ı aliyyemde bezl-i makdûr eylesin. Ve siz ki kal'a-i mezbûrda olan odabaşı ve ihtiyârlar ve neferâtsiz, mûmâ-ileyh el-hâc Ahmed -zîde kadruhû-yı bu taraftan üzerlerinize zâbit bilüp, sözünden taşra ve re'yinden birûn vaz' ve hareket eylemeyesiz ve sen ki ağa vekîli mûmâ-ileyhsin odabaşı ve ihtiyârlar ve neferâtdan sözünden hârice ve re'yından birûn vaz' ve hareket eder olur ise ol makûleleri isim ve resimleri ve esâmîleri ihbâr ve sâ'ir vukû' bulan umûr ve husûsunu mektûbun ile i'lâmdan hâlî ve berî olmayasız, diyü bi'l-fi'l Dergâh-ı mu'allâm topcularbaşısı olan Mustafa -dâme mecduhû- tarafından mühürlü mektûb verilmekle, vech-i meşrûh amel olunmak bâbında ()

Fî evâsıt-ı Z[i'l-hicce] sene [1]155

441

Karlı Sancağı'nda vâkı' kâdîlara ve Karlı İli Sancağı mütesellimine ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Karlı İli Sancağı'nda livâ'-ı merkûme mutasarrıflarına ta'yîn olunan sekiz bin beş yüz gurus imdâd-ı hazariyye senede dört taksît ile ahâlîden tahsîl ve livâ'-i mezbûr mütesellimleri yediyle mutasarrıflarına edâ ve teslîm olup, mutasarrıfları taraflarından ahâlîden hazariyye mutâlebesiyle mübâşirler gönderilmemek üzre bundan mukaddem mufassal ve meşrûh şeref-yâfte-i sudûr olan emr-i şerîfimle nizâm verilüp, nizâm-ı mezkûr düstûru'l-amel tutulmak üzre sebt-i sicill olunmağla,

binâ'en-aleyh hazariyye-i merkûme tahsîlinde taksît-i mezbûr i'tibâr olunmak lâzım iken sâbıkâ mütesellim olan maktûl Yakûb taksît zamanlarına i'tibâr etmeyüp, işbu bin yüz elli senesine mahsûben dört taksît ile verilecek hazariyye akçesini cebren ve kahren def'aten ahâlî ve re'âyâdan tahsîl ve iki taksîtini mahalline teslîm edüp, iki taksîtinin akçesi zimmetinde kalmağla, bundan akdem şart kılınan senede dört taksîte i'tibâr olunup, taksît zamânları hulûl etmeden mukaddem taksît akçesi tahsîl olunmayup, taksîtləri vakt ü zamânıyla tahsîl olunmak ehem ve hem fukarâ-yı ra'iiyyete ve hem livâ'-ı mezbûr mutasarrıflarına hayırlu ve nâfi' olmak hasebiyle, taksît zamânları i'tibâren taksît akçeleri tahsîl ve kemâ fî'l-evvel mütesellimler yedleriyle mahalline teslîm olunmak fermânım olmağın, mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi hazariyyede re's-i sene öteden beru gurre-i Muharrem i'tibâr olunduğuna göre livâ'-i mezbûrun senevi bütün hazariyyesi olan meblağ-ı merkûmu sekiz bin beş yüz gurus hazariyyenin ba'de'l-hesâb be-her taksîtine iki bin yüz yirmi beşer gurus iktizâ etmekle, taksît evvel selh-i Rebî'ü'l-evvelde ve taksît-i sâni selemini Cemâziye'l-âhırada ve taksît-i sâlis selemini Ramazân-ı şerîfde ve taksît-i râbi' dahi selemini Zi'l-hiccede alınmak üzre ahâlî-i re'âyâdan livâ'-i merkûm mütesellimi ma'rifetiyle bu vechile tahsîl ve ba'dehû mütesellim yedile livâ'-i mezbûr mutasarrıfları taraflarına teslîm olunup, taksît vakitleri gelmezden mukaddem min ba'd taksît akçesi nâmile ahâlî ve re'âyâdan bir akçe ve bir habbe alınmayup, şart-ı taksît sıyâk-ı meşrûha üzre ri'âyet ve bu nizâm fî mâ-ba'd düstûrül-amel tutulup hılâfına aslâ ve kat'a hareket olunmamak üzre emr-i şerîfin birer sûreti livâ'-i merkûmda vâkı' mehâkim sicillâtına sebt ve kayd ve mazmûn-ı münîfi herkese i'lân ve işâ'at olunup, nizâm-ı mezbûrun devâm ve istikrârına cümleliz nezâret ve hılâfına hareket edenleri zecr-i men'a mübâderet ve emr-i şerîfimin tenfîz ve icrâsına her biriniz sa'y ve dikkat ve ser-mû hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım yazılmışdır.

Fî evâsıt-ı Z[i'l-hicce] sene 1155

Erzurum cânibi seraskeri vezîre ve Kars beylerbeyisine ve Erzurum topcubaşı vekîline hüküm ki,

Bundan akdem Revân Kal'ası'nda yerlû topcubaşılığı hıdmetinde iken karîbü'l-ahidde bir takrîb ile bir nefer esâmîsine mutasarrıf ve Kars Kal'ası'nda ağa vekâleti hıdmetinde kıyâm eylemek üzere seferler esnâsında ta'yîn olunan elli dördüncü cemâ'atin Mehmed kemâl mertebe tehâvün ve tekâsül olduğundan gayrı, kendünün dahi tehâvünü olmayup ve ziyâdesiyle âzürde dil-i neferât olduğu cihetten şâkîlerini iskât için bundan esbak on ikinci cemâ'atin çorbacısı el-hâc Ahmed -zîde mecduhû-kâr-güzâr ve yarâr ve emekdâr olmağla, Âsitâne-i sa'âdet'imden bâ-fermân-ı âlî irsâl olunup ve mezbûr Mehmed'in esâmîsi Van Kal'ası'na nakl ve ocak kâ'idesi üzere senedâtı gönderüldükde, mezbûr kal'a-i mekûma azîmetinden (...) ihtifâ ve itâ'atten nükûl eyledüğünden mâ-adâ bu def'a gerek Kars ve gerek Erzurum cânibinden tekdîr ve ta'cîzden hâlî olmayup (...) ve sâlik olduğu hıdmet-i lâzıme vekâleti hılâfına münhâl olmağla, bulunduğu mahallde ahz ve neferât-ı sâ'ire misillü kabâhati için Van Kal'ası'na irsâl ve mûmâ-ileyh el-hâc Ahmed çorbacı emekdâr ve kârgüzâr ve edîb olmağla, kemâ fî'l-evvel Kars Kal'ası'nda mukîm neferâtın ağa vekâleti hıdmetinde istihdâm olunmak bâbında siz ki vezîr-i müşârun ve mîr-i mîrân ve zâbit-i mûmâ-ileyhümâsız, size hıtâben emr-i şerîfim sudûrıçün Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından olup hâlâ topcubaşı olan Mustafa -dâme mecduhû- i'lâm etmeğin, vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı Z[i'l-hicce] sene 1155

Sivâs Eyâleti'nde vâkı' elviye alaybeylerine hüküm ki,

Veli veled-i Ali Karandar (?) tâbi'-i Sivâs 6000	Hasan veled-i İsmâil Mamoğa tâbi'-i Sivâs 6000	Yûsuf veled-i Hasan Oğlakçı tâbi'-i Sivâs 4700
Hasan veled-i Mustafa Kangırı tâbi'-i Sivâs 4690	Abdullah veled-i Osman Anbar-çıra (?) tâbi'-i Artuk- âbâd 8000	İbrahim veled-i Ömer Diğri (?) tâbi'-i Tozanlu 9130
Ömer veled-i Abdullah Kân-bâş tâbi'-i Sivâs 3750	Ömer veled-i Hasan (...) tâbi'-i Zile 3000	Ali veled-i Mûsa Akdoğan tâbi'-i Kâfirini 2000
Hamid veled-i İsmail Avara (?) tâbi'-i Zile 9500	Mustafa veled-i Mustafa Pîr-karahasan tâbi'-i Budak-ordu (?) 11800	Bekir veled-i Osman Delerli (?) tâbi'-i Sorgun 6000
Mustafa veled-i Mehmed İsâ tâbi'-i Meşhed- âbâd 6000	Mehmed veled-i Mustafa Minasluk tâbi'-i Karakuş 6700	Seyyid Feyzullah veled-i Ebûbekir Gâzi tâbi'-i Kâfirini 2900
Abdullah veled-i Abdurrahman Nâsır-ı Direklü tâbi'- i Sivâs 3650	Hamid veled-i Mustafa (..?) tâbi'-i Mevlûd 15416 5134	Hüseyin veled-i Mustafa Iran (?) tâbi'-i Su 15416 10276
Süleyman veled-i Ahmed Ağca-virân tâbi'-i	İsmail veled-i Mûsa Ak-virân tâbi'-i Sivâs 3000	Mahmûd veled-i Ahmed Gedeğaz tâbi'-i Venk

Kuş-taş 34359 Nısfuhu		5800
Veli veled-i Yûsuf Niros (?) tâbi‘-i Kâfirini 9317	İsmail veled-i Ömer Beğce tâbi‘-i Sivâs 28124 (...)	Mahmûd Kondar tâbi‘-i Artuk- âbâd 9400
Yakûb veled-i Şa‘bân Kādımolla tâbi‘-i Budaközü 5900	Seyyid Sun‘ullâh veled-i Hasan Abdurrahman tâbi‘-i Sivâs 4800	Mustafa veled-i Mehmed Kengiiri tâbi‘-i Sivâs 4800
Mehmed ve Ahmed veledân-ı Kâtib Mehmed (...) Kozvirân tâbi‘-i Sivâs 56719 Kuşcu-hasan tâbi‘-i m. 4800 (...) 3	Veli veled-i Mehmed Kuşcuhasan tâbi‘-i m. 4800 (...) 3	Ahmed veled-i İbrahim Osak (?) tâbi‘-i Zile Ağca-virân tâbi‘-i Kuş- taş 9550
Süleyman veled-i Mustafa Dimterye (?) tâbi‘-i Budaklu 3800	Mehmed veled-i Osman Sudbel‘ (?) tâbi‘-i Kara-kuş 3000	

Livâ‘-i Amasya		
Halil veled-i İsmail Havli tâbi‘-i Lâdik	Ömer veled-i Osman Koru-virân tâbi-i Geldiklan	Ahmed veled-i Ali Yakûb tâbi‘-i Argoma

7200	6500	3000
Mehmed veled-i Ömer Badihun (?) tâbi‘-i Kengırı 8000	Ahmed veled-i Halil Bâlâ tâbi‘-i Simre-i Ladik 6970	Ali veled-i Ivaz Ögümağaç tâbi‘-i Kengırı 5500 Nısfuhu
Mustafa veled-i Ömer Livan (?) tâbi‘-i Bergoma (?) 8000	Mehmed veled-i Veli Kâtib-yükü tâbi‘-i Kocakayası 11592	İsmail veled-i İbrahim Alala (?) tâbi‘-i Arga 7200
Osman veled-i Ali Halil tâbi‘-i Nüvas 3100	Ali veled-i Mehmed Nefs-i Köprü tâbi‘-i Kengırı 5750	Osman ve Ebûbekir veledân-ı Tekâ‘üd Ömer Yaban tâbi‘-i Simre-i Lâdik 8800
Mehmed veled-i Ahmed Edinepazarı tâbi‘-i Sivas 9500		

Livâ‘-i Çorum		
Mustafa veled-i Mehmed Alpuğur tâbi‘-i Dîvân-ı Sakız 41800	İbrahim veled-i Müteferrika Mustafa Kilârî Nefs-i İskilip tâbi‘-i İskilip 11000	Ahmed veled-i Mehmed Ortaç tâbi‘-i Dîvân-ı Sakız 9000
Mehmed veled-i Hasan Kazâ-yı Osmancık	Hasan veled-i Müteferrika Mustafa Ağcavirân tâbi-i Emlâk	Hüseyin veled-i Müteferrika Mustafa Ağcavirân tâbi‘-i

tâbi'-i Osmancık 17500	Karalmolla tâbi'-i Karahisâr Demürlü 8000	Emlâk Karal Molla tâbi'-i Karahisar Demirli 7000
Ali ve Ahmed veledân-ı Ahmed Ömeroğlanı tâbi'-i Bayrit (?) 7200	Seyyid Hüseyin ve Seyyid Abdülkâdir veledân-ı Seyyid Osman Kebe tâbi'-i Çorum 11000	İbrahim veled-i tekâ'üd Ali (...) tâbi'-i Dîvân-ı Sakız 9000
Hasan veled-i Hasan Akbel' tâbi'-i Sakız(?) 17200	Hasan veled-i Mehmed Bulduklu tâbi'-i Karahisâr Demirlü 11800	Ömer veled-i Mustafa Kuruçayır tâbi'-i Çorum 3000

Livâ'-i Divriği		
Hasan veled-i Ahmed Ulad (?) tâbi'-i Yollu 5000	Hasan veled-i Yûsuf Ortaköy tâbi'-i Seferber (?) 7860	Yûsuf veled-i Mustafa Ediklü tâbi'-i Eski 4000
Mehmed veled-i Süleyman Kızılodlar tâbi'-i Ayvalu 3550		

Livâ'-i Arabgir		
Osman veled-i Hasan İnce tâbi'-i Âbâd 16499	İbrahim veled-i Mehmed Melengir tâbi'-i Dağâbâd 2000	Halil veled-i Ahmed Fasıl tâbi'-i Âbâd 2500
Yûsuf veled-i İsmail Haseki tâbi'-i Âbâd	Ebûbekir veled-i Halil Menderki (?) tâbi'-i Âbâd	Veli veled-i Ahmed Kum tâbi'-i Âbâd

6288	4000	2999
Ali veled-i Ahmed Molu tâbi‘-i şehir 3000	Eyyüb veled-i Ahmed Seluse tâbi‘-i Dağâbâd 4800	Ömer veled-i Bektaş (...) tâbi‘-i Âbâd 5100
Ali Dabıkkubâd tâbi‘-i Âbâd 6000	[135] İsmail veled-i Ömer Ebrâyılcık (?) tâbi‘-i (...) 5000	Ahmed veled-i Halil Kânud tâbi‘-i Âbâd 10675
Mustafa veled-i Ali Vedlene tâbi‘-i Âbâd 5000		

Livâ‘-i Canik		
Ebûbekir veled-i Halil Huden tâbi‘-i Sası 5450	Ali veled-i Seyyid Ali Necmüddin tâbi‘-i Edim 9000	Mehmed veled-i Mehmed Çayırludoğan tâbi‘-i Kavak 6175
Ömer veled-i Mehmed Karaoğlan tâbi‘-i Edim 5810		

Livâ‘-i Bozok		
Ivaz Nami Molla tâbi‘-i Alifi 8500	Mehmed veled-i Mahmûd Mihman tâbi‘-i Gedik (?) 8500	Veli Tencirsaray(?) tâbi‘-i Kabakyazı 9200
Ali veled-i Yûsuf Timürhan tâbi‘-i Mâlik 3000	Halil veled-i Ali Arempınarı (?) tâbi‘-i Kabakyazı 13100	

	9100

Defterhâne-i âmire'den sûret verilmekle, mârrü'z-zikr seksen yedi neferin ba'de'l-yevm sefer-ber olup cebelüleri Başmuhâsebe'den ref' ve bayrakları altında mevcûd bulunmak üzere Defterhâne'de olan kaydlarına şerh verildiğini siz ki alâybeylerisiz, her biriniz sancaklarınızda bulunanlara taraflarınızdan adam gönderüp keyfiyyetden kendülerini âgâh ve ber-vech-i meşrûh bayrakları altında mevcûd bulunmak üzere muhkem tenbîh ve te'kîd eyleyüp zinhâr ve zinhâr ihmâl ve tekâsülden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında ()

Fî evâsıt-ı Z[i'l-hicce] sene [1]155

444

Bir sûreti

Anadolu Eyâleti'nde vâkı' elviye alaybeylerine hüküm ki,

Livâ'-i Kütahya		
Ahmed veled-i Ömer Sünmüş tâbi'-i Simav 6000	Ali veled-i Mehmed bin Ali Karaca tâbi'-i Simav 2000	Ahmed veled-i (..) ? (..) ? tâbi'-i Tavaslu 5000
Mehmed veled-i Turmuş Akkeçilü tâbi'-i Uşak 5912	Halil ve İbrahim veledân-ı Hasan ber ve[ch]-i iştirâk Nısf-ı karye-i Çalvirek tâbi'-i Uşak 7999	İbrahim veled-i Hasan Karahallu tâbi'-i Uşak 28522
İsmail veled-i Süleyman Alihan tâbi'-i Simav 12399	Seyyid Osman veled-i Mehmed Günce tâbi'-i Arslan- apa 8050	Murad veled-i İbrahim Ordu tâbi'-i Kula 2669

Murad veled-i Ahmed Kadki (?) tâbi‘-i Tavaslu 5300	Ahmed ve Hasan veledân-ı Mehmed iştirâk Mes‘ûd-vech tâbi‘-i Eküngöz 5000	Ali veled-i İbrahim Saraycık tâbi‘-i Uşak 80506
Ali veled-i Mahmûd Kapucuk tâbi‘-i Uşak 5000	(m.) Abdâl veled-i Mustafa Emek tâbi‘-i Uşak 6112	Mehmed veled-i Sefer Nısf-ı karye-i Alihan tâbi‘-i Uşak 3044
Mehmed veled-i İsmail Karaca tâbi‘-i Simav 2600	Hasan veled-i Müteferrika İbrahim Bac-Pazar-ı Simav tâbi‘-i Simav 15000	

Livâ‘-i Saruhan		
Mehmed veled-i İbrahim (..?) tâbi‘-i Mağnisa 4690	Mehmed veled-i Mustafa Karkın tâbi‘-i Akhisâr 5107	İsmail veled-i Süleyman Karayakub tâbi‘-i Kayacık 9173
Hüseyin veled-i Mustafa Büyükkozayer tâbi‘-i Temürcü 5700	İbrahim veled-i Mehmed Üçkililse tâbi‘-i Temürcü 6500	Hasan veled-i İbrahim Büyükgözer tâbi‘-i Temürcü 3500
İsa veled-i Hüseyin Karahisâr tâbi‘-i Temürcü 4492		

Livâ'-i Hamid		
Hızır veled-i Süleyman Kuruçay tâbi'-i Varda(?) 36266	Halil veled-i İsmail Yassıöyük tâbi'-i Karaağaç 6700	Ebûbekir ve Mustafa veledân-ı Ahmed Aşağaçavud tâbi'-i Gölhisâr 5000 [sülûsânına iştirâk mutasarrıflardandır]
Ömer veled-i Hasan Karaöyük tâbi'-i Ağaç 5000	Mustafa veled-i Mehmed Kızılöyük tâbi'-i Eğirdir 7100 [Nısfına mutasarrıfıdır]	

Livâ'-i Aydın		
Ebûbekir veled-i Ali Kayın tâbi'-i Tire 9990	İsmail veled-i Mustafa Sevangelü tâbi'-i Tire 5799	Ali Ulvi Söğüdlü tâbi'-i Birgi 33131

Livâ'-i Karahisâr-ı Sâhib		
Süleyma[n] veled-i Hasal (?) Yenice tâbi'-i Kırhisâr 8097	Ali veled-i Mustafa Eymir-hisân tâbi'-i Çelid Ali 7186	İbrahim veled-i Hasan Ciğerak tâbi'-i Kule 5000
Seyyid Derviş Mehmed veled-i tekâ'üd Seyyid Mehmed Gencibaşlı tâbi'-i Karahisâr 10359		

Livâ'-i Ankara		
Halil veled-i Mustafa	Ali veled-i Mehmed	Mahmûd veled-i Resûl

Aydoğın tâbi‘-i Çubuk 5311	Balikuyumcu tâbi‘-i Kasaba 5000	Çaksa(?) tâbi‘-i Çubuk 4000

Livâ’-i Menteşe
Ahmed veled-i Mustafa Akaş nâm-ı diğeri Özülü tâbi‘-i Meğri 4994 Nısfuhû

Livâ’-i Teke		
Seyyid Abdullah veled-i Osman Hisse-i karye-i Yalnızçam tâbi‘-i Elmalu 9000	Mustafa veled-i Ahmed Akkilise tâbi‘-i İstanos 5475	Osman veled-i Yûsuf Meğil tâbi‘-i Karahisâr 3036
Ebûbekir veled-i Monla Osman Hisse-i Karye-i Fasıllu tâbi‘-i Elmalu 3148		

Livâ’-i Karesi		
Halil veled-i İbrahim Dolanlu (?) tâbi‘-i Sındırgı 8872	Abdullah veled-i Ali Depecik ve Bengi (?) tâbi‘-i Balıkesri 4994	İbrahim veled-i Mustafa (..?) tâbi‘-i Sındırgı 9000 [Topundan 7000 akçesine mutasarrıfıdır.]

Livâ'-i Sultanönü		
Ali veled-i Hüseyin Çavuş Saray tâbi'-i Karacaşehir 4100	Ahmed veled-i Ali Balçıkhisâr tâbi'-i Bilecik 3868	Atâullah veled-i Mehmed Bozanlu tâbi'-i Karacaşehir 5000
Ali veled-i Ali Alpagud tâbi'-i Karacaşehir 5500		

Livâ'-i Hüdâvendigâr		
Mehmed veled-i Veli Ağlusu tâbi'-i Bergama 6350	Mustafa veled-i Ahmed Söğüd ki Karaoğlan demekle meşhûrdur tâbi'- i Atranos 4999	Mehmed veled-i Mehmed Bağı-depecik tâbi'-i Atranos 1580
Osman veled-i Mehmed Tude-beği tâbi'-i Gönen 5000	Mehmed veled-i Ahmed Karapörçek tâbi'-i Yenice-taraklu 5000	Hüseyin veled-i Ivaz Yenice tâbi'-i Atranos 5500
Mehmed ve Ahmed veledân-ı Mehmed ber- vech-i iştirâk Pınarlar tâbi'-i Beypazarı 5090	Ahmed veled-i İsmail Sürmelü tâbi'-i Gölpazarı 5000	Eyyûb veled-i Ömer Genci tâbi'-i İnegöl 5000
Mehmed veled-i Ömer Mezra'a-i Süleymanlu tâbi'-i Karesi	Ebûbekir veled-i tekâ'üd Hüsâm Köşin(?) tâbi'-i Göynük	İbrahim Akçaşâr tâbi'-i Kepsud 3000

5212	5227	
Halil veled-i Ahmed Gökçeler tâbi‘-i nevâhî-i Bergama 5000	Mehmed veled-i Halil Akçaşâr tâbi‘-i Kepsud 8200	[136] İsmail veled-i tekâ‘üd İbrahim Mezra‘a-i Ejderlü tâbi‘- i Gönen 1100 [Büyût 1]
Mehmed veled-i Süleyman Demürciler tâbi‘-i Atranos 1000	Halil veled-i İsmail Demürciler tâbi‘-i Atranos 1500	Ahmed bin Abdürrahîm Aksu tâbi‘-i Mihalıç 2000

Livâ‘-i Bolu		
Mustafa veled-i Osman (..?) tâbi‘-i Bolu 5000	Mustafa veled-i Osman Devrek tâbi‘-i Hızırbey- ili 5000	Hüseyin veled-i Mustafa Bağcılar tâbi‘-i Ulus 6111
Mustafa veled-i Mehmed Ekincik tâbi‘-i Virânşehir 4000	Halil veled-i Osman (..?) tâbi‘-i Bendereğli 4500	Ömer veled-i İbrahim Yılanluca tâbi‘-i Hızırbey-ili 5456
Ali veled-i Ömer (..?) tâbi‘-i Hızırbey-ili 4000	İbrahim veled-i Süleyman Kıpçak tâbi‘-i Taraklıborlu 2000	Hüseyin veled-i Mehmed Borlu tâbi‘-i Gerece 13527
Osman veled-i Mustafa Ay-özü tâbi‘-i Oniki- Dîvân 3701	İsmail veled-i Sefer Akça-kavak tâbi‘-i Bolu 6817	Hüseyin veled-i Mustafa Budak tâbi‘-i Oniki- Dîvân

		17626
Mehmed veled-i Ahmed Hatun Çiftliği tâbi‘-i Oniki-Dîvân 7072	Mustafa veled-i Hidâyet Belid-virân tâbi‘-i Viranşehir 5111	

Livâ’-i Kastamonu		
Mehmed ve Mustafa veledân-ı Receb ber- vech-i iştirâk Başvirân tâbi‘-i Taşköprü 6100	Hasan veled-i Mahmûd Hamid-bolu tâbi‘-i Taşköprü 7080	Ahmed veled-i Ahmed (..?) tâbi‘-i Devrekâni 5000
Mehmed veled-i Mustafa Ali-saray tâbi‘-i Taşköpri 2000	Osman veled-i Seyfi Taşkilid tâbi‘-i (..?) 2000 Ber-vech-i tekmîl 3000	Mehmed Saray tâbi‘-i Daday 2000
Hüseyin veled-i Mehmed Honderanis(?) tâbi‘-i Hoşalay 2000	Abdülganî Kâfirsınuğı tâbi‘-i Daday 5000	Halil veled-i Mehmed Bükmeş(?) tâbi‘-i Taşköpri 5000
Ömer veled-i Halil Virancık tâbi‘-i Taşköpri 2900	Ahmed ve Osman Kiraz tâbi‘-i Taşköpri 5337	Mustafa veled-i Ali Kutri (?) tâbi‘-i Kastamonu 10000
Ali veled-i Hüseyin Kalı tâbi‘-i Daday 6900	Üveys ve Hasan Boğavirân tâbi‘-i Arac 5000	Ali veled-i Mehmed Karacakaya tâbi‘-i Taşköpri 4375

Salih veled-i Mustafa Kasbanlu (?) tâbi‘-i Devrekâni 5400	Mehmed veled-i Ahmed Örkene tâbi‘-i Daday 2150	Seyyid Hüseyin Ereğli tâbi‘-i Sinop 13000
Ahmed ve İbrahim veledân-ı Seyyid Mehmed ber-vech-i iştirâk Yolaklu tâbi‘-i Devrekâni 12570	Süleyman veled-i tekâ‘üd Arslan Sukara tâbi‘-i Göl 5000	Mehmed veled-i Mehmed (..?) tâbi‘-i Sinop 5000

Livâ‘-i Kengiri		
Osman veled-i Şâhin Yancılı tâbi‘-i Kargu 8000	Mustafa ve Ömer veledân-ı Hasan ber- vech-i iştirâk Uluköy tâbi‘-i Tosya 3500	Ahmed veled-i Ahmed Karaözü tâbi‘-i Kengiri 5000
Mehmed veled-i tekâ‘üd Mehmed Mes‘ûdlu tâbi‘-i Kargu 3000	Mustafa Simar tâbi‘-i Karıpazarı 4999	Mehmed veled-i Halil Köselvirân tâbi‘-i Karıpazarı 6200
İbrahim veled-i Hüseyin Ermene tâbi‘-i Tosya 5000		

444^a

Bir sûreti

Adana Eyâleti'nde vâkı‘ elviye alâybeylerine hüküm ki,

Halil veled-i Mehmed	Halil veled-i Hacı Hasan	Hasan veled-i Hasan

Mezra‘a-i Hacılıköy tâbi‘-i Adana 3149	Mezra‘a-i (..) tâbi‘-i Adana 5000	Mezra‘a-i Mahlusi tâbi‘-i Adana 5000
Mehmed veled-i Hasan Mezra‘a-i (..) tâbi‘-i Adana 5000	Mehmed veled-i Halil Öyük tâbi‘-i Kara-isalu 3985	Mehmed veled-i Musa Mezra‘a-i (..) tâbi‘-i Kevagir 4000

Livâ‘-i İçil		
Hasan veled-i Hasan Teke tâbi‘-i Silifke 5000	Yahya (..) tâbi‘-i Karataş 9000	Mustafa (..) tâbi‘-i Ermenek 5000

Livâ‘-i Tarsus	
Mehmed veled-i Ali Cemâ‘at-i Ordu-yı Sevirek Bekir tâbi‘-i Ulaş 9606	İslâm-oğlu Cemâ‘at-i (..) tâbi‘-i (..?) 11000

Livâ‘-i Alâ‘iyye		
Mehmed veled-i (..) Şihab Susuz tâbi‘-i Akseki 5000	Halil veled-i Hüseyin Akşihâb tâbi‘-i Akseki 5000	Mehmed veled-i Ahmed Dinç tâbi‘-i Manavgat 5848
Mehmed veled-i Ali (..) tâbi‘-i Akseki 6226	Ali veled-i Halil Murak tâbi‘-i Akseki 7346	

Bir sûreti

Konya Eyâleti'nde vâkı' elviye alâybeylerine hüküm

Mehmed veled-i Ali 44 Kaydas tâbi'-i Sa'îd- âbâd 12751	Salih veled-i Abdi 44 Elmasun tâbi'-i Şehirvirân 5000	Mehmed veled-i Ali 43 (..?) tâbi'-i Eskiil 8000
Ya'kub ve İbrahim veledân-ı Yûsuf Kuşcu-i dâr-ı hâssa ber-vech-i iştirâk 43 Yağmalu tâbi'-i Aladağ 9000	Mustafa veled-i Şâhin 43 Kalburcı tâbi'-i Sa'îd-âbâd 5000	Mustafa veled-i Hasan 44 Alan tâbi'-i Aladağ 8457
İbrahim veled-i tekâ'üd Şehâb 43 Senuk-ahur tâbi'-i Lârende 7300	Mustafa veled-i Ali 43 (..?) tâbi'-i Yanberd(?) 7700	Ahmed veled-i Abdülkerim 43 Elyân tâbi'-i Belvirân 9250
İbrahim veled-i Ali 43 Mezra'a-i Kayacık tâbi'- i Eskiil 9600	Seyyid Mehmed 53 Gölüvalıç tâbi'-i Aladağ 7000	

Livâ'-i Akşehir		
Ömer veled-i Hasan 47 Kulabalık (?) tâbi'-i Ilgun 3000	Mehmed veled-i Hasan 47 Kulabalık (?) tâbi'-i Ilgun 3000	Payam Mehmed veled-i Çavuş 47 Karaöyük tâbi'-i Akşehir 28998

Der-livâ'-i Niğde		
Mehmed veled-i Feyzullah 43 (..?) tâbi'-i Payam Arkos(?) 8749	Hasan veled-i Abdülhalim 43 Mezra'a-i (..?) tâbi'-i Şucâ'uddin 2000	Ahmed veled-i Süleyman 44 Karacaşehir tâbi'-i Uchisâr 5000
Ömer veled-i Abdullah 43 Altuntaş (?) tâbi'-i Aydoğu 6100	Mehmed veled-i İbrahim 48 Madık (?) tâbi'-i (..?) 6000	Ömer veled-i Ömer 44 Donaca (..?) tâbi'-i Uchisâr 5000

Der-livâ'-i Aksaray	
Mehmed veled-i Ahmed 45 Demürçi tâbi'-i Bekir 6900	Mustafa veled-i Mehmed (..?) Akçahisâr tâbi'-i Hasan Dağı 7900

Der-livâ'-i Beğşehir		
Osman veled-i Mehmed 37 Başaçar tâbi'-i (..?) 8000	Osman veled-i Mehmed 39 Suludere tâbi'-i Kır-âbâd 9000	Mehmed veled-i Abdullah Saraycık tâbi'-i (..?) 6250
Seyyid Ali veled-i Seyyid Hasan Sayandı(?) tâbi'-i (..?) 17237	Payam Abdülbâkî veled-i tekâ'üd Ali 45 Taşağıl tâbi'-i (..?) 20300	Hüseyin veled-i Mehmed 36 Balendlü(?) tâbi'-i (..?) 5000

Der-livâ'-i Kayseriye
Ahmed veled-i Ahmed 43

(..?) tâbi‘-i (..?)

4500

[137]

445

Karaman Eyâleti'nde vâkı‘ kuzât ve nüvvâba hüküm ki,
Sâbıkâ sipâhîler ağası olan el-hâc Mehmed Emîn -dâme mecduhû- arz-ı hâl edüp,
mûmâ-ileyhin kapu kethüdâsı olup hâlâ Erzurum muhâfazasında olan Çeteci
Abdullah Paşa -dâmet me‘âliyhû-ya bin yüz elli altı senesi Muharremi guresinde
Karaman Eyâleti tevcîh ve ihsânım olmağın, eyâlet-i mezbûrenin zabt ü rabtı için
Niksârlı Burunsuz-zâde Mehmed -zîde mecduhû-yu yarâr ve zabt ü rabt-ı memlekete
sâhib-i iktidâr ve re‘âyâ-perver olduğundan mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh tarafından
mütesellim nasb olmağla, mütesellimlik-i mezbûr mûmâ-ileyhe zabt etdürölüp,
tarafına âid ve râci‘ olan nakdiye ise ahz ve kabz etdirilmek için hükm-i hümâyûnum
recâ etmeğın, vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şân
yazılmışdır.

Fî evâ’il-i M[uharrem] sene [1]156

446

Edirne bostancı başısı el-hâc Süleyman -dâme mecduhû-ya hüküm ki,
Bundan akdem Uzuncaâbâd Hasköy Kazâsı'na tâbi‘ Paşa Köyü nâm mahallde
lâşeleri bulunan maktûllerin kâtilleri tefahhus olundukda, kazâ-i mezbûr
sâkinlerinden Türkmân-oğlu demekle ma‘rûf Ahmed nâm şakî ile karye-i mezbûr
re‘âyâlarından altı nefer zimmîler olduğu ve yanlarında olan üç bin dokuz yüz yirmi
guruş sâ’ir eşyâlarını mezbûr Türkman-oğlu Ahmed ahz ve mesfûrûn zimmîler ile
götürölüp ba‘de’l-istintâk takrîrleri huccet ve ol huccet da‘vâcılarıyla me’hûz olan
altı nefer zimmîler Der-sa‘âdet’ime irsâl ve keyfiyyeti mukaddemâ i‘lâm olundukda,
şakî-i mezbûr Ahmedî a‘yân ve ahâlîden taleb ve ele vermek üzre sana ve kazâ-i
mezbûr nâ’ibine hitâben emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl olunmağla, şakî-i mezbûr dâ’imâ

eşkîyâ ile âmiziş ve ihtulât edüp, fısk ü fesâd ile me'lûf ve ibâdullâhın ehl ü ıyâline ta'arruz ve ebnâ-yı sebîlin yoluna inüp emvâl ve eşyâların nehb ü gâret ile katl-i nüfûs âdet-i müstemirreleri olup, rû-yı arzdan izâlesi mertebe-i vücûbda olduğundan Uzuncaâbâd Hasköy ahâlîsinin iltimâslarıyla bundan akdem nâ'ibleri tarafına i'lâm ve bu âna dek tecessüsü üzre iken bu def'a bir takrîb ile ahz ve hâlâ mahbûs olduğu bu def'a sen dahi tahrîr ve i'lâm ve mezbûru bu tarafa irsâl ve tesyîr etmekle, şakî-i mezbûrî bir hoşca istintâk ve emvâl-i mağsûbeyi hârice çıkarup ma'rifet-i şer'le ashâbına teslîm ve mezbûrun şerr ve mazarratından ibâdullâhı tahlîs için cezâ-yı şer'îsi icrâ ve terîb eylemek fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile ısdâr olunmuştur. İmdi ber-vech-i muharrer şakî-i mezbûrî gereği gibi istintâk ederek emvâl-i mağsûbenin bir habbesi mektûm ve mahfî kalmamak üzre cümlesini zâhire çıkarup ve şakî-i mezbûrun cezâ-yı şer'îsi icrâ ve tertîb ve zuhûra gelen emvâl ve eşyâdan ashâbı anda bulunanların hisselerini ashâbına redd ve teslîm ve ashâbı anda olmayanların hisselerini bir mahfûz mahallde hıfz ve îkâ ve keyfiyyeti mu'accelen Der-i aliyye'ne tekrâr i'lâm ve inhâ eyleyüp mugâyir-i emr-i şerîfim vaz' ve hâletden ve takâsül ve ta'sîrden be-gâyet hazer ve mücânebet eylemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâ'il-i M[uharrem] sene [1]156

447

Suğla Sancağı'nda vâkı' kâdîlara ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki, Düstûr-ı mükerrem müşîr-i müfehhâm nizâmü'l-âlem hâlâ deryâ kapudânı olan vezîrim Mustafa Paşa -edâmallâhü te'âlâ iclâlehû- südde-i sa'âdetime arz-ı hâl edüp, livâ'-i mezbûrda vâkı' kazâlardan mu'ayyen olan iki bin dört yüz yetmiş dört gurus ve tertîb-i imdâd-i hazariyyesinin yüz elli [altı] senesine mahsûben şurût-ı hazariyye üzerine tahsîl olunmak bâbında istid'â-ı inâyet etmeğın, vezîr-i müşârun-ileyhin ber-minvâl-i muharrer livâ'-i mezbûrdan mu'ayyen olan ol mikdâr imdâd-ı hazariyyesini sene-i mezbûra mahsûben şurût-ı hazariyye üzre cem' ve tahsîl ve tarafından kabzına me'mûr, vakt ü zamânıyla edâ ve teslîm eyleyüp, hılâfından begâyet tehâşî ve mücânebet olumak bâbında ()

448

Bir sûreti

Kocaili Sancağı'nda vâkı' olan kādîlara ve a'yân-ı vilâyetin yüz elli altı senesine mahsûben vezîr-i müşârun-ileyhin ta'yîn olan bin on bir guruş ve tertûb-i imdâd-ı hazariyyesinin tahsîliçün

449

Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından olup bundan akdem Beypazarı ye mübâşir ta'yîn ve irsâl olunan Süleyman -dâme mecduhû- ya ve Beypazarı Kazâsı nâ'ibine hüküm ki,

Idetü'l-muhadderât iklîletü'l-muhassenât tâcü'l-mestûrât Aîşe Sultan -dâmet ıffetühûhâ-nın kethüdâsı el-hâc Abdullâh -zîde mecduhû- südde-i sa'âdetime arz-ı hâl edüp, Beypazarı ahâlîsinin yağma ve gâret eyledikleri hâss malından matlûb olan on beş bin beş yüz guruşdan on iki bin guruşunu tevzî' ve taksîm olunup, ahâlî-i vilâyetden tahsîl ve sen ki kapucı başı-ı mûmâ-ileyhsin, sana teslîm olunup henüz hâs mâlî bu tarafa gelmemekle sen ki nâ'ib-i mûmâ-ileyhsin, ma'rifetin ve ahâlî-i vilâyet ma'rifetiyle kapucubaşı-ı mûmâ-ileyhe teslîm ve zımmetinde olan on iki bin guruşu bir gün evvel bu tarafa irsâl ettürdüp, bâkî kalan üç bin beş yüz guruş dahi tahsîl olunup kethüdâ-yı mûmâ-ileyh tarafına bir gün evvel irsâl olunmak içün size hıtâben hükm hümayûnum recâ etmeğin, vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

[138]

450

Kars Kal'ası muhâfazasından mukîm Dergâh-ı mu'allâm topcuları üzerlerine topcubaşı vekîli olan elli üçüncü cemâ'atin çorbacısı Ahmed -zîde kadruhû- ye hüküm ki,

Kal'a-i mezbûrda Dergâh-ı mu'allâm topcularına bundan akdem topcubaşı vekîli olan on ikinci cemâ'atin çorbacısı el-hâc Ahmed -zîde kadruhû- ref' ve yerine bin yüz elli altı senesinde sen topcubaşı vekîli nasb ü ta'yîn olunmanla, vusûlünde kal'a-i mezbûrda olan toplardan ve mühimmât-ı Tobhâne-i sâ'ireyi aded ve ecnâs ve kıyye ve çablarıyla ber-mûceb-defter ahz ve yerlû yerine vaz' ve hıfz ü hırâset edüp neferâtını mevcûd ve zabt ü rabt edüp me'mûr olduğun hıdemât-i hümayûnumda bezl-i makdûr eylesesin ve siz ki kal'a-i mezbûrda olan oda başı ve ihtiyârlar ve neferâtsiz mûmâ-ileyh Ahmed -zîde kadruhû-yü üzerinize zâbit bilüp sözünden taşra ve re'yından hâric vaz' ve hareket eder var ise o makûleleri isim ve resimleri ve esâmîleriyle bu tarafa i'lâm eylesesiz, diyü bi'l-fi'l Dergâh-ı mu'allâm topcu başısı olan Mustafa -dâme mecduhû- tarafına mühürlü mektûb vermekle, vech-i meşrûh üzre amel olunmak için yazılmışdır.

Fî evâ'il-i M[uharrem] sene 1156

451

Rumili'nin orta kolu yemîn ve yesârıyla nihâyetine varınca vâkı' olan vüzerâ-yı ızâm ve mîr-i mîrân-ı kirâm ve mevâlî ve kuzât ve nüvvâba hüküm ki, Tevfîr-i vücûh-ı hayrât ve teksîr-i sadâkat-ı çâre-yâb-semîr zamîr-i inâyet-masîr-i şâhâne ve çâker-i tab'-ı mekârim-perver-i pâdişâhânem olmakdan nâşî Ayasofya-i kebîr civârında vâkı' li-vechillâhi te'âlâ ve taleben li-merzâtihi'l-meliki'l-a'lâ müceddeden taraf-ı hümayûnumdan binâ olunan Kütübhâne-i hümayûn-ı behiyye ve imâret-i âmire-i mu'allâ evkâfının vezâ'if ve mesârifâtıçün vakf ve tesbîl kılınan Vidin Sancağı'nda vâkı' nefsi-i Fethülslâm ve nefsi-i İrşova ve sâ'ir kurâ ve cezâ'ir ve arâzî re'âyâları feth-i cedîd-i hâkâniyyem olup, henüz istilâ-dest-i küffârdan rehâ-yâfte olan ve avâtıf-ı aliyye-i hüsrevâneme şâyân olduklarından, zikrolunan Fethülslâm ve İrşova ve sâ'ir arâzî-i vakf-ı şerîf Tuna ve Vidin ve Niş ve Belgrad havâlîlerinde güzergâh ve memerr-ı tüccâr olduğundan gayrı Fethülslâm ve İrşovâ İskeleleri sevâhil-i nehr-i Tuna'da adîmü'l-misil birer iskele olup, İstanbul Bağçekapusu kurbunda vâkı' merhûm ve mağfûrun lehâ Vâlide Sultan -tâbe serâhû-evkâfı olan Aya Sofya ve Edirne'de vâkı' merhûm ve mağfûrun lehâ Sultan Murâd Hân -tâbe serâhû- evkâfı olan nefsi-i İslimye ve Üsküdâr'da vâkı' Vâlide-i

Hüdâvendigâr sâbık evkâfı olan Zîştovi ve mukâta'ât-i mîrîden olan Tolyan Panayırı misillü rûz-ı Kasımda İrşova'da ve rûz-ı Hızırda Fethülslâm'da panayır bazârı kurulup ve vilâyet-i Rumili'nin yemîn ve yesârında vâkı' şehir ve kasabât bazirgânları vakteyn-i mezbûreynde mahalleyn-i merkûmeyne emti'a ve eşyâ ve akmişeleriyle varup bey' ve şirâ etmeleri müddet-i kalîlede maksûd-ı aslî olan imâr-i memlekete yevmen fe-yevmen re'âyânın refâhiyet ve nizâm-ı ahvâllerine bâ'is ve bâdî bir emr-i cemîl olduğu bedîhîyâtdan olmağla, vech-i meşrûh üzre zikr olunan mahallerde ve ta'yîn olunan mevsimlerde senede birer panayır kurulup sâ'ir panayırlarda olunageldiği minvâl üzre rusûm-ı evkâf-ı şerîf-i hüsrevânem tarafından tahsîl olunmak üzre evkâf-ı hümâyûnuma zamm ve ilhâk ve defter-i evkâfa müceddeden tevkî'î kalemîyle tashîh ve sebt ü kayd olunmağın i'lâm-ı hâl için mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde bermûceb-i tashîh-i cedîd rûz-ı Kasımda İrşova'da ve rûz-ı Hızırda dahi Fethülslâm'da müceddeden panayır bazârı kurdurulacağını siz ki vezîr-i müşârun ve sâ'ir mûmâ-ileyhimsiz, taht-i hükûmet ve kazâlarında vâkı' kasabât ve şehirler bâzir-kânlarına ve umûmen ahâlî-i nâsa i'lân ve işâ'at ve zikr olunan panayırlara emti'a ve eşyâ ve akmişeler ile tüccâr tâ'ifesinin varmalarına ve kendilerini dâhil-i hudûdlarınızda himâyet ve sıyânet ve imâr-ı memleketden ibâret olan işbu mesâlih-i ceyyidenin tervîcine bezl-i miknet ve herkesi tahrîz ve tergîb ederek, bu emr-i celîlin Tolyan Panayırı misillü îkâ' ve şöhretine sarf-ı tâb ü tâkat edüp, evkâf-ı hümâyûnumun vâridâtına ve memleketin şen ve abadân olmasına dâ'ir zuhûra gelen sa'y ve hıdmetlerin mebrûr ve meşkûr olmasına nisâr-ı nakdîne-i kudret eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

Fî evâ'il-i M[uharrem]sene [1]156

452

Bir sûreti

Rumili'nin sağ koluna

453

Bir sûreti

Rumili'nin sol koluna

454

Bir sûreti

Vidin muhâfızı vezîre ve Adakal'a muhâfazasında paşaya ve Vidin vâlisine ve Fethülislâm kâdîlarına ve ağavât ve zâbitâna ve vakfeyn-i merkûmeynde panayır ikâmet etdürüp, gelen tüccârı ve emvâl ve eşyâlarını bir hoşca muhâfaza etmeleriçün

455

Bir sûreti

Eflak voyvodasına

456

Bir sûreti

Boğdan voyvodasına

457

Bir sûreti

İslimiye Boğazından İrşova'ya varınca nehr-i Tuna'nın iki tarafında ve İrşova'dan Belgrad'a varınca ancak beru tarafda sevâhilde olan vüzerâ-yı ızâm hükkâm ve zâbitân ve kuzât ve nüvvâba

458

Kaş kâdîsı ve Rodoscuk Kazâsı nâ'ibine hüküm

Bi'l-fi'l cebecibaşı olan el-hâc Abdullâh -dâme mecduhû- arz gönderüp Dergâh-ı mu'allâm cebecilerinden Kaş Kal'ası muhâfazasında me'mûr neferât üzerine zâbit olan Salih Kethüdâ sene-i âtiyede Hacc-ı şerîfe bahren azîmet içün izn-i hümâyûnum istid'â ve bi-emrillâhi te'âlâ ol esnâda ıllet-ı ârıza sebebiyle mîzâcî münharif olup ve olduğu mahallde tabîb olmadığından bir vechile tedâvî mümkün olmamağla, Hacc-ı şerîf vaktine dek kendüye mu'âlece ve tedâvî eylemek üzre gelüp Tekfurdağ'ında ikâmet eylemesi bâbında emr-i şerîfim sudûrını iltimâs etmeğın, vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

[139]

459

Ber-vech-i arpalık Delvine ve Yanya Sancağı'na mutasarrıf olan Mehmed Paşa - dâmet me'âliyhû-ya hüküm ki,

Delvine Sancağı'na tâbi' Margiliç ve Mezrak ve Foça ve Kurveleş eşkıyâlarından Süleyman ve Seyyidî ve Adlî ve Mehmed ve Hüseyin nâm şakîler âdet-i müstemirreleri üzre binden mütecâviz eşkıyâlarıyle evâ'il-i mâh-ı Zilka'dede Yanya Sancağı'nda vâkı' Narda Kazâsı cânibine hurûc ve Loros Nâhiyesi etrâfında olan re'âyâ fukârâsının altı bin re's mikdârı koyun ve üç bin re's camus ve beş yüz re's sığır ve alt yüz re's mikdârı sâ'îr hayvânât ile bi'l-külliye emvâl ve eşyâların gâret ve ba'dehû eşkıyâ-yı merkûm Yukarı Loros nâm karye kulelerinde ve evlerinde tahassun ve muhârebeye tasaddî eyledikleri sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, mukaddemâ tarafına ihbâr olundukda, hâlâ Yanya Sancağı alaybeyi olan Avan Mustafa -zîde kadruhû-yü bin beş yüz mikdârı asker ile üzerlerine gönderüp, anlar dahi eşkıyâ-yı merkûmûnu muhkem muhâsara ve tazyîk eylediklerinde cemâ'atleri perîşân ve makarrlarına firâr edüp, eger eşkıyâ-yı merkûmûnun şekâvetleri giddikce mütezâyid olup, cem'iyet-i külliye ile tahrîb-i bilâd ve kasabât oldukları ve bu keyfiyyetde gerek Narda ve gerek etrâfda olan kazâlar ahâlîlerinin hâlleri diger-gûn olduğu ve zikr olunan şakîlerin haklarından gelinmez ise bi'l-cümle re'âyâ ve berâyâ perâkende ve perîşân olacakları mukaddemâ sen ve Yanya ve Narda ve Koniçe kâdîları başka başka arz ve Yanya Sancağı'nın be-herleri mutâbık iki nefer sâbık alâybeyleri ile bir nefer gurebân ağası ve Yanya Kal'ası dizdârı ve Narda dizdârı ve yedi nefer ağalarıyla livâ'-i mezbûrun bi'l-cümle ahâlîsi iki kıt'a mahzar birle i'lâm ve eşkıyâ-yı merkûmûnun nehb ü gâret eyledikleri emvâl ve eşyâ ashâbına ba'de'l-istirdâd haklarından gelinmesi bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istirhâm edüp ve eşkıyâ-yı merkûmûnun sülüsü Margiliç ve sülüsânı Dağlı olup ve bâlâda tahrîr olunan eşyâ-yı mağsûbeyi kazâ-i merkûma gönderdiklerini Margiliç ahâlîleri tarafına gönderdükleri mektûbda tahrîr eyledikde dahi ifhâm zımınında Yanya Sancağı'nın

zu'amâ ve erbâb-ı tûmâr ma'îyyetine ta'yîn ve eşkıyâ-yı mezbûrûnun üzerlerine varulup, re'âyâ fukarâsından gâret eyledikleri hayvânât ve emvâl ve eşyâ istirdâd ve içlerinden şekâvet-pîşeleri te'dîb ve müceddeden kavî nezre-i kâtı' ve tahassun eyledikleri kuleleri hedm olunmak için hitâm-ı maslahatda yine mahalline teslîm olunmak üzere Narda Kal'ası'ndan bir kıt'a top verilmek üzere müceddeden me'mûriyetini mütezammın emr-i şerîfim sudûrunu iltimâs etmekle, itimâsın üzere Yanya Sancağı'nın zu'amâ ve erbâb-ı tûmârı ma'îyyetine ta'yîn kılınup ve tahassun eyledikleri kulelerinin hedmiçün hitâm-ı maslahatda yine mahalline îsâl eylemek şartıyla Narda Kal'ası'ndan bir kıt'a top verilmek üzere dahi dizdârına hitâben başka emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl olunduğuna binâ'en sen yanına me'mûr olanlar ile eşkıyâ-yı merkûmûnun üzerlerine varulup, re'âyâ fukarâsından gâret eyledikleri hayvânât ve emvâl ve eşyâyı istirdâd ve içlerinde olan şekâvet-pîşelerini ahz ve habs ve keyfiyyetlerini i'lâm ve müceddeden kavî nezre-i kâtı' ile hüsn-i nizâma ifrâğ eylemek fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde yanına me'mûr Yanya Sancağı zu'amâ ve erbâb-ı tûmârını tarafına celb ve fermânım olduğu üzere Narda Kal'ası'ndan bir kıt'a top alup, cemâ'atin mecmû'ına nizâm verdikten sonra müste'înen bi'l-İlâhi te'âlâ eşkıyâ-yı merkûmûnun üzerlerine varup hısn eyledikleri kulelerini hedm eser ve âsârı kalmayacak vechile tahrîb ve içlerinden şekâvet-pîşe olanlarını alâ eyyi-hâl ahz ve gâret olunan hayvânât ve emvâl ve eşyâyı bi't-temâm tahsîl ve ashâbına bilâ noksân redd ve teslîm eyledikten sonra muhkem habs ve keyfiyetlerini alâ vukû'ihî Der-sa'âdet'ime i'lâm ve fî mâ-ba'd kendü hâllerinde olup bilâd ve ubbâda îsâl-i mazarratdan keff-i yedd etmek üzere müceddeden kavî ve girân nezre-i kâtı' ve hılâfı zuhûrunda der-hâl nezrleri tahsîl olunmak üzere hüccet-i şer'iyye edüp, Başmuhâsebe'ye kayd olunmakda nezr hüccetini irsâl ve taht-i zâbıtaya idhâl edüp ba'de ez-in gâ'ileleri çekilmeyecek vechile işe temşiyet verdikten sonra habs etdirdiğin şakîleri habsde îkâ ve ba'dehû ne gûne emr-i şerîfim vârid olur ise muktezâsı icrâ ve hitâm-ı maslahatdan sonra Narda Kal'ası'ndan aldığın topu selâmetle mahalline îsâl eyleyüp, lâkin bu husûsu celb-i mâile vesîle ittihâz olunmakdan ve şakâvetde alâkası olmayan bî-günâhlara ta'arruzdan ve fukarâ-yı ra'îyyete vechen mine'l-vücûh cevri ü te'addîden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında ()

Yanya Sancağı alaybeyisine hüküm ki,
 Delvine Sancağı'nda vâkı' Margiliç ve Mezrak ve Foça ve Kurveleş eşkıyâlarından Süleyman ve Seyyidî ve Adlî ve Mehmed ve Hüseyin ve Hasan nâm şakîler âdet-i müstemirreleri üzre binden mütecâviz eşkıyâ ile evâ'il-i mâh-ı Zilka'dede Yanya Sancağı'nda vâkı' Narda Kazâsı cânibine hurûc ve Loros Nâhiyesi etrâfında olan re'âyâ fukarâsının katı vâfir hayvânâtlarını ve emvâl ve eşyâlarını gâret ve ba'dehû Yukarı Loros nâm karyede olan kulelerinde ve tahassun ve muhârebeye tasaddî eyledikleri Yanya ve Delvine Sancakları mutasarrıfı olan Mehmed Paşa -dâmet me'âlihû-ya haber verildikde, sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, bin beş yüz mikdârı asker ile seni üzerlerine gönderüp, sen dahi eşkıyâ-yı merkûmûnu muhâsara ve cem'iyetlerin tefrîk ve makarr-ı mefsedetlerine firâr edüp, lâkin yine kendü hâllerinde durmayup evvelkinden ziyâde cem'iyet ile tahrîb-i bilâda kasededer oldukları urûz ve mehâzır birle i'lâm ve inhâ olunmağla, gâret eyledikleri hayvânât ve emvâl ve eşyâ tahsîl ve içlerinden eşkıyâları ahz ve habs ve kuleleri hedm ve tahrîb ve kavî nezre-i kâtı' ve fî mâ-ba'd gâileleri çekilmeyecek nizâmların vermek için bu def'a mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh emr-i şerîfimle me'mûr olup ve sen ki mîr-alây-i mûmâ-ileyhsin, sen dahi Yanya Sancağı'nın umûmen zu'amâ ve erbâb-ı tûmârile itmâm hıdmete dek mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin yanına me'mûr ve ta'yîn kılınmanız ile işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde sancağının umûmen zu'amâ ve erbâb-ı tûmârını bayrağın altında cem' ve mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh ile haberleşüp, seni yanına mı taleb eder yohsa âhar hıdmete mi me'mûr eder, hâsılı emir ve re'yine mütâba'at ve hıtâm-ı kâre bezl-i miknet ve hıdmet vücûda getürmeğe sarf-ı tâb ü tâkat eyleyesiz. Husûs-ı mezkûrun itmâm ve temşiyeti murâd-ı hümâyûnum olmağla, hakkınızda mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin vârid olan şekk ve şikâyeti müsmir ve mü'esser olduğunu yakînen bilüp, âna göre hareket ve rehâvet ve kusûrdan gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlf-şânım sâdır olmuşdur, buyurdum ki,

Bir sûreti

Narda Kādîsı ve dizdârına hüküm ki,

Me'mûr olmağla tahassun eyledikleri kuleleri hedmi içün Narda Kal'ası'ndan bir kıt'a top ihrâc ve yanına irsâl olunmak muktezî [140] olduğunu i'lâm eylediği ecilden hıtâm-ı maslahatda yine mahalline gönderüp, yerine vaz' olunmak üzere Narda Kal'ası'ndan bir kıt'a top ihrâc ve mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin yanına tesyîr ve irsâl eylemeniz fermânım olmağın işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile isâl olmuştur. İmdi vusûlünde siz ki mûmâ-ileyhümâsız Narda Kal'ası'ndan bir kıt'a top ihrâc edüp mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhe irsâl ve ba'dehû hıtâm-ı maslahatda yine mahalline vaz' ve ta'yîn olup hılâfından ittikâ' olunmak bâbında fermân-ı âlf-şân yazılmışdır.

Hâlâ Erzurum cânibi seraskeri vezîrim Ahmed Paşa'ya hüküm,

Bundan akdem ba'zen tavâ'if-i askeriye'nin amed-şüdlerinden ve ba'zen başiboş levendât makûlesinin zulm ve te'addîlerinden nâşî Erzurum Eyâleti'nden perâkende ve perîşân olan re'âyâ gürûhunun celb-i kulûb ve te'lîf ve istimâlet-i derûnlarıyla evtân-ı kâdîmelerine îvâ ve iskânları ve üzerlerinden zulm ü te'addîyâtın def' ü ref'ı ve te'mîn ve ırâhatlarıyla zer' ve harse iştigâlleri bâbında mukaddemâ beyâz üstüne keşîde kılınan hatt-ı hümayûn-ı re'fet-makrûn-ı mülûkâneme binâ'en re'âyâ-yı merkûmûnun bulundukları mahallerden evtân-ı asliyelerine nakl ü îsâllerine sen ki serasker-i müşârun-ileyhsin, tarafından mübâderet ve Erzurum Ovası'nda olan kurâların ve Kars tarafında olan Besni ve Micingird Kazâları'nın nefsi-i Erzurum ve Hasankal'a ve etrâfında bulunan re'âyâları te'lîf ve taltîf zımnında kadîmî kurâlarına i'âde ve iskân etdirildikten sonra ma-adâ Karahisâr'a varıncaya dek Aşkale ve Karaculuk ve Karacavlak ve Şerbân Kazâları'nın re'âyâlarını dahi i'âde ve kendülerini himâyet ve sıyânet ve emvâllerin rü'yet etmek içün ta'yînâtı tarafından verilüp, birer mu'âdil ağalar ta'yîn olunmak üzere zikr olunan kazâlarının ihtiyârları taleb olunmağla, anların dahi avn-i Hakk'la karîben yerlerine avdet etmeleri ve umûrlarına temşiyet verileceği emr-i bedîhî olduğu ve Karahisâr ve

Erzincan ve Kemâh ve Tercan ve Kuruçay ve sâ'ir kazâların dahi perîşân olan re'âyâları i'âdeleriçün defterleriyle iki yüz nefer ihtiyârları tarafına gelmek üzere âdemler gönderilüp, anların dahi yerlerine gelmelerine ihtimâm olunacağı bu def'a vârid olan kâ'imende tahrîr ve işbu perîşân olan re'âyânın evtân-ı kadîmelerine azm-i rücû'ları bi-emrillâhi te'âlâ ol havâlîlerde müstevlî olan kaht ü galâdan neşât etdiği i'ânet ve müzâharete muhtâc oldukları işâret ve tastîr olunmağla, fukarâ-yı ra'yyet vedî'a-i Cenâb-ı Rabb-ı İzzet olmakdan nâşî, vücûh-ı cevır ve şetmden himâyet ve sıyânetleri ve mübtelâ oldukları renc ve müzâyakadan tahlîs birle râhat ve refâhiyetleri aksâ-yı merâm-ı hayır-encâm-ı şâhânem olmağla, sâlifü'z-zikr yerlerine gelen re'âyâyâ mahsûl-ı cedîd idrâkinde aldıkları mikdâr mahsûlî idrâk eden cedîd mahsûllerden bilâ noksân Erzurum Anbarı'na müceb-i defter teslîm etmek ve Trabzon Anbarı'ndan alup kendü davarlarıyla yerlerine nakl etmek şartıyla hallerine merhameten taleb olanlara, buyrulduyla vardıklarında alâ tarîki'l-karz kifâyet mikdârı tuhm ü bezâr Trabzon Anbarı'ndan verilmek üzere embar-ı merkûm emînine hıtâben mâliye tarafından emr-i şerîfimle tenbîh ve te'kîd olunmağla, i'lâm-ı hâl içün işbu emr-i şerîfim ısdâr () ve ile ırsâl olunmuşdur. İmdi o makûle hâllerine za'af târî olan re'âyâ gürûhunun zer' ve hars taleb olanlara kendü davarlarıyla nakl etmek ve inşâallâhü te'âlâ mahsûl-i cedîd idrâkinde hâsıl olan mahsûllerinden aldıkları mikdâr mahsûlî gönderüp defter ile Erzurum Anbarı'na teslîm etmek şartıyla karyelerini ve isimlerini tahrîr ve deftere sebt etdirerek Trabzon Anbarı'ndan kifâyet mikdârı tuhm ü bezâr verilmek üzere anbar emînine hıtâben tarafından yedlerine buyruldılar verüp, zirâ'at ve hırâsete tahrîz ve tergîb ve her kese işâ'at ve tefhîm ederek, perîşân-hâl olan fukarâ-yı ra'yyetin tavnî-i bâl ve terfîye-i hâllerine mübâderet ve bi-mennihi te'âlâ kusûr kalan re'âyâyı dahi ucâleten evtân-ı kadîmelerine cem' ve cezmüne dikkat ve üzerlerinden eşkıyâ tâ'ifesinin ve sâ'ir mütegalibe ve cebâbire makûlesinin zulm ve tecâvüzlerini def' ü ref' ve bezl-i miknet ve her hâlde hoş-hâl olup ve refâhiyet ve âsûdelikle zer' ve harse meşgûl olmaları emrine ve memleketin şen ve âbâdân olmasına sarf-ı cidd-i himmet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı M[uharrem] sene 1156

Hâlâ Vidin muhâfızı sadr-ı esbak Vezîr Abdullâh Paşa'ya ve Belgrad muhâfızı Vezîr Pîr Mustafa Paşa'ya Adakal'a muhâfızı () -dâme ikbâluhû-ya ve re'âyâ-yı vakıf olduğu yerlerin kâdîlarına ve zâbitân-ı vakfa hüküm,

İftihârü'l-havâss ve'l-mukarrabîn mu'temedü'l-mülûk ve's-selâtin muhtârü'l-izz ve't-temkîn bi'l-fi'l Der-sa'âdet'im ağası olan el-hâc Beşîr Ağa -dâme uluvvuhû- südde-i sa'âdetime arz gönderüp, hisbeten li-vechillâhi te'âlâ İstanbul'da Ayasofya Câmi'-i Şerîfi civârı ittisâlinde müceddeden taraf-ı hümayûnumdan binâ ve ihyâ olunan Kütübhâne-i hümayûn bî-hemtâ âdet-i âmire evkâfı mukâta'alarından Fethülislâm Mukâta'ası kurâlarında sâkin defterde mukayyed ra'iyet ve ra'iyeti oğullarından ba'zıları kadîmî karyelerin terk ve varup Vidin Kazâsı'nda ve taht-ı hükûmetinizde ba'zı kasaba ve karye ve çiftliklerde tahassun ve a'yân ve zî-kudret kimesnelere istinâden ba'zıları üzerlerine edâsı lâzım gelen rusûm-ı ra'iyetlerin edâda ta'allül ve mücânebet ettiği ve bu hâlet mâl-ı vakfın kesrine ve nizâm-ı mukâta'ânın ihtilâline mü'eddî olduğu inhâ olunmağın, mukâta'a-i mezbûrenin kurâlarında sâkin defterlü ra'iyet ve ra'iyeti oğullarından olup evtân-ı kadîmelerin terk ve âhar kurâ ve kasabât ve çiftlikde müteferrik ve perîşân olan ve a'yân ve mütegalibeye istinâd eden vakf-ı şerîfin re'âyâ ve evlâd-ı re'âyâsı her kangı mahallde bulunur ise bulundukları mahallde ma'rifet-i şer'le ve zâbitân-ı vakf ma'rifetiyle kaldırulup kadîmî karyeleri derûnuna nakl ve iskân olunup “ bizler âhar toprağa re'âyâ olduk” diyü ve âhar bahâne ile bir ferd muhâlefet etdirilmeyüp ve iskânlarına âharden bir kimesne mûmâna'at etmeyüp ve hılâf-ı emr-i âlî harekete ictisâr eder olur ise müdâhâleleri men' ve def' olunup, sâdır olan emr-i âlî mücebi tenfîz ve icrâ olunmak bâbında hükm-i hümayûnum verilmek recâsına ağa-yı müşârun-ileyh arz etmeleriyle, arzları mücebince amel ve hareket olunmak için fermân-ı hümayûnum sâdır ve asl-ı fermânı Haremeyn-i Şerîfeyn muhâsebesine kayd ve hıfz olunup, mücebince emr-i şerîfîm tahrîri bâbında muhâsebe-i mezbûreden memhûr kâ'ime verilmeğın, siz ki müşârun-ileyhümâ ve sâ'ir mûmâ-ileyhimsiz, avkâf-ı şerîf-i hümayûnum re'âyâlarından ve evlâd-ı re'âyâdan evtân-ı kadîmelerin terk edüp taht-ı hükûmet ve kazâlarınıza firâr eder re'âyâ her kangınızın hayt-ı hükûmet ve taht-ı kazâsında bulunursa bulundukları mahallerden ma'rifet-i şer'le ve zâbitân-ı vakıf ma'rifetiyle alâ eyyi-hâl elbette elbette kaldırulup, kadîmî karyeleri derûnuna nakl ve iskân

etdürölüp, “bizler âhar toprağa re‘âyâ olduk” diyü kendülerine muhâlefet ve âhar bahâne ile bir ferd mûmâna‘at etdirilmeyüp ve iskânlarına efrâd-ı akribâdan vechen mine'l-vücûh bir âhar mu‘âraza ve mûmâna‘at eylemeyüp ve hılâf-ı emr-i âlî harekete cesâret eder ise müdâhaleleri men‘-i ekîd ve def‘-i şedîd ile def‘ ü ref‘ olunup, ağa-yı müşârun-ileyhin arzı mûcebince şeref-efzâ-yı sudûr olan işbu fermân-ı âlî-şânımın mazmûn-ı münîfi bi-eyyi vechin kân icrâ ve tenfîz ve her biriniz fevka'l-hadd sa'y-ı vâfirde ve iğmâz ve te‘âmî ve ihmâl ve tevânî misillü ednâ hareket re‘âyâ-yı vakf-ı şerîfde iskânları husûsu mikdâr-ı zerre mevkûf-ı akdde te'hîr olmadan cümleiniz gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı M[uharrem] sene 1156

[141]

464

sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, uğur-ı Dîn ve Devlet-i aliyye'mde senden her vechile gayret ve hamîyyet me'mûl olmakdan nâşî seraskerliğin ve mansıbın müceddeden îkâ ve ihsân-ı hümâyûnum olan hıl'at ve samîr ile hâl ve şânın terfi' ve a'lâ kılınmıştır. Göreyim seni ihâle-i dikkat ve kuvvetin kılınan hıdemât-ı hümâyûnumun rü'yet ve temşiyetiyle bu vecîhle ihtimâm ve dikkat edersin, cümlelerinizi Cenâb-ı Hakkın birliğine vedî'â eyledim. Du'â-yı hayr-ı pâdişâhânem sizinle biledür, diyü unvânına hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn keşîd kılınmıştır.

Anadolu Eyâleti'nde hâlâ Erzurum cânibi seraskeri olan vezîr-i dilîr Ahmed Paşa'ya ve ma'îyyetinde olan mîr-i mîrân-ı kirâma ve Ordu-yı hümâyûnumda Dergâh-ı mu'allâm yeniçeri zâbiti olan () -zîde mecduhû-ya ve umûmen piyâde ve süvâri tavâ'if-i askeriye ağavât ve zâbitânına ve alaybeğlere ve umûmen efrâd-ı askeriyye hüküm ki,

Lutf ve inâyet-i Perverdigâr ile evvel-bâhâr-ı hamîyyet-âsâr takrîb etmekden nâşî bir kaç seneden beru ser-rişte-i ri'âyeti der-dest olan merâsim hazm ve ihtiyâtın bu sene-i amîmetü'l-meymenede evvelkinden ziyâde mürâ'atı muktezâ-yı vakt ü hâlden olup,

bu keyfiyyetin sükkân-ı serhad ve suğûr ve rü'esâ-yı leşker-i izzet-nüşûra i'lân ve ifhâmı müceb-i takvîyet-i havâtır ve mûris-i tumâ'nînet-i asâgîr ve ekâbîr olduğu zâhir ve bâhir olduğuna binâ'en, a'vâm-ı mâziyeden evfer-i asâkir ve mühimmât ve zahâyir ve edevât tertîb ve irsâli ile tetmîm-i rusûm-ı takvîyet ve tekmîl-i kânûn-ı teyakkuz ve basîret husûsu ser-levhâ-i cerîde-i iltizâm ve nasb-ı ayn-ı i'tinâ ve ihtimâm-ı şâhânem olup ve sen ki serasker-i müşârun-ileyhsin, emr-i azîm-i seraskerî ahd-i hamîyyet ve zimmet-i kifâyet ve dikkatine ihâle kılınandan beru sebkât eden müteyakkızâne hareket ve mütebassırâne tarz ve revîyyetin makbûl ve mebrûr ve hıdmetde dirâyet-i mütekayyidin merzî ve meşkûr ve bundan böyle dahi Dîn ü Devlet-i aliyye'ne lâîk ve şân ve şükûh-ı saltanat-ı seniyyeme muvâfık mesâ'î-i cemîletü'l-âsâr vücûda getürmen me'mûl ve muntazar olmağla, avâtıf-ı aliyye-i şâhâne ve avârık-ı cemîle-i pâdişâhânemden şeref-efzâ-yı sudûr olan hatt-ı hümayûn-ı mevhibet-nümûnum mücebince üzerinde olan Anadolu Eyâleti sana îkâ ve tevcîh ve Erzurum seraskerliği kemâ-kân bâzu-yı iktidâr ve emânetinde temekkûn ve takrîr kılınup, vesîle-i uluvv-ı şân ve menziet ve zerî'a-i kemâl-i istiklâl ve miknetin olmak için hasseten hıl'a-ı fâhire-i mülûkânemden semmûr-ı fâyizu's-sürûr duhte bir sevb hıl'at mûrisü'l-behcet-i sultânî esyâf-ı fâtihatü'l-eknâf-ı hidîvânemden bir kabza şemşîr-i adû-tedmir-i hâkânî inâyet ve ihsânım olup, teblîğ ve îkâza me'mûr () ile irsâl ve tesyîr kılınmıştır. İmdi lede'l-vusûl teşrîfât-ı hümayûnumu ba'de'l-istikbâl ve't-takbîl dûş ve miyân-ı himmet ve gayretine zîver ve ta'lîk eyledikten sonra, bundan akdem beyâz üzerine şeref-bahşa-yı sudûr olan hatt-ı hümayûn-ı şefkat-makrûnum mücebince ol havâlîlerin sükkân ve re'âyâlarını vücûh-ı te'addiyâtдан himâyet ve sıyânet ve perâkende olmuşlarını kadîmî yerlerine ve yurdlarına i'âde ve temekkûnüne mübâderet ve sana bu def'a dahi müceddeden ihsân-ı hümayûnum olan istiklâl-i tâmmın muktezâsınca ol câniblerin tanzîm-i kâffe-i umûr ve tensîk-i zavâbit-i cumhûrunda sarf-ı nakdîne-i ihtimâm ve aceze-i kuttân ve zu'afâya ifâza-i zülâl-i emn ü râhat ve erbâb-ı mefsedet ve şekâ'ya dahi izâka-i telh-âbe-i te'dîb ve siyâsetde mukaddemâ fermânım olan zahâ'ir mübâya'ât ve sâ'ir ol taraflarda rü'yet olunacak umûr ve edevâtın tahsîl ve tekmîl ve tertîb ve tanzîmlerinde sarf-ı mâ hasal ve sa'y ve kudret ve bu cânibde gerek Ordu-yı hümayûn'uma ve gerek bi'l-cümle serhadât-ı memâlik-i mahrûseme bâliğan mâ-bâliğ asâkir ve zahâ'ir ve cebehâne ve mühimmât ile i'ânet ve takvîyede bir dakîka fevt olunmayup, her hâlde te'dîye-i

bâzû-yı kudret ve ser-pençe-i saht-gîr ü metânet ve kuvvetinize dâ'ir iktizâ eden tertûb ve tedârikin tesvîye ve tensîki der-dest olduğunu cümleye i'lân ve işâ'at ve ma'îyyetine me'mûr tavâ'if-i askeriyye ve el-yevm Erzurum'da mevcûd yerlû neferât ve ağavât ve zâbitânı ve sâ'ir efrâd-ı asâkir ve âhâd-ı leşker ve be-tahsîs ümerâ-i Kürdistân ve rû'esâ-yı serhad-nişân kullarımın bi'l-cümle tatmîn-i bâl ve tersîm-i nihâl-i âmâllerine bezl-i miknet ederek müste'înen billâhi te'âlâ hulûl-ı ibtidâ-i bahârda sâlifi üzre sahrâ-yı Erzurum'da harb-i evtâd-ı ikâmet ve yerlerine giden eyâlet askerini yanına celb ve cem'îyyet ve hemân mecmû'larını tesvîye ve tanzîme dikkat ve işâ'ate sît-i ittihâd ve muvâfakat ve izhâr-ı dîrîne-i satvet ve celâdet zımında ol havâlîlerde olan serhadât muhâfızlarıyla dâ'imâ muhâbere ve ahvâllerine nezâret ve anların dahi vücûh-ı takvîyetlerine dâir hâlâta i'ânet ve seraskerliğe müterettib olan bi'l-cümle umûr ve husûsları rû'yet ve ihtiyât olunan cânibe havâle-i câsûs-ı basîret ve'l-hâsıl senden me'mûl-ı tab'-ı hümayûn-ı hürevâne ve melhûz-ı hâtır-safâ-i mezâhir-i mülûkânem olduğu vechile ihâle-i uhde-i hamîyyet ve muhavvel-i zimmet-i fütüvvetin kılınan emr-i hatîr-i seraskerî ve hatb-ı cesîm-i gayret-güsterîde mesâ'î-i hamîyyet ve me'ser-i ber-güzîde izhârına ibtidâr ile işlerin tevli'd-i (?) endîşesine ve vakt-i hâlin iktizâsına göre hareket ve isticlâb olunan ahvâl ve âsârı bu tarafa pey der-pey tahrîr ve işâret ve harekât-ı dilîrâne ve etvâr-ı merdâne irâ'etine nisâr-ı nakdîne-i makderet eylesin ve siz ki serasker-i celâdet-eser-i müşârun-ileyhin ma'îyyetine me'mûr mîr-i mîrân-ı kirâm ve ağavât ve zâbitân ve sâ'ir esnâf-i asâkir-i gayret-nişân-i mûmâ-ileyhimsiz, cümledeniz Cenâb-ı Hakk'a vedî'a ve emânet eyledim. Du'â-yı hayr-ı serî'ü'l-te'sîr-i hürevânem sizinle bilebilir. Takvîye ve metânetinize dâ'ir husûsların tekmîl ve temşiyetine bu cânibden fevka'l-hadd cidd ü cehd olunduğu kurb-ı yakîniniz oldukda, göreyim sizi, siz dahi tavnî-i bâl ve temkîn-i pâ-yı sebât-iştimâl ile hıdmet-i me'mûrelerinize kıyâm ve serasker-i müşârun-ileyhin her hâlde emir ve re'yına mütâba'ata ihtimâm ve emrinden hârice ednâ harekete cesâret edenlerin zecr ve ma'îyyetiyle bi'l-ittfâk ikdâm ederek edibâne hareket ve şer'-i mutahhare muvâfakat ve harekât-ı sa'îde ve mesâ'î-i hamîde ibrâzına sarf-ı tâb ü tâkat edüp, hılâfından gâyetü'l-gâye ihtirâz ve ictinâb eylemeniz bâbında fermân-ı âlî sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından olup mahsûsen Der-sa'âdet'imden mübâşir ta'yîn olunan () -dâme mecduhû- ve hâssa silahşörlerinden sâbıkân Sivas vâlisi olan Ali Paşa'yı İstanköy'e nakl ve îsâle mukaddemâ mübâşir ta'yîn olunan İsmail -zîde mecduhû-ya ve () Kazâsı nâ'ibi () -zîde ilmuhû-ya ve kazâ-i mezbûrun voyvoda ve sâ'ir zâbitânına hüküm ki,

Paşa-yı merkûm İstanköy Cezîresi'ne varup ikâmet etmek üzere bundan akdem şeref-sudûr olan fermân-ı âlî-şânımda uğradığı kasabât ve kurâda fukarâ ve zu'afâyâ zulm ve te'addî etmemek ve me'kûlât ve meşrûbât dan ve levâzım-ı sâ'ireden iktizâ edeni satanlardan rızâlarıyla narh-ı çarşı üzere akçeleriyle alup, meccânen zâd ve zâhîre ve bir ferdden bir akçe ve bir habbe almamak husûsları tenbîh ve te'kîd olunmuşiken, merkûmun habîs ve cibilliyeti cevır ü zulme mâil olduğundan Sivas'dan hareket ve iskele-i şehre gelinceye dek nüzûl ettiği kasabât ve kurâda me'kûlât ve meşrûbât ve sâ'ir levâzımlarının cümlesini meccânen neferâta tahmîl ve kethüdâsı ile kapucılar kethüdâsı dahi avâ'id nâmıyile fukarânın nîce akçelerin aldıklarından gayrı, paşa-yı merkûmun hazînesine almak üzere aldığı kırk kiseye bâliğ olup, fukarâ-yı ra'ıyyet ve ahâlî-i memlekete eylediği cevır ü zulmü yegân yegân zımnî bi'z-zât sem'-i hümayûnuma gelüp vâsıl olmağla, bu misillü cevır ü te'addîyâta bir dürlü rızâ-yı şâhânem olmayup binâ'en-aleyh cesâret edenlerin te'dîb ve gûşmâlleri zimmet-i hürevâneme lâzım olmakdan nâşî, mahsûsen hamıyyet-pezîr-i sudûr olan hatt-ı hümayûn-ı adâlet-meşhûnum mücebince hılâf-ı merzâ-yı mülûkânem hareket eylediğiçün paşa-yı merkûmun vezâreti ref' ve re'âyâ fukarâsından ahz ve kabz eylediği eşyâ ashâbına istirdâd ve sâ'ir mâlik olduğu emvâl ve eşyâsı taraf-ı mîrîden zabt olunmak mbâbında fermân-ı hümayûnum sâdır olmağın, sen ki kapucı başı mûmâ-ileyhsin, bu husûs içün sen ihtiyâr olup mahsûs mübâşir ta'yîn ve işbu fermân-ı kazâ-ceryânımla irsâl ve tesyîr kılınmışsıdır. İmdi paşa-yı merkûmun vezâreti ref' ve kaydı mahalli terkîn olunmağla, vardığın anda mûmâ-ileyhim ile bi'l-ittifâk paşa-yı merkûmun hazînesinde ve sâ'ir mahallde bulunan nukûd ve eşyâ bi'l-cümle mâ-melekini zabt ü rabt ve bir dürlü mektûm ve mahfî ve bir habbesi metrûk

ve mensî kalmamak üzere havâss-ı etbâ'ından istintâk ve tecessüs ederek, mecmû'-ı mâ-melekini ve kezâlik zimem-i nâsda olan alacağını ma'rifet-i şer'le ber-vech-i müfredât-i defter etdirdikden sonra, re'âyâ fukarâsından ahz ve kabz eylediği eşyâ bâ-hatt-ı hümayûn-ı diyânet-nümûnum üzere ashâbına istirdâd olunmak içüm ânı ve sâ'ir taraf-ı mîrîden zabt ve girifti fermân-ı hümayûnum olan cemî' emvâl ve eşyâsını memhûr defter ile alup ucâleten ve müsâra'aten sen bu cânibe avdet ve lâkin ba'zı gûne iğmâz ve müsâhale hasebiyle paşa-yı merkûmun emvâl ve nukûd ve eşyâsından ve hayvânât ve sâ'ir ism-i mâl itlâk olunur senden ve zimem-i nâsda olan alacağından mektûm ve mahfî bir nesnesi defterden hâric kalmamak ve yâhûd tamâmen zabt ve girift olunmasında tekayyüd olunmamak lâzım gelür ise sonra senin için selâmet ve necât olmayacağını yakînen bilüp, âna göre emr-i me'mûrunun kemâl-i taharî ve dikkat ile icrâsına bezl-i miknet ve sen ki mukaddem ta'yîn olunan hassa silahşörüm mûmâ-ileyhsin, paşa-yı merkûmun nukûd ve eşyâ ve bi'l-cümle mâmelekin bir habbesi geriye mahfî ve metrûk kalmamak üzere zabt ve girift ve bilâ noksan sebt-i defter olunmasına sen dahi bir hoşca nezâret ve iğmâz ve te'âmîden begâyet mübâ'adet ve paşa-yı merkûmun tamâm mâ-meleki zabt olundukdan sonra sen mukaddemâ me'mûr olunduğun üzere kendüsünü alup, İstanköy Cezîresi'ne îsâl ve vusûlünü müş'ir cezîre-i mezbûr nâ'ibinden i'lâm alup, ba'dehû bu cânibe ric'at ve siz ki sâ'ir mûmâ-ileyhimsiz, siz dahi paşa-yı merkûmun cemî'-i mâ-meleki kapucıbaşı mûmâ-ileyh tarafından zabt ve girift olunmasına dikkat ve cümlesi ma'rifetiniz ve ma'rifet-i şer'le defter edüp, mühûr ve imzânız ile mûmzâ ve memhûr defteri ve emvâl ve eşyâyı kapucıbaşı mûmâ-ileyh ile ucâleten bu tarafa irsâl ve keyfiyyeti alâ vukû'ihî i'lâma mezîd-i ihtimâm ve basîret ve bir habbesi defterden hâric kalmayup cümlesinin zabt olunmasına bezl-i miknet velhâsıl bu bâbda muktezâ-yı me'mûriyetinize mugâyir birinizden ednâ kusûr ve tesâhül sudûru mesmû' olur ise hareketiniz bir tarîkle karîn-i afv olunmayup, eşedd-i cezâ ile mücâzât olunacağınız bî-iştibâhdır. Selâmet-i hâliniz size lâzım ise işbu fermân-ı âlî-şânımın mazmûnu bilâ-tereddüd tenfîz ve icrâyâ her biriniz sarf-ı tâb ü tâkat ve zinhâr ve zinhâr sermû hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında ()

Dergâh-ı mu'allâm kapucibaşlarından olup vezâreti ref' olunan Ali Paşa'nın mâ-melekini zabta mübâşir ta'yîn olunan () -dâme mecduhû- ve paşa-yı merkûmı İstanköy Cezîresi'ne nakl ve îsâle mukaddemâ mübâşir ta'yîn olunan hassa silahşörlerinden İsmail -zîde mecduhû- ya hüküm,

Paşa-yı merkûmun kethüdâsı Hüseyin'i sâ'ir ihzârı fermânım olanlar ile ma'an Âsitâne-i sa'âdet'ime ihzâr etmek üzere kapucibaşı me'mûr ve sen ki silahşör mûmâ-ileyhsin, sen dahi paşa-yı merkûmı İstanköy Cezîresi'ne götürmeğe ta'yîn olunmuşidın. Lâkin kethüdâ-yı merkûmun bu hılalde ucâleten Der-sa'âdet'ime ihzâr ve îsâli lâzım gelmekden nâşî, paşa-yı merkûmı İstanköy Cezîresi'ne götürmek üzere Dergâh-ı mu'allâm gediklülerinden () -zîde mecduhû- müceddeden mübâşir ta'yîn olunmağla, sen ki silahşör-i mûmâ-ileyhsin, kethüdâ-yı mezbûr Hüseyin'i sen alup kemâl-i acele ve şitâb ile bir an akdem Âsitâne-i sa'âdet'ime ihzâr ve îsâl eylemen fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde fermânım olduğu üzere sen paşa-yı merkûmun kethüdâsı Hüseyin'i alup bir an akdem ve bir sâ'at mukaddem ucâleten ve müsâra'aten Âsitâne-i sa'âdet'ime ihzâr ve îsâl eyleyüp ve sen ki kapucı başı mûmâ-ileyhsin, sen dahi me'mûr olduğun sâ'ir eşyâları fermân olduğu üzere tekmîle dikkat ve ihtimâm ve hılâfından ittikâ-i tâm eylemen bâbında ()

Fî evâsıt-ı M[uharrem] sene [1]156

[143]

İskândan afv ve evtân-ı kadîmelerinde ikâmet eylemeleriçün emr-i şerîf yazılmışdır.

Evâ'il-i Ş[a'bân] sene [1]156

Haleb vâlisine ve Adana vâlisine ve İfrâz ve Zülkâdriye hâssı voyvodası Süleyman -zîde kadruhû-ya hüküm ki,

İfrâz-ı Zülkadriye Mukâta'ası tevâbi'inden Sakallu Cerîdi Cemâ'ati bundan akdem mahall-i iskânları olan Çukurova ve Kurdkulağı havâlfilerinden kalkup ba'zı ları Hama ve Hums etrâfında sâkin olmuşlariken, tekrâr İfrâz hudûdu dâhilinde tavattun eylediklerinden, mukaddemâ cezâların tertîb olunması evvel fermân olunan Afşar eşkıyâsından bakıyyetü's-süyûf yüzden mütecâviz eşkıyâ içlerinde ihtifâ etmeleriyle, Rişvân-zâde Süleyman Paşa ve sen ki voyvoda-i merkûmsun, ma'rifetinizle tefahhus ve içlerinden ihrâc ve mahall-i iskânlarına nakl olunmaları fermânım olup, lâkin kemâl-i ru'ûnet ve huşûnetlerinden nâşî eşkıyâ-yı merkûmeyi vermediklerinden başka gerek Sis Derbendi ve gerek civârlarında olan kasabât ve kurâyâ tasallut ve ebnâ-yı sebîlin emvâl ve eşyâlarını nehb ü gâret ve nîce fesâdâta cesâret edüp, zâbitlere ve hükkâm-ı şer'a bir vechile itâ'atleri bulunmayup şerr ve mazarratlarından ibâdullâhı sıyânet ve te'mîn ve fukarâ-yı ra'ıyyeti âzâde ve tatmîn için cemâ'at-i mezbûreyi Rakka'ya iskân etdirilmek üzere emr-i şerîfim verilmek recâsına Sis Kazâsı nâ'ibi Mevlânâ Ali Ömerî -zîde ilmuhû- ve sen ki voyvoda-i mûmâ-ileyhsin, başka başka arz ve ahâlîsi mahzar birle istirhâm etmeleriyle, zikr olunan Sakallu Cerîdî Cemâ'ati İfrâz-ı Zülkadriye Mukâta'ası tevâbi'inden olup Çukurova ve Kurdkulağı kurbunda İn Dağı ve Kısıkkaya ve Tatarlık nâm mahallerde sâkin ve Hums'dan Sis'e varınca öşür ve yâhûd bedel-i öşür vermek üzere cemâ'at-i mezkûre icmâl üzere kayd olunduğundan alâ ta'yîn bu tarafda ma'lûm olmadığı Başmuhâsebe kaleminden ihrâc olunmağla, verilegelen mâlların kemâ fî'l-evvel edâ etmeleri şartıyla cemâ'at-i merkûme siz ki vezîrân-ı müşârun ve voyvoda-i mûmâ-ileyhimsiz, ma'rifetiniz ile Rakka'ya iskân olunmaları için emr-i şerîfim tahrîri bâbında bi'l-fi'l Başdefterdârım olan Ali -dâme uluvvuhû- i'lâm etmeğin, mûmâ-ileyhin i'lâmı mücebince amel ve hareket ve hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak için yazılmışdır.

Fî evâ'il-i S[afer] sene [1]156

468

Erzurum cânibi seraskeri ma'ıyyetine me'mûr Dergâh-ı âlî cebecileri üzerine zâbit ta'yîn olunan Mehmed Kethüda'ya hüküm,

Serasker müşârun-ileyhin ma'yyetine me'mûr Dergâh-ı âlî cebecilerinin teksîri lâzım-ı hâlden olmağla, ez-kadîm mevcûd olan sekiz yüz yirmi sekiz nefer bin beş yüze tekmîli için altıyüz yetmiş iki nefer dahi müceddeden tashîh ve bedergâhı fermânım olmağın () irsâl olundu. Vusûlünde zikr olunan altı yüz yetmiş iki neferi Erzurum ve havâlîsinden birer takrîble esâmîleri çalık ve kul oğlu müselleme ve müretteb garîb-i yektâlardan müceddeden tashîh ve bedergâh ve mahalline kayd için defterleri bu tarafa irsâl ve mahalline kayd olunup ibtidâ terekeleri irsâl oluna. Husûs-ı mezbûra dikkat ve ihtimâm edüp ber-mûceb-i emr-i âlî hareket ve hılâfından tevakkî ve mücânebet eylesin, diyü cebecibaşı Abdullâh -dâme mecduhû- tarafından mühürlü mektûb verilmekle, vech-i meşrûh üzre amel oluna, diyü yazılmışdır.

Fî evâ'il-i S[afar] sene [1]156

469

Zikr olunan altı yüz yetmiş iki nefer cebeci henüz tekmîl olmamağla yedi yüz nefer olmak üzre Bolu ve Katamonı ve Ankara ve Kangırı ve Niğde ve Tosya ve Taşköprü ve Arabgîr ve Tokad ve Sivas ve sâ'ir yemîn ve yesârda vâkı' mahallerde tahrîr olunmak üzre tekrâr emr-i şerîf yazılmışdır.

Evâhır-ı Z[i'l-hicce] sene [1]156

Erzurum cânibi seraskeri olan vezîrim Ahmed Paşa -edâmallâhü te'âlâ iclâlehû-nun ma'yyetine me'mûr Dergâh-ı mu'allâm cebecileri üzerlerine zâbit ta'yîn olunan Mehmed Kethüdâ -zîde mecduhû-ya hüküm ki,

Bundan akdem serasker-i müşârun-ileyhin ma'yyetine me'mûr olan sekiz yüz yirmi sekiz neferden mâ-adâ bu def'a altı yüz yetmiş iki nefer dahi nefsi-i Erzurum ve havâlîsinden müceddeden tashîh ve bedergâh ve bin beş yüz nefere tekmîl ve bilâ noksan mevcûd etdirilmesi femânım olmağın () irsâl olundu. İnşâallâhu te'âlâ vusûlünde gerekir ki sâdır olan femân-ı celîlül-şânım mücebince ez-kadîm olan sekiz yüz yirmi sekiz neferden mâ-adâ bu def'a altı yüz yetmiş iki nefer dahi müceddeden tashîh ve bedergâh ve bin beş yüz nefere tekmîl ve zikr olunan bin beş yüz neferin

mevcûd oluklarını müş'ir serasker-i müşârun-ileyh arz ve i'lâm etdirölüp, husûs-ı mezbûra ziyâde dikkat ve ihtimâm eyleyesiz. İyâzen billâhi te'âlâ neferât-ı merkûmenin tekmîlinde tekâsül ve tehâvünün istimâ' olunur ise bir vecîhle cevâba kâdir olunamayup, mu'âteb ve mu'âkab olunacağını muhakkak bilüp, zikr olunan bin beş yüz neferi bilâ noksan tekmîl ve sâdır olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ'ımın mazmûn-ı münîfi ile amel ve hareket ve hılâfından be-gâyet ihtirâz eyleyesiz, diyü bi'l-fi'l Dergâh-ı mu'allâm cebecibaşısı olan el-hâc Abdullah -dâme mecduhû- tarafından mühürlü mektûb verilmekle, vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i S[afer] sene 1156

470

Kars Kal'ası muhâfazasında me'mûr Dergâh-ı mu'allâm cebecileri zâbiti olan Mustafa Kethüdâ'ya hüküm ki,

Kars muhâfazasına me'mûr Dergâh-ı mu'allâm cebecilerinin teksîri ve tevfi'ri lâzıme-i hâlden olmağla ez kadîm mevcûd olan yüz yirmi dört nefer beş yüze tekmîl için üç yüz on altı nefer dahi müceddeden tashîh ve bedergâhı fermânım olmağın () irsâl olundu. İnşâallâhü te'âlâ vusûlünde zikr olunan üç yüz on altı neferi nefsi-i Kars ve havâlîsinde birer takrîb ile esâmîleri çalık ve kul oğlu müselleme ve müretteb garîb-i yektâlardan müceddeden tashîh ve bedergâh ve mahalline kayd için defterlerin bu tarafa irsâl eyleyesin, mahalline kayd olunup ibtidâ terekeleri irsâl olunan husûs-ı mezbûra dikkat ve ihtimâm edüp ber-mûceb-i emr-i âlî amel ve hareket ve hılâfından tevakkî ve mücânebet eyleyesiz, diyü bi'l-fi'l Dergâh-ı mu'allâm cebecibaşısı olan el-hâc Abdullâh -dâme mecduhû- tarafından mühürlü mektûb verilmekle, vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

Fî evâ'il-i S[afer] sene [1]156

Hâlâ Erzurum cânibi seraskeri ma'iyyetine me'mûr Dergâh-ı âlî yeniçerileri üzerlerine başbuğ ve zâbitleri olan sâbıkâ kul kethüdâsı İbrahim -zîde mecduhû- ye hüküm,

Memleket-i Devlet-i aliyye-i ebediyyi'l-istimrâra îsâl-i mazarrat fıkri fesâdıyla kendü hâlinde olmayup tahazzüb ve ictimâ' üzre olan tâ'ife-i liyâmün gezend ve mazarratlardan me'mûn olmak câ'iz olmayup, memâlik-i mahrûse hudûd ve sınıırının sirâyet-i fitne ve işvâ ihtimâlinden sıyâneti akdem-i a'mâl ve akvem-i iştigâlden olmağla, serasker-i müşârun-ileyhin re'y-ı savâb-dîdesi üzre iktizâ eden hıdemât-ı lâzımede kıyâm için Erzurum ordusuna me'mûr olan Dergâh-ı âlî yeniçerileri ortalarında el-yevm mevcûd olan neferâtı ta'dâd ile ba'dehû cümle ortalarda cem'an on altı bin nefere bâliğ oluncaya dek üzerlerine iktizâ eden neferâtı nefsi-i Erzurum'da mevcûd olup ancak bilâ esâmî olanlardan ve ol havâlîlerde vâkı' kazâ ve nevâhîlerde mukîm ve müsâfir esâmîleri çalık yeniçerilerden ve sahîh kul oğullarından tüvânâ ve tâmmü's-silâh cenk ve darbe kâdir neferâtdan orduya me'mûr olan ortalara tashîh ve bedergâh ve bir gün akdem tekmîl ve zikr olunan ortalarda kıyâm etdirilmek için vezâretle Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası olan vezîrim Hasan Paşa tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzre yazılmışdır.

Fî evâ'il-i S[afir] sene [1]156

Samsun sükkânından Abdurrahman ve el-hâc İbrahim -zîde kadruhûmâ-ya hüküm ki, Amasya a'yânından olup nehr-i Tuna sevâhiline nakl olunacak zahâir için Samsun ve Adana ve Giresun İskeleleri'ne anbar emîni nasb ü ta'yîn olunan Osman -zîde mecduhû-nun zikr olunan iskelelere ta'yîn eylediği âdemlerinin ma'iyyetlerinde bulunup, gelen zahâ'ir-i merkûmenin münâsib mahallerde hıfz ve der-anbâr etdirilmesine ve andan dahi nakli fermânım olan mahallere nakl ve tesyîr husûslarında mu'âvenet ve muzâharet eylemeleriçün zikr olunan mahallerin a'yânları dahi me'mûr olmak lâzım gelüp, siz ki mûmâ-ileyhimsiz, siz iş uhdesinden gelür

müteyakkız ve kâr-güzâr olduğunuz mesmû‘ olmağla Samsun İskeleyi'ne gelen zahâ'ir husûsuna ber-vech-i muharrer i'ânet ve muzâharet etmek üzre husûs-ı mezbûra me'mûr ve ta'yîn kılınmışsıdır. İmdi işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde an bâr emîni mûmâ-ileyhin Samsun İskeleyi'ne ta'yîn eylediği âdemlerinin ma'îyyetlerinde bulunup, iskele-i mezbûreye gelen zahâ'irin münâsib mahallerde hıfz ve der-anbâr etdirilmesinde andan dahi nakli fermânım olan mahallere nakl ve tesyîri husûslarına mu'âvenet ve muzâharet ve bezl ve sa'y ve kudret eyleyesiz. Husûs-ı mezbûrun ber-vech-i meşrûh temşiyet ve icrâsı matlûb olup ve sizin bu bâbda me'mûr olduğunuz vechile i'ânet ve muzâharetiniz emr-i lâzım iken şöyle ki, ma'âzallâhi te'âlâ emr-i me'mûriyetinizde tehâvün ve kusûrunuz zuhûru haber alunursa sonra bilâ-emân hakkınızdan gelinmek emr-i mukarrerdir. Âna göre hareket ve ser-mû hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

Fî evâ'il-i S[afer] sene [1]156

473

Bir sûreti

Adana sükkânından Kaşlı Ali ve Mehmed -zîde kadruhû-mâya Adana İskeleyi'ne me'mûriyetleriçün

474

Bir sûreti

Giresun sükkânından Dizdâr-oğlu Hüseyin ve dizdâr olan () -zîde kadruhû-mâya Giresun İskeleyi'ne me'mûriyetleriçün

475

Bi'l-fi'l Deryâ kapudânı olan vezîrim Mustafa Paşa'ya ve Mensûhât ve Suğla ve Kocaili ve Biga ve Gelibolu alaybeğyerine hüküm ki, Eyâlet-i Cezâyirin umûmen zu'amâ ve erbâb-ı tûmârı işbu sene-i amîmetü'l-meymenede Erzurum cânibi seraskeri ma'îyyetine iktizâ eden hıdemâtta mevcûd bulunmak üzre bu def'a me'mûriyetleriçün emr-i şerîfim sâdır olmuşidi. Lâkin

eyâlet-i mezkûre zu'amâ ve erbâb-ı tîmârının ekseri bilâd-ı ba'idede bulunup, vaktiyle seraskeri müşârun-ileyhin ma'iyyetinde bulunamayacakları meczûm olduğu cihetden, sene-i sâbıkada alındığı vech üzre seferden afvları mukâbili iki kat bedeliyeleri tahsîl ve teslîm-i Hazîne-i âmîre'm olunması münâsib-i vâkt-i hâl olmağla, sene-i sâbıkada alındığı vech üzre eyâlet-i merkûme zu'amâ ve erbâb-ı tîmârının iki kat bedeliyeleri akçesi ne mikdâr ise hesâb ve sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, ma'rifetin ve alaybeyleri ma'rifetleriyle tahsîl ve nakden Hazîne-i âmîre'me teslîm olunmak şartıyla afvleriçün tahsîl olunmak fermânım olmağın, şeref-sudûr bulan fermân-ı âlî mücebince Mensûhât aklâmı olan eyâlet-i mezbûrun umûmen zu'amâ ve erbâb-ı tîmârının sene-i sâbıkı mücebince iki bedelleri kırk dört bin yüz altmış altı buçuk guruşa bâliğ olduğu Başmuhâsebe'den hesâb ve defter olup, sâbıkı mücebince hesâb ve defter olunduğu üzre meblağ siz ki vezîr-i müşârun ve alâybeyleri mûmâ-ileyhimsiz, ma'rifetiniz ile tahsîl ve nakden Hazîne-i âmîre'me teslîm olunmak şartıyla bu mukâbeledede cümlesi seferden afv olunmalarıçün Dîvân-ı hümayûn'um tarafından emr-i şerîfim tahrîri bâbında iftihârü'l-ümerâ ve'l-ekâbir bi'l-fi'l Başdefterdâr'ım olan Ali -dâme uluvvuhû- i'lâm etmeğın, i'lâmı mücebince amel olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâ'il-i S[afer] sene [1]156

476

Ber-vech-i arpalık Kengırı Sancağı mutasarrıfı Selîm Paşa -dâmet me'âliyhû-ya ve livâ'-i mezbûrda vâkı' kâdîlara hüküm ki,

Bundan akdem ba'zı umûr-ı mühimme ile Âstâne'den gidüp Erzurum'dan Âsitâne-i sa'âdet'ime avdeteden sadr-ı a'zam tatarlarından Bey tatar ve Murtazâ Paşa tatarlarından Tatar Veli ve top arabacıları çavuşlarından Ahmed Çavuş nâm kimesneleri Kengırı Sancağı'nda Mucura Kazâsı'na tâbi' Ömerlü Karyesi'ne karîb mezâristanda kuttâ'-i tarîk eşkıyâsından Rakka iskânından Karahacılı'da (?) Gürcioğlu Cündî (?) ve Kulak'dan (?) Ali Yiğen ve Çalık Mirzâ Ali ve Arabgir'den Hocalu Suryalu (?) Kara Cum'a ve Ticân Cerîdi Köçeklü ve Hamâlî'dan (?) () nâm şakîler rüfekâlarıyla üzerlerine hücum ve yanlarından bulunan nukûd ve eşyâların nehb ü gâret eylediklerine binâ'en eşkıyâ-yı mezkûre tefahhus ve alâ eyyi-hâl ahz ve eşyâ-yı

menhûbeleri tahsîl ve zuhûra [145] getürülmez ise zecren tahsîl olunmak için sâdır olan emr-i şerîfim muktezâsınca livâ'-i mezbûr mutasarrıfı mûmâ-ileyhden kethüdân eşkıyâ-yı mezbûrları ta'kîb eyledikde, eşkıyâ-yı mezkûre Çorum Sancağı'nda İskilip Ayağı nâm mahallde sâkin Ekrâd ve Türkmân aralarına varup ihtifâ ve ol havâlî Haremeyn re'âyâsına olduğundan kethüdân üzerlerine varamayup ve ulağ-ı merkûmların harcları sürücülerin bâr-gîrlerinde olup harclarıyla kendülerinin râkib oldukları bâr-gîrlerinin heybeleri sürücülerıyla ma'an halâs ve ancak yanlarından bulunan nukûd ve eşyâları gâret olunduğu ve yedlerinden olan deferleri tashîha muhtâc olduğu bu def'a tarafından ve Kengiri kâdîsından gelen kağıdlarda tahrîr olunmuşdur. Herkes havza-i hükûmetini mazarrat-ı eşkıyâdan hırâset ve haram-zâde ve kuttâ' zuhûrunda üzerlerine varup, âharın hudûduna girerler ise dahi mücerred hudûdumuzu tecâvüz etmişdir diyü ardlarından erilmeyüp, duhûl eyledikleri mahallin hükkâm ve zâbitânı ile haberleşerek ahz ve şer'le cezâların tertîb ve kimin havza-i hükûmetinde eşkıyâdan bir ferde zarar ve hasâret isâbet ederse vâkı' olan zarar sancak mutasarrıfına ve livâ'-i kazânın zâbitân ve a'yânından zecren lehûm tazmîn etdirilür, diyü mukaddemâ bi'd-defe'ât evâmîr-i şerîfemle cümleye tenbîh ve te'kîd olunmuşken, tekâsülden nâşî havza-i hükûmetinde mugâyir-i nizâm kuttâ'-i tarîk eşkıyâsının bu güne gasb-i emvâle cesaretleri ve emvâl-i mağsûbe-i mezkûrenin tamâmen livâ'-i mezkûrenin hükkâm ve zâbitân ve a'yânından tahsîlini iktizâ ve îcâb etmişdir. Ancak rahmeten-li'l-ibâd emvâl-i mağsûbenin tazmîni mutâlibe olunmayup, fekat tazmîni her ne mikdâra bâliğ olursa ânı tashîh olunan defter mûcebince livâ'-i mezbûrda vâkı' cümle kazâlar ahâlîlerine tevzî' ve tahsîl olunmak fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfimde derc ve tasdîr olunan şurût-ı mer'îye-i mezkûre mûcebince ber-mûceb-i defter-i musammem sâlifü'z-zikr üç neferin gasb olunan emvâl ve eşyâları gasb edenlerden hârice çıkarıldığı sûretde ber-mûceb-i defter-i musammem eşyâ-yı mağsûbenin tazmîni alâ eyyi-hâl elbette ve elbette livâ'-i mezbûrda vâkı' olan kazâlara tevzî' ve tazmîn ve tahsîl eyleyüp, özür ve illetden tevakkî ve mücânebet eyleyesiz. Ber-vech-i muharrer işin temşiyet ve itmâmı bi-eyyi-hâl matlûb olmağla, şöyle ki bundan sonra dahi a'zâr-ı zâ'ife ve illet-i vâhiye îrâdıyla imrâr-ı vakt olunduğu meşhûd olmak lâzım gelürse, sen ki mâlikâne mutasarrıf-ı mûmâ-ileyhsin, senin ve sâ'irin eşedd-i itâb ve ıkâba giriftâr olacağı bî-iştibâhdır. Âna göre işin

temşiyet ve itmâmına kemâl-i dikkât ve gayret ve mazmûn-ı emr-i şerîfi infâza bezl-i cehd ü gayret edüp, mikdâr-ı zerre tehâvün ve rehâvet ve ihmâl ve tekâsülden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i S[afer] 1156

477

Ber-vech-i mâlikâne Kengırı Sancağı'na mutasarrıf olan Selîm Paşa'ya hüküm ki, Livâ'-i mezbûrede vâkı' Mucura Kazâsı'na tâbi' Ömerlü Karyesi'ne karîb mezâristanda sadr-ı a'zam tatarlarından Bey tatar ve Murtaza Paşa tatarı Veli ve arabacı çavuşlarından Ahmed Çavuş nâm çavuş kimesneler üzerlerine hücum ândan kuttâ'-i tarîk eşkıyâsının gasb eyledikleri emvâl ve eşyânın zecren tazmîn ve tahsîli husûsiçün başka emr-i şerîfim sâdır olup, lâkin eşkıyâ-yı mezkûrenin esnâ-yı hücumlarında sürücülerinin bâr-gîrlerinde bulunan haracîleriyle merkûmların râkib oldukları bâr-gîrlerden olan heybeler ve sürücüler halâs olduğu bu def'a gelân tahrîrâtında zıkr ü beyân olunmağla, sürücü-i mezbûrı alâ eyyi-hâl bulup ahz ve hurc ve heybelerde olan eşyâyı su'âl ve gereğini ba'de'l-istintâk eşyâ-yı mağsûbe hârice çıkarulup kendülerini habs ve keyfiyyeti bu tarafa i'lâm eylemen fermânın olmağın işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi ber-vech-i muharrer merkûmların sürücülerini ne vechile olursa bulup ele getirüp ahz ve halâs olup kendülerde kalan harclar ve heybelerin eşyâları bir hılâlî zâyî' ve noksan olmamak üzere kendülerden ba'de's-su'âl ve'l-istintâk cümlesi hârice çıkarılup, ma'rifet-i şer'le defter edüp kendülerini ol tarafa habs ve keyfiyetlerin Der-sa'âdet'ime âcilen i'lâm eyleyüp, ihmâl ve tekâsülden hazer ve mübâ'adet etmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i S[afer] sene [1]156

478

Emri gerü gelüp battâlına hıfz olunmuştur.

Bitlis hâkimi () -dâme uluvvuhû-ya hüküm ki,
Yümn ü tevfi̇k-i Bârî ile işbu sene-i amîmetü'l-meymenede li-ecli'l-iḣtiyât serhadât-ı
Îrân'ın sinîn-i mâziyeden ziyâde mühimmât ve'asâkir ve ta'mîrât ve zahâir ile
metânet ve istihkâmlarına kıyâma mübâderet ve husûsen a'zam-ı serhad-i metîn ve
ahkem-i hısn-i hasîn olan Van Kal'ası'nın vücûh-ı takvîyete ve sûret-i istihkâm ve
rasânete cümleden ezîd-i sarf-ı cidd-i himmet olduğuna binâ'en müste'înen billâh
kal'a-i merkûmeye mikdâr-ı kifâye belki fevka'l-gâye asâkir ve zahâir ve edevât ve
mühimmât tertîb ve pey der-pey nakl ü tesyîrine ne vecîhle sâ'y-ı ekîd olduğu sen ki
hâkim-i mûmâ-ileyhsin, bundan akdem tarafına ifâde ve tefhîm olunmuşdu. El-hâletü
hâzihî hulûl-ı ibtidâ-i bahâr takrîbile murâd ve matlûb olan ta'mîr-i kal'a ve tathîr-i
handek ve esbâb-ı metânete dâir iktizâ eden termîmât ve tahrîrâta dahi şurû' ve
mübâşeret olmağla, böyle hengâm-ı ta'mîr ve eyyâm-ı termîmde dâhil-i eyâletde
bulunan hukûmet ve elviye mutasarrıfları aşâ'ir ve kabâ'illeri ricâliyle gelüp, tathîr-i
handek ve termîm-i tabya ve sâ'ir iktizâ eden hıdemâtdan ancak bedenî i'ânet ve
muzâharet eylemek her bir serhadlerde olduğu misillü öteden beru mer'î ve
mukayyed tutulan de'b-i kadîm ve resm-i müstedîm olup, sen eban an-cedd sıdk-ı
fu'âd ve kemâl-i hulûs ü sedâd ile saltanat-ı seniyyemin [146] sadâkatkârlarından
olduğundan gayrı senden müşâhed ve mer'î olan istikâmet ve ihlâs, mûcib-i i'timâd
ve ihtisâs olmağla, ser-best-i kadîmeni kemâ-kân ibkâ ve tecdîd olduğundan başka
zamân-ı hılâfet-unvân-ı şâhâne ve âvân-ı inâyet-nişân-ı pâdişâhânemde âbâ ü
eslâfından efzûn mu'azzez ve mûkerrem ve ber-nevâl-i mülûkâneme mazhariyet ile
benâm-i muhterem olacağın cây-gîr-i zâmîr-i ilhâm-semîr-i hüsrevânem olmağın bu
hıdmet-ı mahmûd-ı i'ânetin temşiyetine sarf-ı kudret ve bezl-i tâb ü tâkat eylemek
içün aşâ'ir ve kabâ'ilin halkı ve işe ve güce kâdir yarar ve tûvânâ ebtâl ricâl ile bi'z-
zât kalkup sahrâ-yı Van'a varup anda darb-ı hıyâm ikâmet ve tathîr-i hendak ve
ta'mîr ve termîm-i tabyalarda ve sâ'r iktizâ eden hıdemât-ı aliyyemden hâlâ Van
beylerbeyisi Seyyid Süleyman Paşa -dâme ikbâluhû-nun re'y ve emrine mütâba'at
etmek üzere müceddeden sahrâ-yı Van'a me'mûr ve ta'yîn kılınmışsızdır. İmdi işbu
emr-i şerîfim () ile vusûlünde bu me'mûriyetinizden maksûd-ı aslî ve merâm ve
matlûb-ı küllî ancak senin bi'n-nefs aşâ'ir ve kabâ'ilin ricâliyle sahrâ-yı Van'da

mevcûd bulunup ta'mîrât-ı merkûmeye kıyâm ve metânet ve istihkâm-ı kal'aya bedenen ihtimâm eylemek irâdesine müsennâ olmak hasebiyle bu bâbda kendin getmeyüp bedel göndermek ve âhar gûne me'mûriyetinden afv ve safh sâflarına teşebbüs olunmak bir vechile merzî olmayup ve bu hâlet mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhe dahi tenbîh ve tefhîm olunduğu karîn-i yakînin oldukda, zinhâr ve zinhâr bedel göndermek ve âhar vechile isti'fâya teşebbüs etmek hâllerini külliyyen ber-taraf edüp, gerek bi'z-zât gitmeden gayrı tarîk ile tahsîl-i rızâ-yı hidîvâneme müteyesir olmayacağını ba'de't-tahkîk der-hâl bi'l-cümle aşâ'ir ve kabâ'ilin halkı ve gü-zîde ve tûvânâ müstevfâ ebtâl ricâl ile kalkup acele sahrâ-yı Van'a varup anda darb-ı evtâd-ı ikâmet ve hendak tathîri ve tabyalar ta'mîri ve sâ'ir metânet ve istihkâm-ı kal'aya dâ'ir iktizâ eden hıdemât ancak bedenen hıdmet ve mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin her hâlde re'y ve tetbîrine muvâfakat ve senden me'mûl-ı hümayûnum olduğu üzre rızâ-yı mülûkâneme muvâfık hıdemât-ı mebrûre ve mesâyi'-i meşkûre vücûda getürmeğe ihtimâm ve dikkat eylesin. Husûs-ı mezbûr ancak sedd-i serîr-i İslâmiyye olan kal'a-i Van gibi kufl-i metîn ve üstüvârın vücûh-ı tahkîm ve rasâneti irâdesine menût bir ma'nâ olup ve senden fekat bedenen hıdmet-i matlûb olmak ciheti ile bu vesîle ile ma'âzallâh-i te'âlâ hâlâ bir dürlü rahne-yâb olduğuna rızâ-yı şerîfim olmamağla sen dahi hakkında sünûh eden re'fet-i seniyye-i hüsvânemi fehm ü iz'ân ederek uğûr-ı Dîn ü Devlet-i aliyye'mde ez-dil ü cân-ı hıdmet vücûda getürmeğe bezl-i tâb ü tûvân eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i S[afir] sene 1156

479

Bu dahi battâlına hıfz olunmuştur.

23 C[emâziye'l-âhır] sene [1]156

Bir sûreti

Hakkâri hâkimine ber-vech-i meşrûh

480

Bu dahi battâlına hıfz olunmuştur.

23 C[emâziye'l-âhır] sene [1]156

Bir sûreti

Eyâlet-i Van'da sâ'ir hükûmet ve elviye mutasarrıflarına ber-vech-ı meşrûh

481

Bu dahi battâlına hıfz olunmuştur.

23 C[emâziye'l-âhır] sene [1]156

Bir sûreti

Van beylerbeyisi mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhe keyfiyyeti ifhâm ve sûret-i ta'mîrât ve sâ'ir iktizâ eden hıdemâtı vech-i münâsib üze re'yiyle istihdâm eylemeleriçün

482

Bu dahi battılına hıfz olunmuştur.

23 C[emâziye'l-âhır] sene [1]156

Hoşab hâkimine hüküm ki,

Bi-mennihî te'âlâ işbu sene-i mübâreke li-ecli'l-ihyât serhadât-ı İrân'ın sinîn-i mâziyeden ziyâde asâkir ve zahâir ile metânet ve takvîyetlerine mübâderet ve husûsan sedd-i serîr olan Van Kal'ası'nın istihkâm ve rasânetinde fevka'l-gâye sa'y ve dikkat olunduğu sen ki hâkim-i mûmâ-ileyhsin mukaddemâ tarafına ifâde ve tefhîm olunmuşıdi. El-hâletü hazihî hulûl-i ibtidâ-yı bahâr takrîbi ile kal'a-i merkûmede hendekleri tathîri ve tabyaları ta'mîri hıdmetlerinde fekat bedenî i'ânet etmek üze Van Eyâleti'nde olan hükûmet ve elviye mutasarrıfları bi'z-zât sahrâ-yı Van'a varmak üze müceddeden me'mûr ve ta'yîn kılınup, ancak hâkimi olduğun Hoşab Kal'ası re's-i hudûd-ı memâlik-i mahrûsemde kilîd ül-kâ-yı Van misillü bir

hısn-ı rasînü'l-erkân ve şâmi hü'l-bünyân olup kal'a-i merkûmenin dahi re'sen muhâfazası muktezî ve sen eban an cedd saltanat-i seniyyemin sadâkatkârlarından olup, bu âna değin sebkât eden hıdmet ve istikâmetin makbûl olup serbest-i kadîmen ibkâ ve tecdîd olunduğundan başka, zaman-ı hılâfet-nişân-ı mülûkânemde nîce nîce mekârim-i yegâne-i şâhânem müstağrak olacağın cây-gîr-i zamîr-i inâyet-semîr-i hüsrevânem olduğu cihetden sen ancak kal'a-i Hoşab'ın muhâfaza ve takvîyet ve istihkâmına dâ'ir hâlâta dikkat-i tâm eylemek fermânım olmağın, bu şartla Van'a me'mûriyetinden afv olunmuşsundur. İmdi işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde muhâfızı olduğun Hoşab Kal'ası'nın emr-i muhâfâzasına gereği gibi kıyâm ve mübâderet ve takvîye ve istihkâmına dâ'ir hâlâta dikkat ve zâtında olan istikâmet lâzımesince dâ'imâ müteyakkızâne hareket ederek ihtiyât olunan taraftan bir an ve bir sâ'at gâfil olmayarak rusûm-ı azm ve ihtiyâta ri'âyet ve Vân beylerbeyisi Süleyman -dâme ikbâluhû- ile bi'l-muhâbere temşiyeti muktezî lâzım gelen işlerin temşiyetine bezl-i miknet ve ser-mû kusûr ve rehâvet ve gafletden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur, buyurdum.

Fî evâ'il-i S[afer] sene [1]156

[147]

483

Erzurum mollasına cevânib-i erba'ada vâkı' olan kuzât ve nüvvâb -zîde fazlühüm-e ve yeniçeri serdârları ve Dergâh-ı âlî topcuları ihtiyârları ve a'yân-i vilâyet ve iş erleri ve ocak tarafından mübâşir ta'yîn olunan () çavuş -zîde kadruhû-ya hüküm, Erzurum cânibi seraskeri Vezîr Ahmed Paşa -edâmallâhü te'âlâ iclâlehû-nun ma'îyyetinde mevcûd yedi yüz nefer Dergâh-ı mu'allâm topcuları bin iki yüz nefere bâliğ ve tekmîl için iktizâ eden beş yüz nefer Dergâh-ı mu'allâm topcuları dahi Erzurum'a ve yemîn ve yesârında vâkı' kurâ ve kasabâtda meks edüp ez-kadîm ocak neferâtından olup, birer takrîb ile esâmîleri çalık neferâtdan ve tüvânâ kul oğullarından ve cenk ve harbe kâdir yektâlardan beş yüz nefer müceddeden tashîh ve bedergâh olunması fermânım olmağın, mübâşir mûmâ-ileyhe her kangınızın taht-ı kazânızda dâhil olursa emr-i şerîfim mücebince kurâ ve kasabâtda ve mecmû'u'n-nâs

olan mahallerde münâdîler nidâ etdürdüp bir gün evvel beş yüz neferi tekmîl ve savb-ı me'mûriyetlerine îsâle ihtimâm eylesesiz ve serasker-i müşârun-ileyh ma'îyyetinde mukîm Dergâh-ı âlî topcuları üzerine ağa vekîli olan altmış birinci cemâ'atin çorbacısı Mehmed -zîde kadruhû- ma'rifetiyle tashîhi fermânım olan beş yüz neferi mübâşiri çavuş mûmâ-ileyh ma'rifetiyle vusûlünde hıdemât-ı hümâyûnumda istihdâm ve tekmîlen vusûlünü müş'ir mahalline kayd olunmak için ale'l-esâmî mumzâ ve mahtûm defterini Âsitâne-i sa'âdet'ime îsâle tekayyüd-i tâm ve sa'y-i ihtimâm eylesesin, diyü Dergâh-ı mu'allâm kapucu başlarından olup, hâlâ topcu başı olan Mustafa -dâme mecduhû- tarafından mühürlü mektûb verilmeklei, vech-i meşrûh üzre amel olunmak için yazılmışdır.

Fî evâ'il-i S[afer] sene 1156

484

Bir sûreti

Kars ve yemîn ve yesârında vâkı' kâdî ve nâ'iblere ve yeniçeri serdârları ve Dergâh-ı mu'allâm topcuları ihtiyârları ve a'yân-ı vilâyet ve iş erleri ve ocak tarafından mübâşir ta'yîn olunan () çavuşa hüküm,

Kars Kal'ası'nda mevcûd olan yedi nefer Dergâh-ı mu'allâm topcularından mâ-adâ yüz nefer dahi Kars ve cevânib-i erba'asında vâkı' kurâ ve kasabâtta meks ve ez-kadîm ocak neferâtından birer takrîb esâmileri çalık yarâr ve tüvânâ neferâtından ve kul oğullarından ve cenk ve harbe kâdir yektâlardan yüz nefer müceddeden tashîh ve bedergâh olmağın, mektûb mûcebince vech-i meşrûh üzre yazılmışdır.

485

Bir sûreti

Van ve yemîn ve yesârında vâkı' kâdî ve nâ'iblere ve yeniçeri serdârı ve a'yân-ı vilâyet ve iş erleri ve ocak tarafından mübâşir ta'yîn olunan () çavuşa hüküm,

Van Kal'ası muhâfazasında mevcûd yüz otuz sekiz nefer Dergâh-ı mu'allâm topcularından mâ-adâ elli nefer dahi müceddeden tashîh ve pedergâh olunmak fermânım olmağın, mektûb mûcebince vech-i meşrûh üzre yazılmışdır.

İzvornik Sancağı'nda vâkı' kādîlara ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,
 Hâlâ İzvornik Sancağı mutasarrıfı İbrahim -dâme ikbâluhû-nun livâ'-i mezbûrda
 vâkı' kazâlarda mu'ayyen olan imdâd-ı hazariyyesinin elli altı senesine mahsûben
 şurût-ı hazariyye üzre tahsîl olunmak fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve ()
 ile irsâl olunmuştur. İmdi ber-minvâl-i meşrûh mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin livâ'-i
 mezbûrda vâkı' kazâlardan mu'ayyen olan imdâd-ı hazariyyesi sene-i mezbûre
 mahsûben şurût-ı hazariyye üzre cem' ve tahsîl ve vakt ü zamânıyla tarafından
 kabzına me'mûr, edâ ve teslîm olunmağa sa'y ve dikkat ve hılâfından tehâşî ve
 mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şân sâdır olmuştur.

Fî evâ'il-i S[afer] sene [1]156

Mektûb mücebince isti'câl olmuştur.

23 Z[i'l-hicce] sene [1]156

Çorum ve Çerkes kādîlarına yeniçeri serdârları ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine
 hüküm,

Erzurum cânibi seraskeri vezîrim Ahmed Paşa -edâmallâhü te'âlâ iclâlehû-nun
 ma'iyyetine bundan akdem me'mûr olan Dergâh-ı mu'allâm top arabacıları
 neferâtları kalîl olup hıdemât-ı hümayûnuma kifâyet etmedükden bu def'a zikr
 olunan kazâlarda ve gerek ol havâlîlerde yemîn ve yesârda vâkı' kasabât ve kurâlarda
 sâkin top arabacılarından atîk esâmîleri çalık ve kul oğullarından ve sâ'ir zahmet
 edenlerden yalnız iki yüz nefer müceddeden ocakları tarafından ta'yîn ve irsâl olunan
 mübâşir () -zîde kadruhû- ma'rifetiyle tahrîr ve tashîh ve bedergâh olunmak
 fermânım olmağın, vusûlünde siz ki kādîlar ve yeniçeri serdârları ve a'yân-ı vilâyet
 ve iş erleri -zîde kadruhüm-süz, sâdır olan emr-i şerîfim mücebince zikr olunan iki
 yüz nefer top arabacıların kazâ-i mezbûrlardan bir gün evvel ve bir sâ'at akdem
 ucâleten tahrîr ve tekmîl ve me'mûr oldukları mahalle râhî olmalarında gereği gibi
 dikkat-i tâm ve sa'y-i ihtimâm birle mücidd-i sâ'î ile eyleyesiz. İyâzen bi'l-İllâhi

te‘âlâ bu vakti sâ‘ir vakte kıyâs etmeyüp, taraf-ı âharden ba‘zı kimesneler “nâm oğlu ve yâhûd hıdmetkârımdır” me‘mûr tahrîrine muhâlefet ve illet îrâdı vâkı‘ olursa bir dürlü cevâz ve ruhsat verilmeyüp isim ve resîmleriyle takviyye-i hükmün için i‘lâm eylesiz ve zikr olunan neferât mahall-i mezkûreleri basîret üzre hareket birle yerlü yerinden bir gün evvel cem‘ ve tekmîl ve mahall-i me‘mûriyetlerine âzim ve râhil ettirmekde dikkat-i tâm ve sa‘y-i ihtimâm eylesiz ve sen ki mübâşir-i mûmâ-ileyhsin, zîkr olunan ol mikdâr neferâtı kazâ-i mezbûrlardan bir gün evvel ve bir sâ‘at akdem tahrîr ve tekmîlen savb-ı me‘mûra âzim olup memhûr defter ve arzların taraf-ı aliyye-i hüsvâneme bir an akdem göndermeğe ihtimâm birle ma‘rifet eylesin, şöyle ki bu husûsda celb-i mâl sevdâsıyla esnâ-yı tarîkde meks edüp, hıdemât-ı aliyyemin ta‘tîl ve te‘hîrine bâ‘is olacak bir dürlü tekâsül ve tehâvünün zuhûr edecek olursa bir dürlü özür ve cevâbın ısgâ olunmayup, eşedd-i azâb ile mu‘âteb olacağınız muhakkak ve mukarrer bilüp, âna göre âkılâne ve mütebassırâne hareket ve me‘mûr olduğunuz hıdemât-ı aliyyemin tekmîline ziyâde dikkat-i tâm eylesiz, diyü hâlâ top arabacılarıbaşı olan al-hâc Hüseyin -zîde mecduhû- tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzre amel olunmak için yazılmışdır.

Fî evâ‘il-i S[afer] sene [1]156

488

Bir sûreti

Bolu ve Gerede kâdîlarına () yine cânib-i Erzurum için iki yüz nefer top arabacılarının müceddeden tashîh ve bedergâh olunmak için mektûb mûcebince

[148]

489

Kars Kal‘ası muhâfazasına Dergâh-ı mu‘allâm cebecileri üzerlerine zâbit olan Mustafa Kethüdâ‘ya hüküm ki,

Bundan akdem Kars Kal‘ası muhâfazasına me‘mûr neferâtın yüz seksen dört neferden mâ-adâ bu def‘a üç yüz on altı nefer dahi nefsi-i Kars ve havâlîsinden

mücedden tashîh ve bedergâh ve beş yüz nefere tekmîl ve bilâ noksan mevcûd etdirilmesi fermânım olmağın, ez-kadîm olan yüz seksen dört neferden mâ-adâ bu def‘a üç yüz on altı nefer dahi mücedden tashîh ve bedergâh ve beşyüz nefere tekmîl ve zikr olunan beş yüz neferde mevcûd olduklarını müş‘ir vâli-i memleket ve taraf-ı şer‘den arz ve i‘lâm etdirdüp, husûs-ı mezbûra ziyâde dikkat ve ihtimâm eyleyesiz. İyâzen billâhi te‘âlâ neferât-ı merkûmenin tekmîline tehâvün ve tekâsül ihtimâli olur ise bir vechile cevâba kâdir olamayup, mu‘âteb olacağını muhakkak bilüp zikr olunan beş yüz neferi bilâ noksan tekmîl ve fermân-ı vâcibü'l-ittibâ‘ımın mazmûn-ı itâ‘at-makrûnuyla amel ve hareket hılâfından hazer ve mücânebet eyleyesiz, diyü - dâme mecduhû- tarafından verilen mühürlü mektûb mücebince fermân âlî-şânım yazılmışdır.

Fî evâsıt-ı S[afir] sene [1]156

490

Haleb ve Adana vâlilerine ve Üzeyir Sancağı'na ve İfrâz-ı Zülkâdr Hâssı voyvodası Süleyman -zîde mecduhû-ya ve Payas ve Sis mütevellîleri ve Bâyezid-oğlu Nu‘man ve Gök Veli-oğlu (?) Yakûb ve Veli Bekir ve Emîn-oğlu İsmail ve Fettâh-oğlu Hasan ve Dîvân-oğlu Abdî ve Sarkındı-oğlu Kozan-zâde Rûşen -zîde kadruhûm-e hüküm ki,

İfrâz-ı Zülkadriye Mukâta‘ası tevâbi‘inden Sakallu Cerîdi Cemâ‘ati bundan akdem mahall-i iskânları olan Çukuroava ve Kurdkulağı havâlîlerinden kalkup ba‘zıları Hama ve Hums etrâfında sâkin olup, ba‘dehû İfrâz hudûdu dâhilinde tavattun eylediklerinde mukaddemâ bâ-fermân-ı âlî cezâları tertûb olunan Afşar eşkıyâsından bakıyyetü’s-süyûf yüzden mütecâviz eşkıyâyı içlerine alup ketm ve ihfâ etmeleriyle emîrül-ümerâ’i’l-kirâm Rişvân-zâde Süleyman Paşa -dâmet me‘âliyhû-ya ve sen ki İfrâz voyvodası mûmâ-ileyhsin, ma‘rifetiniz ile ol makûleleri tefahhus ve içlerinden ihrâc ve mahall-i iskânlarına nakl eylemeleri fermânım olmuşiken, kemâl-i ru‘ûnet ve huşûnetlerinden nâşî eşkıyâ-yı merkûmeyi ele vermediklerinden başka gerek Sis Derbendi ve gerek civârlarında olan kasabât ve kurâyâ tasallut ve ebnâ-yı sebîlin emvâl ve eşyâlarını nehb ü gâret ve nîce fesâdâta cesâret ile zâbitânlarına ve hükâm-ı şer‘a itâ‘at etmeyüp, şerr ve mazarratlarından ıbâdullâhı sıyânet ve te’mîn

ve fukarâ-yı ra'yyeti irâha ve tatmîn için cemâ't-i mezbûre Rakka'ya iskân ettirûlmek üzere emr-i şerîfim verilmek recâsı Sis Kazâsı nâ'ibi ve İfrâz voyvodası mûmâ-ileyh ve başka başka arz ve ahâlîsi mahzar birle istirhâm eylediklerine binâ'en zikr olunan Sakallu Cerîdi Cemâ'ati İfrâz-ı Zülkadriye Mukâta'ası tevâbi'inden olup Çukurova ve Kurdkulağı kurbunda İn Dağı ve Kısık Kaya ve Tarlak (?) nâm mahallerde sâkin ve Hums'dan Sis'e varınca öşür ve yâhud bedel-i öşür vermek üzere cemâ'at-i mezkûre icmâli üzere kayd olunduğundan mâl-ı mu'ayyeni bu tarafda kayd olduğu Başmuhâsebe kaleminden ihrâc olunmağla, verilügelen malların kemâ fîl-evvel edâ eylemek şartıyla cemâ'at-i merkûme siz ki vezîrân-ı müşârun-ileyhümâ ve voyvoda-i mûmâ-ileyhimsiz, ma'rifetiniz ile Rakka'ya iskân olunmalarıçün te'kîdi hâvî Başdefderdâr'ım i'lâmı mücebince egerçi başka emr-i şerîfim sâdır olup, eşkıyâ-yı mezbûre mahall-i iskânlarına gîtmeden nûkûl ile firârları ihtimâlden ba'îd olmayup makarr ve memerrlerinin muhkem sedd ü bend olunmak lâzım-ı hâlden olmağla, siz ki Üzeyir beyi ve Payas ve Sis mütevellîleri ve Bayezid-oğlu ve Gök Veli-oğlu (?) ve Veli Bey ve Emîn-oğlu ve Fettâh-oğlu ve Dîvân-oğlu ve Sarkındı-oğlu Kozan-oğlu mûmâ-ileyhimsiz bi'l-ittifâk şekâ'-ı mezkûrenin makarr ve memerrlerin muhkem sedd ü bend ve vezîrân-ı müşârun-ileyhümâ ve İfrâz Hâssı voyvodası mûmâ-ileyh ma'rifetleriyle mahall-i iskânlarına nakl ve tesyîrlere bezl-i makderet ve i'ânet eylemek üzere Adana vâlisi vezîr-i müşârun-ileyhin ma'yyetine me'mûr ve ta'yîn kılınmışsıdır. İmdi işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde muktezâ-yı me'mûriyetiniz üzere eşkıyâ-yı mezkûrenin bir tarîkle firâr ve eylemeleri gâ'ilesinden masûn olur vechile makarr ve memerrlerin bi'l-ittifâk hareket ederek muhkem sedd ü bend ve müşârun-ileyhümâ taraflarından size tenbîh ve te'kîd olunduğu vecih üzere amel ve hareket ederek itmâm-ı maslahata cümleliz dahi mezîd kûşîş ve ikdâm eyleyüp, mikdâr-ı zerre rehâvet ve ta'sîrden ta'tîl-i maslahatı müceb olur ednâ hareketden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında ()

Fî evâsıt-ı S[after] sene [1]156

Kütahya mütesellimine hüküm,

Bi-mennihî te'âlâ Memâlik-i mahrûse'mden vücûh-ı mezâlim ve te'addîyâtın fukarâ üzerlerinden def' ü ref'ı husûsuna kemâl-ı germiyyet ile kıyâm ve mübaderet olunmağla cümle mezâlimden olan vülâtın de'âvî ve ba'zı husûsât ile havz-i hükûmetlerine ta'yîn eyledikleri mübâşirler keyfiyyetine dahi ahsen vechile mukaddemâ nizâm verilüp, nizâm-ı mezbûrun hulâsası de'âvî-i şer'iyye için vülât (?) ve mütesellimler taraflarından buyruldu ile mübâşir ta'yîn olunmak lâzım geldikde hafîfü'l-me'ûnet bir mübâşir ta'yîn ve mâddesine göre bir neferden nihâyeti beş nefere dek yanına adam koşulup beş neferi tecâvüz etmemek, me'mûr oldukları işin temşiyetine ahâlî i'ânet eylemek ve bundan ziyâde adam ile mübâşir gönderilürse ahâlî taraflarından i'lâm olunmak üzre şart ve tahsîs kılınmakla, bunun hılâfına hareket rızâ-yı hümayûnuma muhâlif olduğu zâhir ve bâhir iken sen ki mütesellim-i mûmâ-ileyhsin, mazmûn-ı emr-i şerîfime mugâyir harekete cesâret ve ba'zı husûs zımnında gönderdikleri mübâşirler mugâyir-i emr-i âlî yüz yirmi ve yüz elli mikdârı levendât ile karye be-karye nüzûl ve fukarâ-yı ra'îyyete hadden birûn zulm ü te'addî eylediklerinden mâ-adâ bayrak ve çavuş akçesi ve dış kirâsı nâmıyla akçelerin ve müceddeden yem ve yiyeceklerin ahz ve me'mûr oldukları mâddeden mâ-adâ nüzûl eyledikleri mahallerde müdde'îleri yoğiken bî-cürm kimesneleri senin oğlun ve kızın ve yâhud akrabân felân işi işlemişler, diyü üzerlerine şerr atup ikişer ve üç yüzer gurusların alup ve ikrâzları olmayanların kendüsini ve kurâsı ahâlîlerini özür (..) ve rencîde eyleyerek zelîl ve sefil ma'îyyetlerinde gezdürüp, bu vechile nîceleri esîr ve ferrâş ve nîceleri helâk ve ekser kurâların ahâlîsi mezbûrların cevrlerine adem-i tahammüllerinden nâşî ()

[149]

Bir sûreti

Hakkâri hâkimi İbrahim -zîde 'ilmuhû-ya

*Hükmün sonu noksandır.

493

Bir sûreti

Hoşab nâm-ı diğeri Mahmûdî mutasarrıfı Zeynel -dâme ikbâluhû-ya

494

Bir sûreti

Zirki Sancağı beyi Mehmed Halef -dâme izzuhû-ya

495

Bir sûreti

Van Eyâleti'nde olan bi'l-cümle hükûmet ve elviye mutasarrıflarına

496

Bir sûreti

Malazgird Sancağı beyi İbrahim - dâme izzuhû-ya

497

Bir sûreti

Bayezid Sancağı mutasarrıfı Mahmûd Paşa -dâmet meâliyahû-ya

498

Bir sûreti

Eleşkird Sancağı beyi ber-vech-i yurdluk ve ocaklık Abdülfettâh Bey'e

499

Bir sûreti

Erzurum Eyâleti'nde vâkı' hükûmet ve elviye mutasarrıflarına

500

Bir sûreti

Hazzo hâkimi Nûşîrevân -dâme uluvvuhû-ya

501

Bir sûreti

Cezîre hâkimi Mansûr -dâme uluvvuhû-ya

502

Bir sûreti

Eğil hâkimi Kâsım -dâme uluvvuhû-ya

503

Bir sûreti

Palu hâkimi Seyfullâh -dâme uluvvuhû-ya

504

Bir sûreti

Gence mutasarrıfı Mehmed -dâme ikbâluhû-ya

505

Bir sûreti

Tercîl hâkimi Haydâr -dâme uluvvuhû-ya

506

Bir sûreti

Çermik Sancağı mutasarrıfı Mehmed Bey -zîde uluvvuhû-ya

507

Bir sûreti

Diyârbekir Eyâleti'nde vâkı‘ umûmen hükûmet ve elviye mutasarrıflarına

508

İlgın kâdîsına ve kazâ-i mezbûr voyvodası Abdurrahman -zîde kadruhû-ya hüküm ki,

Sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyh Feyzullâh -zîde fazluhû-sun, südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp, Ilgın Kazâsı'nda sâkin ulemâ ve sulehâ ve e'imme ve hutebâ ve sâdât-ı kirâm ve re'âyâ ve berâyâ meclis-i şer'a varup, zümre-i eşkıyâdan Humbaracı Ahmed nâm Deli Baş iki yüz süvârî levendât haşerâtıyla kazâlarına duhûl ve karye be-karye konup be-her karyeden seksener ve yüzer gurusların ahz ve kasabalarından dahi bin gurus ahz ve anlara kâni' olmayup, (..) şâniçün ederüz, sevdâsıyla muhâsarada iken bir taraftan yüz elli mikdârı süvârî levendât haşerâtıyla Delibaş nâmlı ağa demekle ma'rûf kimesne zuhûr ve kazâları kurâsından Teke ve Mahmûdhisârı ve Saruşeyh karyelerine nüzûl ve sâlifü'z-zıkr karyelerden ve sâ'ir karyeden karye be-karye konup ve ba'dehû bu esnâda Tokadlı Hasan nâmında bölükbaşı yetmiş seksen süvârî ile bi'l-âhare kazâlarının bir tarafından duhûl ve cümlesi ma'an yek-dil ve Mahmûdhisârı ve Teke ve Saruşeyh ve Nevruz (?) Karyesi'nden ve sâ'ir karyelerden fi'l-i şenî' kasdiyle evlere yürünüp ve nîce ehl-i Müslimînin ırzların hetk ve emvâl ve erzâkların nehb ve gâret ve nîce etfâl-i Müslimînin ırzlarına ta'arruz edüp, bi'l-cümle kurâların perâkende ve perîşân ve civârlarında olan Turgud ve (..) ve Ulus Kazâlarını dahi perâkende ve perîşân ve umûr-ı mühimme olan menâzil için yalnız bir kasabaları kalmağla, vech-i meşrûh üzre olan şakîlerin ukûbât-ı meşrû'adan hakklarında lâzım gelen icrâ ve bundan böyle kazâları dâhilinde zuhûr eden başıboş levendât ve sâ'ir şekâvet-pîşeleri kazâlarından ihrâc ve fî mâ-ba'd kazâlarının etrâf-ı erba'asını hıfz ü hırâset için sen ki voyvoda-i mûmâ-ileyhsin, sana hıtâben emr-i âlî recâsına “ ahvâlîmizi Der-i Devlet-medâra arz ve i'lâm ederüz” diyü ilca' ve iltimâs ve hâli minvâl-i meşrûh üzre olduğuna sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin, sen dahi ilmin muhît olmağla, ol bâbda terâfu'-ı hâli bi'l-iltimâs arz etmekle vech-i meşrûh üzre amel ve hareket edüp hılâfına rızâ ve cevâz göstermemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı S[afer] sene [1]156

Konya nâ'ibine ve Konya mütesellimine vilâyet-i Karaman'da vâkı' a'yân-ı vilâyete ve vezîr zâbitlerine hüküm ki,

Sen ki nâ'ib-i mûmâ-ileyh Mevlânâ Abdullâh -zîde ilmuhû-sun, südde-i sa'âdetime mektûb gönderüp, medîne-i Konya'da vâkı' ulemâ ve a'yân ve sâ'ir ahâlî meclis-i şer'a varup, bir kaç seneden beru iki yüz mikdârı levendât eşkıyâsıyla fursat-yâb oldukça eyâlet-i mezkûrede bi-gayr-ı hakk katl-i nüfûs ve nehb-i emvâl ve a'râz-ı ibâdullâhı pâ-y-mâl ve nîce kurânın gurabâ ve ahâlîsinin perîşânlıklarına bâ'is olan Humbaracı Ahmed demekle ma'rûf şakî nüzûl eylediği kurâ ve kasabâtın her birinden cerâyim-i vafîre ahziyle ve cevri ü eziyet ve îsâl-i gadr ve hasâret eyledikten mâ-âda ehl ve ıyâllerine dahi ta'arruz ve bunun emsâli zulm ü te'addîsinin nihâyeti olmadığından sâ'ir başı boş levendat eşkıyâsından dahi şakî-i merkûma teba'iyet ile yevmen fe-yevmen cem'iyetleri mütezâid olmağla, eyyâm-ı sa'âdet-encâmımda hılâf-ı şer' re'âyâ fukarâsına ve bir ferde mıkdar-ı zerre zulm ü te'addî olduğuna kat'an rızâ-yı hümayûnum olmadığına binâ'en eyâlet-i mezbûr ahâlîsine merhameten şakî-i mezbûr Humbaracı Ahmed ve yanında mevcûd erâzil ve sâ'ir başı boş olup ber-minvâl-i tahrîr kurâ ve kasabâta îsâl-i mazarrata tasaddî eden eşkıyâ bulundukları mahallde bi'l-ittifâk ahz ve bilâ-emân ukûbât-ı meşrû'adan haklarında lâzım gelen şer'la icrâ olunması lâzıme-i hâlden olup, sen ki mütesellim-i mûmâ-ileyhsin, bu husûsun uhdesinden gelmeğe kâdir olmanla eyâlet-i Karaman'da vâkı' a'yân ve vezîrlere zâbitânı mûmâ-ileyhim dahi eşkıyâ-yı merkûmenin def' ve ahzlerinde ittifâk ve ittihâd ile sana mu'âvenet ve muzâharetlerine muhtâc idüğünü bi'l-cümle ahâlî-i vilâyet mahzar eyledikleri, sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin, hükm-i hümayûnum verilmek recâsına arz eylediğin ecilden vech-i meşrûh üzre amel olunmak için yazılmışdır.

Fî evâsıt-ı S[afir] sene [1]156

[150]

510

Kavak Ustasına ve Trabzon'da cebecibaşı vekîline hüküm ki,
Bi'l-fi'l cebecibaşı olan el-hâc Abdullâh -dâme mecduhû- mektûb gönderüp, Dergâh-ı mu'allâm cebecilerinden ba'zı ecilden iktizâ edüp, esâmîlerine kayd-ı vaz' ve sefîneler [yırtık] gerek Erzurum ve gerek sâ'ir serhadde irsâl ve îsâl için Kavak tarafına irsâl olunan neferât bir tarîkle firâr ve mahall-i me'mûresine azîmet

etmedikleri [yırtık] muhill-ı nizâm olmağın, fî ma-ba'd bu taraftan memhûr mektûb ile mahbûsen irsâl olunan neferât sen ki usta-i mûmâ-ileyhsin, ma'rifetinle sefîneye vaz' ve âmâde bulunduğ hâlde sefîne hâzır oluncasında mahbûsen meks ve ârâm ve sefîneye vaz' olundukda re'islerinden sened alunup, sefîne re'isleri dahi neferât-ı merkûmı Trabzon'a götürüp teslîm eylediklerini müş'ir sen ki zâbıt-ı mûmâ-ileyhsin, yedine memhûren sened almak bâbında hükm-i hümayûnum verilmek recâsına arz etmeğın, vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâhır-ı S[afer] sene [1]156

511

Anadolu Eyâleti'nde vâkı' kâdîlara hüküm ki, İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Mehmed Emîn -dâme mecduhû- gelüp kapu kethüdâsı olduğu hâlâ Anadolu vâlisi olup Erzurum cânibi seraskeri olan vezîrim Ahmed Paşa -edâmallâhü te'âlâ iclâlehû- tarafından bundan akdem Kütahya Eyâleti'ne Hüseyin Ağa demekle ma'rûf kimesne mütesellim nasb ü ta'yîn olunup, lâkin mezbûrun şâkîleri zuhûr edüp azli iktizâ etmekle, re'âyâ-perver bir mütesellim nasb ve ta'yîn olunmak muktezî olmağın, mücerrebü'l-etvâr sâbıkâ Kıbrıs muhassılı olan Ömer -zîde mecduhû- eyâlet-i mezbûreye mütesellim nâsb ü ta'yîn olunup, bin yüz elli altı senesine mahsûb tahsîli fermânım olan imdâd-ı seferiyyeyi cem' ve tahsîl ve sâ'ir â'idâtı ahz ve kabz ve vezîr-i müşârun-ileyh tarafına edâ ve teslîm eylemek üzre eyâlet-i merkûme mütesellimliği mûmâ-ileyhe zabt ve rabt etdirmek bâbında emr-i şerîfim sudûrunu istid'â etmeğın, vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâhır-ı S[afer] sene 1156

512

Hâlâ Kandiye muhâfızı olan Vezîr Numan Paşa'ya hüküm, İnâyet-bahş-ı sudûr olan hatt-ı hümayûn-ı şevket-makrûnum mücebince avâtuf-ı aliyye-i hüsrevânemden Kandiye Kal'ası muhâfazası şartıyla Eyâlet-i Girid sana tevcîh ve ihsânım olmağla, bir sâ'at evvel mansıbın olan Girid Cezîresi'ne varup muhâfaza-i kal'a ve memlekete kıyâm eylemen lâzıme-i vakt ü hâl olmakdan nâşî,

Donanma-yı hümâyûn'um kalyonlarından () kalyon rükûbun için bu taraftan tahsîs ve ta'yîn ve Selanik İskelesi'ne irsâl ve tesyîr olunmağla, sen dahi mükemmel kapun halkı ve etbâ'ın ile bir sâ'at evvel Selanik'e varup kalyon-ı mezbûr vusûlünde heman süvâr ve Kandiye'ye vusûl ve lühûka müsâra'at ve ibtidâr eylemen fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde ber-vech-i muharrer mükemmel kapun halkı ve etbâ'ınla olduğun mahalliden hareket ve Selanik'e varup bi-avnihi te'âlâ kalyon-ı mezbûr Selanik'e vusûlünde hemân süvâr ve mansıbın olan Girid cânibine bâd-bân-guşâ-yı azîmet kayd-ı şart-ı tevfi-k-i Rabb-i zi'l-celâl ile Kandiye'ye ba'de'l-vusûl muhâfaza-i kal'a ve memlekete kıyâm ve mübâderet ve zâbitân ve muhâfızîn-i kal'a ile hüsn-i mu'âşeret ve fukarâ-yı ra'ıyyeti ve ahâlî-i memleketi vücûh-ı te'addîyâtıdan himâyet ve sıyânet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı S[afir] sene 1156

513

Emri mahalline gitmeyüp battâlında hıfz olunmuşdur.

Hanya kâdîsına hüküm ki,

Avâtıf-ı aliyye-i hürevânemden Hanya Sancağı sâbıkâ Kandiye muhâfızı olan sadr-ı esbak vezîrim el-hâc Mehmed Paşa'ya işbu bin yüz elli altı senesi mâh-ı Saferi'l-muzafferinin yirmi birinci gününde tevcîh ve ihsânım olmağla, müşârun-ileyh Hanya'ya gelinceye dek Hanya Sancağı'nı zabt ve muhâfaza-ı kal'a ve memlekete mübâderet eylemek için tarafından () -zîde mecduhû- mütesellim nasb ü ta'yîn olunmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde müşârun-ileyh varıncaya dek mütesellimlik-i mezbûrî mûmâ-ileyh zabt ü rabt ve tarafına âid ve râci' olanı her ne ise ahz ve kabz etdürüp mütesellimlik umûrına birûnu ta'arruz ve müdâhale etdirmeyüp emr-i şerîfimin mazmûn-ı münîfi ile amel ve hareket ve hılâfından hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım yazılmışdır.

Fî evâsıt-ı S[afir]sene [1]156

Bi'l-fi'l deryâ kapudânı vezîrim Mustafa Paşa'ya hüküm ki,
 Hâlâ Kandiye muhâfızı vezîrim Numan Paşa -edâmallâhü te'âlâ iclâlehü-yı
 Selanik'den alup Kandiye'ye nakl ve sâbıkâ Hanya muhâfızı olup hâlâ İnebahtı
 muhâfızı olan vezîrim Mehmed Paşa -edâmallâhü te'âlâ iclâlehü-yı Hanya'dan alup,
 Selanik'e nakl için Bahr-ı Sefîd'de me'mûr olan kalyonlardan bir kıt'a kalyon ta'yîn
 ve irsâl olunmak için i'lâm olunması bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmağın,
 bundan akdem Girid cânibine me'mûr olunup edâ-yı hıdmeti ile bu esnâda Âsitâne-i
 sa'adetime gelen Küçük Hüseyin Kapudân -zîde kadruhû-nun süvâr olduğu Sayyâd-ı
 Bahrî kalyonu hâzır ve âmâde ve hıdmet-i mezkûreye nasb olunması münâsib
 olduğunu i'lâm etmekle, i'lâmın mücebince amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-
 şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı S[afir] sene [1]156

[151]

Pîrî Karyesi sâkinlerinden Karacurlı Hacı Osman ve İsmâ'illi Karyesi sâkinlerinden
 karındaşı Ömer -zîde kadruhûmâ-ya hüküm ki,
 Keban ve Ergani Ma'denleri Devlet-i aliyye-i ebediyyü'l-istimrârımın azîm ve cesîm
 îrâdâtından olup, Ergani Ma'deni'nin i'mâli ancak Keban Ma'deni'nden hâsıl olacak
 mürdesenk'e mevkûf olmak hasebiyle Keban Ma'deni'ni i'mâl olunmadığı hâde
 Ergani Ma'deni dahi bi'l-küllîye mu'attal kalacağı zâhir ve âşıkâr olduğundan Keban
 Ma'deni'nin gereği gibi i'mâli mehâmm-ı lâzimü'l-ihtimâmdan olup, i'mâl
 olduğunun cüz'-i a'zamı dahi ancak kömür olmağla, icâb eden bahâlarıyla
 mukademâ merkûme yirmi bin yük kömür nakl ve tarîkleri mazarrat-ı eşkıyâdan
 tathîr ve mürûr ve ubûr eden ma'denciyan ve ebnâ-yı sebîli muhâfaza etmek şartıyla
 Çarsacak voyvodalığı hâlâ Hazîne-i âmire'm nâzırı el-hâc Sa'dullâh -dâme
 mecduhû- tarafından ber-vech-i iltizâm Hacı Mustafa -zîde kadruhû-ya verilüp, bu
 def'a dahi yine fermân-ı âlî-şânımla Çemişkezek voyvodası nasb ü ta'yîn

olunmuşken, tahrîkiniz ile ba'zı erâzil ve eşkıyâ cem'iyet ve mûmâ-ileyh Hacı Mustafa'nın gerek mukâta'a-ı mezbûrı zabt ve rabt ve gerek Âsitâne-i sa'adet'ime verüp Hazîne-i âmire'mde mahfûz olan Başmuhâsebe defterlerinde mukayyed olan huccet-i şer'iyeye mûcebince mûte'ahhid olduğu yirmi bin yük kömürü harf ve nakline mûmâna'at eylediğiniz ihbâr olunmağla, mes'ûl ve mu'âteb olmuşsuzdur. İmdi siz ki mûmâ-ileyhimsiz bu husûsda hâlâ Keban emîni olan Pîr Mehmed -zîde mecduhû- Çarsancak ve Çemişkezek voyvodası olan Hacı Mustafa -zîde kadruhû- nun şekv ve şikâyetleri makbûl-i hümâyûnum olmağla, ma'âzallâhi te'âlâ bir takrîb ile voyvoda-i mûmâ-ileyhin mukâta'a-i mezbûreler zabt ü rabtında ve mûte'ahhid olduğu kömürün nakline zerre mikdârı mûmâna'at eder zuhûr ve ma'den-i merkûme yirmi bin yük kömürden bir yük kömür noksan nakl olunmak lâzım gelür ise îrâd ideceğiniz a'zâr-ı vâhiyeye bir vechile havâle-i sem'-i kabûl olunmayup, fâyizi me'âdin-i mezkûrlardan ne mikdâr kesr tertîb eder ise bir kaç katı sizden tazmîn ve tahsîl olunduğundan mâ-adâ diyâr-ı âhare nefy ü iclânız ile iktifâ olunmayup, gazab-ı ateşbâr-ı mülûkâneme mazhariyyet birle muhkem hakkınızdan gelineceğin emr-i mukarrer bilüp, âna göre zikr olunan yirmi bin yük kömürün tamâmen ve kâmilten bî-kusûr ma'den-i mezbûre nakli husûsunda ve gerek Çarsancak ve Çemişkezek voyvodalıkları zabt ü rabtında ve gerek mukarr-ı lusûs olan mahalleri mazarrat-ı eşkıyâdan tathîr ve tanzîfe ve her hâlde voyvoda-i mûmâ-ileyhe küllî i'ânet edüp, hılâfından be-gâyet tehâşî ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şân sâdır olmuşdur.

Fî evâhır-ı S[afer] sene [1]156

516

Erzurum Eyâleti'nde vâkı' olan kazâların kâdîlarına ve nevâhî nâ'iblerine ve yeniçeri serdârlarına ve ocak ihtiyâr ve mütekâ'id serdengeçti ağaları ve alemdârları ve a'yân-ı vilâyet ve iş erleri ve kılâ' dizdârlarına hüküm ki,

Memleket-i devlet-i aliyye-i ebediyyü'l-istimrârıma îsâl-i mazarrat fikr-i fâsidiyle kendi hâlinde olmayup tahazzüb ve ictimâ' üzre olan tâife-i fesâdın gûşmâleriyle Memâlik-i mahrûsem hudûd ve sınırlarının sirâyet-i mazarratlarından sıyâneti akdem-i a'mâl ve akvâm-ı iştigâlden olmağla, hâlâ Erzurum cânibi seraskeri

ma'iyyetine me'mûr tavâ'if-i askeriyyenin teksîr ve tevfirî emr-i mühimmeden olduğu ecilden Erzurum Eyâleti'nde vâkı' olan bi'l-cümle kazâ ve nevâhîlerde bulunan bi'l-cümle mütekâ'id serdengecdi ağaları ve mütekâ'id alemdârları ve sâhibü'l-esâmî ve esâmîsi çalık yeniçeri ve cebeci ve topcu ve top arabacılarından ve kul oğullarından bir ferdi gerüye kalmamak şartıyla ale'l-umûm cümlesi evlerinden ve yerlerinden ihrâc ve serdâr ve serdârları bayraklarıyla alâ cenâhi'l-isti'câl varup, serasker ma'iyyetine erişüp Ordu-yı hümayûn'umda zâbitleri ma'rifetiyle ve serdâr bayraklarıyla hıdemât-ı aliyyemde bezl-i makdûr ve uğûr-ı Dîn-i mübîne sarf-ı miknet-i nâ-mahsûr etmeleriçün şeref-bahş-ı sudûr olan emr-i chân-mutâ'ım ile ocağın zâbitânından sürücüler ta'yîn olunup, beş on güne dek varmak üzere olduğundan cümleiniz habîr ve âgâh olup ale't-ta'cîl hâzır ve âmâde olmanız için de'b-i kadîm ve tavr-ı müstedîm üzere ocakdan haberci çavuşu gönderilmesi fermânım olmağın, () çavuş -zîde kadruhû- mübâşir ta'yîn ve irsâl olunup inşâallâhü te'âlâ vusûlünde i'lân ve işâ'at varduğu serdârın bayrağını küşâd ve mütekâ'id ağa ve alemdâr ve bi'l-cümle yeniçeri ve cebeci ve topcu ve top arabacısı ve kul oğulları sürücü varduğu sâ'at yerlerinden çıkmak şartıyla hâzır ve müheyyâ bulunmalarıçün gereği gibi tenbîh ve kasabât ve kurâ ve mecmû'u'n-nâs olan mahallerde münâdîler nidâ etdiresiz ve siz ki serdârlar ve mütekâ'id ağa ve alemdârlarsız, bâlâda tahrîr ve beyân olunduğu üzere ma'iyyet-i seraskerde mevcûd bulunmak üzere ale'l-umûm cümleiniz me'mûr olduğunuz ma'lûmunuz olduğu sâ'at serdârlar bayrakları küşâd ve kazâlanızda bulunan bi'l-cümle neferâtı hâzır ve müheyyâ edüp, ta'yîn olunan sürücü varduğu anda kazâlarınız neferâtını bayrağınız altına alup, bilâ te'hîr evlerinizden ve yerlerinizden çıkup me'mûr olduğunuz mahalle âzim ve râhî olmağa müterakkıb olasız. Bu vakti sâ'ir evkâte kıyâs ile rehâvet üzere hareket üzere hareket edüp bundan sonra sürücü varduğu sâ'atde kalkmayup gerü kalmak sevdâsında olan serdâr ve ağa ve alemdâr ve neferâtdan her kim olur ise olsun ahz ve kal'a-bendi ile iktifâ olunmayup, itâ'at-ı emr-i âlî eylemedikleriçün haklarından lâzım gelen cezâ icrâ olunacağını mukarrer ve muhakkak bilüp, anâ göre basîret ve intibâh üzere hareket ve ale'l-umûm cümleiniz sürücü varmasına müterakkıb olasız ve sen ki mübâşir çavuş -zîde kadruhû-sun, me'mûr olduğun Erzurum Eyâleti'nde olan kazâ ve nevâhîlerden bir kazâyı gerüye komayup yemîn ve yesârıyla cümlesi geşt ü güzâr ederek şeref-sudûr eden emr-i şerîfimi huzûr-ı şer'î'l-a'lâda cümle muvâcehesinde kırâ'at ve

mazmûn-ı münîfinden cümleyi âgâh etmeğe bezl-i kudret edüp emr-i şerîfimi kırâ'at etdüğün kazâların cümlesinden edâ-yı hıdmet eyledüğünü müş'ir i'lâm birle edâ-yı hıdmet eylemeğe mücidd ve sâ'î olup, hılâf-ı emr-i âlî vaz' ve hareketden cümleniz tehâşî ve mücânebet eyleyesiz, diyü bi'l-fi'l Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası olan vezîrim Hasan Paşa -edâmallâhü te'âlâ iclâlehû- tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzre amel olunmak için yazılmışdır.

Fî evâhır-ı S[afer] sene [1]156

517

Bir sûreti

Trabzon Eyâleti'nde vâkı' kazâlarda bulunan bi'l-cümle mütekâ'id serdengeçdi ağaları ve alemdârları ve sâ'ir askerî neferâtı serdârları bayraklarıyla (?) Erzurum seraskeri ma'iyetine varmak üzre ağa mektûbuyla emr-i şerîf yazılmışdır.

518

Bir sûreti

Tokad ve Sivas Eyâleti'nde vâkı' kazâların bi'l-cümle mütekâ'id serdengeçdi ağaları ve alemdârları ve sâ'ir askeri tâ'ifesi Erzurum seraskeri ma'iyetine me'mûr olmak üzre ağa mektûbu mücebince emr-i şerîf yazılmışdır.

[152]

519

Fethüislâm kâdîsına ve Eflak voyvodasına hüküm

Bi-tevfîkihî sübhânehû ve te'âlâ bu def'a Vidin ve Semendire Sancakları'nda vâkı' müceddeden zamîme-i memâlik-i hüsvânem olup, hâlâ Kütübhâne-i hümayûnum evkâfına zamm ve ilhâk olunan Fethüislâm ve İrşova ve Demirkapu ve Tekke ve Prizren Palankaları el-yevm harâb ve hâlî olup vech-i kadîmî üzre i'mâr ve inşâsı ve eyyâm-ı ma'delet-encâmımda etrâf ve eknâfda olan kurâ re'âyâsının ve gerek mürûr ve ubûr eden ibâdullâhın te'mîn-i hâl ve selâmet-i emvâllerine sebep ve râhat ve refâhiyet iken, sükûn ve ikrârlarına bâdî olmağla zikr olunan kal'a palankalarının

i'mâr ve tathîr olunacak sandıkları hafr ve tathîr ve kal'a ve palankaların vakf-ı hümâyûnumda olup, sayd-i mâhî için binâ olunacak şabhâne ve sâ'ir ebniye-i lâzîmenin inşâ ve tecdîdi irâde-i aliyye-i hüsrevânem olup, lâkin ebniye-i merkûme için beş bin aded kazıklık lâzım ve mühimm olmağla, kurb ve civârında vâkı' mukâta'ât-ı mezkûreye nâfi' evkâf-ı hümâyûnum dağlarından kat'ı lâzım gelen vakf-ı şerîf re'âyâsı kat' ve Eflâk Dağları'ndan kat'ı lâzım gelen dahi çırahor ta'bîr olunur re'âyâ kat' ve mahall-i binâyâ nakl ve tesyîr eylemeleri ve sandıklarının hafr ve tathîri ve kerâsitenin kat' ve nakl ve tesyîri hıdmetinden i'mâl ve istihdâm olunup, ve çırahor ta'bîr olunan re'âyâ-yı mezbûre ile Eflak tarafından i'ânet olunmak muktezî olmağın, sen ki mevlânâ-yı mûmînâ-ileyh ve voyvoda-i merkûmsun vech-i meşrûh üzere husûs-ı mezbûrun temşiyet ve icrâsında sa'y ve ihtimâm olunmak bâbında fermân-ı âlî-şân sâdır olmuştur.

Fî evâhır-ı S[afir] sene 1156

520

Rumili vâlisine ve () kâdîsına hüküm ki,
Avlonya Sancağı'nda Premedi ve Depedelen ve Iskarapar Kazâlarıyla Paşa Sancağı'nda vâkı' Kolvine Kazâları'nın eşkıyâları Görice ve Bihişte ve Prespe ve Hurpişte ve Nasliç Kazâları ahâlîlerinin emvâl ve erzâkların nehb ü gâret ve nîce dürlü zulm ü te'addîye cesâretleri her kazâdan arzlar birle mukaddemâ Der-sa'âdetime i'lâm ve iştikâ olundukda, eşkıyâ-yı merkûmûnun haklarından gelinmek için hâlâ Avlonya Sancağı mutasarrıfı Mehmed Paşa me'mûr ve Dergâh-ı mu'allâm gedüklilerinden kıdvetü'l-emâcid ve'l-ekârim el-hâc Ömer -zîde mecduhû- mahsûs mübâşir ta'yîn ve sen ki vezîr-i müşârun ileyhsin, sen dahi tarafından mübâşir ta'yîn etmek üzre sana dahi tevcîh ve tenbîh olunup, ancak mübâşir mûmînâ-ileyh mahalline varmadan evvel Premedi Kazâsı'ndan Temur ve Osman ve (..) ve Şeyhli Muhtâr-oğulları yetmiş seksen mikdârı haydûd eşkıyâsıyla Sarıgöl'de vâkı' Cum'apazarı Kazâsı'na tâbi' Karaban (?) Karyesi'nden Mustafa ve Hızır nâm şakîler ile yek-dil olup karye-i mezbûr sâkinlerinden kendü hâlinde olup öteden beru candâr olan Muhtesib-oğulları (?) Hüseyin ve İbrahim nâm kimesnelerin evlerin basup buldukları emvâl erzâkların nehb ü gâret ve hânelerin ihrâk-ı bi'n-nâr ve iki nefer adam ile iki

nefer hâtunları katl ve kendüleri hezâr zahmet ile halâs olup, bunun emsâli nîce dürlü zulm ve fesâdât etdiklerinden sonra on nefer haydûd eşkıyâsıyla Alasonya Kazâsı'nda mütemekkin Zebdero (?) nâm haydûdun yanına varup ve bir mikdârı dahi Paşa Sancağı'nda vâkı' ba'zı kazâlarda firâr ve bir mikdârı dahi Premedi Kazâsı'na firâr ve Kolvine eşkıyâlarından Solev-oğulları (?) demekle ma'rûf kabîleden Kır-oğlu Zekeriya nâm haydûd dahi yanına tarafına firâr edüp, gerek Paşa Sancağı'nda ve gerek Alasonya ve Tırhala ve Yanya taraflarından firâr eden eşkıyâların haklarından gelinmedikçe bir dürlü icrâ-yı hakk olunmak Arnavud tâ'ifesinin ahvâlleri nizâm bulmak mümkün olmamağla, Paşa Sancağı'nda kazâlarda firâr edenlerden sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, sen ve Alasonya Kazâsı'nda olan Timur ve Refîkları Tırhala mutasarrıfı ve Premedi taraflarından firâr edenleri Avlonya mutasarrıfı ve Yanya taraflarına firâr edenleri Yanya mutasarrıfı mübâşir mûmâ-ileyh ma'rifetiyle ahz ve sâbit olan hukûk-ı ibâd ashâbına istirdâd olunduktan sonra lâzım gelen cezâ-yı sezâları şer'la tertîb olunmak bâbında evâmîr-i aliyyem sudûrunu Kesriye kâdîsı Mevlânâ İbrahim ve Bihlişte kâdîsı Abdullâh ve Görice kâdîsı Hüseyin ve Naslıç nâibi Süleyman Hurpişte nâ'ibi Abdüllatîf -zîde fazlühüm- başka başka bu def'a arzlar birle i'lâm ve zikr olunan eşkıyânın oldukları mahallerde bâlâda tahrîr olunduğu üzre ahz ve cezâları tertîb olursa sâ'ir refîkleri olan eşkıyânın te'dîbleri mümkün olup, lâkin mezkûrlar cenûbda kalmak lâzım gelse sonra murâd eyledikleri kadar eşkıyâ-yı haydûd cem'ına kudretleri olduğu mübâşir mûmâ-ileyh dahi başka kağıdıyla ihbâr ve ifhâm etmekle, iltimâsları üzre iktizâ eden ahkâm-ı şerîfem şeref-yafte-i sudûr olup her kes semtinde bulunanların ahz ve istîsâllerine me'mûr oldukları ecilden sen dahi Paşa Sancağı kazâlarına firâr eden sâlifü'z-zikr ser-eşkıyâların ahz ve tedmîrlerine me'mûr olunmuşsundur. İmdi işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde zikr olunan eşkıyâdan Paşa Sancağı kazâlarına firâr edenleri sırren ve alenen teftîş ve tefahhus ederek, oldukları mahallerde alâ eyyi-hâl elbette ve elbette ahz ve zimmetlerinde sâbit olan hukûk-ı ibâd ashâbına istirdâdından sonra bermuktezâ-yı şer'-i kavîm îcâb ve iktizâ eden cezâ-yı şer'iiyyeleri icrâ ve tertîb ve şerr ve mazarratlarından bilâd ve ubbâdı te'mîn ve tathîr edüp, lâkin şekâvetde alâkaları olmayanlara vechen mine'l-vücûh ta'arruz olunmakdan ve hılâf-ı şer'-i şerîf vaz' ve hareketden gâyetü'l-gâye ihtirâz ve ictinâb olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

521

Bir sûreti

() kâdîsına ve Tırhala Sancağı mütesellimi () -zîde mecduhû-ya Avlonya Kazâsı'nda olan Temur ve refîkleri için ber-vech-i meşrûh

522

Bir sûreti

Avlonya Sancağı mutasarrıfına ve () kâdîsına Piremedi tarafından firâr edenleri ahz ve istîsâl için ber-vech-i muharrer

523

Bir sûreti

Yanya Sancağı mutasarrıfına ve () kâdîsına Yanya taraflarına firâr edenleri ahz ve istîsâl için ber-vech-i muharrer

[153]

524

Gelibolu ve Abari ve Çeribaba ve Eceâbâd ve nefsi İmroz ve Kavak ve cezîre-i İmroz nâ'iblerine ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Kıdvetü'l-ümerâ'i'l-kirâm hâlâ Seddü'l-bahîr muhâfazasında olan Mustafa -dâme ızzuhû- südde-i sa'âdetime arz-ı hâl gönderüp, Gelibolu ve Abari ve Çeribaba ve Eceâbâd ve nefsi İmroz ve Kavak ve cezîre-i İmroz'dan Seddü'l-bahîr muhâfazalarına ta'yîn olunan hazariyyesi işbu bin yüz elli altı senesine mahsûben şurût-ı hazariyye üzere tahsîl ve tarafına edâ ve teslîm olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrını istid'â ve Dîvân-ı hümayûn'umda mahfûz olan ahkâm-ı kuyûdât görüldükde, Seddü'l-bahîr muhâfızlığı elli beş senesi Zi'l-hiccesi guresinde mûmâ-ileyhe verildiği ve zikr olunan kazâlardan Seddü'l-bahîr muhâfızı olanlara ta'yîn olunan hazariyye selefi Hüseyin -dâme ikbâluhû-ya elli dört senesine mahsûben şurût-ı hazariyye üzere senede üç taksît ile tahsîliçün emr-i şerîfim verildiği mukayyed bulunmağın, elli altı

senesine mahsûben şurût-ı hazariyye üzere senede üç taksît ile zikr olunan kazâlardan ta'yîn olunan hazariyyesi tahsîl ve mîr-i mûmâ ileyh tarafına teslîm olunmak bâbında emr-i şerîf tahrîri için bi'l-fi'l Re'îsü'l-küttâbım olan Mehmed Râgıb -dâme mecduhû- i'lâm etmeğin i'lâmı mûcebince amel olunmak için yazılmışdır.

Fî evâhır-ı S[afer] sene [1]155

525

Sâbıkâ Hanya muhâfızı olup hâlâ İnebahtı muhâfızlığı kendüye tevcîh ve ihsânım olan Vezîr Mehmed Paşa'ya hüküm,

Hanya muhâfızlığı bu hılâlde bâ-hatt-ı hümayûn Kandiye muhâfızı sadr-i sâbık vezîrim el-hâc Mehmed Paşa'ya ve Kandiye muhâfızlığı dahi Tırhala Sancağı mutasarrıfı Vezîr Numan Paşa'ya tevcîh olunup müşârun-ileyh Numan Paşa'yı Selanik'den alup Kandiye'ye götürmek üzere Donanma-yı hümayûn'um kalyonlarından bir kıt'a kalyon Selanik İskelesi'ne irsâl ve tesyîr kılınmağla sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, avâtıf-ı aliyye-i mülûkânemden sana dahi bâ-hatt-ı hümayûn İnebahtı Sancağı'yla İnebahtı muhâfızlığı tevcîh ve ihsânım olmağın imdi işbu emr-i şerîfim müste'înen bi'l-İllâhi te'âlâ müşârun-ileyh ile vusûlünde Numan Paşa Kandiye'ye ba'de'l-vusûl Kandiye'den dahi müşârun-ileyh el-hâc Mehmed Paşa Hanya'ya geldikten sonra sen Hanya'dan kalkup zikr olunan kalyona süvâr ve mansıbın olan İnebahtı'ya varup muhâfaza-i kal'a ve memlekete kıyâm ve ibtidâr eylemen bâbında ()

Fî evâhır-ı S[afer]sene [1]156

526

Sâbıkâ İnebahtı muhâfazasında olan İskender Paşa -dâmet me'âliyyehû-ya hüküm, İnebahtı muhâfızlığı bu hılâlde sâbıkâ Hanya muhâfızı olan Vezîr Mehmed Paşa'ya bâ-hatt-ı hümayûn tevcîh olunup, Hanya'dan mansıbına gelmek üzere me'mûr olmağla, işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde müşârun-ileyh İnebahtı'ya gelüp vâsıl oldukdan sonra sen kalkup Mora'ya varup sana bir mansıb tevcîh oluncaya dek

pederin hâlâ Mora muhassılı vezîrim el-hâc Ebûbekir Paşa'nın yanında ikâmet ve devâm-ı ömr ve devletim ed'îyesine müdâvemet eylemek bâbında ()

Fî evâhır-ı S[afer] sene [1]156

527

Silistre alaybeyisi Seyyid Sâlih -zîde kadruhû-ya hüküm,
Zu'amâ ve erbâb-ı tûmâr Devlet-i aliyye'min mu'teber ve mu'tenâ asâkirinden olmalarıyla, anların hâl ve şânlarına ve refâh ve ırâhatlarına dâimen nezâret ve vücûh-ı özür ve hasârdan sıyânet ve Devlet-i aliyye'min ehemmi-i umûrundan olmakdan nâşî, nasb olunan alaybeyleri izhâr-ı adâlet ve bayrağı altında mevcûd bulunan neferâtı ârız-ı zarardan himâyet lâzıme-i zimmetleri iken, sen ki mîralây-ı mûmâ-ileyhsin, neferâtından on üç nefer kimesnelerin bilâ-mûceb sefer niyâbetinden olmak üzre ba'zı ashâb-ı a'râzın hılâf-ı inhâlarıyla etmediklerini arz ve arzına i'tibâren tevcih olundukdan sonra mezbûrların bayrakları altında mevcûd bulunup mağdûr oldukları senedât-i sahîha ile inhâ olduğundan mâ-adâ Kırım hânı tarafından ihbâr ve istid'â olunmağla, keyfiyyet-i mağdûriyetleri yakînen ma'lûm olmak hasebiyle yine ke'l-evvel etmekleri kendülere îkâ ve mukarrer kılınup, berât olunmuşdur. Ancak senin bu misillü hareketinden nâşî muhkem hakkından gelinmek lâzım gelmişken bu def'a seni gafletinden îkâz için inhâ olunup, yalnız ve inzâr ve tehdîd ile iktifâ olunmuşdur. İmdi işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde mimmâ ba'd bunu gibi mevcûd olan neferâtı ba'zı ashâb-ı i'tirâzın inhâlarıyla hılâf-ı inhâ arz edecek olur isen alaybeyliğin ze'âmetin ref'ıyla iktifâ olunmayup, muhkem hakkından gelineceğini muhakkak bilüp, âna göre hakkâniyet üzre hareket ve bir ferde arz ve ta'arruzdan mübâ'adet ve neferâtın ile hüsn-i âmiziş ve ülfet edüp hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemek bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır olmuşdur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı S[afer] sene 1156

528

Marmara nâ'ibine ve voyvodasına hüküm ki,

Makarr-ı hılâfet-i aliyye'mden olan Sadâbâd nâm mevzı' da vâkı' çağlayanların kebîr mermer kâseleri şikest olup, bir mikdâr mermere muhtâc olmağla, Marmara'da kat' olunmuş mevcûd mermerden beş aded kebîr mermer ile bir sefîne memlû mermer-i kebîrin bir an akdem Âsitâne-i sa'âdet'ime nakl olunması fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde ber-vech-i meşrûh Marmara'da kat' olunmuş mevcûd mermerden beş aded kebîr mermer ile bir sefîne memlû mermerlerini bir an akdem ve bir sâ'at mukaddem kemâl-i müsâra'at ile Âsitâne-i sa'âdet'ime nakl ve irsâl eyleyüp, zinhâr ve zinhâr ihmâl ve te'hîrden gâyetü'l-gâye ihtirâz ve ictinâb eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene [1]156

[154]

529

Hâlâ Hanya Kal'ası muhâfazası şartıyla Hanya Sancağı müceddeden kendüye tevcîh ve ihsânım olan sadr-ı esbak vezîrim el-hâc Mehmed Paşa'ya hüküm ki, Sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, şeref-bahş-ı sudûr olan hatt-ı hümayûn-ı mevhibet-makrûnum mücebince Hanya Kal'ası muhâfaza şartıyla Hanya Sancağı işbu bin yüz elli altı senesi mâh-ı Saferü'l-hayrın yirmi birinci gününde sana tevcîh olunmağla, Kandiye Kal'ası muhâfazası şartıyla kendü eyâleti dahi Tırhala Sancağı mutasarrıfı vezîrim Numan Paşa -edâmallâhu te'âlâ iclâlehû-ya tevcîh olunup, lâkin halefin vezîr müşârun-ileyhi Selanik İskelesi'nden alup, Kandiye'ye irsâl ve îsâl etmek üzere Donanma-yı hümayûn'um kalyonlarından bir aded kalyon ta'yîn ve Selanik İskelesi'ne irsâl olunmağla, vezîr-i müşârun-ileyh Kandiye'ye vâsıl oluncaya dek sen yine Kandiye'de meks ve karâr eylemen fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde fermânım olduğu üzere halefin müşârun-ileyh Kandiye'ye vâsıl oluncaya dek sen Kandiye'de kemâ-kân ikâmet ve ba'de'l-vusûl kalkup sen mansıbın olan Hanya'ya azîmet ve Hanya'ya vâsıl olduktan sonra selefin vezîr Mehmed Paşa dahi mansıbı olan İnebahtı'ya gelmek üzere olmağla, bi-mennihî te'âlâ Hanya'ya ba'de'l-vusûl muhâfaza-ı kal'a ve memlekete kıyâm ve ahâlî-i

fukarâyı vücûh-ı mezâlim ve te‘addîyâtдан vıkâyet ve hırâsete ikdâm-ı tâm eylemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı S[afir] sene 1156

530

Hassa bostancıbaşıya hüküm,

Ortaköy'de vâkı‘ câmi‘-i şerîf kurbunda iki sene mukaddem sadr-ı a‘zam-ı sâbık vaktinde zuhûr eden harîkde sâhil-i deryâda olan dört beş bâb sağır Yâhûdî menziller bi'l-küllîye muhterik olup, ashâbı olan Yahûdîler müceddeden binâ etmek murâd eylediklerinde, mevkı‘-ı mezbûr cemâ‘at-i Müslimînin salavât-ı hamse ve salât-ı cum‘a edâ eyledikleri câmi‘-i şerîf ile etfâl-i mü‘minînin kırâ‘at-i Kur‘ân-ı Mecîd eyledikleri mekteblerine ziyâde karîb olduğundan mâ-adâ muhterik olan mahall-i merkûmun İstanbul tarafı vüzerâ-yı ızâm ve ulemâ-yı kirâm ve ricâl-i Devlet-i aliyye yalıları ve bi'l-cümle ehl-i İslâm sâkin oldukları mahaller olup, Yehûd tâ‘ifesinden kat‘an bir ferd olmayup ve üst cânibi dahi câmi‘-i şerîfin binâsı vaktinden beru ehl-i İslâm birer birer mâlik ve sâkin oldukları menâzil olmağla, bi-hikmeti'l-İlâhî te‘âlâ muhterik olmuşiken tekrâren müceddeden mesfûrların Yahûdîhâneleri binâ eylemelerine bir vechile ruhsat ve cevâz gösterilmediğinden bir kaç def‘a arzuhâlleri şakk (?) ve arâzî-i hâlîyeleri diger bahâneler ile ehl-i İslâm'a bey‘ eylemeleriçün tenbîh ve te‘kîd olunmuşiken, bir takrîb ile binâyâ ruhsat üzre mülâhazasıyla bu âna gelince alâ hâlîhâ terk ve bu esnâlarda yine binâyâ izin olmak sevdâsıyla arz-ı hâle cesâret eylemeleriyle, imdi muhterik olan mahall-i mezbûrda fî mâ-ba‘d Yehûd menzîlleri binâ olunmasına cidden müsâ‘ade ve izin ve ruhsat olmadığını mesfûrlara gereği gibi ifâde ve ifhâm ve ber-vech-i muharrer fûruht eylemeleriçün bir hoşca tenbîh ve te‘kîde ihtimâm eyleyüp, eger bundan sonra hılâf-ı emr-i âlî harekete cesâret ederler ise ahz ve haklarında îcâb eden icrâ olunmak için huzûr-ı âsafîye ihzâr eylemek bâbında fermân-ı âlî-şân sâdır olmuştur.

Fî evâ‘il-i Râ [Rebî‘ü'l-evvel] sene [1]156

Rumili vâlisine hüküm ki,

Bundan akdem Moskof diyârından gelür iken Silistre Sancağı'nda Karasu Kazâsı havâlîsinde vâkı' Kulaklar nâm mahallde katl olunan bir nefer Moskof ulağını katl ve yanında olan evrâk ve eşyâsını nehb ü gâret edenler kazâ-i mezbûr sâkinlerinden Fakîr Mustafa ve Tatar Mustafa ve Mustafa'nın yiğeni Ömer ve Odacı Osman nâm dört nefer şakîler olduğu maktûl-ı mesfûrun sürücüsü olup, mahbûsen Âsitâne-i aliyye'ne ihzâr olunan İbrahim nâm kimesne inhâ ve ihbâr ve firâr üzre oldukları takrîr ve iş'âr etmeğin, şakiyyûn-ı merkûmûn alâ vechi't-taharrî tefahhus ve istifsâr olundukları mahallde ahz ve bi-eyyi-vechin-kân ele getirülüp, Âsitâne-i sa'âdet-medârıma ihzâr ve tesyîrleri ziyâde mühimm ve muktezî olmağla, imdi sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin bundan akdem de'âvî-i şer'îyye için vülât taraflarından mübâşir ta'yîni iktizâ etdikde hafffü'l-me'ûnet bir veyâ iki ve yâhud üç ve beş nefer adam ile bir mübâşir ta'yîn ve tesyîr olunmak üzre hüsn-i nizâmı muhtevî sâdır olan emr-i şerîfimde münderic olan şurûta murâ'at ederek, sâlifü'z-zikr dört nefer şakîleri havza-i hükûmetin olan hudûdun dâhilinde alâ vechi'l-ihdimâm teftîş ve tefahhus ve bulundukları mahallde alâ eyyi-hâl ahz ve nehb ü gâret eyledikleri evrâk ve eşyâsıyla ma'an kayd ü bend ile Âsitâne-i sa'âdet'ime ihzâr ve irsâllerine ziyâde ikdâm ve ihtimâm eyleyüp, şurûta mugâyir hareketden ve eşkıyâ-yı mezkûrların teftîş ve ahzlerinde mikdâr-i zerre tehâvün ve ta'sîrden be-gâyet hazer ve mücânebet eylemek bâbında ()

Fî evâ'il-i Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene [1]156

Bir sûreti

Vidin muhâfızı sadr-ı esbak vezîrim Abdullâh Paşa'ya

Bir sûreti

Silistre mütesellimine

534

Hâlâ Kars Kal'ası muhâfazasında yeniçeri zâbiti olan () -zîde mecduhû-ya hüküm ki, Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ortalarından altmış bölüğün bundan akdem Bağdad muhâfazasında vâfî müddet kıyâm eylemelerinden nâşî neferâtından te'addîyâtda alâka celb etmiş ve vâfir neferâtı olup, lâkin ortaları olmadığından muhâfaza-i mezbûrede devâm üzre karâr eylemedikleri ecilden bu esnâda ortalarının Bağdâd'a nakli ile muhâfazasında bir kaç yüz neferâtı cem' ve kıyâm edecekleri Bağdâd vâlisi vezîrim Ahmed Paşa -edâmallâhü te'âlâ iclâlehû- kâ'imesiyle i'lâm ve serhad-ı müteberrikenin tevfir ve teksîr-i asâkir ile techîzât-i kal'a olup, ol vechile orta-i mezkûrun Bağdad'a me'mûriyeti emr-i (..) (..) görölmeğın, yarağı ve kazgânı ve umûmen neferâtı ile bulundukları Kars Kal'ası'ndan ihrâc ve muhâfaza-i mezbûre irsâl ve bir gün akdem tesyîrleriçün ber-mûceb-i emr-i âlî sa'y ve ihtimâm etmek fermânım olmağın () ile irsâl olunmuştur. İnşâallâhü te'âlâ vusûlünde sen ki yeniçeri zâbiti mûmâ-ileyhsin, altmış bölüğün ortasını yarağı ve kazgânı ve umûmen neferâtı ile Kars'dan çıkarup mübâşir ma'rifetiyle bir gün akdem me'mûr oldukları Bağdâd muhâfazasına irsâl ve tesyîr olunmalarına bezl-i mechûd eyleyüp avk ve te'hîrden tevakkî ve mücânebet eyeleyesiz, diyü bi'l-fi'l Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası olan vezîrim Hasan Paşa -edâmallâhü te'âlâ iclâlehû- tarafından mühürlü mektûb verilmekle, vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâ'il-i Râ [Rebî'ül-evvel] sene [1]156

535

Ağa mektûbı mûcebince isti'câli yazılmışdır.

17 Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]156

Amid mollasına Anadolu'nun orta kolunda vâkı' Diyârbekir ve Mar'aş Eyâletleri'nin yemîn ve yesârıyla eyâletlerinde dâhil Harbut ve Malatya ve Çermik ve sâ'ir bi'l-cümle kazâların kâdîları ve nâ'iblerine ve yeniçeri serdârları ve ocak ihtiyârları ve

mütekâ'id serdengeçti ağaları ve alemdârları ve a'yân-ı vilâyet ve iş erleri ve kılâ' dizdârlarına hüküm ki,

Memleket-i Devlet-i aliyye-i ebediyyü'l-istimrârıma îsâl-i mazarrat fikr-i fesâdıyla kendü hâlinde olmayup, tahazzüb ve ictimâ' üzre olan tâ'ife-i âsâmın gûşmalleriyle ve bu esnâda keyd ve mazarratlarından me'mûn olmak câ'iz olmayup, Memâlik-i mahrûsem hudûd ve sınırlarının himâyet ve sıyâneti ile mecd-i kuvvet-i kâhire-i celiyye ve satvet-i bâhire-i saltanat-i seniyyem için tavâ'if-i askeriyenin teksîr ve tevfi'rî emr-i mehâmmdan olduğu ecilden sâlifü'z-zikr eyâletlerde vâkı' kazâ ve nevâhîlerde bulunan bi'l-cümle mütekâ'id serdengeçti yeniçeri ağaları ve mütekâ'id alemdârları ve sâhibü'l-esâmî ve esâmisi çalık yeniçeri ve cebeci ve top arabacılarından ve kul oğullarından ve bir ferdi gerüye kalmamak şartıyla ale'l-umûm cümlesi serdârları bayraklarıyla ihrâc olunmalarıçün hâzır ve âmâde bulunup bundan sonra ocakdan sürücü ta'yîn olunan zâbitân yedleriyle vârid olacak emr-i şerîfimde takdîm ve ta'yîn olunan mahalle alâ cenâhi'l-isti'câl vârup mahall-i mezbûrlarında zâbitleri ma'rifetleriyle serdâr bayraklarıyla hıdemât-ı aliyyemde bezl-i makdûr ve uğûr-ı Dîn-i mübîninde sarf-ı miknet-i nâ-mahsûr eylemeleriçün cümleiniz habîr ve âgâh olup, ucâleten hâzır ve müheyyâ bulunmak üzre de'b-i kadîm ve tavr-i müstedîm üzre ocakdan haberci çavuşlar gönderilmesi fermânım olmağın () çavuş - zîde kadruhû- haberci mübâşir ta'yîn ve irsâl olunup, vusûlünde siz ki mevlânâ-yı mûmînâ-ileyhimsiz, mübâşir-i mezbûr kazâlarınızda dâhil olduğu sâ'at serdâr ile ocak ihityârları ve mütekâ'id serdengeçti ağası ve alemdârların ale'l-fevr meclis-i şer'a da'vet ve minvâl-i meşrûh üzre me'mûriyetlerini cümleye i'lân ve işâ'at ve der-akab serdârın bayrağını küşâd ve mütekâ'ide ve alemdârlar ve bi'l-cümle yeniçeri ve cebeci ve topcu ve top arabacısı ve kul oğulları sürücü varduğu sâ'at yerlerinden çıkmak şartıyla hâzır ve âmâde bulunmalarıçün gereği tenbîh ve kasabât ve kurâ ve mecmû'u'n-nâs olan mahallerde münâdîler nidâ etdiresiz ve siz ki serdârlar ve mütekâ'id ve alemdârlarsız, bâlâda tahrîr ve beyân olunduğu üzre mahall-i mezbûrenizde mevcûd bulunmak üzre ale'l-umûm cümleiniz me'mûr olduğunuz ma'lûmunuz olduğu sâ'at serdârlar bayrakları küşâd ve kazâlarınızda bulunan bi'l-cümle neferâtı hâzır ve müheyyâ edüp ta'yîn olunan sürücü varduğu an kazâlarınız neferâtını yarağınız altına alup bilâ te'hîr evlerinizden ve yerlerinizden çıkup sürücü yediyle vârid olan fermân-i âlî-şânım mücebince me'mûr olduğunuz mahalla âzim ve

râhî olmaya müterakkib olasız. Bu vakti sâ'ir evkâte kıyâs ile rehâvet üzre hareket edüp bundan sonra sürücü varduğu sâ'at kalkmayup gerüye kalmak sevdâsında olan serdârlar ve ağa ve alemdâr ve neferâtdan her kim olursa olsun ahz ve kal'a-bendi ile iktifâ olunmayup, itâ'at-i emr-i âlî eylemedikleri için haklarında lâzım gelen cezâ icrâ olunacağını mukarrer ve muhakkak bilüp, âna göre basîret ve intibâh üzre hareket ve ale'l-umûm cümleliz sürücü varmasına müterakkib ve intizâr birle hâzır ve âmâde bulunasız. Ve sen ki mübâşir-i çavuş -zîde kadruhû-sün, me'mûr olduğun orta kolda vâkı' sâlifü'z-zıkr eyâletlerin yemîn ve yesârıyla kazâlardan bir kazâyı gerüye komayup cümlesini geşt ü güzâr ederek şeref-sudûr olan emr-i şerîf-i âlî-şânımı huzûr-ı şer'-i enverde cümle muvâcehesinde kırâ'et ve mazmûn-ı münîfinden cümleyi âgâh etmeğe bezl-i kudret edüp, emr-i şerîfimi kırâ'et etdirdüğün kazâların cümlesinden edâ-yı hıdmet eyledüğünü müş'ir i'lâm birle edâ-yı hıdmet eylemeğe cidd ü sâ'î olup, hılâf-ı emr-i âlî vaz' ve hareketden cümleliz tehâşî ve mücânebet eyleyesiz, diyü bi'l-fi'l Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası olan vezîrim Hasan Paşa -edâmallâhü te'âlâ iclâlehû- tarafından mühürlü mektûb verilmekle, vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

Fî evâ'il-i Râ [Rebî'ül-evvel] sene 1156

536

Ağa mektûbı mücebince isti'câli yazılmışdır.

17 Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]156

Bir sûreti

Kayseriye kâdîsına ve Anadolu'nun orta kolunda vâkı' Karaman ve Adana Eyâletlerinin yemîn ve yesârlarıyla eyâletlerinde dâhil Konya ve Ilgın ve sâ'ir bi'l-cümle kazâların kâdîları ve nâ'iblerine ve yeniçeri serdârları ve ocak ihtiyârları ve mütekâ'id serdengeçti ağaları ve alemdârları ve a'yân-ı vilâyet ve iş erleri ve kılâ' dizdârlarına vech-i meşrûh üzre

Ağa mektûbu mücebince isti‘câli yazılmışdır.

17 Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]156

Bir sûreti

Haleb kâdîsına ve Anadolu'nun orta kolunda vâkı‘ Haleb ve Rakka Eyâletleri'nin yemîn ve yesârlarıyla eyâletlerinde dâhil Antakya ve Birecik ve Kilis ve Ayıntab ve sâ'ir bi'l-cümle kazâların kâdîları ve nâ'iblerine ve yeniçeri serdârları ve ocak ihtiyârları ve mütekâ'id serdengeçti ağaları ve alemdârları ve a'yân-ı vilâyet ve iş erleri ve kılâ' dizdârlarına vech-i meşrûh üzre

[156]

Kocaili Sancağı mutasarrıfı Mustafa Paşa'ya hüküm ki,

Sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, Erzurum Sancağı seraskeri ma'iyetine varmak üzre bundan akdem emr-i şerîfimle me'mûr olmuşidin. Lâkin Donanma-yı hümayûn'um kalyonlarıçün İznikmid havâlîsinden kat' ve nakl olunacak kerâsitenin nakli ve yollarının tathîri ve tevsî'i ve sâ'ir uhde-i hamîyyetine havâle ve ta'lîk olunan umûr-ı mühimmenin itmâm ve temşiyeti içün bu hılâlde senin mansıbında istikrâr ve ikâmetin muktezî olduğu arz olunduğuna binâ'en mahall-i mezbûre olan me'mûriyetinden afv olunup iltimâs olunduğu üzre mansıbında ikâmet ve zikr olunan husûsların temşiyetine sarf-ı nakdîne-i himmet eylemen fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde mahall-i mezbûre oan me'mûriyetinden afv olunmanla ber-vech-i muharrer mansıbında meks ve ikâmet ve fukarâ-yı ra'iyeti himâyet eyleyüp, gerek Tersâne-i âmireme nakl olunacak kerâsitelerin nakli ve îsâllerinde ve gerek kerâsite gelecek yolların tathîr ve tevsî'lerinde ve sâ'ir uhdene ihâle kılınan umûr ve husûsların te'dîye ve temşiyetlerinde sarf-ı cidd ü cehd eylemen bâbında fermân-ı âlî-şân sâdır olmuşdur, buyurdum ki,

539

Ber-vech-i arpalık Kayseriye Sancağı'na mutasarrıf olan Murtazâ Paşa -dâmet me'âliyhû-ya hüküm ki,

Sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, işbu elli altı senesine mahsûben livâ'-i mezbûrun imdâd-ı seferiyyesi tarafına verilüp, Anadolu'da olan bi'l-cümle elviye mutasarrıfları sefere me'mûr olmak hasebiyle sen dahi Erzurum seraskerinin yanına müceddeden me'mûr ve ta'yîn kılınmışidın. Bu def'a vârid olan kağıdında kapun halkı ile Van'dan hareket ve mâh-ı Saferin on beşinci günü Erzurum'a dâhil olup andan dahi Sivâs semtlerine doğru nehzat ve azîmetini iş'âr ve tahrîr etmişsin. Çün ki Erzurum'dan беру semtlere doğru hareketin vuku' bulmak takrîbi ile tekrâr mukaddemâ olan me'mûriyetine binâ'en Erzurum'a varman müceb-i keder ve zahmet olmağla, Erzurum'a olan me'mûriyetinin sarf ve tahvîl olunup, müceddeden Diyârbekir vâlisi vezîrim Ali Paşa'nın yanına me'mûr ve ta'yîn kılınmışındır. İmdi işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde olduğun mahallden Diyârbekir imâle-i licâm-ı azîmet ve doğru yoldan giderek Diyârbekir'e varup vezîr-i müşârun-ileyhin yanından bulunup re'y ve emrine mütâba'at ve hıdmet-i mebrûre vücûda getürmeğe sarf-ı tâb ü tâkat eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur, buyurdum ki,

540

Belgrad muhâfızı Vezîr Pîr Mustafa Paşa'ya hüküm ki,

Sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, umûr-ı tevcîhâtı bu sene şurûtu üzre tertîb ve tevcîh olunmak şartıyla ahd ve re'yine ihâle kılınan Semendire Sancağı zu'amâ ve erbâb-ı tîmârının vâkı' olan tevcîhâtlarından alınacak tezâkir haracının mikdârı ma'lûm olmak cihetiyle ziyâde mutâlebesiyle zu'amâ ve erbâb-ı tîmâra gadr olunduğu ihbâr ve inhâ olunmuşdur. Tevcîhât-ı mezkûre içün verilecek tezâkir harcı Âsitâne-i sa'âdet'imde karâr-dâde olan harc-ı berevâta kıyâsen ta'yîn-i mekîn ve mikdârı kâbil olmayup, lâkin bu senede olan tevcîhât-ı tezâkirin harcı öteden беру nızâmın bulmuş ve ahz ve i'tâ edenler miyânelerinden mâtde-i ta'arruz mündefi' olmuş mu'ayyen ve

ma'lûm bir keyfiyet olduğundan başka Semendire Sancağı'nın tevcîhâtı mevâddı bu sene şurûtu üzre olmak şart ve ta'yîn kılınmağın, imdi sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, bu sene tarafından tevcîhat için verilen harcı istihbâr edüp, âna kıyâsen fî mâ-ba'd tarafından olan tevcîhât tezâkirinin harcı dahi bu sene olduğu vechile tesvîye ve tanzîmine mübâderet ve ziyâde mutâlebe olunmak üzre harac vukû'ı iktizâ eden mahalle kayd ü bend ve ahz ve i'tâ edenlere keyfiyyeti tenbîh ve işâ'at ile bu husûsa nizâm verilmek için yazılmışdır.

Fî evâ'il-i Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene 1156

541

Belgrad muhâfızı vezîr Pîr Mustafa Paşa'ya hüküm ki, Sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, umûr-ı tevcîhâtı uhde-i emânetine müfevvaz olan Semendre Sancağı'nın mukaddemâ De-sa'âdet'imden olan tevcîhâtından ba'zı ze'âmet ve tîmârlar hılâf-ı semt olanlara verilmekden nâşî zu'amâ ve erbâb-ı tîmârı beylerinde cârî olan resm-i mübâdele kendüler haklarından dahi mürâ'ât olunmak üzre müsâ'ade-i hümayunum erzânî kılınmasını livâ'-i mezbûr zu'amâ ve erbâb-ı tîmârı iltimâs edenlerini el-hakîka keyfiyyet-i mübâdele Memâlik-i mahrûse'mde cârî olan kâ'ideden olup, bunların haklarında dahi kânûn-ı merkûmun ceryânında ye's ve mahzûr mülâhaza olunmağla, fî mâ-ba'd semti ve kazâsı ile etmeklerini birbirlerine mübâdele murâd edenlerin yedlerinde olan senedâtları ahz ve alaybeyi arzıyla mübâdele resmine inzimâma re'y ve ma'rifetinle ruhsat ve cevâz gösterilmemek için yazılmışdır.

Fî evâ'il-i Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene 1156

[157]

542

Yüz elli nefer tüvânâ ve güzîde âdemleriyle Diyârbekir seraskeri ma'iyyetinde olmak üzre afviçün emr-i şerîf yazılup kal'a-bend kayd-şod.

Aydın muhassılı Vezîr Mehmed Paşa'ya ve Saruhan Sancağı mütesellimi el-hâc Mustafa ve Bergama ve Menemen voyvodaları -zîde kadruhûm-e hüküm ki, Mağnisa'ya tâbî' Yurtdağı Nâhiyesi'ne tâbî' Eğri nâm karyede sâkin Sarcalı Himmet şakî kendü hâlinde olmayup kat'-ı tarîk ve katl-i nüfûs ve hetk-i 'ırz âdet-i müstemirresi olup, hevâsına tâbî' yetmiş seksen nefer mikdârı eşkıyâyı başına cem' ve karye-i mezbûre sükkânından Sakızlı-oğlu Halîl demekle ma'rûf kimesneyi bi-gayr-ı hakk katl ve emvâl eşyâsını zabt ve cebren ve kahren zevcesini tezevvüc eyledikten sonra yevmen fe-yevmen yağma ve tuğyânı müzdâd ve bu sene-i mübârekede zevcesi mezbûreyi ve Emlâk Nâhiyesi'ne tâbî' Düvendik-i sagîr nâm karye sükkânından Ali Çavuşı bi-gayr-ı hakk katl ve emvâl eşyâsını zabt ve bunun emsâli ef'âl-i şenî'ayı irtikâb eyledikten mâ-adâ medîne-i Mağnisa'da vâkı' merhûm ve mağfûrun leh Sultan Murâd -tâbe serâhû- evkâfı mukâta'atından Burğaz Mukâta'ası'nı yetmiş seksen nefer eşkıyâ ile basup on iki nefer re'âyâyı ahz ve der-zencîr ve karyesine götürüp içlerinden Arab Beşe-oğlu Mehmed ve İbrahim nâm ra'ıyyet oğulların katl ve bâkî kalan on nefer re'âyâ fukarâsından altı yüz altmış guruh cerîme alup, evkâf-ı mezbûrenin müntefî'-i mukâta'atından olan Burğaz ve Görliye (?) ve Yüzkarye Mukâta'alarını dahi tegallûben zabt etmek üzre tarafından Koca İbrahim ve Kılıcı-oğulları ve Karanı Karyesi'nden Süleyman Ahmed nâm bölükbaşları yirmi beş nefer eşkıyâ ile irsâl ve mukâta'a-i mezkûrenin her birine bölükbaşı nakl eylediğine binâ'en cânib-i vakıfda mensûb subaşılar havflerinden firâr ve meclis-i şer'a varup keyfiyyeti ihbâr etmeleriyle, men' için taraf-ı şer'den mürâsele irsâl olundukda, şakî-i merkûm Sarcalı Himmet yağma ve udvânını izhâr ederek, "mukâta'at-ı merkûme Yurtdağı'nda ve Emlâk Nâhiyeleri'nde olan bi'l-cümle ze'âmet ve tûmâr fukarâsını dahi sayd ederim" diyü dâ'imen itâ'atden hurûcunu iş'âr edüp, bu sebebden ahâlî-i memlekete ve fukarâ-yı ra'ıyyete ızdırâb târî ve bir müddet dahi tedâriki görülmeyüp imhâl olunsa meşgale-i azîmeye mü'eddî olmağla, şakî-i merkûm Sarcalı Himmet ve medîne-i mezbûre ve havâlîsinde vâkı' mu'ayyen ve zahîr olanların şer'an tertîb-i cezâları sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, uhde-i ihtimâmına havâle ve tefvîz ve ma'ıyyetine mûmâ-ileyh Saruhan Sancağı

mütesellimi ve Bergama ve Menenmen voyvodaları ta'yîn olunduğu sûretde eshel vech ile şerr ve mazarratı fukarâ üzerlerinden mündefi' olacağı melhûz olduğunu medîne-i mezbûrenin bâkî ahâlîsi ihbâr ve ifhâm eylediklerin Mağnisa nâ'ibi eş-Şeyh Ali -zîde ilmuhû- ve Mağnisa mütesellimi İbrahim -zîde mecduhû- ile mütesellim-i mûmâ-ileyh ile başka başka i'lâm eyledikleri ecilden husûs-ı mezbûrun vech-i suhûletle temşiyet ve icrâsı sana havâle ta'lîk olunup, ma'îyyetine dahi mûmâ-ileyhim me'mûr ve ta'yîn kılınmışlardır. İmdi işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde şakî-i mezbûrun tarafına bir dürlü ser-rişte vermeyerek hafiyeten husûl-i maslahata kıyâm ve mübâderet ve yanına me'mûr olan mûmâ-ileyhi iktizâsına göre i'mâl ve istihdâm ederek, şakî-i mezbûr Sarcalı Himmet bi-lutfihî te'âlâ ne tarîkle ve ne vechile olursa olsun alâ eyyi-hâl elbette elbette hayyen ve meyyiten ele götürüp hayyen ele girer ise şer'an müstehak olduğu cezâ-yı sezâsını icrâ ve tertîb ve şerr ve fesâdlarından bilâd ve ubbâdı te'mîn ve tathîr ve şekâvetde kendüye mu'în ve refîk olanları dahi kemâl-i dikkat ve taharrî ahz ve muhkem habs edüp, üzerlerine sübût bulan mevâddı tescîl ve huccet-i şer'îyye etdirildikten sonra sûret-i sicilleriyle keyfiyyetlerini Der-sa'âdet'ime i'lâm ve ba'dehû haklarında ne vechile emr-i şerîfim sâdır olursa muktezâsını icrâyâ ihtimâm edüp lâkin bu bâbda mezîd-i ittifâk ve basîret üzre tekayyüd ve taharrî edüp, şekâvetde alâkası olmayan bî-günâhlara vechen-mine'l-vücûh ta'arruz olunmakdan dahi be-gâyet mübâ'adet ve'l-hâsıl maksûd-ı aslî ancak şakî-i mezbûrun şerr ve mazarratı bilâd ve ubbâd üzerlerinden mündefi' olunması idüğünü ba'de'l-mülâhaza temşiyet-i kâre bu vechile bezl-i makderet eyleyesiz ve siz ki vezîr-i müşârun-ileyhin ma'îyyetine me'mûr mûmâ-ileyhimsiz, itmâm-ı kâre me'mûr ve ta'yîn eylediği hıdmete bilâ-tereddüd kıyâm ve husûl-ı maslahata ikdâm-ı tâm edüp re'y ve emrine muhâlif ednâ hareketden be-gâyet ittikâ ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene [1]156

Kapudâne-i hümayûnum kapudânı Süleyman -zîde mecduhû- arz-ı hâl edüp tasarrufunda olan üç direkli sefînesi köhne olmağla Gerdüs nâm mahallde otuz bir zirâ‘ bir kıt‘a üç direkli sefîne inşâsına Gaytan Re’îs nâm zımmîyi tarafından vekîl eyledüğün bildürüp, kazâ-i mezbûrda mahall-i mezkûrda sefîne-i mezkûrenin müceddeden inşâsına kimesne tarafından müdâhale ve mu‘âraza olunmamak bâbında hükm-i hümayûnum recâ ve Dîvân-ı hümayûn’umda mahfûz olan kuyûd-ı ahkâma mürâca‘at olundukda, Bahr-i Sefîd’de Mısır’a işleyen tüccâr sefîneleri rast geldikleri korsan eşkıyasıyla mukâvemete kudret-yâb olup bî-mehâb ru-yı deryâda iyâb ü zihâblarıçün müceddeden ancak kalyon binâ etdürölüp mâ-adâ üç direkli ve şayka ve (..) ve (..) ve sâ’ir bu misillü sefâyîn inşâ olunmamak üzre şurût ve kuyûdı müştemil tenbîh ve te’kîdi şâmil yüz otuz bir târîhinde emr-i şerîf verildiği mukayyed olmağla, sâ’ire sirâyet etmemek üzre inşâsına mûmâna‘at olunmamak içün yazılmışdır.

Fî evâ’il-i Râ [Rebî‘ü’l-evvel] sene [1]156

544

() kâdîsına ve Bolu hâssı voyvodasına hüküm ki,
Kapudâne-i hümayûnum kapudânı Süleyman -zîde mecduhû- arz-ı hâl edüp tasarrufunda olan üç direkli sefînesi köhne olmağla, Gerdus (?) nâm mahallde otuz bir zirâ‘ bir kıt‘a üç direkli sefîne inşâsına Gaytan Re’îs nâm zımmîyi tarafından vekîl eyledüğün bildürüp, kazâ-i mezbûrda mahall-i mezkûrda sefîne-i mezkûrenin müceddeden inşâsına kimesne tarafından müdâhale ve mu‘âraza olunmamak bâbında hükm-i hümayûnum recâ ve Dîvân-ı hümayûn’umda mahfûz olan kuyûd-ı ahkâma mürâca‘at olundukda, Bahr-i Sefîd’de Mısır’a işleyen tüccâr sefîneleri rast geldikleri korsan eşkıyasıyla mukâvemete kudret-yâb olup bî-mehâb ru-yı deryâda iyâb ü zihâblarıçün ancak müceddeden kalyon binâ etdürölüp, mâ-adâ üç direkli ve şayka ve (..) (..) ve sâ’ir bu misillü sefâyîn inşâ olunmamak üzre şurût ve kuyûdı müştemil te’kîdi şâmil yüz otuz târîhinde emr-i şerîf verildiği mukayyed olmağla, sâ’ire sirâyet etmemek üzre inşâsına mûmâna‘at olunmamak içün yazılmışdır.

Fî evâ’il-i Râ [Rebî‘ü’l-evvel] sene [1]156

Tırhala Sancağı mütesellimi () -zîde mecduhû-ya hüküm ki,
 Livâ'-i mezbûr nevâhîlerinden Hâslar Nâhiyesi'nin bekçibaşısı Mağripol nâm haydûd
 fi'l-asl Yanya Sancağı'na tâbi' Krenye Kazâsı'nda olmağla, kazâ-i mezbûr
 muzâfâtından Venice nâm karyede akrabâsından olan Zoran (?) Osman-oğlu Manho
 (?) nâm şakînin hânesin kendüye girizgâh ve penâh ittihâz ve başına kırk elli nefer
 haydûd eşkıyâsını cem' ve Tırhala havâlîsi kurâsına ızrâr ve ziyân kasdında oldukça
 ızdırârları yine getirüp bekçi ederler zu'mıyla bir gece ale'l-gafle olduğu mahallden
 kalkup Tırhala Nevâhisi'nin hudûdu karîb olmağla, kazâ-i mezbûrda vâkı' Yarlı (?)
 nâm karyeyi basup ahz eyledikleri dört nefer re'âyânın ikisinin kulakların kat' ve iki
 neferi esîr-yâb edüp, kendü karyesi olan Venice nâm karyeye nakl ve ba'dehû yine ol
 gecede avdet eylediklerin re'âyâ fukarâsı sâbıkân Tırhala Sancağı mutasarrıfı Vezîr
 Numân Paşa tarafına ihbâr ve iştikâ eylediklerinde, akablarından ayrılmamak üzere
 taraf taraf piyâde ve süvârî âdemler ta'yîn ve memerr ve makarrı olan mahalleri sedd
 ü bend için Yanya mutasarrıfına ve civârda vâkı' kazâların zâbitânına mü'ekked
 buyrulduklar tahrîr olunduğu ve bundan başka bu esnâda Yenişehir Ovası'nda vâkı'
 çiftliklerde kışlakçı olan çobanlardan yirmi beş nefer mikdârı şakîler ictimâ' ve esnâ-
 yı (..) Çatalca kurbunda bir mandırayı basup, beş nefer re'âyâ ve yedi nefer
 avretlerin mâl ıkrârıçün şikence tarîkıyle a'zâların hark ve emvâl-i mevcûdelerin
 gasb eylediklerin dahi ihbâr eylediklerinde, eşkıyâ-yı mezbûrenin ahzleriçün
 akablarından âdemler ta'yîn ve bir kaç neferi ahz ve istintâk olunduklarında,
 keyfiyyeti ikrâr ve refîklerin tefrîk ve ihbâr eyledikten sonra ahz olunanların
 cezâların tertîb ve perâkende olan rûfekâlarının akablarınca âdemler ta'yîn kılındığı
 müşârun-ileyh tarafından memhûr mektûbıyla tahrîr ve beyân olunmağla, gerek
 bekçibaşı mesfûru ve gerek mârrü'z-zikr çobanların bakıyelerini her ne mahallde
 bulunurlar ise alâ eyyi-hâl bulup ele getirüp, ibretü'l-ibâd haklarında şer'an îcâb
 eden cezâların ma'rifet-i şer'le tertîb ve edâ eylemek fermânım olmağın, mahsûsen
 işbu emr-i şerîfim ısdâr () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde bu husûsda kat'an
 ihmâl ve tekâsül ve aslâ tehâvün ve tesâhül eyleyüp o makûle mel'anet ve şekâvete

cesâret eyleyen mesfûrûn sırren ve alenen tecessüs ve tefahhus ederek her ne mahallde iseler alâ eyyi-hâl elbette ve elbette bulup ele götürüp şer'an cezâ-yı sezâların tertîb ve ba'de'l-yevm havza-i hükûmetini bu misillü eşkıyâ ve haram-zâdeden gereği gibi tathîr ve bilâd ve ubbâdı te'mîn ve terfîye eylesin. Eşkîyâ-yı mezkûrenin ele götürülmesi senden matlûb olmağla, şöyle ki ihmâl ve tekâsülünden nâşî ele girmemek ve şerrleri ibâdullâh üzerlerinden def' ü ref' olunmamak lâzım gelürse sonra senin muhkem hakkından gelineceği mukarrerdir. Âna göre mütebassırâne hareket ile mazmûn-ı emr-i şerîfimin infâz ve icrâsına sarf-ı cehd ü ikdâm ve hılâfından bu vesîle ile şekâvetde alâkası olmayan bî-günâhlara ta'arruzdan ve celb-i mâlden gâyetü'l-gâye ittikâ-i tâm eylemek bâbında ()

Fî evâ'il-i Râ [Rebî'ül-evvel] sene [1]156

546

Aydın muhassılı Vezîr Mehmed Paşa'ya hüküm ki,
Bundan akdem cezâsı tertîb olunan Genc Ali nâm şakînin rûfekâsından olup izâlesi lâzım gelen Sarı Ömer nâm şakî ele girmeyüp firâr ve hâlâ Aydın semtlerine varacağı tevâtüren ihbâr olunmağla, şakî-i mezbûr Sarı Ömer'in dahi habîr olduğu mahallde üzerine varılup cezâ-yı sezâsı tertîb ve ser-i maktû'ı Der-sa'âdet'ime irsâl ve tesyîr olunmak fermânım olmağın mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, şakî-i mezbûr Sarı Ömeri havza-i hükûmetinde ve ol havâlîde sırren teftîş ve tefahhus edüp, her ne mahallde olduğu haber alunduğı anda tarafına ser-rişte verilmeyerek olduğu mahallde üzerine varılup cezâ-yı sezâsı bilâ-tereddüd icrâ ve tertîb ve ser-i maktû'ını Der-sa'âdet'ime irsâl ve tesyîr edüp iğmâz ve tekâsüle zinhâr ve zinhâr ruhsat ve cevâz gösterilmemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]155

547

Van Kal'ası muhâfazasında me'mûr Dergâh-ı âlî cebecileri üzerlerine zâbit ta'yîn olunan () çorbacı -zîde kadruhû-ya hüküm,

Muhâfaza-i merkûmeye me'mûr olan neferât hıdmet-i lâzımelerine vefâ etmeyüp teksîr ve tevfirî muktezî olup, Van ve havâlîsinden yüz nefer dahi müceddeden tashîh ve bedergâh olunması fermânım olmağın, imdi inşâallahü te'âlâ vusûlünde zıkr olunan yüz neferi Van ve havâlîsinden darb ü harbe kâdir müsellemler ve müretteb garîb yenilerden müceddeden tashîh ve bedergâh ve bilâ-noksan tekmîl olunduğunu i'lâm etdüldü, defterleri dahi ocak tarafından ta'yîn olunan mübâşir ile bir an akdem ve bir sâ'at akdem irsâl eyleyesiz ki mahalline kayd ve ibtidâsı tezkîreleri irsâl oluna, husûs-ı mezbûre ihtimâm-ı tâm ve hılâfından be-gâyet tevakkî ve mücânebet-i mâlâ kelâm edüp, sâdır olan emri celîl-i cihân-mutâ'ımın mazmûn-ı münîfiyle âmil olasın diyü bi'l-fi'l cebecibaşı olan Abdullâh -dâme mecduhû- tarafından mühürlü mektûb verilmekle, vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâ'il-i Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene [1]156

[159]

548

Ümerâ-yı deryâdan Rodos Sancağı mutasarrıfı Mustafa ve ma'iyyeti ile Özi Kal'ası ta'mîrine me'mûr sâ'ir ümerâ-yı deryâ -dâme ikbâluhû-me hüküm ki, Sen ki Rodos Sancağı mutasarrıfı mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, Özi Kal'ası binâsıçün ol tarafa ta'yîn ve irsâlleri musammem olan çekdirme sefîneleri üzerlerine sen baş buğ nasb ve ta'yîn olunmanla, me'mûr-ı ma'iyyetin kılınan sâ'ir mûmâ-ileyhim ile avn-ı Hakk ile bu tarafa hareket ve bir sâ'at mukaddem savb-i me'mûra pâd-bân-ı güşâ-yı azîmet olman fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi ber-vech-i muharrer me'mûr-ı ma'iyyetin kılınan sâ'ir mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhim ve şurta-i Rabb-i izzet ile Özi'ye ba'de'l-vusûl kal'a-i merkûmenin binâsı levâzım-ı temşiyet umûrına şurû' ve mübâşerete ikdâm ve himmet ve siz ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh ma'iyyeti ile me'mûr ve sâ'ir -dâme ikbâluhûm-süz, başbuğ mûmâ-ileyhin re'yi üzre amel ve hareket eyleyüp hılâfından hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şân sâdır olmuştur, buyurdum ki,

549

Donanmâ-yı hümâyûn'um kalyonlarından Şehbâz-ı Bahrî Kalyonun kapudânı olan Sakızlı Ahmed kapudan ve sâ'ir kalyon ve palaka (?) kapudanlarına hüküm ki, Sen ki Sakızlı kapudân Ahmed mûmâ-ileyhsin, Özi Kal'ası binâsı için ol tarafa ta'yîn ve irsâlleri musammem olan üç kıt'a kalyon ile iki kıt'a akdarma palakalar (?) üzerlerine sen baş buğ nasb ü ta'yîn olunmanla, me'mûr-ı ma'iiyyetin kılınan sâ'ir mûmâ-ileyhim ile avn-ı Hakk ile bu taraftan hareket ve bir sâ'at mukaddem savb-ı me'mûra pâd-bân-ı güşâ-yı azîmet olunmanız fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi ber-vech-i muharrer me'mur-ı mâ'iiyyetin kılınan sâ'ir mûmâ-ileyhim ile hareket ve şurta-i tevîk-i Rabb-i izzet ile Özi'ye ba'de'l-vusûl kal'a-i merkûmenin binâsı temşiyeti levâzımına şurû' ve mübâşerete ikdâm ve himmet ve siz ki mûmâ-ileyh ma'iiyyetine me'mûr sâ'ir mûmâ-ileyhimsiz, başbuğ mûmâ-ileyhin re'yı üzre amel ve hareket eyleyüp, hılâfından hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

550

Terkos ve Midye nâ'iblerine ve mübâşir ta'yîn olunan () -zîde kadruhû-ya ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine ve nâhiye-i Terkos'da Sultan Selîm Han evkâfı subaşılârina ve Korka Karyesi zâbitine ve söz sâhiblerine ve Korka ve Kırılıya'da olan avcılar ve korucularına hüküm ki,

Karadeniz sevâhilinde Terkos ve Midye Nâhiyelerinde yirmi kadar iskeleler olup Kanoz ve etrâfında olan re'âyânın be-her sene bin ve bin beş yüz mikdârı re'âyâ birer ikişer ve üçer katır ve bârgîr ile evâ'il-i Martda zikr olunan iskelelere varup ol havâlîye karîb olan korularda ve dağlarda koru ve yurd ashâbını rızâ ile odun kat' ve iskelelere nakl ve sefînelere kendüleri fûrûht etmek mu'tâd-ı kadîm olmağla, koruk zâbitleri Korka Karyesi etrâfında olan korulardan ve dağlardan merkûm Kanoz

re‘âyâsını odun kat‘ından men‘ etmemek balta hakkı ve kefilleme nâmıyla akçelerin almamak ve evkâf-ı mezkûre subaşları dahi “bâr-gîr başına bize şu kadar akçe ver” diyü bir dürlü rencîde etmemek ve a‘yân ve muhtekir makûlelerinden dahi bir ferd odun kat‘ edenlere muhâlefet sûretde olmayup, re‘âyâ tâ‘ifesi kat‘ eyledikleri odunların kendüler ashâb-ı sefâyîne bey‘ etmek husûslarına bundan esbak evâmîr-i şerîfe ile nizâm verilmekten nâşî evvel-bahâr mevsîmlerinde Âsitâne-i sa‘âdet’ime kesret ü vefret üzre odun tevârüd edegelüp el-hâletü hâzihî bu sene-i mübârekede âm-ı mâzîye nisbet ile Âsitâne-i sa‘âdet’ime vürüd eden odun killet üzre olmağla, ibâdullâhın terfîye-i bâlleri murâd ve matlûb olduğına binâ’en sâlifine kıyâs ile odun kat‘ edegelen re‘âyâyâ siyâk-ı meşrûh üzre kesret üzre iskelelere odun nakl ve mevcûd olan sefînelere vaz‘ ve tahmîl ve bir taraftan varan sefîneleri dahi hatab nakle intizâr ile kat‘an eğlendirmeyüp mevcûd olanları pey der-pey varanları heman tahmîl ve ceste ceste bu tarafa sevk ve tesyîr eylemeniz fermânım olmağın işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi mevsîm-i bahâr güzerân etmeksizin bu sene-i mübârekede varan Kanoz re‘âyâsı ve koru ve yurd sâhiblerini mâ-tekaddümden olageldüğü üzre ırzâ eylediklerinden sonra min ba‘d bir dürlü rencîde ve balta ve kefilleme akçesi ve bâr-gîr başına akçe ve resm mutâlebesiyle remîde ve a‘yân ve muhtekirlere dahi odun nakl edenlere ve odun husûsuna kat‘an müdâhale ve âhar kazâlardan odun kat‘ına varan re‘âyâyâ mûmâna‘at ve mu‘âraza etdirmeyüp ve iskelelerden odun alup satmayup muhtekir tâ‘ifesi min külli’l-vücûh bu kârdan kasr-ı yed eylemeleriçün ma‘rifet-i şer‘le ve mübâşir mûmâ-ileyh ma‘rifeti ile tenbîh ve te’kîd ve men‘-i küllî ile men‘ ve tehdîd ve re‘âyânın kat‘ eyledikleri odunu sefîne re’islerine kendüleri bey‘ etmelerine ve vücûh-ı te‘addîyat ve mezâlimden himâyet ve sıyânet ile kesret ve vefret üzre anda mevcûd bulunan ve beru taraftan varan sefînler ile pey der-pey odun nakl olunmasına bezl-i makderet ve bu vechile Âsitâne-i sa‘âdet’imde olan ibâdullâhın tevsî‘-i bâlllerine her biriniz ziyâde ihtimâm ve dikkat ve hılâfından be-gâyet ihtirâz ve mücânbet eyleyesiz ve sen ki mübâşir mûmâ-ileyhsin, bâ‘de’t-tenbîh emr-i şerîfimle adem-i itâ‘at ile memnû‘ ve mütenebbih olmayup, yine hılâf-ı emr-i şerîf vaz‘ ve harekete cesâret eder olursa ibreten-li’l-gayr haklarından gelinmek içün ol makûleleri isim ve resimleriyle sıhhati üzre Der-i Devlet-medârıma arz ve i‘lâm eyleyüp, sen dahi tama‘-ı hâmina teba‘iyyet ile hılâf-ı

emr-i şerîf hareketden ve bir ferdi himâyet ve sıyânetden gâyetü'l-gâye tehâşi ve mücânebet eylemen bâbında ()

Fî evâ'il-i Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene [1]156

[160]

551

Kocaili Sancağı mutasarrıfına ve ol havâlîden Âsitâne-i sa'âdet'ime odun nakl olunagelan iskelelerin kuzât ve nâ'iblerine va zâbitân ve a'yânlarına hüküm ki, Zıkr olunan iskelelerden öteden beru mevsîm-i bahârda Âsitâne-i sa'âdet'ime hatab makûlesi kesret ve vefret üzre tevârüd edegelen sûretde çekildiği yoğiken bu yakînlerde ol tarafların seffîneleri kesret üzre odun naklinden munkatı' olup bu hılâlde muzâkaya bâ'is bir keyfiyet olmağla, zıkr olunan iskelelerde el-yevm merbût ne mıkdar seffîne var ise cümlesine hatab tahmîl etdirülüp ucâleten ve müsâra'aten bu tarafa irsâl ve ceste ceste varanları dahi kat'an meks ve te'hîr eylemelerine cevâz ve ruhsat göstermeyüp, der-akab odun yükledüp bu tarafa hareketlerine ve bir cânibden dahi iskelelere hatab nakl eden re'âyâ tâ'ifesi kesret üzre hatab nakl ve ihzâr etmelerine ve varan seffîneleri hatab nakl intizârıyla aslâ ve kat'an meks ve tevakkuf etdirülmeyüp, bu husûsa cümleliz bi'l-ittifâk tekayyüd ve ihtimâm eylemeniz fermânım olmağın, mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vâsıl olduğu anda el-yevm iskelerde hâlâ merbût olan seffînelere bi'l-ittifâk ihtimâm ederek nezdinde mevcûd olan hatabı tahmîl ve bir cânibde dahi hatab nakline me'lûf olan re'âyâ iskelelere hatab indürüp varan seffînelere bilâ avk ve te'hîr tahmîl ve pey der-pey ucâleten ve sâri'aten bu cânibe irsâl ve tesyîr edüp İstanbul'un odun cihetinden vâkı' olan muzâyaka ve zarûretinin def' ü ref'ına her biriniz sa'y-ı mezîd eyleyesiz. Şöyle ki ma'âzallâhi te'âlâ ihmâl ve tekâsülünüzden nâşî bundan böyle dahi ol taraflarda kesret ve vefret üzre çekdirilmeyecek olursa sonra muhkem haklarınızdan gelineceği mukarrerdir. Âna göre hareket ve ser-mû hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Şâm vâlisine ve mîr-i hâccı Vezîr Süleyman Paşa'ya ve sâbıkâ Saydâ ve hâlâ Özi vâlisi Vezîr Yakûb Paşa'nın Saydâ Mukâta'âtı emvâli bekâsıçün Der-sa'âdetimden mübâşir ta'yîn olunan () -zîde mecduhû-ya ve çukadâr-ı sadr-ı a'zamî [zîde] kadruhû-ya hüküm ki,

Vezîr-i müşârun ileyin yüz elli bir senesine mahsûben uhdesinde olan Saydâ Eyâleti mukâta'âsı malından Saydâ sâkinlerinden Hamûd-oğlu demekle ma'rûf kimesne zimmetinde kalan kırk altı bin gurus mîrîye olan deyni mukâbili eyâlet-i mezkûre ahâlîsinden ma'lûmu'l-esâmî kimesneler zimmetinde olan ber-mûceb-i temessükât kırk yedi bin beş yüz bir bucuk gurus alacağına takass olunmak üzere mukaddemâ nizâm verilüp, gelen meblağ-ı merkûmdan eyâlet-i mezbûrda vâkı' Cebel-i Şûf Mukâta'âsı mültezimi Mîr Kasım Şihâbî ve karındaşları Ahmed ve Mansûr ile yine Cebel-i Şûf Mukâta'âsı şeyhlerinden Şeyh İmâd (?) ve Şeyh Şahîn Melmûn (?) zimmetlerinde ber-mûceb-i temessükât alacağı üzere cem'an otuz üç bin yüz kırk gurûş mîrîye olan deynine takâs olunmak üzere alâ eyyi-hâl tahsîl olunması muktezî ve merkûm Mîr Kasım Şihâbî öteden beru ru'ûnet ve huşûnet üzere olduğundan nâşî ba'zı illet-i vâhiye îrâdıyla meblağ-ı mezkûrun edâ ve teslîminde Saydâ beylerbeyisi tarafına cevâb vereceği emr-i bedîhî olmağla, sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, merkûmunun zimmetlerinde olan meblağ-ı mezkûr otuz üç bin yüz kırk iki gurus merkûm Ahmed'in mîrîye olan deynine takâss için bir gün ve bir sâ'at mukaddem kendünden tahsîl ve vekîl-i şer'îsi olan kimesneye teslîm etdürüp alâ eyyi-hâl mahalline irsâl etmek üzere mahsûs mübâşir ma'rifetiyle bundan mukaddem sana hıtâben emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl olunup ve bundan başka vezîr-i müşârun-ileyhin eyâlet-i Saydâ'da elli beş senesine mahsûben uhdesinde olan emvâl-i mukâta'anın yerlü yerinden tamâmen ve kâmilten cem' ve tahsîlini ve müsâra'aten müşârun-ileyhin tarafına irsâl ve tesyîrini mukaddemâ sen der-uhde ve iltizâm ettiğine binâ'en vezîr-i müşârun-ileyh kable-tekmîlül-müddet mansıbından hareket ve Der-sa'âdet'ime azîmetine senin ta'ahhüdün sebeb ve illet olmağla, sene-i mezbûre malı hıtâm-ı seneye dek tamâmen tahsîl ve tarafına îsâl ve tesyîr olunmak muktezâ-yı ta'ahhüdün üzere lâzıme-i zimmet ve vâcibe-i uhde-i emânetin iken bu vakte dek

adem-i tahsîli mücerred senin tarîk-i hacda bulunmandan nâşî olduğu zâhir ve hâlâ mansıbın olan Şâm'da olman hasebiyle husûsât-ı merkûmenin inzimâm-ı hüsn-i sa'y ve dikkatinle serî'an ve âcilen pezîrâ-yı husûl olması nümâyân ve bâhir olmağa, gerek zimem-i merkûme ve gerek elli beş senesi emvâli temşiyeti bu âna dek akd-i te'hîre kalup ve şimdi mansıbın olan Şâm'dan bir an akdem mu'accelen tahsîl ve zimem-i merkûmeyi mezbûr Ahmed'in vekîl-i şer'îsine ve elli beş senesi emvâlinde tahsîl olunanı mübâşîrân-i mûmâ-ileyhâya ber-mûceb-i defter teslîm olunarak mu'accelen hıtâm-ı kâre dek sa'y-ı belîğ eylemen fermânım olmağın, mahsûsen işbu emr-i şerîfim dahi ısdâr ve çukadâr-ı mûmâ-ileyh ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde mukaddemâ fermânım olduğu üzere merkûmûn Mîr Kasım Şihâbî ve karındaşları Ahmed ve Mansûr ile Şeyh İmâd ve Şeyh Şahîn Melmûn (?) zimmetlerinde mûmâ-ileyh Hamûd-oğlu Ahmed'in alacağı olan meblağ-ı mezbûr otuz üç bin yüz kırk iki guruşu merkûm Ahmed'in taraf-ı mîrîye olan deynine takâss için bir gün ve bir sâ'at mukaddem alâ eyyi-hâl elbette ve elbette kendülerden ma'rifetin ve mübâşîr mûmâ-ileyh ma'rifetiyle tahsîl [161] ve mûmâ-ileyh Ahmed'in vekîl-i şer'îsi olan kimesneye tamâmen ve kâmilten teslîm ve kezâlik ta'ahhüd ve iltizâmın üzere elli beş senesi emvâlini yerli yerinden cem' ve tahsîl ve bir taraftan tahsîl olunanı mübâşîrân mûmâ-ileyhâya ber-mûceb-ı defter teslîm ve itmâm-ı kâr ile mübâşîrân-ı mûmâ-ileyhâyı bir an akdem avdet etdirmeye ez-derûn bezl-i mechûd ve sarf-ı sa'y-ı nâ-ma'dûd edüp zinhâr ve zinhâr ihmâl ve kusûra ruhsat ve cevâz göstermeyesin, mebâliğ-i merkûme emvâl-i mîrîyeden olup sür'at ve şitâb ile bi't-temâm tahsîl ve ber-mûceb-i muharrer teslîm olunacak mahallere teslîmi akdem-i mehâmmdan iken, şöyle ki ma'âzallâhi te'âlâ emvâl-i mezkûre erbâb-ı zimmetin a'zâr-ı vâhiyelerine ferîkına (?) olunarak bir an ve bir dakîka te'hîre kalmak ve bu emr-i ehemde ser-mû iğmâz ve tekâsülün zuhûr etmek lâzım gelürse sonra bilâ-tereddüd senden tahsîl olunacağından gayrı mu'âkab ve mu'âheze olunacağın dahi muhakkaktır. Âna göre mezîd-i teyakkuz ve intibâh üzere hareket ve mazmûn-ı emr-i şerîfimin alâ-eyyi-vechin-kân serî'an icrâ ve tenfîzine vüfûr-ı ihtimâm ve dikkat ve mikdâr-ı zerre hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

Amasya kâdîsina ve a'yân ve ahâlîsine hüküm ki,
 Ahâlî-i merkûmûnun Amasya a'yânından Osman ile İmâdî Bey-oğlu el-hâc İbrahim ve Kepekçi-oğlu ve diğer el-hâc İbrahim'den idda'â eyledikleri matlûbât için beynlerinde olan hesâblarının ma'rifet-i şer'le rü'yet olunmak için bundan mukaddem hâssa silahşörlerimden kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Osman -zîde mecduhû- mübâşeretiyle sâdır olan emr-i şerîfime binâ'en mezbûr Osman'ın vekîli es-Seyyid Abdülazîz ve mezbûr Hacı İbrahim'in vekîli Mehmed ile ma'an ta'yîn olunan Sivas kâdîsı Mevlânâ es-Seyyid Mehmed -zîde fazluhû- huzûrunda ahâlî-i merkûmûn mürâfa'a-i şer' oldukların elli üç senesinden elli beş senesine gelince üç senelik hesâblarının bilâ devr-i şer'î olunan mürâbaha ve tashîhinden âciz oldukları akçe ve sicillâtдан ziyâde re'âyâdan tahsîl olunan cem'an otuz bin guruşa bâliğ olup, şer'an hüküm ve huccet-i şer'îyye verdikten sonra vekîller gaybet ve firâr eyledikleri bu def'a mevlânâ ve mübâşir mûmâ-ileyhumâ taraflarından başka başka arz ve sûret-i sicill ile bir kût'a muhâsebe defteri Der-sa'âdet'ime irsâl ve meblağ-ı merkûm ba'de't-tahsîl mezbûrların âhar mahalle nefy ü iclâlarını ahâlî mehâzır birle istid'â etmişler, mezbûr Osman bu def'a Rumili taraflarından asâkir-i mansûre ta'yînâtı için tertîb ve sefîneler ile Samsun'a nakli fermânım olan zahâirin ahz ve kabzı ve mahallerine nakl ve îsâlleriçün Samsun'a an bâr emîni nasb ü ta'yîn olunup, bu husûs Devlet-i aliyye'min akdem-i umûrundan olmağla, bu me'mûriyetinin hıtâmında ahâlî-i vilâyet ile olan nizâ'ına dahi fasl verilüp ve Amasya'ya varmamak üzre mahall-i âhara nefy ü iclâ olunacağı musammem olduğu ma'lûmunuz olmak için işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi ba'de hıtâmü'l-maslahat mezbûr Osman'ın ahâlî-i vilâyet ile olan nizâ'larına fasl verileceği ve ba'dehû diyâr-ı âhara nefy ve iclâlarıyla ahâlî-i memleket te'mîn ve tazmîn kılınacakları ma'lûmunuz olduğda âna göre mutma'inü'l-bâl ve hoş hâl olup, devâm-ı ömr-i devletim ed'îyesine müdâvemet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

Mar‘aş beylerbeyisi Rişvânzâde Süleymân Paşa -dâmet me‘âliyhû-ya hüküm ki,
 Sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, işbu sene-i mübâreke de sefer-i hümayûnuma
 me‘mûr olman musammem olduğdan nâşî eyâlet-i Maraş'dan mu‘ayyen olan imdâd-ı
 seferiyyenin emr-i şerîfi verilüp levâzım-ı seferiyyeni tekmîle ibtidâr ve
 me‘mûriyetinin emr-i şerîfine terakkub ve intizâr eylemen bâbında emr-i şerîfimle
 tenbîh ve te’kîd olunup ve me‘mûriyetinin vürûduna dek izâleleri matlûb olan Afşar
 eşkıyâsı bakiyyelerinin Çukurova’da ve sâ’ir oldukları mahallde def‘-i gâileleri
 husûsu dahi uhdene havâle ve tefvîz ve bâzû-yı kuvvetine vesîle olmak için Adana
 vâlisi vezîrim Hasan Paşa'nın kethüdâsı ve İfrâz-ı Zülkadriye voyvodası yanına
 me‘mûr ve ta’yîn kılındıkları el-hâleti hazîhî vârid olan kağıdında me‘mûr olacağın
 seferden afvını iltimâs etdiğin mesmû‘ olup, lâkin sâlifü’z-zikr Afşar eşkıyâsının
 külliye def‘-i gâileleri aksâ-yı murâd-ı hümayûnum olduğuna binâ’en mezbûrların
 külliye gâileleri indifâ‘ı haberi tarafından i‘lâm ve ihbâr olunduktan sonra ne
 mahalle me‘mûriyetin iktizâ ederse muktezâ-yı hâle göre hareket olunacağı mukarrer
 olmağla, diğer emr-i şerîfimde tefhîm olunduğu üzre Adana vâlisi vezîr-i müşârun-
 ileyhin ancak kethüdâ ve kapu halkından mâ-adâ sâ’ir Adana’dakilerin ve İfrâz-ı
 Zülkadriye voyvodasının yanına olan me‘mûriyet-i sâlifeleri tecdîd ve te’kîd ve
 müceddeden Afşar eşkıyâsının def‘ ü ref‘ları emrine sen dahi me‘mûr ve ta’yîn
 kılınmışsındır. İmdi işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde sâlifü’z-zikr Afşar
 eşkıyâsının def‘-i gâileleri Devlet-i aliyye'min murâd eylediği akdem-i umûrdan
 olmağla, iktizâ eden mahalle me‘mûriyetin husûsu bu iş külliye ber-taraf olduğu
 tarafından i‘lâm olduğdan sonra karâr-dâde olacağı yakînen ma‘lûmun olduğda,
 vezîr-i müşârun-ileyhin kethüdâsından mâ-adâ sâ’ir mukaddemâ yanına me‘mûr
 olanları kemâ fîl-evvel istishâb ve dâr-ı kuvvet-i bâzûyı gayrete götürüp, mârrü’z-
 zikr Afşar eşkıyâsının oldukları mahalle tahrîk-i rikâb-ı şitâb ve avn-i bâri ile
 külliye def‘-i gâilelerine ve şerr ve mazarratlarından bilâd ve ubbâd emn ve
 râhatlarına fevka'l-hadd sa’y-ı pîş-mâr ve gâilelerinin indifâ‘ı âcilen Der-
 sa‘âdetime i‘lâm ve iş‘âr ve me‘mûriyetinin keyfiyyetine bu işlerin hıtâm ve
 itmâmından sonra intizâr eylesin, ancak eşkıyâ-yı merkûmunun bu def‘a dahi
 gâileleri mündefi‘ olmayacak bî-hûde a‘zâr ve ilel îrâdıyla vakt-i âhare ta‘vîk olacak
 olur ise sonra is‘âf-ı merâmına bekâm olmak değil belki mübtelâ-yı ikâb ve itâb

olacağın bî-iştibâhdır. Âna göre hareket ve bu mühim matlûbun bir gün evvel icrâ ve temşiyetine bezl-i mahz-i miknet ve ser-mû hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemen bâbında ()

Fî evâ'il-i Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene 1156

555

Bir sûreti

Mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh () sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, Çukurova semtlerinde ve sâ'ir havza-i hükûmetinde olan Afşar eşkıyâsının def'-ı gâilelerine bundan akdem me'mûr olduğunda Adana vâlisi vezîrim Hasan Paşa'nın kethüdâsı yanına me'mûr ve ta'yîn kılınmışıdi. Lâkin vezîr-i müşârun-ileyh sefer tedârikini görüp, bundan sonra me'mûriyeti emr-i şerîfe intizâren hâzır ve âmâde durmak üzre emr-i şerîfimle kendüye tenbîh olunup, binâ'en-aleyh sefere me'mûriyeti der-kâr olmağla, ancak kethüdâsı ve ma'an giden kapısı halkının yanında olmaları lâzım gelmekden nâşî, Adana'dan kethüdâsıyla ma'an giden a'yân yine kemâ fî'l-evvel yanında kalmak vechi üzre ancak müşârun-ileyhin kethüdâsıyla bile giden kapısı halkına müşârun-ileyh cânibine avdetleri için izin verilmek fermânım olmağın, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde ancak müşârun-ileyhin kethüdâsı ma'an gelan kapısı halkına yine müşârun-ileyhin yanına gitmeleri için izin ve ruhsat vermek bâbında ()

Fî evâ'il-i Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene [1]156

[162]

556

Dergâh-ı mu'allâm kapucibaşlarından olup, bundan akdem maktûl Üçüncü-zâde Ömer'in ve karındaşı Osman'ın emvâl ve eşyâsını kabza ve zimem-i nâsda olan matlûbâtını cem' ve tahsîle mübâşir ta'yîn olunan Abdurrahman -dâme mecduhû-ya hüküm,

Sen ki mübâşir-i mûmâ-ileyhsin, bundan evvel Der-aliyye'me tarafından vürûd eden kağıdların mantûkî ve mumzâ defter mûcebi üzre maktûl-ı mezbûrın karındaşı merkûmun ber-muceb-i temessükât ve hucec-i şer'îyye ve defter-i Haremeyn-i Muhteremeyn evkâfından Hatûniye Vakfı re'âyâsından afv olunan kırk sekiz bin sekiz yüz on gurus zimemlerden mâ-adâ sâ'ir zimem Başmuhâsebe'ye kayd olunduğu üzre beş yüz doksan altı bin yüz on yedi buçuk guruşa bâliğ olup, lâkin vakt-i merkûmdan beru mebâliğ-i mezkûrlardan tahsîlin ne mikdâra bâliğ olmuştur ve tahsîlin olan meblağdan havâlâta ne mikdâr akçe verilmiştir ve zimemde ne mikdâr akçe kalmıştır ve el-yevm yanında mevcûdun ne mikdâr akçedir, bunlara dâ'ir tarafından henüz bir haber ve eser vürûd etmeyüp, mebâliğ-i mezkûrenin keyfiyet-i tahsîlini ve bekâyâsının sıhhat ve hakîkati alâ cenâhi'l-isti'câl tahrîr ve i'lâm eylemen mühimm ve muktezî olmağla, mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde ber-vech-i muharrer maktûl Ömer Paşa'nın ve karındaşı Osman'ın Hatûniye Evkâfı re'âyâsının afv olunan zimemlerinden mâ-adâ sâ'ir zimem-i nâsda ve ahâlî zimmetlerinde olup bundan akdem vürûd eden memhûr ve mûmzâ defter mûcebince matlûb olan mebâliğ-i mezkûrenin şimdiye dek tahsîl olunmuşu ne mikdârdır cümlesinin ale't-tafsîl mikdâr ve kemmiyeti beyân ve îzâh olunarak defterin sıhhat ve hakîkati üzre tahrîr ve serî'an ve âcilen bu tarafa irsâl ve tesyîr eyleyüp bir taraftan kusûr kalan bekâyânın mu'accelen tahsîline ve itmâm-ı kâre bezl-i miknet ve mikdâr-i zerre tehâvün ve taksîrden ve bir dakîka te'hîr ve terâhîden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemen bâbında fermânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâ'il-i Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene 1156

557

Diyârbekir mübâya'acısı Sem'ân-zâde () -zîde mecduhû- ye hüküm,
Van Kal'asında mevcûd bulunmak için bundan akdem eyâlet-i Diyârbekir'den sen ki mûmâ-ileyhsin, ma'rifetinle mübâya'a ve cem' olunan zahâ'irden elli bin keyl ecnâs-ı zahâir ile yirmi bin keyl hinta ve dört beş bin kantar peksimed Tatvan İskelesi'ne ve andan dahi Van Kal'ası'na serî'an ve âcilen nakl ve tesyîr olunmak için mâliye tarafından iktizâ eden ahkâm-ı şerîfe ısdâr ve irsâl olunmuş idi. Lâkin

zahâ'ir-i merkûmenin bir an akdem ve bir dakîka mukaddem kal'a-i merkûmeye nakl ve îsâli Devlet-i aliyye'min akdem-i umûrundan olmağla, te'kîden ve ikdâmen ve isti'câlen ve ihtimâmen Dîvân-ı hümayun'um tarafından dahi mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi zahâ'ir-i merkûmenin bir an akdem tesyîri ve iktizâ eden davarların ihrâcı emrinde Diyârbekir vâlisi Vezîr Ali Paşa ve Âmid kâdîsı dahi ihtimâm ve dikkat eylemeleriçün başka başka emr-i şerîfimle kendülere tehbîh ve te'kîd olunmağla, sen bi-avnihi te'âlâ zikr olunan zahâiri her ne vechile ve ne tarîkle olursa olsun alâ eyyi-hâl Mâliye tarafından verilen ahkâm-ı şerîfeyi müceblerince bir an akdem ve bir sâ'at mukaddem Van Kal'ası'na nakl ve îsâl ile kal'a-i merkûmede mevcûd etdirmeğe bezl-i gayret ve sarf-ı nakdîne-i himmet ve dikkat eyleyesin, zahâ'ir-i merkûmenin kemâl-i acele ve şitâb ile heman bu aralıklarda Van Kal'ası'na nakl ve îsâli nasb-ı ayn-ı şâhânem ve matlûb-ı murâd-ı mülûkânem iken, şöyle ki ıyâzenbillâhi te'âlâ kusûr ve tekâsül hasebiyle zahâ'ir-i mezkûre vaktiyle kal'a-i merkûmeye varup erişmemek ihtimâli olur ise sonra bilâ su'âl eşedd-i ukûbet ile cezân tertîb olunacağında ıstibâh yokdur. Keyfiyet Devlet-i aliyye'min ne gûne mültezem ve murâdı olduğunu fehm ve iz'ân etdürüp, âna göre terk-i ârâm ve râhat ve husûl-ı maslahata nisâr-ı nakdîne-i kudret ve miknet ve zinhâr ve zinhâr mîkdâr-ı zerre hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemen bâbında ()

Fî evâ'il-i Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene [1]156

558

Yeniköy nâ'ibine hüküm,

Donanma-yı hümayûn'um kalyonlarından Bahr-i Siyâh cânibine me'mûr ve ta'yîn kılınan kalyonlara birer nefer kulağuz vermek mu'tâd olmağla, işbu sene-i mübârekede Özi Kal'ası binâsıçün Bahr-i Siyâh cânibine ta'yîn olunan üç kıt'a kalyon ile iki kıt'a aktarma palakalar birer nefer kılağuz muhtâc olduğu başbuğları olan Şehbâz-ı Bahrî Kalyonu kapudânı olan Sakızlı Ahmed Kapudân -zîde kadruhû- tarafına inhâ olunmağla, vech-i meşrûh üzre mu'tâd üzre kılağuz ihrâcı fermânım olmağın, imdi işbu emr-i şerîfim vusûlünde sen ki mevlânâ-yı mûmâ-ileyhsin, vech-i meşrûh üzre zikr olunan üç kıt'a kalyon ve iki kıt'a akdarma palakalar içün

Yeniköy'e beş nefer yarar kılağuzlar ihrâca ve zikr olunan kalyon ve akdarma palakalar ile ma'an savb-ı me'mûrlarına irsâl eyleyüp, hılâfından ve ihmâl-i müsâmahadan be-gâyet ihzâr ve ictinâb olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ()

Fî evâsıt-ı Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene [1]156

[163]

559

Diyârbekir vâlisi Vezîr Ali Paşa'ya ve Âmid mollasına hüküm,
Van Kal'asında mevcûd bulunmak için bundan akdem eyâlet-i Diyârbekir'den Diyârbekir mübâya'acısı kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Sem'ân-zâde () -zîde mecduhû-ma'rifetiyle mübâya'a ve cem' olunan zahâ'irden elli bin keyl ecnâs-ı zahâ'ir ile ve yirmi keyl hinta ve dört beş bin kantar peksimed Tatvan İskeleyi'ne ve andan dahi Van Kal'ası'na nakl ve îsâl olunmak için Mâliye tarafından iktizâ eden ahkâm-ı şerîfesi ısdâr ve irsâl olunmuş idi. Lâkin zahâ'ir-i merkûmenin bir an akdem ve bir sâ'at mukaddem kal'a-i merkûma îsâl ve tesyîri Devlet-i aliyye'min akdem-i umûrundan olduğuna binâ'en ne vecîhle ve ne tarîkle olursa olsun alâ eyyi-hâl mâliye ahkâmı mücebince zahâ'ir-i merkûmeyi bir sâ'at mukaddem âcileten Van Kal'asında mevcûd etdirmeğe dikkat ve ihtimâm eylemesiçün Dîvân-ı hümayûn'um tarafından başka emr-i şerîfimle mübâya'acı mûmâ ileyh te'kîd ve isti'câl olunmağla, siz ki vezîr-i mûmâ-ileyhümâsız zahâ'ir-i merkûmenin bir an akdem nakl ve tesyîri ve iktizâ eden davarların ihrâcı emrinde siz dahi ihtimâm ve dikkat eylemeniz fermânım olmağın, mahsûsen size dahi işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. Zahâ'ir-i mezbûrenin bu hılâlde Van'a vusûlü ne mertebe Devlet-i aliyye'min ihtimâm ettiği umûrdan olduğu ma'lûmunuz oldukda kat'an ihmâl ve kusûr ve aslâ iğmâz ve fûtûr etmeyüp zahâ'ir-i merkûmenin her ne vechile olursa olsun bir an akdem ve bir dakîka mukaddem kemâl-i acele ve şitâb ile Van Kal'ası'na nakl ve tesyîri ve iktizâ eden davarların ihrâcı husûslarında siz dahi mezîd ihtimâm ve dikkât ve vüfûr-ı i'ânet ve müzâharet ve hıtâm-ı maslahata sarf-ı nakdiye-i himmet eyleyesiz. Husûs-ı mezbûrun serî'an pezîrâ-yı itmâm olması matlûb ve

mültezem-i şâhânem iken, şöyle ki ma‘âzallâhi te‘âlâ tarafınızdan ihmâl ve tekâsül misillü hareket zuhûrî muhtemel olursa sonra mu‘âteb ve mu‘âkab olacağınız mukarrerdir. Âna göre siz dahi itmâm-ı maslahata bezl-i iktidâr ve hılâfından gâyetü'l-gâye ihtirâz ve ictinâb eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

Fî evâ'il-i Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene [1]156

560

Tecdîd-i fermân olmuşdur.

Evâ'il-i Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene [1]171 (..?)

Rumili vâlisine ve Gümülcine nâ'ibine hüküm ki,
Gümülcine Kazâsı'nda vâkı' Şabhâne-i Karona (?) Mukâtâ'ası'nın şâbcı re'âyâları arz-ı hâl edüp, muharrir-i vilâyet hîn-i tahrîrde Şabhâne Mukâtâ'asına iki yüz neferden ziyâde şâbcı re'âyâsı kayd ve tahrîr ve hıdmetleri mukâbelesinde avâriz-ı dîvâniyye ve tekâlif-i örfiyye ve sürsat ve iştirâ ve araba ve gav ve sâ'ir tekâlifden mu'âf ve müsellemler olmak üzere sebt-i defter edüp, lâkin re'âyânın ekserîsi perâkende ve perîşân olmalarıyla anların gürîhtesine mevcûdları ve bir re's kazâ olanları vâkı'a olan tekâlifden mu'âf ve gayr-ı mu'âf dâhildir, diyü hılâf-ı defter-i hâkânî ve mugâyir-i emr-i hümayûn tekâlif tevzî'i ile gadr murâd eylediklerinden nâşî, cizyeden mâ-adâ avâriz ve sürsat ve iştirâ ve araba ve gâv ve sâ'ir tekâlif-i örfiye ve şâkkadan mu'âf ve müsellemler ve sâ'ir bahâne ile ba'de'l-yevm emr-i şerîfimle mu'âf ve gayr-ı mu'âf vâkı'a olan mutâlebesiyle rencîde etdirilmemek için Hüdâvendigâr-ı sâbık zamânında verilen emr-i şerîf cülûs-ı hümayûnumda tecdîd ve elli beş senesi Rebî'ü'l-âhırında Mâliye tarafından verilen emr-i şerîfin unvânına mûcebince amel oluna, diyü hıtâb-ı hümayûn-ı şevket-mâkrûnum keşîde kılındığı mukaddemâ kaleminden der-kenâr olunmağla, şimdi ahâlî-i mezkûre yerlerinizde hatt-ı hümayûn-ı şevket-mâkrûnumla mu'anven olan emr-i şerîfde vüzerâ ile vâlileri ve Edirne bostancıbaşı ve sâ'ir mübâyâ'acılar taraflarından imdâd-ı seferiyye ve hazariyye ve kartân-bahâdan afvleriniz tasrîh olunmuşdur, diyü mutâlebe ile te'addî eylediklerinden re'âyâ-yı mezkûre arz-ı hâllerleriyle inhâ ve mugâyir-i emr-i âlî

sâlifü'z-zikr tekâlifât mutâlebesiyle dahi te'addî ve rencîde etdirmemek için emr-i şerîfim sudûrunu istirhâm ve istid'â etmeleriyle, mukâta'ât-ı merkûm düstûr-ı ekrem müşîr-i efham nizâmü'l-âlem nâzım-ı menâzimi'l-ümem vezîr-i a'zam ve vekîl-i mutlak ve efham Ali Paşa -edâmallâhü te'âlâ iclâlehû ve zâ'af bi't-te'yîd iktidâruhû ve ikbâluhû- hisbeten lillâhi te'âlâ Âsitâne-i sa'âdet-âşiyânemde binâ ve ihyâ eyledikleri câmi'-i latîf-i rahmet-redîf evkâf-ı şerîfesinden olup, bu gûne vüzerâ-yı ızâmın evkâf-ı şerîfelerine seferiyye ve hazariyyeden ba'zen mu'âf iyet emr-i şerîfi i'tâ olunageldiği ahvâl-i fukarâ-yı ra'iiyyete merhameten bâlâda mezkûr tekâlifât-ı sâ'irenin afvı misillü sarâhaten imdâd-ı seferiyye ve hazariyyeden dahi mu'âf olmaları için emr-i şerîfim sudûrunu Re'îsülküttâbım olan Mehmed Râgıb -dâmet me'âliyhû- i'lâm etmeğin, i'lâmı mücebince mukaddemâ mu'âfiyetleriçün verilen [tekâlif-i sâ'ire ve] imdâd-ı seferiyye ve hazariyyeden afv olunmaları bâbında fermân-i âlî-şân yazılmışdır.

Fî evâ'il-i Râ [Rebî'ül-evvel] sene [1]156

561

Bağdad vâlisi Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki,
Hîn-i iktizâda Bağdad Kal'ası'na ve sâ'ir luzûmu olan mahallere nakl etdirmek için işbu sene-i mübâreke Mardin cânibinden müceddeden zahâ'ir mübâya'a ve âmâde etdirilmesi lâzım-ı hâlden olup ve ol hâvâlîlerde mahsûl-i cedîdin mevsim idrâki olmakdan nâşî geçen sene mübâya'a etdirilen zahâ'irin fiyâtına kıyâsen Mardin ve Nusaybin Kazâları'ndan müceddeden seksen bin İstanbulî keyl şa'îr ile kırk bin İstanbulî keyl hinta mübâya'a ve Mardin'de hıfz ve der-anbâr etmek üzre Mardin voyvodası mübâya'aya Mâliye tarafından sâdır olan emr-i şerîfimle ve ta'yîn kılınup, lâkin emr-i mübâya'anın tekmîl ve tetmîmi ve tamâmen Mardin'de mevcûd-ı anbâr etdirilmesi murâd-ı hümayûnum olup ve bu merâmın dil-hâh-ı mülûkânem üzre temşiyeti sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, senin inzimâm-ı himmet ve dikkatine mevkûf olmakdan nâşî pezîrâ-yı husûl heman senden matlûb olmağın, Dîvân-ı hümayûn'um tarafından dahi mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde tarafından buyrulduklar ile mukaddem ve mübrim (?) mübâşirler ta'yîn ve keyfiyyeti mübâya'acı mûmâ-ileyhe tenbîh ve te'kîd ve zikr

olunan mübâya‘ayı vaktiyle âcilen ve müsâra‘aten tamâmen ve kâmilten mübâya‘a ve der-anbâr etdirüp, bir kilesi noksan olmamak vechi ile temşiyet-kâr-ı bezl-i cidd-i himmet ve tekmîlini bir an akdem Der-sa‘âdet’ime i‘lâm ve işâret eyleyesin, hâsılı mübâya‘ât-ı merkûmenin temşiyet ve tekmîle ber-minvâl-i meşrûh hasseten senden matlûb olup, bu bâbda sarf-ı nakdîne-i ihtimâmın me’mûl olmağla, muktezâ-yı şîme-i hamîyyetin üzre emr-i mübâya‘ayı bir dakîka akdem ve bir sâ‘at mukaddem tekmîl ve tamâmen mevcûd-ı anbâr etdirmeğe sa‘y-ı pîş-mâr eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâsıt-ı Râ [Rebî‘ü'l-evvel] sene 1156

[164]

562

Tashîh olunduğu üzre tebdîl olunmuştur.

[Dergâh-ı mu‘allâm gedüklülerinden] mübâşir ta‘yîn olunan [telhîsci-i sâbık Mehmed -zîde mecduhû-ya] [ve Bolu ve Taraklıborlu kâdîsına hüküm]

Ber-vech-i mâlikâne Bolu Sancağı mukâta‘ası’nın nısf hissesine mutasarrıf olan Ahmed Bey bir kaç seneden beru Van dizdârı olmağla, mukâta‘a-i mezbûreyi oğlu Yûsuf Bey demekle ma‘rûf kimesne zabt edüp, gelen Türkmân tâ’ifesinden İnce Mustafa nâm zâlimi bölükbaşı nasb etmekle, mezbûr otuz kırk nefer levendât peydâ ve livâ’-ı mezbûr ahâlîlerine itâle-i dest ve cevri ü ezâ edüp, zulm ve te‘addîsine fukarâ bir dürlü tâkat getüremediklerinden ahvâl-i perîşânlarını üç kıt’a i‘lâm ve bir kıt’a mahzar birle Der-i Devlet-medârıma ifâde ve i‘lâm ve otuz kırk nefer fukarâ ile tesyîr ve irsâl etmişleriken, derhâl bu tarafa âzim olanların akablarından atlular ta‘yîn ve Gerede’ye karîb Karagöl nâm mevzı‘da erişüp yedlerinde olan urûz ve mehâzırı cebren ve kahren ahz ve beş on nefer fukarâyı der-zincîr ve bir kaç neferi firâr ile bu tarafa geldiklerinde mezbûr Yûsuf ve bölükbaşı-i merkûm garazen ol taraflarda olan hânelerini basup, emvâl ve eşyâlarını gâret ve envâ‘-ı zulm ve te‘addîye cesâret edüp zulumlerinin nihâyeti ve ıyâl ve evlâdlarından ve ırzları muhâfazasından emniyetleri olmadığından, rikâb-ı kâm-yâbıma ref‘a ref‘a-i tazallüm ve iştikâ etmeleriyle, fukarâ-

yı ra'yyet vedî'a-ı Cenâb-ı Rabb-i izzet olup, onların dâ'imen ahvâllerine nezâret ve üzerlerinden vücûh-ı cevır ve i'tisâfı def' ü ref'a ihtimâm ve dikkat vâcibe-i ahd-i emânet ve lâzıme-i zimmet-i saltanatım olmakdan nâşî, ahâlî-i merkûmûnun mezkûr Yûsuf ile olan da'vâları hakk ve adl üzre şer'an rü'yet ve ser-rişte-i nizâ' fasl ve kat' olunmak vechiyle indifâ'-ı mâtde-i muhâsama murâd-ı hümâyûnum olduğuna binâ'en mezbûr Yûsuf'u da'vâ-yı hakk ve ta'yîn-i mâtde eden husemâlarıyla alup, sen ki mübâşir-i mûmâ-ileyhsin [terâfu' ve ihkâk-ı hakk olunup nizâ'larına fasıl verilmek üzre Der-sa'âdet'imden] mahsûsen [mübâşir] ta'yîn ve irsâl olunmuşsundur. İmdi ahâlî-i merkûmûnun mezbûr Yûsuf ile olan da'vâları ber-minvâl-i muharrer şer'an görölüp, bir dahi âhar-ı tarafeyn " bana gadr ve hayf oldu" diyü nizâ'a tasaddî etmemek ve fî mâ-ba'd bu da'vâ [ile] âhar-ı cânibeyn Der-aliyyeme gelüp, tahrîş-i sâmi'-i mülûkânemi mûceb olur aslâ ve kat'a bir hâle kalmamak vechiyle fasl ve hasm-ı ser-rişte-i mâtde-i muhâsamada [olundukda], eger ba'de ez-in da'vâ-yı mezkûreye dâ'ir Âsitâne-i sa'âdet'imde ref'a ref'a iştikâ zuhûr edecek olursa mücerred senin adem-i takayyüd ve ihtimâmına haml olunmak hasebiyle bilâ-tereddüd mes'ûl ve mu'âteb olacağını yakînen [bilüp] âna göre [ma'rifet-i şer'le] fasl ve hasm-i mâtde mezd-i teyakkuz ve basîret birle hareket [ve siz ki] mevlânâ-yı mûmâ-ileyhumâsız, akd eyledüğünüz meclis-i şer'[de] mübâşir mûmâ-ileyh ma'rifetiyle ferdin husemâlarıyla terâfu' ve muktezâ-yı şer'-i şerîf üzre zimmetinde sâbit olan hukûk-ı ibâdı ashâbına istirdâd ve ba'de itmâmü'l-maslaha keyfiyyeti alâ vukû'ihî Der-aliyye'me i'lâm eyleyüp, ve lâkin esnâ-yı terâfu'da âhar-ı tarafeyne vechen mine'l-vücûh mıkdar-ı zerre gadr ve himâye olunmamak ve sıyânet hâtır ve garaz ve buğz misillü hâlet vâkı' olmamak ve kemâl-i hakkâniyet ve adâlet vechiyle da'vâları rü'yet [ve alâ vechi't-tahrîr] bu siyâk üzre fasl ü hasm-ı mâtde-i nizâ'a [sa'y ü dikkat] eylesesin. Şöyle ki fî mâ-ba'd da'vâ-yı merkûme ile atebe-i aliyyeme ref'a ref'a iştikâ olunursa [mu'âheze ve mu'âteb olunacağını] muhakkaktır. Encâm-i kârı fikr ve mülâhaza ederek [kemâl-i hakk ve adl üzre] tarafeynin nizâ'larını fasl ü kat'a mübâderet ve sen ki mübâşir mûmâ-ileyhsin, diğır emr-i şerîfimde mezbûr Yûsuf'a tenbîh olunduğu üzre Bolu'ya varup mezbûr Yûsuf'u ve kendünden da'vâ-yı hakk ve ta'yîn-i mâtde eden husemâlarıyla yanına alup ve ahâlî-i fukarâyâ dahi bu bâbda mezbûrûndan havf ü haşyet bâliğ olmayup, ancak da'vânın hakk ve adâlet üzre fasl olunması murâd-ı hüsrevânem olduğunu ifâde ederek, akd olunan meclis-i şer'de

terâfu‘ etdirmeğe ve da‘vâ-yı merkûmenin külliye fasl ü kat‘ olunması emrine vüfûr-ı ikdâm ve âhar-ı tarafeyne bir gûne gadr ve himâye olunmaktan ittikâ-i tâm eyleyüp ve [siz ki] mevlânâ-yı mûmâ-[ileyhümâsız], da‘vâ-yı merkûmeyi kemâl-i hakk ve insâf ve ifâf ile şer‘an rü‘yet ve muktezâ-yı şer‘-i mutahhar üzre fasl ve hasm-i mâdde-i muhâsamada âhar himâye meyl ve rağbetden mübâ‘adet edüp, hâsılı da‘vâ-yı merkûmenin adâlet tarîkıyla fasl ü kat‘ı matlûb-ı şâhânem olduğunu cümleiniz bilerek, mazmûn-ı emr-i şerîfimi tenfîz ve imzâsına sarf-ı mâ hasal-ı kudret ve zinhâr ve zinhâr mıkdâr-ı zerre hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâsıt Râ [Rebî‘ü'l-evvel] sene [1]156

563

Vize Sancağı’nda vâkı‘ kuzât ve nüvvâb ve a‘yân-ı vilâyete hüküm ki, Hamiyyet-i selâtîn (..) havâkîn-i İlhâniyye'den sâbıkâ Kırım hâmı olan Fetih Girây Hân -dâme uluvvuhû- südde-i sa‘âdetime mektûb gönderüp, Vize Sancağı ber-vech-i hâss müşârun-ileyhin uhdesinde olmağla, livâ’-i mezbûrda vâkı‘ kazâlardan sefersiz vakitlerde livâ’-i mezbûr mutasarrıflarına verilegelen imdâd-ı hazariyye elli altı senesine mahsûben tahsîl olunmak için emr-i şerîfim sudûrını istid‘â ve Dîvân-ı hümâyûn’umda mahfûz kuyûd-ı ahkâma mürâca‘at olundukda elli dört senesi hazariyyeleri tahsîl için emr-i şerîfim verildiği mukayyed ve geçen sene ahâlî zâhiren mûmâna‘at etmediklerine binâ’en emr-i şerîf sâdır olmayup, bu sene tarafından hazariyyeleri emr-i şerîfi iltimâs olunduğuna binâ’en sâbıkı üzre emr-i şerîfim tahrîri bâbında bi'l-fi‘l Re’îsü'l-küttâbım olan Mehmed Râgıb -dâme mecduhû- i‘lâm etmeğin i‘lâmı mücebince amel olunmak için yazılmışdır.

Fî evâsıt-ı Râ [Rebî‘ü'l-evvel] sene 1156

[165]

564

Bolu voyvodası vekîli Yûsuf -zîde mecduhû-ya hüküm ki,

Sen ki mûmâ-ileyhsin, babanın ber-vech-i mâlikâne uhdesinde olan Bolu Sancağı mukâta'asının nısf hissesi birkaç seneden beru senin zabtında olmakdan nâşî ahâlî ve fukarâsının ve bölükbaşın olan İnce Mustafa nâm zâlimin ba'zı gûne vâkı' olan mezâlim ve te'addîlerinizden rikâb-ı kâm-yâbıma ref'a ref'a-i iştikâ etmeleriyle, mübâşir ma'rifetiyle Âsitâne-i sa'âdet'ime ihzârın lâzım gelmişiken, mücerred hâlâ ber-vech-i mâlikâne Kengırı mutasarrıfı Selîm Paşa -dâmet me'âliyhû-ya hakkâniyet ve ıfâf ile ma'rifet olduğundan huzûrunda hasımların ile mürâfa'a olup, muktezâ-yı şer'-i kavîm üzre da'vâların fasl ü kat' olunması husûsı mûmâ-ileyhe havâle ve tefvîz ve bu husûs için Der-sa'âdet'imden mahsûsen () mübâşir ta'yîn ve tesyîr olunmuştur. İmdi mübâşir mûmâ-ileyh kazâyâ vardukda bilâ-tereddüd mübâşir mûmâ-ileyh ma'iiyetiyle kalkup, husemâlarıyla mürâfa'a için doğru Kengırı'ye varup, muktezâ-yı şer' üzre iktizâ eden hukûk-ı ibâdî ashâbına redd ve teslîmden ve da'vâlarınız fasl ü kat' olunmasında şer'-i şerîfe mutâva'at ve emr-i şerîf ri'âyete imtisâl ve mütâba'at ve husemâlarını tahvîf ve ta'nîfden mübâ'adet edüp, ser-mû hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene 1156

565

Dergâh-ı mu'allâm gedüklilerinden olup Diyârbekir'den Van Kal'ası'na nakl olunacak zahâ'ir için mukaddemâ Der-sa'âdet'imden mübâşir ta'yîn olunan Salih -zîde mecduhû- ye hüküm ki,

Diyârbekir mevcûdundan mukaddemâ Tatvân İskeleyi'ne andan dahi Van Kal'ası'na nakli fermânım olan zahâ'irin nakline mukaddemâ mübâşir ta'yîn olduğuna binâ'en zahâ'ir-i merkûmenin bu âna dek Van Kal'ası'na tamâmen ve kâmilten nakl ve tesyîri me'mûl iken bu def'a Van tarafından gelen kağıdlarda zahâ'ir-i merkûmenin henüz Van'a vâsıl olmadığı ve zahâ'ire ihtiyâcları olduğu tahrîr ve inhâ olunmağla, bu husûs mücerred senin tekâsül ve rehâvetinden neş'et etmekden nâşî rehâvetin gereği bilâ-imhâl ref' olunmak ve muhkem hakkından gelinmek lâzım gelmişidi. Lâkin zikr olunan zahâ'irden başka bir def'a Diyârbekir ve Mardin mevcûdundan elli bin keyl ecnâs-ı zahîre Sem'ân-zâde ma'rifetiyle Diyarbakir (...)

[taraflarından] Tatvan İskelesi'ne ve andan dahi Van Kal'ası'na nakl olunmak üzere Mâliye tarafından emr-i şerîfim verilmekle, bu zahîrenin nakline dahi müceddeden sen mübâşir ta'yîn olunmanla, gerek bu zahîreyi ve gerek Diyârbekir mevcûdundan mukaddem nakli fermânım olan ecnâs-ı zahîre kemâl-i acele ve sür'at ve nihâyet-i şitâb ve vakt ile mu'accelen Van Kal'ası'na nakl ve tesyîr eylemen şartıyla bu def'a sebkât eden rehâvetinden iğmâz ve yalnız inzâr ve tehdîd ile iktifâ olunup, işbu emr-i şerîfim ısdâr ve mahsûsen zahâyir-i merkûmeye nezâret ve ardı aldıktan sonra tamâmen nakilleri senedâtıyla avdet etmek üzere ta'yîn ve irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde gerek müceddeden Mardin ve Diyârbekir mevcûdlarından getmek üzere tertîb olunan ve gerek Diyârbekir mevcûdundan mukaddem nakli fermânım olan ecnâs-ı zahâ'iri bir habbesi gerüye kalmamak üzere alâ eyyi-hâl elbette ve elbette bir an akdem ve bir sâ'at mukaddem alâ cenâhi'l-isti'câl Tatvan İskelesi'ne ve andan dahi Van Kal'ası'na nakl ve tesyîre mübâderet ve Van tarafında dahi iskele-i mezbûreden Vân'a dek zahâ'ir nakline iktizâ eden i'ânet ve müzâharete ihtimâm olunması başka emr-i şerîfime anlara dahi tenbîh olunduğu ma'lumun oldukda terk-i hâb ü râhat ve ne tarîkle ve ne vecîhle olur ise olsun bir an evvel itmâm-ı maslahata bezl-i tâb ü tâkat eyleyesin. Şöyle ki ma'âzallâhü te'âlâ bundan sonra bu emr-i mühimmde mikdâr-ı zerre kusûr ve rehâvetin mesmû' olursa hakkında sebkât eden va'idât-ı şedîde-i mülûkânemin icrâsında kat'an ihmâl olunmayacağı muhakkaktır. Âna göre hareket ve sen ki bu def'a giden mübâşir mûmâ-ileyhsin, sen dahi varduğun anda sâlifü'z-zikri bir sâ'at evvel nakl etdürmeğe vüfûr-ı germîyet ve ikdâm birle nezâret ve isti'câl husûsunda sarf-i dikkat ve zahâ'irin ardını aldıktan sonra nakilleri müş'ir i'lâmlar ile sen bu tarafa avdet ve zinhâr ve zinhâr mikdâr-ı zerre rehâvetden ikiniz dahi gâyetül-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şân sâdır olmuşdur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene 1156

566

Van muhâfazasında olan Süleyman Paşa'ya ve kâdîsına ve Van Kal'ası'nın ağavât ve zâbitânına ve sâ'ir esnâf-ı askeriye zâbitânına ve a'yân ve ahâlîsine hüküm,

Bu def'a tarafından vârid olan tahrîrâtında serd ü îrâd olunan keyfiyet ma'lûm-ı şâhânem olmuştur. Cümle-i metnânetinizden olup akvâ-yı esbâb-ı kuvvet ve iktidârınız olan ecnâs-ı zahâ'irin tertîb ve nakli husûsuna kemâl-i ehemmiyet ve vüfûr-ı ihtimâm ve dikkat birle şürû' ve mübâşeret olunmakdan nâşî Diyârbakır mübâya'acısı Sem'ân-zâde mübâya'a ve cem' olunan zahâ'irden mukaddemâ Tatvan İskeleyi'ne ve andan dahi Van Kal'ası'na nakl ve îsâl olunmak üzere tertîb olunan zahâ'irin bir kadem akdem nakl ü tesyîrine Dergâh-ı mu'allâm gedüklileründen Salih -zîde mecduhû- mübâşir ta'yîn ve mübâya'acı mûmâ-ileyh zahâ'ir-i mezbûreyi serî'an nakl etmek üzere ve kezâlik Diyarbakır vâlisi ve kâdîsi dahi zahâ'ir-i merkûmenin mu'accelen nakline i'ânî ve iktizâ eden davarların ihrâcî emrinde ihtimâm ve dikkat eylemeleri husûsu bundan mukaddemce evâmîr-i aliyyle te'kîd ve pey der-pey istîcâl-i ekîd olduğundan gayrî zahâ'ir-i merkûmeden fazla el-yevm [Diyârbakır ve] Mardin mevcûdundan dahi yine mûmâ-ileyh Sem'ân-zâde ma'rifiyle elli bin keyl zahîre dahi mu'accelen Diyârbakır [taraflarından] Tatvan İskeleyi'ne ve andan dahi Van Kal'ası'na nakl ve tesyîr olunmak üzere tesvîye ve tertîb kılınup, bu zahîrenin dahi serî'an kal'a-i mezbûreye gitmesi için mübâşir mûmâ-ileyh müceddeden me'mûr ve ta'yîn kılındığından mâ-adâ gerek bu zahîreye ve gerek mukaddemâ Diyârbakır'den gidecek zahîreye nezâret edüp cümlelerin ardın aldıktan sonra tamâmen nakilleri kağıdlarıyla avdet etmek üzere çukadarân-ı sadr-ı a'zamîden bir mukaddem ve mübrim (?) mübâşir müceddeden ta'yîn ve ekîd ve şedîd evâmîr-i aliyyle sevk ve tesyîr olduğu ve bu def'a dahi kifâyet mikdârı [166] hazîne tertîb ve ucâleten tesyîr olunmak üzere olduğu ve mes'ûlâtınıza müsâ'ade olunmağla her hâlde vesîle-i esbâb-ı miknet olacak tedârikâtının tensîk ve tanzîmine bezl-i iktidâr olduğu siz ki mîr-i mîrân ve sâ'ir mûmâ-ileyhimsiz yakînen ma'lûmunuz oldukda, siz dahi zahîre-i merkûmenin nakl ü îsâline tarafınızdan iktizâ eden i'ânî ve muzâharete bezl-i kudret ve bahren muktezî olan sefînelerin tehnîye ve ihzârına ve berren yolların tathîrine mübâşeret ve zâhîre-i merkûme mukaddemâ nakl olunan zahâ'ir misillü arzına telef ve izâ'at olmakdan hıfz ve sıyânî birle dikkat-i hâssa ve nizâm-ı huzûru için hıfz ü hırâsetine kemâ-yenbeğî dikkat eylemeniziçün mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde cümleleriniz bi'l-ittifâk hareket ederek zahâ'ir-i mezkûrenin kal'a-i mezbûreye nakl ve îsâline iktizâ eden sa'yinin ve levâzım-ı

sâ'irenin iskele-i mezbûrede cem' ve ihzârına ve yolların tathîrine mübâderet ve zahâ'ir-i merkûmeyi celb ve ahz ve kal'a-i merkûmede hıfz ve der-anbâr etdirmeğe ve'l-hâsıl bu husûsda Van tarafından iktizâ eden mu'âvenet ve muzâharetde cümleniz ihtimâm ve dikkat edüp ve ber-siyâk-ı meşrûh kuvvet-i bâzû-yı miknetinize dâ'ir lâzım gelen tedbîr ve tedârikin cem' ve tertîbine taraf-ı hümâyûn-ı mülûkânemden ne gûne sa'y-i mevfûr ve ne vechile cidd-i mevfûr olduğunu cümleniz ba'de't-teyakkun her hâlde kaviyyü'l-kalb ve ceriyyü'l-hâtır olup o muhâfazaya sıyâk-ı vâhid üzre kıyâm ve gönül birliği ile her işin temşiyet ve edâsına sa'y ü ikdâm eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

Fî evâsıt-ı Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene [1]156

567

Diyârbekir vâlisi vezîr Ali Paşa'ya () ve () kâdîlarına ve Rakka mütesellimine hüküm ki,

Hâlâ Anadolu ve Rakka vâlisi olup, Erzurum cânibi seraskeri olan vezîrim Ahmed Paşa'nın ber-vech-i mâlikâne mutasarrıf olduğu Rakka iskânından Ali Aşîretine tâbi' Hesnân Cemâ'ati otuz iki târîhinden beru Rakka'nın bağılu ve nizâmı verilmiş ra'iiyyetinden olup, aşîret-i merkûme yedi aded cemâ'atden mürekkeb ve birbirlerinin müzâharetleriyle meştâ ve masîflerine amed-şüd ederek kendülerin ve sâ'ir re'âyâları Urbân eşkıyâsından hımâyet ve sıyânet idegelmişler iken, ahâlî-i Diyârbekir'den Rızkî (?) İbrâhim nâm kimesne kizb ü dürûğ ile tarîk-i suhûlet irâ'et ve zıkr olunan Hesnan Cemâ'ati Rakka iskânından ifrâz ve mâllarını Diyârbekir voyvodalığına ilhâk ettirmekle, ebnâ-yı cinsleri bu keyfiyyeti müşâhede eylediklerinde üzerlerine iskân teklîfi bâr-ı girân olup cümlesi iskândan imtinâ' ve râh-ı ihtilâl ve ihtilâfa sülûk ve ittibâ' eylediklerinden başka nîce eşkıyâ ve haram-zâde dahi mezbûrların içlerine vardukca mahkûm olmadıklarından vermeyüp müdâfa'aya ibtidâr ve envâ'-ı fezâhate tasaddî ve ictisârları be-dîdâr ve husûsen tâ'ife-i iskân ve Ekrâd-ı Milli bâ-cem'uhum (?) dâhil-i (..) şerîf-i mâlikâne olmağla, tefrîkları hılâf-ı şurût olmakdan nâşî kırk altı târîhinde Bağdad cânibi seraskeri müteveffâ Vezîr Osman Paşa arzıyla Milli Cemâ'atinden Cemâleddinlü Oymağı senede beş yüz gurus Diyârbekir voyvodalarına vermek üzre Mardinli Mustafa nâm kimesneye mâlikâne verilmişiken, Rakka vâlisi

tarafından keyfiyet arz olundukda, derhâl mâlikânesi ref‘ ve kemâ fî'l-evvel Rakka'ya iskânları fermân olmağla, âna kıyâsen mârrü'z-zıkr Hesnân Cemâ'ati dahi voyvodalık kalemninden ref‘ ve ifrâz ve nizâm-ı kadîmi üzre aşîretleriyle Rakka iskânına idhâl ve ilhâk olunmak için vezîr-i müşârun-ileyh arz ve iltimâs etmeğın, ber-vech-i meşrûh ref‘ ve ifrâz ve kadîmi üzre aşîretleriyle Rakka iskânına ilhâk olunmalarıçün mahalline kayd ve emr-i şerîfim tahrîri bâbında bi'l-fi'l Başdefterdârım olan Sa‘dullâh -dâme uluvvuhû- i‘lâm etmeğın, i‘lâmı mûcebince ref‘ ve mahalline kayd ve Rakka İskânına ilhâk olunmak bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

Fî evâsıt-ı Râ [Rebî‘ü'l-evvel] sene [1]156

568

Dîvân-ı hümayûn'umda çavuşbaşı olan Abdî -dâme mecduhû-ya hüküm ki, Vilâyet-i Anadolu'da vâkı‘ cebe fukarâları seraskerler ma‘iyyetlerinde olan elviye zu‘amâ ve erbâb-ı tîmârı umûmen rûz-ı Hızır duhûlünde sancakları askeriyle seraskerler ma‘iyyetlerinde ve kezâlik Rumili ve Özi Eyâletleri'nde zu‘amâ ve erbâb-ı tîmârı sancakları altında müheyyâ ve mevcûd bulunmalarıçün evâmir-i aliyye ısdâr ve irsâl olunduğuna binâ'en bir gün evvel savb-ı me'mûrlarına varup hıdemâta tekaddümlerinde kıyâm eylemeleri muktezî iken içlerinden ba‘zıları Âsitâne-i aliyye'ne gelüp zamân-ı medîd meks ve ikâmet ve hılâf-ı emr-i âlî harekete cesâret eylediklerinden mâ-adâ birbirlerinin ze‘âmet ve tîmârların ref‘ ve îkâya tasaddî ile ihtilâl-i nizâm-ı eyâlete bâ'is oldukları arz-ı hâllerinden zâhir ve âşikâr olmağla, imdi Rumili ve Anadolu câniblerinde vâkı‘ elviye zu‘amâ ve erbâb-ı tîmârından olup, bu âna dek sancakları altına gitmeyen zu‘amâ ve erbâb-ı tîmâr sen ki çavuşbaşı mûmîn-ileyhsin, ma‘rifetinle gerek Âsitâne-i sa‘âdet'im ve gerek civârında vâkı‘ Üsküdâr ve hâsslar ve muzâfât olan mahallerde alâ vechi't-taharrî tecessüs ve tefahhus ve bulundukları mahallde ahz ve bilâ meks ve bilâ te'hîr sancakları altına tesyîr ve irsâle ihtimâm ve dikkat ve hılâfından tehâşî ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı Râ [Rebî‘ü'l-evvel] sene [1]156

Mısır hazîneye kayd şod.

Ümerâ-yı Diyârbekir'den Elçi Paşa-zâde () -dâme ikbâluhû-ya hüküm ki,
Medîne-i İskenderiye'de mukaddemâ yapılan siperler mürûr-ı ezmine ile bozulup bu
sene-i mübâreke ta'mîr ve termîmi muktezî olduğundan, sen ki mîr-i mîrân-ı
mûmâ-ileyhsin, senin çekdirme sefînen ta'yîn ve irsâl ve istinâdı ta'mîr olacak
siperlerin hıdmetine i'mâl olunmana, sâbıkâ Mısır vâlisi düstûr-ı mükerrerrem müşîr-i
müfehham nizâmü'l-âlem vezîrim Yahya Paşa -edâmallâhü te'âlâ iclâlehû- arz ve
arzı mûcebince sefîne-i mezkûre bu def'a Mısır'a gidecek patrona ve riyâle
kapudânlar ile ma'an gitmek muktezî olmağla, sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin,
vech-i meşrûh üzre mahall-i mezkûre gidüp hıdmet-i mezbûreyi tekml eylemen için
emr-i şerîfim verilmek bâbında bi'l-fi'l deryâ kapudânı vezîrim Mustafa Paşa -
edâmallâhü te'âlâ iclâlehû- i'lâm etmeğın, vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında
fermân-ı âlf-şânım sâdır olmuşdurr, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene 1156

Aydın muhassılı Vezîr Mehmed Paşa'ya ve Aydın Sancağı'nda vâkı' bi'l-cümle kuzât
ve nüvvâba ve voyvodalara ve havâss ve evkâf zâbitân ve mütevellîlere ve kethüdâ
yerleri ve yeniçeri serdârları ve a'yân-ı vilâyete ve iş erlerine hüküm,
Memâlik-i mahrûse'mden eşkıyâ tâ'ifesinin külliyyen def' ü ref'ı ile bilâd ve ubbâdın
ve ebnâ-yı sebîlin râhat ve emniyetleri murâd-ı hümâyûnum olmakdan nâşî, levendât
ve Türkmân ve Ekrâd makûlesinden bir mahallde eşkıyâ zuhûr ederise ol mahallin
vülât ve hükkâm ve zâbitân ve a'yân bi'l-ittfâk sürüp üzerlerine varup hudûdları
dâhilinde ahz ederler ise febihâ ve illâ kaçup âharın hudûdına girerlerise mücerred
hudûdumuzu tecâvüz etmişdir diyü ardlarından erilmeyüp, ta'kîb ve duhûl etdikleri
sancak ve durak mutasarrıfları ve zâbitleriyle haberleşerek bi'd-defa'ât alâ eyyi-hâl
ahz ve ele götürüp, ma'rifet-i şer'le cezâları tertîb ve ser-i maktû'ları Der-sa'âdet'ime

irsâl ve tesyîr olunmak üzere bundan akdem nizâm verilüp fî mâ-ba'd nizâm-ı merkûma mugâyir birinin havza-i hükûmetinde eşkıyâdan bir ferde zarar ve hasâret isâbet ederise vâkı' olan zarar sancak mutasarrıfına ve ol kazânın zâbitân ve a'yânına zecren lehüm tazmîn ve katl-i nüfûs vâkı' olurise deyni tahsîl olunduğundan gayrı, hükkâm ve zâbitân makûlelerinin muhkem haklarından gelineceği ve a'yân-ı vilâyet kılâ'-ı ba'îdeye habs ve kal'a-bend olunacakları evâmîr-i aliyyemle her kese tefhîm olunup ve şurût-ı mezkûreyi inşâallâhü te'âlâ düstûrül'-amel tutulmak üzere mahalline ve kezâlik mehâkimde olan sicillâta kayd ü sebt olunmuşiken, bu hılâlde ba'zı eşkıyâ zuhûr ve Kütahya Bölüğü nâmıyla Bolu ve Gerede ve Çağa etrâflarında yüz seksen mikdârı atlu ile geşt ü güzâr ve katl-i nüfûs ve gasb-ı emvâl ve îsâl-i envâ'-ı hasâr ve mazârrata ictisâr eyledikleri ve bilâd ve ubbâd şerlerinden âciz kaldıkları bu def'a 'urûz ve mehâzir ile Der-i Devlet-medârıma i'lâm ve inhâ olunmağla, nizâm-ı merkûmun akd ve tertîbi ancak katl-i nüfûs ve nehb-ı emvâle cesâret eden eşkıyânın haklarından gelinmesi irâ'esi müteyakkın iken yine vakit be-vakit bunların zuhûr etmeleri ve gâileleriyle sâmi'a-i Devlet-i aliyye'min tahrîşi mutlakan hükkâm ve zâbitân ve a'yânın tekâsül ve iğmâzlarından neş'et eder bir hâletde olmak hasebiyle bâlâda mestûr va'îdât-ı şedîde-i şâhânemin îfâ' ve icrâsı lâzım gelmişiken, bu def'a ihmâl olunup yalnız inzâr ve tehdîd ile iktifâ olunmuştur. İmdi işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde siz ki müşârun ve sâ'ir mûmâ-ileyhsiz, mukaddemâ evâmîr-i şerîfemle verilen nizâm üzere fî mâ-ba'd her biriniz havza-ı hükûmetde ve taht-ı kazâlarınız olan mahalleri hıfz ü hırâset ve hudûdnuz dâhilinde eşkıyâ tâ'ifesini tecessüs ve tefahhusdan bir an hâlî olmayup, levendât ve türkmân ve ekrâd makûlesinden ve gayrıdan kat'-ı tarîk ve nehb-i emvâl ile ibâdullâha îsâl-i mazarrat âdet-i müstemirreleri olan şekâvet-pîşeler kalîl ve kesîr her ne mahallde zuhûr ederler ise mukaddemâ verilen nizâm-ı müstahsen üzere iktizâsına göre hareket birle bilâ-tereddüd sürüp üzerlerine varup hudûdunuz dâhilinde ahz ederseniz febihâ ve illâ âharin hudûduna girer ise mücerred "hudûdumuzu tecâvüz etmiştir" diyü ardlarından erilmeyüp ta'kîb ve duhûl etdüğü sancak ve durak mutasarrıfı zâbitleriyle haberleşerek bi'l-ittifâk alâ eyyi-hâl ahz ve ele götürüp, ma'rifet-i şer'le cezâ-yı sezâların tertûb ve ser-i maktû'ların Der-i Devlet-medârıma irsâl ve tesyîr ve şerr ve mazarratların def' ü ref' ile hayt-ı hükûmetinizi hüsn-i nizâma ircâ' ve tenzîl eyleyüp, fî mâ-ba'd bir taraftan bu misillü gâ'ile sâmi'a-i hümayûnumu tahrîşden ve

ser-mû ihmâl ve müsâheleden ziyâde ihtirâz ve ictinâb eyleyesiz. Bu husûs ancak verilen nizâm mer'î ve müstahkem tutulmak üzre mukaddemâ bi'd-defa'ât evâmîr-i aliyem ile cümleye tenbîh-i ekîd olunmuşiken, bu def'a dahi işbu tenbîhât-ı mülûkânemin sudûr ve zuhûrî mücerred bundan sonra bir ferdin özür ve illetine vesîle ve sebep olacak bir hâlet kalmamak maslahatı için irâde olunduğu ve şûrût-ı mezkûreye mugâyir fî mâ-ba'd her kangınızın dâhil-i hudûdunda bir nesne hudûs edecek olurise nizâm-ı merkûm muktezâsınca sebkât eden tazmîn ve tahsîl mâddesinin icrâsına ve vedî'ât-ı şedîde hüsrevânemin îkâ'ı bilâ-imhâl mübâşeret ve kıyâm olunacağı yakînen ma'lûmunuz oldukda, âna göre kemâl-i basîret üzre hareket ve lâkin bu husûsı celb-i menfa'ate vesîle remîdeyle re'âyâ ve berâyânın bi-gayr-ı hakk bir akçe ve bir habbelerini almayup dâ'irenizde bulunanların dahi almalarına rızâ göstermeyüp ve şekâvetde alâkası olmayup kendü hâlinde olanlara ta'arruzdan ve ba'zı mesâlih-i ubbâd ve umûr-ı mühimme temşiyetiçün vülât taraflarından mübâşir husûsıçün mukaddemâ verilen nizâm üzre buyruldılar ile ta'yîn olunan mübâşirlere müdâhaleden ziyâde tevâkkî ve mikdâr-ı zerre hılâfından gâyetü'l-gâye tehâşî eylemeniz bâbında ()

Fî evâsıt-ı Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene [1]156

571

Bir sûreti

Karaman Eyâleti'nde vâkı' kuzât ve nüvvâba ve Konya mütesellimine ve sâ'ir eyâletde olan elviye mütesellimine ve sâ'ire

572

Bir sûreti

Sivâs beylerbeyisi Ahmed Paşa'ya ve eyâlet-i Sivâs'da kuzât ve nüvvâba ve elviye mütesellimine ve sâ'ire

573

Bir sûreti

Ankara Sancağı'nda kuzât ve nüvvâba ve mütesellime ve sâ'ire

574

Bir sûreti

Ber-vech-i mâlikâne Kengırı mutasarrıfı Selîm Paşa'ya ve sâ'ire

575

Bir sûreti

Kastamonu Sancağı'nda kuzât ve nüvvâb ve mütesellim ve sâ'ire

576

Bir sûreti

Adana Eyâleti'nde kuzât ve nüvvâb ve mütesellim ve sâ'ire

577

Bir sûreti

Bolu Sancağı'nda kuzât ve nüvvâb ve mütesellim ve sâ'ire

578

Bir sûreti

Kütahya Eyâleti'nde vâkı‘ kuzât ve nüvvâba ve sâ'ire

579

Bir sûreti

Niğde Sancağı'na

580

Bir sûreti

Kayseriye Sancağı'na

581

Bir sûreti

İçil Sancağı'na

582
Bir sûreti
Diyârbekir Eyâleti'ne

583
Bir sûreti
Rakka Eyâleti'ne

584
Bir sûreti
Çorum Sancağı'na

585
Bir sûreti
Bozova Sancağı'na

586
Bir sûreti
Kırşehir Sancağı'na

587
Bir sûreti
Amasya Sancağı'na

588
Bir sûreti
Maraş Eyâleti'ne

589
Bir sûreti
Malatya Sancağı'na

590

Bir sûreti

Karesi Sancağı'na

591

Bir sûreti

Karahisâr-ı Sâhib Sancağı'na

[168]

592

Erzurum seraskeri Vezîr Ahmed Paşa'ya hüküm ki,

Bu def'a Van tarafından gelen tahrîrâtta Van Anbarı'nda mevcûd ve müddahar olan zahâ'ir sarf olunduğu ifâde ve inhâ olunmuş, Diyârbekir mevcûdundan makeddemâ Van için tertîb ve Tatvan İskeleyi'ne ve andan Van'a nakl ve tesyîr olunacak zahâ'irden mâ-adâ bu def'a Mardin mevcûdundan elli bin keyl zahâ'ir dahi Diyârbekir'e ve andan iskele-i merkûmeye ve anların dahi Van'a nakl olunmak üzere tesvîye ve tanzîm kılınup, mukaddem ve mu'ahhar bu sene-i mübâreke Van için tertîb olunan zahâ'ir mikdâr-ı kifâyeti tecâvüz etdirüp, lâkin mahall-i merkûmeden Van'a zahîre nakle ne vecîhle sûret ve şekle ve ne gûne zahmet ve külfeti şâmil olduğu ma'lûm iken, Van'da müddahar bulunan zahâ'iri muhâfazada mübâlât etmeyüp mesârif-i zarûriyeden mâ-adâyâ itlâf ve izâ'at ile zahîreyi düketmek nâ-merzî hareket ve mîrîye gadr ve sıyânet misillü bir hâletde olmakdan nâşî işbu gidecek zahîrenin muhâfazasına cümlesi bi'l-ittifâk nezâret ve mesârif-i zarûriyeden mâ-adâyâ bir habbe ve bir dâne zahîre verilmemesi emrine dikkat eylemeleri ve eger bundan böyle zahîreyi itlâf ederlerise zecren lehüm kendülerden tazmîn ve tahsîl olduğundan gayrı muhkem haklarından gelineceği mukarrer idüğü Van muhâfızına ve sâ'ir anda olanlara ve Van muhâfazasına müceddeden me'mûr olan Adana vâlisi vezîrim Hüseyin Paşa'ya başka başka evâmîr-i aliyyemle tenbîh ve te'kîd ve bunun gibi Kars zahîresinin muhâfazası dahi Kars muhâfızına ve anda olanlara ve Kars'a me'mûr Haleb vâlisi vezîrim Hasan Paşa'ya kezâlik başka başka ahkâm-ı şerîfemle

tahzîr-i ekîd olunmuştur. Ancak sen ki serasker-i müşârun-ileyhsin, umûr-ı seraskerîde sana verilen istiklâl-i tâmmın muktezâsınca senin ol taraflarda vâkı‘ bi'l-cümle şerr-i (..) İran'a nezâret-i âmmın der-kâr olmakdan nâşî esbâb-ı kaviyye-i makderet ve muhâfazana vesîle bâzû-yı kudret ve miknet olan zehâ'irin emr-i muhâfazasına dahi tarafından nezâret ve buyruldukların ile tenbîh ve te'kîd ederek, dâ'imâ tecessüs ve tefahhusa dikkat eylemen lâzım ve lâ-büdd olmağın, mahsûsen sana dahi işbu emr-i şerîfim ısdâr () ve ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde zahâ'ir keyfiyyetinin celb ve cem'ında olan vücûh-ı meşakkat ve külfeti muhâfazada olanlara tarafından dahi buyrulduklarınla ifâde ve ihbâr ve dâ'imâ tecessüs ve istifsâr birle muhâfazası emrine ibtidâr ve bî-hûde bir habbe ve bir dâne zahîrenin itlâf ve izâ'atına ruhsat ve cevâzdan her biri be-gâyet ihtirâz eylemelerini sâmi'a-i intibâhlarına îkâ ve istifâde edüp, bu sıyâk üzre fî mâ-ba'd gerek Vân ve gerek Kars Kal'alarında olan zahîreyi ârızâ-i telefdan sıyânet ve mesârif-i zârûriyeden hâric bir ferde bir habbe ve bir dâne zahîre verilmemesi hâlâtına bezl-i cidd ü himmet ve sarf-ı mâ-hasal ve sa'y ü kudret eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene 1156

593

Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ortalarından otuz üç sekbânların çorbacısı () -zîde kadruhû-ya hüküm ki,

Be-her sene rûz-ı Hızır hulûlünde ortanın bayrağı ve kazgânı ve umûmen neferât ile varup, Istıranca ve havâlîsinde vâkı‘ kûhitânda geşt ü güzâr ve sayyâdluk edüp sayd olunan geyik ve sığır pasdırmalarından verilmesi mu'tâd olan mahallere tevzî' ve karye-i Ahyolu ve ve Bınarhisârı ve Vize ve Çorlu ve () ve () ve ol taraflarda zuhûr eden haydûd ve dirlikde alâkaları olmayup, mücerred icrâ-yı mel'anet için kendülerin askerî rütbeye idhâl ve tertîb-i eşkâl ile ibâdullâha zulm ve te'addîye cesâret eden erâzil ve eşkıyânın def'-ı şerr ve mazarratlarıçün orta-i mezkûrenin ta'yîn ve irsâl olunması mu'tâd-ı kadîm olup ve olunageldüğü üzre varup orta-i mezkûrun neferâtıyla hıdmet-i lâzımede olmanız fermânım olmağın, gerekdir ki vech-i mu'tâd üzre geşt ü güzâr olunagelan mahallerde geşt ve sayd olunan geyikler

lühûmundan pasdırma eyleyüp ve be-her sene verilegelen mahallere tevzî'a ve zikr olunan kazâlarda ve etrâfda her ne mahalde haydûd misillü ve eşkıyâ zuhûr ederise ma'îyyetinde olan orta-i mezbûrun zâbitân ve umûmen neferâtınla varup bi-eyyi-hâl ahz ve ele götürüp ve merdlikde alâkası olmayup mücerred ve icrâ-yı mel'anet için kendülerin askerî rütbeye idhâl ve tertîb-i eşkâl ile ibâdullâha zulm ve te'addîye cesâret eden şekâvet erbâbının bulundukları mahalde ahvâllerin ma'rifet-i şer'le tefahhus ve haklarında şer'an lâzım gelen icrâ olunmak için gerek haydûd ve gerek sâ'ir şekâvet erbâbından her kim ahz olunurise bilâ te'hîr kayd-ı bend ile mahbûsen Âsitâne-i sa'âdet'ime irsâl ile şerr ve mazarratlarından ibâdullâh üzerinden men' ve def' etmekde takayyüd edüp ve lâkin geşt ü güzâr eyledüğün yerlerde neferinden bir ferde hılâf-ı şer'-i şerîf bir kimesneye remîde eylememeleriçün zabt ü rabtlarına gereği gibi mukayyed olup, ibâdullâha bir vechile zulm ve te'addîden ve fesâd ve şekâvetde alâkası olanlara ta'arruzdan ve celb-i mâl olunmağın ihtirâz eyleyesin ve Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası olan vezîrim Hasan Paşa -edâmallâhu te'âlâ iclâlehû- tarafından mühürlü mektûb verilmekle, vech-i meşrûh üzre amel olunmak için yazılmışdır.

Fî evâsıt-ı Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene [1]156

[169]

594

Rumili vâlisine ve Sofya mollasına hüküm,
Medîne-i Sofya'da mürd olan Sofya Metrabilidi'nin emvâl ve eşyâsı bilâ vâris olmak hasebiyle cânib-i mîrîye âid olup, binâ'en-aleyh taraf-ı mîrîden mâ-meleki zabt olunmak fermânım olmağla, kethüdâsı ve Topal Yazıcısı (?) nâm iki nefer zımmîler mürd-i mesfûr tarafından mâl-ı mîrî tahsîlinden olmak hasebiyle mesfûrân zımmîlerin bu ana dek tahsîl eyledikledikleri emvâl ile sâ'ir bulunan nukûdunu ve müretteb olan defter ve sened ile defteri mesfûrları mübâşir ta'yîn olunan () ma'rifetiyle ucâleten ve sâri'aten Âsitâne-i sa'âdet'ime ihzâr ve îsâl eylemen fermânım olmağın, imdi siz ki müşârun ve mûmâ-ileyhümâsız, mürd-i mesfûrun hâlâ tahsîlde olan kethüdâsı ile Topal Yazıcı (?) bu âna dek cem' ve tahsîl eyledikleri

nukûd ile sâ'ir mevcûd bulunan mürd-i mesfûrun nukûdunu ve eşyâsının dahi ber-vech-i müfredât defterini ve mesfûrların yedlerinde bulunan defter ve senedleri ve kendüleri mübâşir mûmâ-ileyh teslîm ve ucâleten ve sâri'aten Âsitâne-i sa'âdet'ime ihzâr ve irsâl eyleyüp ihmâl ve tekâsülden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâsıt-ı S[afer] sene 1156

595

Maraş beylerbeyisi Rişvân-zâde Süleyman Paşa -dâmet me'âliyhû-ya hüküm ki, Sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, Receblü Afşarı ve Gelvanik tâ'ifelerinin te'dîb ve gûşmâllerine mukaddemâ me'mûr olduğunda, ma'iyyetinde sâbıkâ kethüdân olan Seyyid Mehmed Battal -zîde mecduhû- dahi ta'yîn kılınmışıdı. Lâkin şimdi Erzurum cânibi seraskeri vezîrim Ahmed Paşa tarafından mûmâ-ileyh Battal -zîde mecduhû-mâlikâne uhdesinde olan Kilis voyvodalığı tefvîz ve sipâriş olmağla, yanına olan me'mûriyetinden afvını serasker müşârun-ileyh mahsûs kağıdıyla iltimâs etmeğin, iltimâsı mücebince me'mûriyetinden afv olunmuşıdı. İmdi emr-i şerîf () ile vusûlünde mûmâ-ileyh yanına olan me'mûriyetinden afv olunmağla, ma'iyyetine taleb etmeyüp uhdene ihâle kılınan umûru tenbîh-i hümayûnum üzre rû'yet ve itmâmına bezl-i makderet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şân sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı S[afer] sene [1]156

596

Ber-vech-i mâlikâne Teke ve Hamid Sancaklarına mutasarrıf olan Çelik Mehmed Paşa -dâme ikbâluh-ya hüküm ki, Sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, Hamid Sancağı mütesellimi olan karındaşın Osman -zîde mecduhû- bu hılâlde bi'l-iktizâ Teke Sancağı'na mütesellim nasb ve ta'yîn olup Teke'de ikâmet ve mütesellimliği zabt ve rabta dikkat eylemek üzre başka emr-i şerîfim sâdır ve sen dahi mütesellimlik-i mezbûrun zabtına i'ânet ve nezâretin der-kâr olunacağı emr-i şerîfimde şerh ve tasdîr olunmağla, sen dahi

Teke'den kalkup gelüp Hamid Sancağı'nda havza-ı hükûmetde ikâmet ve livâ'-i mezbûrun bi'z-zât zabt rabtına mübâderet ve mütesellim-i merkûmun umûruna dahi nezâret ve mukaddemâ nizâm ve temşiyeti uhdene havâle kılınan Yörükân husûsunun ve Tekyenişîn-oğlu mâddesinin evâmir-i şerîfem mezâmîni üzre temşiyet ve itmâmına bezl-i miknet eylemen fermânım olmağın mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr () ile irsâl olunmuşdurç İmdi fermânım olduğu üzre Hamid Sancağı'na gelüp anda ikâmet ve zabt ü rabt-ı memlekete kıyâm ve mübâşeret ve Teke mütesellimi karındaşı mûmâ-ileyhin dahi umûruna nezâret ve nizâm ve temşiyetine me'mûr olduğun Yörükân husûsunun ve Tekyenişîn-oğlu mâddesinin sâdır olan evâmir-i aliyyemin mezâmîni üzre icrâ ve temşiyetine ve sarf-ı nakdiye-i makderet ve bu vesîle ile me'mûr olduğun mârrü'z-zikr mâddelerin mikdâr-ı zerre te'hîr ve ta'vîkına bâ'is ednâ hareketden be-gâyet mübâ'adet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şân sâdır olmuştur.

Fî evâsıt-ı S[after] sene [1]156

597

Sâbıkâ Hamid Sancağı mütesellimi olup hâlâ Teke Sancağı'na mütesellim nasb olunan Osman -zîde mecduhû-ya ve Teke Sancağı'nda vâkı' kâdîlara hüküm ki, Teke ve Hamid Sancakları mutasarrıfı Çelik Mehmed Paşa -dâme ikbâlühû- bu hılâlde bi'l-iktizâ Hamid Sancağı'na varup anda ikâmet ve livâ'-i mezbûr bi'z-zât zabt ü rabta mübâderet etmek üzre başka emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl olunmağla, sen ki mûmâ-ileyh Osman -zîde mecduhû-sün, sen dahi mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyh tarafından Teke Sancağı'na mütesellim nasb ü ta'yîn olunmuşşundur. İmdi işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde kalkub Teke Sancağı'na varup makarr-ı hükûmetinde ikâmet ve mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin re'y ve nezâretiyle livâ'-i mezbûr mütesellimliğini zabt ve rabta dikkat ve himâyet ve sıyânet-ı fukarâ-yı ra'ıyyete bezl-i miknet eylesin ve siz ki sâ'ir mûmâ-ileyhimsiz, mütesellimlik-i merkûmu mûmâ-ileyh Osman -zîde mecduhû-ya zabt ü rabt itdürüp âhardan mütesellimlik umûruna bir ferdi müdâhale ve ta'arruz etdirmeyüp emr-i şerîfimin mazmûn-ı münîfi icrâsına

sarf-ı tâb ü tâkat ve hılâfından hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâsıt-ı S[afer] sene [1]156

[170]

598

Ancak Kocaili mutasarrıfının seferden afvıçün yazılmışdır.

Evâ'il-i Z[i'l-ka'de] sene [1]156

Ancak Kocaili'nin emri gerü gelüp battâlında hıfz olunmuştur.

13 Z[i'l-ka'de] sene [1]156

Ber vech-i arpalık Kocaili Sancağı'na mutasarrıf olan Mustafa - dâme ikbâluhû-ya hüküm ki,

Sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, livâ'-i mezbûr işbu bin yüz elli altı senesine mahsûben imdâd-ı seferiyyesin sana vermeyüp mükemmel kapun halkı ile rûz-ı Hızırda mevcûd bulunmak üzre Erzurum seraskeri vezîrim Ahmed Paşa'nın yanına me'mûr ve ta'yîn kılınmışidin. El-hâletü hâzihî me'mûr olan tavâ'if-i askeriyenin vakt-i merkûmda serasker-i müşârun-ileyhin yanında mevcûd bulunmaları muktezâ-yı vakt ü hâlden olup binâ'en-aleyh sen dahi rûz-ı Hızırda Erzurum'da bulunman fermânım olmağın, sür'at-i seyr ve hareketin içün te'kîden ve istî'câlen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi bu vakit evkât-ı uhrâya kıyâs olunmayup me'mûr olanların (..) vakt-i me'mûrda sahrâ-yı Erzurum'da bulunmaları akdem-i umûr-ı Devlet-i aliyye'mden olduğu yakînen ma'lûmun oldukda, şimdiye dek yerinden hareket hareket etmemiş isen hemân emr-i şerîfim varduğu anda der-hâl mu'ayyen olan kapun halkı ve etbâ'ın ile bilâ meks ve te'hîr hareket ve yola çıkup doğru yoldan giderek ve esnâ-yı râhda fukarâya te'addî etmeyüp, himâyet ve sıyânetde (..) bir ederek kemâl-i acele ve sür'at ve vüfûr-ı şitâb ve azîmet birle

ucâleten ve müsâra‘aten vakt-i merkûmeden sahrâ-yı mezbûreye vusûle müsâra‘at ve ba‘de'l-vusûl serasker-i müşârun-ileyhin emr ve re‘yî üzere amel ve hareket ve hıdemât-ı mebrûre vücûda getürmeğe sarf-ı tâb ü tâkat eyeleyesin. Şöyle ki ıyâzen-billâhi te‘âlâ rehâvet ve tekâsülün zuhûrile vakt-i merkûmda sahrâ-yı mezkûrda bulunmayacak olursan sonra bir dürlü özür ve cevâba kâdir olamayup bilâ-emân hakkından gelineceği muhakkaktır. Âna göre hareket ve ser-mû hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı S[afer] sene 1156

599

Bir sûreti

Çorum mutasarrıfı Ömer -dâme ikbâluhû-ya

600

Bir sûreti

Ankara mutasarrıfı Hâlid Paşa'ya

601

Bir sûreti

Niğde mutasarrıfı Abdurrahim -dâme ikbâluhû-ya

602

Diyârbekir vâlisi ma‘iyyetine varmak üzere yazılmışdır.

Evâ'il-i Z[i'l-ka'de] (?) sene [1]156

Bir sûreti

Kayseriye mutasarrıfı Murtazâ Paşa'ya

603

Bir sûreti

Sultanönü mutasarrıfı Hasan -dâme ikbâluhû-ya

604

Bir sûreti

Karahisâr-ı Sâhib mutasarrıfı Seyyid Mehmed -dâme ikbâluhû-ya

605

Bir sûreti

Beğşehir Sancağibeyi Cafer Bey'e

606

Bir sûreti

Akşehir Sancağı mutasarrıfı Ahmed Bey -dâme ikbâluhû-ya

607

Bir sûreti

İçil Sancağı mutasarrıfı Seyyid Gâzî Mehmed -dâme ikbâluhû-ya

608

Bir sûreti

Alanya Sancağı mutasarrıfı İbrahim Paşa'ya

609

Bir sûreti

Anadolu Eyâleti'nde vâkı' elviye alaybeylerine

610

Bir sûreti

Adana Eyâleti'nde vâkı' elviye alaybeylerine

611

Bir sûreti

Sivâs Eyâleti'nde vâkı' elviye alaybeylerine

612

Bir sûreti

Karaman Eyâleti'nde vâkı' elviye alaybeylerine

613

Bir sûreti

Trabzon Eyâleti'nde vâkı' elviye alaybeylerine (..?)

614*

Bitlis hâkimi Şerîf Mehmed -dâme uluvvuhû-ya hüküm ki,

Bir kaç seneden beru ser-rişte-i (..) der-dest olan (..) ve ihtiyâtı bu sene-i amîmetü'l-meymenede evvelkinden ziyâde mürâ'âtı muktezâ-yı vakt ü hâlden olduğuna binâ'en a'vâm-ı mâziyeden evfer asâkir ve mühimmât ve zahâ'ir ve âdemlerin tertîb ve irsâl ile bi'l-cümle hudûd-ı Îrân'da olan serhadâtın istihkâm ve sıyânetlerine sarf-ı nakdiye-i ihtimâm ve kezâlik Erzurum cânibi seraskeri vezîrim Ahmed Paşa'nın sahrâ-yı Erzurum'da mevcûd bulunup etrâf ve cevânibe kuvvetü'z-zahr-i itmi'nân olmak üzere süvâri ve piyâde ecnâd-ı kesîre ve şüca'ân-ı vafîre îsâli ile vâcibe-i ahd-i şehâmet-i hüsrevâne ve lâzıme-i şîme-i hamîyyet-i mülûkânem olan hıfz ve hırâset-i suğûr ve bilâd ve emn ü râhat-ı sükkân ve ubbâd husûslarına himmet vâlâ-nehmet-i pâdişâhânemin ne vechile nüzûl ve masrûf ve ınân-ı gayret-i şâhânemin ne tarîkle müvecceh ve ma'tûf idüğü cümle aktâr ve âfâka zâhir ve bedîdâr olmuşdur. Lâkin Devlet-i aliyye-i dâ'imü'l-karârımın serhadât-ı Îrân ile mülâsık ve mütecânib ve mütekârib olan mahall-i Kürdistân ve ehl-i aşâ'ir ve kabâ'il-i hamîyyet-nişânı memâlik-i mahrûseti'l-mesâlikimin ol havâlîlere nisbet ile bir hısn-ı hasînü'l-erkân ve pek bir kal'a-i üstüvâr-ı rasînü'l-kıyânı olmakdan nâşî bi'l-cümle Kürdistânın ümenâ ve a'yân ve ahâlî ve sükkânı sâ'ir memleket ve ra'îyyet makûlelerinden gayrı olmayup eger imâret ve hükûmetleri halefen an selef kendü

* Hükümün devamı s. 149'dadır ve burada birleştirilmiştir.

dûdmânından erbâb-ı istihkāk ve liyâkat olanlara yurdruk ve ocaklık vechiyle tevcîh ve inâyet ve sükkânı ve kuttânı dahi sâ'ir ra'iiyet beyninde âmmül-vukû' olan vücûh-ı tekâlîfden himâyet ile haklarında vâsi' serbestiye ri'âyet olunagelüp, bu vechile haklarında mebzûl ve bî-dirîğ olan mekârim-i bî-imtinân-ı hüsvânem mukâbili ve bi't-tahsîs mecbûl ve maftûr oldukları salâbet-i dîniye ve gayret-i fitrîyeleri muktezâsı kendülerden her hâlde sebât ve metânet ve uğûr-ı Dîn ü Devlet ve muhâfaza-i harîm-i memleketde merdâne ve gayûrâne hareket-i hâlleri mutlakan me'mûl-i tab'-ı hümayûn-ı şâhâne ve melhûz-ı hâtır-ı safvet-i mezâhir-i tâcdârânem olduğundan başka İran şâhı Nâdir Şah'ın bir iki seneden beru tâ'ife-i Lazkiyân üzerine hücum ıktihâmında mücerred tâ'ife-i merkûmenin muktezâ-yı gayret ve mü'eddâ-yı diyânetleri üzre müdâfa'asına bi'l-ittifâk kıyâm ve gönül birliği ile ser-nitâk-ı ihtimâmlarından nâşî Şâh-ı müşârun-ileyhin her azîmetinde re'sûl-mâl-i âmâli hezîmet ve hüsrân ve şîrâze-i sâmânı çend-bâr perîşân olduğu ma'lûm-ı âlem-pezîr, ma'a-hâzâ tâ'ife-i merkûme ise fî'l-asl şecâ'aten ve diyâneten sizler gibi salâbet ve metânet ile şöhrat-şî'âr ve Devlet-i aliyye-i ebediyyü'l-istimrâr misillü bir devlet-i azîmü's-şâna ilticâ ve istizhâr ile vâyedâr-ı miknet ve iktidâr değılleriken anlardan bu misillü merdâneğî ve celâdet sizlere bi'l-cümle teheyyc sirâyet ve hamiiyet ve tahrîk-i kuvâ-yı cân-sipârî ve mürüvvet edeceğı dahi hakkınızda der-kâr olan mülâhaza-i (..) hüsvânemi te'yîd ve te'kîd edüp ve sen ki hâkim-i mûmâ-ileyhsin, hânedân-ı gayret-nişân ve dûdmân-ı sadâkat-unvânından öteden beru mehûd-ı bâsîre-i erbâb-ı tahkîk olan hulûs-ı niyyet ve safâ-yı taviyyet sübût-yafte-i hadîs-i iştihâr olmağla, sen dahi ecdâd ve eslâfın eserlerine ıktifâ ile izhâr-ı cevher-i asâlet ve îkâ-yı hakka gayret ve metânet etdüğün sûret-i cânib-i saltanat-ı seniyyemden muktezâ-yı hüsn-i hareket ve lâzıme-i şîme-i gayret ve himmetine göre mazhar-ı nevâziş ve iltifât-ı şâhâne ve masdar-ı en'âm ve ihsân-ı pâdişâhânem olacağın nûmâyân olmağla, bi'z-zât senden ve bâliğâ-i zîr-i hükûmetinde olan şeca'at-i gayret-nişândan muhâfaza-i il ve memleket ve tekmîl-i nâmûs-ı ıyâl ve gayret için kuvvet ve isti'dâd ve mâder-zâdeniz bâzu-yı gayret ve diyânete getirüp, hıfz ü hırâsetde makarr ve me'vâ ve müdâfa'-i kîr ü gezend a'dâda her biriniz izhâr-ı levâzım-ı sadâkat ve bezl-i mâ hasal-ı tâb ü tâkat eylemeniz matlûb-ı hümayûn-ı mülûkâne ve maksûd-ı ibtihâc nûmûd-ı şehriyârânem olmağla, tevfiğ ve imdâd-ı Melik-i Mennân ile sabır ve metânet ve sebât ve şecâ'atde tâ'ife-i Lezgiyândan çend-

pâye bâlâ-ter ve envâ'-ı celâdet ve hamâsetde anlardan ezîd ve evfer (...) bir yerlerinizde ve yurdlarınızda müteyakkızâne durup, muhâfaza-i kadîm-i memleket ve hîn-i iktizâda müdâfa'a-i a'dâda izhâr-ı şehâmet ve metânet edeceğiniz ber-minvâl-i muharrer melhûz-ı tab'-ı safâ-güster-i mülûkânem olarak (...) ve ifhâm için mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. Göreyim sizi siz dahi bu ahvâlleri fikr-i dakîk ve te'emmül-i amîk ve hakîk ile mülâhaza ve tefekkür ederek gayret ve ebvâb-ı tesâmuh ve rehâveti vech-i himmetinizde sedd edüp, her hâlde kaviyyü'l-kalb ve mer'ıyyü'l-hâtır olarak merdâne ve dilîrâne kavîm ve memleketinizi muhâfazaya mübâderet ve minvâl-i meşrûh esbâb-ı kaviyye-i gâlibe (?) ve makderet olan rusûm-ı yek-cihet ve ittihâda dikkat ve aşâ'ir ve kabâ'ilin ricâline bu hâlâtı ve Devlet-i aliyye'min size ne vechile sâhib ve penâh olduğunu i'lân ve işâ'at ve yerlerinizde ve yurdlarınızda durup dâ'imâ müteyakkızâne hareket ve gaflet ve rehâvetden mübâ'adet ile her hâlde şân ve şöhretimizi izhâr ve ibkâya nisâr-ı nakdîne-i miknet ve kudret ve bu vesîle ile mütehâsıl-ı rızâ-yı yümn iktizâ-yı hümayûnuma ve Dîn-i mübîne i'ânet ve müzâharete ihtimâm ve dikkat eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

Fî evâsıt-ı S[afer] sene [1]156

[171]

615

Haleb vâlisi Vezîr Hüseyin Paşa'ya hüküm ki,
Sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, sefer-i hümayûnuma me'mûriyetin der-kâr olmakdan nâşî Haleb Eyâleti'nin işbu bin yüz elli altı senesine mahsûben imdâd-ı seferiyyesi tarafından tahsîl olunmak üzre mukaddemâ seferiyyenin emr-i şerîfi ısdâr ve irsâl olundukda, sen dahi eslâfın misillü bin nefer güzîde ve tüvânâ kapun halkı ve levendâtını techîz ve sefer tedâriki tertîb ve tekmîl edüp, bu tarafa me'mûriyetin emr-i şerîfi vürûduna müterâkıben hâzır ve âmâde durman husûsu başka emr-i şerîfimle te'kîd ve tefhîm olunmuş idi. El-hâletü hâzihî Erzurum seraskerlerinin tevfir-i asker ve teksîr-i leşker ile metânet-i ictimâ'ıyyesine takvîyet ve nizâm verilmek mühimm ve muktezî ve senin gibi müteyakkız ve gayret-şi'âr ve müdür ve kâr-güzâr bir vezîr-i

gayret-semîrin serasker-i müşârun-ileyhin yanında bulunması bâ'is-i takvîyye olacağı zâhir ve celî olmağla, ol mikdâr nefer-i güzîde ve müsella ve yân ve müretteb kapun halkı ve levendâtın ile bir an akdem yerinden kalkup alâ-cenâhi'l-isti'câl Erzurum'a varup, serasker-i müşârun-ileyhin ma'îyyetinde mevcûd bulunmak üzre müceddeden Erzurum'a me'mûr ve ta'yîn kılınmışsındır. İmdi işbu emr-i şerîfim mahsûsen Der-sa'âdet'imden ta'yîn olunan () ile vusûlünde kat'an meks ü ârâm ve aslâ imrâr-ı vakte ve eyyâm etmeksizin ol mikdâr güzîde ve tûvânâ kapun halkı ve levendâtınla mübâşir mûmâ-ileyh ma'îyyetiyle yerinden hareket ve toğrı yoldan giderek ve esnâ-yı râhda levendât ve etbâ'ını bir hoşca zabt ü rabt ve fukarâ-yı ra'îyyeti vücûh-ı te'addîden hıfz ederek kemâl-i sür'at ve nihâyet-i şitâb ve azîmet birle bir an akdem ve bir kadem mukaddem Erzurum'a vusûle müsâra'at ve ba'de'l-vusûl Erzurum seraskeri vezîrim Ahmed Paşa'nın tedbîr-i dil-pezîrine mütâba'at ve merâsim-i yek-cihet ve ittihâda ri'âyet vusûlünü mübâşir mûmâ-ileyh ile Der-sa'âdet'ime i'lâm ve işâret eylesin. Ber-vech-i muharrer mukaddemâ vârid olan tenbîhât-ı hümâyûnuma göre sefer tedârîki rû'yet ve tekmîl edüp hâzır ve müheyyâ bulunman melhûz olmağla, emr-i şerîfim vusûlünde iki üç günden ziyâde mansıbında eğlenmeyüp hemân mübâşir mûmâ-ileyh ma'îyyetiyle hareket ve sa'y-ı ü kudret ve vusûle mübâderet ve betânet ve rehâveti müceb ednâ hareketden gâyetü'l-gâye mübâ'adet edüp ve sen ki mübâşir mûmâ-ileyhsin vezîr-i müşârun-ileyhin serî'an Erzurum'a vusûlü matlûb olmak hasebiyle mahsûsen sen mübâşir ta'yîn olunmanla, vârdüğün anda müşârun-ileyhi iki üç günden ziyâde mansıbında eğlendirmeyüp heman kaldırup sür'at-i seyr ve hareket ile toğrı yoldan Erzurum'a götürüp mahall-i mezbûra vâsıl olduktan sonra sen sened alup bu cânibe avdet ve ser-mû hılâfından be-gâyet hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâsıt-ı Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene 1156

616

Haleb vâlisi vezîrim Hüseyin Paşa'ya hüküm ki,
Bi-mennihî te'âlâ bu sene-i mübârekede serhadât-ı İran'ın takvîyetleri akdem-i umûrdan olduğuna binâ'en bi'l-cümle serhadlere teksîr-i asâkir ve tevfir-i mühimmât ve zahâ'ir ile metânet-i istihkâm verildiği cümlelerin ma'lûmu olup ve sen ki vezîr-i

müşârun-ileyhsin egerçe bundan mukaddemce sen Erzurum seraskerinin ma'yyetiyle me'mûr olunmuşidın. Ancak bu hılâlde senin gibi ciddî ve cesûr ve müteyakkız ve gayûr bir vezîr-i dilîrin a'zam-ı serhad olan Kars muhâfazasında mevcûd bulunması lâzım-ı vakt ü hâlden olmağla, bi'l-cümle kapun halkı ve levendâtınla müceddeden Kars'a me'mûr ve ta'yîn kılınmışındır. İmdi işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde bilâ te'hîr serasker-i müşârun-ileyhin yanından bi'l-cümle kapun halkı ve levendâtınla kalkup, bir kadem evvel serî'an ve âcilen Kars Kal'ası'na varup emr-i muhâfazada ve sâ'ir iktizâ eden hıdemât-ı aliyyemde hâlâ Kars muhâfızı Yûsuf Paşa ve senin gibi el-yevm muhâfazada olan Çeteci Abdullâh Paşa -dâme me'âliyhümâ- ile meslek-i ittihâd ve yek-ciheti (..) ve ri'âyet ve yürek birliği ile muhâfaza-i kal'a ve mahalle mübâderet ve esbâb-ı kaviyye-i miknet ve kudret olan ittihâd-ı derûn-ı resmine mugâyir ednâ vaz' ve harekete ruhsat ve cevâzdan ve mikdâr-ı terâhî ve tekâsüliden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet ve kal'a-ı mezbûreye vusûlune mübâşir mûmâ-ileyh ile mu'accelen Der-sa'âdet'ime i'lâm ve işâret etmek bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuşdur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene 1156

617

Bir sûreti

Kars muhâfızı Yûsuf Paşa ve hâlâ muhâfazada olan Çeteci Abdullâh Paşa -dâmet me'âliyhû-ya vezîr-i müşârun-ileyhşn kal'a-i mezbûre muhâfazasına me'mûr olduğu ihbâr zımnında rûsûm-ı ittifâk ve ittihâda ri'âyet ederek gönül birliği ile emr-i muhâfazaya kıyâm ve mübâderet eylemeleriçün

618

Adana vâlisi Vezîr Hüseyin Paşa'ya hüküm ki,

Havl ve kuvvet-i Cenâb-ı Rabb-ı izzet ile bu sene-i mübârekeke serhâdât-ı İran'ın takvîyye-i emr-i muhâfazasına ihtimâm akdem-i umûr-ı Devlet-i aliyye'mden olmakdan nâşî bi'l-cümle serhadât-ı İran'a zahâ'ir ve mühimmât ve ecnâd-ı hamiiyet-simât ta'yîn ve tesyîri ile metânet ve istihkâm verilmesine kıyâm olunduğu her kese ma'lûm olup ve sen ki vezîr-i müşârun-ileyhsin, Adana Eyâleti'nin işbu bin yüz elli

altı senesine mahsûben imdâd-ı seferiyyesi tarafından tahsîl olunmak üzere mukaddemâ seferiyyenin emr-i şerîfi ısdâr ve irsâl olundukda, sen dahi eslâfın misillü beş yüz nefer gü-zîde ve tüvânâ kapun halkı ve levendâtını techîz ve sefer tedârikiyle tertîb ve tekmîl edüp me'mûriyetin emr-i şerîfi vürûduna müterâkıben hâzır ve âmâde turman husûsı başka emr-i şerîfimle tenbîh ve tefhîm olunmuşidi. Elhâletü hâzihî a'zam-ı serhad ve suğûr ve sedd-i serîr-i tuhûm ve sınır olan Van Kal'ası'nın muhâfazasında bir vezîr-i gayret-semîrin mükemmel kapısı halkıyla mevcûd bulunması muktezî ve senin gayret ve celâdetin zâhir vechile olmağla, ol mikdâr nefer-i gü-zîde ve müsellağ ve mükemmel ve müretteb kapun halkı ve levendâtınla bir an akdem yerinden kalkup alâ cenâhi'l-isti'câl Van Kal'ası'na varup, hıdmet-i muhâfazada mevcûd bulunmak üzere müceddeden Van Kal'ası muhâfazasına me'mûr ve ta'yîn kılınmışsındır. İmdi işbu emr-i şerîfim mahsûsen Der-sa'âdetim'den mübâşir ta'yîn olunan () ile vusûlünde kat'an meks ve ârâm ve aslâ imrâr-ı vakt ve eyyâm eylemeksizin ol mikdâr nefer-i gü-zîde ve tüvânâ kapun halkı levendâtını mübâşir mûmâ-ileyh ma'ıyyetiyle birlikde hareket ve toğru yoldan giderek ve esnâ-yı râhda levendât ve etbâ'nı bir hoşca zabt ü rabt ve fukarâ-yı ra'ıyyeti vücûh-ı te'addîden hıfz ederek kemâl-i sür'at ve nihâyet-i şitâb ve azîmet birle bir an akdem ve bir kadem mukaddem Van Kal'ası'na vusûle müsâra'at ve ba'de'l-vusûl hâlâ Van muhâfızı olan Süleyman Paşa ile merâsim-i yekciheti ve ittihâda ri'âyet ve esbâb-ı [172] muhâfazanın temşiyet ve istihkâmına bezl-i dikkat ve vusûlunu mübâşir mûmâ-ileyh Der-sa'âdet'ime i'lâm ve işâret eyleyesin. Ber-vech-i muharrer mukaddemâ vârid olan tenbîhât-ı hümayûnuma göre sefer tedârikini rû'yet ve tekmîl edüp hâzır ve müheyyâ bulunman melhûz olmağla, emr-i şerîfim vusûlünde iki üç günden ziyâde mansıbında eğlenmeyüp heman mübâşir mûmâ-ileyh ma'ıyyetiyle hareket ve savb-ı me'mûra vusûle mübâderet ve nezâret ve rehâveti mûceb ednâ hareketden gâyetü'l-gâye mübâ'adet eyleyüp ve sen ki mübâşir mûmâ-ileyhsin, vezîr-i müşârun-ileyhin serî'an Van Kal'ası'na vusûlü matlûb olmak hasebiyle mahsûsen sen mübâşir ta'yîn olmanla varduğun anda müşârun-ileyhi iki üç günden ziyâde mansıbında eğlendirmeyüp, heman kaldırıp sür'at-i seyr ve hareket ile toğru yoldan Van Kal'ası'na götürüp mahall-i me'mûra vâsıl oldukdan sonra sen sened alup bu cânibe avdet edüp ser-mû hılâfından be-gâyet ihtirâz ve ictinâb olunmak bâbında fermân-ı âlî-şân sâdır olmuşdur.

619

Bir sûreti

Vân muhâfızı Süleyman Paşa -dâmet me'âliyhû-ya vezîr-i müşârun-ileyhin Van Kal'ası muhâfazasına me'mûr olduğunu beyân siyâkında gönül birliği ile emr-i muhâfazaya ve sâ'ir temşiyeti muktezî umûr ve husûsun tedbîr ve idâresine mübâderet eylemesiçün

620

Sivas beylerbeyisi Ahmed Paşa -dâmet me'âliyhû-ya hüküm ki,
Erzurum seraskerinin ma'îyyetinde cem' olan esnâf-ı asâkir-i hamîyyet-mü'esserin akvât-ı rûzmerrelerinden olan zahîrenin tevfir ve teksîri asâkir-i İslâm'ın vesîle-i bâzu-yı kuvvet ve zerî'a-i iktidâr ve miknetleri olmak hasebiyle Sivas'da mevcûd etdirilen zahâ'irden tahmîl ve Ordu-yı hümayûn'uma nakl ve tesyîr etmek için Sivas Eyâleti'nde vâkı' aşâ'ir ve obalarından mekkârî davarları ihrâcı için serasker-i müşârun-ileyh tarafından mübâşir ma'rifetiyle vârid olan emr-i şerîfim mücebince aşâ'ir-i merkûmeden mekkârî ihrâcı ve zahîre tahmîl ve nakli bâbında vürûdü'l-mevâridimden dahi evâmir-i aliyem ısdâr ve mahsûs mübâşir ta'yîni ile bir kaç def'a isti'câl olunduğundan mâ-adâ bu def'a dahi iktizâ eden ücretleri Zaralı-zâde yedinden verilmek üzere her ne mikdâr mümkün olur ise eyâlet-i Sivas'da vâkı' aşâ'ir ve kazâlardan deve ve katır ve bârgîr ihrâcı ve Sivâs mevcûdundan zahîre tahmîl ve Erzurum'a nakl ve tesyîr etmek üzere mûmâ-ileyh dahi me'mûr ve ta'yîn kılınup ücret-i mekkârî için iktizâ eden akçe dahi nakden irsâl olunmağla, sâlifü'z-zıkr mekkârîlerin mahallerinden alâ eyyi-hâl ihrâcı ve zahîre tahmîli ile ucâleten ve sâri'aten pey der-pey cânib-i Erzurum'a irsâli Devlet-i aliyye'min akdem-i iştigâl ve a'zam-ı âmâlinden olup ve sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, işbu bin yüz elli altı senesine mahsûben eyâlet-i Sivâs'da imdâd-ı seferiyyen emr-i şerîfi sâdır oldukda, sen dahi sefer tedârikini görüp muktezî olan me'mûriyetin için emr-i şerîf vürûdına mütrâkıben hâzır ve âmâda turman bâbında bundan mukaddem emr-i şerîfle sana tenbîh olunmuşıdi. El-hâletü hazihî cümleden akdem ve ehemm olan sâlifü'z-zıkr

mekkârîlerin yerlü yerinden ihrâcı ve zahîre tahmîli ile cânib-i Erzurum'a irsâli hâsseten senin uhde-i dikkat ve ihtimâmına havâle ve tefvîz olunmağın, bu husûsu rü'yet ve tekmîl etdirdikden sonra keyfiyyeti bu tarafa i'lâm ve ba'dehû ne gûne emr-i şerîfim vârid olursa muktezâsıyla harekete ihtimâm eylemen için mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde senden matlûb-ı hümâyûn-ı mülûkânem olduğu üzere dâhil-i eyâletinden ihrâcı fermânım olan mârrü'z-zikr mekkârîleri kemâl-i acele ve sür'at ve vüfûr-ı ihtimâm ve dikkat ile alâ eyyi-hâl elbette elbette yerlü yerinden ihrâcı ve bir taraftan ihrâc olunanları bekletdirmeyüp, heman Sivas mevcûdundan zahîr tahmîli ile pey der-pey Erzurum cânibine irsâl ve bu siyâk üzere bir an akdem ve bir kadem mukaddem sâri'aten hıtâm-ı kâre ikdâm ve ba'de itmâmü'l-maslaha keyfiyyeti Der-sa'âdetime i'lâm ve ba'dehû iktizâ-yı vakt ü hâle göre her ne mahalle me'mûriyetin için emr-i şerîfim vürûd ederise muktezâsıyla amel ve harekete ihtimâm eyleyesin. Bu mekkârîlerin ihrâcı ve zâhîre tahmîli ile hasseten Erzurum'a sevk ve îsâli ve bir gün evvel maslahat-ı merkûmenin hıtâmı senin gerden-tekayyüdüne havâle kılınup, serî'an husûlü hasseten senden matlûb olmağla, göreyim seni bu bâbda tahsîl-i rızâ-yı hümâyûnuma mübâderet ve terk-i ârâm ve râhat birle giceyi gündüze katarak gerek mekkârîlerin yerlü yerinden ihrâcına ve ve bir gün bir taraftan zahîre tahmîli ile mu'accelen Erzurum'a tesyîr ve irsâline fevka'l-hadd sarf-ı makderete ve sa'yin mebrûr ve hıdmetin meşkûr olmağla, mazhar-ı du'â-yı hayr-ı icâbet-eser-i hüsvânem olmağa nisâr-ı nakdîne-i kudret ve miknet edüp ser-mû ihmâl ve tekâsülden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene [1]156

621

Van muhâfızı Süleyman Paşa -dâmet me'âliye-hû-ya hüküm ki,
Sedd-i serîr-i suğûr olan Van Kal'ası'nın teksîr-i asâkir ile istihkâmı lâzıme-i vakt ü hâlden olmakdan nâşî ancak emr-i muhâfazaya takvîyet için bu def'a hâlâ Adana vâlisi olan vezîrim Hüseyin Paşa beş yüz nefer güzîde ve mükemmel kapun halkı ile hâlâ mansıbı olan Adana Eyâleti ile müceddeden kal'a muhâfazasına me'mûr olup ve

Van muhâfızlığı kemâ-kân sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, senin üzerinde takdîr olunmağla, müşârun-ileyh vardıkda seninle ittifâk ve ittihâd ederek hıdmet-i muhâfazada bulunması kendüye tavsîye ve tefhîm olunmağın i'lâm-ı hâl için işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde vezîr-i müşârun-ileyh Van Kal'ası'na vardukda bi'l-ittifâk hareket ve gönül birliği ile hıdmet-i muhâfazada bulunup takvîye-i esbâb-ı muhâfazaya dâ'ir umûr ve husûsun ke'l-evvel temşiyet ve icrâsına kıyâm ve mübâderet ve dâ'imâ ihtiyât olunan taraftan gâfil olmayarak ve harekât ve etvârından habîr ve âgâh olarak müteyakkızâne turup, her işin iktizâ-yı vakt ü hâle göre tesvîye ve tertîbine bezl-i miket ve hıdemât-ı mebrûre vücûda getürmeğe sarf-ı tâb ü tâkat eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene [1]156

[173]

622

Kütahya mütesellimi () -zîde mecduhû-ya hüküm,
Beyne'l-ahâlî vâkı' olan de'âvî-i şer'îyye ve ba'zı mesâlih-i mühimme için vülât ve mütesellimler taraflarından buyruldu ile mübâşir gönderilmek iktizâ eyledikde bir ve yâhûd iki nihâyet beş nefer adam ile hafîfü'l-me'ûnet bir mübâşir gönderilüp, bundan ziyâde adam ile mübâşir gönderilmemek üzre mukaddemâ nizâm verilüp, keyfiyet evâmir-i şerîfemle Memâlik-i mahrûse'me tenbîh ve te'kîd olunmuşiken, bu hılâlde levendât zümresinden Topal İbrahim ve Kırşehirî Halîl ve Emîr Mahmûd nâm bölükbaşlar yüz seksen mikdârı süvârî haşerât ile Kütahya bölüğü nâmıyla Bolu Sancağı muzâfâtından Yavlu Kazâsı'na tâbî' Kazık (?) nâm karyeye nüzûl ve üç gece bildikleri fezâhat ve hasâreti eyledikten sonra altı yüz elli guruşların ahz ve karye kurbuna konup ahâlîsi perîşan ve emvâllerin gâret ve ıyâllerin yanlarında istihdâm ve hetk-ı a'râz ve ellerine gireni rencîde ederek Çağa Kazâsı karyelerine nüzûl ve kazâ-yı merkûmun zî-kudret olan kimesnelerini ahz ve der-zincir ve dil-hânları üzre celb-i mâl sevdâsıyla kazâ-yı mezbûrun bazârı günü cümlesi müselleme ve râkiben ale'l-umûm bâzâr yerinde olan ıbâdullâh üzerlerine hücum ve yekûnen yedi sekiz nefer

kimesnelerin mahall-i merkûmda mecrûh edüp ve bu perîşânlıkda kazâ-yı mezbûr hâkimi ve ihtiyârlarından dört kimesneyi ahz ve der-zincir ve ol anda çıkup karyelerine ve etrâfına itâle-i dest-i te‘addî eylemeleriyle, fî'l-hakîka mübâşeretleri varise mukaddemâ verilen emr-i âlî mücebince ziyâde olan neferâtlarını tarh ve def‘ eylemeleriçün varan âdemlere şütûm-ı galîza ile şetm ve kat‘an ısgâ eylemeyüp mahall-i mezbûrdan dahi hareket ve karyelerine nüzûl ve mahbûslara işkence-i agâz eylediklerinde nâ-çâr ibâdullâh üzerlerinden def‘-i mezâlim ve te‘addîyâtlarıçün cümle re‘ylarıyla vâfir akçe arz olundukda, on beş kise akçe isteriz, diyü yine varanları zecr ve tehdîd ile ric‘at ve mazarr ve tuğyânları müşedded olarak Dörtâvân Kazâsı'na tâbi‘ imdi cevrlerin dırâz eylediklerin Bolu Kazası ve Çağa ve Dörtâvân ve Gerede Kazâlarının ihtiyâr ve hâkimleri oldukları mahallin kurbuna varup nush ve pend tarîkıyla mezâlim-i mezkûreden keff-i yed eylemeleriçün mübâşir gönderdiklerinde hemân derhâl cümlesi süvâr ve bunların üzerlerine hücûmları hılâinde Çerkes-oğlu nâm şakîyi katl ve Gerede Kazâsı ahâlîlerinden on beş yirmi kadar kimesneyi rahne-dâr ve nîcelerinin emvâl ve âsârların nehb ü gâret eyledikten sonra Çerkes tarafına müteveccih oldukları Gerede kâdîsı Hatîb İbrahim - zîde fazluhû- ile Kastamonu mütesellimi el-hâc Süleymân başka başka arz ve Gerede hassının a‘yânı ve ahâlîsi mehâzır birle i‘lâm eylemişler, sen ki mütesellim-i mûmâ-ileyhsin, zikr olunan bölükler sahîh olduğu sûretde selefin tarafından me‘mûr olmak iktizâ ederken mübâşir keyfiyyetin nizâmı selefine tenbîh olundukdan sonra böyle külliyetlü bölük göstermesi mülâhazadan ba‘îd olmak cihetiyle merkûmların sahîh Kütahya bölüğü olduklarında ıstibâh vâkı‘ olmuşdur. İmdi işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde şenâ‘at-i mezkûreyi mürtekib olan mesfûrlar sahîh Kütahya bölükleri midir, değildir ve ne tarafda zuhûr etmeleri makûlesidir, sıhhati ve hakîkati üzre ale'l-acele i‘lâm eyledikten sonra sen dahi fî mâ-ba‘d de‘âvî vukû‘ında mâddenin iktizâsına göre bâlâda beyân olunan nizâm üzre bir ve iki ve nihâyeti beş nefer adam haffü'l-me‘ûnet bir mübâşir gönderüp, bundan ziyâde adam ile mübâşir göndermekden be-gâyet hazer ve mücânebet ve anlar dahi vardukları işi görüp kendü hâlleriyle avdet eylemelerini tenbîh ve irâde eylesin. Şöyle ki havza-i hükûmetin olan mahallerin tarafından ta‘zîr ve tenbîh olunan mikdârdan ziyâde adam ve mübâşir gönderir idiği ve bu cihetle bir ferde zarar ve ziyân vukû‘ı isitimâ‘ ve ihbâr olunmak lâzım gelürise vâkı‘ olan zarar ve ziyân senden tazmîn ve tahsîl etdirdikten

gayrı ibreten-li'l-gayr bilâ-emân hakkından gelineceği mukarrerdir. Âna göre mütebassırâne hareket ve ser-mû hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında ()

Fî evâsıt-ı Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene [1]156

623

Haleb mollasına ve eyâlet-i mezbûre dâhilinde olan vâkı' sâ'ir kuzât ve nüvvâb ve Haleb mütesellimi ve Haleb alaybeyisi vekîli ve mâlikâne ashâbı ve sâ'ir zâbitân ve iş erlerine hüküm ki,

Haleb vâlisi Vezîr Hasan Paşa bu sene-i mübâreke de Erzurum cânibine me'mûr ve ta'yîn kılınup ve sen ki mütesellim-i mûmâ-ileyhsin, zabt ü rabt-ı memleket ve himâyet-i sıyânet-i ra'ıyyet ve ahâlîye kâdir olduğundan nâşî, tarafımdan eyâlet-i mezbûreye sen mütesellim nasb ü ta'yîn olunmuştur. Lâkin Haleb havâlîsinde Urbân ve Ekrâd eşkıyası kesret ve vefret üzre olup, fukarâ te'addîden hâlî olmadıklarından o gûne evbâşın şerr ve mazarratlarından ibâdullâhı muhâfaza ve muhârasa ile terfîye-i hâl-i ubbâd ve te'mîn-i bilâda bi'l-ittifâk sa'y ü ikdâm eylemeniz fermânım olmağını işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi mazarrat-ı eşkıyâ ve Urbândan ibâdullâhının muhâfaza ve sıyânetleri husûsu mühim ve matlûb olmağla, ber-vech-i muharrer eyâlet-i Haleb'in mütekâ'id ve cebelü kaydıyla mukayyed zu'âmâ ve erbâb-ı tûmârıyla eyâlet-i mezbûrda vâkı' ashâb-ı mâlikâne ve sâ'ir zâbitân ve iş erleri ve def'-i şerr-i eşkıyâ için mütesellim-i mûmâ-ileyhin rûkûb ve nüzûlünde mu'în ve refâkat ve re'y ve tedbîrlere mütâba'at eylemek ve ber-vech-i muharrer re'yine muhâlefet eyleyenlerin haklarında şekv ü şikâyeti mesmû' ve mü'essir olacağı cümleye ifâde ve işâ'at ve hılâfından hazer ve mücânebet olunmak üzre tenbîhi lâzım gelenlere tenbîh ve işâ'at ve te'kîd olunup muğâyir-i emr-i şerîf vaz' ü hareketden gâyetü'l-gâye ihtirâz ve ictinâb eylemeniz bâbında ()

Fî evâsıt-ı Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene [1]156

Mar'aş beylerbeyisi Rişvân-zâde Süleyman Paşa -dâmet me'âliyhû-ya ve İfrâz-ı Zülkadriye voyvodası Süleyman -dâme ızzuhû-ya ve Adana'nın darb ü harbe kâdir iş erlerine hüküm,

İfrâz-ı Zülkadriye Mukâta'ası tevâbi'inden Sakallı Cerîdi Cemâ'ati bundan akdem mahall-i iskânları olan Çukurova ve Kurdkulağı havâlîlerinden kalkup Hama ve Hums etrâfında sâkin olup ba'dehû İfrâz hudûdu dâhilinde tavattun eylediklerinden Afşar eşkıyâsından bakıyyetü's-süyûf yüzden mütecâviz eşkıyâyı içlerine alup ketm ü ihfâ etmeleriyle sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, ma'rifetinle ol makûleler tefahhus ve içlerinden ihrâc ve mahall-i iskânlarına nakl olunmaları için emr-i şerîfim ısdâr olmuşiken, eşkıyâ-yı merkûmeyi ele vermediklerinden başka kasabât ve kurâya itâle-i dest-i zulm-ı hasarât ve ebnâ-yı sebîlin emvâl ve eşyâlarını nehb ü gâret ve nîce gûne fesâd ve şekâvete cesâret ile hükkâm-ı şer'a itâ'at etmeyüp, ırâha-i ibâd ve izâha-i cevır ü fesâdlarıçün veregeldikleri mâl-ı mîrîleri kemâ fî'l-evvel edâ eylemeleri şartıyla cemâ'at-i mezkûrenin ma'ber ve memerrleri muhkem sedd ü bend olunarak iskânlarıçün Haleb ve Adana vâlilerine ve Üzeyir ve İfrâz-ı Zülkadriye beyine ve Payas ve Sis mollalarına ve Bayezid-oğlu ve sâ'irlere hitâben emr-i şerîfim ısdâr ve sadr-ı a'zam silahşörlerinden Hasan -zîde mecduhû- irsâl olunmuşidi. Lâkin Haleb ve Adana vâlileri bi'l-iktizâ bu hılâlde sefere me'mûrlar olup ve sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, bâkıyyetü's-suyûf Afşar eşkıyâsı üzerlerine olan me'mûriyetinden nâşî hâlâ pâ-der bulunman hasebiyle mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfim mûcebince İfrâz voyvodasıyla cemâ'at-i mezbûrenin Rakka'ya nakl ve iskânlarına sen müceddeden me'mûr olup temşiyet-i kâre dek re'yın üzre amel ve hareket ve itmâm-ı emrine bâ'is-i suhûlet olmak için Adana Eyâleti'nin darb ü harbe kâdir iş erleri dahi ma'ıyyetine me'mûr işbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde mukaddemâ bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan silahşör-i mûmâ-ileyh mübâşirin ve ma'ıyyetine me'mûr olan mûmâ-ileyhim ile bi'l-ittfâk hareket ederek cemâ'at-i mezbûreyi alâ eyyi-vechin-kân İfrâz Mukâta'asından ihrâc ve memerr ve makarrlarının sedd ü bendine ihtimâm ederek, alâ eyyi-hâl Rakka'ya nakl ve iskân ve bu husûsun dahi sa'y-ı itmâm ve temşiyetine bezl-i tâb ü tûvân eylesin ve siz ki

mîr-i mûmâ-ileyhin ma'yyetine me'mûr mûmâ-ileyhimsiz, itmâm-ı kâre dek mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin re'y ve tedbîri üzre amel ve hareket ve husûl-ı maslahata sarf-ı ve sa'y-ı dikkat eyleyüp mîkdâr-ı zerre rehâvet ve taksîrden ve te'hîr-i maslahat-ı mûceb olur ednâ hareketden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâsıt-ı Ra[Rebî'ü'l-evvel] sene [1]156

625

Bursa kâdîsına ve Hüdâvendigâr Sancağı mütesellimine hüküm ki, Seyyidetü'l-muhadderât eklîletü'l-muhassenât tâcü'l-mestûrât Aîşe Sultan -dâmet ısmetühâ-nın kethüdâsı olan el-hâc Abdullah -zîde mecduhû- südde-i sa'âdetime arz-ı hâl edüp, Beypazârı ihtilâlinde voyvoda bulunan mûmâ-ileyhin yiğeni el-hâc İbrahim nâm kimesneyi yirmi neferden mütecâviz etbâ'ıyla bi-gayr-ı hakk alenen katl ve emvâl ve eşyâlarını yağma eden eşkıyânın teftûş ve tefahhus ve ele götürülüp ahz ve habs olunmalarıçün bundan akdem sâdır olan emr-i şerîfimle mübâşir ta'yîn olundukda, eşkıyâ-yı mezbûrundan beş on neferi ahz ve habs ve yirmi üç neferi firâr eyledikde, mukaddemâ Beypazarı nâ'ibi ve ta'yîn olunan mübâşir ale'l-esâmî arz ve i'lâm eylediklerine binâ'en bulundukları mahallde bi-eyyi-hâl ahz ve habs ve yedlerinde bulunan emvâl-i mağsûbe zuhûra götürülmek için mü'ekked emr-i şerîfim sâdır olup, lâkin mâdde-i mezkûrede müdâhaleleri olup firâri-i mezkûrûndan beş on neferi Bursa havâlîlerine firâr etmeleriyle, rüfekâlarından Kadı Hasan-oğlu (?) Deli Ali nâm şakî senki mütesellim-i mûmâ-ileyhsin, tarafından ahz ve habs olunup ve Kel Hasan (?) nâm şakî dahi bu taraftan ahz ve habs olunmağla, Bursa'da ahz olunan şakî-i mezbûr Kaz Hasan-oğlu Deli Ali'nin yedinde bulunan emvâl-i mağsûbe zuhûra götürüldükden sonra cezâ-yı sezâsı şer'le icrâ ve sikât-ı mezkûreden ol havâlîye firâr edenler dahi teftûş ve tefahhus olunarak ele girenler ahz ve habs ve i'lâm olunmak için hükmi hümayûnum recâ etmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak için yazılmışdır.

Fî evâsıt-ı Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene 1156

İfrâz Kazâsı civârında vâkı' () Kazâsı ve Der-aliyye'mden mahsûsen mübâşir ta'yîn olunan () -zîde mecduhû-ya hüküm ki,

Hâlâ livâ'-i mezbûrda mütesellim olan Topal Mehmed îrâdıyla (?) başına cem' ve ehl-i ırzın gece ile menzillerin basup mâlların nefy ve gâret ve müsevvedât ile ibâdullâhı tecrîm ve tağrîm ile re'âyânın perâkende ve perîşanlıklarına bâ'is harekât-ı reddiyye Afşar Kazâsı nâ'ibi es-Seyyid Abdullâh iki kıt'a arz ile i'lâm ve medîne-i mezbûrenin ulemâ ve sulehâ ve hutebâ ve a'yânı mütesellim-i mezbûr Mehmed'in kezâlik sû-i hâlini ve nâ'ib-i mezbûrun hüsn-i hâlini mahzarlarıyla beyân ve ifhâm eyleyüp lâkin mütesellim-i mezbûr Mehmed dindâr ve afîf olup ve kimesneye hılâf-ı şer'-i şerîf zulm ve te'addîsi olmayup, re'âyâ ve ehl-i ırzı mazarrat-ı eşkiyâdan sıyânet ve fukarâyı himâyet eder iken, vilâyet vekîli olan Mustafa nâm kimesne umûr-ı vilâyete sarf eylemek üzre ehl-i vilâyetin beş bin gurûş mikdârı akçelerin ahz ettiği muhâsebesini görmek murâd eylediklerinde, hıyânetini setr için Müftî Yusûf Efendi ve Ervadanlı-oğlu (?) Hacı Mehmed ve Hacı Abdullâh ve Serdâr Abdulkâdir nâm kimesnelerin sirkat ve tahrîmleriyle nâ'ib-i mezbûra rüşvet arz etmekle revend-i muhâsebeye mûmâna'at ve bu hılâlde merkûm Abdülkâdir nîce erâzil ve eşkiyâ ile mütesellim-i merkûmun esnâ-yı leyde konağını basup emvâl ve eşyâsını gâret ve muhâfaza-i belde için ta'yîn eylediği âdemlerden bir âdemi katl ve bir âdeminin dahi sağ kolunu kılıc ile darb ve mecrûh etmeleriyle, fesâd ve şekâvetlerin ketm ve setr için mütesellim-i merkûmnun hakkında ifk ve iftirâyı mütezammın tertûb ve irsâl olunan arz ve mahâzır arzına mübeyyendir, diyü nâ'ib-i mezbûrun sû-i hâlini ve mütesellim-i merkûmun sû-i hâlini yine ahâlî-i mezbûre üç kıt'a mehâzır ile tahrîr ve ba'dehû sükkân dahi irsâl eylemişler. Ancak tarafeynin kağıdlarının mefhûmları birbirine mugâyir ve münâfî' olduğundan husûs-ı mezbûrda iştibâh vâkı' olmağla istikşâf-ı hâl için mahsûsen mûmâ-ileyh mübâşir ta'yîn ve bu tarafa gelan sükkân mübâşir mûmâ-ileyh ma'iiyeti ile ol tarafa irsâl ve tesyîr olunmuşlardır. İmdi işbu emr-i şerîfim mûmâ-ileyh ile vusûlünde keyfiyet-i merkûmenin sıhhat ve hakîkati ve âhar-i tarafeynin sıdk ve kizbi ma'lûm olmak matlûb olmağla, mübâşir mûmâ-ileyh ma'rifetiyle tarafeynin keyfiyet-i ahvâllerin vukûf ve şu'ûrları olan mu'temed ve mevsûkun bihim kimesnelerden sırren ve alenen teftîş ve tefahhus ve haber verdikleri mevâdd-ı kizb ve hılâfdan ârî olduğu mütehakkık olduğu alâ vechi's-sihha

eylediğiniz dahi Der-sa‘âdet’ime arz ve i‘lâm eyledikten sonra sen ki mübâşir-i mûmâ-ileyhsin, anda meks ve ba‘dehû ne gûne emr-i şerîfim [175] vârid olursa muktezâsı üzre amel ve hareket olunup, lâkin sizin me’mûriyetinizden maksûd-ı aslî mücerred bu husûsun sıdk ve hakîkati ma‘lûm olmak irâdesine mebnî iken, şöyle ki ma‘âzallâhi te‘âlâ tama‘-ı hâmına tebâ‘iyyet ile tarafına meyl ve rağbetden nâşî vâkı‘ın hılâfı tahrîr ve ifâde olunmak lâzım gelür ise bu bâbda irâd edecğiniz ilel ve a‘zâr karîb-i sem‘-i i‘tibâr olunmayup, muhkem haklarınızdan gelineceğini zecren ma‘lûm etdürüp, âna göre sadâkat ve istikâmet üzre hareket ve hılâfından gâyetül-gâye hazer ve mübâ‘âdet eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı Râ [Rebî‘ü'l-evvel] sene 1156

627

Patrona ve Riyâle-i hümayûnum kalyonları kapudânları ve () ve () -zîde kadruhû-mâya hüküm ki,

Siz ki mûmâ-ileyhümâsız, süvâr olduğunuz Potrane ve Riyâle-i hümayûnum kalyonlarıyla hâlâ Mısır vâlisi vezîrim el-hâc Mehmed Paşa -edâmallâhü te‘âlâ iclâlehû- Âsitâne-i sa‘âdet’imden Mısır İskenderiye’sine nakl ve sâbıkâ Mısır vâlisi vezîrim Yahya Paşa -edâmallâhü te‘âlâ iclâlehû-yı İskenderiye’den alup Âsitâne-i sa‘âdet’ime nakl ve tesyîre me’mûriyetinizi müş‘ir size hıtâben emr-i şerîfim sudûrını deryâ kapudânı olan vezîrim Mustafa Paşa -edâmallâhü te‘âlâ iclâlehû- i‘lâm etmeğin vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında ()

Fî evâsıt-ı Râ [Rebî‘ü'l-evvel] sene [1]156

628

Gelibolu’da yeniçeri zâbiti olan Haseki Mehmed -zîde mecduhû-ya hüküm ki, Hâlâ Gelibolu’da Barudhâne muhâfazasında olan gulemân-ı acemiyân çorbacıları neferâtı bir gûne cürm ile müttehem olduklarından zâbit olan çorbacısına cürmün ve haklarında şer‘le lâzım gelen çorbacıları tarafından icrâ olunmasıçün çorbacı-ı merkûmûn istid‘â ve fîl-vâkı‘ memâlik-i İslâmiyede vâkı‘ kılâ‘ muhâfazalarında ve

sâ'ir mahallerde olan kapu kulu ve yerlû ocakları neferâtının cürümleri zuhûr etdikde te'dîb için herkesin zâbit ma'rifetleriyle olageldiği kânûn-ı kâdîm olup, bunlar dahi hıdmet-i yâr ve muhtânede olmalarıyla, sahib-i esâmî neferâtlarının ta'zîr ve te'dîbleri iktizâ etdikde, ma'rifetleriyle etdirülüp mugâyir-i kânûn-ı kadîm vaz' ve hareketden mücânebet eyleyesiz. Dergâh-ı âlî yeniçerileri ağası olan Vezîr Hasan Paşa tarafından mühürlü mektûb verilmekle, vech-i meşrûh üzre amel olunmak için yazılmışdır.

Fî evâsıt-ı Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene [1]156

629

Sen ki mûmâ-ileyhsin, binâsına me'mûr olduğun Ur Kal'ası'nın bu hılâlde emr-i binâsına ucâleten şürû' ve mübâşeret olunmak için lâzım gelen amelesi ve levâzım-ı sâ'iresi mukaddemâ irsâl ve tesyîr ve seyr-i serî' ve hareketleri tenbîh ve te'kîd olduğuna göre şimdiye dek savb-ı maksûda vâsıl olmadıkları sûretde kurb ve civârına vusûlleri bî-iştibâh olup ve mezbûrları hıdmet-i binâda i'mâl ve istihdâm için anlardan mukaddem senin varup anda bulunman akdem ve ehemm olmakdan nâşî vusûlün haberinin vürûduna terakkub ve intizâr olunup, lâkin senin henüz mâlikânen olan cânibin içlerinde olduğun mesmû' olmağla, vâkı' olduğu sûretde bu keyfiyet hıdemât-ı hümayûnumda rehâvet ve kusûrunu müstelzim olmak cihetleriyle bilâ-emân hakkından gelinmek lâzım gelmişken, bir an akdem ve bir kadem mukaddem kemâl-i acele ve şitâb ile Ur Kal'ası'na varup emr-i binâyâ kıyâm ve varan ameleyi bî-hûde tevakkuf etmeyüp, hıdmet-i binâda i'mâl ve istihdam eylemen için bu def'a afv olunup yalnız inzâr ve tehdîd ile iktifâ olunmuşdur. İmdi işbu emr-i şerîfim () ile sana ne mahalde vâsıl olurise aslâ tavakkuf ve ârâm ve bir dakîka imrâr-ı vakt ve eyyâm eylemeksizin gâyet-i acele ve sür'at ve nihâyet-i şitâb ve azîmet birle bir an akdem ve bir sâ'at mukaddem alâ eyyi-hâl ta'cîl-i ale't-ta'cîl Ur Kal'ası'na (?) varup, emr-i binâyâ mübâşeret ve kıyâm ve varan ameleyi ta'tîl etmeyüp, hıdmet-i binâda i'mâl ve istihdâm ve bu siyâk üzre telâfî-i mâ-fâte kıyâm-ı tâm eyleyesin. Hıdmet-i binânın bu esnâda mübâşeret ve temşiyeti Devlet-i aliyye'min murâd ve matlûb ve ameale makûlesinin ol taraflara vardıkları melhûz ve me'mûl iken, şöyle ki ma'âzallâhi te'âlâ emr-i şerîfim vusûlünden sonra vüs'unda olan sür'atde harekete

icrâ etmeyüp, mikdâr-ı zerre avk ve te'hîre ruhsat gösterecek ve emr-i binâ akd-i te'hîre kalacak olurise sonra özür ve illetin bir dürlü mesmû' olmayup, eşedd-i cezâ ile bilâ-emân hakkından gelineceğinde aslâ ıstibâh etmeyüp, selâmet ve necât sana lâzım ise gözünü açup savb-ı me'mûra bir an evvel sür'at ve şitâb ile vusûle müsâra'at ve hıdmet-i binâya kıyâm ve mübâderet eyleyüp, zinhâr ve zinhâr ser-mû hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemen bâbında fermân-ı âlîşân yazılmışdır.

Fî evâhır-ı Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene [1]156

[176]

630

Burgos mübâya'asına me'mûr ve Dergâh-ı mu'allâm kapucıbâşlarından Mustafa - dâme mecduhû-ya hüküm ki,
Sen ki mûmâ-ileyhsin, bundan akdem mübâya'asına me'mûr olduğun zahîrenin Samsun ve Ünye İskeleler'ine nakli fermânım olup, husûs-ı mezbûrun bir an akdem husûlû Devlet-i aliyye'min ehemmi ve akdem-i umûrundan olduğuna göre kemâl-i acele ve sür'at birle temşiyetine ihtimâm ve dikkat olunmak lâzım iken henüz adem-i vusûlû ihbâr olunmağla, bu hâlin emr-i me'mûrunda tekâsül ve rehâveti iş'âr etdiğinden nâşî müstehakk-ı eşedd-i itâb olmuştur. Zahâ'ir-i merkûmenin bir kadem evvel serî'an ve âcilen zikr olunan iskelelerine nakl ve îsâline mezîd-i ikdâm ve ihtimâm ile re'y-i zimmetine sa'y-ı mâ-lâkelâm eylemek için te'kîden ve isti'câlen emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde kat'an tevakkuf ve ârâm etmeksizin zahâ'ir-i merkûmeyi mukaddemâ fermânım olduğu vechile bir an akdem ve bir dakîka mukaddem ucâleten ve müsâra'aten zikr olunan iskelelere nakl ve irsâl ve itmâm-ı kâre sa'y be-hemâl eyleyüp sebkât eden kusûr ve rehâvetinden re'y-ı zimmetine bezl-i tâb ü tûvân eylesin. Şöyle ki ma'âzallâhi te'âlâ bundan sonra dahi zahâ'ir-i merkûmenin nakli zerre kadar akd-i te'hîr ve tesvîfe kalacak olurise özür ve illetine bakılmayup bilâ-tereddüd muhkem hakkından gelineceği mukarrerdir. Âna göre işin ne mertebe mühimmi ve müsta'cel idüğünü fehm ve iz'ân etdirdüp, hitâm-ı maslahata sarf-ı makderet ve zinhâr ve zinhâr

mikdâr-ı zerre hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâhır-ı Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene [1]156

631

Teke Sancağı mutasarrıfı Çelik Mehmed -dâme ikbâluhû-ya mukaddemâ mübâşir ta'yîn olunan Haseki Halîl -zîde mecduhû-ya hüküm ki,
Sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, Haremeyn-i Şerîfeyn Cemâ'atinden Kara Sakal Cemâ'ati ile Kenezlü ve Meleklü ve Çandır Cemâ'atleri eşkıyâlarının mukaddemâ sâdır olan emr-i şerîfimde tafsîl olunduğu üzre te'dîb ve gûşmalleri ve nezîrleri ve hukûk-ı fukarânın tahsîli ve âlet-i harblerinin ahz ve Aydın Sancağı'nda harâbe mahallrde iskânları ile hüsn-i nizâmlarına bundan akdem sen me'mûr ma'îyyetine ba'zıları ta'yîn kılınmışlar idi. Bir hâle me'mûriyetini ma'îyyetine me'mûr olanlar ile üzerlerine varup nezirleri taleb olundukda, oldukları mahallden kalkup çıkup ve seksen olan yüz (..) Züyuk Dağlarına çıkup ve ta'kîb ve tefûş olunduklarında rü'esâlarından bir kaç neferi firâr edüp, mâ-adâsı tâlib-i afv ve amân olmalarıyla, evtân-ı kadîmeleri olan yurdlarına iskân ve nezîrlерinin ba'zı mertebesi tahsîl ve ba'zı dahi tahsîl olunmak üzre olup, ancak Kenezlü tâ'ifesinin ekserisi (...) kuvvet-i terbîyeye muhtâc olup, fermânım olduğu üzre Aydın harâbelerine iskân olunmalarında usret ve su'ûbet nümâyân olmağla, sâlifü'z-zikr Kenezlü ve Meleklü Cemâ'atleri iskândan afv ve vatan aslîleri olan Karahisâr'ın sevâhilinde kemâ fî'l-evvel sâkin olundukda ve fî mâ-ba'd Anamus Yaylakları'na çıkmamak üzre müceddeden kavî nezr ve huccet-i şer'îyye olunmak bâbında müsâ'ade-i hümayûnum erzânî kılınmasını iltimâs etmişsin. Zikr olunan nezir akçeleri tamâmen tahsîl ve mu'accelen mübâşir-i mûmâ-ileyh ile Der-sa'âdet'ime irsâl ve tesyîr olunmak şartıyla iltimâsın karîb-i müsâ'ade olmağın işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi mârrü'z-zikr Kenezlü ve Meleklü ve Çandır Cemâ'atleri Aydın harâbelerine iskândan afv olunmalarıyla, mukaddemâ rabt olunan nezr-i mezkûrdan ve zimmetlerinde bâkî kalan nezirleri alâ eyyi-hâl bi't-tamâm ve'l-kemâl tahsîl ve mübâşir-i mûmâ-ileyh ile ucâleten defterleriyle Der-sa'âdet'ime irsâl ve tesyîr eyledikten sonra ba'de'l-yevm kendü câniblerinde olup ebnâ-yı sebîlin ve re'âyâ

fukarâsının emvâl ve eşyâlarına vechen mine'l-vücûh itâle-i dest-i hasâret eylemek ve min ba'd Anamus Yaylaklarına çıkmamak şartıyla cemâ'at-i mezkûreden olanları vatan-ı aslîleri olan Karahisârı'nın sevâhilinde sâkinler olup, şurût-ı mezkûreye muhâlif harekete cesâret eylememek üzre müceddeden kavî ve nezre-i kıt'a ve huccet-i şer'îyye alunup Başmuhâsebe'ye kayd olunmak için huccet-i mezkûru dahi irsâl eyleyüp, hılâfından tehâşî ve mûmâna'at eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur.

Fî evâhır-ı Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene [1]156

632

Dergâh-ı mu'allâm yençerileri ağası Vezîr Hasan Paşa'ya ve hâssa bostancıbaşı () - dâme mecduhû-ya hüküm,

Haçador veled-i Ağya nâm müsellemler gelüp ma'den kaleminin kapudânına göre İstanbul'da Dergâh-ı âlî yeniçerileri ağası kapusunda vâkı' mescid-i şerîf ve kapu Dîvânhanesinde îkâd olunan kanâdil için be-her sene malından seksen bir vakıyye revgan-ı zeyt vermek şartıyla işbu sene-i mübâreke Saferinin yirmi beşinci günü târîhiyle (..) nâm zımmî refikından mesfûr Haçador veled-i Ağya nâm zımmîye müsellemler berâtı verilmekle, şurût-ı berât-ı âlî-şân mücebinde emsâline müsâ'ade olunagelan vecih üzre elli altı senesine mahsûben taşrada hâsıl eylediği iki bin beş yüz müdre hamrın İstanbul'da vâkı' hânesine nakl ve mürûruna mûmâna'at olunmamak bâbında hükm-i hümayûnum recâ ve Dîvân-ı hümayûn'umda mahfûz olan kuyûd-ı ahkâma mürâca'at olundukda Ağa Kapusu'nda vâkı' mescid-i şerîf ve dîvânhanesinde yanan kanâdil için be-her sene malından seksen bir vakıyye revgan-ı zeyt vermek şartıyla mesfûr için kendü bağından hâsıl olan şîreden iki bin beş yüz müdre şîrenin def'a-i vâhidede nakline mûmâna'at olunmaya diyü, bin yüz elli beş senesi evâhır-ı Saferinde emr-i şerîf verildiği mukayyed bulunduğun hâlâ re'îsülküttâbım olan Mehme Râgıb -dâme mecduhû- i'lâm etmeğin, i'lâmı mücebinde nakline mûmâna'at olunmamak bâbında ()

Fî evâhır-ı Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene [1]156

Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından olup bundan akdem maktûl Üçüncü-zâde Ömer'in karındaşı Osman'ın emvâl ve eşyâsı kabzına ve zimem-i nâsda olan matlûbâtını cem' ve tahsîle mübâşir ta'yîn olunan Abdurrahman -dâme mecduhû-ya hüküm ki,

Sen ki mübâşir-i mûmâ-ileyhsin, bundan evvel Der-aliyye'me tarafından vürûd eden kağıdların mantûkı ve mûmzâ defter mûcebi üzre maktûl-i mezbûrun ve karındaşı merkûmun ber-mûceb-i temessükât ve hucec ve defâtir-i evkâf-ı Haremenyn-i Muhteremeyn'den olan Hâtûniye Vakfı re'âyâsının afv olunan kırk sekiz bin sekiz yüz on guruş zimemden gayrı Başmuhâsebe'ye kayd olunduğu üzre beş yüz doksan altı bin yüz on yedi bucuk guruşa bâliğ olan zimem-i sâ'irelerinden tahsîlin ne-mikdâra bâliğ olmuşdur ve tahsîlin olan meblağdan havâlâta ne mikdâr akçe vermişdir ve zimmetde ne mikdâr akçe kalmışdır ve el-yevm yanında mevcûdun ne mikdâr akçedir. Bunlara dâ'ir tarafından bir haber ve eser vürûd etmeyüp, mebâliğ-i mezkûrenin keyfiyet-i tahsîli ve bakâyâsı sıhhat ve hakikat üzre alâ cenâhi'l-isti'câl tahrîr ve i'lâm eylemen içün ekîd ve cedîd emr-i şerîfim ısdâr ve irsâl olunmuşiken, keyfiyyet-i mezkûra dâ'ir tarafından henüz bir haber zuhûr etmeyüp, bu gûne tekâsülâne hareketin bilâ-emân gûşmâl ve te'dîbini iktizâ etmeğın, seni rakde-i gafletden îkâz ve intibâh içün bu def'a yalnız inzâr ve tehdîd ile iktifâ eyleyüp, te'kîden ve isti'câlen mahsûsen işbu emr-i şerîfim şeref-yafte-i sudûr olup () ile irsâl olmuşdur. İmdi işbu emr-i şerîfim vâsıl olduğu anda kat'an ihmâl ve tekâsüle ve rehâvet ve tesâhüle mesâğ göstermeyüp, mukaddemâ fermânım olduğu vecih üzre maktûl Ömer'in ve karındaşı Osman'ın Hâtûniye vakfının afv olunan zimemlerinden mâ-adâ sâ'ir zimem-i nâsda ve ehl-i zimmetlerde olup, bundan akdem vürûd eden memhûr ve mûmzâ defter mûcebince matlûb olan mebâliğ-i mezkûrenin şimdiye dek tahsîl olunmuş ne mikdârdır ve havâlâtâ verilen akçe ne mikdâra bâliğ olmuşdur ve zimmetde bâkî henüz tahsîl olunmayan akçeler ile yanında mevcûd olan akçeler ne mikdârdır cümlesi ale't-tafsîl mikdâr ve kemmiyetini beyân ve îzâh olunarak defterin sıhhat ve hakikati üzre tahrîr ve serî'an ve âcilen bu tarafa irsâl ve tesyîr eylesin keyfiyet-i mezbûrenin alâ vechi't-tafsîl bir an mukaddem ma'lûm olması gâyet ile

matlûb ve maksûd olmağla şöyle ki bir kaç gün içinde bu keyfiyyetin sıhhati üzre tarafından haberi vürûd etmeyecek olurise rehâvetine haml ile bilâ-şekk va'îdât-ı mev'ûde-i mezkûre hakkında icrâ olunacağı ma'lûm ve meczûmun olup âna göre mezîd teyakkuz üzre hareket ile keyfiyyeti vech-i muharrer üzre i'lâma müsâra'at ve bir taraftan kusûr kalan bakâyânın dahi mu'accelen tahsîline ve itmâm-ı kâre sarf-ı vüfûr-ı gayret ve makderet ve mikdâr zerre ta'sîrden ve bir dakîka te'hîr ve terâhîden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene [1]156

634

Eyâlet-i Sivas'dan mekkârî ihrâcî fermânım olan mahallerin kuzât ve nüvvâbına ve aşâ'ir ve boy beylerine ve ihtiyârlarına ve zâbitân ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki, Erzurum seraskerinin ma'iiyyetinde cem' olan esnâf-ı asker-i hamiiyyet-müesserin akvât-ı rûzmerrelerinden olan zahîrenin tevfir ve teksîri asâkir-i İslâm'ın vesîle-i bâzû-yı kuvvet ve zerî'a-ı iktidâr-ı miknetleri hasebiyle Sivas'da mevcûd etdirilen zahâ'irin tahmîl ve ordu-yı hümayûnuma nakl ve tesyîr etmek için Sivas Eyâleti'nde vâkı' aşâ'ir ve tâ'ifelerinden mekkârî davarları ihrâc için ser-asger müşârun-ileyh tarafından mübâşir ma'rifetiyle vârid olan emr-i şerîfim mücebince aşâir ve kazâlardan mekkârî ihrâcî ve zahîre tahmîl ve nakli bâbında Der-i Devlet-medârımdan dahi evâmîr-i aliiyyem ısdâr ve mahsûsen mübâşir ta'yîn i ile bu ana dek bir kaç def'a isti'câl olunduğundan mâ-adâ bu def'a dahi iktizâ eden ücretleri Zârâlî-zâde yedinden verilmek üzre eyâlet-i Sivas'da vâkı' aşâ'ir ve kazâlardan deve ve katır ve bârgîr ihrâcî ve Sivas mevcûdundan zahîre tahmîl ve Erzurum'a nakl ve tesyîr etmek üzre mûmâ-ileyh dahi me'mûr ve ta'yîn kılınup, ücret-i mekkârî için iktizâ eden akçe nakden irsâl olunmağın, şimdiye dek iktizâ eden mekkârîlerin temâmen ihrâcî ve zahâ'irin pey der-pey savb-ı maksûda vusûlü me'mûl ve melhûz iken henüz Erzurum taraflarına Sivas cânibinden bir yük zahîre vâsıl olmadığı ol taraftan ihbâr olunmağla, böyle emr-i ehemmdede tekâsül ve rehâveti zuhûr edenlerin bilâ-emân hakklarından gelinmek lâzım gelmiştir. Bu def'a zikr olunan mekkârîlerin mu'accelen ihrâcından ve mekkârînin ba'dehû îsâlinde ednâ tekâsülleri zuhûr ederise

bilâ-emân haklarından gelinmek üzere Sivâs beylerbeyisi Ahmed Paşa -dâmet me‘âliyhû-ya ve mûmâ-ileyhûmâ mübâşir ve Zaralı-zâdeye başka başka mü’ekked evâmir-i şerîfemle tenbîh-i ekîd olunmağın mekkârîlerin ihrâcına siz dahi bezl-i ikdâm eylemeniz için mahsûsen size dahi işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde kat‘an tekâsül ve ihmâl etmeyüp cümmeniz bi’l-ittifâk hareket ederek zikr olunan mekkârîleri yerlü yeründen ucâleten ve müsâra‘aten bir an evvel ihrâc ve tesyîr ile husûl-ı kâre sa‘y-ı dikkat eyleyesiz şöyle ki ma‘âzallâhi te‘âlâ birinizin kazâ ve aşâ’irinizden mekkârî ihrâcında ednâ kusûr ve rehâvet olduğu i‘lâm olunacak olurise ol kazâ ve aşâ’irin hükkâm ve zâbitân ve a‘yân ve söz sâhiblerinin bilâ-emân eşedd-i cezâ ile muhkem haklarından gelineceği mukarrerdir. Âna göre hareket ve ser-mû hılâfından cümmeniz gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı Râ [Rebî‘ü'l-evvel] sene [1]156

635

Zağra-i atîk ve Zağra-i cedîd ve Çirman ve Akçakızanlık Kazâlarında yeniçeri serdârları -zîde kadruhûm-a hüküm ki,

Kazâ-i mezbûrlarda sâkin Mehterân-ı hayme-i hâssa neferâtının ve kul oğullarının kânûn-ı kâdîm üzere zabt ü rabtları ve bir töhmet ile ithâm olunanların lâzım gelen ta‘zîr ve te’dîbleri ocağ-ı mezbûr tarafından üzerlerine zâbitleri olan kethüdâ yerleri rü’yet idegelür iken kendülere ve kıyâfetlerine hılâf-ı mu‘tâd siz ki yeniçeri serdârlarınız, müdâhale ile rencîdeden hâlî olmaduğunuz haber verilmeğın, Mehterân-ı hayme neferâtından olanlara ve oğullarına zâbitleri tarafından üzerlerine olan kethüdâ yerleri karışup tarafınızdan ba‘de'l-yevm ol vechile müdâhale ve rencîde olmayup vech-i meşrûh üzere amel ve hareket eyleyüp, hılâfından tevakkî ve mücânebet eyleyesiz, diyü bi'l-fi‘l Dergâh-ı mu‘allâm yeniçerileri ağası olan vezîrim Hasan Paşa tarafından mühürlü mektûb verilmeğın vech-i meşrûh üzere amel olunmak için yazılmışdır.

Fî evâhır-ı Râ [Rebî‘ü'l-evvel] sene 1156

Sivas beylerbeyisi Ahmed Paşa -dâmet me‘âliyhû-ya hüküm ki,
 Erzurum seraskerinin ma‘iyyetinde cem‘ olan esnâf-ı asâkir-i hamîyyet-mü‘esserin
 akvât-ı rûzmerrelerinden olan zahîrenin tevfir ve teksîri mühim ve muktezî olmak
 hasebi ile Sivas’da mevcûd etdirilüp zahâ’irden tahmîl ve ordu-yı hümâyûnuma nakl
 ve tesyîr etmek için Sivas Eyâleti’nde vâkı‘ aşâ’ir derûnlarında mekkârî davârları
 ihrâcî ve zahîre tahmîl ve nakli bâbında Der-i Devlet-medârımdan evâmir-i aliyem
 ısdâr ve mahsûs mübâşir ta‘yînî ile bir kaç def‘a isti‘câl olduğundan mâ-dâ iktizâ
 eden ücretlerin Zaralı-zâde yedinden verilmek üzere her ne mikdâr mümkün olurise
 eyâlet-i Sivâs’da vâkı‘ aşâ’ir ve kazâlardan deve ve katır ve bârgîr ihrâcî ve Sivâs
 mevcûdundan zahîre tahmîl ve Erzurum’a nakl ve tesyîr etmek üzere mûmâ-ileyh dahi
 me’mûr ve ta‘yîn kılınup ücret-i mekkârî için iktizâ eden akçe dahi nakden irsâl
 olunup ve sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, mukaddemâ verilen seferiyyen emr-i
 şerîfi muktezâsınca bu âna dek me’mûr olacağın mahalle vusûlünün haberinin
 tevârûdi dahi iktizâ ederken mücerred mekkârîler ihrâcî zahâ’ir-i merkûmenin
 müsâra‘at ve şitâb ile Erzurum’a nakl ve irsâline bâ’is-i suhûlet ve müsâra‘at olmak
 mülâhazasıyla me’mûriyetin husûsu imhâl ve te’hîr ve akdem-i iştigâl-i Devlet-i
 aliyem’den olan işbu maslahat-i mühimmenin temşiyetine hâssaten sen me’mûr ve
 ta‘yîn kılınup itmâm-ı hıdmetine ucâleten i‘lâm eylemen husûsu mukaddemâ
 mahsûsen emr-i şerîfimle sana tenbîh ve te’kîd ve tehdîd-i şedîd olmağla, şimdiye
 dek nakl-i zahâ’ir husûsunun tekâmîli haberinin vürûduna terakkub ve intizâr
 olunurken Erzurum taraflarından gelen haberlere göre ol cânibe Sivas mevcûdundan
 henüz bir yük zahîre vâsıl olmamağla, bu husûs mücerred senin emr-i
 me’mûriyetinde tekâsül ve rehâvetinden neş’et ettiği zâhir ve be-dîdâr olmakdan
 nâşî bilâ-emân hakkından gelmek lâzım gelmiştir. İmdi fî mâ-ba’d gözünü açup
 terk-i ârâm ve râhat birle leyl ü nehâr gerek mekkârîlerin ihrâcî ve gerek zahâ’irin
 nakl ve irsâli husûsuna ihtimâm ve hıtâm-ı maslahatı ucâleten i‘lâm eylemen şartıyla
 sebkât eden cerâyiminden iğmâz olunup, bu def‘a yalnız tehdîd ve inzâr ile iktifâ
 olunmuştur. İşbu emr-i şerîfim () ile vusûlünde keyfiyet başka başka evâmir-i
 şerîfemle mûmâ-ileyh Zaralı-zâdeye ve mübâşiri Gediklü Feyzullâh -zâde mecduhû-

ya ve mekkârî ihrâc olacak mahallere tenbîh-i ekîd ve tehdîd ve te'kîd olunmağla, hâsseten senden matlûb-ı mülûkânem olduğu üzre dâhil-i eyâletinde ihrâcî fermânım olan mârrü'z-zikr mekkârîleri kemâl-i acele ve sür'at ve vüfûr-ı ihtimâm ve dikkat ile alâ eyyi-hâl mûmâ-ileyhumâ ma'rifetleriyle elbette ve elbette yerlü yerinden ihrâc ve bir taraftan ihrâc olunanları bekletdirmeyüp heman Sivas mevcûdundan zahîre tahmîli ile pey der-pey Erzurum cânibine irsâl ve bu siyâk üzre bir an akdem ve bir kadem mukaddem müsâra'aten hıtâm-ı kâre ikdâm ve ba'de itmâmü'l-maslaha keyfiyyeti Der-sa'âdet'ime i'lâm ve sonra iktizâ-yı vakt ü hâle göre her ne mahalle me'mûriyetin için emr-i şerîfim vürûd ederise muktezâsıyla amel ve hareket eyleyesiz/n bu mekkârîlerin ihrâcî ve zahîre tahmîli ile ceste ceste Erzurum'a nakl ve îsâl ve bir gün evvel maslahat-ı merkûmenin hıtâmı senin gerdân-ı kuvvetine havâle kılınup serî'an vusûlü hâsseten senden matlûb olmağla, şöyle ki ma'âzallâhi te'âlâ bundan sonra ednâ tekâsül ve kusûrun zuhûr edecek olurise bir dürlü özür ve cevâbın ısgâ olunmayup bilâ-emân eşedd-i cezâ ile muhkem hakkından gelineceği mukarrer ve muhakkak bilüp âna göre hareket ve ser-mû ihmâl ve tekâsülden gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemen bâbında ()

Fî evâhır-ı Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene [1]156

637

Sivas Eyâleti'nden mekkârî ihrâc ve zahîre tahmîli ve Erzurum'a nakl ve irsâli husûslarına bundan akdem mübâşir ta'yîn olunan Dergâh-ı mu'allâm gedüklilerinden Feyzullâh ve ihrâcına me'mûr Zaralı-zâde () -zîde mecduhumâ-ya hüküm ki, Erzurum seraskerinin ma'îyyetinde cem' olan esnâf-ı asker-i hamîyyet mü'esserin akvât-ı rûzmerrelerinden olan zahîrenin tevîr ve teksîri mühimm ve muktezî olmak hasebiyle Sivas'da mevcûd etdürülen zahâ'irden tahmîl ve Ordu-yı humâyûn'uma nakl ve tesyîr etmek için Sivas Eyâleti'nde vâkı' aşâ'ir derûnlarından mekkârî davarları ihrâc için serasker-i müşârun-ileyh tarafından mübâşir ma'rifetiyle vârid olan emr-i şerîfim mücebince aşâ'ir-i merkûmeden mekkârî ihrâcî ve zahîre tahmîli ve nakli bâbında Der-i Devlet-medârımdam dahi evâmir-i aliyyem ısdâr ve mahsûs sen ki mûmâ-ileyhsin mübâşir ta'yîn ve irsâl ve bir kaç def'a isti'câl olunduğundan mâ-adâ bu def'a dahi iktizâ eden ücretleri Zârâlî-zâde yedinden vermek üzre her ne

mikdâr mümkün olurise eyâlet-i Sivas'da vâkı‘ aşâ’ir ve kazâlardan deve ve katır ve bârgîr ihrâc ve Sivâs mevcûdundan zahîre tahmîl ve Erzurum'a nakl ve tesyîr etmek üzere mûmâ-ileyhden me’mûr ve ta’yîn kılınup, ücret-i mekkârî için iktizâ eden akçe dahi nakden irsâl olunmağla bu vakte dek mekkârî ihrâc ve zahâ’ir tahmîl ve naklinin ordu için melhûz ve me’mûl iken henüz Erzurum taraflarına bir yük zahîre varmadığı mesmû‘ olunup, bu husûs sizin emr-i me’mûrunuzda kusûr ve tekâsülünüzden neş’et etmekle, muhakkak-ı eşedd-i cezâ olmuşsuzdur. Keyfiyet Sivas beylerbeyisi Ahmed Paşa'ya ve mekkârî ihrâc olunacak mahallerin a’yân ve ahâlîsine başka başka evâmir-i şerîfemle bu def‘a isti‘câl ve te’kîd ve inzâr-ı ekîd olunmağın, size dahi te’kîden ve isti‘câlen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde ikiniz dahi gözünüzü açup selâmet-i hâliniz size lâzım ise işbu mühimm-i hatîrin bir an akdem temşiyet ve itmâmına mübâderet ve giceyi gündüze katup ve terk-i ârâm ve râhat edüp ne tarîkle ve ne vechile olurise olsun zikr olunan mekkârîlerin yerlû yerinden tamâmen ve kâmilen ihrâclarında zahâ’ir tahmîli ile serî’an Erzurum'a nakl ve tesyîrine bezl-i miknet ve telâfî-i mâ-fâte sarf-ı mâ hasale kudret ve mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhin emr ve tenbîhi ile hareket eyleyesiz şöyle ki ma‘âzallâhi te‘âlâ bundan sonra dahi emr-i merkûma zerre kadar mande-i tevakkuf ve te’hîr olunacak olurise ze‘âmet ve gediğin ref‘ıyla iktifâ olunmayup, ikinizin dahi muhkem haklarınızdan gelineceği bî-iştibâhdır. Âna göre hareket ve mikdâr-ı zerre hılâfından gâyetü'l-gâye ittikâ ve mücânebet olunmak bâbında fermân-ı ‘âlî-şânım sâdır olmuşdur, buyurdum ki,

Fî evâhır-ı Râ [Rebî‘ü'l-evvel] sene [1]156

[179]

638

Van Eyâleti'nde vâkı‘ Bitlis hâkimi Mehmed Şeref Hân -zîde uluvvuhû-ya hüküm ki, Bundan akdem sana hitâben şeref-efzâ-yı sudûr olan emr-i şerîf-i celîl-nişânımda beyân olunduğu üzere İran şâhı olan Nâdir Şâh'ın bir kaç seneden beru güyâ te’dîb ve gûşmâlleri zu‘mıyla tâ’ife-i Lezgiye üzerlerine olan hücum ve iktihâmında mücerred tâ’ife-i merkûmenin muktezâ-yı gayret ve mü’eddâ-yı diyânetleri üzere müdâfa‘asına

bi'l-ittifâk kıyâm ve gönül birliği ile şu nitâf-ı ihtimâmlarından nâşî Şâh-ı müşârun-ileyhin her azîmetinde re'sü'l-mâl-i ââmî hezîmet ve hüsrân ve şîrâze-i sâ mânî çendbâr perîşân olduğu ma'lûm-ı enâm ve ma'a-hazâ tâ'ife-i merkûme ise fî'l-asl Devlet-i aliyye-i ebediyyü'l-istimrârım misillü bir devlet-i azîmü's-şâna ilticâ ve istizhâr ile (..) miknet ve iktidâr değiller iken, anlardan bu misillü merdâne ve celâdet zuhûru müntesibân-ı saltanat-ı seniyyem olan erbâb-ı celadet ve fütüvvet ve ashâb-ı şecâ'at ve gayret kullarıma tehyîc-i şerâyîn-i hamîyyet ve tahrîk-i kuvâ-yı cânsipârî ve mürûr ideceği müsellemin-i hâs ve âmm olup ve bu def'a Bağdâd ve Erzurum câniblerinden tevârüd eden ahhâra göre Şâh-ı müşârun-ileyh bu esnâda ber-refte (..) ve (..) ile cânib-i mikâtından hareket ve güyâ Bağdad taraflarına sû-i kasd fikr-i fâsidiyle Hemedân taraflarına doğru rehnümâ-yı azîmet olduğu sıhhat ve tevâtür mertebelerine resîde olmuştur. Devlet-i aliyye-i ebed-miknetim dahi İran hudûdlarına mülâhık ve mükârib olan bi'l-cümle sugûr ve serhadâtın iktizâ eden takvîyet ve ihkâmılarına sarf-ı kudretde bu ana dek kat'an kesr ve fütûr etmeyüp ve bundan böyle dahi etmek ihtimâli bir vechile mutasavver olmadığından gayrı Şâh-ı müşârun-ileyhin hudûd-ı memâlik-i mahrûse her ne taraftan duhûl ve tecâvüzü iktizâ ederise mukâbele ve müdâfa'asına muktezî olan külliyetlü tertîb ve tedârikin dahi bir ucdan rû'yet ve temşiyetine mübâderet ve'l-hâsıl havl ve kuvvet-i Bârî ile müdâfa'a-i düşmen ve muhâfaza-i memlekete dâ'ir lâzıme-i hâlden olan esbâb ve tedârikin kemâ yenbeği tertîb ve tanzîmine sarf-ı miknet olunup, her hâlde kuvvet-i mâhire-i saltanat-i seniyye-i ve şân-ı übhet-nişân-ı Devlet-i aliyye'min icrâ ve ibkâsı emrine kemâl-i germiyyet ve mezîd-i ihtimâm ve dikkat ve nasb-ı ayn-ı şâhâne ve matlûb ve mültezem-i pâdişâhânem olmakdan nâşî, Bağdad kolunda bulunan vüzerâ-yı ızâm ve mîr-i mîrân-ı kirâm ve sâ'ir tavâ'if-i askeriyenin bâzû-yı iktidârlarına metânet ve takvîyet verilüp ve hâlâ Erzurum cânibi seraskeri vezîrîm Ahmed Paşa dahi dahi ma'îyyetine nasb-ı ta'yîn olunan ecnâd-ı gayret-i i'tibâr ile sahrâ-yı Erzurum'da nasb-ı a'lâm-ı celâdet ve etrâf ve eknâfa bast-ı cenâh-ı takvîyet ve metânet edüp, ol havâlîlerin medâr-ı umûr ve emriniz serhadât ve suğûru bulunması hasebiyle eger Şâh-ı müşârun-ileyhin asâkirinden Van ve yâhûd Kars ve Çıldır taraflarına vâsıl ol havâlîde vâkı' serhadâtdan her kasabasına tecâvüz ve te'addî rû-nümâ olurise Kars ve Van ve Çıldır taraflarıyla haberleşerek müdâfa'asına ihtimâm olunmak üzere müşârun-ileyhe başka ve Van'a me'mûr Adana vâlisi vezîrim Hüseyin Paşa ile hâlâ

Van beylerbeyisi Süleyman Paşa'ya dahi minvâl-i meşrûh üzre hareket ve Van Eyâleti'nde bulunan hükûmet ve elviye mutasarrıflarının bulundukları mahallde tesbît ve karâr ve müdâfa'a-i a'dâya ibtidârları mı münâsib olur, yada Vân Sahrâsı'na varup cem'iyet ile bi'l-ittifâk hareketleri mi iktizâ eder, hâsılı vakt ve hâlin iktizâsına iştirâken tevîdine göre amel ve hareket eylemeleriçün anlara dahi başka ve bu siyâkda Kars ve Çıldır muhâfızlarına dahi başka evâmîr-i şerîfem ısdâr ve irsâl kılınup, sen ki hâkim-i mûmâ-ileyhsin, hânedân-ı gayret-nişân ve dûdmân-ı sadâkat-unvânından ez-kâdîm meşhûd olan hulûs-ı niyyet ve safâ-yı taviyyet sübût-yafte-i dîrîn-i şehâdet olmağla, sen dahi ecdâd ve eslâfın eserlerine ıktifâ ile izhâr-ı cevher-i asâlet ve îfâ-yı cû-yı gayret ve metânet etdirdiğin cevânibde bundan mukaddem emr-i şerîfimde mezkûr olduğu üzre cânib-i saltanat-ı seniyyemde muktezâ-yı hüsn-i hareket ve lâzîme-i şîme-i gayret ve himmetine göre mazhar-ı nevâziş ve ülfet ve masdar-ı ihsân ve in'âmât olacağın nümâyân olmağla, bizzât senden ve bâliğ-i zîr-i hükûmetinde olan şuc'ândan tekmîl-i nâmûs ve gayret içün kuvvet ve isti'dâd-ı mâderzâdınızı bâzûyı gayrete ve diyânete getirüp Van muhâfazasında olan müşârun ve mîrân-ı mûmâ-ileyhümânın taraflarından vârid olan haber muktezâsınca hareket ve senden me'mûl olduğu üzre izhâr-ı şehâmet ve celâdet eylemen fermânım olmağla mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve () ile irsâl olunmuştur. İmdi Devlet-i aliyye'min bu sene-i mübâreke de cilve-ger-i meydân-ı zuhûr olan külliyyetlü tertîbât ve tedârikâtı kurb-ı yakînin oldukda, her hâlde kaviyyü'l-kulûb ve mer'iyü'l-hâtır olup Van muhâfazasında olan müşârun-ileyh ve mîr-i mîrân-ı ileyhümâ ile haberleşerek senin bulunduğun mahallde tesbît ve karâr ve müdâfa'a-i a'dâya ibtidârın mı münâsib görürler yohsa Van Sahrâsı'na varmanı mı istihsân ederler, hâsılı vakt ü hâlin iktizâsına göre her kengî vechile re'y ve emir ederlerise bilâ-tereddüd emirlerine mütâba'at ve aşâ'ir ve kabâ'ilin ricâline dahi bu husûs i'lân ve işâ'at ve her hâlde şân ve şöhreytinizi îfâyâ sarf-ı mâ hasal-i makderet ve miknet ve esbâb-ı galebe ve makderet olan merâsimi îfâyâ ri'âyet ve hıdmetin mebrûr ve meşkûr olmağa ve tahsîl-i [180] nîk-nâm ile ahlâf ve a'kâbına bâ'is-i bâd ve tezkîr (?) olacak hamîyyet ve gayret ibrâzına nisâr-ı nakdîne eylemen bâbında fermân-ı âlî-şânım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

639

Bir sûreti

Hakkari hâkimi İbrahim -zîde uluvvuhû-ya

640

Bir sûreti

Hoşab nâm diğeri Mahmûdî hâkimi Zeynel -dâme ikbâluhû-ya

641

Bir sûreti

Zirgî Sancağı beyi Mehmed Hulk -dâme ızzuhû-ya

642

Bir sûreti

Van Eyâleti'nde olan bi'l-cümle hükûmet ve elviye mutasarrıflarına

643

Diyârbekir Eyâleti

Mim

Bir sûreti

Hazzo hâkimi Nûşirevân -dâme uluvvuhû-ya

644

Mim

Bir sûreti

Cizre hâkimi Mansûr -dâme uluvvuhû-ya

645

Mim

Bir sûreti

Tercil hakimi Haydar -dâme uluvvuhû-ya

646

Erzurum Eyâleti

Bir sûreti

Bayezid Sancağı mutasarrıfı Mahmûd Paşa'ya

647

Diyârbekir Eyâleti'nde vâkı‘

Bir sûreti

Genc mutasarrıfı Mehmed -dâme ikbâluhû-ya

648

Bir sûreti

Diyârbekir Eyâleti'nde vâkı‘ bi'l-cümle hükûmet ve elviye mutasarrıflarına

649

Trabzon Eyâleti'nin yemîn ve yesârıyla eyâletde dâhil olan kazâların kâdîları ve nâ'ibleri ve yeniçeri serdârları ve ocak ihtiyârları ve mütekâ'id serdengecdi ağaları ve alemdârları ve a'yân-ı vilâyet ve iş erleri ve kılâ' dizdârlarına hüküm,

Memleket-i Devlet-i aliyye-i ebedîyyü'l-istimrâra îsâl-i mazarrat fikr-i fâsidiyle tahazzüb ve ictimâ' üzere olan tâ'ife-i şekâvetin gûşmalleriyle mücerred kuvvet-i mâhire-i celîle ve satvet-i bâhire-i saltanat-ı seniyye-i Osmâniyye için hâlâ Erzurum seraskeri ma'iyetine me'mûr tavâ'if-i askeriye'nin teksîr ve tevfirî emr-i mehâmmdan olduğu ecilden zikr olunan eyâletin kazâlarında an bir ferdi gerüye kalmamak şartıyla ale'l-umûm cümlesi serdârları berâtlarıyla ihrâc olunup, serasker-i

müşârun-ileyhin ma'iyyetine erişüp Ordu-yı hümâyûn'umda zâbitleri ma'rifetiyle ve serdârları berâtlarıyla hıdemât-ı aliyyeye bezl-i makdûr ve uğûr-ı Dîn-i mübîninde sarf-ı miknet etmek için sâdır emr-i şerîfimle ocağın kesb-i ta'yîn etmiş zâbitânından sürücü ta'yîn olunup ihrâc olunmak üzere olduğu cümlelerin habîr ve âgâhı olup hâzır ve âmâde bulunmaları için bundan akdem ocakdan haberci çavuşlar mübâşeretiyle sâdır olan fermân-ı âlî-şânımın mazmûnu cümlelerin ma'lûmu olmuş idi. Bu takdîrce cümlelerin hâzır ve âmâde olduklarında ıstibâh olmamaktan nâşî ve tâ'ife-i fesâdın bu esnâda kir ve mazarratlarından me'mûn olmak bu vechile câ'iz olmağla, memâlik-i mahrûsem hudûd ve sınırının sirâyet-i fitne ve âşûb ihtimâlinde sıyâneti akdem-i a'mâl-i akdem-i ıstigâlden olmağın, serasker-i müşârun-ileyhin re'y-i savâb-dîdi üzere iktizâ eden hıdemât-ı lâzîmede kıyâm için asâkir-i mezbûrûnun ale'l-isti'câl yerlerinden hareket ve serdârları berâtlarıyla bir ferdi gerüye kalmamak şartıyla me'mûr oldukları Erzurum ordusuna tesyîr olmaları için () -zîde mecduhû- sürücü ta'yîn ve irsâl olunmağla, inşâallâhü te'âlâ eyâlet-i mezbûrda vâkı' kangınızın kazâsında dâhil olduğu sâ'at siz ki mûmâ-ileyhimsiz, ittifâk ve ittihâdlarınız ile kazânız serdârları bayraklarıyla mevcûd bulunan ağavât ve alemdâr ve tâ'ife-i askeriyyenin bir ferdi geriye kalmamak vechi üzere umûmen ihrâc ve âcilen irsâl olunmaları husûsunda mezîd-i tekayyüd ve ihtimâm eyleyüp fî mâ-ba'd ihmâl ve müsâmahanız sebebi ve gerek ne vecîhle olurise asâkirin mahall-i me'mûrlarında bulunmamak ihtimâliyle tekâsül olunduğu istimâ' olurise, lâzım gelürise ziyâde itâb ve müstehakk-ı ıkâb olmanızda ıstibâh etmeyüp ve siz ki serdâr ve sâ'ir zâbitân ve neferâtırsız sürücü mûmâ-ileyh varduğu gibi bilâ te'hîr yerlerinizden ihrâc ve serdârlarınız yarağıyla me'mûr olduğunuz seraskeri müşârun-ileyhin ma'iyyetine bir gün mukaddem erişüp mevcûd bulunmak üzere bezl-i makdûr eyleyesiz. Ve lâkin bu vakti sâ'ir evkâta kıyâs ile rehâvet üzere hareket edüp sürücü varduğu sâ'atde kalkmayup, gerü kalmak sevdâsında olan serdâr ve ağa ve alemdâr ve neferâtdan her kim olurise olsun ahz ve kal'a-bendleriyle iktifâ olunmayup itâ'at-i emr-i âlî eylemedikleri için haklarında cezâ icrâ olunacağın mukarrer bilüp, âna göre dâmen-i gayreti dermeyân-ı uğûr-ı Dîn-i mübîninde ıyân ve yâş ile sa'y ve ihtimâm eyleyüp, nâm ü şân tahsîline sarf-ı makderet eylesiz ve sen ki sürücü-i mûmâ-ileyhsin, senden hıdemât-ı lâzîme uhdesinden gelmen me'mûl ve mesâ'î-i mebrûre vücûda götürmen melhûz olmağla, havâb-ı râhat-ı terk ve ma'iyyetine me'mûr çavuşân ve âdemlerinle

eyâlet-i mezbûreden serasker-i müşârun-ileyhin yanına me'mûr olan askerinin bir ferdi geriye kalmamak üzere serdârları bayraklarıyla ihrâc olunup, savb-ı me'mûrlarına bir gün ve bir sâ'at akdem tesyîrleriçün mezîd-i ihtimâm ve tekayyüd eyleyüp ve bir kazâyı tecâvüz eylememek üzere eyâlet-i mezbûrun yemîn ve yesârıyla eyâletde dâhil kazâ ve nevâhîlerden ve hükkâm ve zâbitân ve a'yân-ı vilâyet ve iş erleri ma'rifet ve ihtimâmlarıyla serdârları bayrağıyla [181] umûmen askerînin ihrâc ve irsâl ve tesyîrlerinde sa'y ve ihtimâmında kusûr olmamak vechi gitmekden abâ ve imtinâ ile serdâr ve ağavât ve alemdâr ve tûvândan her kimin hılâf-ı emr-i âlî hareketi vâkı' olurise alâ eyyi-hâl ahz ve muhkem habs ve kal'a-bend ve isim ve resîmleriyle keyfiyet-i ahvâllerini ucâleten Der-sa'âdet'ime arz ve i'lâm etdürüp, umûrunda metîn olup bir dürlü tekâsül olmamak, üzere edâ-yı hıdmet etmeğe mesâ'î olup, eger senin dahi tama'-ı hâm ile bir takrîble hılâf-ı emr-i âlî ve nâ-merzî hareketin vâkı' olurise özür ve cevâbın ısgâ olunmayup hakkında cezâ tertîbi emr-i muhakkak olmağla, âna göre basîret ve intibâh üzere hareket eylesesiz ve siz ki dizdârlarsız, sürücü-i mûmâ-ileyhin tarafından varan kimesneleri dizdârları olduğunuz kal'alarda muhkem habs ve kal'a-bend ve bilâ-emr-i âlî itlâklarından gâyetü'l-gâye tehâşî ve ictinâb eylesesiz, diyü bi'l-fi'l Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası olan Hasan Paşa -edâmallâhü te'âlâ iclâlehû- tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak için yazılmışdır.

Fî evâhır-ı Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene [1]156

650

İsti'câl olmuşdur.

23 Z[i'l-hicce] sene [1]156

Bir sûreti

Mar'aş ve Rakka ve Diyârbekir Eyâletleri'nde vâkı' Harbut ve Malatya ve Çermik ve [Âbıtâhir] ve Ergani ve Çüngüş ve sâ'ir eyâlât-ı mezbûrede olan bi'l-cümle asker tâ'ifesi serdârları bayraklarıyla Diyârbekir vâlisi ma'ıyyetine varmak üzere ber-vech-i meşrûh

651

Ağa mektûbu mûcebince isti‘câl olmuştur.

23 Z[i'l-hicce] sene [1]156

Bir sûreti

Karaman ve Adana ve Haleb Eyâletlerinde vâkı‘ Kayseriye ve Konya ve Antakya ve Kilis ve Ayıntab ve Birecik ve sâ‘ir eyâlât mezbûrede olan bi'l-cümle serdâr yarâkları ber-vech-i meşrûh Diyârbekir vâlisi ma‘iyyetine varmak üzere

652

Ağa mektûbu mûcebince isti‘câl olmuştur.

23 Z[i'l-hicce] sene

[1]156

Bir sûreti

Sivas ve Erzurum Eyâletlerinde olan kazâların kezâlik ber-vech-i meşrûh serdâr bayraklar Erzurum'a varmak üzere

653

Turnacıbaşı Mustafa -zîde mecduhû-ya hüküm,

Memleket-i Devlet-i ebediyyü'l-istimrâra îsâl-ı mazarrat fikr-i fâsidiyle tahazzüb ve ictimâ‘ üzere tâ'ife-i eyyâm gûşmâlleriyle mücerred kuvvet-i kâhire-i celîle ve satvet-i bâhire-i saltanat-ı Osmâniye için hâlâ Diyârbekir vâlisi vezîrim () Paşa -edâmâllâhü te‘âlâ iclâlehû-nun ma‘iyyetine me‘mûr Dergâh-ı âlî yeniçerileri ortaları ve serdengecdi ve serdâr bayrâkları neferâtı üzerlerine bir metîn zâbiti başbuğ ta‘yîn olunması mühim ve muktezî olmağla, sen ocağın emekdâr ve kâr-güzâr olup ve me‘mûr olduğun umûrda bezl-i mechûd ederek, hıdemât-ı müstahsene vücûda getürmeğe sarf-ı kudret-i nâ-ma‘dûd eyleyüp, müstehakk inâyât olduğun ecilden elli yedi cemâ‘at hıdmetine tahsîs olunup ve bi'l-cümle neferât üzerlerine sen zâbit ve başbuğ nasb ve ta‘yîn ve inşâallâhü te‘âlâ bir gün ve bir sâ‘at mukaddem varup,

vezîr-i müşârun-ileyhin ma'îyyetinde bezl-i kudret eylesin ve orduya me'mûr çavuşân ve çorbacılar ve serdengecdi ağaları ve odabaşılar ve alemdâr ve zâbitân eskileri ve ortalu ve cümle serdengecdi ve serdâr bayraklarıyla me'mûr neferât seni üzerlerine zâbit ve başbuğ bilüp, sözünden taşra ve re'yinden hâric vaz' ve hareket eylemekden mücânebet eylesiz, diyü bi'l-fi'l Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası olan vezîrim Hasan Paşa -edâmallâhü te'âlâ iclâlehû- tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzre amel olunmak bâbında fermân-ı âlî yazılmışdır.

Fî evâhır-ı Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene [1]156

654

Diyârbekir vâlisi ma'îyyetine me'mûr Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri üzerlerine başbuğ zâbitleri olan turnacıbaşı Mustafa -zîde mecduhû-ya hüküm ki, Diyârbekir vâlisi müşârun-ileyhin ma'îyyetiyle iktizâ eden hıdemât-ı lâzımede i'mâl ve istihdâm olunmalarıçün Anadolu cânibinden küşâdesi fermânım olan kırk aded Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri serdengecdi bayraklarıyla yüz yirmişer neferleri mevcûd olmak üzre fermânım olmağın zikr olunan bayrakların ve gerek serdâr bayraklarıyla varan yeniçeri ve kul oğulları neferâtlarının pey der-pey Ordu-yı nusret-makrûnuma dâhil olanları tashîh ve bedergâh eyleyüp serdengecdi neferâtından olanları yine bayrâkları altında kıyâm etdürdüp ve serdârlar bayraklarıyla tesyîr olunan neferâtı dahi tashîh ve bedergâh ve orduya me'mûr olan ortalara tevzî' eylemen fermânım olmağın () ile irsâl olup vusûlünde vech-i meşrûh üzre me'mûr olan kırk aded serdengecdi mahallerinde küşâde ve tekml-i neferât edüp varup pey der-pey dâhil oldukları gibi her bayrağın altında ne mikdâr neferât bulunurise ziyâde ve noksân olmayup mevcûdlarına göre tashîh ve bedergâh eyleyüp ve serdârlar bayrâklarıyla tesyîr olunan yeniçeri ve kul oğulları neferâtlarını dahi her ne mikdâr mevcûd olurise tashîh ve bedergâh eyleyüp, orduya me'mûr ortalara tevzî' eylesiz. Ancak bu husûsunda ihtimâm-ı tâm olunacak umûr ve husûsdan olmağla ve senden sadâkat ve istikâmet üzre harekât-ı müstahsene vücûda getürmek melhûz olmağla zinhâr ve zinhâr gerek serdengecdi ve serdâr bayrâklarıyla varup, orduya vâsıl olan mevcûd neferâtdan ziyâde bayrâklarda ve ortalarda esâmî tahrîriyle mugâyir-i emr-i şerîf muhâlif-i rızâ-yı hümayûn olacak hareketden ser-mû

inhirâf ve kusûrdan ziyâde ihtirâz ve ictinâb vezîr-i müşârun-ileyhin re'yı üzre umûr ve husûsı rü'yet ve mâ hasal-ı kudret eyleyesin, diyü bi'l-fi'l Dergâh-ı mu'allâm yeniçeri ağası olan Vezîr Hasan Paşa tarafından verilen mühürlü mektûb mücebince yazılmışdır.

Fî evâhır-ı Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene [1]156

[182]

655

Ber-vech-i arpalık Avlonya Sancağı mutasarrıfına livâ'-i mezbûrda vâkı' kâdîlara hüküm,

Kesriye kâdîsı Mevlânâ İbrahim -zîde fazluhû- mektûb gönderüp, Avlonya Sancağı'nda Premedi ve Iskarapar ve Depedelen Kazâlarıyla Kolvine Kazâlarının eşkıyâlarından sekiz yüz seksenden mütecâviz eşkıyâ tecemmu' ve Görice ve Bihişte ve Prespe ve Hurpişte ve Nasliç Kazâları'yla Kesriye Kazâsı'na musallat ve kurâlarını basup devâbb ve havâşilerini sürüp emvâllerin gâret ve evlâdların esîr ve bahâya kat' ve evlerin ihrâk-ı bi'n-nâr ve katl-i nüfûs misillü envâ'-ı fesâd ve şekâvetleri âdet-i müstemirreleri olduğu kürrât ile i'lâm olundukda, haklarından gelinmeyüp, mukaddemâ bir def'a müte'addid evâmir-i aliyye ile sancak ve elviye mutasarrıflarına te'kîd ve ittifâk ile üzerlerine varılup, ba'zı ru'ûs-ı eşkıyâyı ele verüp, tertîb-i cezâları ile tahsîl-i hukûk-ı fukarâ ihkâk-ı hakk ve firârda olanları ele verüp ve zuhûr edecekleri vakitte men' etmek a'yân ve iş erleri şurût-ı mu'tedde üzre tekeffül ve nezrî kabûl ve hucec-i şer'iyeleri alınup Başmuhâsebe'ye kayd ve nizâm-ı müstahseneye ifrâğ ve şurûtuna mürâ'ât olunmak için işbu emr-i şerîfim verilmişiken, birkaç seneden sonra ceste ceste nizâmı bozup, tağyîr ve âdet-i müstemirrelerin icrâ ederek şikâyet ile haklarından gelinmeyüp, bu sene-i mübârekede keyfiyyet-i ahvâlleri tafsîlen i'lâm ve tecdîd-i nizâm ve emr-i hümâyûnum olmakdan nâşî, verilen emr-i âlî mücebince Dîvân-ı Rum eyâleti'nden buyruldu ve mübâşir ta'yîn ve ihkâk-ı hakk olunmak için sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, sen ve kâdî ve bey ve bey-zâdeler ve darb ü harbe kâdir olanlara hitâben mufassal ve meşrûh sâdır olan emr-i şerîfim el-hâc Ömer -zîde mecduhû- mübâşir

ta'yîn ve vardukda tecemmu' ve a'yân ve iş erleri tekâsül ve Premedi Kazâsı'nda mukayyed ma'lûmu'l-esâmî eşkıyâ cem' ve nezâretine tâbi' Karasaki (?) nâm karyeyi basup, katl-i nüfûs ve gâret-i emvâl eyeldiklerinden mâ-adâ hânelerin ihrâk-ı bi'n-nâr ve melce'-i eşkıyâ olan vatan-ı kadîmelerine ircâ' ve irsâl ve re'isleri Alasonya Kazâsı'nda haydûdbaşı olan Zebdero (?) nâm haydûdun yanına varup yek-dil ve cihet ile hafiyyeten tecemmu' ve keferenin Kızıl Yumurta Günü'nde Kesriye Kazâsı'nda ahâlîsi mütemevvil ve bâzîrgân olan Silinc (?) nâm ale's-seher basup, bâzîrgân re'âyâlarının umûmu üzre ricâl ve nisâsı yevm-i mezbûrda kilisada iken üzerlerine hücum ve cenge tasaddî ve ricâlden dört ve nisaâdan üç cem'an yedi neferi ve on dört nefer ricâl ve nisâyı bir kiliseden çıkarup, umûmen üzerlerinde bulunan altun ve incü ve gümüş ve emvâl ve akvâtların cem'an üç bin beş yüz gurusluk malların gâret ve ricâlden yedi nefer mütemevvil re'âyâyı esîr ve bâzılarını uryân ıtlâk ve taraf-ı şer'îden kefil ve hucec-i şer'iiyeler olunmuşiken, eşkıyâ-yı mezbûrûn gâret eyledikleri emvâl ile esîrleri alup kazâlarına nakl ve kendüleri yevmen fe-yevmen şekâvetde terakkî üzre olmalarıyla, eşkıyâ-yı mezbûrûn sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, senin tekayyüdüne muhtâc ve ani'l-asl nizâmın mürâ'atına kefâletin olduğu hüccet-i şer'iiyede musarrah iken, sana hıtâben sâdır olan emr-i âlî icrâ olunmamağla hâli üzre kalur ise kurâlar tahrîb ve diğer-gûn olacağı emr-i mukadder olmağla, nızâmı müş'ir verilen hüccet-i şer'iiye mücebince eşkıyâ-yı mezbûrûn kendülerden taleb ve hukûk-ı fukarâ tazmîn ve nezîrleri tahsîl ve sâlifü'z-zikr Zebdero (?) haydûd Alasonya cânibinde olmağla, eşkıyâ-yı mezbûrûn ele getirilüp kat'-ı urûk-ı eşkıyâ ile def'-ı fesâd ve te'mîn-i bilâd olunmak bâbında başka emr-i şerîfim verilmek recâsına Mevlânâ mûmâ-ileyh Bihişte kâdîsı Abdullah ve Hurpişte kâdîsı Abdulhâlık ile başka başka arz ve Kesriye Kazâsı ahâlîleri dahi mehâzır ve Rumili vâlisi vezîrim Ahmed Paşa -edâmallâhu te'âlâ iclâlehû- dahi mektûbuyla i'lâm etmeğın, vech-i meşrûh üzre amel oluna, diyü yazılmışdır.

Fî evâsıt-ı Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene [1]156

Eşkîyâ-yı mezbûrûndan Zekerîya ve refîkları Yanya tarafına firâr etmeleriyle Yanya paşasına ve livâ'-i mezbûr kâdîlarına hıtâben ber-vech-i meşrûh

657

Bir sûreti

Eşkîyâ-yı mezbûrûndan haydûdbaşı Zebdero Alasonya tarafına firâr etmeleriyle refîklarıyla ahzleri içün Tırhala mütesellimine ve kâdîlara ber-vech-i meşrûh

658

Diyârbekir vâlisi olup ol havâlîlerin muhâfazasına me'mûr vezîrim Ali Paşa -edâmallâhü te'âlâ iclâlehû-nun ma'îyyetinde bulunmak üzre irsâli fermânım olan elli nefer atîk ve üç yüz nefer-i cedîd Dergâh-ı mu'allâm topcuları üzerlerine topcubaşı vekîli olan altıncı cemâ'atinin çorbacısı Abdülvelî -zîde kadruhû-ya hüküm,

Cânib-i mezbûrda vezîr-i müşârun-ileyhin ma'îyyetinde me'mûr bulunmak üzre Âsitâne-i sa'âdet'imden irsâli fermânım olan toplar ile ma'îyyetinde mevcûd top ve mühimmât-ı sâ'ire Tobhânemde hıfz ve hırâset ve i'mâl içün sen bu taraftan zâbit nasb ü ta'yîn olup, olunmanla inşâallâhü te'âlâ selâmetle ve suhûletle top ve mühimmât-ı Tobhâne-i mezkûrunu hıfz ve hırâset ve neferâtını mevcûd ve zabt ü rabt edüp, vezîr-i müşârun ileyin re'y-ı rezînleriyle hıdemât-ı pâdişâhânemde bezl-i maddûr edüp, mesâ'î-i meşkûre vücûda getürmeğe ziyâde tekayyüd eylesin ve bilâ veled vefât eden neferâtın emvâl-i metrûkesin vârisi zuhûrunda vâkı' olunmak içün ma'rifet-i şer'le kassâm ve defer-i taksîmi ocak tarafına irsâl eylesin ve siz ki cânib-i mezbûrda çorbacı ve orta başı ve ihtiyârlar ve tüvânâsız, mûmâ-ileyh Abdülvelî -zîde kadruhû-yü üzerlerinize zâbit bilüp, sözünden ve re'yından hâric hareketden ihtirâz eylesiniz ve sen ki zâbit-i mûmâ-ileyhsin, mezkûrûndan hılâf-ı kavî ve re'yin ile amel ve hareket edenleri isim ve resîmleriyle ve esâmîleriyle bu tarafa ifâde edüp ve sâ'ir vâkı'a olan umûr ve husûsu bu tarafa i'lâmdan hâlî olmayasız, diyü bi'l-fi'l topcubaşı -dâme mecduhû- tarafından mühürlü mektûb verilmeği vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâhır-ı Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene [1]156

Tokad ve Âmid mollalarına ve Üsküdâr'dan hâlâ Diyârbekir vâlisi olup ol havâlîlerin muhâfazasına me'mûr vezîrim Ali Paşa'nın ma'yyetlerine varınca Üsküdâr ve Geğbüze ve İznikmid ve Sapanca ve Hendek ve Düzce ve Bolu ve Gerede ve Karacalar ve Karacaova ve Koçhisâr ve Tosya ve Osmancık ve Merzifon ve Amasya ve Turhal ve Sivas ve Malatya ve Harbut ve Ergani ve ol havâlîlerde kâdîlar ve nâ'iblere ve yeniçeri serdârları ve topcular ihtiyârları ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm,

Diyârbekir vâlisi vezîr-i müşârun-ileyh ma'yyetinde mevcûd bulunmak üzere atîkînden mâ-adâ üç yüz elli nefer Dergâh-ı mu'allâm topcular müceddeden Anadolu câniblerinden tashîh ve bedergâh ve iki aded serdegecdi bayrağı münâsib olan mahallerden küşâd ve ba'de hitâmi'l-hıdme kolluk üzere ağalarının kırk akçe ve alemdârlarının yirmişer akçe nân pâreleri verilmek üzere fermân olmağla, ocak tarafından () mübâşir ta'yîn kılınmıştır. İnşâallâhü te'âlâ mashûben bi's-selâm vusûlünde siz ki kâdîlar ve nâ'ibler ve sâ'ir mûmâ-ileyhimsiz bu sene-i amîmetü'l-meymenede vezîr-i müşârun-ileyh ma'yyetinde mevcûd bulunmak üzere tashîh ve bedergâh olunması fermân olunan üç yüz elli neferden yüz elli neferi ortalara ve iki yüz neferi iki aded bayrak için kazâ-i mezbûrlarda vâkı' kurâ ve kasabât ve mecmû'u'n-nâs olan mahallerde ma'rifet-i şer'-i şerîf ve cümle ma'rifetiyle ve mübâşir ma'rifetiyle münâdîler nidâ etdirölüp mukaddem topcu esâmîsi çalık olandan ve kul oğullarından ve cenk ve harbe kâdir tüvânâ yenilerden minvâl-i meşrûh üzere ve üç yüz elli neferi tekmîl ve ba'de't-tekmîl savb-ı me'mûrlarına vusûllerinden sonra mahalline kayd olunmak için ale'l-esâmî mumzâ ve mahtûm defâtiri mübâşiri yediyle Âsitâne-i sa'âdet'ime irsâle serî'an ve âcilen tekayyüd-i tâm ve sa'y ü ihtimâm eyleyüp hılâf-ı fermân-ı âlî vaz' ve hareketden her birleriniz ittikâ ve mücânebet eyleyesiz diyü topcubaşı Mustafa -dâme mecduhû- tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzere amel olunmak bâbında fermân-ı âlî-şân yazılmışdır.

660

Hâlâ Belgrad Kal'ası muhâfazasında yeniçeri zâbiti zağracıbaşı-i sâbık Süleyman - zîde mecduhû-ya hüküm ki,

Memleket-i Devlet-i aliyye-i ebediyyü'l-istimrârıma îsâl-i mazarrat fikr-i fâsidi ile kendü hâlinde olmayup tahazzüb ve ictimâ' üzre olan tâ'ife-i eyyâm gûşmâlleriiyle mücerred kuvvet-i Kâhire-i celîle ve satvet-i bâhire-i saltanat-i seniyye-i Osmâniye için hâlâ Diyârbekir vâlisi vezîrim () Paşa -edâmallâhü te'âlâ iclâlehû-nun ma'iiyetinde tavâ'if-i askeriye'nin teksîr ve tevfi'ri emr-i mühimmden olduğu ecilden, Ordu-yı hümayûnumda mevcûd olup iktizâ eden hıdemât-ı lâzımede kıyâm ve istihdâm olunmalarıçün Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri bayrâkları ile dahi serdârlar bayrâklarından mâ-adâ ortaların dahi lüzûm ve iktizâsı olmağla ve taşra mahallerden muktezâsı üzre tertîb ve ta'yîn olunmaları lâzım-ı hâlden olduğuna binâ'en Belgrad Kal'ası muhâfazasından elli yedi ve yetmiş yedi cemâ'at ile birinci bölük ve yedinci ve on yedi sekbânân beş aded ortaların Belgrad'dan ihrâc olunup vezîr-i müşârun-ileyhin ma'iiyetine irsâl ve Ordu-yı nusret-mevveddetde mevcûd olup iktizâ eden hıdemât-ı hümayûnumda kıyâm olunmalarıçün ta'yîn olunup, bayrâkları ve kazgânları ve umûmen neferâtlarıyla bir gün evvel ve bir sâ'at mukaddem mahall-i me'mûrlarına îsâl ve tesyîr kılınmaları fermânım olmağın () bölüğün () Çavuş -zîde kadruhû- mübâşir ta'yîn ve irsâl olunmuştur. Vusûlünde sâlifü'z-zıkr beş aded ortaları ve yarâkları ve kazgânları ve umûmen neferâtlarıyla Belgrad'dan ihrâc ve mübâşir-i merkûm ma'rifetiyle vezîr-i müşârun-ileyh ma'iiyetine irsâl olunmalarıçün dikkat ve ihtimâm eyleyüp avk ve te'hîrden ol tarafda mekslerine bâ'is olacak rehâvetden be-gâyet ihtirâz ve ictinâb eylesin, bi'l-fi'l Dergâh-ı mu'allâm yeniçeri ağası olan vezîrim Hasan Paşa -edâmallâhü te'âlâ iclâlehû- tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzre amel olunmak için yazılmışdır.

Ağa mektûbu mücebince isti'câl olmuştur.

23 Z[i'l-hicce] sene [1]156

Sivâs ve Erzurum Eyâletleri'nin yemîn ve yesârlarıyla eyâletlerinde dâhil kazâların kâdîlarına ve nâ'iblerine ve yeniçeri serdârları ve ocak ihtiyârları ve a'yân-ı vilâyet ve iş erlerine hüküm ki,

Memleket-i Devlet-i aliyye'me îsâl-i mazarrat fikr-i fâsidiyle tahazzüb ve ictimâ' üzere olan tâ'ife-i liâmın gûşmalleriyle mücerred kuvvet-i kâhire-i celîle ve satvet-i bâhire-i saltanat-i seniyyem için hâlâ Erzurum seraskeri vezîrim Ahmed Paşa - edâmallâhü te'âlâ iclâlehû-nun ma'iiyyetinde tavâ'if-i askeriye'nin teksîr ve tevîri emr-i mehâmmdan olduğı ecilden, zikr olunan eyâletlerin kazâlarında sâkin ve neferât i'mâline kâdir atîk serdengecdi ağalarının kânûn üzere esâmîlerine terakkî tahmîl olunmak otuz aded emekdâr ve kâr-güzâr ağaların bayrâkları küşâd ve be-her bayrak dahi sefer görmüş yeniçerilerden ve cenk ve harbe kâdir gü-zîde ve mütehayyiz ve tâmmü's-silâh ve kul oğullarından yüz yirmişer nefer tahrîr ve bir sâ'at evvel tekmîl ve ucâleten yerlerinden ihrâc ve serî'an bir gün akdem serasker-i müşârun-ileyhin ma'iiyyetine irsâl ve tesyîrleriçün dikkat ve ihtimâm olunması fermânım olmağın kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân () -zîde mecduhû- mübâşir ta'yîn ve irsâl olundu. İnşâallâhü te'âlâ vusûlünde ber-vech-i meşrûh kazâlarınızda sâkin atîk serdengecdi ağalarından neferât i'mâline sâhib-i iktidâr otuz aded kâr-güzâr serdengecdi ağalarının kânûn üzere esâmîlerine terakkî-i tekmîl olunmak şartıyla mübâşir mûmâ-ileyh ma'rifeti ve ma'rifetinizin ma'rifet-i şer'le yarâkları küşâd ve ber-minvâl-i [184] muharrer neferâtlarını tekmîl ve ucâleten yerlerinden ihrâc ve serasker-i müşârun-ileyhin bulunduğı mahalle irsâl ve tesyîre her biriniz bezl-i iktidâr ve sarf-ı miknet-i pîşmâr eyleyesiz ve sen ki bayrâklar küşâdesine me'mûr () mûmâ-ileyhsin, ocağın emekdâr ve kâr-güzâr zâbitânından olup hıdemât-ı lâzıme uhdesinden gelmeğе sâhib-i iktidâr olduğın ecilden husûs-ı merkûme bâ-fermân-ı âlî mübâşir ta'yîn olunmanla, gerekdir ki bir gün akdem varup zikr olunan eyâletlerin kazâlarında sâkin ve neferât i'mâline kâdir arîk ağalardan otuz aded kâr-güzâr ağaların cümle ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le yarâkların küşâd ve be-her bayrâğın

üzerinde sefer görmüş ve tâmmü's-silâh gü-zîde ve müntehâb yüz yirmişer neferleri mevcûd olmak üzre tahrîr ve bir sâ'at mukaddem tekmîl ve yerlerinden ihrâc ve me'mûr oldukları serasker ma'îyyetine irsâl ve îsâlarinde kemâl-i ihtimâm ve tekayyüd eyleyüp, hıdemât-ı meşkûre ve mebrûre vücûda getürmeğe mücidd ve sâ'î olup ve her vechile husûs-ı merkûm içün sana i'ânet ve müzâharet olunarak, ağavât-ı mezbûrûndan bir ferde özür ve bahâne ile himâye olunmamak şartıyla bu emr-i mühimde ser-mû kusûr ve tama'-ı hâm ile hılâf-ı merzî işde bulunmamak üzre edâ-yı hıdmetde me'mûre eylemekde bezl-i mechûd ve sarf-ı miknet-i nâ-ma'dûd eyleyesin. Ve sizler ki bayrâkları küşâd olunan serdengecdi ağalarınız, mübâşir mûmâ-ileyh ma'rifetiyle bayrâğınız küşâd olunduğu sâ'at bilâ-te'hîr her birleriniz bayrâğınız altında yüz yirmişer nefer tahrîr ve bir gün evvel tekmîl ve ucâleten kalkup esnâ-i tarîkde meks ve ârâm etmeyüp, serî'an ve acilen varup serasker-i müşârun-ileyhin ma'îyyetinde bulunup re'y-ı savab-dîdi üzre hıdmet ve harekete ihtimâm-ı tâm eyleyesiz velâkin bu vakti sâ'ir evkâta kıyâs ile bayrâğınız altında yüz yirmişer neferden noksan bulunup, yâhud vilâyetlerinizde ve esnâ-yı tarîkde te'hîr ve meks ve ârâm ve bunun misillü rehâvet üzre harekete tasaddî olunurise özür ve cevâbınız ısgâ olunmayup, mes'ûl ve mu'âteb ve mu'âkab olup muhkem haklarınızdan gelineceğinden ıstibâh eylemeyüp âna göre bâsîret üzre hareket ve neferâtınız zabt ü rabtlarıyla mukayyed olup, fukarâ ve zu'afâ bu bahâne ile hılâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i emr-i münîf rencîde olunmamak vechile gayret ve hamîyyet birle itmâm ve nâm-ı şân tahsîline sarf-ı kudret eylemeniz bâbında Dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri ağası vezîrim Hasan Paşa tarafından mühürlü mektûb verilmekle vech-i meşrûh üzre amel olunmak içün yazılmışdır.

Fî evâhır-ı Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene [1]156

662

Ağa mektûbu mücebince isti'câli yazılmışdır.

23 Z[i'l-hicce] sene [1]156

Bir sûreti

Konya ve Adana ve Haleb ve Rakka ve Maraş ve Diyârbekir Eyâletlerinin yemîn ve yesârlarıyla vâkı‘ olan kazâların kâdîları ve nâ‘ibleri ve yeniçeri serdârları ve ocak ihtiyârları ve a‘yân ve iş erlerine Diyârbekir vâlisi ma‘iyyetine me‘mûr zikr olunan eyâletlerin kazâlarında sâkin atîk serdengecdi ağalarından kırk aded ağaların bayrâkları küşâdı için ber-vech-i meşrûh

663

Ber-vech-i arpalık Avlonya Sancağı mutasarrıfı Mahmûd Paşa ve Ohri Sancağı mutasarrıfı () ve İlbasan Sancağı mutasarrıfı () -dâme ikbâlühümâ-ya ve Avalonya ve Ohri ve İlbasan ve () ve () kâdîlarına hüküm ki,

Avlonya Kazâsı'na tâbi‘ Manya Kal‘ası sâkinlerinden Kaplan Bey demekle ma‘rûf kimesne erbâb-ı tegallüb ve şekâdan olmağla, sen ki Avlonya Sancağı mutasarrıfı mûmâ-ileyhsin, elli senesi ibtidâsından elli iki senesi hıtâmına gelince Avlonya Kazâsı'na isabet eden bin guruş imdâd-ı hazariyyeni ve elli üç elli beş senelerinin imdâd-ı hazariyye ve seferiyyelerden beş bin guruşunu mezbûr Kaplan tagallübesiyle (..) ve tahsîl ve ahz etmekle cânib-i mîr[ye] edâsı iktizâ eden imdâd-ı seferiyye akçesini sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, kendülüğünden edâ eylediğünden başka ber-vech-i mâlikâne uhdende olan Köstendil Mukâta‘ası karyelerinden Avlonya Kazâsı'na tâbi‘ bin guruşa ilzâm olunur dört aded karyeler ile hâlâ süvâri mukâbelecisi Yeğen Mehmed -zîde mecduhû- ile sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin -oğlun Süleyman'ın iştirâken mâlikâne uhdelerinde olan Kuta (?) ve Kara Has (?) mukâta‘alarının iki aded karyelerini dört seneden beru vâkıfen zabt ve yine mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, senin ve mukâbelec-i mûmâ-ileyhin iştirâken mutasarrıf olduğunuz Avlonya memlahasının nısf hissesinden elli üç senensinin beş bin guruşluk bâc vergisi ile elli beş senesinde cümle hisse-i mezkûreyi kezâlik (..) zabt ve mâl ve hâsılâtını tahsîl ve cem‘ için gönderilen âdemlerin tard ve zâbıtaya muhâlefet etmekle hisse-i merkûmenin elli üç ve elli beş seneleri mâl ve kalemiyyeleri mâllarından edâ ve teslîm olup ve mîr-livâ-i Avlonya havâlîsinden Fuduş (?) ta‘bîr olunur hâssı nasb olup, hâsılı üç senelik sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, tarafına âid olan mahsûlâtını cebren ahz ve Avlonya Kazâsı Manya Kasabası sâkinlerinden Nâzır Hoca ve Mustafa Ağa ve Râsu Kethüdâ ve Durmuş

demekle ma'rûf kimesnelerin mâlların aldıkları yüz elli çiftleri ile on iki göz değirmenleri ve iki bin mikdârı koyunları ve dört yüz re's mikdârı camus-i sağîrlerin ahz ve bunlara dahi adem-i kanâ'at birle merkûmûndan Durmuş ve Mustafa'nın menzillerin ihrâk ve Nâzır Hoca ile Rasu Kethüdâ ve Mustafa'yı der-zencîr ve üç bin gurus kadar cerîmelerin ahz edüp, ehl-i ırz ve fukarâ-yı ra'yyete bu makûle zulm ve te'addîsin ve tegallüb ve tuğyânın olmağla, ihkāk-ı hak olunmak için mukaddemâ bi'd-defe'ât evâmîr-i aliyye-i (..?) sâdır oldukda, Âsitâne-i sa'âdet'im tarafına firâr etmekle sen ki mîr mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, sen dahi akabinde Der-sa'âdet'ime gelüp sâdır olan fermân-ı âlî mücebince vâkı'-ı şer' karâr olundukda, yine Avlonya'ya firâr ve gaybet eyledikten bir dürlü icrâ-yı hakk kâbil olmayup ve hâlâ nefsi-i Avlonya Kazâsı'na sen ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, hareketinden nasb olunan mütesellimini koşup ve yine fukarâ-yı ra'yyeti tecrîm ve mel'anet ve habâseti evvelkinden efzûn etmekle fî mâ-ba'd te'dîbden iğmâz olunduğu sûretde tuğyânı gün be-gün müzdâd olacağı zâhir olmağın, taraf-ı Devlet-i aliyye'mden mahsûsen bir mübâşir ta'yîn ve vaktinde îcâb eden emvâl-i mukâta'â ve mâl-ı hazariyye ve seferiyye ve hukûk-ı ibâd tahsîl olunmak için emr-i şerîfim verilmek recâsına Arnavud Belgradı ve Mezaka ve Ergir[i] kâdîları ve Iskarapar ve Depedelen ve Görice ve Premedi kâdîları ile sen ki mîr mîrân-ı mûmâ-ileyhsin, arz ve mezbûr Kaplan yedi sekiz yüz neferden mütecâviz eşkıyâyı başına cem' ve mâl-ı hazariyye ve avârız ve mukâta'ât ve sâ'ir emvâl-i hazariyyeyi, "bu havâlîler benim imdâdımdan (..?) mülkümdür" diyü vakfı ahz ve zabt edüp, gün be-gün hıyânet ve mefsedetinin nihâyeti olmayup, ahvâl-i fukarâ diğer-gün olduğuna binâ'en muhârebeye tasaddî ederise muhârebe ve alâ eyyi-hâl ahz ve vaktinde iktizâ eden emvâl-i mîriyeye ve hukûk-ı ibâd ba'de't-tahsîl kendüsi ve rüfekâsı habsde îkâ ve ta'yîn-i arz ve inhâ elli üç senesi evâmîr-i aliyye müte'addide verildiği Dîvân-ı hümayûn'umda mukayyed bulunmağın, taraf-ı Devlet-i aliyye'mden mahsûsen mübâşir ta'yîn ve irsâl olunup mezbûr Kaplan Avlonya ve Ohri ve İlbasan Sancakları'ndan her kangısında bulunurise siz ki mîr-i mîrân-ı mûmâ-ileyhimsiz, ma'rifetiniz ve ma'rifet-i şer'le alâ eyyi-hâl ahz ve husûsıyla terâfu'-ı şer' edüp, sâlifü'z-zikr mâllardan zimmetinde sâbit ve muhakkak olan emvâl-i mîrî ve kezâlik hukûk-ı ibâd tamâmen tahsîl ve edâ olundukdan sonra kendüsi habsde îkâ ve keyfiyyet Der-sa'âdet'ime arz ve i'lâm ve inhâ olunmak üzre Dîvân-ı hümayûn'um tarafından emr-i şerîfim tahrîri bâbında bi'l-

fi'l Başdefterdârım olan Seyfullâh -dâme uluvvuhû- i'lâm etmeğin, i'lâmı mûcebince amel olunmak için yazılmışdır.

Fî evâhır-ı Râ [Rebî'ü'l-evvel] sene [1]156

[185]

665

Saray ve Vize ve Pınar Hisârı ve Kırkkilise ve Hasköy ve Burgaz ve Baba-yı Atîk ve Havâs ve Mahmûd Paşa () ve () ve kâdîları -zîde fazlühüm- ve mübâşir ta'yîn olunan () ve zâbit ve a'yân-ı vilâyete hüküm ki,

Taht-ı kazâlarınızda sâkin rencber anbarlarında katı vâfir ağnâm olup ve her biri yedlerinde bulunan koyunları Âsitâne-i sa'âdet'ime getirüp, bahâsıyla fûrûht etmek egerçi murâdları olup lâkin Âsitâne'de olan kasab ustaları koyun ashabına envâ'-ı cevri ve te'addî ve ahz eyledikleri ağnâmın akçelerine vaktiyle edâ etmediklerinden nâşî zikr olunan rencberân tâ'ifesi yedlerinde bulunan ağnâmı ihtifâ etmek murâdları olduğu inhâ olunup, bu hâlet Âsitâne-i aliyye'mde lahmde kâllîliyyete bâ'is olmağla, mahall-i merkûmûndan ağnâm ashâbı ucâleten Âsitâne-i sa'âdet'ime getirüp, değer bahâları ile diledikleri kimesneye fûrûht etmek ve kasab ustaları tarafından ta'arruz olunmamak üzere bu tarafdaki müceddeden verildiğine binâ'en bulunan ağnâmın ashâbı yediyle bir an akdem serî'an ve âcilen İstanbul'a sevk ve tesyîriçün mahsûsen Der-sa'âdet'imden mübâşir mûmâ-ileyh gönderilmiştir. İmdi siz ki mûmâ-ileyhimsiz, keyfiyyeti ağnâm ashâbına mübâşir mûmâ-ileyh ma'rifetiyle ifhâm ve bulunan ağnâmı kat'an meks ve tevakkuf ettirmeksizin mübâşir mûmâ-ileyhin re'y ve ma'rifetiyle ashâbı yediyle ucâleten ve müsâra'aten bir an akdem ve bir kadem mukaddem bu cânibe sevk ve irsâl ve esnâ-yı râhda muhâfazalarına ibtidâr ederek serî'an pey der-pey vusûllerine her biriniz sa'y ve ihtimâm ve sen ki mübâşir-i mûmâ-ileyhsin sâlifü'z-zikr kazâlarda bulduğun ağnâmı ashâbı yediyle sürdürüp, birbirini müte'âkıben kemâl-i sür'at ile bu cânibe îsâl eyleyesiz. Şöyle ki ma'âzallâhi te'âlâ bu bâbda biriniz taksîr ve rehâvet ve ashâb-ı ağnâmı ketm ve himâyet edecek olurseniz, irtikâb edenlerin bilâ-emân haklarından gelineceği ve ağnâm ashâbı dahi inâd ve muhâlafet ederlerise yedlerinde bulunan

devâbbları mîriçün girift ve kendüleri te'dîb olunacağı musammemdir. Âna göre hareket ve hılâfından gâyetü'l-gâye hazer ve mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı âlîşanım sâdır olmuştur, buyurdum ki,

Fî evâsıt-ı Zâ [Zi'l-ka'de] sene [1]154

[186]

665^a

Defter-i Yazı-yı kurâ, mezârî' ve arâzî der-livâ'-i Bosna ve İzvornik ber-mûceb-i defter-i tahrîr-i cedîd

Bosna Sancağı'nda Kobaş ve Lefce ve Doniçe Nâhiyeleri'nde havâss-ı hümayûn
Yâzuy

Mutâbık be-defter-i atîk 116200

Gayr-ı mutâbık 562000
678200

İzvornik Sancağı'nda Böğürdelen Nâhiyesi'nde havâss-ı hümayûn
Yazuy

Mutâbık be-defter-i atîk 163906

Gayr-ı mutâbık 187200
351106

[yekûn] Havâs-ı hümayûn

Yâzuy

1029306

Bosna Sancağı'nda Kobaş ve gayrı nâhiyelerde tîmâr ve ze'âmet

Yazuy

Mutâbık be-defter-i atîk 190000

Gayr-ı mutâbık 276750

466750

İzvornik Sancağında Böğürdelen ve gayrı nâhiyelerde tîmâr ve ze'âmet

Yazuy

Mutâbık be-defter-i atîk 0716400

Gayr-ı mutâbık 1009030

1725430

Tîmâr ve ze'âmet

Yazuy

[Yekûn] 2192180

Bosna Sancağı'nda Doniçe ve sâ'ir nâhiyelerde vâkı' arâzîden hîn-i tahrîrde mîrmîrân-ı havâssından olmak üzre ihbâr olunan

Yazuy

189600

İzvornik Sancağında Böğürdelen ve gayrı nâhiyelerde isimleri defter-i atîka mutâbık olup havâss-ı mîr-livâdan olmak üzre ihbâr olunan

Yazuy

99900

[Yekun]

Yazuy

Havâss-ı hümayûn 1029306

Tîmâr ve ze'âmet 2192180

Hâss-ı mîr-mîrân 0189600

Hâss-ı mîr-livâ 0099900

3510986

İsimleri defter-i atîka mutâbık olan ze'âmet ve tîmâr kurâ ve mezârî'in yazuları

906400

İsimleri defter-i atîka mutâbık olan mîr-livâ hâssı kurâ ve mezâri'inin yazuları

9990

Havâss-ı hümayûn tarafından zabt olacak kurâ ve mezâri'in yazuları

İsimleri defter-i 'atîka mutâbık olan

0280106

İsimleri defter-i 'atîka mutâbık olmayan

0749200

İsimleri defter mutâbık olmayan ze'âmet ve tîmâr

1285780

Defter-i 'atîkda kaydı olmayup yalnız ihbâr ahâlî ile hâss-ı mîr-livâyâ
tahrîr olunan

0189600

2504686

[187]

664*

Arz-ı bendeleridir ki,

Eyâlet-i Bosna muzâfâtından mukaddemâ otuz senesi musâlahasında hâric-i hudûd kalup, avn-i inâyet-i Hazret-i Rabb-i Kadîr ile bu def'a Belgrad Kal'ası'nın feth ve teshîrinden sonra kemâ fî'l-evvel eyâlet-i mezbûra ilhâk olunan mahallerin müceddeden tahrîrleriçün bundan akdem sâdır olan emr-i şerîf âlî-şân ile Defterhâne-i âmire kâtiblerinden muharrir ta'yîn ve irsâl olunan () Efendi kulları eyâlet-i merkûmede Bosna ve İzvornik Sancakları'nda olmakla, feth-i cedîd olan mahalleri

* Metnin devamı 185. sayfada olup, burada birleştirilmiştir.

alâ vechi't-tahrîr tahrîr ve defter edüp, defterlerin Der-sa'âdet'ime göndermekle, derûn-ı defterlerde her mâddenin tahtında mestûr yazuları cem' ve hesâb olundukda Bosna Sancağı'nda Kuyaş ve Lofça ve Dopniçe Nâhiyelerinde isimleri defter-i atîka mutâbık havâss-ı hümayûndan olmak üzere tahrîr olunan kurâ ve mezârî'in bermûceb-i tahrîr cedîd yazuları bir yük on altı bin iki yüz akçeye ve yine livâ'-i mezbûrda ve nevâhî-i mezkûre ve gayrından isimleri ve defter-i atîka mutâbık olmayup, lâkin hîn-i tahrîrde havâss-ı hümayûndan olmak üzere ihbâr olunan kurâ ve mezârî'in dahi yazuları beş yük altmış iki bin akçeye ve İzvornik Sancağı'nda Böğürdelen Nâhiyesi'nde isimleri defter-i atîka mutâbık havâss-ı hümayûn kurâlarının yazuları dahi bir yük altmış üç bin dokuz yüz altı akçeye ve yine nâhiye-i merkûmede isimleri defter-i atîka mutâbık olmayup, lâkin hîn-i tahrîrde havâss-ı hümayûndan olmak üzere ihbâr olunan kurâ ve mezârî'in dahi yazuları bir yük seksen yedi bin iki yüz akçeye bâliğ olup ve yine livâ'-i Bosna'da Dunca ve sâ'ir nâhiyelerde vâkı' arâzîden hîn-i tahrîrde mîr-i mîrân havâssından olmak üzere ihbâr olunan kurâ ve mezârî'in yazuları bir yük seksen dokuz bin altı yüz akçeye ve kezâlik İzvornik Sancağı'nda Böğürdelen ve gayrı nâhiyelerde isimleri defter-i atîka mutâbık olmayup havâss-ı mîr-livâ'dan olmak üzere ihbâr olunan kurâ ve mezârî'in dahi yazuları doksan dokuz bin dokuz yüz akçeye ve yine Bosna Sancağı'nda (..) ve gayrı nâhiyelerde isimleri defter-i atîka mutâbık tîmâr ve ze'âmet kurâlarının yazuları bir yük doksan bin akçeye ve yine livâ'-i mezbûr ve nevâhî-i merkûmede isimleri defter-i atîka mutâbık olmayup, lâkin hîn-i tahrîrde ze'âmet ve tîmâr olmak üzere ihbâr olunan kurâ ve mezârî'in yazuları iki yük yetmiş altı bin yedi yüz elli akçeye ve İzvornik Sancağı'nda Böğürdelen ve gayrı nâhiyelerde isimleri defter-i atîka mutâbık ze'âmet ve tîmâr kurâlarının yazuları yedi yük on altı bin dört yüz akçe ve yine livâ'-i mezbûr ve nevâhî-i merkûme ve gayrından isimleri defter-i atîka mutâbık olmayup, lâkin hîn-i tahrîrde ze'âmet ve tîmâr olmak üzere ihbâr olunan kurâ ve mezârî'in yazuları dahi on yük dokuz yüz bin otuz akçeye ki bunların bi'l-cümle yazuları otuz beş yük on bin dokuz yüz seksen altı akçeye bâliğ olmuştur. Sahîhan havâss-i hümayûn ve ze'âmet ve tîmâr ifrâz olunan kurâ ve mezârî' ve sâ'ir mahaller hîn-i tahrîrde defâtir-i atîka kuyûdât ve ashâb-ı ze'âmet ve tîmârın senedâtı ile esâmî ve şehâdetleri tatbîk ve erbâb-ı vukûfdan dahi su'âl ve tefahhus birle tedkîk olunarak tahrîr olunmağla, bunlar öteden beru havâss-ı hümayûn ve ze'âmet ve tîmâra olan

mülhakiyetleri keyfiyyetinde iştibâh olmayup, ancak isimleri defter-i atîka mutâbık olmayup, meşkûken ve mevkûfen tahrîr olunan kurâ ve mezâri'in isimleri ve şöhretleri murûr-i ezmine ile mütebeddil ve hey'et-i aslî ve vaz'-ı kadîmîleri munhâl olmağla, mukaddemâ havâss-ı hümayûn ve ze'âmet ve tîmârdan kangı tarafa tâbi' olduklarının fark ve temyîzi olmadığı muharrir-i mûmâ-ileyh haber verüp ve'l-hâletü hâzihî Bosna Sancakları'nın tahrîr-i cedîdleri küllî olmayup, heman feth-i cedîd olan birer mikdâr mahallerden ibâret olduğuna binâ'en Semendire Sancağı'nın ve Fethülislâm Kazâsı'nın tahrîr-i cedîdleri misillü müceddeden icmâl bağlanmağa tahammülleri olmamağla, yine icmâl-i kadîmilerine ircâ'ları münâsib görülüp, lâkin ze'âmet ve tîmârdan meşkûken tahrîr olunan mahallerin havâss-ı hümayûn ve ze'âmet ve tîmâr ve icmâllerinden kangı icmâle dâhil ve kangı tarafa tâbi' oldukları ma'lûm olmamakdan nâşî bunların şimdilik icmâl-i kadîmîlerine ircâ' ve ilhâkları kâbil olmamağla, fî mâ-ba'd şuhûd-ı udûl ve senedât-ı kavîyye ile zu'amâ ve erbâb-ı tîmârdan ba'zı kurâ ve mezâri'in ashâbı zuhûr edüp şer'an ve kânûnen isbât ederlerise kendülere verilmek şartıyla mevkûfen ve isimleri defter-i atîka mutâbık olup ve olmayup on yük yirmi dokuz bin üç yüz altı akçe yazı ile havâss-ı hümayûndan olmak üzere tahrîr olunan mahaller (..) ve kat'an mîriçün Bosna defterdârı tarafından ve bilâ (..) ze'âmet ve tîmâr mülhakâtından olmak üzere ifrâz olunan kurâ ve mezâri' dahi kayd ve berâtına dâhil olan zu'amâ ve erbâb-ı tîmâr taraflarından müstekillen zabt etdirilmek husûslarının isticvâb olunduğu ma'lûm-ı devletleri buyruldukda, ber-vech-i muharrer livâeyn-i mezbûreynde esâmîleri defter-i atîka mutâbık olup, dokuz yük altı bin dört yüz akçe yazı ile bilâ şehîde ze'âmet ve tîmâr mülhakâtından olmak üzere tahrîr olunan kurâ ve mezâri' Bosna vâlisi ma'rifetiyle görülüp, zu'amâ ve erbâb-ı tîmârdan kimlerin kayd ve berâtlarına dâhil iseler anlara zabt etdirilmek ve isimleri defter-i atîka mutâbık ve gayr-ı mutâbık on yük yirmi dokuz bin üç yüz altı akçe yazı ile havâss-ı hümayûna tahsîs olunan kurâ ve mezâri' dahi mîriçün Bosna defterdârı tarafından zabt etdirilüp hâsıl-ı senevîleri her neye bâliğ olurise sıhhati üzere defter olunmak ve isimleri defter-i 'atîka mutâbık olmamağla kangı tarafa mülhakiyetleri fark ve temyîz olunamamakdan nâşî on iki yük seksen beş bin yedi yüz seksen akçe yazı ile ze'âmet ve tîmâra mevkûfen tahrîr olunan kurâ ve mezâri' dahi sâ'îr havâss-ı hümayûn-ı sahîha ile ma'an Bosna defterdârı tarafından zabt ve hâssları defter olup vürûd-ı emr-i şerîfden altı ay

tamâmına dek ba'zı kurâ ve mezâri'ına zu'amâ ve erbâb-ı tûmâr sâhib-i çiftleri olurise Bosna vâlisi ma'rifeti ve ma'rifet-i şer' ve cümle sancaklu ma'rifetleriyle görölüp müdde'aları olan kurâ ve mezâri' şer'an ve kânûnen isbâta kâdir oldukları sûretde ze'âmet ve tîmarlarına ilhâkan kendülere tevcîh için keyfiyet-i (..) Dersa'âdetime arz ve i'lâm olunmak ve İzvornik Sancağı'nda esâmîleri defter-i atîka mutâbık olup, doksan dokuz bin dokuz yüz akçe yazı ile mîr-livâ hâzır olmak üzere tahrîr olunan kurâ ve mezâri' mîr-livâ tarafından zabt etdürölüp, lâkin defter-i atîkde Bosna Sancağı'nda mîr-i mîrân hâssı kurâ ve mezâri' yoğiken hîn-i tahrîr-i cedîdde mîr mîrân hâssı olur üzere haber verilmekde beş yüz seksen dokuz bin altıyüz akçe yazı ile tahrîr olunan kurâ ve mezâri'in defter-i atîka mugâyirini sebebiyle müstakillen havâss-ı hümayûn tarafından zabtı muktezî olmağla, bunlar dahi sâ'ir havâss-ı hümayûn kurâ ve mezâri'i ile ma'an müstakillen taraf-ı mîrîden Bosna defterdârı ma'rifetiyle zabt etdirilmek zikr olunan tahrîr-i cedîd defterleri düstûru'l-amel tutulup fî mâ-ba'd tahrîr-i atîk kayıtları amel ve i'tibâr olunmak üzere Defterhâne-i âmire'ye vaz' ve kayd olunmak ve i'lâm-ı hâl için mahalline Dîvân-ı hümayûnumda emr-i şerîf yazılmağla ve Başmuhâsebe'ye ilm ü haberi verir sûretde defteri verilmek üzere Başdefterdârım izzetlü Yûsuf Efendi -dâme uluvvuhû-nun telhîsi mücebince sâdır olan fermân-ı âlî üzere emr-i şerîfi ve ilm ü hâberi (..) tarafından tahrîr olunmağla telhîs-i mezbûr bi-'aynihi işbu mahalle sebt-i defter olunup asıl buyrulması yine (..) tarafından hıfz olunmuştur.

Gurre-i L [Şevvâl] sene [1]154

[188]

666

İşbu huccet-i şer'îyye Dîvân-ı hümayûn kalemine kayd ve berâtına sûret verilmek üzere sâdır olan fermân-ı âlî mücebince işbu mahalle kayd olunup bi-aynihî sûreti yazılıp verilmiştir.

11 Câ [Cemâziye'l-evvel] sene [1]156

Mühimme taşrasında mahfûzdur.

El-âhiru kemâ zukira fihî nemakahül-fakîr ileyhi ızzi şânihî ahdi'l-fettâh el-müvellâ
hılâfetihî bi-medîneti Saray Bosna el-me'mûr bi-istimâ'î hâzihi'l-kazıyye men lehül-
emr.

Husûsâtü'l-beyânın Dîvân-ı Bosna'da istimâ' ve ihkāk-ı hak olunması bâbında
Dergâh-ı mu'allâ kapucıbaşlarından umdetü'l-emâcid ve'l-ekârim Mehmed Ağa -
zîde mecduhû- yediyle şeref-yafte-sudûr olan fermân-ı celîlü'n-nişâna imtisâlen bu
fakîr eyâlet-i Bosna'da pirâye-bahş-ı mesned-i Âsafî ve müşkil-güşâ-yı her sırr [u]
hafî rüstem-i meydân-ı dilâverî kahramân-ı ma'reke-ârâ-yı saf-derî memdûh-ı âlem
mahmûd-ı benî âdem nasîr-i Devlet ü Dîn-i mu'în-i şer'-i mübîn vezîr-i a'zam-ı
esbak sa'âdetlü inâyetlü Yegen Mehmed Paşa -yesserallâhü te'âlâ bi'l-hayrı mâ yürîd
ve yeşâ- hazretlerinin Dîvân-ı âlîlerinde akd-ı meclis-i şer'ü'n-nebevî olundukda,
eyâlet-i Rumili'nde Prizren Sancağı'nda vâkı' Tırgovişte ma'a Rujay ahâlîlerinden
Kurd Mehmed Ağa ibn Yûsuf ve Receb Ağa ibn İbrahim ve Dizdâr Osman ibn
Mehmed ve Receb ibn Şa'bân ve Mehmed ibn İbrahim ve kendüleri asâleten ve
kazâları ahâlîleri taraflarından vekâleten ve Bihor Kazâsı ahâlîlerinden Hasan Sipâhî
ibn Maka (?) ve Mustafa Kethüdâ ibn Ali ve Hasan Sipâhî ibn Mehmed ve Ahmed
Hoca ibn İbrahim ve Mustafa Hoca ibn Hasan ve Müezzîn Hasan ve Ahmed bin
Murâd ve Süleyman ibn Ali ve Cafer ibn Ahmed ve Sinân ibn İbrahim ve Muslı ibn
Muslı ve Ramazan ibn Mustafa ve Mustafa ibn Ahmed ve zimmîlerden Rado veled-i
Yuvan ve Toma veled-i İstefan ve Sava veled-i Neşgov ve Petre veled-i Şaka ve
Yofesim veled-i Dimitri ve Melton veled-i İsteyon ve Miloş veled-i Todor ve Nikola
veled-i Petre kendüleri asâleten ve kazâları ehâlîlerinden ma'lûmu'l-esâmî gâibûn
ani'l-meclis kimesneler taraflarından vekâleten ve kezâlik İskenderiye Sancağı'nda
vâkı' Akova ma'a Komran Kazâsı ahâlîlerinden Ahmed za'îm ve Bayram sipâhî ve
Dizdar Mehmed Ağa ve İbrahim Efendi ve Cafer Kılaguz ve Ebûbekir Kılaguz ve
sâ'irleri bi'l-asâle ve bi'l-vekâle meclis-i şer'-i ma'kûd-ı mezkûrede eyâlet-i Bosna'da
Yenipazar Kazâsı'nda sâkin sâbıkâ Prizren Sancağı mutasarrıfı işbu bâ'isü'l-kitâb
Ferhâd-zâde Mehmed Paşa mahzarında her birleri bi'l-asâle ve bi'l-vekâle iktidâr-ı
tâm ve takdîr-i kelâm edüp, paşa-yı mûmâ-ileyh Prizren Sancağı'na mutasarrıfın dört
beş yüz askerile kazâlarımıza nüzûl ve kazâlarımız karyelerinde birer ikişer gice
meks ve ikâmet ve müft ü meccânen zâd ve zahîreleri ekl ve kendü ve etbâ'ı

kazâlarımız ahâlîlerinden defterlerimiz müceblerince ta'yîn-i mevâd ettiğimiz vech üze işbu yedimizde olan mümzâ ve mahtûm defterde musarrah olduğu vecih üze nukûd ve eşyâ ve zahâ'ir ve mevâşîlerimizi almışdur, diyü huzûr-ı vezîr-i müşârûn-ileyhde bi'l-asâle ve bi'l-vekâle da'vâ eylediğimizde, ol dahi Prizren Sancağı'na mutasarrıfının da'vâ-yı ahâlî ile kazâlarında birer gece meks edüp, kendü rızâlarıyla kifâyet mikdârı yem ve yiyecek virmişler idi zulmen bir akçe ve bir habbelerin almaduk, diyü inkâr edüp ol vechile beynlerinde münâza'ât-ı kesîre ve muhâsamât-ı şedîde vâkı' olmuş idi. El-hâletü hazihî beynlerinde musâlahaçûn tevassut edüp, şol vechile musâlahâ eylediler ki, "paşa-yı mûmâ-ileyhe me'mûr olanların askeriyle kend ve kazâlarımıza gelüp müft ü meccânen zahîrelerimizi ekl etmeyüp ve etbâ'ından bir kimesneyi dahi irsâl ve hılâf-ı şer'-i şerîf ahâlîden bir kimesneyi ahz ve habs etmeyüp ve mallarımızı almayup ve zikr olunan ol kazâdan ancak Rumili vâlîleri hazerâtına dört yüz seksen iki gurus hazariyye ta'yîn buyrulmağla, hazariyyeyi Rumili vâlîleri taraflarından iltizâm ile her bir kazâlarımıza üçer beşer gurus ziyâde tahmîl etmeyüp ve akreb-i pazarımız ve Yenipazar Kazâsı olmağla, ba'zı musâlahamız için pazara varanlarımızı hılâf-ı şer' ahz ve habs etmemek üze paşa-yı mûmâ-ileyh ta'ahhüd etmekle, bizler dahi bi'l-asâle ve bi'l-vekâle müdde'âlarımız olan zahîre ve behâ ve nukûd ve eşyâ ve devâbb ve mevâşîden bermûceb-i defter-i müfredât ta'yîn-i mevâd ettiğimiz da'vâdan paşa-yı mûmâ-ileyhin zımmeti bi'l-küllîye ibrâ-yı âmm ile ibrâ ve ıskât eyledik, dediklerinde paşa-yı mûmâ-ileyh dahi mezkûr olan mevâddın ba'de'l-yevm birini dahi irtikâb eylememeye ta'ahhüd ve iltizâm ve zikr olunan kazâlar ahâlîleri dahi paşa-yı mûmâ-ileyhin mâl ve arz ve çiftlik ve devâbb ve mevâşî ve etbâ'dan birine ta'arruz etmeye ba'de't-ta'ahhud ve bu ahd-i mîsâka her kangı taraftan mürâ'at olunmayup, hılâfına harekete cesâret olunurise işbu huccet-i şer'îyye re'îs kaleminde kayd ü hıfz olup, mûcebiyle adem-i amel her kangı taraftan zuhûr ederise tarafeynin haklarında lâzım gelen icrâ olunsun" dediklerinde, gibbe't-tasdîki'l-mu'teber mâ huve'l-vâkı' bi't-taleb ketb olundu.

Fî yevmi'l-hâmis ve ısrîn min Muharremü'l-harâm sene sitte ve hamsîn ve mi'e ve elf

Şuhûdu'l-hâl
Emîn-i çavuşân
Tîmâr tezkirecisi İbrahim Efendi
Kethüdâ-yı Çavuşân Mehmed Ağa
Bosna tîmâr ve defterdârı Mehmed Efendi
Defter kethüdâsı Mehmed Beğ ibn Mustafa Efendi
Ve gayruhüm

[189]

[190]

667

Vech-i meşrûh üzre gerek mîrî ve gerek Âsitâne-i sa'âdet'imde olan ibâdullâhın me'kûlâtlarıçün vilâyet-i Eflâk ve Boğdan ve Tatarlık câniblerine ve Rumili Eyâleti'nde vâkı' sâ'îr mahallere hasseten kasab başıları taraflarından evâmir-i aliyye ile sâyîciler ve cellâb gürûhundan dahi hod be-hod rencberân varduklarında ibtidâ-yı emirde mîrî ta'yînâta iktizâ eden ağnâmı mübâya'a ve tekmîl olundukdan sonra rencberân dahi lüzûmu mertebede koyun mübâya'a ve Âsitâne-i sa'âdet'ime nakl ve fûrûht edegelüp kasab tâ'ifesi taraflarından hâsseten kasâbbaşıları misillü başka adam ta'yîn ve ağnâm mübâya'a ve tesyîr olunması memnû'atdan iken ve hâlâ mahall-i sâlifü'z-zikre müstevlî olan madrabâz tâ'ifesinin vakıflarına ihtimâm olunuriken bir kaç sene mukaddem seferler takrîbi ile Âsitâne-i sa'âdet'imde lahm-ı ganeme kıllet ve nedret gelmekle, bi'z-zarûre İstanbul kasabları taraflarından evvel esnâlarda Eflak ve Boğdan câniblerinden ağnâm mübâya'a olunmak üzre emr-i şerîf verilüp ve ol vakitlerden beru kasabbaşı olanların ihmâl ve tekâsüllerinden nâşî şehîr kasab başısı bir kaç nefer kasab ile müşterek olup be-her sene taraflarından ağnâm mübâya'asıçün evâmir-i şerîfe ısdâr ve bir mikdâr akçe ile taraf taraf ırsâl ve emr-i şerîfleri kırâ'et etdirdiklereden ağnâm ashâbı ve hükkâm-ı vilâyet hâsseten kasabbaşısı ile be-her kasabbaşısının kasabasına ağnâm mübâya'a etdirmekde müttehid ve bu keyfiyet kasabbaşılarının ihtilâl-i umûrlarına bâ'is olduğundan gayrı

mezbûrların mübâya‘a ve nakl etdirdikleri ağnâm on beş bin re’s ağnâma bâliğ olmayup, lâkin kasab tâ’ifesi madrabâz makûlesinden eşna‘ bir tâ’ife olduklarından, kendü koyunları ziyâde fâ’ide eylemek, me’mûliyle dilhâhları üzre mel‘anetlerin icrâ eylediklerine [binâ‘en] şehrin is‘ârı noksan bulunmak kâbil olmamağla, fî mâ-ba‘d kasabbaşıların ihtilâl-i umûrları def‘ına ve lütf-ı Hakk ile is‘âr-ı şehrin noksan bulmasına sebep olmak için mezbûrların yedlerine verilen emr-i şerîfin kaydı terkîn olunmağa muhtâc olup, anların götürdecekleri on beş bin re’s ağnâm ile ahâlî-i İstanbul’un muzâyakaları def‘ı mülâhaza olunurise hîn-i muzâyakada mîrî ağnâmdan kendülere on beş bin re’s ağnâm verilmek üzre merkûmların yedlerine verilen emr-i şerîfin kaydı terkîn olunup, bundan sonra tâ’ife-i mezbûrenin yedlerine ağnâm mübâya‘asıçün emr-i şerîf verilmemek için mahalline kayd olunmasın hâlâ hâsseten kasabbaşısı el-hâc Mehmed Râkım Efendi istid‘â-yı inâyet etmeğın, İstanbul kasabbaşısı el-hâc Ahmed’in Eflak cânibine koyun mübâya‘asıçün gönderdiği âdemîsi akçesiyle koyun mübâya‘a eylemesine mûmâna‘at olunmamak üzre Eflak voyvodasına hıtâben elli beş senesi Ramazanında emr-i şerîf verildiği Dîvân-ı hümayûn’umda der-kâr olunmağla, mûmâ-ileyh kasabbaşısına istid‘â ve iltimâsı mûcebince emr-i mezkûrun kaydı terkîn olunup, fî mâ-ba‘d gerek mezkûr Hacı Ahmed’e ve gerek sâ’ir kasab tâ’ifesine taşralardan ağnâm mübâya‘asıçün emr-i şerîf verilmek üzre mahalline kayd olunmak bâbında telhîs arz olundukda, imdi telhîs mûcebince emr-i mezkûrun kaydı terkîn olunup, mahalline kayd ve emri Dîvân-ı hümayûn kalemine ilm ü haber kâ’imesi verilmek bâbında fermân-ı âlî sâdır olunmağın, asl-ı telhîs-ı fermân-ı âlî koyun mukâta‘ası kaleminde hıfz olunup, Dîvân-ı hümayûn kalemine işbu ilm ü haber kâ’imesi bu mahalle kayd ve sebt olunmuşdur.

Fî evâsıt-ı Zâ [Zi’l-ka‘de] sene [1]155

SONUÇ

Tez konusu olan 149 numaralı Mühimme Defteri, Osmanlı tarihinde, devletin ve toplumun önemli değişimler geçirdiği XVIII. yüzyılın ortası sayılabilecek bir zaman diliminde, siyasî, askerî yapılanma ve faaliyetler, toplumsal hareketlilik, ve sosyo-ekonomik faaliyetler hakkında önemli bilgiler sunmaktadır.

Defterdeki hükümlerin kronolojik olarak kapsadığı dönem, Temmuz 1742-Nisan 1743 tarihleri arasındaki yaklaşık on aylık süredir. Bu zaman zarfında meydana gelen gelişmeler arasında ilk dikkati çeken konu, Nâdir Şâh'a karşı doğu sınırında alınan önlemlerdir. Osmanlı-İran arasındaki kadîm mücadelenin yeniden kızıştığı 1743 yılında Osmanlı yönetiminin, Kars, Van, Erzurum, Çıldır ve Bitlis gibi, doğu sınırının savunulmasında önemli bir yere sahip olan sancaklarda ve bu sancaklardaki kalelerde tahkim ve takviye faaliyetlerine giriştiği konuyla ilgili hükümlerden açıkça anlaşılmaktadır. Bu faaliyetler, adı geçen sancaklardaki asker sayısını arttırmak ve kaleleri tahkim ederek buraları da askerî açıdan kuvvetlendirmek, zahire ihtiyacını karşılamak şeklindeki faaliyetlerdir.

Eşkıyalık hareketleri ve bunlara karşı alınan önlemler, defterde konular arasında ağırlık merkezlerinden birini oluşturmaktadır. Levendât, Türkmân ve Ekrâd olarak hükümlerde formülize edilen, eşkıyalık yapan veya içlerinde eşkıyaları barındıran cemaat, aşiret ve gupların faaliyetlerini önlemek ve durdurmak konusunda devletin yoğun bir çaba içinde olduğu anlaşılmaktadır. Bu gruplar arasında Türkmân ve Ekrâd Cemaatlerinin, ahâliye zarar verdikleri yerlerde takibâta uğrayacaklarını anladıklarında başka yerlere kaçtıkları görülmektedir. Öte ayandan devlet, eşkıyalık yapan veya eşkıyayı barındıran cemaatleri başka yerlere sürgün etmektedir. Her iki durum da o dönemde, özellikle Anadolu'da sosyal hareketliliğin yoğun sayılabilecek şekilde yaşandığını göstermektedir.

Ordudan kaçarak ahâliye zarar veren başıboş levendlerin faaliyetleri eşkıyalık hareketleri içinde değerlendirilebilir. Bunun yanısıra kendi kalesini ve kulesini yapabilen buralara toplar yerleştirebilen Zâhir Ömer, Tekyenişîn-oğlu Hasan gibi eşkıya reislerinin varlığı, bu gibi faaliyetlerin nerelere varabileceğini göstermektedir. Merkez genellikle eşkıyalık hareketlerinin yaşandığı bölgenin ve civarının

idarecilerini gerekli önlemlerin alınması konusunda uyarmaktadır. Bu uyarıların, değişik hükümlerde tekrarlanması, merkezin eşkıyalık faaliyetlerini önlemek için taşra teşkilatını harekete geçirmede zorluk yaşadığını göstermektedir.

Hükümlerin bazıları, ayânın XVIII. yüzyılda güçlenerek taşra yönetiminde etkili hale geldiğini ve devlet görevlisi statüsünü elde ettiğini anlamamızı sağlayan gelişmeleri ihtiva etmektedir. Erzurum ve Van'daki askerin zahire ihtiyacının karşılanması için zahire satın alımı ve nakledilmesi gibi işlerde Diyarbakir ve Sivas ayânından bazılarının görevlendirildiği görülmektedir. Ancak devlete yararlı olanlarının yanısıra elindeki gücü suistimal ederek halktan zorla vergi toplayan, devletin işlerine karışan ayânlarda bulunmaktadır. Anlaşıldığı kadarıyla böyle olumsuz durumlarda ayân, voyvoda gibi yerel idarecilerden birini yanında yardımcı olarak bulabilmektedir.

Devlet idarecileri ve ayânın suistimallerinin yanında ahâlinin, kurallara aykırı davranışları kamu düzeninin ve dengesinin bozulmasına neden olmaktadır. Bu noktada, toplumun değişik sınıfları arasındaki etkileşim ve dengelerin anlaşılması konusunda fikir veren bazı hükümler dikkat çekmektedir. Esnafın birbirleriyle anlaşamadığı, birbirlerinin işlerine karıştıkları durumlarda etkilenen taraf halk olmaktaydı. Anadolu ve Rumili'nden koyun getiren rençberlerle tüccarın veya kasapların anlaşamaması durumunda İstanbul ahâlisi et kıtlığı çekebilmekteydi.

Defterde, bugün İstanbul'un en önemli sorunları arasında yer alan kontrolsüz göçün ve kaçak yapılaşmanın, aslında oldukça uzun bir geçmişe sahip olduğunu gösteren hükümler mevcuttur. İstanbul ahâlisinin *kesret-i izdihâmına* ve kıtlık yaşamasına neden olan göçe ve kaçak yapılaşmaya karşı idarecilerin teyakkuz halinde olduğu, kaçak olarak Rumili ve Anadolu'dan gelenlerin engellenmesi için Edirne bostancıbaşı, İznikmid ve Hendek kadıları, Kocaili Sancağı mütesellimi gibi idarecilerin görevlendirildiği anlaşılmaktadır. Kaçak gelen ve başıboş dolaşıp bozgunculuk yapan bekarların ve işsiz güçsüz takımının yakalanarak, İstanbul'dan çıkarılıp İznikmid'e gönderilmesi, göçe karşı alınan tedbirlerden biridir. Bekar odaları, hanlar, nalbant dükkanları gibi, kaçak gelenlerin yaşadıkları yerlerin inşasının ve tamirinin yasaklanması diğer bir önlem olarak görülebilir.

Defterde yer alan Surre Alayı'nın ve hacıların sağ salim Mekke ve Medîne'ye ulaştırılması ile ilgili hükümler, devletin bu konudaki hassasiyetini gözler önüne

sermektedir.Üsküdar'dan Şam'a kadar bütün idarecilerin, Surre Alayı'nın ulaştırılması ve yollarda güvenliğinin sağlanması için seferber edildiği anlaşılmaktadır. Osmanlı hacıları için alınan önlemler, savaş durumunda bulunulan İran'dan gelen hacılar için de alınmıştır.

Sonuç olarak, 149 numaralı Mühimme Defteri'nin, XVIII. yüzyıl Osmanlı Tarihiyle ilgili olarak, dış münasebetler ve devletin sosyal politikaları gibi konularda araştırmacılar için önemli bir kaynak olduğu anlaşılmaktadır.

KAYNAKÇA*

I- ARŞİV KAYNAKLARI

3 Numaralı Mühimme Defteri (H. 966-968/M. 1558-1560), BOA, Ankara 1993

387 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Karaman ve Rûm Defteri (937-1530), BOA, Ankara 1997

II- ARAŞTIRMA VE İNCELEMELER

ABOU-EL-HAJ, Rıfa'at Ali: **Modern Devletin Doğası**, Çev. Oktay Özel, Canay Şahin, Ankara 2000

ATALAR, Münir: **Osmanlı Devletinde Surre-i Hümayûn ve Surre Alayları**, Ankara 1991

Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi, Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayınları, İstanbul 2000

ÇORBACIOĞLU, Mesude: “Osmanlı Devlet Teşkilâtında Mevcut Kalemler ve Görevleri”, **Tarih Boyunca Paleografya ve Diplomatik Semineri, (30 Nisan-2 Mayıs 1986) Bildiriler**, İstanbul 1988, s.71-84.

EMECEN, Feridun M.: “Klasik Dönem Osmanlı Tarihine Yaklaşımlar Üzerine Bazı Mülâhazalar,” **Dünden Bugüne Osmanlı Araştırmaları (Tespitler-Pröblemler-Teklifler)**, İstanbul 2007, s. 21-37.

_____, Feridun M.: “Kuruluştan Küçük Kaynarca'ya”, **Osmanlı Devleti Tarihi**, Editör: Ekmeleddin İhsanoğlu, c. I, İstanbul 1999, s.5-66.

_____, Feridun M.: “Osmanlı Divanının Ana Defter Serileri: *Ahkâm-ı Mîrî, Ahkâm-ı Kuyûd-ı Mühimme ve Ahkâm-ı Şikâyet*,” **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**, c. 3, sayı: 5, İstanbul 2005, s. 107-137.

_____, Feridun M.: “Zâhir Ömer,” **İA**, c. 13, İstanbul 1986, 455-456.

HALAÇOĞLU, Yusuf: **Anadolu'da aşiretler, cemaatler, oymaklar (1453-1650)**, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2009.

İLGÜREL, Mücteba: “Eşkîyâ,” **DİA**, c.11, İstanbul 1995, s. 463-469.

* Atıf yapılmayan ancak müracaat eseri olarak kullanılan kaynaklar da burada gösterilmiştir.

İPŞİRLİ, Mehmet: “Merkez Teşkilâtı”, **Osmanlı Devleti Tarihi**, Editör: Ekmeleddin İhsanoğlu, c. I, İstanbul 1999, s. 157-220.

KUNT, Metin: “Siyasi Tarih”, **Türkiye Tarihi, Osmanlı Devleti (1600-1908)**, c. III, Milliyet Gazetesi Yayınları, s.19-71.

KÜTÜKOĞLU, Mübahat S.: “Mühimme Defterlerindeki Muâmele Kayıtları Üzerine”, **Tarih Boyunca Paleografya ve Diplomatik Semineri, (30 Nisan-2 Mayıs 1986) Bildiriler**, İstanbul 1988, s. 95-112

_____, Mübahat S.: “Mühimme,” **DİA**, c. 31, İstanbul 2006, s. 520-523.

_____, Mübahat S.: **Osmanlı Belgelerinin Dili, (Diplomatik)**, Kubbealtı Akademisi Kültür ve Sanat Vakfı, İstanbul 1998

MERT, Özcan: “Ayân,” **DİA**, c. 4, İstanbul 1991, s. 195-198.

MUMCU, Ahmet: “Dîvân-ı Hümayûn,” **DİA**, c. 9, İstanbul 1994, s. 430-432.

SARICAOĞLU, Fikret: “Dîvân-ı Hümayûn’nun Kronolojik Toplanma ve Merasim Günleri (1153-1210/1740-1795) , **Osmanlı Araştırmaları/The Journal Of Otoman Studies**, c. XXX (2007) , s. 87-143.

TABAKOĞLU Ahmet: “İmdâdiyye,” **DİA**, c. 22, İstanbul 2000, s. 221-222.

UZUNÇARŞILI, İ. Hakkı: **Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı**, Ankara 1984

_____, İsmail Hakkı: **Osmanlı Tarihi**, c. IV, kıs.II, Ankara 1995

YAZIR, Elmalılı M. Hamdi: **Hak Dini Kur’ân Dili**, Yenda Yayınları, İstanbul, c. 3

III- SÖZLÜKLER

AKBAYAR, Nuri: **Osmanlı Yer Adları Sözlüğü**, İstanbul 2001.

SAMİ, Şemseddin: **Kâmûs-ı Türkî**, İstanbul 1996.

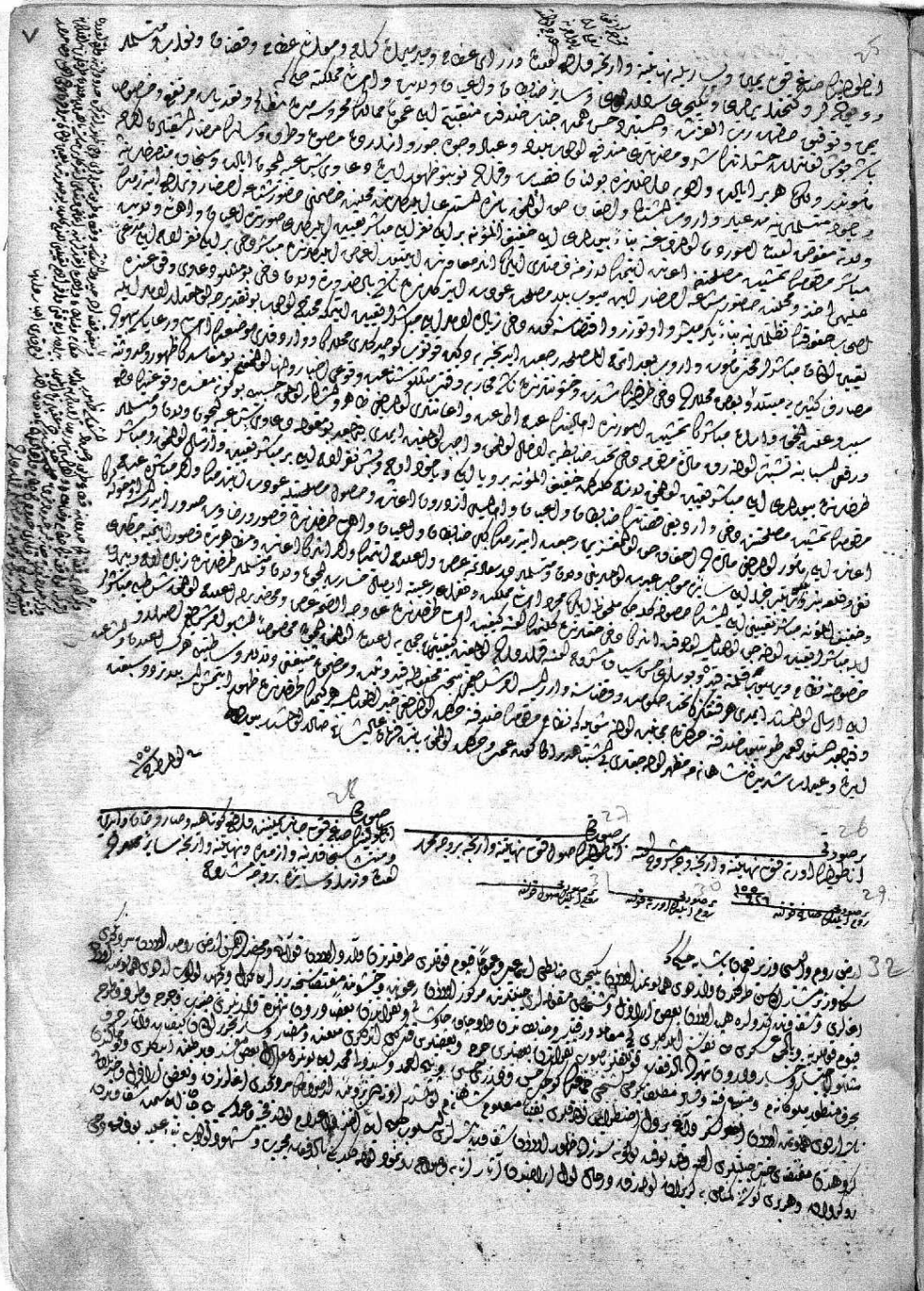
DEVELİOĞLU, Ferit: **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat**, Ankara 1996

PAKALIN, Mehmet Zeki: “Divan-ı Hümayun,” **Osmanlı Târih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, c.II, İstanbul 2004

DAĞLI, Yücel, ÜÇER, Cumhure: **Tarih Çevirme Kılavuzu**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1997.

EKLER

ORJİNAL DEFTERDEN GÖRÜNTÜLER

2 لکھ ۷۰۰

2/2/2

1100

[illegible]

Ek-7

ŞAHIS VE YER ADLARI DİZİNİ*

Abana Karyesi: 148	ABDULLAH, veled-i Ali : 444
Abari: 524	ABDULLAH, veled-i Osman: 443
ABAZA: 205	ABDULLAH, Vodina kadısı: 327
ABDÂL, veled-i Mustafa: 444	ABDURRAHİM PAŞA, Niğde
ABDÎ, Dîvân-ı hümayûn	mutasarrıfı: 601
çavuşbaşlarından: 568	ABDURRAHMAN BEY, Adana
ABDÎ, Dîvân-oğlu; 490	beylerbeyisi kethüdâsının kardeşi: 169
ABDULLAH PAŞA, Vidin muhâfızı:	ABDURRAHMAN PAŞA, İçil
346,532	Sancağı mutasarrıfı: 214
ABDULLAH, Aişe Sultan'ın	ABDURRAHMAN, Canik Sancağı
kethüdâsı: 625	mütesellimi: 130,123
ABDULLAH, Bihişte kadısı: 520,655	ABDURRAHMAN, Ilgın voyvodası:
ABDULLAH, Bölükbaşı: 405	508
ABDULLAH, el-hâc,cebecibaşı:	ABDURRAHMAN, İzmir voyvodası:
237,408,458,470,510,469	385
ABDULLAH, Hınıs Sancağibeyi: 214	ABDURRAHMAN,
ABDULLAH, Karahisâr-ı Şarkî	kapıcıbaşı,Üçüncü-zâde Ömer
kadısı: 322	Paşa'nın malını kabza memur:
ABDULLAH, Keban Madeni emini:	356,357,556,633
336	ABDURRAHMAN, Rişvân-zâde: 55
ABDULLAH, Konya nâibi: 509	ABDURRAHMAN, Samsun
ABDULLAH, Menemenci Cemaati	sakinlerinden:472
boy beyinin adamlarından: 98	ABDURRAHMAN, şakî: 422
ABDULLAH, Nazar-oğlu: 433	ABDÜLAZÎZ, hassa silahşörlerinden
ABDULLAH, veled-i Abdurrahman:	Osman'ın vekili: 553
443	ABDÜLBÂKÎ, hassa silahşörlerinden:
	423,425

* Madde karşısındaki numaralar, hüküm numaralarını göstermektedir.

ABDÜLFETTÂH BEY, Eleşkird

Sancağibeyi: 498

ABDÜLGANÎ, Kâfirsınuđu'ndan:

444

ABDÜLHÂLIK, Hurpişte kadısı: 655

ABDÜLHALİM, Siroz kadısı: 202

ABDÜLVELÎ, topcubaşı vekli: 658

ABDÜVEHHÂB, bölükbaşı: 405

Âb-ı Sâfi Kazâsı: 404

Âbitâhir: 650

ACEM MEHMED AĞA: 115

Adakale: 463

Adana:

6,7,9,59,98,137,160,164,165,169,170,

201,232,238,246,345,348,372,416,423

,424,425,427,467,472,473,490,536,

554,555,576,592,610,618,621,624,638

,651,662

Adana İskelesi: 472,473

Adilcevaz Sancağı: 145

ADLÎ, şakî: 460,459

AFŞAR EŞKİYÂSI:

137,164,167,246,425,427,467,490,554

,555, 624

Afşar Karyesi: 148

Afşar Kazâsı: 239,428,625

Agrefe Kazâsı: 419

Agridos Kazâsı: 364

Ağa Kapısı: 632

Ağaçlu İskelesi: 207

Ağcavirân : 443

Ağca-virân, tâbi-i Kuş-taş: 443

Ağlasu ma'a İncirpazarı: 428

Ağlusu, tâbi-i Bergama: 444

Ağros Kazâsı: 239,284,428

Ağvanis Karyesi: 148

Ahışa Kalesi: 392

Ahlat: 405

AHMED AĞA, Çubukcuzâde, Trabzon

a'yânından: 194

AHMED BEY, Akşehir Sancağı

mutasarrıfı: 606

AHMED BEY, Darıca-oğlu: 100,115

AHMED ÇAVUŞ, Toparabacıları

çavuşlarından: 476,477

AHMED EFENDÎ, Keşanlı: 272

AHMED EFENDÎ, Novalı-zâde: 367

AHMED HOCA, ibn İbrahim: 666

AHMED KAPUDAN, Sakızlı:

549,558

AHMED KETHÜDÂ, sâbık Topcu

Ocağı kethüdâsı: 236

AHMED PAŞA, Bağdad vâlisi:

318,534,

AHMED PAŞA, Erzurum Seraskeri:

32,33,46,49,57,87,116,120,144,145,

156,158,159,183,190,214,215,219,290

,301,322,353,383,388,399,462,464,

469,483,487,511,567,592,595,598,614

,638,661

AHMED PAŞA, Fatsalı : 30

AHMED PAŞA, Rumili vâlisi:

175,241,304,313,417,418,655

AHMED PAŞA, Sivas beylerbeyisi:
320,572,620,634,636,637,
AHMED PAŞA, Şehrizor
beylerbeyisi: 328
AHMED PAŞA, Cezâire-i Ma'mûre
muhâfızı: 351
AHMED ZA'ÎM: 666
AHMED, Afşar Karyesi'nden: 148
AHMED, bin Abdürrahîm : 444
AHMED, el-hâc, mîr-i piyâde: 292
AHMED, Belgrad defterdâr: 129
AHMED, Bey-oğlu: 283,284
AHMED, bin Murad: 666
AHMED, Çakıcı-oğlu: 276
AHMED, Çavuş-zâde: 245
AHMED, Darıca-oğlu: 100,115
AHMED, Dergâh-ı muallâ
gediklilerinden: 248
AHMED, el-hâc, Kars'ta topcular ağa
vekili: 440,450,442
AHMED, el-hâc, Van kadısı: 145
AHMED, Ermekli Karyesi'nden: 148
AHMED, Eski Sarıca'dan: 148
AHMED, es-seyyid: 176
AHMED, es-seyyid, Hatib-oğlu:
345,372
AHMED, Eşen nâibi: 284
AHMED, Hamûd-oğlu: 416,552
AHMED, Nevşehir mütevellîsi: 137
AHMED, Ruznamçe-i evvel: 110
AHMED, sâbık Filibe koru ağası:
241,277,293

AHMED, şakî: 124
AHMED, şakî: 243
AHMED, Tırnova zâbiti: 176
AHMED, Tor-oğlu, şakî: 348
AHMED, Trabzon'da şakî: 138
AHMED, Türkman-oğlu, şakî: 446
AHMED, Ulacı Hüseyin-oğlu, şakî:
203
AHMED, Üzümlü nâibi: 284
AHMED, Van defterdârı: 250,249
AHMED, veled-i Abdülkerim: 444
AHMED, veled-i Ahmed: 443
AHMED, veled-i Ahmed : 444
AHMED, veled-i Ali: 443
AHMED, veled-i Ali: 444
AHMED, veled-i Halil: 443
AHMED, veled-i İbrahim: 443
AHMED, veled-i İsmail: 444
AHMED, veled-i Mehmed: 443
AHMED, veled-i Mustafa: 444
AHMED, veled-i Ömer: 444
AHMED, veled-i Süleyman: 444
AHMED, Yazıcı-zâde: 390,245
AHMED, Yenice-i Vardar nâibi: 327
AHMED, Yenişehir gümrükçüsü:
174,175,176
Ahur Kapu İskeleyi: 131
Ahyolu, karye: 593
AİŞE SULTAN: 449
Akaş nâm-ı diğeri Özülü tâbi-i Meğri:
444
Akçaâbad: 138

Akçahisâr, tâbi-i Hasan Dağı: 444
Akça-kavak, tâbi-i Bolu: 444
Akçakızanlık Kazâsı : 635
AKÇAKOYUNLU CEMÂATİ: 246
Akçaşar İskeleyi: 207
Akçaşâr, tâbi-i Kepsud: 444
Akdağ : 48
Akdeniz: 163
Akdoğan, tâbi-i Kâfirini: 443
Akkeçilü, tâbi-i Uşak: 444
Akkilise, tâbi-i İstanbul: 444
Akova ma'a Komran: 666
Aksaray Sancağı: 214,256,288
Akseki: 444
Aksu, tâbi-i Mihaliç: 444
Aksuzu Karyesi:148
Akşehir:
3,4,5,6,187,214,233,234,239,267,322,
428,430,606,
Akşehir Nâhiyesi: 322
Akşihâb, tâbi-i Akseki: 444
Ak-virân, tâbi-i Sivas: 443
Akyazı Kazâsı: 404
Alacahân: 405
Aladağ: 444
Alâiyye Sancağı: 239,428,430
Alan, tâbi-i Aladağ: 444
Alanya Sancağı: 214,608
Alasonya Kazâsı: 520,521,655,657
ALÇALI CEMÂATİ: 204
ALİ AŞİRETİ: 567
ALİ BEŞE, Dâye Karyesi'nden: 148

Alibey, karye: 295,297,300
ALİ BEY, Koronlu-zâde: 305
ALİ ÇAVUŞ, Emlak Nâhiyesi'nden:
542
ALİ KETHÜDA: 113,125
ALİ ÖMERÎ, Trabzon Anbarı emini:
388,389
ALİ PAŞA, Beğşehir mutasarrıfı: 214
ALİ PAŞA, Gavga Paşa-zâde: 115
ALİ PAŞA, sâbık Şam vâlisi: 151
ALİ PAŞA, Şehrizer vâlisi: 319,361
ALİ PAŞA, Diyarbekir vâlisi: 658
ALİ PAŞA, Sadrazam:
347,385,387,560
ALİ PAŞA, Sivas vâlisi ve sonradan
Diyarbekir vâlisi:
58,104,105,120,219,343,344,362,398,
422,465,539,557,559,567,659
ALİ PAŞA, Sultanönü mutasarrıfı:
214
ALİ ULVÎ, Birgi'den: 444
ALİ ZOR, şakî: 433
ALİ, Adana mütesellimi: 345,372
ALİ, Başdefterdâr:
103,157,179,157,179,204,239,240,313
,315,336,346,349,368,415,416,467,
475
ALİ, Ağlasu nâibi: 428
ALİ, Berber-oğlu: 300
ALİ, Çal Kazâsı karyeleri subaşısı:
354
ALİ, Dergâh-ı âlî kapıcıbaşısı: 157

- ALİ, el-hâc, Narda kadısı: 181
- ALİ, es-seyyid, Petriç nâibi: 146
- ALİ, eş-şeyh, Manisa nâibi: 542
- ALİ, Gönen nâibi: 428
- ALİ, Hacı-oğlu: 409
- ALİ, Hosandı-oğlu, şakî: 312
- ALİ, kapıcıbaşı: 132
- ALİ, Karahisâr-ı Sâhib mütesellimi: 257
- ALİ, Kayseri tüccarından: 427
- ALİ, Kütübhâne-i Hümayûn Mütevelllerinden: 279
- ALİ, Maryol-zâde: 285
- ALİ, Niğbolu Sancağı'ndan: 346
- ALİ, Ramazan-oğlu Mahmûd'un kardeşi: 310
- ALİ, Re'isülküttab kapı kethüdâsı: 195
- ALİ, Sadrazam ağalarından: 374
- ALİ, Sarı Yusuf Karyesi'nden: 322
- ALİ, Sis Kazâsı nâibi: 467
- ALİ, Trabzon a'yânından: 194
- ALİ, Tuzlu Köylü: 333
- ALİ, veled-i Ahmed: 443
- ALİ, veled-i Ali: 444
- ALİ, veled-i Halil: 444
- ALİ, veled-i Hüseyin: 444
- ALİ, veled-i Hüseyin Çavuş: 444
- ALİ, veled-i Ivaz: 443
- ALİ, veled-i İbrahim: 444
- ALİ, veled-i Mahmûd: 444
- ALİ, veled-i Mehmed: 443
- ALİ, veled-i Mehmed: 444
- ALİ, veled-i Mehmed bin Ali: 444
- ALİ, veled-i Mustafa: 444
- ALİ, veled-i Ömer: 444
- ALİ, veled-i Seyyid Ali: 443
- ALİ, veled-i Ahmed: 443
- ALİ, veled-i Mûsa: 443
- ALİ, veled-i Yûsuf: 443
- Alihan, tâbi-i Simav: 444
- Alihan, tâbi-i Uşak: 444
- Ali-saray, tâbi-i Taşköpri: 444
- Alpagud, tâbi-i Karacaşehir: 444
- Alpuğur, tâbi-i Divan-ı Sakız: 443
- Alucra Nâhiyesi: 148, 322
- Altunlu Köprü: 56
- Altuntaş Nâhiyesi, Kütahya Kazâsı: 96
- Amasra: 36
- Amasya Sancağı: 64, 190, 214, 226, 265, 472, 553, 587, 639, 659
- Âmid: 222, 281, 557, 559, 659
- Anabolu İskeleyi: 92, 93, 206,
- Anadolu: 13, 25, 26, 27, 28, 37, 38, 39, 40, 70, 71, 72, 124, 127, 152, 179, 189, 190, 209, 212, 242, 342, 370, 383, 410, 444, 464, 511, 567, 568, 609, 654, 659,
- Andırın: 164, - Boğazı 167, 170, 246,
- Ankara Sancağı: 61, 214, 228, 468, 573, 600
- Antakya: 351, 537
- Antalya Kazâsı: 223, 239, -Kalesi 240, 429

Arabgir: 468,476
 ARABGİR ALİ, şakî: 124
 Arga: 443
 Argur Grad: 346
 ARİFÎ AHMED, el-hâc,Kareferye
 kadısı: 327
 Arnavud Belgradı: 663
 ARNAVUD TÂİFESİ: 520
 Artuk-âbad: 58,443
 Âsitâne-i saâdet:
 18,19,57,66,67,103,121,123,129,150,1
 61,181,192,201,204,207,269,272,274,
 286,299,304,306,315,323,325,340,354
 ,355,360,381,397,466,476,483,531,
 550,568,594,663
 Aslan Karyesi: 148
 Aşağaçavud tâbi-i Gölhisâr: 444
 Aşkale Kazâsı: 462
 ATÂULLAH, veled-i Mehmed: 444
 Atranos: 431
 AVAN MUSTAFA, Yanya Sancağı
 alaybeyi: 459
 Avlonya Sancağı:
 51,133,134,150,157,317,417,433,520,
 522,655,663
 Avratalanı, karye: 241,293
 Aya Sofya Cami'i: 131,279,451,463,
 Aydın:
 16,28,40,204,239,256,283,428,434,
 542,546, 570, 631
 Aydoğan, tâbi-i Çubuk: 444
 Aydoğu: 444
 Aydonat: 157
 Ayıntab Kazâsı: 537,651
 Ay-özü tâbi-i Oniki-Dîvân: 444
 AYŞE SULTAN: 449,625
 Babadağı İskelesi: 241,293
 Babadağı, karye: 295,297,300
 Baba-yı Atik: 665
 Bac-Pazar-ı Simav tâbi-i Simav: 444
 Bağdad: 183,318,435,534,- Kalesi
 561,567,638
 BAĞDASAR, zımmî: 322
 Bağ-depecik, tâbi-i Atranos: 444
 Bahâüddin Şeyh Karyesi: 148
 Bahr-ı Sefid:
 93,206,299,342,400,514,543
 Bahr-i Siyâh: 558
 Bâlâ, tâbi-i Simre-i Ladik: 443
 Balat Karyesi: 280
 Balçık Karyesi:148
 Balçıkhisâr, tâbi-i Bilecik: 444
 BÂLÎ, Keylü Köyü'nden: 148
 Balıkuyumcu tâbi-i Kasaba: 444
 Banaz Kazâsı: 204,309,401,431
 Bandırma: 212
 Bar Kalesi: 307
 Barçın Kazâsı: 330,379,380
 BARON, Tercüman: 177
 BARSEN, Karapir-oğlu:24
 Basra Eyâleti: 318
 Başvirân, tâbi-i Taşköprü: 444
 BATTAL AĞA, Ayıntabî,Adana
 Beylerbeyi kethüdâsı: 164,169

BATTAL, Adana beylerbeyisi
 kethüdâsı: 169
 Batum Kalesi: 205
 Bayburt Sancağı: 145
 Bayezid Sancağı: 155,156,497,646
 Bayır Karyesi: 148
 BAYRAM, Sipâhî: 666
 Bazarcık: 367
 Beğce, tâbi-i Sivas: 443
 Beğşehir Sancağı: 214,428,605
 Bihişte Kazâsı: 433,520,655
 BEHRÂM PAŞA, Mahmûd Paşa-
 oğlu: 433
 Behram, karye: 66
 Bekârhisâr: 401
 Bekir, tâbi-i Ulaş: 444
 BEKİR, Sıracuk'tan: 148
 BEKİR, veled-i Osman:443
 BEKİR, Uğurca Karyesi'nden: 322
 BEKTAŞ, Hersekli,Sâbık İzvornik
 mutasarrıfı: 274
 Belân: 165
 Belas Karyesi, Kayseri: 164
 Belgrad:139,234,241,304,313,323,326
 ,451, 457
 Belgrad Kalesi:
 109,111,236,241,278,291,304,368,417
 ,660, 664
 Belid-virân, tâbi-i Viranşehir: 444
 Belvirân: 444
 Bendereğli: 444
 Bergama: 333,542
 Bergos Kazâsı: 401
 Besni Kazâsı: 462
 BEŞÎR AĞA, el-hâc, Dârü's-saâde
 ağası: 308,313,463
 BEYAZID-OĞLU, Andırın
 voyvodası: 246
 BEYOĞLU, şakî: 43
 Beypazarı Kasabası:
 245,310,312,390,449,625,666
 Beytullâh: 53
 Beytül-harâm: 342,343
 Bınarhisârı, karye: 593
 Bihor Kazâsı: 666
 Birecik Kazâsı: 537,651
 Bitlis: 435,436,478,614,638
 Boğavirân, tâbi-i Arac: 444
 Boğaz Hisarı: 211
 Boğdan: 415,455,667
 Bolu Sancağı:
 301,468,488,543,562,564,570,577,622
 ,659
 Bolvadin Kazâsı: 330,663
 Bor Kazâsı: 190
 Borlu, tâbi-i Gerede : 444
 Bosna Eyâleti: 85,94,242,323,325,664
 Boyabad Kazası: 190
 BOYNUYOĞUNLU CEMÂATİ: 423
 BOYNUİNCELÜ: 137
 BOYUNBOĞAZLI AŞİRETİ: 165
 Bozanlu, tâbi-i Karacaşehir: 444
 Bozova: 48,62,164,165,166,585

BOZTOĞAN KERİM-OĞLU

CEMÂATİ:246

Böğürcü Karyesi: 354

Böğürdelen: 110,664 -Kalesi: 393

Budak, tâbi-i Oniki-Dîvân: 444

Budaklu: 443

Bulduklu tâbi-i Karahisâr Demirlü:

443

Buracık Karyesi, Nevâhi: 333

Burgaz: 665

Burgaz Mukâtaası: 542

BURHAN CEMÂATİ: 204

BURHANLI CEMÂATİ: 96

Bursa: 376,434,625

Büyükgözer, tâbi-i Temürcü: 444

Büyük Kesîrli: 346

CABBAR-OĞLU, Bozova voyvodası:

164,165,166,246

CAFER BEY, Beyşehir Sancağibeyi:

605

CAFER KILAGUZ: 666

CAFER, ibn Ahmed: 666

CAFER, Kıbrıs sâkini: 161

CAMGÖZ ALİ BEŞE: 202

Canik Sancağı: 123,130,

Cebel-i Aclûn: 52,53,54,79

Cebel-i Şûf Mukâtaası: 416,552

CELLÂT BEŞE, şakî: 310

CERÎD TÜRKMÂNİ: 168,246,256

CEVHER PAŞA, Amasya Sancağı

mutasarrıfı: 214

Cezâyir-i Bahr-ı Sefid: 342

Cezâyir-i Garb Ocağı: 342

Cezîre-i Mamûre Sancağı: 351

Ciğerek, tâbi-i Kule: 444

CİHÂNBEYLİ EKRÂDİ: 343

CİHÂNBEYLÜ AŞİRETİ:56,201

CİNGAN ALİ, şakî: 256

Cizre: 501,644

Cumapazarı Kazâsı: 520

Çağa Kazâsı: 570,622

ÇAKAL, Yörük ve Türmân

tâifelerinden: 70

ÇAKAL ALİ: 409

ÇAKICI-OĞLU, Üçüncü-zâde Ömer

Paşa'nın hazînedârı: 353,363

Çakırlı Karyesi: 148

ÇAKŞIRCI ESNAFI: 114

Çal Kazâsı: 354

ÇALIK MUSA, Köstemir Karyesi

sakinlerinden: 413

Çalvirek, tâbi-i Uşak : 444

Çamlu Boğazı: 261

ÇANDIR CEMÂATİ: 238,428,631

Çardak Kazâsı: 212

Çarkılınç: 157

ÇARIKLI CEMÂATİ: 204

Çarsancak Kazâsı: 422,515

Çarşamba: 36

Çatalca: 149,396,413,545

ÇEBNİ TÂİFESİ: 138

Çekmece-i Kebîr: 413

Çekmece-i Sağîr: 413

Çelid, Karahisâr-ı sâhib: 444

ÇELİK MEHMED PAŞA, Teke ve
Hamid Sancakları mutasarrıfı:
239,240,283,284,301,303,365,403,428
,430, 597, 631
Çemişkezek Kazâsı: 422,515
Çeribaba: 524
Çerkes: 487,622
ÇERKES KAVMI: 205
Çermik Sancağı: 535,650,506
ÇETECİ ABDULLAH PAŞA, Kars
muhâfızı: 47,153,217,445,616,617
Çıldır:
152,156,214,215,218,290,435,436,638
Çiftlik Bâkı bin İlyâs: 349
ÇİMENLÜ CEMÂATİ: 372
ÇİNGAN TÂİFESİ: 167
Çirman Kazâsı: 185,635
Çirmen Sancağı: 141,286,535
ÇOLAK HASAN CEMÂATİ: 428
ÇOLAK HASAN, şakî:138
Çorlu: 203,413,593
Çorum Sancağı:
65,260,476,487,584,599
Çölâbad Kazâsı: 256
Çöreneç Karyesi: 148
Çubuk: 444
Çukurova:
246,423,424,425,427,467,490,554,555
,624
Çüngüş Kazâsı: 350,395,650
Dabıkkubâd, tâbi-i Âbâd: 443
Dağıstan: 435,436

DAĞLI-OĞLU CEMÂATİ: 204
Dalmacya: 307
DALYANLI TORUNLARI: 55
Dânişmentlü Kazâsı: 256
DÂNİŞMENTLÜ TÜRKMÂNI
AŞİRETİ:256
Dâye Karyesi: 148
Debre Kazâsı: 128
DELİ SÜLEYMAN, şakî: 256
DELİ ABDURRAHMAN, şakî:
390,245
DELİ ALİ, Kadı Hasan-oğlu: 310,625
DELİ MEHMED: 32,49
DELİ MUSA, Beşyüzbaşı: 214
DELİ MUSTAFA, şakî: 245
DELİ YÛSUF, Eski Yörük
Cemaatinden: 239
DELİ YÛSUF, Musacalı Aşireti'nden,
şakî: 380
Devline Sancağı:
132,133,134,157,349,433,459,460
Demirkapu Palankası: 519
Demürçi, tâbi-i Bekir: 444
Demürciler, tâbi-i Atranos: 444
Denizli Kazâsı: 204,434
Depedelen Kazâsı: 433,520,655,664
Der-aliyye:
66,121,148,150,164,241,280,293,301,
315,362,403,433,556,562,626,633
Derecik, karye: 148
Der-saâdet:
2,3,45,102,132,134,138,146,148,157,1

74,181,182,184,186,194,201,204,206,
219,239,245,249,251,252,269,277,283
,293,300,323,338,344,348,353,364,37
3,379,399,410,428,431,459,463,466,5
20,553,554,565,616,620,636,664, 665
Derviş: Selice Karyesi'nden: 433
DERVİŞ İSMAİL, Avlonya
sancakbeyi: 51
DERVİŞ MEHMED, Mevlevi Şeyhi:
100,115
DERVİŞ MUSTAFA, Debre Kazâsı
nâibi: 128
DEVECİ-OĞLU, şakî: 300
DEVELİ-OĞLU: 166
Develü: 164,165,166,167,170
Devrek tâbi-i Hızır-bey-ili: 444
Devrekânî: 444
Deyr Karyesi: 148
Dıraç İskeleyi: 121,122,346,
Dırâma Kazâsı: 185
Dil İskeleyi: 17,209,
DİL, Halil-oğu, şakî: 312
Dimetoka: 270
DİMİTRİ: 102
Dinç, tâbi-i Manavgat: 444
Direklibend, Çorum Sancağı'nda: 260
Dirina: 346
DÎVÂN-OĞLU: 165,490
Divriği: 443
Diyârbekir Eyâleti:
104,105,201,222,378,398,435,436,507
,535,539,557,559,565,566,567,569,

592,648,650,
DÎZDAR MEHMED AĞA: 666
DÎZDAR OSMAN: 666
Doğan Hisâr: 239
DONGELE HALÎL-OĞLU, şakî: 312
Dopniçe Kazâsı: 367, 375,-Nâhiyesi:
664
Doyran Kazâsı: 146
Doyran Panayırı: 146
Döğër Kazâsı: 364
Döğër ma'a Ağros: 284
DÖNE, Gelince Karyesi'nden: 433
Dörtdivan Kazâsı: 622
Dövmelipınar Karyesi: 204
Dukakin Sancağı: 100,115,
Dumanlar Karyesi: 204
Dunca Nâhiyesi: 146,664
Dülek Boğazı: 164,166,167
Düvendik-i sagîr, karye: 542
DÜRZÎ HÜSEYİN: 32,49
Düzce: 659
EBÛBEKİR KILAGUZ: 666
EBÛBEKİR PAŞA, el-hâc, Mora
muhassılı: 400,526
EBÛBEKİR PAŞA, Özi vâlisi
sonradan Kefe'ye vâli: 297,406
EBÛBEKİR PAŞA, Rumili vâlisi: 293
EBÛBEKİR PAŞA, Akşehir Sancağı
mutasarrıfı: 214,241
EBÛBEKİR PAŞA, Kandiye
muhâfızı: 268
EBÛBEKİR, Hoyran nâibi: 428

EBÛBEKİR, mübâşir: 330	Elbistan: 246
EBÛBEKİR, Sadâver Karyesi'nden: 148	ELÇİ ALİ PAŞA: 241,293
EBÛBEKİR, veled-i Ali: 444	Eldeyeli Karyesi: 204
EBÛBEKİR, veled-i Halil: 443	Ele Hasan-oğlu: 312
EBÛBEKİR, veled-i Halil: 443	Eleşkird Sancağı: 498
EBÛBEKİR, veled-i Monla Osman: 444	Elmalu Kazâsı: 240,429
EBÛBEKİR, veled-i tekaüd Hüsâm: 444	Elmasun, tâbi-i Şehirvirân: 444
EBÛBEKİR, veled-i tekaüd Ömer: 443	Elvanlı Kazâsı: 348
Eceâbâd: 524	Elyân, tâbi-i Belvirân: 444
Edincik : 212	Emek, tâbi-i Uşak: 444
Edinepazarı, tâbi-i Sivas: 443	EMİR ALİ: 405
Edirne: 18,114,141,188,202,203,210,275,286, 304,308,340,451,	EMİR-OĞLU, Kayseri ayânı: 166
Edirne Gümrüğü: 340	Emlâk: 346, -Nâhiyesi: 542
Eflak: 415,455,519,667	Ereğli İskelesi: 207,211
Eğil: 399	Ereğli Karyesi: 409
Eğri, karye: 542	Ereğli, tâbi-i Sinop: 444
Eğriboz Kalesi: 85,86	Ergani: 343,344, 650,659
Eğriboz Sancağı: 86,198,200,206,285,299,400	Ergani Madeni: 192,248,350,398,515
Eğridir Kazâsı: 239,240,428	Ergene Köprüsü: 203
Eğrik, karye, Zamantı Kazâsı: 246	Ergiri: 663
Ekincik, tâbi-i Virânşehir: 444	Ermekli Karyesi: 148
EKRÂD-I MİLLÎ: 567	Ermene, tâbi-i Tosya: 444
EKRÂD TÂİFESİ: 37,96,97,165,166,343,344,410,476, 570,623	Erzincan Kazâsı: 462
	Erzurum Anbarı: 462
	Erzurum Gümrüğü: 215,216,337
	Erzurum Kalesi: 125,215,216,
	Erzurum Ovası: 462
	Erzurum: 32,46,47,49,50,57,113,116,120,121,12 6,158,159,183,190,215,216,219,290,3 16,322,336,353,383,388,405,435,436, 442,445,462,464,468,469,471,475,483

,488,499,510,511,516,538,567,595,61
4,620,623,634,636,637,638,652,661
ESAD PAŞA, Hamâ Sancağı
mutasarrıfı: 7,9,53
Eskil: 444
Eski Sarıca, karye: 148
Eskisaz Karyesi: 148
Eskişehir: 4,5,187
ESKİ YÖRÜK CEMÂATİ: 239
Ester, karye: 295,297,300
Eşen Kazâsı: 270,284,364
Evreşe: 128,409
Eymir-hisârı: 444
EYYÛB, veled-i Ahmed: 443
EYYÛB, veled-i Ömer: 444
EYYÛB,Uğurca Karyesi'nden: 322
FAKİR MUSTAFA: 531
Fasıl, tâbi-i Âbâd: 443
Fasıllu, tâbi-i Elmalu: 444
Ferecik: 270
Fethülsîlâm: 451,519,664
Fethülsîlâm Mukataası: 463
FETİH-GİRÂY HÂN, sâbık Kırım
hânı: 563
Feykas Karyesi, Alucra: 322
FEYZULLAH, Gediklü, Zaralı-
zâde'nin mübâşiri: 636
FEYZULLAH, Ilgın kadısı: 508
Fırat Köprüsü, Kemah: 336
Filibe Kazâsı: 185,186,241,277,
293,304,
FLEMENK TÜCCARI: 103

Foça, Avlonya: 460
FRANÇE TÜCCARI: 103
GAYTAN REİS, zımmî: 543,544
GAZİ MEHMED, Seyyid, İçil
mutasarrıfı: 607
Gâzi, tâbi-i Kâfirini: 443
Gazze Sancağı:
52,53,76,81,112,182,184,244,421
GAZZE URBÂNİ: 421
Gedeğaz, tâbi-i Venk: 443
Gedikler Kazâsı: 256
Gedus: 347
Geğbüze Kazâsı: 3,4,5,17,187,208,659
Gelibolu: 211,475,524,628,
Gelince Karyesi: 433
GELVANİK TÂİFESİ:
164,165,166,169,170,423,595
Gemrek Karyesi, Kayseri: 164
GENC ALİ, şakî: 290,293,546,586
GENC MEHMED, şakî: 301
Gence: 504,647
Genceli İskeleyi: 207
Genci, tâbi-i İnegöl: 444
Gencibaşlu, tâbi-i Karahisâr: 444
GENÇ ALİ PAŞA: 294
Gercanis: 336
Gerdüs, Bolu: 543,544
Gerede Kazâsı:
57,301,488,562,570,622,659
Gerger Kazâsı: 201
GEVHER, Seyyid Zülfikâr: 148
Giresun İskeleyi: 472,474

Giresun Kazâsı: 138	HACI ABDULLAH: 626
Girid Cezîresi:	HACI AHMED, Kepsud Kazâsı şehir
198,199,206,268,315,512,514	kethüdâsı: 66
Girine: 164	HACI BEKİR, Baba-oğlu: 333
Golos Kazâsı: 419	HACI HALİL, Hasan-oğlu,bezzâz:
Gökçedağ Kazâsı: 43,28	102
Gökçeler tâbi-i nevâhî-i Bergama: 444	HACI HASAN, Kara Murâd-oğlu: 428
GÖKOĞLAN: 330	HACI HÜSEYİN: 115
GÖKVELİ-OĞLU: 164,171	HACI HÜSEYİN, Kara Murâd-oğlu:
Gölüvalıç, tâbi-i Aladağ: 444	428
Gönye Mukataası:45	HACI HÜSEYİN, Kazgancı-oğlu: 138
Gönye Sancağı: 45,205	HACI İSMAİL, şakî: 310
Gördüs Kazâsı: 136,204	HACI MEHMED: 626
Görelle Kazâsı: 138,358	HACI MEHMED, Geredeli-oğlu: 310
Görice Kazâsı: 346,433,520,655	HACI MEHMED, Şamlı: 179
Güdlü Karyesi: 148	HACI MUSA, Nevşehir mütevellîsi:
Gülek Boğazı: 165	137
Gümeşli Karyesi: 148	HACI MUSTAFA, Barçın Kazâsı
Gümilcine Kazâsı: 352,56	sakini: 379
Gümilcine Korusu: 352	HACI MUSTAFA, Çarsancak
Gümüştâne: 231,336,358,	voyvodası: 515
Günce, tâbi-i Arslan-apa: 444	HACI MUSTAFA, Çemişkezek
Güni: 204	voyvodası: 515
GÜRCÜ: 205	HACI MUSTAFA, Soyalu-oğlu: 66
GÜREŞÇİ HACI HASAN, şakî: 312	HACI NEFES-OĞLU: 310
Gürün Kazâsı: 423	Hacı-oğlu Pazarı, karye: 295,297,300
GÜVENDİK, Ağvanis Karyesi'nden:	HACI OSMAN, Karacurlı: 515
148	HACI VELİ PAŞA, Trabzon vâlisi:
Güzelhisâr Kazâsı: 256,429	138
Güzel Kiler Karyesi: 148	HACI YÛSUF: 148
Güzeyir Nâhiyesi: 148	HACI, Gök Osman-oğlu, şakî: 348
HACI ABDULLAH: 138	Haçador, veled-i Ağya: 632

HACIKARALU CEMÂATİ: 428

Haçin: 164,171

HAFİZ ÖMER EFENDİ: 34

Hakkari: 142,143,435,437,479,639

HAKKI, Hersek Karyesi'nden: 433

Haleb Eyâleti:

8,55,53,56,95,117,120,351,391,392,39

7,467,490,537,592,615,616,622,623,6

24,651,662

HÂLİD PAŞA, Ankara mutasarrıfı:

600

HÂLİD, şakî: 245

HALİL, Bayır Karyesi'nden: 148

HALİL BÖLÜKBAŞI, şakî: 301

HALİL, Halil-oğlu: 310

HALİL, Kethüdâ: 176

HALİL, Küleyb-oğlu, şakî : 147

HALİL, Künkücü: 239

HALİL, Maksûd-oğlu: 138

HALİL, Nakîb-i kebîr: 148

HALİL, Rişvân Aşireti boy beyi: 55

HALİL, Sakızlı-oğlu, Eğri

Karyesi'nden: 542

HALİL, Sarıbey-oğlu etbâ'ı, şakî: 256

HALİL, şakî: 124

HALİL, veled-i Ahmed: 443

HALİL, veled-i Ali: 443

HALİL, veled-i Hacı Hasan: 444

HALİL, veled-i Hüseyin: 444

HALİL, veled-i İbrahim: 444

HALİL, veled-i İsmail: 443

HALİL, veled-i İsmail: 444

HALİL, veled-i Mehmed: 444

HALİL, veled-i Mustafa: 444

HALİL, veled-i Osman: 444

HALİL, Çal voyvodası: 354

Hama Sancağı: 6,7,9,153,467,490,624

Hamid Sancağı: 239,402,596

HAMİD, veled-i Mustafa: 43

HAMİD, veled-i İsmail: 443

Hamid-bolu, tâbi-i Taşköprü: 444

HÂMİŞ PAŞA, Karahisâr-ı Sâhib

mutasarrıfı: 214

HAMZA PAŞA, Çorum mutasarrıfı:

214

Hanya Kalesi: 88,200,529

Hanya Sancağı:

88,91,92,97,200,206,238,268,315,513,

514,525, 526,529

HARBENDELİ: 204

Harburut/Harbut: 179, 535,650

Haremeyn-i Şerîfeyn/Muhteremeyn:

3,4,5,6,7,8,9,10,11,96,187,284,345,37

2,379,380,421,428, 463, 631,633

HASAN AĞA, mübâşir: 268

Hasan Dağı: 444

HASAN HOCA, ümerâ-yı deryâdan:

305

HASAN PAŞA, Adana vâlisi: 554,555

HASAN PAŞA, Haleb vâlisi:

592,615,623

HASAN PAŞA, vezîr, yeniçeri ağası:

36,107,111,126,127,138,160,162,177,

178,180,187,195,202,254,255,278,292

,296,306,314,384,419,471,516,534,53
5,593,628,632,635,649,653,654,660,
HASAN SİPÂHÎ, ibn Mehmed: 666
HASAN, Derviş-oğlu, şakî : 256
HASAN, el-hâc Nebî-zâde: 245
HASAN, el-hâc, toparabacılarıbaşı:
113
HASAN, Fettâh-oğlu: 490
HASAN, Gevan-oğlu: 201
HASAN, Kandiye muhassılı Ebûbekir
Paşa'nın kethüdâsı: 268
HASAN, Kasım-oğlu, şakî: 243
HASAN, Kıbrıs muhassıllı: 161
HASAN, Sultanönü mutasarrıfı: 603
HASAN, Tekye-nişîn-oğlu, şakî:
283,284,364
HASAN, Uğurca Karyesi'nden: 322
HASAN, veled-i Abdülhalim: 444
HASAN, veled-i Ahmed: 443
HASAN, veled-i Hasan: 443
HASAN, veled-i Hasan: 444
HASAN, veled-i İbrahim: 444
HASAN, veled-i Mahmûd: 444
HASAN, veled-i Mehmed: 443
HASAN, veled-i Müteferrika İbrahim:
444
HASAN, veled-i Müteferrika Mustafa:
443
HASAN, veled-i Yûsuf: 443
HASAN, veled-i İsmail: 443
HASAN, veled-i Mustafa: 443
Hasankeyf Sancağı: 422

HASEKÎ MEHMED, Gelibolu
yeniçeri zâbiti: 628
HASEKÎ MEHMED, İznikmid Ağası:
384
HASEKÎ OSMAN: 10,390
HASEKÎ SULTAN: 244
Haseki, tâbi-i Âbâd: 443
Hasköy: 665
Haslar Nâhiyesi: 545
HATİB İBRAHİM, Gerede kadısı:
622
Hatun Çiftliği tâbi-i Oniki-Dîvân: 444
Hâtûniye Vakfı: 194,633
Havâs: 665
Havli, tâbi-i Lâdik: 443
Havran Kurâları: 151
HAYDÂR, Tercil hâkimi: 505,645
Hazzo: 500,643
Hemedân: 638
Hendek: 209,659
HEREKLÜ, Nevşehir Vakfı
reâyâsıdan: 427
Hersek Karyesi: 433
Hersek Sancağı: 85
HESNÂN CEMÂATİ: 567
Hezargrad Nâhiyesi: 106
Hınıs Sancağı: 214,402,405
Hısn-ı Mansûr Kazâsı: 195,243,279
Hızibey-ili: 444
HIZIR, veled-i Süleyman: 444
HIZIR, Bozova sakini: 166

HIZIR, şakī, Cumapazarı Kazâsı'ndan: 520
HIZIR-OĞLU, şakī: 300
HİMMET, Sarcalı, şakī: 542
Hoşab nâm-ı diğēr Mahmûdî: 435,438,482,493,640;-Kalesi: 482
Hoşalay: 444
Hotin: 22; -Kalesi: 23,139;140,237
Hoyran Kazâsı: 403,428
HUCU KAS: 433
Huden tâbi-i Sası: 443
HUMBARACI AHMED, Delibaş, şakī: 508,509
Hums: 282,467,490
Hurpişte Kazâsı: 433,655
Hüdâvendigar Gazi Evkâfı: 431
Hüdâvendigar Sancağı: 376,431,625
HÜDÂVERDÎ PAŞA, Dukakin mutasarrıfı: 100,115
HÜSEYİN BEŞE, beşinci: 202
HÜSEYİN EFENDÎ, hatib: 148
HÜSEYİN EFENDÎ, Kütahya'ya mütesellim nasb olunan: 511
HÜSEYİN EFENDÎ, müftî: 148
HÜSEYİN EFENDÎ, Şeyh-zâde: 247
HÜSEYİN PAŞA, sâbık Erzurum vâlisi: 49
HÜSEYİN PAŞA, Adana vâlisi: 423,424,425,529,592,618,621,638
HÜSEYİN PAŞA, el-hâc,Haleb vâlisi: 95,99,120,616,623

HÜSEYİN PAŞA, Karesi Sancağı mutasarrıfı: 214
HÜSEYİN PAŞA, Maktûl-zâde kethüdâsı: 359
HÜSEYİN PAŞA, sâbık Diyârbekir vâlisi: 359
HÜSEYİN PAŞA, sâbık Hanya muhâfız sonradan Maraş vâlisi: 91,92,93,97,238
HÜSEYİN USTA, Bostâni ustalarından: 409
HÜSEYİN, Afşar kadısı: 428
HÜSEYİN, Arpa emini: 195
HÜSEYİN, Beypazarı nâibi: 310,312
HÜSEYİN, Çemişkezek Kazâsı nâibi: 422
HÜSEYİN, Dergâh-ı mu'allâ gediklilerinden, mübâşir: 272
HÜSEYİN, Dizdâr-oğlu: 474
HÜSEYİN, el-hâc, haseki: 292
HÜSEYİN, el-hâc, toparabacıbaşı: 57,94,125,487
HÜSEYİN, es-Seyyid, mübâşir: 66
HÜSEYİN, Görice kadısı: 520
HÜSEYİN, Hacı Abdülgaftar-oğlu:148
HÜSEYİN, Hacı Ahmed-oğlu: 280
HÜSEYİN, Hacı Ali-oğlu: 312
HÜSEYİN, Hacı Mehmed-oğlu: 34
HÜSEYİN, kayak re'isi: 305
HÜSEYİN, Pir-oğlu: 179

HÜSEYİN, Sâbık Seddülbahîr
muhâfızı: 524
HÜSEYİN, Sabuncu-oğlu, şakî: 97
HÜSEYİN, Sarıbey-oğlu etbâ'ı, şakî:
256
HÜSEYİN, şakî: 459
HÜSEYİN, turnacıbaşı: 36
HÜSEYİN, veled-i Ivaz: 444
HÜSEYİN, veled-i Mehmed: 444
HÜSEYİN, veled-i Mustafa: 443
HÜSEYİN, veled-i Mustafa: 444
HÜSEYİN, veled-i Müteferrika
Mustafa: 443
HÜSEYİN, vezirliği ref' olan Ali
Paşa'nın kethüdâsı: 466
HÜSEYİN, Vodina kadısı: 327
HÜSEYİN, Yusuf-oğlu: 427
İğdır Kazâsı : 240
İlgın Kazâsı: 444,508,536
Iskarapar Kazâsı: 433,520,655
Isparta: 428
IVAZ, Nami Molla'dan: 443
IVAZ, Hasan-oğlu, şakî: 256
İBRAHİM AĞA, Bâbü's-saâde ağası:
329
İBRAHİM ÇAVUŞ, Siroz'da yeniçeri
zâbiti: 202
İBRAHİM EDHEMÎ, Köstendil
kadısı: 146
İBRAHİM EFENDÎ, timâr tezkirecisi:
666
İBRAHİM KAPUDAN: 300

İBRAHİM PAŞA, Alanya Sancağı
mutasarrıfı: 214,608
İBRAHİM PAŞA, sâbık Saydâ
beylerbeyi: 2,151
İBRAHİM PAŞA, Üsküb mutasarrıfı:
367,375
İBRAHİM, Bekarhisâr sakinlerinden:
401
İBRAHİM, çukadâr: 203
İBRAHİM PAŞA, Delvine Sancağı
mutasarrıfı: 134,157,349
İBRAHİM, el-hâc: 625
İBRAHİM, el-hâc, Amasya
a'yânından: 553
İBRAHİM, el-hâc, Beypazarı
voyvodası: 245,310,312,390
İBRAHİM, el-hâc, İmâdi Bey-oğlu:
553
İBRAHİM, el-hâc, Kareferye kadısı:
327
İBRAHİM, el-hâc, Selanik kadısı: 327
İBRAHİM, el-hâc, Trablus
re'islerinden: 150
İBRAHİM, Elvanoğu, şakî: 348
İBRAHİM, es-seyyid, Resmo nâibi:
268
İBRAHİM, Hakkari hâkimi:
142,143,492,639
İBRAHİM, Halil-oğlu, şakî: 333
İBRAHİM, Hisârî, orta yazıcılarından:
49

İBRAHİM, İzvornik Sancağı	İBRAHİM, veled-i tekâüd Şehâb: 444
mutasarrıfı: 486	İBRAHİM, veled-i Ömer: 443
İBRAHİM, Keçiborlu nâibi: 428	İbsala Kazâsı: 409
İBRAHİM, Kesriye kadısı: 520,655	İçil: 28,214,348,581
İBRAHİM, Kılıcı-oğlu, şakî: 203	İdlib: 351
İBRAHİM, Künkli Cemâati'nden: 239	İfrâz: 490,567
İBRAHİM, Malazgird Sancağibeyi:	İfrâz-ı Zülkadriye:
496	167,425,427,467,554,624;-Mukâtaası:
İBRAHİM, Mecid-oğlu, şakî: 124	467, 490,624
İBRAHİM, Murâd-ı Şeyh	İlbasan Sancağı: 663
Karyesi'nden: 148	İlbasdı Kazâsı: 420
İBRAHİM, Ocakta kul kethüdâsı:	İLYA, zımmî: 409
32,33,49,50,127,397,471	İLYAS, bölükbaşı: 256
İBRAHİM, Ömer Sipâhi-oğlu: 429	İLYAS, şakî: 433
İBRAHİM, Samsun sakinlerinden:	İmroz: 524
472	İNCEKARA: 312
İBRAHİM, SERDENGECDİ: 390,245	İNCE KARA MUSTAFA, Çorlu
İBRAHİM, şakî: 99	sakinlerinden: 203
İBRAHİM, şakî: 239	İNCE MUSTAFA, bölükbaşı: 562,564
İBRAHİM, şakî: 427	İnce, tâbi-i Âbâd: 443
İBRAHİM, Tercil Sancağibeyi: 280	İndağı: 467,490
İBRAHİM, Tıraböl Karyesi'nden: 148	İnebahtı Kalesi: 89
İBRAHİM, Trablus re'islerinden: 150	İnebahtı Sancağı:
İBRAHİM, veled-i Ali: 444	88,89,91,92,206,514,525,526,529
İBRAHİM, veled-i Hasan: 444	İngiltere: 314
İBRAHİM, veled-i Hüseyin: 444	İnöz: 211, 524
İBRAHİM, veled-i Mehmed: 443	İnöz Kalesi: 401
İBRAHİM, veled-i Mehmed: 444	İpek Kasabası/ Kazâsı: 100,115
İBRAHİM, veled-i Mustafa: 444	İran:
İBRAHİM, veled-i Müteferrika	52,214,101,435,436,478,482,614,616,
Mustafa Kilârî : 443	618
İBRAHİM, veled-i Süleyman: 444	İrşova: 451,457,519

İSÂ, Ağzieğri: 330
 İsâ, tâbi-i Meşhed-âbâd: 443
 İsfâkiye Nâhiyesi: 268
 İSHAK, es-seyyid: 131
 İSHAK, Delvine Kazâsı nâibi: 349
 İSHAK, Yahûdi: 129
 İskefsir Kazâsı: 36
 İSKENDER PAŞA, İnebahtı muhâfızı: 89,526
 İskenderiye Sancağı: 115,206,307,569,627,666
 İskenderun İskelesi: 92,93,206
 İskilip Ayağı: 476
 İSMAİL BEY, Rakka'da iskanbaşısı: 383
 İSMAİL EFENDİ, Yenişehirli Osman Paşa kethüdâsı Süleyman Efendi'nin biraderi: 273
 İSMAİL, Derviş-zâde,ümerâ-yı deryâdan: 305
 İSMAİL, Güzel Kiler Karyesi'nden: 148
 İSMAİL, veled-i İbrahim: 443
 İSMAİL, veled-i Mûsa: 443
 İSMAİL, veled-i Mustafa: 444
 İSMAİL, veled-i Ömer: 443
 İSMAİL, veled-i Süleyman: 444
 İSMAİL, veled-i tekâ'üd İbrahim: 444
 İSMAİL, Dergâh-ı mu'allâ gediklilerinden: 34,216
 İSMAİL, Emin-oğlu: 490
 İSMAİL, Erzurum Gümrüğü emini: 215,216
 İSMAİL, Erzurum'da Yeniçeri zâbiti: 32,49,127
 İSMAİL, Güzelkiler Karyesi'nden: 148
 İSMAİL, Hassa silahşörlerinden: 408,465,466
 İSMAİL, Karabaş-oğlu,şakî: 43
 İSMAİL, Ömer Ağa-oğlu: 422
 İSMAİL, Postalcı'nın, şakî: 312
 İSMAİL, Sağır-oğlu: 312
 İSMAİL, şakî: 138
 İSMAİL, şakî: 348
 İSMAİL, veled-i Sefer: 444
 İstanbul: 24,107,162,177,178,207,209,254,279, 308,314,347,462, 530,552,632,665,667
 İstanbul Gümrüğü: 370,371
 İstanköy Cezâresi: 361,362,363,465
 İSTEMAT, Vasil-oğlu: 409
 İvraca Nâhiyesi: 346
 İzmir: 16,28,40,102,163,259,305,342,373, 434
 İznikmid: 3,21,208,209,659
 İznikmid İskelesi: 370
 İzvornik Sancağı: 274,486,664
 Kabakyazı: 443
 KACAR-OĞLU CEMÂATİ: 204
 Kaçanık Derbendi: 367

Kâfirini: 443
Kâfirsınduğı tâbi-i Daday: 444
KAHVECİ SAFA, şakî: 312
Kalacan Karyesi: 204
Kal'a-i Cedîd: 406
Kalburcı, tâbi-i Sa'îd-âbâd: 444
Kalı, tâbi-i Daday: 444
Kalkan Kazâsı: 283,284,364
Kamâme Köprüsü: 244
Kân-bâş, tâbi-i Sivâs: 443
KANBER BEY, Musacalı
Cemâati'nden: 379
Kandıra İskelesi: 207
Kandiye:
198,199,200,206,268,299,315,426,512
,525, 529
Kandiye Kalesi: 198,512,525,529
Kangal Kazâsı: 190
Kantara Nâhiyesi: 147
KANTARCI İBRAHİM, şakî: 310
Kapucuk, tâbi-i Uşak: 444
Kara Ağaç Yalvaç: 239
KARA ALİ, şakî: 124
KARA BULAT MUSTAFA, şakî: 99
KARA ÇAVUŞ, şakî: 245
Kara Güne, karye: 204
KARAHACILU CEMÂATİ: 428
Karahisâr, Kayseri: 164,165
Karahisâr-ı Sâhib:
43,214,239,245,256,257,258,266,330,
335,591,604,631

Karahisâr-ı Şarkî:
36,148,224,322,420,462
Karahisâr-ı Teke: 239
Karakaş Karyesi: 148
KARA KOYUNLU TÜRKMÂNI:
147
KARA MEHMED, bölükbaşı: 405
KARA NEBİ-OĞLU: 165
KARA OSMAN: 280
KARA TEKELİ CEMÂATİ: 96, 204
KARACA ARABLI CEMÂATİ: 204
KARACA KÜRD, Nevşehir Vakfı
re'âyâsıdan: 427
Karaca, tâbi-i Simav: 444
Karacakaya, tâbi-i Taşköpri: 444
Karacalar: 659
Karacaova: 659
Karacaşehir, tâbi-i Uchisâr: 444
Karacavlak Kazâsı: 462
Karaculuk Kazâsı: 462
KARAÇAKAL CEMÂATİ: 428
Karadeniz: 550
Karaferiye Kazâsı: 327
Karagöl, Gerede: 562
Karagöz Karyesi, Sındırgı: 333
KARAHACILU CEMÂATİ: 428, 430
Karahallu, tâbi-i Uşak: 444
Karahisâr, tâbi-i Temürcü: 444
KARAKOYUNLU TÜRKMÂNI: 147
Kara-kuş: 443
Karalmolla, tâbi-i Karahisâr Demürlü:
443

KARA MELİK İBRAHİM: 148	Kastamonu Sancağı: 190,575,468,622,
Karaman Eyâleti:	Kaş Kalesi: 205,408,458
4,5,7,46,116,120,124,137,221,263,301	Kaş Kazâsı: 240,283,284,364,429
,379,380,383,445,509,536,571,612,	KAŞLI ALİ, Adana sakinlerinden: 473
651	Kâtib-yükü, tâbi-i Kocakayası: 443
Karamürsel Kazâsı: 17,131,208	Kavak İskeleyi: 17,131;Tarafı: 510
Karanı Karyesi: 542	Kavala Kazâsı: 103
Kara Oluk Karyesi: 148	Kaydas, tâbi-i Sa'îd-âbâd: 444
Karaöyük, tâbi-i Ağaç: 444	Kayılı Karyesi: 204
Karaöyük, tâbi-i Akşehir: 444	Kayın, tâbi-i Tire: 444
Karaözü, tâbi-i Kengiri: 444	Kaymas İskeleyi: 207
Karapörçek, tâbi-i Yenice-taraklu:	Kayseri Sancağı:
444	48,58,60,164,166,167,246,249,251,
Karasu Karyesi: 294,295,300	311,332,381,394,423,427,536,539,580
Karasu Kazâsı: 531	,651
Karayakub, tâbi-i Kayacık: 444	Kazâ-yı Osmancık, tâbi-i Osmancık:
Karesi Sancağı: 214,333,590	443
Karkın, tâbi-i Akhisâr: 444	Keban Madeni: 35,248,336,422,515
Karlili Sancağı: 86,181,199,206,441	Kebsud Kazâsı: 43,66,280
Karpas Kazâsı, Kıbrıs Adası: 161	KEÇELİ-OĞLU CEMÂATİ: 246
Kars:	Keçiborlu: 428
46,47,124,153,156,214,215,217,435,4	Kefe Eyâleti: 130,406
36,442,462,470,484,489,534,592,616,	KEL ALİ, Çelikin: 312
638	Kelkit Kazâsı: 462
Kars Kalesi: 46,47,534,592,616	Kemah Kazâsı: 336,462
Karsandı: 165	Kemer Kazâsı: 429
Kars-ı Zülkadriye: 171	KENEZLİ CEMÂATİ: 239,427,428,
KARSINDI EMİN-OĞLU: 171	631
KARSINDI-OĞLU: 164,165,173	Kengiri Sancağı:
KASAB AHMED, başıboş yeniçeri:	63,467,476,477,564,574
136	KERİM-OĞLU: 164,171
KÂSİM, Eğil hâkimi: 502	KERİM-OĞLU CEMÂATİ: 246

Kerkük: 320
KESANE, zımmî: 322
Kesriye Kazâsı: 433,520,655
Keşan Kazâsı: 409
Kevagir, Adana: 444
Keylü Köyü: 148
Kıbrıs Cezâresi: 161,206,387,511
Kıpçak, tâbi-i Taraklıborlu: 444
Kırım: 294,321,524,563
Kırkkilise Sancağı: 12,19,212
Kırlıya, karye: 550
Kırkyârân Karyesi: 204
Kırşehir Sancağı: 288,289,190,586
Kırvaş: 349
Kısıkkaya: 467,490
Kızılcaşöğüt Karyesi: 204
KIZILLAR CEMÂATİ: 239
Kızılodlar tâbi-i Ayvalu: 443
Kızılöyük tâbi-i Eğirdir: 444
Kiğı Sancağı: 405
KİLERCİ İBRAHİM, şakî: 138
Kilis Kazâsı: 537,595
Killi: 237
Kiraz tâbi-i Taşköpri: 444
Kirmastı Kazâsı: 1,66
KİŞNİŞ, Kirkoroğlu: 148
Kite Kazâsı: 66
Koca Ali Karyesi, İbsala: 409
KOCA ALİ, Kirmastı Kazâsı'ndan: 66
Kocaili Sancağı:
3,4,5,17,187,189,208,209,214,384,404
,448,475, 538,551,598

Koçhisâr: 659
KOĞU MUSTAFA, Cebeciyândan:
194
Kolvine Kazâsı: 433,520,655
Komran Kazâsı: 339
Kondar, tâbi-i Artuk-âbâd: 443
KONSTANTİN, veled-i Papaz-oğlu
Dimitri: 178,255
Konya: 3,5,6,124,190,382,509,536
Koru Karyesi, Filibe: 241,293
Korka Karyesi: 550
Koru-virân, tâbi-i Geldiklan: 443
Kostaniçe Cisri: 242
KOSTANTİN, Zımmî: 323
Koyulhisâr: 36
Kozan: 164,172
KOZANLU, Nevşehir Vakfı
re'âyâsıdan: 427
Kozvirân, tâbi-i Sivas: 443
Köprü Sancağı: 230
KÖR ALİ, şakî: 138
Kördel, tâbi-i Ermenek: 444
KÖR ÖMER, şakî: 310
Körfez Kalesi: 150
KÖSE KARA HALİL, şakî: 138
Köseler Karyesi, Filibe: 186
Köselvirân, tâbi-i Karı pazarı: 444
Köstemir Karyesi, Silivri: 413
Köstendil Mukataası: 663
Köstendil Sancağı:
146,149,367,375,663
Köyceğiz Kazâsı: 364

Krenye Kazâsı: 545	301,309,335,354,379,380,403,491,511
KRİKOR, zımmî: 322	,570,578,622
Kudüs-i Şerîf:	Ladik Kazâsı: 124
52,53,77,112,151,182,184,235,244,	Langa Kapısı: 107
329	Lapseki: 212
Kulaklar, Karasu: 531	Lazkiyetü'l-Arab: 95,351
Kum, tâbi-i Âbâd: 443	Leccûn: 52,53,54,79,147
Kumkapı İskeleyi: 177,178,255,314	Lefkoşa: 161,387
KURD MEHMED AĞA: 666	LEVENDÂT TÂİFESİ:
Kurdkulağı: 467,490,624	1,13,38,58,124,150,219,354,410,462,
Kuruçay Kazâsı: 336,462	508,570
Kurveleş: 459,460	LEZGİYE KAVMÎ: 435,436,638
Kuruçayır tâbi-i Çorum: 443	Limni Cezîresi: 400
Kuşcuhasan: 443	Lofça: 664
Kuyaş: 664	Loros Nâhiyesi: 460
KUYUMCU EŞKİYÂSİ: 167	Ma'arre: 421
KÜÇÜK ABDÎ BEŞE: 202	MAĞRİPOL, haydut: 545
KÜÇÜK HASAN, Erzurum'da	Mağnisa/Manisa Sancağı:
25.Cemâatten, şakî: 32	16,28,309,434,542
KÜÇÜK HÜSEYİN KAPUDAN,	MAHMÛD PAŞA, Avlonya
Sayyâd-ı Bahrî Kalyonu kaptanı: 514	mutasarrıfı: 132,133,134,150,663
KÜÇÜK HÜSEYİN, Dergâh-ı mu'allâ	MAHMÛD PAŞA, Bayezid Sancağı
gediklilerinden: 363	mutasarrıfı: 155,497,646
KÜÇÜK ÖMER BEŞE: 202	MAHMÛD PAŞA, Köstendil
KÜNKLÜ CEMÂATİ:239	mutasarrıfı: 367
KÜNKCÜ HALİL: 239	MAHMÛD PAŞA, Yerlü, Avlonya
KÜRD İBRAHİM, şakî: 201	mutasarrıfı: 317
KÜRD YÛSUF, şakî: 124	MAHMÛD, Kondar'dan: 443
KÜTAHYA BÖLÜĞÜ, eşkiyadan:	MAHMÛD, veled-i Ahmed: 443
570-591, 622	MAHMÛD, veled-i Rasûl: 444
Kütahya Eyâleti:	MAHMÛD, Bergos Kazâsı şehir
16,28,40,43,66,193,204,256,264,280,	kethüdâsı: 401

MAHMÛD, Hacı Mahmûd-oğlu: 428
MAHMÛD, Musu Karyesi'nden: 148
Mahmûdhisâr, karye, İlgin: 508
Malatya Sancağı:
164,179,201,227,589,650
Malazgird Sancağı: 145
MALOTON, veled-i İsteban: 666
MALOVIŞ, veled-i Todor: 666
Malta:161, 400
Maltız: 400
Mamoğa, tâbi-i Sivâs: 443
Manastır Çiftliği: 409
Manavgat Kazâsı: 428
MANSÛR, Cizre hâkimi: 501,644
MANSÛR-OĞLU: 165
Manyâ Kalesi: 663
Manyâ Limanı: 400
Maraş Eyâleti:
91,92,97,108,118,120,220,246
Mardin: 561,566,592
Margiliç: 459,460
Marmara [Adası]: 528
Manyadapova Limanı: 400
Maruniye: 347
Mazlum Karyesi, Yakacık: 322
Mazlûma Karyesi: 148
MEGREL KEFERESİ: 205
Meğil, tâbi-i Karahisâr: 444
MEHMED BEY, ibn Mustafa Efendi:
666
MEHMED AĞA: 280
MEHMED AĞA: 666

MEHMED AĞA, çavuşlar kethüdâsı:
666
MEHMED AĞA, Ergani Madeni
emini: 350,398
MEHMED ALİ: 184
MEHMED BATTAL, Seyyid: 595
MEHMED BAYRAM, Hanya
muhâfızı Hüseyin Paşa'nın kethüdâsı:
97
MEHMED BEY: 379
MEHMED BEY, Çermik Sancağı
mutasarrıfı: 506
MEHMED BEY, Hanya muhâfızı
Hüseyin Paşa kethüdâsı: 238
MEHMED BEY, Musacalı
Cemâati'nden: 379
MEHMED BEY, Yayacık
Nâhiyesi'nden: 148
MEHMED ÇAVUŞ: 186
MEHMED EFENDİ, Bosna
defterdârı: 666
MEHMED EMİN, Erzurum
seraskerinin kapı kethüdâsı: 511
MEHMED EMİN, sâbık sipâhiler
ağası: 445
MEHMED FEYYÂZ, Dânişmentlü
Kazâsı nâibi: 256
MEHMED HALEF, Zirki
Sancağibeyi: 494
MEHMED KETHÜDÂ, Erurum'da
cebeciler zâbiti: 469

MEHMED KETHÜDÂ, Erzurum'da
cebeciler üzerine zâbit: 468
MEHMED PAŞA, el-hâc, Mısır vâlisi:
627
MEHMED PAŞA, Gönve Mukataası
baş muhâfızı: 45
MEHMED PAŞA, Avlonya
mutasarrıfı: 520
MEHMED PAŞA, Aydın muhassılı:
96,204,283,309,333,364,428,431,542,
546,570
MEHMED PAŞA, Belgrad muhâfızı:
23,129
MEHMED PAŞA, el-hâc, Mısır vâlisi:
628
MEHMED PAŞA, el-hâc, sâbık Bosna
vâlisi: 198,199,200,206
MEHMED PAŞA, el-hâc, Yanya
mutasarrıfı: 157,181,349,459,460
MEHMED PAŞA, Ferhâd-zâde,
Prizren Sancağı mutasarrıfı: 339, 666
MEHMED PAŞA, Maraş vâlisi: 108
MEHMED PAŞA, sâbık Avlonya
mutasarrıfı: 157
MEHMED PAŞA, sâbık İnebahtı
muhâfızı sonradan Hanya Kalesi
muhâfızı:
88,91,92,93,315,513,514,525,526
MEHMED PAŞA, Tırhala Sancağı
mutasarrıfı: 22,14
MEHMED PAŞA, vezir, el-hâc,
Eğriboz muhafazasına memur: 86,315

MEHMED RÂGİB, Re'îsü'l-küttâb:
135,146,255,268,287,315,342,420,524
, 560, 563, 632
MEHMED RÂKİM EFENDİ, el-
hâc,kasabbaşı: 667
MEHMED RE'ÎS: 305
MEHMED RIZA, es-seyyid, Filibe
kadısı: 242,277,293
MEHMED SIRRÎ, Dîvân-ı hümayûn
kâtiblerinden: 144
MEHMED, Aksuzu Karyesi'nden: 148
MEHMED, Alibey-oğlu: 55
MEHMED, Mazlûma Karyesi'nden:
148
MEHMED, Adana sakinlerinden: 473
MEHMED, Ali Bey-zâde-oğlu:
148,322
MEHMED, Arab Beşe-oğlu: 542
MEHMED, Atranos nâibi: 431
MEHMED, Belgrad yeniçerileri
zâbiti,sâbık saksoncubaşı: 296
MEHMED, Bölükbaşı-oğlu: 333
MEHMED, Dergâh-ı âlî topcuları ağa
vekili: 483
MEHMED, Dergâh-ı âlî yeniçerileri
kâtibi: 110
MEHMED, Dunca kadısı: 147
MEHMED, Edirne'de yeniçeriler
zâbiti: 203
MEHMED, el-hâc: 346
MEHMED, el-hac, hâssa
kasabbaşılarından: 396

MEHMED, el-hâc, hâssa mimârbaşı:	MEHMED, Kaş Kalesi muhâfızı: 205
162	MEHMED, Keçiborlu nâibi: 256
MEHMED, el-hâc, sadrazam	MEHMED, Kürd Yûsuf-oğlu, şakî:
kethüdâsı: 106	348
MEHMED, el-hâc, Sadr-i âlî	MEHMED, Larende kadısı: 348
kethüdâsı: 106	MEHMED, Mazlum Karyesi'nden:
MEHMED, Elli dördüncü cemaatten:	322
442	MEHMED, Meğri nâibi: 284
MEHMED, es-seyyid, Arasta	MEHMED, Mekkî-zâde: 182,421
kethüdâsı: 381	MEHMED, Meşâti-oğlu: 276
MEHMED, es-seyyid, Silifke kadısı:	MEHMED, Mikdâd-oğlu: 138
348	MEHMED, mübâşir: 272
MEHMED, es-seyyid, Sivas kadısı:	MEHMED, Nalluhanlı, şakî: 245
553	MEHMED, Ohri mutasarrıfı: 128
MEHMED, Eyyûb Bey-zâde, şakî :	MEHMED, Ramazan-oğlu Süleyman:
390,246	401
MEHMED, Ferîd-oğlu, şakî: 348	MEHMED, Rüstem
MEHMED, Genc mutasarrıfı: 504,647	Hasanoğullarından, şakî: 95
MEHMED, Göklüyân-ı yesâr ağası:	MEHMED, Sâbık sekbânbaşı: 180,188
392	MEHMED, Sadrazam silahşörü:
MEHMED, Görice Kazâsı nâibi: 434	215,217,218
MEHMED, Gümüşhane emini:	MEHMED, Semerci-oğlu: 99
336,358	MEHMED, silahdâr ağası: 191,
MEHMED, Güneşoğulları: 256	MEHMED, Şabhâne emîni: 148
MEHMED, Hacı Mustafa-oğlu, şakî:	MEHMED, şakî: 348
423,427	MEHMED, Tekyeli: 214
MEHMED, Halil-oğlu, şakî: 333	MEHMED, veled-i Abdullah: 444
MEHMED, Hozan-zâde: 190	MEHMED, veled-i Ahmed: 444
MEHMED, Hüseyin Efendi-zâde: 176	MEHMED, veled-i Ahmed : 443
MEHMED, ibn İbrahim: 666	MEHMED, veled-i Ali: 444
MEHMED, İbrahim Re'is'in vekili:	MEHMED, veled-i Feyzullah: 444
150	MEHMED, veled-i Halîl: 444

MEHMED, veled-i Hasan: 443
 MEHMED, veled-i Hasan: 444
 MEHMED, veled-i İbrahim: 444
 MEHMED, veled-i İsmail: 444
 MEHMED, veled-i Mahmûd: 443
 MEHMED, veled-i Mehmed: 443
 MEHMED, veled-i Mehmed: 444
 MEHMED, veled-i Musa: 444
 MEHMED, veled-i Mustafa: 443
 MEHMED, veled-i Mustafa: 444
 MEHMED, veled-i Osman: 443
 MEHMED, veled-i Ömer: 444
 MEHMED, veled-i Ömer: 443
 MEHMED, veled-i Sefer: 444
 MEHMED, veled-i Süleyman: 443
 MEHMED, veled-i Süleyman: 444
 MEHMED, veled-i tekaüd Mehmed: 444
 MEHMED, veled-i Turmuş: 444
 MEHMED, veled-i Veli: 443
 MEHMED, veled-i Veli: 444
 MEHMED, Uzuncaâbâd nâibi: 141
 MEHMED, Zaralı-zâde: 328
 MELALOV, Karye kocabaşısı, Filibe: 186
 MELEKLÜ CEMÂATİ: 239,428, 631,
 MELTON, veled-i İsteyan: 666
 Melengir, tâbi-i Dağâbâd: 443
 MEMİŞ İBRAHİM, şakî: 246
 MEMİŞ PAŞA: 84
 Menemen: 542
 Menkal, karye: 300
 Menteşe Sancağı: 40
 Meriç Nehri: 241,293
 Merzifon Kazâsı: 190,659
 Mes'ûdlu, tâbi-i Kargu: 444
 Mes'ûd-vech, tâbi-i Eküngöz: 444
 Mescid-i Aksâ: 182
 MEVLEVÎ: 115
 Mevlûd: 443
 Mezîdler Karyesi: 280
 Mezra'a-i Ejderlü, tâbi-i Gönen: 444
 Mezra'a-i Süleymanlu, tâbi-i Karesi: 444
 Mezra'a-i Hacılıköy, tâbi-i Adana: 444
 Mezra'a-i Mahlusi, tâbi-i Adana: 444
 Mezrak: 459,460
 Mısır: 53,151,421,543,569,627
 Micingird Kazâsı: 462
 Midilli Adası: 359
 Midye Nâhiyesi: 550
 Mihalıç Kazâsı: 1,212,245,434
 Milas, kazâ: 427
 MİLOŞ, veled-i Todor. 666
 Minasluk, tâbi-i Karakuş: 443
 Mindaval Nâhiyesi: 322
 MÎR KASIM ŞİHÂBÎ: 416, 552
 Mis: 423,427
 MOLLA ALÎ: 292
 MOLLA İBRAHİM: 148
 MOLLA MAHMÛD, İmam-oğlu: 179
 MOLLA MEHMED: 148

MOLLA MEHMED, Erzurumlu-oğlu: 259
MOLLA MUSTAFA: 129
MOLLA SÜLEYMAN: 148
Molu, tâbi-i şehir: 443
Mora Adası: 92,93,400,433,526
MOSKOVLU ULAĞI: 295,297,300
Mucur: 190
Mucura Kazâsı: 476,477
Mudanya Kazâsı: 212
MUHSİN PAŞA, Trabzon vâlisi: 388
MUNZÛR-OĞLU: 165
MURAD, Selice Karyesi'nden: 433
MURAD, Üsküp Sancağı mutasarrıfı: 298,367,375
MURAD, veled-i Ahmed: 444
MURAD, veled-i İbrahim: 444
Murâd-ı Şeyh Karyesi: 148
Murak, tâbi-i Akseki: 444
MURTAZÂ, Üçüncü-zâde Ömer Paşa'nın kethüdâsı: 353
MURTAZÂ PAŞA, Van muhâfızı, Kayseri mutasarrıfı: 249,250,251,271,272,311,332,374,394,476, 477, 539,602
MURTAZÂ, şakî: 433
Murtazâ, Yenice Karyesi'nden: 148
MUSA AĞA: 194
MÛSA, Burhan-oğlu: 240
MUSA, koru ağası: 352
MUSA, Sarıbey-oğlu etbâından: 256
MUSA, şakî: 124

MUSACALI CEMÂATÎ: 330,379
MUSAN EKRÂDÎ: 95
MUSLÎ, ibn. Muslî: 666
MUSTAFA AĞA: 115
MUSTAFA AĞA, Kütahyalı: 301
MUSTAFA AĞA, Manya Kasabası'ndan: 663
MUSTAFA ÂTIF, Başdefterdâr: 13,110
MUSTAFA BEY, Akça Koyunlu: 246
MUSTAFA ÇORBACI: 94
MUSTAFA HOCA, ibn. Hasan: 664, 666
MUSTAFA KAYIKÇI, Bergoslu: 352
MUSTAFA KETHÜDÂ, ibn. Ali:664, 666
MUSTAFA KETHÜDÂ, Kars'daki cebeciler üzerine zâbit: 489
MUSTAFA ODABAŞI: 124
MUSTAFA PAŞA, kaptan-ı deryâ: 92,163,198,199,200,206,233,235,305, 400,404,447,475,514,569,627
MUSTAFA PAŞA, Karaman vâlisi: 4,5,6,7,58,116,120,301,348
MUSTAFA PAŞA, Kocaili mutasarrıfı: 214,538,598
MUSTAFA PAŞA, Trablusşam vâlisi: 52,53,54,73,74,75,79,80,149,341
MUSTAFA PAŞA, vezir: 110
MUSTAFA, Abana Karyesi'nden: 148
MUSTAFA, Alacahân zâbiti: 405
MUSTAFA, alaybeyi: 327

MUSTAFA, Boyacı-zâde: 390
MUSTAFA, Câbir-oğlu, Kütahya
voyvodası: 43,44
MUSTAFA, Çayır-oğlu: 280
MUSTAFA, Dergâh-ı âlî kapıcıbaşı: 201
MUSTAFA, Dergâh-ı âlî
topcularbaşı: 440,442,450,483,659
MUSTAFA, Dergâh-ı âlî kapıcıbaşı: 22
MUSTAFA, Dergâh-ı âlî kapıcıbaşı,
zahîre mübâyaasına memur mübâşir: 630
MUSTAFA, el-hâc: 367
MUSTAFA, el-hâc, Cebecilerin ağa
vekili: 237,47
MUSTAFA, el-hâc, Kırkkilise nâibi: 12
MUSTAFA, el-hâc, Topcu ocağı
kethüdâsı: 236
MUSTAFA, es-seyyid, şeyhülislâm: 327
MUSTAFA, Hasan-oğlu: 334
MUSTAFA, Hendekci-zâde, şakî: 245
MUSTAFA, Hınıs Sancağibeyi: 402
MUSTAFA, Horzumlu Ahmed-oğlu: 429
MUSTAFA, Hüdâvendigâr mutasarrıfı
kethüdâsı: 376
MUSTAFA, ibn. Ahmed: 664
MUSTAFA, İfrâz Kazâsı vilâyet
vekili: 626

MUSTAFA, Kadı-oğlu: 179
MUSTAFA, Karacaören-zâde: 422
MUSTAFA, Karakaş Karyesi'nden: 148
MUSTAFA, Karaosman-oğlu, Manisa
voyvodası: 204,309
MUSTAFA, Katırcı-oğlu: 429
MUSTAFA, kayık re'îsi: 305
MUSTAFA, Keşan nâibi: 409
MUSTAFA, Kütahyalı: 301
MUSTAFA, Mardinli: 567
MUSTAFA, Musa Bâlî-zâde, atîk
serdengecdi ağası: 160
MUSTAFA, mübâşir: 161
MUSTAFA, Rodos Sancağı
mutasarrıfı: 548
MUSTAFA, Rişvân voyvodası: 8,55,56,195,391
MUSTAFA, Saka-oğlu, şakî: 194
MUSTAFA, Sandukcı-zâde: 390
MUSTAFA, Seddûlbahir muhâfızı: 524
MUSTAFA, sipâhîler ağası: 190
MUSTAFA, Tatar: 531
MUSTAFA, turnacıbaşı: 653,654
MUSTAFA, Tarsus voyvodası: 349
MUSTAFA, veled-i Ahmed: 444
MUSTAFA, veled-i Ali: 443
MUSTAFA, veled-i Ali: 444
MUSTAFA, veled-i Hasan: 444
MUSTAFA, veled-i Hidâyet: 444
MUSTAFA, veled-i Mehmed: 443

MUSTAFA, veled-i Mehmed: 444
MUSTAFA, veled-i Mustafa: 443
MUSTAFA, veled-i Osman: 444
MUSTAFA, veled-i Ömer: 443
MUSTAFA, veled-i Şâhin: 444
MUSTAFA, Yanya nâibi: 181
MÜEZZİN HASAN: 666
Müstecâb-ı Şeyh Karyesi: 148
Müzeyrib Sahrası: 73,74,75,79,80
Nablus Sancağı:
52,53,54,75,80,112,147,184
NÂDİR ŞÂH: 435,436,614,638
Na'lluhan: 245
Nami Molla, tâbi-i Alifi: 443
Napoli: 150
Narda Kalesi: 459,461
Narda Kazâsı: 181,459,460,461
Nâsır-ı Direklü, tâbi-i Sivas: 443
Nasliç Kazâsı: 433,520,655
NASRÂNÎLER: 102
NÂZİR HOCA: 663
NEBÎ, Torak-oğlu: 148
Nefs-i İskilip, tâbi-i İskilip: 443
Nefs-i Köprü, tâbi-i Kengiri: 443
Nehr-i Sava: 242,291
Nehr-i Una: 242
Nehr-i Vidin: 242
Nemçe: 346,323,325,393
Nemçe Devleti: 323,393
NEMÇELÜ:
85,109,111,242,323,325,393
NETKO: 666

Nevâhi Kazâsı: 333
Nevâhi-i Barçınlu Kazâsı: 330
Nevrekop Kazâsı: 186
Nevşehir Kazâsı: 137,423,427
Nevşehir Vakfı: 423,427
Nifli-zâde Cami'i: 373
Niğbolu Sancağı: 106,241,293,346
Niğde Kazâsı/Sancağı:
190,468,579,601
NİKOLA, veled-i Petre: 666
Niksar Kazâsı: 36
Niş: 109,149,241,451
Niş Kalesi: 94
Novi-i Atik: 242
NÛMAN PAŞA, Sâbık Erzurum
vâlisi: 90
NÛMAN PAŞA, Tırhala Sancağı
mutasarrıfı: 316,512,514,525,529
NÛMAN, Beyâzıd-oğlu: 490
NÛMAN, Dergâh-ı muallâ
kapıcıbaşılardan: 256
Nusaybin: 561
NÛŞİREVÂN, Hazzo hâkimi: 500,643
ODACI OSMAN, şakî: 531
Oğlakçı, tâbi-i Sivas: 443
Ohri Sancağı: 128,414,433,663,664
Ordu, tâbi-i Kula: 444
Orfane: 352
Ortaç, tâbi-i Dîvân-ı Sakız: 443
Ortaköy: 530
ORUCLU-OĞLU, şakî: 312
OSMAN AĞA, Edirne hazînedârı: 141

OSMAN PAŞA, Hüdâvendigâr
mutasarrıfı: 376
OSMAN PAŞA, müteveffâ, Bağdad
seraskeri: 567
OSMAN PAŞA, müteveffâ, Rumili
vâlisi: 433
OSMAN PAŞA, Yenişehirli: 273
OSMAN, Amasya ayânından: 533
OSMAN, Aslan Karyesi'nden: 148
OSMAN, Aybasdı Kazâsı nâibi: 420
OSMAN, Barçın sakinlerinden: 380
OSMAN, Beke Karyesi'nden: 322
OSMAN, Cüce Çukuru'ndan: 148
OSMAN, Çölâbâd nâibi: 256
OSMAN, es-seyyid, Ağros nâibi: 428
OSMAN, Eşenli: 364
OSMAN, Giresun İskelesi anbar
emini: 472
OSMAN, Güdlü Karyesi'nden: 148
OSMAN, Hacı Abdülfettâh-oğlu: 138
OSMAN, Halil-oğlu: 138
OSMAN, Hamid Sancağı mütesellimi,
sonradan Teke Sancağı mütesellimi:
596,597
OSMAN, Hâssa silahşörlerinden: 553
OSMAN, İnci Paşa-zâde: 285
OSMAN, kethüdâ: 96
OSMAN, Muhtâr-oğlu: 179
OSMAN, Serler'den: 148
OSMAN, şakî :201
OSMAN, şakî :433

OSMAN, şakî, Piremedi Kazâsı'ndan:
520
OSMAN, Üçüncü-zâde Ömer Paşa'nın
biraderi: 130,138,251,353,363,556,633
OSMAN, veled-i Ali: 443
OSMAN, veled-i Hasan: 443
OSMAN, veled-i Mehmed: 444
OSMAN, veled-i Mustafa: 444
OSMAN, veled-i Seyfi: 444
OSMAN, veled-i Şâhin: 444
OSMAN, veled-i tekaüd Ömer: 443
OSMAN, veled-i Yûsuf: 444
Osmancık Kazâsı: 190,659
Ostrova Adası: 242
Oturak Karyesi: 204
Ovacık, karye: 204
ÖMER, Çakırlı Karyesi'nden: 148
ÖMER AĞA, Esir Mustafa Ağa
akrabasından: 367,375
ÖMER AĞA, Kaş ayânından: 364
ÖMER ÇORBACI, top
arabacılarından: 57
ÖMER EFENDİ, Kelekçi-oğlu: 148
ÖMER PAŞA, Ankara Sancağı
mutasarrıfı: 214
ÖMER PAŞA, Üçüncü-zâde, Van
beylerbeyisi:
41,42,45,46,101,123,130,142,143,145,
154,249,250,251,259,272,276,353,355
,356,357,358, 360,363, 374,556,633
ÖMER, Çakırlı Karyesi'nden: 148
ÖMER, Çorum mutasarrıfı: 599

ÖMER, Dergâh-ı muallâ	Özi Eyâleti: 297,406,552,568;-Kalesi:
kapıcıbaşılardan: 433	548,549,558
ÖMER, el-hâc: 322	Palu: 503
ÖMER, el-hâc: 655	PARAŞKÎ, zımmî, Siroz'da: 202
ÖMER, el-hâc, Dergâh-ı muallâ	Paşa Mahallesi, Uzuncaâbad: 141
gediklilerinden: 520	Paşa Sancağı, Avlonya: 520
ÖMER, el-hâc, mübâşir: 270	Paşacık Karyesi: 204
ÖMER, İsmaili Karyesi'nden: 515	Payam: 444
ÖMER, Kaş ayânı: 364	PAYAM ABDÜLBÂKÎ, veled-i
ÖMER, Kaş Kazâsı'ndan: 429	tekâ'üd Ali : 444
ÖMER, Kıbrıs muhassılı: 511	PAYAM MEHMED, veled-i Çavuş :
ÖMER, Sadâver Karyesi'nden: 148	444
ÖMER, Sipâhi-oğlu: 429	Payas: 165,624
ÖMER, şakî: 348	PEHLÜVAN-OĞLU: 165
ÖMER, Şeyh Karyesi'nden: 148	PETER KELAS: 393
ÖMER, Tatar Mustafa'nın yiğeni: 531	Petran Kazâsı: 128
ÖMER, Tok-oğlu: 310	PETRE: 666
ÖMER, veled-i Abdullah: 443	Petriç Kazâsı: 146
ÖMER, veled-i Abdullah: 444	PETRO, veled-i Sava: 255
ÖMER, veled-i Bektaş: 443	Pınar Hisârı: 665
ÖMER, veled-i Halil: 444	Pınarlar tâbi-i Beypazarı: 444
ÖMER, veled-i Hasan: 443	PÎR MEHMED, Keban emini: 515
ÖMER, veled-i Hasan: 444	PÎR MUSTAFA PAŞA, el-hâc,
ÖMER, veled-i İbrahim: 444	Belgrad muhâfızı: 109,110,139,234
ÖMER, veled-i Mehmed: 443	PÎR MUSTAFA PAŞA, vezîr, el-hâc, :
ÖMER, veled-i Mustafa: 443	109,111,139,234,291,323,324,325,326
ÖMER, veled-i Osman: 443	,393, 463, 540,541
ÖMER, veled-i Ömer: 444	PÎR MUSTAFA, Kayseri müteselimi:
Ömerlü Karyesi, Mucurda: 476,477	332
Örkene tâbi-i Daday: 444	Pîr-karahasan: 443
Öyük tâbi-i Kara-isalu: 444	Pirlepe Kazâsı:135
	Pirnaz Kazâsı: 364

Premedi Kazâsı: 433,520,655	9,241,293,321,342,371,405,410,412,4
Prespe Kazâsı: 433,520,655	51,452,453,553,568,666,667
Preveze Boğazı: 181	Ruscuk Kazâsı: 241,293
Priştine: 520	RÛŞEN, Kazan-oğlu: 164,172
Prizren Palankası: 519	SAD, Zâhir Ömer'in biraderi: 252
Prizren Sancağı: 339,666	Sadâbâd: 528
PUSATLIOĞULLARI: 165	Sadâver Karyesi: 148
RÂBÎA: 348	SADULLAH, Başdefterdâr: 567,663
RAHMETULLAH, es-seyyid: 176	Safed Mukataası: 147
RADO, veled-i Yuvan: 666	SAĞIR HÜSEYİN: 429
RÂKIM MEHMED: 128	Sahrâtü's-şerîf: 182,244
Rakka:	Saideli Nâhiyesi: 124
55,56,179,201,330,383,467,476,490,5	SAKALLU CERÎDİ CEMÂATİ:
37,567,583, 624,650,662	490,467,624
RAMAZAN, ibn Mustafa: 666	Sakız Cezîresi: 432
RASU KETHÜDÂ, Manya	Sakız Kalesi: 432
Kasabası'ndan: 663	SALÎH BÖLÜKBAŞI: 280
Ravza-i Mutahhara: 53,342	SALÎH KETHÜDÂ, Kaş Kalesi
RECEB AĞA, ibn İbrahim: 666	muhafazasındaki memurlar üzerine
RECEB, ibn Şabân: 666	zâbit: 458
RECEBLÜ AFŞARI:	SALÎH, Argalaş zâbiti: 176
48,164,165,166,169,170,423,595	SALÎH, Dergâh-ı muallâ
Remle Sancağı: 182,244,421	gediklilerinden, zahîre nakline
Resmo Sancağı: 268,299,315,426	mübâşir: 565,566
RESÛL, Beşyüzbaşılardan: 214	SALÎH, Dîvân-ı hümâyûn
Revân Kalesi: 442	çavuşbaşılardan: 3,4,5,6,7,9,10,11
Rodos Adası/Sancağı: 235,548	SALÎH, el-hâc, terakkilüyândan: 191
Rum Eyâleti: 164,165,166,167,246	SALÎH, İncepelidli, şakî: 312
Rum İmparatorluğu: 325	SALÎH, Kayseri sakinlerinden: 311
Rumili Eyâleti:	SALÎH, Selice Karyesi'nden: 433
29,30,31,67,68,69,135,149,152,185,20	SALÎH, Şehrî-oğlu, şakî: 43
	SALÎH, veled-i Abdi: 444

Samako: 149,207
Samatya Kapısı: 24
Samsun: 553,630
Sapanca Kazâsı: 404,659
Saray: 665
Saray, tâbi-i Daday: 444
Saray, tâbi-i Karacaşehir: 444
Saraybosna: 339
Saraycık, tâbi-i Uşak: 444
SARI HASAN, şakî: 290
SARI HÜSEYİN, yeniçeri
zümresinden: 136,301
SARI MEHMED OĞLANLARI: 201
SARI ÖMER, bölükbaşı: 66
SARI ÖMER, şakî: 546
Sarı Yusuf Karyesi, Suşehri: 322
SARICALI HİMMET, şakî: 542
Sarıçayır Kazâsı: 404
Sarımsaklu Karyesi, Kayseri: 164
Sarıoğlan Karyesi, Kayseri: 164
Sarısu Nâhiyesi: 145
SARİZÂDE AHMED, Bozova
voyvodası: 48
Saruhan Sancağı: 16,40,106,434,542
Saruşeyh,karye, Ilgın: 508
Samsun İskelesi: 472
Sevangelü, tâbi-i Tire: 444
Save Nehri: 291
Saydâ: 2,52,147,196,197,269
Saydâ Mukataası:
147,151,184,196,197,252,253
Sazlı: 367
Sazlı Dere: 203
SEFEREL TÂİFESİ: 96
Seddülbahir: 402,524
SELÂMET GİRAY HAN, Kırım
Hânı: 294,321
Selanik:
103,180,198,199,206,306,352;
İskelesi,198,199,200,206 512,529
Selanik Kalesi: 180,188
Selanik Korusu: 352
SELİM GİRÂY SULTAN, hân-ı
esbak merhûm Kaplan-girây Hân'ın
oğlu: 321
SELİM PAŞA, Kengiri Sancağı
mutasarrıfı: 476,574
Seller Karyesi: 354
Seluse, tâbi-i Dağâbâd: 443
SEM'ÂN-ZÂDE, Diyârbekir
mübâyâacısı: 557,559,565,566
Semendire Sancağı: 519,540,541,664
Senuk-ahur, tâbi-i Lârende: 444
SERDÂR ABDÜLKADİR: 626
SERDENGECDÎ İBRAHİM, eşkıyâ
re'îsi: 245,39
SERİK CEMÂATİ:239,
SERKİZ, Eskisaz Karyesi'nden:148
Serler, karye: 148
Sevangelü, tâbi-i Tire: 444
SEYFULLÂH, Palu hâkimi: 503
SEYYİD ABDULLAH, veled-i
Osman: 444

SEYYİD ABDURRAHMAN,
Gökçedağ Kazâsı nâibi: 280
SEYYİD ABDÜLKADİR, veled-i
Seyyid Osman: 443
SEYYİD AHMED: 247
SEYYİD AHMED, turnacıbaşı:
249,25
SEYYİD ALÎ, veled-i Seyyid Hasan:
444
SEYYİD FEYZULLAH, veled-i
Ebûbekir: 443
SEYYİD GÂZÎ MEHMED, İçil
Sancağı mutasarrıfı: 607
SEYYİD HALÎL, Sivas nâibi: 148
SEYYİD HASAN, Haleb kadısı: 391
SEYYİD HÜSEYİN, Sinob'tan: 444
SEYYİD HÜSEYİN, veled-i Seyyid
Osman: 443
SEYYİD İSMAİL, Gümeşli
Karyesi'nden:148
SEYYİD İSMAİL, Muğla nâibi: 284
SEYYİD MEHMED PAŞA, Kandiye
muhâfızı, sonradan Eğriboz muhâfızı:
198,199,200,206,400
SEYYİD MEHMED PAŞA, Malatya
mutasarrıfı: 179
SEYYİD MEHMED ŞÂKİR,
Lazkiyetü'l-arab Kazâsı kadısı: 95
SEYYİD MEHMED, Karahisâr-ı
Sâhib mutasarrıfı: 604
SEYYİD MUSA, Eşen a'yânı: 364

SEYYİD MUSTAFA, Karahisâr-ı
Sâhib mütesellimi: 257
SEYYİD NEBÎ, Menemenci Cemaati
boybeyi: 98
SEYYİD OSMAN, veled-i Mehmed:
444
SEYYİD OSMAN, Aşgarovası
Nâhiyesi, Uğrunca Karyesi'nden: 148
SEYYİD OSMAN, Akşehir Nâhiyesi
Uğrunca Karyesi'nden:322
SEYYİD ÖMER, Kayseri tüccarından:
423,427
SEYYİD SÂLÎH, Silistre alaybeyi :
527
SEYYİD SUNULLÂH veled-i Hasan:
443
SEYYİDÎ, şakî: 460,459
Seyyidler Karyesi, Agridos: 364
Sındırgı: 444
Sındırgı Kazâsı: 333
Sıracuk, karye: 148
Sırp Eyâleti: 242
Sicilya: 177
Sicilyateyn: 121,122,306,314
Silistre Kazâsı: 297,527,531
Silivri: 211,413
Simar tâbi-i Karı pazarı: 444
SİMON KALFA: 182
SİNÂN, ibn. İbrahim: 666
SİNANOĞULLARI: 179
Sincan: 280
Siroz: 202

Sis: 165,246,423,427,467,490,624
Sis Derbendi: 490
SİSLİ HÜSEYİN EFENDİ,: 345,372
Sivas Eyâleti:
58,104,105,119,120,164,165,166,167,
190,219,262,320,328,408,443,465,518
,572,620,634, 636,637,652,659
SOFÎ BEŞE: 310
Sofya: 149,241,304,313,327,594
SOLAK HASAN, Rişvân Aşireti
boybeyi: 55
Sorgun: 443
Söğüd, ki Karaoğlan demekle
meşhûrdur, tâbi-i Atranos: 444
Söğüdlü, tâbi-i Birgi:444
Srebrenis Madeni: 206
Suğla Kazâsı: 364,385
Sukara, tâbi-i Göl: 444
Sulak Karyesi: 148
SULTAN MURÂD HAN EVKÂFI:
451,542
SULTAN MURÂD-I EVVEL CÂMÎİ:
308
Sultanönü Sancağı: 3,4,5,187,214,603
Suludere, tâbi-i Kırâbâd: 444
Sulu Manastır: 255
Suşehri Nâhiyesi: 148,322
SÜLEYMAN AĞA, Yahya-oğlu:
100,115
SÜLEYMAN AHMED, bölükbaşı:542
SÜLEYMAN EFENDİ, Hıyar
Müezzîn-oğlu: 148

SÜLEYMAN EFENDİ, Yenişehirli
Osman Paşa kethüdâsı: 273
SÜLEYMAN GÂZÎ: 144
SÜLEYMAN PAŞA, el-hâc, Seyyid,
Van beylerbeyisi:
334,405,478,482,566,618,619,621,638
SÜLEYMAN PAŞA, Köpri Sancağı
mutasarrıfı: 230
SÜLEYMAN PAŞA, Rişvân-zâde,
Adana beylebeyisi:
6,7,9,59,98,137,164,165,166,167,169,
170,201,467,490,391,423,595,624
SÜLEYMAN PAŞA, Şam vâlisi:
52,53,73,74,75,79,80,112,147,151,184
,196, 197,252,253,552,554
SÜLEYMAN PAŞA, Van muhâfızı:
566,618,619,621
SÜLEYMAN, Aksaray Sancağı
mutasarrıfı: 288
SÜLEYMAN, AZAMET-GİRÂÿ,
sâbık kalgay: 321
SÜLEYMAN, Balçık Karyesi'nden:
148
SÜLEYMAN, Çörenegeç
Karyesi'nden: 148
SÜLEYMAN, Dergâh-ı mullâ
kapıcıbaşılardan: 282
SÜLEYMAN, Dergâh-ı mullâ
kapıcıbaşılardan, Beypazarına
mübâşir tayîn olunan: 310,312,449

SÜLEYMAN, el-hâc, Edirne
bostancıbaşı: 141,203,275,401,409,446
SÜLEYMAN, el-hâc, İzmir
sakinlerinden: 342
SÜLEYMAN, el-hâc, Kastamonu
mütesellimi: 622
SÜLEYMAN, Gavır Karyesi'nden: 148
SÜLEYMAN, Hacı Hasan-oğlu: 194
SÜLEYMAN, Hotin Kalesi muhâfızı: 140,23
SÜLEYMAN, ibn. Ali: 666
SÜLEYMAN, İfrâz ve Zülkadriye
hâssı voyvodası: 490,467,624
SÜLEYMAN, Kapudâne-i hümayûn
kapudânı: 543,544
SÜLEYMAN, Köstendil Sancağı
mutasarrıfı: 367,375
SÜLEYMAN, Maryol-zâde: 305
SÜLEYMAN, Musa-oğlu: 364
SÜLEYMAN, Naslıç Kazâsı nâibi: 520,433
SÜLEYMAN, Ramazan-oğlu, Bergos
Kazâsı'ndan: 401
SÜLEYMAN, saksoncubaşı-i sâbık: 188
SÜLEYMAN, şakî: 433
SÜLEYMAN, şakî: 460,459
SÜLEYMAN, Uğurca Karyesi'nden: 322

SÜLEYMAN, Van muhâfızı Murtazâ
Paşa'nın kethüdâsı: 311,332
SÜLEYMAN, veled-i Ahmed: 443
SÜLEYMAN, veled-i Mustafa: 443
SÜLEYMAN, veled-i tekaüd Arslan: 444
SÜLEYMAN, zağracıbaşı-i sâbık: 278,296,417,660
Sünmüş, tâbi-i Simav: 444
Sürmelü, tâbi-i Gölpazarı: 444
ŞABÂN, Bahâüddin Şeyh
Karyesi'nden: 148
Şadırvan Cami'i: 373
Şâm Eyâleti: 9,10,11,52,53,54,73,74,75,78,79,80,11
2,147, 151, 184,196,197,252,253,282
ŞÂM-BAYADI AŞİRETİ: 165
ŞÂM URBÂNİ: 52,53,54,74,341
ŞÂMLI HACI MEHMED: 179
Şapçılar Karyesi: 354
Şehir Köyü: 313
Şehrizer: 319,328,361,362
Şerbân Kazâsı: 462
ŞEREF MEHMED, Bitlis hâkimi: 614,638
Şeria Suyu: 244
ŞEYH HASNO EKRÂDİ: 422
ŞEYH İMÂD: 416, 552
Şeyh Karyesi: 148
ŞEYH SAİD: 184
Şeyhâne Karyesi, Gördüs: 136
Şeyhler İskeleyi: 207

ŞEYHLİ MUHTÂROĞULLARI: 520
ŞEYH-OĞLU CEMÂATİ: 431
Şifâ Mukataası: 184
Şihab Susuz, tâbi-i Akseki: 444
Şile İskeleyi: 207
Şora: 201
Şucâuddin: 444
Şaûr Kazâsı: 95, 351
Taberiyye Kalesi:
184,151,196,252,253
Taberiyye Karyesi:
147,151,196,197,253
Tamraza Karyesi: 322
Taraklıborlu Kazâsı: 301,562
Tarla ma'a Gönen: 428
Tarsus Sancağı: 348
Taşköprü Kazâsı: 56,19,190
TAŞLICALI MEHMED, Ohri
mutasarrıfı: 414
TATAR MUSTAFA, şakî: 531
Tatarlık : 667
Tatarpazarı Kazâsı: 185
Tatvan İskeleyi: 557,559,565,566,592
Tavaslu: 444
Tavernik Kalesi: 349
TEKE MEHMED CEMÂATİ: 428
Teke Sancağı:
239,240,283,284,301,364,428,596,597
,631
Teke, tâbi-i Silifke: 444
Teke, karye, Ilgın: 508
Tekfurdağı: 20,127,203,211,371,458

Tekke Palankası: 519
TELLİ-OĞLU SÂHU OYMAĞI: 201
TEMUR SÜLEYMAN PAŞA: 214
TEMUR, şakî, Piremedi Kazâsı'ndan:
520,521
Temurcu Karyesi: 354
Temürcü: 444
Tercan Kazâsı: 462
Tercil : 281,505,645
Terkemiş Hâssı: 364
Terkos: 203,550
Tırabol Karyesi: 148
Tırhala Sancağı:
22,139,140,178,247,316,419,520,525,
529,545,657
Timurhan, tâbi-i Mâlik: 443
Tire: 204,309, 444
Tirebolu: 358
Tirgovişte Kazâsı: 339, -ma'a Rujay:
666
Tokad:
34,164,165,166,167,225,292,405,468,
518,659
TOMA, veled-i İstefan: 666
Tonya: 358
TOPAL ALİ: 348
TOPAL İBRAHİM, Levendâttan: 622
TOPAL MEHMED, İfrâz Kazâsı
mütesellimi: 626
Tornik Kalesi: 349
TOSUN, şakî: 138
Tosya: 468,659

Tozanlu: 443	Üçkililse, tâbi-i Temürcü: 444
Trablusgarb: 150	Ülgün Kalesi: 307
Trablusşam: 52,53,73,75,99,206,341	Ünye İskeleyi: 630
Trabzon Anbarı: 389,462	Üsküdâr:
Trabzon Eyâleti:	3,10,11,21,82,131,187,189,190,192,19
84,126,194,276,355,356,357,358,360,	3,248, 568,659
388,389,462,510,517,613,649	Üsküp Sancağı: 135,298,346,367,375
Tude-beği tâbi-i Gönen: 444	Üzeyir: 165,490, 624
Tuna Nehri: 451,457,472	Üzümlü Kazâsı: 284
Turgud Kazâsı: 508	Valori Karyesi: 349
Turhal: 659	Valtoz Kazâsı: 181
Tavraş Mukâtaası: 243	Van Anbarı: 592
TÜRKMÂN-I HALEB: 372	Van Eyâleti:
TÜRKMÂN TÂİFESİ:	35,41,42,101,113,124,145,249,251,27
13,96,204,410,476,562,570	1,272,
Uchisâr: 444	287,334,405,436,486,495,638,642,
Uğrunca Karyesi, Akşehir Nâhiyesi:	Van Kalesi:
322	41,42,46,125,249,271,331,435,436,
Uğurca Karyesi, Akşehir: 322	442,478,482,485,547,557,559,565,566
Uluborlu Kazâsı: 428	,618,621
Uluköy, tâbi-i Tosya: 444	Varda, Hamid Sancağı. 444
Ulus: 444	VARNAK, zımmî: 322
UMRANLI TORUNLARI: 55,56	VASİL,veled-i Dimitri: 102
UMRANLI OYMAĞI: 201	VELİ, Sulak Karyesi'nden. 148
URBÂN: 421,623	VELÎ SÜLEYMAN, şakî: 256
Ur Kalesi: 629	VELİ, veled-i Ahmed: 443
USTA HALİL: 330	VELİ, veled-i Ali: 443
Usturga Kazâsı: 128	VELİ, veled-i Mehmed: 443
Uşak Kazâsı: 204, 444	VELİ, veled-i Yûsuf: 443
UZUN MEHMED, bölükbaşı:405	VELİ, Yukarı Virân'dan. 148
Uzunca: 109	Velimişe Kışlakları: 396
Uzuncaâbâd Hasköy Kazâsı: 141,446	Venedik: 103,150,307;-Körfezi 349,

VENEDİKLÜ: 150,181	Yalnızçam tâbi-i Elmalu: 444
Venice, karye: 545	Yalvaç Kazâsı: 403,428
Vidin:	Yancılı tâbi-i Kargu: 444
110,241,242,346,451,454,463,519,532	YANIK HÜSEYİN, şakî: 240
Vidin Anbarı: 293	Yanya Sancağı:
Vidin Nehri: 242	132,133,157,181,349,433,459,460,520
Virancık, tâbi-i Taşköprü: 444	,523, 545, 656
Vize Sancağı: 563,665, -Kalesi: 181	Yapağcı Kasabası: 413
Vodina Kazâsı: 327	Yassıyük, tâbi-i Karaağaç: 444
Vulçitrın: 313	Yavlu Kazâsı: 622
Yaban, tâbi-i Simre-i Lâdik: 443	Yayacık Nâhiyesi: 148
Yafa Gümrüğü: 244	YAZICI ÖMER EFENDİ: 148
Yafa İskeleyi: 235,244	YEĞEN MEHMED PAŞA, Bosna
Yagodina Mukâtaası: 313	vâlisi: 85,242,323,325,339,666
Yağbasan Karyesi, Mindaval: 322	Yeni İl Hassı: 345
Yağmalu, tâbi-i Aladağ: 444	Yenice Karyesi, Karahisâr-ı Şarkî: 148
YAHÛDİLER: 530	Yenice, tâbi-i Atranos: 444
YAHYA PAŞA, sâbık Mısır vâlisi:	Yenice, tâbi-i Kırhisâr: 444
569,627	Yenice-i Vardar: 327
YAHYA, Karataş'tan: 444	Yeni İl Hassı: 345,372
Yakaağıl: 330	Yeniköy: 558
Yakacık Nâhiyesi: 322	Yenipazar Kazâsı: 666
YAKÛB: 433	Yenişehir-i Fener:
YAKÛB BÖLÜKBAŞI: 290	22,174,175,176,247,273,419
YAKÛB PAŞA, Sâbık Saydâ vâlisi,	Yerek Karyesi: 148
Özi vâlisi:	Yılanluca, tâbi-i Hızıbey-ili: 444
2,52,54,73,99,184,196,197,253,269,36	Yıldızili: 58
9,406, 407,416,552	YOFESİM, veled-i Dimitri: 666
Yakûb, tâbi-i Argoma: 443	Yolaklu, tâbi-i Devrekânî: 444
YAKÛB, veled-i Şabân: 443	Yörükân Mahallesi: 256
YAKÛB, Karlılı Sancağı mütesellimi:	Yukarı Loros Karyesi, Loros: 460
181	Yukarı Virân, karye: 148

YUNUS, Selice Karyesi'nden: 433	Zağra-i Cedîd Kazâsı: 635
Yurtdağı Nâhiyesi, Manisa: 542	ZÂHİR ÖMER, şakî: 184,196,197,252,253
YÛSUF BEY, Cerîd Cemâati mîr-i aşireti: 256	ZÂLİM ALÎ: 310
YÛSUF BEY, Van dizdârı -oğlu: 562	Zamantı: 48,165,246
YÛSUF ÇORBACI: 237	ZARALI-ZÂDE: 620,636,637
YÛSUF EFENDÎ, Başdefterdâr: 106,128,664, 665	ZEKERÎYA, şakî: 656
YÛSUF EFENDÎ, müftî: 626	ZENNECÎ-OĞLU: 166
YÛSUF PAŞA, Çıldır vâlisi: 152,215,218,215,290	ZEYNEL, Mahmûdî hâkimi: 249,493,640
YÛSUF PAŞA, Haleb vâlisi: 392	Zeytun Mahallesi: 255
YÛSUF PAŞA, Kars muhâfızı: 616,617	Zile: 443
YÛSUF, veled-i Mustafa: 443	Zirkî Sancağı: 494,641
YÛSUF, Bolu voyvodası vekili: 564	Zopnice Kalesi: 181
YÛSUF, el-hâc, Hüdâvendigâr mütesellimi: 376	ZORABAS, zımmî: 322
YÛSUF, el-hâc, İzmir nâibi: 342	ZÜLKADİR-OĞLU: 165
YUSUF, Hacı Halil-oğlu: 43	Züyük Dağı: 423,427,631
YÛSUF, Hacı Halil-oğlu: 280,290,430	
YÛSUF, Hamza Paşa-zâde: 174	
YÛSUF, Karataş Kazâsı'ndan: 348	
YÛSUF, mütevellî kaymakamı: 351	
YÛSUF, Nâtır-oğlu, şakî: 312	
YÛSUF, şakî: 245	
YÛSUF, Türkmanlardan: 322	
YÛSUF, veled-i Hasan: 443	
YÛSUF, veled-i İsmail: 443	
Yüreğir Kazâsı: 345,372	
Yüzkarye Mukataası: 542	
Zağra-i Atik Kazâsı: 185,635	